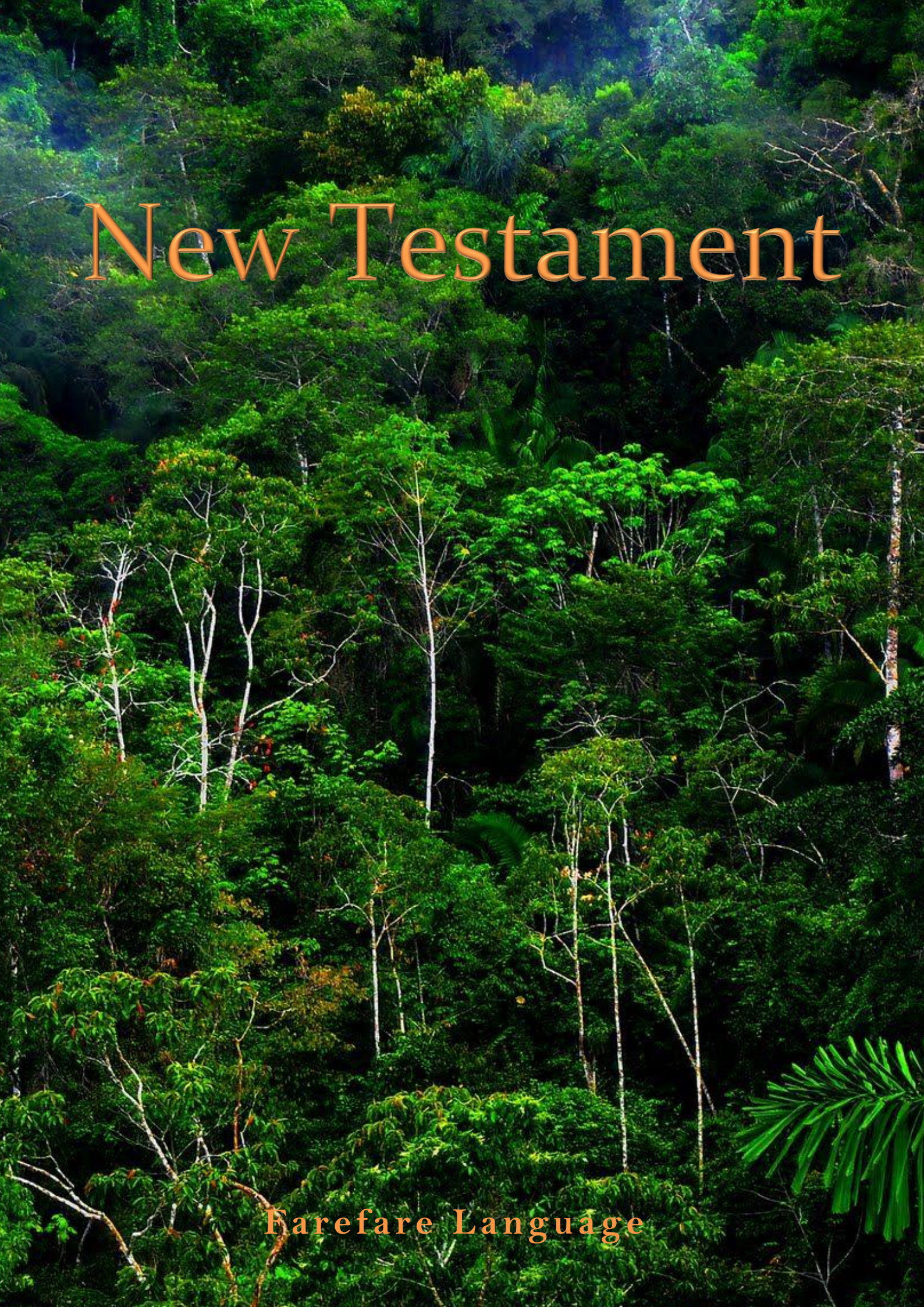

New Testament

Farefare Language

Farefare - Bible - New Testament

Amatie	3
Amarkɩ	69
Aluki	110
Azã	180
Tõoma	230
Rom	292
1 Korẽntɩ	320
2 Korẽntɩ	347
Galatɩ	365
Efɛɛzɩ	375
Filipi	385
Kolɔsɩ	392
1 Tesaloniki	398
2 Tesaloniki	404
1 Timõtɩ	408
2 Timõtɩ	416
Atiti	422
Afilmõ	425
Ebre	427
Azakɩ	447
1 Pɩyɛɛrɩ	454
2 Pɩyɛɛrɩ	461
1 Zã	466
2 Zã	473
3 Zã	474
Azudi	475
Pukre	477

Nawẽnnɛ Yetɔga la Ninkãrɛ
© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Farefare - Bible - New Testament

Amatie

Amatie 1

Azezi-krisi yaabdõma yelle
(Aluki 3:23-38)

1Azezi n de Adavidi yɩɩŋa, la Abraham yɩɩŋa yaabdõma n wãna:

2Abraham n dɔgɛ A'izakɩ, tɩ A'izakɩ dɔgɛ Azakɔbɩ, tɩ Azakɔbɩ dɔgɛ Azuda, la a kẽendõma, la a yɩbsɩ.

3Tɩ Azuda la a pɔga Atamaarɩ dɔgɛ Afarɛsɩ la Azara, tɩ Afarɛsɩ dɔgɛ A'ɛsrɔm, tɩ A'ɛsrɔm dɔgɛ Aram,

4tɩ Aram dɔgɛ Aminadabɩ, tɩ Aminadabɩ dɔgɛ Anaasõ, tɩ Anaasõ dɔgɛ Asalmõ.

5Tɩ Asalmõ la a pɔga Arahabɩ dɔgɛ Aboozɩ, tɩ Aboozɩ la a pɔga Aruti dɔgɛ A'obɛɛdɩ, tɩ A'obɛɛdɩ dɔgɛ Azese.

6Tɩ Azese dɔgɛ naba Adavidi. Tɩ Adavidi daan di A'uuri pɔkõorɛ, tɩ ba dɔgɛ Asalomõ.

7Tɩ Asalomõ dɔgɛ Aroboam, tɩ Aroboam dɔgɛ Abiya, tɩ Abiya dɔgɛ Aza.

8Tɩ Aza dɔgɛ Azozafatɩ, tɩ Azozafatɩ dɔgɛ Azoram, tɩ Azoram dɔgɛ A'oziasɩ.

9Tɩ A'oziasɩ dɔgɛ Azɔtam, tɩ Azɔtam dɔgɛ Akaazɩ, tɩ Akaazɩ dɔgɛ A'ezekiasɩ.

10Tɩ A'ezekiasɩ dɔgɛ Amanase, tɩ Amanase dɔgɛ Amõ, tɩ Amõ dɔgɛ Azoziasɩ.

11Tɩ Azoziasɩ dɔgɛ Azekoniyasɩ la a yɩbsɩ. Wakat-ẽŋa tɩ ba yõgɛ lsrayɛlɩ dõma tarɩ sẽŋɛ Babilɔnɩ.

12La ban paagɛ Babilɔnɩ na poorʋm, tɩ Azekoniyasɩ dɔgɛ Asalatɩyɛlɩ, tɩ Asalatɩyɛlɩ dɔgɛ Azorobabɛlɩ.

13Tɩ Azorobabɛlɩ dɔgɛ Abiyuudɩ, tɩ Abiyuudɩ dɔgɛ A'eliakim, tɩ A'eliakim dɔgɛ Azɔɔrɩ.

14Tɩ Azɔɔrɩ dɔgɛ Asadɔkɩ, tɩ Asadɔkɩ dɔgɛ Akim, tɩ Akim dɔgɛ A'eliyuudɩ.

15Tɩ A'eliyuudɩ dɔgɛ A'eleazaarɩ, tɩ A'eleazaarɩ dɔgɛ Amatã, tɩ Amatã dɔgɛ Azakɔbɩ.

16Tɩ Azakɔbɩ dɔgɛ Azozɛfʋ n de Amaari sɩra la. Amaari ẽŋa n dɔgɛ Azezi tɩ ba wi'iri Krisi la.

17Lan pĩ'ilum na Abraham wa paagɛ Adavidi, de la zamãana pia la anaasɩ. Lan sẽŋɛ la Adavidi wa paagɛ ban yõgɛ lsrayɛlɩ dõma sẽŋɛ Babilɔnɩ na, de la zamãana pia la

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

anaasɪ. Ban yõgɛ lsrayɛlɪ dõma sẽŋɛ Babilɔnɪ wa paagɛ Krisi la, de la zamãana pia la anaasɪ.

Azezi-krisi dɔka yelle
(Aluki 1:26-38;2:1-7)

18Azezi-krisi dɔka daan ẽŋɛ la wãna: A ma Amaari daan yetɪ a ele la Azozɛfʋ, la ba daan nãn ka gã'arɛ la taaba, dee tɪ a tara pʋʋrɛ, la de la Nawẽnnɛ Sɪa n botɪ a tara pʋʋrɛ la.

19La Azozɛfʋ n daan yetɪ a di ẽ na de la nẽr-sõŋɔ,a ka boorɪ tɪ a ẽŋɛ ẽ yãnnɛ nẽrba nifum,a daan tẽ'esɛ mɛ tɪ a basɛ ẽ sĩm.

20La ẽn daan tẽ'esrɪ bɛla la,tɪ Zuudãana Nawẽnnɛ malɛka wa'am wa puke a mẽŋa pa'alɛ ẽ zãasŋɔ pʋam yele ẽ yetɪ:«Azozɛfʋ,Adavidi yɪŋa,da zoe dabeem,di Amaari tɪ a dɛna fʋ pɔga,pʋʋrɛ la tɪ a tarɪ la de la Nawẽnnɛ Sɪa n bɔ ẽ.

21A wʋn dɔgɛ la budibla,tɪ fʋ sɪ a yʋ'ʋrɛ tɪ Azezi,la de ẽŋa n wʋn fãagɛ a nẽrba la ba tõon-be'ero pʋam basɛ.»

22Bõn-bãma wuu ẽŋɛ mɛ tɪ Zuudãana Nawẽnnɛ n yʋʋn botɪ a nõtɔ'ɔsa la yele se'em na n ẽŋɛ. A yʋʋn yetɪ:

23«Bɪsɛ-ya, pugla n nãn ka mi bʋraaga wʋn yõkɛ pʋʋrɛ dɔgɛ budibla, tɪ ba wi'ira a yʋ'ʋrɛ tɪ A'emanuwɛlɪ.» A võorɛ de la Nawẽnnɛ boe la tɪ lɛ.

24Tɪ Azozɛfʋ nẽegɛ, ẽŋɛ wʋ Zuudãana malɛka la n yele ẽ se'em na, di a pɔga la.

25La a daan ka gã'arɛ la ẽ,halɪ tɪ a wa dɔgɛ budibla la,tɪ a sɪ bia la yʋ'ʋrɛ tɪ Azezi.

Amatie 2

Bãŋrɪba sẽŋɛ ka yẽ Azezi

1Ba daan dɔgɛ Azezi la Bɛtelɛm n boe Zude so'olʋm, se'emwẽnnɛ tɪ A'erɔdɪ de naba la. Tɪ bãŋrɪba ze'ele dapɔa bɔba wa'am Zerizalɛm,

2wa soke yetɪ:«Bia la tɪ ba dɔgɛ la boe la bɛ,sɛka n wʋn dɛna Zifdõma naba la?Tõma yẽ la a wõrbiire dapɔa bɔba,bɛla ĩyã tɪ tõma wa'am tɪ tɪ nã'asɛ ẽ.»

3La naba A'erɔdɪ n daan wõm bɛla la,ẽŋa la Zerizalɛm dõma wuu yɛm n yɔɔrɪ.

4Tɪ A'erɔdɪ daan lagsɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la lɔɔ karẽnsãandõma la wuu,soke ba yetɪ:«Tẽn-kãna tɪ ba wʋn dɔgɛ Krisi la?»

5Tɪ ba yele ẽ yetɪ:«Bɛtelɛm n boe Zude so'olʋm na,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa la yʋʋn gʋlsɛ yele la wãna:

6‹Bɛtelɛm n de tẽn-pɪka, fʋ ka pɔ'ɔgɛ Zude so'olʋm tẽn-kãra la pʋam, se'ere n soe la, nẽra n wʋn yese fõn pʋam dɛna nẽŋadãana bɪsra lsrayɛlɪ dõma n de mam nẽrba la yelle.› »

7La A'erɔdɪ sʋgɛ mɛ wi bãŋrɪba la soke ba bãŋɛ wẽnse'ere tɪ wõrbiire la yese,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8dee tõm ba yetı:«Sẽŋɛ-ya Bɛtelɛm ka ɛ soke bãŋɛ bia la yelle sõŋa sõŋa,la ya sãn yẽ ẽ,ya leme wa'am wa yele mam tı mam mẽ sẽŋɛ ka nã'asɛ ẽ.»

9La ban wõm naba la yetɔga la,ba sẽnnı mɛ wɛ'ɛsa,darɛ le yẽ wõrbiire la tı ba daan yẽ dapɔa bɔba la n tole ba nẽŋa,tarı ba halı ka paagɛ bia la n boe zẽ'e-sɛka la ze'ele.

10La ban daan yẽ wõrbiire la, ba sũure ẽŋɛ yẽlʊm mɛ halı zozo'e.

11Tı ba kẽ yire la pʊam yẽ bia la,la a ma Amaari,ka dũma tẽŋa bia la nẽŋam nã'asɛ ẽ,dee lorge ba lɔgrɔ loose ban tarı sɛla la bɔ ẽ.Ba daan de la sãlma,la tıdarɛ,la miiri n tarı yũuŋ-yẽlga.

12Tı Nawẽnnɛ daan kã'an ba zãasŋɔ pʊam yetı, ba da le doose naba A'erɔdı zẽ'am, bɛla tı ba daan doose sore ayẽma lebe kule ba tẽŋa.

A'erɔdı boorı tı a kʊ Azezi

13Bãŋrıba la n fõrgɛ la, tı Nawẽnnɛ malɛka puke a mẽŋa pa'alɛ Azozɛfʊ zãasŋɔ pʊam, yele ẽ yetı: «Isge tarı bia la, la a ma la zoe sẽŋɛ Ezipti ka bɔna bilam halı tı m le wa yele fʊ se'ere. Se'ere n soe la, naba A'erɔdı wʊn ɛɛra bia la mɛ tı a kʊ.»

14Tı Azozɛfʊ isge yʊ'ʊŋɔ tarı bia la,la a ma la sẽŋɛ Ezipti,

15ka bɔna bilam halı tı A'erɔdı wa ki.La ẽŋɛ la bɛla,tı Zuudãana Nawẽnnɛ n yʊʊn botı a nõtɔ'ɔsa yele se'em na ẽŋɛ.A yʊʊn yetı:«Mam wi m Dayʊa la n boe Ezipti la tı a wa'am.»

16La A'erɔdı n daan bãŋɛ tı bãŋrıba la pã'asɛ ẽŋa mɛ na, a sũure n yĩige halı, tı a tõm nẽrba yetı ba sẽŋɛ Bɛtelɛm, la tẽn-sɛba n boe a kẽnkɛrsı la wuu ka kʊ budim-sɛba wuu n masɛ wʊ yʊʊma ayi, la sɛba n ka paagɛ bɛla la, wʊ ẽŋa n daan soke bãŋrıba la bãŋɛ se'emwẽnnɛ tı wõrbiire la yese la.

17Bɛla tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa Azeremi n yʊʊn yele se'em na ẽŋɛ. A yʊʊn yetı:

18«Ba wõm tagursi Rama tẽŋa, kʊʊnɔ la fablıgɔ zozo'e. La de la Arasɛlı n kellı a kɔma yelle, tı ba pã'asra ẽ tı a ka sakra tı a go'oge. Se'ere n soe la, a kɔma la ka le bɔna.»

19La naba A'erɔdı daan wa ki mɛ, tı Zuudãana malɛka puke a mẽŋa pa'alɛ Azozɛfʊ zãasŋɔ pʊam Ezipti, yele ẽ yetı:

20«Isge tarı bia la,la a ma la lebe lsrayɛlı tẽŋa,se'ere n soe la,sɛka n daan eerı bia la tı a kʊ la ki mɛ.»

21Tı Azozɛfʊ isge tarı bia la,la a ma la kule lsrayɛlı tẽŋa.

22La a daan wõm mɛ tı Arkelawusi n sɔɔgɛ a sɔ A'erɔdı zẽ'am di Zude na'am. Tı a daan zoe dabeem ka sẽŋɛ Zude so'olʊm. Tı Nawẽnnɛ kã'an ẽ zãasŋɔ pʊam, tı a sẽŋɛ Galile so'olʊm.

23A daan sẽŋɛ ka kẽ'era la tẽŋa yʊ'ʊrɛ n de Nazarɛtı.Bɛla tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la n daan yele se'em na ẽŋɛ.Ba daan yetı:«Ba wʊn wi'ira Krisi la tı Nazarɛtı nẽra.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amatie 3

Azã mõolı Nawẽnnɛ yetɔga, dee misri nẽrba ko'om pʋam

(Amarkı 1:1-8, Aluki 3:1-18, Azã 1:19-28)

1Bɛla wẽnnɛ tı Azã n misri nẽrba ko'om pʋam na, wa sẽŋɛ Zude weem ka mõola

2yetı:«Teege-ya yɛm basɛ tõon-be'ero,tı Nawẽnnɛ so'olʋm lɛm mɛ.»

3La de la Azã yelle tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi daan gʋlsɛ yetı:«Nẽra ayıla n boe weem mõola ke'enke'em yetı: ‹Malgɛ-ya sore sõŋa gu'ura Zuudãana. Malgɛ-ya sɔa la tı ba tɔ tẽntẽesı bɔ ẽ.› »

4Azã daan yɛ la fuugo n de yʋgnɛ kõbrɔ, dıkɛ sagãnnɛ lʋ a sıa. A dia daan de la saniiro la seero.

5Tı nẽrba daan ze'ele Zerizalɛm,la Zude so'olʋm wuu,la tẽn-sɛba n lɛm kʋlaaga yʋ'ʋrɛ n de Zʋrdẽ la wuu sẽnna a zẽ'am,

6tɔgra ba tõon-be'ero pa'ala ẽ,tı a misra ba Zʋrdẽ ko'om na pʋam.

7La Azã yẽ la Farisi dõma, la Saduse dõma zozo'e n sẽm a zẽ'am tı a mise ba ko'om pʋam, tı a yele ba yetı: «Yãma ãn wʋ kãmpẽesı buuri, ãne n pa'alɛ ya tı ya tã wʋn zoe põsɛ Nawẽnnɛ sıbgrɛ n sẽm na?

8Tõm-ya tõon-sɛba n pa'alı tı ya teege yɛm basɛ tõon-be'ero.

9La ya da tẽ'esra tı Abraham n de ya yaaba la,ya wʋn põsɛ Nawẽnnɛ sıbgrɛ la mɛ.Mam yetı ya mɛ tı Nawẽnnɛ tã wʋn dıkɛ kuga wã botı ba lebge Abraham yısı mɛ.

10Nẽra n põn tara lıa a nu'usum tı a lʋbɛ tısı.Tı-sɛka woo n ka wɔnnı bıɛ sõma,a wʋn lʋbɛ ẽ mɛ,lobge bugum pʋam,tı bugum di ẽ.

11Mam misri ya la ko'om pʋam tı la pa'alɛ tı ya teege yɛm basɛ tõon-be'ero. La sɛka n boe mam poorʋm sẽna la pãŋa gãnnı mam mɛ. La mam põn ka masɛ tı m pirge a tagra. Ẽŋa n wʋn mise ya Nawẽnnɛ Sıa, la bugum pʋam.

12Ẽŋa wʋn welge nẽrba wʋ nẽra n zãlı pı'ıgɔ a nu'usum tı a vaagɛ a si zɛɛŋa yeele,ẽŋɛ a bãarɛ pʋam dee yõ urgo la,la bugum n ka kĩŋri.»

Azezi ko'om misga

(Amarkı 1:9-11, Aluki 3:21-22)

13Azezi daan ze'ele la Galile wa'am Zʋrdẽ Azã zẽ'am tı a mise ẽ ko'om pʋam.

14Tı Azã daan zagsɛ,dee yetı:«La de nı na mam n wʋn wa'am fõn zẽ'am tı fõn mise mam,tı fõn sẽna mam zẽ'am?»

15Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Basɛ tı la ẽŋɛ bɛla lɛɛlɛ wã,tı la de la bɛla tı tı wʋn ẽŋɛ lan masɛ Nawẽnnɛ n boorı se'em na wuu.» Azezi n yele bɛla la,tı Azã sakɛ

16mise ẽ,tı a dɔɔra.Haya,tı saazuum yo'oge,tı a yẽ Nawẽnnɛ Sıa n signi a zuo wʋ na'adawenne.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Tı kõa ze'ele Nawẽnnɛ yire yetı:«Ẽna de la mam Dayʊa tı mam nõŋɛ la m sũure wuu, a paagɛ la mam yɛm.»

Amatie 4

Asũtãana makɛ Azezi

(Amarkı 1:12-13, Aluki 4:1-13)

1Nawẽnnɛ Sıa la daan tarı Azezi sẽŋɛ la weem tı Asũtãana makɛ ẽ.

2Azezi daan lʊ la nõorɛ dabsa pinaası,wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ.Tı a kɔm dõnna.

3Tı Asũtãana lɛm ẽ,yetı:«Fʊ sãn sırı dɛna la Nawẽnnɛ Dayʊa,fʊ botı kuga wã lebge dia.»

4Tı Azezi lerge yetı:«La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı:‹Nẽrsaala kãn vɔa dia mã'a ĩyã, la de la yetɔg-sɛba wuu n yesrı Nawẽnnɛ nõorʊm ĩyã.› »

5Tı Asũtãana tarı Azezi sẽŋɛ Zerizalɛm, ka zom Wẽnde-kãtɛ la zuo ze'ele,

6dee yele ẽ yetı:«Fʊ sãn dɛna Nawẽnnɛ Dayʊa,fʊ ẽkɛ bisge tẽŋa,se'ere n soe la,la gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı:‹Nawẽnnɛ wʊn botı a malɛkadõma kɔkɛ fʊ la ba nu'usi, tı fʊ kãn wẽ fʊ nã'arɛ la kugre.› »

7Tı Azezi yele ẽ yetı: «La ken gʊlsɛ yetı: ‹Da makɛ fʊ Zuudãana Nawẽnnɛ bısɛ.› »

8Tı Asũtãana le tarı Azezi zom tãŋa n ba wɔgɛ zuo, ka pa'alɛ ẽ dũnia so'olʊm wuu la a na'am pãŋa,

9yele ẽ yetı:«Fʊ sãn ka dũma tẽŋa nã'asɛ mam,mam wʊn bɔ fʊ bãna wã wuu.»

10Tı Azezi yele ẽ yetı:«Sẽŋɛ fõrgɛ,Asũtãana!La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı:‹Nã'asra Zuudãana Nawẽnnɛ, dee sakra ẽŋa ayıla mã'a.› »

11Tı Asũtãana basɛ Azezi dee fõrgɛ. Tı malɛkadõma wa'am wa sõŋra ẽ.

Azezi pɔsɛ a tõoma Galile so'olʊm

(Amarkı 1:14-15, Aluki 4:14-15)

12Tı Azezi wõm tı ba yõkɛ Azã yʊ yʊ'a deego pʊam, tı a lebe Galile so'olʊm.

13La a daan basɛ Nazarɛtı tẽŋa,dee sẽŋɛ ka kẽ'era la Kapɛrnaʊm n lɛm Galile mõgrɛ la nõorʊm,Zabulõ la Nɛftali so'olʊm pʊam,

14tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi n yʊʊn yele se'em na ẽŋɛ.A yʊʊn yetı:

15«Zabulõ la Nɛftali tẽnsı n tɔglɛ ko-kãtɛ bɔba, Zʊrdẽ doone ke bɔba, Galile tẽnsı tı bu-zãŋsı boe a pʊam na,

16nẽr-sɛba n boe lika pʊam na yẽ peelem zozo'e. La nẽr-sɛba n zĩ kũm mã'asʊm pʊam na, peelem nẽegɛ mɛ bɔ ba.»

17Bɛla wẽnnɛ tı Azezi daan pɔsɛ mõola yetı: «Teege-ya yɛm basɛ tõon-be'ero, tı Nawẽnnɛ so'olʊm lɛm mɛ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azezi wi zũn-yõgrıba tı ba dɔla ẽ
(Amarkı 1:16-20, Aluki 5:1-11)

18Azezi daan eerı la Galile mõgrɛ la nõorʊm, yẽ bʊraası bayi, Asimõ tı ba wi'iri tı Apıyɛɛrı, la a yıbga A'ãndre, tı ba lobrı yʊka mõgrɛ la pʊam, ba daan de la zũn-yõgrıba.

19Tı Azezi yele ba yetı:«Dɔla-ya mam,tı mam wʊn basɛ tı ya ɛɛra nẽrba tı ba dɔla mam wʊ yãma n yõgrı zũma se'em na.»

20Tı ba basɛ ba yʊgsı la bilam mẽŋa,dee dɔla ẽ.

21Tı a sẽŋɛ nẽŋa le yẽ bʊraası bayi n de Azebede kɔma, Azakı la a yıbga Azã. Tı bãma, la ba sɔ Azebede bɔna õorŋɔ pʊam malgra ba yʊgsı. Tı Azezi wi ba,

22tı ba basɛ õorŋɔ la,la ba sɔ la tɔtɔ,dee dɔla ẽ.

Azezi zãsnı nẽrba, dee bɔ'ɔra ba ĩmã'asʊm
(Aluki 6:17-19)

23Azezi daan kaarı la Galile so'olʊm wuu zãsna nẽrba Zifdõma wẽndeto pʊam, mõola Nawẽnnɛ so'olʊm kõ-yẽlga dee botı bã'adõma, la kobro wuu n boe nẽrba la pʊam yẽta ĩmã'asʊm.

24Tı a yʊ'ʊrɛ daan yese Siiri so'olʊm wuu,tı ba tara bã'adõma wuu tı bã'ası buuri to'oto'ore tarı ba,nẽrba ĩisi n dõnnı tı ba nãmsra,la kʊlkã'arsı n dolı sɛba,la nẽrba n luti kinki'ire,la kɔɔrnɔ wa'am a zẽ'am,tı a botı ba wuu yẽ ĩmã'asʊm.

25Tı nẽr-kʊʊŋɔ zozo'e ze'ele Galile,la Dekapɔlı,la Zerizalɛm,la Zude,la tẽnsı n boe Zʊrdẽ doone ke bɔba doose ẽ.

Amatie 5

Nẽr-sɛba n tarı Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ
(Aluki 6:20-23)

1Tı Azezi yẽ nẽr-kʊʊŋɔ la, zom tãŋa zuo zĩ'ire. Tı a karẽnbiisi la lagsɛ a zẽ'am.

2Tı a yãŋa zãsʊm ba yetı:

3«Nẽr-sɛba n mi tı ba ka masɛ Nawẽnnɛ nẽŋam tarı zu-yẽlga, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ so'olʊm de la ba bõnɔ.

4Sũ-sã'aŋɔ dõma tarı zu-yẽlga, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ wʊn botı ba sũure mã'agɛ.

5Sũ-bʊgsʊm dõma tarı zu-yẽlga, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ wʊn bɔ ba dũnia tı ba sɔna.

6Sɛba n boorı sɛla n masɛ Nawẽnnɛ yɛm la ba sũure wuu tarı zu-yẽlga, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ wʊn bɔ ba sɛla tı ba boorı la tı la seke.

7Ninbãal-zɔtba tarı zu-yẽlga, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ wʊn zoe ba ninbãalga.

8Pʊpeelem dõma tarı zu-yẽlga, se'ere n soe la, ba wʊn yẽ Nawẽnnɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Sɛba n botɪ sũ-mã'asʊm bɔna nẽrba tẽŋasʊka tarɪ zu-yẽlga, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ wʊn wi'ira ba tɪ a kɔma.

10Sɛba n ɪtɪ sɛla n masɛ, tɪ ba nãmsra ba tarɪ zu-yẽlga, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ so'olʊm de la ba bõnɔ.

11Yãma sɛba tɪ ba tʊʊrɪ ya, nãmsra ya, tɔgra ya tɔg-be'ero dee parna bɔ'ɔra ya, yan dolɪ mam na ĩyã, tarɪ zu-yẽlga.

12Ẽŋɛ-ya sũ-yẽlga sɪrʊm,ya yɔɔrɔ n wʊn zo'oge Nawẽnnɛ yire la ĩyã.Ba mẽ daan nãmsɛ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba n dẽŋɛ yãma la bɛla.»

Yaarʊm, la peelem makrɛ
(Amarkɪ 9:50, Aluki 14:34-35)

13Azezi daan le yetɪ: «Wʊ yaarʊm n botɪ dia zã'asʊm na, yãma mẽ masɛ tɪ ya ãna wʊ yaarʊm dũnia wã pʊam. La yaarʊm sãn sabgɛ, bẽm n wʊn basɛ tɪ a le zã'asʊm? A lebge la zãŋa, a ka le tara yõorɔ, a de la ba lobe ẽ basɛ yẽŋa, tɪ nẽrba nẽ ẽ la nãma.

14Yãma de la dũnia wã peelem. Tẽŋa n boe tãŋa zuo ka tã wʊn sʊgɛ.

15La ba ka yõ'orɪ fɪtla vugra la pɪ'ɪgɔ,ba wʊn zoole ẽ na fɪtla zoolgo zẽ'a,tɪ a nẽegɛ peelem bɔ'ɔra nẽr-sɛba wuu n boe yire la pʊam na.

16Bɛla,basɛ-ya tɪ ya peelem nẽegɛ nẽrba tẽŋasʊka,tɪ ba yẽ ya tõon-sõma nã'asɛ ya Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum.»

Azezi zãsʊm lɔɔ yelle

17«Da tẽ'esɛ-ya tɪ mam wa'am tɪ m sã'am na Nawẽnnɛ lɔɔ, bɪɪ a nõtɔ'ɔsrɪba yetɔga la. Mam ka wa'am tɪ m sã'am ba, mam wa'am tɪ m pa'alɛ la ba võorɛ ba'asɛ, dee ẽŋɛ ban yele se'em na.

18Mam yetɪ ya la sɪra sɪra,tɪ saazuum la tẽŋa n wʊn yuuge se'em,sɛla sɛla kãn yese Nawẽnnɛ lɔɔ la pʊam baa fẽfẽe,halɪ tɪ sɛla woo wa ẽŋɛ ba'asɛ.

19Bɛla,nẽr-sɛka n ka sakɛ Nawẽnnɛ lɔɔ ayɪla,baa a sãn ãna pɪka gãnna wuu,dee zãsna nẽrba basɛba tɪ ba da sakɛ,a wʊn dɛna nẽr-pɪka Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.La sɛka n sakɛ Nawẽnnɛ lɔɔ,dee zãsna nẽrba tɪ ba ɪta bɛla,a wʊn dɛna nẽr-kãtɛ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

20Mam yetɪ ya la sɪra sɪra,tɪ ya sãn ka ɪta Nawẽnnɛ n boorɪ se'em na gãnna lɔɔ karẽnsãandõma,la Farisi dõma,ya kãn tã'agɛ kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.»

Azezi zãsʊm sũ-isgre yelle
(Aluki 12:57-59)

21«Yãma wõm tɪ ba daan yele kʊrʊm dõma yetɪ: ‹Da kʊ nẽra, la nẽra sãn kʊ nẽra, ba di a sarɪya.›

22La mam yetɪ ya tɪ nẽr-sɛka woo sũure n isge la a sɔbia,la masɛ tɪ ba di a sarɪya.La sɛka n yele a sɔbia yetɪ:‹Yalma›,la masɛ tɪ sarɪyaditba nẽŋadõma di a sarɪya.La sɛka n yele a sɔbia yetɪ:‹Fʊ ka tarɪ võorɛ›,ẽŋa dãana masɛ mɛ tɪ a kẽ bug-tẽŋa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Bɛla,fʋ sãn tarı fʋ bɔ'a wa'am kãabgɔ bĩmbĩnne zẽ'a tı fʋ bɔ Nawẽnnɛ,sãn tẽegɛ tı fõn tarı la yelle la fʋ sɔbia,

24fʋ basɛ fʋ bɔ'a la kãabgɔ bĩmbĩnne la nẽŋam,dee dẽŋɛ sẽŋɛ ka malgɛ fʋ yelle la,la fʋ sɔbia la,dee yãŋa leme wa'am wa dıkɛ fʋ bɔ'a la bɔ Nawẽnnɛ.

25Fʋ sãn tara yelle la nẽra, tı a tara fʋ wɛ'ɛsa sarıyadia zẽ'am, malgɛ fʋ yelle la tɔtɔ, yãma n nãn boe sore la, tı a da dıkɛ fʋ bɔ sarıyadita, tı a tɔgɛ fʋ yetɔga la dıkɛ fʋ bɔ gu'ura, tı a kẽ'esɛ fɔ yʋ'a deem.

26Mam yetı fʋ la asıra,tı fʋ kãn yẽ sore yese yʋ'a deem na,halı tı fʋ wʋn wa yɔ fʋ sãnnɛ na wuu ba'asɛ.»

Azezi zãsʋm yalsı yelle

27«Yãma wõm tı ba daan yetı: ‹Da gã'arɛ la fʋ tadãana pɔga.›

28La mam yetı ya tı,sɛka n bısɛ pɔka tı a yɛm bɔɔra ẽ,a põn gã'arɛ la ẽ mɛ a sũure pʋam.

29Fʋ zʋʋgɔ nifo sãn yetı a botı fʋ basɛ Nawẽnnɛ sore,fʋ kırgɛ ẽ lobe basɛ zãazãarɛ,se'ere n soe la,fʋ ĩyã sɛla ayıla sãn ka bɔna mĩ sõı ba wʋn lobe fʋ ĩyã wuu bug-tẽŋa.

30La fʋ zʋʋgɔ nu'ugo sãn yetı a botı fʋ basɛ Nawẽnnɛ sore,fʋ wike ẽ lobe basɛ zãazãarɛ,se'ere n soe la,fʋ ĩyã sɛla ayıla sãn ka bɔna mĩ sõı ban wʋn lobe fʋ ĩyã wuu bug-tẽŋa.»

Azezi zãsʋm pɔka lebsgo yelle
(Amatie 19:9, Amarkı 10:11-12, Aluki 16:18)

31«Ba yʋʋn yetı: ‹Nẽr-sɛka n lebse a pɔga, a bɔ ẽ gõŋɔ n pa'alɛ tı a lebse ẽ mɛ.›

32La mam yetı ya mɛ tı,nẽr-sɛka woo n lebse a pɔga,tı la sãn dagna tı a gã la bʋraası,a wʋn botı pɔka la sã'am mɛ,a sãn ele sıra ayẽma.La nẽr-sɛka n di pɔg-sɛka tı ba lebse la,ẽŋɛ la be'em wʋ nẽra n gã'arɛ la a tadãana pɔga.»

Azezi zãsʋm pɔrɛ yelle

33«Ya ken wõm tı ba yʋʋn yele kʋrʋm dõma yetı: ‹Da viige ya pɔrɛ. Fʋ sãn bĩŋe nõorɛ pɔı tı fʋ ẽŋɛ sɛla bɔ Zuudãana Nawẽnnɛ, dẽnı tı fʋ ẽŋɛ bɛla.›

34La mam yetı ya tı,ya põn da pɔı.Da pɔı saazuum,bẽm ĩyã,a de la Nawẽnnɛ na'am bĩmbĩnne.

35Da pɔı tẽŋa,bẽm ĩyã,a de la a nãma dɔglgɔ zẽ'a.Da pɔı Zerizalɛm,bẽm ĩyã,a de la Nawẽnnɛ n de na-kãtɛ la tẽŋa.

36Da pɔı fʋ zuugo,bẽm ĩyã,fʋ ka tã wʋn basɛ tı fʋ zomto baa ayıla lebge pɛɛlga bıı sabga.

37Basɛ-ya tı ya ‹ẽe› dɛna ‹ẽe›,tı ya ‹ayɛı› dɛna ‹ayɛı›.La sãn gãŋɛ bɛla,sɛla n pa'asɛ la de la be'em dãana bõnɔ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Da lebse be'em be'em ĩyã
(Aluki 6:29-30)

38«Ya wõm tı ba daan yetı: ‹Nẽra sãn pusge a tadãana nifo, ba mẽ pusge a nifo, nẽra
sãn vike a tadãana yẽnnɛ, ba mẽ vike a yẽnnɛ.›

39La mam yetı ya mɛ tı,nẽra sãn ẽŋɛ ya be'em,ya da ẽŋɛ be'em lebse.La nẽra sãn wẽ fʊ
zʊʊgɔ pɛka,fʊ basɛ tı a wẽ fʊ gɔbga pɛka pa'asɛ.

40La nẽra sãn sãm fɔ tı a to'oge fʊ fu-pıka,fʊ basɛ tı a to'oge fʊ fu-kãtɛ pa'asɛ.

41La nẽra sãn pẽrgɛ fɔ tı fʊ kɔlgɛ ẽ kilomẽtrı ayıla,fʊ kɔlgɛ ẽ kilomẽtrı bayi.

42Nẽra sãn sose fʊ sɛla,fʊ bɔ ẽ.La nẽra sãn bɔɔra tı a peŋe sɛla fʊ zẽ'am,da mõŋɛ ẽ.»

Nõŋɛ-ya ya bɛ'ɛba
(Aluki 6:27-28,32-36)

43«Ya wõm tı ba daan yetı: ‹Fʊ nõŋɛ fʊ tadãana, dee sise fʊ bɛ.›

44La mam yetı ya mɛ tı,ya nõŋɛ ya bɛ'ɛba,dee pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ bɔ'ɔra sɛba n nãmsrı
ya la.

45Ya sãn ẽŋɛ bɛla,ya wʊn dɛna ya Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum na kɔma,se'ere n soe
la,ẽŋa n botı wʊntɛɛŋa yẽkra bɔ'ɔra nẽr-sõma la nẽr-be'ero,dee botı saaga niira bɔ'ɔra
sɛba ırgɔ n masɛ,la sɛba ırgɔ n ka masɛ.

46Yãma sãn nõŋɛ sɛba n nõŋɛ ya la mã'a,bẽm yɔɔrɔ tı ya wʊn yẽ Nawẽnnɛ
zẽ'am?Lampo-tɔ'ɔsrıba mẽ ıtı la bɛla.

47La yãma sãn pʊ'ʊsra la ya sɔbiisi mã'a,bẽm tı yãma ıtı gãnna ya taaba la?Nẽr-sɛba n
ka dolı Nawẽnnɛ na mẽ ıtı la bɛla.

48Bɛla,dɛna-ya nẽrba tı ya ırgɔ wuu wʊn masɛ,wʊ ya Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum ırgɔ
wuu n masɛ se'em na.»

Amatie 6

Azezi zãsʊm nẽrba sõŋrɛ, la Nawẽnnɛ pʊ'ʊsgɔ, la nõorlʊa yelle
(Aluki 11:2-4)

1«Guuse-ya, da ıta-ya ır-sõma nẽrba nẽŋam tı ba yẽta ya. Ya sãn ıta bɛla, ya kãn to'oge
yɔɔrɔ ya Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum zẽ'am.

2Bɛla, fʊ sãn yetı fʊ sõŋɛ nasa, da kãn mõolɛ nẽrba zẽ'am wʊ pʊlibsum dõma n ıtı
se'em ba wẽndeto pʊam, la sorɔɔrɔ zuto tı nẽrba pẽgɛ ba la. Mam yetı ya la sıra, tı
bãma põn to'oge ba yɔɔrɔ mɛ.

3Fʊ sãn yetı fʊ sõŋɛ nasdõma,da basɛ tı fʊ gɔbga nu'ugo bãŋɛ fʊ zʊʊgɔ nu'ugo n ıtı
sɛla.

4Bɛla nẽra nẽra kãn bãŋɛ tı fʊ sõŋɛ nasdõma,la fʊ Sɔ Nawẽnnɛ n yẽ fõn sʊgɛ ẽŋɛ la,a
wʊn lebse fo.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Ya sãn pʋ'ʋsra Nawẽnnɛ, da ɪta-ya wʋ pʋlibsum dõma n ɪtɪ se'em na, bãma nõŋɛ la ba zɛ ba wẽndeto pʋam, la sorɔ-puursi zuto pʋ'ʋsra Nawẽnnɛ tɪ nẽrba yẽta ba. Mam yetɪ ya la sɪra, tɪ ba põn to'oge ba yɔɔrɔ mɛ.

6Fʋ sãn yetɪ fʋ pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ,fʋ kẽ fʋ deem yʋ kʋlɪŋa pʋ'ʋsɛ fʋ Sɔ Nawẽnnɛ n boe zẽ'a n sʋgɛ la.La fʋ Sɔ la n yẽ tɪ fʋ sʋgɛ mɛ pʋ'ʋsɛ la,a wʋn yɔ fɔ.

7Ya sãn pʋ'ʋsra Nawẽnnɛ, ya da tɔgra yetɔga n ka tarɪ võorɛ kaana wʋ nẽr-sɛba n ka mi Nawẽnnɛ n ɪtɪ se'em na, ba tẽ'esɛ tɪ bãma n tɔgrɪ zɔ'ɔra la ĩyã, Nawẽnnɛ wʋn lerge bãma pʋ'ʋsgɔ mɛ.

8Bɛla,da ãna-ya wʋ bãma n ãn se'em na,se'ere n soe la,lan dẽŋɛ ya wʋn sose ya Sɔ Nawẽnnɛ,a põn mina yãma n boorɪ sɛla mɛ.

9Bɛla,pʋ'ʋsra-ya wãna:‹Tõma Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum, botɪ fʋ yʋ'ʋrɛ yẽta pẽka,

10wa'am wa di na'am nẽrba tẽŋasʋka, botɪ fõn boorɪ se'em ẽŋɛ tẽŋa zuo, wʋ lan ɪtɪ fõn yire se'em na.

11Bɔ tɔ tɪ zĩna dia.

12Basɛ tɪ tõon-be'ero taalɛ, wʋ tõma n mẽ basɛ sɛba n ẽŋɛ tõma be'em taalɛ se'em na.

13Da basɛ tɪ yelle paagɛ tɔ tɪ tɪ lui. Fãagɛ tɔ be'em dãana nu'usum basɛ.[Tɪ fõn soe so'olʋm, la pãŋa, la nã'asgɔ wakatɛ n ka ba'asrɪ. Amina!]›

14Ya sãn basɛ nẽr-sɛba n ẽŋɛ ya be'em na taalɛ, ya Sɔ Nawẽnnɛ mẽ wʋn basɛ ya tõon-be'ero taalɛ.

15La ya sãn ka basɛ nẽr-sɛba n ẽŋɛ ya be'em na taalɛ,ya Sɔ Nawẽnnɛ mẽ kãn basɛ ya taalɛ.

16Ya sãn lʋ nõorɛ, da zũŋe-ya nẽŋa wʋ pʋlibsum dõma n zũŋri ba nẽnsɪ se'em, tɪ ba pa'alɛ nẽrba tɪ bãma lʋ la nõorɛ la. Mam yetɪ ya la asɪra, tɪ ba põn to'oge ba yɔɔrɔ mɛ.

17Fʋ sãn lʋ nõorɛ,wire fʋ nẽŋa dee sãasɛ fʋ zuugo,

18tɪ nẽrba da bãŋɛ tɪ fʋ lʋ la nõorɛ.La fʋ Sɔ Nawẽnnɛ n boe zẽ'a n sʋgɛ la wʋn bãŋɛ.La fʋ Sɔ la n yẽ fõn sʋgɛ lʋ nõorɛ la,a wʋn yɔ fɔ.»

Azezi zãsʋm Nawẽnnɛ yire bõntarsõm yelle

(Aluki 12:33-34;11:34-36;16:13;12:22-31)

19«Da lagsrɪ-ya bõntarsõm bĩŋra dũnia wã zuo, zẽ'e-sɛka tɪ bõn-mõgla la tẽŋanzẽem wʋn sã'am ba, tɪ nayigba mẽ kẽ'era zũura.

20Lagsra-ya bõntarsõm bĩŋra Nawẽnnɛ yire, bilam tɪ mõka la tẽŋanzẽem kãn sã'am ba, tɪ nayigba mẽ kãn kẽ zũ.

21Se'ere n soe la,ya bõntarsõm n boe zẽ'a na,ya pʋtẽ'era mẽ boe la bilam.

22Nini n nẽerɪ peelem bɔ'ɔra ĩyã wʋ fɪtla la. Bɛla, fʋ nini sãn ãna sõŋa, fʋ ĩyã wuu tarɪ peelem mɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23La fʊ nini sãn ka ãna sõŋa,fʊ ĩyã wuu boe la lika pʊam.Peelem sɛka n wʊn nẽegɛ fʊ pʊam na sãn dɛna lika,la de la lika mẽŋa mẽŋa.

24Nẽra ka boe n tã wʊn sakɛ zuudãandõma bayi, a wʊn sise ayıla mɛ, dee nõŋɛ ayıla, bıı a wʊn nanna ayıla la mɛ, dee pɔ'ɔra ayıla la. Bɛla, yãma ka tã wʊn sakɛ Nawẽnnɛ n de ya Zuudãana, dee botı bõntarsõm mẽ dɛna ya zuudãana.

25Bɛla n soe tı mam yele ya yetı, ya da fabla ya vɔm yelle, yãma n wʊn di sɛla, bıı ya wʊn yũ sɛla, la ya da fabla ya ĩyã yelle, ya wʊn yɛ sɛla. Vɔm ka gãnnı dia? Bıı ĩyã ka gãnnı futo?

26Bısɛ-ya bõn-ẽgla,ba ka bʊtı,ba mẽ ka lagsrı bõnkɔɔla ıta bã pʊam.La ya Sɔ Nawẽnnɛ bɔ'ɔrı ba dia mɛ.Yãma ka tarı yõorɔ gãnna bõn-ẽgla halı zozo'e?

27Ã̃ne n boe yãma pʊam n tã wʊn pa'asɛ a vɔm woglʊm fẽfẽe ẽn fablı la ĩyã?

28La bẽm tı ya fabla futo yelle? Bısɛ-ya mõ-puuro n ãn sõŋa se'em, ba ka tõnnı, ba mẽ ka wʊgrı futo.

29La mam yetı ya mɛ tı,baa naba Asalomõ na'am n yʊʊn tarı pãŋa la,a yʊʊn ka tã'agɛ yɛ fuugo n ãn sõŋa wʊ mõ-puugo ayıla.

30La Nawẽnnɛ sãn botı mõorɔ n boe zĩna dee tı ba wʊn yõ ba bugum beere ãna sõŋa bɛla,a kãn bısɛ yãma yelle gãnna bɛla?Bẽm tı yãma ka bɔ Nawẽnnɛ sıra zo'oge?

31Da fabla-ya yɛta tı:‹Bẽm tı wʊn di?› bıı ‹tı wʊn yũ la bẽm?› bıı ‹tı wʊn yɛ la bẽm?›32La de la nẽr-sɛba n ka mi Nawẽnnɛ n eerı bõn-bãma wuu.La yãma Sɔ Nawẽnnɛ mi tı yãma boorı bõn-bãma wuu mɛ.

33Dẽŋɛ-ya ɛ Nawẽnnɛ so'olʊm,la sɛla n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,tı a wʊn bɔ ya bõn-bãma wuu pa'asɛ.

34Da fabla-ya beere yelle,tı beere ya wʊn bãŋɛ ya wʊn ẽŋɛ se'em,daarɛ woo n bısrı a mẽŋa yelle.»

Amatie 7

Da zɛrgra-ya taaba

(Aluki 6:37-38,41-42)

1«Da zɛrgra-ya taaba, tı Nawẽnnɛ mẽ da zɛrgɛ ya.

2Se'ere n soe la,yan wʊn zɛrgɛ nẽrba se'em na,Nawẽnnɛ mẽ wʊn zɛrgɛ ya la bɛla.La sɛla tı ya dıkɛ makɛ bɔ nẽrba la,ẽŋa tı Nawẽnnɛ wʊn dıkɛ makɛ bɔ ya.

3Bẽm tı fʊ bısra sɔkɔ n boe fʊ sɔbia nifum,dee ka bısra dɔɔgɔ n boe fʊ mẽŋa nifum na?

4Fõn ẽŋɛ la wãne yɛta fʊ sɔbia yetı,a basɛ tı fʊ yese sɔkɔ a nifum,dee tı dɔɔgɔ bɔna fõn mẽŋa nifum?

5Pʊlibsum dãana,dẽŋɛ yese dɔɔgɔ la fʊ mẽŋa nifum,dee yãŋa tã'agɛ yẽ sõŋa yese sɔkɔ la n boe fʊ sɔbia nifum na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Da dıkɛ-ya Nawẽnnɛ bõn-sõma bɔ baası, la ya da dıkɛ sɛla n tarı yõorɔ zozo'e lobge kurkurdõma nẽŋam, tı ba wʊn nẽ ba mɛ la ba nãma, dee tı baası la wẽrgɛ dõn ya zõrzõrʊm.»

Azezi zãsʊm pʊ'ʊsgɔ yelle
(Aluki 11:9-13)

7«Sose-ya Nawẽnnɛ, tı a wʊn bɔ ya. Ɛ-ya, tı ya wʊn yẽ. Wẽ-ya kʊlıŋa, tı a wʊn yo'oge bɔ ya.

8Se'ere n soe la,nẽr-sɛka woo n sosrı Nawẽnnɛ,a wʊn bɔ ẽ.La nẽr-sɛka woo n eerı,wʊn yẽ.La nẽr-sɛka n wẽ'erı kʊlıŋa,ba wʊn yo'oge bɔ ẽ.

9Ã̃ne n boe yãma pʊam tı a bia wʊn sose ẽ borborı,tı a bɔ ẽ kugre?10Bıı a sãn sose zũfo,tı a bɔ ẽ bõnsɛla?

11Yãma nẽrsaalba n de tõon-be'ero dõma la sãn mina tı ya bɔ ya kɔma bõn-sõma,ya Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum kãn bɔ yãma sɛba n sosrı ẽ na bõn-sõma n gãnnı bɛla?

12Yãma n boorı tı nẽrba ıta se'em bɔ'ɔra ya la, yãma mẽ ıta bɛla bɔ'ɔra ba. Ẽna de la Nawẽnnɛ lɔɔ, la a nõtɔ'ɔsrıba n gʊlsɛ se'em n bɛla.»

Sorɔɔrɔ bayi yelle
(Aluki 13:24)

13«Doose-ya zanõrɛ n ãn mika kẽ, se'ere n soe la, zanõ-yalŋa, la so-kãtɛ la we'esı la sã'aŋɔ zẽ'am, la nẽrba zozo'e dolı la bilam.

14La zanõ-mika,la so-bãalga we'esı la vɔm zẽ'am.La de la nẽrba fẽe n dolı ẽ.»

Tıa woo la a biɛ
(Aluki 6:43-44)

15«Guuse ya mẽŋa la nẽr-sɛba n parnı tı bãma de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la. Ba wʊn ẽŋɛ ba mẽŋa wʊ saasaadõma n dıkɛ piisi gãna fʊrɛ ba mẽŋa wa'am ya zẽ'am wʊ ba de la piisi la, dee tı ba pʊam ba sã'ana wʊ saasaadõma la.

16Ba tõoma pʊam tı ya wʊn bãŋɛ ba.Bẽm ĩyã,zãaŋa ka tã wʊn wɔm tã'ama,la kẽkɔ ka tã wʊn wɔm kẽnkãma.

17Tı-sõŋɔ woo wɔnnı na biɛ sõma,la tı-be'ego woo wɔnnı na biɛ be'ero.

18Tı-sõŋɔ ka tã wʊn wɔm biɛ be'ero,la tı-be'ego mẽ ka tã wʊn wɔm biɛ sõma.

19Tı-sɛka woo n ka wɔnnı biɛ sõma,ba wʊn lʊbɛ ẽ mɛ yõ la bugum.

20Bɛla,la de la nẽrba la tõoma pʊam tı yãma wʊn bãŋɛ ban de nẽr-sɛba.»

Nẽr-sɛba n sakrı Nawẽnnɛ asıra sıra
(Aluki 13:25-27)

21Azezi daan le yele yetı: «Dagı nẽr-sɛka woo n wi'iri mam tı ‹Zuudãana, Zuudãana› la n wʊn kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam. La de la nẽr-sɛka n ıtı mam Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum n boorı se'em na n wʊn kẽ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Sarıyadia daarɛ, nẽrba zozo'e wʊn yele mam yetı: ‹Zuudãana, Zuudãana, tõma daan dıkɛ la fõn yʊ'ʊrɛ to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ bɔ nẽrba. La fõn yʊ'ʊrɛ tı tõma daan dıkɛ dige kʊlkã'arsı, dee daan tõm tõon-yãlma zozo'e la fõn yʊ'ʊrɛ.›

23La mam wʊn yele ba yetı:‹Mam põn ka mina ya,sẽŋɛ-ya fõrgɛ,tõon-be'ero dõma wã.› »

Deto bayi mẽa makrɛ
(Aluki 6:47-49)

24«Nẽr-sɛka woo n wõm mam yetɔga wã, dee ẽŋɛ wʊ yetɔga la n yele se'em na, a dãana ãn wʊ yɛm dãana n mẽ a yire tãmpĩa zuo.

25Tı saaga ni,tı ko'om pırɛ kʊlsı zoe wẽ ẽ,tı kʊsebgo vuge wẽ ẽ,tı a ka lui,se'ere n soe la,a mẽ la tãmpĩa zuo.

26La nẽr-sɛka woo n wõm mam yetɔga wã, dee ka sakɛ ıta yetɔga la n yele se'em na, a ãn wʊ yalma n mẽ a yire tẽntõnbĩ'isgo zuo.

27Tı saaga ni,tı ko'om pırɛ kʊlsı zoe wẽ ẽ,tı kʊsebgo vuge wẽ ẽ,tı a wuu lui saam saam.»

28La Azezi n tɔgɛ yetɔga la kı'ılım na, zãsŋɔ la di'ige nẽrba la zozo'e mɛ.

29Se'ere n soe la,a zãsŋɔ la tarı la pãŋa,la ka ãn wʊ ba lɔɔ karẽnsãandõma n zãsnı se'em na.

Amatie 8

Azezi botı kõnkonne yẽ ĩmã'asʊm
(Amarkı 1:40-45, Aluki 5:12-16)

1Azezi daan ze'ele la tãŋa la zuo sige, tı nẽr-kʊʊŋɔ zozo'e dɔla ẽ.

2Tı kõnkonne wa'am a zẽ'am wa ka dũma tẽŋa a nẽŋam yele ẽ yetı:«Zuudãana,fʊ sãn bɔɔra,fʊ tã wʊn basɛ tı m yẽ ĩmã'asʊm mɛ le ãna sõŋa.»

3Tı Azezi tẽegɛ a nu'ugo kalʊm ẽ,dee yetı:«Mam bɔɔra,yẽ ĩmã'asʊm le ãna sõŋa.» Bilam mẽŋa tı kõnkɔm na basɛ ẽ,tı a le ãna sõŋa.

4Tı Azezi yele ẽ yetı:«Da yele nẽra nẽra.La sẽŋɛ Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽema zẽ'am ka pa'alɛ ẽ fɔ mẽŋa tı a bısɛ,dee bɔ bõn-sɛba tı Amoyisi yʊʊn gʊlsɛ yetı ba bɔ la,tı la pa'alɛ ba tı fʊ sırı yẽ ĩmã'asʊm.»

Azezi botı sʊda-kɛ'ɛma tõntõnna yẽ ĩmã'asʊm
(Aluki 7:1-10)

5Azezi daan sẽŋɛ ka paagɛ kẽ'era la Kapɛrnaʊm tẽŋa pʊam, tı Rom dõma sʊda-kɛ'ɛma wa'am a zẽ'am wa sose ẽ

6yetı:«Zuudãana,mam tõntõnna n bẽ'erı kɔɔrʊm gã yire,a ba nãmsra mɛ zozo'e.»

7Tı Azezi yele ẽ yetı:«Mam wʊn wa'am wa botı a yẽ ĩmã'asʊm.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Tı sʊda-kɛ'ɛma la lebse yele ẽ yetı:«Mam ka narı tı fõn wa'am mam yire.Wen tɔgɛ yetɔga mã'a,tı mam tõntõnna la wʊn yẽ ĩmã'asʊm.

9Se'ere n soe la,nẽrba n soe mam,la mam mẽ soe la sʊdaası basɛba.Mam sãn yele sʊda-sɛka yetı:‹Sẽŋɛ›,a we'esı mɛ.La mam sãn yele ayẽma yetı:‹Wa'am›,a sẽm mɛ.Mam sãn yele m tõntõnna yetı:‹Ẽŋɛ wãna›,a ıtı mɛ.»

10Azezi n wõm bɛla la,la di'ige ẽ mɛ.Tı a yele nẽr-sɛba n dolı ẽ na yetı:«Mam yetı ya la asıra,tı mam nãn ka yẽ nẽra n bɔ mam sıra wʊ bʊra-ẽna wã,baa lsrayɛlı buuri la pʊam mam ka yẽ.

11Mam yetı ya tı,nẽrba zozo'e wʊn ze'ele zanõ-bɔba,la dapɔ-bɔba wa'am wa zĩ'ire la Abraham,la A'izakı,la Azakɔbı di Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

12La ba wʊn lobge lsrayɛlı dõma n wʊn soe nı Nawẽnnɛ so'olʊm na basɛ la yẽŋa lika pʊam,bilam ba wʊn kaasra,dee dıkɛ ba nu'usi gı nõorʊm.»

13A yele bɛla, dee yele sʊda-kɛ'ɛma la yetı: «Kule, tı la wʊn ẽŋɛ wʊ fõn bɔ mam sıra se'em na.» La wakat-ẽŋa mẽŋa tı a tõntõnna la yẽ ĩmã'asʊm.

Azezi botı nẽrba zozo'e yẽ ĩmã'asʊm

(Amarkı 1:29-34, Aluki 4:38-41)

14Bɛla poorʊm, Azezi sẽŋɛ la Apıyɛɛrı yire ka yẽ Apıyɛɛrı dɛɛm-pɔka n bẽ'erı gã, tı a ĩyã tʊlgɛ.

15Tı Azezi kalʊm pɔka la nu'ugo,tı bã'aga la basɛ ẽ.Tı a isge ẽŋɛ Azezi sãanɛ.

16Tı zaanõorɛ paagɛ,tı ba tarı nẽrba zozo'e tı kʊlkã'arsı tarı ba wa'am Azezi zẽ'am.Tı a tɔgɛ yetɔga dige kʊlkã'arsı la,dee botı sɛba wuu n de bã'adõma yẽ ĩmã'asʊm.

17La de la bɛla tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi n yʊʊn yele se'em na ẽŋɛ.A yʊʊn yetı:«Ẽŋa n to'oge tõma tooro,la tı bã'ası basɛ.»

Azezi doosgo yelle

(Aluki 9:57-62)

18Azezi n yẽ nẽr-kʊʊŋɔ n kaagɛ ẽ na, tı a yele a karẽnbiisi la yetı: «Tı dooge-ya mõgrɛ la doone ke bɔba.»

19Tı lɔɔ karẽnsãama ayıla wa'am a zẽ'am wa yele ẽ yetı:«Karẽnsãama,mam wʊn dɔla fʊ sẽnna zẽ'e-sɛba wuu tı fʊ wʊn sẽnna.»

20Tı Azezi yele ẽ yetı:«Pıına tarı yogro mɛ,tı niinto tara tʊgrɔ,la Nẽrsaala Dayʊa la ka tarı zẽ'a wʊn gã'arɛ vo'ose.»

21Tı a karẽnbia ayıla yele ẽ yetı:«Zuudãana,basɛ tı m dẽŋɛ sẽŋɛ ka laagɛ m sɔ dee wa'am wa dɔla fɔ.»

22Tı Azezi yele ẽ yetı:«Dɔla mam dee basɛ sɛba n ka tarı vɔm Nawẽnnɛ zẽ'am tı ba laagɛ ba kũm.»

Azezi botı kʊsebgo yõkɛ

(Amarkı 4:35-41, Aluki 8:22-25)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Azezi daan kẽ la õorŋɔ, tı a karẽnbiisi la doose ẽ.

24Tı kʊseb-kãtɛ wa'am wa vugra mõgrɛ la zuo.Tı ko-mĩ'isi botı õorŋɔ la zıgra la a mise.La Azezi daan gĩsri mɛ.

25Tı a karẽnbiisi la paagɛ nẽegɛ ẽ yetı:«Zuudãana,fãagɛ tɔ,tõma yetı ki mɛ.»

26Tı Azezi yele ba yetı:«Bẽm tı ya zɔta dabeem,ya ka bɔ mam sıra zo'oge.» Azezi yele bɛla,dee isge tãsɛ kʊsebgo,la ko'om na mɛ,tı ba ãna sĩm.

27Tı ba wuu palẽŋa ẽkɛ,tı ba yetı:«Bẽm nẽra n de ẽna tı kʊsebgo,la ko'om sakra a nõorɛ?»

Kʊlkã'arsı n dolı bʊraası bayi, tı Azezi dige ba

(Amarkı 5:1-20, Aluki 8:26-39)

28Ba daan dooge mõgrɛ la doone ke bɔba paagɛ la Gadara dõma tẽŋa pʊam, tı bʊraası bayi tı kʊlkã'arsı dolı ba ze'ele yɔɔrɔ zẽ'a sẽnna tʊ'ʊsra ẽ. Ba daan de la zɔl-wẽensı, tı nẽrba zɔta ka sakra dɔla bilam tɔlla.

29Tı ba kaasra tagursi yetı:«Nawẽnnɛ Dayʊa,bẽm boe tõma la fõn tẽŋasʊka?Fõn wa'am tı fʊ nãmsɛ tõma mɛ dee tı wakatɛ la nãn ka paagɛ?»

30La kurkurdõma n daan zo'oge lɛm bilam ɔbra.

31Tı kʊlkã'arsı la sose Azezi yetı:«Fʊ sãn yetı fʊ dige to tı tı yese,fʊ basɛ tı tı sẽŋɛ ka kẽ kurkurdõma la.»

32Tı Azezi yele ba yetı:«Sẽŋɛ-ya.» Tı ba yese sẽŋɛ ka kẽ kurkurdõma la.Tı kurkurdõma la ze'ele tãŋa zuo zoe sige ka lui mõgrɛ la pʊam ki.

33Tı sɛba n gu'uri kurkurdõma la zoe sẽŋɛ tẽŋa pʊam ka yele lan ẽŋɛ se'em na wuu,la bõn-sɛka n ẽŋɛ sɛba tı kʊlkã'arsı la daan dolı la.

34Tı tẽŋa la dõma wuu yese tʊ'ʊsra Azezi,la ban yẽ ẽ na,ba sose ẽ yetı,a fõrgɛ dee basɛ ba tẽŋa.

Amatie 9

Azezi botı kɔɔrŋɔ yẽ ĩmã'asʊm

(Amarkı 2:1-12, Aluki 5:17-26)

1Azezi daan kẽ õorŋɔ lebe dooge la mõgrɛ la ke bɔba kule Kapɛrnaʊm, ẽn kẽ'erı zẽ'a la.

2Tı nẽrba basɛba zɛ bʊraa ayıla n de kɔɔrŋɔ n gã a bõn-gã'ala pʊam wa'am a zẽ'am.Tı Azezi yẽ ban bɔ ẽ sıra la,yele kɔɔrŋɔ la yetı:«M bia,keŋe fʊ sũure,fʊ tõon-be'ero taalɛ ka le bɔna fʊ zuo.»

3Tı lɔɔ karẽnsãandõma basɛba tẽ'esra ba sũure pʊam yetı: «Bʊra-ẽna pɔ'ɔrı la Nawẽnnɛ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4La Azezi mi ban tẽ'esrı se'em na mɛ,tı a yele ba yetı:«Bẽm tı yãma tẽ'esra pʊtẽ'e-be'ero ya sũure pʊam?

5Bẽm n de nãana gãnna?Mam sãn yele bʊraa la yetı,a tõon-be'ero taalɛ ka le bɔna a zuo,bıı mam sãn yele ẽ yetı,a isge sẽnna n de nãana gãnna?

6Mam wʊn botı ya bãŋɛ tı Nẽrsaala Dayʊa tarı nõorɛ dũnia zuo wʊn basɛ tõon-be'ero taalɛ.» Azezi yele bɛla,dee yele kɔɔrŋɔ la yetı:«Isge,dıkɛ fʊ bõn-gã'ala la kule.»

7Tı a isge kule.

8Tı nẽr-kʊʊŋɔ la yẽ bɛla,tı dabeem yõkɛ ba,tı ba nã'asra Nawẽnnɛ ẽn bɔ nẽrsaalba nõor-ẽŋa la ĩyã.

Azezi wi Amatie tı a dɔla ẽ

(Amarkı 2:13-17, Aluki 5:27-32)

9Azezi daan ze'ele la bilam sẽnna tɔlla, yẽ bʊraa yʊ'ʊrɛ n de Amatie n zĩ tɔ'ɔsra lampo. Tı a yele ẽ yetı: «Isge dɔla mam.» Tı Amatie isge dɔla ẽ.

10Tı Azezi sẽŋɛ ka zẽa Amatie yire dita,tı lampo-tɔ'ɔsrıba,la tõon-be'ero dõma zozo'e wa'am wa lagım na Azezi la a karẽnbiisi la zẽa dita.

11Tı Farisi dõma yẽ bɛla,soke a karẽnbiisi la yetı:«Bẽm tı yãma karẽnsãama la lagım na lampo-tɔ'ɔsrıba,la tõon-be'ero dõma dita.»

12Tı Azezi wõm bɛla,yele ba yetı:«Sɛba n tarı ĩmã'asʊm ka eerı tıba,la de bã'adõma n eerı tıba.

13Sẽŋɛ-ya ka zãsʊm Nawẽnnɛ gõŋɔ n yele se'em na võorɛ,Nawẽnnɛ yetı:‹Mam boorı tı nẽrsaalba zɔta la taaba ninbãalga,dee dagı tı ba dıkɛ ba bõnɔ kãabra bɔ'ɔra mam.› Bɛla,mam ka wa'am tı m wi sɛba dõma n yetı bãma masɛ mɛ na,mam wa'am na tõon-be'ero dõma ĩyã.»

Ba soke Azezi nõorlʊa yelle

(Amarkı 2:18-22, Aluki 5:33-39)

14Tı Azã karẽnbiisi wa'am Azezi zẽ'am wa soke ẽ yetı: «Bẽm tı tõma la Farisi dõma lʊta nõorɛ, dee tı fõn karẽnbiisi la ka lʊta?»

15Tı Azezi yele ba yetı:«Nẽra sãn di pɔka ẽŋɛ kibsa wi a tadãandõma tı ba wa'am naagɛ la ẽ dita,ba tã wʊn ẽŋɛ sũ-sã'aŋɔ wakat-sɛka tı pɔgdita la ken bɔna la ba lɛ mɛ bıı?Ayɛı.La dabsa sẽm mɛ,tı ba wʊn yese pɔgdita la ba zẽ'am.Bɛla tı ba yãŋa wʊn lʊ nõorɛ.

16Nẽra kãn dıkɛ tãn-paalga lige fu-kɛka.A sãn ẽŋɛ bɛla,tãn-paalga la wʊn botı fu-kɛka la ãagɛ mɛ gãŋɛ bɛla.

17La nẽra kãn dıkɛ dã-paalga sũm wɔ-kɛgsı pʊam. A sãn ẽŋɛ bɛla, dã-paalga la sãn kɛlla, ba wʊn botı wɔɔsı la tãsɛ mɛ, tı dãam na ka'agɛ, tı wɔɔsı la mẽ sã'am. La masɛ tı ba dıkɛ dã-paalga sũm na wɔ-paalsı pʊam, bɛla tı ba wuu kãn sã'am.»

Pɔka n yẽ ĩmã'asʊm, la pugla vo'ore yelle

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Amarkı 5:21-43, Aluki 8:40-56)

18Azezi n ken tɔgra la ba bɛla la, tı Zifdõma nẽŋadãana ayıla wa'am a zẽ'am, wa ka dũma tẽŋa a nẽŋam yele yetı: «Mam pɔyʊa n ki lɛɛlɛ wã, wa'am wa dıkɛ fʊ nu'ugo paglɛ a zuo, tı a vo'oge.»

19Tı Azezi la a karẽnbiisi la daan isge dɔla ẽ wɛ'ɛsa.

20Ban daan we'esı la, tı pɔka ayıla n luti sıkẽŋa yʊʊma pia la ayi tı la ka gɔ'ɔra, wa'am Azezi poorʊm wa kalʊm a fuugo nõorɛ.

21Se'ere n soe la,a daan tẽ'esrı a sũurum yetı:«Mam sãn kalʊm a fuugo mã'a,mam wʊn yẽ ĩmã'asʊm.»

22Tı Azezi gelge yẽ ẽ,yele ẽ yetı:«M bia,keŋe fʊ sũure!Fõn bɔ mam sıra la n basɛ tı fʊ yẽ ĩmã'asʊm.» Tı pɔka la yẽ ĩmã'asʊm bilam mẽŋa.

23Tı Azezi paagɛ Zifdõma nẽŋadãana la yire yẽ wı-pɛɛbrıba la nẽr-kʊʊŋɔ n bɔgrı.

24Tı a yele ba yetı:«Yese-ya,tı pugla la ka ki,a gĩsri mɛ.» Tı nẽrba la la'ara ẽ.

25La ẽn botı nẽr-kʊʊŋɔ la yese la,a kẽ la deem gʊrɛ pugla la nu'ugo,tı a isge.

26Tı yel-ẽna saagɛ tẽŋa la wuu.

Azezi botı fɔɔsı bayi yẽta

27Azezi daan yese zẽ'e-ẽŋa mɛ fõrgra, tı fɔɔsı bayi dɔla ẽ tɔgra ke'enke'em yetı: «Adavidi yıŋa, zoe tı ninbãalga!»

28Tı Azezi paagɛ kẽ yire,tı fɔɔsı la paagɛ a zẽ'am,tı a soke ba yetı:«Yãma bɔ sıra tı mam wʊn tã'agɛ ẽŋɛ yan boorı se'em na?» Tı ba lerge yetı:«Ẽe!Zuudãana.»

29Tı a kalʊm ba nini dee yetı:«La wʊn ẽŋɛ wʊ yan bɔ sıra se'em na.»

30Tı ba nini na pike yẽta.Tı a kã'an ba yetı:«Da basɛ-ya tı nẽra bãŋɛ.»

31La ban fõrgɛ la,ba mõolɛ bõn-ẽŋa mɛ tẽŋa la zẽ'a woo.

Azezi botı muko tɔgra

32Ban daan yesrı la, tı ba tarı nẽra tı kʊlkã'arga dolı ẽ, tı a dɛna muko, wa'am Azezi zẽ'am.

33Tı Azezi dige kʊlkã'arga la,tı a yese.Tı muko la tɔgra.Tı la di'ige nẽr-kʊʊŋɔ la,tı ba yetı:«Nẽra nẽra nãn ka yẽ wãna buuri lsrayɛlı pʊam.»

34La Farisi dõma daan yetı:«La de la kʊlkã'arsı naba n bɔ ẽ pãŋa,tı a tara digra kʊlkã'arsı la.»

Azezi zoe nẽr-kʊʊŋɔ ninbãalga

35Azezi daan kaarı la tẽn-kãra la tẽn-pıgsı wuu, zãsna nẽrba Zifdõma wẽndeto pʊam, mõola Nawẽnnɛ so'olʊm kõ-yẽlga, dee botı bã'adõma, la kobro buuri wuu yẽta ĩmã'asʊm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36La Azezi n yẽ nẽr-kʊʊŋɔ la,ba ninbãalga n yõkɛ ẽ.Se'ere n soe la,ba targɛ mɛ bãlɛ,ãna wʊ piisi n ka tarɪ dũnsĩina.

37Tɪ a yele a karẽnbiisi la yetɪ:«Va'am na bõnkɔɔla lagsgɔ zo'oge mɛ,la tõntõnɪba n wʊn lagsɛ bõnkɔɔla la pɔ'ɔrɪ mɛ.

38Bɛla ĩyã,sose-ya va'am na dãana tɪ a tõm tõntõnɪba pa'asɛ tɪ ba lagsɛ bõnkɔɔla la.»

Amatie 10

Azezi looge a karẽnbiisi pia la ayi tõm ba

(Amarkɪ 3:13-19;6:7-13, Aluki 6:12-16;9:1-6)

1Azezi daan wi a karẽnbiisi pia la ayi la mɛ bɔ ba pãŋa tɪ ba dige kʊlkã'arsɪ, dee botɪ bã'adõma buuri wuu, la kobro buuri wuu yẽ ĩmã'asʊm.

2Karẽnbiisi pia la ayi la tɪ a looge tɪ a tõm na yʊ'ʊra n wãna:Pɔspɔsɪ dãana de la Asimõ tɪ ba wi'iri tɪ Apɪyɛɛrɪ,la a yɪbga A'ãndre,la Azebede dayɔɔsɪ Azakɪ la a yɪbga Azã,

3la Afilipi,la Abatelemi,la Atoma,la Amatie n de lampo-tɔ'ɔsa la,la Azakɪ n de Alfe dayʊa,la Atade,

4la Asimõ n daan de Zelɔtɪ nẽra ayɪla la,la Azudaasɪ Iskariyo,sɛka n wʊn pa'alɛ tɪ ba yõkɛ Azezi la.

5La de la bãna pia la ayi tɪ Azezi daan tõm, yele ba yetɪ: «Da sẽŋɛ-ya bu-zãŋsɪ la zẽ'am, la da kẽ-ya Samaari dõma tẽnsɪ pʊam.

6Sẽŋɛ-ya lsrayɛlɪ dõma n ãn wʊ piisi n bɔɪ la zẽ'am,

7ka mõola yetɪ:‹Nawẽnnɛ so'olʊm na lɛm mɛ.›

8La ya botɪ bã'adõma yẽ ĩmã'asʊm,dee botɪ kũm vo'oge,dee botɪ kõnkɔma yẽ ĩmã'asʊm le ãna sõŋa,dee dige kʊlkã'arsɪ.Yãma to'oge la zãŋa,bɛla bɔ-ya zãŋa.

9Da dɪkɛ-ya sãlma bɪɪ ligri sũm sẽŋɛ.

10La ya da dɪkɛ tãmpɔkɔ sore la sẽnnɛ ĩyã,da dɪkɛ-ya futo bayi,bɪɪ tagra,bɪɪ doore.Ba wʊn bɔ tõntõnna ẽn boorɪ sɛla.

11Ya sãn paagɛ tẽn-kãtɛ bɪɪ tẽn-pɪka pʊam, soke-ya bãŋɛ nẽr-sõŋɔ sãn bɔna mĩ wʊn to'oge ya tɪ ya kẽ'era a yire, bɔna-ya bilam ka paagɛ daar-sɛka tɪ ya wʊn fõrgɛ tẽŋa la.

12Ya sãn paagɛ kẽ yire pʊam,ya pʊ'ʊsɛ ba yetɪ:‹Sũ-mã'asʊm wʊn bɔna la ya.›

13La yire la dõma sãn to'oge ya,ya sũ-mã'asʊm wʊn bɔna la ba.La ba sãn zagsɛ ka to'oge ya,ya sũ-mã'asʊm wʊn weege ya zẽ'am.

14La yi-sɛka,bɪɪ tẽn-sɛka nẽrba sãn ka to'oge ya,bɪɪ ka selse ya yetɔga,ya yese zẽ'e-ẽŋa dee pɪɪsɛ ya nãma tẽntõnnɔ basɛ mĩ.

15Mam yetɪ ya la sɪra sɪra,tɪ sarɪyadia daarɛ tẽn-ẽŋa dõma wʊn yẽ toogo gãnna Sodom la Gomõorɪ tẽnsɪ nẽrba.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azezi yetɪ nãmsgɔ n wʊn wa'am
(Amarkɪ 13:9-13, Aluki 21:12-17)

16Azezi le yetɪ: «Bɪsɛ-ya, mam tõm ya wʊ piisi saasaadõma tẽŋasʊka. Bɛla ĩyã, dɛna-ya yɛm dõma wʊ bõnsɛ'ɛdõma, la ya ãna wʊ na'adawɛma n ka tarɪ yelle se'em na.

17Guuse-ya ya mẽŋa la nẽrba la.Se'ere n soe la,ba wʊn wa yõgɛ ya mɛ tarɪ sẽŋɛ sarɪyadia zẽ'esʊm,dee wẽ ya ba wẽndeto pʊam.

18La ba wʊn yõgɛ ya sẽŋɛ gɔmnadõma,la na'adõma nẽŋam,yãma n dolɪ mam na ĩyã,tɪ ya wʊn dɛna kaset-dõma tɔgɛ bɔ bãma la bu-zãŋsɪ.

19La ba sãn tarɪ ya sẽŋɛ,da fabla-ya yãma n wʊn tɔgɛ se'em,bɪɪ yãma n wʊn tɔgɛ sɛla yelle.Se'ere n soe la,wakat-ẽŋa mẽŋa Nawẽnnɛ Sɪa wʊn bɔ ya bõn-sɛka tɪ ya wʊn tɔgɛ.

20La dagɪ yãma mẽŋa n wʊn tɔgɛ,la de la ya Sɔ Nawẽnnɛ Sɪa la n boe ya pʊam na n wʊn tɔgɛ.

21Sɔbia wʊn botɪ ba yõkɛ a sɔbia kʊ. La sɔdõma mẽ wʊn ẽŋɛ ba kɔma bɛla. La kɔma mẽ wʊn zɛbɛ la ba dɔgrɪba, botɪ ba kʊ ba.

22Nẽrba wuu wʊn sise ya mam yʊ'ʊrɛ la ĩyã.La sɛka n ze'ele kãŋkãŋɛ ka paagɛ ba'asgɔ,a wʊn yẽ fãarɛ.

23Ba sãn nãmsɛ ya tẽŋa ayɪla pʊam,ya zoe sẽŋɛ tẽŋa ayẽma.Mam yetɪ ya la sɪra,tɪ ya kãn yãŋɛ kaagɛ lsrayɛlɪ tẽnsɪ ba'asɛ dee tɪ mam n de Nẽrsaala Dayʊa la leme wa'am.

24Karẽnbia ka gãnnɪ a karẽnsãama, la tõntõnna mẽ ka gãnnɪ a zuudãana.

25La karẽnbia sãn wa ãna wʊ a karẽnsãama la,la tõntõnna sãn wa ãna wʊ a zuudãana la,la seke mɛ.Ban wi'iri yidãana la tɪ Abelzebuli n de Asũtãana la,ba wʊn tʊʊra a yire la dõma gãnna la bɛla.»

La masɛ tɪ ya zɔta la Nawẽnnɛ
(Aluki 12:2-9)

26«Bɛla, da zɔta-ya nẽrsaalba, tɪ bõn-sɛka woo n lile, wʊn lilge. La bõn-sɛka woo n sʊgɛ, wʊn puke.

27Mam n yele ya se'em lika pʊam wã,tɔgɛ-ya ẽ peelem pʊam.La sɛla tɪ mam waasʊm ya la,zom-ya deto zuto mõolɛ ẽ.

28Da zɔta-ya sɛba n kʊʊrɪ ĩyã,dee ka tãna wʊn kʊ sɪa la.Zɔta-ya Nawẽnnɛ n tã wʊn botɪ ya ĩyã,la ya sɪa sã'am bug-tẽŋa la.

29Ba ka koosrɪ mõom niinto bayi la lag-kõbrɛ ayɪla mã'a?La baa niila ayɪla kãn ki,tɪ la sãn dagna ya Sɔ Nawẽnnɛ n sakɛ.

30La baa yãma zuugo zomto,Nawẽnnɛ mi ba wuu kãllɛ mɛ.

31Bɛla ĩyã,da zɔta-ya dabeem,yãma tarɪ yõorɔ gãnna niinto zozo'e mɛ.

32Nẽr-sɛka woo n wʊn ze'ele nẽrba nẽŋam yetɪ ẽŋa de la mam nẽra, mam mẽ wʊn ze'ele mam Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum nẽŋam yetɪ a de la mam nẽra.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33La nẽr-sɛka woo n sɪ'ɪsɛ nẽrba nẽŋam yetɪ ẽŋa ka mi mam,mam mẽ wʊn sɪ'ɪsɛ mam Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum nẽŋam tɪ mam ka mi ẽ.»

Tɪ nõŋɛ Azezi gãnna
(Aluki 12:51-53;14:26-27)

34«Da tẽ'esɛ-ya tɪ mam tarɪ la nõ-yẽnnɛ wa'am dũnia zuo. Mam ka wa'am tɪ m botɪ nẽrba dɛna nõorɛ ayɪla dũnia zuo, la de la welgre tɪ mam tarɪ wa'am.

35Se'ere n soe la,mam wa'am tɪ m welge la dayɔɔsɪ la ba sɔdõma,la pugunto la ba madõma,la dayɔɔsɪ pɔgba la ba sɪrba madõma.

36Tɪ nẽra mẽŋa yir-dõma wʊn dɛna a bɛ'ɛba.

37Nẽr-sɛka n nõŋɛ a sɔ bɪɪ a ma gãnna mam,a ka masɛ tɪ a dɛna mam nẽra.La nẽr-sɛka woo n nõŋɛ a dayʊa bɪɪ a pɔyʊa gãnna mam,a ka masɛ tɪ a dɛna mam nẽra.

38La nẽr-sɛka woo n ka sakɛ nãmsgɔ wʊ nẽra n zɛɛrɪ a kũm dɔ-puurŋa dɔla mam,a ka masɛ tɪ a dɛna mam nẽra.

39La nẽr-sɛka woo n boorɪ tɪ a gu a vɔm,a wʊn koŋe ẽ.La nẽr-sɛka n basɛ a vɔm mam ĩyã,a wʊn yẽ ẽ.»

Nẽr-sɛba n tarɪ yɔɔrɔ
(Amarkɪ 9:41)

40«Nẽr-sɛka woo n to'oge ya, a to'oge la mam. La nẽr-sɛka woo n to'oge mam, a to'oge la sɛka n tõm mam na.

41La nẽr-sɛka woo n to'oge Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa ẽn de Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa la ĩyã,a wʊn to'oge Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa yɔɔrɔ.La nẽr-sɛka woo n to'oge sɪra dãana ẽn de sɪra dãana la ĩyã,a wʊn to'oge sɪra dãana yɔɔrɔ.

42La nẽr-sɛka woo n bɔ mam nẽrba wã ayɪla ko-mã'asga tɪ a yũ,ẽn de mam karẽnbia la ĩyã,mam yetɪ ya la sɪra,tɪ a kãn koŋe yɔɔrɔ.»

Amatie 11

Azã n mise nẽrba ko'om pʊam tõm a karẽnbiisi Azezi-krisi zẽ'am
(Aluki 7:18-35)

1Azezi n daan pa'alɛ a karẽnbiisi pia la ayi la kɪ'ɪlɪm na, a yese bilam sẽŋɛ la so'olʊm na tẽnsɪ la wuu pʊam ka zãsna nẽrba, dee mõola Nawẽnnɛ kõ-yẽlga.

2Tɪ Azã daan bɔna yʊ'a deem, wõm Krisi tõoma la yelle, tõm a karẽnbiisi a zẽ'am,

3tɪ ba sẽŋɛ ka soke ẽ yetɪ:«Fõn de la sɛka tɪ Nawẽnnɛ yetɪ a wʊn wa'am na bɪɪ,tɪ gu'ura nẽra ayẽma?»

4Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«Sẽŋɛ-ya ka yele Azã yãma n wõnnɪ se'em,la yãma n yẽtɪ se'em na:

5Fɔɔsɪ nini yẽtɪ mɛ,tɪ kɔɔrnɔ sẽnna,tɪ kõnkɔma yẽta ĩmã'asʊm le ãna sõŋa,tɪ wansɪ wõnna,tɪ kũm vɔ'ɔra,tɪ nasdõma wõnna Nawẽnnɛ kõ-yẽlga.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6La nẽr-sɛka n ka lebrı poorʊm mam ĩyã la tarı zu-yẽlga.»

7Azã karẽnbiisi la n fõrgɛ la, tı Azezi yãŋa tɔgra Azã yelle bɔ'ɔra nẽr-kʊʊŋɔ la yetı: «Bẽm tı yãma daan sẽŋɛ ka bısɛ weem? Yãma sẽŋɛ ka bısɛ la mõorɔ tı kʊsebgo mĩini bıı? Ayɛı.

8La bẽm tı yãma sẽŋɛ ka bısɛ?Nẽra n yɛ fu-sõma?Ayɛı.Nẽr-sɛba n yɛ fu-sõma la boe na'adõma yiɛ.

9La yãma sẽŋɛ ka bısɛ la bẽm?Ya sẽŋɛ ka bısɛ la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa bıı?Ẽe.La mam yetı ya tı a de la nẽra n gãnnı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa.

10La de la ẽŋa yelle tı la gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tı Nawẽnnɛ yetı:‹Mam tõntõnna n wãna tı mam tõm tı a dẽŋɛ fʊ nẽŋa malgɛ sore bɔ fɔ.›

11Mam yetı ya la sıra, tı nẽrsaalba tı ba dɔgɛ la wuu pʊam, nẽra ka boe n gãnnı Azã n mise nẽrba ko'om pʊam na. La nẽr-sɛka n de pıka Nawẽnnɛ so'olʊm na pʊam gãnnı Azã mɛ.

12Lan pɔsɛ Azã n misri nẽrba ko'om pʊam na wa paam lɛɛlɛ wã,Nawẽnnɛ so'olʊm sẽnnı nẽŋa la pãŋa,la pãnsı dõma n mõrgrı tı ba fãagɛ ẽ.

13Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la wuu,la lɔɔ gõnnɔ la wuu dẽŋɛ tɔgɛ so'olʊm na yelle mɛ halı wa paagɛ Azã wakatɛ.

14La ya sãn bɔɔra tı ya bãŋɛ a võorɛ,Azã n de A'eli tı ba yʊʊn yetı a wʊn wa'am na.

15Sɛka n wõm yetɔga wã,a selse sõŋa sõŋa.

16Mam wʊn dıkɛ la bẽm makɛ la zamãan-ẽna wã nẽrba? Ba ãn wʊ kɔma n zĩ da'am wi'ira taaba yetı:

17‹Tõma peebe wıusı mɛ,tı yãma zagsɛ ka wa.Tı tõma yõom kʊʊrɛ yõoma,tı yãma zagsɛ ka yõom.›18Se'ere n soe la,Azã wa'am mɛ wa lʊta nõorɛ dee ka yũura dãam,tı ba yetı kʊlkã'arga n dolı ẽ.

19Tı Nẽrsaala Dayʊa la wa'am wa dita dee yũura,tı ba yetı,a de la dita,la dã-yũura,la lampo-tɔ'ɔsrıba,la tõon-be'ero dõma sırɛ.Yɛm dãana tõoma n pa'alı tı a tarı yɛm.»

Azezi zɛrgɛ tẽn-sɛba nẽrba n ka bɔ ẽ sıra la

(Aluki 10:13-15)

20Bɛla poorʊm tı Azezi zɛrgɛ nẽr-sɛba tı a tõm tõon-yãlma zozo'e ba tẽnsı pʊam, dee tı ba ka teege yɛm basɛ tõon-be'ero la yetı:

21«Korazẽ dõma,ya wʊn yẽ toogo!Betisayida dõma,ya wʊn yẽ toogo!Se'ere n soe la,tõon-yãlma sɛba n tõm ya tẽnsı pʊam na,daan sãn tõm nı na Tiiri,la Sidõ tẽnsı pʊam,ba wʊn teege nı yɛm basɛ tõon-be'ero halı kʊrʊm kʊrʊm,yɛ bɔra futo ẽŋɛ tãmpɛglʊm ẽŋɛ ba zuto tı la pa'alɛ tı ba teege yɛm.

22Bɛla ĩyã tı mam yɛta ya tı sarıyadia daarɛ,la wʊn dɛna toogo bɔ yãma gãnna Tiiri,la Sidõ dõma.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23La yãma Kapɛrnaʊm dõma,yãma tẽ'esɛ tɪ ya wʊn zẽkɛ mɛ ka paagɛ saazuum bɪ?Ayɛɪ,ya wʊn sige mɛ halɪ ka paagɛ kɪ'ɪn-tẽŋa.Se'ere n soe la,tõon-yãlma sɛba tɪ mam tõm ya zẽ'am na daan sãn tõm nɪ na Sodom tẽŋam,a wʊn ken boe nɪ mɛ zĩna.

24La mam yetɪ ya tɪ sarɪyadia daarɛ,Sodom dõma kãn yẽ toogo paagɛ yãma.»

Azezi tɔgɛ ẽŋa la a Sɔ Nawẽnnɛ yelle
(Aluki 10:21-22)

25Wakat-ẽŋa Azezi tɔgɛ mɛ yetɪ: «Mam Sɔ Nawẽnnɛ n de saazuum la tẽŋa wã Zuudãana, mam pẽgrɪ fɔ, se'ere n soe la, fõn sʊgɛ bõn-bãna wã mɛ tɪ yɛm dõma la bãŋrɪba ka mina, dee pa'alɛ nẽr-sɛba n ãn wʊ kɔm-pɪgsɪ la.

26Ẽe,mam Sɔ,la de la fõn boorɪ bɛla la ĩyã.»

27«Mam Sɔ dɪkɛ sɛla woo ẽŋɛ la mam nu'usum. La nẽra ka mi mam n de Nawẽnnɛ Dayʊa la n de sɛka, sãn dagna mam Sɔ la, la nẽra mẽ ka mi mam Sɔ la n de se'em, sãn dagna mam n de a Dayʊa la, la sɛba tɪ mam wʊn botɪ ba bãŋɛ ẽ na.»

Azezi n bɔ'ɔrɪ nẽrba vo'osgo

28«Wa'am-ya mam zẽ'am, yãma sɛba wuu n tʊ ze-tɪbsa targɛ la, tɪ mam wʊn bɔ ya vo'osgo.

29Dɪkɛ-ya mam sɔgrɪga sɔgɛ ya mẽŋa,zãsʊm sɛla tɪ mam wʊn pa'alɛ ya la,tɪ ya wʊn yẽ vo'osgo.Se'ere n soe la,mam de la sũ-bʊgsʊm dãana,la sik-m-mẽŋa dãana.

30Mam sɔgrɪga la fakɛ mɛ,la mam zeero la ka tɪbgɛ.»

Amatie 12

Vo'osgo daarɛ yelle
(Amarkɪ 2:23-28, Aluki 6:1-5)

1Wakat-ẽŋa, Azezi la a karẽnbiisi la daan dolɪ la vatɔ pʊam, Zifdõma vo'osgo daarɛ tɔlla. Tɪ a karẽnbiisi kɔm dõnna, tɪ ba kɔ si wẽena ɔbra.

2Tɪ Farisi dõma yẽ,yele Azezi yetɪ:«Bɪsɛ,fʊ karẽnbiisi la ɪtɪ la sɛla n sisri vo'osgo daarɛ.»

3Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«Yãma ka karẽŋɛ Adavidi la a nẽrba la kɔm n yʊʊn dõnnɪ tɪ ba ẽŋɛ se'em na?

4A yʊʊn kẽ la Nawẽnnɛ deego la pʊam dɪkɛ borborɪ sɛba tɪ ba bĩŋe bɔ Nawẽnnɛ na obe,dee bɔ a nẽrba la.La sisri mɛ,nẽra nẽra ka obrɪ ba,sãn dagna kãabgɔ kẽma la mã'a.

5Bɪɪ yãma ka karẽŋɛ lɔɔ gõŋɔ la pʊam n yetɪ,vo'osgo daarɛ,kãabgɔ kẽma la n tõnnɪ Wẽnde-kãtɛ la pʊam na sã'anɪ vo'osgo daarɛ sisgo la mɛ tɪ taalɛ ka bɔna?

6Mam yetɪ ya mɛ tɪ nẽra n gãnnɪ Wẽnde-kãtɛ la n boe kalam.

7La gʊlsɛ tɪ Nawẽnnɛ yetɪ:‹Mam boorɪ tɪ nẽrsaalba zɔta la taaba ninbãalga,dee dagɪ tɪ ba dɪkɛ ba bõnɔ kãabra bɔ'ɔra mam.› Yãma sãn bãŋɛ nɪ yetɔg-ẽna wã võorɛ,ya kãn yele nɪ sɛba n ka tõm be'em tɪ ba tuuge ya.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Se'ere n soe la,Nẽrsaala Dayʋa la n soe vo'osgo daarɛ.»

Bʋraa nu'ugo n ki, tı Azezi botı a yẽ ĩmã'asʋm
(Amarkı 3:1-6, Aluki 6:6-11)

9Azezi fõrgɛ bilam sẽŋɛ la ba wẽndeem.

10Tı bʋraa ayıla daan bɔna mĩ,tı a nu'ugo ki.Tı Farisi dõma bɔɔra tı ba dõrɛ Azezi,soke ẽ yetı:«Sore boe tı ba botı nẽra yẽ ĩmã'asʋm vo'osgo daarɛ?»

11Tı Azezi lerge ba yetı:«Nẽr-kãna n boe yãma pʋam wʋn tara pesgo,tı a lui boko pʋam vo'osgo daarɛ,tı a kãn yõkɛ ẽ tı a dooge?

12Nẽrsaala tarı yõorɔ mɛ gãnna pesgo zozo'e.Bɛla,sore boe mɛ tı nẽra ẽŋɛ sõŋa vo'osgo daarɛ.»

13La Azezi yele bʋraa la yetı:«Tẽegɛ fʋ nu'ugo la.» Tı a tẽegɛ,tı a nu'ugo la ãna sõŋa wʋ nu'ugo ayẽma la.

14Tı Farisi dõma la yese yẽŋa ka bãm bãma n wʋn ẽŋɛ se'em kʋ Azezi.

Azezi de la Nawẽnnɛ tõntõnna

15Tı Azezi bãŋɛ bɛla, fõrgɛ bilam. Tı nẽrba zozo'e doose ẽ. Tı a botı bã'adõma wuu yẽ ĩmã'asʋm.

16Dee kã'an ba yetı,ba da botı nẽra bãŋɛ.

17A ẽŋɛ la bɛla tı Nawẽnnɛ n yʋʋn botı a nõtɔ'ɔsa A'ezayi yele se'em na ẽŋɛ.

18A yʋʋn yetı: «Mam tõntõnna tı mam looge n wãna: Nẽr-sɛka tı mam nõŋɛ, a paagɛ la mam yɛm. Mam wʋn basɛ tı m Sıa pãŋa bɔna la ẽ, tı a mõolɛ sıra, la sɛla n masɛ mam yɛm bɔ buuri wuu.

19A kãn wẽ'era nõke'ene, la a kãn zɛbra. La nẽra kãn wõm a kõa sorɔɔrɔ zuto.

20A kãn kɔ'ɔgɛ mõ-sɛka n kɔ'ɔgɛ la ba'asɛ. La a kãn kĩŋe fıtla gõngõŋɔ la n diti fẽfẽ la ba'asɛ, halı tı la ka paagɛ wakat-sɛka tı a wʋn botı sıra, la sɛla n masɛ to'oge zẽ'a wuu.

21Tı buuri la wuu wʋn te'ege ẽ.»

Azezi pãŋa gãnnı Asũtãana
(Amarkı 3:20-30, Aluki 11:14-23;6:43-45)

22Tı ba tarı nẽra ayıla tı kʋlkã'arga dolı ẽ, tı a dɛna fʋa la muko wa'am Azezi zẽ'am, tı Azezi botı a yẽ ĩmã'asʋm, tɔgra dee yẽta.

23Tı la di'ige nẽr-kʋʋŋɔ la wuu, tı ba yetı: «Bʋra-ẽna wã kãn dɛna naba Adavidi yıŋa la?»

24Tı Farisi dõma wõm bɛla,yele yetı:«Bʋra-ẽna tarı la Abelzebuli n de kʋlkã'arsı naba la pãŋa digra kʋlkã'arsı la.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Tı Azezi bãŋɛ ban tẽ'esrı se'em na,yele ba yetı:«So'olʊm sɛka woo nẽrba n welge wẽrgɛ zɛbra la taaba,so'olʊm na wʊn sã'am mɛ.La tẽn-sɛka woo,bıı yi-sɛka woo nẽrba n welge zɛbra la taaba,a wʊn wõrgɛ mɛ.

26La Asũtãana sãn digra Asũtãana,a welge mɛ zɛbra la a mẽŋa.Bɛla,a so'olʊm na kãn tã'agɛ ze'ele.

27Yãma n yetı mam digri kʊlkã'arsı la Abelzebuli pãŋa la,yãma nẽrba tarı la ãne pãŋa digra kʊlkã'arsı?Bɛla,ya nẽrba la mẽŋa n wʊn pa'alɛ tı ya ka tarı bʊʊrɔ.

28La de la Nawẽnnɛ Sıa pãŋa tı mam tarı digra kʊlkã'arsı,bɛla pa'alɛ tı Nawẽnnɛ n wa'am wa dita na'am ya tẽŋasʊka.

29Nẽra ka tã wʊn kẽ pãŋa dãana yire vaagɛ a lɔgrɔ, sãn dagna tı a dẽŋɛ lʊ pãŋa dãana la mɛ dee yãŋa vaagɛ a lɔgrɔ la.

30Sɛka n ka boe la mam, sisri mam mɛ. La sɛka n ka lagım na mam lagsra, a wırgrı mɛ.

31Bɛla n soe tı mam yele ya yetı,tõon-be'ero wuu,la pɔ'ɔrɛ yetɔga wuu tı nẽrsaalba ıtı la,Nawẽnnɛ tã wʊn basɛ ba taalɛ.La sɛka n tɔgɛ pɔ'ɔgɛ Nawẽnnɛ Sıa,a kãn basɛ ẽ taalɛ.

32La nẽr-sɛka n tɔgrı Nẽrsaala Dayʊa la tɔg-be'ero,a wʊn basɛ ẽ taalɛ.La sɛka n tɔgrı Nawẽnnɛ Sıa la tɔg-be'ero,Nawẽnnɛ kãn malın basɛ ẽ taalɛ dũnia ẽna wã pʊam,la dũni-sɛka n sẽm na pʊam.

33Ya sãn yetı, tıa ãn sõŋa, ya yetı a bıɛ ãn sõŋa. Bıı ya sãn yetı, tıa de tı-be'ego, ya yetı a bıɛ mẽ de la bıɛ be'ero. Se'ere n soe la, tıa bıɛ n botı ba bãŋra ẽn de tı-sɛka.

34Yãma ãn wʊ kãmpẽesı buuri,yãma n de nẽr-bɛ'ɛsı wãna wã,ya wʊn ẽŋɛ la wãne tɔgɛ tɔg-sõma?Se'ere n soe la,sɛla n zo'oge sũure pʊam na tı nõorɛ tɔgrı.

35Nẽr-sõŋɔ tɔgrı la bõn-sõma tı a tarı a sũure pʊam.La nẽr-be'ego tɔgrı la bõn-be'ero tı a tarı a sũure pʊam.

36Mam yetı ya tı sarıyadia daarɛ,nẽrsaalba wʊn ka tɔgɛ yetɔg-yaalsı tı ba tɔgɛ la wuu yelle Nawẽnnɛ nẽŋam.

37La de la fʊ yetɔga pʊam tı fʊ wʊn yẽ bʊʊrɔ,la,la de la fʊ yetɔga pʊam tı fʊ wʊn koŋe bʊʊrɔ.»

Nẽrba boorı tı ba yẽ bõn-yãlma

(Amarkı 8:11-12, Aluki 11:29-32)

38Azezi n tɔgɛ bɛla la, tı lɔɔ karẽnsãandõma, la Farisi dõma yele ẽ yetı: «Karẽnsãama, tõma boorı tı fʊ ẽŋɛ la bõn-yãlma n pa'alɛ tı fõn ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am tı tı yẽ.»

39Tı a yele ba yetı:«Zamãan-ẽna wã nẽrba n de nẽr-bɛ'ɛsı,dee ka dɔla Nawẽnnɛ la sıra la,boorı tı ba yẽ la bõn-yãlma n wʊn pa'alɛ Nawẽnnɛ pãŋa,la ba kãn yẽ bõn-yãlma,sãn dagna bõn-yãlm-sɛka n yʊʊn ẽŋɛ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa Azonaası la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40Wʊ Azonaasɪ n yʊʊn boe zũn-kãtɛ la pʊʊrʊm dabsa atã wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ la,bɛla Nẽrsaala Dayʊa la mẽ wʊn bɔna yɔɔgɔ pʊam na dabsa atã,wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ.

41Sarɪyadia daarɛ,Niniivi dõma wʊn isge zɛrgɛ zamãan-ẽna wã dõma mɛ ba tõon-be'ero la ĩyã.Se'ere n soe la,Azonaasɪ n yʊʊn mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga bɔ ba la,ba yʊʊn teege yɛm mɛ basɛ tõon-be'ero.La nẽra n gãnnɪ Azonaasɪ n boe kalam,dee tɪ yãma ka teege yɛm.

42La sarɪyadia daarɛ,na-pɔka la n yʊʊn yese wẽntulle gɔbga bɔba la,wʊn isge mɛ zɛrgɛ zamãan-ẽna wã nẽrba ba tõon-be'ero la ĩyã,se'ere n soe la,a daan ze'ele la zẽ'a n zãagɛ wa'am wa selse naba Asalomõ yɛm yetɔga.La nẽra n gãnnɪ Asalomõ n boe kalam,dee tɪ yãma ka sɛlsra ẽ.»

Kʊlkã'arga n yese dee leme makrɛ

(Aluki 11:24-26)

43Azezi le yetɪ: «Kʊlkã'arga sãn yese dee basɛ nẽra, a sẽŋɛ la pɔgẽntʊsɪ pʊam ka ɛɛra zẽ'a tɪ a vo'ose, la a sãn ka yẽ,

44a yetɪ mɛ tɪ:‹Mam wʊn lebe la m yi-sɛka tɪ m yese dee basɛ la pʊam.› La a sãn lebe ka paagɛ yẽ tɪ deego la de la voore,pɪsɛ malgɛ ãna sõŋa,

45a wʊn lebe mɛ ka tarɪ kʊlkã'arsɪ bayopɔɪ n de wẽensɪ gãnna ẽŋa,wa'am wa kẽ bɔna mĩ.La nẽra la toogo wʊn gãnna kʊrʊm toogo la.La mẽ wʊn dɛna la bɛla bɔ zamãan-ẽna wã nẽr-bɛ'ɛsɪ la.»

Azezi ma, la a yɪbsɪ

(Amarkɪ 3:31-35, Aluki 8:19-21)

46Azezi daan ken tɔgra la nẽr-kʊʊŋɔ la, tɪ a ma, la a yɪbsɪ daan zɛ yẽŋa bɔɔra tɪ ba tɔgɛ la ẽ.

47Tɪ nẽra ayɪla yele ẽ yetɪ:«Fʊ ma,la fʊ yɪbsɪ n wãna n ze yẽŋa bɔɔra tɪ ba tɔgɛ la fɔ.»

48Tɪ Azezi yele sɛka n tɔgrɪ la ẽ na yetɪ:«Ãne n de mam ma,la ãndõma n de mam yɪbsɪ?»

49Dee tẽegɛ a nu'ugo pa'alɛ a karẽnbiisi la yetɪ:«Mam ma,la mam yɪbsɪ n wãna.

50Nẽr-sɛka woo n ɪtɪ mam Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum n boorɪ se'em,ẽŋa n de mam yɪbga,la mam tã,la mam ma.»

Amatie 13

Kaara n lobge a bõnbuuri makrɛ

(Amarkɪ 4:1-9, Aluki 8:4-8)

1Daar-ẽŋa, Azezi yese yire sẽŋɛ ka zẽa la mõgrɛ la nõorʊm.

2Tɪ nẽr-kʊʊŋɔ zozo'e lagsɛ a zẽ'am,tɪ a kẽ õorŋɔ la pʊam zĩ'ire,dee tɪ nẽr-kʊʊŋɔ la zɛ mõgrɛ la nõorʊm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Tı a makɛ magsa tɔgɛ yɛla zozo'e bɔ ba yetı:«Kaara n daan yese tı a lobge a bõnbuuri.

4La ẽn lobgrı bõnbuuri la,basɛba lui la sore nõorʊm,tı niinto wa'am wa di ba.

5Tı basɛba lui tãmpĩa zuo,zẽ'a tı tẽntõnnɔ ka zo'oge.Tẽntõnnɔ n ka zo'oge la ĩyã,ba yese la tɔtɔ.

6Tı wʊntɛɛŋa yẽkɛ wẽ ba,tı ba ki,ba yẽga n ka kẽ tẽŋa la ĩyã.

7Tı basɛba lui gõ'osı zẽ'a,tı gõ'osı la yese fʊrɛ ba.

8Tı basɛba lui zẽ'e-sõŋɔ zẽ'a,wɔm biɛ.Basɛba wɔm na biɛ kɔbga kɔbga,tı basɛba wɔm pisyoob-yoobı,basɛba pitã-tã.

9Sɛka n wõm yetɔga wã,a selse sõŋa sõŋa.»

Sɛla n soe tı Azezi makɛ magsa la

(Amarkı 4:10-12, Aluki 8:9-10)

10Tı a karẽnbiisi la lɛm ẽ soke yetı: «Bẽm ĩyã tı fõn makra magsa tɔgra bɔ'ɔra ba?»

11Tı a lerge ba yetı:«Nawẽnnɛ botı yãma bãŋɛ a so'olʊm yelle n sʊgɛ la mɛ.La a ka botı bãma bãŋɛ.

12Sɛka n tarı wʊn to'oge pa'asɛ,tı la zo'oge.La sɛka n ka tarı,baa sɛla tı a tarı fẽe la,ba wʊn to'oge ẽ.

13Bɛla ĩyã tı mam magsra magsa tɔgra bɔ'ɔra ba,se'ere n soe la,ba bısrı mɛ,dee ka yẽta,wõnna,dee ka bãŋra a võorɛ.

14Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi n yʊʊn yele se'em na ıtı la bãma lɛ.A yʊʊn yetı:‹Ya wʊn wõm, la ya kãn bãŋɛ a võorɛ, ya wʊn bısɛ, la ya kãn yẽ.

15Se'ere n soe la, nẽr-bãna pʊtẽ'era ka like, ba lı ba tʊba mɛ, dee mũm ba nini, tı ba nini da yẽ, tı ba tʊba da wõm, tı ba da wõm a võorɛ. Sãn dagı nı bɛla, ba wʊn teege nı yɛm leme wa'am mam zẽ'am, tı m bɔ ba laafɛ.›

16La, la sãn dɛna yãma, ya tarı zu-yẽlga, yãma tarı la nini n yẽtı, dee tara tʊba n wõnnı.

17Mam yetı ya la sıra,tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba,la nẽr-sõma zozo'e yʊʊn boorı tı ba yẽ yãma n yẽ sɛla la mɛ,la ba ka yẽ,ba yʊʊn boorı tı ba wõm sɛla tı yãma wõm na mɛ,la ba ka wõm.»

Azezi pa'alɛ bõnbuuri makrɛ la võorɛ

(Amarkı 4:13-20, Aluki 8:11-15)

18«Bɛla, selse-ya sɛka n lobge bõnbuuri la makrɛ la võorɛ.

19Sore la nõorʊm tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛka n wõm Nawẽnnɛ so'olʊm kõ-yẽlga la,dee ka bãŋɛ a võorɛ.Tı Asũtãana n de tõon-be'ero dãana la wa'am wa yese yetɔga la a sũure pʊam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Tãmpĩa zuo tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛka n wõm kõ-yẽlga la,to'oge ẽ bilam mẽŋa la sũ-yẽlga.

21La ban ka kẽ a sũure pʊam na ĩyã,a sakɛ la wakatɛ fẽe.La toogo bıı nãmsgɔ sãn paagɛ ẽ Nawẽnnɛ yetɔga la ĩyã,a basrı mɛ tɔtɔ.

22La gõ'osı la zẽ'a tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛka n wõm Nawẽnnɛ so'olʊm kõ-yẽlga la,tı a yɛm yɔɔra la dũnia wã yɛla,tı bõntarsõm yɛla pã'asra ẽ,botı yetɔga la ka tãna wʊn wɔm biɛ a sũure pʊam.

23La zẽ'e-sõŋɔ la tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛka n wõm Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la,wõm a võorɛ,wɔnna biɛ.Tı basɛba wɔm kɔbga kɔbga,tı basɛba pisyoob-yoobı,tı basɛba pitã-tã.»

Kanarsı makrɛ

24Azezi le makɛ la makrɛ ayıla bɔ ba yetı: «Nawẽnnɛ so'olʊm ãn wʊ bʊraa n bʊrɛ si sõma a va'am.

25Tı wẽnnɛ kẽ,tı nẽrba gã gĩsra,tı a bɛ tarı kanarsı sẽŋɛ ka bʊrɛ lagım mĩ.

26Tı si la yese bı waagɛ.Tı kanarsı la mẽ waagɛ,tı ba yẽ tı ba dagı si.

27Tı tõntõnıba la sẽŋɛ va'am na dãana zẽ'am ka soke ẽ yetı:‹Zuudãana,dagı si sõma tı fõn daan bʊrɛ fʊ va'am na?La bẽm tı kanarsı bɔna mĩ zozo'e?›

28Tı a yele yetı:‹La de la mam bɛ n ẽŋɛ bɛla.› Tı tõntõnıba la soke ẽ yetı:‹Fõn boorı tı tı sẽŋɛ ka võ kanarsı la mɛ bıı?›

29Tı a yele ba yetı:‹Ayɛı,ya sãn võ kanarsı la,ya wʊn po võ la si.

30Basɛ-ya tı ba wuu bı ka paagɛ bõnkɔɔla lagsgɔ wakatɛ,tı mam wʊn yele sɛba n lagsrı bõnkɔɔla la tı ba dẽŋɛ võ kanarsı la,bobe ba yõ bugum,dee yãŋa lagsɛ si la dıgɛ m bãarɛ pʊam.› »

Sɔ'ɔrɔ biire, la dãbıllɛ makrɛ
(Amarkı 4:30-32, Aluki 13:18-21)

31Azezi le makɛ la makrɛ ayıla bɔ ba yetı: «Nawẽnnɛ so'olʊm ãn wʊ sɔ'ɔrɔ biire tı bʊraa bʊrɛ a va'am.

32A ãna pıka pıka gãnna bõnbuuri la wuu biɛ,la ba sãn bʊrɛ ẽ,a bıtı mɛ gãnna zẽvõorɔ buuri wuu,ãna wʊ tıa la,tı niinto sẽna tɛ'ɛra ba tʊgrɔ a wila zuo.»

33La a le makɛ la makrɛ ayıla bɔ ba yetı: «Nawẽnnɛ so'olʊm ãn wʊ dãbıllɛ tı pɔka dıkɛ ẽŋɛ borborı zom la-kãra batã pʊam wẽ, tı dãbıllɛ la botı ba wuu uke.»

Sɛla n soe tı Azezi magsra magsa
(Amarkı 4:33-34)

34Bɛla wuu Azezi magsrı la magsa tɔgra bɔ'ɔra nẽr-kʊʊŋɔ la, a ka tɔgɛ yetɔga bɔ ba, tı la sãn dagna magsa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35A ẽŋɛ bɛla tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa n yʊʊn gʊlsɛ se'em na n ẽŋɛ.A yʊʊn yetɪ:«Mam wʊn makɛ la magsa tɔgɛ bɔ ba,mam wʊn pa'alɛ yel-sɛba n sʊgɛ halɪ dũnia pĩ'iluŋo wakatɛ wa paam lɛɛlɛ wã.»

Azezi pa'alɛ si, la kanarsɪ la makrɛ võorɛ

36Azezi daan basɛ nẽr-kʊʊŋɔ la mɛ, dee kule yire. Tɪ a karẽnbiisi wa'am wa yele ẽ yetɪ: «Pa'alɛ tɔ kanarsɪ la makrɛ võorɛ.»

37Tɪ a yele ba yetɪ:«Sɛka n bʊrɛ si sõma la,de la mam n de Nẽrsaala Dayʊa la.

38La va'am na de la dũnia,tɪ si sõma la dɛna Nawẽnnɛ so'olʊm nẽrba.Tɪ kanarsɪ la dɛna Asũtãana nẽrba.

39Tɪ bɛ la n bʊrɛ kanarsɪ la dɛna Asũtãana.Tɪ bõnkɔɔla lagsgɔ wakatɛ la dɛna dũnia ba'asgɔ.Tɪ sɛba n lagsrɪ bõnkɔɔla la dɛna Nawẽnnɛ malɛkadõma.

40Ban lagsɛ kanarsɪ la lobe basɛ bugum pʊam se'em na,la wʊn ẽŋɛ la bɛla mẽ dũnia ba'asgɔ.

41Nẽrsaala Dayʊa la wʊn tõm na a malɛkadõma tɪ ba lagsɛ sɛba n pã'asɛ nẽrba tɪ ba basɛ Nawẽnnɛ sore,la tõon-be'ero dõma wuu,yese ba Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam,

42lobe ba basɛ bugum pʊam.Zẽ'e-sɛka tɪ ba wʊn kɛlla,dee dɪkɛ ba nu'usi gɪ nõorʊm.

43La nẽr-sɛba n ẽŋɛ sɛla n masɛ wʊn yẽgra ba Sɔ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam wʊ wʊntɛɛŋa la.Sɛka n wõm yetɔga wã,a selse sõŋa sõŋa.»

Bõn-sõŋɔ n gãnnɪ wuu makrɛ

44Azezi le yele ba yetɪ: «Nawẽnnɛ so'olʊm ãn wʊ tʊʊlʊm bõnɔ tɪ ba dɪkɛ sʊgɛ va'am pʊam, tɪ nẽra yẽ ẽ. Tɪ a sũure ẽŋɛ yẽlʊm, tɪ a le sʊgɛ ẽ pa'asɛ, dee sẽŋɛ ka koose ẽn tarɪ sɛla wuu, sẽŋɛ ka da va'am na.

45Nawẽnnɛ so'olʊm le ãna wʊ lɛɛba n eerɪ kug-sõma n de tʊʊlʊm bõnɔ tɪ a da.

46La a yẽ la ayɪla n ba ãna sõŋa tɪ a ligri zo'oge,tɪ a lebe kule ka koose ẽn tarɪ sɛla wuu,sẽŋɛ ka da ẽ.»

Yʊka makrɛ

47«Nawẽnnɛ so'olʊm ken ãna wʊ yʊka tɪ ba lobge ko-kãtɛ pʊam yõgɛ zũma buuri wuu,

48tɪ yʊka la pɪrɛ.Tɪ ba ve'ege ẽ dooge doone,gãsɛ zũn-sɛba n ãn sõŋa ẽŋɛ pɪtɔ pʊam,dee lobe sɛba n ka ãn sõŋa la basɛ.

49La wʊn ãna la bɛla dũnia ba'asgɔ wakatɛ.Malɛkadõma n wʊn wa'am wa gãsɛ nẽr-bɛ'ɛsɪ,nẽr-sõma la pʊam,

50lobe ba basɛ bugum pʊam,zẽ'e-ẽŋa tɪ ba wʊn kɛlla,dee dɪkɛ ba nu'usi gɪ nõorʊm.»

51Azezi tɔgɛ bɛla, dee soke ba yetɪ: «Yãma wõm bɛla wuu võorɛ?» Tɪ ba lerge ẽ yetɪ: «Ẽe.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

52Tı a yele ba yetı:«Nẽr-sɛka woo n de lɔɔ karẽnsãama dee zãsʊm Nawẽnnɛ so'olʊm yelle pa'asɛ,ãn wʊ yidãana n loorı bõn-kɛgsı,la bõn-paalsı a bõntarsõm pʊam bɔ'ɔra nẽrba.»

Nazarɛtı nẽrba ka bɔ Azezi sıra

(Amarkı 6:1-6, Aluki 4:16-30)

53Azezi daan magsɛ magsa la kı'ılım, dee fõrgɛ bilam sẽŋɛ la a mẽŋa tẽŋa.

54La ẽn paagɛ a mẽŋa tẽŋa la,a kẽ la ba wẽndeego pʊam zãsna nẽrba,tı a zãsŋɔ la di'ige nẽrba la,tı ba yetı:«A yẽ yɛm ẽna la bɛ?A ẽŋɛ la wãne tõnna tõon-yãlma wã?

55Dagı ẽna n de dɔ-wãta la dayʊa la?Dagı ẽna ma yʊ'ʊrɛ n de Amaari la,tı a yıbsı dɛna Azakı,la Azozɛfʊ,la Asimõ,la Azudi la?

56Dagı a tãpa wuu n boe tı zẽ'am wã?A yẽ bõn-bãma wuu la bɛ?»

57Bɛla tı ba daan ka bɔ ẽ sıra.Tı Azezi yele ba yetı:«Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa yẽtı pẽka mɛ,sãn dagna a mẽŋa tẽŋa,la a yir-dõma tẽŋasʊka mã'a tı a ka yẽtı pẽka.»

58A daan ka tõm tõon-yãlma zozo'e bilam,ban ka bɔ ẽ sıra la ĩyã.

Amatie 14

Azã kũm yelle

(Amarkı 6:14-29, Aluki 9:7-9)

1Wakat-ẽŋa tı Galile naba A'erɔdı daan wõm ban tɔgrı Azezi yelle,

2tı a yele a tõntõnıba yetı:«Ẽna de la Azã n daan misri nẽrba ko'om pʊam na n vo'oge.La de la bɛla n soe tı a tara pãŋa tõnna tõon-yãlma.»

3Se'ere n soe tı a yele bɛla la, A'erɔdı mẽŋa n daan botı ba yõkɛ Azã lʊ tarı ka kẽ'esɛ yʊ'a deem a kẽema Afilipi pɔga A'erodıadı ĩyã.

4Se'ere n soe la,A'erɔdı daan fãagɛ la Afilipi pɔga di,tı Azã daan yele ẽ yetı:«La ka masɛ tı fʊ fãagɛ ẽ di.»

5A'erɔdı daan boorı tı a kʊ Azã mɛ,dee zɔta tẽŋa la nẽrba,se'ere n soe la,ba tẽ'esɛ tı Azã de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa.

6La A'erɔdı daan wa ıta la a dɔka daarɛ kibsa, tı A'erodıadı pɔyʊa wa nẽrba nẽŋam, tı A'erɔdı sũure ẽŋɛ yẽlʊm halı zozo'e,

7tı a pɔı yele pugla la yetı,bõn-sɛka wuu tı a wʊn sose,ẽŋa wʊn bɔ ẽ.

8Tı a ma botı a yele naba A'erɔdı yetı:«Dıkɛ Azã n mise nẽrba ko'om pʊam na zuugo ẽŋɛ la-pɛsŋa pʊam bɔ mam kalam.»

9Tı naba la sũure sã'am,la ẽn pɔı la ĩyã,la sãama la ĩyã,tı a bɔ nõorɛ yetı ba bɔ pugla la ẽn boorı sɛla la.

10Dee tõm nẽra tı a sẽŋɛ yʊ'a deem ka wike Azã zuugo.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Tı a sẽŋɛ ka wike zuugo la ẽŋɛ la-pɛsŋa pʊam tarı ka bɔ pugla la,tı a to'oge ka bɔ a ma.

12Tı Azã karẽnbiisi wa'am wa dıkɛ kũm na ka laagɛ,dee sẽŋɛ ka yele Azezi.

Azezi bɔ nẽr-kʊʊŋɔ dia

(Amarkı 6:30-44, Aluki 9:10-17, Azã 6:1-14)

13Azezi n daan wõm bɛla la, a kẽ la õorŋɔ fõrgɛ wɛ'ɛsa kẽnkɛrŋa, zẽ'a tı nẽrba ka boe. Tı nẽr-kʊʊŋɔ la bãŋɛ, ze'ele tẽnsı pʊam babsɛ ẽ la nãma.

14Tı Azezi paagɛ ze'ele õorŋɔ la zuo sige,yẽ nẽr-kʊʊŋɔ la,tı ba ninbãalga yõkɛ ẽ,tı a botı ba bã'adõma yẽ ĩmã'asʊm.

15Tı zaanõorɛ paagɛ,tı karẽnbiisi la lɛm Azezi yele ẽ yetı:«Zẽ'a wã de la mõom,dee tı wẽnnɛ kẽ'era,bɛla botı nẽrba la sẽŋɛ tẽnsı la pʊam ka da dia di.»

16Tı Azezi yele ba yetı:«La ka de pẽrgrɛ tı ba sẽŋɛ,ya mẽŋa bɔ ba dia.»

17Tı ba lerge ẽ yetı:«Tõma tarı la borborı banuu,la zũma bayi mã'a.»

18Tı Azezi yele ba yetı:«Tarı-ya ba wa'am wa bɔ ma.»

19Dee botı nẽr-kʊʊŋɔ la zĩ'ire mõorɔ zuo.Tı a dıkɛ borborı banuu,la zũma bayi la,gorge bısɛ saazuum pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,dee fiise borborı la bɔ a karẽnbiisi la tı ba pʊı nẽr-kʊʊŋɔ la,tı ba to'oge pʊı ba.

20Tı ba wuu di tıgɛ,dee tı karẽnbiisi la vaagɛ bõn-gito n deege pırɛ pıtɔ pia la ayi.

21Sɛba n daan di dia la,bʊraası daan de wʊ tʊsanuu,tı pɔgsı la kɔma kãllɛ ka pa'asɛ.

Azezi sẽnnı ko'om zuo

(Amarkı 6:45-52, Azã 6:15-21)

22Bɛla poorʊm tı Azezi basɛ a karẽnbiisi la tı ba kẽ õorŋɔ dẽŋɛ ẽ dɔɔra mõgrɛ la doone ke bɔba, dee tı a mẽŋa weege tı a keese nẽr-kʊʊŋɔ la.

23Ẽn daan keese nẽr-kʊʊŋɔ la kı'ılım na,a sẽŋɛ la kẽnkɛrŋa ka zom tãŋa zuo tı a pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ.Tı wẽnnɛ kẽ,tı ẽŋa ayıla mã'a bɔna mĩ.

24La õorŋɔ la daan boe la mõgrɛ la pʊam zãazãarɛ,tı ko-mĩ'isi wẽ'era ẽ,tı ba nãmsra,se'ere n soe la,kʊsebgo n vugri tʊ'ʊsra ba.

25Tı beere yɔna wiire,tı Azezi sẽnna ko'om na zuo wɛ'ɛsa a karẽnbiisi la bɔba.

26Tı karẽnbiisi la yẽ tı a sẽnnı ko'om na zuo,tı ba palẽŋa ẽkɛ,tı ba yetı:«A de la ki-isgne.» Tı dabeem yõkɛ ba,tı ba kaasra tagursi.

27Bilam mẽŋa tı Azezi yele ba yetı:«Keŋe-ya ya sũure,la de la mam,da zoe-ya dabeem.»

28Tı Apıyɛɛrı yele yetı:«Zuudãana,la sãn sırı dɛna la fõn,bɔ mam nõorɛ tı m sẽŋɛ ko'om na zuo wa'am fʊ zẽ'am.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Tı Azezi yele ẽ yetı:«Wa'am.» Tı Apıyɛɛrı yese õorŋɔ la pʊam sẽnna ko'om na zuo wɛ'ɛsa Azezi zẽ'am.

30La Apıyɛɛrı bısɛ la kʊsebgo la n vugri zo'oge la,tı dabeem yõkɛ ẽ.Tı a bɔna mĩ tı a mise,kaasɛ yetı:«Zuudãana,fãagɛ ma.»

31Tı Azezi darɛ tẽegɛ nu'ugo gʊrɛ ẽ dee yetı:«Fʊ ka bɔ mam sıra zo'oge,bẽm tı fʊ yɛm yɔɔra?»

32Tı ba kẽ õorŋɔ la pʊam,tı kʊsebgo la go'oge.

33Tı karẽnbiisi la n boe õorŋɔ la pʊam na ka dũma Azezi nẽŋam yetı:«Fõn sırı de la Nawẽnnɛ Dayʊa la.»

Azezi botı bã'adõma yẽ ĩmã'asʊm Zenezarɛtı
(Amarkı 6:53-56)

34Tı ba pãrgɛ mõgrɛ la dooge paagɛ Zenezarɛtı tẽŋa.

35Tı zẽ'e-ẽŋa nẽrba bãŋɛ Azezi,tõm nẽrba tẽn-sɛba n lɛm na wuu,tı ba tarı bã'adõma wuu wa'am a zẽ'am.

36Ba daan sose ẽ yetı a basɛ tı bã'adõma la kalʊm a fuugo nõorɛ mã'a.La sɛba wuu n daan kalʊm a fuugo la yẽ ĩmã'asʊm mɛ.

Amatie 15

Yaabdõma zãsŋɔ, la sɛla n botı nẽra dɛna dẽgrɔ
(Amarkı 7:1-23)

1Tı Farisi dõma, la lɔɔ karẽnsãandõma n ze'ele Zerizalɛm wa'am wa soke Azezi yetı:

2«Bẽm tı fõn karẽnbiisi la ka sakra tı yaabdõma malŋɔ la?Ba sãn yetı ba di,ba ka peerı nu'usi wʊ tı yaabdõma n ıtı se'em na.»

3Tı a lebe soke ba yetı:«Bẽm ẽŋɛ tı yãma mẽ sı'ısra Nawẽnnɛ nõorɛ la,ya mẽŋa malŋɔ ĩyã?

4Nawẽnnɛ yetı:‹Nanna fʊ sɔ,la fʊ ma.› Dee le yetı:‹Sɛka n tɔgɛ a sɔ bıı a ma be'em,dẽnı tı ba kʊ ẽ.›

5La yãma yetı,nẽra sãn yele a sɔ bıı a ma yetı:‹Mam n tarı nı bõn-sɛka tı m sõŋɛ fɔ la,de la Nawẽnnɛ bõnɔ›,la ka le dɛna tı a ẽŋɛ sɛla bɔ a sɔ.

6Bɛla,ya basrı tı Nawẽnnɛ yetɔga la lebge la zãŋa,dee dɔla ya mẽŋa malŋɔ.

7Pʊlibsum dõma wã,A'ezayi yʊʊn sırı to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ ya yelle,tı Nawẽnnɛ yetı:

8‹Nẽr-bãna wã pẽgrı mam na ba nõorɛ yetɔga, la ba sũure zãagɛ la mam mɛ.

9Ban nã'asrı mam na, la de la zãŋa. Se'ere n soe la, ba zãsnı na zãsŋɔ n de nẽrsaalba lɔɔ.› »

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10La Azezi wi nẽr-kʋʋŋɔ la, tɪ ba wa'am na a zẽ'am, tɪ a yele ba yetɪ: «Selse-ya sõŋa
sõŋa wõm a võorɛ:

11La dagɪ sɛla n kẽ'erɪ nẽrsaala nõorʋm n botɪ a dɛna dẽgrɔ,la de la sɛla n ze'etɪ
nẽrsaala nõorʋm yɛsra n botɪ a dɛna dẽgrɔ.»

12Bɛla tɪ a karẽnbiisi la lɛm ẽ, soke ẽ yetɪ: «Fõn mi tɪ Farisi dõma la n wõm fõn tɔgɛ
bɛla la, la dõn ba sũure mɛ?»

13Tɪ Azezi lerge yetɪ:«Sɛla woo tɪ mam Sɔ Nawẽnnɛ ka bʋrɛ,ba wʋn võogɛ ẽ basɛ.

14Basɛ-ya ba,tɪ ba ãn wʋ fɔɔsɪ n ve'erɪ fɔɔsɪ.Fʋa sãn vɛ'ɛra fʋa,bãma bayi wuu wʋn lui
la boko pʋam.»

15Tɪ Apɪyɛɛrɪ yele ẽ yetɪ: «Pa'alɛ tɔ makrɛ la võorɛ.»

16Tɪ Azezi soke ba yetɪ:«Yãma yɛm mẽ ka like?

17Yãma ka mi tɪ bõn-sɛka woo n kẽ'erɪ nẽrsaala nõorʋm tollɪ la a pʋʋrʋm,tɪ a yẽ'era ba
basra?

18La sɛla n yesrɪ nẽrsaala nõorʋm ze'ele la a sũure pʋam,la de la bõn-bãma n botɪ a
dɛna dẽgrɔ.

19Se'ere n soe la,pʋtẽ'e-yooro ze'etɪ la nẽrsaala sũure pʋam botɪ a bɔɔra tɪ a ẽŋɛ
be'em:Nẽr-kʋa,la yalsɪ,la taaba pɔgba la taaba sɪrba gã'a,la nayigum,la põmpɔrŋɔ,la
pɔ'ɔrɛ yetɔga.

20La de la bãna wã n dẽgrɪ nẽrsaala.La nẽra sãn di dee ka peege nu'usi,bɛla ka dẽgrɪ
nẽra.»

Kanaan pɔka bɔ Azezi sɪra

(Amarkɪ 7:24-30)

21Azezi daan fõrgɛ bilam sẽŋɛ la Tiiri, la Sidõ so'olʋm.

22Tɪ Kanaan pɔka ze'ele tẽn-bãma wa'am a zẽ'am wa tɔgra ke'enke'em
yetɪ:«Zuudãana,Adavidi yɪŋa,zoe m ninbãalga,mam pɔyʋa tɪ kʋlkã'arga nãmsra ẽ halɪ
zozo'e.»

23Tɪ Azezi ka lerge ẽ se'ere.Tɪ a karẽnbiisi la paagɛ a zẽ'am yele ẽ yetɪ:«Ẽŋɛ bɔ ẽ tɪ a
fõrgɛ,tɪ a kaasrɪ dɔla tɔ.»

24Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«Nawẽnnɛ tõm mam na lsrayɛlɪ dõma n ãn wʋ piisi n bɔɪ la
mã'a zẽ'am.»

25Tɪ pɔka la paagɛ ka dũma tẽŋa a nẽŋam yele ẽ yetɪ:«Zuudãana,sõŋɛ ma.»

26Tɪ Azezi lerge yetɪ:«La ka masɛ tɪ ba dɪkɛ kɔma dia bɔ baasɪ.»

27Tɪ pɔka la lerge yetɪ:«Zuudãana,la de la sɪra.La baasɪ diti la di-zõra n luti ba dãana
taablɪ tilum.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Pɔka,fʋ bɔ mam sıra zo'oge mɛ.La wʋn ẽŋɛ wʋ fõn boorı se'em na bɔ fɔ.» La wakat-ẽŋa mẽŋa tı a pɔyʋa la yẽ ĩmã'asʋm.

Azezi botı nẽrba zozo'e yẽ ĩmã'asʋm

29Azezi daan ze'ele bilam sẽŋɛ la Galile mõgrɛ la nõorʋm, ka zom tãŋa zuo zẽa.

30Tı nẽr-kʋʋŋɔ zozo'e tarı kɔɔrnɔ,la fɔɔsı,la kobro,la mugro,la bã'adõma basɛba zozo'e wa'am Azezi nẽŋam.Tı Azezi botı ba yẽ ĩmã'asʋm.

31La nẽrba la n daan yẽ mugro la n tɔgrı,tı kobro la yeege,tı kɔɔrnɔ na sẽnna,tı fɔɔsı la yẽta la,la daan di'ige ba mɛ,tı ba pẽgra Nawẽnnɛ n de lsrayɛlı dõma Zuudãana la.

Azezi le bɔ nẽr-kʋʋŋɔ dia
(Amarkı 8:1-10)

32Azezi daan wi a karẽnbiisi la mɛ yele ba yetı: «Nẽr-kʋʋŋɔ wã ninbãalga n tarı mam, se'ere n soe la, la de la dabsa atã n wãna tı ba boe mam zẽ'am, dee ka tara dia wʋn di. La mam ka boorı tı m basɛ ba tı ba kule la kɔm, ba tã wʋn ka vibe sore mɛ.»

33Tı a karẽnbiisi la soke ẽ yetı:«Tı wʋn yẽ dia la bɛ,zẽ'e-ẽna n de mõom wã,bɔ nẽr-kʋʋŋɔ wã wuu tı la seke ba?»

34Tı Azezi soke ba yetı:«Yãma tarı la borborı balɛ?» Tı ba lerge yetı:«Bayopɔı,la zũn-pıgsı fẽe.»

35Tı Azezi yele nẽr-kʋʋŋɔ la yetı,ba zĩ'ire tẽŋa.

36Dee dıkɛ borborı bayopɔı la,la zũma la pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ,dee fiise bɔ a karẽnbiisi la,tı ba to'oge pʋı nẽr-kʋʋŋɔ la.

37Tı ba wuu di tıgɛ,dee tı ba vaagɛ bõn-gito n deege pırɛ pıtɔ bayopɔı.

38Sɛba n daan di dia la,bʋraası de la tʋsa anaası,tı pɔgsı la kɔma kãllɛ ka pa'asɛ.

39Bɛla poorʋm,Azezi basɛ nẽr-kʋʋŋɔ la tı ba kule mɛ,dee kẽ õorŋɔ sẽŋɛ Magdala.

Amatie 16

Farisi dõma, la Saduse dõma pʋlibsum
(Amarkı 8:11-21, Aluki 12:54-56)

1Tı Farisi dõma, la Saduse dõma basɛba wa'am Azezi zẽ'am wa bɔɔra tı ba makɛ ẽ bısɛ, yele ẽ yetı, a ẽŋɛ bõn-yãlma pa'alɛ tı ẽŋa ze'ele la Nawẽnnɛ yire.

2Tı Azezi lerge ba yetı:«Zaanõorɛ,sawara sãn mõ'ogɛ,yãma yetı saaga kãn ni.

3La bulika,sawara sãn mõ'ogɛ sobge,yãma yetı saaga n wʋn ni.Yãma bısrı la sawara mina la ãn se'em,dee ka tãna wʋn bãŋɛ bõn-sɛba n ıtı lɛɛlɛ wã n pa'alı sɛla.

4Zamãan-ẽna nẽrba n de nẽr-bɛ'ɛsı,dee ka dɔla Nawẽnnɛ la sıra la,boorı tı ba yẽ la bõn-yãlma,la ba kãn yẽ bõn-yãlma,sãn dagna Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa Azonaası bõn-yãlma la.» La a basɛ ba mɛ dee fõrgɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Tı ẽŋa la a karẽnbiisi la dɔɔra mõgrɛ la doone ke bɔba, tı a karẽnbiisi la yĩm ka dıkɛ borborı.

6Tı Azezi yele ba yetı:«Guuse-ya ya mẽŋa la Farisi dõma,la Saduse dõma dãbıllɛ la.»

7Tı karẽnbiisi la tẽ'esra yetı:«Tõma n ka dıkɛ borborı la ĩyã tı a yele bɛla.»

8Tı Azezi bãŋɛ ban tẽ'esrı se'em na,yele ba yetı:«Ya ka bɔ mam sıra zo'oge.Bẽm tı yãma tẽ'esra yetı,la de la yãma n ka tarı borborı la ĩyã?

9Yãma nãn ka bãŋɛ a võorɛ?Yãma ka tẽrı,borborı banuu la tı bʊraası tʊsanuu daan di tıgɛ deege la,yãma daan vaagɛ di-sɛba n daan deege la pırɛ la pıtɔ balɛ?

10La borborı bayopɔı la,tı bʊraası tʊsanaası la daan di tıgɛ deege la,yãma vaagɛ di-sɛba n deege la pırɛ la pıtɔ balɛ?

11Bẽm tı ya ka bãŋɛ tı la dagı borborı yelle tı mam tɔgrı la ya?Guuse ya mẽŋa la Farisi dõma,la Saduse dõma dãbıllɛ la yelle.»

12Tı ba yãŋa bãŋɛ tı a ka yele ba tı ba guuse ba mẽŋa la dãbıllɛ sɛba tı ba tarı gaana borborı zom na,la de la Farisi dõma,la Saduse dõma zãsŋɔ la tı a tɔgrı.

Apıyɛɛrı pa'alɛ Azezi n de nẽr-sɛka

(Amarkı 8:27-30, Aluki 9:18-21)

13Azezi daan paagɛ la tẽŋa yʊ'ʊrɛ n de Filipi Sezaare, soke a karẽnbiisi la yetı: «Nẽrba yetı mam n de Nẽrsaala Dayʊa la de la ãne?»

14Tı ba lerge yetı:«Sɛba yetı fõn de la Azã n daan misri nẽrba ko'om pʊam na.Tı sɛba yetı fõn de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'eli.Tı basɛba yetı fõn de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa Azeremi,bıı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la nẽra ayıla.»

15Tı a lebe soke ba yetı:«La yãma yetı mam de la ãne?»

16Tı Asimõ-pıyɛɛrı lerge ẽ yetı:«Fõn de la Krisi,Nawẽnnɛ n de vɔm dãana la Dayʊa.»

17Tı Azezi lebe yele ẽ yetı:«Asimõ,Azã dayʊa,fʊ tarı zu-yẽlga,se'ere n soe la,la dagı nẽrsaala n pa'alɛ fʊ wãna,la de la mam Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum na.

18Mam yetı fʊ tı fʊ de la Apıyɛɛrı,a võorɛ de la tãmpĩa,la tãmpĩ-ẽna zuo tı mam wʊn vigle m nẽrba lagsgɔ zẽ'a.La kũm pãŋa kãn tã'agɛ ẽ.

19Mam wʊn bɔ fɔ Nawẽnnɛ so'olʊm kʊlınbiɛ.La bõn-sɛka woo tı fʊ wʊn lʊ dũnia wã zuo,bõn-ẽŋa wʊn lʊ Nawẽnnɛ yire.La bõn-sɛka woo tı fʊ wʊn lorge dũnia wã zuo,bõn-ẽŋa wʊn lorge Nawẽnnɛ yire.»

20Azezi yele bɛla dee kã'an a karẽnbiisi la yetı,ba da yele nẽra nẽra tı ẽŋa de la Krisi.

Azezi dẽŋɛ tɔgɛ a kũm yelle

(Amarkı 8:31—9:1, Aluki 9:22-27)

21Wakat-ẽŋa tı Azezi daan pɔsɛ zãsna a karẽnbiisi la yetı: «Dẽnı tı mam sẽŋɛ Zerizalɛm, tı tẽŋa la kẽma, la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la lɔɔ karẽnsãandõma ka nãmsɛ mam halı zozo'e, la ba wʊn kʊ mam mɛ. La dabsa atã daarɛ mam wʊn vo'oge.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Tı Apıyɛɛrı tarı ẽ yese kẽnkɛrŋa ka yele ẽ yetı:«Zuudãana,da le tɔgɛ bɛla,Nawẽnnɛ wʊn gu fo,la kãn ẽŋɛ fʊ bɛla.»

23Tı Azezi gelge yele Apıyɛɛrı yetı:«Lebe mam poorʊm,Asũtãana wã.Fõn boorı tı fʊ botı mam lebe la poorʊm.Fʊ tẽ'esgɔ la dagı Nawẽnnɛ tẽ'esgɔ,la de la nẽrsaala tẽ'esgɔ.»

24Dee yele a karẽnbiisi la yetı: «Nẽra sãn bɔɔra tı a dɔla mam, dẽnı tı a basɛ a mẽŋa n boorı se'em, dee sakɛ nãmsgɔ wʊ nẽra n buke a kũm dɔ-puurŋa dɔla mam.

25Se'ere n soe la,nẽr-sɛka woo n boorı tı a gu a vɔm,a wʊn koŋe ẽ.La nẽr-sɛka woo n sakɛ tı a koŋe a vɔm mam ĩyã,a wʊn yẽ vɔm.

26La nẽra sãn yẽ dũnia wã sɛla woo,dee koŋe vɔm Nawẽnnɛ zẽ'am,a yõorɔ de la bẽm?Sɛla ka boe tı nẽra wʊn dıkɛ teege vɔm.

27Nẽrsaala Dayʊa la wʊn leme wa'am mɛ la a Sɔ Nawẽnnɛ na'am pãŋa,la a malɛkadõma.La wakat-ẽŋa a wʊn yɔ nẽra woo masɛ la a tõonɛ.

28Mam yetı ya la sıra,tı nẽr-sɛba n ze kalam wã basɛba kãn ki,sãn dagna tı ba wa yẽ la Nẽrsaala Dayʊa la n sẽm,la a na'am.»

Amatie 17

Azezi nẽŋa teere

(Amarkı 9:2-13, Aluki 9:28-36)

1Dabsa ayoobı n daan tole, tı Azezi botı Apıyɛɛrı, la Azakı, la a yıbga Azã doose ẽ sẽŋɛ kẽnkɛrŋa ka zom tãn-kãtɛ zuo.

2Tı a nẽŋa teege ba nẽŋam,yẽgra wʊ wʊntɛɛŋa la.Tı a futo pelge halı wʊ peelem na.

3Tı Amoyisi la A'eli puke ba zẽ'am tɔgra la Azezi.

4Tı Apıyɛɛrı yele Azezi yetı:«M Zuudãana,tõma n boe kalam wã,la ãn sõŋa mɛ.Fʊ sãn bɔɔra,mam wʊn tĩ põnsı batã,bɔ fõn ayıla,bɔ Amoyisi ayıla,bɔ A'eli ayıla.»

5La ẽn nãn ken bɔna mĩ tɔgra la,tı sawatɛ n yẽgrı wa'am wa lile ba.Tı kõa ze'ele sawatɛ la pʊam yetı:«Ẽna de la mam Dayʊa tı mam nõŋɛ la m sũure wuu,a paagɛ la mam yɛm.Selse-ya a yetɔga.»

6La a karẽnbiisi la n wõm bɛla la,tı dabeem yõkɛ ba zozo'e,tı ba lui dıkɛ nẽnsı võglɛ tẽŋa.

7Tı Azezi lɛm kalʊm ba yetı: «Isge-ya, da zoe-ya dabeem.»

8Tı ba gorge bısɛ,ka le yẽ nẽra,sãn dagna Azezi mã'a.

9La ban daan ze'ele tãŋa la zuo sigra la, Azezi kã'an ba yetı: «Da yele-ya nẽra sɛla tı ya yẽ wã, sãn dagna tı Nẽrsaala Dayʊa la wa ki mɛ dee vo'oge.»

10Tı a karẽnbiisi la soke ẽ yetı:«Wãne tı lɔɔ karẽnsãandõma yetı,dẽnı tı A'eli wʊn dẽŋɛ Krisi wa'am?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Tı Azezi lerge ba yetı: «La de la sıra tı A'eli n wʊn dẽŋɛ wa'am wa le malgɛ sɛla woo.

12La mam yetı ya mɛ tı A'eli põn wa'am mɛ,tı ba ka bãŋɛ ẽ,dee ẽŋɛ ẽ ban boorı se'em.Ba mẽ wʊn nãmsɛ Nẽrsaala Dayʊa la bɛla.»

13Tı a karẽnbiisi la yãŋa bãŋɛ tı la de la Azã n daan misri nẽrba ko'om pʊam na yelle tı a tɔgɛ.

Kinki'ire n tarı bia, tı Azezi botı a yẽ ĩmã'asʊm

(Amarkı 9:14-29, Aluki 9:37-43)

14Ban daan lebe ka paara nẽr-kʊʊŋɔ la zẽ'am na, tı bʊraa wa'am wa yigle Azezi nẽŋam,

15yele ẽ yetı:«M Zuudãana,zoe m dayʊa ninbãalga,a luti la kinki'ire tı la nãmsra ẽ zozo'e.La sãn ẽn girge ẽ,a luti la bugum pʊam,bıı ko'om pʊam.

16Bɛla tı mam tarı ẽ wa'am fʊ karẽnbiisi la zẽ'am,la ba ka yãŋɛ botı a yẽ ĩmã'asʊm.»

17Tı Azezi yele ba yetı:«Zamãan-ẽna nẽrba,ya ka bɔ'ɔrı mam sıra,la ya ka ıtı sõŋa.Mam wʊn bɔna la yãma,mã'agɛ m mẽŋa halı ka paagɛ la wakat-kãna?Tarı-ya bia la wa'am.»

18La Azezi daan tãsɛ kʊlkã'arga la mɛ,tı a yese dee basɛ bia la,tı a yẽ ĩmã'asʊm bilam mẽŋa.

19Tı karẽnbiisi la sẽŋɛ Azezi zẽ'am bãma mã'a, ka soke ẽ yetı: «Bẽm tı tõma ka yãŋɛ dige kʊlkã'arga la tı a yese?»

20Tı a lerge ba yetı:«Yan ka bɔ sıra zo'oge la ĩyã.Mam yetı ya la sıra sıra,tı yãma n bɔ mam sıra la,sãn ãna baa pıka wʊ sɔ'ɔrɔ biire la,ya tã wʊn yele tãn-ẽna yetı:‹Vurge sẽŋɛ ke›,la a wʊn ẽŋɛ la bɛla.La sɛla ka boe tı ya kãn tã'agɛ ẽŋɛ.[

21La de la pʊ'ʊsgɔ,la nõorlʊa mã'a tı ya wʊn yãŋɛ dige kʊlkã'ar-ẽŋa buuri.]»

Azezi le tɔgɛ a kũm, la a vo'ore yelle

(Amarkı 9:30-32, Aluki 9:43-45)

22Daarɛ ayıla tı Azezi la a karẽnbiisi la lagım bɔna Galile, tı a yele ba yetı: «Ba wʊn dıkɛ Nẽrsaala Dayʊa la ẽŋɛ la nẽrba nu'usum,

23tı ba kʊ ẽ.La dabsa atã daarɛ a wʊn vo'oge mɛ.» Ẽn yele bɛla la,tı ba sũure sã'am zozo'e.

Wẽnde-kãtɛ lampo yʊa yelle

24Azezi la a karẽnbiisi la daan paagɛ la Kapɛrnaʊm tẽŋa, tı Wẽnde-kãtɛ la lampo-tɔ'ɔsrıba sẽŋɛ ka soke Apıyɛɛrı yetı: «Ya karẽnsãama la yɔɔrı Wẽnde-kãtɛ la lampo mɛ bıı?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Tı a lerge yetı:«Ẽe,a yɔɔra.» Tı Apıyɛɛrı kule yire,tı Azezi dẽŋɛ soke ẽ yetı:«Asimõ,fõn tẽ'esrı tı dũnia wã na'adõma to'osrı ba lampo la ãndõma zẽ'am?Tẽŋa dõma zẽ'am bıı,sɛba n de sãama la zẽ'am?»

26Tı Apıyɛɛrı yetı:«Sãama zẽ'am.» Tı Azezi yele ẽ yetı:«Bɛla,tẽŋa la dõma nẽŋa ka boe mĩ.

27La tõma n ka boorı tı tı sã'am ba sũure la ĩyã,sẽŋɛ ka lobge zũmbãŋa mõgrɛ pʊam,fõn yõkɛ zũn-sɛka yiɛn na,fʊ ya'agɛ a nõorɛ,tı fʊ wʊn yẽ lag-kõbrɛ,dıkɛ sẽŋɛ ka yɔ mam,la fõn ĩyã.»

Amatie 18

Ãne n wʊn dɛna nẽr-kãtɛ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam

(Amarkı 9:33-48, Aluki 9:46-48;17:1-2)

1Wakat-ẽŋa tı karẽnbiisi la daan lɛm Azezi soke ẽ yetı: «Ãne n de nẽr-kãtɛ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam?»

2Tı Azezi wi bi-pıka ze'ele ba tẽŋasʊka,

3dee yele ba yetı:«Mam yetı ya la sıra sıra,tı ya sãn ka teege yɛm ãna wʊ kɔma la,ya kãn kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

4Bɛla,sɛka woo n sike a mẽŋa ãna wʊ bi-pıka la,a wʊn dɛna nẽr-kãtɛ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

5La sɛka n to'oge bi-pıka n ãn wʊ ẽna,mam yʊ'ʊrɛ ĩyã,a to'oge la mam mẽŋa.

6La nẽra sãn botı kɔm-pıgsı bãna wã n bɔ mam sıra la ayıla basɛ Nawẽnnɛ sore, sıbgrɛ sɛka tı a wʊn yẽ la, ba sãn dıkɛ nẽerɛ kug-kãtɛ lʊ yulse a yugla lobe ẽ basɛ ko-kãtɛ pʊam n sõı.

7Toogo boe dũnia zuo, nẽrba n pã'asrı nẽrba tı ba basrı Nawẽnnɛ sore la ĩyã. Dẽnı tı pã'asgɔ wa'am, la nẽr-sɛka n pã'asrı la wʊn yẽ toogo.

8Fʊ nu'ugo bıı fʊ nã'arɛ sãn yetı a botı fʊ basɛ Nawẽnnɛ sore, wige ba basɛ. Fʊ sãn tara nu'u-yẽŋɔ bıı nã'a-yẽŋɔ dee kẽ Nawẽnnɛ yire vɔa, n sõı fõn tarı nu'usi bayi, la nãma bayi, dee tı ba lobe fʊ basɛ bugum n ka kĩŋri pʊam.

9La fʊ nifo sãn yetı a botı fʊ basɛ Nawẽnnɛ sore,kırgɛ ẽ basɛ.Fʊ sãn tara nin-yẽŋɔ dee kẽ Nawẽnnɛ yire vɔa,n sõı fõn tarı nini bayi,dee tı ba lobe fʊ basɛ bug-tẽŋa.»

Pesgo n bɔı makrɛ

(Aluki 15:3-7)

10Azezi le yele ba yetı: «Guuse-ya da pɔ'ɔra kɔm-bãna wã baa ayıla. Mam yetı ya tı ba malɛkadõma n boe Nawẽnnɛ yire, boe mam Sɔ Nawẽnnɛ nẽŋam mɛ wakatɛ woo.

[11Nẽrsaala Dayʊa la wa'am tı a fãagɛ la nẽr-sɛba n bɔı la.]

12Yãma tẽ'esrı la bẽm? Nẽra sãn tara piisi kɔbga, tı ayıla bɔı, a kãn basɛ piswɛı la awɛı la kũnkũnne zuo tı ba ɔbra, dee sẽŋɛ ka ɛ ayıla n bɔı la?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13La mam yetɪ ya la sɪra,tɪ a sãn yẽ ẽ,a sũure wʊn ẽŋɛ yẽlʊm mɛ la ayɪla la gãnna piswɛɪ la awɛɪ n ka bɔɪ la.

14Ya Sɔ Nawẽnnɛ mẽ ãn na bɛla,a ka boorɪ tɪ kɔm-pɪgsɪ bãna ayɪla bɔɪ.»

Nẽrba n wʊn malgɛ ba yelle la taaba se'em

15Tɪ Azezi le yetɪ: «Fʊ sɔbia sãn ẽŋɛ be'em, sẽŋɛ ka yẽ ẽ fõn na ẽŋa mã'a, pa'alɛ ẽ a tuure la. A sãn sakɛ fʊ nõorɛ, fʊ to'oge ẽ basɛ.

16La a sãn zagsɛ fʊ nõorɛ la,fʊ doose nẽra ayɪla bɪɪ bayi sẽŋɛ a zẽ'am.Tɪ nẽrba bayi bɪɪ batã dɛna kaset-dõma yelle la mãalgɔ ĩyã,wʊ Nawẽnnɛ gõŋɔ n yele se'em na.

17La a sãn zagsɛ ka selse ba,fʊ yele wẽndeego la nẽrba.La a sãn zagsɛ ka selse wẽndeego la nẽrba,ya bɪsra ẽ wʊ nẽra n ka dolɪ Nawẽnnɛ,bɪɪ tõon-be'ero dãana.

18La mam yetɪ ya la sɪra sɪra,tɪ bõn-sɛka woo tɪ ya wʊn lʊ dũnia wã zuo,wʊn lʊ Nawẽnnɛ yire.La sɛla tɪ ya wʊn lorge dũnia wã zuo,wʊn lorge Nawẽnnɛ yire.

19Mam ken yɛta ya tɪ nẽrba bayi sãn naagɛ nõorɛ dũnia wã zuo sose mam Sɔ Nawẽnnɛ sɛla,a wʊn ẽŋɛ bɔ ba.

20La nẽrba bayi bɪɪ batã sãn lagsɛ taaba mam yʊ'ʊrɛ ĩyã,mam boe la ba lɛ mɛ.»

Tõntõnna n ka bɔ'ɔrɪ sugri makrɛ

21Tɪ Apɪyɛɛrɪ lɛm Azezi soke ẽ yetɪ: «M Zuudãana, mam sɔbia sãn ẽŋɛ mam be'em, nõorɛ wãne tɪ mam wʊn basɛ ẽ taalɛ? Nõorɛ ayopɔɪ bɪɪ?»

22Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Mam ka yetɪ nõorɛ ayopɔɪ mã'a,mam yetɪ nõorɛ pisyopɔɪ nõorɛ bʊyopɔɪ.

23La de la bɛla, tɪ Nawẽnnɛ so'olʊm ãna wʊ naba n boorɪ tɪ a tõntõnɪba geele a tõoma pa'alɛ ẽ.

24La ẽn pɔsɛ bɔna mĩ gɛɛla la,tɪ ba tarɪ nẽra ayɪla n di a sãnnɛ lig-kõba yʊ'ʊrɛ n de talã tʊspia wa'am.

25La a daan ka tarɪ sɛla wʊn yɔ,tɪ a zuudãana la bɔ nõorɛ yetɪ,ba koose ẽ,la a pɔga la a kɔma,la a lɔgrɔ wuu yɔ sãnnɛ na.

26Tɪ tõntõnna la ka dũma tẽŋa a zuudãana la nẽŋam sose ẽ yetɪ,a ẽŋɛ sugri tɪ ẽŋa wʊn yɔ sãnnɛ na wuu.

27Tɪ a zuudãana la zoe a ninbãalga,basɛ sãnnɛ na,dee basɛ ẽ tɪ a fõrgɛ.

28La tõntõn-ẽŋa n yesrɪ la, a tʊ'ʊsɛ la a tõntõn-tadãana n di a sãnnɛ lig-kõba yʊ'ʊrɛ n de deniye kɔbga, yõkɛ ẽ kẽkɛ a kõnkɔa, dee yele ẽ yetɪ: ‹Yɔ ma m sãnnɛ na.›

29Tɪ a tõntõn-tadãana la ka dũma tẽŋa a nẽŋam sose ẽ yetɪ,a ẽŋɛ sugri tɪ ẽŋa wʊn yɔ a sãnnɛ na.

30Tɪ a zagsɛ,dee tarɪ ẽ sẽŋɛ ka kẽ'esɛ yʊ'a deem yetɪ,a sãn ka yɔ ẽŋa a sãnnɛ na,a kãn yese.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31La a tõntõn-taaba la n yẽ bɛla la, tɪ ba sũure sã'am zozo'e. Tɪ ba sẽŋɛ ba zuudãana la zẽ'am ka yele ẽ sɛla n ẽŋɛ la wuu.

32Tɪ zuudãana la botɪ ba wi ẽ,tɪ a yele ẽ yetɪ:‹Tõntõn-be'ego wã,sãn-sɛka wuu tɪ fõn di la,mam basɛ mɛ tɪ la ba'asɛ,fõn sose mam na ĩyã.

33La masɛ nɪ mɛ tɪ fʊ mẽ zoe fʊ tadãana la ninbãalga,wʊ mam n zoe fõn ninbãalga se'em na.›

34La a zuudãana la sũure yĩige mɛ,tɪ a basɛ tɪ ba tarɪ ẽ sẽŋɛ ka kẽ'esɛ yʊ'a deem tɪ ba nãmsɛ ẽ halɪ tɪ a yɔ sãnnɛ na wuu.

35Mam Sɔ Nawẽnnɛ mẽ wʊn ẽŋɛ ya la bɛla, ya sãn ka basɛ ya sɔbiisi tõon-be'ero taalɛ la ya sũure wuu.»

Amatie 19

Pɔka lebsgo yelle
(Amarkɪ 10:1-12)

1Azezi n daan tɔgɛ bɛla kɪ'ɪlɪm na, a yese Galile sẽŋɛ la Zude so'olʊm Zʊrdẽ doone ke bɔba.

2Tɪ nẽr-kʊʊŋɔ zozo'e doose ẽ,tɪ a botɪ ba bã'adõma yẽ ĩmã'asʊm.

3Tɪ Farisi dõma basɛba wa'am a zẽ'am tɪ ba di a yɛm bɪsɛ, soke ẽ yetɪ: «Sore boe tɪ bʊraa lebse a pɔga n wen ẽŋɛ bõn-sɛka woo mɛ bɪɪ?»

4Tɪ Azezi lerge yetɪ:«Yãma ka karẽŋɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ la?Pĩ'iluŋo wakatɛ,Nawẽnnɛ n nãam nẽrsaalba la,a nãam na bʊraa la pɔka.

5Bɛla ĩyã tɪ a yetɪ,bʊraaga basɛ a sɔ,la a ma,dee lagɪm na a pɔga,tɪ bãma bayi lebge ayɪla.

6Bɛla,ba ka le dɛna nẽrba bayi,ba yãŋa lebge la ayɪla.Bɛla,sɛla tɪ Nawẽnnɛ lagɪm na taaba,nẽrsaala da welge ba.»

7Tɪ Farisi dõma la soke ẽ yetɪ: «La bẽm ĩyã tɪ Amoyisi yʊʊn bɔ nõorɛ yetɪ, bʊraa sãn yetɪ a lebse a pɔga, a bɔ ẽ pɔgdire lebsgo gõŋɔ, dee tarɪ ẽ ka lebse?»

8Tɪ Azezi lerge yetɪ:«La de la ya sũure n kɛ tɪ ya ka sakɛ pa'algɔ la ĩyã,tɪ Amoyisi yʊʊn sakɛ tɪ ya lebse ya pɔgba.Pĩ'iluŋo wakatɛ,la yʊʊn ka ãn wãna.

9La mam yetɪ ya tɪ,bʊraaga sãn lebse a pɔga tɪ la sãn dagna tɪ a gã la bʊraasɪ,a sãn le di pɔka ayẽma,a ẽŋɛ la be'em wʊ nẽra n gã'arɛ la a tadãana pɔga.»

10Tɪ a karẽnbiisi la yele ẽ yetɪ: «Bʊraaga la a pɔga yelle sãn dɛna bɛla, bʊraaga sãn ka di pɔka n sõɪ.»

11Tɪ a yele ba yetɪ:«La dagɪ nẽrba wuu n wʊn yãŋɛ to'oge yetɔg-ẽna,sãn dagna sɛba tɪ Nawẽnnɛ sõŋɛ ba tɪ ba to'oge.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Nẽrba basɛba n boe tɪ ba dɔgɛ ba tɪ ba ãna wʊ ba fɔ ba mɛ na,ka dita pɔgsɪ.Tɪ nẽrba mẽ fɔ bʊraasɪ basɛba.Tɪ Nawẽnnɛ so'olʊm ĩyã,tɪ sɛba mẽ ka dita pɔgsɪ.Sɛka n tã wʊn yãŋɛ to'oge yetɔg-ẽna,a to'oge.»

Azezi pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ bɔ kɔm-pɪgsɪ

(Amarkɪ 10:13-16, Aluki 18:15-17)

13Tɪ nẽrba tarɪ kɔm-pɪgsɪ wa'am Azezi zẽ'am tɪ a dɪkɛ nu'usi paglɛ ba zuto pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ bɔ ba. Tɪ a karẽnbiisi la zɛbɛ nẽrba la.

14Tɪ Azezi yele yetɪ:«Basɛ-ya kɔm-pɪgsɪ la tɪ ba wa'am mam zẽ'am,da gu'ura-ya ba.Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ so'olʊm de la nẽr-sɛba n ãn wʊ kɔma wã bõnɔ.»

15La a dɪkɛ la a nu'usi paglɛ ba zuto pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ bɔ ba,dee fõrgɛ.

Budib-polle n de bõntarsa yelle

(Amarkɪ 10:17-31, Aluki 18:18-30)

16Tɪ bʊraaga wa'am Azezi zẽ'am wa soke ẽ yetɪ: «Karẽnsãama, mam wʊn tõm na tõon-sõŋɔ kãna yẽ vɔm n ka ba'asrɪ?»

17Tɪ a lerge ẽ yetɪ:«Bẽm tɪ fʊ sɔkra ma sɛla n ãn sõŋa yelle?Nawẽnnɛ mã'a n ãn sõŋa.Fʊ sãn bɔɔra tɪ fʊ yẽ vɔm n ka ba'asrɪ,fʊ sakɛ Nawẽnnɛ n bɔ a nõorɛ se'em na.»

18Tɪ a soke yetɪ:«Nawẽnnɛ nõorɛ yetɔg-bãna?» Tɪ Azezi lerge ẽ yetɪ:«Da kʊ nẽra,da gã'arɛ la fʊ tadãana pɔga,da zũ,da tɔgɛ põmpɔrŋɔ kaseto,

19nanna fʊ sɔ,la fʊ ma,la fʊ nõŋɛ fʊ tadãana wʊ fʊ mẽŋa.»

20Tɪ budib-polle la yele ẽ yetɪ:«Mam põn sakra bõn-bãna wuu mɛ,bẽm n deege?»

21Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Fʊ sãn bɔɔra tɪ fʊ masɛ sɛla woo pʊam,sẽŋɛ ka koose fõn tarɪ sɛla la wuu dɪkɛ bɔ nasdõma,tɪ fʊ wʊn yẽ bõntarsõm Nawẽnnɛ yire,dee wa'am wa dɔla mam.»

22Budib-polle la n wõm bɛla la,a fõrgɛ mɛ la sũ-sã'aŋɔ,se'ere n soe la,a tarɪ la bõntarsõm zo'oge.

23Tɪ Azezi yele a karẽnbiisi la yetɪ: «Mam yetɪ ya la sɪra sɪra, tɪ la tɔ mɛ bɔ bõntarsa tɪ a kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

24La mam le yɛta ya tɪ,la de la nãana tɪ yʊgnɛ doose fupĩim yoko pʊam yese,gãnna bõntarsa n wʊn kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.»

25La a karẽnbiisi la n wõm bɛla la,tɪ la di'ige ba halɪ zozo'e,tɪ ba yetɪ:«La sãn dɛna bɛla,ãne n wʊn tã'agɛ yẽ fãarɛ?»

26Tɪ Azezi bɪsra ba,dee yetɪ:«Nẽrsaala ka tã wʊn ẽŋɛ bõn-ẽna,la Nawẽnnɛ tã sɛla woo ɪta mɛ.»

27Tɪ Apɪyɛɛrɪ yele Azezi yetɪ: «Tõma basɛ sɛla woo mɛ, dee dɔla fõn. Bẽm tɪ tõma wʊn yẽ?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28Tı Azezi yele ba yetı:«Mam yetı ya la sıra sıra,tı wakat-sɛka tı sɛla woo wʊn lebge paalsı la,Nɛ̃rsaala Dayʊa la n wʊn zĩ'ire a na'am bĩmbĩnne zuo la,yã̃ma sɛba n dolı mam na mɛ̃ wʊn zĩ'ire na'am bĩmbĩna pia la ayi zuto,di lsrayɛlı buuri pia la ayi la sarıya.

29La sɛba wuu n basɛ ba yiɛ,bıı ba kɛ̃endõma,la ba yıbsı,bıı ba sɔdõma,bıı ba madõma,bıı ba kɔma,bıı ba vatɔ mam yʊ'ʊrɛ ĩyã,ba wʊn to'oge bã̃ma n basɛ sɛla la nõorɛ kɔbga,dee yɛ̃ vɔm n ka ba'asrı.

30La nɛ̃ŋam dõma zozo'e wʊn lebge poorʊm dõma,tı poorʊm dõma zozo'e lebge nɛ̃ŋam dõma.»

Amatie 20

Tõntõnıba yɔɔrɔ makrɛ

1Azezi le yetı: «Nawɛ̃nnɛ so'olʊm ã̃n wʊ yidã̃ana n yese bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ, sɛ̃ŋɛ ka dıkɛ tõntõnıba tı ba tõm a va'am.

2La a tɔgɛ kʊ la tõntõnıba la tı ɛ̃ŋa wʊn yɔ ba lag-kõbrɛ ayıla daarɛ pʊam,dee tõm ba a va'am na tı ba ka tõm.

3Tı wʊntɛɛŋa bı fɛ̃e,tı a le yese yɛ̃ nɛ̃rba basɛba n ze da'am ka tõnna,

4tı a yele ba yetı:‹Ya mɛ̃ sɛ̃ŋɛ mam va'am na ka tõm,tı mam wʊn yɔ ya lan masɛ se'em.›

5Tı ba isge sɛ̃ŋɛ va'am na.Tı a le yese wʊntɛɛŋa zuu-tɛ̃ŋasʊka,la wɛ̃ngɛlŋa le ɛ̃ŋɛ bɛla.

6Tı a le yese wɛ̃nnɛ n we'esı lua,le yɛ̃ nɛ̃rba basɛba n ze,tı a soke ba yetı:‹Bɛ̃m ĩyã tı yã̃ma zɛ kalam daarɛ la wuu pʊam ka ıta sɛla sɛla?›

7Tı ba lerge yetı:‹Nɛ̃ra nɛ̃ra ka dıkɛ tõma tõoma.› Tı a yele ba yetı:‹Ya mɛ̃ sɛ̃ŋɛ m va'am na ka tõm.›

8Tı wɛ̃nnɛ kɛ̃, tı va'am na dã̃ana yele sɛka n bısrı a tõoma la yelle yetı: ‹Wi tõntõnıba la tı ba wa'am tı fʊ yɔ ba. Dɛ̃ŋɛ yɔ sɛba n sɛ̃ŋɛ poorʊm na ka paagɛ sɛba n dɛ̃ŋɛ sɛ̃ŋɛ la.›

9Tı sɛba n sɛ̃ŋɛ wɛ̃nnɛ n we'esı lua la wuu to'ose lag-kõbrɛ ayıla ayıla.

10Tı sɛba n dɛ̃ŋɛ sɛ̃ŋɛ la tɛ̃'esra tı bã̃ma wʊn to'ose gã̃nna sɛba n wa'am poorʊm na.La ba wuu to'ose la lag-kõbrɛ ayıla ayıla wʊ sɛba n sɛ̃ŋɛ poorʊm na n to'ose se'em na.

11La sɛba n dɛ̃ŋɛ sɛ̃ŋɛ la n to'ose lag-kõbrɛ ayıla ayıla la,ba yõnnı yidã̃ana la mɛ,

12yetı:‹Sɛba n wa'am poorʊm na tõm na karf-ayıla mã̃'a,la fõn basɛ tı ba to'ose zõna la tõma sɛba n tõm halı daarɛ la wuu pʊam nã̃msɛ la wʊntɛɛŋa la.›

13Tı a lebe yele ba nɛ̃ra ayıla yetı:‹M sırɛ,mam ka ɛ̃ŋɛ fʊ sɛla n ka masɛ.Tı tɔgɛ kʊ,tı fʊ sakɛ tı fõn wʊn to'oge la lag-kõbrɛ ayıla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14To'oge fʊ yɔɔrɔ sẽŋɛ fõrgɛ.La de la mam n boorɪ tɪ m yɔ sɛba n wa'am poorʊm na zõna la fõn.

15Mam ka tarɪ nõorɛ tɪ m dɪkɛ m bõnɔ ẽŋɛ sɛla tɪ mam boorɪ?Bɪɪ mam n ẽŋɛ sõŋa la ĩyã tɪ fõn ɪta sũure?›

16Bɛla,nẽŋam dõma wʊn lebge poorʊm dõma,tɪ poorʊm dõma lebge nẽŋam dõma.»

Azezi le tɔgɛ a kũm, la a vo'ore yelle

(Amarkɪ 10:32-34, Aluki 18:31-34)

17Azezi daan we'esɪ la Zerizalɛm welge a karẽnbiisi pia la ayi la mã'a, yele ba yetɪ:

18«Ya yẽ ya,tɪ we'esɪ la Zerizalɛm,bilam ba wʊn dɪkɛ Nẽrsaala Dayʊa la mɛ ka ẽŋɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la lɔɔ karẽnsãandõma nu'usum,tɪ ba wʊn tɔgɛ a yelle kʊ yetɪ,a masɛ la kũm.

19La ba wʊn dɪkɛ ẽ ẽŋɛ la bu-zãŋsɪ nu'usum,tɪ ba la ẽ,wẽ ẽ na ka'asa,dee ka ẽ dɔ-puurŋa zuo kʊ.La dabsa atã daarɛ a wʊn vo'oge.»

Azakɪ la Azã ma sosgo

(Amarkɪ 10:35-45, Aluki 22:24-27)

20Tɪ Azebede pɔga daan doose la a dayɔɔsɪ paagɛ Azezi zẽ'am ka dũma tẽŋa a nẽŋam tɪ a sose ẽ tɪ a ẽŋɛ sɛla bɔ ẽ.

21Tɪ Azezi soke ẽ yetɪ:«Fõn boorɪ tɪ m ẽŋɛ la bẽm bɔ fɔ?» Tɪ pɔka la lerge yetɪ:«Bɔ nõorɛ tɪ fʊ sãn wa dita fʊ na'am na,tɪ m dayɔɔsɪ bayi wã ayɪla zĩ'ire fʊ zʊʊgɔ,tɪ ayɪla zĩ'ire fʊ gɔbga.»

22Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«Ya ka mi yãma n sosrɪ sɛla.Ya wʊn tã'agɛ nãmsɛ nãmsgɔ sɛka tɪ mam wʊn nãmsɛ wã?» Tɪ ba yetɪ:«Tɪ wʊn tã'agɛ ẽŋɛ bɛla.»

23Tɪ Azezi yele ba yetɪ:«Ya wʊn sɪrɪ nãmsɛ nãmsgɔ sɛka tɪ mam wʊn nãmsɛ la.La,la dagɪ mam n wʊn looge sɛka n wʊn zĩ'ire mam zʊʊgɔ bɪɪ mam gɔbga.Mam Sɔ Nawẽnnɛ mãasʊm zẽ'e-bãma tɪ a bɔ la nẽr-sɛba tɪ a yetɪ a bɔ la.»

24La karẽnbiisi pia la n wõm bɛla la, ba sũure n isge la ba tadãandõma bayi la.

25Tɪ Azezi wi ba wuu yetɪ:«Ya mi tɪ dũnia wã na'adõma soe ba nẽrba la pãŋa,dee tɪ kɛ'ɛndõma pẽrgra nẽrba tɪ ba ɪta bãma n boorɪ se'em.

26La yãma pʊam,la kãn dɛna bɛla.Nẽr-sɛka n boorɪ tɪ a lebge nẽr-keko ya pʊam,la masɛ mɛ tɪ a dɛna ya tõntõnna.

27La nẽr-sɛka n mẽ boorɪ tɪ a dɛna nẽŋadãana ya pʊam,la masɛ mɛ tɪ a dɛna ya yamŋa wʊ Nẽrsaala Dayʊa la.

28Nẽrsaala Dayʊa la ka wa'am tɪ nẽrba tõm bɔ ẽ,a wa'am tɪ a tõm mɛ bɔ,dee dɪkɛ a vɔm bɔ tɪ nẽrba zozo'e yẽ fãarɛ.»

Azezi botɪ fɔɔsɪ bayi nini yẽta

(Amarkɪ 10:46-52, Aluki 18:35-43)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Azezi daan ze'ele la Zeriko tẽŋa pʋam yɛsra, tɪ nẽr-kʋʋŋɔ zozo'e dɔla ẽ.

30Tɪ fɔɔsɪ bayi zẽa sore nõorʋm wõm tɪ Azezi n tollɪ,tɪ ba tĩi tɔgra yetɪ:«Zuudãana,Adavidi yɪŋa,zoe tɪ ninbãalga.»

31Tɪ nẽr-kʋʋŋɔ la tãsɛ ba yetɪ,ba sĩna.Tɪ ba malɪn tĩi tɔgra gãnna bɛla yetɪ:«Zuudãana,Adavidi yɪŋa,zoe tɪ ninbãalga.»

32Tɪ Azezi ze'ele dee wi ba,soke ba yetɪ:«Yãma boorɪ tɪ m ẽŋɛ la bẽm bɔ ya?»

33Tɪ ba lerge yetɪ:«Zuudãana,tõma boorɪ la tɪ nini yẽta.»

34Tɪ Azezi zoe ba ninbãalga,kalʋm ba nini,tɪ ba nini na yẽta bilam mẽŋa,tɪ ba dɔla ẽ.

Amatie 21

Azezi kẽ'erɪ Zerizalɛm la na'am

(Amarkɪ 11:1-11, Aluki 19:28-40, Azã 12:12-19)

1Azezi la a karẽnbiisi la daan sẽŋɛ ka lɛm na Zerizalɛm, paagɛ tẽŋa yʋ'ʋrɛ n de Betɪfaazɪ, Oliivi tãŋa sɪa. Tɪ Azezi tõm a karẽnbiisi bayi

2yele ba yetɪ:«Sẽŋɛ-ya tẽŋa la n boe ya nẽŋa la pʋam,tɪ ya wʋn yẽ bõŋ-yã'aŋa n lʋ zɛ la a biire,lorge-ya ẽ tarɪ ba wa'am wa bɔ ma.

3Nẽra sãn yele ya se'ere,ya yele ẽ yetɪ:‹Zuudãana la n boorɪ ba›,tɪ a wʋn basɛ tɪ ya tarɪ ẽ wa'am tɔtɔ.»

4La ẽŋɛ la bɛla tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa la n yʋʋn tɔgɛ se'em na ẽŋɛ.

5A yʋʋn yetɪ:«Yele-ya Siyõ tẽŋa nẽrba yetɪ: ‹Ya naba la n wãna n sẽm. A sike a mẽŋa bã la bõŋa, la a biire sẽna.› »

6Tɪ karẽnbiisi la sẽŋɛ ka ẽŋɛ Azezi n yele ba se'em na,

7tarɪ bõŋ-yã'aŋa la a biire wa'am,wa dɪkɛ ba futo paglɛ ba zuto tɪ Azezi bã.

8Tɪ nẽr-kʋʋŋɔ zozo'e yɛrgɛ ba futo sore zuo,tɪ sɛba kɔ tɪɪsɪ võorɔ yɛrgɛ sore zuo.

9Tɪ nẽr-sɛba n daan boe a nẽŋa,la sɛba n boe a poorʋm na wuu tĩi tɔgra yetɪ:«Ozaana, naba Adavidi yɪŋa. Pẽgɛ-ya nẽr-sɛka n sẽm na Zuudãana Nawẽnnɛ yʋ'ʋrɛ la. Ozaana! Nã'asɛ-ya Nawẽnnɛ n boe saazuum.»

10Ban daan sẽnnɪ kẽ'era Zerizalɛm na, tẽŋa la wuu dãm mɛ, tɪ ba sɔkra taaba yetɪ: «Ãne n de ẽna?»

11Tɪ nẽr-kʋʋŋɔ la lerge ba yetɪ:«La de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa Azezi n ze'ele Nazarɛtɪ n boe Galile so'olʋm na.»

Azezi dige nẽrba n koosrɪ Wẽnde-kãtʋm na

(Amarkɪ 11:15-19, Aluki 19:45-48, Azã 2:13-22)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Azezi daan kẽ la Wẽnde-kãtɛ la zẽnzakam digra sɛba wuu n koosrɪ, la sɛba n da'arɪ la, tɪ ba yɛsra, dee zã'agɛ sɛba n teerɪ ligri taablɪdõma, la sɛba n koosrɪ na'adawɛma kʊgsɪ lʊbɛ.

13Dee yele ba yetɪ:«La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tɪ Nawẽnnɛ yetɪ:‹Ba wʊn wi'ira mam deego la tɪ pʊ'ʊsgɔ deego.› La yãma dɪkɛ ẽ ẽŋɛ la nayigba lagsgɔ zẽ'a.»

14Tɪ fɔɔsɪ, la wɔbsɪ wa'am a zẽ'am Wẽnde-kãtʊm na, tɪ a botɪ ba yẽ ĩmã'asʊm.

15La kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la lɔɔ karẽnsãandõma n yẽ tõon-yãlma la tɪ Azezi tõnnɪ,la kɔma n malɪn tĩi tɔgra Wẽnde-kãtʊm na yɛta tɪ:«Ozaana!Pẽgɛ-ya naba Adavidi yɪɪŋa» la,ba sũure n daan yĩige.

16Tɪ ba yele Azezi yetɪ:«Fõn wõm ban yetɪ se'em na?» Tɪ a lerge yetɪ:«Ẽe,mam wõm ya.Yãma nãn ka karẽŋɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ la yetɔg-ẽna n yetɪ:‹Fõn botɪ kɔma,la bilɛɛsɪ n nã'asra fõn.› »

17La Azezi basɛ ba bilam,dee sẽŋɛ la Betani ka gã'arɛ.

Kẽnkãŋa n ka tarɪ biɛ yelle

(Amarkɪ 11:12-14,20-24)

18Beere n daan wiige bulika, tɪ Azezi lɛbra Zerizalɛm, tɪ a kɔm dõnna.

19Tɪ a yẽ kẽnkãŋa n ze sore nõorʊm,sẽŋɛ tɪ a ka bɪsɛ,la a paagɛ yẽ la võorɔ mã'a.Tɪ a yele kẽnkãŋa la yetɪ:«Fʊ kãn le malɪn wɔm biɛ.» La bilam mẽŋa tɪ kẽnkãŋa la kʊɪ.

20La a karẽnbiisi la n yẽ bɛla la,la di'ige ba mɛ,tɪ ba yetɪ:«La ẽŋɛ la wãne tɪ kẽnkãŋa wã darɛ kʊɪ wãna?»

21Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«Mam yetɪ ya la asɪra,tɪ ya sãn bɔ Nawẽnnɛ sɪra dee ka sẽ'ena,ya mẽ wʊn tã'agɛ ẽŋɛ wʊ mam n ẽŋɛ tɪ-ẽna se'em wã,la,la dagɪ bɛla mã'a,ya wʊn tã'agɛ yele tãn-ẽna yetɪ:‹Võogɛ ka lui mõgrɛ pʊam›,la a wʊn ẽŋɛ bɛla.

22La ya sãn sose Nawẽnnɛ sɛla dee bɔ ẽ sɪra,ya wʊn to'oge.»

Ãne n bɔ Azezi nõorɛ tɪ a tõnna?

(Amarkɪ 11:27-33, Aluki 20:1-8)

23Azezi daan kẽ la Wẽnde-kãtʊm na zãsna nẽrba, tɪ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la tẽŋa la kẽma wa'am wa soke ẽ yetɪ: «Fõn yẽ nõorɛ la bɛ ɪta bõn-bãna? La ãne n bɔ fõn nõorɛ tɪ fõn ɪta?»

24Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«Mam wʊn soke ya sokre ayɪla,tɪ ya sãn lerge mam,mam mẽ wʊn yele ya nõor-sɛka tɪ mam tarɪ ɪta bõn-bãna.

25Yele-ya ma,Azã n daan misri nẽrba ko'om pʊam na,la de la Nawẽnnɛ n tõm ẽ bɪɪ,la de la nẽrsaalba?» Tɪ ba bãm na taaba yetɪ:«Tɪ sãn yetɪ la de la Nawẽnnɛ n tõm ẽ,a wʊn yetɪ,bẽm ĩyã tɪ tõma ka sakɛ ẽ?

26Tɪ mẽ ka tã wʊn yetɪ,la de la nẽrsaalba n tõm ẽ,dẽnɪ tɪ zɔta nẽrba la,se'ere n soe la,ba wuu sakɛ tɪ Azã de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Tı ba koŋe lerge ẽ yetı:«Tõma ka mi.» Tı a mẽ yele ba yetı:«Mam mẽ kãn yele ya mam n yẽ nõorɛ zẽ'e-sɛka ıta bõn-bãna.»

Dayɔɔsı bayi makrɛ

28Azezi daan le yele ba yetı: «Pa'alɛ-ya ma yãma n tẽ'esrı se'em: Bʊraa n daan boe tarı a dayɔɔsı bayi, yele pɔspɔsı dãana la yetı: ‹M dayʊa, sẽŋɛ ka tõm m va'am na zĩna.›

29Tı a dayʊa la lerge ẽ yetı:‹Mam kãn sẽŋɛ.› Tı la ẽŋɛ fẽe,tı a teege yɛm sẽŋɛ.

30Tı a sẽŋɛ a dayʊa bʊyi dãana la zẽ'am ka yele ẽŋa mẽ yetı,a sẽŋɛ ka tõm a va'am na.Tı a yele ẽ yetı:‹M sɔ,mam wʊn sẽŋɛ.› La a yele bɛla dee ka sẽŋɛ.

31Bãma bayi,ãne n ẽŋɛ a sɔ la n boorı se'em na?» Tı ba lerge yetı:«Pɔspɔsı dãana la.» Tı Azezi yele ba yetı:«Mam yetı ya la sıra sıra,tı lampo-tɔ'ɔsrıba,la pɔg-yalsı dõma wʊn dẽŋɛ ya nẽŋa kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

32Se'ere n soe la,Azã wa'am wa pa'alɛ ya la sore tı ya wʊn doose masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,la ya ka bɔ ẽ sıra.La lampo-tɔ'ɔsrıba,la pɔg-yalsı dõma n bɔ ẽ sıra.La baa yãma n yẽ bɛla la,ya ken ka teege yɛm bɔ ẽ sıra.»

Nẽrba n bısrı va'am makrɛ
(Amarkı 12:1-12, Aluki 20:9-19)

33Azezi daan le yele ba yetı: «Selse-ya makrɛ ayıla. Yidãana ayıla n daan kɔ a va'am sele tıısı yʊ'ʊrɛ n de viinye, mẽ lalga kaagɛ ẽ, tũ boko tı ba wẽkra viinye la biɛ, dee mẽ de-woko tı ba zɔnna bısra a va'am na, yãŋa dıkɛ nẽrba tı ba bısra va'am na, dee sẽŋɛ sore.

34Tı viinye la biɛ go'osgo wakatɛ paagɛ,tı a tõm a tõntõnıba tı ba sẽŋɛ sɛba n bısrı va'am na zẽ'am,ka to'oge a viinye la biɛ wa bɔ ẽ.

35Tı sɛba n bısrı va'am na yõgɛ tõntõnıba la wẽ ayıla,kʊ ayıla,dee lobe ayẽma la kuga kʊ.

36Tı a le tõm tõntõnıba basɛba n zo'oge gãnna pɔspɔsı dõma la.Tı ba le ẽŋɛ bãma mẽ bɛla.

37Tı a yãŋa tõm a mẽŋa dayʊa sɛba n bısrı va'am na zẽ'am,dee tẽ'esra yetı:‹Ẽna n de mam mẽŋa dayʊa la,ba wʊn nan ẽ.›

38La sɛba n bısrı va'am na n yẽ ẽ na,ba yele taaba yetı:‹Ẽna n wʊn wa sɔɔgɛ sɔna a sɔ bõntarsõm na.Basɛ-ya tı tı kʊ ẽ,dee tı bõntarsõm na lebge tõma bõnɔ.›

39Tı ba yõkɛ ẽ ve'ege yese va'am na kẽnkɛrŋa ka kʊ ẽ.

40Bɛla, va'am na dãana sãn wa'am, a wʊn ẽŋɛ sɛba n bısrı va'am na la wãne?»

41Tı ba lerge yetı: «A wʊn nãmsɛ nẽr-bɛ'ɛsı bãna mɛ halı kʊ ba, dee dıkɛ va'am na bɔ nẽr-sɛba n wʊn bɔ ẽ a viinye la biɛ ba go'osgo wakatɛ, tı ba bısra.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

42Tı Azezi yele ba yetı: «Yãma nãn ka karẽŋɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ la n yetı: ‹Kug-sɛka tı tõnmẽtba zagsɛ la n lebge kugre n botı deego la tara pãŋa. La de la Zuudãana Nawẽnnɛ n ẽŋɛ bõn-ẽna, tı la dɛna yel-di'iŋa bɔ tõma.›

43Bɛla, mam yetı ya tı Nawẽnnɛ wʊn to'oge a so'olʊm ya zẽ'am dıkɛ bɔ buur-sɛba n wʊn tõm Nawẽnnɛ so'olʊm tõoma.

[44La kug-sɛka tı tõnmẽtba zagsɛ la,nẽr-sɛka woo n lui kug-ẽŋa zuo,a wʊn kɔ kɔ mɛ.La kugre la sãn lui sɛka zuo,a wʊn mẽrgɛ ẽ.]»

45La kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la Farisi dõma n wõm makrɛ la, ba bãŋɛ tı a tɔgrı la bãma yelle.

46Tı ba bɔɔra tı ba yõkɛ ẽ,dee zɔta nẽrba la,se'ere n soe la,ba sakɛ tı Azezi de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa.

Amatie 22

Naba dayʊa pɔgdire kibsa makrɛ

(Aluki 14:15-24)

1Azezi daan le makɛ la makrɛ yele ba yetı:

2«Nawẽnnɛ so'olʊm ãn wʊ naba n ẽŋɛ a dayʊa pɔgdire kibsa,

3tõm a tõntõnıba yetı,ba sẽŋɛ ka wi nẽr-sɛba tı ẽŋa daan wi la.Tı nẽrba la ka bɔɔra tı ba wa'am.

4Tı a le tõm tõntõnıba basɛba yetı:‹Sẽŋɛ-ya ka yele sɛba tı mam daan wi la yetı,mam mãasʊm sɛla woo mɛ,mam kʊ la lɔlsı,la dũnsi n nõbɛ,mãasʊm sɛla woo ze'ele,ba wa'am kibsa la.›

5Tı ba sẽŋɛ ka wi ba,tı ba zagsɛ,dee sẽŋɛ ba sẽnnɛ.Tı ayıla sẽŋɛ a va'am,tı ayẽma sẽŋɛ a koosgo zẽ'am.

6Tı basɛba la yõgɛ tõntõnıba la nãmsɛ ba dee kʊ ba.

7Tı naba la sũure yĩige,tı a tõm a zɛbzɛbrıba tı ba sẽŋɛ ka kʊ nẽr-kʊʊrba la,dee yõ ba tẽŋa la.

8La a yele a tõntõnıba la yetı:‹Kibsa la sɛla woo mãasʊm ba'asɛ mɛ,la mam n daan wi sɛba la ka masɛ tı ba di kibsa la.

9Bɛla,sẽŋɛ-ya sorɔ-puursi zuto ka wi nẽr-sɛba wuu tı ya wʊn yẽ tı ba wa'am pɔgdire kibsa la zẽ'am.›

10Tı tõntõnıba la sẽŋɛ sorɔ-puursi zuto ka wi nẽr-sɛba wuu tı ba yẽ,nẽr-sõma la nẽr-bɛ'ɛsı.Tı nẽrba wa'am wa pırɛ kibsa la zẽ'am.

11Tı naba la sẽŋɛ tı a bısɛ nẽrba la, yẽ tı nẽra n boe mĩ ka yɛ pɔgdire kibsa la fuugo.

12Tı a yele ẽ yetı:‹M sırɛ,la ẽŋɛ la wãne tı fõn wa'am kibsa la,dee ka yɛ a fuugo?› Tı a ka yãŋɛ lerge se'ere.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Tı naba la yele a tõntõnıba yetı,ba lʊ a nu'usi,la a nãma lobe ẽ basɛ yẽŋa lika pʊam.Bilam tı nẽrba wʊn ka kɛlla,dee dıkɛ ba nu'usi gı nõorʊm.

14La de la nẽrba pãı tı ba wi,la fẽe tı ba tũ'use.»

Lampo yʊa yelle

(Amarkı 12:13-17, Aluki 20:20-26)

15Tı Farisi dõma sẽŋɛ ka bãm bãma n wʊn ẽŋɛ se'em botı Azezi tɔgɛ tuuge tı ba yẽ sore yõkɛ ẽ.

16Bɛla tı ba daan tõm ba karẽnbiisi,la naba A'erɔdı nẽrba tı ba sẽŋɛ Azezi zẽ'am ka yele ẽ yetı:«Karẽnsãama,tõma mi tı fõn de la sıra dãana,dee zãsna nẽrba Nawẽnnɛ sore yɛla la sıra.Fõn ka fablı nẽrba n tɔgrı fõn yelle se'em na,la fõn ka tũ'usri nẽrba.

17Yele to fõn tẽ'esrı se'em.Sore boe tı tı yɔ lampo bɔ Rom na-keko bıı,sore ka boe?»

18Tı Azezi bãŋɛ ba pʊtẽ'e-be'ero la,yele ba yetı:«Pʊlibsum dõma wã,bẽm tı ya bẽta mam?

19Pa'alɛ-ya ma lag-sɛka tı ba tarı yɔɔra lampo la.» Tı ba dıkɛ lag-kõbrɛ pa'alɛ ẽ.

20Tı a soke ba yetı:«Ãne yinyisŋa,la ãne yʊ'ʊrɛ n gʊlsɛ a zuo?»

21Tı ba lerge yetı:«La de la Rom na-keko la.» Tı Azezi yele ba yetı:«La sãn dɛna bɛla,bɔ-ya na-keko la ẽŋa n soe bõn-sɛka,dee bɔ Nawẽnnɛ ẽn soe bõn-sɛka.»

22Ban wõm bɛla la,tı la di'ige ba,tı ba basɛ ẽ dee fõrgɛ.

Kũm vo'ore yelle

(Amarkı 12:18-27, Aluki 20:27-40)

23Daar-ẽŋa tı Saduse dõma n yetı nẽra sãn ki a kãn vo'oge la, bãma nẽrba basɛba n wa'am Azezi zẽ'am wa soke ẽ yetı:

24«Karẽnsãama,Amoyisi daan gʊlsɛ yetı,bʊraaga sãn ki dee ka tara bia,a sɔbia di pɔkõorɛ la dɔgɛ kɔma bɔ sɛka n ki la.

25Bʊraası bayopɔı n daan boe tõma pʊam dɛna sɔbiisi, tı pɔspɔsı dãana la di pɔka ki dee ka dɔgɛ bia.

26Tı bʊyi dãana la di pɔkõorɛ la mẽ ki dee ka dɔgɛ bia.Tı bʊtã dãana la mẽ ẽŋɛ bɛla,la bãma bayopɔı la wuu ẽŋɛ la bɛla.

27Tı pɔka la mẽ yãŋa ki.

28Bɛla,ba sãn wa vo'oge kũm vo'ore daarɛ,bãma bayopɔı la pʊam,ãne n wʊn sɔna pɔka la,bãma wuu n lagım di ẽ na?»

29Tı Azezi lerge ba yetı:«Ya tuuge mɛ,yãma n ka mi Nawẽnnɛ gõŋɔ n yele se'em võorɛ,la Nawẽnnɛ pãŋa n ãn se'em na ĩyã.

30Kũm vo'ore daarɛ,bʊraası ka diti pɔgsı,la pɔgsı mẽ ka ellı sırba.Ba wʊn ãna wʊ malɛkadõma n boe Nawẽnnɛ yire la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31La sãn dɛna kũm vo'ore yelle,yãma nãn ka karẽŋɛ Nawẽnnɛ n yele ya a gõŋɔ la pʊam se'em yetɪ:

32‹Mam de la Abraham,la A'izakɪ,la Azakɔbɪ Nawẽnnɛ› na?La pa'alɛ tɪ bãma wuu vɔa mɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ dagɪ sɛba n ki Nawẽnnɛ,a de la nẽr-sɛba n vɔa Nawẽnnɛ.»

33Nẽr-kʊʊŋɔ la n daan wõm a zãsŋɔ la,la di'ige ba mɛ.

Nawẽnnɛ n bɔ nõorɛ tɪ ba ɪta se'em na, bõn-kãna n gãnnɪ?

(Amarkɪ 12:28-34, Aluki 10:25-28)

34Farisi dõma n daan wõm tɪ Azezi lerge Saduse dõma, tɪ ba ka le tã'agɛ ya'agɛ nõorɛ la, tɪ ba lagsɛ a zẽ'am.

35Tɪ ba nẽra ayɪla n de lɔɔ karẽnsãama bɔɔra tɪ a di a yɛm bɪsɛ,soke ẽ yetɪ:

36«Karẽnsãama,Nawẽnnɛ n bɔ nõorɛ tɪ ba ɪta se'em na,bõn-kãna n gãnnɪ wuu?»

37Tɪ a lerge ẽ yetɪ:« ‹Nõŋɛ fʊ Zuudãana Nawẽnnɛ la fʊ sũure wuu,la fʊ sɪa wuu,la fʊ yɛm wuu.›

38Ẽna n de Nawẽnnɛ nõorɛ la pɔspɔsɪ dãana,ẽŋa n gãnnɪ wuu.

39La bʊyi dãana n ãn wʊ ẽŋa n wãna n yetɪ:‹Nõŋɛ fʊ tadãana wʊ fõn nõŋɛ fʊ mẽŋa se'em na.›

40Amoyisi lɔɔ la wuu,la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba n gʊlsɛ sɛla la wuu boe la nõ-bãma bayi pʊam.»

Krisi de la naba Adavidi Zuudãana

(Amarkɪ 12:35-37, Aluki 20:41-44)

41Farisi dõma n lagsɛ taaba la, tɪ Azezi soke ba yetɪ:

42«Yãma tẽ'esrɪ la bẽm la Krisi yelle:Ãne yɪŋa n de ẽ?» Tɪ ba lerge yetɪ:«A de la naba Adavidi yɪŋa.»

43Tɪ a yele ba yetɪ:«La ẽŋɛ la wãne tɪ Nawẽnnɛ Sɪa daan botɪ Adavidi wi ẽ tɪ Zuudãana yetɪ:

44‹Zuudãana Nawẽnnɛ yele mam Zuudãana yetɪ, zĩ'ire m zʊʊgɔ bɔba halɪ tɪ m wa ẽŋɛ fʊ bɛ'ɛba tɪ ba bɔna fʊ nãma tẽŋa.›

45Adavidi sãn wi ẽ yetɪ, Zuudãana, la wʊn ẽŋɛ la wãne tɪ a dɛna Adavidi yɪŋa?»

46Tɪ nẽra nẽra ka yãŋɛ lerge ẽ se'ere.Lan pɔsɛ daar-ẽŋa,nẽra ka le saagɛ soke ẽ sokre.

Amatie 23

Azezi tɔgɛ lɔɔ karẽnsãandõma, la Farisi dõma yelle

(Amarkɪ 12:38-40, Aluki 11:37-54;20:45-47)

1Tɪ Azezi yele nẽr-kʊʊŋɔ, la a karẽnbiisi la yetɪ:

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2«Lɔɔ karẽnsãandõma,la Farisi dõma n sɔɔgɛ Amoyisi zẽ'a.

3Bɛla,ban zãsnɪ ya se'em na,ya ɪta bɛla,dee da ɪta bãma n ɪtɪ se'em na.Se'ere n soe la,bãma n zãsnɪ se'em na,ba ka ɪtɪ bɛla.

4Ba zãsŋɔ la ãn wʊ ze-tɪbsa tɪ ba lʊ zelge nẽrba,la ba mẽŋa ka boorɪ tɪ ba kalʊm ba la ba nu'ubiire.

5Ba tõnnɪ ba tõoma la wuu tɪ nẽrba n bɪsra ba,bɛla tɪ ba dɪkɛ gãna gʊlsɛ Nawẽnnɛ yetɔga ba pʊam dɪkɛ lʊ ba dĩa bɪɪ ba kẽnkãnsɪ.Dee pɛ fu-wogro ẽŋɛ bisa tɪ ba wɔgɛ tɪ nẽrba nã'asra ba.

6Ba nõŋɛ la nã'asgɔ zẽ'esɪ dia zẽ'esʊm,la ba wẽndeto pʊam.

7Ba nõŋɛ tɪ nẽrba n pʊ'ʊsra ba da'asɪ pʊam,dee bɔɔra tɪ ba wi'ira ba yetɪ:‹Karẽnsãama.›

8La yãma da basɛ tɪ ba wi'ira ya tɪ karẽnsãama.Se'ere n soe la,yãma tarɪ la karẽnsãama ayɪla mã'a,la ya wuu de la sɔbiisi la taaba.

9Da wi'ira-ya nẽra tɪ sɔ dũnia wã zuo Nawẽnnɛ sore la doosgo ĩyã.Se'ere n soe la,ya tarɪ la Sɔ ayɪla mã'a n boe saazuum.

10La ya da basɛ tɪ nẽra wi'ira ya tɪ nẽŋadãana.Se'ere n soe la,ya tarɪ la nẽŋadãana ayɪla mã'a n de Krisi.

11Sɛka n de nẽr-keko ya pʊam,a dɛna ya tõntõnna.

12Sɛka n zẽkɛ a mẽŋa,Nawẽnnɛ wʊn sike ẽ.La sɛka n sike a mẽŋa,Nawẽnnɛ wʊn zẽkɛ ẽ.

13Yãma Farisi dõma, la lɔɔ karẽnsãandõma, pʊlibsum dõma wã, ya wʊn yẽ toogo. Se'ere n soe la, yãma gu'uri la nẽrba tɪ ba da kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam. Ya ka kẽ'erɪ ya mẽŋa, dee mẽ ka basra nẽr-sɛba n boorɪ tɪ ba kẽ la sore tɪ ba kẽ.

[14Yãma Farisi dõma,la lɔɔ karẽnsãandõma,pʊlibsum dõma wã,ya wʊn yẽ toogo,se'ere n soe la,ya to'osrɪ la pɔkõpa n tarɪ sɛla la wuu,dee pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ pʊ'ʊs-wogro tɪ nẽrba bɪsra ya.Ya wʊn yẽ sɪbgrɛ gãnna wuu].

15Yãma lɔɔ karẽnsãandõma, la Farisi dõma, pʊlibsum dõma wã, ya wʊn yẽ toogo, se'ere n soe la, ya kaarɪ la dũnia zẽ'esɪ wuu ɛɛra tɪ ya yẽ nẽra ayɪla tɪ a sakɛ dɔla ya sore la. La ya sãn yẽ nẽra ayɪla, ya basɛ tɪ a lebge la tõon-be'ero dãana gãnna ya mẽŋa nõorɛ ayi, wʊn sẽŋɛ bug-tẽŋa.

16Yãma sɛba n de nẽŋadõma de la fɔɔsɪ, ya wʊn yẽ toogo, se'ere n soe la, yãma yetɪ, nẽra sãn pɔɪ Wẽnde-kãtɛ la, la de la zãŋa. La sɛka sãn pɔɪ sãlma la n boe Wẽnde-kãtɛ la pʊam na, dẽnɪ tɪ a ẽŋɛ ẽn pɔɪ tɪ a ẽŋɛ se'em na.

17Yãma ka wõnnɪ sɛla võorɛ,dee ãna wʊ fɔɔsɪ la.Bẽm n gãnnɪ?Sãlma la bɪɪ,Wẽnde-kãtɛ la n botɪ sãlma la dɛna Nawẽnnɛ tʊʊlʊm bõnɔ na n gãnnɪ?

18Ya ken yetɪ,nẽra sãn pɔɪ Nawẽnnɛ kãabgɔ bĩmbĩnne na,la de la zãŋa.La nẽra sãn pɔɪ sɛla tɪ ba dɪkɛ kãabɛ bĩŋe bĩmbĩnne na zuo la,dẽnɪ tɪ a ẽŋɛ ẽn pɔɪ tɪ a ẽŋɛ se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Fɔɔsı,bẽm n gãnnı?Sɛla tı ba dıkɛ kãabɛ la bıı,kãabgɔ bĩmbĩnne na n botı sɛla tı ba dıkɛ kãabɛ la dɛna Nawẽnnɛ tʊʊlʊm bõnɔ na n gãnnı?

20Bɛla,sɛka n pɔı kãabgɔ bĩmbĩnne na,a po pɔı la sɛla n boe a zuo la wuu.

21La sɛka n pɔı Wẽnde-kãtɛ la,a po pɔı la Nawẽnnɛ n boe mĩ na.

22La sɛka n pɔı Nawẽnnɛ yire,a pɔı la Nawẽnnɛ na'am bĩmbĩnne na,la sɛka n zĩ a zuo la.

23Yãma lɔɔ karẽnsãandõma, la Farisi dõma, pʊlibsum dõma wã, ya wʊn yẽ toogo. Se'ere n soe la, yãma bɔ'ɔrı Nawẽnnɛ zẽvõorɔ buuri wuu pia pʊrɛ mɛ, baa ba sãn ãna pıka pıka, dee basra yel-sɛba n de kãŋkãŋɛ lɔɔ la pʊam na, ka ıta. La de la sɛla n masɛ, la ninbãal-zʊa, la sakrɛ. La de la bõn-bãna tı ya wʊn dẽŋɛ ıta, dee yãŋa ıta sɛla tı ya ıtı la pa'asɛ.

24Yãma nẽŋadõma de la fɔɔsı,yãma yoorı ya bõn-yũula mɛ yɛsra lislima basra,dee vɔlla yʊgma.

25Yãma lɔɔ karẽnsãandõma, la Farisi dõma, pʊlibsum dõma wã, ya wʊn yẽ toogo. Yãma peerı ya laası, la ya wama pɔa mɛ tı ba ãna sõŋa, dee tı ba pʊam pırɛ la nayigum, la be'ero bõnɔ.

26Yãma Farisi dõma,ya de la fɔɔsı!Peege-ya ya laası la pʊam pɔspɔsı,tı ba poore la mẽ wʊn ãna sõŋa.

27Yãma lɔɔ karẽnsãandõma, la Farisi dõma, pʊlibsum dõma wã, yãma ãn wʊ yɔɔrɔ tı ba takɛ tı ba zuum pelge ãna sõŋa sõŋa, dee tı ba pʊam pırɛ la kõba, la põ'osgɔ wuu.

28Yãma mẽ ãn na bɛla.Yãma botı nẽrba bısra ya tı ya ãna wʊ nẽrba n ıtı sɛla n masɛ,dee tı ya pʊam pırɛ la pʊlibsum,la tõon-be'ero.

29Yãma lɔɔ karẽnsãandõma, la Farisi dõma, pʊlibsum dõma wã, ya wʊn yẽ toogo. Ya mẽtı la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba yɔɔrɔ, dee malgra nẽr-sɛba n ẽŋɛ sɛla n masɛ yɔɔrɔ tı ba ãna sõŋa.

30Dee yetı,yãma daan sãn boe nı yãma yaabdõma wakatɛ la,yãma daan kãn po lagım na ba kʊ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la.

31Ya mẽŋa n bɔ'ɔrı ya mẽŋa kaseto tı yãma de la sɛba n yʊʊn kʊ nõtɔ'ɔsrıba la yısı.

32Tɔ.Ken sẽŋɛ-ya nẽŋa ẽŋɛ ya yaabdõma la n daan ẽŋɛ sɛla la ba'asɛ.

33Bõnsɛ'ɛdõma wã!Kãmpẽesı buuri!Yãma wʊn ẽŋɛ la wãne põsɛ sarıyadia tı ba kãn kẽ'esɛ ya bug-tẽŋa?

34Bɛla tı mam yɛta ya tı mam wʊn tõm m nõtɔ'ɔsrıba,la yɛm dõma,la lɔɔ karẽnsãandõma.La ya wʊn kʊ sɛba,dee ka basɛba dɔ-puursi zuto kʊ,wẽ sɛba la ka'asa ya wẽndeto pʊam,dee dɔla ba nãma tẽŋa tẽŋa nãmsra ba.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Bɛla tı pʊpeelem dõma la wuu tı ba kʊ dũnia zuo la taalɛ wʊn bɔna ya zuto,lan pɔsɛ la Abɛlı kʊa halı wa paagɛ Abarakı dayʊa Azakari tı ya kʊ Wẽnde-kãtɛ zẽ'e-sõŋɔ,la kãabgɔ bĩmbĩnne na tẽŋasʊka la.

36Mam yetı ya la sıra sıra,tı bõn-bãna taalɛ wʊn bɔna zamãan-ẽna nẽrba wuu zuto.»

Azezi sũure sã'am Zerizalɛm dõma ĩyã
(Aluki 13:34-35)

37Azezi daan yetı: «Zerizalɛm nẽrba, Zerizalɛm nẽrba, yãma kʊʊrı la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba, dee lɔbra sɛba tı Nawẽnnɛ tõm ba ya zẽ'am na kuga kʊʊra. Nõorɛ faa tı mam boorı tı m lagsɛ ya wʊ nõ-yã'aŋa n lagsrı a kɔma ũna a kempagsı pʊam se'em na, tı ya ka bɔɔra.

38Bãŋɛ-ya tı Nawẽnnɛ wʊn basɛ ya tẽŋa la tı a lebge la daboto.

39Mam yetı ya tı ya kãn le malın yẽ mam,halı tı ya wʊn wa yetı:‹Pẽgɛ-ya sɛka n sẽm na Zuudãana Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ la.› »

Amatie 24

Wẽnde-kãtɛ la sã'aŋɔ, la dũnia ba'asgɔ toogo
(Amarkı 13:1-23, Aluki 17:22-24;21:5-24)

1Azezi daan ze'ele la Wẽnde-kãtɛ la pʊam yese fõrgra. Tı a karẽnbiisi la lɛm ẽ pa'alɛ ẽ tı a bısɛ Wẽnde-kãtɛ la n mẽ sõŋa se'em.

2Tı a yele ba yetı:«Yãma yẽ bõn-bãna wã wuu?Mam yetı ya la sıra,tı ba wʊn lʊbɛ ba wuu mɛ saam saam,tı kugre baa ayıla kãn weege a tadãana zuo.»

3La a daan sẽŋɛ ka zẽa la Oliivi tãŋa zuo, tı a karẽnbiisi la mã'a sẽŋɛ a zẽ'am ka yele ẽ yetı: «Yele to wakat-sɛka tı bõn-bãma wuu wʊn ẽŋɛ, la sɛla n wʊn pa'alɛ fõn lemŋo, la dũnia ba'asgɔ wakatɛ.»

4Tı a yele ba yetı:«Guuse ya mẽŋa tı nẽra da pã'asɛ ya tı ya tuuge.

5Nẽrba zozo'e n wʊn dıkɛ mam yʊ'ʊrɛ wa'am wa pã'asra ya,tı ba nẽra woo yetı:‹Mam n de Krisi la.› La ba wʊn botı nẽrba zozo'e tuuge mɛ.

6Ya wʊn wa wõm zɛbrɛ yelle,la zɛbrɛ dãmnɛ.La da basɛ-ya tı dabeem tarı ya.Dẽnı tı bõn-bãma ẽŋɛ,la,la nãn dagı dũnia ba'asgɔ.

7Buuri ayıla nẽrba wʊn isge zɛbra la buuri ayẽma nẽrba,tı so'olʊm ayıla isge zɛbra la so'olʊm ayẽma,la kɔm,la tẽn-mĩiŋo wʊn bɔna zẽ'esı zozo'e.

8La bõn-bãma nãn de la toogo la sẽŋrɛ,la ãn wʊ pɔka virgre toogo n nãn sẽŋrı la.

9Ba wʊn yõgɛ ya mɛ tarı ka bɔ tı ba nãmsɛ ya,kʊ ya,la buuri wuu wʊn sisra ya mam yʊ'ʊrɛ ĩyã.

10Nẽrba zozo'e wʊn basɛ sıra sore,dee ıta taaba zãmɔ,dee sisra taaba.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11La nẽrba zozo'e wʊn isge parɪm yetɪ bãma de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba pã'asɛ nẽrba zozo'e tɪ ba tuuge.

12Tõon-be'ero wʊn wa pa'asɛ mɛ halɪ tɪ nẽrba zozo'e nõŋrɛ ba'asɛ.

13La nẽr-sɛka n wʊn mõrgɛ ze'ele kãŋkãŋɛ ka paagɛ ba'asgɔ wʊn yẽ fãarɛ.

14Nawẽnnɛ so'olʊm kõ-yẽlga wʊn mõolɛ dũnia wuu mɛ,tɪ buuri wuu wõm,dee tɪ dũnia ba'asgɔ yãŋa paagɛ.

15Ya wʊn wa yẽ sɛka n de bõn-be'ego n sã'anɪ sɛla woo la, sɛka tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa Adanɪyɛlɪ yʊʊn tɔgɛ a yelle la, tɪ a boe Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ la.» Sɛka n karẽŋrɪ mõrgɛ wõm a võorɛ.

16«Ya sãn wa yẽ bɛla, nẽr-sɛba n boe Zude zoe zom tãnsɪ zuto.

17La nẽr-sɛka n boe gɔsgɔ da sige bɔɔra tɪ a kẽ deem dɪkɛ sɛla.

18La nẽr-sɛka n boe va'am da kãn lebe kule yire tɪ a dɪkɛ a fuugo.

19Dabs-bãma,la wʊn dɛna la toogo bɔ pɔg-sɛba n tarɪ pʊa,la sɛba n tarɪ kɔma tɪ ba mõgra la.

20Sose-ya Nawẽnnɛ tɪ ya zʊa la wakatɛ da dɛna ɔɔrɔ wakatɛ,bɪɪ vo'osgo daarɛ.

21Se'ere n soe la,wakat-ẽŋa,la wʊn dɛna la toogo halɪ zozo'e tɪ ba nãn ka yẽ halɪ dũnia n pĩ'ilum wa paam wakat-ẽŋa,la toog-ẽŋa buuri kãn le malɪn wa'am.

22Nawẽnnɛ sãn ka bo'oge nɪ dabs-bãma sõorɛ,nẽra nẽra ka boe n wʊn põsɛ.La nẽr-sɛba tɪ a looge la ĩyã tɪ a bo'oge dabs-bãma sõorɛ.

23La nẽr-sɛka sãn yele ya yetɪ: ‹Bɪsɛ-ya, Krisi la boe la kalam›, bɪɪ ‹bɪsɛ-ya, a boe la ke›, ya da sakɛ.

24Nẽrba wʊn wa'am wa parɪm tɪ bãma n de Krisi,la nẽrba wʊn wa'am wa parɪm tɪ bãma n de Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba tõnna tõon-yãlma,la yel-kɪrsɪ,bɔɔra tɪ ba sãn tã'agɛ,ba botɪ nẽr-sɛba tɪ Nawẽnnɛ looge la tuuge.

25Mam dẽŋɛ yele ya mɛ tɪ la nãn ka paam.

26Bɛla,ba sãn yele ya yetɪ:‹Bɪsɛ-ya,a boe la weem›,da sẽŋɛ-ya.Bɪɪ,ba sãn yetɪ:‹A boe la deem›,ya da sakɛ.

27Nẽrsaala Dayʊa la lemŋo wʊn ãna wʊ saaga n ẽn yãkɛ dapoore bɔba nẽegɛ ka paagɛ zanõa bɔba la.

28Bõn-kɪ'ɪsɪ n boe zẽ'e-sɛka la,zõa lagsrɪ taaba la bilam.»

Azezi n de Nẽrsaala Dayʊa la lemŋo

(Amarkɪ 13:24-37, Aluki 17:26-36;21:25-33)

29«Toogo dabsa la poorʊm, wẽntulle wʊn sobge mɛ, tɪ wõrga kãn le nẽera a peelem, tɪ wõrbiɛ wʊn ze'ele saazuum lui. La bõn-sɛba n boe saazuum wʊn mĩim mɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30La sɛla n pa'alı Nẽrsaala Dayʊa la lemŋo la wʊn puke saazuum.Tı dũnia nẽrba buuri wuu wʊn kaasra fabla.La ba wʊn yẽ Nẽrsaala Dayʊa la n boe sawara pʊam sẽna la pãŋa,tı a na'am pãŋa peelem nẽegɛ zozo'e.

31La a wʊn tõm na a malɛkadõma,tı benkonne peebe,tı ba sẽŋɛ dũnia zʊʊgɔ,la gɔbga,la dapoore,la zanõrɛ ka lagsɛ nẽr-sɛba tı Nawẽnnɛ looge la,halı ka paagɛ dũnia tɛka wuu.

32Dıkɛ-ya makrɛ la kẽnkãŋa bãŋɛ zãsŋɔ la võorɛ. Kẽnkãŋa wila sãn wa pusra võ-paala, ya mi tı sigre lɛm mɛ.

33Bɛla,ya mẽ sãn wa yẽ tı bõn-bãna wuu ıtı,ya bãŋɛ tı Nẽrsaala Dayʊa la lɛm mɛ,a boe la zanõrʊm.

34Mam yetı ya la sıra,tı bõn-bãna wuu wʊn ıta mɛ,dee tı zamãan-ẽna yãŋa tole.

35Saazuum la tẽŋa wʊn tole mɛ,la mam yetɔga la kãn malın tole.

36Nẽra nẽra ka mi daar-sɛka la wakat-sɛka tı Nẽrsaala Dayʊa la wʊn leme wa'am, baa malɛkadõma n boe Nawẽnnɛ yire, bıı Dayʊa la mẽŋa ka mi, sãn dagna Sɔ Nawẽnnɛ mã'a.

37Nẽrsaala Dayʊa la lemŋo,la wʊn ãna wʊ Anoe wakatɛ n yʊʊn ãn se'em na.

38Se'ere n soe la,lan dẽŋɛ sã'aŋɔ sa-kãtɛ la,nẽrba yʊʊn diti mɛ dee yũura,tı bʊraası dita pɔgsı,tı pɔgsı ɛlla sırba,dee tara ba pɔyɔɔsı sıura,halı wa paagɛ daar-sɛka tı Anoe kẽ õorŋ-kãtɛ la pʊam na.

39Ba yʊʊn ka bãŋɛ tı yelle boe,halı tı saaga wa ni,tı ko'om pe'ege nẽrba la wuu.La mẽ wʊn ãna la bɛla Nẽrsaala Dayʊa la lemŋo wakatɛ.

40Daar-ẽŋa bʊraası bayi wʊn bɔna va'am,tı ba dıkɛ ayıla,dee basɛ ayẽma.

41Tı pɔgsı bayi wʊn bɔna nẽerʊm,tı ba dıkɛ ayıla,dee basɛ ayẽma.

42Bɛla,guuse ya mẽŋa,se'ere n soe la,ya ka mi daar-sɛka tı ya Zuudãana la wʊn leme wa'am.

43Bãŋɛ-ya tı yidãana sãn mina nayiga n wʊn wa'am yʊ'ʊŋɔ wakat-sɛka wa zũ ẽ,a wʊn gu'ura a yire mɛ,a kãn basɛ tı nayiga la kẽ zũ ẽ.

44Bɛla,mãasʊm-ya gu'ura,tı Nẽrsaala Dayʊa la sẽm na wakat-sɛka tı ya ka tẽ'esrı tı a wʊn wa'am na.»

Tõntõn-sõŋɔ, la tõntõn-be'ego makrɛ
(Aluki 12:41-48)

45Azezi le yetı: «Ãne n de tõntõn-sõŋɔ n tarı yɛm? La de la ẽŋa tı a zuudãana wʊn yetı a bısra a yire yelle, bɔ'ɔra a tõntõnıba dia wʊ lan masɛ, dee sẽŋɛ sore.

46Zuudãana la sãn leme wa yẽ tı tõntõnna la tõm wʊ ẽŋa n yele ẽ se'em na,tõntõnna la tarı zu-yẽlga.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

47Mam yetɪ ya la sɪra,tɪ a zuudãana la wʊn dɪkɛ ẽŋa n tarɪ sɛla la wuu bɔ ẽ mɛ tɪ a bɪsra.

48La a sãn dɛna tõntõn-be'ego, tẽ'esɛ yetɪ ẽŋa zuudãana la yuuri mɛ ka kulna,

49yãŋa wẽ'era a tõntõn-taaba la,dita dee yũura la dã-yũuriba,

50a zuudãana la wʊn kulum na daar-sɛka tɪ a ka tẽ'esrɪ tɪ a wʊn wa'am,la wakat-sɛka tɪ a ka mi,wa di'ige ẽ.

51La a wʊn dige ẽ mɛ botɪ a lagɪm na pʊlibsum dõma yẽ sɪbgrɛ.Zẽ'e-ẽŋa tɪ ba wʊn kɛlla,dee dɪkɛ ba nu'usi gɪ nõorʊm.»

Amatie 25

Pug-sarsɪ pia makrɛ

1Azezi ken yetɪ: «Wakat-ẽŋa Nawẽnnɛ so'olʊm wʊn ãna wʊ pug-sarsɪ pia n dɪkɛ ba fɪtladõma yese sẽŋɛ tɪ ba ka tʊ'ʊsɛ pɔgdita.

2Banuu ka tarɪ yɛm,dee tɪ banuu dɛna yɛm dõma.

3Tɪ sɛba n ka tarɪ yɛm na dɪkɛ ba fɪtladõma,dee ka dɪkɛ kaam pa'asɛ.

4La sɛba n tarɪ yɛm na dɪkɛ ba fɪtladõma mɛ,dee dɪkɛ kaam pa'asɛ.

5Tɪ pɔgdita la yuuge ka sẽna,tɪ gẽem yõkɛ ba,tɪ ba wuu gĩse.

6Tɪ sõnsʊa, tɪ ba kaasɛ tagurga yetɪ: ‹Pɔgdita la sẽm mɛ, isge-ya yese tʊ'ʊsɛ ẽ.›

7Tɪ pug-sarsɪ la wuu nẽegɛ malgɛ ba fɪtladõma.

8Tɪ sɛba n ka tarɪ yɛm na,yele yɛm dõma la yetɪ:‹Pʊrgɛ-ya ya kaam na bɔ tɔ,tɪ tõma fɪtladõma la kĩŋri mɛ.›

9Tɪ yɛm dõma la lerge yetɪ:‹Ayɛɪ,tõma sãn ẽŋɛ bɛla,kaam na kãn seke tõma,la yãma.Sẽŋɛ-ya ka-kɔɔsrɪba la zẽ'am ka da ya mẽŋa bõnɔ.›

10Tɪ ba sẽŋɛ tɪ ba ka da, dee tɪ pɔgdita la paam, tɪ banuu la n mãasʊm kɪ'ɪlɪm na doose pɔgdita la kẽ pɔgdire la zẽ'am, dee tɪ ba yʊ zanõrɛ.

11Bɛla poorʊm tɪ pug-sarsɪ banuu la n weege la wa'am wa wi'ira yetɪ: ‹Zuudãana, zuudãana, yo'oge bɔ tɔ.›

12Tɪ pɔgdita la lerge yetɪ:‹Mam yetɪ ya la sɪra,tɪ mam ka mi ya.›

13Bɛla, guuse ya mẽŋa, se'ere n soe la, ya ka mi daar-sɛka bɪɪ wakat-sɛka tɪ Nẽrsaala Dayʊa la wʊn leme wa'am.»

Tõntõnɪba batã makrɛ

(Aluki 19:11-27)

14«Nawẽnnɛ so'olʊm ken ãna wʊ bʊraaga n boorɪ tɪ a sẽŋɛ sore, wi a tõntõnɪba dɪkɛ a bõntarsõm pʊɪ ba tɪ ba bɪsra.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15A bɔ tõntõnna ayıla la talã banuu,bɔ ayıla talã bayi,dee bɔ ayıla talã ayıla.A bɔ nẽra woo masɛ la ẽn wʊn tã'agɛ se'em tõm,dee sẽŋɛ.

16Tı nẽr-sɛka n to'oge talã banuu la darɛ tõm yẽ yõorɔ talã banuu pa'asɛ.

17Tı sɛka n to'oge talã bayi la mẽ tõm yẽ talã bayi pa'asɛ.

18La sɛka n to'oge talã ayıla la sẽŋɛ ka tũ la boko pĩ a zuudãana ligri la.

19Tı la yuuge, tı tõntõnıba la zuudãana la leme kulum, wa yele ba tı ba geele bãma n tõm se'em.

20Tı sɛka n daan to'oge talã banuu la,tarı talã banuu la tı a yẽ pa'asɛ la wa'am wa yetı:‹M zuudãana,fõn daan bɔ mam na talã banuu,mam tõm yẽ la talã banuu pa'asɛ,ban wãna.›

21Tı a zuudãana la yele ẽ yetı:‹La ãn sõŋa.Fʊ de la tõntõn-sõŋɔ n de sıra dãana.Fõn ẽŋɛ sıra la sɛla fẽe tı mam bɔ fʊ la ĩyã,mam wʊn basɛ tı fʊ sɔna bõnɔ zozo'e bısra.Wa'am wa naagɛ la mam ẽŋɛ sũ-yẽlga.›

22Tı sɛka n to'oge talã bayi la mẽ wa'am wa yetı: ‹M zuudãana, fõn daan bɔ mam na talã bayi, mam tõm yẽ la talã bayi pa'asɛ, ban wãna.›23Tı a zuudãana la yele ẽ yetı:‹La ãn sõŋa.Fʊ de la tõntõn-sõŋɔ n de sıra dãana.Fõn ẽŋɛ sıra la sɛla fẽe tı mam bɔ fʊ la ĩyã,mam wʊn basɛ tı fʊ sɔna bõnɔ zozo'e bısra.Wa'am wa naagɛ la mam ẽŋɛ sũ-yẽlga.›

24Tı sɛka n to'oge talã ayıla la wa'am wa yetı: ‹M zuudãana, mam mi tı fõn de la nẽra yelle n tɔı. Fõn lagsrı la bõnkɔɔla sɛba tı fõn ka bʊrɛ, dee vaara bõn-sɛba tı fõn ka yɛrgɛ.

25Bɛla tı mam zoe dabeem dıkɛ fʊ ligri la sẽŋɛ ka tũ boko pĩ.Fʊ bõnɔ n wãna,to'oge.›

26Tı a zuudãana la yele ẽ yetı:‹Tõntõn-be'ego wã,fʊ de la zẽyãka.Fõn mi tı mam lagsrı la bõnkɔɔla sɛba tı mam ka bʊrɛ,dee vaara bõn-sɛba tı mam ka yɛrgɛ la,

27bɛla,la de nı na fʊ dıkɛ m ligri la bĩŋe bãnkı pʊam,tı mam sãn leme wa'am,m to'oge m ligri la,la yõorɔ.›

28A yele bɛla dee yetı:‹To'oge-ya a talã la bɔ sɛka n tarı talã pia la.

29Se'ere n soe la,nẽr-sɛka n tarı,a wʊn to'oge pa'asɛ tı la zo'oge.La sɛka n ka tarı,baa sɛla fẽe tı a tarı la,ba wʊn to'oge ẽ.

30La tõntõn-sɛka n ka tarı yõorɔ la,lobe-ya ẽ basɛ yẽŋa lika pʊam.Zẽ'e-ẽŋa tı ba wʊn kɛlla,dee dıkɛ ba nu'usi gı nõorʊm.› »

Azezi wʊn di buuri wuu sarıya dũnia ba'asgɔ daarɛ

31«Nẽrsaala Dayʊa la sãn leme wa'am la a na'am pãŋa, la a malɛkadõma wuu, a wʊn zĩ'ire la a na'am bĩmbĩnne zuo.

32Tı dũnia so'olʊm wuu nẽrba wʊn lagsɛ a nẽŋam,tı a welge nẽrba la yẽma yẽma wʊ dũnsĩina n welgrı a piisi,la a bʊʊsı se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33La a wʊn ze'ele piisi la a zʊʊgɔ bɔba,dee ze'ele bʊʊsɪ a gɔbga bɔba.

34Tɪ naba la wʊn yele sɛba n boe a zʊʊgɔ la yetɪ: ‹Wa'am-ya, yãma sɛba n tarɪ mam Sɔ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ na. To'oge-ya so'olʊm na tɪ Nawẽnnɛ daan põn mãasʊm tɪ a bɔ ya halɪ lan dẽŋɛ dũnia pĩ'iluŋo la.

35Se'ere n soe la,mam kɔm daan dõnnɪ mɛ,tɪ yãma bɔ mam dia.Koyũuro daan tarɪ mam mɛ,tɪ yãma bɔ mam ko'om tɪ mam yũ.Mam daan de la sãana,tɪ yãma to'oge mam.

36Mam daan de la beele,tɪ yãma bɔ mam futo tɪ mam yɛ.Mam daan bẽ'erɪ mɛ,tɪ yãma wa'am wa bɪsɛ mam,la mam daan boe la yʊ'a deem,tɪ yãma wa'am mam zẽ'am.›37La nẽr-sɛba n ẽŋɛ sɛla n masɛ la wʊn lerge yetɪ:‹Zuudãana,la de la wakat-kãna tɪ tõma yẽ fõn,tɪ fõn kɔm dõnnɪ,tɪ tõma bɔ fõn dia?Bɪ koyũuro tarɪ fõn,tɪ tõma bɔ fõn ko'om?

38La wakat-kãna tɪ tõma yẽ fõn,tɪ fõn dɛna sãana,tɪ tõma to'oge fõn?Bɪ fõn de beele,tɪ tõma bɔ fõn futo tɪ fõn yɛ?

39La wakat-kãna tɪ fõn bẽ'erɪ,tɪ tõma wa'am wa bɪsɛ fõn,bɪ fõn boe yʊ'a deem,tɪ tõma wa'am fõn zẽ'am?›

40Tɪ naba la wʊn lerge ba yetɪ:‹Mam yetɪ ya la sɪra,tɪ yãma n daan ẽŋɛ sɛla wuu bɔ mam nẽrba la,baa la sãn dɛna la nẽr-pɪka ayɪla tɪ ya ẽŋɛ bɔ,la de la mam tɪ ya bɔ.›

41La a wʊn yele sɛba n boe a gɔbga bɔba la yetɪ: ‹Sẽŋɛ-ya fõrgɛ, Nawẽnnɛ kã'a-be'ego boe ya zuo. Sẽŋɛ-ya ka kẽ bugum n ka kĩŋri tɪ Nawẽnnɛ mãasʊm tɪ a kẽ'esɛ Asũtãana, la a malɛkadõma la pʊam.

42Se'ere n soe la,mam kɔm daan dõnnɪ mɛ,tɪ yãma ka bɔ mam dia.Tɪ koyũuro daan tara mam,tɪ yãma ka bɔ mam ko'om tɪ mam yũ.

43Mam daan de la sãana,tɪ yãma ka to'oge mam.Mam daan de la beele,tɪ yãma ka bɔ mam futo tɪ mam yɛ.Mam daan bẽ'erɪ mɛ,tɪ yãma ka wa'am wa bɪsɛ mam.Mam daan boe la yʊ'a deem,tɪ yãma ka wa'am mam zẽ'am.›

44La ba wʊn lerge ẽ yetɪ:‹Zuudãana,la de la wakat-kãna tɪ tõma daan yẽ fõn,tɪ fõn kɔm dõnnɪ,bɪ koyũuro tarɪ fõn,bɪ fõn de sãana,bɪ beele,bɪ fõn bẽ'erɪ,bɪ fõn boe yʊ'a deem,dee tɪ tõma ka sõŋɛ fõn?›

45Tɪ a wʊn lerge ba yetɪ:‹Mam yetɪ ya la sɪra,tɪ yãma n daan ka ɪtɪ bɛla bɔ'ɔra mam nẽrba la,baa la sãn dɛna la nẽr-pɪka ayɪla tɪ ya ka ẽŋɛ bɔ ẽ,la de la mam tɪ ya ka ẽŋɛ bɔ.›

46La bãma wʊn sẽŋɛ ka kẽ nãmsgɔ n ka ba'asrɪ pʊam. La sɛba n ẽŋɛ sɛla n masɛ la wʊn yẽ vɔm n ka ba'asrɪ.»

Amatie 26

Ba eerɪ sore tɪ ba yõkɛ Azezi

(Amarkɪ 14:1-2, Aluki 22:1-2, Azã 11:45-53)

1Azezi n daan tɔgɛ yetɔg-bãma wuu kɪ'ɪlɪm na, a yele a karẽnbiisi la yetɪ:

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2«Yãma mi tı la deege la dabsa ayi tı Zɔɔg-basɛ kibsa paagɛ,tı ba wʊn yõkɛ Nẽrsaala Dayʊa la ka bɔ tı ba ka ẽ dɔ-puurŋa zuo kʊ.»

3Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la tẽŋa la kẽma daan sẽŋɛ ka lagsɛ la taaba Akayifu yire. Akayifu daan de la Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la nẽŋadãana.

4Ba daan tɔgɛ la taaba kʊ yetı,ba ẽŋɛ yɛm yõkɛ Azezi kʊ.

5La ba yetı:«Tı da kãn ẽŋɛ-ya bɛla kibsa la pʊam,tı nẽrba la wʊn gire mɛ.»

Pɔka n ka'agɛ tıdarɛ kaam ẽŋɛ Azezi zuo

(Amarkı 14:3-9, Azã 12:1-8)

6Azezi daan boe la Betani tẽŋa, Asimõ n wa dɛna kõnkonne na yire.

7Tı ba daan bɔna mĩ dita,tı pɔka tarı albatrı dugla n pırɛ la tıdarɛ ka-sõma ligri n zo'oge,wa'am Azezi zẽ'am wa ka'agɛ kaam na ẽŋɛ Azezi zuugo.

8Tı a karẽnbiisi la yẽ bɛla,tı ba sũure sã'am.Tı ba yele taaba yetı:«Bẽm tı a sã'am kaam na wãna?

9Ba tã nı wʊn koose kaam wã ligri zo'oge mɛ,dıkɛ bɔ nasdõma.»

10Tı Azezi bãŋɛ ba tẽ'esgɔ la,yele ba yetı:«Bẽm ẽŋɛ tı ya tɔgra pɔka la tı a sũure sã'am?Ẽn ẽŋɛ sɛla bɔ mam na de la tõon-sõŋɔ.

11Nasdõma boe la ya lɛ mɛ wakatɛ wuu,la mam kãn bɔna la ya wakatɛ wuu.

12Ẽŋa n ka'agɛ kaam na ẽŋɛ mam zuo la,a ẽŋɛ la ba wʊn ẽŋɛ mam se'em mam laarɛ daarɛ.

13Mam yetı ya la sıra,tı dũnia wã zẽ'e-sɛka wuu tı ba wʊn mõolɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la,ba mẽ wʊn tɔgɛ pɔka wã n ẽŋɛ mam se'em wã,tı ba tẽra a yelle.»

Azudaası eerı sore tı a pa'alɛ tı ba yõkɛ Azezi

(Amarkı 14:10-11, Aluki 22:3-6)

14Tı Azezi karẽnbiisi pia la ayi la nẽra ayıla yʊ'ʊrɛ n de Azudaası Iskariyo, daan sẽŋɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma zẽ'am

15ka yele ba yetı:«Ya wʊn bɔ mam na bẽm,tı m pa'alɛ ya sore tı ya yõkɛ Azezi?» Tı ba bɔ ẽ lig-kõba pitã.

16La pɔsɛ la wakat-ẽŋa tı a ɛɛra sore tı a pa'alɛ tı ba yõkɛ Azezi.

Azezi diti Zɔɔg-basɛ kibsa la a karẽnbiisi

(Amarkı 14:12-26, Aluki 22:7-23, Azã 13:21-30, 1 Korẽntı 11:23-25)

17Borborı n ka tarı dãbıllɛ kibsa la pɔspɔsı daarɛ, tı Azezi karẽnbiisi la sẽŋɛ a zẽ'am ka soke ẽ yetı: «Fõn boorı tı tı sẽŋɛ la bɛ ka mãasʊm Zɔɔg-basɛ kibsa la tı fʊ di?»

18Tı a lerge ba yetı:«Sẽŋɛ-ya tẽŋa la pʊam Abõnɔ yire ka yele ẽ yetı:‹Karẽnsãama la yetı,ẽŋa wakatɛ paagɛ mɛ,la de la fõn yire tı ẽŋa wʊn di Zɔɔg-basɛ kibsa la,la a karẽnbiisi.› »

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tı karẽnbiisi la ẽŋɛ Azezi n yele ba se'em na,mãasʊm Zɔɔg-basɛ kibsa la.

20Tı wẽnnɛ daan mã'agɛ, tı Azezi la a karẽnbiisi pia la ayi la sẽŋɛ yire la pʊam ka zẽa dita.

21Ban daan dita la,tı Azezi yele ba yetı:«Mam yetı ya la sıra sıra,tı ya nẽra ayıla n wʊn pa'alɛ tı ba yõkɛ mam.»

22Tı a karẽnbiisi la sũure sã'am halı,tı ba sɔkra ẽ ayıla ayıla yetı:«Zuudãana,la de la mam bıı?»

23Tı a lerge ba yetı:«Sɛka n wʊn yɛglɛ la mam tũm a nu'ugo laaga pʊam na,la de la ẽŋa n wʊn pa'alɛ tı ba yõkɛ mam.

24Nẽrsaala Dayʊa la wʊn ki wʊ la yʊʊn põn gʊlsɛ a yelle se'em Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam na.La nẽr-sɛka n wʊn pa'alɛ tı ba yõkɛ Nẽrsaala Dayʊa la wʊn yẽ toogo.Nẽr-ẽŋa ma daan sãn ka dɔgɛ nı ẽ n sõı.»

25Tı Azudaası n de nẽr-sɛka n daan wʊn pa'alɛ tı ba yõkɛ Azezi la soke ẽ yetı:«Karẽnsãama,la de la mam bıı?» Tı Azezi yele ẽ yetı:«Põn yele la bɛla.»

26Ban daan boe mĩ dita la, tı Azezi dıkɛ borborı pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ, dee fiise bɔ a karẽnbiisi la yetı: «To'oge-ya di. Ẽna de la mam ĩyã.»

27Dee dıkɛ bõn-yũula pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,dee bɔ ba yetı:«To'oge-ya ya wuu yũ.

28Bãna wã de la mam zıum n wʊn yese saagɛ nẽrba zozo'e ĩyã,pa'alɛ tı Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ la ba tı a basɛ ba tõon-be'ero taalɛ.

29Mam yetı ya tı,mam kãn le yũ viinye biɛ bõn-yũula wã,halı tı la ka paagɛ daar-sɛka tı mam wʊn le naagɛ la ya yũ ba mam Sɔ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.»

30Tı ba daan yõom yõoma pẽgɛ Nawẽnnɛ,dee yese wɛ'ɛsa Oliivi tãŋam.

Azezi yetı Apıyɛɛrı wʊn sı'ısɛ ẽŋa

(Amarkı 14:27-31, Aluki 22:31-34, Azã 13:36-38)

31Tı Azezi yele a karẽnbiisi la yetı: «Yãma wuu wʊn lebe la poorʊm dee basɛ mam zĩna yʊ'ʊŋɔ, se'ere n soe la, la gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı: ‹Mam wʊn kʊ dũnsĩina, dee tı piisi la wırgɛ.› »

32La Azezi le yele ba yetı:«La mam sãn wa vo'oge,mam wʊn dẽŋɛ ya nẽŋa sẽŋɛ Galile.»

33Tı Apıyɛɛrı yele yetı:«Baa bãna wuu sãn lebe poorʊm dee basɛ põn,mam kãn malın basɛ põn.»

34Tı Azezi yele ẽ yetı:«Mam yetı fʊ la sıra,tı zĩna yʊ'ʊŋɔ wã,lan dẽŋɛ nõ-rɔɔgɔ n wʊn kaasɛ,fʊ wʊn sı'ısɛ nõorɛ atã tı põn ka mi mam.»

35Tı Apıyɛɛrı yele yetı:«Baa la sãn dɛna tı mam lagım na põn ki,mam kãn malın sı'ısɛ põn.» Tı Azezi karẽnbiisi la wuu lagım yele bɛla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azezi pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ Getsemane

(Amarkɩ 14:32-42, Aluki 22:39-46)

36Azezi la a karẽnbiisi la daan sẽŋɛ ka paagɛ la zẽ'e-sɛka tɩ ba wi'iri tɩ Getsemane, tɩ a yele a karẽnbiisi la yetɩ: «Zĩ'ire-ya kalam, dee tɩ m sẽŋɛ nẽŋa ka pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ.»

37La Azezi tarɩ la Apɩyɛɛrɩ,la Azebede dayɔɔsɩ bayi la sẽŋɛ.Tɩ a sũure sã'am halɩ zozo'e,tɩ a palẽŋa ẽgra.

38Tɩ a yele ba yetɩ:«Sũ-sã'aŋɔ n tarɩ mam zozo'e tɩ la ãna wʋ mam yetɩ m ki mɛ na.Weege-ya kalam gu'ura mam,da gĩse-ya.»

39La a sẽŋɛ la nẽŋa fẽe ka võglɛ a nẽŋa tẽŋa pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ yetɩ:«M Sɔ,la sãn tãna,fʋ basɛ tɩ nãmsgɔ ẽna tole dee basɛ ma.La,la da kãn dɛna mam n boorɩ se'em,la dɛna fõn boorɩ se'em.»

40La a lebe a karẽnbiisi la zẽ'am ka yẽ tɩ ba gĩsri mɛ. Tɩ a soke Apɩyɛɛrɩ yetɩ: «Yãma ka tã'agɛ naagɛ la mam gu karf-ayɩla mã'a ka gĩse?

41Basɛ-ya gẽem dee pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ tɩ yelle da paagɛ ya tɩ ya lui.Ya sɩa boorɩ mɛ,la ya ĩyã la ka tarɩ pãŋa.»

42La a daan le lebe mɛ ka pʋ'ʋsɛ yetɩ: «M Sɔ, nãmsgɔ wã sãn ka tãna wʋn tole dee basɛ mam, la sãn dɛna tɩ mam nãmsɛ, basɛ tɩ fõn boorɩ se'em ẽŋɛ.»

43La a le lebe a karẽnbiisi la zẽ'am ka yẽ tɩ ba le gĩsra mɛ,se'ere n soe la,gẽem n daan ba tara ba.

44Tɩ a basɛ ba, dee le lebe nõorɛ atã pʋam ka pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ tɔgɛ yetɔg-bãma mẽŋa.

45Dee leme wa'am a karẽnbiisi la zẽ'am wa soke ba yetɩ:«Ya gĩsri mɛ dee vɔ'ɔsra?Wakatɛ paagɛ mɛ,tɩ ba wʋn dɩkɛ Nẽrsaala Dayʋa la ẽŋɛ tõon-be'ero dõma nu'usum.

46Isge-ya tɩ tɩ sẽŋɛ.Sɛka n wʋn pa'alɛ tɩ ba yõkɛ mam na n wãna n sẽm.»

Ba yõkɛ Azezi

(Amarkɩ 14:43-50, Aluki 22:47-53, Azã 18:3-12)

47Azezi n daan ken tɔgra la, tɩ Azudaasɩ n de a karẽnbiisi pia la ayi la nẽra ayɩla doose la nẽr-kʋʋŋɔ zozo'e sẽŋɛ paam. Ba daan tarɩ la sʋkɔbrɔ la dɔa. La de la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la tẽŋa la kẽma n daan tõm ba.

48La Azudaasɩ n wʋn pa'alɛ tɩ ba yõkɛ ẽ na,põn pa'alɛ ba mɛ yetɩ:«Sɛka tɩ mam wʋn kɔkɛ ẽ na,la de la ẽŋa,yõkɛ-ya ẽ.»

49La ẽn paam na, a sẽŋɛ mɛ tɔtɔ lɛm Azezi, pʋ'ʋsɛ ẽ yetɩ: «Karẽnsãama, zaanõorɛ», dee kɔkɛ ẽ.

50Tɩ Azezi yele ẽ yetɩ:«M sɩrɛ,ẽŋɛ fõn wa'am tɩ fʋ ẽŋɛ se'em na.» Tɩ nẽrba la paagɛ yõkɛ Azezi.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

51Tı nẽr-sɛba n daan boe la Azezi la,nẽra ayıla fooge a sʊkɔbgɔ sɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana tõntõnna tʊbrɛ fiige.

52Tı Azezi yele ẽ yetı:«Lebse sũm fʊ sʊ'a la a fʊʊgɔ pʊam,se'ere n soe la,sɛba n zɛbrı la sʊ'ʊsı,sʊ'ʊsı n wʊn kʊ ba.

53Fõn ka mi tı mam tã wʊn sose m Sɔ Nawẽnnɛ,tı a tõm malɛkadõma n gãnnı tʊsa tʊsa pia la ayi?

54La mam sãn ẽŋɛ nı bɛla,Nawẽnnɛ gõŋɔ n yetı la wʊn ẽŋɛ se'em na,wʊn ẽŋɛ la wãne ẽŋɛ?»

55A tɔgɛ bɛla, dee soke nẽr-kʊʊŋɔ la yetı: «Yãma sẽm na sʊkɔbrɔ, la dɔa tı ya yõkɛ mam wʊ mam de la fãara la? Mam daan boe la yãma mɛ Wẽnde-kãtʊm na daarɛ woo zãsna nẽrba, tı yãma ka yõkɛ mam.

56La bõn-bãna wuu ẽŋɛ tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba n yʊʊn yele se'em Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam na n ẽŋɛ.» Tı a karẽnbiisi la wuu zoe dee basɛ ẽ.

Ba tarı Azezi sẽŋɛ Zifdõma sarıyaditba zẽ'am

(Amarkı 14:53-65, Aluki 22:54-55,63-71, Azã 18:13-14,19-24)

57Sɛba n daan yõkɛ Azezi la, tarı ẽ sẽŋɛ la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana Akayifu yire. Bilam tı lɔɔ karẽnsãandõma, la tẽŋa la kẽma daan lagsɛ.

58Tı Apıyɛɛrı daan bɔna poorʊm zãazãarɛ dɔla ka paagɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la yire,kẽ naagɛ la tõntõnıba zẽa tı a bısɛ yelle la n wʊn ba'asɛ se'em.

59Kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la sarıyaditba la wuu daan eerı la yelle tı ba parım bɔ Azezi botı ba kʊ ẽ.

60La ba ka yẽ,baa la nẽrba zozo'e n parım põmpɔrŋɔ kaseto bɔ ẽ na.Tı nẽrba bayi yãŋa isge

61yetı:«Bʊraa wã daan yetı,ẽŋa tã wʊn wõrgɛ Wẽnde-kãtɛ la,dee le mẽ ẽ dabsa atã pʊam.»

62Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la isge soke Azezi yetı: «Ban tɔgɛ fõn se'em na, fõn kãn lerge se'ere?»

63Tı Azezi ka lerge se'ere.Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la yele ẽ yetı:«Pɔı la Nawẽnnɛ n de vɔm dãana la yʊ'ʊrɛ,fʊ sãn dɛna la Krisi,Nawẽnnɛ Dayʊa la,yele to.»

64Tı Azezi lerge ẽ yetı:«La de la fõn yele se'em na.La mam yetı ya tı ya wʊn yẽ Nẽrsaala Dayʊa la,tı a zĩ Nawẽnnɛ n de pãŋa dãana la zʊʊgɔ bɔba,ya wʊn yẽ tı a boe sawara pʊam sẽna.»

65Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la ãasʊm a mẽŋa futo,dee yetı:«A tʊʊrı la Nawẽnnɛ.Tı ka le ɛɛra tı nẽra le bɔ kaseto.Ya wõm ẽn tʊʊrı Nawẽnnɛ se'em.

66Yãma tẽ'esɛ la bẽm?» Tı ba lerge yetı:«A masɛ la kũm.»

67Tı ba tʊbsɛ nõtõorʊm mĩ a nẽŋa, dee wẽ ẽ na kũnkũra. Tı basɛba wẽ a pɛgsı,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

68dee yele ẽ yetɪ:«Krisi,bãŋɛ sɛka n wẽ fõn tɔgɛ pa'alɛ tɔ.»

Apɪyɛɛrɪ sɪ'ɪsɛ tɪ ẽŋa ka mi Azezi
(Amarkɪ 14:66-72, Aluki 22:56-62, Azã 18:15-18,25-27)

69Apɪyɛɛrɪ daan zĩ la yire la zẽnzakam, tɪ tõntõn-pɔka lɛm ẽ yele ẽ yetɪ: «Fõn mẽ daan boe la Azezi n de Galile nẽra la lɛ.»

70Tɪ a sɪ'ɪsɛ ba wuu nẽŋam yetɪ:«Mam ka bãŋɛ fõn boorɪ tɪ fʊ yele se'em.»

71Tɪ Apɪyɛɛrɪ yese yaŋa nõorʊm,tɪ tõntõn-pɔka ayẽma yẽ ẽ,yele sɛba n boe mĩ na yetɪ:«Ẽna mẽ daan boe la Azezi n ze'ele Nazarɛtɪ la lɛ.»

72Tɪ Apɪyɛɛrɪ le sɪ'ɪsɛ pɔɪ yetɪ:«Mam ka mi bʊraaga wã.»

73Tɪ la ẽŋɛ fẽe,tɪ sɛba n ze mĩ na,lɛm Apɪyɛɛrɪ yetɪ:«Asɪra,fõn de la ba nẽra ayɪla,se'ere n soe la,fʊ yetɔga n pa'alɛ fõn ze'ele zẽ'a.»

74Tɪ Apɪyɛɛrɪ pɔɪ yetɪ:«Mam ka mi bʊraaga wã,mam sãn parɪm mɛ,Nawẽnnɛ sɪbgɛ ma.» Wakat-ẽŋa mẽŋa tɪ nõ-rɔɔgɔ kaasɛ.

75Tɪ Apɪyɛɛrɪ yãŋa tẽegɛ Azezi n daan yele ẽ yetɪ:«Lan dẽŋɛ nõ-rɔɔgɔ n wʊn kaasɛ,fʊ wʊn sɪ'ɪsɛ nõorɛ atã tɪ fõn ka mi mam» na.Tɪ Apɪyɛɛrɪ yese yẽŋa ka kɛlla la sũ-sã'aŋɔ zozo'e.

Amatie 27

Ba tarɪ Azezi sẽŋɛ gɔmna Apilatɪ zẽ'am
(Amarkɪ 15:1, Aluki 23:1-2, Azã 18:28-32)

1Beere n daan wiige bulika, tɪ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la tẽŋa la kẽma la wuu lagsɛ tɔgɛ kʊ yetɪ ba kʊ Azezi.

2Tɪ ba lʊ ẽ tarɪ sẽŋɛ Apilatɪ n de gɔmna zẽ'am ka bɔ ẽ.

Azudaasɪ kũm
(Tõoma 1:18-19)

3Azudaasɪ n de sɛka n daan pa'alɛ tɪ ba yõkɛ Azezi la, n yẽ tɪ ba tɔgɛ Azezi yelle kʊ yetɪ ba kʊ ẽ na, a sũure sã'am mɛ. Tɪ a tarɪ lig-kõba pitã la sẽŋɛ tɪ a ka lebse kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la tẽŋa la kẽma la,

4dee yetɪ:«Mam ẽŋɛ la be'em,mam n pa'alɛ tɪ ba yõkɛ sɛka n ka ẽŋɛ be'em tɪ ba kʊ ẽ na.» Tɪ ba yele ẽ yetɪ:«La ka pakɛ tõma.La de la fõn yelle.»

5Tɪ Azudaasɪ dɪkɛ ligri la lobge Wẽnde-kãtɛ la pʊam,dee sẽŋɛ ka pire mĩ'isi ki.

6Tɪ kãabgɔ kẽma la dɪkɛ ligri la yetɪ:«Ba de la zɪum ligri,la ka masɛ tɪ tɪ dɪkɛ ba naagɛ la Wẽnde-kãtɛ la ligri.»

7Tɪ ba bãm,dɪkɛ ligri la da yagba va'am tɪ a dɛna sãama laarɛ zẽ'am.

8Bɛla n soe tɪ ba ken wi'ira zẽ'e-ẽŋa tɪ zɪum va'am,halɪ wa paam zĩna.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9La de la bɛla tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa Azeremi n yʊʊn gʊlsɛ se'em na ẽŋɛ.A yʊʊn yetɪ: «Ba dɪkɛ la lig-kõba pitã, lig-sɛba tɪ lsrayɛlɪ dõma sakɛ tɪ ba dɪkɛ da ẽ na,

10ba dɪkɛ la bãma da yagba va'am wʊ Zuudãana Nawẽnnɛ n yele mam se'em na.»

Ba tɔgɛ kʊ yetɪ ba kʊ Azezi

(Amarkɪ 15:2-20, Aluki 23:3-5,13-25, Azã 18:33—19:16)

11Ban daan tarɪ Azezi sẽŋɛ gɔmna la zẽ'am na, tɪ a soke ẽ yetɪ: «Fõn de la Zifdõma naba?» Tɪ Azezi lerge ẽ yetɪ: «La de la fõn yele se'em na.»

12La kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la tẽŋa la kẽma daan dõrɛ ẽ mɛ,tɪ a ka lerge se'ere.

13Tɪ Apilatɪ yele ẽ yetɪ:«Fõn ka wõm ban tɔgrɪ se'em wuu dõta fɔ?»

14Tɪ Azezi ka lerge yetɔga la baa ayɪla,tɪ la di'ige gɔmna la halɪ zozo'e.

15La Zɔɔg-basɛ kibsa wakatɛ woo gɔmna la ẽn yese la nẽra ayɪla yʊ'a deem basɛ, nẽr-sɛka tɪ nẽr-kʊʊŋɔ la boorɪ.

16La wakat-ẽŋa bibɛ'a ayɪla n daan boe yʊ'a deem,tɪ a yʊ'ʊrɛ dɛna Abarabasɪ,tɪ nẽrba wuu mina a yelle.

17Tɪ nẽr-kʊʊŋɔ la n lagsɛ la,tɪ Apilatɪ soke ba yetɪ:«Ãne tɪ yãma boorɪ tɪ m yese basɛ bɔ ya,Abarabasɪ bɪʊ Azezi tɪ ba wi'iri tɪ Krisi la?»

18Apilatɪ daan mi tɪ la de la sũure ĩyã tɪ ba yõkɛ Azezi wa bɔ ẽŋa.

19La Apilatɪ n daan zĩ sarɪyadia zẽ'am na, tɪ a pɔga tõm tɪ ba wa yele ẽ yetɪ: «Yese fʊ nu'ugo pʊpeelem dãana la yelle pʊam, se'ere n soe la, mam zãasʊm mɛ a yelle yʊ'ʊŋɔ, tɪ la nãmsɛ mam zozo'e.»

20La kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la tẽŋa la kẽma daan yele nẽrba la mɛ tɪ ba sose Apilatɪ tɪ a basɛ Abarabasɪ bɔ ba, dee kʊ Azezi.

21Tɪ gɔmna la le soke ba yetɪ:«Nẽr-bãna bayi wã,yãma boorɪ tɪ m basɛ la ãne bɔ ya?» Tɪ ba lerge yetɪ:«Abarabasɪ.»

22Tɪ a soke ba yetɪ:«Bɛla,yãma boorɪ tɪ m ẽŋɛ Azezi tɪ ba wi'iri tɪ Krisi la,la wãne?» Tɪ ba wuu lerge yetɪ:«Ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.»

23Tɪ a soke ba yetɪ:«A ẽŋɛ la bẽm n de be'em?» Tɪ ba malɪn tɔgra ke'enke'em yetɪ:«Ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.»

24La Apilatɪ n yẽ tɪ ẽŋa kãn yãŋɛ ẽŋɛ sɛla,dee tɪ nẽrba la gita pa'asra la,tɪ a dɪkɛ ko'om peege a nu'usi nẽr-kʊʊŋɔ la wuu nẽŋam,dee yele yetɪ:«Mam nẽŋa ka boe ẽna wã kʊa pʊam.La de la yãma yelle.»

25Tɪ nẽr-kʊʊŋɔ la wuu lerge yetɪ:«A kʊa la taalɛ bɔna tõma la tɪ kɔma zuto.»

26Tɪ Apilatɪ basɛ Abarabasɪ bɔ ba,dee botɪ ba wẽ Azezi la ka'asa,dee dɪkɛ ẽ bɔ tɪ ba ka ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.

27Tɪ gɔmna la sʊdaasɪ tarɪ Azezi kẽ gɔmna la yire, tɪ sʊdaasɪ wuu lagsɛ kaagɛ ẽ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28Tı ba yɛɛsɛ Azezi futo,dee yɛ ẽ fuugo n de gomusga,

29dıkɛ gõ'osı wʊgɛ mũŋa vuge ẽ,dıkɛ dasaarɛ zãntɛ a zʊʊgɔ nu'ugo,yãŋa ka dũma tẽŋa a nẽŋam la'ara ẽ yetı:«Zifdõma naba,naa!»

30La ba daan tʊbsrı la nõtõorʊm ıta ẽ,dee tɔ'ɔsra dasaarɛ la wẽ'era a zuugo.

31La ban la ẽ kı'ılım na,ba yɛɛgɛ gomusga fuugo la mɛ,dee dıkɛ a mẽŋa fuugo la lebe yɛ ẽ,tara ẽ wɛ'ɛsa tı ba ka ka dɔ-puurŋa zuo.

Ba ka Azezi dɔ-puurŋa zuo

(Amarkı 15:21-32, Aluki 23:26-43, Azã 19:17-27)

32Ban daan ze'ele tẽŋa pʊam yɛsra la, ba tʊ'ʊsɛ la bʊraaga ayıla yʊ'ʊrɛ n de Asimõ n ze'ele Sirɛnı, tı ba pẽrgɛ ẽ tı a to'oge Azezi kũm dɔ-puurŋa la buke.

33Tı ba paagɛ zẽ'a tı ba wi'iri a yʊ'ʊrɛ tı Golgota,a võorɛ de la zuwaŋrɛ zẽ'a,

34dıkɛ dãam n gaam na tıum n ãn toogo bɔ Azezi tı a yũ.Tı a leme ba,zagsɛ ka yũ.

35Tı ba daan ka ẽ dɔ-puurŋa zuo,dee dıkɛ a futo tı ba pʊı la taaba,pɔsɛ tı ba bãŋɛ nẽra woo n wʊn to'oge sɛka.

36Dee yãŋa zẽa gu'ura ẽ.

37Ba daan gʊlsɛ la gʊlsgɔ pa'alɛ se'ere n soe tı ba kʊ ẽ,lablɛ a zuum dɔ-puurŋa la zuo.Ba daan gʊlsɛ yetı:

«Ẽna de la Azezi
n de Zifdõma naba la.»

38Ba daan tarı la fãarba bayi wa po ka dɔ-puursi zuto, ayıla Azezi zʊʊgɔ bɔba, ayẽma a gɔbga bɔba.

39Tı sɛba n dolı bilam tɔlla la,lɔbra ba zuto dee tʊʊra ẽ

40yetı:«Dagı fõn daan yetı fõn wʊn wõrgɛ Wẽnde-kãtɛ la,dee le mẽ ẽ dabsa atã pʊam?Fʊ sãn sırı dɛna la Nawẽnnɛ Dayʊa,fãagɛ fʊ mẽŋa ze'ele dɔ-puurŋa la zuo sige.»

41Kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la lɔɔ karẽnsãandõma,la tẽŋa la kẽma mẽ daan tʊʊrı ẽ mɛ yetı:

42«A daan fãagrı nẽrba basɛba mɛ,dee ka tãna wʊn fãagɛ a mẽŋa.A sãn dɛna lsrayɛlı dõma naba,a ze'ele dɔ-puurŋa la zuo sige nãnannɛ wã,tı tõma wʊn bɔ ẽ sıra.

43A te'ege Nawẽnnɛ mɛ yetı ẽŋa de la Nawẽnnɛ Dayʊa,Nawẽnnɛ sãn nõŋɛ ẽ,a fãagɛ ẽ lɛɛlɛ wã.»

44Tı fãarba la tı ba ka dɔ-puursi zuto lɛm ẽ na mẽ tɔgra ẽ be'em.

Azezi kũm

(Amarkı 15:33-41, Aluki 23:44-49, Azã 19:28-30)

45La daan pɔsɛ la wʊntɛɛŋa zuu-tẽŋasʊka, tı tẽŋa la wuu lebge lika tarı ka paagɛ zaanõorɛ karf-atã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

46Karf-atã la wakatɛ tɪ Azezi tɔgɛ ke'enke'em yetɪ:«Eli,Eli,lama sabaktani.» La võorɛ de la:«Mam Wẽnnaam,mam Wẽnnaam,bẽm tɪ fõn basɛ mam?»

47Tɪ sɛba n ze lɛm bilam na basɛba wõm bɛla,yetɪ:«A wi'iri la A'eli.»

48Tɪ ba nẽra ayɪla zoe sẽŋɛ ka dɪkɛ nẽtɪŋa lʊsɛ dã-mĩ'isgo pʊam zẽkɛ la dɔɔgɔ bɔ ẽ tɪ a yũ.

49Tɪ sɛba yetɪ:«Basɛ tɪ gu bɪsɛ A'eli la sãn wʊn wa'am wa fãagɛ ẽ.»

50Tɪ Azezi le kaasɛ ke'enke'em,dee ki.

51Tɪ fuugo la n yuli Wẽnde-kãtɛ la pʊam beŋe zẽ'e-sõŋɔ la ãagɛ pʊsʊka saazuum halɪ ka paagɛ tẽŋa.Tɪ tẽŋa mĩim,tɪ tãmpĩisi wõrɛ.

52Tɪ yɔɔrɔ be'ese,tɪ pʊpeelem dõma zozo'e n yʊʊn ki vo'oge.

53Tɪ Azezi n wa vo'oge la,tɪ ba ze'ele yɔɔrɔ pʊam yese kẽ Zerizalɛm,tɪ nẽrba zozo'e yẽ ba.

54La Rom sʊdaasɪ kɛ'ɛma,la sʊdaasɪ la n ze gu'ura Azezi la n yẽ tẽŋa la n mĩim,la bõn-sɛba n ẽŋɛ la,dabeem n yõkɛ ba zozo'e,tɪ ba yetɪ:«A sɪrɪ de la Nawẽnnɛ Dayʊa.»

55La pɔgsɪ zozo'e n daan ze zãazãarɛ dee bɪsra, ba daan ze'ele la Galile doose Azezi tɪ ba sõŋra ẽ.

56Amaari n ze'ele Magdala,la Amaari n de Azakɪ la Azozɛfʊ ma,la Azebede dayɔɔsɪ la ma n daan boe pɔg-bãma pʊam.

Azezi laarɛ

(Amarkɪ 15:42-47, Aluki 23:50-56, Azã 19:38-42)

57Bʊraaga ayɪla n daan de bõntarsa, n ze'ele Arimate, tɪ a yʊ'ʊrɛ dɛna Azozɛfʊ. A de la Azezi karẽnbia.

58Wẽnnɛ n daan mã'agɛ,tɪ a sẽŋɛ Apilatɪ zẽ'am ka sose ẽ tɪ a basɛ tɪ a dɪkɛ Azezi kũm na sẽŋɛ ka laagɛ.Tɪ Apilatɪ bɔ nõorɛ tɪ ba bɔ ẽ.

59Tɪ Azozɛfʊ dɪkɛ kũm na,dɪkɛ tãn-paalɛ n ãn sõŋa vile ẽ,

60tarɪ ẽ ka laagɛ yɔ-paalɛ pʊam tɪ a botɪ ba tũ tãmpĩa ĩyã,a mẽŋa ĩyã.Tɪ ba bilge kug-kãtɛ lige yɔɔgɔ la nõorɛ dee fõrgɛ.

61Amaari n ze'ele Magdala,la Amaari ayẽma la daan zĩ mɛ tɪ ba nẽŋa tɔ yɔɔgɔ la.

62Daar-sɛka tɪ Zifdõma mãasnɪ ba vo'osgo daarɛ la n tole tɪ beere wiige, tɪ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la Farisi dõma lagsɛ taaba sẽŋɛ Apilatɪ zẽ'am,

63ka yele ẽ yetɪ:«Zuudãana,tõma tẽrɪ tɪ põmpã'asʊm dãana wã,ẽn daan nãn vɔa la,a daan yetɪ:‹Mam wʊn vo'oge dabsa atã daarɛ.›

64Bɛla,bɔ nõorɛ tɪ ba gu'ura yɔɔgɔ la sõŋa sõŋa ka paagɛ dabsa atã daarɛ,la sãn dagna bɛla,a karẽnbiisi la wʊn wa zũ kũm na mɛ dee yele nẽrba tɪ a vo'oge mɛ.Pã'asgɔ ẽna wã yãŋa wʊn dɛna be'em gãnna pɔspɔsɪ la.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

65Tı Apilatı yele ba yetı:«Tarı-ya gu'urba sẽŋɛ ka basɛ tı ba gu'ura yɔɔgɔ la wʊ yãma n boorı se'em na.»

66Tı ba sẽŋɛ ka bı yɔɔgɔ la nõorɛ dee basɛ tı gu'urba gu'ura ẽ.

Amatie 28

Azezi vo'ore

(Amarkı 16:1-10, Aluki 24:1-12, Azã 20:1-10)

1Zifdõma vo'osgo daarɛ n daan tole, tı beere wiige Lasrı daarɛ bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ, tı Amaari n ze'ele Magdala, la Amaari ayẽma isge sẽŋɛ tı ba ka bısɛ yɔɔgɔ la.

2Tı tẽŋa daan mĩim zozo'e,tı Zuudãana Nawẽnnɛ malɛka ze'ele saazuum sigum wa bilge kugre la bĩŋe kẽnkɛrŋa zẽa a zuo.

3A nẽŋa daan yẽgrı wʊ sa-yãka.Tı a futo pelge ãna yılı yılı.

4Tı dabeem yõkɛ sɛba n gu'uri yɔɔgɔ la.Tı ba gõgra dee ãna wʊ ba ki mɛ na.

5Tı malɛka la yele pɔgsı la yetı: «Da zoe-ya dabeem, mam mi tı ya eerı la Azezi tı ba ka dɔ-puurŋa zuo kʊ la.

6A ka boe kalam.A vo'oge mɛ wʊ ẽn daan yele se'em na.Wa'am-ya wa bısɛ ban daan bĩŋe ẽ zẽ'e-sɛka la,

7dee sẽŋɛ-ya tɔtɔ ka yele a karẽnbiisi la yetı,a vo'oge mɛ.La a wʊn dẽŋɛ ya nẽŋa sẽŋɛ Galile.Bilam tı ya wʊn ka yẽ ẽ.Sɛla tı mam tarı tı m yele ya n bɛla.»

8Tı pɔgsı la fõrgɛ yɔɔm na tɔtɔ la dabeem,dee tara sũ-yẽlga zozo'e,zɔta wɛ'ɛsa tı ba ka yele Azezi karẽnbiisi la sɛla n ẽŋɛ la.

9Tı Azezi darɛ tʊ'ʊsɛ pʊ'ʊsɛ ba. Tı ba lɛm ẽ ka dũma tẽŋa a nẽŋam gʊrɛ a nãma nã'asɛ ẽ.

10Tı Azezi yele ba yetı:«Da zoe-ya dabeem,sẽŋɛ-ya ka yele m sɔbiisi la yetı,ba sẽŋɛ Galile,tı la de la bilam tı ba wʊn yẽ mam.»

11Pɔgsı la n daan boe sore wɛ'ɛsa la, tı sɛba n gu'uri yɔɔgɔ la nẽrba basɛba sẽŋɛ tẽŋa pʊam ka tɔgɛ pa'alɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma bõn-sɛba wuu n ẽŋɛ la.

12Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la tẽŋa la kẽma la lagsɛ kʊ nõorɛ ayıla,bɔ sʊdaası la ligri zozo'e,

13dee yele ba yetı:«Yele-ya nẽrba la yetı,yʊ'ʊŋɔ tı yãma gã gĩsra dee tı Azezi karẽnbiisi la wa'am wa zũ kũm na.

14La gɔmna la sãn wõm bɛla,tõma wʊn tɔgɛ la ẽ lɛ,yese ya yelle la pʊam.»

15Tı sʊdaası la to'oge ligri la,dee ẽŋɛ wʊ ban yele ba se'em na.Tı yetɔg-ẽŋa saagɛ Zifdõma la tẽŋasʊka halı wa paam zĩna.

Azezi puke a mẽŋa pa'alɛ a karẽnbiisi

(Amarkı 16:14-18, Aluki 24:36-49, Azã 20:19-23, Tõoma 1:6-8)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Karẽnbiisi pia la ayıla la daan sẽŋɛ la Galile, ka zom tãn-sɛka tı Azezi bɔ ba nõorɛ yetı ba sẽŋɛ la zuo.

17La ba yẽ ẽ mɛ,ka dũma tẽŋa a nẽŋam nã'asɛ ẽ,la basɛba daan sẽ'enı mɛ.

18Tı Azezi lɛm ba,yele ba yetı:«Nawẽnnɛ bɔ mam pãŋa wuu n boe saazuum,la tẽŋa wã zuo mɛ.

19Bɛla,sẽŋɛ-ya dũnia wuu ka botı nẽrba buuri wuu lebge mam karẽnbiisi.Mise-ya ba ko'om pʊam,la Sɔ Nawẽnnɛ,la a Dayʊa,la a Sıa yʊ'ʊrɛ.

20La ya zãsʊm ba tı ba sakɛ bõn-sɛba wuu tı mam bɔ ya nõorɛ tı ya ıta la.La bãŋɛ-ya tı mam boe la ya mɛ wakatɛ wuu,halı tı la ka paagɛ dũnia ba'asgɔ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amarkı

Amarkı 1

Azã n mõolı Nawẽnnɛ yetɔga la yelle
(Amatie 3:1-12, Aluki 3:1-18, Azã 1:19-28)

1Nawẽnnɛ Dayʋa Azezi-krisi kõ-yẽlga n pɔsɛ se'em n wãna:

2La ẽŋɛ wʋ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi n yʋʋn põn gʋlsɛ se'em,tı Nawẽnnɛ yetı:«Bısɛ, mam wʋn tõm m tõntõnna tı a dẽŋɛ fʋ nẽŋa ka malgɛ sore bɔ fɔ.

3La de la sɛka n mõolı weem tɔgra ke'enke'em yetı: ‹Malgɛ-ya sore sõŋa gu'ura Zuudãana. Malgɛ-ya sɔa la tı ba tɔ tẽntẽesı bɔ ẽ.› »

4Bɛla tı Azã daan bɔna weem misra nẽrba ko'om pʋam, dee mõola yetı: «Teege-ya yɛm basɛ tõon-be'ero, dee botı ba mise ya ko'om pʋam, tı Nawẽnnɛ basɛ ya tõon-be'ero taalɛ.»

5Tı nẽrba zozo'e ze'ele Zude so'olʋm wuu,la Zerizalɛm wuu sẽnna Azã zẽ'am tɔgra ba tõon-be'ero pa'ala ẽ.Tı Azã misra ba kʋlaa yʋ'ʋrɛ n de Zʋrdẽ pʋam.

6Azã daan yɛ la fuugo n de yʋgma kõbrɔ, dee dıkɛ sagãnnɛ lʋ a sıa. A daan diti la seero la saniiro.

7A daan mõolı yetı: «Nẽra n boe mam poorʋm sẽna, ẽŋa tarı pãŋa gãnna mam mɛ. Mam ka masɛ tı m dõbrɛ a nẽŋam pirge a tagra.

8Mam misri ya la ko'om pʋam,la ẽŋa wʋn mise ya la Nawẽnnɛ Sıa.»

Azezi ko'om misga, la Asũtãana n makɛ ẽ bısɛ
(Amatie 3:13—4:11, Aluki 3:21-22;4:1-13)

9Wakat-ẽŋa Azezi ze'ele la Nazarɛtı n boe Galile so'olʋm wa'am Azã zẽ'am, tı a mise ẽ Zʋrdẽ ko'om na pʋam.

10Tı Azezi ze'ele ko'om na pʋam dɔɔra,yẽ tı saazuum darɛ yo'oge,tı Nawẽnnɛ Sıa ãna wʋ na'adawenne na sige a zuo,

11tı kõa ze'ele Nawẽnnɛ yire yetı:«Fõn de la mam Dayʋa tı mam nõŋɛ la m sũure wuu,fʋ paagɛ la mam yɛm.»

12Bilam mẽŋa tı Nawẽnnɛ Sıa botı Azezi sẽŋɛ weem.

13A daan boe weem na dabsa pinaası,tı Asũtãana wa'am wa makɛ ẽ bısɛ.A daan boe la we-dũnsi lɛ,tı Nawẽnnɛ malɛkadõma sõŋra ẽ.

Azezi wi nẽrba banaası tı ba dɔla ẽ
(Amatie 4:12-22, Aluki 4:14-15;5:1-11)

14Ba daan yõkɛ Azã yʋ la yʋ'a deego pʋam. Bɛla poorʋm tı Azezi sẽŋɛ Galile ka mõola Nawẽnnɛ kõ-yẽlga yetı:

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15«Wakatɛ paagɛ mɛ,Nawẽnnɛ so'olʊm lɛm mɛ.Teege-ya yɛm basɛ tõon-be'ero dee sakɛ kõ-yẽlga la.»

16Azezi daan dolɪ la Galile mõgrɛ la nõorʊm, yẽ Asimõ la a yɪbga A'ãndre n boe mĩ lɔbra yʊka mõgrɛ la pʊam, ba daan de la zũn-yõgrɪba.

17Tɪ a yele ba yetɪ:«Dɔla-ya mam,tɪ mam wʊn botɪ ya ɛɛra nẽrba tɪ ba dɔla mam wʊ yãma n yõgrɪ zũma se'em na.»

18Tɪ ba basɛ ba yʊgsɪ la bilam mẽŋa,dee dɔla ẽ.

19Tɪ a sẽŋɛ fẽe yẽ Azebede dayɔɔsɪ Azakɪ la a yɪbga Azã n boe õorŋɔ pʊam malgra ba yʊgsɪ.

20Tɪ a darɛ wi ba,tɪ ba basɛ ba sɔ Azebede la a tõntõnɪba õorŋɔ la pʊam,dee dɔla ẽ.

Kʊlkã'arga n tarɪ bʊraa tɪ Azezi botɪ a yese

(Aluki 4:31-37)

21Tɪ Azezi la a karẽnbiisi sẽŋɛ Kapɛrnaʊm. Tɪ Zifdõma vo'osgo daarɛ paagɛ, tɪ Azezi kẽ ba wẽndeem zãsna nẽrba.

22La zãsŋɔ la di'ige nẽrba la mɛ,se'ere n soe la,a zãsŋɔ la daan tarɪ la pãŋa,la ka ãn wʊ lɔɔ karẽnsãandõma n zãsnɪ se'em na.

23Tɪ bʊraa daan bɔna wẽndeem na tɪ kʊlkã'arga tara ẽ, tɪ bʊraa la kaasɛ yetɪ:

24«Azezi n de Nazarɛtɪ nẽra,fõn bẽm yelle n boe la tõma?Fõn wa'am tɪ fʊ sã'am na tõma?Mam mi fõn de sɛka.Fõn de la pʊpeelem dãana n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am.»

25Tɪ Azezi tãsɛ kʊlkã'arga la yetɪ: «Go'oge, yese dee basɛ ẽ.»

26Tɪ kʊlkã'arga la bigse bʊraa la tɪ a gõgra,dee kaasɛ tagurga yese dee basɛ ẽ.

27Tɪ ba wuu zɛ yɛrɪ,sɔkra taaba yetɪ:«Wãna de la bẽm?La de la zãsŋɔ paalga n tarɪ pãŋa.A tɔgrɪ la kʊlkã'arsɪ,tɪ ba sakra a nõorɛ.»

28Tɪ Azezi yʊ'ʊrɛ darɛ saagɛ Galile so'olʊm zẽ'a woo.

Azezi botɪ bã'adõma yẽ ĩmã'asʊm

(Amatie 8:14-17, Aluki 4:38-41)

29Tɪ Azezi la a nẽrba daan yese Zifdõma wẽndeem na, tɪ Azakɪ la Azã doose ba, tɪ ba sẽŋɛ ka kẽ Asimõ la A'ãndre dõma yire.

30Tɪ Asimõ dɛɛm-pɔka ĩyã ba tʊlgɛ,tɪ a gã.Tɪ Azezi paagɛ,tɪ ba darɛ tɔgɛ pɔka la yelle bɔ ẽ.

31Tɪ Azezi sẽŋɛ lɛm ẽ,gʊrɛ a nu'ugo botɪ a isge.Tɪ bã'a la basɛ ẽ,tɪ a ẽŋɛ ba sãanɔ.

32Tɪ wẽnnɛ wa lui sobe, tɪ ba tarɪ bã'adõma wuu, la sɛba tɪ kʊlkã'arsɪ tarɪ ba wa'am Azezi zẽ'am.

33Tɪ tẽŋa la nẽrba wuu lagsɛ taaba yire la zanõrʊm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Tı Azezi botı nẽrba zozo'e tı bã'ası to'oto'ore tarı ba yẽ ĩmã'asʊm,dee dige kʊlkã'arsı zozo'e,tı ba yese.La a ka sakɛ tı kʊlkã'arsı la tɔgɛ,se'ere n soe la,ba põn mina ẽ mɛ.

Azezi mõolɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga Galile
(Aluki 4:42-44)

35Azezi daan isge la bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ yese tẽŋa la pʊam sẽŋɛ zẽ'a tı nẽrba ka boe, tı a ka pʊ'ʊsɛ.

36Tı Asimõ la nẽr-sɛba n daan boe la ẽ na yese ɛɛra ẽ.

37La ba daan yẽ ẽ mɛ,yele ẽ yetı:«Nẽrba wuu eerı fʊ mɛ.»

38Tı Azezi lerge ba yetı:«Basɛ-ya tı tı sẽŋɛ tẽn-sɛba n lɛm na tı m ka mõolɛ kõ-yẽlga la bilam mẽ,tı la de la bɛla ĩyã tı mam wa'am.»

39Tı a kaagɛ Galile so'olʊm wuu mõolɛ kõ-yẽlga la Zifdõma wẽndeto pʊam,dee dige kʊlkã'arsı tı ba yese dee basɛ nẽrba.

Azezi botı kõnkonne yẽ ĩmã'asʊm
(Amatie 8:1-4, Aluki 5:12-16)

40Bʊraa ayıla n de kõnkonne n wa'am Azezi zẽ'am wa ka dũma tẽŋa a nẽŋam sose ẽ yetı: «Fʊ sãn bɔɔra, fʊ tã wʊn basɛ tı m yẽ ĩmã'asʊm mɛ le ãna sõŋa.»

41Tı a ninbãalga yõkɛ Azezi,tı a tẽegɛ a nu'ugo kalʊm ẽ yetı:«Mam bɔɔra,yẽ ĩmã'asʊm le ãna sõŋa.»

42Tı bã'a la basɛ ẽ bilam mẽŋa,tı a le ãna sõŋa.

43Tı Azezi yele ẽ yetı a fõrgɛ,dee kã'an ẽ yetı:

44«Da kãn yele nẽra nẽra,la sẽŋɛ Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽema zẽ'am ka pa'alɛ ẽ fɔ mẽŋa tı a bısɛ,dee bɔ ẽ bõn-sɛba tı Amoyisi yʊʊn gʊlsɛ yetı ba bɔ la,tı la pa'alɛ ba tı fʊ sırı yẽ ĩmã'asʊm.»

45La bʊraa la fõrgɛ mɛ ka dıkɛ yelle la mõolɛ pa'alɛ la ẽŋɛ se'em.Bɛla tı Azezi daan ka le tãna wʊn kẽ tẽŋa pʊam,sãn dagna tı a li'ise mɛ kẽ.A daan boe la zẽ'e-sɛba tı nẽrba ka boe mĩ na,tı nẽrba daan zɛ'ɛta zẽ'a woo sẽnna a zẽ'am.

Amarkı 2

Azezi botı kɔɔrŋɔ yẽ ĩmã'asʊm
(Amatie 9:1-8, Aluki 5:17-26)

1Bɛla poorʊm, dabsa fẽe n tole, tı Azezi lebe Kapɛrnaʊm. Tı nẽrba wõm tı a boe yire,

2lagsɛ halı zozo'e tı zẽ'a ka bɔna,baa deego la nõorʊm.Tı a tɔgra Nawẽnnɛ yetɔga bɔ'ɔra ba.

3Tı nẽrba banaası zɛ kɔɔrŋɔ wa'am Azezi zẽ'am.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4La nẽrba la n zo'oge la,ba ka tã wʊn zɛ ẽ paagɛ Azezi zẽ'am,tɪ ba zom gɔsgɔ ka lakɛ gɔsgɔ la bɔbrɛ ayɪla,doose bilam sike kɔɔrŋɔ la,la a bõn-gã'ala deego la pʊam Azezi nẽŋam.

5Tɪ Azezi yẽ ban bɔ ẽŋa sɪra se'em na,yele kɔɔrŋɔ la yetɪ:«M bia,fʊ tõon-be'ero taalɛ ka le bɔna fʊ zuo.»

6La lɔɔ karẽnsãandõma basɛba n daan boe mĩ,daan zẽa tẽ'esra ba sũurum yetɪ:

7«Bẽm tɪ ẽna tɔgra bɛla?A tɔgrɪ pɔ'ɔra la Nawẽnnɛ.Ãn tã wʊn basɛ tõon-be'ero taalɛ,sãn dagna Nawẽnnɛ mã'a?»

8Tɪ Azezi bãŋɛ a pʊtẽ'erʊm ban tẽ'esrɪ se'em ba sũurum na,yele ba yetɪ:«Bẽm tɪ ya tẽ'esra wãna ya sũurum?

9Bẽm n de nãana gãnna,mam sãn yele kɔɔrŋɔ la yetɪ,a tõon-be'ero taalɛ ka le bɔna a zuo,bɪ mam sãn yele ẽ yetɪ,a isge dɪkɛ a bõn-gã'ala sẽnna n de nãana?

10Bɛla m wʊn botɪ ya bãŋɛ tɪ Nẽrsaala Dayʊa la tarɪ pãŋa dũnia wã zuo mɛ,wʊn basɛ tõon-be'ero taalɛ.» Azezi yele bɛla,dee yele kɔɔrŋɔ la yetɪ:

11«Isge dɪkɛ fʊ bõn-gã'ala kule.»

12Tɪ kɔɔrŋɔ la isge kalam dɪkɛ a bõn-gã'ala la ba wuu nifum yese.Tɪ ba wuu zɛ yɛrɪ,pẽgra Nawẽnnɛ yetɪ:«Tõma nãn ka yẽ wãna.»

Azezi wi Alevi tɪ a dɔla ẽ

(Amatie 9:9-13, Aluki 5:27-32)

13Azezi le sẽŋɛ la mõgrɛ la nõorʊm, tɪ nẽrba zozo'e sẽna a zẽ'am, tɪ a zãsna ba.

14La Azezi sẽnnɪ tɔlla mɛ yẽ Alfe dayʊa Alevi tɪ a zĩ lampo to'osgo deem tɔ'ɔsra lampo,tɪ a yele ẽ yetɪ:«Dɔla mam.» Tɪ a isge dɔla ẽ.

15Tɪ Azezi sẽŋɛ ka zẽa Alevi yire dita, tɪ lampo-tɔ'ɔsrɪba la tõon-be'ero dõma zozo'e lagɪm na Azezi la a karẽnbiisi la dita, se'ere n soe la, nẽr-bãma buuri n daan zo'oge dɔla ẽ.

16Tɪ lɔɔ karẽnsãandõma n de Farisi dõma la yẽ Azezi n diti la lampo-tɔ'ɔsrɪba,la tõon-be'ero dõma la,tɪ ba soke a karẽnbiisi la yetɪ:«Bẽm tɪ a lagɪm na lampo-tɔ'ɔsrɪba,la tõon-be'ero dõma dita?»

17Tɪ Azezi wõm bɛla,yele ba yetɪ:«Sɛba n tarɪ ĩmã'asʊm ka eerɪ tɪba,sɛba n bẽ'erɪ n eerɪ tɪba.Mam ka wa'am tɪ m wi sɛba dõma n yetɪ bãma masɛ mɛ na,mam wa'am na tõon-be'ero dõma ĩyã.»

Ba soke Azezi nõorlʊa yelle

(Amatie 9:14-17, Aluki 5:33-39)

18Azã karẽnbiisi, la Farisi dõma daan lʊtɪ la nõorɛ. Tɪ ba wa'am wa soke Azezi yetɪ: «Bẽm tɪ Azã karẽnbiisi, la Farisi dõma karẽnbiisi la lʊta nõorɛ dee tɪ fõn karẽnbiisi la ka lʊta nõorɛ?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tı Azezi yele ba yetı:«Nẽra sãn ẽŋɛ pɔgdire kibsa wi a sırdõma tı ba wa'am,ba tã wʊn lʊ nõorɛ mɛ wakat-sɛka tı pɔgdita la ken bɔna ba zẽ'am na bıı?Ayɛı,pɔgdita la sãn ken bɔna ba zẽ'am,ba kãn tã'agɛ lʊ nõorɛ.

20Wakatɛ sẽm mɛ tı ba wʊn yese pɔgdita la ba zẽ'am,wakat-ẽŋa tı ba yãŋa wʊn lʊ nõorɛ.

21Nẽra kãn dıkɛ tãn-paalɛ lige fu-kɛka. A sãn ẽŋɛ bɛla, tãn-paalga la wʊn botı fu-kɛka la ãagɛ mɛ gãnna kʊrʊm na.

22La nẽra mẽ kãn dıkɛ dã-paalga sũm wɔ-kɛgsı pʊam.A sãn ẽŋɛ bɛla,dã-paalga la sãn kɛlla,ba wʊn botı wɔɔsı la tãsɛ mɛ,tı dãam na,la wɔɔsı la wuu sã'am.La masɛ tı ba dıkɛ dã-paalga sũm na wɔ-paalsı pʊam.»

Vo'osgo daarɛ yelle
(Amatie 12:1-8, Aluki 6:1-5)

23Zifdõma vo'osgo daarɛ ayıla tı Azezi la a karẽnbiisi daan dɔla vatɔ pʊam tɔlla, tı a karẽnbiisi la kɔ si wẽena ɔbra.

24Tı Farisi dõma yele ẽ yetı:«Bısɛ,bẽm tı ba ıta sɛla n sisri vo'osgo daarɛ?»

25Tı Azezi lerge ba yetı:«Yãma nãn ka karẽŋɛ Adavidi la a nẽrba la kɔm n yʊʊn dõnnı tı ba bɔɔra dia tı ba di,tı Adavidi yʊʊn ẽŋɛ se'em,

26wakat-sɛka tı Abiata de Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la?A yʊʊn kẽ la Nawẽnnɛ deego la pʊam dıkɛ borborı sɛba tı ba bĩŋe bɔ Nawẽnnɛ na obe.La sisri mɛ,nẽra nẽra ka obrı ba,sãn dagna Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma mã'a.La Adavidi yʊʊn obe ba mɛ,dee bɔ nẽr-sɛba n boe a zẽ'am na.»

27Azezi yele bɛla dee le yele ba yetı:«La de la nẽrsaala ĩyã tı Nawẽnnɛ ẽŋɛ vo'osgo daarɛ,a ka ẽŋɛ nẽrsaala vo'osgo daarɛ ĩyã.

28Bɛla,Nẽrsaala Dayʊa la n soe sɛla woo,baa la vo'osgo daarɛ.»

Amarkı 3

Bʊraa nu'ugo n ki, tı Azezi botı a yẽ ĩmã'asʊm
(Amatie 12:9-14, Aluki 6:6-11)

1Bɛla poorʊm, Azezi le kẽ la Zifdõma wẽndeem. Tı bʊraa bɔna mĩ tı a nu'ugo ki.

2Tı ba bısra Azezi wʊn botı bʊraa la yẽ ĩmã'asʊm vo'osgo daarɛ bıı,a kãn botı a yẽ ĩmã'asʊm.Ba daan eerı la ba doose bilam dõrɛ ẽ.

3Tı Azezi yele bʊraa la nu'ugo n ki la yetı:«Isge ze'ele tẽŋasʊka.»

4Dee soke sɛba n bısrı ẽ na yetı:«Sore boe tı nẽra ẽŋɛ sõŋa vo'osgo daarɛ bıı,a ẽŋɛ be'em?Sore boe tı a fãagɛ nẽra vo'osgo daarɛ bıı,a kʊ ẽ?» Tı ba sĩna.

5Tı Azezi sũure yĩige,tı a bısɛ nẽrba la kaagɛ,tı a sũure sã'am,ba sũure n kɛ la ĩyã.La a yele bʊraa la yetı:«Tẽegɛ fʊ nu'ugo la.» Tı a tẽegɛ,tı nu'ugo la yãŋa tẽegɛ ãna sõŋa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Tı Farisi dõma yese tɔtɔ ka bãm la naba A'erɔdı nẽrba bãma n wʊn ẽŋɛ se'em kʊ Azezi.

Nẽrba zozo'e n lagsɛ Azezi zẽ'am Galile mõgrʊm

7Azezi la a karẽnbiisi la yese sẽŋɛ la Galile mõgrʊm bɔba. Tı nẽrba zozo'e ze'ele Galile, la Zude,

8la Zerizalɛm,la Idume,la Zʊrdẽ kʊlaa doone,la tẽn-sɛba n lɛm Tiiri la Sidõ doose ẽ.Nẽr-kʊʊŋɔ la daan wõm na ẽn ẽŋɛ se'em na wuu,tı ba sẽŋɛ a zẽ'am.

9Tı Azezi yele a karẽnbiisi la yetı,ba vuta õorŋɔ lɛm na tı nẽrba la da wa mike ẽ.

10A daan botı bã'adõma zozo'e n yẽ ĩmã'asʊm,bɛla tı bã'adõma wuu daan mikra taaba bɔɔra tı ba paagɛ kalʊm ẽ.

11La kʊlkã'arsı n dolı nẽr-sɛba la sãn ẽn yẽ ẽ,ba luti la a nẽŋam kaasra tagursi yɛta tı:«Fõn de la Nawẽnnɛ Dayʊa.»

12Tı Azezi daan zɛbɛ kʊlkã'arsı la yetı,ba da botı nẽra bãŋɛ ẽŋa n de nẽr-sɛka.

Azezi looge a karẽnbiisi pia la ayi
(Amatie 10:1-4, Aluki 6:12-16)

13La bɛla poorʊm Azezi daan sẽŋɛ ka zom na tãŋa zuo, dee wi nẽr-sɛba tı a boorı la tı ba wa'am a zẽ'am.

14Tı a looge nẽrba pia la ayi tı ba bɔna la ẽ,tı a tõnna ba tı ba sẽnna mõola Nawẽnnɛ kõ-yẽlga,

15dee bɔ ba pãŋa tı ba digra kʊlkã'arsı tı ba yɛsra.

16Sɛba tı a looge la daan de la Asimõ tı Azezi sı a yʊ'ʊrɛ tı Apıyɛɛrı,

17la Azebede dayɔɔsı Azakı la a yıbga Azã,tı a sı ba yʊ'ʊrɛ tı Bʊanɛrgɛsı.A võorɛ de la nẽrba n ãn wʊ sa-dãmŋɔ.

18La A'ãndre,la Afilipi,la Abatelemi,la Amatie,la Atoma,la Alfe dayʊa Azakı,la Atade,la Asimõ sɛka n de Zelɔtı nẽra ayıla la,

19la Azudaası Iskariyo,sɛka n wʊn pa'alɛ tı ba yõkɛ Azezi la.

Azezi pãŋa gãnnı Asũtãana
(Amatie 12:22-32, Aluki 11:14-23;12:10)

20La Azezi daan kule la yire, tı nẽrba le lagsɛ zozo'e. Tı Azezi la a karẽnbiisi la ka yẽ folle wʊn di.

21Tı ba daan yetı Azezi yirsri mɛ,tı a yir-dõma wõm bɛla sẽŋɛ tı ba ka yõkɛ ẽ.

22Tı lɔɔ karẽnsãandõma n ze'ele Zerizalɛm wa'am wa yetı: «Abelzebuli n dolı ẽ, la de la ẽŋa n de kʊlkã'arsı naba la pãŋa tı a tarı digra kʊlkã'arsı tı ba yɛsra.»

23Tı Azezi wi ba,makɛ makrɛ bɔ ba yetı:«Asũtãana wʊn ẽŋɛ la wãne dige Asũtãana?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24So'olʊm ayıla nẽrba sãn welge zɛbra taaba,so'olʊm ẽŋa wʊn wõrgɛ mɛ.

25La yire ayıla dõma sãn welge zɛbra taaba,yi-ẽŋa wʊn wõrgɛ mɛ.

26La Asũtãana sãn isge zɛbɛ la a mẽŋa welge,a pãŋa la ba'asɛ mɛ,a kãn tã'agɛ ze'ele.

27La nẽra ka tã wʊn kẽ pãŋa dãana yire ka vaagɛ a lɔgrɔ, sãn dagna tı a dẽŋɛ lʊ pãŋa dãana la mɛ, dee vaagɛ a lɔgrɔ la.

28Mam yetı ya la sıra, tı Nawẽnnɛ tã wʊn basɛ nẽrsaalba tõon-be'ero la wuu tı ba ıtı la, la ba pɔ'ɔrɛ yetɔga la wuu taalɛ.

29La nẽra sãn pɔ'ɔgɛ Nawẽnnɛ Sıa,Nawẽnnɛ kãn malın basɛ ẽ taalɛ.Tõon-be'e-ẽna taalɛ boe la a dãana zuo wakatɛ wuu.»

30Ban yetı kʊlkã'arga n dolı ẽ na ĩyã,tı a yele bɛla.

Azezi ma, la a yıbsı
(Amatie 12:46-50, Aluki 8:19-21)

31Tı Azezi ma, la a yıbsı wa'am wa zɛ yẽŋa dee tõm yetı, ba wi ẽ tı a wa'am.

32La nẽr-kʊʊŋɔ n daan zĩ kaagɛ ẽ,tı ba yele ẽ yetı:«Fʊ ma,la fʊ yıbsı n wãna n boe yẽŋa ɛɛra fɔ.»

33Tı Azezi yele ba yetı:«Ãne n de mam ma,la ãndõma n de mam yıbsı?»

34Dee bısɛ nẽr-sɛba n zĩ kaagɛ ẽ na,yetı:«Mam ma,la mam yıbsı n wãna.

35Se'ere n soe la,nẽr-sɛka woo n ıtı Nawẽnnɛ n boorı se'em na n de mam yıbga,la mam tã,la mam ma.»

Amarkı 4

Kaara n lobge a bõnbuuri makrɛ
(Amatie 13:1-9, Aluki 8:4-8)

1Azezi le bɔna la mõgrɛ la nõorʊm zãsna nẽrba. Tı nẽr-kʊʊŋɔ zozo'e lagsɛ a zẽ'am. Bɛla tı a kẽ õorŋɔ la n boe mõgrɛ la pʊam na zĩ'ire, dee tı nẽr-kʊʊŋɔ la wuu bɔna mõgrɛ la nõorʊm.

2Tı a makɛ magsa zãsʊm ba yɛla zozo'e.A zãsŋɔ la pʊam a yele ba yetı:

3«Selse-ya,kaara n daan yese tı a lobge a bõnbuuri.

4La ẽn sẽŋɛ ka lɔbgra bõnbuuri la,basɛba lui la sore zuo,tı niinto wa'am wa di ba.

5Tı basɛba lui zẽ'a n de tãmpĩisi tı tẽntõnnɔ ka zo'oge mĩ.Tẽntõnnɔ n ka zo'oge mĩ na ĩyã,tı ba bule tɔtɔ yese,

6tı wʊntɛɛŋa yẽkɛ wẽ ba tı ba ki,ba yẽga n ka kẽ tẽŋa la ĩyã.

7Tı bõnbuuri basɛba lui gõ'osı zẽ'a.Tı gõ'osı la yese fʊrɛ ba,tı ba ka wɔm biɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Tı bõnbuuri basɛba lui zẽ'e-sõŋɔ pʊam bule yese,bı wɔm biɛ.Basɛba wɔm na biɛ pitã-tã,tı basɛba wɔm pisyoob-yoobı,tı basɛba wɔm kɔbga kɔbga.»

9A yele bɛla dee yetı:«Sɛka n wõm yetɔga wã,a selse sõŋa sõŋa.»

Azezi pa'alɛ magsa võorɛ
(Amatie 13:10-23, Aluki 8:9-15)

10La Azezi yese la kẽnkɛrŋa tı sɛba n kaagɛ ẽ na, la a karẽnbiisi pia la ayi la soke ẽ magsa la võorɛ.

11Tı a yele ba yetı:«Nawẽnnɛ botı yãma bãŋɛ a so'olʊm yelle n sʊgɛ la mɛ.La sɛba n ka boe tõma pʊam na,yɛla wuu de la magsa bɔ ba.

12‹Bɛla tı ba wʊn bısɛ yẽ dee kãn bãŋɛ. Ba wʊn wõm dee kãn bãŋɛ a võorɛ. Sãn dagı nı bɛla, ba wʊn leme wa'am Nawẽnnɛ zẽ'am, tı a basɛ ba tõon-be'ero taalɛ.› »

13La Azezi le yele ba yetı: «Yãma sãn ka bãŋɛ makrɛ ẽna wã võorɛ, yãma wʊn ẽŋɛ la wãne bãŋɛ magsa la wuu võorɛ?

14Bõnbuuri la tı kaara la lobge la,de la Nawẽnnɛ yetɔga.

15Sore la zuo tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛba n wõm yetɔga la,tı Asũtãana wa'am tɔtɔ wa yese yetɔga la ba sũure pʊam.

16La tãmpĩa la zuo tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛba n wõm yetɔga la dee sakɛ to'oge ba tɔtɔ la sũ-yẽlga.

17La yetɔga la n ka kẽ ba sũure pʊam na ĩyã,ba sakɛ la wakatɛ fẽe,la toogo bıı nãmsgɔ sãn paagɛ ba yetɔga la ĩyã,ba basrı mɛ tɔtɔ.

18La gõ'osı la zẽ'a tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛba n wõm yetɔga la,

19tı ba yɛm yɔɔra la dũnia wã yɛla,tı bõntarsõm yɛla pã'asra ba,tı yɛla basɛba yɛmleego tara ba,botı yetɔga la ka tãna wʊn wɔm biɛ ba sũure pʊam.

20La zẽ'e-sõŋɔ la tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛba n wõnnı kõ-yẽlga la sakra,wɔm biɛ.Tı basɛba wɔm pitã-tã,tı basɛba pisyoob-yoobı,tı basɛba kɔbga kɔbga.»

Fıtla makrɛ
(Aluki 8:16-18)

21Azezi le yele ba yetı: «Ba yõ'orı fıtla dıkɛ pı'ıgɔ vuge ẽ, bıı ba dıkɛ ẽ ze'ele gɔrgɔ tilum? Ayɛı, ba wʊn dıkɛ ẽ zoole la sɛla zuo.

22Bɛla,bõn-sɛka n sʊgɛ,dẽnı tı a puke.La bõn-sɛka wuu n lile wʊn lilge.

23Nẽr-sɛka n wõm yetɔga wã,a selse sõŋa sõŋa.»

24A le yele ba yetı: «Mõrgɛ-ya wõm yãma n selsrı se'em na võorɛ. Bõn-sɛka tı ya dıkɛ makɛ bɔ nẽrba la, Nawẽnnɛ wʊn makɛ la bɛla lebse ya, le makɛ pa'asɛ.

25Se'ere n soe la,sɛka n tarı,a wʊn bɔ ẽ pa'asɛ.La sɛka n ka tarı,bõn-sɛka tı a tarı la,a wʊn to'oge ẽ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bõnbuuri bıa makrɛ

26Azezi le yele ba yetı: «Nawẽnnɛ so'olʊm ãn wʊ nẽra n bʊrɛ a bõnbuuri va'am pʊam.

27A sãn gĩsra mɛ bıı a sãn piga mɛ,wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ,bõnbuuri la bulli mɛ yɛsra bıta,tı a ka mina lan ıtı se'em.

28Tẽntõnnɔ n botı bõnbuuri la yɛsra ba mẽŋa,dẽŋɛ puse võorɔ,yãŋa yõgɛ pʊa,wɔm biɛ,tı ba bı.

29La biɛ la sãn bı,kaara la sɛ'ɛrı ba mɛ,se'ere n soe la,bõnkɔɔla lagsgɔ paagɛ mɛ.»

Sɔ'ɔrɔ biire makrɛ
(Amatie 13:31-34, Aluki 13:18-19)

30Azezi le yele ba yetı: «Tı wʊn dıkɛ la bẽm makɛ la Nawẽnnɛ so'olʊm, bıı tı wʊn yetı a wõn na bẽm?

31A ãn wʊ sɔ'ɔrɔ biire n ãn pıka pıka gãnna bõnbuuri wuu n boe dũnia zuo.

32La ba sãn bʊrɛ ẽ,a bıtı mɛ puse wil-kãra gãnna zẽvõorɔ buuri wuu.Tı niinto tãna wʊn tɛ ba tʊgrɔ a zuo a mã'asʊm pʊam.»

33Azezi daan dıkɛ la magsa zozo'e n ãn wʊ bãna tɔgɛ bɔ ba, masɛ wʊ ban wʊn tã'agɛ wõm se'em na.

34A ka tɔgɛ bɔ ba tı la sãn dagna magsa.La a sãn yese la a karẽnbiisi la mã'a kẽnkɛrŋa,tı a pa'alı ba yɛla la wuu võorɛ.

Azezi botı kʊsebgo yõkɛ
(Amatie 8:23-27, Aluki 8:22-25)

35Daar-ẽŋa mẽŋa zaanõorɛ, tı Azezi yele a karẽnbiisi la yetı: «Tı dooge-ya mõgrɛ la ke bɔba.»

36Tı a karẽnbiisi la basɛ nẽr-kʊʊŋɔ la,dee sẽŋɛ ka kẽ õorŋɔ la tı Azezi boe mĩ na pʊam,dıkɛ ẽ tı ba wɛ'ɛsa.La õornɔ basɛba n daan mẽ boe ba zẽ'am.

37Tı kʊseb-kãtɛ wa vugra ke'enke'em,tı ko-mĩ'isi wẽ'era kẽ'era õorŋɔ la pʊam deege la ba pırɛ ẽ.

38La Azezi gã la õorŋɔ la poorʊm kʊkɛ dafeere gĩsra.Tı a karẽnbiisi la nẽegɛ ẽ,soke ẽ yetı:«Karẽnsãama,tõma n yetı ki wã,la ka pakɛ fõn?»

39Tı a isge tãsɛ kʊsebgo la,dee yele ko-mĩ'isi la yetı:«Go'oge-ya,ãna-ya sĩm.» Tı kʊsebgo,la ko-mĩ'isi la go'oge ãna sĩm.

40Tı a soke ba yetı:«Bẽm tı ya zɔta dabeem bɛla?Bẽm tı ya ka bɔ Nawẽnnɛ sıra?»

41Tı dabeem ba kẽ ba.Tı ba sɔkra taaba yetı:«Ãne n de ẽna tı kʊsebgo la ko'om sakra a nõorɛ?»

Amarkı 5

Kʊlkã'arsı n dolı bʊraaga, tı Azezi dige ba

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Amatie 8:28-34, Aluki 8:26-39)

1La Azezi la a karẽnbiisi la dooge paagɛ la mõgrɛ la doone Geraza dõma tẽŋa pʊam.

2Tɪ Azezi ze'ele õorŋɔ la pʊam sige.Tɪ bʊraa tɪ kʊlkã'arga dolɪ ẽ darɛ ze'ele yɔɔrʊm sẽnna tʊ'ʊsra ẽ.

3Bʊraa la daan kẽ'erɪ la yɔɔrɔ la tẽŋasʊka.Tɪ ba daan ka le tãna wʊn ba ẽ na bãnsɪ.

4Se'ere n soe la,ba daan ẽn ba la a nãma la a nu'usi la bãnsɪ,tɪ a ẽn kɔ ba basɛ.Tɪ nẽra nẽra daan ka tãna wʊn yãŋɛ ẽ.

5Wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ a ẽn ɛɛra la yɔɔrʊm,la tãnsɪ tẽŋasʊka kaasra tagursi,dee wẽ'era a mẽŋa la kuga pɔgna.

6Tɪ a yẽ Azezi zãazãarɛ, zoe sẽŋɛ ka ka dũma tẽŋa a nẽŋam,

7dee tɔgɛ ke'enke'em yetɪ:«Azezi,Nawẽnnɛ n gãnnɪ wuu Dayʊa,bẽm n boe mam na fõn tẽŋasʊka?Mam sosrɪ fʊ mɛ Nawẽnnɛ ĩyã,da nãmsɛ ma.»

8Azezi dẽŋɛ yele kʊlkã'arga la mɛ yetɪ a yese dee basɛ ẽ.Bɛla n soe tɪ kʊlkã'arga la yele bɛla.

9Tɪ Azezi soke ẽ yetɪ:«Fõn yʊ'ʊrɛ?» Tɪ a lerge yetɪ:«Mam yʊ'ʊrɛ de la Atʊsa,se'ere n soe la,tõma zo'oge mɛ.»

10Tɪ a belem Azezi yetɪ,a da dige bãma tɪ ba yese tẽŋa la pʊam.

11La kurkurdõma zozo'e n daan boe tãŋa zuo ɔbra.

12Tɪ kʊlkã'arsɪ la belem Azezi yetɪ:«Bɔ tɪ nõorɛ tɪ tɪ sẽŋɛ ka kẽ kurkurdõma la.»

13Tɪ a sakɛ ban yele se'em na.Tɪ kʊlkã'arsɪ la basɛ bʊraa la dee sẽŋɛ ka kẽ kurkurdõma la.Tɪ ba wuu zoe sige ka lui mõgrɛ pʊam ki.Ba kãllɛ daan de wʊ tʊsayi.

14Tɪ sɛba n daan gu'uri kurkurdõma la zoe sẽŋɛ tẽŋa pʊam, la kẽnkɛrsɪ la wuu ka yele sɛla n ẽŋɛ la. Tɪ ba sẽŋɛ tɪ ba ka bɪsɛ lan ẽŋɛ se'em.

15La ban paagɛ Azezi zẽ'am na,ba yẽ bʊraa la tɪ kʊlkã'arsɪ la daan dolɪ ẽ na n zĩ mĩ,yɛ futo,tɪ a yɛm bɔna sõŋa sõŋa.Tɪ dabeem kẽ ba.

16Tɪ sɛba n yẽ lan ẽŋɛ se'em na,tɔgɛ pa'alɛ ba bõn-sɛka n ẽŋɛ bʊraa la,la bõn-sɛka n ẽŋɛ kurkurdõma la.

17Tɪ ba belem Azezi yetɪ a fõrgɛ bãma tẽŋa.

18Tɪ Azezi daan kẽ'era õorŋɔ la pʊam, tɪ bʊraa la tɪ kʊlkã'arsɪ daan dolɪ ẽ na belem Azezi yetɪ, a basɛ tɪ a dɔla ẽ.

19Tɪ Azezi ka sakɛ,dee yele ẽ yetɪ:«Kule ya yire ka yele fʊ yir-dõma Zuudãana n zoe fʊ ninbãalga se'em,la ẽn ẽŋɛ sɛla wuu bɔ fʊ la.»

20Tɪ bʊraa la sẽŋɛ Dekapɔlɪ so'olʊm ka mõola Azezi n ẽŋɛ bõn-sɛba wuu bɔ ẽŋa.Tɪ la daan di'ige ba wuu.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azayirusi pɔyʋa, la pɔka n kalʋm Azezi fuugo yelle
(Amatie 9:18-26, Aluki 8:40-56)

21Azezi daan lebe dooge la mõgrɛ la doone ke bɔba la õorŋɔ la, daan bɔna mõgrɛ la nõorʋm, tɪ nẽr-kʋʋŋɔ zozo'e lagsɛ a zẽ'am.

22Tɪ Zifdõma wẽndeego nẽŋadõma nẽra ayɪla yʋ'ʋrɛ n de Azayirusi wa'am mĩ wa yẽ Azezi,ka dũma tẽŋa a nẽŋam,

23belem ẽ na a sũure wuu yetɪ:«Mam pɔyʋa n bẽ'erɪ deege la a ki,wa'am wa dɪkɛ fʋ nu'usi paglɛ a zuo tɪ a põsɛ da ki.»

24Tɪ Azezi dɔla ẽ wɛ'ɛsa,tɪ nẽr-kʋʋŋɔ dɔla ẽ mikra ẽ.

25La pɔka n daan boe nẽrba la tẽŋasʋka luta sɪkẽŋa yʋʋma pia la ayi, tɪ la ka gɔ'ɔra.

26A daan nãmsɛ mɛ zozo'e tɪbdõma zẽ'am,dɪkɛ ẽn tarɪ sɛla wuu sã'am,dee tɪ la ka sõna,la malɪn gãnna la bɛla.

27Tɪ pɔka la daan wõm Azezi yelle,wa'am wa fɪrgɛ nẽr-kʋʋŋɔ la tẽŋasʋka paagɛ Azezi poorʋm kalʋm a fuugo.

28A daan yele a pʋtẽ'erʋm yetɪ:«Mam sãn kalʋm a fuugo mã'a,mam wʋn yẽ ĩmã'asʋm.»

29La ẽn kalʋm fuugo la,a zɪɪm na n yesrɪ la ze'ele mɛ ka le yɛsra,tɪ a bãŋɛ a ĩyã pʋam tɪ ẽŋa yẽ ĩmã'asʋm.

30La bilam mẽŋa tɪ Azezi bãŋɛ tɪ pãŋa n yese ẽŋa pʋam ẽŋɛ sɛla,tɪ a gelge soke nẽr-kʋʋŋɔ la yetɪ:«Ãn kalʋm mam fuugo?»

31Tɪ a karẽnbiisi la lerge ẽ yetɪ:«Fõn yẽ la nẽr-kʋʋŋɔ n mikri fõn wãna,dee sɔkra tɪ ãn kalʋm fõn.»

32Tɪ Azezi bɪsɛ kaagɛ tɪ a bãŋɛ nẽr-sɛka n ẽŋɛ bɛla.

33Tɪ dabeem tara pɔka la,tɪ a gõgra.La ẽn bãŋɛ sɛla n ẽŋɛ ẽ na,a wa'am mɛ wa ka dũma tẽŋa Azezi nẽŋam tɔgɛ ẽ a sɪra wuu.

34Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«M bia,fõn bɔ mam sɪra la n botɪ fʋ yẽ ĩmã'asʋm.Sẽŋɛ la sũ-mã'asʋm,fʋ bã'a la basɛ ya.»

35La Azezi n ken bɔna mĩ tɔgra la, tɪ nẽrba ze'ele Zifdõma wẽndeego nẽŋadãana la yire wa'am wa yele ẽ yetɪ: «Fʋ pɔyʋa la ki mɛ. Da le nãmsɛ karẽnsãama.»

36Tɪ Azezi wõm ban yele se'em na,dee yele Zifdõma wẽndeego nẽŋadãana la yetɪ:«Da zoe dabeem,wen bɔ mam sɪra.»

37La Azezi daan ka basɛ tɪ nẽra nẽra kɔlgɛ ẽ,sãn dagna Apɪyɛɛrɪ,la Azakɪ,la a yɪbga Azã mã'a.

38La ban sẽŋɛ ka paagɛ Zifdõma wẽndeego nẽŋadãana yire la,tɪ Azezi yẽ nẽr-kʋʋŋɔ n voolɪ,kaasra dee fabla zozo'e.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Tı a kẽ yire la yele ba yetı:«Bẽm tı ya vɔɔla dee kɛlla?Bia la ka ki,a gĩsri mɛ.»

40Tı ba la'ara ẽ.Tı a botı nẽrba la wuu yese yẽŋa,dee doose bia la sɔ,la a ma,la a karẽnbiisi batã la kẽ bia la n boe zẽ'a na,

41gʋrɛ a nu'ugo dee yele ẽ yetı:«Talita kumi.» A võorɛ de la:«Pugla,mam yetı fʋ tı fʋ isge.»

42Tı pugla la daan darɛ isge sẽnna.Tı la di'ige nẽrba la,tı ba zɛ yɛrı.Pugla la daan tarı la yʋʋma pia la ayi.

43Tı Azezi daan kã'an ba yetı,ba da kãn botı nẽra nẽra bãŋɛ bõn-ẽŋa.Dee yetı,ba bɔ pugla la dia tı a di.

Amarkı 6

Nazarɛtı nẽrba ka bɔ Azezi sıra
(Amatie 13:53-58, Aluki 4:16-30)

1Azezi daan basɛ tẽn-ẽŋa dee sẽŋɛ la a mẽŋa tẽŋam, tı a karẽnbiisi la doose ẽ.

2Tı Zifdõma vo'osgo daarɛ tı a kẽ ba wẽndeem zãsna nẽrba.Tı nẽrba pãı wõm a zãsŋɔ la,tı la di'ige ba,tı ba sɔkra taaba yetı:«Bʋra-ẽna yẽ zãsŋɔ ẽna la bɛ?Ãne bɔ ẽ yɛm ẽna?A ẽŋɛ la wãne ıta bõn-yãlma bɛla?

3Dagı ẽna n de dɔ-wãta la?Dagı ẽna n de Amaari dayʋa,tı a yıbsı dɛna Azakı,la Azoze,la Azudi,la Asimõ la?Dagı a tãpa n boe tõma zẽ'am kalam wã?» Bɛla tı ba zagsɛ ka bɔ Azezi sıra.

4Tı a yele ba yetı:«Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa yẽtı pẽka mɛ,sãn dagna a mẽŋa tẽŋa,la a buuri,la a yir-dõma tẽŋasʋka mã'a tı a ka yẽtı pẽka.»

5La a daan ka yãŋɛ tõm tõon-yãlma bilam,sãn dagna bã'adõma fẽe tı a daan dıkɛ a nu'usi paglɛ ba zuto,tı ba yẽ ĩmã'asʋm.

6La ban daan ka bɔ ẽ sıra la,la di'ige ẽ mɛ.

Azezi tõm a karẽnbiisi pia la ayi
(Amatie 10:5-15, Aluki 9:1-6)

Azezi daan kaarı la tẽnsı la n boe bilam na zãsna nẽrba,

7daan wi a karẽnbiisi pia la ayi la,tı ba wa'am a zẽ'am tı a tõm ba bayi bayi,dee bɔ ba pãŋa tı ba dige kʋlkã'arsı.

8Dee daan yele ba yetı:«Da dıkɛ-ya sɛla sɛla sore la sẽnnɛ ĩyã,dıkɛ-ya dasaarɛ mã'a,da tara-ya dia,bıı tãmpɔkɔ,bıı ligri sũm sẽŋɛ.

9La pire-ya tagra,dee da yɛ-ya futo bayi bayi.»

10A le yele ba yetı:«Yan sẽŋɛ ka sige yi-sɛka,kẽ'era-ya bilam ka paagɛ daar-sɛka tı ya wʋn yese fõrgɛ tẽŋa la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11La tẽn-sɛka nẽrba n ka to'oge ya,bɪı ka selse ya yetɔga,ya yese zẽ'e-ẽŋa dee pɪısɛ ya nãma tẽntõnnɔ basɛ mĩ.Ya sãn ẽŋɛ bɛla,la wʊn pa'alɛ ba tɪ ba ka ẽŋɛ sõŋa.»

12Tɪ karẽnbiisi la sẽŋɛ ka mõola yetɪ,ba teege yɛm basɛ tõon-be'ero.

13Dee dige kʊlkã'arsɪ zozo'e tɪ ba yese,dee ẽŋɛ kaam ẽŋɛ bã'adõma zozo'e zuto,tɪ ba yẽ ĩmã'asʊm.

Azã n mise nẽrba ko'om pʊam na kũm yelle

(Amatie 14:1-12, Aluki 9:7-9)

14Tɪ naba A'erɔdɪ wõm Azezi yelle, se'ere n soe la, Azezi yʊ'ʊrɛ daan yese la zẽ'a woo. Tɪ nẽrba basɛba daan yɛta tɪ: «A de la Azã n daan misri nẽrba ko'om pʊam na n vo'oge, bɛla n soe tɪ a tara pãŋa tõnna tõon-yãlma.»

15Tɪ basɛba yetɪ:«A de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'eli n leme wa'am.» Tɪ sɛba yetɪ:«A de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa ayẽma wʊ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba basɛba n daan boe la.»

16Tɪ naba A'erɔdɪ daan wõm bɛla,yetɪ:«A de la Azã sɛka tɪ mam daan botɪ ba wike a zuugo la n vo'oge.»

17Se'ere n soe la, A'erɔdɪ mẽŋa n daan botɪ ba yõkɛ Azã lʊ tarɪ ka kẽ'esɛ yʊ'a deem, a kẽema Afilipi pɔga A'erodɪadɪ ĩyã. Se'ere n soe la, a daan fãagɛ la a kẽema pɔga di.

18Tɪ Azã daan yele ẽ yetɪ,la ka masɛ tɪ a fãagɛ a kẽema pɔga di.

19Tɪ A'erodɪadɪ sũure yĩige la Azã,tɪ a zɪgra tɪ a kʊ ẽ,la A'erɔdɪ ĩyã a ka tã'agɛ kʊ ẽ.

20A'erɔdɪ daan zotɪ Azã mɛ,a daan mi tɪ a de la nẽr-sõŋɔ,dee dɛna pʊpeelem dãana,bɛla ĩyã tɪ a gu'ura ẽ tɪ sɛla da ẽŋɛ ẽ.A daan sãn ẽn sɛlsra Azã yetɔga,la dãanɪ ẽ mɛ zozo'e,la baa bɛla,a ẽn sɛlsra ẽ mɛ la sũ-yẽlga.

21La daarɛ ayɪla tɪ A'erɔdɪ ẽŋɛ a dɔka daarɛ kibsa, wi a tẽŋa nẽrzuto, la sʊda-kɛ'ɛndõma, la Galile nẽŋadõma. Tɪ A'erodɪadɪ yẽ sore ẽŋɛ ẽŋa n boorɪ se'em na.

22A'erodɪadɪ pɔyʊa n daan kẽ ka wa,tɪ A'erɔdɪ,la sãama la sũure ẽŋɛ yẽlʊm.Tɪ naba la yele pugla la yetɪ:«Sose mam fõn boorɪ sɛla tɪ m bɔ fɔ.»

23Dee pɔɪ yetɪ:«Bõn-sɛka wuu tɪ fʊ wʊn sose mam,baa la sãn dɛna mam so'olʊm pʊsʊka,mam wʊn bɔ fɔ.»

24Tɪ pugla la yese ka soke a ma yetɪ:«M sose bẽm?» Tɪ a ma lerge ẽ yetɪ:«Sose Azã n mise nẽrba ko'om pʊam na zuugo.»

25Tɪ pugla la lebe naba la zẽ'am tɔtɔ ka yele ẽ yetɪ:«Mam boorɪ tɪ fʊ dɪkɛ la Azã n mise nẽrba ko'om pʊam na zuugo ẽŋɛ la-pɛsŋa pʊam bɔ ma lɛɛlɛ wã.»

26Tɪ naba la sũure sã'am halɪ,la ẽn pɔɪ nẽrba la zẽ'am na ĩyã,a ka boorɪ tɪ a mõŋɛ ẽ.

27Tɪ a tõm a sʊdaaga tɔtɔ yetɪ,a sẽŋɛ ka wike Azã zuugo tarɪ wa'am.Tɪ a yese sẽŋɛ yʊ'a deem na ka wike Azã zuugo,

28dɪkɛ ẽŋɛ la-pɛsŋa pʊam tarɪ wa'am wa bɔ pugla la.Tɪ pugla la dɪkɛ zuugo la bɔ a ma.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Tı Azã karẽnbiisi wõm,sẽŋɛ ka dıkɛ kũm na laagɛ.

Azezi bɔ nẽr-kʊʊŋɔ dia
(Amatie 14:13-21, Aluki 9:10-17, Azã 6:1-14)

30Azezi n tõm sɛba la leme mɛ wa lagsɛ taaba a zẽ'am tɔgɛ pa'alɛ ẽ bãma n ẽŋɛ sɛla, la bãma n zãsʊm se'em wuu.

31La nẽrba zozo'e n daan sẽnnı mĩ dee fõrgra,tı Azezi la a karẽnbiisi la daan ka yẽ folle wʊn di.Tı Azezi yele a karẽnbiisi la yetı:«Wa'am-ya tı tı yese kẽnkɛrŋa zẽ'e-sɛka tı nẽrba ka boe mĩ na,tı ya ka vo'ose fẽe.»

32Tı ba kẽ õorŋɔ wɛ'ɛsa kẽnkɛrŋa zẽ'e-sɛka tı nẽrba ka boe.

33Tı nẽrba zozo'e daan yẽ ban we'esı la bãŋɛ ba, daan yese tẽnsı la wuu pʊam lagım sẽŋɛ tɔtɔ dẽŋɛ Azezi la a karẽnbiisi la zẽ'e-sɛka tı ba we'esı la.

34Tı Azezi paagɛ ze'ele õorŋɔ la zuo sige,yẽ nẽr-kʊʊŋɔ la,tı ba ninbãalga yõkɛ ẽ,se'ere n soe la,ba ãn wʊ piisi n ka tarı dũnsĩina.Tı a daan zãsna ba yɛla zozo'e.

35Tı wẽnnɛ daan kẽ'era,tı a karẽnbiisi la sẽŋɛ ka yele ẽ yetı:«Kalam zẽ'a de la mõom dee tı wẽnnɛ kẽ'era,

36basɛ nẽrba la tı ba sẽŋɛ yiɛ,la tẽn-pıgsı la ka da dia di.»

37Tı a lerge ba yetı:«Yãma mẽŋa bɔ ba dia tı ba di.» Tı ba soke ẽ yetı:«Tı wʊn sẽŋɛ ka da borborı lig-kõba kɔbsyi tarı wa'am wa bɔ ba tı ba di?»

38Tı Azezi soke ba yetı:«Yãma tarı la borborı balɛ?Sẽŋɛ-ya ka bısɛ.» Tı ba sẽŋɛ ka bısɛ,dee leme wa yetı:«Tõma tarı la borborı banuu la zũma bayi.»

39Tı Azezi yele ba yetı, ba basɛ tı nẽrba la welse sill-sille zĩ'ire mõ-mã'asa la zuo.

40Tı ba daan zĩ'ire kɔbga kɔbga,tı basɛba zĩ'ire pinu-nu.

41Tı Azezi dıkɛ borborı banuu,la zũma bayi la gorge bısɛ saazuo pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,dee fiise borborı la bɔ a karẽnbiisi la yetı,ba pʊı nẽrba la,dee dıkɛ zũma bayi la fiise bɔ ba wuu.

42Tı ba wuu di tıgɛ.

43Tı a karẽnbiisi la vaagɛ borbor-gito,la zũn-gito n deege pırɛ pıtɔ pia la ayi.

44Nẽrba la n daan di dia la,bʊraası de la tʊsanuu.

Azezi sẽnnı ko'om zuo
(Amatie 14:22-33, Azã 6:15-21)

45Bɛla poorʊm tı Azezi darɛ basɛ tı a karẽnbiisi la kẽ õorŋɔ dẽŋɛ ẽ dɔɔra mõgrɛ la doone ke bɔba, Betisayida tẽŋa bɔba. Dee tı a mẽŋa weege tı a keese nẽrba la.

46La ẽn keese ba la,a sẽŋɛ la tãŋa zuo tı a ka pʊ'ʊsɛ.

47Tı wẽnnɛ kẽ tı õorŋɔ la bɔna ko-kãtɛ la tẽŋasʊka,dee tı Azezi bɔna doone ẽŋa ayıla mã'a.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

48Tı Azezi yẽ tı a karẽnbiisi la n mõnnı õorŋɔ la nãmsrı mɛ zozo'e,se'ere n soe la,kʋsebgo n vugri tʋ'ʋsra ba.Tı beere yɔna wiire,tı a sẽnna ko'om na zuo wɛ'ɛsa ba bɔba,bɔɔra tı a gãŋɛ ba tole.

49La ban yẽ ẽn sẽnnı ko'om na zuo la,ba tẽ'esɛ tı a de la ki-isgne,tı ba kaasɛ tagursi.

50Ba wuu yẽ ẽ mɛ,tı dabeem kẽ ba.Tı a darɛ yele ba yetı:«La de la mam,keŋe-ya ya sũure,da zoe-ya dabeem!»

51Dee zom ba zẽ'am õorŋɔ la pʋam,tı kʋsebgo la go'oge.Tı karẽnbiisi la palẽŋa ẽkɛ,tı ba zɛ yɛrı,se'ere n soe la,

52ba ka bãŋɛ borborı bõn-yãlma la võorɛ,ba pʋtẽ'era ka like.

Azezi botı bã'adõma yẽ ĩmã'asʋm Zenezarɛtı tẽŋam

(Amatie 14:34-36)

53Ba pãrgɛ mõgrɛ la dooge paagɛ la Zenezarɛtı, ze'ele mõgrɛ la nõorʋm.

54La ban daan ze'ele õorŋɔ la pʋam dooge la,tı nẽrba la bãŋɛ Azezi tɔtɔ.

55Tı ba zoe kẽ so'olʋm na wuu,tı ba zɛ bã'adõma ba bõn-gã'ala pʋam wa'am,bãma n wõm tı Azezi boe zẽ'e-sɛka la.

56La Azezi daan sãn ẽn sẽŋɛ zẽ'e-sɛka woo,tẽn-kãra,la tẽn-pıgsı,la yiɛ n boe kẽnkɛrsı la,ba tarı la bã'adõma sẽnna gã'ata da'ası pʋam,dee bɛlna ẽ yetı,a basɛ tı bã'adõma la kalʋm a fuugo nõorɛ mã'a.La sɛba wuu n daan kalʋm a fuugo la yẽ ĩmã'asʋm mɛ.

Amarkı 7

Yaabdõma zãsŋɔ, la bõn-sɛba n botı nẽra dɛna dẽgrɔ

(Amatie 15:1-20)

1Farisi dõma, la lɔɔ karẽnsãandõma basɛba n ze'ele Zerizalɛm daan wa'am wa lagsɛ Azezi zẽ'am,

2yẽ tı a karẽnbiisi la basɛba diti la nu'usi n ka ãn sõŋa,la boorı tı la yetı ba ka peege nu'usi wʋ Zifdõma sisgo n yetı ba ıta se'em na.

3Farisi dõma, la Zifdõma wuu sãn ka wobse nu'usi wʋ ba yaabdõma malŋɔ la, ba ka diti.

4Ba sãn ze'ele da'am wa'am,ba wʋn peege ba mẽŋa mɛ dee di.La malŋɔ basɛba zozo'e tı ba ıtı,la de la wama,la yɔa,la kuto laası peere.

5Tı Farisi dõma, la lɔɔ karẽnsãandõma la soke Azezi yetı: «Bẽm tı fõn karẽnbiisi la ka sakra tı yaabdõma malŋɔ la, dita dia la nu'usi n ka ãn sõŋa?»

6Tı Azezi lerge ba yetı:«A'ezayi n yʋʋn to'oge Nawẽnnɛ yetɔga la tɔgɛ ya yelle la,a tarı bʋʋrɔ,yãma de la pʋlibsum dõma wʋ lan gʋlsɛ se'em na.La gʋlsɛ tı Nawẽnnɛ yetı:‹Nẽr-bãna pẽgrı mam na nõorɛ yetɔga, la ba sũure la zãagɛ la mam mɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Ban nã'asrı mam na, la de la zãŋa. Se'ere n soe la, ba zãsnı la zãsŋɔ n de nẽrsaalba nõorɛ.›

8Ya basɛ Nawẽnnɛ nõorɛ mɛ dee dɔla nẽrsaalba malŋɔ.»

9Azezi le yele ba yetı: «Ya sırı zagsɛ Nawẽnnɛ lɔɔ mɛ, dee tı ya dɔla ya mẽŋa malŋɔ.

10Amoyisi yʊʊn yetı:Nanna fʊ sɔ,la fʊ ma.Dee le yetı:Nẽr-sɛka sãn tɔgɛ a sɔ bıı a ma be'em,dẽnı tı ba kʊ ẽ.

11La yãma yetı:Nẽra sãn yele a sɔ,bıı a ma yetı:Mam n tarı bõn-sɛba tı m sõŋɛ fʊ la de la ‹Kɔrbã›,(a võorɛ de la ‹Nawẽnnɛ bõnɔ›),

12la ka le masɛ tı a ıta sɛla bɔ'ɔra a sɔ,la a ma.

13Yãma mẽŋa malŋɔ la tı ya zãsnı nẽrba la,botı ya basɛ tı Nawẽnnɛ yetɔga la dɛna la zãŋa.La bõnɔ zozo'e n wõm na bɛla tı ya ıtı.»

14La Azezi le wi la nẽr-kʊʊŋɔ, tı ba wa'am a zẽ'am, tı a yele ba yetı: «Yãma wuu, selse-ya mam sõŋa wõm a võorɛ.

15Sɛla n ze'etı yẽŋa kẽ'erı nẽrsaala pʊʊrʊm ka tã wʊn botı a dɛna dẽgrɔ.Bõn-sɛka n ze'etı nẽrsaala pʊam yɛsra n botı a dɛna dẽgrɔ.[

16Sɛka n wõm yetɔga wã,a selse sõŋa sõŋa.]»

17La a daan ze'ele nẽrba la zẽ'am kẽ la deem. Tı a karẽnbiisi la soke ẽ makrɛ la võorɛ.

18Tı a yele ba yetı:«Yãma yɛm mẽ ka like?Yãma ka bãŋɛ tı sɛla n ze'etı yẽŋa kẽ'era nẽrsaala pʊʊrʊm ka tã wʊn botı a dɛna dẽgrɔ?

19Se'ere n soe la,bõn-bãma ka kẽ'erı sũure pʊam,ba kẽ'erı la pʊʊrɛ pʊam tı ba yẽ'era ba basra.» (Azezi n daan yele bɛla la,a boorı tı a yetı dia ka bɔ'ɔrı dẽgrɔ,nẽra tã wʊn di dia wuu mɛ.)

20Dee daan le yetı:«La de la bõn-sɛka n ze'etı nẽrsaala pʊam yɛsra n botı a dɛna dẽgrɔ.

21Se'ere n soe la,pʊtẽ'e-yooro ze'etı la nẽrsaala sũure pʊam botı a bɔɔra tı a ẽŋɛ be'em:yalsı,la nayigum,la nẽr-kʊa,

22la taaba pɔgba la taaba sırba gã'a,la nẽra n nõŋɛ bõnɔ,la pʊtʊʊlgɔ,la yɛmkẽgsıga,la tõon-dẽgrɔ,la nẽra n ıtı sũure la a tadãana bõnɔ,la pɔ'ɔrɛ yetɔga,la pa'al-m-mẽŋa,la yalm-tõoma.

23Bõn-be'ero bãna wuu ze'etı la nẽrsaala sũure pʊam botı a dɛna dẽgrɔ.»

Pɔka n bɔ Azezi sıra

(Amatie 15:21-28)

24Azezi daan ze'ele zẽ'e-ẽŋa sẽŋɛ la Tiiri so'olʊm ka kẽ yire pʊam, dee ka bɔɔra tı nẽra bãŋɛ tı ẽŋa boe bilam. La a daan ka tã'agɛ sʊgɛ.

25Tı pɔka ayıla tı kʊlkã'arga daan dolı a pɔyʊa,wõm Azezi yelle,sẽŋɛ ka ka dũma tẽŋa a nẽŋam,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26sose ẽ yetı,a dige kʋlkã'arga la tı a yese dee basɛ a pɔyʋa la.Pɔka la daan de la Grɛkı,ba dɔgɛ ẽ na Fenisi tẽŋa n boe Siiri so'olʋm pʋam.

27Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Basɛ tı kɔma dẽŋɛ di tıgɛ,se'ere n soe la,la ka masɛ tı ba dıkɛ kɔma dia bɔ baası.»

28Tı pɔka la lerge ẽ yetı:«M Zuudãana,la de la sıra,la baası n boe ba dãana taablı tilum diti la kɔma di-zõra n luti la.»

29Tı Azezi yele ẽ yetı:«Fõn lerge se'em wã ĩyã,kule,tı kʋlkã'arga la basɛ fʋ pɔyʋa la.»

30Tı pɔka la daan lebe kule,la ẽn paagɛ yire la,a yẽ tı a pɔyʋa la gã la bõn-gã'ala pʋam,la kʋlkã'arga la sırı yese dee basɛ ẽ mɛ.

Azezi botı bʋraa n de waŋa, dee ka tãna tɔgra sõŋa, tã'agɛ tɔgra dee wõnna

31Azezi le ze'ele Tiiri so'olʋm doose la Sidõ, doose Dekapɔlı tẽnsı pʋam lebe Galile mõgrɛ la bɔba.

32Tı ba tarı bʋraa n de waŋa,dee ka tãna tɔgra sõŋa wa'am a zẽ'am,wa belem ẽ yetı,a dıkɛ a nu'ugo paglɛ waŋa la zuo.

33Tı Azezi tarı ẽ nẽr-kʋʋŋɔ la pʋam yese kẽnkɛrŋa dıkɛ a nu'ubiɛ tũm a tʋba pʋam,dee tʋbsɛ nõtõorʋm kalʋm bʋraa la zılıŋa.

34Dee gorge saazuo sĩ'im vo'ose fõo,dee yele bʋraa la yetı:«Efata»,a võorɛ de la «yo'oge!»

35Bilam mẽŋa tı bʋraa la tʋba yo'oge,tı a zılıŋa lakɛ,tı a tɔgra sõŋa sõŋa.

36Tı Azezi kã'an ba yetı,ba da tɔgɛ bɔ nẽra nẽra.La ẽn daan kã'an ba yetı,ba da tɔgɛ bɔ nẽra nẽra la,ba daan tõn tɔgra mɛ zozo'e.

37Tı la di'ige ba zozo'e halı tı ba yɛta tı:«A ẽŋɛ sɛla woo la sõŋa,botı wansı wõnna,tı mugro tɔgra.»

Amarkı 8

Azezi le bɔ nẽr-kʋʋŋɔ dia
(Amatie 15:32-39)

1Dabs-bãma pʋam nẽr-kʋʋŋɔ n daan le lagsɛ, tı dia ka bɔna tı ba wʋn di. Tı Azezi wi a karẽnbiisi la yele ba yetı:

2«Nẽr-kʋʋŋɔ wã ninbãalga n tarı mam,se'ere n soe la,dabsa atã tı ba boe mam zẽ'am dee ka tara dia wʋn di.

3Mam sãn basɛ ba tı ba kule ba yiɛ la kɔm,ba wʋn ka vibe mɛ sore,se'ere n soe la,basɛba ze'ele la zẽ'a n zãagɛ wa'am.»

4Tı a karẽnbiisi la lerge ẽ yetı:«Tı wʋn ẽŋɛ la wãne tã'agɛ yẽ dia tı la seke nẽr-bãna wuu,zẽ'e-ẽna n de mõom wã?»

5Tı Azezi soke ba yetı:«Yãma tarı la borborı balɛ?» Tı ba lerge yetı:«Bayopɔı.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Tı a botı nẽrba la zĩ'ire tẽŋa. Dee dıkɛ borborı bayopɔı la pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ, dee fiise bɔ a karẽnbiisi la tı ba pʊı nẽrba la. Tı ba pʊı nẽr-kʊʊŋɔ la.

7La ba daan tarı la zũn-pıgsı mẽ fẽe.Tı Azezi pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ zũma la ĩyã,dee botı a karẽnbiisi la dıkɛ pʊı nẽrba la.

8Tı nẽrba la daan di tıgɛ.Dee tı a karẽnbiisi la vaagɛ dia n weege pırɛ pıtɔ bayopɔı.

9Nẽrba la n daan di dia la,bʊraası de wʊ tʊsanaası.Tı Azezi daan botı ba kule,

10dee tı ẽŋa la a karẽnbiisi la kẽ õorŋɔ sẽŋɛ Dalmanuta so'olʊm.

Farisi dõma pʊlibsum yelle

(Amatie 16:1-12)

11Tı Farisi dõma daan wa'am wa wẽ'era nõke'ene la Azezi, yetı ba makɛ ẽ bısɛ, yele ẽ yetı, a botı bõn-yãlma ze'ele saazuo ẽŋɛ n pa'alı tı ẽŋa ze'ele la Nawẽnnɛ yire.

12Tı Azezi sĩ'im vo'ose fõo,dee soke yetı:«Bẽm tı zamãana ẽna nẽrba ɛɛra bõn-yãlma?Mam yetı ya la sıra,tı mam kãn botı bõn-yãlma n pa'alɛ bɛla ẽŋɛ tı zamãana ẽna yẽ.»

13La Azezi basɛ ba mɛ dee le kẽ õorŋɔ dɔɔra mõgrɛ la doone ke bɔba.

14Tı a karẽnbiisi la daan yĩm ka dıkɛ borborı,sãn dagna borborı ayıla mã'a tı ba tarı õorŋɔ la pʊam.

15Tı Azezi kã'an ba yetı:«Guuse-ya ya mẽŋa la Farisi dõma,la naba A'erɔdı dãbıllɛ la.»

16Tı karẽnbiisi la tɔgra la taaba yetı:«Tõma n ka tarı borborı la ĩyã tı a yele bɛla.»

17Tı Azezi daan bãŋɛ,soke ba yetı:«Bẽm tı ya tɔgra la taaba tı la de la yãma n ka tarı borborı la ĩyã?Yãma ka wõm a võorɛ?Yãma yɛm ka like?

18Yãma tarı la nini dee ka yẽta?Ya tarı la tʊba dee ka wõnna?Yãma ka tẽrı?

19Mam n daan fiise borborı banuu la bɔ bʊraası tʊsanuu tı ba di la,borborı gito n deege la,pıtɔ balɛ tı yãma daan vaagɛ?» Tı ba lerge ẽ yetı:«Pıtɔ pia la ayi.» Tı a le soke ba yetı:

20«La mam n daan fiise borborı bayopɔı la pʊı bʊraası tʊsanaası la,yãma daan vaagɛ sɛba n deege la pıtɔ balɛ?» Tı ba lerge yetı:«Pıtɔ bayopɔı.»

21Tı a soke ba yetı:«Yãma nãn ka wõm a võorɛ?»

Azezi botı fʊa nini yẽta

22Azezi la a karẽnbiisi la daan sẽŋɛ la Betisayida. Tı ba tarı fʊa wa'am Azezi zẽ'am wa belem ẽ yetı a kalʊm ẽ.

23Tı Azezi gʊrɛ fʊa la nu'ugo ve'ege ẽ tẽŋa la pʊam yese kẽnkɛrŋa,ka tʊbsɛ nõtõorʊm ẽŋɛ a nini,dee dıkɛ a nu'usi paglɛ a zuo,soke ẽ yetı:«Fõn yẽtı sɛla mɛ bıı?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Tı bʊraa la dɔ'ɔgɛ zuugo bısɛ,yetı:«Mam yẽtı nẽrba tı ba ãna wʊ tıısı la,la ba sẽnnı mɛ.»

25Tı Azezi le dıkɛ a nu'usi kalʊm fʊa la nini.Tı a nini pike yılıŋɛ,tı a yẽta sɛla woo sõŋa sõŋa.

26Tı Azezi basɛ ẽ yetı a kule,a da le kẽ tẽŋa la pʊam.

Apıyɛɛrı pa'alɛ Azezi n de nẽr-sɛka

(Amatie 16:13-20, Aluki 9:18-21)

27La Azezi la a karẽnbiisi la daan we'esı la tẽnsı n lɛm tẽŋa yʊ'ʊrɛ n de Filipi Sezaare. La ban boe sore wɛ'ɛsa la, tı a soke ba yetı: «Nẽrba yetı mam de la ãne?»

28Tı ba lerge yetı:«Sɛba yetı fõn de la Azã n daan misri nẽrba ko'om pʊam na.Tı basɛba yetı fõn de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'eli.Tı sɛba yetı fõn de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba n yʊʊn boe la nẽra ayıla.»

29Tı a soke ba yetı:«La yãma yetı mam de la ãne?» Tı Apıyɛɛrı lerge yetı:«Fõn de la Krisi tı Nawẽnnɛ tõm na.»

30Tı Azezi kã'an ba yetı,ba da tɔgɛ ẽŋa yelle bɔ nẽra nẽra.

Azezi dẽŋɛ tɔgɛ a nãmsgɔ, la a kũm yelle

(Amatie 16:21-28, Aluki 9:22-27)

31Tı Azezi yãŋa zãsna a karẽnbiisi la, yele ba yetı: «Dẽnı tı mam n de Nẽrsaala Dayʊa la nãmsɛ zozo'e. Tẽŋa wã kẽma, la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la lɔɔ karẽnsãandõma nifo wʊn kẽ mam mɛ, tı ba kʊ mam, la dabsa atã daarɛ mam wʊn vo'oge mɛ.»

32A daan tɔgɛ ba la vẽelga vẽelga.Tı Apıyɛɛrı wi ẽ yese kẽnkɛrŋa ka yele ẽ yetı,a da le tɔgɛ bɛla.

33Tı Azezi gelge bısɛ a karẽnbiisi la,dee tãsɛ Apıyɛɛrı yetı:«Asũtãana,sẽŋɛ lebe mam poorʊm,se'ere n soe la,fʊ tẽ'esgɔ la dagı Nawẽnnɛ tẽ'esgɔ,la de la nẽrsaala tẽ'esgɔ.»

34Dee wi nẽr-kʊʊŋɔ la,la a karẽnbiisi la a zẽ'am,yele ba yetı:«Nẽra sãn bɔɔra tı a doose mam,dẽnı tı a basɛ a mẽŋa n boorı se'em,dee sakɛ nãmsgɔ daarɛ woo wʊ nẽra n buke a kũm dɔ-puurŋa dɔla mam.

35Nẽr-sɛka woo n boorı tı a gu a vɔm,a wʊn koŋe ẽ.La nẽr-sɛka woo n sakɛ tı a koŋe a vɔm mam ĩyã,la kõ-yẽlga la ĩyã,a wʊn yẽ vɔm.

36Nẽra sãn yẽ dũnia sɛla woo dee koŋe vɔm Nawẽnnɛ zẽ'am,a yõorɔ de la bẽm?

37Bẽm tı nẽrsaala wʊn dıkɛ teege vɔm?Sɛla kaı.

38Nẽr-sɛka n zoe yãnnɛ mam ĩyã,la mam yetɔga la ĩyã,zamãana ẽna wã n ka dolı Nawẽnnɛ la sıra,dee dɛna tõon-be'ero dõma wã tẽŋasʊka,Nẽrsaala Dayʊa la mẽ wʊn zoe yãnnɛ na ẽ,wakat-sɛka tı a wʊn leme wa'am la a Sɔ Nawẽnnɛ na'am pãŋa,la a malɛkadõma la.»

Amarkı 9

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1La a le yele ba yetɪ: «Mam yetɪ ya la sɪra, tɪ yãma nẽr-sɛba n boe kalam wã, basɛba kãn ki, sãn dagna tɪ ba wa yẽ la Nawẽnnɛ so'olʊm n sẽm na pãŋa.»

Azezi nẽŋa teere
(Amatie 17:1-13, Aluki 9:28-36)

2Tɪ dabsa ayoobɪ daan tole, tɪ Azezi botɪ Apɪyɛɛrɪ, la Azakɪ, la Azã mã'a doose ẽ tɪ ba sẽŋɛ kẽnkɛrŋa ka zom tãn-kãtɛ zuo. Tɪ a nẽŋa teege ba nẽŋam.

3Tɪ a futo pelge yɪlɪ yɪlɪ yẽgra halɪ,tɪ nẽra ka bɔna dũnia wã zuo tãna wʊn peege tɪ ba pelge bɛla.

4Tɪ A'eli,la Amoyisi puke ba zẽ'am tɔgra la Azezi.

5Tɪ Apɪyɛɛrɪ yele Azezi yetɪ:«Karẽnsãama,tõma n boe kalam wã,la ãn sõŋa mɛ.Basɛ tɪ tɪ tĩ põnsɪ batã,bɔ fõn ayɪla,bɔ Amoyisi ayɪla,bɔ A'eli ayɪla.»

6A daan ka mi ẽŋa n tɔgɛ se'em,se'ere n soe la,dabeem n daan kẽ ba.

7Tɪ sawatɛ wa'am wa lile ba la a mã'asʊm.Tɪ kõa ze'ele sawatɛ la pʊam yetɪ:«Ẽna de la mam Dayʊa tɪ mam nõŋɛ.Selse-ya a yetɔga.»

8Bilam mẽŋa tɪ ba bɪsɛ kaagɛ ka le yẽ nẽra,sãn dagna Azezi mã'a n boe ba zẽ'am.

9Tɪ ba ze'ele tãŋa la zuo sigra, tɪ Azezi kã'an ba yetɪ: «Da tɔgɛ-ya pa'alɛ nẽra nẽra yãma n yẽ sɛla la, sãn dagna tɪ Nẽrsaala Dayʊa la wa ki mɛ, dee vo'oge.»

10Tɪ ba to'oge ẽn yele se'em na,dee sɔkra taaba yetɪ:«Kũm vo'ore võorɛ de la bẽm?»

11Tɪ ba soke Azezi yetɪ:«Bẽm tɪ lɔɔ karẽnsãandõma yetɪ,dẽnɪ tɪ A'eli dẽŋɛ wa'am,tɪ Krisi yãŋa wa'am poorʊm?»

12Tɪ a lerge ba yetɪ:«Asɪra,A'eli n wʊn dẽŋɛ wa'am wa malgɛ sɛla woo.La bẽm tɪ la gʊlsɛ Nẽrsaala Dayʊa la yelle yetɪ,a wʊn nãmsɛ mɛ zozo'e dee yẽ pɔ'ɔrɛ?

13La mam yetɪ ya mɛ tɪ A'eli põn wa'am mɛ,tɪ nẽrba ẽŋɛ ẽ ban boorɪ se'em,wʊ lan gʊlsɛ a yelle Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam se'em na.»

Kʊlkã'arga n dolɪ bia, tɪ Azezi dige ẽ tɪ a yese
(Amatie 17:14-21, Aluki 9:37-43)

14Ban lebe ka lɛm karẽnbiisi basɛba la zẽ'am na, ba yẽ la nẽr-kʊʊŋɔ zozo'e n kaagɛ ba, tɪ lɔɔ karẽnsãandõma basɛba wẽ'era nõkɛ'ɛma la ba.

15La nẽrba la n daan yẽ Azezi la,la di'ige ba mɛ,tɪ ba zoe ka pʊ'ʊsɛ ẽ.

16Tɪ Azezi soke ba yetɪ:«Bẽm yelle tɪ yãma wẽ'era nõke'ene la ba?»

17Tɪ nẽra ayɪla ze'ele nẽr-kʊʊŋɔ la tẽŋasʊka yele yetɪ: «Karẽnsãama, mam tarɪ la m dayʊa wa'am fõn zẽ'am, kʊlkã'arga n dolɪ ẽ botɪ a dɛna muko.

18La kʊlkã'arga la sãn ẽn girge ẽ,a lʊbrɪ ẽ mɛ tɪ nõtõn-fulunfuka yɛsra,tɪ a ɔbra yẽna dee gorŋe.Bɛla tɪ mam tarɪ ẽ wa'am wa sose fʊ karẽnbiisi la yetɪ ba dige kʊlkã'arga la tɪ a yese,tɪ ba ka yãŋɛ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tı Azezi yele ba yetı: «Zamãan-ẽna nẽrba, ya ka bɔ'ɔrı mam sıra, mam wʊn bɔna la yãma mã'agɛ m mẽŋa halı ka paagɛ la wakat-kãna? Tarı-ya bia la wa'am.»

20Tı ba tarı ẽ wa'am a zẽ'am.La kʊlkã'arga la n yẽ Azezi la,bilam mẽŋa a dãan bia la mɛ,tı a lui tẽŋa bilna,tı nõtõn-fulunfuka yɛsra a nõorʊm.

21Tı Azezi soke bia la sɔ yetı:«Wakat-kãna tı bõn-ẽna ẽŋɛ ẽ?» Tı a lerge yetı:«A bõnbı'ılʊm.

22La kʊlkã'arga la ẽn lʊbɛ ẽ na bugum,bıı ko'om pʊam,bɔɔra tı a kʊ ẽ.Fʊ sãn tãna wʊn ẽŋɛ sɛla,zoe tı ninbãalga sõŋɛ tɔ.»

23Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Bẽm tı fʊ yetı,fõn sãn tãna?Nẽr-sɛka woo n bɔ Nawẽnnɛ sıra,a tã wʊn ẽŋɛ sɛla woo bɔ ẽ mɛ.»

24Bilam mẽŋa tı bia la sɔ tɔgɛ ke'enke'em yetı:«Mam bɔ sıra,la sõŋɛ mam tı m bɔ sıra pa'asɛ.»

25La Azezi daan yẽ tı nẽr-kʊʊŋɔ n zotı sẽna a zẽ'am, tı a tãsɛ kʊlkã'arga la yetı: «Kʊlkã'arga n botı nẽra dɛna muko la waŋa, mam yetı fʊ yese dee basɛ ẽ, da le doose ẽ.»

26Tı kʊlkã'arga la kaasɛ tagurga,dee bigse bia la ke'enke'em,dee yese.Tı bia la ãna wʊ kũm na.Tı nẽrba zozo'e yetı a ki mɛ.

27Tı Azezi gʊrɛ a nu'ugo zẽkɛ ẽ,tı a isge ze'ele saazuo.

28La Azezi daan kẽ la deem, ẽŋa la a karẽnbiisi la mã'a, tı ba soke ẽ yetı: «Bẽm tı tõma ka tã'agɛ dige kʊlkã'ar-ẽna?»

29Tı a lerge ba yetı:«Sãn dagna pʊ'ʊsgɔ,sɛla sɛla ka boe n tã wʊn dige kʊlkã'ar-ẽna buuri.»

Azezi le tɔgɛ a kũm, la a vo'ore yelle

(Amatie 17:22-23, Aluki 9:43-45)

30La ba daan yese bilam doose la Galile tẽŋa tole. La Azezi daan ka boorı tı nẽra bãŋɛ ẽŋa n boe zẽ'a.

31A daan zãsʊm a karẽnbiisi la yetı:«Ba wʊn dıkɛ Nẽrsaala Dayʊa la ẽŋɛ la nẽrba nu'usum,tı ba kʊ ẽ.La ba sãn kʊ ẽ,dabsa atã daarɛ a wʊn vo'oge mɛ.»

32Tı ba daan ka bãŋɛ yetɔga la võorɛ,dee zɔta ka soke ẽ.

Ãne n wʊn dɛna nẽr-kãtɛ?

(Amatie 18:1-9, Aluki 9:46-50;17:1-2)

33Tı ba sẽŋɛ ka paagɛ Kapɛrnaʊm kẽ deem. Tı Azezi soke a karẽnbiisi la yetı: «Bẽm yelle tı yãma wẽ'erı nı nõke'ene sore zuo la?»

34Tı ba sĩna,se'ere n soe la,ba wẽ'erı la nõke'ene la taaba bɔɔra tı ba bãŋɛ sɛka n de nẽr-kãtɛ gãnna.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Tı Azezi zĩ'ire,wi a karẽnbiisi pia la ayi la yele ba yetı:«Nẽra sãn bɔɔra tı a dɛna nẽŋadãana,dẽnı tı a dɛna poorʊm dãana,la nẽrba wuu tõntõnna.»

36Azezi yele bɛla dee tarı la bi-pıka wa ze'ele ba tẽŋasʊka,dıkɛ a nu'usi kɔkɛ bia la,dee yele ba yetı:

37«Nẽra sãn to'oge bi-pıka ẽna tadãana mam yʊ'ʊrɛ ĩyã,a to'oge la mam mẽŋa,la nẽra sãn to'oge mam mẽŋa,la dagı mam tı a to'oge,a to'oge la sɛka n tõm mam na.»

38Tı Azã yele ẽ yetı: «Karẽnsãama, tõma daan yẽ la bʊraa n tarı fõn yʊ'ʊrɛ digra kʊlkã'arsı, la ẽŋa n ka po dɛna tõma nẽra la ĩyã tı tõma gu ẽ.»

39Tı Azezi yele ba yetı:«Da gu-ya ẽ,se'ere n soe la,nẽra ka boe wʊn tõm tõon-yãlma la mam yʊ'ʊrɛ,dee tı la ẽŋɛ fẽe tı a le tã'agɛ tɔgɛ mam be'em.

40Nẽr-sɛka n ka sisri tõma,a de la tõma nẽra.

41Mam yetı ya la asıra,tı nẽra sãn bɔ ya ko'om tı ya yũ,yãma n de mam n de Krisi nẽrba la ĩyã,ẽŋa dãana kãn koŋe a yɔɔrɔ.

42La nẽra sãn botı kɔm-pıgsı bãna wã n bɔ mam sıra la ayıla basɛ Nawẽnnɛ sore, sıbgrɛ sɛka tı a wʊn yẽ la, ba sãn dıkɛ nẽerɛ kug-kãtɛ lʊ yulse a yugla lobe ẽ basɛ ko-kãtɛ pʊam n sõı.

43La fʊ nu'ugo sãn yetı a botı fʊ basɛ Nawẽnnɛ sore,fʊ wike ẽ basɛ,se'ere n soe la,fʊ sãn tara nu'u-yẽŋɔ dee kẽ Nawẽnnɛ yire vɔa,n sõı fõn wʊn tara nu'usi bayi dee kẽ bug-tẽŋa,[

44zẽ'e-ẽŋa tı zũnzũa boe mĩ dita nẽrba ĩyã ka kiira,dee tı bugum na ka kĩŋra.]

45La fʊ nã'arɛ sãn yetı a botı fʊ basɛ Nawẽnnɛ sore,fʊ wike ẽ basɛ,se'ere n soe la,fʊ sãn tara nã'a-yẽŋɔ dee kẽ Nawẽnnɛ yire vɔa,n sõı fõn wʊn tara nãma bayi dee tı ba dıkɛ fʊ lobe basɛ bug-tẽŋa,[

46zẽ'e-ẽŋa tı zũnzũa boe mĩ dita nẽrba ĩyã ka kiira,dee tı bugum na ka kĩŋra.]

47La fʊ nifo sãn yetı a botı fʊ basɛ Nawẽnnɛ sore,fʊ kırgɛ ẽ basɛ,se'ere n soe la,fʊ sãn tara nin-yẽŋɔ dee kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm,n sõı fõn wʊn tara nini bayi dee tı ba lobe fʊ basɛ bug-tẽŋa,

48zẽ'e-ẽŋa tı zũnzũa boe mĩ dita nẽrba ĩyã ka kiira,dee tı bugum na ka kĩŋra.

49Ba wʊn dıkɛ la bugum makɛ nẽrba wuu wʊ ban dıkɛ yaarʊm yugse sɛla.

50Yaarʊm ãn sõŋa mɛ,la yaarʊm sãn sabgɛ,ba wʊn ẽŋɛ la wãne botı a le ãna yẽlʊm?

Ãna-ya wʊ yaarʊm n tarı yẽlʊm se'em na, dee tara sũ-mã'asʊm la taaba.»

Amarkı 10

Pɔka lebsgo yelle

(Amatie 19:1-12, Aluki 16:18)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1La Azezi daan ze'ele zẽ'e-ẽŋa sẽŋɛ la Zude so'olʊm, Zʊrdẽ doone ke bɔba. Tɪ nẽrba zozo'e le lagsɛ a zẽ'am, tɪ a zãsna ba wʊ ẽŋa n ẽn ɪta se'em na.

2Tɪ Farisi dõma basɛba wa'am tɪ ba di a yɛm bɪsɛ, soke ẽ yetɪ: «Bʊraa tarɪ nõorɛ tɪ a lebse a pɔga mɛ bɪɪ?»

3Tɪ a lebe soke ba yetɪ:«Amoyisi yʊʊn bɔ ya nõorɛ yetɪ bẽm?»

4Tɪ ba lerge yetɪ:«Amoyisi yʊʊn sakɛ tɪ tɪ gʊlsɛ la pɔgdire lebsgo gõŋɔ,dee tarɪ ẽ ka lebse.»

5Tɪ Azezi yele ba yetɪ:«La de la ya sũure n kɛ tɪ ya ka sakɛ pa'algɔ la ĩyã tɪ Amoyisi yʊʊn gʊlsɛ nõor-ẽŋa bɔ ya.

6La halɪ dũnia pĩ'iluŋo,Nawẽnnɛ n yʊʊn nãam nẽrsaalba la,a nãam la bʊraa la pɔka.

7Bɛla ĩyã tɪ bʊraa wʊn basɛ a sɔ,la a ma,dee lagɪm na a pɔga.

8La ba ka le dɛna bayi,ba lebge la ayɪla.

9Bɛla,sɛla tɪ Nawẽnnɛ lagɪm na taaba,nẽrsaala da welge ba.»

10La Azezi la a karẽnbiisi la kẽ la deem, tɪ ba le soke ẽ yelle ẽŋa võorɛ.

11Tɪ a yele ba yetɪ:«Bʊraa sãn lebse a pɔga dee di pɔka ayẽma,a ẽŋɛ la be'em wʊ nẽra n gã'arɪ la a tadãana pɔga.

12La pɔka mẽ sãn basɛ a sɪra dee ele bʊraa ayẽma,a mẽ ẽŋɛ la be'em wʊ a gã'arɛ la bʊraa n dagɪ a sɪra.»

Azezi kã kã'a-sõma bɔ kɔma

(Amatie 19:13-15, Aluki 18:15-17)

13Tɪ nẽrba zozo'e tarɪ kɔm-pɪgsɪ wa'am Azezi zẽ'am tɪ a dɪkɛ a nu'usi paglɛ ba zuto. Tɪ a karẽnbiisi la zɛbɛ nẽrba la.

14La Azezi n yẽ bɛla la,la ka ẽŋɛ a sũure yẽlʊm,tɪ a yele ba yetɪ:«Basɛ-ya kɔm-pɪgsɪ la tɪ ba wa'am mam zẽ'am,da gu'ura-ya ba,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ so'olʊm de la nẽr-sɛba n ãn wʊ kɔma wã bõnɔ.

15Mam yetɪ ya la sɪra,tɪ nẽr-sɛka n ka sakɛ tɪ Nawẽnnɛ sɔna ẽ wʊ bia la,a kãn kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.»

16A yele bɛla,dee to'ose kɔma la mɛ,dɪkɛ a nu'usi paglɛ ba zuto kã kã'a-sõma bɔ ba.

Bõntarsa yelle

(Amatie 19:16-30, Aluki 18:18-30)

17Azezi daan basɛ bilam dee le dɪkɛ la sore sẽnna. Tɪ bʊraa zoe wa'am a zẽ'am, wa ka dũma a nẽŋam soke ẽ yetɪ: «Karẽnsãama, fõn de la nẽr-sõŋɔ, mam wʊn ẽŋɛ la wãne yẽ vɔm n ka ba'asrɪ?»

18Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Bẽm tɪ fõn wi'ira mam tɪ nẽr-sõŋɔ?Nẽra ka boe n ãn sõŋa sãn dagna Nawẽnnɛ mã'a.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Fõn mi Nawẽnnɛ n bɔ nõorɛ tɪ ba ɪta se'em:‹Da kʊ nẽra,da gã'arɛ la fʊ tadãana pɔga,da zũ,da tɔgɛ põmpɔrŋɔ kaseto,da wẽgɛ nẽra,nanna fʊ sɔ,la fʊ ma.› »

20Tɪ bʊraa la lerge ẽ yetɪ:«Karẽnsãama,halɪ mam bõnbɪ'ɪlʊm tɪ mam põn sakra bõn-bãma wuu.»

21Tɪ Azezi bɪsɛ ẽ nõŋɛ ẽ,dee yele ẽ yetɪ:«Sɛla ayɪla n deege dɛna fʊ ẽŋɛ:Sẽŋɛ ka koose fõn tarɪ sɛla la wuu dɪkɛ ligri la bɔ nasdõma,tɪ fʊ wʊn yẽ bõntarsõm Nawẽnnɛ yire,dee wa'am wa dɔla mam.»

22La ẽn wõm wãna la,tɪ a nẽŋa zũŋe tɪ a fõrgɛ la sũ-sã'aŋɔ,se'ere n soe la,a tarɪ la bõntarsõm zo'oge.

23Tɪ Azezi bɪsɛ a karẽnbiisi la kaagɛ, dee yele ba yetɪ: «La tɔ mɛ bɔ bõntatba tɪ ba kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.»

24Tɪ a yetɔga la di'ige a karẽnbiisi la.Tɪ Azezi le yele ba yetɪ:«M kɔma,la tɔ mɛ tɪ nẽra kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

25La de la nãana tɪ yʊgnɛ doose fupĩim yoko pʊam yese,gãnna bõntarsa n wʊn kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.»

26Tɪ la di'ige ba halɪ zozo'e, tɪ ba sɔkra taaba yetɪ: «La sãn dɛna bɛla, ãne n wʊn tã'agɛ yẽ fãarɛ?»

27Tɪ Azezi bɪsra ba dee yetɪ:«Nẽrsaala ka tã wʊn ẽŋɛ bõn-ẽna,la Nawẽnnɛ tã wʊn ẽŋɛ mɛ.Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ tã sɛla woo ɪta mɛ.»

28Tɪ Apɪyɛɛrɪ yele ẽ yetɪ: «Tõma basɛ sɛla woo mɛ dee dɔla fõn.»

29Tɪ Azezi yele yetɪ:«Mam yetɪ ya la sɪra,tɪ nẽr-sɛka n basɛ a yire,bɪɪ a kẽendõma,la a yɪbsɪ,bɪɪ a ma,bɪɪ a sɔ,bɪɪ a kɔma,bɪɪ a vatɔ mam ĩyã,la Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la ĩyã,

30dũnia wã zuo a wʊn to'oge yiɛ,la kẽendõma,la yɪbsɪ,la madõma,la kɔma,la vatɔ nõor-kɔbga,la a wʊn yẽ nãmsgɔ.La wakatɛ n sẽm,a wʊn yẽ vɔm n ka ba'asrɪ.

31La nẽŋam dõma zozo'e wʊn lebge poorʊm dõma,tɪ poorʊm dõma lebge nẽŋam dõma.»

Azezi le tɔgɛ a kũm, la a vo'ore yelle

(Amatie 20:17-19, Aluki 18:31-34)

32Ba daan boe la sore wɛ'ɛsa Zerizalɛm, tɪ Azezi bɔna ba nẽŋa. Tɪ a karẽnbiisi la palẽŋa ẽgra, dee tɪ dabeem tara nẽr-sɛba n daan dolɪ ba la. Tɪ Azezi le tarɪ a karẽnbiisi pia la ayi la sẽŋɛ ka tɔgra pa'ala ba bõn-sɛba n wʊn wa ẽŋɛ ẽŋa,

33yetɪ:«Ya yẽ ya,tɪ we'esɪ la Zerizalɛm,bilam tɪ ba wʊn dɪkɛ Nẽrsaala Dayʊa la ka ẽŋɛ Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la lɔɔ karẽnsãandõma nu'usum.Tɪ ba wʊn tɔgɛ a yelle kʊ yetɪ a masɛ la kũm,dɪkɛ ẽ ẽŋɛ bu-zãŋsɪ nu'usum,

34tɪ ba la ẽ,dee tʊbsɛ nõtõorʊm mĩ ẽ,wẽ ẽ na ka'asa dee kʊ ẽ.La a wʊn vo'oge dabsa atã daarɛ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azakı la Azã sosgo
(Amatie 20:20-28)

35Tı Azebede kɔma Azakı la Azã sẽŋɛ lɛm Azezi yele ẽ yetı: «Karẽnsãama, tõma boorı la tõma n wʊn sose fõn bõn-sɛka la, fʊ ẽŋɛ bɔ tɔ.»

36Tı a soke ba yetı:«Yãma boorı tı m ẽŋɛ la bẽm bɔ ya?»

37Tı ba lerge ẽ yetı:«Fʊ sãn wa dita fʊ na'am na,botı tõma nẽra ayıla zĩ'ire fʊ zʊʊgɔ,tı ayıla zĩ'ire fʊ gɔbga.»

38Tı Azezi lerge ba yetı:«Ya ka mi yãma n sosrı sɛla.Ya wʊn tã'agɛ nãmsɛ nãmsgɔ sɛka tı mam nãmsrı wã,bıı ya wʊn tã'agɛ nãmsɛ wʊ mam n sakɛ tı m nãmsɛ se'em na halı ka ki?»

39Tı ba yele ẽ yetı:«Tı wʊn tã'agɛ ẽŋɛ bɛla.» Tı Azezi lebe yele ba yetı:«Asıra,ya wʊn nãmsɛ nãmsgɔ sɛka tı mam nãmsrı wã halı ka ki.

40La,la dagı mam n wʊn looge sɛka n wʊn zĩ'ire mam zʊʊgɔ bıı mam gɔbga.Nawẽnnɛ mãasʊm zẽ'e-bãma tı a bɔ la nẽr-sɛba tı a yetı a bɔ la.»

41La karẽnbiisi pia la n wõm bɛla la, ba sũure n isge la Azakı la Azã.

42Tı Azezi wi ba wuu,yele ba yetı:«Ya mi tı dũnia wã na'adõma soe ba nẽrba la pãŋa,dee tı kɛ'ɛndõma pẽrgra nẽrba tı ba ıta bãma n boorı se'em.

43La yãma pʊam,la kãn dɛna bɛla.Nẽr-sɛka n boe ya pʊam bɔɔra tı a lebge nẽr-keko,la masɛ mɛ tı a dɛna ya tõntõnna.

44La nẽr-sɛka n boorı tı a dɛna nẽŋadãana ya pʊam,la masɛ mɛ tı a dɛna ya wuu yamŋa.

45Se'ere n soe la,Nẽrsaala Dayʊa la ka wa'am tı nẽrba tõm bɔ ẽ,a wa'am tı a tõm mɛ bɔ,dee dıkɛ a vɔm bɔ tı nẽrba zozo'e yẽ fãarɛ.»

Azezi botı Abartime nini yẽta
(Amatie 20:29-34, Aluki 18:35-43)

46Azezi la a karẽnbiisi la daan sẽŋɛ ka paagɛ dɔla la Zeriko tẽŋa pʊam tɔlla, la ban daan ze'ele tẽŋa la pʊam yɛsra la, nẽr-kʊʊŋɔ n dolı ba. Tı fʊa zẽa sore nõorʊm sɔsra, a yʊ'ʊrɛ de la Abartime, a de la Atime dayʊa.

47La ẽn wõm tı ba tɔgrı tı la de la Azezi n ze'ele Nazarɛtı la,tı a tĩi tɔgra yetı:«Azezi,Adavidi yıŋa,zoe m ninbãalga.»

48Tı nẽrba zozo'e tãsɛ ẽ yetı:«Go'oge fʊ yetɔga la.» Tı a malın tĩi tɔgɛ yetı:«Adavidi yıŋa,zoe m ninbãalga.»

49Tı Azezi ze'ele dee yetı:«Wi-ya ẽ tı a wa'am.» Tı ba wi ẽ yele ẽ yetı:«Keŋe fʊ sũure,isge tı a wi'iri fo.»

50Tı a lobe a fugɔbga basɛ,dee vaa isge sẽŋɛ Azezi zẽ'am.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

51Tı Azezi soke ẽ yetı:«Fõn boorı tı m ẽŋɛ la bẽm bɔ fɔ?» Tı a yetı:«M Zuudãana,mam boorı tı m le yẽta mɛ.»

52Tı Azezi yele ẽ yetı:«Sẽŋɛ,fõn bɔ mam sıra la ĩyã tı fʊ yẽ laafɛ.» Tı fʊa la yẽta bilam mẽŋa,dɔla Azezi sore la zuo.

Amarkı 11

Azezi kẽ'erı Zerizalɛm la na'am

(Amatie 21:1-11, Aluki 19:28-40, Azã 12:12-19)

1Azezi la a karẽnbiisi la daan sẽŋɛ ka yɔna la Zerizalɛm, lɛm Betıfaazı la Betani, Oliivi tãŋa la zẽ'am. Tı a tõm a karẽnbiisi bayi,

2yele ba yetı:«Sẽŋɛ-ya tẽn-sɛka n boe ya nẽŋa la pʊam.Ya sãn paagɛ mĩ,ya wʊn yẽ bõn-biire tı ba lʊ ze'ele,tı nẽra nãn ka bã ẽ.Ya lorge ẽ tarı wa'am.

3La nẽra sãn soke ya yetı:‹Wãne tı ya lɔrgra ẽ?›,ya lerge ẽ yetı:‹Zuudãana la n boorı ẽ›,tı a wʊn basɛ tı ya tarı ẽ leme wa'am tɔtɔ.»

4Tı ba sẽŋɛ ka yẽ bõn-biire la n lʊ zanõrʊm sore nõorʊm,tı ba lorge ẽ.

5La nẽrba basɛba n daan ze bilam soke ba yetı:«Wãne tı yãma lɔrgra bõn-biire la?»

6Tı ba lerge wʊ Azezi n yele ba se'em na,tı nẽrba la basɛ ba.

7Tı ba tarı bõn-biire la sẽŋɛ Azezi zẽ'am,ka dıkɛ ba futo paglɛ a zuo,tı Azezi bã.

8Tı nẽrba zozo'e yɛrgɛ ba futo sore zuo,tı basɛba sẽŋɛ va'am ka kɔ võorɔ wa yɛrgɛ sore zuo.

9Tı nẽr-sɛba n boe a nẽŋa,la sɛba n boe a poorʊm na daan tĩi tɔgra yetı:«Ozaana! Pẽgɛ-ya nẽr-sɛka n sẽm la Zuudãana Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ la.

10Pẽgɛ-ya nẽr-sɛka n sẽm tı a di tı yaaba Adavidi na'am na. Ozaana! Nã'asɛ-ya Nawẽnnɛ n boe saazuum.»

11Tı Azezi paagɛ Zerizalɛm kẽ Wẽnde-kãtʊm na bısɛ sɛla woo kaagɛ. Tı wẽnnɛ mã'agɛ, tı ẽŋa la a karẽnbiisi pia la ayi la yese sẽŋɛ Betani.

Azezi kã be'em bɔ kẽnkãŋa

(Amatie 21:18-19)

12Tı beere wiige, tı ba ze'ele Betani lɛbra Zerizalɛm, tı Azezi kɔm dõnna.

13Tı a yẽ kẽnkãŋa n ze zãazãarɛ tara võorɔ,tı a sẽŋɛ tı a ka bısɛ a na'an wʊn yẽ sɛla kẽnkãŋa la zuo.La ẽn paagɛ la,a ka yẽ sɛla a zuo,a yẽ la võorɔ mã'a.Se'ere n soe la,kẽnkãma wakatɛ daan nãn ka paagɛ.

14Tı Azezi yele kẽnkãŋa la yetı:«Nẽra kãn le malın di fʊ bıɛ.» Tı a karẽnbiisi la wõm.

Azezi dige nẽrba n koosrı lɔgrɔ Wẽnde-kãtʊm na

(Amatie 21:12-17, Aluki 19:45-48, Azã 2:13-22)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Tı ba paagɛ Zerizalɛm, tı Azezi kẽ Wẽnde-kãtɛ la zẽnzakam digra nẽr-sɛba n koosrı, la sɛba n da'arı Wẽndeem na tı ba yɛsra. Dee zã'agɛ lig-tɛɛrba taablıdõma, la sɛba n koosrı na'adawɛma la kʊgsı lʊbɛ.

16La a daan ka sakɛ tı nẽra zɛɛra sɛla dɔla Wẽnde-kãtɛ la zẽnzakam.

17Dee daan zãsna nẽrba la yetı:«La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tı Nawẽnnɛ yetı:‹Ba wʊn wi'ira mam deego la tı pʊ'ʊsgɔ deego buuri wuu ĩyã.› La yãma dıkɛ ẽ ẽŋɛ la nayigba lagsgɔ zẽ'a.»

18Tı Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la lɔɔ karẽnsãandõma wõm bɛla, ɛɛra bãma n wʊn ẽŋɛ se'em kʊ ẽ, la ba zotı ẽ mɛ, se'ere n soe la, a zãsŋɔ la daan kẽ nẽr-kʊʊŋɔ la sũure mɛ zozo'e.

19Tı zaanõorɛ daan mã'agɛ,tı Azezi la a karẽnbiisi yese tẽŋa la pʊam.

Kẽnkãŋa n kʊı yelle

(Amatie 21:20-22)

20Tı bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ tı ba dɔla sore la, yẽ kẽnkãŋa la n kʊı la yẽga wuu.

21Tı Apıyɛɛrı tẽegɛ lan ẽŋɛ se'em na,yele Azezi yetı:«Karẽnsãama,bısɛ,kẽnkãŋa la tı fʊ kã be'em bɔ ẽ na kʊı mɛ.»

22Tı Azezi yele ba yetı:«Bɔ-ya Nawẽnnɛ sıra.

23Mam yetı ya la asıra,tı nẽra sãn yele tãn-ẽna yetı:‹Võogɛ ka lui mõgrɛ pʊam›,dee bɔ sıra a sũure pʊam tı ẽŋa n yele se'em na wʊn ẽŋɛ,dee ka sẽ'ena,la wʊn sırı ẽŋɛ.

24Bɛla tı mam yetı,ya sãn pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ sɔsra sɛla,bɔ-ya Nawẽnnɛ sıra tı ya to'oge ya,tı ya wʊn sırı to'oge.

25La ya sãn bɔna mĩ pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ,ya sãn tara yelle la nẽra,basɛ-ya ẽ taalɛ,tı ya Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum mẽ basɛ ya tõon-be'ero taalɛ.[

26Yãma sãn ka basɛ nẽr-sɛba n ẽŋɛ ya be'em na taalɛ,ya Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum mẽ kãn basɛ ya tõon-be'ero taalɛ.]»

Ãne n bɔ Azezi nõorɛ tı a tõnna?

(Amatie 21:23-27, Aluki 20:1-8)

27Azezi la a karẽnbiisi la le sẽŋɛ la Zerizalɛm, tı Azezi kẽ Wẽnde-kãtʊm na ɛɛra. Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la lɔɔ karẽnsãandõma, la tẽŋa la kẽma sẽŋɛ a zẽ'am,

28ka soke ẽ yetı:«Fõn yẽ nõorɛ la bɛ ıta bõn-bãna?Bıı ãne n bɔ fõn nõorɛ tı fõn ıta bõn-bãna?»

29Tı Azezi lerge ba yetı:«Mam wʊn soke ya sokre ayıla,tı ya sãn lerge mam,mam mẽ wʊn yele ya nõor-sɛka tı mam tarı ıta bõn-bãna.

30Azã n daan misri nẽrba ko'om pʊam na,la de la Nawẽnnɛ n tõm ẽ bıı,la de la nẽrsaalba?Lerge-ya ma.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Tı ba bãm na taaba yetı:«Tı sãn lerge yetı,la de la Nawẽnnɛ n tõm ẽ,a wʊn yetı,bẽm ĩyã tı tõma ka sakɛ ẽ?

32Tı mẽ kãn tã'agɛ yetı la de la nẽrsaalba n tõm ẽ.» Ba daan zotı la nẽrba la,se'ere n soe la,nẽrba la wuu daan sakɛ tı Azã sırı de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa.

33Tı ba koŋe lerge ẽ yetı:«Tõma ka mi.» Tı Azezi yele ba yetı:«Mam mẽ kãn yele ya mam n yẽ nõorɛ zẽ'e-sɛka ıta bõn-bãma.»

Amarkı 12

Nẽrba n bısrı va'am makrɛ

(Amatie 21:33-46, Aluki 20:9-19)

1Bɛla poorʊm, Azezi daan magsrı la magsa tɔgra bɔ'ɔra ba yetı: «Bʊraa ayıla n daan kɔ a va'am sele tıısı yʊ'ʊrɛ n de viinye, mẽ lalga kaagɛ ẽ, dee tũ boko tı ba wẽkra viinye la biɛ, dee mẽ de-woko tı ba zɔnna bısra a va'am na, yãŋa dıkɛ va'am na bɔ nẽrba tı ba bısra, dee sẽŋɛ sore.

2Tı viinye la biɛ go'osgo wakatɛ paagɛ,tı a tõm a tõntõnna tı a sẽŋɛ sɛba n bısrı va'am na zẽ'am ka to'oge a pʊrɛ wa'am wa bɔ ẽ.

3Tı ba yõkɛ tõntõnna la wẽ,botı a lebe kule zãŋa.

4Tı va'am na dãana le tõm nẽra ayıla ba zẽ'am,tı ba wẽ a zuugo ãagɛ,dee yaalɛ ẽ.

5Tı a le malın tõm nẽra ayıla,tı ba kʊ ẽ.Tı a tõm nẽrba zozo'e,tı ba wẽ basɛba,dee kʊ basɛba.

6La nẽra ayıla mã'a n daan deege tı a tãna wʊn tõm, la de la a bi-nõŋrɛ. Tı a daan tõm ẽ sɛba n bısrı va'am na zẽ'am, dee tẽ'esra yetı: ‹Ẽna n de mam dayʊa la, ba wʊn nan ẽ.›

7Tı sɛba n bısrı va'am na yele taaba yetı:‹Ẽna n wʊn wa sɔɔgɛ sɔna a sɔ bõntarsõm na,basɛ-ya tı tı kʊ ẽ,tı bõntarsõm na lebge tõma bõnɔ.›

8Tı ba yõkɛ ẽ kʊ,tarı ẽ yese va'am na kẽnkɛrŋa ka basɛ.

9Bɛla, va'am na dãana yãŋa wʊn ẽŋɛ la wãne? A wʊn wa'am wa kʊ sɛba n bısrı va'am na mɛ, dee to'oge va'am na bɔ basɛba.

10Yãma põn karẽŋɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ zẽ'e-sɛka n gʊlsɛ yetı:‹Kug-sɛka tı tõnmẽtba zagsɛ la n lebge kugre n botı deego la tara pãŋa.

11La de la Zuudãana Nawẽnnɛ n ẽŋɛ bõn-ẽna, tı la dɛna yel-di'iŋa bɔ tõma.› »

12Tı Zifdõma nẽŋadõma la daan ɛɛra tı ba yõkɛ Azezi, se'ere n soe la, ba mi tı la de la bãma ĩyã tı a makɛ makrɛ ẽŋa, la ba daan zotı la nẽrba la, tı ba basɛ ẽ dee fõrgɛ.

Ba soke Azezi lampo yʊa yelle

(Amatie 22:15-22, Aluki 20:20-26)

13Tı ba tõm Farisi dõma basɛba, la naba A'erɔdı nẽrba basɛba, tı ba sẽŋɛ ka soke Azezi sokre tı a tɔgɛ tuuge tı ba yẽ sore yõkɛ ẽ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Tı ba wa'am wa yele ẽ yetı:«Karẽnsãama,tõma mi tı fõn de la sıra dãana,dee ka fabla nẽrba n tɔgrı fõn yelle se'em na,fõn ka tũ'usri nẽrba,la fõn zãsnı nẽrba Nawẽnnɛ sore yɛla la sıra.Tõma yetı tı soke bısɛ,sore boe tı tı yɔ lampo bɔ Rom na-keko bıı,sore ka boe?Tı yɔ bıı tı da yɔ?»

15Tı Azezi bãŋɛ tı ba boorı tı ba bẽrɛ ẽŋa mɛ,soke ba yetı:«Bẽm tı ya bẽta ma?Tarı-ya lagfɔ wa'am tı m bısɛ.»

16Tı ba tarı lagfɔ la wa'am wa bɔ ẽ.Tı Azezi soke ba yetı:«Ãne yinyisŋa,la ãne yʊ'ʊrɛ n gʊlsɛ a zuo?» Tı ba lerge yetı:«La de la Rom na-keko la.»

17Tı Azezi yele ba yetı:«Bɔ-ya na-keko la ẽŋa n soe bõn-sɛka,dee bɔ Nawẽnnɛ ẽn soe bõn-sɛka.» Tı Azezi yetɔga la di'ige ba.

Ba soke Azezi kũm vo'ore yelle

(Amatie 22:23-33, Aluki 20:27-40)

18Saduse dõma n yetı nẽra sãn ki a kãn vo'oge la, bãma nẽrba basɛba n wa'am Azezi zẽ'am wa soke ẽ yetı:

19«Karẽnsãama,Amoyisi yʊʊn gʊlsɛ bɔ tõma yetı:‹Nẽra sɔbia sãn ki deege a pɔga dee ka tara bia,a di pɔkõorɛ la dɔgɛ kɔma bɔ sɛka n ki la.›

20La bʊraası bayopɔı n daan boe dɛna sɔbiisi.Tı pɔspɔsı dãana la di pɔga,ki dee ka dɔgɛ bia.

21Tı bʊyi dãana la di pɔkõorɛ la,mẽ ki dee ka dɔgɛ bia.Tı bʊtã dãana la mẽ ẽŋɛ bɛla.

22La bãma bayopɔı la wuu lagım di pɔka la mɛ,ki dee ka dɔgɛ bia.Bɛla poorʊm tı pɔka la mẽ ki.

23Bãma bayopɔı wuu n lagım di pɔka la dee ki la,ba sãn wa vo'oge kũm vo'ore daarɛ,ãne n wʊn sɔna pɔka la?»

24Tı Azezi yele ba yetı: «Ya tuuge mɛ, yãma n ka mi Nawẽnnɛ gõŋɔ n yele se'em, la Nawẽnnɛ pãŋa n ãn se'em na ĩyã.

25Kũm vo'ore daarɛ,bʊraası ka diti pɔgba,la pɔgsı mẽ ka ellı sırba,ba wuu wʊn ãna wʊ malɛkadõma n boe Nawẽnnɛ yire la.

26La sãn dɛna kũm vo'ore yelle,yãma nãn ka karẽŋɛ Amoyisi gõŋɔ la pʊam Nawẽnnɛ n yʊʊn ze'ele tũntuugo la pʊam tɔgɛ la ẽ se'em na?A yʊʊn yele yetı:‹Mam de la Abraham,la A'izakı,la Azakɔbı Nawẽnnɛ.›

27La pa'alɛ tı bãma wuu vɔa mɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ dagı sɛba n ki Nawẽnnɛ,a de la sɛba n vɔa Nawẽnnɛ.Ya tuuge mɛ zozo'e.»

Nawẽnnɛ n bɔ nõorɛ tı ba ıta se'em na, bõn-kãna n gãnnı?

(Amatie 22:34-40, Aluki 10:25-28)

28Tı lɔɔ karẽnsãandõma nẽra ayıla wõm ban tɔgrı la taaba, dee bãŋɛ tı Azezi lerge Saduse dõma la sõŋa, tı a lɛm ẽ, soke ẽ yetı: «Nawẽnnɛ n bɔ nõorɛ tı ba ıta se'em na wuu pʊam, bõn-kãna n gãnnı?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Sɛka n gãnnı wuu n wãna:‹lsrayɛlı dõma,selse-ya.Zuudãana n de tı Nawẽnnɛ na,de la Zuudãana ayıla.

30Nõŋɛ Nawẽnnɛ n de fʊ Zuudãana la fʊ sũure wuu,la fʊ sıa wuu,la fʊ yɛm wuu,la fʊ pãŋa wuu.›

31La bʊyi dãana n wãna:‹Nõŋɛ fʊ tadãana wʊ fõn nõŋɛ fʊ mẽŋa se'em na.› Nõorɛ ayẽma ka boe n gãnnı bãna.»

32Tı lɔɔ karẽnsãama la yele ẽ yetı:«Karẽnsãama,fõn yele se'em na ãn sõŋa,la de la sıra,Nawẽnnɛ de la ayıla,ayẽma ka boe sãn dagna ẽŋa mã'a.

33Fʊ nõŋɛ Nawẽnnɛ la fʊ sũure wuu,la fʊ yɛm wuu,la fʊ pãŋa wuu,la fʊ nõŋɛ fʊ tadãana wʊ fõn nõŋɛ fʊ mẽŋa se'em na,ãn sõŋa mɛ gãnna kãabgɔ buuri wuu.»

34Tı Azezi yẽ ẽn lerge la yɛm na, tı a yele ẽ yetı: «Fʊ ka zãagɛ la Nawẽnnɛ so'olʊm.» Tı nẽra nẽra ka le saagɛ soke ẽ sokre.

Krisi de la naba Adavidi Zuudãana

(Amatie 22:41-46, Aluki 20:41-44)

35Azezi n daan zãsnı nẽrba Wẽnde-kãtʊm na, a soke ba yetı: «Wãne tı lɔɔ karẽnsãandõma yetı Krisi de la naba Adavidi yıŋa?

36Dee tı Nawẽnnɛ Sıa yʊʊn botı Adavidi mẽŋa tɔgɛ yetı:‹Zuudãana Nawẽnnɛ yele mam Zuudãana yetı, zĩ'ire m zʊʊgɔ bɔba halı tı m wa ẽŋɛ fʊ bɛ'ɛba la tı ba bɔna fʊ nãma tẽŋa.›

37Adavidi mẽŋa sãn wi ẽ yetı: ‹Zuudãana›, la wʊn ẽŋɛ la wãne tı a dɛna Adavidi yıŋa?» Tı nẽr-kʊʊŋɔ la sɛlsra a yetɔga la sũ-yẽlʊm.

Azezi yele nẽrba tı ba da ãna wʊ lɔɔ karẽnsãandõma

(Amatie 23:1-36, Aluki 20:45-47)

38Azezi n zãsnı nẽrba la, a yele ba yetı: «Guuse ya mẽŋa la lɔɔ karẽnsãandõma n eerı kaara la fu-wogro bɔɔra tı nẽrba pʊ'ʊsra nã'asra ba da'asʊm,

39dee bɔɔra nã'asgɔ zẽ'esı wẽndeto pʊam,la dia zẽ'esʊm tı ba zẽa la.

40Ba to'osrı la pɔkõpa n tarı sɛla la wuu,dee pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ pʊ'ʊs-wogro tı nẽrba bısra ba.Ba wʊn yẽ sıbgrɛ gãnna wuu.»

Pɔkõorɛ bɔ'a yelle

(Aluki 21:1-4)

41Azezi daan zĩ la Wẽnde-kãtʊm ligri daka la zẽ'am dee bısra nẽr-kʊʊŋɔ la n sẽnnı ıta ligri daka la pʊam. Tı bõntatba zozo'e ıta ligri pãı.

42Tı pɔkõorɛ n de nasa wa'am wa dıkɛ lig-kõb-pıgsı bayi mã'a ẽŋɛ mĩ.

43Tı Azezi wi a karẽnbiisi la,yele ba yetı:«Mam yetı ya la asıra,tı pɔkõorɛ ẽna n de nasa la ẽŋɛ ligri daka la pʊam zo'oge gãnna ba wuu mɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

44Se'ere n soe la,bãma wuu looge la bãma n tarı sɛla pãı la pʊam wa ẽŋɛ mĩ.La ẽŋa n de nasa la,dıkɛ la a dia ligri wuu wa ẽŋɛ mĩ.»

Amarkı 13

Wẽnde-kãtɛ la sã'aŋɔ, la dũnia ba'asgɔ nãmsgɔ yelle

(Amatie 24:1-28, Aluki 21:5-24)

1Azezi daan ze'ele la Wẽnde-kãtʊm na yɛsra, tı a karẽnbia ayıla yele ẽ yetı: «Karẽnsãama, bısɛ kuga n ba ãna sõŋa tı ba dıkɛ mẽ de-kãra se'em.»

2Tı Azezi yele ẽ yetı:«Fõn yẽ de-kãra wã,ba wʊn lʊbɛ ba wuu mɛ saam saam tı kugre baa ayıla kãn weege a tadãana zuo.»

3La Azezi daan sẽŋɛ ka zẽa la Oliivi tãŋa zuo tı a nẽŋa bısra Wẽnde-kãtɛ la. La Apıyɛɛrı, la Azakı, la Azã, la A'ãndre mã'a n daan boe a zẽ'am,

4soke ẽ yetı:«Yele to,wakat-kãna tı bõn-ẽŋa wʊn ẽŋɛ,la bẽm n wʊn pa'alɛ tı wakatɛ la paagɛ mɛ tı bõn-bãma wuu wʊn ẽŋɛ?»

5Tı Azezi yele ba yetı:«Guuse-ya tı nẽra da pã'asɛ ya tı ya tuuge.

6Nẽrba zozo'e n wʊn dıkɛ mam yʊ'ʊrɛ wa'am wa pã'asra ya,tı ba nẽra woo yetı:‹Mam n de Krisi la.› La ba wʊn botı nẽrba zozo'e tuuge mɛ.

7Ya sãn wa wõm zɛbrɛ dãmnɛ,la zɛbrɛ yelle,da basɛ-ya tı dabeem kẽ ya,dẽnı tı bõn-bãma ẽŋɛ.La,la nãn ka de dũnia ba'asgɔ.

8Buuri ayıla wʊn isge zɛbra la buuri ayẽma,tı so'olʊm ayıla isge zɛbra la so'olʊm ayẽma.La tẽŋa wʊn tĩi mĩim mɛ zẽ'esı zozo'e,la kɔm wʊn bɔna.Bɛla wuu nãn de la toogo la sẽŋrɛ,la ãn wʊ pɔka virgre toogo n nãn sẽŋrı la.

9Guuse ya mẽŋa, tı nẽrba wʊn tarı ya mɛ sẽŋɛ ka sãm ba sarıyadia zẽ'esʊm, tı ba wẽ ya ba wẽndeto pʊam. La ba wʊn tarı ya sẽŋɛ gɔmnadõma, la na'adõma nẽŋam mam ĩyã. La ya wʊn tɔgɛ mam yɛla pa'alɛ ba.

10La dẽnı tı Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la dẽŋɛ mõolɛ bɔ buuri wuu,dee tı dũnia ba'asgɔ paagɛ.

11La ba sãn wa yõgɛ ya tarı sẽŋɛ ka sãm sarıyadia zẽ'am,ya da fabla yãma n wʊn tɔgɛ se'em,wakatɛ sãn wa paagɛ,tɔgɛ-ya yetɔg-sɛba tı Nawẽnnɛ wʊn bɔ ya la,se'ere n soe la,la dagı ya mẽŋa n wʊn tɔgɛ,la de la Nawẽnnɛ Sıa n wʊn sõŋɛ ya.

12Sɔbia wʊn botı ba yõkɛ sɔbia kʊ,tı sɔ mẽ wʊn ẽŋɛ a bia bɛla,la kɔma wʊn zɛbra la ba sɔdõma,la ba madõma botı ba kʊ ba.

13Nẽrba zozo'e wʊn sise ya mam yʊ'ʊrɛ ĩyã.La nẽr-sɛka n wʊn mõrgɛ ze'ele kãŋkãŋɛ ka paagɛ ba'asgɔ wʊn yẽ fãarɛ.

14Ya wʊn wa yẽ sɛka n de bõn-be'ego n sã'anı sɛla woo la, tı a boe zẽ'e-sɛka n ka masɛ tı a bɔna la.» (Sɛka n karẽŋrı la mõrgɛ wõm a võorɛ.) «Ya sãn yẽ bɛla, sɛba n boe Zude zoe zom tãnsı zuo.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15La nẽr-sɛka n boe gɔsgɔ da sige bɔɔra tɪ a kẽ deem dɪkɛ sɛla.

16La nẽr-sɛka n boe va'am da kãn lebe kule yire tɪ a dɪkɛ a fuugo.

17Dabs-bãma,la wʊn dɛna la toogo bɔ pɔg-sɛba n tarɪ pʊa la,la sɛba n tarɪ kɔma tɪ ba mõgra la.

18Sose-ya Nawẽnnɛ tɪ yel-bãma da wa dɛna ɔɔrɔ wakatɛ.

19Se'ere n soe la,dabs-bãma wʊn dɛna la toogo zozo'e,tɪ ba nãn ka yẽ halɪ pĩ'iluŋo tɪ Nawẽnnɛ nãam dũnia wa paam zĩna,la toog-ẽŋa buuri kãn le malɪn wa'am.

20Nawẽnnɛ sãn ka bo'oge nɪ dabs-bãma sõorɛ,nẽra ka boe nɪ n wʊn põsɛ.La Nawẽnnɛ mẽŋa nẽrba tɪ a looge la ĩyã,tɪ a bo'oge dabs-bãma sõorɛ.

21La nẽra sãn yele ya yetɪ: ‹Bɪsɛ-ya, Krisi boe la kalam›, bɪɪ ‹bɪsɛ-ya, a boe la ke›, ya da sakɛ.

22Nẽrba n wʊn wa'am wa parɪm tɪ bãma n de Krisi,la nẽrba n wʊn wa'am wa parɪm tɪ bãma n de Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba tõm tõon-yãlma,la yel-kɪrsɪ,bɔɔra tɪ ba sãn tã'agɛ,ba botɪ nẽr-sɛba tɪ Nawẽnnɛ looge la tuuge doose ba.

23Guuse ya mẽŋa,tɪ mam dẽŋɛ yele ya sɛla woo mɛ.»

Azezi n de Nẽrsaala Dayʊa la lemŋo

(Amatie 24:29-44, Aluki 21:25-36)

24Azezi le yele yetɪ: «Toogo la dabsa poorʊm, wẽntulle wʊn sobge mɛ, tɪ wõrga kãn le nẽera a peelem.

25La wõrbiɛ wʊn ze'ele saazuum lui.La bõn-sɛba n boe saazuum wʊn mĩim mɛ.

26La ba wʊn yẽ Nẽrsaala Dayʊa la n boe sawara pʊam sẽna la pãn-kãtɛ,tɪ a na'am pãŋa peelem nẽegɛ.

27La a wʊn tõm a malɛkadõma mɛ tɪ ba sẽŋɛ dũnia gɔbga la zʊʊgɔ,la dapoore la zanõrɛ,ka lagsɛ nẽr-sɛba tɪ a looge la halɪ ka paagɛ dũnia tɛka wuu.»

28Azezi le yele ba yetɪ: «Dɪkɛ-ya makrɛ la kẽnkãŋa bãŋɛ zãsŋɔ la võorɛ. Kẽnkãŋa wila sãn wa pusra võorɔ, ya mi tɪ sigre lɛm mɛ.

29Bɛla mẽ,ya sãn wa yẽ tɪ bõn-bãma wuu ɪtɪ,ya bãŋɛ tɪ Nẽrsaala Dayʊa la lɛm mɛ,a boe la zanõrʊm.

30Mam yetɪ ya la sɪra,tɪ bõn-bãna wʊn ɪta mɛ dee tɪ zamãan-ẽna yãŋa tole.

31Saazuum la tẽŋa wʊn tole mɛ,la mam yetɔga kãn malɪn tole.

32Nẽra nẽra ka mi daar-sɛka la wakat-sɛka tɪ Nẽrsaala Dayʊa la wʊn leme wa'am. Baa malɛkadõma n boe Nawẽnnɛ yire, bɪɪ Dayʊa la mẽŋa ka mi, sãn dagna Sɔ Nawẽnnɛ mã'a.

33Guuse ya mẽŋa sõŋa,la ya mãasʊm,se'ere n soe la,ya ka mi wakatɛ la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34La wʊn ãna wʊ bʊraa n we'esɪ sore dee dɪkɛ a yire gu'ule a tõntõnɪba,bɔ tõntõnna woo a tõonɛ,dee yele zanõr-gu'ura tɪ a gu'ura.

35Bɛla ĩyã gu'ura-ya,se'ere n soe la,ya ka mi wakat-sɛka tɪ yidãana la wʊn leme wa'am.A tã wʊn leme wa'am zaanõorɛ mɛ,bɪɪ sõnsʊa,bɪɪ nõ-rɔɔgɔ kaasga wakatɛ,bɪɪ bulika.

36Guuse-ya tɪ yidãana la da wa'am wa di'ige ya,tɪ ya gĩsri mɛ.

37Mam n yetɪ ya se'em na,mam yetɪ nẽrba wuu la bɛla,gu'ura-ya.»

Amarkɪ 14

Zifdõma nẽŋadõma eerɪ sore tɪ ba kʊ Azezi

(Amatie 26:1-5, Aluki 22:1-2, Azã 11:45-53)

1La daan deege la dabsa ayi tɪ Zɔɔg-basɛ kibsa tɪ ba obrɪ borborɪ n ka tarɪ dãbɪllɛ dabsa paagɛ. Tɪ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la lɔɔ karẽnsãandõma ɛɛra sore tɪ ba sʊgɛ yõkɛ Azezi kʊ.

2Tɪ ba yele taaba yetɪ:«Tɪ da kãn ẽŋɛ-ya bɛla kibsa wã pʊam,tɪ nẽrba la wʊn gire mɛ.»

Pɔka n ka'agɛ kaam ẽŋɛ Azezi zuo

(Amatie 26:6-13, Azã 12:1-8)

3Azezi daan boe la Betani, Asimõ n wa dɛna kõnkonne yire, tɪ ba daan bɔna mĩ dita. Tɪ pɔka tarɪ albatrɪ dugla n pɪrɛ la tɪdarɛ ka-sõma ligri n zo'oge tɪ ba wi'iri tɪ naarɪ, wa'am wa vuke dugla la, ka'agɛ kaam na ẽŋɛ Azezi zuugo.

4Tɪ nẽrba basɛba n boe bilam na sũure sã'am,tɪ ba yele taaba yetɪ:«Bẽm tɪ pɔka la sã'am ka-sõma la wãna?

5Ba tã nɪ wʊn koose ba gãŋɛ lig-kõba kɔbstã mɛ,dɪkɛ ligri la bɔ nasdõma.» Tɪ ba zɛrgɛ pɔka la.

6Tɪ Azezi yele ba yetɪ: «Basɛ-ya pɔka la bãalam, bẽm tɪ ya tɔgra ẽ tɪ a sũure sã'am? Ẽn ẽŋɛ sɛla bɔ mam na de la tõon-sõŋɔ.

7Nasdõma boe la ya lɛ mɛ wakatɛ wuu,ya tã wʊn ẽŋɛ ba sõŋa mɛ yan boorɪ wakat-sɛka,la mam kãn bɔna la ya lɛ wakatɛ wuu.

8Ẽŋa n tarɪ sɛla la,tɪ a ẽŋɛ.Ẽn ka'agɛ ka-sõma la ẽŋɛ mam ĩyã la,a dẽŋɛ ẽŋɛ la ban wʊn ẽŋɛ mam se'em mam laarɛ daarɛ.9Mam yetɪ ya la asɪra,tɪ dũnia wã zẽ'e-sɛka wuu tɪ ba wʊn wa mõolɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la,ba mẽ wʊn tɔgɛ pɔka wã n ẽŋɛ mam se'em wã,tɪ ba tẽra a yelle.»

Azudaasɪ eerɪ sore tɪ a pa'alɛ tɪ ba yõkɛ Azezi

(Amatie 26:14-16, Aluki 22:3-6)

10Tɪ Azudaasɪ Iskariyo n de Azezi karẽnbiisi pia la ayi la nẽra ayɪla sẽŋɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma zẽ'am, ka yele ba tɪ ẽŋa wʊn pa'alɛ tɪ ba yõkɛ Azezi.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11La ban daan wõm ẽn yele se'em na,tɪ ba sũure ẽŋɛ yẽlʊm,tɪ ba yetɪ bãma wʊn bɔ ẽ ligri.Tɪ Azudaasɪ yãŋa ɛɛra so-sɛka tɪ a wʊn pa'alɛ tɪ ba yãŋɛ yõkɛ ẽ na.

Azezi diti Zɔɔg-basɛ kibsa la a karẽnbiisi

(Amatie 26:17-30, Aluki 22:7-23, Azã 13:21-30, 1 Korẽntɪ 11:23-25)

12Borborɪ n ka tarɪ dãbɪllɛ kibsa la pɔspɔsɪ daarɛ tɪ ba kʊʊrɪ pebilsi dita Zɔɔg-basɛ kibsa la n daan paagɛ. Tɪ Azezi karẽnbiisi la soke ẽ yetɪ: «Fõn boorɪ tɪ tɪ sẽŋɛ la bɛ ka mãasʊm Zɔɔg-basɛ kibsa la tɪ fʊ di?»

13Tɪ Azezi tõm a karẽnbiisi bayi yele ba yetɪ:«Sẽŋɛ-ya tẽŋa la pʊam,tɪ ya wʊn tʊ'ʊsɛ bʊraaga n tʊ yoore la ko'om,ya doose ẽ

14sẽŋɛ yi-sɛka tɪ a wʊn kẽ la,ka yele yidãana la yetɪ:‹Karẽnsãama la yetɪ,deego boe la bɛ,tɪ ẽŋa la a karẽnbiisi wʊn di Zɔɔg-basɛ kibsa la?›

15A wʊn pa'alɛ ya de-kãtɛ n boe ayẽma zuo,tɪ sɛla woo mãasʊm bɔna mĩ.Bilam tɪ ya wʊn mãasʊm tɪ tɪ di kibsa la.»

16Tɪ a karẽnbiisi la yese sẽŋɛ tẽŋa la pʊam ka yẽ sɛla woo wʊ Azezi n yele ba se'em na.Tɪ ba mãasʊm Zɔɔg-basɛ kibsa la bilam.

17Tɪ wẽnnɛ daan mã'agɛ, tɪ Azezi la a karẽnbiisi pia la ayi la wa'am,

18wa zẽa dita,tɪ Azezi yele ba yetɪ:«Mam yetɪ ya la asɪra,tɪ ya nẽra ayɪla n diti la mam kalam n wʊn pa'alɛ tɪ ba yõkɛ mam.»

19Tɪ la daan sã'am ba sũure.Tɪ ba sɔkra ẽ ayɪla ayɪla yetɪ:«La de la mam?»

20Tɪ a lerge ba yetɪ:«La de la ya nẽrba pia la ayi la nẽr-sɛka n wʊn yɛglɛ la mam tũm a nu'ugo laaga pʊam na.

21Nẽrsaala Dayʊa la wʊn ki wʊ lan põn gʊlsɛ a yelle Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam se'em na.La sɛka n yetɪ a pa'alɛ tɪ ba yõkɛ Nẽrsaala Dayʊa la wʊn yẽ toogo.Nẽr-ẽŋa ma sãn ka dɔgɛ nɪ ẽ n sõɪ.»

22La ban daan diti la, tɪ Azezi dɪkɛ borborɪ pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ, dee fiise bɔ a karẽnbiisi la yetɪ: «To'oge-ya di, ẽna wã de la mam ĩyã.»

23Dee dɪkɛ bõn-yũula pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,dee bɔ ba,tɪ ba wuu yũ.

24Dee yele ba yetɪ:«Bãna wã de la mam zɪum n wʊn yese saagɛ nẽrba zozo'e ĩyã,pa'alɛ tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ la ba.

25Mam yetɪ ya la asɪra,tɪ mam kãn le yũ viinye biɛ bõn-yũula wã,halɪ tɪ la ka paagɛ daar-sɛka tɪ mam wʊn le yũ ba Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.»

26Tɪ ba yõom yõoma pẽgɛ Nawẽnnɛ,dee yese wɛ'ɛsa Oliivi tãŋam.

Azezi yetɪ Apɪyɛɛrɪ wʊn sɪ'ɪsɛ ẽŋa

(Amatie 26:31-35, Aluki 22:31-34, Azã 13:36-38)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Tı Azezi yele a karẽnbiisi la yetı: «Yãma wuu wʊn lebe la poorʊm dee basɛ mam, se'ere n soe la, la gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı: ‹Mam wʊn kʊ dũnsĩina dee tı piisi la wırgɛ.› »

28La Azezi le yele ba yetı:«La mam sãn wa vo'oge,mam wʊn dẽŋɛ ya sẽŋɛ Galile.»

29Tı Apıyɛɛrı yele ẽ yetı:«Baa ba wuu sãn lebe poorʊm dee basɛ fõn,mam kãn basɛ fõn.»

30Tı Azezi yele ẽ yetı:«Mam yetı fʊ la sıra,tı zĩna,yʊ'ʊŋɔ ẽna wã,lan dẽŋɛ nõ-rɔɔgɔ n wʊn kaasɛ nõorɛ ayi,fʊ wʊn sı'ısɛ nõorɛ atã tı fõn ka mi mam.»

31Tı Apıyɛɛrı le tɔgɛ ke'enke'em yetı:«Baa la sãn dɛna tı mam lagım na fõn ki,mam kãn malın sı'ısɛ fõn.» Tı karẽnbiisi la wuu lagım yele bɛla.

Azezi pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ Getsemane

(Amatie 26:36-46, Aluki 22:39-46)

32Tı ba paagɛ zẽ'e-sɛka yʊ'ʊrɛ n de Getsemane la. Tı Azezi yele a karẽnbiisi la yetı: «Zĩ'ire-ya kalam dee tı m sẽŋɛ ka pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ.»

33La a tarı la Apıyɛɛrı,la Azakı,la Azã sẽŋɛ.Tı a sũure sã'am zozo'e,tı la dãan ẽ.

34Tı a yele ba yetı:«Sũ-sã'aŋɔ n tarı mam zozo'e tı mam ãna wʊ m yetı m ki mɛ na.Weege-ya kalam gu'ura,da gĩse-ya.»

35La a sẽŋɛ la nẽŋa fẽe,ka võglɛ tẽŋa pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ yetı,la sãn tãna,toogo la fõrgɛ dee basɛ ẽ.

36Dee yetı:«M Sɔ,fõn tã sɛla woo ıta,basɛ tı nãmsgɔ ẽna fõrgɛ dee basɛ ma.La,la da kãn dɛna mam n boorı se'em,la dɛna fõn boorı se'em.»

37La a leme a karẽnbiisi batã la zẽ'am wa yẽ tı ba gĩsri mɛ, tı a soke Apıyɛɛrı yetı: «Asimõ, fõn gĩsri mɛ? Fõn ka tã wʊn gu karf-ayıla ka gĩse?»

38Dee yele ba yetı:«Basɛ-ya gẽem dee pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ tı yelle da paagɛ ya tı ya lui.Ya sıa la boorı mɛ,la ya ĩyã ka tara pãŋa.»

39La a daan le lebe ka pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ wʊ ẽn pʊ'ʊsɛ se'em na.

40Dee le leme wa yẽ tı ba gĩsri mɛ,se'ere n soe la,gẽem n ba tarı ba.Tı ba ka mina ban wʊn yele ẽ se'em.

41A daan le sẽŋɛ mɛ, dee leme wa'am nõorɛ atã pʊam wa soke ba yetı: «Ya ken vɔ'ɔsra mɛ dee gĩsra? La ẽŋɛ ba'asɛ mɛ, wakatɛ paagɛ mɛ tı ba wʊn dıkɛ Nẽrsaala Dayʊa la ẽŋɛ tõon-be'ero dõma nu'usum.

42Isge-ya tı sẽŋɛ,tı sɛka n wʊn pa'alɛ tı ba yõkɛ mam na n wãna sẽm.»

Ba yõkɛ Azezi

(Amatie 26:47-56, Aluki 22:47-53, Azã 18:3-12)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

43Azezi n daan ken tɔgra la, tı Azudaası n de a karẽnbiisi pia la ayi la nẽra ayıla, doose la nẽr-kʊʊŋɔ sẽŋɛ paam. La nẽr-kʊʊŋɔ la daan tarı la sʊkɔbrɔ, la dɔa dɔla ẽ. La de la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la lɔɔ karẽnsãandõma, la tẽŋa la kẽma n tõm ba.

44La Azudaası n wʊn pa'alɛ tı ba yõkɛ ẽ na,põn tɔgɛ mɛ pa'alɛ ba yetı:«Sɛka tı mam wʊn kɔkɛ ẽ na,ẽŋa n bɛla,yõkɛ-ya ẽ,tarı ẽ sõŋa fõrgɛ.»

45La Azudaası n paam na, a sẽŋɛ lɛm na Azezi, yele ẽ yetı: «Karẽnsãama.» Dee kɔkɛ ẽ.

46Tı nẽrba la paagɛ yõkɛ ẽ.

47Tı nẽr-sɛba n daan boe mĩ na nẽra ayıla fooge a sʊkɔbgɔ sɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana tõntõnna tʊbrɛ fiige.

48Tı Azezi soke ba yetı:«Yãma tarı la sʊkɔbrɔ,la dɔa sẽna tı ya yõkɛ mam wʊ mam de la fãara la?

49Mam daan boe la yãma lɛ Wẽnde-kãtʊm na daarɛ woo zãsna nẽrba,tı ya ka yõkɛ mam.La,la de la tı bõn-sɛka n gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam na ẽŋɛ.»

50Tı a karẽnbiisi la wuu zoe dee basɛ ẽ.

51La budib-polle ayıla n daan lobe fugɔbga mã'a dɔla Azezi. Tı ba daan zɛ ẽ tı ba yõkɛ,

52tı a basɛ a fugɔbga la dee zoe beele fõrgɛ.

Ba tarı Azezi sẽŋɛ Zifdõma sarıyaditba zẽ'am

(Amatie 26:57-68, Aluki 22:54-55,63-71, Azã 18:13-14,19-24)

53Ba daan tarı Azezi sẽŋɛ la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la yire, bilam tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la tẽŋa la kẽma, la lɔɔ karẽnsãandõma la wuu tigse.

54Tı Apıyɛɛrı daan bɔna poorʊm zãazãarɛ dɔla,ka paagɛ kẽ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la yire zẽnzakam,zẽa la tõntõnıba ɔɔsra bugum.

55La kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la sarıyaditba la wuu daan eerı la yelle tı ba dõrɛ Azezi botı ba kʊ ẽ, la ba ka yẽ.

56Tı nẽrba zozo'e daan parım bɔ Azezi,la ba yetɔga la ka doose taaba.

57Tı nẽrba basɛba daan isge parım bɔ ẽ yetı:

58«Tõma wõm tı a yetı:‹Mam wʊn wõrgɛ Wẽnde-kãtɛ la tı nẽrsaalba mẽ la,dee le mẽ ayẽma dabsa atã pʊam n dagı nẽrsaalba mẽa.› »

59Baa bõn-ẽŋa pʊam ba yetɔga la ka doose taaba.

60Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la isge ze'ele ba wuu nẽŋam soke Azezi yetı: «Ban tɔgɛ fõn se'em na, fõn kãn lerge se'ere?»

61Tı Azezi daan sĩna ka lerge se'ere.Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la le soke ẽ yetı:«Fõn de la Krisi,Nawẽnnɛ tı tõma pẽgrı la Dayʊa la?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

62Tı Azezi lerge yetı:«Ẽe,mam de la ẽŋa.La ya wʊn yẽ Nẽrsaala Dayʊa la tı a zĩ Nawẽnnɛ n de pãŋa dãana la zʊʊgɔ bɔba,ya wʊn yẽ tı a boe sawara pʊam sẽna.»

63Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la ãasʊm a mẽŋa futo,dee yetı:«Tı le ɛɛra la bẽm kaset-dõma?

64Ya wõm ẽn sã'am Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ.Yãma tẽ'esɛ la wãne?» Tı ba wuu yetı:«A masɛ la kũm.»

65Tı ba nẽrba basɛba daan sẽŋɛ tʊbsra nõtõorʊm ıta Azezi, dıkɛ tãnnɛ pĩ a nini, mũm kũnkũra wẽ ẽ, dee yɛta ẽ tı: «Bãŋɛ pa'alɛ tɔ nẽr-sɛka n wẽ fɔ?» Tı gu'urba la to'oge ẽ, wẽ a pɛgsı.

Apıyɛɛrı sı'ısɛ tı ẽŋa ka mi Azezi

(Amatie 26:69-75, Aluki 22:56-62, Azã 18:15-18,25-27)

66La Apıyɛɛrı daan ken bɔna la zẽnzakam na, tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana tõntõn-pɔka wa'am mĩ,

67wa yẽ Apıyɛɛrı n ɔɔsrı bugum na,tı a bısra ẽ,dee yetı:«Fõn mẽ daan po bɔna la Nazarɛtı bʊraa Azezi lɛ.»

68Tı Apıyɛɛrı sı'ısɛ yetı:«Mam ka mi,mam ka bãŋɛ fõn yele se'em na võorɛ.» Apıyɛɛrı yele bɛla dee yese ka zɛ la zanõrʊm,tı nõ-rɔɔgɔ kaasɛ.

69Tı tõntõn-pɔka la le yẽ ẽ,yele sɛba n boe mĩ na yetı:«Bʊra-ẽna de la Azezi nẽra ayıla.»

70Tı Apıyɛɛrı le sı'ısɛ.Tı la ẽŋɛ fẽe,tı nẽr-sɛba n ze mĩ na le yele Apıyɛɛrı yetı:«Asıra,fõn de la ba nẽra ayıla.Fõn de la Galile nẽra.»

71Tı Apıyɛɛrı pɔı Nawẽnnɛ yetı:«Mam ka mi bʊra-sɛka tı ya tɔgrı a yelle wã.»

72Bilam mẽŋa tı nõ-rɔɔgɔ le kaasɛ nõorɛ ayi pʊam.Tı Apıyɛɛrı tẽegɛ Azezi n daan yele ẽ yetı:«Lan dẽŋɛ nõ-rɔɔgɔ n wʊn kaasɛ nõorɛ ayi,fʊ wʊn sı'ısɛ nõorɛ atã tı fõn ka mi mam» na.Tı a sũure sã'am,tı a kɛlla.

Amarkı 15

Ba tarı Azezi sẽŋɛ gɔmna Apilatı zẽ'am

(Amatie 27:1-2,11-14, Aluki 23:1-5, Azã 18:28-38)

1Beere n daan wiige bulika, tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la tẽŋa la kẽma, la lɔɔ karẽnsãandõma, bãma wuu n de sarıyaditba la daan lagsɛ mɛ tɔgɛ kʊ, botı ba lʊ Azezi tarı ẽ sẽŋɛ Apilatı zẽ'am.

2Tı Apilatı soke Azezi yetı:«Fõn de la Zifdõma naba?» Tı a lerge yetı:«La de la fõn yele se'em na.»

3Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la dõrɛ ẽ yɛla zozo'e.

4Tı Apilatı le soke Azezi yetı:«Fõn wõm yetɔg-sɛba wuu tı ba tɔgɛ bɔ fʊ wã,fõn kãn lerge se'ere?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Tı Azezi ka le lerge se'ere,tı la di'ige Apilatı.

Ba tɔgɛ tı ba kʊ Azezi
(Amatie 27:15-26, Aluki 23:13-25, Azã 18:39—19:16)

6Zɔɔg-basɛ kibsa woo Apilatı daan ẽn botı ba yese la nẽr-sɛka tı nẽrba la boorı la yʊ'a deem basɛ.

7La bʊraa ayıla yʊ'ʊrɛ n de Abarabası,ẽŋa la nẽrba basɛba n daan dãmɛ tẽŋa,kʊ nẽra tı ba yõgɛ ba yʊ.

8Tı nẽr-kʊʊŋɔ la sẽŋɛ Apilatı zẽ'am ka sose ẽ yetı,a ẽŋɛ ẽŋa n ıtı se'em na bɔ ba.

9Tı a soke ba yetı:«Ya boorı tı m yese la Zifdõma naba la basɛ bɔ ya?»

10Se'ere n soe la,a bãŋɛ tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la ẽŋɛ la sũure botı ba yõkɛ Azezi wa bɔ ẽ.

11La kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la daan sa'asɛ nẽr-kʊʊŋɔ la mɛ,tı ba sẽŋɛ ka sose Apilatı tı a yese Abarabası basɛ bɔ ba.

12Tı Apilatı le soke ba yetı:«Bɛla,sɛka tı ya wi'iri tı Zifdõma naba la,yãma boorı tı m ẽŋɛ ẽ na wãne?»

13Tı ba tɔgra ke'enke'em yetı:«Ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.»

14Tı Apilatı soke ba yetı:«A ẽŋɛ la bẽm n de be'em?» Tı ba malın tɔgra ke'enke'em yetı:«Ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.»

15La Apilatı daan boorı tı a ẽŋɛ tı nẽrba la sũure n ẽŋɛ yẽlʊm,tı a yese Abarabası basɛ bɔ ba.Dee botı ba wẽ Azezi la ka'asa,dee dıkɛ ẽ bɔ tı ba ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.

Sʊdaası yaalɛ Azezi
(Amatie 27:27-31, Azã 19:2-3)

16Tı sʊdaası tarı Azezi kẽ gɔmna la yire zẽnzakam, dee wi sʊdaası la wuu, tı ba lagsɛ.

17Tı ba dıkɛ fuugo n de gomusga yɛ Azezi,dee dıkɛ gõ'osı wʊgɛ mũŋa vuge ẽ.

18Dee yãŋa pʊ'ʊsra ẽ yetı:«Zifdõma naba,naa!»

19Dee dıkɛ dasaarɛ wẽ a zuugo,tʊbsɛ nõtõorʊm mĩ ẽ,dee ka dũma tẽŋa a nẽŋam nã'asra ẽ.

20Ban yaalɛ ẽ kı'ılım na,ba yɛɛgɛ gomusga fuugo la mɛ,dee le yɛ ẽ a futo,tarı ẽ yese tı ba sẽŋɛ ka ka dɔ-puurŋa zuo kʊ.

Ba ka Azezi dɔ-puurŋa zuo
(Amatie 27:32-44, Aluki 23:26-43, Azã 19:17-27)

21Ban daan tarı Azezi wɛ'ɛsa la, ba daan tʊ'ʊsɛ la bʊraaga ayıla yʊ'ʊrɛ n de Asimõ n ze'ele Sirɛnı, a de la Alɛgsãndrı la Arufusi sɔ. A daan ze'ele la va'am lɛmna. Tı sʊdaası la pẽrgɛ ẽ, tı a to'oge Azezi kũm dɔ-puurŋa la buke.

22Ba daan tarı Azezi sẽŋɛ la zẽ'a tı ba wi'iri tı Golgota,a võorɛ de la zuwaŋrɛ zẽ'a.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Ba daan dɪkɛ la dãam n gaam na tɪum yʊ'ʊrɛ n de miiri bɔ ẽ tɪ a yũ,tɪ a zagsɛ ka yũ.

24Tɪ ba daan ka ẽ dɔ-puurŋa zuo,dee dɪkɛ a futo tɪ ba pʊɪ taaba,pɔsɛ tɪ ba bãŋɛ nẽra woo n wʊn to'oge se'em.

25La daan de la bulika karf-awɛɪ wakatɛ tɪ ba ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.

26Ba daan gʊlsɛ la gʊlsgɔ pa'alɛ bõn-sɛka n botɪ ba ka ẽ lablɛ dɔ-puurŋa la zuo.Ba daan gʊlsɛ yetɪ:«Zifdõma naba.»

27Ba daan tarɪ la fãarba bayi wa po ka dɔ-puursi zuto,ayɪla a zʊʊgɔ bɔba,ayẽma a gɔbga bɔba.[

28La de la bɛla,tɪ Nawẽnnɛ gõŋɔ n gʊlsɛ se'em na ẽŋɛ.La gʊlsɛ yetɪ:«Ba geele ẽ pa'asɛ la tõon-be'ero dõma pʊam.»]

29Tɪ nẽr-sɛba n dolɪ bilam tɔlla la lɔbra ba zuto, dee tʊʊra ẽ yetɪ: «Ẽhẽe, faa! Dagɪ fõn yetɪ fõn wʊn wõrgɛ Wẽnde-kãtɛ la dee le mẽ ẽ dabsa atã pʊam?

30Fãagɛ fʊ mẽŋa dɔ-puurŋa la zuo sige.»

31Tɪ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la lɔɔ karẽnsãandõma la mẽ la'ara ẽ yɛta taaba yetɪ:«A daan fãagrɪ nẽrba basɛba mɛ,dee ka tãna wʊn fãagɛ a mẽŋa.

32A sãn dɛna Krisi,lsrayɛlɪ dõma naba la,a ze'ele dɔ-puurŋa la zuo sige nãnannɛ wã tɪ tɪ yẽ dee sakɛ.» Tɪ nẽr-sɛba tɪ ba ka dɔ-puursi zuto lɛm ẽ na mẽ tɔgɛ ẽ be'em.

Azezi kũm

(Amatie 27:45-56, Aluki 23:44-49, Azã 19:28-30)

33Wʊntɛɛŋa zuu-tẽŋasʊka n daan paagɛ, tɪ tẽŋa la wuu lebge lika halɪ ka paagɛ zaanõorɛ karf-atã.

34Karf-atã la wakatɛ tɪ Azezi tɔgɛ ke'enke'em yetɪ:«Eloi,Eloi,lama sabaktani.» La võorɛ de la:«Mam Wẽnnaam,mam Wẽnnaam,bẽm n soe tɪ fõn basɛ mam?»

35Tɪ sɛba n ze bilam na basɛba wõm bɛla,yetɪ:«Selse-ya,a wi'iri la A'eli.»

36Tɪ nẽra ayẽma zoe ka dɪkɛ nẽtɪŋa lʊsɛ dã-mĩ'isgo pʊam zẽkɛ la dɔɔgɔ bɔ ẽ tɪ a yũ,dee yetɪ:«Basɛ-ya tɪ tɪ gu bɪsɛ A'eli la sãn wʊn wa sike ẽ dɔ-puurŋa la zuo.»

37Tɪ Azezi le kaasɛ ke'enke'em dee yãŋa ki.

38Wakat-ẽŋa, tɪ fuugo la n yuli Wẽnde-kãtɛ la pʊam beŋe zẽ'e-sõŋɔ la ãagɛ pʊsʊka saazuum ka paagɛ tẽŋa.

39Tɪ Rom sʊdaasɪ kɛ'ɛma daan zɛ Azezi nẽŋam yẽ ẽn ki se'em, tɪ a yetɪ: «Bʊra-ẽna wã sɪrɪ de la Nawẽnnɛ Dayʊa.»

40La pɔgsɪ basɛba n mẽ daan boe mĩ zɛ kẽnkɛrŋa bɪsra.Amaari n ze'ele Magdala,la Amaari n de Azakɪ pɪka la Azoze ma,la Asalome n daan boe ba pʊam.

41Azezi n daan boe Galile la,ba daan dolɪ ẽ mɛ dee sõŋra ẽ.La pɔgsɪ basɛba zozo'e n daan lagɪm doose ẽ wa'am Zerizalɛm n boe mĩ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azezi laarɛ
(Amatie 27:57-61, Aluki 23:50-56, Azã 19:38-42)

42Tı wẽnnɛ daan bɔna mĩ kẽ'era, la daan de la beere n wʊn wiige Zifdõma vo'osgo daarɛ, tı ba daan bɔna mĩ mãasna.

43Tı bʊraa ayıla yʊ'ʊrɛ n de Azozɛfʊ,a ze'ele la Arimate,a de la sarıyaditba la nẽra ayıla tı ba nannı.A mẽ daan gu'uri la Nawẽnnɛ n wʊn wa'am wa di na'am nẽrba tẽŋasʊka.Lan daan de beere n wʊn wiige vo'osgo daarɛ la ĩyã,tı a kɛ'ɛm sũure sẽŋɛ Apilatı zẽ'am ka sose Azezi kũm na.

44La Apilatı n wõm tı Azezi darɛ ki mɛ na,la di'ige ẽ mɛ.Tı a botı ba wi sʊda-kɛ'ɛma la,tı a soke bãŋɛ Azezi ki yuuge mɛ?

45La Apilatı n wõm sʊda-kɛ'ɛma la lergre la,tı a bɔ Azozɛfʊ sore tı a sike kũm na.

46Tı Azozɛfʊ da tãnnɛ sike kũm na dɔ-puurŋa la zuo,dıkɛ tãnnɛ la vile ẽ,tarı ẽ sẽŋɛ ka laagɛ yɔɔgɔ tı ba daan tũ tãmpĩa ĩyã,yãŋa bilge kug-kãtɛ lige yɔɔgɔ la nõorɛ.

47Amaari n ze'ele Magdala,la Azoze ma Amaari daan ze mɛ bısra zẽ'e-sɛka tı ba bĩŋe ẽ na.

Amarkı 16

Azezi vo'ore
(Amatie 28:1-8, Aluki 24:1-12, Azã 20:1-10)

1Zifdõma vo'osgo daarɛ n daan tole, tı Amaari n ze'ele Magdala, la Azakı ma Amaari, la Asalome da tıdarɛ yũuŋo n ãn sõŋa tı ba tarı sẽŋɛ ka ẽŋɛ Azezi ĩyã.

2Tı Lasrı daarɛ bulika wẽnnɛ n doorı se'em mã'a la,tı ba wɛ'ɛsa yɔɔm na,

3dee tɔgra la taaba sore yetı:«Ãne n wʊn bilge kugre la yɔɔgɔ la nõorʊm bɔ tɔ?»

4La ban paagɛ la,ba yẽ tı kugre la n ba ãna kãtɛ la põn bilge mɛ gã.

5Tı ba kẽ yɔɔgɔ la pʊam,yẽ budib-polle n yɛ fu-pɛɛlga zẽa zʊʊgɔ bɔba,tı ba palẽŋa ẽkɛ.

6Tı a yele ba yetı:«Da basɛ-ya tı ya palẽŋa ẽgra,mam mi tı ya eerı la Azezi n ze'ele Nazarɛtı,tı ba ka dɔ-puurŋa zuo kʊ la.A vo'oge mɛ,a ka boe kalam.Bısɛ-ya zẽ'e-sɛka tı ba daan bĩŋe ẽ na n wãna.

7Sẽŋɛ-ya ka yele Apıyɛɛrı,la a karẽnbiisi basɛba la yetı:‹A wʊn dẽŋɛ ya nẽŋa sẽŋɛ Galile.Bilam tı ya wʊn yẽ ẽ,wʊ ẽn daan yele ya se'em na.› »

8Tı ba yɛm bɔı,tı ba ĩyã gõgra,tı ba yese yɔɔgɔ la pʊam zoe,la ba daan ka yele nẽra nẽra sɛla,se'ere n soe la,dabeem n tarı ba.

Azezi dıkɛ a mẽŋa pa'alɛ nẽrba
(Amatie 28:9-10,16-20, Aluki 24:13-49, Azã 20:11-23)

[9Azezi n daan vo'oge Lasrı daarɛ bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ la,a dẽŋɛ dıkɛ a mẽŋa pa'alɛ la Amaari n ze'ele Magdala.La de la ẽŋa tı kʊlkã'arsı bayopɔı daan dolı ẽ tı Azezi dige ba,tı ba yese la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Tı a sẽŋɛ ka yele nẽr-sɛba n daan dolı Azezi la.Ba daan zĩ la sũ-sã'aŋɔ la nintãm.

11La ban daan wõm tı Azezi vo'oge mɛ tı Amaari yẽ ẽ na,ba daan ka sakɛ.

12Bɛla poorʋm tı Azezi le teege nẽŋa ayẽma dıkɛ a mẽŋa pa'alɛ a karẽnbiisi bayi n daan boe sore wɛ'ɛsa tẽn-pıka ayıla.

13Tı ba lebe ka yele ba taaba la,tı ba ka sakɛ.

14La bɛla poorʋm, tı a karẽnbiisi pia la ayıla la daan zẽa dita, tı Azezi dıkɛ a mẽŋa pa'alɛ ba. Dee zɛbɛ ba, ban daan ka bɔ sıra, la ba sũure n kɛ la ĩyã. Se'ere n soe la, ba daan ka sakɛ sɛba n daan yẽ ẽ yetı a vo'oge mɛ na yetɔga.

15A yele bɛla,dee yele ba yetı:«Sẽŋɛ-ya dũnia zẽ'a woo ka mõolɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la bɔ nẽrba wuu.

16Sɛka woo n bɔ sıra,botı ba mise ẽ ko'om pʋam,a wʋn yẽ fãarɛ.La sɛka woo n ka bɔ sıra,ba wʋn di a sarıya sıbgɛ ẽ.

17La sɛba n wʋn bɔ mam sıra la,wʋn ıta la bõn-yãlma bãna pa'alɛ Nawẽnnɛ pãŋa:Ba wʋn dıkɛ la mam yʋ'ʋrɛ digra kʋlkã'arsı,dee tɔgra yetɔg-zãŋsı.

18La ba sãn yõgɛ bõnsɛ'ɛdõma,bıı yũ yabga,la kãn ẽŋɛ ba sɛla.La ba wʋn dıkɛ ba nu'usi paglɛ bã'adõma zuto,tı ba yẽ ĩmã'asʋm.»

Azezi zom Nawẽnnɛ yire

(Aluki 24:50-53, Tõoma 1:9-11)

19Zuudãana Azezi n daan tɔgɛ la ba kı'ılım na, a zẽkɛ mɛ zom Nawẽnnɛ yire, ka zĩ'ire Nawẽnnɛ zʋʋgɔ.

20Tı a karẽnbiisi la sẽŋɛ ka mõolɛ kõ-yẽlga la zẽ'esı wuu.Tı Zuudãana la sõŋɛ ba,botı ba tõm tõon-yãlma pa'alɛ tı ba kõa la mõolgɔ de la sıra.]

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aluki

Aluki 1

Se'ere n soe tɩ Aluki gʋlsɛ gõŋɔ la

1Mam sɩr-sõŋɔ Ateofili, nẽrba zozo'e n mõrgɛ gʋlsɛ yel-sɛba wuu n ẽŋɛ tõma zẽ'am na.

2Ba gʋlsɛ yel-bãma wuu wʋ nẽrba basɛba n daan yẽ yɛla la wuu halɩ ba pĩ'iluŋo,dee mõolɛ kõ-yẽlga la tɔgɛ pa'alɛ tɩ tõma wõm se'em na.

3Bɛla ĩyã tɩ mam mã'agɛ m mẽŋa doose yel-bãma nãma sõŋa sõŋa halɩ ba pĩ'iluŋo pʋam,tɩ mam tẽ'esɛ tɩ la ãn sõŋa tɩ m gʋlsɛ yɛla la n doose taaba se'em na bɔ fɔ.

4Mam gʋlsrɩ wãna tɩ fʋ bãŋɛ mɛ tɩ yel-bãna wuu tɩ ba pa'alɛ fʋ la de la sɩra.

Azakari bia Azã tɩ ba wʋn dɔgɛ yelle

5Se'emwẽnʋm tɩ A'erɔdɩ daan de Zude tẽŋa naba la, bʋraa n daan boe tɩ a yʋ'ʋrɛ dɛna Azakari. A daan de la Zifdõma kãabgɔ kẽema, a de la Abiya buuri nẽra. Tɩ a pɔga yʋ'ʋrɛ dɛna A'elizabɛtɩ, ẽŋa mẽ daan de la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana Aarõ buuri.

6Bãma bayi daan de la nẽrba n ɩtɩ sõŋa Nawẽnnɛ nifum,dee sakra Nawẽnnɛ nõorɛ,la a lɔɔ la wuu sõŋa.

7La ba daan ka tarɩ bia,se'ere n soe la,A'elizabɛtɩ daan de la kõndɔgrɛ,la bãma bayi la wuu mẽ kʋrgɛ mɛ.

8La wakatɛ n daan paagɛ tɩ Abiya buuri kẽ Wẽnde-kãtɛ la pʋam tɩ ba tõm. Tɩ Azakari mẽ kẽ tɩ a tõm.

9Kãabgɔ kẽma la malŋɔ daan de la ba pɔsɛ looge nẽr-sɛka n wʋn kẽ zẽ'e-sõŋɔ pʋam yõ tɩdarɛ bɔ Nawẽnnɛ.Tɩ ba daan pɔsɛ,tɩ la yõkɛ Azakari.Tɩ Azakari kẽ tɩ a yõ.

10La tɩdarɛ la yõ'a wakatɛ nẽr-kʋʋŋɔ la wuu boe la yẽŋa pʋ'ʋsra Nawẽnnɛ.

11Tɩ Nawẽnnɛ malɛka darɛ wa'am Azakari zẽ'am wa zɛ tɩdarɛ yõ'a bĩmbĩnne na zʋʋgɔ bɔba.

12La Azakari n yẽ ẽ na,a palẽŋa n ẽkɛ halɩ,tɩ dabeem kẽ ẽ.

13Tɩ malɛka la yele ẽ yetɩ:«Azakari,da zoe dabeem,tɩ Nawẽnnɛ wõm fʋ pʋ'ʋsgɔ mɛ.Fʋ pɔga A'elizabɛtɩ wʋn dɔgɛ la budibla,tɩ fʋ sɩ a yʋ'ʋrɛ tɩ Azã.

14La fʋ wʋn ẽŋɛ sũ-yẽlga sɩrʋm.La nẽrba zozo'e wʋn ẽŋɛ sũ-yẽlga bia la dɔka ĩyã.

15A wʋn dɛna la nẽr-keko Zuudãana Nawẽnnɛ nifum,la a kãn yũ dãam bɩ bõn-yũula n bugri.Nawẽnnɛ Sɩa wʋn bɔna la ẽ halɩ lan pɔsɛ ẽn boe a ma pʋʋrʋm,la wakatɛ wuu.

16A wʋn botɩ lsrayɛlɩ nẽrba zozo'e lebe sakɛ ba Zuudãana Nawẽnnɛ.

17La a wʋn dẽŋɛ Zuudãana nẽŋam tara Nawẽnnɛ Sɩa pãŋa wʋ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'eli n daan tarɩ se'em na.La a wʋn naagɛ sɔdõma la ba kɔma yɛla,dee wʋn botɩ nẽr-sɛba n

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sɪ'ɪsrɪ Nawẽnnɛ nõorɛ la tara yɛm ɪta wʊ sɛba n ɪtɪ sɛla n masɛ la.A wʊn botɪ nẽrba mãasʊm sõŋa gu'ura tɪ Zuudãana.»

18Tɪ Azakari soke malɛka la yetɪ: «Bẽm n wʊn botɪ mam bãŋɛ tɪ bõn-ẽna de la sɪra? Se'ere n soe la, mam de la bʊra-yã'aŋa dee tɪ mam pɔga mẽ kʊrgɛ.»

19Tɪ malɛka la lerge ẽ yetɪ:«Mam yʊ'ʊrɛ de la Agabrɪyɛlɪ,mam ze la Nawẽnnɛ nẽŋam.Ẽŋa n tõm mam yetɪ,m wa'am yele fʊ yetɔg-yẽlga wã.

20La fõn ka sakɛ mam yetɔga la ĩyã,fʊ nõorɛ n wʊn mãam.La wakatɛ sãn paagɛ,bõn-sɛba tɪ mam yele fʊ la wʊn ẽŋɛ.La fʊ kãn le tãna tɔgra,halɪ tɪ la paagɛ daar-sɛka tɪ bõn-bãna wʊn ẽŋɛ la.»

21Wakat-ẽŋa, nẽrba la daan gu'uri mɛ tɪ Azakari yese. La ẽn daan boe zẽ'e-sõŋɔ la pʊam yuura la, ba palẽŋa n ẽkɛ.

22La ẽn yãŋa wa yese la,a ka tã'agɛ tɔgɛ la nẽrba la.A nõorʊm n mãam tɪ a tara nu'usi magra pa'ala ba.Bɛla tɪ ba bãŋɛ tɪ a yẽ la bõn-yãlma zẽ'e-sõŋɔ la pʊam.

23Dabs-sɛba tɪ Azakari daan wʊn tõm Wẽnde-kãtɛ la pʊam n ba'asɛ la, a daan lebe kule la a yire.

24Dabs-bãna poorʊm, tɪ a pɔga A'elizabɛtɪ yõkɛ pʊʊrɛ bɔna yire wõr-sɪnuu.

25Dee yetɪ:«Wãna de la Zuudãana Nawẽnnɛ tõoma.Wakat-ẽna ẽŋa n yãŋa bɪsɛ mam yelle,dee yese bõn-ẽna n de nɪ yãnnɛ bɔ mam nẽrba tẽŋasʊka.»

Malɛka n tɔgɛ Azezi dɔka yelle

26-27Pugla ayɪla n daan boe Galile tẽŋa ayɪla yʊ'ʊrɛ n de Nazarɛtɪ, tɪ a yʊ'ʊrɛ dɛna Amaari. A daan nãn ka mi bʊraa. La bʊraa ayɪla yʊ'ʊrɛ n de Azozɛfʊ n yetɪ a di ẽ. Azozɛfʊ de la naba Adavidi buuri nẽra. La wakat-sɛka tɪ A'elizabɛtɪ daan tarɪ pʊʊrɛ wõr-sɪyoobɪ pʊam na, tɪ Nawẽnnɛ tõm a malɛka Agabrɪyɛlɪ tɪ a sẽŋɛ Amaari zẽ'am.

28Tɪ malɛka la sẽŋɛ Amaari zẽ'am ka pʊ'ʊsɛ ẽ yetɪ:«Fʊ tõoma.Zuudãana Nawẽnnɛ boe la fʊ mɛ,a ẽŋɛ fʊ yel-sõnnɛ mɛ.»

29La Amaari n daan wõm malɛka yetɔga la,a palẽŋa n ẽkɛ,tɪ a tẽ'esra malɛka la n yele se'em na võorɛ n de sɛla.

30Tɪ malɛka la yele ẽ yetɪ:«Amaari,da zoe dabeem,tɪ Nawẽnnɛ ẽŋɛ fʊ yel-sõnnɛ mɛ.

31Fʊ wʊn yõkɛ la pʊʊrɛ dɔgɛ budibla,sɪ a yʊ'ʊrɛ tɪ Azezi.

32A wʊn dɛna la nẽr-keko.La ba wʊn wi'ira ẽ tɪ,Nawẽnnɛ n gãnnɪ wuu Bia.La Zuudãana Nawẽnnɛ wʊn bɔ ẽ a yaaba Adavidi na'am,

33tɪ a dɛna Azakɔbɪ buuri naba wakatɛ wuu,a na'am na kãn malɪn ba'asɛ.»

34Tɪ Amaari soke malɛka la yetɪ: «Mam ka mi bʊraa, la wʊn ẽŋɛ la wãne tɪ mam yõkɛ pʊʊrɛ?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Tı malɛka la lerge ẽ yetı:«Nawẽnnɛ n gãnnı sɛla wuu Sıa wʊn sige fʊ zuo,la Nawẽnnɛ pãŋa wʊn bɔna la fɔ,bɛla bia la tı fʊ wʊn dɔgɛ la wʊn welge la to'ore,ba wʊn wi'ira ẽ tı Nawẽnnɛ Dayʊa.

36Bãŋɛ tı fʊ sõogɔ A'elizabɛtı tı ba yetı a de la kõndɔgrɛ la,a tarı la pʊʊrɛ wõr-sıyoobı n wãna.Baa la ẽn kʊrgɛ la,a wʊn dɔgɛ la budibla.

37Se'ere n soe la,sɛla sɛla ka boe tı Nawẽnnɛ ka tã ıta.»

38Tı Amaari lerge yetı:«Mam de la Zuudãana Nawẽnnɛ tõntõn-pɔka.Nawẽnnɛ botı la ẽŋɛ wʊ fõn yele se'em na.» Tı malɛka la fõrgɛ dee basɛ ẽ.

Amaari sẽŋɛ ka bısɛ A'elizabɛtı

39La dabsa bãma pʊam, tı Amaari isge sẽŋɛ tɔtɔ paagɛ Zude so'olʊm tẽŋa ayıla tı tãnsı boe mĩ.

40La ẽn paagɛ la,a kẽ la Azakari yire pʊ'ʊsɛ A'elizabɛtı.

41La A'elizabɛtı n wõm a pʊ'ʊsgɔ la,bia la wẽrgɛ mɛ a pʊʊrʊm.Tı Nawẽnnɛ Sıa wa'am A'elizabɛtı zẽ'am la pãŋa,

42tı a tĩi tɔgɛ yetı:«Nawẽnnɛ ẽŋɛ la fõn yel-sõnnɛ gãnna pɔgsı la wuu.La bia la tı fʊ wʊn dɔgɛ la,tarı yel-sõnnɛ mɛ.

43Mam de la ãne tı mam Zuudãana ma sẽna mam zẽ'am?

44Se'ere n soe la,mam wõm fõn pʊ'ʊsgɔ la,bia la n boe mam pʊʊrʊm na wẽrgɛ mɛ la sũ-yẽlga.

45Fõn sakɛ tı Zuudãana Nawẽnnɛ yetɔga tı a tɔgɛ bɔ fʊ la wʊn sırı ẽŋɛ la,fʊ yẽ zu-yẽlga.»

Amaari n yõom yõoma pẽgɛ Nawẽnnɛ la yelle

46Tı Amaari yele yetı: «Mam pẽgrı Zuudãana Nawẽnnɛ la m sũure wuu.

47Mam tarı sũ-yẽlga mɛ, Nawẽnnɛ n de mam Fãagra la ĩyã,

48se'ere n soe la, a bısɛ mam n de a tõntõn-pɔg-tarma la yelle mɛ. Bɛla lan pɔsɛ lɛɛlɛ wã wɛ'ɛsa, zamãana wuu nẽrba wʊn wi'ira mam tı zu-yẽlga dãana.

49Se'ere n soe la, Nawẽnnɛ n tã wuu la n ẽŋɛ bõn-kãra bɔ mam. A de la pʊpeelem dãana.

50La nẽr-sɛba n zotı ẽ na, a zotı ba ninbãalga mɛ zamãana wuu.

51A dıkɛ la a nu'ugo tõm tõon-kãra, dee botı zẽk-m-mẽŋa dõma la zoe wırgɛ la ba zẽk-m-mẽŋa pʊtẽ'era la.

52La sãn dɛna pãnsı dõma, a sikri ba mɛ ba na'am pʊam, dee zẽkra sik-m-mẽŋa dõma.

53La sɛba n ka tarı sɛla la, a bɔ'ɔrı ba bõntarsõm zɔ'ɔra mɛ, dee botı bõntatba lebe fõrgɛ dee ka to'oge sɛla sɛla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

54A tẽerı zɔta tõma lsrayɛlı nẽrba n de a tõntõnıba la ninbãalga mɛ, dee sõŋra tõma,

55wʊ ẽn yʊʊn bĩŋe a nõorɛ la tõma yaaba Abraham, la tõma sɔ-yaabdõma, la ba yıısı la wuu tı a wʊn sõŋra tõma wakatɛ wuu se'em na.»

56La Amaari daan weege A'elizabɛtı zẽ'am ẽŋɛ wʊ wõr-sıtã, dee yãŋa lebe kule.

Azã dɔka yelle

57A'elizabɛtı dɔka wakatɛ n daan paagɛ la, a dɔgɛ la budibla.

58Tı a sawiiba,la a yir-dõma wõm tı Zuudãana Nawẽnnɛ zoe a ninbãalga zo'oge,tı ba wuu lagım ıta sũ-yẽlga la ẽ.

59Bia la dɔka dabsa anii daarɛ tı ba wa'am tı ba wã ẽ,daan bɔɔra tı ba sı a yʊ'ʊrɛ a sɔ Azakari yʊ'ʊrɛ.

60La a ma ka sakɛ,yetı:«Ayɛı,a yʊ'ʊrɛ wʊn dɛna la Azã.»

61Tı ba lerge yetı:«Ya yir-dõma la pʊam nẽra ka boe mĩ tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Azã.»

62Tı ba yıbsɛ la nu'usi soke bia la sɔ tı ba bãŋɛ ẽŋa n boorı tı ba sı bia la yʊ'ʊrɛ se'em.

63Tı a botı ba bɔ ẽ dɔ-palaka,tı a to'oge gʊlsɛ yetı:«A yʊ'ʊrɛ de la Azã.» Tı la di'ige nẽrba la waa wuu.

64La ẽn gʊlsɛ yele bɛla la,bilam mẽŋa tı a zılıŋa lakɛ,tı a tã'agɛ tɔgra pẽgra Nawẽnnɛ.

65Tı dabeem yõkɛ sɛba n lɛm bilam na wuu.Tı kõ-ẽŋa saagɛ Zude tẽn-sɛba tı tãnsı boe mĩ na wuu.

66Bãma wuu n daan wõm yɛla la,ba daan tẽ'esrı mɛ dee sɔkra yetı:«Bi-ẽna yetı a wa ãna la wãne?» Zuudãana Nawẽnnɛ pãŋa boe la ẽ mɛ.

Azakari n to'oge Nawẽnnɛ yetɔga bɔ nẽrba la yelle

67Nawẽnnɛ Sıa n wa'am bia la sɔ Azakari zẽ'am la pãŋa. Tı a to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ yetı:

68«Basɛ-ya tı pẽgɛ Nawẽnnɛ n de lsrayɛlı Zuudãana la, se'ere n soe la, a wa'am mɛ wa bısɛ a nẽrba yelle, fãagɛ ba basɛ.

69A bɔ tõma la Fãagra n tarı pãŋa n wʊn yese a tõntõnna Adavidi buuri la pʊam,

70wʊ ẽŋa n yʊʊn botı a nõtɔ'ɔsrıba tɔgra kʊrʊm se'em na.

71A yetı a wʊn fãagɛ tɔ tı bɛ'ɛba nu'usum, la nẽr-sɛba n sisri tõma la nu'usum.

72Bɛla, a zoe tı yaabdõma ninbãalga mɛ, dee tẽegɛ ẽn yʊʊn bĩŋe a nõorɛ la ba la yelle.

73Se'ere n soe la, a yʊʊn bĩŋe nõorɛ mɛ la tı yaaba Abraham

74tı a wʊn fãagɛ tɔ tı bɛ'ɛba nu'usum, dee wʊn botı tı tõm a tõoma, tı dabeem kana.

75Dee dɔla ẽ la pʊpeelem, dee ıta tı la masra ẽn boorı se'em ka paagɛ tı vɔm tɛka.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

76La fõn, m bia, ba wʊn wi'ira fʊ tɪ Nawẽnnɛ n gãnnɪ wuu nõtɔ'ɔsa. Bɛla ĩyã, fõn wʊn dẽŋɛ tɪ Zuudãana la nẽŋam malgɛ sore bɔ ẽ,

77dee yele Nawẽnnɛ nẽrba la tɪ ba bãŋɛ tɪ a wʊn fãagɛ ba basɛ ba tõon-be'ero taalɛ.

78La de la Nawẽnnɛ n zotɪ tõma ninbãalga la ĩyã tɪ a wʊn botɪ a peelem n ãn wʊ wʊntɛɛŋa n yẽkɛ bulika la,

79nẽegɛ bɔ nẽr-sɛba n boe lika pʊam, la nẽr-sɛba n zotɪ kũm dabeem na, dee pa'alɛ tɪ so-sɛka tɪ tɪ wʊn doose yẽ sũ-mã'asʊm.»

80Tɪ bia la daan bɪta, tɪ a pʊtẽ'erɛ pa'asra. A daan boe la weem ka paagɛ daar-sɛka tɪ a wa'am lsrayɛlɪ dõma la zẽ'am tɪ ba bãŋɛ ẽ.

Aluki 2

Azezi dɔka yelle

(Amatie 1:18-25)

1Ban daan dɔgɛ Azã la, wakat-ẽŋa tɪ na-keko A'ogisti daan bɔ nõorɛ yetɪ, ba kãalɛ a tẽŋa la wuu nẽrba.

2La daan de la pɔspɔsɪ n bɛla tɪ ba kãalɛ nẽrba la,wakat-sɛka tɪ Akirinusi daan de Siiri tẽnsɪ gɔmna la.

3Tɪ nẽrba wuu kule ba mẽnsɪ tẽnsʊm tɪ ba kãalɛ ba.

4Tɪ Azozɛfʊ mẽ yese Nazarɛtɪ n boe Galile so'olʊm sẽŋɛ Bɛtelɛm n boe Zude so'olʊm pʊam, zẽ'e-ẽŋa tɪ ba yʊʊn dɔgɛ naba Adavidi. Se'ere n soe tɪ a sẽŋɛ bilam na, a de la naba Adavidi buuri.

5Ẽŋa la Amaari n de pɔg-sɛka n yetɪ a ele ẽ na sẽŋɛ mɛ tɪ ba kãalɛ ba,wakat-ẽŋa Amaari tarɪ la pʊʊrɛ.

6La ban nãn boe Bɛtelɛm la,tɪ a dɔka daarɛ paagɛ.

7Tɪ a dɔgɛ a budib-kẽema,vile ẽ na fuugo gã'arɛ dũnsi yɔnnɔ daka pʊam.Se'ere n soe la,zẽ'a n ka boe sãama yire la pʊam tɪ ba wʊn gã'arɛ.

Dũnsĩima la malɛkadõma yelle

8La tẽn-ẽŋa dũnsĩima daan boe la sẽkam gu'ura ba dũnsi yʊ'ʊŋɔ.

9Tɪ Nawẽnnɛ malɛka sige ba zẽ'am.Tɪ Nawẽnnɛ na'am pãŋa peelem nẽegɛ gilge ba.Tɪ dabeem ba kẽ ba halɪ.

10Tɪ malɛka la yele ba yetɪ:«Da zoe-ya dabeem,tɪ mam tarɪ la kõ-yẽlga tɪ m yele ya,n wʊn basɛ tɪ nẽrba wuu sũure ẽŋɛ yẽlʊm.

11La de la yʊ'ʊŋ-ẽna tɪ ba dɔgɛ ya Fãagra la Adavidi tẽŋa pʊam,ẽŋa n de Zuudãana Krisi la.

12La bõn-ẽna n wʊn botɪ ya bãŋɛ tɪ la de la sɪra,ya wʊn yẽ bilɪa tɪ ba vile ẽ na fuugo gã'arɛ dũnsi yɔnnɔ daka pʊam.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Tı Nawẽnnɛ malɛkadõma kʊʊŋ-kʊʊŋɔ darɛ wa'am wa naagɛ la ayıla la. Tı ba pẽgra Nawẽnnɛ yetı:

14«Nawẽnnɛ n boe saazuum n soe pẽka,la nẽr-sɛba tı a nõŋɛ la tarı sũ-mã'asʊm dũnia zuo.»

15La malɛkadõma la lebe la Nawẽnnɛ yire,dee tı dũnsĩima la yele taaba yetı:«Basɛ-ya tı tı sẽŋɛ Bɛtelɛm ka bısɛ sɛla n ẽŋɛ tı Nawẽnnɛ yele tı la.»

16La ba isge mɛ tɔtɔ sẽŋɛ ka paagɛ yẽ Amaari, la Azozɛfʊ, la bilıa la tı a gã dũnsi yɔnnɔ daka pʊam.

17La dũnsĩima la n yẽ ẽ na,ba tɔgɛ bia la yelle wʊ malɛka la n yele ba se'em na.

18Tı sɛba wuu n wõm dũnsĩima la n yele se'em na,la di'ige ba mɛ.

19La Amaari tẽ'esrı yɛla wã wuu mɛ a sũure pʊam.

20Dee tı dũnsĩima la daan lɛbra dee pẽgra Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ zozo'e,se'ere n soe la,ba wõm dee yẽ malɛka la n yele ba se'em na.

Azezi yʊ'ʊrɛ sıa yelle

21La dabsa anii la daarɛ n daan paagɛ, tı ba botı ba wã bia la wʊ Amoyisi gõŋɔ n pa'alɛ tı ba wã ba budimto se'em na. Tı ba sı a yʊ'ʊrɛ tı Azezi, yʊ'ʊr-sɛka tı malɛka daan yele ba tı ba sı ẽ na, wakat-sɛka tı Amaari daan nãn ka yõkɛ a pʊʊrɛ la.

Ba tarı Azezi ka bɔ Nawẽnnɛ

22La wakatɛ la n paagɛ tı Amaari malgɛ a mẽŋa Nawẽnnɛ zẽ'am wʊ Amoyisi lɔɔ gõŋɔ n yele se'em na. Tı Azozɛfʊ la Amaari tarı bia la sẽŋɛ Zerizalɛm Wẽnde-kãtʊm tı ba dıkɛ ẽ bɔ Nawẽnnɛ.

23Se'ere n soe la,la gʊlsɛ Nawẽnnɛ lɔɔ gõŋɔ la pʊam tı budib-kẽema woo wʊn dɛna la Nawẽnnɛ bõnɔ.

24Ba daan sẽŋɛ tı ba kãabɛ la sɛla bɔ Nawẽnnɛ wʊ Nawẽnnɛ lɔɔ la n yele se'em na.La yetı,ba bɔ mõom dawɛma bayi bıı na'adawen-biɛ bayi.

25Wakat-ẽŋa tı bʊraa daan boe Zerizalɛm tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Asimeyõ. A de la nẽr-sõŋɔ dee sakra Nawẽnnɛ sõŋa, dee gu'ura lsrayɛlı Fãagra la n sẽm na. Tı Nawẽnnɛ Sıa bɔna la ẽ.

26La Nawẽnnɛ Sıa la daan põn yele ẽ tı a kãn ki,sãn dagna tı a yẽ la Krisi tı Zuudãana Nawẽnnɛ wʊn tõm tı a wa'am na.

27Tı Nawẽnnɛ Sıa la botı a sẽŋɛ Wẽnde-kãtʊm na,la wakat-ẽŋa tı Azezi sɔ,la a ma daan tarı ẽ sẽŋɛ tı ba ẽŋɛ Nawẽnnɛ lɔɔ n yele se'em na.

28Tı Asimeyõ to'oge bia la a nu'usum,pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ yetı:

29«Zuudãana, lɛɛlɛ wã, fõn bĩŋe nõorɛ se'em na ẽŋɛ mɛ. Fʊ yãŋa tã basɛ mam n de fõn tõntõnna sore tı m basɛ dũnia dee wa'am fõn yire la sũ-mã'asʊm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Se'ere n soe la, m nini yẽ Fãagra la tı fʋ tõm na,

31Ẽŋa tı fʋ mãasʋm bɔ tı dũnia nẽrba wuu yẽ.

32Ẽŋa n de peelem n wʋn botı la nẽegɛ bɔ buuri wuu tı ba bãŋɛ fõn, dee wʋn botı tõma lsrayɛlı dõma n de fõn nẽrba yẽ pẽka.»

33La Asimeyõ n tɔgɛ bia la yɛla la, la daan di'ige bia la sɔ, la a ma mɛ.

34Tı Asimeyõ kã kã'a-sõma bɔ ba,dee yele bia la ma Amaari tı Nawẽnnɛ looge bi-ẽna tı a botı lsrayɛlı dõma zozo'e lui mɛ,dee tı zozo'e mẽ isge.Ẽŋa n wʋn pa'alɛ Nawẽnnɛ tõoma,dee tı nẽrba zozo'e wʋn zagsɛ ẽ.

35Ẽŋa n wʋn nẽegɛ pa'alɛ sɛla n sʋgɛ ba pʋtẽ'era pʋam na.Dee yetı,Amaari mẽŋa wʋn yẽ sũ-sã'aŋɔ wʋ sʋ'a tı ba sıısɛ lʋ nẽra sũure la.

36Wakat-ẽŋa Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔs-pɔka n mẽ daan boe tı a yʋ'ʋrɛ dɛna A'annı. Tı a sɔ yʋ'ʋrɛ dɛna Afanuyɛlı, a de la Azɛɛrı buuri nẽra. Ẽŋa daan de la pug-sa'arɛ dee ele sıra paagɛ yʋʋma ayopɔı tı a sıra la ki.

37La a sıra la n ki la,a yãŋa de la pɔkõorɛ kʋrgɛ halı ka paagɛ yʋʋma pinii la anaası.A daan boe la Wẽnde-kãtʋm na wakatɛ wuu,tõnna bɔ'ɔra Nawẽnnɛ wʋntɛɛŋa la yʋ'ʋŋɔ wuu ka basra,dee lʋta nõorɛ sɔsra Nawẽnnɛ.

38Wakat-ẽŋa tı a paagɛ ba zẽ'am,pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ,dee tɔgra bia la yelle bɔ'ɔra sɛba wuu n gu'uri wakat-sɛka tı Nawẽnnɛ wʋn le fãagɛ Zerizalɛm nẽrba la basɛ.

39La ban ẽŋɛ sɛla woo ba'asɛ wʋ Nawẽnnɛ lɔɔ la n yele se'em na, tı Azozɛfʋ la Amaari lebe kule Nazarɛtı n boe Galile so'olʋm na.

40Tı bia la bıta tara pãŋa la yɛm,dee tı Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ bɔna la ẽ.

Azezi daan de la bia, dee weege Zerizalɛm

41Yʋʋnɛ woo Azezi sɔ, la a ma sẽnnı la Zerizalɛm dita Zɔɔg-basɛ kibsa.

42La Azezi daan tarı la yʋʋma pia la ayi,dee tı ba sẽŋɛ kibsa la wʋ ban ẽn ıta se'em na.

43La kibsa la dabsa n ba'asɛ la,tı ba lebe kulla.Dee tı Azezi weege Zerizalɛm,tı a sɔ la a ma daan ka bãŋɛ tı a weege ya.

44Ba daan tẽ'esɛ tı a dolı la ba tẽŋa dõma,dee sẽŋɛ dabsrɛ mõonɛ sẽnnɛ.La ban ɛ ẽ ba nẽrba la,la ba sırdõma zẽ'am dee ka yẽ ẽ na,

45ba daan lebe la Zerizalɛm ka ɛɛra ẽ.

46La dabsa atã daarɛ tı ba yẽ ẽ Wẽnde-kãtʋm na,tı a zĩ la karẽnsãandõma sɛlsra,dee sɔkra ba sokrısı.

47Azezi n daan tarı yɛm la ẽn lergrı se'em na,di'ige sɛba wuu n daan wõm na mɛ.

48La a dɔgrıba la n yẽ ẽ na,la ba di'ige ba mɛ.Tı a ma soke ẽ yetı:«M bia,bẽm tı fʋ ẽŋɛ tı wãna?Mam la fʋ sɔ ɛ fʋ mɛ halı la sũ-sã'aŋɔ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

49Tı a lerge ba yetı:«Bẽm tı ya εεra ma?Yãma ka mi tı la masε mε tı mam bɔna m Sɔ yire wã bıı?»

50Tı ba ka bãŋε Azezi yetɔga la võorε.

51Tı Azezi doose ba kule Nazarεtı, dee sakε ba nõorε. Tı a ma tẽ'esra yel-bãma wuu a sũurum.

52Tı Azezi bıta,tı a yεm pa'asra,tı Nawẽnnε la nẽrba nõŋε ẽ.

Aluki 3

Azã mõolı Nawẽnnε yetɔga dee misra nẽrba ko'om pʊam

(Amatie 3:1-12, Amarkı 1:1-8, Azã 1:19-28)

1Na-keko Atibεεrı n daan di na'am na, a yʊʊma pia la anuu yʊʊnε, tı Apõnsı-pilatı de Zude gɔmna, dee tı A'erɔdı dεna Galile naba, tı a sɔbia Afilipi mẽ dεna Itiire la Trakoniti naba. Tı Alisaniyası dεna Abilεnı naba.

2La A'annı,la Akayifu de la Nawẽnnε kãabgɔ kẽma nẽŋadõma.Wakat-ẽŋa tı Azakari bia Azã daan boe mõom tı Nawẽnnε tɔgε bɔ ẽ.

3Bεla tı Azã sẽŋε tẽn-sεba n boe Zʊrdẽ kʊlaa nõorʊm la wuu ka mõola yetı,ba teege yεm basε tõon-be'ero,tı ba mise ba ko'om pʊam tı Nawẽnnε basε ba tõon-be'ero taalε.

4Azã n mõolı se'em na ẽŋε wʊ Nawẽnnε nõtɔ'ɔsa A'ezayi n yʊʊn gʊlsε gõŋɔ pʊam se'em na.A yʊʊn yetı:«Nẽra n mõolı weem tɔgra ke'enke'em yetı: Malgε-ya sore sõŋa gu'ura Zuudãana, malgε-ya sɔa la tı ba tɔ tẽntẽesı bɔ ẽ.

5Palε-ya bɔgsı la wuu, sirge-ya tãnsı la kũnkũma la wuu, mãalε-ya so-gɔlma tı ba tɔ tẽntẽesı, palε-ya sorɔɔrɔ bogro tı ba naagε taaba.

6Bεla nẽrsaalba wuu wʊn yẽ Nawẽnnε n ıtı se'em fãagra nẽrba basra.»

7La nẽrba zozo'e n sẽŋε ka lagsε Azã zẽ'am tı a mise ba ko'om pʊam. Tı a yele ba yetı: «Yãma ãn wʊ kãmpẽesı buuri, ãne n yele yãma yetı, ya tã wʊn zoe põsε Nawẽnnε sıbgrε n sẽm na?

8Tõm-ya tõon-sεba n pa'alı tı ya teege yεm basε tõon-be'ero.Da kãn tẽ'esε-ya tı Abraham n de yãma yaaba la,ya wʊn põsε Nawẽnnε sıbgrε mε.Mam yetı yãma mε tı,Nawẽnnε tã wʊn dıkε kuga wã botı ba lebge Abraham yıısı.

9Nẽra n põn tara lıa a nu'usum tı a lʊbε tıısı.Tı-sεka woo n ka wɔnnı biε sõma la,a wʊn lʊbε ẽ mε,lobge bugum pʊam tı bugum di ẽ.»

10Tı nẽr-kʊʊŋɔ la soke ẽ yetı: «Tı wʊn ẽŋε la wãne?»

11Tı Azã lerge ba yetı,sεka n tarı futo bayi,a looge bɔ sεka n ka tarı.Tı sεka n tarı dia,mẽ ẽŋε bɔ sεka n ka tarı.

12Tı lampo-tɔ'ɔsrıba mẽ wa'am tı a mise ba ko'om pʊam,soke ẽ yetı:«Karẽnsãama,tı wʊn ẽŋε la wãne?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Tı a lerge ba yetı:«Da to'oge-ya ligri gãŋɛ ban yele ya se'em na.»

14Tı sʊdaası mẽ soke ẽ yetı:«Dee tõma,tı wʊn ẽŋɛ la wãne?» Tı a yele ba yetı:«Da to'oge-ya nẽra bõnɔ la pãŋa bıı dõrɛ nẽrba to'oge sɛla.Basɛ-ya tı ya yɔɔrɔ la seke ya.»

15Tı nẽrba daan zɛ gu'ura tı Nawẽnnɛ fãagɛ ba, la ba wuu daan sokrı la ba mẽŋa bɔɔra tı ba bãŋɛ, Azã na'an dɛna Krisi tı ba gu'ura la bıı?

16La ban tẽ'esrı bɛla la,tı Azã yele ba yetı:«Mam misri ya la ko'om pʊam,la nẽra n boe tara pãŋa gãnna mam sẽna,la mam põn ka masɛ tı m pirge a tagra bɔ ẽ.Ẽŋa n wʊn mise ya Nawẽnnɛ Sıa,la bugum pʊam.

17A wʊn welge nẽrba wʊ nẽra n zãlı pı'ıgɔ a nu'usum tı a vaagɛ a si zɛɛŋa yeele ẽŋɛ a bãarɛ pʊam,dee yõ urgo la,la bugum n ka kĩŋri.»

18Yetɔg-bãna, la yetɔga basɛba zozo'e tı Azã daan dıkɛ zãsʊm nẽrba la pa'alɛ ba Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la.

19La Azã daan zɛrgɛ naba A'erɔdı mɛ, se'ere n soe la, a daan fãagɛ la a kẽema pɔga yʊ'ʊrɛ n de A'erodıadı di, dee tõm tõon-be'ero basɛba zozo'e pa'asɛ, tı Azã yele ẽ yetı la ka ãn sõŋa.

20La A'erɔdı daan yõkɛ Azã ka pagɛ mɛ,bɛla A'erɔdı malın tõm la tõon-be'ero pa'asɛ.

Azezi ko'om misga

(Amatie 3:13-17, Amarkı 1:9-11)

21Azã n daan misri nẽrba wuu ko'om pʊam na, a daan mẽ mise Azezi mɛ. La Azezi daan pʊ'ʊsrı la Nawẽnnɛ, tı saazuum yo'oge,

22tı Nawẽnnɛ Sıa sige a zuo,tı ba yẽ ẽ tı a wõn na na'adawenne.Tı kõa ze'ele Nawẽnnɛ yire yetı:«Fõn de la mam Dayʊa tı mam nõŋɛ la m sũure wuu.Fʊ paagɛ la mam yɛm.»

Azezi yaabdõma

(Amatie 1:1-17)

23La Azezi n daan pĩ'ilum a tõoma la, a daan tarı la yʊʊma pitã, tı nẽrba daan tẽ'esra tı a de la Azozɛfʊ bia. Azozɛfʊ sɔ daan de la Aheli,

24tı Aheli sɔ dɛna Amata, tı Amata sɔ dɛna Alevi, tı Alevi sɔ dɛna Amelki, tı Amelki sɔ dɛna Azanayi, tı Azanayi sɔ dɛna Azozɛfʊ,

25tı Azozɛfʊ sɔ dɛna Amatatıası, tı Amatatıası sɔ dɛna Amõsı, tı Amõsı sɔ dɛna Anahum, tı Anahum sɔ dɛna A'esli, tı A'esli sɔ dɛna Anagayi,

26tı Anagayi sɔ dɛna Amatı, tı Amatı sɔ dɛna Amatatıası, tı Amatatıası sɔ dɛna Asemeyẽ, tı Asemeyẽ sɔ dɛna Azozɛkı, tı Azozɛkı sɔ dɛna Azoda,

27tı Azoda sɔ dɛna Azoanã, tı Azoanã sɔ dɛna Areza, tı Areza sɔ dɛna Azorobabɛlı, tı Azorobabɛlı sɔ dɛna Asalatıyɛlı, tı Asalatıyɛlı sɔ dɛna Aneri,

28tı Aneri sɔ dɛna Amelki, tı Amelki sɔ dɛna Adi, tı Adi sɔ dɛna Akozam, tı Akozam sɔ dɛna A'elmadam, tı A'elmadam sɔ dɛna A'eri,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29tı A'eri sɔ dɛna Azoze, tı Azoze sɔ dɛna A'eliezɛɛrı, tı A'eliezɛɛrı sɔ dɛna Azorim, tı Azorim sɔ dɛna Amata, tı Amata sɔ dɛna Alevi,

30tı Alevi sɔ dɛna Asimeyõ, tı Asimeyõ sɔ dɛna Azuda, tı Azuda sɔ dɛna Azozɛfʋ, tı Azozɛfʋ sɔ dɛna Azonam, tı Azonam sɔ dɛna A'eliakim,

31tı A'eliakim sɔ dɛna Ameleya, tı Ameleya sɔ dɛna Amena, tı Amena sɔ dɛna Amatata, tı Amatata sɔ dɛna Anatã, tı Anatã sɔ dɛna Adavidi,

32tı Adavidi sɔ dɛna Azese, tı Azese sɔ dɛna A'obɛɛdı, tı A'obɛɛdı sɔ dɛna Aboozı, tı Aboozı sɔ dɛna Asala, tı Asala sɔ dɛna Anaasõ,

33tı Anaasõ sɔ dɛna Aminadabı, tı Aminadabı sɔ dɛna Admẽ, tı Admẽ sɔ dɛna Arni, tı Arni sɔ dɛna A'ɛsrɔm, tı A'ɛsrɔm sɔ dɛna Afarɛsı, tı Afarɛsı sɔ dɛna Azuda,

34tı Azuda sɔ dɛna Azakɔbı, tı Azakɔbı sɔ dɛna A'izakı, tı A'izakı sɔ dɛna Abraham, tı Abraham sɔ dɛna Atara, tı Atara sɔ dɛna Anakɔɔrı,

35tı Anakɔɔrı sɔ dɛna Aseruki, tı Aseruki sɔ dɛna Arago, tı Arago sɔ dɛna Afalɛkı, tı Afalɛkı sɔ dɛna A'ebɛrı, tı A'ebɛrı sɔ dɛna Asala,

36tı Asala sɔ dɛna Akayinam, tı Akayinam sɔ dɛna Arfasadı, tı Arfasadı sɔ dɛna Asɛm, tı Asɛm sɔ dɛna Anoe, tı Anoe sɔ dɛna Alemɛkı,

37tı Alemɛkı sɔ dɛna Amatusala, tı Amatusala sɔ dɛna A'enõkı, tı A'enõkı sɔ dɛna Azarɛdı, tı Azarɛdı sɔ dɛna Amalelɛlı, tı Amalelɛlı sɔ dɛna Akayinam,

38tı Akayinam sɔ dɛna A'enõsı, tı A'enõsı sɔ dɛna Asetı, tı Asetı sɔ dɛna Adam, la Nawẽnnɛ n nãam Adam.

Aluki 4

Asũtãana makɛ Azezi

(Amatie 4:1-11, Amarkı 1:12-13)

1Azezi daan ze'ele la Zʋrdẽ kʋlaam lebe, tı Nawẽnnɛ Sıa la kɔ'ɔn bɔna la ẽ. La Nawẽnnɛ Sıa la tarı ẽ sẽŋɛ la weem.

2Bilam tı Asũtãana makɛ ẽ dabsa pinaası.La dabsa pinaası la pʋam a ka di sɛla sɛla,tı a kɔm dõnna.

3Bɛla tı Asũtãana yele ẽ yetı:«Fʋ sãn sırı dɛna la Nawẽnnɛ Dayʋa,fʋ yele kugre wã tı a lebge dia.»

4Tı Azezi lerge ẽ yetı:«La gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetı:‹Nẽrsaala kãn vɔa dia mã'a ĩyã.› »

5Tı Asũtãana tarı ẽ sẽŋɛ ka zom tãŋa zuo, pa'alɛ ẽ dũnia so'olʋm wuu nif-kabsıgɔ pʋam.

6Dee yele ẽ yetı:«Bãna wuu de la mam n soe,bɛla mam tã wʋn bɔ nẽr-sɛka woo tı mam boorı mɛ.Mam wʋn bɔ fɔ dũnia wã na'am la wuu,la so'olʋm bãma wuu pẽka.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Fʊ sãn ka dũma tẽŋa nã'asɛ mam,ba wuu wʊn dɛna la fõn dẽnnɛ.»

8Tɪ Azezi lerge ẽ yetɪ:«La gʊlsɛ Nawẽnnɛ yetɔga pʊam yetɪ:‹Nã'asra Zuudãana Nawẽnnɛ, dee sakra ẽŋa ayɪla mã'a.› »

9Tɪ Asũtãana le tarɪ ẽ sẽŋɛ Zerizalɛm ka zom Wẽnde-kãtɛ la zuo yele ẽ yetɪ: «Fʊ sãn sɪrɪ dɛna la Nawẽnnɛ Dayʊa, fʊ ze'ele kalam ẽkɛ bisge tẽŋa,

10tɪ la gʊlsɛ yetɪ:‹Nawẽnnɛ wʊn tõm a malɛkadõma tɪ ba gu fo.

11La ba wʊn kɔkɛ fɔ la ba nu'usi tɪ fʊ kãn wẽ fʊ nã'arɛ la kugre.› »

12Tɪ Azezi lerge yetɪ: «Nawẽnnɛ gõŋɔ yele tɪ: ‹Da makɛ fʊ Zuudãana Nawẽnnɛ bɪsɛ.› »

13La Asũtãana n daan makɛ Azezi bɛla wuu zɪgɛ koŋe la, a basɛ ẽ dee gu'ura la a sãn le yẽ folle.

Azezi n pĩ'ilum a tõoma Galile tẽŋa

(Amatie 4:12-17, Amarkɪ 1:14-15)

14La Azezi daan lebe Galile la Nawẽnnɛ Sɪa la pãŋa, tɪ a yʊ'ʊrɛ kɔ'ɔn saagɛ zẽ'a wuu.

15La a ẽn zãsna la nẽrba Nawẽnnɛ yetɔga Zifdõma wẽndeto pʊam,tɪ ba wuu pẽgra ẽ.

Nazarɛtɪ nẽrba ka bɔ Azezi sɪra

(Amatie 13:53-58, Amarkɪ 6:1-6)

16La Azezi daan sẽŋɛ la Nazarɛtɪ, ban daan uge ẽ tẽn-sɛka la. Tɪ Zifdõma vo'osgo daarɛ tɪ a kẽ ba wẽndeem wʊ ẽŋa ẽn kẽ'era se'em na, yãŋa isge ze'ele tɪ a karẽŋɛ.

17Tɪ ba dɪkɛ gõn-sɛka tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi yʊʊn gʊlsɛ la bɔ ẽ.Tɪ a lakɛ gõŋɔ la yẽ zẽ'e-sɛka tɪ a boorɪ la,yãŋa karẽŋɛ wʊ zẽ'a la n yele se'em na:

18«Zuudãana Nawẽnnɛ Sɪa n boe la mam,

ẽŋa n looge mam bɔ mam pãŋa, tɪ m bʊglɛ sũ-sã'aŋɔ dõma sũure, tɪ m mõolɛ kõ-yẽlga la bɔ nasdõma, dee tõm mam tɪ m tɔgɛ bɔ yamsɪ tɪ ba wʊn yẽ yolsgo, dee tɔgɛ bɔ fɔɔsɪ tɪ ba nini wʊn pike, dee yese sɛba n boe nãmsgɔ pʊam la basɛ,

19dee mõolɛ tɪ wakatɛ paagɛ ya, tɪ Zuudãana wʊn ẽŋɛ nẽrba yel-sõnnɛ.»

20La ẽn karẽŋɛ ba'asɛ la, a lebe laglɛ gõŋɔ la mɛ bɔ sɛka n gu'uri gõnnɔ la, dee zĩ'ire. Tɪ nẽr-sɛba wuu n boe wẽndeem na bɪsra ẽ zĩi.

21Tɪ a yele ba yetɪ:«Zĩna,lɛɛlɛ wã,sɛla tɪ ba gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tɪ yãma wõm wã,la ẽŋɛ wʊ lan yele se'em na.»

22Tɪ ba tɔgɛ pẽgɛ ẽ,la a yetɔg-sõma la tɪ a tɔgɛ la di'ige ba mɛ.Dee tɪ ba sɔkra yetɪ,la ka de Azozɛfʊ dayʊa la n wãna?

23Tɪ Azezi yele ba yetɪ:«Mam põn mina tɪ ya wʊn makɛ makrɛ ẽna bɔ mam yetɪ:‹Tɪum dãana,tɪbɛ fʊ mẽŋa.› La ya wʊn ken yele mam yetɪ:‹Bõn-sɛba tɪ fʊ daan ẽŋɛ Kapɛrnaʊm tẽŋam tɪ tõma wõm na,ẽŋɛ bɛla nõo fʊ mẽŋa tẽŋam kalam mẽ.› »

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Tı Azezi le yele ba yetı:«Mam yetı ya la sıra,tı ba ka nannı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa baa ayıla a mẽŋa tẽŋam.

25La de la sıra tı mam yetı ya tı:Pɔkõpa zozo'e yʊʊn boe lsrayɛlı tẽŋam A'eli wakatʊm na mɛ,la saaga ka ni yʊʊma atã la wõr-sıyoobı,tı kɔm yʊʊn ba bɔna tẽŋa la wuu pʊam.

26La Nawẽnnɛ ka tõm A'eli yetı a sẽŋɛ pɔkõ-bãma zẽ'am.A tõm ẽ na pɔkõorɛ n boe Sarɛpıta n boe Sidõ so'olʊm pʊam na zẽ'am.

27La kõnkɔma zozo'e yʊʊn boe lsrayɛlı tẽŋam A'elize wakatʊm na mɛ,la baa ayıla ka yẽ ĩmã'asʊm,la Anãamã sɛka n yese Siiri so'olʊm na mã'a n yẽ ĩmã'asʊm.»

28La ban wõm bɛla la,sɛba n boe wẽndeego la pʊam wuu sũure daan yĩige mɛ.

29Tı ba isge ve'ege Azezi tẽŋa la pʊam yese.Tẽŋa la boe la tãŋa zuo.Tı ba tarı ẽ sẽŋɛ zẽ'e-sɛka n zãagɛ la tẽŋa la,ba daan boorı tı ba zã'agɛ ẽ basɛ mɛ tı a lui ki.

30La Azezi kẽ la nẽr-kʊʊŋɔ la tẽŋasʊka fõrgɛ.

Bʊraaga tı kʊlkã'arga tarı ẽ

(Amarkı 1:21-28)

31Bɛla poorʊm, Azezi sẽŋɛ la Galile tẽŋa ayẽma yʊ'ʊrɛ n de Kapɛrnaʊm, tı Zifdõma vo'osgo daarɛ daan paagɛ, tı a sẽŋɛ ba wẽndeem ka zãsna nẽrba Nawẽnnɛ yetɔga.

32Tı a zãsŋɔ la daan di'ige ba,a yetɔga la n tarı pãŋa la ĩyã.

33Tı bʊraa daan bɔna wẽndeem na tı kʊlkã'arga tara ẽ,tı a tĩi kaasɛ yetı:

34«A'a!Azezi n de Nazarɛtı nẽra,fõn bẽm yelle n boe la tõma?Fõn wa'am tı fʊ sã'am na tõma?Mam mi fõn de sɛka,fõn de la pʊpeelem dãana n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am.»

35Tı Azezi tãsɛ kʊlkã'arga la yetı:«Go'oge,yese dee basɛ bʊraa la!» Tı kʊlkã'arga la lʊbɛ ẽ nẽrba la wuu nẽŋam,dee yese,la a ka pɔglʊm ẽ.

36Tı ba wuu palẽŋa ẽkɛ tı ba yele taaba yetı:«Yetɔga ẽna de la bẽm?A tarı la pãŋa la ke'eŋo,dee tãsra kʊlkã'arsı,tı ba yɛsra.»

37Tı Azezi yʊ'ʊrɛ saagɛ zẽ'e-bãma wuu.

Azezi botı nẽrba zozo'e yẽ ĩmã'asʊm

(Amatie 8:14-17, Amarkı 1:29-34)

38Tı Azezi isge ba wẽndeego la pʊam yese ka kẽ Asimõ yire. Tı Asimõ dɛɛm-pɔka bẽ'era, tı a ĩyã ba tʊlgɛ. Tı ba tɔgɛ a yelle bɔ Azezi,

39tı a sẽŋɛ ka suure a zuo,dee tãsɛ bã'a la yetı a basɛ ẽ.La ẽn yele la,bã'a la basɛ ẽ mɛ,tı a isge tɔtɔ ẽŋɛ ba sãanɔ.

40Tı wẽnnɛ daan bɔna mĩ kẽ'era, tı ba tarı bã'adõma tı bã'ası buuri to'oto'ore tarı ba, sẽŋɛ Azezi zẽ'am. Tı Azezi dıkɛ a nu'usi paglɛ ba nẽra woo zuo, tı ba wuu yẽ ĩmã'asʊm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

41La kʋlkã'arsɪ daan yesrɪ mɛ dee basra nẽrba zozo'e,dee kaasra yetɪ:«Fõn de la Nawẽnnɛ Dayʋa.» Tɪ Azezi tãsɛ ba,ka basɛ tɪ ba tɔgɛ sɛla sɛla,se'ere n soe la,ba daan bãŋɛ tɪ a de la Krisi n de Fãagra la.

Azezi mõolɪ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga Zifdõma wẽndeto pʋam
(Amarkɪ 1:35-39)

42Tɪ beere wiige, tɪ Azezi yese tẽŋa la pʋam sẽŋɛ zẽ'e-sɛka tɪ nẽra ka boe mĩ. Tɪ nẽrba zozo'e ɛɛra ẽ. La ba daan yẽ ẽ mɛ, bɔɔra tɪ ba gu ẽ tɪ a da le yese ba zẽ'am.

43La Azezi yele ba yetɪ:«Dẽnɪ tɪ mam mõolɛ kõ-yẽlga pa'alɛ Nawẽnnɛ so'olʋm n ãn se'em tẽnsɪ basɛba mẽ pʋam,la de la bɛla ĩyã tɪ Nawẽnnɛ tõm mam.»

44La a ẽn mõola kõ-yẽlga la Zifdõma wẽndeto pʋam mɛ.

Aluki 5

Azezi wi a pɔspɔsɪ karẽnbiisi
(Amatie 4:18-22, Amarkɪ 1:16-20)

1Daarɛ ayɪla Azezi ze la Zenezarɛtɪ mõgrɛ nõorʋm, tɪ nẽr-kʋʋŋɔ kaagɛ ẽ mikra taaba bɔɔra tɪ ba wõm Nawẽnnɛ yetɔga.

2Tɪ a yẽ õornɔ bayi n ze mõgrɛ la nõorʋm,tɪ zũn-yõgrɪba sige pɛɛra ba yʋgsɪ dee basɛ.

3La õorŋɔ ayɪla daan de la Asimõ bõnɔ.Tɪ Azezi kẽ õorŋɔ la pʋam,dee yele Asimõ yetɪ:«Mõm õorŋɔ la tɪ a sẽŋɛ nẽŋa fẽe.» La Azezi n yele bɛla la,Asimõ mõm õorŋɔ la mɛ,tɪ a lebe ko'om pʋam fẽe.Tɪ Azezi zĩ'ire õorŋɔ la pʋam pa'alɛ nẽrba la.

4La ẽn pa'alɛ ba ba'asɛ la, tɪ a yele Asimõ yetɪ: «Mõm õorŋɔ la tɪ a sẽŋɛ kʋlko'om tɪ ya lobe yʋgsɪ la.»

5Tɪ Asimõ lerge ẽ yetɪ:«Zuudãana,tõma nãmsɛ mɛ yʋ'ʋŋɔ wã wuu dee ka yõkɛ sɛla sɛla.La fõn yele la ĩyã,tɪ wʋn lobe tɪ yʋgsɪ la.»

6Tɪ ba sẽŋɛ kʋlko'om ka lobe ba yʋgsɪ la,yãŋa yõgɛ zũma ba zo'oge,tɪ ba yʋgsɪ la zɪgra la ba ãasʋm.

7Tɪ ba yɪbsɛ ba taaba õorŋɔ ayɪla la pʋam yetɪ,ba wa'am sõŋɛ ba.La ba taaba la sẽŋɛ mɛ ka sõŋɛ ba,tɪ ba pɪrɛ õornɔ bayi la wuu la zũma,halɪ tɪ ba zɪgra la ba mise.

8La Asimõ yʋ'ʋrɛ ayɪla n de Apɪyɛɛrɪ n yẽ bɛla la,tɪ a ka dũma tẽŋa Azezi nẽŋam yele ẽ yetɪ:«Zuudãana,fõrgɛ mam zẽ'am,se'ere n soe la,mam de la tõon-be'ero dãana.»

9Se'ere n soe tɪ Apɪyɛɛrɪ yele bɛla la,ẽŋa la a taaba la n daan yẽ zũma la tɪ ba yõgɛ se'em na botɪ ba palẽŋa n ẽkɛ.

10La dabeem mẽ n daan kẽ Azebede dayɔɔsɪ Azakɪ la Azã n daan ẽn dɔla la Asimõ tõnna la.Tɪ Azezi yele Asimõ yetɪ:«Da zoe dabeem,tɪ lan sẽŋɛ zĩna wɛ'ɛsa wuu,fʋ wʋn ɛɛra la nẽrba tɪ ba dɔla mam wʋ yãma n yõgrɪ zũma se'em na.»

11La Azezi n yele bɛla la,ba tarɪ õornɔ la dooge mɛ yãŋa basɛ sɛla woo dee dɔla Azezi.

Azezi botɪ kõnkonne yẽ ĩmã'asʋm

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Amatie 8:1-4, Amarkı 1:40-45)

12La Azezi daan boe la tẽŋa ayẽma pʊam, tı bʊraa mẽ bɔna mĩ dɛna kõnkonne, la bã'a la kẽ a ĩyã zo'oge mɛ. Tı a yẽ Azezi ka ka dũma Azezi nẽŋam dıkɛ a nẽŋa võglɛ tẽŋa sose ẽ yetı: «Zuudãana, fʊ sãn bɔɔra, fʊ tã wʊn basɛ tı m yẽ ĩmã'asʊm mɛ le ãna sõŋa.»

13Tı Azezi tẽegɛ a nu'ugo kalʊm ẽ dee yetı:«Mam bɔɔra,yẽ ĩmã'asʊm le ãna sõŋa.» Tı bã'a la basɛ ẽ bilam mẽŋa.

14Tı Azezi yele ẽ yetı: «Da kãn yele nẽra nẽra, la sẽŋɛ Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽema zẽ'am ka pa'alɛ ẽ fʊ mẽŋa tı a bısɛ, dee bɔ Nawẽnnɛ sɛla tı Amoyisi yʊʊn gʊlsɛ yetı ba bɔ la, tı la pa'alɛ ba tı fʊ sırı yẽ ĩmã'asʊm.»

15La bɛla wuu,Azezi yelle daan malın saagɛ la zẽ'esı zozo'e,tı nẽrba zozo'e lagsɛ tı ba selse a yetɔga la,dee tı a botı ba bã'adõma yẽ ĩmã'asʊm.

16La Azezi ẽn sẽnna la zẽ'e-sɛka tı nẽrba ka boe la pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ.

Azezi botı kɔɔrŋɔ isge sẽnna

(Amatie 9:1-8, Amarkı 2:1-12)

17La daarɛ ayıla tı Azezi bɔna mĩ pa'ala nẽrba Nawẽnnɛ yetɔga, tı Farisi dõma, la Nawẽnnɛ lɔɔ karẽnsãandõma n ze'ele Galile, la Zude, la Zerizalɛm mẽ zẽa mĩ sɛlsra. Tı Zuudãana Nawẽnnɛ pãŋa daan bɔna la Azezi, tı a botı bã'adõma yẽ ĩmã'asʊm.

18Tı bʊraası zɛ bʊraa n de kɔɔrŋɔ gã a bõn-gã'ala pʊam wa'am.La ba boorı tı ba tarı ẽ kẽ la de-sɛka tı Azezi boe mĩ na pʊam,ka bĩŋe ẽ Azezi nẽŋam.

19La nẽrba la mike mɛ,tı ba ka yẽ folle tarı ẽ kẽ.Bɛla ĩyã tı ba zɛ kɔɔrŋɔ la zom gɔsgɔ,ka lakɛ gɔsgɔ la bɔbrɛ ayıla,doose bilam sike ẽ la a bõn-gã'ala la nẽrba la sʊkam bĩŋe ẽ Azezi nẽŋam.

20Tı Azezi yẽ ban bɔ ẽŋa sıra se'em na, yele kɔɔrŋɔ la yetı: «M sırɛ, fʊ tõon-be'ero taalɛ ka le bɔna fʊ zuo.»

21Tı Nawẽnnɛ lɔɔ karẽnsãandõma,la Farisi dõma la tẽ'esra yetı:«A tẽ'esɛ tı ẽŋa de la ãne tɔgra pɔ'ɔra Nawẽnnɛ.Ãne n tã wʊn basɛ nẽra tõon-be'ero taalɛ,sãn dagna Nawẽnnɛ mã'a?»

22Tı Azezi bãŋɛ ban tẽ'esrı se'em na,soke ba yetı:«Bẽm tı ya tẽ'esra wãna wã?

23Bẽm n de nãana gãnna,mam sãn yele kɔɔrŋɔ la yetı,a tõon-be'ero taalɛ ka le bɔna a zuo n de nãana,bıı mam sãn yele ẽ yetı,a isge sẽnna n de nãana?

24Bɛla m wʊn botı ya bãŋɛ tı Nẽrsaala Dayʊa la tarı pãŋa dũnia zuo wʊn basɛ nẽrba tõon-be'ero taalɛ.» A yele bɛla dee yele kɔɔrŋɔ la yetı:«Mam yetı fʊ tı fʊ isge dıkɛ fʊ bõn-gã'ala la kule.»

25Bilam mẽŋa tı kɔɔrŋɔ la isge ba wuu nẽŋam dıkɛ a bõn-gã'ala la kulla,dee pẽgra Nawẽnnɛ.

26Tı nẽrba la wuu palẽŋa ẽkɛ,tı dabeem kẽ ba,tı ba pẽgra Nawẽnnɛ yetı:«Tı zĩna yẽ bõn-yãlma.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azezi wi Alevi tɩ a dɔla ẽ
(Amatie 9:9-13, Amarkɩ 2:13-17)

27Bɛla poorʊm tɩ Azezi yese sẽŋɛ ka yẽ lampo-tɔ'ɔsa yʊ'ʊrɛ n de Alevi, tɩ a zĩ lampo to'osgo deem. Tɩ a yele ẽ yetɩ: «Isge dɔla mam.»

28Tɩ a isge basɛ sɛla woo dee dɔla ẽ.

29Tɩ Alevi dʊgɛ dia zo'oge ẽŋɛ kibsa a yire bɔ Azezi,tɩ ẽŋa la lampo-tɔ'ɔsrɩba,la nẽrba zozo'e zẽa dita.

30Tɩ Farisi dõma basɛba,la ba lɔɔ karẽnsãandõma yõnna Azezi karẽnbiisi la yetɩ:«Bẽm ĩyã tɩ yãma lagɩm na lampo-tɔ'ɔsrɩba,la tõon-be'ero dõma dita?»

31Tɩ Azezi lerge ba yetɩ: «Nẽr-sɛba n tarɩ ĩmã'asʊm ka eerɩ tɩba. Sɛba n bẽ'erɩ n eerɩ tɩba.

32Mam ka wa'am dũnia zuo sɛba dõma n yetɩ bãma masɛ ya la ĩyã,mam wa'am tɩ m yele la tõon-be'ero dõma tɩ ba teege yɛm basɛ tõon-be'ero.»

Ba soke Azezi nõorlʊa yelle
(Amatie 9:14-17, Amarkɩ 2:18-22)

33Tɩ nẽrba la yele Azezi yetɩ: «Azã karẽnbiisi, la Farisi dõma karẽnbiisi ẽn lʊta nõorɛ mɛ dee pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ, dee tɩ fõn karẽnbiisi dita dee yũura.»

34Tɩ a lerge ba yetɩ:«Nẽra n di pɔka ẽŋɛ kibsa,tɩ a tadãandõma bɔna mĩ tɩ ba naagɛ la ẽ di kibsa la,yãma wʊn sakɛ tɩ ba lʊ nõorɛ mɛ dee tɩ pɔgdita la ken bɔna ba zẽ'am bɩ?

35Ayɛɩ.La wakatɛ wʊn wa'am tɩ ba wʊn yese pɔgdita la ba zẽ'am,wakat-ẽŋa tɩ ba yãŋa wʊn lʊ nõorɛ.»

36Tɩ Azezi le makɛ makrɛ bɔ ba yetɩ:«Nẽra kãn ãagɛ fu-paalɛ dɩkɛ lige fu-kɛka.A sãn ẽŋɛ bɛla,a wʊn sã'am fu-paalɛ la mɛ,la tãn-paalɛ la kãn masɛ la fu-kɛka la.

37La nẽra mẽ kãn dɩkɛ dã-paalga sũm wɔ-kɛgsɩ pʊam.A sãn ẽŋɛ bɛla,dã-paalga la sãn kɛlla,ba wʊn botɩ wɔɔsɩ la tãsɛ mɛ.Bɛla dãam na wʊn ka'agɛ mɛ sã'am,tɩ wɔɔsɩ la mẽ sã'am.

38La masɛ tɩ ba dɩkɛ dã-paalga sũm na wɔ-paalsɩ pʊam.

39La nẽra sãn yũ dã-kɛka n kele la,a ka le bɔɔra dã-paalga.A wʊn yetɩ,dã-kɛka la n ãn sõŋa.»

Aluki 6

Vo'osgo daarɛ yelle
(Amatie 12:1-8, Amarkɩ 2:23-28)

1Zifdõma vo'osgo daarɛ ayɩla tɩ Azezi la a karẽnbiisi dɔla vatɔ pʊam tɔlla, tɩ a karẽnbiisi kɔ si wẽena ɔbra.

2Tɩ Farisi dõma nẽrba basɛba yẽ ban ẽŋɛ bɛla la,yele ba yetɩ:«Bẽm tɩ yãma ẽŋɛ sɛla n sisri tõma vo'osgo daarɛ?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Tı Azezi lerge soke ba yetı: «Yãma ka karẽŋɛ Adavidi la a nẽrba la kɔm n yʊʊn dõnnı tı Adavidi ẽŋɛ se'em na?

4A yʊʊn kẽ la Nawẽnnɛ deego pʊam dıkɛ borborı sɛba tı ba bĩŋe bɔ Nawẽnnɛ na obe.La sisri mɛ,nẽra nẽra ka obrı ba,sãn dagna Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma la mã'a.La Adavidi yʊʊn obe borborı bãma mɛ,dee bɔ a nẽrba la tı ba obe.»

5La Azezi ken yele ba mɛ yetı:«Nẽrsaala Dayʊa la n soe vo'osgo daarɛ.»

Bʊraa nu'ugo n ki, tı Azezi botı a yẽ ĩmã'asʊm

(Amatie 12:9-14, Amarkı 3:1-6)

6Vo'osgo daarɛ ayẽma tı Azezi kẽ Zifdõma wẽndeem zãsna nẽrba Nawẽnnɛ yetɔga. Tı bʊraa daan bɔna mĩ, tı a zʊʊgɔ nu'ugo ki.

7Tı Nawẽnnɛ lɔɔ karẽnsãandõma,la Farisi dõma la daan bısra Azezi wʊn botı nẽra la yẽ ĩmã'asʊm vo'osgo daarɛ la bıı,a kãn botı a yẽ ĩmã'asʊm.Se'ere n soe la,ba daan eerı la so-sɛka tı ba wʊn yetı a sã'am bãma sisgo dõrɛ ẽ.

8Tı Azezi bãŋɛ ba tẽ'esgɔ la,yele bʊraa la nu'ugo n ki la yetı:«Isge ze'ele nẽrba la tẽŋasʊka.» Tı a isge ze'ele.

9Tı Azezi yele ba yetı:«Mam yetı m soke ya mɛ bısɛ,sore boe tı nẽra ẽŋɛ sõŋa vo'osgo daarɛ bıı,a ẽŋɛ be'em?Sore boe tı a fãagɛ nẽra vo'osgo daarɛ bıı,a kʊ ẽ?»

10Dee bısɛ ba wuu kaagɛ,dee yele bʊraa la yetı:«Tẽegɛ fʊ nu'ugo la.» Tı a tẽegɛ a nu'ugo la,tı a nu'ugo la yãŋa tẽegɛ ãna sõŋa.

11Tı ba sũnsõa yĩige halı tı ba bãnna ban wʊn ẽŋɛ Azezi se'em.

Azezi looge a karẽnbiisi pia la ayi

(Amatie 10:1-4, Amarkı 3:13-19)

12La wakat-ẽŋa tı Azezi daan sẽŋɛ ka zom tãŋa zuo tı a pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ, bɔna bilam pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ yʊ'ʊŋɔ wuu.

13Tı beere wiige,tı a wi a karẽnbiisi la,tı ba wa'am a zẽ'am.Tı a looge karẽnbiisi pia la ayi bãma pʊam.Bãma n de nẽr-sɛba tı a wʊn tõm na.

14Ba daan de la Asimõ tı Azezi sı a yʊ'ʊrɛ tı Apıyɛerı,la A'ãndre n de Apıyɛerı yıbga,la Azakı,la Azã,la Afilipi,la Abatelemi,

15la Amatie,la Atoma,la Azakı sɛka n de Alfe bia la,la Asimõ sɛka n daan de Zelɔtı nẽra ayıla la,

16la Azudaası n de Azakı bia la,la Azudaası Iskariyo sɛka n wʊn zãm Azezi la.

17La Azezi la a karẽnbiisi la ze'ele la tãŋa la zuo sige zẽ'e-sɛka n naagɛ taaba. La a karẽnbiisi basɛba zozo'e, la nẽr-kʊʊŋɔ zozo'e n yese Zude, la Zerizalɛm, la Tiiri la Sidõ so'olʊm n boe ko-kãtɛ nõorʊm na n lagsɛ bilam.

18Ba wa'am tı ba selse la Azezi yetɔga,dee tı a bɔ ba bã'adõma ĩmã'asʊm.La nẽrba basɛba n daan boe mĩ tı kʊlkã'arsı dɔla ba,tı ba daan yẽ ĩmã'asʊm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tı nẽr-kʊʊŋɔ la wuu ɛɛra tı ba kalʊm ẽ,se'ere n soe la,pãŋa n yesrı a pʊam bɔ'ɔra ba wuu ĩmã'asʊm.

Zu-yẽlga la toogo yelle
(Amatie 5:1-12)

20Tı Azezi gorge bısɛ a karẽnbiisi la yetı: «Yãma sɛba n de nasdõma la tarı zu-yẽlga, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ so'olʊm de la ya bõnɔ.

21Yãma sɛba kɔm n dõnnı lɛɛlɛ wã tarı zu-yẽlga,se'ere n soe la,ya wʊn ka di seke.Yãma sɛba n kaasrı lɛɛlɛ wã tarı zu-yẽlga,se'ere n soe la,ya wʊn ka la'ara.

22Yãma sɛba tı nẽrba sisri ya,dee bɔkra ya,tʊʊra ya,dee ka nanna ya wʊ ya de la tõon-be'ero dõma,mam n de Nẽrsaala Dayʊa la ĩyã la,tarı zu-yẽlga.

23Wakat-sɛka tı ba ıtı yãma bɛla la,ẽŋɛ-ya sũ-yẽlga sırʊm,se'ere n soe la,ya wʊn yẽ yɔɔrɔ zo'oge mɛ Nawẽnnɛ yire.Bãŋɛ-ya tı ba yaabdõma yʊʊn ẽŋɛ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la bɛla.

24La yãma sɛba n de bõntatba la wʊn yẽ toogo, yãma n põn yẽ bõn-sõma la ĩyã.

25La yãma sɛba n tarı sɛla woo lɛɛlɛ wã tı la seke la,wʊn yẽ toogo,se'ere n soe la,ya wʊn ka sẽnna la kɔm.La yãma sɛba n la'arı lɛɛlɛ wã wʊn yẽ toogo,se'ere n soe la,ya sũure wʊn ka sã'am tı ya kaasɛ.

26La yãma sɛba tı nẽrba wuu pẽgrı ya la,wʊn yẽ toogo.Bãŋɛ-ya tı ba yaabdõma mẽ yʊʊn pẽgrı nõtɔ'ɔs-sɛba n de põmpɔrndõma la bɛla.»

Nõŋɛ-ya ya bɛ'ɛba
(Amatie 5:38-48;7:12)

27Azezi le yele ba yetı: «La mam yetı yãma sɛba n selsrı mam wã tı, ya nõŋɛ ya bɛ'ɛba, la sɛba n sisri ya la, ya ıta ba sõŋa.

28La ya kã'ara kã'a-sõma bɔ'ɔra sɛba n kã be'em bɔ'ɔra ya la,dee pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ bɔ'ɔra sɛba n ıtı ya be'em na.

29Nẽra sãn wẽ fʊ pɛka ayıla,fʊ basɛ tı a wẽ ayẽma la pa'asɛ.La nẽra sãn fãagɛ fʊ fu-kãtɛ,fʊ basɛ tı a to'oge fʊ fu-pıka pa'asɛ.

30La nẽra sãn sose fʊ sɛla,fʊ bɔ ẽ.La nẽra sãn dıkɛ sɛla n de fʊ bõnɔ,fʊ da yetı a bɔ fɔ fʊ bõnɔ na.

31La yãma n boorı tı nẽrba ıta bõn-sɛba bɔ'ɔra ya la,ya mẽ ıta bɛla bɔ'ɔra ba.

32La ya sãn nõŋɛ sɛba n nõŋɛ ya la mã'a, Nawẽnnɛ wʊn bɔ ya sɛla mɛ bıı? Baa la tõon-be'ero dõma nõŋɛ sɛba n nõŋɛ ba mɛ.

33La ya sãn ıta sɛba n ıtı ya sõŋa la mã'a sõŋa,Nawẽnnɛ wʊn bɔ ya sɛla mɛ bıı?Baa la tõon-be'ero dõma ıtı la bɛla.

34La ya sãn pɛŋra sɛba tı ya tẽ'esrı tı ba wʊn yẽ lebse ya la,Nawẽnnɛ wʊn bɔ ya sɛla mɛ bıı?Baa la tõon-be'ero dõma peŋrı tõon-be'ero dõma mɛ dee le tɔ'ɔsra bɛla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35La, la sãn dɛna yãma, nõŋɛ-ya ya bɛ'ɛba, dee ẽŋɛ ba sõŋa. Peŋe-ya nẽrba dee da tẽ'esra tɪ ba le bɔ ya. Ya sãn ẽŋɛ bɛla, ya yɔɔrɔ wʊn zo'oge mɛ, la ya wʊn dɛna Nawẽnnɛ n gãnnɪ sɛla wuu kɔma, se'ere n soe la, a ɪtɪ sɛba n ka mi yel-sõnnɛ, la pʊtʊʊl-dõma sõŋa mɛ.

36Zɔta-ya nẽrba ninbãalga,wʊ ya Sɔ Nawẽnnɛ n zotɪ nẽrba ninbãalga se'em na.»

Da zɛrgra-ya taaba

(Amatie 7:1-5)

37«Da tɔgra-ya nẽra yelle yetɪ a ẽŋɛ be'em, tɪ Nawẽnnɛ mẽ kãn tɔgɛ ya yelle yetɪ ya ẽŋɛ be'em. Da zɛrgra-ya nẽrba, tɪ Nawẽnnɛ mẽ kãn zɛrgɛ ya. Basɛ-ya taaba taalɛ, tɪ Nawẽnnɛ mẽ wʊn basɛ ya taalɛ.

38Bɔ-ya ya taaba,tɪ Nawẽnnɛ mẽ wʊn bɔ ya.Nawẽnnɛ wʊn bɔ ya zo'oge wʊ ban dɪkɛ wan-kãtɛ makɛ pɪrɛ sõŋa tɪ la saara.Bõn-sɛka tɪ yãma dɪkɛ makɛ bɔ ya taaba la,bõn-ẽŋa tɪ Nawẽnnɛ mẽ wʊn dɪkɛ makɛ bɔ ya.»

39Tɪ Azezi daan makɛ makrɛ bɔ ba yetɪ: «Fʊa tã wʊn ve'ege fʊa mɛ tɪ ba wuu kãn lui boko pʊam?

40Karẽnbia ka gãnnɪ a karẽnsãama,la karẽnbia sãn zãsʊm sɛla woo ba'asɛ,a ãn wʊ a karẽnsãama la.

41Bẽm tɪ fʊ bɪsra sɔkɔ n boe fʊ sɔbia nifum, dee ka bɪsra dɔɔgɔ n boe fʊ mẽŋa nifum na?

42Fõn ẽŋɛ la wãne yɛta fʊ sɔbia yetɪ,a basɛ tɪ fʊ yese sɔkɔ a nifum,dee ka bɪsra dɔɔgɔ n boe fʊ mẽŋa nifum?Pʊlibsum dãana,dẽŋɛ yese dɔɔgɔ la fʊ mẽŋa nifum,dee yãŋa tã'agɛ yẽ sõŋa yese sɔkɔ la n boe fʊ sɔbia nifum na.»

Tɪa woo la a biɛ

(Amatie 7:16-20;12:33-35)

43«Tɪ-sõŋɔ ka wɔnnɪ biɛ be'ero. Tɪ-be'ego mẽ ka wɔnnɪ biɛ sõma.

44Ba bãŋrɪ tɪɪsɪ wuu la ba biɛ pʊam.Gõ'osɪ kãn wɔm kẽnkãma,la kẽkɔ mẽ kãn wɔm tã'ama.

45Nẽr-sõŋɔ sũure n ãn sõŋa botɪ a tɔgra la bõn-sõma, la nẽr-be'ego sũure n ka ãn sõŋa botɪ a tɔgra la bõn-be'ero. Se'ere n soe la, bõn-sɛba n boe nẽrsaala sũurum n yesrɪ a nõorʊm.»

Nawẽnnɛ yetɔga sakrɛ yelle

(Amatie 7:24-27)

46«Bẽm ĩyã tɪ yãma wi'ira mam tɪ ‹Zuudãana, Zuudãana›, dee ka ɪta mam n yetɪ ya ɪta se'em na?

47Nẽr-sɛka woo n sẽm mam zẽ'am,dee sɛlsra mam yetɔga,dee sakra ɪta mam n yele se'em na,mam wʊn pa'alɛ ya ẽŋa dãana n ãn se'em:

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

48A ãn wʋ nẽra n boorɪ tɪ a mẽ a yire,tũ paagɛ tãmpĩa,ẽebɛ a yire tãmpĩa la zuo.Tɪ saaga ni,tɪ ko'om pɪrɛ kʋlsɪ zoe wẽ yire la,tɪ a ka lui,ẽn mẽ sõŋa la ĩyã.

49La nẽr-sɛka n wõnnɪ mam yetɔga,dee ka ɪta mam n yele se'em na,ãn wʋ nẽra n mẽ a yire tẽntõnnɔ zuo,dee ka tũ ẽebɛ.Tɪ saaga ni,tɪ ko'om pɪrɛ kʋlsɪ zoe wa wẽ yire la,tɪ a kɔ'ɔn lui saam saam.»

Aluki 7

Azezi botɪ Rom sʋda-kɛ'ɛma tõntõnna yẽ ĩmã'asʋm

(Amatie 8:5-13)

1Azezi tɔgɛ bɛla wuu bɔ nẽrba la ba'asɛ, dee sẽŋɛ la Kapɛrnaʋm.

2Tɪ Rom sʋda-kɛ'ɛma bɔna mĩ tara a tõntõnna tɪ a nõŋɛ.Tɪ tõntõnna la bẽ'era dee la a ki.

3Tɪ sʋda-kɛ'ɛma la wõm Azezi yelle,tõm Zifdõma kẽma basɛba a zẽ'am tɪ ba sose ẽ yetɪ,a wa'am wa botɪ a tõntõnna la yẽ ĩmã'asʋm.

4Tɪ ba sẽŋɛ Azezi zẽ'am ka tĩi belem ẽ yetɪ:«Bʋraa la de la nẽr-sõŋɔ.

5A nõŋɛ tõma buuri mɛ,la ẽŋa n mẽ wẽndeego bɔ tõma.Bɛla ĩyã,mõrgɛ sõŋɛ ẽ.»

6Tɪ Azezi dɔla ba wɛ'ɛsa ka lɛm yire la,tɪ sʋda-kɛ'ɛma la le tõm a sɪrdõma tɪ ba yele ẽ yetɪ:«Zuudãana,da nãmsɛ fʋ mẽŋa.Mam ka narɪ tɪ fʋ wa'am mam yire,

7bɛla ĩyã tɪ mam tẽ'esɛ yetɪ mam mẽŋa ka narɪ tɪ m wa'am fõn zẽ'am.Wen tɔgɛ yetɔga mã'a,tɪ m tõntõnna la wʋn yẽ ĩmã'asʋm.

8Se'ere n soe la,nẽrba n soe mam,la mam mẽ soe la sʋdaasɪ basɛba.Mam sãn yele sʋda-sɛka yetɪ:‹Sẽŋɛ›,a we'esɪ mɛ.La mam sãn yele ayẽma yetɪ:‹Wa'am›,a sẽm mɛ.Mam sãn yele m tõntõnna yetɪ:‹Ẽŋɛ wãna›,a ɪtɪ mɛ.»

9Azezi n wõm bɛla la,la daan di'ige ẽ mɛ,tɪ a wẽrgɛ yele nẽr-sɛba n dolɪ ẽ na yetɪ:«Mam yetɪ yãma mɛ tɪ mam nãn ka yẽ nẽra n bɔ mam sɪra wʋ bʋra-ẽna wã,baa lsrayɛlɪ buuri la pʋam mam ka yẽ.»

10Tɪ sʋda-kɛ'ɛma la n tõm sɛba la lebe a yire ka yẽ tɪ tõntõnna la tarɪ ĩmã'asʋm.

Azezi botɪ pɔkõorɛ bia vo'oge

11Bɛla poorʋm, Azezi we'esɪ la tẽŋa ayɪla yʋ'ʋrɛ n de Nayin, tɪ a karẽnbiisi, la nẽrba zozo'e dɔla ẽ.

12La Azezi paagɛ tẽŋa la nõorʋm,tʋ'ʋsɛ la nẽrba n zɛɛrɪ budibla n ki wɛ'ɛsa tɪ ba ka laagɛ.Budibla la ma de la pɔkõorɛ.La a bia de la ẽŋa mã'a.Tɪ tẽŋa la nẽrba zozo'e daan kɔlgɛ ẽ dɔla wɛ'ɛsa.

13La Zuudãana Azezi n yẽ pɔkõorɛ la,tɪ a ninbãalga yõkɛ ẽ,tɪ a yele ẽ yetɪ:«Da kɛlla.»

14A yele bɛla dee sẽŋɛ paagɛ kalʋm na sãŋandɛ la,tɪ nẽr-sɛba n zɛɛrɪ kũm na ze'ele,tɪ a yele kũm na yetɪ:«Budib-polle,mam yetɪ fʋ tɪ fʋ isge.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Tı sɛka n ki la vo'oge isge zĩ'ire,yãŋa tɔgra.Tı Azezi yele a ma la yetı:«Fʊ bia n bɛla.»

16Tı dabeem kẽ ba wuu,tı ba pẽgra Nawẽnnɛ yetı:«Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔs-kãtɛ n wa'am tõma zẽ'am.» Dee le yetı:«Nawẽnnɛ n wa'am tı a sõŋɛ a nẽrba.»

17Tı yetɔga la saagɛ Zude so'olʊm,la tẽn-sɛba n lɛm na wuu,tı ba wõm Azezi n ẽŋɛ se'em.

Azã n mise nẽrba ko'om pʊam tõm a karẽnbiisi Azezi zẽ'am

(Amatie 11:2-19)

18Tı Azã karẽnbiisi tɔgɛ bõn-bãma wuu pa'alɛ ẽ. Tı Azã wi a karẽnbiisi bayi

19tõm ba Zuudãana Azezi zẽ'am,tı ba ka soke ẽ yetı:«Fõn de la sɛka tı Nawẽnnɛ yetı a wʊn wa'am na bıı,tı gu'ura nẽra ayẽma?»

20Tı karẽnbiisi la sẽŋɛ ka paagɛ Azezi zẽ'am yele ẽ yetı:«Azã sɛka n mise nẽrba ko'om pʊam na n tõm tõma yetı,tı soke fʊ bısɛ,fõn de sɛka tı Nawẽnnɛ yʊʊn yetı a wʊn wa'am na bıı,tı gu'ura nẽra ayẽma?»

21Wakat-ẽŋa Azezi daan botı bã'adõma zozo'e tı bã'ası to'oto'ore tarı ba,la sɛba tı kʊlkã'arsı dolı ba n yẽ ĩmã'asʊm,dee botı fɔɔsı zozo'e nini yẽta.

22Tı Azezi lerge sɛba tı Azã tõm na yetı:«Sẽŋɛ-ya ka yele Azã yãma n yẽ bõn-sɛba,dee wõm se'em na wuu:Fɔɔsı nini yẽtı mɛ,tı kɔɔrnɔ sẽnna,tı kõnkɔma yẽ ĩmã'asʊm le ãna sõŋa,tı wansı wõnna,tı kũm vɔ'ɔra,tı nasdõma wõnna Nawẽnnɛ kõ-yẽlga.

23La nẽr-sɛka n ka lebrı poorʊm mam ĩyã tarı zu-yẽlga.»

24Sɛba tı Azã tõm na lebe kule mɛ. Tı Azezi yãŋa tɔgɛ nẽrba la Azã yelle yetı: «Yãma daan sẽŋɛ mõom tı ya ka bısɛ la bẽm? Yãma sẽŋɛ ka bısɛ la mõogɔ tı kʊsebgo mĩini bıı? Ayɛı.

25La bẽm tı yãma sẽŋɛ ka bısɛ?Yãma sẽŋɛ ka bısɛ la nẽra n yɛ fu-sõma bıı?Ayɛı.Nẽr-sɛba n yɛɛrı fu-sõma dee tarı bõn-sõma la,kẽ'erı la na'adõma yiɛ pʊam.

26La yãma sẽŋɛ ka bısɛ la bẽm?Ya sẽŋɛ ka bısɛ la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa bıı?Ẽe.La mam yetı ya tı a de la nẽra n gãnnı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa.

27La de la ẽŋa yelle tı la gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tı Nawẽnnɛ yetı:‹Mam tõntõnna n wãna tı mam tõm tı a dẽŋɛ fʊ nẽŋa malgɛ sore bɔ fɔ.›

28Mam yetı ya tı nẽrsaalba tı ba dɔgɛ la wuu pʊam, nẽra ka boe n gãnnı Azã, la nẽr-sɛka n de pıka Nawẽnnɛ so'olʊm na pʊam gãnnı Azã mɛ.

29La nẽrba la wuu, baa la lampo-tɔ'ɔsrıba la n wõm Azã yetɔga la, ba basɛ tı Azã mise ba ko'om pʊam mɛ. Bɛla pa'alı mɛ tı ba sakɛ mɛ tı Nawẽnnɛ n tarı sıra.

30La Farisi dõma,la Nawẽnnɛ lɔɔ karẽnsãandõma n zagsɛ tı Azã ka mise ba ko'om pʊam na,ba zagsɛ la bõn-sɛba tı Nawẽnnɛ yetı a ẽŋɛ bɔ ba la.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Tı Azezi le yetı: «Bẽm tı mam wʊn dıkɛ makɛ la zamãan-ẽna wã nẽrba n ıtı se'em na. Ba ırgɔ wõn na bẽm?

32Ba ãn wʊ kɔma n zĩ da'am wi'ira taaba yetı:‹Tõma peebe wıusı mɛ,tı yãma zagsɛ ka wa.Tı tõma yõom kʊʊrɛ yõoma,tı yãma ka kɛlla.›

33Se'ere n soe la,Azã n misri nẽrba ko'om pʊam na wa'am mɛ wa lʊta nõorɛ,dee ka yũura dãam,tı ba yetı kʊlkã'arga n dolı ẽ.

34Tı Nẽrsaala Dayʊa la wa'am wa dita dee yũura,tı ba yetı,a de la dita,la dã-yũura,la lampo-tɔ'ɔsrıba la tõon-be'ero dõma sırɛ.

35Nẽr-sɛba n sakrı Nawẽnnɛ yɛm n boorı se'em na n mi tı a tarı yɛm.»

Azezi boe Asimõ yire

36Farisi nẽra ayıla yʊ'ʊrɛ n de Asimõ n daan wi Azezi tı a wa'am ẽŋa yire tı ba di. Tı Azezi sẽŋɛ yire la ka zĩ'ire bɔna mĩ tı a di.

37La pɔka n boe tẽŋa la pʊam tõnna yalsı tõoma.La pɔka la n wõm tı Azezi boe Farisi nẽra la yire dita la,tı a tarı albatrı dugla n pırɛ la tıdarɛ kaam yũuŋo n ãn sõŋa wa'am Azezi zẽ'am.

38Yãŋa ze'ele lɛm Azezi nãma bɔba kɛlla.Tı a nintãm yɛsra tɔgra Azezi nãma zuo.Tı pɔka la suure duuse Azezi nãma la,la a zomto,dee kɔkɛ a nãma la,sõogɛ ba la tıdarɛ kaam na.

39Tı Farisi nẽra la n wi Azezi la yẽ bɛla, tẽ'esɛ yetı: «Bʊra-ẽna sãn dɛna Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa, a wʊn bãŋɛ nı pɔg-ẽna n kalʊm ẽ wã n de nẽr-sɛka, a wʊn bãŋɛ nı tı a tõnnı la yalsı tõoma.»

40Tı Azezi yele ẽ yetı: «Asimõ, mam tarı la sɛla tı m yele fo.» Tı Asimõ lerge ẽ yetı: «Karẽnsãama, yele!»

41Tı Azezi yele ẽ yetı:«Nẽra n daan boe tı nẽrba bayi tara a sãnnɛ.Nẽra ayıla sãnnɛ de la lig-kõba kɔbsnuu.Tı ayẽma la mẽ sãnnɛ dɛna lig-kõba pinuu.

42Tı ba daan ka tãna wʊn yɔ ẽ a ligri la.Tı a basɛ ligri la bɔ ba.Bãma bayi la,ãne n wʊn nõŋɛ ligri la dãana gãnna?»

43Tı Asimõ lerge ẽ yetı:«Mam tẽ'esɛ tı sɛka sãnnɛ n zo'oge la.» Tı Azezi yele ẽ yetı:«Fõn lerge se'em na de la sıra.»

44Dee gelge bısɛ pɔka la,yele Asimõ yetı:«Fõn yẽ pɔka wã?Mam n kẽ fõn yire la,fõn ka bɔ mam ko'om tı mam peege m nãma.La pɔka la peege mam nãma mɛ la a nintãm,dee duuse ba la a zomto.

45Fõn ka kɔkɛ mam tı la pa'alɛ tı fʊ to'oge mam sõŋa.La mam n kẽ'em na,pɔka la kɔkɛ mam nãma mɛ ka basɛ.

46La fõn ka nã'asɛ mam ẽŋɛ kaam mam zuugo,la a sõogɛ mam nãma mɛ la tıdarɛ kaam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

47Bɛla ĩyã tı mam yele fʋ yetı,Nawẽnnɛ basɛ a tõon-be'ero n zo'oge la taalɛ mɛ.Bɛla n soe tı a nõŋrɛ la zo'oge.La nẽr-sɛka tı Nawẽnnɛ basɛ a tõon-be'ero taalɛ fẽfẽe la,a nõŋrɛ mẽ de la fẽe.»

48Azezi yele bɛla, dee yele pɔka la yetı: «Fʋ tõon-be'ero taalɛ ka le bɔna fʋ zuo.»

49Tı sɛba n daan diti la ẽ na tɔgra la taaba sɔkra yetı:«A tẽ'esɛ tı ẽŋa de la ãne basɛ nẽrba tõon-be'ero taalɛ?»

50Tı Azezi yele pɔka la yetı:«Fõn bɔ mam sıra la ĩyã n fãagɛ fɔ basɛ.Sẽŋɛ la sũ-mã'asʋm.»

Aluki 8

Pɔgsı n dolı Azezi

1Bɛla poorʋm, Azezi sẽŋɛ la tẽn-kãra, la tẽn-pıgsı pʋam ka mõola Nawẽnnɛ so'olʋm kõ-yẽlga. Tı a karẽnbiisi pia la ayi la dɔla ẽ.

2La pɔgsı basɛba n mẽ daan dolı ẽ.La kʋlkã'arsı,la bã'ası n daan nãmsrı pɔg-bãma,tı Azezi botı ba yẽ ĩmã'asʋm.Pɔgsı la ayıla yʋ'ʋrɛ de la Amaari n yese Magdala,ẽŋa tı kʋlkã'arsı bayopɔı daan yese dee basɛ ẽ na.

3La ayẽma yʋ'ʋrɛ de la Azanı.Ẽŋa de la Asuza n bısrı naba A'erɔdı yire yelle la pɔga.La ayıla yʋ'ʋrɛ de la Asuzanı.Pɔg-bãna,la pɔgsı zozo'e n tarı ba mẽŋa lɔgrɔ sõŋra Azezi la a karẽnbiisi la.

Nẽra n yese tı a lobge a bõnbuuri makrɛ

(Amatie 13:1-23, Amarkı 4:1-20)

4La nẽrba n ze'ele tẽnsı to'oto'ore sẽnna Azezi zẽ'am. Nẽrba la n daan lagsɛ zo'oge pãı la, tı Azezi makɛ makrɛ bɔ ba yetı:

5«Kaara n daan yese tı a lobge a bõnbuuri.Ẽŋa n boe mĩ lɔbgra la,tı bõnbuuri la basɛba lui sore zuo tı nẽrba nẽ ba,dee tı niinto mẽ wa'am wa di ba.

6Tı basɛba lui tãmpĩa zuo bule,la mã'asrɛ n ka boe mĩ na ĩyã tı ba zẽkɛ ki.

7Tı bõnbuuri basɛba lui gõ'osı zẽ'a,tı bãma la gõ'osı la wuu lagım yese,tı gõ'osı la fʋrɛ ba.

8Tı basɛba lui zẽ'e-sõŋɔ zẽ'a yese,wɔm biɛ zo'oge paagɛ kɔbga kɔbga.» Azezi n tɔgɛ bɛla la,dee yetı:«Sɛka n wõm yetɔga wã,a selse sõŋa sõŋa.»

9Tı a karẽnbiisi la soke ẽ makrɛ la võorɛ.

10Tı a lerge ba yetı:«Nawẽnnɛ botı yãma bãŋɛ a so'olʋm yelle n sʋgɛ la mɛ,la sɛba n ka boe tõma pʋam na,mam makrı la magsa bɔ'ɔra ba.‹Bɛla tı ba wʋn bısra, dee ka yẽta, ba wʋn wõnna, dee ka bãŋra ba võorɛ.›

11Makrɛ la võorɛ n wãna: Bõnbuuri la de la Nawẽnnɛ yetɔga.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Sore la zuo tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛba n wõm yetɔga la,tı Asũtãana wa'am wa yese yetɔga la ba sũure pʊam,botı ba kãn sakɛ yẽ fãarɛ.

13La tãmpĩa la zuo tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛba n wõm yetɔga la,dee sakɛ la sũ-yẽlga,la yetɔga la ka kẽ ba sũure pʊam sõŋa.Ba sakɛ la wakatɛ fẽe,tı yelle sãn paagɛ ba,tı ba basɛ.

14La gõ'osı la zẽ'a tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛba n wõm Nawẽnnɛ yetɔga,tı ba yɛm yɔɔra la ba vɔm yelle,tı bõntarsõm la dũnia yẽlʊm yɛmleego botı ba ka tãna wʊn bı Nawẽnnɛ sore la pʊam.

15La zẽ'e-sõŋɔ la tı bõnbuuri sɛba lui la,ãn wʊ nẽr-sɛba n wõm yetɔga la,dee sakra dıkra yetɔga la ıta ba sũure pʊam sõŋa sõŋa,mõrgɛ zɛ kãŋkãŋɛ Nawẽnnɛ sore la pʊam wʊ bõnbuuri la n wɔm biɛ se'em na.»

Mõrgɛ-ya bãŋɛ yãma n selsrı se'em na võorɛ
(Amarkı 4:21-25)

16Azezi le yetı: «Nẽra ka yõ'orı fıtla dıkɛ lɔkɔ vuge ẽ, bıı dıkɛ ẽ sʊgɛ gɔrgɔ tilum. A wʊn dıkɛ ẽ zoole la sɛla zuo, tı a nẽegɛ peelem tı sɛba n kẽ'erı la yẽta.

17Bõn-sɛka woo n lile la wʊn lilge mɛ,la bõn-sɛka woo n sʊgɛ wʊn wa puke mɛ tı nẽrba bãŋɛ.

18Mõrgɛ-ya bãŋɛ yãma n selsrı se'em na võorɛ.Se'ere n soe la,nẽr-sɛka n tarı sɛla,ba wʊn bɔ ẽ pa'asɛ,la nẽr-sɛka n ka tarı sɛla,bõn-sɛba fẽe tı a tẽ'esɛ tı a tara la,ba wʊn to'oge ba.»

Azezi ma, la a yıbsı
(Amatie 12:46-50, Amarkı 3:31-35)

19Azezi ma, la a yıbsı n daan wa'am tı ba yẽ ẽ. La nẽrba zo'oge mɛ tı ba ka tã'agɛ paagɛ a zẽ'am.

20Tı ba yele Azezi yetı:«Fʊ ma,la fʊ yıbsı n boe yẽŋa bɔɔra tı ba yẽ fɔ.»

21Tı a lerge ba yetı:«Nẽr-sɛba wuu n wõnnı Nawẽnnɛ yetɔga,dee sakɛ ıta lan yele se'em na,n de mam ma,la mam yıbsı.»

Azezi botı kʊsebgo yõkɛ
(Amatie 8:23-27, Amarkı 4:35-41)

22Daarɛ ayıla tı Azezi la a karẽnbiisi kẽ õorŋɔ, tı a yele ba yetı: «Basɛ-ya tı dooge ya mõgrɛ la ke bɔba doone.» Tı ba mõnna õorŋɔ la wɛ'ɛsa.

23La ban mõnnı wɛ'ɛsa la,tı gẽem yõkɛ Azezi,tı a gĩse.Tı kʊseb-kãtɛ isge ko'om na zuo vugra,tı ko'om kẽ'era õorŋɔ la pʊam,tı la lebge pakrɛ bɔ ba.

24Tı ba paagɛ nẽegɛ Azezi,yele ẽ yetı:«Karẽnsãama,karẽnsãama,tõma yetı tı ki mɛ.» Tı a isge tãsɛ kʊsebgo,la ko-mĩ'isi tı ba ãna sĩm.Tı kʊsebgo la ko-mĩ'isi la yõkɛ,tı la ãna sĩm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Tı a soke a karẽnbiisi la yetı:«Bẽm tı ya ka bɔ mam sıra?» Tı dabeem kẽ ba.Tı ba palẽŋa ẽkɛ,tı ba sɔkra taaba yetı:«Ãne n de ẽna tã'agɛ tãsra kʊsebgo la ko'om,tı ba sakra a nõorɛ?»

Kʊlkã'arsı n dolı bʊraaga, tı Azezi dige ba
(Amatie 8:28-34, Amarkı 5:1-20)

26La ba paagɛ la Geraza dõma tẽŋa. Mõgrɛ la boe la tẽn-ẽŋa la Galile tẽŋasʊka.

27Tı Azezi ze'ele õorŋɔ pʊam sige.Tı tẽŋa la bʊraa ayıla tı kʊlkã'arsı dolı ẽ sẽnna tʊ'ʊsra ẽ.A ka yɛɛrı fuugo,halı tı la yuuge,la a ka kẽ'erı yire,a boe la zẽ'e-sɛba tı yɔɔrɔ boe mĩ na.

28-29Nõor-faa tı kʊlkã'arga la ẽn girge ẽ.Tı ba gu'ura ẽ,dee ba a nãma,la a nu'usi wuu la bãnsı.Tı a kɔ'ɔra bãnsı la.La kʊlkã'arga la ẽn tarı ẽ sẽŋɛ la mõom.La bʊraaga la n yẽ Azezi la, a kaasɛ mɛ ka dũma tẽŋa a nẽŋam, tĩi tɔgra yetı: «Azezi, Nawẽnnɛ n gãnnı wuu Dayʊa, bẽm boe mam la fõn tẽŋasʊka? M sosrı fʊ mɛ tı fʊ da nãmsɛ mam.» Azezi dẽŋɛ yele kʊlkã'arga la mɛ tı a yese dee basɛ bʊraa la, bɛla n soe tı kʊlkã'arga la yele bɛla.

30Tı Azezi soke ẽ yetı:«Fõn yʊ'ʊrɛ?» Tı a lerge yetı:«Mam yʊ'ʊrɛ de la Atʊsa.» Se'ere n soe tı a yele bɛla la,kʊlkã'arsı la n dolı ẽ na zo'oge mɛ.

31Tı kʊlkã'arsı la sose Azezi yetı,a da botı ba sẽŋɛ bug-tẽŋa bog-ko'ogo la pʊam.

32La kurkurdõma n daan zo'oge bɔna tãŋa zuo ɔbra yɔnnɔ. Tı kʊlkã'arsı la belem Azezi yetı, a bɔ ba nõorɛ tı ba kẽ kurkurdõma la. Tı Azezi sakɛ ban yele se'em na.

33Tı kʊlkã'arsı la basɛ bʊraa la,dee sẽŋɛ ka kẽ kurkurdõma la.Tı ba wuu zoe sige ka lui mõgrɛ pʊam ki.

34La sɛba n gu'uri kurkurdõma la n yẽ bõn-sɛka n ẽŋɛ la, ba zoe sẽŋɛ la tẽŋa pʊam, la kẽnkɛrsı wuu ka yele sɛla n ẽŋɛ la.

35Tı nẽrba sẽŋɛ tı ba ka bısɛ lan ẽŋɛ se'em na.La ban paagɛ Azezi zẽ'am na,ba yẽ bʊraa la tı kʊlkã'arsı la yese dee basɛ ẽ na,tı a yɛ la futo zẽa Azezi nẽŋam,dee tarı yɛm sõŋa sõŋa.Tı dabeem kẽ ba.

36Tı sɛba n yẽ bõn-sɛka n ẽŋɛ la,yele ba lan ẽŋɛ se'em tı kʊlkã'arsı la yese dee basɛ bʊraa la.

37Tı Geraza tẽŋa nẽrba la wuu belem Azezi yetı,a fõrgɛ dee basɛ ba tẽŋa,se'ere n soe la,dabeem n ba kẽ ba.Tı Azezi kẽ'era õorŋɔ la tı a fõrgɛ.

38Tı bʊraa la tı kʊlkã'arsı la yese dee basɛ ẽ na,sose Azezi tı a basɛ tı a doose ẽ.Tı Azezi zagsɛ,dee yele ẽ yetı:

39«Lebe kule ya yire,ka pa'alɛ bõn-sɛba wuu tı Nawẽnnɛ ẽŋɛ bɔ fʊ la.» Tı a doose tẽŋa la wuu pʊam,mõola pa'ala Azezi n ẽŋɛ bõn-sɛba wuu bɔ ẽ na.

Azayirusi pɔyʊa, la pɔka n kalʊm Azezi fuugo yelle
(Amatie 9:18-26, Amarkı 5:21-43)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40Azezi daan lebe dooge la mõgrɛ la ke bɔba. La nẽr-kʊʊŋɔ n põn lagsɛ bilam zɛ gu'ura ẽ. Azezi n daan paagɛ mĩ na, ba to'oge ẽ mɛ sõŋa sõŋa.

41La bʊraa ayıla n boe mĩ tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Azayirusi,a de la Zifdõma wẽndeego nẽŋadãana,wa'am wa ka dũma tẽŋa Azezi nẽŋam sose ẽ yetı:«Wa'am mam yire,

42tı mam pɔyʊa n tarı yʊʊma pia la ayi n dee la a ki.» Bʊraa la bia de la ẽŋa ayıla mã'a.Tı Azezi dɔla ẽ wɛ'ɛsa, tı nẽr-kʊʊŋɔ la mikra ẽ.

43La pɔka n daan boe mĩ luta sıkẽŋa yʊʊma pia la ayi tı la ka gɔ'ɔra.Tı a daan dıkɛ ẽn tarı sɛla la wuu sã'am tıbdõma zẽ'am,la baa ayıla ka yãŋɛ botı a yẽ ĩmã'asʊm.

44Tı a paagɛ Azezi poorʊm,kalʊm Azezi fuugo nõorɛ.La bilam mẽŋa tı a zıım na ze'ele ka le yɛsra.

45Tı Azezi soke yetı:«Ãne n kalʊm mam?» Tı nẽra woo sı'ısɛ.Tı Apıyɛɛrı yetı:«Zuudãana,nẽrba wã wuu n lagım gilge fõn mikra se'em wã tı fõn sɔkra?»

46Tı Azezi yetı:«Nẽra n kalʊm mam,se'ere n soe la,mam bãŋɛ mɛ tı pãŋa n yese mam zẽ'am.»

47La pɔka la n bãŋɛ tı a kãn yãŋɛ sʊgɛ la Azezi la,tı a gõgra wa'am wa ka dũma tẽŋa Azezi nẽŋam,yele ẽ nẽrba la wuu nẽŋam se'ere n soe tı ẽŋa kalʊm ẽ,la ẽŋa n yẽ ĩmã'asʊm bilam mẽŋa se'em.

48Tı Azezi yele pɔka la yetı:«M bia,fõn bɔ mam sıra la ĩyã n botı fʊ yẽ ĩmã'asʊm.Sẽŋɛ la sũ-mã'asʊm.»

49La Azezi n nãn boe mĩ tɔgra la, tı nẽra ze'ele Zifdõma wẽndeego nẽŋadãana la yire wa'am wa yele ẽ yetı: «Fʊ pɔyʊa la ki mɛ, da le nãmsɛ karẽnsãama la.»

50La Azezi n wõm bɛla la,tı a yele Azayirusi yetı:«Da zoe dabeem,wen bɔ mam sıra,tı fʊ pɔyʊa la wʊn yẽ ĩmã'asʊm.»

51Tı Azezi sẽŋɛ ka paagɛ a yire,la a ka botı nẽra nẽra doose ẽ kẽ,sãn dagna Apıyɛɛrı,la Azakı,la Azã,la bia la sɔ,la a ma mã'a.

52La nẽrba la wuu daan kellı mɛ fabla bia la ĩyã.Tı Azezi yele ba yetı:«Da kaasra-ya,bia la ka ki,a gĩsri mɛ.»

53Tı ba la'ara Azezi,ban mi tı bia la ki mɛ na ĩyã.

54Tı Azezi gʊrɛ bia la nu'ugo,tĩi tɔgɛ ẽ yetı:«Bia,isge.»

55Tı bia la vɔm leme,tı a isge bilam mẽŋa.Tı Azezi yele ba yetı:«Bɔ-ya bia la dia tı a di.»

56Tı la daan di'ige bia la sɔ,la a ma.Tı Azezi kã'an ba yetı,ba da yele nẽra nẽra sɛla n ẽŋɛ la.

Aluki 9

Azezi tõm a karẽnbiisi pia la ayi tı ba sẽŋɛ ka mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Amatie 10:5-15, Amarkı 6:7-13)

1Azezi daan wi a karẽnbiisi pia la ayi la lagsɛ mɛ, bɔ ba pãŋa, la nõorɛ tı ba dige kʋlkã'arsı dee botı bã'adõma yẽ ĩmã'asʋm.

2Dee tõm ba yetı ba mõolɛ Nawẽnnɛ so'olʋm yelle,dee botı bã'adõma yẽ ĩmã'asʋm.

3La a yele ba yetı:«Da dıkɛ-ya sɛla sɛla sẽŋɛ.Da dıkɛ-ya dasaarɛ,bıı tãmpɔkɔ,bıı dia,bıı ligri.Da dıkɛ ya futo bayi bayi.

4La yi-sɛka tı ya paagɛ tı ba to'oge ya,bɔna-ya yi-ẽŋa pʋam ka paagɛ daar-sɛka tı ya wʋn fõrgɛ tẽŋa la.

5La zẽ'e-sɛka tı nẽrba ka to'oge ya,yese-ya tẽn-ẽŋa pʋam,dee pıısɛ ya nãma tẽntõnnɔ basɛ.Ya sãn ẽŋɛ bɛla,la wʋn pa'alɛ ba tı ba ka ẽŋɛ sõŋa.»

6Azezi n yele bɛla la,karẽnbiisi la yese mɛ sẽŋɛ tẽn-pıgsı wuu pʋam ka mõola Nawẽnnɛ kõ-yẽlga,dee botı bã'adõma yẽta ĩmã'asʋm.

A'erɔdı boorı tı a bãŋɛ Azezi n de nẽr-sɛka

(Amatie 14:1-12, Amarkı 6:14-29)

7Galile Naba A'erɔdı n daan wõm bõn-sɛba wuu n ıtı la, a palẽŋa n ẽkɛ, se'ere n soe la, nẽrba basɛba n daan yele ẽ tı Azezi de la Azã sɛka n daan misri nẽrba ko'om pʋam na n vo'oge.

8Tı nẽrba basɛba yetı,Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'eli n le wa'am dũnia zuo,tı nẽrba basɛba yetı,kʋrʋm kʋrʋm Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa ayẽma n vo'oge.

9Tı A'erɔdı yetı:«Mam daan botı ba wike Azã zuugo mɛ,dee tı ãne n de ẽna wã tı mam wõm a yelle wãna wã?» La a daan boorı tı a yẽ Azezi mɛ.

Azezi bɔ nẽr-kʋʋŋɔ dia

(Amatie 14:13-21, Amarkı 6:30-44, Azã 6:1-14)

10Azezi karẽnbiisi pia la ayi la tı a daan tõm na, lebe mɛ ka tɔgɛ pa'alɛ ẽ bãma n ẽŋɛ se'em na wuu. Tı Azezi botı ba doose la ẽ yese kẽnkɛrŋa ka lɛm tẽŋa yʋ'ʋrɛ n de Betisayida.

11Tı nẽr-kʋʋŋɔ la bãŋɛ ẽn sẽŋɛ zẽ'am na,babsɛ ẽ.Tı a to'oge ba,tɔgɛ Nawẽnnɛ so'olʋm yelle bɔ ba,dee botı bã'adõma yẽ ĩmã'asʋm.

12La wẽnnɛ n daan boe mĩ tı a kẽ, tı karẽnbiisi pia la ayi la wa'am a zẽ'am wa yele ẽ yetı: «Botı nẽrba la sẽŋɛ tẽn-pıgsı, la yiɛ n lɛm na ka ɛ dia, la gã'a-zẽ'a, se'ere n soe la, tın boe zẽ'e-sɛka wã de la mõom.»

13Tı Azezi yele ba yetı:«Yãma mẽŋa bɔ ba dia tı ba di.» Tı ba lerge yetı:«Tõma tarı la borborı banuu,la zũma bayi mã'a,sãn dagna tı tı sẽŋɛ ka da dia wa'am wa bɔ nẽr-bãna wuu.»

14La bʋraası n daan boe mĩ de wʋ tʋsanuu.Tı Azezi yele karẽnbiisi la yetı:«Basɛ-ya tı nẽrba la welse zĩ'ire pinu-nu.»

15Tı karẽnbiisi la botı nẽrba la wuu zĩ'ire bɛla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Tı Azezi dıkɛ borborı banuu,la zũma bayi la gorge bısɛ saazuum pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ dia la ĩyã,dee fiise borborı la zũma la bɔ a karẽnbiisi la tı ba to'oge pʊı nẽrba la.

17Tı ba wuu di tıgɛ,dee tı karẽnbiisi la vaagɛ bõn-gito n deege pırɛ pıtɔ pia la ayi.

Apıyɛɛrı yetı Azezi de la Krisi tı Nawẽnnɛ tõm

(Amatie 16:13-21, Amarkı 8:27-31)

18Daarɛ ayıla Azezi daan boe la kẽnkɛrŋa pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ, tı a karẽnbiisi la bɔna a zẽ'am, tı a soke ba yetı: «Nẽrba yetı mam de la ãne?»

19Tı ba lerge yetı:«Nẽrba basɛba yetı fõn de la Azã sɛka n daan misri nẽrba ko'om pʊam na,tı nẽrba basɛba yetı,fõn de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'eli,tı basɛba yetı,fõn de la kʊrʊm kʊrʊm Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa ayẽma n vo'oge.»

20Tı a soke ba yetı:«Dee yãma yetı mam de la ãne?» Tı Apıyɛɛrı lerge yetı:«Fõn de la Krisi tı Nawẽnnɛ tõm na.»

21Tı Azezi kã'an ba yetı, ba da yele nẽra nẽra,

22dee yetı:«Dẽnı tı mam n de Nẽrsaala Dayʊa la nãmsɛ zozo'e.Tẽŋa wã kẽma,la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la lɔɔ karẽnsãandõma nifo wʊn kẽ mam mɛ,tı ba kʊ mam,la dabsa atã daarɛ mam wʊn vo'oge mɛ.»

Azezi doosgo yelle

(Amatie 16:24-28, Amarkı 8:34—9:1)

23Azezi yele bɛla dee yele nẽrba la wuu yetı: «Nẽra sãn bɔɔra tı a doose mam, dẽnı tı a basɛ a mẽŋa n boorı se'em, dee sakɛ nãmsgɔ daarɛ woo wʊ nẽra n buke a kũm dɔ-puurŋa dɔla mam.

24Nẽr-sɛka woo n boorı tı a gu a vɔm,a wʊn koŋe ẽ,la nẽr-sɛka n sakɛ tı a koŋe a vɔm mam ĩyã,a wʊn yẽ vɔm.

25Nẽra sãn yẽ dũnia sɛla woo dee koŋe vɔm Nawẽnnɛ zẽ'am,a yõorɔ de la bẽm?

26Nẽr-sɛka n zoe yãnnɛ mam ĩyã,la mam yetɔga la ĩyã,mam n de Nẽrsaala Dayʊa la mẽ wʊn zoe yãnnɛ la ẽ wakat-sɛka tı mam wʊn leme wa'am la m na'am pãŋa,la Nawẽnnɛ,la a malɛkadõma na'am pãŋa la.

27Mam yetı ya la sıra sıra,tı yãma nẽr-sɛba n boe kalam wã basɛba kãn ki,sãn dagna tı ba wa yẽ la Nawẽnnɛ so'olʊm.»

Azezi nẽŋa teere

(Amatie 17:1-18, Amarkı 9:2-8)

28Yetɔg-bãma poorʊm, la daan ẽŋɛ wʊ dabsa anii, tı Azezi botı Apıyɛɛrı, la Azakı, la Azã doose ẽ zom tãŋa zuo tı a ka pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ.

29La ẽn boe mĩ pʊ'ʊsra la,tı a nẽŋa teege,tı a futo pelge yẽgra.

30Tı bʊraası bayi darɛ zɛ tɔgra la ẽ.Ba de la Amoyisi,la A'eli

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31n puke ba mẽŋa nẽegɛ la Nawẽnnɛ na'am peelem tɔgra la Azezi,ẽŋa n wʊn ki Zerizalɛm se'em tɪ bõn-sɛka tɪ a wa'am tɪ a ẽŋɛ la,ẽŋɛ ba'asɛ yelle.

32La gẽem n daan tarɪ Apɪyɛɛrɪ la a taaba la tɪ ba gĩse,yãŋa nẽegɛ yẽ Azezi n yẽgrɪ,tɪ nẽrba bayi la zɛ a zẽ'am.

33Tɪ nẽrba bayi la daan bɔna mĩ tɪ ba fõrgɛ,tɪ Apɪyɛɛrɪ yele Azezi yetɪ:«M Zuudãana,tõma n boe kalam wã,la ãn sõŋa mɛ.Basɛ tɪ tɪ tĩ põnsɪ batã,ayɪla bɔ fõn,ayɪla bɔ Amoyisi,la ayɪla bɔ A'eli.» A daan wen tɔgɛ mɛ,a ka mi ẽn tɔgrɪ se'em na.

34La ẽn daan boe mĩ tɔgra bɛla la,tɪ sawatɛ wa'am wa lile ba la a mã'asʊm.La sawatɛ la n lile ba la,dabeem n yõkɛ karẽnbiisi la.

35Tɪ kõa ze'ele sawatɛ la pʊam yetɪ:«Ẽna de la mam Dayʊa tɪ mam looge.Selse-ya ẽ.»

36La kõa la n tɔgɛ la,ba yẽ la Azezi mã'a n ze.Tɪ ba daan sĩna wakat-ẽŋa ka yele nẽra nẽra bãma n yẽ sɛla la.

Kʊlkã'arga n tarɪ bia, tɪ Azezi botɪ a yẽ ĩmã'asʊm

(Amatie 17:14-18, Amarkɪ 9:14-27)

37Tɪ beere daan wiige, tɪ Azezi la a karẽnbiisi la ze'ele tãŋa la zuo sige, tɪ nẽr-kʊʊŋɔ daan tʊ'ʊsɛ ẽ.

38La bʊraa ayɪla n daan boe nẽr-kʊʊŋɔ la pʊam tĩi tɔgɛ yetɪ:«Karẽnsãama,mam belnɪ fʊ mɛ,bɪsɛ m bia wã.A de la mam bi-yẽŋa,la kʊlkã'arga n dolɪ ẽ.

39Kʊlkã'arga la sãn ẽn girge ẽ,a botɪ a kaasra mɛ,dee luta kinki'ire,tɪ nõtõorʊm yɛsra a nõorʊm.Kʊlkã'arga la ẽn nãmsɛ ẽ zo'oge mɛ,pɔglʊm ẽ dee basɛ ẽ.

40Bɛla tɪ mam belem fʊ karẽnbiisi yetɪ,ba dige ẽ tɪ a yese,tɪ ba ka yãŋɛ.»

41Tɪ Azezi yetɪ:«Zamãan-ẽna nẽrba,ya ka bɔ'ɔrɪ mam sɪra,la ya ka ɪtɪ sõŋa.Mam wʊn mã'agɛ m mẽŋa la yãma yuuge paagɛ la wakat-kãna?» A yele bɛla dee yele bʊraa la yetɪ:«Tarɪ bia la wa'am.»

42La bia la n paarɪ Azezi zẽ'am na,tɪ kʊlkã'arga la lʊbɛ ẽ tɪ a gõgra.Tɪ Azezi tãsɛ kʊlkã'arga la tɪ a basɛ bia la.Tɪ kʊlkã'arga la basɛ bia la,tɪ a yẽ ĩmã'asʊm,tɪ Azezi dɪkɛ ẽ lebse a sɔ.

43La nẽrba la wuu n yẽ Nawẽnnɛ pãn-kãtɛ la,la di'ige ba mɛ.

Azezi tɔgɛ a kũm yelle

(Amatie 17:22-23, Amarkɪ 9:30-32)

Nẽrba la wuu daan ken ze la yɛrɪ la bõn-sɛba wuu tɪ Azezi ẽŋɛ la. Tɪ Azezi yele a karẽnbiisi la yetɪ:

44«Selse-ya yetɔg-ẽna tɪ mam yetɪ m tɔgɛ wã sõŋa:Ba wʊn yõkɛ Nẽrsaala Dayʊa la sẽŋɛ ka ẽŋɛ la nẽrsaalba nu'usum.»

45La ba daan ka bãŋɛ a yetɔga la võorɛ.Yetɔga la daan sʊgɛ mɛ tɪ ba ka tã'agɛ bãŋɛ a võorɛ,dee zɔta dabeem ka soke ẽ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ãne n wʊn dɛna nẽr-kãtɛ Nawẽnnɛ zẽ'am?
(Amatie 18:1-5, Amarkɩ 9:33-37)

46Azezi karẽnbiisi la daan wẽ'erɩ la nõke'ene la taaba, bɔɔra tɩ ba bãŋɛ bãma pʊam nẽr-sɛka n wʊn dɛna nẽr-kãtɛ gãnna.

47Tɩ Azezi bãŋɛ ban tẽ'esrɩ se'em na,yõkɛ bia ze'ele lɛm a mẽŋa,

48dee yetɩ:«Nẽr-sɛka woo n to'oge bi-pɩka n ãn wʊ ẽna mam yʊ'ʊrɛ ĩyã,a to'oge la mam,la sɛka n mẽ to'oge mam,a to'oge la sɛka n tõm mam na.Nẽr-sɛka n de pɩka ya zẽ'am na,ẽŋa n de nẽr-kãtɛ.»

Nẽr-sɛka n ka sisri yãma, a de la ya nẽra
(Amarkɩ 9:38-40)

49Tɩ Azã yele Azezi yetɩ: «Zuudãana, tõma yẽ la bʊraa n digri kʊlkã'arsɩ la fõn yʊ'ʊrɛ tɩ ba yɛsra, la ẽŋa n ka po dɛna tõma nẽra la ĩyã, tɩ tõma gu ẽ yetɩ a basɛ.»

50Tɩ Azezi lerge ba yetɩ:«Da gu-ya ẽ,nẽr-sɛka n ka sisri yãma,a de la ya nẽra.»

Samaari tẽŋa nẽrba ka bɔ Azezi sɩra

51Dabs-sɛba tɩ Azezi daan wʊn zẽkɛ sẽŋɛ Nawẽnnɛ yire la n daan lɛm, tɩ a kɔ'ɔn yetɩ, dẽnɩ tɩ ẽŋa sẽŋɛ Zerizalɛm.

52A daan tõm na nẽrba yetɩ ba dẽŋɛ nẽŋam.Tɩ nẽrba la daan dẽŋɛ sẽŋɛ ka kẽ Samaari tẽn-pɩka pʊam tɩ ba mãasna sɛla woo dee gu'ura ẽ.

53Tɩ tẽŋa la nẽrba zagsɛ tɩ bãma kãn to'oge ẽ,ẽn we'esɩ Zerizalɛm na ĩyã.

54La a karẽnbiisi Azakɩ la Azã n bãŋɛ bɛla la,tɩ ba soke Azezi yetɩ:«Zuudãana,fõn boorɩ tɩ tɩ wi bugum tɩ ba ze'ele saazuum wa di ba mɛ bɩɩ?»

55Tɩ Azezi wẽrgɛ,gi ba [yetɩ:«Yãma ka mi sɩ-sɛka n tarɩ ya la.

56Nẽrsaala Dayʊa la ka wa'am tɩ a sã'am nẽrba vɔm,a wa'am tɩ a fãagɛ ba mɛ.»] Tɩ ba wɛ'ɛsa tẽŋa ayẽma.

Azezi doosgo yelle
(Amatie 8:19-22)

57Ban boe sore wɛ'ɛsa la, tɩ bʊraaga yele Azezi yetɩ: «Mam wʊn dɔla fɔ sẽnna zẽ'e-sɛba wuu tɩ fʊ wʊn sẽnna.»

58Tɩ Azezi lerge ẽ yetɩ:«Pɩna tarɩ yogro mɛ,tɩ niinto mẽ tara tʊgrɔ,la Nẽrsaala Dayʊa la ka tarɩ zẽ'a wʊn gã'arɛ vo'ose.»

59Dee le yele bʊraa ayẽma mẽ yetɩ:«Doose mam.» Tɩ bʊraa la lerge ẽ yetɩ:«Basɛ tɩ m sẽŋɛ ka laagɛ m sɔ dee wa'am wa dɔla fɔ.»

60Tɩ Azezi lerge ẽ yetɩ:«Basɛ tɩ sɛba n ka tarɩ vɔm Nawẽnnɛ zẽ'am na laagɛ ba kũm.Dee tɩ fõn sẽŋɛ ka mõolɛ Nawẽnnɛ so'olʊm kõ-yẽlga la.»

61Tɩ bʊraa ayɩla yele ẽ yetɩ:«Zuudãana,mam wʊn doose fo,la basɛ tɩ m sẽŋɛ ka keese m yir-dõma.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

62Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Nẽr-sɛka n gʊrɛ nii-kũure kɔɔra dee bısra poorʊm,ka tã wʊn tõm Nawẽnnɛ so'olʊm tõoma.»

Aluki 10

Azezi tõm a karẽnbiisi pisyopɔı la ayi tı ba sẽŋɛ ka mõolɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga

1Bɛla poorʊm, Azezi looge la karẽnbiisi basɛba pisyopɔı la ayi tı a tõm ba bayi bayi tı ba dẽŋɛ nẽŋa sẽŋɛ tẽn-sɛba, la zẽ'e-sɛba wuu tı ẽŋa mẽŋa wʊn sẽŋɛ la.

2A yele ba yetı:«Va'am na bõnkɔɔla lagsgɔ zo'oge mɛ,la tõntõnıba n wʊn lagsɛ bõnkɔɔla la pɔ'ɔrı mɛ.Bɛla ĩyã sose-ya va'am na dãana tı a tõm tõntõnıba pa'asɛ tı ba lagsɛ bõnkɔɔla la.»

3Dee yãŋa yele ba yetı:«Sẽŋɛ-ya,yãma ãn wʊ piisi tı mam tõm saasaadõma tẽŋasʊka.

4Da dıkɛ-ya pʊtmãanɛ,bıı tãmpɔkɔ,la da dıkɛ-ya tagra pa'asɛ,da ze'ele-ya sore bɔ nẽra gã'a.

5La ya sãn yetı ya kẽ yire pʊam,ya dẽŋɛ pʊ'ʊsɛ yire la dõma yetı:‹Nawẽnnɛ wʊn bɔ ya sũ-mã'asʊm.›6Nẽra sãn bɔna mĩ bɔɔra sũ-mã'asʊm,ya sũ-mã'asʊm wʊn bɔna la ẽ.La nẽra sãn ka bɔna mĩ bɔɔra sũ-mã'asʊm,ya sũ-mã'asʊm wʊn leme ya mẽŋa zẽ'am.

7Da lɔsna-ya yiɛ,bɔna-ya yire ayıla pʊam,yũura dee dita bõn-sɛba tı ba bɔ ya la,se'ere n soe la,la masɛ mɛ tı tõntõnna to'oge a yɔɔrɔ.

8Ya sãn paagɛ tẽn-sɛka woo pʊam tı ba to'oge ya,di-ya bõn-sɛba tı ba bɔ ya la,

9la ya botı tẽn-ẽŋa bã'adõma yẽ ĩmã'asʊm,dee yele nẽrba la yetı:‹Wakatɛ lɛm mɛ tı Nawẽnnɛ wʊn di na'am ya tẽŋasʊka.›10La tẽn-sɛka woo pʊam tı ya kẽ tı ba ka to'oge ya,ya yese sore dee yele tẽŋa la nẽrba wuu yetı:

11‹Tõma pısrı la ya tẽŋa tẽntõnnɔ n tabɛ tõma nãma la,tı la pa'alɛ tı ya ka ẽŋɛ sõŋa.La bãŋɛ-ya tı wakatɛ lɛm mɛ tı Nawẽnnɛ wʊn di na'am nẽrba tẽŋasʊka.›

12Mam yetı ya mɛ tı sarıyadia daarɛ,Sodom nẽrba kãn ba yẽ toogo wʊ tẽn-ẽŋa nẽrba n wʊn yẽ toogo se'em na.

13Korazẽ dõma, ya wʊn yẽ toogo! Betisayida dõma, ya wʊn yẽ toogo! Se'ere n soe la, tõon-yãlma sɛba n tõm ya tẽnsı pʊam na, daan sãn tõm nı na Tiiri, la Sidõ tẽnsı pʊam, ba wʊn teege nı yɛm basɛ tõon-be'ero halı kʊrʊm kʊrʊm, yɛ bɔra futo ẽŋɛ tãmpɛglʊm ẽŋɛ ba zuto tı la pa'alɛ tı ba teege yɛm.

14La sarıyadia daarɛ,la wʊn dɛna toogo bɔ yãma gãnna Tiiri,la Sidõ dõma.

15La yãma Kapɛrnaʊm dõma,yãma tẽ'esɛ tı ya wʊn zẽkɛ mɛ ka paagɛ saazuum bıı?Ayɛı,ya wʊn sige mɛ ka paagɛ bug-tẽŋa.»

16La Azezi le yele a karẽnbiisi la yetı: «Sɛka n selsrı ya yetɔga, a selsrı la mam yetɔga, la sɛka n zagsɛ ya, a zagsɛ la mam. La sɛka n zagsɛ mam, a zagsɛ la sɛka n tõm mam na.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17La karẽnbiisi pisyopɔı la ayi la sẽŋɛ mɛ dee leme wa'am la sũ-yẽlga wa yetı: «Zuudãana, baa la kʋlkã'arsı sakrı tõma nõorɛ mɛ, ban zotı fõn yʋ'ʋrɛ la ĩyã.»

18Tı Azezi yele ba yetı:«Mam yẽ la Asũtãana n ze'ele saazuum lui tẽŋa wʋ saaga n yãkɛ la.

19Bãŋɛ-ya tı mam bɔ ya pãŋa mɛ tı ya nẽ bõnsɛ'ɛdõma,la nãnsı,dee yãŋɛ Asũtãana la a pãŋa wuu,la sɛla sɛla ka tã wʋn ẽŋɛ ya be'em.

20La da ıta-ya sũ-yẽlga kʋlkã'arsı n sakrı ya nõorɛ la ĩyã,ıta-ya sũ-yẽlga ya yʋ'ʋra n gʋlsɛ Nawẽnnɛ yire vɔm gõŋɔ pʋam na ĩyã.»

Azezi ıtı sũ-yẽlga

(Amatie 11:25-27;13:16-17)

21Wakat-ẽŋa tı Nawẽnnɛ Sıa botı Azezi sũure ẽŋɛ yẽlʋm, tı a yetı: «Mam Sɔ Nawẽnnɛ n de saazuum la tẽŋa wã Zuudãana, mam pẽgrı fɔ, se'ere n soe la, fõn sʋgɛ bõn-bãna wã mɛ tı yɛm dõma la bãŋrıba ka mina, dee pa'alɛ nẽr-sɛba n ãn wʋ kɔm-pıgsı la. Ẽe, mam Sɔ, la de la fõn boorı bɛla la ĩyã.»

22«Mam Sɔ dıkɛ sɛla woo ẽŋɛ la mam nu'usum. La nẽra ka mi mam n de Nawẽnnɛ Dayʋa la n de sɛka, sãn dagna mam Sɔ la, la nẽra mẽ ka mi mam Sɔ la n de se'em, sãn dagna mam n de a Dayʋa la, la sɛba tı mam wʋn botı ba bãŋɛ ẽ na.»

23Azezi yele bɛla dee wẽrgɛ la a karẽnbiisi la bɔba, yele bãma mã'a yetı: «Yãma sɛba n yẽtı sɛla tı ya yẽtı wã, tarı zu-yẽlga.

24La mam yetı ya tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba,la na'adõma zozo'e yʋʋn boorı tı ba yẽ yãma n yẽ sɛla la mɛ,la ba ka yẽ,ba yʋʋn boorı tı ba wõm sɛla tı yãma wõm na mɛ,la ba ka wõm.»

Samaari nẽra n sõŋɛ a tadãana makrɛ

25Tı lɔɔ karẽnsãama isge tı a di Azezi yɛm bısɛ, soke ẽ yetı: «Karẽnsãama, mam wʋn ẽŋɛ la wãne yẽ vɔm n ka ba'asrı?»

26Tı Azezi lerge ẽ yetı:«La gʋlsɛ Nawẽnnɛ lɔɔ gõŋɔ la pʋam yetı bẽm?Fõn karẽŋrı ẽ na,a yetı bẽm?»

27Tı a lerge yetı:«La yetı:Nõŋɛ fʋ Zuudãana Nawẽnnɛ la fʋ sũure wuu,la fʋ sıa wuu,la fʋ pãŋa wuu,la fʋ yɛm wuu,dee nõŋɛ fʋ tadãana wʋ fõn nõŋɛ fʋ mẽŋa se'em na.»

28Tı Azezi yele ẽ yetı:«Fʋ yele sõŋa.Ẽŋɛ bɛla tı fʋ wʋn yẽ vɔm na.»

29La ẽŋa n boorı tı a bɔ a mẽŋa bʋʋrɔ la, tı a soke Azezi yetı: «Ãne n de mam tadãana?»

30Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Nẽra n daan yese Zerizalɛm wɛ Zeriko,tı fãarba yõkɛ ẽ fã a lɔgrɔ wuu,dee wẽ ẽ tı a dee la a ki,tı ba basɛ ẽ dee fõrgɛ.

31Tı Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽema ayıla dɔla so-ẽŋa tɔlla,yẽ ẽ,lɔkɛ tole dee basɛ ẽ.

32Tı Leviti nẽra mẽ wa'am tɔlla,yẽ ẽ,bʋrgɛ tole dee basɛ ẽ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33La Samaari nẽra n mẽ daan dolı so-ẽŋa tɔlla yẽ ẽ,tı a ninbãalga yõkɛ ẽ.

34Tı a paagɛ a zẽ'am dıkɛ dãam peege a nõtɔ la,ẽŋɛ kaam ĩmĩ vile.Yãŋa yõkɛ ẽ bã a bõŋa zuo,tarı ẽ sẽŋɛ sãama yire ka bısɛ a yelle.

35Tı beere wiige tı a dıkɛ lig-kõba bayi bɔ nẽr-sɛka n bısrı sãama yire yelle la,dee yele ẽ yetı:‹Bısra a yelle,ligri la sãn pɔ'ɔgɛ,mam sãn leme,mam wʊn yɔ fɔ.› »

36Azezi tɔgɛ bɛla kı'ılım dee soke ẽ yetı:«Nẽrba batã wã,fõn tẽ'esɛ tı ãne n de nẽra la tı fãarba yõkɛ la tadãana?»

37Tı lɔɔ karẽnsãama la lerge yetı:«Sɛka n zoe a ninbãalga sõŋɛ ẽ na.» Tı Azezi yele ẽ yetı:«Sẽŋɛ mẽ ka ẽŋɛ bɛla.»

Amartı la Amaari yelle

38Azezi la a karẽnbiisi daan sẽnnı mɛ ka kẽ tẽŋa ayıla pʊam. Tı pɔka yʊ'ʊrɛ n de Amartı bɔna tẽn-ẽŋa pʊam to'oge ẽ a yire.

39Amartı tarı la yıbga tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Amaari.Tı Amaari zẽa Zuudãana Azezi nãma bɔba sɛlsra a yetɔga.

40La Amartı tõoma yelle n daan mõ'ogɛ a nini, tı a sẽŋɛ ka yele Azezi yetı: «Mam Zuudãana, mam yıbga la n basɛ tı mam m yıla mã'a tõnna la, fõn yetı bẽm? Yele ẽ tı a wa'am wa sõŋɛ ma.»

41Tı Zuudãana Azezi lerge ẽ yetı:«Amartı,Amartı,fõn botı fʊ yɛm n yɔɔra la yɛla zozo'e yelle.

42La bõnɔ ayıla mã'a n de yel-kãŋkãŋɛ.Amaari looge la bõn-sõŋɔ,la nẽra nẽra kãn tã'agɛ to'oge bõn-ẽŋa a zẽ'am.»

Aluki 11

Azezi pa'alɛ a karẽnbiisi ba wʊn pʊ'ʊsra se'em

(Amatie 6:9-13;7:7-11)

1Azezi daan boe la zẽ'a ayıla pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ. La ẽn pʊ'ʊsɛ kı'ılım na, tı a karẽnbia ayıla yele ẽ yetı: «Zuudãana, pa'alɛ tɔ tõma n wʊn pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ se'em, wʊ Azã n pa'alɛ a karẽnbiisi se'em na.»

2Tı a yele ba yetı:«Ya sãn pʊ'ʊsra,ya yetı:‹Tõma Sɔ, botı fʊ yʊ'ʊrɛ yẽta pẽka, wa'am wa di na'am nẽrba tẽŋasʊka,

3bɔ'ɔra tɔ daarɛ woo la a dia.

4Basɛ tı tõon-be'ero taalɛ, tı tõma mẽ basrı sɛba n ẽŋɛ tõma be'em taalɛ mɛ. Da basɛ tı yelle paagɛ tɔ tı tı lui.› »

5Dee le yele ba yetı: «Tẽ'esɛ-ya bısɛ, yãma nẽr-sɛka sãn tara sırɛ, tı a wa'am a zẽ'am yʊ'ʊŋɔ wa sose ẽ yetı: ‹M sırɛ, bɔ ma borborı batã,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6mam sɪrɛ n ze'ele sore wa'am,tɪ mam ka tara sɛla wʊn bɔ ẽ tɪ a di.›7Tɪ a sɪrɛ la bɔna
deem dee lerge ẽ yetɪ:‹Da dãam mam,mam yʊ m zanõrɛ mɛ,tɪ mam la m kɔma
gã,mam kãn yãŋɛ isge bɔ fɔ fõn boorɪ sɛla la.›

8Mam yetɪ ya mɛ tɪ,baa a sãn põn kãn isge bɔ ẽ sɛla ban de sɪtɔ la ĩyã,a wʊn isge bɔ ẽ
ẽn boorɪ sɛla la mɛ,ẽn bʊlɛ ẽ na ĩyã.

9Bɛla mam yetɪ ya mɛ tɪ ya sose Nawẽnnɛ,tɪ a wʊn bɔ ya,ya ɛ,tɪ ya wʊn yẽ,ya wẽ
kʊlɪŋa,tɪ a wʊn yo'oge bɔ ya.

10Se'ere n soe la,nẽr-sɛka woo n sosrɪ Nawẽnnɛ,a wʊn bɔ ẽ.La nẽr-sɛka n eerɪ,wʊn
yẽ.La nẽr-sɛka n wẽ'erɪ kʊlɪŋa,ba wʊn yo'oge bɔ ẽ.

11Ã̃ne n boe yãma pʊam tɪ a bia wʊn sose ẽ zũfo,tɪ a dɪkɛ bõnsɛla bɔ ẽ?

12Bɪɪ a sãn sose ẽ zelle,tɪ a dɪkɛ nãŋa bɔ ẽ?

13Yãma n de tõon-be'ero dõma la sãn mina tɪ ya bɔ ya kɔma bõn-sõma,Nawẽnnɛ n de
ya Sɔ n boe saazuum n ãn sõŋa la wʊn bɔ nẽr-sɛba n sosrɪ ẽ a Sɪa la gãnna.»

Azezi pãŋa gãnnɪ Asũtãana

(Amatie 12:22-30, Amarkɪ 3:22-27)

14La Azezi daan dige la kʊlkã'arga n tarɪ bʊraa tɪ a dɛna muko, tɪ kʊlkã'arga la daan
yese, dee tɪ bʊraa la n de muko la yãŋa tã'agɛ tɔgra, tɪ la di'ige nẽrba la.

15Tɪ nẽrba la basɛba yele ẽ yetɪ:«Ẽn digri kʊlkã'arsɪ la,la de la Abelzebuli n de
kʊlkã'arsɪ naba la pãŋa tɪ a tarɪ digra ba.»

16Tɪ nẽrba basɛba bɔɔra tɪ ba makɛ ẽ bɪsɛ,yele ẽ yetɪ,a tõm tõon-yãlma n pa'alɛ tɪ a
pãŋa la ze'etɪ la Nawẽnnɛ zẽ'am.

17Tɪ Azezi bãŋɛ ban tẽ'esrɪ se'em na,yele ba yetɪ:«So'olʊm sɛka woo nẽrba n welge
wẽrgɛ zɛbra la taaba,so'olʊm na wʊn sã'am mɛ.La so'olʊm ẽŋa yiɛ mẽ wʊn lui mɛ.

18La Asũtãana sãn welge zɛbra la a mẽŋa,a so'olʊm na kãn tã'agɛ ze'ele.Yãma n yetɪ
mam digri kʊlkã'arsɪ la Abelzebuli pãŋa la ĩyã tɪ mam yele bɛla.

19Yãma n yetɪ mam digri kʊlkã'arsɪ la Abelzebuli pãŋa la,yãma nẽrba tarɪ la ãn pãŋa
digri kʊlkã'arsɪ?Bɛla,ya nẽrba la mẽŋa n wʊn pa'alɛ tɪ ya ka tarɪ bʊʊrɔ.

20La de la Nawẽnnɛ pãŋa tɪ mam tarɪ digra kʊlkã'arsɪ,bɛla pa'alɛ tɪ Nawẽnnɛ wa'am mɛ
wa dita na'am ya tẽŋasʊka.

21Pãŋa dãana sãn mãasʊm sõŋa la a bʊdaan-lɔgrɔ gu'ura a yire,sɛla kãn ẽŋɛ a
bõntarsõm.

22La nẽra n tarɪ pãŋa gãnna ẽ sãn wa'am wa zɛbɛ yãŋɛ ẽ,a wʊn fãagɛ la a zɛbrɛ lɔg-
sɛba tɪ a te'ege la yiɛn,dee yãŋa vaagɛ a yire lɔgrɔ la pʊɪ.

23Nẽr-sɛka n ka boe la mam, sisri mam mɛ, la nẽr-sɛka n ka lagɪm na mam lagsra, a
wɪrgrɪ mɛ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kʋlkã'arga n yese dee leme makrɛ
(Amatie 12:43-45)

24Azezi le yetɪ: «Kʋlkã'arga sãn yese dee basɛ nẽra, a sẽŋɛ la pɔgẽntʋsɪ pʋam ka ɛɛra zẽ'a tɪ a vo'ose, la a sãn ɛ zẽ'a koŋe, a yetɪ mɛ tɪ: ‹Mam wʋn lebe la m yi-sɛka tɪ m yese dee basɛ la pʋam.›

25La a sãn lebe ka yẽ tɪ a pɪsɛ mɛ malgɛ ãna sõŋa,

26a wʋn lebe mɛ ka tarɪ kʋlkã'arsɪ bayopɔɪ n de wẽensɪ gãnna ẽŋa mẽŋa wa'am,tɪ ba kẽ lagɪm bɔna mĩ.Bɛla,nẽr-ẽŋa toogo yãŋa wʋn gãnna a kʋrʋm toogo la mɛ.»

Nẽr-sɛba n sakrɪ Nawẽnnɛ yetɔga tarɪ zu-yẽlga

27Azezi n tɔgɛ bɛla kɪ'ɪlɪm na, tɪ pɔka ze'ele nẽrba la tẽŋasʋka tĩi tɔgɛ yetɪ: «Pɔg-sɛka n dɔgɛ fɔ, tɪ fʋ mõgɛ a bĩ'isum na, tarɪ zu-yẽlga.»

28Tɪ Azezi lerge yetɪ:«Nẽr-sɛba n wõnnɪ Nawẽnnɛ yetɔga,dee sakra ɪta lan yele se'em na,n tõn tarɪ zu-yẽlga.»

Nẽrba boorɪ tɪ ba yẽ la bõn-yãlma
(Amatie 12:38-42)

29Nẽr-kʋʋŋɔ n lagsɛ Azezi zẽ'am zo'oge, tɪ a yele ba yetɪ: «Zamãan-ẽna wã nẽrba de la nẽr-bɛ'ɛsɪ. Ba eerɪ la bõn-yãlma n wʋn pa'alɛ Nawẽnnɛ pãŋa, la ba kãn yẽ bõn-yãlma ayẽma, sãn dagna bõn-yãlma sɛka n yʋʋn ẽŋɛ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa Azonaasɪ la.

30Bõn-sɛka n yʋʋn ẽŋɛ Azonaasɪ la,pa'alɛ Niniivi dõma la Nawẽnnɛ pãŋa,bɛla Nẽrsaala Dayʋa la mẽ de la sɛka n pa'alɪ zamãan-ẽna dõma Nawẽnnɛ pãŋa.

31Sarɪyadia daarɛ,na-pɔka la n yʋʋn yese wẽntulle gɔbga bɔba la wʋn isge mɛ zɛrgɛ zamãan-ẽna wã dõma ba tõon-be'ero la ĩyã.Se'ere n soe la,a yʋʋn ze'ele la zẽ'a n zãagɛ wa'am wa selse naba Asalomõ yɛm yetɔga la,la sɛka n gãnnɪ Asalomõ n boe kalam,dee tɪ yãma ka sɛlsra ẽ.

32Sarɪyadia daarɛ,Niniivi dõma mẽ wʋn isge zɛrgɛ zamãan-ẽna wã dõma mɛ ba tõon-be'ero la ĩyã.Se'ere n soe la,Azonaasɪ n yʋʋn mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga bɔ ba la,ba yʋʋn teege yɛm mɛ basɛ tõon-be'ero.La sɛka n gãnnɪ Azonaasɪ n boe kalam,dee tɪ yãma ka teege yɛm.»

Peelem yelle
(Amatie 5:15;6:22-23)

33«Nẽra kãn yõ fɪtla sʋgɛ, bɪ dɪkɛ pɪ'ɪgɔ vuge ẽ, a wʋn dɪkɛ ẽ zoole la sɛla zuo tɪ a nẽegɛ bɔ sɛba n kẽ'erɪ la.

34Fʋ nini n nẽerɪ peelem bɔ'ɔra fʋ ĩyã wʋ fɪtla la,bɛla fʋ nini sãn ãna sõŋa,fʋ ĩyã wuu tarɪ peelem mɛ.La fʋ nini sãn ka ãna sõŋa,fʋ ĩyã wuu boe la lika pʋam.

35Bɛla ĩyã,guuse tɪ bõn-sɛka n de peelem fʋ pʋam na,da dɛna lika.

36La fʋ ĩyã wuu sãn tara peelem sõŋa,tɪ baa bɔbrɛ ayɪla ka tara lika,fʋ ĩyã wuu tarɪ peelem mɛ wʋ fɪtla n tarɪ peelem nẽera bɔ'ɔra nẽrba se'em na.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azezi zɛrgɛ Farisi dõma la lɔɔ karẽnsãandõma
(Amatie 23:1-36, Amarkı 12:38-40)

37Azezi n daan tɔgɛ kı'ılım na, tı Farisi nẽra ayıla wi ẽ tı a wa'am ẽŋa yire tı ba di. Tı a sẽŋɛ ka kẽ zĩ'ire bɔna mĩ tı a di.

38Tı Farisi nẽra la yẽ tı Azezi ka peege nu'usi wʊ ban ıtı ba sisgo se'em na,dee yetı a di,tı la di'ige ẽ.

39Tı Zuudãana Azezi yele ẽ yetı:«Yãma Farisi dõma peerı ya wama la ya laası pɔa mɛ,la yãma mẽŋa pʊam pırɛ la dẽgrɔ n de fãaga la pʊtʊʊlgɔ.

40Ya de la geto!La dagı Nawẽnnɛ n ẽŋɛ poorʊm na,n ken ẽŋɛ pʊam na?

41Dıkɛ-ya yan tarı sɛla la bɔ nasdõma la ya sũure wuu,tı sɛla woo wʊn ãna sõŋa bɔ ya.

42Farisi dõma, ya wʊn yẽ toogo. Se'ere n soe la, yãma bɔ'ɔrı Nawẽnnɛ zẽvõorɔ buuri wuu pia pʊrɛ mɛ, baa ba sãn ãna pıka pıka, la ya ka ıtı sɛla n masɛ, la ya ka nõŋɛ Nawẽnnɛ. La de la bõn-bãna tı ya wʊn dẽŋɛ ıta, dee yãŋa ıta sɛla tı ya ıtı la pa'asɛ.

43Farisi dõma, ya wʊn yẽ toogo. Se'ere n soe la, yãma eerı la zẽ'esı nẽŋa tı ya zĩ'ire wẽndeto pʊam, dee bɔɔra tı ba nã'asra ya da'ası pʊam.

44Ya wʊn yẽ toogo.Se'ere n soe la,ya ãn wʊ yɔɔrɔ n naagɛ la tẽŋa tı nẽrba nẽera ba zuto tɔlla,dee ka mina tı yɔɔrɔ n boe mĩ.»

45Tı lɔɔ karẽnsãama ayıla yele ẽ yetı: «Karẽnsãama, fʊ sãn tɔgra bɛla fʊ po pɔ'ɔra la tõma wuu.»

46Tı Azezi lerge yetı:«Yãma lɔɔ karẽnsãandõma mẽ wʊn yẽ toogo.Se'ere n soe la,yãma n botı nẽrba la ıta se'em na,ãn wʊ ze-tıbsa tı ya zelgrı nẽrba la,la yãma mẽŋa ka boorı tı ya kalʊm ba la ya nu'ubiire.

47Ya wʊn yẽ toogo.Se'ere n soe la,yãma mẽtı la yɔɔrɔ bɔ'ɔra Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la.La yãma yaabdõma n yʊʊn kʊ ba.

48La yãma n mẽtı sɛba tı ya yaabdõma kʊ la yɔɔrɔ la,la pa'alɛ tı ya sakɛ tı ban yʊʊn tõm se'em na ãn sõŋa mɛ.

49Bɛla ĩyã tı Nawẽnnɛ n tarı yɛm na yʊʊn yetı:‹Mam wʊn tõm nõtɔ'ɔsrıba,la Tõntõnıba bɔ ba,la ba wʊn kʊ basɛba,dee nãmsɛ basɛba.›

50Bɛla Nawẽnnɛ wʊn sıbgɛ zamãan-ẽna wã dõma wʊ la de la bãma n kʊ nõtɔ'ɔsrıba la halı dũnia pĩ'iluŋo,wa paam lɛɛlɛ wã,

51lan pɔsɛ la Abɛlı kʊa,halı wa paagɛ Azakari tı ba kʊ kãabgɔ bĩmbĩnne,la Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ tẽŋasʊka la.Mam yetı ya la sıra,tı tõon-be'ero bãma wuu taalɛ boe la zamãan-ẽna nẽrba zuo.

52Yãma lɔɔ karẽnsãandõma la wʊn yẽ toogo. Se'ere n soe la, yãma n gu'uri nẽrba tı ba ka bãŋra Nawẽnnɛ sıra. Yãma mẽŋa ka sakrı Nawẽnnɛ sıra la, dee mẽ gu'ura nẽr-sɛba n boorı tı ba sakɛ la.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

53La Azezi n ze'ele bilam fõrgɛ la, tı lɔɔ karẽnsãandõma la Farisi dõma sũure ba isge la ẽ. Tı ba bɔɔra tı ba bẽrɛ ẽ, sɔkra ẽ sokrısı zozo'e

54bɔɔra tı a tɔgɛ tuuge tı ba yõkɛ ẽ.

Aluki 12

Da dɛna-ya pʊlibsum dõma
(Amatie 10:26-27)

1Wakat-ẽŋa nẽr-kʊʊŋɔ n lagsɛ zo'oge mikra taaba, nẽera taaba nãma, tı Azezi dẽŋɛ yele a karẽnbiisi la yetı: «Guuse ya mẽŋa la Farisi dõma pʊlibsum na n ãn wʊ dãbıllɛ n botı dãam wuu kɛlla la.

2Bõn-sɛka woo n lile wʊn lilge,la bõn-sɛka woo n sʊgɛ wʊn puke.

3Bɛla,bõn-sɛka woo tı ya tɔgɛ lika pʊam,ba wʊn tɔgɛ ẽ na peelem pʊam tı nẽrba wuu wõm,la bõn-sɛka tı ya waasʊm deem na,ba wʊn zom na gɔsgɔ mõolɛ tı nẽrba wuu wõm.»

La masɛ tı ya zɔta la Nawẽnnɛ
(Amatie 10:28-31)

4«M sırdõma, mam yetı ya tı ya da zɔta dabeem la sɛba n kʊʊrı ĩyã mã'a, dee ka tãna wʊn ẽŋɛ sɛla pa'asɛ la.

5Mam wʊn pa'alɛ ya lan masɛ tı ya zɔta sɛka.Zɔta-ya Nawẽnnɛ n tã wʊn kʊ,dee tara pãŋa wʊn kẽ'esɛ ya bug-tẽŋa la.Asıra,zɔta-ya Nawẽnnɛ.

6Ba ka koosrı mõom niinto banuu la lig-kõba bayi mã'a?La Nawẽnnɛ ka yĩnni baa ayıla yelle.

7La baa yãma zuugo zomto,Nawẽnnɛ mi ba wuu kãllɛ mɛ.Bɛla ĩyã,da zɔta-ya dabeem,tı yãma tarı yõorɔ gãnna niinto zozo'e mɛ.»

Sɛka n sakrı Azezi, Nawẽnnɛ Sıa wʊn sõŋɛ ẽ mɛ
(Amatie 10:32-33;12:32;10:19-20)

8«La mam yetı ya tı nẽr-sɛka woo n ze'ele nẽrba nẽŋam yetı ẽŋa de la mam nẽra, mam n de Nẽrsaala Dayʊa la mẽ wʊn ze'ele Nawẽnnɛ malɛkadõma nẽŋam yetı a de la mam nẽra.

9La nẽr-sɛka woo n sı'ısɛ nẽrba nẽŋam tı ẽŋa dagı mam nẽra,mam mẽ wʊn sı'ısɛ Nawẽnnɛ malɛkadõma nẽŋam tı a dagı mam nẽra.

10La nẽr-sɛka woo n tɔgɛ Nẽrsaala Dayʊa la be'em,Nawẽnnɛ wʊn basɛ a tõon-be'ero taalɛ,la nẽr-sɛka woo n pɔ'ɔgɛ Nawẽnnɛ Sıa,Nawẽnnɛ kãn basɛ a tõon-be'ero taalɛ.

11Ba sãn yõgɛ ya sẽŋɛ ba wẽndeto pʊam, bıı na'adõma nẽŋam, bıı kɛ'ɛndõma nẽŋam tı ba di ya sarıya, da fabla-ya yan wʊn lerge se'em, bıı yan wʊn tɔgɛ se'em to'oge ya mẽŋa.

12Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ Sıa n wʊn pa'alɛ ya wakat-ẽŋa yan wʊn tɔgɛ se'em.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bõntarsa n ka tarı yɛm makrɛ

13Azezi n tɔgɛ kı'ılım na, tı nẽra ayıla n boe nẽr-kʊʊŋɔ la pʊam yele ẽ yetı: «Karẽnsãama, yele m kẽema tı a dıkɛ tõma sɔ n ki dee bõn-sɛba la, pʊı bɔ ma m bõnɔ.»

14Tı Azezi soke ẽ yetı:«Ãne n bɔ mam nõorɛ tı m dɛna ya sarıyadita,bıı m pʊta ya bõntarsõm bɔ'ɔra ya?»

15Dee yele nẽrba la wuu yetı:«Guusra-ya ya mẽŋa,da ɛɛra bõntarsõm zozo'e,se'ere n soe la,la dagı nẽra n tarı bõntarsõm zo'oge ĩyã tı a tarı yõvore.»

16A yele bɛla, dee makɛ la makrɛ bɔ ba yetı: «Bʊraaga n daan boe dɛna bõntarsa, tı a vatɔ bõnkɔɔla mãalɛ sõŋa,

17tı a tẽ'esɛ a pʊtẽ'erʊm yetı:‹Zẽ'a ka boe tı m wʊn sũm m bõnkɔɔla la.Bɛla ĩyã,mam wʊn ẽŋɛ la wãne?›

18Yãŋa yele a mẽŋa yetı:‹Mam mi mam wʊn ẽŋɛ se'em.Mam wʊn wõrɛ m bã la mɛ,malgɛ mẽ bã-kãra,sũm m bõnkɔɔla,la m sɛla woo.

19Dee yele m sũurum yetı:M tarı bõntarsõm zo'oge,la wʊn seke ma paagɛ yʊʊma zozo'e.Bɛla m wʊn vo'ose mɛ di dee yũ,dee ẽŋɛ sũ-yẽlga.›

20Tı Nawẽnnɛ yele ẽ yetı:‹Gergo wã,yʊ'ʊŋ-ẽna wã m wʊn to'oge fʊ vɔm na.La ãne n wʊn sɔna bõn-sɛba tı fʊ bĩŋe la?› »

21La Azezi le yetı:«La de la bɛla la nẽr-sɛka woo n lagsrı bõntarsõm bĩŋra a mẽŋa ĩyã,dee ka tara sɛla sɛla Nawẽnnɛ zẽ'am.»

Nawẽnnɛ n bısrı tı yelle
(Amatie 6:25-34)

22Bɛla poorʊm, Azezi yele a karẽnbiisi la yetı: «Bɛla ĩyã, mam yetı ya tı ya da fabla ya vɔm yelle, ya wʊn di sɛla, bıı ya wʊn yɛ fu-sɛba la yelle.

23Vɔm yelle gãnnı dia mɛ,tı ĩyã yelle mẽ gãnna futo.

24Bısɛ-ya gõorɔ,ba ka bʊtı,ba ka lagsrı bõnkɔɔla,la ba ka tarı bãarɛ bıı dia bĩŋre zẽ'a,la Nawẽnnɛ n bɔ'ɔrı ba dia.La yãma ka tarı yõorɔ gãnna bõn-ẽgla zo'oge sıra?

25Ãne n boe ya pʊam n tã wʊn pa'asɛ a vɔm woglʊm fẽfẽe ẽn fablı la ĩyã?

26La yãma sãn ka tãna wʊn ẽŋɛ bɛla n de bõn-pıka,bẽm ĩyã tı yãma fabla bõn-sɛba n weege la yelle?

27Bısɛ-ya mõ-puuro n ãn sõŋa se'em,ba ka tõnnı,ba mẽ ka wʊgrı futo.La mam yetı ya mɛ tı,baa naba Asalomõ na'am n yʊʊn tarı pãŋa la,a yʊʊn ka tã'agɛ yɛ fuugo n ãn sõŋa wʊ mõ-puugo ayıla.

28La Nawẽnnɛ sãn botı mõorɔ n boe zĩna dee tı ba wʊn yõ ba bugum beere ãna sõŋa bɛla,a kãn bısɛ ya yelle sõŋa gãnna bɛla mɛ bıı?Bẽm tı yãma ka bɔ Nawẽnnɛ sıra zo'oge?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Da basɛ-ya tɪ yan wʊn di sɛla,bɪɪ yan wʊn yũ sɛla yelle pakɛ ya.

30La de la nẽr-sɛba n ka mi Nawẽnnɛ n eerɪ bõn-bãma wuu.La yãma Sɔ Nawẽnnɛ mi tɪ yãma boorɪ bõn-bãma wuu mɛ.

31Ɛ-ya Nawẽnnɛ so'olʊm na gãnna wuu,tɪ a wʊn bɔ ya bõn-bãma pa'asɛ.»

Bõntarsõm n ka sã'anɪ
(Amatie 6:19-21)

32«M nẽrba, ya ka zɔta-ya dabeem, se'ere n soe la, la paagɛ ya Sɔ Nawẽnnɛ yɛm mɛ tɪ a yetɪ a bɔ ya a so'olʊm.

33Koose-ya yãma n tarɪ sɛla la dɪkɛ ligri la bɔ nasdõma.Ya sãn ẽŋɛ bɛla,ya eerɪ la bõntarsõm n ka sã'anɪ.Ɛ-ya bõntarsõm tɪ ba bɔna Nawẽnnɛ yire wakatɛ wuu,bilam tɪ nayigba kãn tã'agɛ zũ,tɪ bõn-mõgla mẽ kãn tã'agɛ sã'am ba.

34Se'ere n soe la,ya bõntarsõm n boe zẽ'a na,ya pʊtẽ'era mẽ boe la bilam.»

Mãasʊm-ya gu'ura

35Azezi le yetɪ: «Mãasʊm-ya lʊ ya sagãna ya sɪsɪ tɪ ya wʊn tã'agɛ tõm, dee yõ ya fɪtladõma,

36ã̃na wʊ nẽrba n gu'uri ba zuudãana n wʊn ze'ele pɔgdire kibsa wa'am,tɪ a sãn wa'am wa wi,tɪ ba yo'oge yaŋa tɔtɔ bɔ ẽ.

37Tõntõn-sɛba tɪ ba zuudãana wʊn paam tɪ ba ze gu'ura ẽ,tarɪ zu-yẽlga.Mam yetɪ ya la sɪra tɪ,a wʊn basɛ tɪ ba zĩ'ire,tɪ zuudãana la mẽŋa mãasʊm wa pʊɪ ba dia.

38A sãn wa'am sõnsʊa,bɪɪ bewiine,wa yẽ tɪ ba ken gu'ura ẽ,ba tarɪ zu-yẽlga.

39Bãŋɛ-ya tɪ yidãana sãn mina wakat-sɛka tɪ nayiga wʊn wa zũ ẽ,a wʊn gu'ura a yire mɛ kãn basɛ tɪ nayiga la kẽ zũ ẽ.

40Bɛla,yãma mẽ mãasʊm zɛ sõŋa,tɪ Nẽrsaala Dayʊa la sẽm na wakat-sɛka tɪ yãma ka tẽ'esrɪ tɪ a wʊn wa'am na.»

Tõntõnna masɛ mɛ tɪ a ɪta a zuudãana n boorɪ se'em na
(Amatie 24:45-51)

41Tɪ Apɪyɛɛrɪ soke ẽ yetɪ: «Zuudãana, fõn makɛ makrɛ ẽna wã la tõma mã'a bɪɪ, nẽrba wuu?»

42Tɪ Zuudãana Azezi lerge ẽ yetɪ:«Ãne n de tõntõn-sõŋɔ n tarɪ yɛm?La de la ẽŋa tɪ a zuudãana wʊn yetɪ a bɪsra a yire yelle,bɔ'ɔra a tõntõnɪba dia wʊ lan masɛ,dee sẽŋɛ sore.

43Zuudãana la sãn leme wa yẽ tɪ tõntõnna la tõm wʊ ẽŋa n yele se'em na,tõntõnna la tarɪ zu-yẽlga.

44Mam yetɪ ya la sɪra tɪ,a zuudãana la wʊn dɪkɛ ẽŋa n tarɪ sɛla la wuu bɔ ẽ mɛ tɪ a bɪsra.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

45La tõntõnna la sãn tẽ'esɛ yetɩ, ẽŋa zuudãana la yuuri mɛ ka kulna, yãŋa wẽ'era
tõntõn-bʊraasɩ, la tõntõn-pɔgsɩ, dita, dee yũura bugra,

46a zuudãana la wʊn kulum na daar-sɛka tɩ a ka tẽ'esrɩ tɩ a wʊn wa'am,la wakat-sɛka tɩ
a ka mi,wa di'ige ẽ.La a wʊn dige ẽ mɛ botɩ a lagɩm na sɛba n ka bɔ ẽŋa sɩra la yẽ
sɩbgrɛ.

47Tõntõn-sɛka n mi a zuudãana n boorɩ se'em,dee ka mãasʊm bɩ ka tõm ẽn boorɩ
se'em na,ba wʊn wẽ ẽ mɛ zozo'e.

48La tõntõn-sɛka n ka mi a zuudãana n boorɩ se'em,dee ẽŋɛ sɛla n masɛ tɩ ba wẽ ẽ,ba
wʊn wẽ ẽ na fẽe.Sɛka tɩ ba bɔ ẽ zo'oge,ba mẽ wʊn soke ẽ yɛla zozo'e yelle mɛ,la sɛka
tɩ ba gu'ule ẽ zo'oge,ba mẽ wʊn soke ẽ halɩ yɛla zozo'e yelle gãnna mɛ.»

Nẽr-sɛba n ka dolɩ Azezi wʊn welge mɛ la sɛba n dolɩ Azezi

(Amatie 10:34-36)

49«Mam wa'am tɩ m tʊʊrɛ la bugum dũnia wã zuo, la mam boorɩ nɩ mɛ zozo'e tɩ
bugum na põn darɛ dita.

50La dẽnɩ tɩ mam yẽ nãmsgɔ zozo'e wʊ mam mise la ko'om pʊam na,la a yelle la wʊn
nãmsɛ mam mɛ halɩ tɩ la wa ẽŋɛ ba'asɛ.

51Ya tẽ'esɛ tɩ mam wa'am tɩ m botɩ nẽrba nõorɛ n dɛna ayɩla dũnia zuo bɩ?Ayɛɩ,mam
yetɩ ya tɩ mam tarɩ la welgre wa'am.

52La,lan pɔsɛ lɛɛlɛ wã wɛ'ɛsa,nẽrba banuu sãn bɔna yire ayɩla pʊam,nẽrba batã wʊn
welge mɛ sisra nẽrba bayi la,tɩ nẽrba bayi la mẽ sisra nẽrba batã la.

53La sɔ wʊn sise a dayʊa,tɩ dayʊa mẽ sise a sɔ.La ma wʊn sise a pɔyʊa,tɩ pɔyʊa mẽ
sise a ma.La dayʊa pɔga wʊn sise a sɩra ma,tɩ sɩra ma mẽ sise a dayʊa pɔga.»

Bãŋɛ-ya bõn-sɛba n ɩtɩ lɛɛlɛ wã võorɛ bɔkɛ

(Amatie 16:2-3)

54Tɩ Azezi yele nẽr-kʊʊŋɔ la yetɩ: «Ya sãn yẽ tɩ wara sobge bɔbrɛ ayẽma, ya yetɩ mɛ
tɔtɔ tɩ saaga wʊn ni mɛ, tɩ a sɩrɩ ni.

55La ya sãn le yẽ tɩ kʊsebgo vugri bɔbrɛ ayẽma,ya yetɩ mɛ tɩ wɔlgɔ lɛm mɛ,tɩ wɔlgɔ
wʊn sɩrɩ paagɛ.

56Pʊlibsum dõma wã!Yãma bɩsrɩ mɛ mina tẽŋa,la saazuum yɛla n ãn se'em.La bẽm tɩ
yãma ka mina bõn-sɛba n ɩtɩ lɛɛlɛ wã võorɛ bɔkɛ?»

Malgɛ fʊ yɛla la Nawẽnnɛ

(Amatie 5:25-26)

57«Bẽm tɩ ya mẽŋa ka tẽ'esɛ bãŋɛ sɛla n masɛ tɩ ya wʊn ẽŋɛ bɔkɛ?

58Fʊ sãn tara yelle la nẽra,tɩ a tarɩ fʊ wɛ'ɛsa sarɩyadia zẽ'am,mõrgɛ tɩ ya mãalɛ yelle la
sore,tɩ a da dɩkɛ fʊ bɔ sarɩyadita,tɩ a tɔgɛ fʊ yetɔga la dɩkɛ fʊ bɔ gu'ura,tɩ a kẽ'esɛ fɔ
yʊ'a deem.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

59Mam yetɪ fʋ la sɪra,tɪ fʋ kãn yẽ sore yese yʋ'a deem na,halɪ tɪ fʋ wʋn wa yɔ fʋ sãnnɛ na wuu ba'asɛ.»

Aluki 13

Teege-ya yɛm basɛ tõon-be'ero

1La wakat-ẽŋa nẽrba basɛba n wa'am wa tɔgɛ pa'alɛ Azezi, gɔmna Apilatɪ n daan botɪ ba kʋ Galile nẽrba basɛba wakat-sɛka tɪ ba boe mĩ kãabra bɔ'ɔra Nawẽnnɛ, tɪ ba zɪum yese gaam na kãabgɔ la zɪum.

2Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«Yãma tẽ'esɛ tɪ Galile nẽr-bãma n daan yẽ nãmsgɔ ẽŋa la,bãma n de tõon-be'ero dõma gãnna Galile dõma basɛba la bɪ?

3Mam yetɪ ya tɪ ayɛɪ,yãma sãn ka teege yɛm basɛ tõon-be'ero,yãma wuu mẽ wʋn sã'am na bɛla.

4La nẽrba pia la anii tɪ de-tʋgma yʋʋn lui kʋ ba Silo tẽŋa la,yãma tẽ'esɛ tɪ bãma n de tõon-be'ero dõma gãnna Zerizalɛm nẽrba basɛba la bɪ?

5Mam yetɪ ya tɪ ayɛɪ,yãma sãn ka teege yɛm basɛ tõon-be'ero,yãma wuu mẽ wʋn sã'am na bɛla.»

Kẽnkãŋa n ka wɔnnɪ makrɛ

6Azezi le makɛ la makrɛ ẽna wã yetɪ: «Bʋraaga n tarɪ kẽnkãŋa n sele a va'am pʋam, yãŋa wa'am tɪ a bɪsɛ a sãn tara biɛ, ka yẽ sɛla sɛla.

7Tɪ a yele va'am na gu'ura yetɪ:‹Bɪsɛ,yʋʋma atã n wãna tɪ mam sẽnnɪ dee ka yẽta biɛ kẽnkãŋa wã zuo.Sɛ ẽ basɛ,tɪ a yẽrɛ la zẽ'a.›

8Tɪ gu'ura la lerge ẽ yetɪ:‹Zuudãana,basɛ ẽ yʋʋn-ẽna mã'a,tɪ mam wʋn kɔ gilge a tille,ẽŋɛ bugulgo basɛ ẽ,

9la yʋʋnɛ sãn kaagɛ tɪ a wɔm,la ãn sõŋa,la a sãn ken ka wɔm,fʋ yãŋa sɛ ẽ basɛ.› »

Azezi botɪ pɔka yẽ ĩmã'asʋm vo'osgo daarɛ

10Azezi daan boe la Zifdõma wẽndeem vo'osgo daarɛ zãsna nẽrba,

11tɪ pɔka ayɪla bɔna mĩ tɪ kʋlkã'arga tara ẽ botɪ a dɛna kobgo paagɛ yʋʋma pia la anii,yũre ka tãna wʋn dɔ'ɔgɛ.

12Tɪ Azezi yẽ pɔka la,wi ẽ yetɪ:«Pɔka,fʋ yẽ yolsgo,fʋ bã'aga la basɛ fɔ.»

13Dee dɪkɛ a nu'usi paglɛ pɔka la zuo,tɪ bã'aga la basɛ pɔka la bilam mẽŋa,tɪ a tã'agɛ dɔ'ɔra,yãŋa pẽgra Nawẽnnɛ.

14Tɪ wẽndeego la naba sũure isge la Azezi,ẽŋa n botɪ pɔka la yẽ ĩmã'asʋm vo'osgo daarɛ la ĩyã.Tɪ a yele nẽrba la yetɪ:«Dabsa ayoobɪ n boe tɪ ya tãna wʋn tõm.Wa'am-ya dabs-bãma pʋam wa tɪbɛ ya mẽŋa,dee da sẽnna vo'osgo daarɛ tɪbra ya mẽŋa.»

15Tɪ Zuudãana Azezi lerge ẽ yetɪ:«Pʋlibsum dõma wã!Yãma nẽra woo ka lorgrɪ a lɔlga,bɪ a bõŋa sẽnna yũula ko'om vo'osgo daarɛ mɛ bɪ?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Tı pɔg-ẽna wã n de Abraham yıŋa tı Asũtãana lʊ ẽ yʊʊma pia la anii wã,la ka narı tı mam lorge ẽ vo'osgo daarɛ?»

17La ẽŋa n yele bɛla la,tı yãnnɛ yõkɛ a bɛ'ɛba la wuu,tı nẽr-kʊʊŋɔ la wuu sũure ẽŋɛ yẽlʊm la a tõon-yãlma sɛba wuu tı a ẽŋɛ la.

Nawẽnnɛ so'olʊm wõn na bẽm?
(Amatie 13:31-33, Amarkı 4:30-32)

18Tı Azezi yele ba yetı: «Nawẽnnɛ so'olʊm wõn na bẽm? La mam wʊn dıkɛ la bẽm makɛ la ẽ?

19A ãn wʊ sɔ'ɔrɔ biire tı nẽra bʊrɛ a va'am pʊam,tı a bı lebge tı-kãtɛ.Tı niinto sẽnna tɛ'ɛra ba tʊgrɔ a wila zuo.»

20La a le yetı: «Mam wʊn le dıkɛ la bẽm makɛ la Nawẽnnɛ so'olʊm?

21A ãn wʊ dãbıllɛ tı pɔka dıkɛ gaam na borborı zom la-kãra batã wẽ,tı dãbıllɛ la botı ba wuu uke.»

Nẽrba n wʊn ẽŋɛ se'em kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm
(Amatie 7:13-14,21-23)

22Azezi daan we'esı la Zerizalɛm dɔla tẽn-kãra la tẽn-pıgsı pʊam zãsna nẽrba.

23Tı nẽra soke ẽ yetı:«Zuudãana,nẽrba fẽe mã'a n wʊn yẽ fãarɛ bıı?» Tı a lerge ba yetı:

24«Nargɛ-ya pãŋa doose zanõrɛ n ãn mika kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam,tı mam yetı ya mɛ tı nẽrba zozo'e wʊn wa ɛɛra mɛ tı ba kẽ,la ba kãn yãŋɛ.

25La wakatɛ sãn paagɛ,yidãana wʊn isge yʊ yaŋa la mɛ,la ya sãn weege yẽŋa,ya wʊn wẽ'era mɛ kɔkɔ yetı:‹Zuudãana,yo'oge tı tı kẽ.› La a wʊn lerge ya yetı:‹Mam ka mi yãma n ze'ele zẽ'a.›

26La ya wʊn yele ẽ yetı:‹Dagı tõma la fõn n daan lagım dita,dee yũura,tı fʊ sẽnna tõma tẽŋam zãsna nẽrba?›

27La a wʊn le lerge ya yetı:‹Mam ka mi yãma n ze'ele zẽ'a,fõrgɛ ya mam zẽ'am,yãma de la tõon-be'ero dõma.›

28La ya wʊn ka yẽ Abraham,la A'izakı,la Azakɔbı,la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba wuu,tı ba boe Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam,la yãma wʊn weege la yẽŋa kɛlla dee dıkɛ ya nu'usi gı nõorʊm.

29La nẽrba wʊn yese dapɔ-bɔba,la zanõ-bɔba,la zʊʊgɔ bɔba,la gɔbga bɔba wa'am wa zĩ'ire Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam di.

30Bãŋɛ-ya tı nẽrba basɛba n de poorʊm dõma wʊn lebge nẽŋam dõma,tı basɛba n mẽ de nẽŋam dõma wʊn wa lebge poorʊm dõma.»

Azezi sũure sã'am mɛ Zerizalɛm dõma ĩyã
(Amatie 23:37-39)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31La wakat-ẽŋa tɪ Farisi dõma basɛba sẽŋɛ ka yele Azezi yetɪ: «Basɛ kalam dee sẽŋɛ zẽ'a ayẽma, tɪ Naba A'erɔdɪ eerɪ fʊ mɛ tɪ a kʊ.»

32Tɪ a lerge ba yetɪ:«Sẽŋɛ-ya ka yele yɛm be'ero dãana la yetɪ:‹Zĩna la beesã,mam wʊn dige kʊlkã'arsɪ mɛ tɪ ba yese,dee botɪ bã'adõma yẽ ĩmã'asʊm,la dabsa atã daarɛ tɪ mam wʊn ba'asɛ m tõoma la wuu.›

33La dẽnɪ tɪ mam sẽŋɛ m sẽnnɛ na zĩna,la beesã,la dabsa atã daarɛ,se'ere n soe la,la ka masɛ tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa ki zẽ'a ayẽma,sãn dagna Zerizalɛm pʊam.

34Zerizalɛm nẽrba, Zerizalɛm nẽrba, yãma kʊʊrɪ la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba, dee lɔbra sɛba tɪ Nawẽnnɛ tõm ba ya zẽ'am la kuga kʊʊra. Nõorɛ faa tɪ mam boorɪ tɪ m lagsɛ ya wʊ nõ-yã'aŋa n lagsrɪ a kɔma ũna a kempagsɪ pʊam se'em na, tɪ ya ka bɔɔra.

35Bɛla,Nawẽnnɛ wʊn basɛ ya tẽŋa bɔ ya,tɪ a lebge daboto.Mam yetɪ ya tɪ ya kãn le yẽ mam,halɪ tɪ ya wʊn wa yetɪ:‹Pẽgɛ-ya sɛka n sẽm na Zuudãana Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ la.› »

Aluki 14

Azezi botɪ bʊraaga yẽ ĩmã'asʊm vo'osgo daarɛ

1Vo'osgo daarɛ ayɪla tɪ Azezi daan sẽŋɛ Farisi dõma naba ayɪla yire tɪ ba di. Tɪ nẽrba la n boe mĩ na bɪsra ẽn wʊn ẽŋɛ se'em.

2La bʊraaga ayɪla n boe mĩ tɪ ĩ-fʊʊsŋɔ bã'aga tara ẽ,tɪ a zɛ Azezi nẽŋam.

3Tɪ Azezi soke lɔɔ karẽnsãandõma,la Farisi dõma la yetɪ:«Sore boe tɪ nẽra botɪ nẽrba yẽ ĩmã'asʊm vo'osgo daarɛ bɪɩ,sore ka boe?»

4Tɪ ba sĩna.Tɪ Azezi botɪ bʊraaga la yẽ ĩmã'asʊm,basɛ ẽ tɪ a kule.

5Dee soke ba yetɪ:«Ãne n boe yãma pʊam tɪ a dayʊa,bɪɩ a lɔlga wʊn lui lʊa pʊam vo'osgo daarɛ tɪ a kãn zoe tɔtɔ sẽŋɛ ka yaagɛ ẽ?»

6Tɪ ba makɛ tɪ ba lerge ẽ koŋe.

Dɛna-ya sik-m-mẽŋa dõma

7Tɪ Azezi yẽ nẽr-sɛba tɪ ba wi tɪ ba wa'am wa di la n loosrɪ zẽ'e-sõma zĩ'ita, tɪ a makɛ makrɛ yele ba yetɪ:

8«Nẽra sãn ẽŋɛ pɔgdire kibsa wi fo,da kãn sẽŋɛ ka zĩ'ire zẽ'e-sõŋɔ,tã tɪ a mẽ wi la nẽra n gãnnɪ fõn.

9Tɪ sɛka n wi ya wuu la,da wa'am wa yele fʊ yetɪ:‹Isge,dee tɪ ẽna zĩ'ire.› Tɪ fʊ yãŋa isge sẽŋɛ ka zĩ'ire poorʊm poorʊm la yãnnɛ.

10Nẽra sãn wi fo,sẽŋɛ ka zĩ'ire poorʊm,tɪ sɛka n wi fʊ la sãn wa'am yẽ fɔ,a wʊn yetɪ:‹M sɪrɛ,wa'am wa zĩ'ire nẽŋam.› Bɛla tɪ fʊ wʊn yẽ nã'asgɔ nẽr-sɛba tɪ fʊ zĩ la ba la zẽ'am.

11Nẽr-sɛka woo n zẽkrɪ a mẽŋa,Nawẽnnɛ wʊn sike ẽ,la nẽr-sɛka n sikri a mẽŋa,Nawẽnnɛ wʊn zẽkɛ ẽ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12La Azezi yele sɛka n wi ẽ na yetɪ: «Fʊ sãn yetɪ fʊ ẽŋɛ dia wʊntɛɛŋa, bɪ yʊ'ʊŋɔ wi nẽrba tɪ ba wa'am wa di, da wi'ira fʊ sɪrdõma, bɪ fʊ sɔbiisi, bɪ fʊ nẽrba, bɪ fʊ sawiiba n de bõntatba, se'ere n soe la, ba mẽ wʊn wa ẽŋɛ bɛla daar-sɛka mɛ wi fo lebse bɛla sãnnɛ.

13Fʊ sãn yetɪ fʊ ẽŋɛ dia wi nẽrba tɪ ba wa'am di,wi nasdõma,la kɔɔrnɔ,la wɔbsɪ,la fɔɔsɪ.

14Fʊ sãn ẽŋɛ bɛla,fʊ wʊn tara zu-yẽlga,se'ere n soe la,ba kãn yãŋɛ ẽŋɛ lebse fo.Bɛla,wakat-sɛka tɪ Nawẽnnɛ wʊn botɪ nẽr-sɛba n ẽŋɛ sɛla n masɛ a yɛm na vo'oge la,fʊ wʊn yẽ yɔɔrɔ.»

Kibs-kãtɛ makrɛ

(Amatie 22:1-10)

15La nẽrba la n lagsɛ zẽa dia zẽ'a la Azezi la, ba wõm ẽn yele se'em na mɛ, tɪ nẽra ayɪla yele ẽ yetɪ: «Nẽr-sɛka woo n wʊn po di dia Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam na tarɪ zu-yẽlga.»

16Tɪ Azezi makɛ makrɛ bɔ ẽ yetɪ:«Bʊraa ayɪla n daan boe,ẽŋɛ dia zozo'e,wi nẽrba zozo'e tɪ ba wa'am wa di.

17Tɪ dia la wakatɛ paagɛ,tɪ a tõm a tõntõnna yetɪ,a sẽŋɛ ka yele nẽrba la tɪ ẽŋa yetɪ:‹Wa'am-ya tɪ mam mãasʊm ba'asɛ mɛ gu'ura ya.›

18Tɪ ba nẽra woo yɛta lan pakɛ ẽŋa se'em,tɪ ẽŋa sɔsra sugri.Pɔspɔsɪ dãana la yele ẽ yetɪ:‹Mam da la va'am,tɪ m sẽŋɛ ka bɪsɛ lan ãn se'em,bɛla tɪ mam sɔsra ẽ sugri.›

19Tɪ ayɪla yetɪ:‹Mam da la nii-kɔɔrsɪ pia bɔɔra tɪ m makɛ ba bayi bayi kɔ bɪsɛ,bɛla tɪ mam sɔsra ẽ sugri.›20Tɪ ayẽma mẽ yetɪ:‹Mam di la pɔg-sãana,bɛla tɪ mam kãn yãŋɛ wa'am.›

21Tɪ tõntõnna la lebe ka tɔgɛ bɛla bɔ a zuudãana la. Tɪ a zuudãana la sũure yĩige, tɪ a yele a tõntõnna la yetɪ: ‹Yese tɔtɔ sẽŋɛ tẽŋa la sorɔɔrɔ zuto ka tarɪ nasdõma, la kɔɔrnɔ, la fɔɔsɪ, la wɔbsɪ wa'am tɪ ba di.›

22Tɪ tõntõnna la sẽŋɛ ka ẽŋɛ a zuudãana la n yele se'em na,dee yele ẽ yetɪ:‹M zuudãana,fõn yetɪ mam ẽŋɛ se'em na,mam ẽŋɛ mɛ,la zẽ'a ken dee mɛ.›

23Tɪ zuudãana la le yele a tõntõnna la yetɪ:‹Yese tẽŋa la pʊam sẽŋɛ sorɔ-pɪgsɪ la wuu zuo,ka mõrgɛ tarɪ nẽrba la wa'am tɪ ba kẽ tɪ mam yire pɪrɛ.›

24La mam yetɪ yãma mɛ tɪ nẽr-sɛba tɪ mam dẽŋɛ yele ba tɪ ba wa'am, tɪ ba zagsɛ la, ba nẽra nẽra kãn le malɪn di mam dia la.»

Azezi karẽnbia n masɛ tɪ a ẽŋɛ se'em

(Amatie 10:37-38;5:13, Amarkɪ 9:50)

25Azezi daan sẽnnɪ mɛ, tɪ nẽr-kʊʊŋɔ dɔla ẽ, tɪ a gelge yele ba yetɪ:

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26«Nẽra sãn yetı a doose mam dee ka nõŋɛ mam gãnna a sɔ,la a ma,la a pɔga,la a kɔma,la a sɔbiisi,la a tãpa,bıı a sãn ka nõŋɛ mam gãnna a mẽŋa vɔm,a kãn tã'agɛ dɛna mam karẽnbia.

27La sɛka woo n ka sakɛ nãmsgɔ wʊ nẽra n zɛɛrı a kũm dɔ-puurŋa dɔla mam,a kãn tã'agɛ dɛna mam karẽnbia.

28Ya mi tı nẽra sãn bɔna ya pʊam bɔɔra tı a mẽ de-tʊgma, a wʊn dẽŋɛ zĩ'ire mɛ geele bısɛ, ẽn tarı se'em na wʊn seke tı a yãŋɛ mẽ ba'asɛ, bıı la kãn seke?

29La sãn dagna bɛla,a sãn ẽebɛ ẽbrɛ dee ka yãŋɛ mẽ ba'asɛ,sɛba wuu n yẽ bɛla la wʊn la ẽ mɛ

30yetı:‹Nẽr-ẽna ẽebɛ la deego,dee ka yãŋɛ mẽ ba'asɛ.›

31Bıı naba sãn wɛ'ɛsa tı a zɛbɛ la a na-tadãana,dẽnı tı a dẽŋɛ tẽ'esɛ bısɛ,ẽŋa n tarı nẽrba tʊspia la,a wʊn tã'agɛ zɛbɛ la na-sɛka n tarı nẽrba tʊspisyi,bıı a kãn tã'agɛ?

32La a sãn bãŋɛ tı a kãn tã'agɛ,naba ayẽma la n ken zãagɛ la,a wʊn dẽŋɛ tõm na a tõntõnıba tı ba sẽŋɛ naba la zẽ'am ka soke ẽ bısɛ,bãma wʊn ẽŋɛ la wãne tı zɛbrɛ la ba'asɛ.

33Bɛla mẽ,yãma nẽr-sɛka woo n ka basrı bõn-sɛba wuu tı a tarı la,ka tã wʊn dɛna mam karẽnbia.

34Yaarʊm ãn sõŋa mɛ, la a sãn sabgɛ, ba wʊn ẽŋɛ la wãne botı a le ãna yẽlʊm?

35A ka le tara yõorɔ la tẽŋa,la a ka tã wʊn dɛna bugulgo mẽ,ba lobrı ẽ basra mɛ.Sɛka n wõm yetɔga wã,a selse sõŋa sõŋa.»

Aluki 15

Pesgo, la lagfɔ n bɔı makrɛ

(Amatie 18:12-14)

1Lampo-tɔ'ɔsrıba, la tõon-be'ero dõma zozo'e n daan sẽŋɛ Azezi zẽ'am tı ba selse a yetɔga.

2Tı Farisi dõma,la lɔɔ karẽnsãandõma la yõnna yetı:«Bʊra-ẽna wã to'orı la tõon-be'ero dõma,dee dita la ba.»

3Tı Azezi makɛ makrɛ wã soke ba yetı:

4«Bʊra-kãna n boe ya pʊam tara piisi kɔbga,tı ayıla sãn bɔı,tı a kãn lagsɛ piisi piswɛı la awɛı la basɛ dũnsẽkam,dee sẽŋɛ ka ɛ ayẽma n bɔı la halı yãŋa yẽ ẽ?

5La a sãn yẽ ẽ,a wʊn yõkɛ ẽ mɛ buke la sũ-yẽlga.

6La a sãn kule yire,a wʊn wi a sırdõma,la a sawiiba mɛ yele ba yetı:‹Naagɛ-ya la mam tı tı ẽŋɛ sũ-yẽlga,se'ere n soe la,mam yẽ m pesgo la n bɔı la mɛ.›

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Bɛla mam yetɪ ya tɪ tõon-be'ero dãana ayɪla sãn teege yɛm basɛ tõon-be'ero,sũ-yẽlga boe Nawẽnnɛ yire pʊam la bɛla gãnna nẽr-sõma piswɛɪ la awɛɪ n ka eerɪ tɪ ba teege yɛm.

8Bɪɪ, pɔg-kãna n boe wʊn tara lig-kõba pia, tɪ ayɪla sãn bɔɪ, tɪ a kãn yõ fɪtla pɪsɛ deego la ɛ lagfɔ la sõŋa halɪ wa yẽ ẽ?

9La a sãn yẽ ẽ,a wʊn wi a sɪrdõma,la a sawiiba mɛ yele ba yetɪ:‹Naagɛ-ya la mam tɪ tɪ ẽŋɛ sũ-yẽlga,se'ere n soe la,mam yẽ m lagfɔ la n bɔɪ la mɛ.›

10Bɛla mam yetɪ ya tɪ tõon-be'ero dãana ayɪla sãn teege yɛm basɛ tõon-be'ero,sũ-yẽlga boe Nawẽnnɛ malɛkadõma zẽ'am na bɛla.»

Budibla n basɛ a sɔ yire, la a kẽema makrɛ

11Tɪ Azezi le yele ba yetɪ: «Bʊraa n daan boe tara a dayɔɔsɪ bayi.

12Tɪ yɪbga la yele a sɔ yetɪ:‹M sɔ,pʊɪ fʊ bõntarsõm na bɔ mam m bõnɔ.› Tɪ a sɔ pʊɪ a bõntarsõm na bɔ ba.

13Tɪ la ẽŋɛ dabsa fẽe,tɪ yɪbga la lagsɛ a bõntarsõm na wuu yese sẽŋɛ tẽŋa n zãagɛ,ka tõm tõon-yooro sã'am ẽn tarɪ sɛla la wuu.

14La ẽn sã'am a bõntarsõm na wuu ba'asɛ la,kɔm kãtɛ n wa'am tẽŋa la pʊam,tɪ a ka le tara sɛla wʊn di.

15Tɪ a sẽŋɛ tẽŋa la nẽra ayɪla zẽ'am tɪ a dɪkɛ ẽ tɪ a tõnna.Tɪ nẽra la dɪkɛ ẽ botɪ a sẽŋɛ mõom ka gu'ura a kurkurdõma.

16Tɪ a kɔm dõnna tɪ a bɔɔra tɪ a di kurkuri dia.Tɪ nẽra nẽra ka bɔ ẽ.

17Tɪ a tẽ'esɛ a sũurum yetɪ:‹Mam sɔ tarɪ tõntõnɪba zo'oge mɛ tɪ ba dita tɪgra dee basra,dee tɪ mam bɔna kalam kiira la kɔm.›

18Yãŋa yetɪ:‹Mam wʊn lebe kule la m sɔ yire ka yele ẽ yetɪ,mam tõm na Nawẽnnɛ la fõn be'em,

19mam ka le masɛ tɪ ba wi mam tɪ fʊ bia.lta mam wʊ fʊ tõntõnɪba la ayɪla.›

20Dee isge kulla a sɔ yire.La ẽn nãn boe zãazãarɛ la,tɪ a sɔ la yẽ ẽ,tɪ a ninbãalga yõkɛ ẽ,tɪ a zoe tʊ'ʊsɛ kɔkɛ ẽ,mõbgɛ ẽ.

21Tɪ bia la yele ẽ yetɪ:‹M sɔ,mam tõm na Nawẽnnɛ la fõn be'em.Mam ka masɛ tɪ ba le wi'ira mam tɪ fʊ bia.›

22Tɪ a sɔ la yele a tõntõnɪba yetɪ:‹Sẽŋɛ-ya tɔtɔ ka tarɪ fu-sɛka n ãn sõŋa gãnna la wa'am wa yɛ ẽ,dee dɪkɛ nutʊa pire a nu'ubiire,dee dɪkɛ tagra pire ẽ.

23La ya yõkɛ lɔl-polle n nõbɛ wa'am wa kʊ tɪ tɪ ẽŋɛ dia di,dee ẽŋɛ sũ-yẽlga.

24Se'ere n soe la,mam bia wã daan wõn na a ki mɛ,dee le vo'oge.A daan bɔɪ mɛ,tɪ tɪ le yẽ ẽ.› Tɪ ba yãŋa ɪta sũ-yẽlga.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Wakat-ẽŋa tı a dayɔ-kẽema la boe la va'am. La ẽn lebe kulna wa lɛm yire la, a wõm na duursi tı ba wẽ'erı wa'ara.

26Tı a wi a sɔ tõntõnna ayıla soke ẽ yetı:‹Bẽm n ẽŋɛ?›

27Tı tõntõnna la lerge ẽ yetı:‹Fʊ yıbga la n wa'am,tı fʊ sɔ kʊ lɔl-polle n nõbɛ,ẽŋa n yẽ fʊ yıbga la tı a tarı ĩmã'asʊm na ĩyã.›

28Tı kẽema la sũure yĩige halı.Tı a zagsɛ tı ẽŋa kãn kẽ yire.Tı a sɔ yese belem ẽ yetı,a wa'am wa kẽ.

29Tı a lerge a sɔ la yetı:‹Bısɛ,yʊʊma zozo'e tı mam tõnnı fʊ tõoma,dee ka zagsɛ fʊ nõorɛ baa daarɛ ayıla,la fõn ka bɔ mam bulla baa daarɛ ayıla tı m kʊ tı mam la m sırdõma ẽŋɛ sũ-yẽlga.

30La fʊ bi-ẽna wã n dıkɛ fʊ bõntarsõm sẽŋɛ ka tõm yalsı tõoma sã'am ba wuu dee kulum wã,fʊ kʊ la lɔl-polle bɔ ẽ.›

31Tı a sɔ lerge ẽ yetı:‹M bia,fõn boe la mam zẽ'am daarɛ woo.La mam n tarı sɛla wuu la de la fõn bõnɔ.

32La,la masɛ mɛ tı tı ẽŋɛ sũ-yẽlga sırʊm,se'ere n soe la,fʊ yıbga wã daan wõn na a ki mɛ,dee le vo'oge.A daan bɔı mɛ.Tı tı le yẽ ẽ.› »

Aluki 16

Tõntõnna n de yɛm dãana makrɛ

1Tı Azezi le yele a karẽnbiisi la yetı: «Bʊraaga n daan boe dɛna bõntarsa, tara tõntõnna tı a bısra a yire yelle. Tı ba wa'am wa yele bõntarsa la yetı, tõntõnna la sã'anı a bõntarsõm na mɛ.

2Tı zuudãana la wi a tõntõnna la yetı:‹Bẽm tı ba tɔgra fõn yelle tı mam wõnna wãna?Geele pa'alɛ ma fõn ẽŋɛ mam bõntarsõm na se'em.Fʊ kãn le bısra mam yire yelle.›

3Tı tõntõnna la yele a mẽŋa yetı:‹Mam zuudãana la yetı a dige mam a tõoma la pʊam mɛ,mam wʊn ẽŋɛ la wãne?Kʊa?Mam ka tarı pãŋa wʊn kɔ.La yãnnɛ n wʊn tara mam la sosgo.

4Mam mi mam wʊn ẽŋɛ se'em,tı a sãn wa dige ma,m tara sırdõma n wʊn to'oge mam ba yiɛ sõŋa.›

5Tı a wi a zuudãana sãnditba ayıla ayıla,soke pɔspɔsı dãana la yetı:‹Fõn tarı mam zuudãana sãnnɛ la wãne?›

6Tı a lerge yetı:‹Mam tarı a sãnnɛ na kaam dugl-kãra kɔbga.› Tı a yele ẽ yetı:‹To'oge fʊ sãnnɛ gõŋɔ tɔtɔ zĩ'ire gʊlsɛ yetı,kaam dugl-kãra pinuu.›

7Dee soke ayẽma yetı:‹Fõn tarı mam zuudãana sãnnɛ na wãne?› Tı a lerge yetı:‹Mam tarı a sãnnɛ na mui bɔra kɔbga.› Tı a yele ẽ yetı:‹To'oge fʊ sãnnɛ gõŋɔ gʊlsɛ yetı pinii.›8Baa la tõntõnna wã ırgɔ n ka doose sore la,a zuudãana pẽgɛ ẽ mɛ,ẽn tõm na

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yɛm na ĩyã.Dũni-ẽna wã dõma tarı la yɛm tõnna la taaba gãnna nẽr-sɛba n bãŋɛ Nawẽnnɛ peelem.

9Bɛla ĩyã, mam yetı ya tı ya dıkɛ dũnia bõntarsõm yõgɛ sırdõma, tı dũnia bõntarsõm na sãn wa ba'asɛ, ba wʊn to'oge ya tı ya bɔna Nawẽnnɛ yire wakatɛ n ka ba'asrı.»

Bõntarsõm sıra sıra

10«Nẽr-sɛka woo n de sıra dãana bõn-pıgsı pʊam, mẽ de la sıra dãana bõn-kãra pʊam. La sɛka n ka de sıra dãana bõn-pıgsı pʊam, mẽ ka de sıra dãana bõn-kãra pʊam.

11Bɛla,ya sãn ka dɛna sıra dõma dũnia wã bõntarsõm pʊam,ãne n wʊn dıkɛ bõntarsõm sıra sıra gu'ule ya?

12La ya sãn ka dɛna sıra dõma la bõn-sɛba n dagı ya mẽŋa bõnɔ,ãne n wʊn dıkɛ bõnɔ bɔ ya tı la dɛna ya mẽŋa bõnɔ?

13Tõntõnna ka tã wʊn sakɛ zuudãandõma bayi.A wʊn sise ayıla mɛ,dee nõŋɛ ayıla,bıı a wʊn nanna ayıla la mɛ,dee pɔ'ɔra ayıla la.Bɛla,yãma ka tã wʊn sakɛ Nawẽnnɛ n de ya Zuudãana,dee botı bõntarsõm mẽ dɛna ya zuudãana.»

Nawẽnnɛ lɔɔ, la a so'olʊm yelle

(Amatie 11:12-13;5:31-32, Amarkı 10:11-12)

14Farisi dõma n nõŋɛ ligri la n wõm bɛla la, ba la'arı Azezi mɛ.

15Tı Azezi yele ba yetı:«Yãma pa'alı ya mẽŋa nẽrba nẽŋam wʊ ya de la nẽr-sõma.La Nawẽnnɛ mi ya pʊtẽ'era n ãn se'em mɛ.Bõn-sɛka tı nẽrsaalba pẽgrı la,de la bõn-dẽgrɔ Nawẽnnɛ zẽ'am.

16Amoyisi lɔɔ, la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba n yʊʊn pa'alı nẽrba ban wʊn ãna se'em, ka paagɛ wakat-sɛka tı Azã wa'am na. Lan pɔsɛ Azã n misri nẽrba ko'om pʊam na, ba mõolɛ Nawẽnnɛ so'olʊm kõ-yẽlga mɛ, tı nẽra woo nargra pãŋa tı a kẽ.

17La,la de la nãana tı saazuum la dũnia tole gãnna tı Nawẽnnɛ lɔɔ la bõn-pıka ayıla bɔı.

18Nẽr-sɛka woo n basɛ a pɔga, dee le di pɔka ayẽma, a ẽŋɛ la be'em wʊ nẽra n gã'arı la a tadãana pɔga, la sɛka woo n di pɔka tı a sıra basɛ mẽ ẽŋɛ la be'em.»

Bõntarsa, la nasa Alazaarı makrɛ

19Tı Azezi yetı: «Bõntarsa n daan boe, yɛɛra futo n ba ãna sõŋa, dee tara sɛla woo daarɛ woo tı la seke.

20Tı nasa ayıla mẽ daan bɔna,tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Alazaarı,tı a ĩyã wuu tara nõtɔ.A daan ẽn gã la bõntarsa la zanõrʊm,

21bɔɔra tı a di bõntarsa la n diti tı di-zõra luta la.Tı baası sẽnna lɛɛla a nõtɔ la.

22Tı Alazaarı wa ki.Tı Nawẽnnɛ malɛkadõma tarı ẽ sẽŋɛ Nawẽnnɛ yire Abraham zẽ'am.Tı bõntarsa la mẽ wa ki,tı ba laagɛ ẽ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Tı bõntarsa la daan bɔna bug-tẽŋa nãmsra, yãŋa gorge yẽ Abraham halı zẽ'a n zãagɛ,
tı Alazaarı zẽa a sakʊkɔ.

24Tı bõntarsa la wi Abraham yetı:‹M sɔ Abraham,zoe m ninbãalga,dee tõm Alazaarı tı
a dıkɛ a nu'ubiire tẽ'egɛ ko'om mã'alɛ m zılıŋa,se'ere n soe la,mam boe la bugum pʊam
nãmsra.›

25Tı Abraham yele ẽ yetı:‹M bia,tẽegɛ tı fõn daan boe dũnia zuo wakat-sɛka la,fõn
daan tarı bõn-sõma mɛ,dee tı Alazaarı yẽta toogo.La lɛɛlɛ wã,a sũure mã'agɛ mɛ,dee tı
fõn yãŋa nãmsra.

26La bõn-sɛka n pa'asɛ,bog-ko'ogo n beŋe tõma la yãma,tı nẽra sãn bɔɔra tı a ze'ele
kalam sẽŋɛ yãma zẽ'am,a kãn tã'agɛ.La nẽra mẽ sãn bɔɔra tı a ze'ele yãma zẽ'am
wa'am tõma zẽ'am,a kãn tã'agɛ.›27Tı a lerge Abraham yetı:‹M sɔ Abraham,la sãn dɛna
bɛla,mam sosrı fʊ mɛ tı fʊ tõm Alazaarı tı a sẽŋɛ mam sɔ yire,

28tı mam tarı la sɔbiisi banuu,a sẽŋɛ ka kã'an ba,tı ba mẽ da wa'am nãmsgɔ zẽ'a wã.›

29Tı Abraham yele ẽ yetı:‹Ba tarı Amoyisi la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba n gʊlsɛ gõn-sɛba la
mɛ.La masɛ tı ba sakɛ la gõn-bãma yetɔga.›

30Tı a lerge ẽ yetı:‹M sɔ,ayɛı,nẽra sãn vo'oge lebe sẽŋɛ ba zẽ'am,ba wʊn teege yɛm
basɛ tõon-be'ero.›

31Tı Abraham lerge ẽ yetı:‹Ba sãn kãn sakɛ Amoyisi,la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la
nõorɛ,baa nẽra n ki sãn vo'oge lebe,ba kãn sakɛ.› »

Aluki 17

Tı da botı nẽra basɛ Nawẽnnɛ sore, la tı basɛ taaba tõon-be'ero taalɛ

(Amatie 18:6-7,21-22, Amarkı 9:42)

1Tı Azezi yele a karẽnbiisi la yetı: «La ka tã tı bõn-sɛba n pã'asrı nẽrba tı ba basra
Nawẽnnɛ sore la ka wa'am. La nẽr-sɛka n wʊn botı bõn-bãma wa'am na wʊn yẽ toogo.

2Ba sãn dıkɛ nẽerɛ kug-kãtɛ lʊ yulse a yugla lobe ẽ basɛ ko-kãtɛ pʊam,n sõı ẽŋa n wʊn
botı bi-pıka ayıla basɛ Nawẽnnɛ sore.

3Guuse-ya ya mẽŋa.Fʊ sɔbia sãn tõm be'em, fʊ kã'an ẽ. La a sãn teege yɛm basɛ tõon-
be'ero la, fʊ basɛ ẽ taalɛ.

4La a sãn ẽŋɛ fʊ be'em nõorɛ ayopɔı daarɛ ayıla,dee leme fʊ zẽ'am nõorɛ ayopɔı wa
yetı:‹Mam tõm na be'em,bɔ mam sugri›,dẽnı tı fʊ basɛ ẽ taalɛ.»

Tı bɔ Azezi sıra

5Tı Zuudãana Azezi karẽnbiisi pia la ayi la yele ẽ yetı: «Botı tı bɔ fɔ sıra zo'oge.»

6Tı Zuudãana la yele ba yetı:«Ya sãn bɔ mam sıra fẽe wʊ sɔ'ɔrɔ biire la,ya tã wʊn yele
kẽnkãŋa wã tı a võogɛ sẽŋɛ ka sele mõgrɛ pʊam ke,la a wʊn sakɛ ya nõorɛ mɛ.»

Tõntõnna masɛ mɛ tı a tõm a tõonɛ

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7«Tẽ'esɛ-ya bısɛ, nẽra sãn bɔna yãma pʊam tara tõntõnna tı a kɔɔra, bıı gu'ura a dũnsi,
tı tõntõnna la sãn ze'ele va'am wa'am, a wʊn yele ẽ mɛ yetı, wa'am wa di bıı?

8Ayɛı,a wʊn yele ẽ yetı:‹Dʊgɛ m dia,dee teege fuugo yɛ,tarı dia la wa'am wa bɔ ma tı
m di.M sãn di dee yũ ba'asɛ,tı fʊ mẽ yãŋa di dee yũ.›

9La zuudãana la n yele tõntõnna la tı a ẽŋɛ se'em,tı a ẽŋɛ la,zuudãana la kãn pʊ'ʊsɛ ẽ.

10Bɛla mẽ,ya sãn ẽŋɛ sɛla woo tı Nawẽnnɛ yele ya tı ya ẽŋɛ la,ya yetı:‹Tõma wen dɛna
la tõntõnıba,tõma ka narı pʊ'ʊsgɔ,se'ere n soe la,la de la tı tõoma,la masɛ mɛ tı tı tõm.›
»

Azezi botı kõnkɔma pia yẽ ĩmã'asʊm

11Azezi daan boe la sore wɛ'ɛsa Zerizalɛm dɔla Samaari la Galile tẽŋasʊka,

12paagɛ tẽŋa ayıla pʊam,tı kõnkɔma pia tʊ'ʊsra ẽ,ze'ele kẽnkɛrŋa

13kaasra yetı:«Zuudãana Azezi,zoe tı ninbãalga.»

14La ẽn yẽ ba la,tı a yele ba yetı:«Sẽŋɛ-ya kãabgɔ kẽma la zẽ'am tı ba ka bısɛ ya ĩyã la
n ãn se'em.» La ban sẽnnı wɛ'ɛsa la,tı bã'ası la basɛ ba,tı ba ãna sõŋa.

15La ba nẽra ayıla n yẽ tı a kõnkɔm na basɛ ẽ na,tı a lɛbra Azezi zẽ'am dee tɔgra
ke'enke'em pẽgra Nawẽnnɛ,

16sẽŋɛ ka ka dũma dıkɛ a nẽŋa võglɛ tẽŋa Azezi nẽŋam pʊ'ʊsɛ ẽ.A daan de la Samaari
nẽra.

17Tı Azezi yetı:«La dagı bãma pia n yẽ ĩmã'asʊm?Tı bawɛı la bɔna la bɛ?

18Bẽm tı ẽna n de sãana la mã'a n leme wa'am tı a pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ?»

19Dee yele ẽ yetı:«Fõn bɔ mam sıra la n botı fʊ yẽ fãarɛ,isge sẽŋɛ.»

Nawẽnnɛ n diti na'am se'em
(Amatie 24:23-28,37-41)

20Farisi dõma soke Azezi mɛ tı ba bãŋɛ wakat-sɛka tı Nawẽnnɛ wʊn di na'am nẽrba
sʊkam. Tı a lerge ba yetı: «Nawẽnnɛ sãn wa dita na'am, la ka de sɛla tı nẽrba tã wʊn
yẽ la nini.

21La nẽra kãn yetı:‹Bısɛ-ya,a boe la kalam›,bıı ‹a boe la ke›.Bãŋɛ-ya tı Nawẽnnɛ boe
la ya tẽŋasʊka dita na'am.»

22La Azezi yele a karẽnbiisi la yetı: «Wakatɛ sẽm mɛ tı ya wʊn bɔɔra tı ya yẽ Nẽrsaala
Dayʊa la, baa la sãn dɛna daarɛ ayıla, la ya kãn yẽ ẽ.

23La nẽrba wʊn yele ya yetı:‹Bısɛ-ya,a boe la ke›,bıı ‹bısɛ-ya,a boe la kalam.› Da kãn
sẽŋɛ-ya,da doose-ya ba.

24Se'ere n soe la,daar-sɛka tı Nẽrsaala Dayʊa la wʊn leme na,la wʊn ãna wʊ saaga n ẽn
yãkɛ saazuum tı la nẽegɛ zẽ'a wuu se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25La,lan dẽŋɛ tɪ bõn-bãma wʊn ẽŋɛ,dẽnɪ tɪ a nãmsɛ zozo'e tɪ zamãan-ẽna wã dõma zagsɛ ẽ.

26Wakat-sɛka tɪ Nẽrsaala Dayʊa la wʊn leme wa'am na, la wʊn ãna wʊ Anoe wakatɛ tɪ la yʊʊn ãn se'em na.

27Nẽrba yʊʊn diti mɛ,dee yũura,tɪ bʊraasɪ dita pɔgba,tɪ pɔgsɪ mẽ ɛlla sɪrba,tɪ la wa paagɛ daar-sɛka tɪ Anoe kẽ õorŋ-kãtɛ la pʊam,dee tɪ ko'om yãŋa wa'am wa pɪrɛ zẽ'a wuu libe nẽrba wuu tɪ ba ki.

28La mẽ wʊn ãna wʊ Alotɪ wakatɛ n yʊʊn ãn se'em na.Ba yʊʊn diti mɛ,dee yũura,dee da'ara,dee kɔɔsra,dee bʊta,dee mẽta,

29ka paagɛ daar-sɛka tɪ Alotɪ fõrgɛ Sodom tẽŋa la,dee tɪ bugum n diti kidibre ze'ele saazuum lui tẽŋa kʊ ba wuu.

30Nẽrsaala Dayʊa la lemŋo daarɛ la mẽ wʊn di'ige ba la bɛla.

31Daar-ẽŋa,nẽr-sɛka n boe gɔsgɔ dee tɪ a lɔgrɔ bɔna deego pʊam,a da sige bɔɔra tɪ a ze'ele dɪkɛ ba zoe.La nẽr-sɛka n boe a va'am,da lebe kule.

32Tẽegɛ-ya lan yʊʊn ẽŋɛ Alotɪ pɔga se'em na.

33Nẽr-sɛka woo n boorɪ tɪ a gu a vɔm,a wʊn koŋe ẽ,la nẽr-sɛka n sakɛ tɪ a koŋe a vɔm,a wʊn yẽ ẽ.

34Mam yetɪ ya tɪ nẽrba bayi sãn gã sõŋɔ ayɪla pʊam yʊ'ʊŋɔ, ba wʊn dɪkɛ ayɪla, dee basɛ ayẽma.

35La pɔgsɪ bayi sãn bɔna nẽerʊm nẽena,ba wʊn dɪkɛ ayɪla,dee basɛ ayẽma.

36[Bʊraasɪ bayi sãn bɔna va'am,ba wʊn dɪkɛ ayɪla,dee basɛ ayẽma.]»

37Tɪ karẽnbiisi la soke Azezi yetɪ: «Zuudãana, bõn-ẽna wʊn ẽŋɛ la bɛ?» Tɪ a lerge yetɪ: «Zẽ'e-sɛka tɪ bõn-kɪ'ɪsɪ boe la, zẽ'e-ẽŋa tɪ zõa lagsrɪ taaba.»

Aluki 18

Pɔkõorɛ, la sarɪyadita makrɛ

1Tɪ Azezi makɛ makrɛ pa'alɛ ba tɪ ba sɔsra Nawẽnnɛ wakatɛ wuu da basɛ,

2yele ba yetɪ:«Sarɪyadita n daan boe tẽŋa ayɪla ka zɔta Nawẽnnɛ,dee ka nanna nẽrba.

3Tɪ pɔkõorɛ mẽ bɔna tẽŋa la pʊam sẽnna a zẽ'am wakatɛ wuu yɛta ẽ tɪ:‹Sõŋɛ ma tɪ m yẽ bʊʊrɔ m bɛ zẽ'am.›

4La pɔkõorɛ la sẽŋɛ ka sose ẽ na nõor-faa,tɪ sarɪyadita la ka sõŋɛ ẽ.La pɔkõorɛ la ẽn ken sẽnna sɔsra ẽ na,sarɪyadita la wa yele a pʊtẽ'erʊm mɛ yetɪ:‹Baa mam ka zotɪ Nawẽnnɛ,dee ka nanna nẽrba la,

5pɔkõ-ẽna n sẽnnɪ dãana mam se'em wã,mam wʊn isge mɛ sõŋɛ ẽ.La sãn dagna bɛla,a wʊn sẽnna mɛ nãmsra mam,a kãn basɛ.› »

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Tı Zuudãana Azezi le yetı: «Bısɛ-ya sarıyadita la n de nẽr-be'ego la n yele se'em.

7La sãn dɛna bɛla,Nawẽnnɛ kãn sõŋɛ nẽr-sɛba tı a looge la n sosrı ẽ wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ la,bɔ ba bʊʊrɔ gãnna bɛla?A wʊn yuuge mɛ dee sõŋɛ ba bıı?

8Mam yetı ya mɛ tı a wʊn wa sõŋɛ ba mɛ tɔtɔ.La Nẽrsaala Dayʊa la sãn wa leme dũnia zuo,a wʊn yẽ nẽrba n bɔ ẽ sıra mɛ bıı?»

Farisi nẽra, la lampo-tɔ'ɔsa makrɛ

9Azezi le makɛ la makrɛ ayẽma bɔ nẽr-sɛba n tẽ'esrı tı bãma de la nẽr-sõma nẽ'esra nẽrba basɛba la, yetı:

10«Bʊraası bayi n sẽŋɛ Wẽnde-kãtʊm na tı ba ka pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,ayıla de la Farisi nẽra,tı ayẽma dɛna lampo-tɔ'ɔsa.

11Tı Farisi nẽra la zɛ saazuo pʊ'ʊsra a sũurum yetı:‹Nawẽnnɛ,mam pʊ'ʊsrı fʊ,mam n ka wõn na nẽrba basɛba la n ãn se'em na,n de nayigba,bıı nẽr-be'ero,bıı nẽrba n tõnnı yalsı,la mam n ka wõn na lampo-tɔ'ɔs-ẽna wã la ĩyã.

12Dabsa ayopɔı woo pʊam,mam lʊtı nõorɛ la bʊyi,la bõn-sɛba wuu tı mam yẽtı la,pia pʊam woo mam loorı ayıla bɔ'ɔra fõn mɛ.›

13La lampo-tɔ'ɔsa la ze'ele la kẽnkɛrŋa põn ka gorge a nẽŋa saazuum,dee wẽ nupʊ'ʊgɔ yetı:‹Nawẽnnɛ,zoe m ninbãalga,mam de la tõon-be'ero dãana.› »

14Azezi yele bɛla dee yetı: «Mam yetı ya mɛ tı bʊra-ẽna wã n kule la, a yelle masɛ mɛ Nawẽnnɛ zẽ'am, dee tı Farisi nẽra la yelle ka masɛ. Se'ere n soe la, nẽr-sɛka woo n zẽkrı a mẽŋa, Nawẽnnɛ wʊn sike ẽ mɛ, la nẽr-sɛka n sikri a mẽŋa, Nawẽnnɛ wʊn zẽkɛ ẽ.»

Tı ãna wʊ kɔm-pıgsı tı tı tã'agɛ kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm
(Amatie 19:13-15, Amarkı 10:13-16)

15Nẽrba basɛba n daan tarı kɔm-pıgsı wa'am Azezi zẽ'am tı a dıkɛ a nu'usi paglɛ ba zuto. La a karẽnbiisi la n yẽ bɛla la, ba zɛbɛ nẽrba la mɛ.

16Tı Azezi wi a karẽnbiisi la yele ba yetı:«Basɛ-ya kɔma la tı ba wa'am mam zẽ'am,da gu'ura-ya ba,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ so'olʊm de la nẽr-sɛba n ãn wʊ kɔma wã bõnɔ.

17Mam yetı ya la sıra,tı nẽr-sɛka woo n ka sakɛ tı Nawẽnnɛ sɔna ẽ wʊ bia la,a kãn kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.»

Bõntarsa yelle
(Amatie 19:16-30, Amarkı 10:17-31)

18Zifdõma nẽrzuo ayıla n daan soke Azezi yetı: «Karẽnsãama, fõn de la nẽr-sõŋɔ, mam wʊn ẽŋɛ la wãne yẽ vɔm n ka ba'asrı?»

19Tı Azezi yele ẽ yetı:«Bẽm tı fõn wi mam tı nẽr-sõŋɔ?Nẽra ka boe n ãn sõŋa,sãn dagna Nawẽnnɛ mã'a.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Fõn mi Nawẽnnɛ n bɔ nõorɛ tɪ ba ɪta se'em na:‹Da gã'arɛ la fʊ tadãana pɔga,da kʊ nẽra,da zũ,da tɔgɛ põmpɔrŋɔ kaseto,nanna fʊ sɔ la fʊ ma.› »

21Tɪ a lerge yetɪ:«Halɪ mam bõnbɪ'ɪlʊm tɪ mam põn sakra bõn-bãma wuu.»

22Azezi n wõm ẽn yele bɛla la,tɪ a yele ẽ yetɪ:«Sɛla ayɪla n deege dɛna fʊ ẽŋɛ:Koose fõn tarɪ sɛla la wuu dɪkɛ ligri la pʊɪ nasdõma,tɪ fʊ wʊn yẽ bõntarsõm Nawẽnnɛ yire,dee wa'am wa dɔla mam.»

23La bʊraa la n wõm bɛla la,tɪ a sũure ba sã'am,se'ere n soe la,a daan ba dɛna la bõntarsa.

24Azezi n yẽ tɪ a sũure sã'am bɛla la, tɪ a yetɪ: «La tɔ mɛ bɔ bõntatba tɪ ba kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

25La de la nãana tɪ yʊgnɛ doose fupĩim yoko pʊam yese,gãnna bõntarsa n wʊn kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.»

26Tɪ sɛba n wõm bɛla la yele yetɪ:«La sãn dɛna bɛla,ãne n wʊn tã'agɛ yẽ fãarɛ?»

27Tɪ a yele ba yetɪ:«Bõn-sɛka tɪ nẽrsaalba ka tã wʊn ẽŋɛ la,Nawẽnnɛ tã wʊn ẽŋɛ mɛ.»

28Tɪ Apɪyɛɛrɪ yele ẽ yetɪ: «Tõma basɛ tõma n tarɪ sɛla mɛ dee dɔla fõn.»

29Tɪ Azezi yele ba yetɪ:«Mam yetɪ ya la sɪra,tɪ nẽr-sɛka n basɛ a yire,bɪɪ a pɔga,bɪɪ a sɔbiisi,bɪɪ a sɔ la a ma,bɪɪ a kɔma,Nawẽnnɛ so'olʊm na ĩyã,

30a wʊn to'oge zo'oge gãnna ẽn basɛ sɛla la dũnia wã zuo,dee wʊn yẽ vɔm n ka ba'asrɪ wakat-sɛka n sẽm na.»

Azezi le tɔgɛ a kũm, la a vo'ore yelle

(Amatie 20:17-19, Amarkɪ 10:32-34)

31Azezi daan tarɪ a karẽnbiisi pia la ayi la mɛ yese kẽnkɛrŋa, ka yele ba yetɪ: «Ya yẽ ya, tɪ we'esɪ la Zerizalɛm, la bõn-sɛba wuu tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba yʊʊn gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam Nẽrsaala Dayʊa la yelle la, wʊn sɪrɪ ẽŋɛ mɛ.

32Ba wʊn yõkɛ ẽ mɛ ka ẽŋɛ bu-zãŋsɪ nu'usum,tɪ ba la ẽ,yaalɛ ẽ,tʊbsɛ nõtõorʊm mĩ ẽ,

33wẽ ẽ na ka'asa,dee kʊ ẽ.La dabsa atã daarɛ a wʊn vo'oge.»

34La ba ka bãŋɛ ẽn yele se'em na võorɛ baa fẽe,yetɔga la daan sʊgɛ mɛ,tɪ ba ka tã'agɛ bãŋɛ yetɔga la võorɛ n boorɪ tɪ la yele se'em.

Azezi botɪ fʊa yẽta

(Amatie 20:29-34, Amarkɪ 10:46-52)

35Azezi daan we'esɪ ka lɛm na Zeriko, tɪ fʊa zẽa sore kẽnkɛrŋa sɔsra,

36wõm nẽr-kʊʊŋɔ la n tollɪ la dãmnɛ,soke yetɪ:«Bẽm ẽŋɛ?»

37Tɪ ba yele ẽ yetɪ:«Azezi n de Nazarɛtɪ nẽra la n tollɪ.»

38Tɪ a tĩi tɔgra yetɪ:«Adavidi yɪŋa Azezi,zoe m ninbãalga.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Tı nẽr-sɛba n boe a nẽŋam na tãsɛ ẽ yetı a sĩna.Tı a malın tĩi tɔgɛ yetı:«Adavidi yıuŋa,zoe m ninbãalga.»

40Tı Azezi ze'ele,yetı ba tarı ẽ wa'am.La ẽn lɛm Azezi la,tı Azezi soke ẽ yetı:

41«Fõn boorı tı m ẽŋɛ la bẽm bɔ fɔ?» Tı a lerge ẽ yetı:«Zuudãana,mam boorı tı m le yẽta mɛ.»

42Tı Azezi yele ẽ yetı:«Le yẽta,fõn bɔ mam sıra la ĩyã n botı fʊ yẽ laafɛ.»

43Bilam mẽŋa tı a le yẽta dɔla Azezi pẽgra Nawẽnnɛ.Tı nẽrba la wuu n yẽ bɛla la,mẽ nã'asra Nawẽnnɛ.

Aluki 19

Azezi la Azase yelle

1Azezi daan dolı la Zeriko tẽŋa pʊam tɔlla,

2tı bʊraa bɔna mĩ tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Azase.A de la lampo-tɔ'ɔsrıba naba,dee dɛna bõntarsa.

3A daan boorı tı a bãŋɛ la Azezi n de nẽr-sɛka.A de la nẽr-gılga,la nẽrba la n zo'oge la ĩyã,a ka tã wʊn yẽ Azezi.

4Tı a zoe tole nẽŋam sẽŋɛ Azezi n we zẽ'am bɔba la ka zom kẽnkãŋa tı a bısɛ Azezi.

5Tı Azezi sẽŋɛ ka paagɛ zẽ'e-ẽŋa,gorge bısɛ kẽnkãŋa la zuo yẽ ẽ,yele ẽ yetı:«Azase,sige tɔtɔ,se'ere n soe la,dẽnı tı mam gã'arɛ fõn yire zĩna.»

6Tı Azase sige tɔtɔ,to'oge ẽ sẽŋɛ a yire la sũ-yẽlga.

7La nẽrba la n yẽ bɛla la, ba wuu yõnnı mɛ yetı: «A sẽŋɛ ka kẽ tı a bɔna la tõon-be'ero dãana la yire.»

8Tı Azase zɛ Azezi nẽŋam,yele ẽ yetı:«M Zuudãana,mam wʊn dıkɛ m bõntarsõm pʊsʊka pʊı bɔ nasdõma.La mam sãn pã'asɛ nẽrba to'oge ba sɛla,mam wʊn lebse bɔ ba nõor-anaası.»

9Tı Azezi yele ẽ yetı:«Zĩna yi-ẽna dõma yẽ fãarɛ,se'ere n soe la,ẽna mẽ sırı de la Abraham yıuŋa.

10Nẽrsaala Dayʊa la wa'am dũnia zuo tı a ɛ la nẽr-sɛba n bɔı la,fãagɛ ba.»

Nabia, la a tõntõnıba makrɛ

(Amatie 25:14-30)

11Nẽrba la n daan selsrı Azezi yetɔga la, tı a makɛ makrɛ bɔ ba, se'ere n soe la, a daan lɛm na Zerizalɛm, tı nẽrba la tẽ'esra tı wakat-ẽŋa tı ba wʊn yẽ tı Nawẽnnɛ diti na'am ba tẽŋasʊka.

12Bɛla tı a makɛ bɔ ba yetı:«Nabia n yʊʊn yetı a sẽŋɛ tẽŋa n zãagɛ ka di na'am leme wa'am.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Ẽn yʊʊn yetı a sẽŋɛ la,a wi la a tõntõnıba pia bɔ ba sãlma lag-kõbrɛ ayıla ayıla,yele ba yetı:‹Dıkɛ-ya ligri la lɛɛbra,tı m sẽŋɛ dee leme wa'am.›

14La a so'olʊm na nẽrba nifo kẽ ẽ mɛ,tı ẽn fõrgɛ la,tı ba tõm tõntõnıba tı ba babsɛ ẽ ka yetı,bãma ka boorı tı a dɛna bãma naba.

15La baa la bɛla a di na'am na mɛ, lebe kule ka basɛ tı ba wi tõntõn-sɛba tı a daan bɔ ba ligri la, tı ba wa'am tı a soke ba bãŋɛ, nẽra woo n leebe yẽ yõorɔ se'em.

16Tı pɔspɔsı dãana la yele ẽ yetı:‹M zuudãana,mam dıkɛ fʊ sãlma lag-kõbrɛ la leebe yẽ la yõorɔ sãlma lig-kõba pia pa'asɛ.›

17Tı a yele ẽ yetı:‹Fʊ ẽŋɛ sõŋa,fʊ de la tõntõn-sõŋɔ!Fõn ẽŋɛ sıra la bõnɔ fẽe la ĩyã,fʊ wʊn sɔna tẽnsı pia bısra.›

18Tı bʊyi dãana la mẽ wa'am wa yele ẽ yetı:‹M zuudãana,mam dıkɛ fʊ sãlma lagfɔ la leebe yẽ la yõorɔ sãlma lig-kõba banuu pa'asɛ.›

19Tı a yele ẽ mẽ yetı:‹Fõn wʊn sɔna tẽnsı banuu bısra.›

20Tı ayẽma mẽ wa'am wa yetı:‹M zuudãana,fʊ lagfɔ la n wãna,mam vile ẽ na tãnnɛ sʊgɛ,

21mam zotı fõn mɛ,se'ere n soe la,fõn de la nẽra yelle n tɔı.Fõn to'orı la bõn-sɛba tı fʊ mẽŋa ka tõm na yõorɔ,dee lagsra bõnkɔɔl-sɛba tı fõn ka bʊrɛ.›22Tı a yele ẽ yetı:‹Fʊ de la tõntõn-be'ego,mam wʊn dıkɛ la fʊ nõorɛ yetɔga la di fʊ sarıya.Fõn mi tı mam de la nẽra yelle n tɔı,tɔ'ɔra bõn-sɛba tı mam ka tõm na yõorɔ,dee lagsra bõnkɔɔl-sɛba tı mam ka bʊrɛ la,

23bẽm ĩyã tı fʊ ka tarı m ligri la ka bĩŋe bãnkı pʊam,tı m sãn leme wa'am tı m to'oge m ligri la,la yõorɔ?›

24Dee yele sɛba n boe bilam na yetı:‹To'oge-ya lagfɔ la bɔ sɛka n tarı ligri pia la.›

25Tı ba yele ẽ yetı:‹Zuudãana,a põn tarı la ligri pia.›

26Tı a lerge ba yetı:‹Mam yetı ya tı sɛka woo n tarı,a wʊn to'oge pa'asɛ.La sɛka woo n ka tarı,a wʊn koŋe sɛla fẽe tı a tarı la.

27La sãn dɛna mam bɛ'ɛba la n ka boorı tı mam di na'am na,tarı-ya ba wa'am wa kʊ ba mam nẽŋam.› »

Azezi kẽ'erı Zerizalɛm la na'am

(Amatie 21:1-11, Amarkı 11:1-11, Azã 12:12-19)

28La Azezi n daan tɔgɛ bɛla ba'asɛ la, a tole la nẽrba la nẽŋa tı ba wɛ'ɛsa Zerizalɛm.

29La ẽn daan sẽŋɛ ka lɛm Betıfaazı,la Betani n boe Oliivi tãŋa zẽ'am na,a tõm na a karẽnbiisi bayi

30yetı:«Sẽŋɛ-ya tẽn-sɛka n boe nẽŋa la pʊam.Ya sãn paagɛ mĩ,ya wʊn yẽ bõn-biire tı ba lʊ ze'ele,tı nẽra nẽra nãn ka bã ẽ.Ya lorge ẽ tarı wa'am.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31La nẽra sãn soke ya yetɪ:‹Wãne tɪ ya lɔrgra ẽ?›,ya lerge yetɪ:‹Zuudãana la n boorɪ ẽ.›
»

32La ẽŋa n tõm sɛba la sẽŋɛ ka paagɛ, yẽ sɛla woo wʊ ẽn yele ba se'em na.

33Tɪ ba lorge bõn-biire la,tɪ bõŋa la dõma soke ba yetɪ:«Bẽm tɪ ya lɔrgra bõŋa la?»

34Tɪ ba lerge ba yetɪ:«Zuudãana la n boorɪ ẽ.»

35Tɪ ba tarɪ bõŋa la sẽŋɛ Azezi zẽ'am,ka dɪkɛ ba futo paglɛ a zuo,tɪ Azezi bã.

36La ẽn daan we la,nẽrba la yɛrgɛ la ba futo sore la zuo.

37Ẽn daan lɛm Zerizalɛm na,a dolɪ la Oliivi tãŋa sore la sigra,tɪ nẽr-kʊʊŋɔ la wuu n de a karẽnbiisi la ɪta sũ-yẽlga zẽkɛ ba kõosɪ pẽgra Nawẽnnɛ ke'enke'em,a tõon-yãlma tɪ ba yẽ la ĩyã,

38yɛta tɪ:«Pẽgɛ-ya na-sɛka n sẽm na Zuudãana Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ la. Sũ-mã'asʊm boe la Nawẽnnɛ yire, nã'asɛ-ya Nawẽnnɛ n boe saazuum.»

39La Farisi dõma basɛba n boe nẽrba la pʊam yele Azezi yetɪ: «Karẽnsãama, tãsɛ fʊ karẽnbiisi la tɪ ba sĩna.»

40Tɪ a lerge ba yetɪ:«Mam yetɪ ya mɛ tɪ ba sãn sĩna,kuga wʊn kaasɛ tagurga.»

Azezi kellɪ Zerizalɛm nẽrba ĩyã

41Azezi n daan lɛm Zerizalɛm yẽ tẽŋa la, a kellɪ mɛ tẽŋa la nẽrba ĩyã,

42yetɪ:«Ya sãn mi ni zĩna wã bõn-sɛka n wʊn bɔ ya sũ-mã'asʊm,la wʊn ãn nɪ sõŋa!La,la sʊgɛ mɛ,tɪ ya nini ka yẽta ẽ.

43La wakatɛ sẽm mɛ,tɪ ya bɛ'ɛba wʊn wa'am wa mẽ lalga gilge ya tẽŋa wã wuu gu,tɪ ya nẽrba kãn tã'agɛ yese.

44Ba wʊn sã'am tẽŋa la wuu mɛ,dee kʊ yãma sɛba wuu n boe a pʊam na.Ba wʊn sã'am ẽ saam saam mɛ,tɪ kugre kãn weege a tadãana zuo.Bõn-bãna n wʊn ẽŋɛ la,de la yan ka bãŋɛ wakat-sɛka tɪ Nawẽnnɛ wa'am tɪ a fãagɛ ya la ĩyã.»

Azezi dige leebdõma Wẽnde-kãtʊm na
(Amatie 21:12-17, Amarkɪ 11:15-19, Azã 2:13-22)

45Azezi n tɔgɛ bɛla ba'asɛ la, a kẽ la Wẽnde-kãtɛ la zẽnzakam digra sɛba n koosrɪ la tɪ ba yɛsra,

46dee yele ba yetɪ:«La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tɪ Nawẽnnɛ yetɪ:‹Mam deego wã wʊn dɛna la pʊ'ʊsgɔ deego.› La yãma dɪkɛ ẽ ẽŋɛ la nayigba lagsgɔ zẽ'a.»

47La daarɛ woo a boe la Wẽnde-kãtʊm na zãsna nẽrba Nawẽnnɛ yetɔga. Tɪ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la lɔɔ karẽnsãandõma, la tẽŋa la nẽrzuto daan ɛɛra sore tɪ ba kʊ ẽ.

48La ba ka mi ba wʊn ẽŋɛ se'em,se'ere n soe la,nẽrba la wuu daan ãn na sɛlɪ sɛlsra a yetɔga la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aluki 20

Ãne n bɔ Azezi nõorɛ tı a tõnna?

(Amatie 21:23-27, Amarkı 11:27-33)

[1]Daarɛ ayıla Azezi boe la Wẽnde-kãtʋm na zãsna nẽrba, dee mõola kõ-yẽlga la bɔ'ɔra ba. Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la lɔɔ karẽnsãandõma, la tẽŋa la kẽma

[2]wa'am wa yele ẽ yetı:«Yele to,fõn yẽ nõorɛ la bɛ ıta bõn-bãna,bıı ãne n bɔ fõn nõorɛ tı fõn ıta?»

[3]Tı a lerge ba yetı:«Mam mẽ wʋn soke ya sokre ayıla tı ya lerge ma:

[4]Azã n daan misri nẽrba ko'om pʋam na,la de la Nawẽnnɛ n tõm ẽ bıı,la de la nẽrsaalba?»

[5]Tı ba bãm na taaba yetı:«Tı sãn yetı la de la Nawẽnnɛ n tõm ẽ,a wʋn yetı,bẽm ĩyã tı tõma ka sakɛ ẽ?

[6]La tı sãn yetı la de la nẽrsaalba,nẽrba la wuu wʋn lobe tı la kuga kʋ,se'ere n soe la,nẽrba la sakɛ tı Azã daan de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa.»

[7]Tı ba koŋe lerge ẽ yetı:«Tõma ka mi sɛka n tõm ẽ.»

[8]Tı Azezi yele ba yetı:«Bɛla,mam mẽ kãn yele ya mam n yẽ nõorɛ la zẽ'e-sɛka ıta bõn-bãna wã.»

Nẽrba n bısrı va'am makrɛ

(Amatie 21:33-46, Amarkı 12:1-12)

[9]Tı Azezi makɛ makrɛ ẽna bɔ nẽrba la yetı: «Bʋraaga n daan kɔ a va'am sele tıısı yʋ'ʋrɛ n de viinye, dıkɛ va'am na bɔ nẽrba tı ba bısra, dee sẽŋɛ tẽŋa n zãagɛ ka yuuge.

[10]Tı viinye la biɛ go'osgo wakatɛ paagɛ, tı a tõm a tõntõnna tı a sẽŋɛ sɛba n bısrı va'am na zẽ'am ka to'oge a pʋrɛ wa'am wa bɔ ẽ. Tı sɛba n bısrı va'am na wẽ ẽ, dee botı a lebe kule zãŋa.

[11]Tı a le tõm a tõntõnna ayıla ba zẽ'am,tı ba wẽ ẽ,dee yaalɛ ẽ,botı a mẽ lebe kule zãŋa.

[12]Tı a le malın tõm ayıla bʋtã pʋam,tı ba wẽ ẽ pɔglʋm,dee dige ẽ va'am na pʋam.

[13]Tı va'am na dãana la tẽ'esɛ yetı:‹Mam wʋn ẽŋɛ la wãne?M yãŋa wʋn tõm na m mẽŋa bi-nõŋrɛ,tã tı ba wʋn nã'asɛ ẽŋa.›[14]La sɛba n bısrı va'am na n yẽ va'am na dãana mẽŋa dayʋa la,tı ba bãm na taaba yetı:‹Ẽna n wʋn wa sɔɔgɛ sɔna a sɔ bõntarsõm na,basɛ-ya tı tı kʋ ẽ tı bõntarsõm na lebge tõma bõnɔ.›

[15]Tı ba yõkɛ ẽ ve'ege yese va'am na kẽnkɛrŋa ka kʋ ẽ.Bɛla, va'am na dãana yãŋa wʋn ẽŋɛ nẽr-bãna la wãne?

[16]A wʋn wa'am wa kʋ nẽrba la mɛ,dee to'oge va'am na bɔ nẽrba basɛba tı ba bısra.» La nẽrba la n wõm bɛla la, ba yetı: «La kãn ẽŋɛ bɛla baa fẽfẽe.»

[17]Tı Azezi bısra ba,dee yetı:«La bɛla võorɛ de la bẽm tı ba gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetı:‹Kug-sɛka tı tõnmẽtba zagsɛ la, lebge la kugre n botı deego la tara pãŋa›?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18La nẽr-sɛka n lui kug-ẽŋa zuo, a wʊn kɔ kɔ mɛ, la kugre la sãn lui nẽr-sɛka zuo, a wʊn mẽrgɛ ẽ mɛ.»

19Tɪ lɔɔ karẽnsãandõma, la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la ɛɛra sore wakat-ẽŋa tɪ ba yõkɛ ẽ, se'ere n soe la, ba bãŋɛ mɛ tɪ la de la bãma ĩyã tɪ a makɛ makrɛ la. La ba zotɪ la nẽrba la.

Lampo yʊa yelle

(Amatie 22:15-22, Amarkɪ 12:13-17)

20Tɪ lɔɔ karẽnsãandõma, la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la pigra Azezi. Bɛla tɪ ba tõm nẽrba n ãn wʊ ba de la nẽr-sõma la tɪ ba sẽŋɛ ka bẽrɛ Azezi la yetɔga, tɪ a sãn tɔgɛ tuuge, tɪ ba yẽ sore yõkɛ ẽ sẽŋɛ ka ẽŋɛ gɔmna n soe nõorɛ nu'usum.

21Tɪ nẽrba la sẽŋɛ ka soke Azezi yetɪ:«Karẽnsãama,tõma mi tɪ fõn tɔgrɪ se'em na,la fõn zãsnɪ se'em na masɛ mɛ,la fõn ka tũ'usri nẽrba,dee zãsna nẽrba Nawẽnnɛ sore yɛla sɪra sɪra.

22Bɛla,lɔɔ la bɔ sore tɪ tɪ yɔ lampo bɔ Rom na-keko bɪɪ,a ka bɔ sore?»

23Tɪ a bãŋɛ ba yɛmkẽgsɪga la, yele ba yetɪ:

24«Tarɪ-ya lagfɔ ayɪla wa'am.» Tɪ ba tarɪ wa'am.Tɪ a soke ba yetɪ:«Ãne yinyisŋa,la ãne yʊ'ʊrɛ n gʊlsɛ a zuo?» Tɪ ba lerge yetɪ:«La de la Rom na-keko la.»

25Tɪ Azezi yele ba yetɪ:«Bɔ-ya na-keko la ẽŋa n soe bõn-sɛka,dee mẽ bɔ Nawẽnnɛ ẽŋa n soe bõn-sɛka.»

26Azezi n daan tɔgɛ se'em nẽrba la nẽŋam na, ba ka tã'agɛ yõkɛ ẽ, a lergre la di'ige ba mɛ, tɪ ba sĩna.

Kũm vo'ore yelle

(Amatie 22:23-33, Amarkɪ 12:18-27)

27Saduse dõma n daan yetɪ nẽra sãn ki a kãn vo'oge la, bãma nẽrba basɛba n wa'am Azezi zẽ'am wa

28soke ẽ yetɪ:«Karẽnsãama,Amoyisi yʊʊn gʊlsɛ yetɪ:‹Sɛka sɔbia sãn tara pɔga,ki dee tɪ a ka tara bia,a di a pɔkõorɛ la dɔgɛ kɔma bɔ sɛka n ki la.›

29La bʊraasɪ bayopɔɪ n daan boe dɛna sɔbiisi,tɪ pɔspɔsɪ dãana la di pɔga tɪ a ka dɔgɛ,dee tɪ a ki,

30tɪ bʊyi dãana la mẽ di pɔkõorɛ la ki,dee tɪ a ka dɔgɛ.

31Tɪ bʊtã dãana la mẽ ẽŋɛ bɛla.La bãma bayopɔɪ la wuu lagɪm di pɔkõorɛ la mɛ ki,tɪ ba nẽra nẽra ka dɔgɛ bia.

32Bɛla poorʊm tɪ pɔka la mẽ ki.

33Bɛla,bãma bayopɔɪ la wuu n di pɔka la,ba sãn wa vo'oge kũm vo'ore daarɛ,ãne n wʊn sɔna pɔka la?»

34Tɪ Azezi lerge ba yetɪ: «Dũni-ẽna nẽrba diti pɔgsɪ mɛ dee ɛlla sɪrba,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35la nẽr-sɛba tɪ Nawẽnnɛ bɪsɛ tɪ ba masɛ tɪ ba vo'oge kẽ dũnia sɛka n sẽm pʊam na ka diti pɔgba,la ba ka ellɪ sɪrba.

36La ba ka tã wʊn le ki,se'ere n soe la,ba ãn wʊ malɛkadõma la.Ba de la Nawẽnnɛ kɔma,ban vo'oge dee basɛ kũm na ĩyã.

37La Amoyisi yʊʊn põn pa'alɛ tɪ nẽr-sɛba n ki la wʊn vo'oge mɛ,zẽ'e-sɛka n tɔgrɪ tũntuugo n diti bugum yelle la,Amoyisi yetɪ Zuudãana Nawẽnnɛ n de Abraham,la A'izakɪ,la Azakɔbɪ Nawẽnnɛ.

38Bɛla pa'alɛ tɪ bãma vɔa mɛ,se'ere n soe la,Zuudãana Nawẽnnɛ dagɪ sɛba n ki Nawẽnnɛ,a de la nẽr-sɛba n vɔa Nawẽnnɛ.Nawẽnnɛ zẽ'am nẽrba la wuu vɔa mɛ,baa la sɛba n ki la.»

39Tɪ lɔɔ karẽnsãandõma basɛba lerge ẽ yetɪ: «Karẽnsãama, fʊ tɔgɛ sõŋa.»

40La ba daan ka le saagɛ soke ẽ sɛla sɛla.

Krisi de la naba Adavidi Zuudãana

(Amatie 22:41-46, Amarkɪ 12:35-37)

41Tɪ Azezi yele ba yetɪ: «Wãne tɪ ba yetɪ Krisi de la Adavidi yɪŋa?

42Dee tɪ Adavidi yʊʊn põn dẽŋɛ yele yõoma gõŋɔ pʊam yetɪ:‹Zuudãana Nawẽnnɛ yele mam Zuudãana yetɪ, zĩ'ire m zʊʊgɔ bɔba,

43halɪ tɪ m ẽŋɛ fʊ bɛ'ɛba la tɪ ba bɔna fʊ nãma tẽŋa.›

44La Adavidi mẽŋa sãn wi ẽ yetɪ ‹Zuudãana›, la wʊn ẽŋɛ la wãne tɪ a dɛna Adavidi yɪŋa?»

Azezi yele a karẽnbiisi tɪ ba guuse da ãna wʊ lɔɔ karẽnsãandõma

(Amatie 23:1-36, Amarkɪ 12:38-40)

45La nẽrba la wuu n selsrɪ Azezi la, tɪ a yele a karẽnbiisi la yetɪ:

46«Guuse ya mẽŋa la lɔɔ karẽnsãandõma n eerɪ gilgra la fu-wogro,bɔɔra tɪ nẽrba pʊ'ʊsra nã'asra ba da'asʊm,dee bɔɔra nã'asgɔ zẽ'esɪ wẽndeto pʊam,la dia zẽ'esʊm tɪ ba zẽa la.

47Ba to'osrɪ la sɛla wuu tɪ pɔkõpa tarɪ,dee pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ pʊ'ʊs-wogro tɪ nẽrba bɪsra ba.Ba wʊn yẽ sɪbgrɛ gãnna wuu.»

Aluki 21

Pɔkõorɛ bɔ'a yelle

(Amarkɪ 12:41-44)

1Azezi daan boe la Wẽnde-kãtʊm na, bɪsɛ yẽ bõntatba n tarɪ ba bɔ'a ɪta ligri daka pʊam,

2dee yẽ pɔkõorɛ n de nasa n ẽŋɛ lig-kõb-pɪgsɪ bayi mã'a.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Tı Azezi yetı:«Mam yetı ya la sıra,tı pɔkõorɛ ẽna n de nasa la ẽŋɛ zo'oge gãnna ba wuu mɛ.

4Bãma wuu looge la bõntarsõm sɛba tı ba tarı zo'oge la pʊam wa'am wa ẽŋɛ mĩ.La ẽŋa n de nasa la,dıkɛ la a dia ligri wuu wa ẽŋɛ mĩ.»

Dũnia ba'asgɔ nãmsgɔ, la Zerizalɛm sã'aŋɔ yelle

(Amatie 24:1-28, Amarkı 13:1-23)

5La nẽrba basɛba n daan tɔgɛ Wẽnde-kãtɛ la yelle yetı, ba dıkɛ la kug-sõma mẽ ẽ, dee dıkɛ bɔ'a tı ba bɔ Nawẽnnɛ malgɛ ẽ, tı a ãna sõŋa sõŋa.

6Tı Azezi yele ba yetı:«Wakatɛ sẽm mɛ tı ba wʊn lʊbɛ bõn-sɛba tı ya yẽtı wã wuu saam saam,tı kugre baa ayıla kãn weege a tadãana zuo.»

7Tı ba soke ẽ yetı: «Karẽnsãama, bõn-bãna wʊn ẽŋɛ la dabʊrɛ? La bẽm wʊn pa'alɛ tõma tı tı bãŋɛ tı bõn-bãna wʊn ẽŋɛ?»

8Tı Azezi lerge ba yetı:«Guuse-ya tı nẽra da pã'asɛ ya tı ya tuuge.Nẽrba zozo'e n wʊn dıkɛ mam yʊ'ʊrɛ wa'am wa pã'asra ya,tı ba nẽra woo yetı:‹Mam n de Krisi›,bıı ba wʊn yetı:‹Wakatɛ lɛm mɛ.› Da doose-ya nẽr-bãma.

9La ya sãn wõm zɛbrɛ,la tẽn-dãmŋɔ yɛla,da basɛ-ya tı dabeem yõkɛ ya,dẽnı tı bõn-bãma dẽŋɛ ẽŋɛ,la,la nãn ka de dũnia ba'asgɔ.»

10Dee yele ba yetı: «Buuri ayıla wʊn isge zɛbra la buuri ayẽma, tı so'olʊm ayıla dõma isge zɛbra la so'olʊm ayẽma,

11la tẽŋa wʊn tĩi mĩim mɛ,la kɔm,la bã'a-loŋrısı n wʊn wa'am zẽ'esı zozo'e,la yel-kãra n kẽ'esrı nẽrba dabeem,la bõn-yãlma n wʊn ẽŋɛ saazuum.

12La, lan dẽŋɛ bõn-bãna wã n wʊn ẽŋɛ, ba wʊn yõgɛ ya mɛ, nãmsɛ ya, tarı ya sẽŋɛ ka sãm ba wẽndetʊm sarıyaditba zẽ'am, tı ba yʊ ya, la ba wʊn botı ya ze'ele na'adõma, la gɔmnadõma nẽŋam mam yʊ'ʊrɛ ĩyã.

13La wʊn doose la bɛla tı ya yẽ folle tɔgɛ mam yelle pa'alɛ ba.

14Bɛla,ẽŋɛ ya sũurum tı la dagı ya fabla yan wʊn lerge se'em po'oge ya mẽŋa.

15Mam mẽŋa wʊn bɔ ya yɛm tı ya tɔgɛ tı ya bɛ'ɛba kãn yãŋɛ lerge sı'ısɛ ya yetɔga.

16Baa la ya sɔdõma,la ya madõma,la ya sɔbiisi,la ya sırdõma wʊn yõgɛ ya sẽŋɛ ka bɔ,tı ba kʊ ya nẽrba basɛba.

17Nẽrba wuu wʊn sise ya mam ĩyã.

18La ya zomto baa ayıla kãn bɔı.

19Ya sãn ze'ele kãŋkãŋɛ,ya wʊn yẽ vɔm Nawẽnnɛ zẽ'am.

20Ya sãn wa yẽ tı sʊdaası gilgri Zerizalɛm, ya bãŋɛ tı a sã'aŋɔ lɛm mɛ.

21Bɛla,nẽr-sɛba n boe Zude tẽŋa zoe zom tãnsı zuto,tı nẽr-sɛba n boe Zerizalɛm pʊam na yese zoe,la sɛba n boe vatʊm na da kẽ tẽŋa pʊam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Dabsa bãma de la tõon-be'ero sıbgrɛ dabsa tı bõn-sɛba wuu n gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam na wʊn ẽŋɛ.

23Wakat-ẽŋa,la wʊn dɛna la toogo bɔ pɔg-sɛba n tarı pʊa,la sɛba n tarı bilɛɛsı tı ba mõgra la.Se'ere n soe la,nãmsgɔ kãtɛ n wʊn wa'am tẽŋa wã pʊam,la Nawẽnnɛ sũure wʊn yĩige mɛ la tẽŋa wã nẽrba.

24Ba wʊn kʊ basɛba mɛ la sʊkɔbrɔ,la ba wʊn yõgɛ basɛba mɛ tarı sẽŋɛ bu-zãŋsı tẽnsʊm ka ẽŋɛ yamsı.Bu-zãŋsı wʊn sã'am Zerizalɛm mɛ,halı tı ba wakatɛ wʊn wa ba'asɛ.»

Azezi n de Nẽrsaala Dayʊa la lemŋo

(Amatie 24:29-35,42-44, Amarkı 13:24-31)

25«Bõn-yãlma n wʊn ẽŋɛ wẽntulle, la wõrga, la wõrbiɛ pʊam. La dũnia nẽrba buuri wuu wʊn fabla mɛ zɛ yɛrı, ko-kãtɛ ko-mĩ'isi n wʊn tĩi wẽ'era ıta voole la ĩyã.

26La nẽrba wʊn tẽ'esra la bõn-sɛka n wʊn ẽŋɛ dũnia wuu zuo la,tı dabeem wʊn botı ba palẽŋa ẽkɛ tı ba yɛm bɔı,se'ere n soe la,bõn-sɛba n boe saazuum wʊn mĩim mɛ.

27Wakat-ẽŋa ba wʊn yẽ tı Nẽrsaala Dayʊa la boe wara pʊam sẽna la pãn-kãtɛ,tı a na'am pãŋa peelem nẽegɛ.

28La ya sãn yẽ tı bõn-bãna pɔsɛ ıta,gorge-ya bısɛ saazuum,tı ya fãarɛ lɛm mɛ.»

29Azezi makɛ la makrɛ bɔ ba yetı: «Bısɛ-ya kẽnkãŋa, la tıusı wuu.

30Ya sãn yẽ tı ba võorɔ pusra,ya mẽŋa mi tı sigre lɛm mɛ.

31Bɛla mẽ,ya sãn yẽ tı bõn-bãna ıta,ya bãŋɛ tı wakatɛ lɛm mɛ tı Nawẽnnɛ wʊn di na'am nẽrba tẽŋasʊka.

32Mam yetı ya la sıra,tı bõn-bãna wʊn ıta mɛ dee tı zamãan-ẽna yãŋa tole.

33Saazuum la tẽŋa wʊn tole mɛ,la mam yetɔga la kãn malın tole.

34Guuse ya mẽŋa tı ya yɛm da yɔɔra la di tıgɛ, la dã-yũure, la dũni-ẽna vɔm yɛla, tı Nẽrsaala Dayʊa la lemŋo daarɛ da wa di'ige ya

35wʊ bẽrgɔ la.Se'ere n soe la,daarɛ ẽŋa wʊn wa di'ige nẽrba wuu n boe tẽn-gõŋɔ wã zuo mɛ.

36Bɛla,da gĩsra-ya,pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ wakatɛ wuu,tı ya wʊn yẽ pãŋa tã'agɛ põsɛ bõn-sɛba wuu n wʊn wa ẽŋɛ la,dee tã'agɛ ze'ele Nẽrsaala Dayʊa la nẽŋam.»

37Azezi daan ẽn zãsna la nẽrba Wẽnde-kãtʊm na wʊntɛɛŋa, tı yʊ'ʊŋɔ tı a ẽn yese tẽŋa la pʊam sẽŋɛ ka gã'arɛ Oliivi tãŋa la zuo.

38La nẽrba wuu lagsrı la a zẽ'am Wẽnde-kãtʊm na bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ sɛlsra a yetɔga.

Aluki 22

Azudaası boorı tı a botı Zifdõma nẽŋadõma yõkɛ Azezi

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Amatie 26:1-5,14-16, Amarkɩ 14:1-2, Amarkɩ 14:10-11, Azã 11:45-53)

1Borborɩ n ka tarɩ dãbɩllɛ kibsa yʋ'ʋrɛ n de Zɔɔg-basɛ la daan dee la fẽe la a paagɛ.

2Tɩ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la lɔɔ karẽnsãandõma la ɛɛra bãma n wʋn ẽŋɛ se'em kʋ Azezi,dee zɔta nẽrba la dabeem.

3Tɩ Asũtãana kẽ Azudaasɩ tɩ ba wi'iri Iskariyo n de Azezi karẽnbiisi pia la ayi la nẽra ayɩla sũurum.

4Tɩ a sẽŋɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la Wẽnde-kãtɛ la gu'urba nẽŋadõma zẽ'am,ka yele ba ẽŋa n wʋn ẽŋɛ se'em botɩ ba yõkɛ Azezi.

5Tɩ ba sũure ẽŋɛ yẽlʋm,tɩ ba yetɩ bãma wʋn bɔ ẽ ligri,

6tɩ Azudaasɩ sakɛ,ɛɛra sore tɩ a botɩ ba yõkɛ Azezi tɩ nẽr-kʋʋŋɔ la da bãŋɛ.

Azezi diti Zɔɔg-basɛ kibsa la a karẽnbiisi

(Amatie 26:17-30, Amarkɩ 14:12-26, Azã 13:21-30, 1 Korẽntɩ 11:23-25)

7Borborɩ n ka tarɩ dãbɩllɛ kibsa la daarɛ tɩ ba kʋʋrɩ pebilsi dita Zɔɔg-basɛ kibsa la n daan paagɛ.

8Tɩ Azezi tõm Apɩyɛɛrɩ la Azã yetɩ:«Sẽŋɛ-ya ka mãasʋm kibsa la dia tɩ tɩ wa'am wa di.»

9Tɩ ba soke ẽ yetɩ:«Bɛ tɩ tɩ wʋn sẽŋɛ ka mãasʋm?»

10Tɩ Azezi yele ba yetɩ:«Selse-ya,ya sãn ka kẽ'era tẽŋa la pʋam,ya wʋn tʋ'ʋsɛ bʋraaga n tʋ yoore la ko'om,ya doose ẽ kẽ yi-sɛka tɩ a wʋn kẽ la pʋam.

11La ya sãn kẽ,ya yele yidãana la yetɩ:‹Karẽnsãama la yetɩ,de-sɛka tɩ ẽŋa la a karẽnbiisi la wʋn di Zɔɔg-basɛ kibsa la boe la bɛ?›

12A wʋn pa'alɛ ya de-kãtɛ n boe ayẽma zuo,tɩ lɔgrɔ wuu bɔna mĩ.Mãasʋm-ya bilam gu'ura to.»

13Tɩ ba sẽŋɛ ka yẽ sɛla woo wʋ Azezi n yele ba se'em na,tɩ ba mãasʋm Zɔɔg-basɛ kibsa la.

14Tɩ wakatɛ la paagɛ, tɩ Azezi zĩ'ire la a karẽnbiisi pia la ayi la tɩ ba di.

15Tɩ a yele ba yetɩ:«Mam ba bɔɔra mɛ la m sũure wuu tɩ mam na yãma di Zɔɔg-basɛ kibs-ẽna wã dee tɩ m yãŋa nãmsɛ.

16La mam yetɩ ya mɛ tɩ,mam kãn le di Zɔɔg-basɛ kibsa halɩ tɩ a võorɛ wa ẽŋɛ ba'asɛ Nawẽnnɛ so'olʋm pʋam.»

17Dee dɩkɛ bõn-yũula pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ,dee yetɩ:«To'oge-ya bãna wã pʋɩ taaba yũ.

18La mam yetɩ ya mɛ tɩ lɛɛlɛ wã kɔ'ɔn wɛ'ɛsa wuu,mam kãn le yũ viinye biɛ bõn-yũula wã halɩ ka paagɛ wakat-sɛka tɩ Nawẽnnɛ wʋn wa'am wa dita na'am nẽrba tẽŋasʋka.»

19Dee dɩkɛ borborɩ pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ,dee fiise bɔ ba yetɩ:«Ẽna de la mam ĩyã tɩ mam dɩkɛ bɔ yãma ĩyã.lta-ya wãna tẽra mam yelle.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20La ban di kɪ'ɪlɪm na,a dɪkɛ la bõn-yũula yetɪ:«Bõn-yũul-bãna pa'alɪ tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe la nõor-paalga,mam zɪm n wʊn yese saagɛ bɔ yãma la ĩyã.

21La bɪsɛ-ya,sɛka n yetɪ a botɪ ba yõkɛ mam na lagɪm na mam kalam dita.

22Nẽrsaala Dayʊa la wʊn ki wʊ Nawẽnnɛ n boorɪ tɪ la ẽŋɛ se'em na.La nẽr-sɛka n wʊn botɪ ba yõkɛ ẽ na wʊn yẽ toogo.»

23Tɪ karẽnbiisi la sɔkra taaba tɪ ba bãŋɛ nẽr-sɛka n de ẽ bãma pʊam n yetɪ a ẽŋɛ bɛla.

Ãne n gãnnɪ?

24Karẽnbiisi la daan wẽ'erɪ la nõke'ene bɔɔra tɪ ba bãŋɛ bãma pʊam nẽr-sɛka n masɛ tɪ a dɛna nẽr-keko gãnna.

25Tɪ Azezi yele ba yetɪ:«Dũni-ẽna na'adõma soe nẽrba la pãŋa,la sɛba n tarɪ ke'eŋo la botɪ nẽrba wi'ira ba tɪ:‹Sõm-ɪtba›.

26La yãma pʊam,la kãn dɛna bɛla.Sɛka n de nẽr-keko yãma pʊam,a ãna wʊ bõn-pɪka la,la sɛka n de nẽŋadãana ãna wʊ tõntõnna.

27La ãne n de nẽr-keko gãnna,sɛka n zĩ dita la bɪ,sɛka n tõnnɪ bɔ'ɔra ẽ na?La dagɪ sɛka n zĩ dita la?La mam boe ya pʊam wʊ tõntõnna la.

28Yãma de la nẽrba n mõrgɛ weege bɔna la mam, yel-sɛba n paagɛ mam na pʊam.

29Bɛla mam wʊn bɔ ya so'olʊm,wʊ mam Sɔ Nawẽnnɛ n bɔ mam so'olʊm se'em na,

30tɪ ya wʊn wa zĩ'ire mam so'olʊm pʊam dita dee yũura la mam,dee zĩ'ire na'am bĩmbĩna zuto di lsrayɛlɪ dõma buuri pia la ayi la sarɪya.»

Azezi yetɪ Apɪyɛɛrɪ wʊn sɪ'ɪsɛ ẽŋa

(Amatie 26:31-35, Amarkɪ 14:27-31, Azã 13:36-38)

31La Azezi yele Asimõ-pɪyɛɛrɪ yetɪ: «Asimõ, Asimõ, bãŋɛ tɪ Asũtãana sose la sore tɪ a makɛ ya bɪsɛ, wʊ nẽra n yeele si yɛsra urgo la.

32La mam pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ mɛ bɔ fɔ,tɪ fõn bɔ mam sɪra la,fʊ da basɛ.La fʊ sãn wa leme wa dɔla mam,fʊ bɔ fʊ sɔbiisi la bʊraanɛ tɪ ba ze'ele kãŋkãŋɛ.»

33Tɪ Apɪyɛɛrɪ lerge ẽ yetɪ:«Zuudãana,mam sakɛ mɛ tɪ m kẽ yʊ'a deem la fõn,bɪ m ki la fõn.»

34Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Apɪyɛɛrɪ,mam yetɪ fʊ mɛ tɪ yʊ'ʊŋɔ ẽna wã,fʊ wʊn sɪ'ɪsɛ la nõorɛ atã tɪ fõn ka mi mam,dee tɪ nõ-rɔɔgɔ kaasɛ.»

Azezi yele a karẽnbiisi tɪ ba mãasʊm tɪ nãmsgɔ n wʊn wa'am

35La Azezi soke a karẽnbiisi la yetɪ: «Mam n daan tõm yãma tɪ ya sẽŋɛ ka mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga, tɪ yãma ka dɪkɛ pʊtmãanɛ, la tãmpɔkɔ, la tagra la, sɛla daan pɔ'ɔgɛ ya mɛ bɪ?» Tɪ ba lerge yetɪ: «Ayɛɪ.»

36Tɪ a yele ba yetɪ:«Lɛɛlɛ wã,la ka le dɛna bɛla.Sɛka n tarɪ pʊtmãanɛ,a dɪkɛ,la sɛka n mẽ tarɪ tãmpɔkɔ,a dɪkɛ.La sɛka n ka tarɪ sʊkɔbgɔ,a koose a fuugo da sʊkɔbgɔ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

37Se'ere n soe la,la gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetɪ:‹Ba dɪkɛ ẽ naagɛ la tõon-be'ero dõma›.Mam yetɪ ya tɪ la de la mam tɪ bõn-ẽŋa wʋn ẽŋɛ.Asɪra,bõn-sɛka n gʋlsɛ tɔgra mam yelle la,yãŋa wʋn ẽŋɛ mɛ.»

38Tɪ ba yetɪ:«Zuudãana,bɪsɛ sʋkɔbrɔ bayi n wãna.» Tɪ a yele ba yetɪ:«Basɛ-ya tɪ la seke ya.»

Azezi pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ Oliivi tãŋam

(Amatie 26:36-46, Amarkɪ 14:32-42)

39Tɪ Azezi yese sẽŋɛ Oliivi tãŋam wʋ ẽŋa ẽn ɪta se'em na, tɪ a karẽnbiisi la doose ẽ.

40La ẽn paagɛ mĩ na,a yele ba yetɪ:«Pʋ'ʋsɛ-ya Nawẽnnɛ tɪ yelle da paagɛ ya tɪ ya lui.»

41Dee basɛ ba sẽŋɛ zãagɛ fẽe masɛ wʋ nẽra n wʋn lobe kugre se'em,ka ka dũma tẽŋa pʋ'ʋsra Nawẽnnɛ yetɪ:

42«M Sɔ,fʋ sãn bɔɔra,basɛ tɪ nãmsgɔ ẽna tole dee basɛ ma.La,da kãn ẽŋɛ mam n boorɪ se'em,ẽŋɛ fõn boorɪ se'em.» [

43Tɪ malɛka ze'ele saazuum wa'am wa pa'asɛ ẽ pãŋa.

44Tɪ Azezi sũure ba sã'am halɪ,tɪ a malɪn tĩi pʋ'ʋsra tɪ a mõrgrɛ tɔgra tẽŋa wʋ zɪum na.]45Ẽn daan pʋ'ʋsɛ kɪ'ɪlɪm na,a lebe ka paagɛ a karẽnbiisi la zẽ'am,tɪ ba gĩsri mɛ,ba sũure n sã'am ĩyã,

46tɪ a soke ba yetɪ:«Bẽm tɪ yãma gĩsra?Isge-ya pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ tɪ yelle da paagɛ ya tɪ ya lui.»

Ba yõkɛ Azezi

(Amatie 26:47-56, Amarkɪ 14:43-50, Azã 18:3-11)

47Azezi n daan ken tɔgra la, tɪ nẽrba zozo'e sẽnna paana. Tɪ Azudaasɪ n de a karẽnbiisi pia la ayi la nẽra ayɪla bɔna ba nẽŋa, sẽŋɛ lɛm Azezi tɪ a kɔkɛ ẽ, pʋ'ʋsɛ ẽ.

48Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Azudaasɪ,fõn yetɪ fʋ kɔkɛ Nẽrsaala Dayʋa la mɛ botɪ ba yõkɛ ẽ?»

49Tɪ a karẽnbiisi la n ze a zẽ'a, yẽ lan yetɪ la ẽŋɛ se'em na yetɪ: «Zuudãana, tɪ dɪkɛ tɪ sʋkɔbrɔ la zɛbɛ bɪɪ?»

50Tɪ ba nẽra ayɪla dɪkɛ a sʋkɔbgɔ sɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana tõntõnna zʋʋgɔ tʋbrɛ fiige.

51Tɪ Azezi yetɪ:«Basɛ-ya bɛla.» Dee kalʋm bʋraaga la tʋbrɛ la,tɪ a lebe tablɛ.

52Dee yele kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la Wẽnde-kãtɛ la gu'urba nẽŋadõma,la kẽma n yetɪ ba yõkɛ ẽ na yetɪ:«Yãma tarɪ la sʋkɔbrɔ,la dasa sẽna tɪ ya yõkɛ mam wʋ mam de la fãara la?

53Mam daan boe la ya lɛ mɛ Wẽnde-kãtʋm na daarɛ woo,tɪ ya ka yõkɛ mam.La wakat-ẽna wã ya tã wʋn ẽŋɛ yan boorɪ se'em,se'ere n soe la,la de la lika pãŋa dãana wakatɛ.»

Apɪyɛɛrɪ sɪ'ɪsɛ tɪ ẽŋa ka mi Azezi

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Amatie 26:57-58,69-75, Amarkɩ 14:53-54,66-72, Azã 18:12-18,25-27)

54La ba yõkɛ Azezi mɛ tarɩ ẽ sẽŋɛ ka kẽ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana yire, tɩ Apɩyɛɛrɩ bɔna zãazãarɛ li'isra dɔla.

55La ba tʊʊrɛ la bugum yire la zẽnzaka tẽŋasʊka lagsɛ zẽa,tɩ Apɩyɛɛrɩ mẽ lagɩm na ba zẽa.

56Tɩ tõntõn-pɔka ayɩla yẽ Apɩyɛɛrɩ n zĩ bugum na zẽ'am,bɩsra ẽ zĩi dee yetɩ:«Bʊra-ẽna mẽ dolɩ la Azezi.»

57Tɩ Apɩyɛɛrɩ sɩ'ɩsɛ yetɩ:«Pɔka,mam ka mi ẽ.»

58Tɩ la le ẽŋɛ fẽe,tɩ nẽra ayẽma le yẽ ẽ yetɩ:«Fõn mẽ de la ba nẽra ayɩla.» Tɩ Apɩyɛɛrɩ yetɩ:«Bʊraaga,mam dagɩ ba nẽra.»

59Tɩ la le ẽŋɛ fẽe masɛ wʊ karf-ayɩla,tɩ nẽra ayɩla le yetɩ:«Asɩra,bʊra-ẽna ẽn dɔla ẽ mɛ,a mẽ de la Galile nẽra.»

60Tɩ Apɩyɛɛrɩ yetɩ:«Bʊraaga,mam ka bãŋɛ fõn tɔgɛ se'em na võorɛ.» La ẽn ken bɔna mĩ tɔgra la,tɩ nõ-rɔɔgɔ kɔ'ɔn kaasɛ.

61Tɩ Zuudãana la gelge bɩsɛ Apɩyɛɛrɩ.Tɩ Apɩyɛɛrɩ tẽegɛ Zuudãana n yele ẽ yetɩ:«Fʊ wʊn sɩ'ɩsɛ mam nõorɛ atã mɛ zĩna,dee tɩ nõ-rɔɔgɔ kaasɛ la.»

62Tɩ Apɩyɛɛrɩ yese yẽŋa ka kɛlla la sũ-sã'aŋɔ zozo'e.

Ba la Azezi mɛ, dee wẽ ẽ

(Amatie 26:67-68, Amarkɩ 14:65)

63Bʊra-sɛba n gu'uri Azezi la daan la ẽ mɛ, dee wẽ ẽ,

64dɩkɛ fuugo vile a nẽŋa wẽ ẽ,dee yele ẽ yetɩ:«Bãŋɛ pa'alɛ tɔ sɛka n wẽ fɔ.»

65La ba tʊ ẽ na tʊʊrɛ basɛba zozo'e pa'asɛ.

Ba tarɩ Azezi sẽŋɛ Zifdõma sarɩyaditba zẽ'am

(Amatie 26:59-66, Amarkɩ 14:55-64, Azã 18:19-24)

66La beere n daan wiige, tɩ Zifdõma kẽma, la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la lɔɔ karẽnsãandõma wuu lagsɛ tɩ ba tarɩ Azezi sẽŋɛ ba sarɩyadia zẽ'am, dee yele ẽ yetɩ:

67«Fʊ sãn sɩrɩ dɛna la Krisi tɩ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ tɩ a wʊn wa'am na,fʊ yele to.» Tɩ a lerge ba yetɩ:«Mam sãn yele ya,ya kãn sakɛ,

68la mam sãn soke ya sokre,ya mẽ kãn lerge mam.

69La lɛɛlɛ wã kɔ'ɔn wɛ'ɛsa wuu,Nẽrsaala Dayʊa la wʊn zĩ'ire Nawẽnnɛ n de pãn-kãtɛ dãana la zʊʊgɔ.»

70Tɩ ba wuu soke ẽ yetɩ:«Bɛla fõn sɩrɩ de la Nawẽnnɛ Dayʊa?» Tɩ a lerge ba yetɩ:«Yãma n yele se'em na,mam de la bɛla.»

71Tɩ ba yetɩ:«Tɩ le ɛɛra la bẽm kaset-dõma?Tõma mẽŋa wõm a nõorɛ yetɔga mɛ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aluki 23

Ba tarı Azezi sẽŋɛ gɔmna Apilatı zẽ'am
(Amatie 27:1-2,11-14, Amarkı 15:1-5, Azã 18:28-38)

1Tı ba wuu tarı Azezi sẽŋɛ Apilatı zẽ'am

2ka dõrɛ ẽ yetı:«Tõma yẽ bʊra-ẽna tı a boe mĩ dãmna la tı tẽŋa wã dee yetı ba da yɔɔra lampo bɔ'ɔra Rom na-keko,dee ken yetı ẽŋa de la Krisi,ẽŋa de la naba.»

3Tı Apilatı soke ẽ yetı:«Fõn de la Zifdõma naba?» Tı Azezi lerge ẽ yetı:«La de la fõn yele se'em na.»

4Tı Apilatı yele kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la,la nẽr-kʊʊŋɔ la yetı:«Mam ka yẽ bʊraaga wã yel-sɛka n wʊn botı tı di a sarıya.»

5Tı ba sĩna dee bʊla yetı:«A zãsŋɔ la tı a pɔsɛ zãsʊm Galile la Zude wa paam kalam na,tarı la dãmŋɔ sẽna nẽrba pʊam.»

Ba tarı Azezi sẽŋɛ A'erɔdı zẽ'am

6Apilatı n wõm bɛla la, a soke mɛ tı a bãŋɛ, bʊra-ẽna sãn dɛna Galile nẽra.

7La ẽn bãŋɛ tı a ze'ele la Galile n de naba A'erɔdı so'olʊm pʊam na,tı a botı ba tarı ẽ sẽŋɛ ka bɔ naba A'erɔdı.A'erɔdı mẽ daan boe la Zerizalɛm wakat-ẽŋa.

8La A'erɔdı n yẽ Azezi la,a sũure ẽŋɛ yẽlʊm mɛ halı,se'ere n soe la,a wõm Azezi yelle tı la yuuge mɛ,tı a bɔɔra tı a yẽ ẽ.A tarı pʊtẽ'erɛ tı a wʊn tõm na tõon-yãlma tı a yẽ.

9A'erɔdı daan soke Azezi la sokrısı zozo'e,tı a ka lerge ẽ.

10Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la lɔɔ karẽnsãandõma n boe mĩ na dõrɛ ẽ zozo'e yetı,a tõm na be'em.

11Tı A'erɔdı la a sʊdaası yaalɛ ẽ,dıkɛ fu-sõŋɔ yɛ ẽ,tı ba la ẽ,dee tarı ẽ lebe ka bɔ Apilatı.

12Daar-ẽŋa,A'erɔdı la Apilatı n de bɛ'ɛba la taaba la,lebge la sıtɔ.

Apilatı di Azezi sarıya tı ba kʊ ẽ
(Amatie 27:15-26, Amarkı 15:6-15, Azã 18:39—19:16)

13Tı Apilatı wi kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la tẽŋa la kẽma, la nẽrba wuu

14yele ba yetı:«Yãma tarı bʊra-ẽna wa'am wa bɔ mam yetı a tarı la dãmŋɔ sẽna nẽrba pʊam.La mam n soke ẽ yãma nẽŋam kalam wã,mam ka yẽ a yel-sɛka n botı yãma dõrɛ ẽ na.

15La A'erɔdı mẽ ka yẽ a yelle,bɛla tı a tarı ẽ leme wa'am wa bɔ tõma.Bʊraaga wã ka tõm be'em n masɛ tı ba kʊ ẽ.

16Mam wʊn botı ba wẽ ẽ mɛ la ka'asa dee basɛ ẽ tı a fõrgɛ.» [

17Zɔɔg-basɛ kibsa wakatɛ woo dẽnı tı Apilatı yese sɛba n boe yʊ'a deem nẽra ayıla basɛ.]

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Tı ba wuu kɔ'ɔn lagım tãsra yetı:«Kʊ bʊra-ẽna,dee yese Abarabası bɔ tɔ.»

19Abarabası daan dãmɛ na tẽŋa,kʊ nẽra,tı ba yõkɛ ẽ yʊ.

20Tı Apilatı le tɔgra la nẽr-kʊʊŋɔ la bɔɔra tı a basɛ Azezi.

21Tı ba zagsɛ,dee kaasra yetı:«Ka ẽ dɔ-puurŋa zuo,ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.»

22Tı Apilatı le yele ba nõor-atã pʊam yetı:«Bẽm be'em tı a tõm?Mam ka yẽ yel-sɛka tı a tõm tı la masɛ tı ba kʊ ẽ.Mam wʊn botı ba wẽ ẽ na ka'asa dee basɛ ẽ.»

23Tı ba ken kaasra ke'enke'em yetı:«Ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.» Tı ba kaasga la zo'oge gãŋɛ.

24Tı Apilatı sakɛ ẽŋɛ ban boorı se'em na,

25yese bʊra-sɛka n daan dãmɛ tẽŋa kʊ nẽra la basɛ,ẽŋa tı nẽrba la boorı tı a basɛ,dee dıkɛ Azezi bɔ sʊdaası tı ba ẽŋɛ ẽ nẽrba la n boorı se'em na.

Ba ka Azezi dɔ-puurŋa zuo

(Amatie 27:32-44, Amarkı 15:21-32, Azã 19:17-27)

26Ban tarı Azezi wɛ'ɛsa la, ba tʊ'ʊsɛ la Sirɛnı tẽŋa bʊraaga yʊ'ʊrɛ n de Asimõ n ze'ele va'am lɛmna, tı ba yõkɛ ẽ botı a to'oge dɔ-puurŋa la buke dɔla Azezi poore.

27La nẽr-kʊʊŋɔ n dolı ẽ,tı pɔgsı kɛlla fabla wẽ'era nupʊ'ʊrɔ a ĩyã.

28Tı Azezi wẽrgɛ ba bɔba yele ba yetı:«Zerizalɛm pɔgsı,da kɛlla-ya mam ĩyã,kɛlla-ya ya mẽŋa la ya kɔma ĩyã.

29Se'ere n soe la,dabsa sẽna tı ba wʊn yetı:‹Pɔg-kõndɔgrıba,la sɛba n ka dɔgɛ,sɛba tı kɔma ka mõgɛ ba bĩ'isum tarı zu-yẽlga.›

30La nẽrba wʊn wa yele tãnsı tı ba lui dĩ ba,dee yele kũnkũma yetı,ba lile ba.

31Se'ere n soe la,ba sãn ıta dɔ-mã'asa wãna,la wʊn ẽŋɛ dɔ-kɛ'ɛsı la wãne?»

32La ba tarı la tõon-be'ero dõma bayi sẽŋɛ tı ba lagım ba la Azezi kʊ.

33La ba paagɛ la zẽ'a tı ba wi'iri tı Zuwaŋrɛ,bilam tı ba ka Azezi dɔ-puurŋa zuo,dee ka tõon-be'ero dõma bayi la dɔ-puursi zuto,ayıla a zʊʊgɔ bɔba,ayıla a gɔbga bɔba.

34Tı Azezi yetı:«M Sɔ,basɛ ba tõon-be'ero taalɛ,tı ba ka mi ban ıtı sɛla.» Tı ba dıkɛ a futo tı ba pʊı taaba,pɔsɛ tı ba bãŋɛ nẽra woo n wʊn to'oge fu-sɛka.

35La nẽrba la ze la bilam bısra ẽ,tı Zifdõma kẽma la la'ara ẽ yetı:«A fãagɛ nẽrba basɛba mɛ,a sãn sırı dɛna la Krisi tı Nawẽnnɛ looge la,a fãagɛ a mẽŋa.»

36Tı sʊdaası la mẽ la'ara ẽ,lɛm dıkɛ dã-mĩ'isgo bɔ ẽ

37yetı:«Fʊ sãn dɛna Zifdõma naba,fãagɛ fʊ mẽŋa.»

38La ba gʊlsɛ la gʊlsgɔ lablɛ a zuum yetı:

«Ẽna wã de la
Zifdõma naba la.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Tı tõon-be'ero dõma la n boe dɔ-puursi zuto la ayıla tʋ Azezi yetı: «Dagı fõn de Krisi la? Fãagɛ fʋ mẽŋa dee fãagɛ tõma.»

40Tı ayẽma la tãsɛ a tadãana la yetı:«Fõn ka zotı Nawẽnnɛ?Ba wʋn kʋ tõma wuu mɛ.

41La sãn dɛna tõma,tõma n tõm tõon-be'ero la,la masɛ mɛ tı ba kʋ tõma,la nẽr-ẽna wã ka ẽŋɛ sɛla n de be'em.»

42Dee yele Azezi yetı:«Fʋ sãn wa dita fʋ na'am na,fʋ tẽegɛ m yelle.»

43Tı Azezi yele ẽ yetı:«Mam yetı fʋ la sıra,tı zĩna nõo fʋ wʋn bɔna la mam Nawẽnnɛ yire.»

Azezi kũm

(Amatie 27:45-56, Amarkı 15:33-41, Azã 19:28-30)

44-45La daan de wʋ wʋntɛɛŋa zuu-tẽŋasʋka, tı tẽŋa la wuu lebge lika, tı wʋntɛɛŋa ka le yẽkɛ halı ka paagɛ zaanõorɛ karf-atã. Tı fuugo la n yuli Wẽnde-kãtɛ la pʋam beŋe zẽ'e-sõŋɔ la ãagɛ pʋsʋka.

46Tı Azezi tɔgɛ ke'enke'em yetı:«M Sɔ,mam basrı m sıa la fõn nu'usum.» A yele la bɛla dee ki.

47Tı Rom sʋdaası kɛ'ɛma yẽ lan ẽŋɛ se'em na, nã'asra Nawẽnnɛ yetı: «Asıra, bʋraaga wã de la nẽr-sõŋɔ.»

48La nẽr-kʋʋŋɔ la wuu n wa'am tı ba bısɛ lan wʋn ẽŋɛ se'em na,yẽ lan ẽŋɛ se'em na mɛ.Tı ba lebe kulla,dee wẽ'era nupʋ'ʋrɔ.

49La nẽr-sɛba wuu n mi Azezi,la pɔg-sɛba n doose ẽ halı Galile wa'am na,ze la kẽnkɛrŋa bısra lan ıtı se'em na.

Azezi laarɛ

(Amatie 27:57-61, Amarkı 15:42-47, Azã 19:38-42)

50Bʋraaga ayıla yʋ'ʋrɛ n daan de Azozɛfʋ. A de la Arimate tẽŋa nẽra, dee dɛna Zifdõma sarıyaditba nẽra ayıla. A de la nẽr-sõŋɔ tı a ırgɔ wuu masɛ,

51la a daan gu'uri mɛ tı Nawẽnnɛ wa'am wa di na'am nẽrba tẽŋasʋka.La ba sarıyaditba la n daan looge yɛm tı ba ẽŋɛ se'em na,a daan ka sakɛ.

52Azezi n ki la,ẽŋa n sẽŋɛ Apilatı zẽ'am ka sose Azezi kũm na,tı Apilatı sakɛ.

53Tı a sike kũm na vile ẽ na tãnnɛ tarı ka bĩŋe yɔɔgɔ tı ba tũ tãmpĩa ĩyã nãn ka laagɛ nẽra mĩ pʋam.

54La de la daar-ẽŋa tı Zifdõma mãasnı ba vo'osgo daarɛ.Wẽnnɛ sãn kẽ tı ba vo'osgo daarɛ wʋn pɔsɛ.

55Tı pɔg-sɛba n doose Azezi Galile wa'am na, doose Azozɛfʋ sẽŋɛ ka yẽ yɔɔgɔ la, dee yẽ ban bĩŋe Azezi kũm na se'em,

56dee lebe kule ka mãasʋm tıdarɛ kaam buuri to'oto'ore tı ba tarı wa ẽŋɛ kũm na.La vo'osgo daarɛ la ba vo'ose wʋ Amoyisi lɔɔ la n bɔ nõorɛ se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aluki 24

Azezi vo'ore
(Amatie 28:1-10, Amarkı 16:1-8, Azã 20:1-10)

1Lasrı daarɛ bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ tı pɔgsı la isge dıkɛ kaam na tı ba mãasʊm na tarı sẽŋɛ yɔɔm na.

2Ban paagɛ la,ba yẽ tı kugre la tı ba dıkɛ lige yɔɔgɔ nõorɛ la bilge mɛ gã kẽnkɛrŋa.

3Tı ba kẽ yɔɔgɔ la pʊam bısɛ ka yẽ Zuudãana Azezi kũm na.

4Tı ba zɛ yɛrı,bilam mẽŋa tı ba yẽ bʊraası bayi n ze lɛm ba,yɛ futo tı ba yẽgra.

5Tı pɔgsı la palẽŋa ẽkɛ,tı ba suure ba zuto tẽŋa.Tı bʊraası la soke ba yetı:«Bẽm tı yãma ɛɛra nẽr-sɛka n vɔı sɛba n ki zẽ'am?

6A ka boe kalam.A vo'oge mɛ.Tẽegɛ-ya ẽŋa n daan nãn boe Galile dee yele ya se'em na,

7a yetı,ba wʊn yõkɛ Nẽrsaala Dayʊa la mɛ tarı ka bɔ tõon-be'ero dõma,tı ba ka ẽ dɔ-puurŋa zuo,la dabsa atã daarɛ,a wʊn vo'oge mɛ.»

8Tı ba yãŋa tẽegɛ a yetɔga la,

9ze'ele yɔɔm na lebe kule ka yele a karẽnbiisi pia la ayıla la,la nẽrba basɛba la wuu lan ẽŋɛ se'em na wuu.

10Ba daan de la Amaari n ze'ele Magdala, la Azanı, la Azakı ma Amaari, la pɔgsı basɛba, bãma n daan tɔgɛ yel-bãna bɔ Azezi karẽnbiisi pia la ayıla la.

11La ba daan tẽ'esɛ tı pɔgsı la n yele ba se'em na ka tarı võorɛ,tı ba ka sakɛ tı la de sıra.

12La Apıyɛɛrı isge mɛ zoe sẽŋɛ yɔɔm na ka veese bısɛ,yẽ tãna la mã'a,lebe kule ka zɛ yɛrı bõn-sɛba n ẽŋɛ la ĩyã.

Karẽnbiisi tʊ'ʊsɛ Azezi Emayusi sore zuo
(Amarkı 16:12-13)

13Daar-ẽŋa mẽŋa tı Azezi karẽnbiisi bayi wɛ'ɛsa tẽŋa ayıla yʊ'ʊrɛ n de Emayusi. Bilam na Zerizalɛm zãagɛ masɛ wʊ kilomẽtrı pia la ayıla.

14Ba daan tɔgrı la taaba bõn-sɛba wuu n ẽŋɛ la yelle.

15La ban daan sõsrı la taaba la,tı Azezi lɛm ba,tı ba lagım sẽnna.

16La ba yɛm lige mɛ,tı ba ka bãŋɛ ẽ.

17Tı a soke ba yetı:«Bẽm yelle tı yãma sẽnna dee tɔgra la taaba?» Tı ba ze'ele zũŋe ba nẽnsı.

18Tı ba nẽra ayıla yʊ'ʊrɛ n de Akleopası soke ẽ yetı:«Fõn mã'a n boe Zerizalɛm ka bãŋɛ bõn-sɛka n ẽŋɛ dabsa wã pʊam?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tı a soke ba yetı:«Bẽm ẽŋɛ?» Tı ba yele ẽ yetı:«Azezi n ze'ele Nazarɛtı la,a de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa n tarı pãŋa a tõoma la a yetɔga pʊam,Nawẽnnɛ la nẽrba wuu nifum.

20Tı tõma kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la tẽŋa la kẽma botı ba yõkɛ ẽ,di a sarıya yetı ba kʊ ẽ,tı ba ka ẽ dɔ-puurŋa zuo,tı a ki.

21La tõma daan tarı pʊtẽ'erɛ tı la de la ẽŋa n wʊn fãagɛ lsrayɛlı dõma la.La zĩna de la dabsa atã n wãna tı yel-ẽna wã ẽŋɛ.

22La tõma pɔgsı basɛba n botı tõma palẽŋa ẽkɛ.Ba isge la bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ sẽŋɛ yɔɔm na,

23leme wa yele tõma yetı bãma ka yẽ kũm na,bãma yẽ la malɛkadõma,tı ba yele bãma yetı a vo'oge mɛ.

24Tı tõma nẽrba basɛba mẽ sẽŋɛ yɔɔm na,ka yẽ tı la sırı ãn wʊ pɔgsı la n yele se'em na.La ba ka yẽ Azezi.»

25Tı Azezi yele ba yetı: «Yɛm-ka-like dõma, bẽm tı ya ka bɔ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba n yʊʊn yele se'em na wuu sıra tɔtɔ?

26La ka masɛ nı tı Krisi nãmsɛ la bõn-bãna wuu,dee yãŋa di a na'am na?»

27Tı a yãŋa pa'alɛ ba bõn-sɛba wuu n gʊlsɛ tɔgra ẽŋa yelle Nawẽnnɛ gõnnɔ la pʊam,a pɔsɛ pa'alɛ la Amoyisi,la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la wuu n gʊlsɛ la võorɛ n de se'em.

28La ban daan sẽŋɛ ka lɛm tẽn-sɛka tı ba we la, a ẽŋɛ wʊ a boorı tı a tole mɛ na.

29Tı ba sose ẽ yetı:«Doose tõma kẽ gã'arɛ,se'ere n soe la,wẽnnɛ kẽ mɛ,zẽ'a boe mĩ sɔbra mɛ.» Tı a sakɛ doose ba kẽ.

30La ba daan zĩ'ire mɛ tı ba di,tı Azezi dıkɛ borborı pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,dee fiise bɔ ba.

31Tı ba yɛm yãŋa like,tı ba bãŋɛ ẽŋa n de nẽr-sɛka.Tı a bɔı ba nẽŋam bilam mẽŋa.

32Tı ba yɛta taaba yetı:«Ẽŋa n tɔgɛ yetɔga la pa'alɛ tõma,dee tɔgra yel-sɛba n boe Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam pa'ala tõma sore zuo la,tõma sũure ka ẽŋɛ yẽlʊm zo'oge sıra?»

33Tı ba isge wakat-ẽŋa lebe Zerizalɛm ka yẽ a karẽnbiisi pia la ayıla la, la sɛba n boe ba zẽ'am na tı ba lagsɛ taaba mɛ.

34Tı ba yele ba yetı:«Tı Zuudãana la sırı vo'oge mɛ,Asimõ yẽ ẽ mɛ.»

35Tı nẽrba bayi la mẽ yele ba bõn-sɛba n ẽŋɛ sore la zuo,la ẽŋa n fiisri borborı la,bãma n bãŋɛ ẽ se'em.

Azezi puke a mẽŋa pa'alɛ a karẽnbiisi

(Amatie 28:16-20, Amarkı 16:14-18, Azã 20:19-23, Tõoma 1:6-8)

36Ban boe mĩ tɔgra bɛla la, tı Azezi darɛ wa'am wa zɛ ba tẽŋasʊka, yele ba yetı: «Sũ-mã'asʊm bɔna la ya.»

37Tı dabeem yõkɛ ba,tı ba palẽŋa ẽkɛ,tı ba tẽ'esɛ tı bãma yẽ la ki-isgne.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38Tı a yele ba yetı:«Bẽm tı ya palẽŋa ẽkɛ,tı ya tẽ'esra pʊtẽ'era bʊyi bʊyi?

39Bısɛ-ya mam nu'usi,la mam nãma,la de la mam.Sa'abɛ-ya mam bısɛ,ki-isgne ka tarı nẽnnɔ,la kõba,wʊ yãma n yẽ mam n tarı se'em wã.»

40A tɔgɛ bɛla dee pa'alɛ ba la a nu'usi,la a nãma.

41Ba sũure n ãn yẽlʊm dee tı la di'ige ba,tı ba ken ka bɔ sıra,tı a soke ba yetı:«Yãma tarı sɛla wʊn di kalam mɛ bıı?»

42Tı ba dıkɛ zũn-sẽ'enɛ bɔ ẽ.

43Tı a to'oge obe ba nifum bilam.

44Bɛla poorʊm, a yele ba yetı: «Mam n daan ken bɔna la yãma la, mam n yele ya bõn-sɛba la n wãna. Mam daan yele ya yetı: Dẽnı tı bõn-sɛba wuu n gʊlsɛ mam yelle Amoyisi lɔɔ gõnnɔ pʊam, la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba gõnnɔ pʊam, la yõoma gõnnɔ pʊam na ẽŋɛ.»

45Tı Azezi like ba yɛm tı ba bãŋɛ bõn-sɛba n boe Nawẽnnɛ gõnnɔ pʊam na võorɛ,

46yele ba yetı:«La gʊlsɛ yetı,Krisi la wʊn nãmsɛ mɛ ki,la dabsa atã daarɛ a wʊn vo'oge mɛ.

47Ẽŋa yʊ'ʊrɛ ĩyã tı ba wʊn pɔsɛ Zerizalɛm mõolɛ bɔ buuri wuu yetı,ba teege yɛm basɛ tõon-be'ero,tı Nawẽnnɛ wʊn basɛ ba tõon-be'ero taalɛ.

48Yãma n de bõn-bãma wuu kaset-dõma wʊn pa'alɛ nẽrba wuu.

49La mam wʊn tõm sɛka tı mam Sɔ daan bĩŋe nõorɛ bɔ ya la,tı a wa'am wa bɔna la ya.Bɔna-ya Zerizalɛm gu'ura halı tı a ze'ele saazuum wa'am wa bɔ ya pãŋa.»

Azezi zom Nawẽnnɛ yire

(Amarkı 16:19-20, Tõoma 1:9-11)

50Bɛla poorʊm, Azezi tarı ba mɛ tẽŋa la pʊam yese sẽŋɛ ka lɛm Betani, zẽkɛ a nu'usi saazuum kã kã'a-sõma bɔ ba.

51Ẽŋa n boe mĩ kã'ara kã'a-sõma bɔ'ɔra ba la,a basɛ ba mɛ dee zom Nawẽnnɛ yire.

52Tı karẽnbiisi la ka dũma tẽŋa nã'asɛ ẽ,dee lebe Zerizalɛm la sũ-yẽlga zozo'e.

53Ba daan boe la Wẽnde-kãtʊm na daarɛ woo pẽgra Nawẽnnɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azã

Azã 1

Nawẽnnɛ Dayʊa Azezi-krisi n de Yetɔga n bɔ'ɔrɪ nẽrsaalba vɔm

1Pĩ'iluŋo wakatɛ, Yetɔga la põn bɔna mɛ. La Yetɔga la yʊʊn boe la Nawẽnnɛ zẽ'am. Ẽŋa la Nawẽnnɛ de la bʊyɪla.

2A põn bɔna la Nawẽnnɛ zẽ'am pĩ'iluŋo wakatɛ.

3Nawẽnnɛ la ẽŋa n yʊʊn nãam sɛla woo.Sɛla sɛla ka boe tɪ Nawẽnnɛ la ẽŋa ka nãam.

4Ẽŋa n de vɔm dãana.La de la ẽŋa n botɪ nẽrsaalba yẽta peelem.5Peelem na nẽegɛ lika pʊam mɛ,la lika ka yãŋɛ kĩŋe ẽ.

6Nawẽnnɛ daan tõm na nẽra ayɪla, a yʊ'ʊrɛ de la Azã.

7A wa'am tɪ a tɔgɛ la peelem na yelle pa'alɛ nẽrba tɪ ba wuu wʊn tã'agɛ bɔ ẽ sɪra.

8Azã mẽŋa dagɪ peelem na,la a wa'am tɪ a tɔgɛ la sɛka n de peelem na yelle pa'alɛ nẽrba.

9Sɛka n de peelem sɪra sɪra la, ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am wa'am dũnia zuo. Ẽŋa n nẽegɛ tɪ nẽrsaalba wuu yẽta peelem.

10Sɛka n de peelem na daan wa bɔna la dũnia zuo.Nawẽnnɛ la ẽŋa n yʊʊn nãam dũnia.Baa la bɛla,nẽrsaalba ka boorɪ tɪ ba bãŋɛ ẽ.

11A daan wa'am na a mẽŋa tẽŋa pʊam,la a nẽrba la ka to'oge ẽ.

12La sɛba wuu n to'oge ẽ bɔ ẽ sɪra la,a bɔ ba nõorɛ mɛ tɪ ba lebge Nawẽnnɛ kɔma.

13Ba ka lebge Nawẽnnɛ kɔma wʊ nẽrsaalba n dɔgrɪ se'em na,la ka de ĩyã n boorɪ se'em,bɪɪ nẽrsaala n boorɪ se'em.La de la Nawẽnnɛ mẽŋa n botɪ ba lebge a kɔma.

14Sɛka n de Yetɔga la daan lebge la nẽrsaala, kẽ'era tõma tẽŋasʊka. Tõma yẽ a na'am pãŋa mɛ, na'am pãŋa n de Nawẽnnɛ Bi-yẽŋa n ze'ele a Sɔ zẽ'am na'am pãŋa. La Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ, la a sɪra wuu boe la a zẽ'am.

15La de la ẽŋa yelle tɪ Azã daan tɔgɛ ke'enke'em yetɪ: «Ẽna n de sɛka tɪ mam põn tɔgɛ a yelle yetɪ, nẽra ayẽma n boe mam poorʊm sẽna, ẽŋa gãnnɪ mam mɛ, se'ere n soe la, a dẽŋɛ mam mɛ bɔna.»

16Ẽŋa n botɪ tõma wuu yẽta yel-sõnnɛ woo yel-sõnnɛ, ẽn ba tara Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ na ĩyã.

17Nawẽnnɛ bɔ a lɔɔ la Amoyisi, tɪ a bɔ tõma. La, la sãn dɛna Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ, la a sɪra la, la doose la Azezi-krisi tɪ a bɔ tõma.

18Nẽra nẽra nãn ka yẽ Nawẽnnɛ.La de la Nawẽnnɛ Bi-yẽŋa la n boe la ẽ lɛ n botɪ tõma bãŋɛ ẽ,ẽŋa la Nawẽnnɛ de la bʊyɪla.

Azã bɔ Azezi kaseto

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Amatie 3:1-12, Amarkɩ 1:1-8, Aluki 3:1-17)

19Azã n daan bɔ kaseto se'em n wãna: Zifdõma nẽŋadõma sɛba n kẽ'erɩ Zerizalɛm na daan tõm na ba kãabgɔ kẽma, la Leviti dõma tɩ ba sẽŋɛ Azã zẽ'am, ka soke ẽ yetɩ: «Fõn de la ãne?»

20Tɩ Azã tɔgɛ ba vẽelga yetɩ:«Mam dagɩ Krisi tɩ Nawẽnnɛ tõm na.»

21Tɩ ba le soke ẽ yetɩ: «Fõn de la ãne? Fõn de la A'eli bɩ?» Tɩ a lerge ba yetɩ: «Mam dagɩ A'eli.» Tɩ ba le soke ẽ yetɩ: «Fõn de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa la n yetɩ a wa'am na bɩ?» Tɩ a yetɩ: «Ayɛɩ.»

22Tɩ ba le soke ẽ yetɩ: «Bɛla fõn de la ãne? Tɩ tɩ tarɩ fõn lerge se'em na, sẽŋɛ ka tɔgɛ pa'alɛ sɛba n tõm tõma la. Fõn mẽŋa yetɩ fõn de la ãne?»

23Ban soke ẽ bɛla la, tɩ Azã lerge ba yetɩ: «Mam de la sɛka n mõolɛ weem tɔgra ke'enke'em yetɩ: ‹Malgɛ-ya sore tɩ a dɛna tẽntẽa bɔ Zuudãana la› », wʊ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi n yʊʊn põn yele se'em na.

24Nẽr-sɛba n daan sẽŋɛ Azã zẽ'am na, Farisi dõma n daan tõm ba.

25Tɩ ba daan soke ẽ yetɩ:«Fõn sãn dagna Krisi la,bɩ A'eli,bɩ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa la,bẽm tɩ fõn misra nẽrba ko'om pʊam?»

26Tɩ Azã lerge ba yetɩ:«La sãn dɛna mam,mam misri ya la ko'om pʊam,la nẽra ayɩla n boe ya tẽŋasʊka tɩ ya ka mina ẽ.

27Ẽŋa wa bɔna la mam poorʊm,la mam ka masɛ tɩ m pirge a tagra.»

28Bõn-bãna wuu daan ẽŋɛ la Betani, Zʊrdẽ kʊlaa la doone, zẽ'e-sɛka tɩ Azã daan misri nẽrba ko'om pʊam na.

Azã pa'alɛ tɩ Azezi n de Nawẽnnɛ Pebila

29Tɩ beere wiige, tɩ Azã yẽ Azezi n sẽm a zẽ'am. Tɩ a yetɩ: «Bɩsɛ-ya, ẽna n de Nawẽnnɛ Pebila n yesrɩ nẽrsaalba tõon-be'ero basra.

30La de la ẽŋa yelle tɩ mam daan yele yetɩ:‹Nẽra n wa bɔna mam poorʊm dɛna nẽr-keko gãnna mam na,se'ere n soe la,a dẽŋɛ mam mɛ bɔna.›

31Mam daan ka mi ẽn de sɛka,la mam wa'am wa misra la nẽrba ko'om pʊam,tɩ m botɩ lsrayɛlɩ dõma bãŋɛ ẽ.»

32Azã le tɔgɛ yetɩ: «Mam yẽ tɩ Nawẽnnɛ Sɩa n ze'ele Nawẽnnɛ yire sigra ãna wʊ na'adawenne, wa zoole a zuo.

33La mam daan ka mi ẽ,la Nawẽnnɛ n tõm mam tɩ m mise nẽrba ko'om pʊam na,yele mam tɩ:‹Fʊ sãn wa yẽ Nawẽnnɛ Sɩa n sige zoole sɛka zuo la,la de la ẽŋa n misri nẽrba Nawẽnnɛ Sɩa la pʊam.›

34La mam yẽ ẽ mɛ,bɔ kaseto yetɩ,ẽŋa n de Nawẽnnɛ Dayʊa la.»

Azezi pɔspɔsɩ karẽnbiisi

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Tı beere wiige, tı Azã daan le zɛ bilam la a karẽnbiisi bayi,

36yẽ Azezi n sẽnnı,tı a yetı:«Nawẽnnɛ Pebila la n wãna.»

37Tı a karẽnbiisi bayi la wõm ẽn yele se'em na,isge dɔla Azezi.

38Tı Azezi gelge yẽ ban dolı ẽ,soke ba yetı:«Yãma eerı la bẽm?» Tı ba soke ẽ yetı:«Rabi,fõn kẽ'erı la bɛ?» (Rabi võorɛ de la karẽnsãama.)

39Tı Azezi lerge ba yetı:«Wa'am-ya tı ya wʊn yẽ.» Tı ba doose sẽŋɛ ka yẽ ẽn kẽ'erı zẽ'a na,daan weege bɔna a zẽ'am daar-ẽŋa,la daan de wʊ wẽngɛlŋa karf-anaası.

40Nẽrba bayi la n wõm Azã n tɔgɛ Azezi yelle se'em doose ẽ na, ayıla yʊ'ʊrɛ de la A'ãndre, a de la Asimõ-pıyɛɛrı yıbga.

41Tı A'ãndre dẽŋɛ sẽŋɛ ka yẽ a kẽema Asimõ-pıyɛɛrı,yele ẽ yetı:«Tõma yẽ Mesi la.La boorı tı la yetı Krisi.» (A võorɛ de la sɛka tı Nawẽnnɛ looge.)

42Tı a daan tarı Asimõ sẽŋɛ Azezi zẽ'am,tı Azezi bısɛ ẽ,dee yetı:«Fõn de la Azã bia Asimõ.Ba wʊn wi'ira fʊ tı Asefası,bıı Apıyɛɛrı.» (A võorɛ de la tãmpĩa.)

Azezi wi Afilipi, la Anatanayɛlı

43Tı beere wiige, tı Azezi bɔɔra tı a sẽŋɛ Galile, yẽ Afilipi yele ẽ yetı: «Dɔla mam.»

44Afilipi ze'ele la Betisayida tẽŋa,A'ãndre la Apıyɛɛrı mẽ ze'ele la bilam.

45Tı Afilipi sẽŋɛ ka yẽ Anatanayɛlı,yele ẽ yetı:«Tõma yẽ sɛka tı Amoyisi yʊʊn gʊlsɛ a yelle lɔɔ gõnnɔ pʊam,tı a yelle ken gʊlsɛ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba gõnnɔ pʊam na.A de la Azezi n ze'ele Nazarɛtı tẽŋa,Azozɛfʊ dayʊa.»

46Tı Anatanayɛlı yele ẽ yetı:«Bõn-sõŋɔ tã wʊn ze'ele Nazarɛtı?» Tı Afilipi lerge ẽ yetı:«Yi wa'am wa bısɛ.»

47Tı Azezi yẽ Anatanayɛlı n sẽm a zẽ'am, tı a tɔgɛ a yelle yetı: «Ẽna de la lsrayɛlı nẽra sıra sıra n ka tarı yelle.»

48Tı Anatanayɛlı yele ẽ yetı:«Fõn ẽŋɛ la wãne mina mam?» Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Fõn boe kẽnkãŋa la tẽŋa,lan dẽŋɛ Afilipi n wʊn wi fʊ la,mam yẽ fʊ mɛ.»

49Tı Anatanayɛlı lerge ẽ yetı:«Karẽnsãama,fõn de la Nawẽnnɛ Dayʊa,la lsrayɛlı dõma naba.»

50Tı Azezi yele ẽ yetı:«Mam n yele fõn tı mam yẽ fõn boe kẽnkãŋa tẽŋa la ĩyã,tı fʊ bɔ mam sıra?Fʊ wʊn yẽ bõn-kãra n gãnnı bõn-bãna.»

51Dee yele ẽ yetı:«Mam yetı ya la sıra,tı ya wʊn yẽ Nawẽnnɛ yire n yo'oge,tı Nawẽnnɛ malɛkadõma zɔnna dee sigra Nẽrsaala Dayʊa la zuo.»

Azã 2

Pɔgdire kibsa n boe Kana tẽŋa

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1La dabsa atã daarɛ, pɔgdire kibsa n daan boe Kana, Galile so'olʊm pʊam. Tı Azezi ma daan bɔna mĩ.

2Tı ba mẽ wi Azezi la a karẽnbiisi,tı ba wa'am kibsa la.

3Tı dãam daan pɔ'ɔgɛ,tı Azezi ma yele ẽ yetı:«Dãam na pɔ'ɔgɛ mɛ.»

4Tı Azezi lerge ẽ yetı:«M ma,dagı fõn wʊn yele mam,mam n wʊn ẽŋɛ se'em.Mam wakatɛ nãn ka paagɛ.»

5Tı Azezi ma la yele tõntõnıba la yetı:«Ẽŋa n yetı ya ẽŋɛ se'em wuu,ya ẽŋɛ.»

6La kuga dʊgrɔ bayoobı n daan boe mĩ tı Zifdõma daan tara pɛɛra ba mẽŋa wʊ ba sisgo n yetı ba ıta se'em na. Ko'om lıtrı pinii bıı kɔbga n daan pıtı dʊkɔ ayıla.

7Tı Azezi yele ba yetı:«Ãgɛ-ya ko'om pırɛ dʊgrɔ la.» Tı ba ãgɛ pırɛ ba.

8Tı Azezi yele ba yetı:«Kãbgɛ-ya tarı ka bɔ sɛka n bısrı dia yelle la.» Tı ba kãbgɛ tarı ka bɔ ẽ.

9La sɛka n bısrı dia la yelle la n leme ko'om na,ba lebge la dãam,tı a ka mina ban ze'ele zẽ'a.La tõntõnıba la n ãgɛ ko'om na mi mɛ.Tı sɛka n bısrı dia la yelle la wi pɔgdita la,

10yele ẽ yetı:«Nẽra woo ẽn dẽŋɛ bɔ la dã-sõma,tı ba sãn wa yũ tıgɛ,tı ba yãŋa bɔ'ɔra dã-sɛba n ka ba ãna sõŋa la.La fõn dıkɛ la dã-sõma ze'ele bɔ'ɔra poorʊm.»

11Ẽna n de Azezi pɔspɔsı tõon-yãlma tı a ẽŋɛ. A ẽŋɛ ẽ na Kana Galile so'olʊm pʊam, pa'alɛ a na'am pãŋa, tı a karẽnbiisi la bɔ ẽ sıra.

12Bɛla poorʊm, ẽŋa la a ma, la a yıbsı, la a karẽnbiisi la sẽŋɛ la Kapɛrnaʊm. Ba kẽ bilam na dabsa fẽe.

Azezi dige leebdõma Wẽnde-kãtʊm

(Amatie 21:12-13, Amarkı 11:15-17, Aluki 19:45-46)

13La Zifdõma Zɔɔg-basɛ kibsa daarɛ n daan lɛm, tı Azezi sẽŋɛ Zerizalɛm,

14ka kẽ Wẽnde-kãtɛ la zẽnzakam yẽ nẽrba n koosrı niigi,la piisi,la na'adawɛma,la lig-tɛɛrba n zĩ mĩ.

15Tı a dıkɛ mĩ'isi ẽŋɛ ka'asrɛ dige ba,la niigi,la piisi la wuu Wẽnde-kãtɛ la zẽnzakam tı ba yese,dee zã'agɛ lig-tɛɛrba la taablıdõma lʊbɛ,tı ba ligri la ka'asɛ.

16Dee yele sɛba n koosrı na'adawɛma la yetı:«Tarı-ya ba yese.Da dıkɛ-ya mam Sɔ deego la ẽŋɛ leebgo zẽ'a.»

17Tı a karẽnbiisi la tẽegɛ tı la gʊlsɛ yetı:«Nawẽnnɛ,fõn deego la nõŋlʊm tı mam tarı la,wʊn di mam wʊ bugum na.»

18Tı Zifdõma nẽŋadõma soke ẽ yetı: «Tõon-yãlma kãna tı fõn wʊn ẽŋɛ pa'alɛ tõma tı fõn tarı nõorɛ tı fʊ ẽŋɛ wãna?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tı Azezi lerge ba yetı:«Sã'am-ya Wẽnde-kãtɛ wã,tı mam wʊn le mẽ ẽ dabsa atã pʊam.»

20Tı ba lerge ẽ yetı:«Ba dıkɛ la yʊʊma pinaası la ayoobı mẽ Wẽnde-ẽna wã,tı fõn yetı,fõn wʊn mẽ ẽ dabsa atã pʊam?»

21La Azezi n tɔgrı Wẽndeego yelle la, la de la a mẽŋa ĩyã yelle tı a tɔgrı.

22La Azezi n daan wa ki dee vo'oge la,tı a karẽnbiisi la tẽegɛ tı a daan yele la wãna,tı ba bɔ Nawẽnnɛ gõŋɔ yetɔga,la Azezi n daan yele se'em na sıra.

Azezi mi nẽrsaala woo tagsgɔ

23La Azezi n daan boe Zerizalɛm Zɔɔg-basɛ kibsa la, nẽrba zozo'e n daan yẽ tı a tõnnı tõon-yãlma, tı ba bɔ ẽ sıra.

24La Azezi daan ka dıkɛ a sũure wuu pa'alɛ ba,se'ere n soe la,a mi ba wuu mɛ.

25A ka eerı tı nẽra tɔgɛ nẽrsaalba yelle bɔ ẽ,se'ere n soe la,a mi bõn-sɛka n boe nẽrsaalba sũure pʊam mɛ.

Azã 3

Azezi la Anikodɛm

1Bʊraa ayıla n daan boe Farisi dõma pʊam tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Anikodɛm. A daan de la Zifdõma nẽŋadãana.

2Bʊra-ẽŋa daan wa'am na Azezi zẽ'am yʊ'ʊŋɔ wa yele ẽ yetı:«Karẽnsãama,tõma mi tı Nawẽnnɛ n tõm fõn tı fʊ dɛna karẽnsãama,se'ere n soe la,nẽra ka tã wʊn ẽŋɛ bõn-yãlma wʊ fõn ıtı se'em wã wuu,sãn dagna Nawẽnnɛ n boe la a dãana.»

3Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Mam yetı fʊ la sıra sıra,tı nẽra sãn ka yẽ dɔg-paalga,a ka tã wʊn yẽ Nawẽnnɛ so'olʊm.»

4Tı Anikodɛm soke ẽ yetı:«Nẽra n kʊrgɛ wʊn ẽŋɛ la wãne tı ba le tã'agɛ dɔgɛ ẽ paalga?A wʊn le tã'agɛ mɛ kẽ a ma pʊʊrʊm tı ba le dɔgɛ ẽ bıı?»

5Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Mam yetı fʊ la sıra sıra,tı nẽra sãn ka dɔgɛ la ko'om,la Nawẽnnɛ Sıa,a ka tã wʊn kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

6Nẽrsaala n dɔgɛ sɛka la de la nẽrsaala,la Nawẽnnɛ Sıa n dɔgɛ sɛka la tarı la Nawẽnnɛ Sıa vɔm.

7Da basɛ tı la di'ige fo,mam n yetı:Dẽnı tı ba le dɔgɛ ya la ĩyã.

8Kʊsebgo vugri la ẽn boorı zẽ'a,tı fʊ wõnna a dãmnɛ,dee ka mina ẽn ze'ele zẽ'a sẽna,la ẽn we'esı zẽ'a.Nawẽnnɛ Sıa n dɔgɛ sɛka la ãna bɛla.»

9Tı Anikodɛm le soke ẽ yetı: «Bõn-ẽŋa wʊn ẽŋɛ la wãne ẽŋɛ?»

10Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Fõn de lsrayɛlı karẽnsãam-kɛ'ɛma dee ken ka mina bõn-ẽna?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Mam yetı fʋ la sıra sıra,tı tõma tɔgrı la sɛla tı tõma mi,dee yɛta sɛla tı tõma yẽ.La ya ka sakɛ tõma yetɔga la.

12Mam sãn tɔgɛ dũnia wã yɛla pa'alɛ ya,tı ya ka sakɛ,mam sãn tɔgɛ Nawẽnnɛ yire yɛla pa'alɛ ya,ya wʋn ẽŋɛ la wãne sakɛ?

13Nẽra nẽra nãn ka zom Nawẽnnɛ yire,sãn dagna Nẽrsaala Dayʋa la n ze'ele Nawẽnnɛ yire sige.

14Wʋ Amoyisi n yʋʋn zẽkɛ bõnsɛla dɔɔgɔ zuo weego pʋam se'em na,dẽnı tı ba zẽkɛ Nẽrsaala Dayʋa la mẽ bɛla.

15Tı nẽr-sɛka woo n bɔ ẽ sıra wʋn tara vɔm n ka ba'asrı.»

16Nawẽnnɛ nõŋɛ nẽrsaalba mɛ halı, tı a tõm a Bi-yẽŋa dũnia zuo, tı nẽr-sɛka woo n bɔ ẽ sıra kãn sã'am, la a wʋn yẽ vɔm n ka ba'asrı.

17Nawẽnnɛ ka tõm a Dayʋa la dũnia tı a di nẽrba sarıya sıbgɛ ba,a tõm ẽ tı a fãagɛ ba mɛ basɛ.

18La sɛka n bɔ ẽ sıra,ba kãn di a sarıya.La sɛka n ka bɔ ẽ sıra la,a põn koŋe bʋʋrɔ mɛ,ẽn ka bɔ Nawẽnnɛ Bi-yẽŋa la sıra la ĩyã.

19Bõn-ẽna n de sarıyadia la:Peelem wa'am dũnia pʋam mɛ,la nẽrsaalba nõŋɛ la lika gãnna peelem na,ba tõoma n de tõon-be'ero la ĩyã.

20Nẽr-sɛka woo n tõnnı tõon-be'ero sisri peelem mɛ,a ka sẽm peelem pʋam,a zotı mɛ tı a tõoma la wʋn puke.

21La nẽr-sɛka woo n tõnnı sıra sẽm na peelem zẽ'am,tı a tõoma la pa'alɛ tı a sakrı la Nawẽnnɛ.

Azã tɔgɛ Azezi yelle

22Bɛla poorʋm, Azezi la a karẽnbiisi sẽŋɛ la Zude so'olʋm ka bɔna bilam misra nẽrba ko'om pʋam.

23Tı Azã mẽ daan bɔna Enõ tẽŋa n lɛm Salim tẽŋa la misri nẽrba ko'om pʋam,se'ere n soe la,ko'om n daan boe mĩ zo'oge.Tı nẽrba sẽnna,tı a misra ba.

24Wakat-ẽŋa ba daan nãn ka kẽ'esɛ Azã yʋ'a deem.

25Tı Azã karẽnbiisi basɛba, la Zifdõma nẽra daan wẽ'era nõke'ene, Zifdõma sisgo n yetı ba pɛɛra ba mẽŋa malgra la yelle.

26Tı ba sẽŋɛ Azã zẽ'am ka yele ẽ yetı:«Karẽnsãama,sɛka n daan boe la fõn Zʋrdẽ doone ke bɔba la,sɛka tı fõn daan tɔgɛ a yelle la,ẽn wãna n misri nẽrba ko'om pʋam,tı nẽrba wuu sẽnna a zẽ'am.»

27Tı Azã lerge ba yetı:«Nẽra ka tã wʋn to'oge sɛla tı la sãn dagna Nawẽnnɛ n bɔ ẽ.

28Yãma mẽŋa tã wʋn bɔ kaseto mɛ tı mam yetı:‹Dagı mam n de Krisi la.La,ba tõm mam mɛ tı m dẽŋɛ a nẽŋa wa'am.›

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29La ãn wʊ nẽra n di pɔga:Pɔgdita la n soe pɔka la,la pɔgdita la sɪrɛ n ze dee sɛlsra a yetɔga la,a tarɪ sũ-yẽlga mɛ zozo'e.Bɛla mam tarɪ sũ-yẽlga mɛ zozo'e.

30Dẽnɪ tɪ ẽŋa lebge kãtɛ dee tɪ mam lebge pɪka.

31Sɛka n yese saazuum wa'am n gãnnɪ wuu, la sɛka n yese dũnia de la dũnia nẽra, la a tɔgrɪ la dũnia yelle. Sɛka n yese Nawẽnnɛ yire wa'am na n gãnnɪ wuu,

32la a tɔgrɪ la ẽn wõm dee yẽ sɛla la,la nẽra nẽra ka to'oge a yetɔga la.

33Nẽr-sɛka n to'oge a yetɔga la sakɛ mɛ tɪ Nawẽnnɛ de la sɪra dãana.

34Se'ere n soe la,sɛka tɪ Nawẽnnɛ tõm na tɔgrɪ la Nawẽnnɛ yetɔga,Nawẽnnɛ n bɔ ẽ a Sɪa pãŋa zozo'e la ĩyã.

35Sɔ Nawẽnnɛ nõŋɛ a Dayʊa la mɛ, tɪ a dɪkɛ sɛla woo ẽŋɛ a nu'usum.

36Sɛka n bɔ a Dayʊa la sɪra tarɪ la vɔm n ka ba'asrɪ.La sɛka n ka sakɛ a Dayʊa la kãn yẽ vɔm n ka ba'asrɪ,la Nawẽnnɛ sũ-isgre boe a dãana zuo.»

Azã 4

Azezi tɔgrɪ la Samaari pɔka

1Azezi daan bãŋɛ mɛ tɪ Farisi dõma wõm tɪ ẽŋa yẽtɪ karẽnbiisi gãnna, dee misri ba ko'om pʊam gãnna Azã.

2La,la daan dagɪ Azezi mẽŋa n misri ba ko'om pʊam,la de la a karẽnbiisi la.

3La Azezi n daan bãŋɛ ban tɔgrɪ se'em na,tɪ a ze'ele Zude so'olʊm lɛbra Galile.

4La daan de la a doose Samaari so'olʊm pʊam tole.

5Tɪ a daan sẽŋɛ ka paagɛ Samaari tẽŋa yʊ'ʊrɛ n de Sisaarɪ n lɛm va-sɛka tɪ Azakɔbɪ yʊʊn bɔ a bia Azozɛfʊ la.

6Azakɔbɪ lʊa n daan boe bilam,tɪ Azezi sẽŋɛ targɛ zĩ'ire lʊa la nõorʊm.La daan de wʊ wʊntɛɛŋa zuu-tẽŋasʊka.

7Tɪ Samaari pɔka wa'am tɪ a ãkɛ ko'om. Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ: «Ẽŋɛ ko'om bɔ ma tɪ m yũ.»

8(Dee tɪ a karẽnbiisi la daan sẽŋɛ tẽŋa pʊam tɪ ba ka da dia.)

9Tɪ pɔka la soke ẽ yetɪ:«Bẽm tɪ fõn dɛna Zifu sɔsra mam n de Samaari pɔka yetɪ,m bɔ fʊ ko'om tɪ fʊ yũ?» Se'ere n soe la,Zifdõma la Samaari dõma daan nẽ'esrɪ la taaba.

10Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ: «Fʊ sãn mina Nawẽnnɛ n bɔ'ɔrɪ sɛla, la sɛka n yetɪ fʊ tɪ ‹bɔ ma ko'om tɪ m yũ› la, fʊ wʊn sose nɪ ẽ, la a wʊn bɔ fɔ ko'om n bɔ'ɔrɪ vɔm.»

11Tɪ pɔka la lerge yetɪ: «M Zuudãana, fõn ka tarɪ lʊwannɛ, dee tɪ lʊa la kɔ, fõn wʊn yẽ vɔm ko-bãma la bɛ?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Tõma yaaba Azakɔbɪ n bɔ tõma lʊa la,ẽŋa la a kɔma,la a dũnsi yũ lʊa la ko'om mɛ.Fõn tẽ'esɛ tɪ fõn gãnnɪ tõma yaaba la bɪɪ?»

13Tɪ Azezi lerge ẽ yetɪ:«Sɛka woo n yũ lɔ-ẽna ko'om na,koyũuro wʊn le tarɪ ẽ.

14La sɛka n wʊn yũ ko-sɛba tɪ mam wʊn bɔ ẽ na,koyũuro kãn le malɪn tarɪ ẽ.La ko-sɛba tɪ mam wʊn bɔ ẽ na wʊn lebge wʊ bulga,bulla a pʊam bɔ'ɔra ẽ vɔm n ka ba'asrɪ.»

15Tɪ pɔka la lerge ẽ yetɪ: «M Zuudãana, bɔ ma ko-sɛba tɪ m wʊn yũ tɪ koyũuro kãn le tara mam na, tɪ m da le wa'am kalam wa ãkɛ ko'om.»

16Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ: «Sẽŋɛ ka wi fʊ sɪra tɪ ya wa'am.»

17Tɪ pɔka la lerge ẽ yetɪ:«Mam ka tarɪ sɪra.» Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Fʊ tarɪ bʊʊrɔ,fõn yetɪ fõn ka tarɪ sɪra la.

18Fʊ ele la sɪrba banuu,la fõn boe la sɛka lɛɛlɛ wã dagɪ fʊ sɪra,bɛla fʊ tɔgɛ la asɪra.»

19Tɪ pɔka la yele Azezi yetɪ: «M Zuudãana, lɛɛlɛ wã mam bãŋɛ tɪ fõn de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa.

20Tõma yaabdõma yʊʊn pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ na tãn-ẽna zuo.Tɪ yãma Zifdõma yetɪ,dẽnɪ tɪ nẽrba pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ Zerizalɛm.»

21Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Pɔka,bɔ mam yetɔga wã sɪra tɪ wakatɛ n sẽm tɪ ya kãn pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ n de tɪ Sɔ la tãn-ẽna zuo,bɪɪ Zerizalɛm.

22Yãma Samaari dõma pʊ'ʊsrɪ la sɛka tɪ ya ka mi.La tõma Zifdõma pʊ'ʊsrɪ la sɛka tɪ tõma mi,se'ere n soe la,fãarɛ ze'ele la Zifdõma zẽ'am.

23La wakatɛ sẽna,la a paam mɛ,tɪ sɛba n pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ sɪra sɪra la,wʊn pʊ'ʊsɛ ẽ la a Sɪa pãŋa,la sɪra.Tɪ Sɔ Nawẽnnɛ n boorɪ tɪ ba pʊ'ʊsra ẽ se'em n bɛla.

24Nawẽnnɛ de la Sɪa,dẽnɪ tɪ sɛba n pʊ'ʊsrɪ ẽ na,pʊ'ʊsra ẽ la a Sɪa pãŋa,la sɪra.»

25Tɪ pɔka la lerge ẽ yetɪ: «Mam mi tɪ Mesi la sẽm mɛ, sɛka tɪ Nawẽnnɛ looge, tɪ ba wi'ira tɪ Krisi la. Ẽŋa sãn wa'am, a wʊn pa'alɛ tɔ sɛla woo.»

26Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Mam n de ẽŋa n tɔgrɪ la fõn wã.»

27Bɛla mã'a tɪ a karẽnbiisi la wa'am, tɪ la di'ige ba, ẽn tɔgrɪ la pɔka la. La baa bɛla, nẽra nẽra ka soke ẽ yetɪ: «Fõn boorɪ la bẽm?» bɪɪ: «Fõn tɔgrɪ la pɔka la tɪ bẽm?»

28Tɪ pɔka la basɛ a yoore la, dee sẽŋɛ tẽŋa pʊam ka yele nẽrba yetɪ:

29«Wa'am-ya wa bɪsɛ bʊraa n yele mam sɛla wuu tɪ mam ẽŋɛ.A nõo kãn dɛna la Krisi la?»

30Tɪ ba yese tẽŋa la pʊam sẽŋɛ a zẽ'am.

31Wakat-ẽŋa tɪ a karẽnbiisi la mõrgra ẽ yetɪ: «Karẽnsãama, di wɛ!»

32Tɪ Azezi yele ba yetɪ:«Mam tarɪ la dia dita tɪ yãma ka mina.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Tı a karẽnbiisi la daan sɔkra taaba yetı:«Nẽra n tarı dia wa'am wa bɔ ẽ bıı?»

34Tı Azezi yele ba yetı:«Mam dia de la m ẽŋɛ sɛka n tõm mam na n boorı se'em,dee tõm a tõonɛ na ba'asɛ.

35Yãma yetı:‹La deege la wõr-sınaası tı bõnkɔɔla lagsgɔ paagɛ.› La mam yetı ya mɛ tı ya gorge bısɛ vatɔ la,ba bı mɛ paagɛ lagsgɔ.

36Sɛka n lagsrı la põn tara la yɔɔrɔ.Lagsgɔ la de la nẽrba tı a lagsrı tı ba tara vɔm n ka ba'asrı.Bɛla tı sɛka n bʊrɛ,la sɛka n lagsɛ la lagım ıta sũ-yẽlga.

37Yetɔg-ẽna wã de la sıra:‹Ayẽma n bʊtı,tı ayẽma lagsra›.

38Mam tõm ya tı ya sẽŋɛ ka lagsɛ la nẽrba,wʊ va'am tı yãma ka tõm dee lagsra a bõnkɔɔla.La de la nẽrba basɛba n tõm tı yãma po dita tõonɛ na yõorɔ.»

39Samaari tẽn-ẽŋa nẽrba zozo'e bɔ Azezi sıra mɛ, pɔka la n yele ba yetı: «A yele mam na sɛla wuu tı mam ẽŋɛ» la ĩyã.

40Bɛla tı Samaari dõma la wa'am Azezi zẽ'am wa sose ẽ yetı,a bɔna bãma zẽ'am.Tı a bɔna ba zẽ'am dabsa ayi.

41Tı nẽrba zozo'e daan le bɔ ẽ sıra pa'asɛ, a yetɔga la ĩyã.

42La ba daan yele pɔka la yetı:«La ka le dɛna fõn yele la ĩyã tı tõma bɔ ẽ sıra.Tõma mẽŋa wõm a yetɔga mɛ,la tõma mi tı ẽna sırı de la dũnia Fãagra la.»

Azezi botı naba tõntõn-kɛ'ɛma bia yẽ ĩmã'asʊm

43La dabsa ayi la poorʊm, Azezi yese bilam sẽŋɛ la Galile.

44Azezi mẽŋa daan yetı:«Ba ka nannı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa a mẽŋa tẽŋa.»

45La ẽn paagɛ Galile la,ba to'oge ẽ mɛ sõŋa sõŋa,se'ere n soe la,ba mẽŋa daan sẽŋɛ Zerizalɛm Zɔɔg-basɛ kibsa la wakatɛ ka yẽ ẽn ẽŋɛ se'em na wuu mɛ.

46La Azezi daan le sẽŋɛ la Kana n boe Galile so'olʊm na, zẽ'e-sɛka tı a daan botı ko'om lebge dãam na. La naba tõntõn-kɛ'ɛma n daan boe Kapɛrnaʊm tı a dayʊa bẽ'era.

47Tı a wõm tı Azezi ze'ele la Zude wa'am Galile,tı a sẽŋɛ a zẽ'am ka sose ẽ yetı,ẽŋa bia n boe mĩ tı a ki,a wa'am wa botı a yẽ ĩmã'asʊm.

48Tı Azezi yele ẽ yetı:«Ya sãn ka yẽ bõn-yãlma,la yel-kırsı,ya ka bɔ'ɔrı mam sıra.»

49Tı naba tõntõn-kɛ'ɛma la yele ẽ yetı:«M Zuudãana,wa'am tɔtɔ tı m bia la nãn ka ki.»

50Tı Azezi yele ẽ yetı:«Sẽŋɛ,fʊ bia la yeege mɛ.» Tı bʊraa la daan bɔ Azezi yetɔga la sıra,kulla.

51La ẽn boe sore kulla la,tı a tõntõnıba tʊ'ʊsɛ ẽ,yele ẽ yetı:«Fʊ bia la yeege mɛ.»

52Tı a soke ba tı:«Wakat-kãna tı la sõı?» Tı ba lerge ẽ yetı:«Zaam wʊntɛɛŋa karf-ayıla tı a ɔɔrɔ la basɛ ẽ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

53Tı a sɔ la bãŋɛ tı la de la wakat-ẽŋa tı Azezi yele ẽŋa tı a bia la yeege mɛ na.Tı ẽŋa la a yir-dõma wuu bɔ Azezi sıra.

54Ẽna de la bõn-yãlma bʊyi dãana tı Azezi ẽŋɛ Galile,ẽn daan ze'ele Zude lebe Galile la.

Azã 5

Azezi botı kɔɔrŋɔ yẽ ĩmã'asʊm

1Bɛla poorʊm, Azezi sẽŋɛ la Zerizalɛm tı a ka di Zifdõma kibsa.

2La kʊlga n daan boe Zerizalɛm tı a yʊ'ʊrɛ la Ebre yetɔga dɛna Betɛsda,a lɛm na piisi zanõrɛ,tı põnsı banuu bɔna mĩ.

3Tı bã'adõma zozo'e daan gã põnsı la tẽŋa,fɔɔsı la wɔbsı,la kɔɔrnɔ.[Ba daan gu'ura la ko'om na sãn wa dãmɛ.

4Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ malɛka n daan sigri kʊlga la pʊam wakat-wakatɛ dãmna ko'om na.La malɛka la sãn dãmɛ ko'om na,nẽr-sɛka n dẽŋɛ sige ko'om na pʊam,a yẽtı ĩmã'asʊm mɛ,baa bã'a-sɛka n tarı ẽ.]

5La bʊraa ayıla n daan boe mĩ tı bã'a tara ẽ yʊʊma pitã la anii.

6Tı Azezi yẽ ẽ gãı,bãŋɛ tı a bẽ yuuge mɛ,yele ẽ yetı:«Fʊ boorı tı fʊ yẽ ĩmã'asʊm?»

7Tı bã'ara la lerge ẽ yetı:«Zuudãana,mam ka tara nẽra tı ko'om na sãn wa dãmɛ tı a wʊn yõkɛ mam basɛ kʊlga la pʊam.Mam sãn yetı m sige,ayẽma n dẽŋɛ mam sige.»

8Tı Azezi yele ẽ yetı:«Isge,dıkɛ fʊ bõn-gã'ala sẽŋɛ.»

9Bilam zẽ'am tı bʊraa la daan yẽ ĩmã'asʊm,dıkɛ a bõn-gã'ala sẽnna.La daar-ẽŋa daan de la Zifdõma vo'osgo daarɛ.

10Bɛla tı Zifdõma nẽŋadõma yele bʊraa la n yẽ ĩmã'asʊm na yetı:«La de la vo'osgo daarɛ,la sisri mɛ tı fʊ tʊ bõn-gã'ala.»

11Tı a lerge ba yetı:«Sɛka n botı mam yẽ ĩmã'asʊm na,yele mam tı m dıkɛ m bõn-gã'ala sẽŋɛ.»

12Tı ba soke ẽ yetı:«Nẽr-kãna n yele fõn yetı,fʊ dıkɛ fʊ bõn-gã'ala sẽŋɛ?»

13Tı sɛka n yẽ ĩmã'asʊm na ka mina ẽn de sɛka,se'ere n soe la,Azezi daan kẽ la nẽr-kʊʊŋɔ n boe bilam na pʊam fõrgɛ.

14Bɛla poorʊm tı Azezi yẽ bʊraa la Wẽnde-kãtʊm na, yele ẽ yetı: «Bısɛ, fʊ yẽ ĩmã'asʊm. Da le tõm tõon-be'ero, tı sɛla n de be'em gãnna bɛla da paagɛ fɔ.»

15Tı bʊraa la sẽŋɛ ka yele Zifdõma nẽŋadõma la,tı nẽr-sɛka n botı ẽŋa yẽ ĩmã'asʊm na de la Azezi.

16Tı ba daan ɛɛra tı ba nãmsɛ Azezi,ẽn botı kɔɔrŋɔ yẽ ĩmã'asʊm vo'osgo daarɛ la ĩyã.

Nawẽnnɛ Dayʊa Azezi tarı a Sɔ nõorɛ mɛ

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Tı Azezi yele ba yetı: «Mam Sɔ tõnnı mɛ wa paam nãnannɛ wã, tı mam mẽ tõnna.»

18Tı Zifdõma nẽŋadõma daan malın ɛɛra tı ba kʊ ẽ,la dagı ẽn sã'am vo'osgo daarɛ sisgo la mã'a ĩyã,la de la ẽn ken wi'ira Nawẽnnɛ tı ẽŋa Sɔ,ıta a mẽŋa wʊ Nawẽnnɛ na ĩyã.

19Tı Azezi yele ba yetı: «Mam yetı ya la sıra sıra, tı Dayʊa la ka tã ıta sɛla sɛla la a mẽŋa nõorɛ. A ıtı la ẽn yẽ tı a Sɔ ıtı se'em na. Sɔ la n ıtı se'em na, a Dayʊa la mẽ ıtı la bɛla mẽŋa.

20Se'ere n soe la,Sɔ la nõŋɛ a Dayʊa la mɛ,pa'alɛ ẽ sɛla wuu tı ẽŋa mẽŋa ıtı,la a wʊn pa'alɛ ẽ na tõon-kãra n gãnnı bãna wã tı la di'ige ya.

21La wʊ Sɔ la n vo'orı kũm bɔ'ɔra ba vɔm na,Dayʊa la mẽ bɔ'ɔra sɛba tı a boorı vɔm na bɛla.

22La Sɔ la ka diti nẽra nẽra sarıya,a basɛ sarıyadia la wuu bɔ la a Dayʊa la,

23tı nẽrba wuu wʊn nã'asra Dayʊa la,wʊ ba nã'asrı a Sɔ la se'em na.La sɛka n ka nã'asrı Dayʊa la,a ka nã'asrı Sɔ la n tõm ẽ na.

24Mam yetı ya la sıra sıra, tı sɛka n selse mam yetɔga dee bɔ sɛka n tõm mam na sıra, a tarı la vɔm n ka ba'asrı. La ba kãn di a sarıya. La a yese la kũm pʊam tara vɔm n ka ba'asrı.

25Mam yetı ya la sıra sıra,tı wakatɛ sẽm mɛ,la a paam mɛ,tı sɛba n ka tarı vɔm na wʊn wõm Nawẽnnɛ Dayʊa la kõa,la sɛba n wõm na wʊn vɔa.

26Se'ere n soe la,Sɔ Nawẽnnɛ n tarı vɔm a mẽŋa bɔ'ɔra se'em na,a bɔ a Dayʊa la mẽ vɔm na bɛla,tı a tara bɔ'ɔra.

27La a bɔ ẽ nõorɛ mɛ tı a dita sarıya,ẽn de Nẽrsaala Dayʊa la ĩyã.

28Da basɛ-ya tı mam n tɔgɛ se'em na di'ige ya,se'ere n soe la,wakatɛ sẽm mɛ tı sɛba wuu n boe yɔɔm wʊn wõm a kõa,

29vo'oge ze'ele yɔɔrɔ pʊam yese.Tı sɛba n ẽŋɛ sõŋa yẽ vɔm Nawẽnnɛ zẽ'am,la sɛba n ẽŋɛ be'em,a wʊn di ba sarıya.

30Mam ka tã wʊn ẽŋɛ sɛla sɛla la m mẽŋa nõorɛ. Mam diti sarıya wʊ mam n wõm se'em Nawẽnnɛ zẽ'am na. La mam sarıyadia masɛ mɛ. Se'ere n soe la, mam ka eerı tı m ẽŋɛ mam mẽŋa n boorı se'em, la de la sɛka n tõm mam na n boorı se'em.

31Mam sãn bɔ m mẽŋa kaseto, a kãn dɛna kaseto asıra.

32La nẽra ayẽma n boe bɔ'ɔra mam kaseto,la mam mi tı a kaseto la tı a bɔ'ɔrı mam yelle la de la sıra.

33La yãma tõm nẽra mɛ Azã zẽ'am,tı a tɔgɛ sıra kaseto bɔ ya.

34Sãn dɛna mam,mam kaseto ka ze'etı nẽrsaala zẽ'am,la mam yele bɛla tı ya tã'agɛ yẽ la fãarɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Azã daan ãn wʊ fɪtla n laŋɛ nẽegɛ,la yãma daan sakɛ mɛ tɪ ya ẽŋɛ sũ-yẽlga wakatɛ fẽe mã'a la a peelem na.

36La mam tarɪ kaseto mɛ gãnna Azã dẽnnɛ na.La de la tõon-sɛba tɪ mam Sɔ bɔ mam tɪ m tõm na,tõon-bãma tɪ mam tõnnɪ na n bɔ'ɔrɪ mam kaseto pa'ala tɪ mam Sɔ Nawẽnnɛ n tõm mam.

37La mam Sɔ la n tõm mam na bɔ'ɔrɪ mam kaseto mɛ.Yãma nãn ka wõm a kõa,la ya nãn ka yẽ ẽ.

38La a yetɔga la ka boe ya sũure pʊam,bɛla n soe tɪ ya ka bɔ sɛka tɪ a tõm na sɪra.

39Yan eerɪ tɪ ya bãŋɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ yetɔga la võorɛ la,ya tẽ'esɛ tɪ ya wʊn yẽ la vɔm n ka ba'asrɪ a pʊam.La de la gõn-ẽŋa n tɔgrɪ mam yelle.

40La ya ka boorɪ tɪ ya wa'am mam zẽ'am wa yẽ vɔm na.

41Mam ka eerɪ nã'asgɔ nẽrsaalba zẽ'am.

42La mam mi ya,mam mi tɪ ya ka nõŋɛ Nawẽnnɛ.

43Mam wa'am na m Sɔ yʊ'ʊrɛ,tɪ ya ka to'oge mam.La ayẽma sãn wa'am na a mẽŋa yʊ'ʊrɛ,ẽŋa tɪ ya to'orɪ.

44Yãma to'osrɪ la pẽka taaba zẽ'am,dee ka ɛɛra pẽka n ze'etɪ Nawẽnnɛ ayɪla mã'a zẽ'am.Yãma wʊn ẽŋɛ la wãne bɔ mam sɪra?

45Da tẽ'esɛ-ya tɪ mam n wʊn yetɪ ya ka tarɪ bʊʊrɔ mam Sɔ la zẽ'am,la de la Amoyisi n wʊn yetɪ ya ka tarɪ bʊʊrɔ,ẽŋa tɪ ya te'ege.

46Ya sãn bɔ nɪ Amoyisi sɪra,ya wʊn bɔ mam mẽ sɪra mɛ,se'ere n soe la,a gʊlsɛ mam yelle mɛ.

47La ya sãn ka bɔ ẽŋa n gʊlsɛ bõn-sɛba la sɪra,ya wʊn ẽŋɛ la wãne bɔ mam yetɔga la sɪra?»

Azã 6

Azezi bɔ nẽr-kʊʊŋɔ dia

(Amatie 14:13-21, Amarkɪ 6:30-44, Aluki 9:10-17)

1Bɛla poorʊm, Azezi daan sẽŋɛ la Galile mõgrɛ tɪ ba ken wi'ira tɪ Tiberiadɪ mõgrɛ la doone.

2Tɪ nẽr-kʊʊŋɔ doose ẽ,ban yẽ tɪ a tõnnɪ tõon-yãlma botɪ bã'adõma yẽta ĩmã'asʊm na ĩyã.

3Tɪ Azezi la a karẽnbiisi zom tãŋa zuo ka zẽa.

4La Zifdõma kibsa n de Zɔɔg-basɛ la daan lɛm mɛ.

5Tɪ Azezi zẽkɛ zuugo yẽ nẽr-kʊʊŋɔ n sẽm a zẽ'am,tɪ a soke Afilipi yetɪ:«Tɪ wʊn yẽ dia la bɛ da bɔ nẽr-bãna wã tɪ ba di?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6A daan yele wãna tı a di la a yɛm bısɛ, bẽm ĩyã, a mẽŋa daan põn mina ẽŋa n wʊn ẽŋɛ se'em mɛ.

7Tı Afilipi lerge ẽ yetı:«Baa tı sãn da dia lig-kõba kɔbsyi,la ka tã wʊn seke tı nẽra woo to'oge fẽfẽe.»

8Tı Azezi karẽnbia ayıla yʊ'ʊrɛ n de A'ãndre n de Asimõ-pıyɛɛrı yıbga yele ẽ yetı:

9«Budibla n boe kalam tara borborı banuu,la zũn-pıgsı bayi.La bãna de la bẽm,tı tı wʊn dıkɛ bɔ nẽrba n zo'oge wãna?»

10Tı Azezi yetı: «Basɛ-ya tı nẽrba la zĩ'ire.» La mõogɔ n daan boe zẽ'e-ẽŋa zo'oge. Tı ba zĩ'ire, la bʊraası kãllɛ daan de wʊ tʊsanuu.

11Tı Azezi to'oge borborı la pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,dee pʊı bɔ nẽrba la n zĩ la,la a daan ken ẽŋɛ zũma la mẽ na bɛla.Tı nẽra woo to'oge ẽn boorı se'em di tıgɛ.

12La ban daan di tıgɛ la, tı Azezi yele a karẽnbiisi la yetı: «Lagsɛ-ya borbor-gito la n deege la, tı sɛla da sã'am.»

13Tı ba lagsɛ borborı banuu la tı ba di deege la gito,tı ba pırɛ pıtɔ pia la ayi.

14Nẽrba la n yẽ Azezi n ẽŋɛ bõn-yãlma la,tı ba yetı:«Ẽna wã sırı de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa la tı ba yetı a sẽm dũnia zuo la.»

15La Azezi daan bãŋɛ mɛ tı ba boorı tı ba pẽrgɛ ẽŋa mɛ tı a di na'am,tı a lebe sẽŋɛ tãŋa la zuo ẽŋa ayıla mã'a.

Azezi sẽnnı ko'om zuo

(Amatie 14:22-33, Amarkı 6:45-52)

16Tı zaanõorɛ daan paagɛ, tı Azezi karẽnbiisi la sige mõgrʊm,

17ka kẽ õorŋɔ pãrgra ko'om na wɛ'ɛsa Kapɛrnaʊm,mõgrɛ la ke bɔba.Tı wẽnnɛ daan sobe,dee tı Azezi nãn ka sẽŋɛ ba zẽ'am.

18Tı kʊseb-kãtɛ vugra tı ko'om na wẽ'era ke'enke'em.

19Tı ba sẽŋɛ masɛ wʊ kilomẽtrı anuu bıı kilomẽtrı ayoobı,yẽ tı Azezi sẽnnı ko'om na zuo lɛnna õorŋɔ la,tı dabeem yõkɛ ba.

20Tı Azezi yele ba yetı:«La de la mam.Da zoe-ya dabeem.»

21Tı ba bɔɔra tı a kẽ õorŋɔ la pʊam.Tı õorŋɔ la darɛ paagɛ zẽ'e-sɛka tı ba we'esı la.

Azezi de la dia n bɔ'ɔrı vɔm

22Tı beere daan wiige, tı nẽr-sɛba n weege mõgrɛ la doone ke bɔba la bãŋɛ tı õorŋɔ ayıla mã'a n zaam boe. La ba yẽ tı Azezi ka kẽ õorŋɔ la pʊam la a karẽnbiisi la, a karẽnbiisi la mã'a n fõrgɛ.

23Tı õornɔ basɛba ze'ele Tiberiadı wa'am wa lɛm zẽ'e-sɛka tı Zuudãana Azezi daan pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ dia la ĩyã,dee tı ba di la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24La nẽr-kʊʊŋɔ la n yẽ tɪ Azezi,la a karẽnbiisi la ka boe zẽ'e-ẽŋa la,tɪ ba kẽ õornɔ sẽŋɛ Kapɛrnaʊm tɪ ba ka ɛ ẽ.

25La ba daan sẽŋɛ ka yẽ Azezi la mõgrɛ la doone ke bɔba, soke ẽ yetɪ: «Karẽnsãama, wãne mã'a tɪ fõn wa'am kalam?»

26Tɪ a lerge ba yetɪ:«Mam yetɪ ya la sɪra sɪra,tɪ yan eerɪ mam na,dagɪ tɪ ya bãŋɛ la mam bõn-yãlma la võorɛ,la de la yan di tɪgɛ la ĩyã.

27Da tõnna-ya dia n wʊn sã'am ĩyã,tõnna-ya di-sɛba n bɔ'ɔrɪ vɔm n ka ba'asrɪ ĩyã,Nẽrsaala Dayʊa n wʊn bɔ ya vɔm ẽŋa.Se'ere n soe la,la de la ẽŋa tɪ Nawẽnnɛ n de Sɔ la bɔ ẽ a nõorɛ.»

28Tɪ ba soke Azezi yetɪ:«Tɪ wʊn ẽŋɛ la wãne tõm tõon-sɛba tɪ Nawẽnnɛ boorɪ?»

29Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«Tõon-sɛka tɪ Nawẽnnɛ boorɪ tɪ ya tõm,de la ya sakɛ sɛka tɪ a tõm na.»

30Tɪ ba yele ẽ yetɪ:«Tõon-yãlma kãna tɪ fõn wʊn ẽŋɛ tɪ tõma yẽ,bɔ fʊ sɪra?Tõon-kãna tɪ fõn wʊn tõm?

31Tɪ yaabdõma yʊʊn di la dia tɪ ba wi'iri tɪ mannɪ weem,wʊ lan gʊlsɛ se'em na,a yʊʊn bɔ ba la dia n ze'ele Nawẽnnɛ yire,tɪ ba di.»

32Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«Mam yetɪ ya la asɪra,tɪ la dagɪ Amoyisi n yʊʊn bɔ ya dia n ze'ele Nawẽnnɛ yire la,la de la mam Sɔ Nawẽnnɛ n bɔ'ɔrɪ ya dia sɪra sɪra n ze'ele Nawẽnnɛ yire.

33Dia sɪra sɪra tɪ Nawẽnnɛ bɔ ya la,de la sɛka n ze'ele Nawẽnnɛ yire sige dũnia bɔ'ɔra nẽrba vɔm na.»

34Tɪ ba yele ẽ yetɪ:«Zuudãana,bɔ'ɔra tɔ di-ẽŋa daarɛ woo.»

35Tɪ Azezi lerge ba yetɪ: «Mam n de dia n bɔ'ɔrɪ vɔm na. Nẽr-sɛka woo n sẽm mam zẽ'am, kɔm kãn malɪn yõkɛ ẽ, la sɛka n bɔ mam sɪra, koyũuro kãn malɪn tara ẽ.

36La mam yele yãma mɛ,tɪ ya yẽ mam mɛ,la ya ka bɔ mam sɪra.

37Sɛba wuu tɪ mam Sɔ Nawẽnnɛ bɔ'ɔrɪ mam,sẽm mam zẽ'am mɛ.La sɛka n sẽm mam zẽ'am,mam kãn dige nẽra baa ayɪla basɛ.

38Se'ere n soe la,mam ka ze'ele Nawẽnnɛ yire sigum tɪ m ẽŋɛ mam n boorɪ se'em,mam sigum tɪ m tõm na sɛka n tõm mam na n boorɪ se'em.

39La sɛka n tõm mam na n boorɪ se'em de la m da botɪ nẽr-sɛba wuu tɪ a bɔ mam na baa ayɪla sã'am,la de la m vo'oge ba wuu dũnia ba'asgɔ daarɛ.

40Mam Sɔ la n tõm mam na n boorɪ se'em de la sɛka woo n yẽ a Dayʊa la,dee bɔ ẽ sɪra wʊn yẽ vɔm n ka ba'asrɪ.Mam wʊn vo'oge ẽ dũnia ba'asgɔ daarɛ.»

41Tɪ Zifdõma yõnna Azezi, ẽn yetɪ, ẽŋa n de dia n ze'ele Nawẽnnɛ yire sigum na ĩyã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

42Tı ba daan yɛta taaba yetı:«Bʊra-ẽna dagı Azozɛfʊ bia Azezi,sɛka tı tõma mi a sɔ,la a ma la?La bẽm tı a yetı,ẽŋa ze'ele la Nawẽnnɛ yire?»

43Tı Azezi yele ba yetı:«Da yõnna-ya.

44Nẽra ka tã wʊn wa'am mam zẽ'am tı la sãn dagna mam Sɔ n tõm mam na n tarı ẽ wa'am.La mam n wʊn vo'oge ẽ dũnia ba'asgɔ daarɛ.

45La gʊlsɛ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba gõnnɔ pʊam yetı:‹Nawẽnnɛ n wʊn pa'alɛ ba wuu.› La sɛka woo n selse mam Sɔ la,dee to'oge a pa'algɔ la,sẽm mam zẽ'am mɛ.

46Nẽra nãn ka yẽ Sɔ Nawẽnnɛ,sãn dagna sɛka n ze'ele a zẽ'am na mã'a n yẽ ẽ.

47Mam yetı ya la asıra,tı sɛka n bɔ mam sıra tarı la vɔm n ka ba'asrı.

48Mam n de dia n bɔ'ɔrı vɔm na.

49Yãma yaabdõma yʊʊn di mannı mɛ weego pʊam,la ba ki mɛ.

50La di-sɛka n ze'ele Nawẽnnɛ yire sigum na,de la dia tı nẽr-sɛka n di kãn ki.

51Mam n de di-sɛka n bɔ'ɔrı vɔm n ze'ele Nawẽnnɛ yire sigum,tı nẽra sãn di di-ẽna,a wʊn vɔa wakatɛ wuu.La di-sɛka tı mam wʊn bɔ dũnia dõma tı ba yẽ vɔm na,de la mam ĩyã.»

52Tı Zifdõma la wẽ'era nõke'ene la taaba yetı: «Nẽr-ẽna wã wʊn ẽŋɛ la wãne bɔ tõma a ĩyã tı tõma di?»

53Tı Azezi yele ba yetı:«Mam yetı ya la sıra sıra,tı ya sãn ka di Nẽrsaala Dayʊa la ĩyã,la ya sãn ka yũ a zıum,ya ka tarı vɔm na ya pʊam.

54Sɛka n diti mam ĩyã dee yũura mam zıum tarı la vɔm n ka ba'asrı,la mam wʊn vo'oge ẽ dũnia ba'asgɔ daarɛ.

55Se'ere n soe la,mam ĩyã de la dia mẽŋa mẽŋa,la mam zıum de la bõn-yũula mẽŋa mẽŋa.

56Sɛka n diti mam ĩyã,dee yũura mam zıum boe la mam mɛ,tı mam bɔna la ẽ.

57Mam Sɔ n tõm mam na,de la vɔm dãana,ẽŋa ĩyã tı mam tara vɔm,bɛla,sɛka n diti mam ĩyã mẽ wʊn vɔa mam ĩyã.

58Ẽna de la dia n ze'ele Nawẽnnɛ yire sigum,a ka ãn wʊ di-sɛka tı ya yaabdõma yʊʊn di ki la.Sɛka n di di-ẽna wʊn vɔa wakatɛ wuu.»

59Azezi n daan zãsnı nẽrba Kapɛrnaʊm wẽndeego la pʊam na,tı a tɔgɛ yetɔg-bãna.

60La a karẽnbiisi basɛba zozo'e n daan wõm bɛla la, tı ba yele taaba yetı: «Yetɔg-ẽna to'ore tɔ mɛ, ãne n wʊn tã'agɛ sakɛ yetɔg-ẽna wã?»

61Tı Azezi bãŋɛ tı a karẽnbiisi la yõnnı mɛ bõn-ẽna yelle,tı a yele ba yetı:«Bõn-ẽna botı yãma lɛbra la poorʊm kãn le doose mam?

62La ya sãn yẽ tı Nẽrsaala Dayʊa la zonnı ẽn daan boe zẽ'a na,ya wʊn ẽŋɛ la wãne?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

63La de la Nawẽnnɛ Sıa n bɔ'ɔrı vɔm na,nẽrsaala ka tã wʊn ẽŋɛ sɛla sɛla.Yetɔg-sɛba tı mam tɔgɛ bɔ ya la,ze'ele la Nawẽnnɛ Sıa zẽ'am bɔ'ɔra vɔm.

64La basɛba n boe ya tẽŋasʊka ka bɔ mam sıra.» Se'ere n soe tı Azezi yele bɛla la,a daan dẽŋɛ bãŋɛ mɛ halı pɔspɔsı sɛba n kãn bɔ ẽŋa sıra,la sɛka n wʊn pa'alɛ tı ba yõkɛ ẽŋa.

65Tı a le yele ba yetı:«Bɛla n soe tı mam yetı,nẽra ka tã wʊn wa'am mam zẽ'am,tı la sãn dagna mam Sɔ la n bɔ ẽ sore.»

66Azezi n tɔgɛ bɛla la poorʊm, a karẽnbiisi la zozo'e basɛ ẽ mɛ dee fõrgɛ ka le doose ẽ.

67Tı Azezi soke a karẽnbiisi pia la ayi la yetı:«Yãma mẽ boorı tı ya basɛ mam dee fõrgɛ mɛ bıı?»

68Tı Asimõ-pıyɛɛrı lerge ẽ yetı:«Zuudãana,tõma wʊn basɛ fõn dee sẽŋɛ la ãn zẽ'am?Fõn tarı la yetɔga n bɔ'ɔrı vɔm n ka ba'asrı.

69La tõma bɔ sıra mɛ dee bãŋɛ tı fõn de la Pʊpeelem Dãana tı Nawẽnnɛ tõm.»

70Tı Azezi lerge ba yetı:«Mam n looge yãma pia la ayi la.La ya nẽra ayıla de la Asũtãana nẽra.»

71A daan tɔgrı la Asimõ bia Azudaası Iskariyo yelle.Se'ere n soe la,ẽŋa n daan de a karẽnbiisi pia la ayi la nẽra ayıla n wʊn wa pa'alɛ tı ba yõkɛ ẽ.

Azã 7

Azezi yıbsı ka bɔ ẽ sıra

1Bɛla poorʊm, Azezi daan gilgri la Galile, a ka boorı tı a gilge Zude, Zifdõma nẽŋadõma n eerı ẽ tı ba kʊ la ĩyã.

2Tı Zifdõma põnsı kibsa daan lɛm,

3tı Azezi yıbsı yele ẽ yetı:«Basɛ kalam dee sẽŋɛ Zude tı fʊ karẽnbiisi mẽ yẽ fʊ tõoma la tı fʊ tõnnı na.

4Se'ere n soe la,nẽra sãn bɔɔra tı nẽrba bãŋɛ ẽ,a ka sʊgrı a tõoma.Fõn tõnnı tõon-bãna wã,botı nẽrba wuu bãŋɛ fɔ.»

5La a yıbsı la daan ka bɔ ẽ sıra.

6Tı Azezi yele ba yetı:«Mam wakatɛ nãn ka paagɛ,la wakatɛ woo ãn sõŋa mɛ bɔ yãma.

7Dũnia dõma kãn tã'agɛ sise yãma,la ba sisri mam mɛ,mam n tɔgrı pa'ala tı ba tõoma de la be'em na ĩyã.

8Yãma sẽŋɛ kibsa la,tı mam nãn kãn sẽŋɛ,se'ere n soe la,mam wakatɛ nãn ka paagɛ.»

9A yele ba bɛla dee weege la Galile.

Azezi boe la põnsı kibsa

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10La a yıbsı la n daan sẽŋɛ kibsa la, a mẽ sẽŋɛ mɛ, la a ka botı nẽrba yẽ ẽ.

11Tı Zifdõma nẽŋadõma ɛɛra ẽ kibsa la pʊam,sɔkra yetı:«A boe la bɛ?»

12Tı nẽrba waasna tɔgra a yelle nẽr-kʊʊŋɔ la pʊam zozo'e,tı sɛba yetı:«A de la nẽr-sõŋɔ»,tı basɛba yetı:«Ayɛı,a pã'asrı la nẽrba.»

13La nẽra nẽra daan ka saagɛ tɔgɛ a yelle nẽrba la zẽ'am,ban zotı Zifdõma nẽŋadõma la ĩyã.

14La kibsa la daan paagɛ la pʊsʊka, tı Azezi kẽ Wẽnde-kãtʊm na zãsna nẽrba.

15Tı la di'ige Zifdõma,tı ba yetı:«Bʊra-ẽna ẽŋɛ la wãne mina Nawẽnnɛ gõŋɔ sõŋa,dee ka yẽ zãsŋɔ?»

16Tı Azezi yele ba yetı:«Mam zãsŋɔ la ka ze'ele mam mẽŋa zẽ'am,la ze'ele la sɛka n tõm mam na zẽ'am.

17Nẽra sãn bɔɔra tı a ẽŋɛ Nawẽnnɛ n boorı se'em,a wʊn bãŋɛ zãsŋɔ la sãn ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am,bıı mam sãn tɔgra la mam mẽŋa pãŋa.

18Nẽr-sɛka n tɔgrı la a mẽŋa pãŋa,eerı la a mẽŋa pẽka.La nẽr-sɛka n eerı sɛka n tõm ẽ na pẽka,ẽŋa de la sıra dãana,la sɛla n ka masɛ ka boe a pʊam.

19Amoyisi n bɔ ya lɔɔ la,dagı bɛla?La ya nẽra nẽra ka ıtı lɔɔ la n yele se'em na.Bẽm tı ya ɛɛra mam tı ya kʊ?»

20Tı nẽr-kʊʊŋɔ la lerge ẽ yetı:«Kʊlkã'arga n dolı fo!Ãn eerı fʊ tı a kʊ?»

21Tı Azezi lerge ba yetı:«Mam daan tõm tõon-yãlma ayıla mɛ,tı la di'ige ya.

22Amoyisi n yʊʊn bɔ ya nõorɛ yetı,ya wãta ya budimto.La,la dagı Amoyisi n pɔsɛ ẽŋɛ bɛla,la de la tı sɔ-yaabdõma.La yãma wãtı mɛ baa vo'osgo daarɛ.

23Yãma sãn wãta ya budimto vo'osgo daarɛ tı la ka sã'am Amoyisi lɔɔ la,bẽm tı yãma sũnsõa yĩige la mam,mam n daan botı bʊraa la yẽ ĩmã'asʊm vo'osgo daarɛ la ĩyã.

24Da kãn dıkɛ-ya nini n yẽ se'em mõŋɛ nẽra bʊʊrɔ,bɔ-ya bʊʊrɔ wʊ lan masɛ se'em na.»

25Tı Zerizalɛm nẽrba basɛba soke yetı: «Dagı bʊra-ẽna tı ba eerı tı ba kʊ la?

26Bısɛ-ya,a tɔgrı la nẽr-kʊʊŋɔ pʊam,dee tı ba ka yele ẽ se'ere.Nẽŋadõma la na'an bãŋɛ mɛ tı a de la Krisi tı Nawẽnnɛ tõm na bıı?

27Tõma mi bʊra-ẽna n ze'ele zẽ'a,la Krisi la sãn wa sẽna,nẽra kãn bãŋɛ ẽn ze'ele zẽ'a.»

28Bɛla tı a Azezi daan tɔgɛ ke'enke'em ẽn zãsnı nẽrba Wẽnde-kãtʊm na yetı: «Ya tẽ'esɛ tı ya mi mam mɛ dee bãŋɛ mam n ze'ele zẽ'a, la mam ka wa'am na m mẽŋa nõorɛ. La sɛka n tõm mam na de la sıra dãana, yãma ka mi ẽ.

29La mam nõo mi ẽ,se'ere n soe la,mam ze'ele la ẽŋa zẽ'am,ẽŋa n tõm mam.»

30Tı ba ɛɛra sore tı ba yõkɛ ẽ,la nẽra nẽra ka kalʊm ẽ,se'ere n soe la,a wakatɛ daan nãn ka paagɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31La nẽr-kʊʊŋɔ la nẽrba zozo'e daan bɔ ẽ sɪra mɛ,dee yɛta tɪ:«Krisi la sãn wa wa'am,a kãn yãŋɛ ẽŋɛ bõn-yãlma gãnna bʊra-ẽna n ẽŋɛ wã.»

Farisi dõma tõm nẽrba tɪ ba yõkɛ Azezi

32Tɪ Farisi dõma wõm nẽrba la n waasnɪ Azezi yelle, tɪ bãma la Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma tõm gu'urba tɪ ba ka yõkɛ Azezi.

33Tɪ Azezi yele yetɪ: «Mam wʊn ken bɔna la ya la wakatɛ fẽe, dee lebe sɛka n tõm mam na zẽ'am.

34Ya wʊn ɛɛra mam,la ya kãn yẽ mam,la mam n boe zẽ'a na,ya kãn tã'agɛ wa'am bilam.»

35Bɛla tɪ Zifdõma yele taaba yetɪ:«Bʊra-ẽna wʊn wa sẽŋɛ la bɛ tɪ tõma kãn yẽ ẽ?A yetɪ a sẽŋɛ la Zifdõma n wɪrgɛ bɔna Grɛkɪdõma tẽŋasʊka la zẽ'am,ka zãsʊm Grɛkɪdõma bɪɪ?

36Yetɔg-ẽna wã võorɛ de la bẽm tɪ a yetɪ:‹Ya wʊn ɛɛra mam,la ya kãn yẽ mam,la mam n boe zẽ'a na,ya kãn tã'agɛ wa'am bilam?› »

Nawẽnnɛ Sɪa n bɔ'ɔrɪ vɔm

37La kibsa la ba'asgɔ daarɛ n de a dabs-kãtɛ daarɛ, tɪ Azezi daan isge ze'ele tɔgra ke'enke'em yetɪ: «Koyũuro sãn tara nẽr-sɛka, a wa'am mam zẽ'am wa yũ.

38Nẽr-sɛka n bɔ mam sɪra,ko'om n bɔ'ɔrɪ vɔm wʊn bulla a pʊam,wʊ Nawẽnnɛ gõŋɔ n yele se'em na.»

39Azezi n yele bɛla la,la de la Nawẽnnɛ Sɪa tɪ sɛba n bɔ'ɔrɪ ẽ sɪra la wʊn wa to'oge.Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ daan nãn ka bɔ a Sɪa la,Azezi n daan nãn ka yẽ a na'am pãŋa la ĩyã.

Nẽrba la welse mɛ Azezi ĩyã

40Nẽr-kʊʊŋɔ la n wõm yetɔg-bãna la, tɪ basɛba yetɪ: «Ẽna sɪrɪ de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa la.»

41Tɪ basɛba yetɪ:«Ẽna de la Krisi la.» Tɪ basɛba daan yetɪ:«Krisi la wʊn ze'ele la Galile bɪɪ?

42Nawẽnnɛ gõŋɔ la yele tɪ Krisi la wʊn dɛna la naba Adavidi yɪŋa,a wʊn ze'ele la Bɛtelɛm,tẽn-sɛka tɪ Adavidi yʊʊn boe la.»

43Bɛla tɪ welgre wa'am nẽrba la pʊam Azezi ĩyã.

44Tɪ ba nẽrba basɛba daan bɔɔra tɪ ba yõkɛ ẽ,la nẽra nẽra ka kalʊm ẽ.

45La gu'urba la tɪ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la Farisi dõma la tõm na lebe ba zẽ'am mɛ, tɪ ba soke ba yetɪ: «Bẽm tɪ ya ka yõkɛ ẽ wa'am?»

46Tɪ ba lerge yetɪ:«Nẽra nãn ka tɔgɛ wʊ bʊra-ẽna wã.»

47Tɪ Farisi dõma la soke ba yetɪ:«A pã'asɛ yãma mẽ yãŋɛ mɛ?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

48Tõma nẽŋadõma nẽra ayıla,bıı Farisi nẽra bɔ ẽ sıra mɛ bıı?

49La de la nẽr-kʊʊŋɔ la n ka mi lɔɔ la,ba wʊn yẽ la kã'a-be'ero.»

50Tı Anikodɛm n de ba nẽra ayıla n daan sẽŋɛ ka yẽ Azezi la,yele ba yetı:

51«Tõma lɔɔ la bɔ sore tı tı mõŋɛ nẽra bʊʊrɔ,dee ka selse ẽ bãŋɛ ẽŋa n ẽŋɛ sɛla?»

52Tı ba lebse yele ẽ yetı:«Fõn mẽ de la Galile nẽra bıı?Ɛ bısɛ,fʊ wʊn bãŋɛ tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa ka ze'etı Galile.» [

53Tı nẽra woo daan kule a yire.

Azã 8

Pɔka n ẽŋɛ yalsı

1La Azezi sẽŋɛ la Oliivi tãŋa zuo.

2Tı beere wiige bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ,tı a le lebe Wẽnde-kãtʊm na,tı nẽrba wuu daan sẽŋɛ a zẽ'am,tı a zẽa zãsna ba.

3Tı lɔɔ karẽnsãandõma,la Farisi dõma tarı pɔka tı ba kuke tı a boe mĩ ıta yalsı wa'am wa botı a ze'ele nẽrba la tẽŋasʊka,

4dee yele Azezi yetı:«Karẽnsãama,tõma kuke la pɔka wã tı a boe mĩ ıta yalsı.

5Amoyisi bɔ tõma nõorɛ lɔɔ gõŋɔ la pʊam yetı,pɔka sãn ẽŋɛ wãna,tı lobe ẽ na kuga kʊ.La fõn yetı bo?»

6Ba yele bɛla tı ba di la a yɛm bısɛ, tã'agɛ dõrɛ ẽ. Tı Azezi suure tara a nu'ubiire gʊlsra tẽŋa.

7Tı ba ken sɔkra ẽ,tı a dɔ'ɔgɛ yele ba yetı:«Sɛka n boe yãma tẽŋasʊka ka tõm tõon-be'ego,a dẽŋɛ dıkɛ kugre lobe ẽ.»

8Dee le suure gʊlsra tẽŋa.

9La ban wõm bɛla la,bõnkɛgsı n dẽŋɛ yese ayıla ayıla,tı ba wuu yese,dee basɛ Azezi mã'a la pɔka la,tı a zɛ a nẽŋam.

10Tı Azezi dɔ'ɔgɛ soke ẽ yetı: «Pɔka, sɛba n yõkɛ fʊ wa'am na bɛɛ? Nẽra nẽra ka di fʊ sarıya sıbgɛ fɔ?»

11Tı pɔka la lerge Azezi yetı:«Ayɛı,Zuudãana.» Tı Azezi yele ẽ yetı:«Mam mẽ kãn di fʊ sarıya.Sẽŋɛ,la da le tõm tõon-be'ero.»]

Azezi de la dũnia peelem

12Tı Azezi le tɔgɛ la nẽrba la yetı: «Mam de la dũnia peelem. Nẽr-sɛka n dolı mam, a kãn malın sẽnna lika pʊam, a wʊn yẽ peelem n bɔ'ɔrı vɔm.»

13Tı Farisi dõma yele ẽ yetı: «Fõn mẽŋa n bɔ'ɔrı fʊ mẽŋa kaseto, la dagı kaseto asıra.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Tı Azezi lerge ba yetı:«Baa mam sãn bɔ'ɔra m mẽŋa kaseto,mam kaseto de la sıra.Se'ere n soe la,mam mi mam n ze'ele zẽ'a wa'am,la mam n we'esı zẽ'a.La yãma ka mi mam n ze'ele zẽ'a,la mam n we'esı zẽ'a.

15Yãma diti sarıya la nẽrsaala n boorı se'em.La mam ka diti nẽra nẽra sarıya.

16La baa mam sãn dita sarıya,mam sarıyadia de la sıra,se'ere n soe la,mam ka de m yıla.La de la mam,la mam Sɔ n tõm mam na.

17La yãma lɔɔ la pʊam la gʊlsɛ yetı:‹Nẽrba bayi kaseto de la sıra.›

18Mam mẽŋa n bɔ'ɔrı m mẽŋa kaseto,la mam Sɔ la n tõm mam na mẽ bɔ'ɔrı mam kaseto mɛ.»

19Tı ba soke ẽ yetı:«Fõn Sɔ la boe la bɛ?» Tı Azezi lerge ba yetı:«Yãma ka mi mam,la ya ka mi mam Sɔ la.Ya sãn mi ni mam,ya wʊn mi ni mam Sɔ la mẽ.»

20Azezi n daan zãsnı nẽrba Wẽnde-kãtʊm na ligri lagsgɔ dagsı zẽ'am na, tı a tɔgɛ yetɔg-bãna. La nẽra nẽra ka yõkɛ ẽ, a wakatɛ n nãn ka paagɛ la ĩyã.

Azezi pa'alɛ ẽŋa n de sɛka

21Tı Azezi le yele ba yetı: «Mam wʊn fõrgɛ mɛ, la ya wʊn ɛ mam koŋe, la ya wʊn ki la ya tõon-be'ero la pʊam. Mam n we'esı zẽ'a na, ya kãn tã'agɛ wa'am bilam.»

22Tı Zifdõma sɔkra taaba yetı:«Ẽn yetı:‹Mam n we'esı zẽ'a na,ya kãn tã'agɛ wa'am bilam› na,a yetı a kʊ la a mẽŋa bıı?»

23Tı Azezi yele ba yetı:«Yãma ze'ele la tẽŋa,la mam ze'ele la saazuum wa'am.Yãma de la dũnia wã nẽrba,la mam dagı dũnia wã nẽra.

24Bɛla ĩyã tı mam yetı,ya wʊn ki la ya tõon-be'ero la pʊam.Se'ere n soe la,ya sãn ka bɔ sıra tı mam de la sɛka tı mam de la,ya wʊn ki la ya tõon-be'ero la pʊam.»

25Tı ba soke ẽ yetı:«Fõn de la ãne?» Tı a lerge ba yetı:«Mam de la sɛka tı mam yetı ya halı pɔspɔsı la.

26Mam tarı nı yɛla zozo'e mɛ n wʊn tɔgɛ yãma yelle,dee di ya sarıya.La sɛka n tõm mam na de la sıra dãana,la sɛla tı mam wõm a zẽ'am n bɛla tı mam tɔgrı bɔ'ɔra dũnia dõma.»

27La ba ka bãŋɛ tı a tɔgrı ba la a Sɔ Nawẽnnɛ yelle.

28Bɛla tı Azezi yele ba yetı:«Ya sãn wa zẽkɛ Nẽrsaala Dayʊa la,ya wʊn bãŋɛ tı mam de la sɛka tı mam de la.La ya wʊn bãŋɛ tı mam ka ıtı sɛla sɛla la m mẽŋa nõorɛ,mam Sɔ Nawẽnnɛ n pa'alɛ mam se'em na mã'a tı mam tɔgrı.

29La sɛka n tõm mam na boe la mam mɛ,a ka basɛ mam m yıla,se'ere n soe la,mam ıtı la sɛla n ãn a sũure yẽlʊm daarɛ woo.»

30Ẽn tɔgɛ bɛla la,tı nẽrba zozo'e bɔ ẽ sıra.

Sıra wʊn to'oge ya basɛ

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Tı Azezi yele Zifdõma sɛba n daan bɔ ẽ sıra la yetı: «Ya sãn sakra mam yetɔga la ka basɛ, ya sırı de la mam karẽnbiisi.

32La ya wʊn bãŋɛ sıra,la sıra la wʊn to'oge ya basɛ.»

33Tı nẽrba la lerge ẽ yetı:«Tõma de la Abraham yısı,tõma ka de nẽra nẽra yamsı.La wãne tı fõn yetı,tı wʊn to'oge tı mẽŋa?»

34Tı Azezi lerge ba yetı:«Mam yetı ya la sıra sıra,tı nẽr-sɛka woo n tõnnı tõon-be'ero de la tõon-be'ero yamŋa.

35Yamŋa dagı yire la nẽra wakatɛ wuu,la yire la dayʊa de la yire la nẽra wakatɛ wuu.

36Bɛla ĩyã,Nawẽnnɛ Dayʊa la sãn to'oge ya basɛ,ya sırı to'oge ya mẽŋa.

37Mam mi tı ya de la Abraham yısı.La yãma eerı mam mɛ tı ya kʊ,yãma n ka to'orı mam yetɔga la ĩyã.

38Mam tɔgrı la sɛla tı mam yẽ m Sɔ zẽ'am na.La yãma mẽ ıtı la sɛla tı ya wõm ya sɔ zẽ'am na.»

39Tı ba lerge ẽ yetı:«Abraham n de tõma sɔ.» Tı Azezi yele ba yetı:«Ya sãn de nı na Abraham kɔma,ya wʊn tõm nı wʊ Abraham n tõm se'em na.

40La yãma eerı mam mɛ lɛɛlɛ wã tı ya kʊ,mam n tɔgɛ yãma sıra la tı mam wõm Nawẽnnɛ zẽ'am na ĩyã.Abraham ka ẽŋɛ bɛla.

41Ya tõnnı na ya sɔ n tõnnı se'em na.» Tı ba yele ẽ yetı:«Tõma dagı tãmpĩiba.Tõma tarı la sɔ ayıla,n de Nawẽnnɛ.»

42Tı Azezi yele ba yetı:«Nawẽnnɛ sãn de nı ya sɔ,ya wʊn nõŋɛ nı mam,se'ere n soe la,mam ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am wa'am.Mam ka wa'am m mẽŋa,ẽŋa n tõm mam.

43Bẽm tı yãma ka wõnna mam yetɔga la võorɛ?La de la yãma n ka boorı tı ya sakɛ mam yetɔga la ĩyã.

44Ya sɔ de la Asũtãana,la ya boorı tı ya ẽŋɛ la ya sɔ la n boorı se'em na.A de la nẽr-kʊʊra halı pĩ'iluŋo.A ka boe sıra pʊam,sıra n ka boe a pʊam na ĩyã.A sãn parna,ẽn ãn se'em n bɛla,se'ere n soe la,a de la põmpɔrma,la põmpɔrŋɔ wuu sɔ.

45La,mam n tɔgrı sıra la ĩyã tı ya ka bɔ'ɔra mam sıra.

46Yãma nẽr-kãna n tã wʊn pa'alɛ tı mam tõm tõon-be'ego?La mam n tɔgrı sıra la,bẽm tı ya ka bɔ'ɔra mam sıra?

47Sɛka n de Nawẽnnɛ nẽra selsrı la Nawẽnnɛ yetɔga.La yãma n dagı Nawẽnnɛ nẽrba la ĩyã,bɛla tı ya ka sɛlsra.»

48Tı Zifdõma la yele ẽ yetı: «Tõma tarı bʊʊrɔ tı tõma yetı, fʊ de la Samaari nẽra, kʊlkã'arga n dolı fo.»

49Tı Azezi lerge ba yetı:«Kʊlkã'arga ka dolı mam,mam nã'asrı la m Sɔ,la yãma ka sakɛ tı ya nã'asra mam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

50Mam ka eerı m mẽŋa nã'asgɔ.Nẽra ayıla n boe n eerı mam nã'asgɔ,dee dita sarıya.

51Mam yetı ya la sıra sıra,tı nẽra sãn sakɛ mam yetɔga,a kãn malın ki.»

52Tı Zifdõma yele ẽ yetı:«Nãnannɛ wã tõma bãŋɛ mɛ tı kʋlkã'arga n sırı dolı fo.Abraham la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la ki mɛ.Tı fõn yetı,nẽra sãn sakɛ fõn yetɔga,a kãn malın ki.

53Fõn gãnnı tõma yaaba Abraham n ki la mɛ bıı?Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la mẽ ki mɛ.Fõn tẽ'esɛ tı fõn de la ãne?»

54Tı Azezi lerge ba yetı:«Mam sãn nã'asra m mẽŋa,mam nã'asgɔ la de la zãŋa.La de la mam Sɔ la n nã'asrı mam,sɛka tı ya wi'iri ya Nawẽnnɛ na.

55La yãma ka mi ẽ.La mam nõo mi ẽ.Mam sãn yetı,mam ka mi ẽ,mam wʋn dɛna la põmpɔrma wʋ yãma la.La mam mi ẽ mɛ,dee sakra a yetɔga.

56Ya sɔ Abraham yʋʋn ẽŋɛ la sũ-yẽlga sırʋm tı a wʋn wa yẽ mam daarɛ la,la a yẽ mɛ,ẽŋɛ sũ-yẽlga.»

57Tı Zifdõma la yele Azezi yetı:«Fõn nãn ka paagɛ yʋʋma pinuu mẽŋa dee yẽ Abraham?»

58Tı Azezi yele ba yetı:«Mam yetı ya la sıra sıra,tı Abraham n yʋʋn nãn ka boe la,mam boe mɛ.»

59Tı ba pĩ'ise kuga tı ba lobe ẽ.Tı Azezi li'ise Wẽnde-kãtʋm na yese.

Azã 9

Azezi botı fʋa yẽta

1La Azezi daan sẽnnı tɔlla mɛ, yẽ bʋraa tı ba dɔgɛ ẽ tı a dɛna fʋa.

2Tı a karẽnbiisi soke ẽ yetı:«Karẽnsãama,nẽr-kãna n tõm tõon-be'ero?Bʋraa wã bıı a sɔ bıı a ma n tõm tõon-be'ero,tı ba dɔgɛ ẽ tı a dɛna fʋa?»

3Tı Azezi lerge yetı:«La dagı bʋraa wã bıı a sɔ bıı a ma tõon-be'ero ĩyã,tı a dɛna fʋa.La de la Nawẽnnɛ n yetı a tõm na ẽ pa'alɛ a tõoma.

4Dẽnı tı tõma tõm sɛka n tõm mam na tõoma,la nãn ken dɛna wʋntɛɛŋa wã.Yʋ'ʋŋɔ sẽm mɛ tı nẽra kãn le tã'agɛ tõm.

5Mam n nãn boe dũnia pʋam wã,mam de la dũnia peelem.»

6A yele bɛla dee tʋbsɛ la nõtõorʋm tẽŋa bũn tẽntõnnɔ bı fʋa la nini,

7dee yele ẽ yetı:«Sẽŋɛ ka wire fʋ nẽŋa Silowe kʋlgam.» (Silowe võorɛ de la «sɛka tı ba tõm».) Tı a sẽŋɛ ka wire a nẽŋa,dee lɛbra,tı a nini na yẽta.

8Tı a sawiiba, la sɛba n mi ẽ kʋrʋm tı a sosrı mɛ na yetı: «Dagı ẽna n daan zĩ sɔsra la?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Tı sɛba yetı:«La de la ẽŋa.» Tı basɛba yetı:«Ayɛı,a wõn na ẽŋa dee la dagı ẽ.» Tı a mẽŋa yetı:«La de la mam.»

10Tı ba soke ẽ yetı:«La ẽŋɛ la wãne tı fõn nini na yãŋa yẽta?»

11Tı a lerge ba yetı:«Bʊraa la yʊ'ʊrɛ n de Azezi la n bũn tẽntõnnɔ bı mam nini,dee yele mam tı m sẽŋɛ Silowe kʊlgam ka wire.Tı mam sẽŋɛ ka wire,yãŋa yẽta.»

12Tı ba soke ẽ yetı:«A boe la bɛ?» Tı a lerge yetı:«Mam ka mi.»

Farisi dõma soke fʊa lan ẽŋɛ se'em tı ẽŋa yẽta

13Tı ba tarı sɛka n daan de fʊa la sẽŋɛ Farisi dõma zẽ'am.

14La Azezi n daan bũn tẽntõnnɔ bı fʊa la nini daar-sɛka tı a yẽta la,daan de la Zifdõma vo'osgo daarɛ.

15Tı Farisi dõma la mẽ le soke ẽ yetı:«La ẽŋɛ la wãne tı fõn yẽta?» Tı a lerge ba yetı:«A bũn na tẽntõnnɔ bı mam nini,tı mam wire,yãŋa yẽta.»

16Tı Farisi dõma basɛba yetı:«Nẽr-ẽna wã ka ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am wa'am,se'ere n soe la,a ka sakrı vo'osgo daarɛ sisgo.» Tı basɛba yetı:«Nẽra n de tõon-be'ero dãana wʊn ẽŋɛ la wãne tõm tõon-yãlma wãna?» Tı welgre kẽ Farisi dõma la tẽŋasʊka.

17Tı ba le soke bʊraa la yetı: «Fõn wʊn yele a yelle tı bẽm, ẽn basɛ tı fõn nini yẽta la?» Tı a lerge ba yetı: «A de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa.»

18Tı Zifdõma nẽŋadõma la ka bɔɔra tı ba sakɛ tı a daan de la fʊa dee yãŋa yẽta,tı ba wi a sɔ la a ma,

19soke ba yetı:«Ẽna de la yãma dayʊa la tı yãma yetı yãma dɔgɛ ẽ tı a dɛna la fʊa la?La ẽŋɛ la wãne tı a yãŋa yẽta?»

20Tı a sɔ la a ma lerge yetı:«Tõma mi tı a de la tõma dayʊa,la tõma daan dɔgɛ ẽ tı a dɛna la fʊa.

21La tõma ka mi lan ẽŋɛ se'em tı a yãŋa yẽta,bıı sɛka n botı a nini na yẽta.Soke-ya ẽ,tı a ka le dɛna bia,a mẽŋa wʊn tɔgɛ.»

22A sɔ la a ma la n zotı Zifdõma nẽŋadõma la ĩyã tı ba yele bɛla.Zifdõma nẽŋadõma la daan dẽŋɛ tɔgɛ kʊ mɛ yetı,nẽra sãn sakɛ tı Azezi de la Krisi,bãma wʊn yese ẽ mɛ ba wẽndeego la pʊam.

23Bɛla n soe tı a sɔ la a ma la yetı:«Soke-ya ẽ tı a ka de bia.»

24Tı ba le wi bʊra-sɛka n daan de fʊa la nõorɛ ayi pʊam, yele ẽ yetı: «Tɔgɛ sıra Nawẽnnɛ ĩyã. Tõma mi tı bʊra-ẽna de la tõon-be'ero dãana.»

25Tı a lerge yetı:«A sãn dɛna tõon-be'ero dãana,bıı a dagı tõon-be'ero dãana,mam ka mi.Mam n mi sɛla de la,mam daan de la fʊa,la lɛɛlɛ wã mam yẽtı mɛ.»

26Tı ba soke ẽ yetı:«A ẽŋɛ fõn na bẽm?A ẽŋɛ la wãne botı fõn yẽta?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Tı a lerge ba yetı:«Mam põn dẽŋɛ yele ya mɛ,tı ya ka selse,bẽm tı ya le bɔɔra tı ya wõm?Yãma mẽ boorı tı ya lebge la a karẽnbiisi bıı?»

28Tı ba tʊ ẽ,dee yetı:«Fõn de a karẽnbia,tõma de la Amoyisi karẽnbiisi.

29Tõma mi tı Nawẽnnɛ yʊʊn tɔgɛ bɔ la Amoyisi,la ẽna,tõma ka mi ẽn ze'ele zẽ'e-sɛka.»

30Tı bʊraa la yele ba yetı: «Ẽna de la yel-di'iŋa, yãma ka mi ẽn ze'ele zẽ'a, la ẽŋa n botı mam nini yẽta.

31Tõma mi tı Nawẽnnɛ ka selsrı tõon-be'ero dõma sosgo,la nẽra sãn pʊ'ʊsra ẽ,dee ıta ẽn boorı se'em,a selsrı la ẽŋa dãana sosgo.

32Halı pĩ'iluŋo,ba nãn ka wõm tı nẽra botı nẽra tı ba dɔgɛ ẽ tı a dɛna fʊa nini yẽta.

33Bʊra-ẽna sãn ka ze'ele nı Nawẽnnɛ zẽ'am,a kãn yãŋɛ nı ẽŋɛ sɛla sɛla.»

34Tı ba lerge ẽ yetı:«Ba dɔgɛ fõn na tõon-be'ero pʊam,tı fõn yetı fʊ pa'alɛ tõma?» Tı ba dige ẽ ba wẽndeem na.

Sɛba n mi dee ka bɔɔra tı ba sakɛ ãn wʊ fɔɔsı la

35Tı Azezi wõm tı ba dige ẽ mɛ, yãŋa wa yẽ ẽ, soke ẽ yetı: «Fõn bɔ Nẽrsaala Dayʊa la sıra mɛ?»

36Tı a lerge yetı:«Zuudãana,Nẽrsaala Dayʊa la de la ãne?Yele ma tı m bɔ ẽ sıra.»

37Tı Azezi yele ẽ yetı:«Fʊ yẽ ẽ mɛ,ẽŋa n tɔgrı la fʊ lɛ wã.»

38Tı bʊraa la yetı:«Zuudãana,mam bɔ fʊ sıra mɛ»,dee ka dũma Azezi nẽŋam.

39Tı Azezi yele yetı: «Mam wa'am dũnia wã zuo tı welgre n bɔna, tı fɔɔsı yẽta, dee tı sɛba n yẽtı la lebge fɔɔsı.»

40Tı Farisi dõma sɛba n daan boe mĩ na n wõm bɛla la,soke ẽ yetı:«Tõma mẽ de la fɔɔsı bıı?»

41Tı Azezi lerge ba yetı:«Ya sãn de nı fɔɔsı,ya tõon-be'ero taalɛ ka boe ya zuo.La lɛɛlɛ wã,yãma yetı yãma yẽtı mɛ,bɛla tı ya tõon-be'ero taalɛ bɔna ya zuo.»

Azã 10

Dũnsĩina la a piisi makrɛ

1La Azezi daan yetı: «Mam yetı ya la sıra sıra, tı nẽr-sɛka n ka dolı zanõrɛ kẽ'era piisi denne pʊam, dee dɔla lalga kẽ'era, ẽŋa de la nayiga la fãara.

2La nẽr-sɛka n dolı zanõrɛ la kẽ'era,ẽŋa n de piisi la dũnsĩina.

3La zanõrɛ la gu'ura yo'orı mɛ bɔ'ɔra ẽŋa.Tı piisi la mina a kõa,tı a wı'ira ẽn soe sɛba la yʊ'ʊra,botı ba dɔla ẽ yɛsra.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4La a sãn tarı a piisi la wuu yese,a tollı la ba nẽŋa sẽnna,tı ba dɔla ẽ,ban mi a kõa la ĩyã.

5La ba kãn malın doose sãana,ba wʊn zoe mɛ fõrgɛ dee basɛ ẽ,ban ka mi a kõa la ĩyã.»

6Azezi makɛ la makrɛ ẽna wã bɔ ba, la ba ka bãŋɛ ẽn tɔgɛ se'em bɔ ba la võorɛ.

Azezi n de zanõrɛ

7Tı Azezi le yele ba yetı: «Mam yetı ya la sıra sıra, tı mam n de piisi denne na zanõrɛ.

8Sɛba wuu n dẽŋɛ mam wa'am na de la nayigba la fãarba,la piisi la ka selse ba.

9Mam n de zanõrɛ la.La nẽr-sɛka n dolı mam zẽ'am kẽ'era,a wʊn yẽ fãarɛ.La a wʊn kẽ'era dee yɛsra,yẽta a dia.

10Nayiga sẽm tı a zũ mɛ,la a kʊ,la a sã'am mã'a,la mam wa'am tı nẽrba n yẽ vɔm sõŋa sõŋa.»

Azezi n de dũnsĩin-sõŋɔ

11Tı Azezi le yele ba yetı: «Mam n de dũnsĩin-sõŋɔ. Dũnsĩin-sõŋɔ sakɛ kũm mɛ a piisi ĩyã.

12La nẽra n tõnnı tı ba yɔɔra ẽ,tı a ka sɔna piisi la,a ka bısrı ba sõŋa,la a sãn yẽ saasaa n sẽm,a basrı piisi la mɛ dee zɔta.La saasaa la wʊn yõgɛ piisi la mɛ,botı ba wırgɛ.

13Se'ere n soe la,a tõnnı tɔ'ɔra la yɔɔrɔ,a ka fablı piisi la yelle.

14Mam n de dũnsĩin-sõŋɔ la,la mam mi m piisi la mɛ,tı ba mẽ mina mam,

15wʊ mam Sɔ Nawẽnnɛ n mi mam,tı mam mẽ mina ẽ se'em na.Mam sakɛ kũm mɛ m piisi la ĩyã.

16La mam tarı piisi basɛba mɛ n ka boe denne wã pʊam. Dẽnı tı mam tarı ba wa'am, tı ba wõm mam kõa, lagım na bãna tı ba dɛna ayıla, tı dũnsĩina ayıla bısra ba.

17Mam Sɔ nõŋɛ mam mɛ, mam n dıkɛ m vɔm bɔ'ɔra nẽrsaalba, dee wʊn le to'oge ẽ na ĩyã.

18Nẽra nẽra ka to'orı mam vɔm.Mam mẽŋa n wʊn dıkɛ ẽ bɔ.Mam tarı pãŋa mɛ wʊn dıkɛ m vɔm bɔ,dee tara pãŋa wʊn le to'oge ẽ.Mam Sɔ n bɔ mam nõorɛ tı m ẽŋɛ se'em n bɛla.»

19Yetɔg-bãna ĩyã tı welgre daan le wa'am Zifdõma la tẽŋasʊka.

20Tı basɛba zozo'e yetı:«Kʊlkã'arga n dolı ẽ,a de la zɔlgɔ,bẽm tı ya sɛlsra ẽ?»

21Tı basɛba yetı:«Yetɔg-bãna wã dagı kʊlkã'arga n dolı nẽra yetɔga.Kʊlkã'arga tã wʊn botı fʊa nini yẽta?»

Azezi la Nawẽnnɛ de la ayıla

22Wakat-ẽŋa Zifdõma Wẽnde-kãtɛ la malgrɛ tẽerɛ kibsa n daan boe Zerizalɛm. La daan de la ɔɔrɔ wakatɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Tı Azezi sẽŋɛ Wẽnde-kãtʋm na ka gilgra zẽ'e-sɛka tı ba wi'iri tı Asalomõ võnana la.

24Tı Zifdõma lagsɛ gilge ẽ,yele ẽ yetı:«Fõn wʋn basɛ tı tõma sẽ'ena ka paagɛ la dabʋrɛ?Fʋ sãn dɛna la Krisi la,sɛka tı Nawẽnnɛ tõm na,fʋ yele to sıra sıra.»

25Tı Azezi lerge ba yetı:«Mam põn yele ya mɛ,tı ya ka bɔ mam sıra.Tõon-sɛba tı mam tõnnı na m Sɔ yʋ'ʋrɛ la,pa'alı mam n de sɛka mɛ.

26La yãma ka bɔ mam sıra,yãma n dagı mam piisi la ĩyã.

27Mam piisi la wõnnı mam kõa mɛ,mam mi ba mɛ,la ba dolı mam mɛ.

28Mam bɔ'ɔrı ba la vɔm n ka ba'asrı,tı ba kãn malın sã'am,la nẽra ka tã wʋn fãagɛ ba mam nu'usum.

29Mam Sɔ la n bɔ mam bãma la,a gãnnı sɛla woo mɛ,nẽra ka tã wʋn fãagɛ ba mam Sɔ la nu'usum.

30Mam,la mam Sɔ la de la ayıla.»

31Tı Zifdõma le pĩ'ise kuga tı ba lobe ẽ kʋ.

32Tı Azezi yele ba yetı:«Mam Sɔ botı mam tõm tõon-sõma zozo'e mɛ pa'alɛ ya.Tõon-sõma bãma pʋam,tõon-kãna ĩyã tı ya bɔɔra tı ya lobe mam na kuga?»

33Tı Zifdõma la lerge ẽ yetı:«La dagı tõon-sõma yelle tı tõma bɔɔra tı tı lobe fʋ la kuga kʋ,la de la Nawẽnnɛ yʋ'ʋr-sã'aŋɔ la ĩyã,fõn de nẽrsaala dee ẽŋɛ fʋ mẽŋa tı fõn de la Nawẽnnɛ na ĩyã.»

34Tı Azezi yele ba yetı:«La gʋlsɛ ya lɔɔ gõŋɔ la pʋam tı Nawẽnnɛ yetı:‹Ya de la wẽna.›

35Tı mi tı Nawẽnnɛ gõŋɔ yetɔga la de la sıra,la a ka tã wʋn sã'am.A wi'iri sɛba tı a tɔgɛ yetɔga bɔ ba la tı wẽna.

36La mam tı Nawẽnnɛ looge tõm dũnia zuo wã,yãma yele mam tı m sã'anı la Nawẽnnɛ yʋ'ʋrɛ,mam n yele tı mam de la Nawẽnnɛ Dayʋa la ĩyã?

37Mam sãn ka tõnna m Sɔ tõoma,ya da bɔ mam sıra.

38La mam sãn tõnna a tõoma,baa ya sãn ka bɔ mam sıra,ya bɔ m tõoma la sıra,tı ya tã'agɛ bãŋɛ,la ya sakɛ sıra tı mam Sɔ la boe la mam lɛ mɛ,tı mam mẽ bɔna la ẽ.»

39Tı ba le zıgra tı ba yõkɛ ẽ,tı a põsɛ.

40La ẽn põsɛ la, a le dooge la Zʋrdẽ kʋlaa la doone, zẽ'e-sɛka tı Azã daan pɔsɛ bɔna mĩ misri nẽrba ko'om pʋam na, ka bɔna bilam.

41Tı nẽrba zozo'e daan sẽŋɛ a zẽ'am.Ba daan tɔgrı yetı:«Azã ka tõm tõon-yãlma baa ayıla,la Azã n daan tɔgɛ bʋra-ẽna yelle se'em wuu la de la sıra.»

42La nẽrba zozo'e bɔ ẽ sıra mɛ bilam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azã 11

Alazaarı vo'ore

1Bʊraa ayıla n daan boe Betani tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Alazaarı, tı bã'a yõkɛ ẽ. A tãpa Amaari la a Amartı daan kẽ'erı la tẽn-ẽŋa pʊam.

2La de la Amaari ẽŋa n daan ka'agɛ tıdarɛ kaam ẽŋɛ Azezi nãma,dıkɛ a zomto duuse ba la.Ẽŋa tã n de Alazaarı n bẽ'erı la.

3Tı a tãpa la daan tõm tı ba ka yele Azezi yetı:«Zuudãana,fʊ sırɛ la bẽ'erı mɛ.»

4La Azezi n wõm bɛla la,tı a yetı:«Bã'a-ẽna ba'asgɔ kãn dɛna kũm.La de la tı Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ yẽ zẽkrɛ,la tı Nawẽnnɛ Dayʊa la yʊ'ʊrɛ wʊn zẽkɛ bõn-ẽŋa pʊam.»

5La Azezi daan nõŋɛ Amartı la a yıbga, la Alazaarı mɛ.

6La ẽn wõm tı Alazaarı bẽ'erı mɛ na,a ken weege ẽn daan boe zẽ'e-sɛka la dabsa ayi.

7Bɛla poorʊm tı a yele a karẽnbiisi la yetı:«Tı lebe-ya Zude.»

8Tı a karẽnbiisi la yele ẽ yetı:«Karẽnsãama,lɛɛlɛ wã tı Zifdõma daan eerı fõn tı ba lobe la kuga kʊ.Dee tı fõn le yetı fʊ lebe bilam?»

9Tı Azezi yele ba yetı:«Bulika tı la ka paagɛ zaanõorɛ,la de la karf-pia la ayi tı wʊntɛɛŋa boe.Nẽra sãn sẽnna wʊntɛɛŋa,a ka wẽ'erı a nãma,se'ere n soe la,dũnia peelem boe mɛ,tı a yẽta.

10La nẽra sãn sẽnna yʊ'ʊŋɔ,a wẽ'erı a nãma mɛ,se'ere n soe la,peelem ka boe tı a yẽta.»

11Azezi yele bɛla dee yele ba yetı: «Tı sırɛ Alazaarı gĩsri mɛ, la mam wʊn sẽŋɛ ka nẽegɛ ẽ.»

12Tı a karẽnbiisi la yele ẽ yetı:«Zuudãana,a sãn gĩsra,a wʊn yẽ ĩmã'asʊm.»

13Azezi tɔgɛ ba la Alazaarı kũm yelle.La ba tẽ'esɛ tı a tɔgrı la gẽem yelle.

14Bɛla tı Azezi tɔgɛ ba vẽelga yetı:«Alazaarı ki mɛ.

15La mam n daan ka boe mĩ na,mam ıtı sũ-yẽlga mɛ yãma ĩyã,tı ya wʊn bɔ mam sıra.Tı sẽŋɛ-ya a zẽ'am.»

16Tı Atoma (sɛka tı ba wi'iri tı «Lıba» la) yele a karẽnbi-taaba yetı:«Tı mẽ sẽŋɛ-ya tı tı ka lagım ki.»

17Azezi n daan paagɛ la, tı ban laagɛ Alazaarı de la dabsa anaası.

18La Betani daan lɛm Zerizalɛm masɛ wʊ kilomẽtrı atã.

19Tı Zifdõma zozo'e wa'am tı ba pʊ'ʊsɛ Amartı,la Amaari ba tã la kũm.

20La Amartı n wõm tı Azezi sẽm mɛ na, a daan yese mɛ tʊ'ʊsɛ ẽ. Dee tı Amaari weege zẽa yire.

21Tı Amartı yele Azezi yetı:«Zuudãana,fõn daan sãn boe nı kalam,mam tã wã kãn ki.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22La lɛɛlɛ wã,mam ken mina tɪ bõn-sɛka woo tɪ fõn wʊn sose Nawẽnnɛ,a wʊn bɔ fɔ.»

23Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Fʊ tã la wʊn vo'oge basɛ kũm.»

24Tɪ Amartɪ lerge ẽ yetɪ:«Mam mi tɪ a wʊn vo'oge dũnia ba'asgɔ daarɛ,tɪ kũm wuu wʊn vo'oge la.»

25Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Mam n de kũm vo'ore dãana,la vɔm dãana.Sɛka n bɔ mam sɪra,baa a sãn ki,a wʊn vo'oge.

26La sɛka woo n vɔa dee bɔ mam sɪra,kũm kãn tã'agɛ ẽ wakatɛ wuu.Fõn bɔ bõn-ẽna sɪra?»

27Tɪ Amartɪ lerge ẽ yetɪ:«Ẽe,Zuudãana,mam bɔ sɪra tɪ fõn de la Krisi,Nawẽnnɛ Dayʊa la n sẽm dũnia zuo la.»

28La ẽn yele bɛla la, a fõrgɛ mɛ, sẽŋɛ ka wi a yɪbga Amaari, sʊgɛ yele ẽ yetɪ: «Karẽnsãama wa'am mɛ, dee wi'ira fõn.»

29La Amaari n wõm bɛla la,a isge mɛ tɔtɔ wɛ'ɛsa a zẽ'am.

30La Azezi daan nãn ka paagɛ tẽŋa la pʊam,a ken bɔna la Amartɪ n daan tʊ'ʊsɛ ẽ zẽ'e-sɛka la.

31Tɪ Zifdõma sɛba n wa'am wa pʊ'ʊsɛ kũm na,dee bɔna la Amaari lɛ yire la pʊam na,yẽ tɪ a isge tɔtɔ yɛsra,tɪ ba tẽ'esra tɪ a we'esɪ la yɔɔm tɪ a ka kaasɛ,tɪ ba dɔla ẽ.

32La Amaari n paagɛ Azezi n boe zẽ'e-sɛka la, yẽ ẽ na, a yigle mɛ a nẽŋam, yele ẽ yetɪ: «M Zuudãana, fõn daan sãn boe nɪ kalam, mam tã wã kãn ki.»

33La Azezi n daan yẽ tɪ a kellɪ mɛ,la Zifdõma la n dolɪ ẽ na mẽ kellɪ mɛ na,tɪ a sũure sã'am halɪ,tɪ la dãam ẽ zozo'e,

34tɪ a soke ba yetɪ:«Yãma laagɛ ẽ na bɛ?» Tɪ ba yele ẽ yetɪ:«Zuudãana,wa'am wa bɪsɛ.»

35Tɪ Azezi kɛlla.

36Tɪ Zifdõma la n yẽ bɛla la,yetɪ:«Bɪsɛ-ya ẽn nõŋɛ ẽ se'em.»

37Tɪ basɛba yele yetɪ:«Dagɪ bʊra-ẽna n daan botɪ fʊa la nini yẽta la,a ka tã wʊn basɛ nɪ tɪ ẽna mẽ da ki?»

38Tɪ Azezi sũure le sã'am halɪ, tɪ a wɛ'ɛsa yɔɔm na. Yɔɔgɔ la daan de la tãmpĩa yoko, tɪ kugre lige a nõorɛ.

39Tɪ Azezi yetɪ:«Lakɛ-ya kugre la.» Tɪ sɛka n ki la tã Amartɪ yele Azezi yetɪ:«M Zuudãana,a põn põ'ogɛ mɛ,se'ere n soe la,la de la dabsa anaasɪ n wãna tɪ a boe yɔɔm.»

40Tɪ Azezi soke ẽ yetɪ:«Mam ka yele fʊ yetɪ,fʊ sãn bɔ mam sɪra,fʊ wʊn yẽ Nawẽnnɛ na'am pãŋa?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

41Tı ba lakɛ kugre la.Tı Azezi gorge saazuum yetı:«M Sɔ,mam pʊ'ʊsrı fɔ,fõn selse mam pʊ'ʊsgɔ la.

42Mam mi tı daarɛ woo fʊ selsrı mam pʊ'ʊsgɔ mɛ.La mam yele bɛla la nẽr-kʊʊŋɔ wã ĩyã,tı ba wʊn bɔ sıra tı fõn tõm mam.»

43A yele bɛla dee tɔgɛ la ke'enke'em yetı:«Alazaarı,yese!»

44Tı sɛka n daan ki la isge yese.Tı tãna vile a nãma la a nu'usi,la tãnnɛ ayẽma n vile a nẽŋa.Tı Azezi yele ba yetı:«Lorge-ya tãna la,dee basɛ ẽ tı a fõrgɛ.»

Zifdõma nẽŋadõma eerı sore tı ba kʊ Azezi

(Amatie 26:1-5, Amarkı 14:1-2, Aluki 22:1-2)

45La Zifdõma sɛba n daan wa'am Amaari zẽ'am wa yẽ Azezi n ẽŋɛ se'em na, ba zozo'e bɔ ẽ sıra mɛ.

46Tı basɛba sẽŋɛ Farisi dõma zẽ'am ka yele ba Azezi n ẽŋɛ se'em na.

47Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la Farisi dõma lagsɛ ba sarıyaditba kẽma yetı: «Tı wʊn ẽŋɛ la wãne? Bʊra-ẽna wã tõnnı la tõon-yãlma zozo'e.

48Tı sãn basɛ ẽ tı a ıta bɛla,nẽrba wuu wʊn bɔ ẽ sıra mɛ,la Rom dõma wʊn wa'am wa sã'am tı Wẽnde-kãtɛ wã,la tı so'olʊm wã wuu mɛ.»

49Tı ba nẽra ayıla yʊ'ʊrɛ n de Akayifu n daan de kãabgɔ kẽma nẽŋadãana yʊʊn-ẽŋa, yele ba yetı: «Yãma ka mi sɛla sɛla.

50Ya ka mi tı bʊraa ayıla sãn ki nẽrba la ĩyã,n sõı tı buuri la wuu n wʊn sã'am?»

51La,la dagı a mẽŋa yɛm tı a yele bɛla,la de la ẽn daan de kãabgɔ kẽma nẽŋadãana yʊʊn-ẽŋa la tı a to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ yetı,dẽnı tı Azezi wa ki bɔ bãma buuri la.

52La,la dagı bãma buuri la mã'a ĩyã tı la masɛ tı a ki,la de la Nawẽnnɛ kɔma n wırgɛ zẽ'esı wuu la ĩyã,tı a yetı a lagsɛ ba tı ba lebge buuri ayıla.

53La sẽŋɛ la daar-ẽŋa, tı Zifdõma nẽŋadõma ẽŋɛ nõorɛ ayıla tı ba kʊ ẽ.

54Bɛla ĩyã tı Azezi ka le ɛɛra Zifdõma tẽŋasʊka tı ba yẽta ẽ.A fõrgɛ bilam sẽŋɛ la tẽnsı n lɛm mõom,ka kẽ'era tẽŋa yʊ'ʊrɛ n de Efrayim la a karẽnbiisi la.

55La Zifdõma Zɔɔg-basɛ kibsa n daan lɛm, tı nẽrba zozo'e ze'ele tẽn-pıgsı pʊam sẽŋɛ Zerizalɛm lan dẽŋɛ Zɔɔg-basɛ kibsa la, tı ba ka malgɛ ba mẽŋa wʊ ba sisgo n yetı ba ıta se'em na.

56Tı ba ɛɛra Azezi,sẽŋɛ ka zɛ Wẽnde-kãtʊm na sɔkra taaba yetı:«Yãma tẽ'esɛ la dẽna?A sırı kãn wa'am kibsa wã?»

57La kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la Farisi dõma la daan bɔ la nõorɛ tı nẽra sãn mina ẽn boe zẽ'a,a pa'alɛ tı ba yõkɛ ẽ.

Azã 12

Amaari ka'agɛ tıdarɛ kaam ẽŋɛ Azezi

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Amatie 26:6-13, Amarkı 14:3-9)

1Zɔɔg-basɛ kibsa daan deege la dabsa ayoobı la a paagɛ, tı Azezi sẽŋɛ Betani, ẽn vo'oge Alazaarı tẽn-sɛka la.

2Tı ba daan ẽŋɛ dia bilam bɔ ẽ,tı Amartı daan pʊta dia la.La Alazaarı daan lagım na nẽrba la zẽa la Azezi dita.

3Tı Amaari dıkɛ tıdarɛ ka-sõma ligri n zo'oge,tı ba wi'iri tı «naarı» n paagɛ lıtrı pʊsʊka wa'am wa ka'agɛ ẽŋɛ Azezi nãma,dıkɛ a zomto duuse ba.Tı yire la wuu lebge tıdarɛ kaam na yũuŋo.

4Tı Azezi karẽnbia ayıla yʊ'ʊrɛ n de Azudaası Iskariyo,sɛka n wʊn wa pa'alɛ tı ba yõkɛ ẽ na,yetı:

5«Tı sãn koose nı tıdarɛ kaam wã lig-kõba kɔbstã,tı kãn dıkɛ ligri la bɔ nasdõma?»

6Ẽn yele bɛla la,dagı tı a fablı la nasdõma yelle,la de la ẽn de nayiga,la ẽŋa n tarı ba ligri tãmpɔkɔ,zũura sɛla tı ba sũm a pʊam na.7Tı Azezi yetı:«Basɛ-ya pɔka la bãalam,tı a dẽŋɛ ẽŋɛ la ba wʊn ẽŋɛ mam se'em mam laarɛ daarɛ.

8Nasdõma boe la ya lɛ mɛ daarɛ woo,la mam kãn bɔna la ya daarɛ woo.»

9Tı Zifdõma zozo'e wõm tı Azezi boe la Betani. Tı ba sẽŋɛ mĩ, la dagı Azezi mã'a ĩyã tı ba sẽŋɛ, ba sẽŋɛ tı ba mẽ ka yẽ la Alazaarı tı Azezi daan vo'oge la.

10Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la bãm yetı,bãma mẽ wʊn kʊ Alazaarı mɛ,

11tı la de la ẽŋa ĩyã tı Zifdõma zozo'e basɛ bãma dee bɔ Azezi sıra.

Azezi kẽ'erı Zerizalɛm la na'am

(Amatie 21:1-11, Amarkı 11:1-11, Aluki 19:28-40)

12Tı beere wiige, tı nẽr-kʊʊŋɔ la n wa'am kibsa la wõm tı Azezi sẽm Zerizalɛm.

13Tı ba kɔ karkɔnsı võorɔ tʊ'ʊsra ẽ,dee tɔgra ke'enke'em yetı:«Ozaana! Pẽgɛ-ya nẽr-sɛka n sẽm na Zuudãana Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ la,

ẽŋa n de lsrayɛlı dõma naba la.»

14Tı Azezi yẽ bõn-biire bã ẽ wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam se'em yetı:

15«Siyõ nẽrba, da zɔta-ya dabeem. Bısɛ-ya, ya naba n bã bõn-biire sẽna la.»

16La Azezi karẽnbiisi la daan nãn ka bãŋɛ yel-ẽŋa võorɛ. La Azezi n yãŋa wa yẽ na'am pãŋa Nawẽnnɛ zẽ'am na, tı ba tẽegɛ tı bõn-ẽŋa n gʊlsɛ a yelle, la ba daan ẽŋɛ la bɛla bɔ ẽ.

17La nẽr-sɛba n wa bɔna Azezi zẽ'am, wakat-sɛka tı a wi Alazaarı tı a vo'oge ze'ele yɔɔgɔ pʊam yese la, daan pa'alɛ nẽrba la ẽn daan ẽŋɛ se'em mɛ.

18Bɛla n soe tı nẽr-kʊʊŋɔ la tʊ'ʊsɛ ẽ,ban wõm tı a tõm na tõon-yãlm-ẽŋa la ĩyã.

19Bɛla tı Farisi dõma yɛta taaba yetı:«Ya yẽ ya,ya ka tã wʊn ẽŋɛ sɛla sɛla.Bısɛ-ya,nẽrba wuu dolı ẽ mɛ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Grɛkıdõma eerı tı ba yẽ Azezi, tı Azezi tɔgra a kũm yelle

20La Grɛkıdõma n daan boe nẽr-sɛba n sẽŋɛ Zerizalɛm kibsa tı ba pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ na pʊam.

21Bãma n sẽŋɛ Afilipi n ze'ele Betisayida n boe Galile so'olʊm pʊam na zẽ'am,ka yele ẽ yetı:«Kɛ'ɛma,tõma boorı tı tı yẽ la Azezi.»

22Tı Afilipi sẽŋɛ ka yele A'ãndre,tı A'ãndre la Afilipi doose taaba sẽŋɛ ka yele Azezi.

23Tı Azezi lerge ba yetı:«Wakatɛ la paagɛ mɛ tı Nẽrsaala Dayʊa la wʊn yẽ a na'am pãŋa.

24Mam yetı ya la sıra sıra,tı ba sãn ka bʊrɛ ke-biire tı a yɛm bule yese dee tı a mẽŋa põ'ogɛ,ke-bi-ẽŋa ayıla mã'a n wʊn bɔna,la ba sãn bʊrɛ ẽ tı a yɛm na bule yese dee tı a mẽŋa ki,a wʊn wɔm biɛ zozo'e.

25Nẽr-sɛka n nõŋɛ a vɔm,a wʊn koŋe vɔm,la nẽr-sɛka n ka nõŋɛ a vɔm dũnia wã zuo,a wʊn tara vɔm n ka ba'asrı.

26La nẽra sãn bɔɔra tı a tõm bɔ mam,dẽnı tı a dɔla mam.La mam n boe zẽ'e-sɛka la,mam tõntõnna mẽ wʊn bɔna la bilam.La nẽra sãn tõnna bɔ'ɔra mam,mam Sɔ wʊn pẽgɛ ẽ.

27Lɛɛlɛ wã mam sũure sã'am mɛ, la m wʊn yetı bẽm? Mam wʊn yetı: M Sɔ, sõŋɛ ma tı m põsɛ nãmsgɔ ẽna wã bıı? Ayɛı, la de la yel-ẽna ĩyã tı mam wa'am tı m nãmsɛ.»

28A yele bɛla dee yetı:«Mam Sɔ,nã'asɛ fʊ yʊ'ʊrɛ.» Tı kõa ze'ele saazuum yetı:«Mam nã'asɛ m yʊ'ʊrɛ mɛ,la mam wʊn le nã'asɛ ẽ.»

29Tı nẽr-sɛba n ze bilam na wõm, yetı: «Saaga n dãmɛ.» Tı basɛba yetı: «Malɛka n tɔgɛ la ẽ.»

30Tı Azezi yele yetı:«La dagı mam ĩyã tı kõ-ẽŋa tɔgɛ,la de la yãma ĩyã.

31Lɛɛlɛ wã de la dũnia wã sarıyadia wakatɛ.Lɛɛlɛ wã ba wʊn dige dũnia wã naba basɛ yẽŋa.

32La ba sãn wa zẽkɛ mam saazuum,mam wʊn tarı nẽrba wuu wa'am mam zẽ'am.»

33Azezi yele bɛla pa'alɛ la ẽŋa wʊn ki se'em.

34Tı nẽr-kʊʊŋɔ la lerge ẽ yetı:«La gʊlsɛ lɔɔ gõŋɔ pʊam pa'alɛ tõma yetı,Krisi wʊn bɔna la wakatɛ wuu,la bẽm tı fõn yetı,dẽnı tı ba zẽkɛ Nẽrsaala Dayʊa la saazuum?Ãne n de Nẽrsaala Dayɔ-ẽŋa?»

35Tı Azezi yele ba yetı:«Peelem ken bɔna la ya lɛ mɛ wakatɛ fẽe.Peelem wã n ken bɔna la ya wakat-sɛka la,sẽnna-ya tı lika da wa liŋe ya.Sɛka n sẽnnı lika pʊam ka mi ẽn we'esı zẽ'a.

36Wakat-sɛka tı peelem ken bɔna la yãma la,bɔ-ya sɛka n de peelem na sıra,tı ya lebge peelem na kɔma.» Azezi yele la bɛla dee fõrgɛ ba zẽ'am, sẽŋɛ ka sʊgɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

37Baa la Azezi n ẽŋɛ bõn-yãlma zozo'e nẽrba la nẽŋam na,ba ka bɔ ẽ sɪra.

38Bɛla tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi n yʊʊn yele se'em na ẽŋɛ.A yʊʊn yetɪ:«Zuudãana, ãne n bɔ tõma kõa la sɪra? La Zuudãana la pãŋa puke pa'alɛ la ãne?»

39Ba ka tã wʊn bɔ sɪra, se'ere n soe la, A'ezayi yʊʊn le yetɪ:

40«Nawẽnnɛ pĩ ba nini mɛ, tɪ ba da yẽta la ba nini na, dee lige ba pʊtẽ'era, tɪ ba da wõm a yetɔga la võorɛ. Sãn dagɪ nɪ bɛla, ba wʊn teege nɪ yɛm tɪ a bɔ ba laafɛ.»

41A'ezayi yʊʊn yele la bɛla, se'ere n soe la, a yʊʊn yẽ la Azezi na'am pãŋa, tɪ a yʊʊn tɔgɛ a yelle.

42Baa la bɛla wuu,Zifdõma nẽŋadõma la pʊam nẽrba zozo'e bɔ ẽ sɪra mɛ,la Farisi dõma la ĩyã ba ka sakɛ yele,ba zotɪ mɛ tɪ ba wʊn dige ba ba wẽndeego la pʊam.

43Ba daan nõŋɛ la nẽrsaalba pẽka gãnna Nawẽnnɛ pẽka.

Azezi yetɔga n diti nẽrba sarɪya

44Azezi tɔgɛ ke'enke'em yetɪ: «Sɛka n bɔ'ɔrɪ mam sɪra, la dagɪ mam mã'a tɪ a bɔ'ɔrɪ sɪra, a bɔ'ɔrɪ la sɛka n tõm mam na sɪra.

45La sɛka n yẽ mam,yẽ la sɛka n tõm mam na.

46Mam de la peelem n wa'am dũnia zuo,tɪ nẽr-sɛka n bɔ'ɔrɪ mam sɪra kãn bɔna lika pʊam.

47La nẽra sãn wõm mam yetɔga,dee ka sakɛ yetɔga la,la dagɪ mam n wʊn di a sarɪya,se'ere n soe la,mam ka wa'am tɪ m di dũnia dõma sarɪya,mam wa'am tɪ m fãagɛ ba mɛ.

48Sɛka n zagsɛ mam,ka sakɛ mam yetɔga la,a tarɪ sɛka n wʊn di a sarɪya.La de la yetɔga la tɪ mam tɔgɛ la n wʊn pa'alɛ tɪ a ka tarɪ bʊʊrɔ dũnia ba'asgɔ daarɛ.

49Se'ere n soe la,mam ka tɔgrɪ la m mẽŋa pʊtẽ'erɛ.La de la mam Sɔ n tõm mam na mẽŋa n bɔ mam nõorɛ mam wʊn yele se'em,la mam wʊn tɔgɛ sɛla yelle.

50La mam mi tɪ sɛka n sakɛ a nõorɛ la tarɪ la vɔm n ka ba'asrɪ.La bõn-sɛba tɪ mam yetɪ la,la de la mam Sɔ n yele mam se'em na n bɛla tɪ mam yele.»

Azã 13

Azezi peege a karẽnbiisi nãma

1Lan dẽŋɛ Zɔɔg-basɛ kibsa la, Azezi mi mɛ tɪ ẽŋa wakatɛ paagɛ mɛ tɪ ẽŋa wʊn fõrgɛ dũnia sẽŋɛ a Sɔ zẽ'am. La a daan nõŋɛ a nẽrba la n boe dũnia mɛ, a nõŋɛ ba la halɪ nõŋlʊm zõnzõnnɔ.

2Azezi la a karẽnbiisi la daan boe mĩ dita la zaanõorɛ dia. La Asũtãana daan põn botɪ Asimõ dayʊa Azudaasɪ Iskariyo tẽ'esɛ a sũurum tɪ ẽŋa wʊn pa'alɛ tɪ ba yõkɛ Azezi.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3La Azezi daan mi tı ẽŋa ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am wa'am,la ẽŋa lebrı la Nawẽnnɛ zẽ'am,la a mi tı ẽŋa Sɔ Nawẽnnɛ dıkɛ sɛla woo ẽŋɛ la ẽŋa nu'usum.

4Tı a isge dia la zẽ'am yɛɛgɛ a fu-sɛka n boe zuum na,dee dıkɛ tãnnɛ lʋ a sıa.

5Yãŋa pʋrgɛ ko'om ẽŋɛ laaga pʋam,pɛɛra a karẽnbiisi la nãma,dıkɛ tãnnɛ la n lʋ a sıa la duusra ba.

6Tı a daan paagɛ Asimõ-pıyɛɛrı zẽ'am, tı a soke ẽ yetı: «M Zuudãana, fõn yetı fʋ peege la mam nãma?»

7Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Fõn ka mi mam ıtı se'em wã võorɛ lɛɛlɛ,la fʋ wʋn wa bãŋɛ.»

8Tı Apıyɛɛrı yele ẽ yetı:«Ayɛı!Fõn kãn peege mam nãma.» Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Mam sãn ka peege fo,fʋ ka le tara pʋrɛ la mam.»

9Tı Asimõ-pıyɛɛrı yele ẽ yetı:«M Zuudãana,da peege m nãma la mã'a,po peege m nu'usi la m zuugo.»

10Tı Azezi yele ẽ yetı:«Sɛka n sɔ ĩyã ka le bɔɔra tı a sɔ,sãn dagna a nãma mã'a tı a wʋn peege,se'ere n soe la,a ĩyã wuu dẽkɛ mɛ sõŋa sõŋa.Ya dẽkɛ mɛ ãna sõŋa sõŋa,la,la dagı ya wuu.»

11Azezi daan mi sɛka n yetı a pa'alɛ tı ba yõkɛ ẽ na mɛ,bɛla ĩyã tı a yetı,dagı ya wuu n ãn sõŋa.

12La Azezi n peege ba nãma kı'ılım na, a le yɛ la a fuugo la, lebe ka zĩ'ire dia la zẽ'am, yele ba yetı: «Yãma bãŋɛ mam n ẽŋɛ se'em na võorɛ?

13Yãma wi'iri mam tı Karẽnsãama,la Zuudãana,ya yele sõŋa.Mam de la bɛla.

14Mam n de ya Zuudãana,la ya Karẽnsãama la sãn peege ya nãma,yãma mẽ masɛ mɛ tı ya pɛɛra taaba nãma.

15Se'ere n soe la,la de la mãmsgɔ tı mam ẽŋɛ bɔ ya,tı ya mẽ ıta wʋ mam n ẽŋɛ ya se'em na.

16Mam yetı ya la sıra sıra,tı tõntõnna ka gãnnı a zuudãana,la sɛka tı ba tõm na ka gãnnı sɛka n tõm ẽ na.

17Yan mi bõn-bãma la,ya sãn ẽŋɛ bɛla,ya de la zu-yẽlʋm dõma.

18La dagı ya wuu yelle tı mam tɔgrı,mam mi sɛba tı mam looge la mɛ,la dẽnı tı bõn-sɛba n gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam na ẽŋɛ.La yetı:‹Nẽr-sɛka n diti la mam na,wẽrgɛ mɛ zɛbra la mam.›

19Mam dẽŋɛ yɛta ya mɛ lɛɛlɛ wã,tı la nãn ka ẽŋɛ.Tı la sãn wa ẽŋɛ,ya wʋn bɔ sıra tı mam de la sɛka tı mam de la.

20Mam yetı ya la sıra sıra,tı sɛka n to'orı sɛka tı mam tõm na,a to'orı la mam.La sɛka n to'orı mam na,a to'orı la sɛka n tõm mam na.»

Azezi yetı nẽra n wʋn pa'alɛ tı ba yõkɛ ẽŋa

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Amatie 26:20-25, Amarkı 14:17-21, Aluki 22:21-23)

21Azezi n tɔgɛ bɛla la, sũ-sã'aŋɔ n tarı ẽ zozo'e, tı a yetı: «Mam yetı ya la sıra sıra, tı ya nẽra ayıla n wʊn wa pa'alɛ tı ba yõkɛ mam.»

22Tı a karẽnbiisi la daan bısra taaba,ka mina ẽn tɔgrı nẽr-sɛka yelle.

23La Azezi karẽnbiisi la ayıla,sɛka tı a nõŋɛ la daan zĩ la Azezi sakʊkɔ.

24Tı Asimõ-pıyɛɛrı kãbsɛ ẽ tı a soke Azezi bãŋɛ la de la ãn yelle tı a tɔgrı la.

25Tı karẽnbi-ẽŋa dente Azezi,soke ẽ yetı:«Zuudãana,ãn de ẽ?»

26Tı Azezi lerge yetı:«A de la sɛka tı mam wʊn suke borborı girgo bɔ ẽ na.» A dıkɛ borborı girgo la suke bɔ la Azudaası n de Asimõ Iskariyo dayʊa.

27Tı Azudaası to'oge borborı la,tı Asũtãana kẽ a sũurum.Tı Azezi yele ẽ yetı:«Fõn yetı fʊ ẽŋɛ se'em na,ẽŋɛ ẽ tɔtɔ.»

28La sɛba n daan lagım bɔna mĩ dita la,nẽra nẽra ka bãŋɛ se'ere n soe tı a yele ẽ bɛla.

29La Azudaası n daan zɛɛrı ligri tãmpɔkɔ la,nẽrba basɛba tẽ'esɛ tı Azezi yele ẽ tı a sẽŋɛ ka da la bõn-sɛba tı ba boorı tı ba dıkɛ ẽŋɛ kibsa la,bıı a bɔ nasdõma sɛla.

30Azudaası n daan to'oge borborı la,dee kɔ'ɔn yese.La daan de la yʊ'ʊŋɔ.

Azezi bɔ a karẽnbiisi nõor-paalga

31Azudaası n yese la, tı Azezi yetı: «Lɛɛlɛ wã Nẽrsaala Dayʊa la wʊn yẽ a na'am pãŋa, la Nawẽnnɛ wʊn yẽ nã'asgɔ a ĩyã.

32Nawẽnnɛ sãn yẽ nã'asgɔ a ĩyã,Nawẽnnɛ mẽŋa wʊn nã'asɛ ẽ.Lɛɛlɛ wã tı a wʊn nã'asɛ ẽ.

33M kɔma,mam ken bɔna la ya la wakatɛ fẽe mã'a.La ya wʊn ɛ mam,la mam yetı ya lɛɛlɛ wã wʊ mam n daan yele Zifdõma se'em na:Ya ka tã wʊn wa'am zẽ'e-sɛka tı mam we'esı la.

34Mam bɔ'ɔrı ya la nõor-paalga: Nõŋɛ-ya taaba. Wʊ mam n nõŋɛ ya se'em na, ya mẽ nõŋɛ taaba bɛla.

35Ya sãn nõŋɛ taaba,nẽrba wuu wʊn bãŋɛ tı ya de la mam karẽnbiisi.»

Azezi dẽŋɛ tɔgɛ tı Apıyɛɛrı wʊn sı'ısɛ ẽŋa

(Amatie 26:31-35, Amarkı 14:27-31, Aluki 22:31-34)

36Tı Asimõ-pıyɛɛrı soke Azezi yetı: «Zuudãana, fõn we'esı la bɛ?» Tı a lerge ẽ yetı: «Mam n we'esı zẽ'a na, fʊ ka tã wʊn doose mam sẽŋɛ lɛɛlɛ wã. La fʊ wʊn wa doose mam poore wa'am.»

37Tı Apıyɛɛrı soke ẽ yetı:«Zuudãana,bẽm ẽŋɛ tı mam kãn tã'agɛ doose fõn sẽŋɛ lɛɛlɛ wã?Mam sakɛ tı m ki mɛ fõn ĩyã.»

38Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Fõn wʊn sakɛ tı fʊ ki mam ĩyã?Mam yetı fʊ la sıra sıra,tı lan dẽŋɛ nõ-rɔɔgɔ n wʊn kaasɛ,fʊ wʊn sı'ısɛ nõorɛ atã tı fõn ka mi mam.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azã 14

Azezi n de sore n we'esɪ Nawẽnnɛ zẽ'am

1Azezi le yele ba yetɪ: «Da basɛ-ya tɪ ya sũure sã'am. Bɔ-ya Nawẽnnɛ sɪra, la ya bɔ mam mẽ sɪra.

2Kẽ'a zẽ'esɪ boe mam Sɔ Nawẽnnɛ yire zo'oge mɛ.Mam we'esɪ tɪ m ka malgɛ la zẽ'a ya ĩyã.La sãn dagɪ nɪ bɛla,mam kãn yele nɪ ya.

3La mam sãn sẽŋɛ ka malgɛ zẽ'a la ya ĩyã,mam wʊn leme wa'am wa tarɪ ya sẽŋɛ mam zẽ'am,tɪ mam n boe zẽ'a na,yãma mẽ bɔna bilam.

4La mam n we'esɪ zẽ'e-sɛka la,ya mi a sore la.»

5Tɪ Atoma yele ẽ yetɪ:«Zuudãana,tõma ka mi fõn we'esɪ zẽ'a na,tõma wʊn ẽŋɛ la wãne tã'agɛ bãŋɛ a sore?»

6Tɪ Azezi lerge ẽ yetɪ:«Mam n de sore,la sɪra,la vɔm dãana.Nẽra nẽra ka tã wʊn wa'am mam Sɔ zẽ'am,tɪ la sãn ka doose la mam.

7Ya sãn mi ni mam,ya wʊn mi ni mam Sɔ la mẽ.La lɛɛlɛ wã,ya mi ẽ,la ya yẽ ẽ.»

8Tɪ Afilipi yele ẽ yetɪ: «Zuudãana, pa'alɛ tɔ fʊ Sɔ la, tɪ bɛla seke tõma mɛ.»

9Tɪ Azezi lerge ẽ yetɪ:«Afilipi,mam boe la ya yuuge mɛ,tɪ fõn nãn ken ka mina mam?Sɛka n yẽ mam,yẽ mam Sɔ mɛ.La ẽŋɛ la wãne tɪ fõn yetɪ,m pa'alɛ ya m Sɔ la?

10Fõn ka bɔ sɪra tɪ mam boe la mam Sɔ la lɛ,tɪ mam Sɔ la bɔna la mam lɛ?Yetɔg-sɛba tɪ mam tɔgrɪ la yãma la,ka ze'etɪ mam mẽŋa zẽ'am,la de la mam Sɔ la n boe la mam lɛ la n tõnnɪ a tõoma.

11Bɔ-ya mam sɪra,mam n yetɪ mam boe la m Sɔ la lɛ,tɪ mam Sɔ la bɔna la mam lɛ la.La ya sãn ka sakɛ bɛla,ya bɔ mam sɪra m tõoma la ĩyã.

12Mam yetɪ ya la sɪra sɪra, tɪ sɛka n bɔ'ɔrɪ mam sɪra la, a mẽ wʊn tõm tõon-sɛba tɪ mam tõnnɪ na, la a wʊn tõm tõon-kãra n gãnnɪ bɛla, se'ere n soe la, mam we'esɪ la m Sɔ zẽ'am.

13La bõn-sɛba wuu tɪ ya wʊn sose la mam yʊ'ʊrɛ,mam wʊn ẽŋɛ bɔ ya tɪ m Sɔ la yẽ nã'asgɔ a Dayʊa la ĩyã.

14Ya sãn sose sɛla la mam yʊ'ʊrɛ,mam wʊn ẽŋɛ.»

Nawẽnnɛ Sɪa wa'aŋɔ

15«Ya sãn nõŋɛ mam, ya wʊn sakɛ mam nõorɛ la mɛ.

16La mam wʊn sose m Sɔ la,tɪ a bɔ ya Sõŋra ayẽma tɪ a bɔna la ya lɛ wakatɛ n ka ba'asrɪ.

17A de la sɪra Sɪa tɪ dũnia dõma ka tã wʊn to'oge ẽ,se'ere n soe la,ba ka tã wʊn yẽ ẽ,la ba ka mi ẽ.La yãma mi ẽ,se'ere n soe la,a boe la ya zẽ'am,la a wʊn bɔna la ya lɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Mam kãn basɛ ya kɩbsɩ, mam wʊn leme wa'am ya zẽ'am.

19La sãn ẽŋɛ fẽe,dũnia nẽrba kãn le yẽ mam.La yãma nõo wʊn yẽ mam,se'ere n soe la,mam n vɔa la,yãma mẽ wʊn vɔa mɛ.

20La daar-ẽŋa daarɛ,ya wʊn bãŋɛ tɩ mam boe la m Sɔ la lɛ,tɩ yãma bɔna la mam,tɩ mam bɔna la yãma.

21Sɛka n bãŋɛ mam nõorɛ la tɩ mam bɔ la, dee sakra ɩta bɛla, la de la ẽŋa n nõŋɛ mam. Mam Sɔ la wʊn nõŋɛ sɛka n nõŋɛ mam na mɛ. La mam wʊn nõŋɛ ẽŋa dãana, dee dɩkɛ m mẽŋa pa'alɛ ẽ.»

22Tɩ Azudaasɩ ayẽma n dagɩ Azudaasɩ Iskariyo la soke ẽ yetɩ: «Zuudãana, la ẽŋɛ la wãne tɩ fõn wʊn dɩkɛ fʊ mẽŋa pa'alɛ tõma, dee kãn pa'alɛ dũnia nẽrba?»

23Tɩ Azezi lerge ẽ yetɩ:«Nẽra sãn nõŋɛ mam,a wʊn sakɛ ɩta mam n yele se'em na,la mam Sɔ wʊn nõŋɛ a dãana.La tõma wʊn wa'am a zẽ'am wa bɔna la ẽ.

24Sɛka n ka nõŋɛ mam,a ka sakɛ ɩta mam yetɔga n yele se'em na.La yetɔga la tɩ ya wõnnɩ wã dagɩ mam mẽŋa yetɔga,la de la mam Sɔ la n tõm mam na yetɔga.

25Mam ken bɔna la ya zẽ'am dee tɔgɛ yetɔg-bãna bɔ ya.

26La Sõŋra la,mam Sɔ Nawẽnnɛ Sɩa la tɩ a wʊn tõm na mam yʊ'ʊrɛ tɩ a wa'am ya zẽ'am na,ẽŋa n wʊn zãsʊm ya sɛla woo,dee tẽegɛ ya bõn-sɛba wuu tɩ mam yele ya la.

27Mam basrɩ sũ-mã'asʊm bɔ ya, mam mẽŋa sũ-mã'asʊm tɩ mam bɔ'ɔrɩ ya. Mam ka bɔ'ɔrɩ ya wʊ dũnia n bɔ'ɔrɩ se'em na. Da basɛ-ya tɩ ya sũure sã'am, da zɔta-ya dabeem.

28Ya wõm mam n yele ya tɩ mam we'esɩ mɛ,la mam wʊn leme wa'am ya zẽ'am.Ya sãn nõŋɛ nɩ mam,ya wʊn ẽŋɛ nɩ sũ-yẽlʊm mam n we'esɩ m Sɔ zẽ'am na ĩyã.Se'ere n soe la,mam Sɔ la n gãnnɩ mam.

29Lɛɛlɛ wã,mam tɔgɛ ya mɛ tɩ la nãn ka paagɛ,tɩ la sãn wa paagɛ,ya wʊn bɔ mam sɩra.

30Mam kãn le tɔgɛ la ya lɛ zo'oge,se'ere n soe la,dũnia naba sẽm mɛ.La a ka tarɩ pãŋa la mam.

31La dẽnɩ tɩ dũnia dõma bãŋɛ tɩ mam nõŋɛ m Sɔ la mɛ,la mam ɩtɩ wʊ mam Sɔ la n bɔ mam nõorɛ tɩ m ẽŋɛ se'em na.Isge-ya,tɩ fõrgɛ kalam.»

Azã 15

Viinye tɩa, la a wila yelle

1Azezi zãsʊm ba yetɩ: «Mam de la viinye tɩa mẽŋa mẽŋa. La mam Sɔ Nawẽnnɛ n de viinye tɩa la dãana.

2Wil-sɛka n puse mam zuo dee ka wɔnna biɛ,a wãarɩ ẽ mɛ basra.La wil-sɛka woo n wɔnnɩ biɛ,a yorsrɩ ẽ mɛ tɩ a ãna sõŋa malɩn wɔnna biɛ zɔ'ɔra.

3Yãma põn ãna sõŋa mɛ,yetɔg-sɛba tɩ mam tɔgɛ bɔ ya la ĩyã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Bɔna-ya la mam lɛ,tı mam wʊn bɔna la ya.Wʊ tıa wille n ka tã wʊn wɔm bıɛ a to'ore tı a sãn ka bɔna la tıa la,bɛla,ya mẽ sãn ka bɔna la mam,ya ka tã wʊn wɔm bıɛ.

5Mam n de tıa la, tı yãma dɛna wila la. Sɛka n boe la mam, tı mam bɔna la ẽ, ẽŋa dãana tõnnı tõon-sõma zɔ'ɔra mɛ, se'ere n soe la, ya ka tã wʊn ẽŋɛ sɛla sɛla, tı ya sãn ka bɔna la mam.

6Nẽra sãn ka bɔna la mam lɛ,ba wʊn lobe ẽ basɛ wʊ tıa wille la,tı a kʊı.La ba vaarı wil-sɛba n kʊı la ıta la bugum pʊam,tı bugum dita ba.

7Ya sãn bɔna la mam,tı mam yetɔga la bɔna ya pʊam,ya sose yan boorı sɛla wuu,tı ya wʊn yẽ.

8Ya sãn tõm tõon-sõma zo'oge pa'alɛ tı yãma de la mam karẽnbiisi,bɛla ya wʊn nã'asɛ mam Sɔ.

9Mam nõŋɛ ya wʊ mam Sɔ n nõŋɛ mam se'em na. Tara-ya mam nõŋlʊm na ya sũure pʊam.

10Ya sãn sakɛ mam nõorɛ la,ya wʊn tara mam nõŋlʊm na ya sũure pʊam,wʊ mam sakɛ m Sɔ nõorɛ tara a nõŋlʊm se'em na.

11Mam tɔgɛ ya wãna tı ya tara la mam sũ-yẽlga,tı ya sũ-yẽlga wʊn zo'oge pãı.

12Mam nõorɛ n wãna: Nõŋɛ-ya taaba, wʊ mam n nõŋɛ ya se'em na.

13Nẽra ka boe n tarı nõŋlʊm gãnna nẽra n sakɛ tı a ki a sırdõma ĩyã.

14Ya sãn ẽŋɛ mam n yele ya se'em na,ya de la mam sırdõma.

15Mam ka le wi'ira ya tı m tõntõnıba,se'ere n soe la,tõntõnna ka mi a zuudãana n ıtı sɛla.Mam wi'iri ya tı m sırdõma,se'ere n soe la,mam botı yãma bãŋɛ bõn-sɛba tı mam Sɔ yele mam na wuu mɛ.

16Dagı yãma n looge mam,mam n looge ya,dıkɛ m tõonɛ na ẽŋɛ ya nu'usum tı ya sẽŋɛ ka tõm tõon-sõma wʊ tıa n wɔnnı bıɛ la,tı ya tõon-sõma la wʊn bɔna wakatɛ wuu.Bɛla,bõn-sɛka woo tı ya wʊn sose mam Sɔ la,la mam yʊ'ʊrɛ,a wʊn bɔ ya.

17Mam n bɔ ya nõorɛ tı ya ẽŋɛ se'em de la ya nõŋɛ taaba.»

Dũnia nẽrba sise Azezi la a karẽnbiisi

18Tı Azezi le yele yetı: «Dũnia nẽrba sãn sise ya, ya bãŋɛ tı ba dẽŋɛ sise la mam.

19Ya sãn de nı na dũnia n soe ya,dũnia nẽrba wʊn nõŋɛ nı ya,se'ere n soe la,ya de la dũnia bõnɔ.La mam loose ya la dũnia pʊam yese,la dagı dũnia n soe ya,bɛla tı dũnia nẽrba sisra ya.

20Tẽegɛ-ya yetɔg-sɛka tı mam yele ya tı:‹Tõntõnna ka gãnna a zuudãana la.› Ba sãn nãmsɛ mam,ba mẽ wʊn nãmsɛ yãma mɛ.La ba sãn sakɛ mam yetɔga,ba wʊn sakɛ yãma mẽ yetɔga.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21La ba wʊn ẽŋɛ ya bõn-bãma wuu mam yʊ'ʊrɛ ĩyã,se'ere n soe la,ba ka mi sɛka n tõm mam na.

22Mam sãn ka wa'am nɪ,la mam sãn ka tɔgɛ nɪ la ba lɛ,ba tõon-be'ero taalɛ ka boe ba zuo.La lɛɛlɛ wã,ba ka tã wʊn yetɪ bãma tarɪ bʊʊrɔ.

23Sɛka n sisri mam na,a mẽ sisri mam Sɔ la mɛ.

24Mam sãn ka tõm nɪ tõon-sɛba tɪ nẽra baa ayɪla nãn ka tõm ba tẽŋasʊka,ba tõon-be'ero taalɛ ka boe ba zuo.La lɛɛlɛ wã,ba yẽ mam tõoma mɛ,dee sise mam na m Sɔ la.

25Bɛla pʊam tɪ bõn-sɛka n gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam na ẽŋɛ.La yetɪ:‹Ba sise mam na zãŋa.›

26Sõŋra la wʊn wa'am ya zẽ'am, a de la sɪra Sɪa tɪ mam wʊn tõm, tɪ a ze'ele mam Sɔ Nawẽnnɛ zẽ'am wa'am ya zẽ'am. Ẽŋa wʊn tɔgɛ mam yelle bɔ ya.

27La yãma mẽ wʊn tɔgɛ mam yelle,se'ere n soe la,halɪ pĩ'iluŋo tɪ ya boe la mam lɛ.

Azã 16

1Mam tɔgɛ bɛla bɔ ya tɪ sɛla da wa botɪ ya basɛ ka le dɔla mam.

2Ba wʊn wa dige ya ba wẽndeto pʊam,la wakatɛ sẽna tɪ nẽrba wʊn kʊ ya,dee tẽ'esɛ tɪ bãma tõm na Nawẽnnɛ tõonɛ.

3Ba wʊn ẽŋɛ la bɛla,se'ere n soe la,ba ka mi mam Sɔ la,la mam mẽŋa.

4La mam yele ya bɛla tɪ wakat-ẽŋa sãn wa paagɛ,ya tẽegɛ tɪ mam põn yele ya.»

Nawẽnnɛ Sɪa tõoma

«Mam ka yele ya bɛla pɔspɔsɪ, se'ere n soe la, mam daan boe la ya lɛ mɛ.

5La nãnannɛ wã mam we'esɪ la sɛka n tõm mam na zẽ'am,la ya nẽra baa ayɪla ka sokrɪ mam yetɪ,mam we'esɪ la bɛ?

6La mam n yele ya bõn-ẽna wã ĩyã,sũ-sã'aŋɔ n tarɪ ya zozo'e.

7La mam yetɪ ya la sɪra,tɪ la ãn sõŋa bɔ ya tɪ mam sẽŋɛ.Se'ere n soe la,mam sãn ka sẽŋɛ,Sõŋra la kãn wa'am ya zẽ'am,la mam sãn sẽŋɛ,mam wʊn tõm ẽ bɔ ya.

8La a sãn wa'am,a wʊn botɪ dũnia nẽrba bãŋɛ tɪ ba tuuge mɛ tõon-be'ero yelle,la sɛla n masɛ yelle,la sarɪyadia yelle.

9A wʊn botɪ ba bãŋɛ tɪ ba tõon-be'ero la de la ban ka bɔ mam sɪra la.

10A wʊn botɪ ba bãŋɛ sɛla n masɛ,se'ere n soe la,mam we'esɪ la m Sɔ zẽ'am,la ya kãn le yẽ mam.

11A wʊn botɪ ba bãŋɛ sarɪyadia yelle,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ di dũnia wã naba sarɪya mɛ,tɪ a koŋe bʊʊrɔ.

12Mam ken tara la yɛla zozo'e tɪ m tɔgɛ bɔ ya, la ya kãn tã'agɛ to'oge ba nãnannɛ wã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13La Nawẽnnɛ Sıa n de sıra dãana la sãn wa'am,a wʊn pa'alɛ ya sıra wuu,se'ere n soe la,a yetɔga la ka ze'etı a mẽŋa zẽ'am,a wʊn tɔgɛ la sɛla tı a wõm na wuu bɔ ya,dee yele ya sɛla n boe nẽŋa sẽna.

14A wʊn nã'asɛ mam,se'ere n soe la,a wʊn dıkɛ la sɛla n boe mam zẽ'am na tɔgɛ bɔ ya.

15Mam Sɔ la n tarı sɛla wuu la de la mam bõnɔ.Bɛla ĩyã tı mam yetı,a wʊn dıkɛ la sɛla n boe mam zẽ'am na tɔgɛ bɔ ya.»

Sũ-sã'aŋɔ wʊn lebge sũ-yẽlga

16«La sãn ẽŋɛ fẽe, ya kãn le yẽ mam, la, la sãn le ẽŋɛ fẽe, ya wʊn le yẽ mam.»

17Tı karẽnbiisi basɛba sɔkra taaba yetı:«Ẽŋa n yetı,la sãn ẽŋɛ fẽe,tı kãn le yẽ ẽŋa,la,la sãn le ẽŋɛ fẽe,tı wʊn le yẽ ẽŋa,dee le yetı,ẽŋa we'esı la a Sɔ zẽ'am na,a võorɛ de la bẽm?»

18Bɛla tı ba daan yɛta tı:«Ẽn yetı la sãn ẽŋɛ fẽe la,a võorɛ de la bẽm?Tõma ka mi bõn-sɛka yelle tı a tɔgrı la.»

19La Azezi n daan mi tı ba boorı tı ba soke ẽ mɛ na,tı a yele ba yetı:«Mam n yetı,la sãn ẽŋɛ fẽe,ya kãn le yẽ mam,la,la sãn le ẽŋɛ fẽe,ya wʊn le yẽ mam na yelle tı yãma sɔkra taaba?

20Mam yetı ya la sıra sıra,tı ya wʊn kaasɛ fablɛ,la dũnia dõma sũure wʊn ãna yẽlʊm.Ya sũure wʊn sã'am,la ya sũ-sã'aŋɔ la wʊn wa lebge sũ-yẽlga.

21Pɔka sãn bɔna mĩ virgra,sũ-sã'aŋɔ n tarı ẽ,a nãmsgɔ wakatɛ n paagɛ la ĩyã.La a sãn dɔgɛ bia la kı'ılım,a ka le tẽra a nãmsgɔ la yelle,a sũure ãn yẽlʊm mɛ,ẽn dɔgɛ bia la ĩyã.

22Bɛla nãnannɛ wã yãma mẽ tarı la sũ-sã'aŋɔ,la mam wʊn le wa yẽ ya,la ya sũure wʊn ẽŋɛ yẽlʊm.La nẽra baa ayıla kãn tã'agɛ sã'am ya sũ-yẽlga la.

23La daar-ẽŋa daarɛ,ya kãn le soke mam sɛla baa ayıla yelle.Mam yetı ya la sıra sıra, tı bõn-sɛka tı ya wʊn sose mam Sɔ la mam yʊ'ʊrɛ, a wʊn bɔ ya.

24Ya nãn ka sose sɛla la mam yʊ'ʊrɛ.Sose-ya tı ya wʊn to'oge tı ya sũ-yẽlga zo'oge pãı.

25Mam makɛ la makrɛ tɔgɛ bɔ ya. La wakatɛ sẽm mɛ tı mam wʊn tɔgɛ m Sɔ la yelle vẽelga vẽelga bɔ ya, kãn le makɛ makrɛ tɔgɛ.

26Daar-ẽŋa daarɛ ya wʊn sose mam Sɔ Nawẽnnɛ la mam yʊ'ʊrɛ,mam ka yetı mam wʊn sose ẽ bɔ ya.

27Mam Sɔ la mẽŋa nõŋɛ yãma mɛ,se'ere n soe la,yãma nõŋɛ mam mɛ,dee bɔ mam sıra tı mam ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am wa'am.

28Mam ze'ele la m Sɔ Nawẽnnɛ zẽ'am wa'am dũnia zuo,la mam fõrgrı dũnia zuo wɛ'ɛsa la m Sɔ la zẽ'am.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Tı a karẽnbiisi la yele ẽ yetı: «Nãnannɛ wã, fõn yãŋa tɔgrı la vẽelga vẽelga, dee ka le makra makrɛ.

30Tõma yãŋa mi tı fõn mi sɛla woo mɛ,fõn ka le ɛɛra tı nẽra soke fo.Bɛla tõma sakɛ tı fõn ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am wa'am.»

31Tı Azezi lerge ba yetı:«Ya yãŋa sakɛ ya?

32Tɔ.Wakatɛ sẽna,la a põn paam mɛ,tı ya wuu wʊn wırgɛ tı ya nẽra woo bɔna a yire dee basɛ mam m yıla.La mam ka de m yıla,se'ere n soe la,mam Sɔ la boe la mam mɛ.

33Mam yele ya bɛla tı ya tara la sũ-mã'asʊm mam yetɔga la ĩyã.Dũnia wã pʊam ya tarı la nãmsgɔ,la keŋe ya sũure,tı mam yãŋɛ dũnia mɛ.»

Azã 17

Azezi pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ a nẽrba ĩyã

1Azezi n tɔgɛ bɛla kı'ılım na, a gorge bısɛ la saazuum yetı: «M Sɔ, mam daarɛ paagɛ ya, nã'asɛ mam n de fʊ Dayʊa la, tı mam mẽ nã'asɛ fɔ.

2La de la fõn bɔ mam nõorɛ tı m sɔna nẽrsaalba wuu,dee bɔ sɛba tı fõn bɔ mam na wuu vɔm n ka ba'asrı.

3La vɔm n ka ba'asrı la de la ba bãŋɛ fõn,fʊ yıla mã'a n de Sıra Dãana Nawẽnnɛ na,la ba bãŋɛ mam Azezi-krisi tı fʊ tõm na.

4Mam basɛ tı fõn yẽ nã'asgɔ tẽŋa wã zuo mɛ.Mam tõm tõon-sɛba tı fõn bɔ mam tı m tõm na ba'asɛ mɛ.

5Lɛɛlɛ wã,m Sɔ,botı m yẽ nã'asgɔ fʊ zẽ'am,wʊ mam n daan tarı na'am pãŋa fʊ zẽ'am se'em,lan dẽŋɛ dũnia n daan nãn ka nãam na.

6Mam botı sɛba tı fõn looge dũnia nẽrba pʊam bɔ mam na bãŋɛ fõn mɛ. Ba daan de la fõn nẽrba, tı fõn dıkɛ ba bɔ mam, la ba sakɛ fʊ yetɔga la mɛ.

7Lɛɛlɛ wã ba bãŋɛ tı fõn bɔ mam sɛla la wuu ze'ele la fõn zẽ'am.

8Se'ere n soe la,mam tɔgɛ ba la yetɔg-sɛba tı fõn bɔ mam na,tı ba to'oge,dee bãŋɛ sıra sıra tı mam ze'ele la fõn zẽ'am.La ba bɔ sıra tı fõn tõm mam.

9Mam pʊ'ʊsrı la bãma ĩyã, mam ka pʊ'ʊsrı dũnia nẽrba ĩyã, la de la nẽr-sɛba tı fʊ bɔ mam na ĩyã, se'ere n soe la, bãma de la fõn nẽrba.

10La mam bõnɔ de la fõn bõnɔ,tı fõn bõnɔ dɛna mam bõnɔ,la mam yẽ nã'asgɔ mɛ ba zẽ'am.

11Mam ka le bɔna dũnia zuo,la bãma boe la dũnia zuo dee tı mam sẽna fõn zẽ'am.M Sɔ n de pʊpeelem dãana,gu'ura ba la fʊ yʊ'ʊrɛ la tı fʊ bɔ mam na pãŋa,tı ba wʊn dɛna ayıla wʊ mam la fõn n de ayıla se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Mam n daan boe la ba lɛ la,mam daan gu'uri ba la yʊ'ʊr-sɛka tɪ fõn bɔ mam na pãŋa.Mam bɪsɛ ba yelle mɛ sõŋa sõŋa,tɪ nẽra baa ayɪla ka bɔɪ,sãn dagna sɛka n de a sã'am,tɪ fõn gõŋɔ n yele se'em na ẽŋɛ la.

13La lɛɛlɛ wã mam sẽm na fõn zẽ'am, la mam tɔgrɪ la wãna mam nãn ken bɔna dũnia zuo, tɪ ba wʊn tara mam sũ-yẽlga, tɪ ba sũ-yẽlga zo'oge pãɪ.

14Mam tɔgɛ fõn yetɔga la bɔ ba mɛ,la dũnia nẽrba sisri ba mɛ,se'ere n soe la,ba dagɪ dũnia bõnɔ,wʊ mam mẽ dagɪ dũnia nẽra se'em na.

15Mam ka sosrɪ tɪ fʊ yese ba dũnia wã zuo,la de la tɪ fʊ gu ba la be'em dãana.

16La bãma dagɪ dũnia nẽrba,wʊ mam mẽ n dagɪ dũnia nẽra se'em na.

17Botɪ fõn sɪra la wʊn basɛ tɪ ba welge to'ore tara pʊpeelem dɛna fʊ nẽrba.Fõn yetɔga la n de sɪra.

18Mam mẽ tõm ba dũnia pʊam wʊ fõn tõm mam dũnia zuo se'em na.

19La bãma ĩyã tɪ mam welge m mẽŋa to'ore dɪkɛ m mẽŋa bɔ fõn,tɪ fõn sɪra la wʊn botɪ ba mẽ welge ba mẽŋa to'ore tara pʊpeelem dɛna fʊ nẽrba.

20La dagɪ bãma mã'a ĩyã tɪ mam pʊ'ʊsrɪ, la de la sɛba n wʊn wa bɔ mam sɪra ba yetɔga la ĩyã la mẽ yelle.

21Mam pʊ'ʊsrɪ fõn tɪ fʊ botɪ ba lagɪm dɛna bʊyɪla,wʊ fõn de mam Sɔ n boe la mam lɛ,tɪ mam mẽ bɔna la fõn se'em na,tɪ ba mẽ wʊn lagɪm dɛna bʊyɪla la tõma,tɪ dũnia nẽrba la wʊn bɔ sɪra tɪ fõn tõm mam.

22La mam bɔ ba na'am pãn-sɛka tɪ fõn bɔ mam na mɛ tɪ ba dɛna ayɪla,wʊ tõma n de ayɪla se'em na.

23Tɪ mam wʊn bɔna la ba,tɪ fõn bɔna la mam,tɪ ba wʊn sɪrɪ dɛna ayɪla,tɪ dũnia nẽrba wʊn bãŋɛ tɪ la de la fõn tõm mam,la fõn nõŋɛ ba wʊ fõn nõŋɛ mam se'em na.

24M Sɔ, mam boorɪ tɪ nẽr-sɛba tɪ fʊ bɔ mam na, mẽ bɔna la mam lɛ zẽ'e-sɛka tɪ mam wʊn bɔna la, tɪ ba wʊn yẽ mam na'am pãŋa, na'am pãn-sɛka tɪ fõn bɔ mam na, se'ere n soe la, fõn nõŋɛ mam mɛ, tɪ dũnia yʊʊn nãn ken ka bɔna.

25M Sɔ,fõn de sɛka n masɛ.Dũnia nẽrba ka bãŋɛ fõn,la mam nõo bãŋɛ fõn mɛ,la nẽr-bãma bãŋɛ mɛ tɪ la de la fõn tõm mam.

26Mam botɪ ba bãŋɛ fõn mɛ,la mam wʊn ken botɪ ba bãŋɛ fɔ,tɪ nõŋlʊm sɛka tɪ fõn nõŋɛ mam na,wʊn bɔna la ba,tɪ mam mẽ bɔna la ba.»

Azã 18

Ba yõkɛ Azezi

(Amatie 26:47-56, Amarkɪ 14:43-50, Aluki 22:47-53)

1Azezi n tɔgɛ bɛla ba'asɛ la, ẽŋa la a karẽnbiisi la yese dooge la Sedrõ kʊlga ke bɔba, gaarɛ n daan boe mĩ, tɪ ba sẽŋɛ ka kẽ bilam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2La Azudaasɪ n de sɛka n wʊn pa'alɛ tɪ ba yõkɛ ẽ na daan mi zẽ'a la mɛ,se'ere n soe la,Azezi la a karẽnbiisi la daan ẽn lagsra taaba bilam mɛ.

3Bɛla tɪ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la Farisi dõma daan tõm gu'urba tɪ ba doose la sʊdaasɪ,tɪ Azudaasɪ tarɪ ba sẽŋɛ mĩ.Ba daan tarɪ la zɛbrɛ lɔgrɔ,la fɪtladõma,dee lasʊm bugum zɛɛra.

4La Azezi mi bõn-sɛba wuu n wʊn ẽŋɛ ẽ mɛ, bɛla tɪ a sẽŋɛ lɛm ba soke ba yetɪ: «Yãma eerɪ la ãne?»

5Tɪ ba lerge ẽ yetɪ:«Tõma eerɪ la Azezi n de Nazarɛtɪ nẽra la.» Tɪ Azezi yele ba yetɪ:«La de la mam.» La Azudaasɪ n daan yetɪ a pa'alɛ tɪ ba yõkɛ ẽ na daan ze mĩ mɛ.

6La Azezi n yetɪ:«La de la mam» na,ba sẽŋɛ la abilimpoore lebe lui tẽŋa.

7Tɪ Azezi le soke ba yetɪ:«Ãne tɪ yãma eerɪ?» Tɪ ba yetɪ:«Azezi n de Nazarɛtɪ nẽra la.»

8Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«Mam yele ya tɪ la de la mam.La sãn dɛna la mam tɪ ya eerɪ,basɛ-ya nẽr-bãna tɪ ba fõrgɛ.»

9A yele bɛla tɪ a yetɔga tɪ a tɔgɛ la n ẽŋɛ,a yetɪ:«Nẽr-sɛba tɪ fõn bɔ mam na,nẽra baa ayɪla ka bɔɪ.»

10La Asimõ-pɪyɛɛrɪ daan tarɪ la sʊkɔbgɔ, fooge sʊkɔbgɔ la sɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana tõntõnna zʊʊgɔ tʊbrɛ fiige. Tõntõnna la yʊ'ʊrɛ de la Amalkusi.

11Tɪ Azezi yele Apɪyɛɛrɪ yetɪ:«Lebe sũm fʊ sʊ'a la a fʊʊgɔ pʊam.Fõn tẽ'esɛ tɪ mam kãn sakɛ nãmsgɔ sɛka tɪ mam Sɔ bɔ mam na mɛ bɪɪ?»

12Tɪ sʊdaasɪ la, la ba kɛ'ɛma, la Zifdõma gu'urba la yõkɛ Azezi lʊ ẽ,

13tarɪ ẽ dẽŋɛ sẽŋɛ A'annɪ zẽ'am.A'annɪ daan de la Akayifu n de kãabgɔ kẽma nẽŋadãana yʊʊn-ẽŋa la dɛɛm-bʊraa.

14La de la Akayifu n daan yele Zifdõma tɪ nẽra ayɪla sãn ki nẽrba wuu ĩyã n sõɪ.

Apɪyɛɛrɪ sɪ'ɪsɛ tɪ ẽŋa ka mi Azezi

(Amatie 26:69-70, Amarkɪ 14:66-68, Aluki 22:55-57)

15La Asimõ-pɪyɛɛrɪ la karẽnbia ayɪla n daan dolɪ Azezi. La kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la daan mi karẽnbi-ẽŋa mɛ, tɪ a po doose la Azezi kẽ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la yire.

16La Apɪyɛɛrɪ weege zɛ la yẽŋa,yaŋa nõorʊm,tɪ karẽnbi-sɛka tɪ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana mi la,yese ka tɔgɛ la pɔka la n gu'uri zanõrɛ la,dee botɪ Apɪyɛɛrɪ kẽ.

17Tɪ tõntõn-pɔka la n gu'uri zanõrɛ la,soke Apɪyɛɛrɪ yetɪ:«Fõn dagɪ la bʊra-ẽna karẽnbia ayɪla?» Tɪ Apɪyɛɛrɪ lerge yetɪ:«Mam dagɪ a karẽnbia.»

18La ɔɔrɔ n daan boe, tɪ tõntõnɪba, la gu'urba la tʊʊrɛ bugum kaagɛ ɔɔsra. Tɪ Apɪyɛɛrɪ daan po bɔna mĩ ɔɔsra bugum na.

Kãabgɔ kẽma nẽŋadãana soke Azezi a zãsŋɔ la yelle

(Amatie 26:59-66, Amarkɪ 14:55-64, Aluki 22:66-71)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la soke Azezi a karẽnbiisi la, la a zãsŋɔ la yelle.

20Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Mam tɔgɛ la nẽr-kʊʊŋɔ la pʊam bɔ nẽrba,mam zãsʊm nẽrba Zifdõma wẽndeto pʊam,la Wẽnde-kãtʊm na,zẽ'e-sɛba tı Zifdõma wuu ẽn lagsrı taaba la mɛ,mam ka sʊgɛ tɔgɛ sɛla sɛla.

21Bẽm tı fʊ sɔkra mam?Soke sɛba n wõm mam yetɔga la,bãma mi mam n yele se'em na mɛ.»

22Azezi n tɔgɛ bɛla la,tı tõntõnna n ze mĩ,wẽ a pɛka,dee yetı:«Fõn lerge la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la bɛla?»

23Tı Azezi yele ẽ yetı:«Mam sãn tɔgɛ la be'em,pa'alɛ sɛla tı mam tɔgɛ be'em na,la mam sãn tɔgɛ la sõŋa,bẽm tı fʊ wẽ'era ma?»

24Tı A'annı botı ba tarı ẽ ban lʊ ẽ se'em na,sẽŋɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana Akayifu zẽ'am.

Apıyɛɛrı le sı'ısɛ tı ẽŋa ka mi Azezi

(Amatie 26:71-75, Amarkı 14:69-72, Aluki 22:58-62)

25La Asimõ-pıyɛɛrı daan ken zɛ ɔɔsra la bugum na. Tı ba soke ẽ yetı: «Fõn mẽ dagı la bʊra-ẽna karẽnbia ayıla?» Tı a sı'ısɛ yetı: «Mam dagı a karẽnbia.»

26Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana tõntõnna ayıla n de nẽr-sɛka tı Apıyɛɛrı daan sɛ a tʊbrɛ fiige la sɔbia,soke ẽ yetı:«Dagı fõn tı mam yẽ la bʊraa la gaarɛ la pʊam na?»

27Tı Apıyɛɛrı le sı'ısɛ.Wakat-ẽŋa mẽŋa tı nõ-rɔɔgɔ kaasɛ.

Ba tarı Azezi sẽŋɛ gɔmna Apilatı zẽ'am

(Amatie 27:1-2,11-31, Amarkı 15:1-20, Aluki 23:1-5,13-25)

28Tı ba daan tarı Azezi Akayifu yire sẽŋɛ gɔmna yire. La daan de la bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ. La Zifdõma la mẽŋa ka kẽ gɔmna la yire, ba ẽŋɛ bɛla tı ba da dẽgɛ la ba mẽŋa, tã'agɛ di Zɔɔg-basɛ kibsa la.

29Tı Apilatı yese sẽŋɛ ba zẽ'am ka soke ba yetı:«Bẽm yelle tı yãma tarı bʊra-ẽna wã wa'am?»

30Tı ba lerge ẽ yetı:«A sãn ka ẽŋɛ nı be'em,tõma kãn yõkɛ ẽ wa'am wa bɔ fõn.»

31Tı Apilatı yele ba yetı:«Tara-ya ẽ ya mẽŋa sẽŋɛ ka di a sarıya wʊ ya lɔɔ la n de se'em na.» Tı Zifdõma la yele ẽ yetı:«Tõma ka tarı nõorɛ tı tı kʊ nẽra.»

32La de la bɛla tı Azezi n daan tɔgɛ pa'alɛ kũm sɛka buuri tı ẽŋa wʊn ki la ẽŋɛ.

33Tı Apilatı lebe kẽ deem ka wi Azezi soke ẽ yetı: «Fõn de Zifdõma naba la?»

34Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Fõn mẽŋa pʊtẽ'erɛ tı fõn sɔkra bɛla bıı,la de la nẽrba basɛba n tɔgɛ mam yelle bɛla bɔ fõn?»

35Tı Apilatı lerge ẽ yetı:«Mam dagı Zifu.Fʊ mẽŋa buuri,la ba kãabgɔ kẽma nẽŋadõma n yõkɛ fʊ tarı wa bɔ mam.Bẽm tı fõn ẽŋɛ?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Mam so'olʊm dagı dũnia wã bõnɔ.Mam so'olʊm sãn de nı dũnia wã bõnɔ,mam tõntõnıba la wʊn zɛbɛ nı mɛ tı ba da yõkɛ mam bɔ Zifdõma la.La lɛɛlɛ wã,mam so'olʊm dagı dũnia wã bõnɔ.»

37Tı Apilatı soke ẽ yetı:«Bɛla fõn de la naba?» Tı Azezi lerge yetı:«La de la fõn yele se'em na,mam de la naba.Mam dɔgɛ wa'am dũnia wã tı m tɔgɛ la sıra kaseto.La sɛka woo n dolı sıra selsrı la mam kõa.»

38Tı Apilatı soke ẽ yetı:«Sıra de la bẽm?» Apilatı n yele bɛla la, a le yese sẽŋɛ la Zifdõma la zẽ'am ka yele ba yetı: «Mam ka yẽ sɛla n de be'em bʊraa wã zẽ'am.

39La yãma malʊm mɛ tı Zɔɔg-basɛ kibsa wakatɛ woo m yese yʊ'a deem nẽra ayıla basɛ.Yãma boorı tı m yese la Zifdõma naba la basɛ bıı?»

40Tı ba tɔgra ke'enke'em yetı:«Da kãn basɛ ẽŋa.Tõma boorı tı fʊ basɛ la Abarabası.» La Abarabası daan de la fãara.

Azã 19

1Bɛla tı Apilatı botı ba tarı Azezi sẽŋɛ ka wẽ ẽ na ka'asa.

2Tı sʊdaası dıkɛ gõ'osı wʊgɛ mũŋa vuge ẽ,dee yɛ ẽ fuugo n de gomusga,

3sẽŋɛ lɛm ẽ yɛta tı:«Zifdõma naba,naa»,dee wẽ'era a pɛgsı.

4Tı Apilatı le yese nẽrba la zẽ'am ka yele ba yetı: «Bısɛ-ya, mam wʊn tarı ẽ yesem na ya zẽ'am tı ya bãŋɛ tı mam ka yẽ sɛla n de be'em bʊra-ẽna zẽ'am.»

5Tı Azezi vuge gõ'osı mũŋa la,dee yɛ fuugo la n de gomusga la yese yẽŋa.Tı Apilatı yele ba yetı:«Nẽra la n wãna.»

6La kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la, la ba tõntõnıba la n yẽ ẽ na, ba kaasrı la tagurga yetı: «Ka ẽ, ka ẽ dɔ-puurŋa zuo kʊ.» Tı Apilatı yele ba yetı: «To'oge-ya ẽ ka ka ya mẽŋa, se'ere n soe la, mam ka yẽ sɛla n de be'em a zẽ'am.»

7Tı Zifdõma la yele ẽ yetı:«Tõma tarı lɔɔ,la lɔɔ la pʊam la masɛ mɛ tı a ki,se'ere n soe la,a ẽŋɛ a mẽŋa tı ẽŋa de la Nawẽnnɛ Dayʊa.»

8Apilatı n wõm yetɔg-ẽna la, dabeem n malın yõkɛ ẽ.

9Tı a le kẽ deem ka soke Azezi yetı:«Fõn ze'ele la bɛ?» Tı Azezi ka lerge ẽ.

10Tı Apilatı soke ẽ yetı:«Mam tı fõn sĩm ka lɛrgra?Fʊ ka mi tı mam tarı nõorɛ wʊn botı ba basɛ fɔ,bıı ba ka fʊ dɔ-puurŋa zuo kʊ?»

11Tı Azezi lerge ẽ yetı:«Nõorɛ la sãn ka ze'ele nı saazuum,fʊ ka tarı nı nõorɛ wʊn ẽŋɛ mam sɛla.Bɛla n soe tı sɛka n tarı mam wa'am wa bɔ fʊ la,tõm tõon-be'ego gãnna fõn.»

12Apilatı n daan wõm bɛla la,a eerı la sore tı a basɛ Azezi,tı Zifdõma la daan kaasra tagurga yetı:«Fʊ sãn basɛ bʊra-ẽna,fʊ dagı Rom na-keko sırɛ.Nẽr-sɛka woo n ıtı a mẽŋa naba,a de la na-keko la bɛ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13La Apilatı n wõm yetɔg-bãma la, a tarı Azezi yese la yẽŋa, dee zĩ'ire sarıyadia la
zẽ'am tı ba wi'iri tı kug-palagsı zẽ'a, tı a yʊ'ʊrɛ la Ebre yetɔga dɛna Gabata la.

14La daan de la beere n wʊn wiige tı Zɔɔg-basɛ kibsa la di,la daan masɛ wʊ wʊntɛɛŋa
zuu-tẽŋasʊka.Tı Apilatı yele Zifdõma la yetı:«Ya naba la n wãna.»

15Tı ba kaasra tagurga yetı:«Kʊ ẽ,kʊ ẽ,ka ẽ dɔ-puurŋa zuo kʊ.» Tı Apilatı soke ba
yetı:«M ka ya naba la dɔ-puurŋa zuo?» Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la lerge ẽ
yetı:«Tõma ka tarı naba ayẽma,sãn dagna Rom na-keko la.»

16Bɛla tı Apilatı bɔ ba Azezi tı ba tarı ẽ ka ka dɔ-puurŋa zuo.

Ba tarı Azezi sẽŋɛ ka ka dɔ-puurŋa zuo

(Amatie 27:32-44, Amarkı 15:21-32, Aluki 23:26-43)

Tı ba yõkɛ Azezi,

17botı a mẽŋa tʊ dɔ-puurŋa la yese tẽŋa la pʊam wɛ'ɛsa zẽ'e-sɛka tı ba wi'iri zuwaŋrɛ
zẽ'a,tı a yʊ'ʊrɛ la Ebre yetɔga dɛna Golgota.

18Bilam tı ba ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.Dee mẽ ka nẽrba bayi dɔ-puursi zuto,ayıla a gɔbga
bɔba,ayẽma a zʊʊgɔ bɔba,tı Azezi bɔna ba tẽŋasʊka.

19Tı Apilatı botı ba gʊlsɛ dɔ-palaka zuo lablɛ dɔ-puurŋa la zuo.Ba gʊlsɛ yetı:

«Azezi n ze'ele Nazarɛtı,
Zifdõma naba la.»

20Zifdõma zozo'e daan karẽŋɛ gʊlsgɔ la mɛ, se'ere n soe la, zẽ'e-sɛka tı ba daan ka
Azezi dɔ-puurŋa zuo la lɛm na tẽŋa la. La ba daan gʊlsɛ la Ebre, la Latẽ, la Grɛkı
yetɔga.

21Tı Zifdõma kãabgɔ kẽma nẽŋadõma yele Apilatı yetı:«Da gʊlsɛ yetı ‹Zifdõma
naba›,gʊlsɛ yetı:‹A yetı ẽŋa de la Zifdõma naba.› »

22Tı Apilatı lerge ba yetı:«Sɛla tı mam gʊlsɛ la,mam gʊlsɛ mɛ.»

23La sʊdaası la n ka Azezi kı'ılım na, ba dıkɛ la a futo pʊı zẽ'esı banaası, tı sʊdaaga
woo daan to'oge pʊrɛ ayıla, deege fu-woko. La fu-woko la daan ka tarı pɛ'ɛsõm, ba
daan wʊgɛ a wuu la munne.

24Tı ba daan yele taaba yetı,ba da ãasʊm ẽ,ba pɔsɛ bısɛ sɛka n wʊn to'oge ẽ.Tı ba ẽŋɛ
bɛla.La de la wãna tı Nawẽnnɛ gõŋɔ n gʊlsɛ yele se'em na ẽŋɛ.La gʊlsɛ yetı:«Ba pʊı
mam futo bɔ taaba,dee pɔsɛ mam fu-woko la yelle.»

25Azezi ma, la a ma yıbga, la Amaari n de Akleopası pɔga, la Amaari n ze'ele
Magdala daan ze mɛ lɛm dɔ-puurŋa la.

26Tı Azezi yẽ a ma la,la a karẽnbi-sɛka tı a nõŋɛ la n ze lɛm ẽ,tı a yele a ma la yetı:«M
ma,fʊ bia n wãna.»

27Dee yele a karẽnbia la yetı:«Fʊ ma n wãna.» Lan sẽŋɛ wakat-ẽŋa,karẽnbia la tarı
Azezi ma la mɛ kule a yire.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azezi kũm
(Amatie 27:45-56, Amarkɩ 15:33-41, Aluki 23:44-49)

28Bɛla poorʋm, Azezi mi mɛ tɩ sɛla woo ẽŋɛ ba'asɛ mɛ, tɩ a yetɩ: «Koyũuro n tarɩ mam.» A yele bɛla tɩ Nawẽnnɛ gõŋɔ n gʋlsɛ yele se'em na n ẽŋɛ.

29La lɔkɔ n daan ze pɩrɛ la dã-mĩ'isgo.Tɩ ba dɩkɛ sɩpɔɔm lʋsɛ dã-mĩ'isgo la pʋam zẽkɛ la dɔɔgɔ ẽŋɛ Azezi nõorʋm.

30Tɩ a yũ dã-mĩ'isgo la,dee yetɩ:«Sɛla woo ẽŋɛ ba'asɛ»,dee suure a zuugo ki.

31La daan de la beere n wʋn wiige Zifdõma vo'osgo daarɛ, daar-ẽŋa daan de la dabs-kãtɛ, tɩ Zifdõma la ka bɔɔra tɩ ba basɛ tɩ kũm na weege bɔna dɔ-puursi la zuto daar-ẽŋa. Tɩ ba sose Apilatɩ yetɩ, a botɩ ba kɔ ba nãma dee sike ba dɔ-puursi la zuto.

32Tɩ sʋdaasɩ la sẽŋɛ ka kɔ pɔspɔsɩ dãana la tɩ ba ka lɛm Azezi la nãma,le kɔ ayẽma la mẽ nãma.

33La ban paagɛ Azezi zẽ'am na,ba yẽ tɩ a darɛ ki mɛ,tɩ ba ka kɔ a nãma.

34Tɩ sʋdaaga ayɩla lʋ a lʋgrɛ la kãnnɛ,tɩ zɩum la ko'om yese.

35Nẽr-sɛka n yẽ bõn-bãna la n tɔgrɩ pa'ala ya. La a kaseto la de la sɩra, la a mi tɩ ẽŋa tɔgrɩ la sɩra, tɩ yãma mẽ wʋn bɔ sɩra.

36Yel-bãna ẽŋɛ tɩ Nawẽnnɛ gõŋɔ n gʋlsɛ se'em na n ẽŋɛ. La yetɩ: «A kõbrɛ baa ayɩla kãn kɔ'ɔgɛ.»

37La ken gʋlsɛ yetɩ:«Ba wʋn bɩsɛ sɛka tɩ ba lʋ la.»

Azezi laarɛ
(Amatie 27:57-61, Amarkɩ 15:42-47, Aluki 23:50-56)

38Bɛla poorʋm tɩ Arimate bʋraa Azozɛfʋ n daan de Azezi karẽnbia dee sʋgra, ẽn zotɩ Zifdõma nẽŋadõma la ĩyã, daan sẽŋɛ ka sose Apilatɩ sore tɩ a dɩkɛ Azezi kũm na, tɩ Apilatɩ sakɛ, tɩ Azozɛfʋ sẽŋɛ ka dɩkɛ kũm na.

39Tɩ Anikodɛm,sɛka n daan sẽŋɛ Azezi zẽ'am yʋ'ʋŋɔ la po doose Azozɛfʋ.A tarɩ la bõnɔ yʋ'ʋra n de miiri,la alowe n lagɩm taaba gãŋɛ wʋ kilo pitã tɩ ba yũuŋo ãna sõŋa wa'am.

40Tɩ ba dɩkɛ Azezi kũm na,ẽŋɛ bõnɔ na n tarɩ yũuŋo la ẽŋɛ,vile ẽ na tãna wʋ Zifdõma n ẽn ɩta ba kũm se'em na.

41La gaarɛ n daan boe zẽ'e-sɛka tɩ ba daan ka Azezi dɔ-puurŋa la zuo la, la yɔ-paalɛ n tũ tãmpĩa ĩyã n daan boe mĩ tɩ ba nãn ka laagɛ nẽra a pʋam.

42La beere n wʋn wiige vo'osgo daarɛ la,la yɔɔgɔ la n daan lɛm na ĩyã,ba daan laagɛ Azezi kũm na bilam.

Azã 20

Azezi vo'ore
(Amatie 28:1-8, Amarkɩ 16:1-8, Aluki 24:1-12)

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Lasrı daarɛ bulika yʊ'ʊŋɔ yʊ'ʊŋɔ, tı Amaari n ze'ele Magdala sẽŋɛ yɔɔm na. Ẽn paagɛ la, a yẽ tı kugre la bilge mɛ dee basɛ yɔɔgɔ la nõorɛ.

2Tı a zoe sẽŋɛ Asimõ-pıyɛɛrı la karẽnbi-sɛka tı Azezi nõŋɛ la zẽ'am,ka yele ba yetı:«Ba dıkɛ Zuudãana la yɔɔgɔ la pʊam yese mɛ,tõma ka mi ban bĩŋe ẽ zẽ'e-sɛka.»

3Tı Apıyɛɛrı la karẽnbia ayıla la yese wɛ'ɛsa yɔɔm na.

4Bãma bayi daan lagım zɔta mɛ wɛ'ɛsa,tı karẽnbia ayẽma la zoe gãŋɛ Apıyɛɛrı dẽŋɛ paagɛ yɔɔm na,

5veese bısɛ,yẽ tãna la n gã mĩ,dee ka kẽ.

6Tı Asimõ-pıyɛɛrı daan paam poorʊm wa kẽ yɔɔgɔ la pʊam,yẽ tãna la n gã mĩ.

7La tãn-sɛka tı ba daan dıkɛ vile Azezi zuugo la gã mĩ mɛ,la a ka naagɛ la tãna basɛba la,a kilim mɛ gã ayẽma.

8Tı karẽnbia ayẽma la n dẽŋɛ paagɛ la,mẽ kẽ yɔɔgɔ la pʊam,yẽ bõn-sɛba n boe mĩ na,la a bɔ sıra mɛ.

9La karẽnbiisi la daan nãn ka wõm Nawẽnnɛ gõŋɔ n yetı,dẽnı tı Azezi ki dee vo'oge la võorɛ.

10Tı karẽnbiisi bayi la daan lebe kule ba yiɛ.

Azezi dıkɛ a mẽŋa pa'alɛ Amaari n ze'ele Magdala

(Amatie 28:9-10, Amarkı 16:9-11)

11La Amaari daan ze la yɔɔgɔ la nõorʊm yẽŋa kɛlla. A daan kellı mɛ dee veese tı a bısɛ yɔɔgɔ la pʊam,

12yẽ malɛkadõma bayi n yɛ fu-pɛɛlsı zẽa zẽ'e-sɛka tı ba daan bĩŋe Azezi kũm na.Ayıla zĩ la a zuugo bɔba,tı ayıla zẽa a nãma bɔba.

13Tı malɛkadõma la yele ẽ yetı:«Pɔka,bẽm n ẽŋɛ tı fõn kɛlla?» Tı a lerge ba yetı:«Ba dıkɛ la mam Zuudãana,tı mam ka mina ban bĩŋe ẽ zẽ'e-sɛka.»

14Ẽn tɔgɛ bɛla la, dee gelge yẽ Azezi n ze, la a ka bãŋɛ tı la de la ẽŋa.

15Tı Azezi soke ẽ yetı:«Pɔka,bẽm tı fõn kɛlla?Ãne tı fõn eerı?» Tı a tẽ'esɛ tı a de la gaarɛ la dãana,yele ẽ yetı:«M kẽema,la sãn dɛna la fõn dıkɛ ẽ,yele ma fõn bĩŋe ẽ zẽ'a tı m sẽŋɛ ka dıkɛ ẽ.»

16Tı Azezi yele ẽ yetı:«Amaari.» Tı Amaari gelge tɔgɛ la Ebre yetı:«Rabuni.» A võorɛ de la karẽnsãama.

17Tı Azezi yele ẽ yetı:«Da kalʊm ma,mam nãn ka zom m Sɔ la zẽ'am.Sẽŋɛ m sɔbiisi la zẽ'am ka yele ba yetı:‹Mam zonnı na mam Sɔ Nawẽnnɛ n de yãma Sɔ,la yãma Nawẽnnɛ na zẽ'am.› »

18Tı Amaari n ze'ele Magdala sẽŋɛ ka yele karẽnbiisi la yetı,ẽŋa yẽ Zuudãana la,dee yele ba Azezi n yele ẽŋa se'em.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azezi dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ a karẽnbiisi
(Amatie 28:16-20, Amarkɪ 16:14-18, Aluki 24:36-49)

19La daar-ẽŋa daan de la Lasrɪ daarɛ wẽnsobre, tɪ Azezi karẽnbiisi la bɔna deem, la ba daan yʊ de-sɛka tɪ ba boe a pʊam na kʊlɪnsɪ mɛ, se'ere n soe la, ba daan zotɪ la Zifdõma nẽŋadõma. Tɪ Azezi wa'am wa ze'ele ba tẽŋasʊka yele ba yetɪ: «Sũ-mã'asʊm wʊn bɔna la ya.»

20Azezi n yele ba bɛla la,a pa'alɛ ba la a nu'usi,la a lʊgrɛ la.La karẽnbiisi la n daan yẽ Zuudãana Azezi la,ba sũure ẽŋɛ yẽlʊm mɛ zozo'e.

21Tɪ Azezi le yele ba yetɪ:«Sũ-mã'asʊm wʊn bɔna la ya.Mam mẽ tõnnɪ ya,wʊ mam Sɔ la n tõm mam se'em na.»

22Ẽn yele bɛla la,dee fʊʊsɛ ẽŋɛ ba zuo,yele ba yetɪ:«To'oge ya Nawẽnnɛ Sɪa.

23Nẽr-sɛka woo tɪ ya basɛ a tõon-be'ero taalɛ,a tõon-be'ero taalɛ ka le bɔna a zuo.La nẽr-sɛka woo tɪ ya zagsɛ ka basɛ a tõon-be'ero taalɛ,a tõon-be'ero taalɛ ken bɔna la a zuo.»

Azezi dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ Atoma tɪ ẽŋa sɪrɪ vo'oge mɛ

24Atoma n de Azezi karẽnbiisi pia la ayi la nẽra ayɪla tɪ ba wi'iri tɪ «Lɪba» la, daan ka boe ba zẽ'am Azezi n daan wa'am mĩ na.

25Tɪ karẽnbiisi basɛba la yele ẽ yetɪ:«Tõma yẽ Zuudãana la.» Tɪ a yele ba yetɪ:«Mam sãn ka yẽ kʊʊsa la tɪ ba ka a nu'usi,la yisa dɪkɛ m nu'ubiire kalʊm ba,la mam sãn ka kalʊm a lʊgrɛ la,mam kãn malɪn bɔ sɪra.»

26La bɛla poorʊm dabsa anii daarɛ, tɪ karẽnbiisi la daan le lagsɛ taaba deego la pʊam, tɪ Atoma bɔna la ba lɛ. La kʊlɪnsɪ la daan yʊ mɛ, tɪ Azezi wa'am wa ze'ele ba tẽŋasʊka yele ba yetɪ: «Sũ-mã'asʊm wʊn bɔna la ya.»

27Dee yele Atoma yetɪ:«Dɪkɛ fʊ nu'ubiire kalʊm mam nu'usi la,dee tẽegɛ fʊ nu'ugo kalʊm mam lʊgrɛ la bɪsɛ.Da kãn sẽ'ena,bɔ sɪra.»

28Tɪ Atoma lerge ẽ yetɪ:«Fʊ de la mam Zuudãana la mam Nawẽnnɛ.»

29Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«La de la fõn yẽ mam na ĩyã tɪ fʊ bɔ sɪra?Sɛba n ka yẽ dee bɔ'ɔra sɪra la tarɪ zu-yẽlʊm.»

Bõn-sɛka n soe tɪ gõŋɔ wã gʊlsɛ

30Azezi daan tõm tõon-yãlma basɛba mɛ zozo'e a karẽnbiisi la zẽ'am, n ka gʊlsɛ ẽŋɛ gõn-ẽna wã pʊam.

31La bõn-bãna wã gʊlsɛ tɪ ya bɔ la sɪra tɪ Azezi n de Krisi,Nawẽnnɛ Dayʊa la,tɪ ya sãn bɔ ẽ sɪra,ya wʊn yẽ yõvore a yʊ'ʊrɛ ĩyã.

Azã 21

Azezi dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ a karẽnbiisi Tiberiadɪ mõgrɛ nõorʊm

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1La bɛla poorʊm Azezi le dɪkɛ a mẽŋa mɛ pa'alɛ a karẽnbiisi la Tiberiadɪ mõgrɛ nõorʊm. Ẽn pa'alɛ ba a mẽŋa se'em n wãna:

2Asimõ-pɪyɛɛrɪ,la Atoma tɪ ba wi'iri tɪ lɪba la,la Anatanayɛlɪ n ze'ele Kana n boe Galile so'olʊm,la Azebede kɔma,la Azezi karẽnbiisi basɛba bayi n daan lagɪm bɔna la taaba.

3Tɪ Asimõ-pɪyɛɛrɪ yele ba yetɪ:«Mam we'esɪ tɪ m ka yõgɛ la zũma.» Tɪ basɛba la yele ẽ yetɪ:«Tõma mẽ wʊn doose la fʊ sẽŋɛ.» Tɪ ba yese ka kẽ õorŋɔ sẽŋɛ.La yʊ'ʊŋ-ẽŋa ba ka yõkɛ sɛla sɛla.

4Tɪ beere bɔna mĩ yɪlɪŋra, tɪ Azezi zɛ mõgrɛ la nõorʊm, tɪ a karẽnbiisi la ka bãŋɛ tɪ la de la ẽŋa.

5Tɪ Azezi soke ba yetɪ:«M kɔma,yãma tarɪ zũma?» Tɪ ba lerge ẽ yetɪ:«Ayɛɪ.»

6Tɪ a yele ba yetɪ:«Lobe-ya yʊka la õorŋɔ la zʊʊgɔ bɔba,tɪ ya wʊn yõgɛ zũma.» Tɪ ba lobe ba yʊka la,yõgɛ zũma zo'oge ka tãna wʊn ve'ege ẽŋɛ õorŋɔ la pʊam.

7Tɪ karẽnbi-sɛka tɪ Azezi nõŋɛ la yele Apɪyɛɛrɪ yetɪ:«La de la Zuudãana la.» La Apɪyɛɛrɪ n wõm tɪ a de la Zuudãana la,tɪ a dɪkɛ a fuugo yɛ,ẽkɛ lui ko'om pʊam dɔɔra.

8Tɪ karẽnbiisi basɛba n daan boe õorŋɔ la pʊam na vɛ'ɛra yʊka la n pɪrɛ la zũma la sẽna, ba daan ka zãagɛ la doone, la daan masɛ wʊ kãntɪɪsɪ kɔbsyi.

9La ban dooge doone na,ba yẽ la bugsãana n diti,tɪ zũma dɔga ba zuo,la borborɪ.

10Tɪ Azezi yele ba yetɪ:«Looge-ya zũn-sɛba tɪ ya yõgɛ lɛɛlɛ la basɛba wa'am.»

11Tɪ Asimõ-pɪyɛɛrɪ kẽ õorŋɔ la pʊam ve'ege yʊka la n pɪrɛ la zũma la dooge.Zũn-kãra kɔbga la pinuu la atã n daan boe a pʊam.La baa la zũma la n daan zo'oge bɛla la,yʊka la ka ãagɛ.

12Tɪ Azezi yele ba yetɪ:«Wa'am-ya wa di.» La karẽnbiisi la nẽra baa ayɪla daan ka saagɛ soke ẽ yetɪ:«Fõn de la ãne?» Se'ere n soe la,ba daan bãŋɛ tɪ a de la Zuudãana la.

13Tɪ Azezi paagɛ dɪkɛ borborɪ la pʊɪ ba,dee dɪkɛ zũma la bɔ ba,tɪ ba di.

14Azezi n daan vo'oge la, nõorɛ atã n bɛla tɪ a dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ a karẽnbiisi la.

Azezi tɔgrɪ la Apɪyɛɛrɪ

15Ban daan di kɪ'ɪlɪm na, tɪ Azezi soke Asimõ-pɪyɛɛrɪ yetɪ: «Asimõ, Azã bia, fõn nõŋɛ mam gãnna bãna n nõŋɛ mam se'em na?» Tɪ a lerge ẽ yetɪ: «Ẽe! Zuudãana, fõn mi tɪ mam nõŋɛ fõn mɛ.» Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ: «Gu'ura m pebilsi.»

16Tɪ Azezi le soke ẽ nõorɛ bʊyi yetɪ:«Asimõ,Azã bia,fõn nõŋɛ mam?» Tɪ a lerge ẽ yetɪ:«Ẽe!Zuudãana,fõn mi tɪ mam nõŋɛ fõn mɛ.» Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Bɪsra m piisi.»

17Tɪ Azezi le soke ẽ nõorɛ atã yetɪ:«Asimõ,Azã bia,fõn nõŋɛ mam?» Tɪ Apɪyɛɛrɪ sũure daan sã'am,ẽn soke ẽ nõorɛ atã yetɪ:«Fõn nõŋɛ mam mɛ bɪɪ» la.Tɪ a lerge ẽ

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yetɪ:«Zuudãana,fõn mi sɛla wuu mɛ,fõn mi tɪ mam nõŋɛ fõn mɛ.» Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ:«Gu'ura m piisi la.

18Mam yetɪ fʊ la sɪra sɪra,tɪ fõn daan de budib-paalga la,fʊ daan lʊtɪ fʊ sagãnnɛ mɛ sẽnna fõn boorɪ zẽ'a,la fʊ sãn wa kʊrgɛ,fʊ wʊn zẽkɛ fʊ nu'usi tɪ nẽra lʊ fʊ sagãnnɛ,dee tarɪ fʊ sẽŋɛ zẽ'e-sɛka tɪ fʊ ka boorɪ.»

19Azezi daan yele bɛla pa'alɛ la kũm sɛka buuri tɪ Apɪyɛɛrɪ wʊn ki tɪ la nã'asɛ Nawẽnnɛ. La ẽn yele bɛla la, a yele ẽ yetɪ: «Dɔla mam!»

Karẽnbi-sɛka tɪ Azezi nõŋɛ la yelle

20La Apɪyɛɛrɪ gelge mɛ yẽ karẽnbi-sɛka tɪ Azezi nõŋɛ la n dolɪ ba poore. La de la karẽnbi-ẽŋa n daan dente Azezi dia la wakatɛ, soke ẽ yetɪ: «Zuudãana, la de la ãne n yetɪ a pa'alɛ tɪ ba yõkɛ fõn?»

21Apɪyɛɛrɪ n yẽ ẽ na,tɪ a soke Azezi yetɪ:«Zuudãana,dee ẽna wã,bẽm n wʊn ẽŋɛ ẽ?»

22Tɪ Azezi lerge ẽ yetɪ:«Mam sãn bɔɔra tɪ a vɔa,halɪ tɪ mam wa leme wa'am,bẽm n pakɛ fõn?Fõn wen dɔla mam.»

23Tɪ yetɔg-ẽna wã saagɛ sɔbiisi la zẽ'am tɪ karẽnbi-ẽŋa kãn ki.La Azezi ka yele tɪ a kãn ki,a yetɪ:«Mam sãn bɔɔra tɪ a vɔa halɪ tɪ mam wa leme wa'am,bẽm n pakɛ fõn?»

24La de la karẽnbi-ẽŋa n bɔ bõn-bãna kaseto,la ẽŋa n gʊlsɛ ba.La tõma mi tɪ a kaseto la de la sɪra.

25La Azezi daan ẽŋɛ yɛla basɛba zozo'e mɛ. Ba sãn yetɪ ba gʊlsɛ nɪ ba wuu ayɪla-yɪla, mam tẽ'esɛ tɪ zẽ'a kãn bɔna dũnia zuo n wʊn to'oge gõnnɔ na tɪ ba wʊn gʊlsɛ nɪ na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tõoma

Tõoma 1

1Ateofili, mam pɔspɔsɪ gõŋɔ la pʋam mam tɔgɛ pa'alɛ fõn Azezi n daan pɔsɛ tõm se'em, dee pa'alɛ nẽrba se'em wuu halɪ

2ka paagɛ daar-sɛka tɪ Nawẽnnɛ tarɪ ẽ zom a yire la mɛ.La ẽn daan nãn ka zom Nawẽnnɛ yire la,a daan tarɪ la Nawẽnnɛ Sɪa la pãŋa pa'ala Tõntõnɪba tɪ a looge la,bãma n wʋn tõnna se'em.

3Azezi kũm na poorʋm,dabsa pinaasɪ pʋam tɪ a dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ a Tõntõnɪba,tõm tõon-yãlma zozo'e n pa'alɪ tɪ ẽŋa vo'oge mɛ,dee tɔgɛ Nawẽnnɛ so'olʋm yɛla pa'alɛ ba.

4La ban lagsɛ bɔna la ẽ na,tɪ a bɔ ba nõorɛ yetɪ:«Da yese-ya Zerizalɛm tẽŋa pʋam,gu'ura-ya bõn-sɛka tɪ mam Sɔ daan bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ ya,tɪ mam yele ya la.

5Se'ere n soe la,Azã daan misri ya la ko'om pʋam,la,la kãn yuuge dee tɪ Nawẽnnɛ mise ya a Sɪa pʋam.»

Azezi zom Nawẽnnɛ yire

6La Tõntõnɪba la n lagsɛ taaba la, soke Azezi mɛ yetɪ: «Zuudãana, la de la lɛɛlɛ wã tɪ fõn wʋn to'oge lsrayɛlɪ dõma na'am le bɔ ba bɪɪ?»

7Tɪ Azezi lerge ba yetɪ:«La ka de ya bãŋɛ wakatɛ la dabs-sɛba tɪ mam Sɔ Nawẽnnɛ looge la a mẽŋa pãŋa.

8La Nawẽnnɛ Sɪa wʋn wa'am ya zuo,wa bɔ ya pãŋa.La ya wʋn dɛna mam kaset-dõma pa'alɛ mam yɛla Zerizalɛm,la Zude,la Samaari tẽnsʋm,halɪ ka paagɛ dũnia tɛka wuu.»

9Ẽŋa n tɔgɛ bɛla ba'asɛ la,dee zɔnna Nawẽnnɛ yire,tɪ ba bɪsra ẽ,tɪ wara lile ẽ.

10La ẽn zonnɪ na, ba ken bɪsra la saazuum zĩi, tɪ bʋraasɪ bayi yɛ fu-pɛɛlsɪ darɛ wa'am wa zɛ ba zẽ'am,

11dee soke ba yetɪ:«Galile nẽrba,bẽm tɪ yãma zɛ bɪsra saazuum?Azezi n yese ya zẽ'am wɛ Nawẽnnɛ yire wã,a wʋn le leme wʋ yãma n yẽ ẽ tɪ a wɛ'ɛsa se'em wã.»

Nẽr-sɛka n wʋn sɔɔgɛ Azudaasɪ zẽ'a

12La Azezi Tõntõnɪba la daan boe la Oliivi tãŋa zuo, yãŋa ze'ele bilam lɛbra Zerizalɛm. Tãŋa la, la Zerizalɛm ka zãagɛ gãŋɛ kilomẽtrɪ ayɪla.

13La ban paagɛ Zerizalɛm tẽŋam na,ba zom na saazuum deego tɪ ba ẽn bɔna mĩ na pʋam.La sɛba n daan boe mĩ na de la Apɪyɛɛrɪ,la Azã,la Azakɪ,la A'ãndre,la Afilipi,la Atoma,la Abatelemi,la Amatie,la Azakɪ n de Alfe bia,la Asimõ sɛka n daan de Zelɔtɪ nẽra,la Azakɪ bia Azudaasɪ.

14Bãma wuu la pɔgsɪ,la Azezi ma Amaari,la Azezi yɪbsɪ n daan ẽn lagsɛ taaba pʋ'ʋsra Nawẽnnɛ la pʋtẽ'erɛ ayɪla wakatɛ wuu.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15La daarɛ ayıla, sɛba n bɔ Azezi sıra la daan lagsɛ mɛ, ba kãllɛ daan de wʊ kɔbga la pisyi. Tı Apıyɛɛrı isge ze'ele ba tẽŋasʊka yetı:

16«M sɔbiisi,la sãn dɛna Azudaası n pa'alɛ nẽrba sore tı ba yõkɛ Azezi la,Nawẽnnɛ Sıa yʊʊn dẽŋɛ botı naba Adavidi tɔgɛ a yelle mɛ halı kʊrʊm kʊrʊm.Bõn-sɛka n ẽŋɛ la masɛ la Nawẽnnɛ yetɔga n yʊʊn tɔgɛ se'em na.

17Azudaası,a daan de la tõma nẽra ayıla,Nawẽnnɛ n daan looge ẽ tı a tõnna a tõoma.»

18(La ẽn daan tõm be'em na tı ba yɔ ẽ, tı a da va'am la a tõon-be'ero la yɔɔrɔ, lui aliko, tı a pʊʊrɛ pusge, tı a yõorɔ wuu yurge.

19Zerizalɛm tẽŋa nẽrba wuu wõm bɛla mɛ,tı ba wi'ira va'am na yʊ'ʊrɛ la ba tẽŋa yetɔga yetı «Akeldama».A võorɛ de la zıum va'am.)

20Apıyɛɛrı ken tɔgɛ yetı:«La gʊlsɛ Nawẽnnɛ yõoma gõŋɔ pʊam yetı:‹A yire wʊn lebge daboogo, tı nẽra nẽra da le kẽ'era mĩ.› Dee ken gʊlsɛ yetı: ‹Nẽra wʊn sɔɔgɛ a zẽ'am tõm.›

21-22Bɛla, dẽnı tı nẽra ayıla pa'asɛ tõma Tõntõnıba la pʊam pa'alɛ Azezi vo'ore la sıra. La masɛ tı nẽr-ẽŋa dɛna la nẽr-sɛka n daan põn bɔna tı pʊam wakat-sɛka wuu tı Zuudãana Azezi daan boe la tõma la, lan pĩ'ilum la Azã n daan misri nẽrba ko'om pʊam na, wa paagɛ wakat-sɛka tı Azezi daan yese tõma sʊkam zom Nawẽnnɛ yire la.»

23Tı ba bãm yetı nẽrba bayi.Ayıla de la Azozɛfʊ,tı ba wi'iri tı Abarsabası,dee tı a yʊ'ʊrɛ ken dɛna Azustusi.Tı ayẽma la mẽ yʊ'ʊrɛ dɛna Amatıyası.

24Tı ba yãŋa pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ yetı:«Tı Zuudãana,fõn mi nẽrsaalba wuu sũure.Pa'alɛ tɔ nẽrba bayi wã pʊam,fõn looge nẽr-sɛka

25tı a wʊn sɔɔgɛ Azudaası zẽ'am lagım na Tõntõnıba la,tõm tõon-sɛka tı Azudaası basɛ dee sẽŋɛ lan masɛ tı a sẽŋɛ zẽ'am na.»

26Ba pʊ'ʊsɛ bɛla dee pɔsɛ mɛ,tı la yõkɛ Amatıyası,tı ba botı a naagɛ la Tõntõnıba pia la ayıla la.

Tõoma 2

Nawẽnnɛ Sıa wa'aŋɔ yelle

1La Zifdõma kibsa yʊ'ʊrɛ n de Pãntekɔtı daarɛ n daan paagɛ, tı Azezi karẽnbiisi wuu daan bɔna zẽ'a ayıla.

2Tı voole darɛ ze'ele saazuum wa'am wʊ kʊseb-kãtɛ wa pırɛ de-sɛka tı ba zĩ mĩ na.

3Tı ba yẽ sɛla n ãn wʊ bug-zılısı n pʊı ayıla ayıla zɔɔla ba nẽra woo zuo.

4Tı Nawẽnnɛ Sıa daan wa'am ba wuu zẽ'am la pãŋa,tı ba tɔgra bu-zãŋsı yetɔga,wʊ Sıa la n bɔ ba tı ba tɔgɛ se'em na.

5La Zifdõma n daan dolı Nawẽnnɛ sore sõŋa n yese dũnia so'olʊm wuu wa'am wa bɔna Zerizalɛm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6La nẽrba la n daan wõm voole la,ba daan lagsɛ zo'oge mɛ,tɪ la daan di'ige ba,se'ere n soe la,nẽra woo daan wõm tɪ ba tɔgrɪ la a mẽŋa buuri yetɔga.

7Tɪ ba palẽŋa ẽkɛ,tɪ ba zɛ yɛrɪ,sɔkra taaba yetɪ:«Bɪsɛ-ya,nẽr-bãna wã wuu n tɔgrɪ wã de la Galile dõma.

8La,la ẽŋɛ la wãne tɪ tõma nẽra woo wõm tɪ ba tɔgra a buuri yetɔga?

9Tõma nẽrba basɛba yese la Partɪ,la Medi,la Elamɪ,la Mezopotami tẽnsʊm,tɪ basɛba mẽ yese Zude,la Kapadɔsɪ,la Põ,la Azi tẽnsʊm,

10tɪ basɛba mẽ yese Frizi,la Pãnfili,la Ezipti,la Libi tẽnsɪ n lɛm Sirɛnɪ,tɪ basɛba yese Rom tẽŋam.

11Nẽrba la basɛba de la Zifdõma,la basɛba dagɪ Zifdõma dee sakɛ dɔla lɔɔ tɪ Nawẽnnɛ bɔ Zifdõma.Basɛba mẽ de la Krɛtɪ dõma,la Araabɪ dõma.La baa bɛla wuu tõma wõm mɛ tɪ ba tɔgrɪ tõma buuri yetɔga pa'ala tõon-kãra tɪ Nawẽnnɛ ẽŋɛ.»

12Tɪ ba palẽŋa ẽkɛ,tɪ ba ka mina ba wʊn tẽ'esɛ se'em,yãŋa sɔkra taaba yetɪ:«Yel-ẽna võorɛ de la bẽm?»

13Tɪ basɛba la'ara ba yetɪ:«Nẽr-bãna wã yũ la dãam buge.»

Apɪyɛɛrɪ mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga

14Tɪ Apɪyɛɛrɪ la a Tõntõn-taaba pia la ayɪla la ze'ele saazuo, tɪ Apɪyɛɛrɪ tɔgɛ ke'enke'em yele nẽr-kʊʊŋɔ la yetɪ: «Yãma Zifdõma, la yãma sɛba n boe Zerizalɛm wã wuu, selse-ya mam n yetɪ m yele ya se'em wã, tɪ ya tã'agɛ bãŋɛ yel-ẽna wã võorɛ.

15Yãma n tẽ'esrɪ tɪ nẽrba wã yũ la dãam buge la,la dagɪ bɛla,la nãn de la bulika.

16La bõn-ẽna n ɪtɪ wã de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa Azʊwɛlɪ n yʊʊn yele se'em na n ɪtɪ.»

17A yʊʊn yele tɪ Nawẽnnɛ yetɪ: «Dũnia ba'asgɔ sãn lɛm, mam wʊn basɛ tɪ m Sɪa sige nẽrsaalba buuri wuu zuto. A wʊn botɪ ya dayɔɔsɪ la ya pɔyɔɔsɪ to'oge mam yetɔga tɔgɛ bɔ nẽrba. Dee botɪ ya kɔmbɪ'ɪsɪ bɪsɛ yẽ yɛla wʊ zãasŋɔ la, dee botɪ ya bõnkɛgsɪ zãasʊm.

18Asɪra, wakat-ẽŋa mam wʊn basɛ tɪ m Sɪa la sige m tõntõn-bʊraasɪ, la m tõntõn-pɔgsɪ zuto, tɪ ba to'oge mam yetɔga tɔgɛ bɔ nẽrba.

19Mam wʊn botɪ bõn-yãlma ẽŋɛ saazuum, dee botɪ yel-kɪrsɪ n pa'alɪ mam pãŋa ẽŋɛ tẽŋa zuo: Zɪum, la bugum, la bug-zũ'usi zozo'e n wʊn bɔna.

20Wẽntulle wʊn wa lebge la lika, tɪ wõrga mõ'ogɛ ãna wʊ zɪum na, dee tɪ Zuudãana daarɛ n de na'am kãtɛ daarɛ paagɛ.

21La nẽr-sɛka woo n wʊn wi Zuudãana yʊ'ʊrɛ sose tɪ a fãagɛ ẽ, a wʊn yẽ fãarɛ.»

22«lsrayɛlɪ dõma, selse-ya mam n yetɪ m yele ya se'em wã. La de la Azezi n de Nazarɛtɪ nẽra la yelle. Nawẽnnɛ n looge ẽ bɔ ya, botɪ a tõm tõon-yãlma la yel-kɪrsɪ tɪ tẽŋasʊka, wʊ yãma n põn mina se'em na, pa'alɛ tɪ ẽŋa n tõm ẽ tɪ zẽ'am.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Nawẽnnɛ n yʊʊn põn tẽ'esɛ bɔɔra tɪ a ẽŋɛ se'em na ĩyã,tɪ a dɪkɛ Azezi ẽŋɛ ya nu'usum,tɪ ya botɪ nẽr-sɛba n ka dolɪ Nawẽnnɛ lɔɔ la yõkɛ ẽ tarɪ ka ka lablɛ dɔ-puurŋa zuo kʊ.

24Tɪ Nawẽnnɛ vo'oge ẽ,fãagɛ ẽ kũm nãmsgɔ pʊam basɛ,kũm n ka tã'agɛ tara ẽ na ĩyã.

25Adavidi yʊʊn põn tɔgɛ a yelle yetɪ:‹Mam yẽtɪ mam Zuudãana la mam nẽŋam mɛ daarɛ woo. A boe la mam zʊʊgɔ bɔba sõŋra mam tɪ sɛla kãn botɪ mam bike.

26Bɛla ĩyã mam tarɪ sũ-yẽlga mɛ, dee tɔgra sũ-yẽlga yetɔga. La baa mam wʊn ki, mam tarɪ pʊtẽ'erɛ mɛ,

27tɪ fõn Nawẽnnɛ kãn basɛ mam kɪ'ɪn-tẽŋam, fõn kãn basɛ tɪ fʊ pʊpeelem dãana põ'ogɛ.

28Fõn botɪ mam bãŋɛ yõvore sore mɛ. Fõn wʊn wa botɪ mam yẽ sũ-yẽlga mɛ zozo'e fõn nẽŋam.› »

29«M sɔbiisi, basɛ-ya tɪ m tɔgɛ ya vẽelga vẽelga tɪ yaaba naba Adavidi yelle. A yʊʊn ki mɛ, tɪ ba laagɛ ẽ. Tɪ a yɔɔgɔ bɔna tɪ tẽŋasʊka kalam halɪ wa paam zĩna.

30Adavidi yʊʊn de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa,la a bãŋɛ mɛ tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe la nõorɛ pɔɪ yetɪ,a wʊn wa botɪ a yɪsɪ la nẽra ayɪla le di na'am wʊ ẽn yʊʊn diti na'am se'em na.

31Adavidi dẽŋɛ yẽ Nawẽnnɛ n yetɪ a tõm se'em na mɛ.Tɪ a tɔgɛ Krisi kũm vo'ore yelle yetɪ:Nawẽnnɛ kãn basɛ ẽ kɪ'ɪn-tẽŋam, a kãn botɪ a ĩyã põ'ogɛ.»

32Azezi ẽŋa n wãna tɪ Nawẽnnɛ vo'oge. Tɪ tõma waa wuu dɛna kaset-dõma tɔgra a yelle bɔ'ɔra ya.

33Nawẽnnɛ yãŋa zẽkɛ ẽ mɛ ka zĩ'ire a zʊʊgɔ bɔba,tɪ a to'oge a Sɔ Nawẽnnɛ Sɪa la tɪ a yʊʊn bĩŋe nõorɛ tɪ a wʊn bɔ tõma wuu la.Bõn-ẽŋa n wãna tɪ ya yẽtɪ dee wõnna lɛɛlɛ wã.

34La dagɪ Adavidi n yʊʊn zom Nawẽnnɛ yire.La a mẽŋa yʊʊn yetɪ:«Zuudãana Nawẽnnɛ yele mam Zuudãana yetɪ: Zĩ'ire m zʊʊgɔ bɔba,

35halɪ tɪ m botɪ fʊ bɛ'ɛba bɔna fʊ nãma tẽŋa.»

36«Bɛla, lsrayɛlɪ buuri wuu masɛ mɛ tɪ ba bãŋɛ sɪra sɪra tɪ Azezi tɪ ya daan ka lablɛ dɔ-puurŋa zuo kʊ la, Nawẽnnɛ pa'alɛ ya tɪ ẽŋa n de Krisi, dee dɛna tɪ Zuudãana.»

37Nẽrba la n daan wõm yetɔga wã la, la daan ba kẽ ba sũure mɛ halɪ tɪ ba soke Apɪyɛɛrɪ, la Tõntõnɪba basɛba la yetɪ: «Tɪ sɔbiisi, tɪ wʊn ẽŋɛ la wãne?»

38Tɪ Apɪyɛɛrɪ lerge ba yetɪ:«Teege-ya yɛm basɛ tõon-be'ero,tɪ ya nẽra woo botɪ ba mise ẽ ko'om pʊam la Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ,tɪ Nawẽnnɛ basɛ ya tõon-be'ero taalɛ dee bɔ ya a Sɪa la.

39Nawẽnnɛ n yʊʊn bĩŋe a nõorɛ la,de la yãma la ya kɔma,la sɛba wuu n boe zẽ'a n zãagɛ tɪ tɪ Zuudãana Nawẽnnɛ wʊn wa wi ba a zẽ'am na ĩyã.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40Apıyɛɛrı daan tɔgɛ la yetɔga basɛba zozo'e pa'alɛ ba sıra, dee sıgɛ ba yetı: «Basɛ-ya tı Nawẽnnɛ fãagɛ ya zamãan-ẽna nẽr-bɛ'ɛsı la pʊam.»

41Tı nẽrba la zozo'e daan sakɛ Apıyɛɛrı yetɔga la,botı ba mise ba ko'om pʊam.Nẽr-sɛba n daan pa'asɛ ba pʊam daar-ẽŋa masɛ wʊ nẽr-tʊsatã.

42La ba daan ba mõrgɛ botı Tõntõnıba la zãsna ba mɛ,dee naagɛ taaba la pʊtẽ'erɛ ayıla,lagsra dita la taaba,fiisra borborı dee pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ.

Sɛba n bɔ Azezi sıra la vɔm n ãn se'em

43La dabeem daan kẽ nẽrba la wuu mɛ, se'ere n soe la, Azezi Tõntõnıba la tõm na tõon-yãlma la yel-kırsı zozo'e.

44La nẽr-sɛba n daan bɔ Azezi sıra la wuu daan lagım taaba la nõorɛ ayıla,tı ba bõntarsõm lebge ba wuu bõnɔ,

45dee daan kɔɔsra ba lɔgrɔ la ba bõntarsõm,pʊta bɔ'ɔra nẽr-sɛba wuu n bɔɔra sõŋrɛ se'em na.

46La daarɛ woo ba ẽn lagsra Wẽnde-kãtʊm na mɛ,la taaba yiɛ,dita dee fiisra borborı,tara sũ-yẽlga la yɛm ayıla,

47pẽgra Nawẽnnɛ,dee yẽta yel-sõnnɛ nẽrba wuu zẽ'am.La daarɛ woo Zuudãana botı nẽrba n yẽta fãarɛ pa'asra sɛba n bɔ ẽ sıra la pʊam.

Tõoma 3

Kɔɔrŋɔ yẽ ĩmã'asʊm

1Daarɛ ayıla zaanõorɛ karf-atã, tı Apıyɛɛrı la Azã dɔla taaba wɛ Wẽnde-kãtʊm na, wakat-sɛka tı nẽrba ẽn sẽnna pʊ'ʊsra la.

2La bʊraa n boe tı ba dɔgɛ ẽ tı a dɛna kɔɔrŋɔ.La daarɛ woo ba ẽn tara ẽ sẽnna zĩ'ita la Wẽnde-kãtɛ la nõ-sɛka tı ba wi'iri tı nõ-sõŋɔ la,tı a sɔsra nẽr-sɛba n kẽ'erı Wẽnde-kãtɛ la pʊam na.

3La kɔɔrŋɔ la n yẽ Apıyɛɛrı la Azã n boe mĩ tı ba kẽ Wẽnde-kãtʊm na, tı a sose ba yetı, ba bɔ ẽ sɛla.

4Tı ba bısra ẽ zĩi,tı Apıyɛɛrı yele ẽ yetı:«Bısɛ tõma.»

5Tı a malın bısra ba,tẽ'esra tı ba wʊn bɔ ẽ sɛla.

6Tı Apıyɛɛrı yele ẽ yetı:«Mam ka tarı ligri wʊn bɔ fɔ.La sɛla tı mam tarı la,mam wʊn bɔ fɔ.La Azezi-krisi n ze'ele Nazarɛtı yʊ'ʊrɛ ĩyã,isge sẽnna.»

7La Apıyɛɛrı gʊrɛ la a zʊʊgɔ nu'ugo zẽkɛ ẽ tı a isge.Tı a nãma la zĩila keŋe bilam mẽŋa,

8tı a vaagɛ isge ze'ele saazuo,sẽnna dɔla ba kẽ'era Wẽnde-kãtʊm na,ẽgra sisra,dee pẽgra Nawẽnnɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Tı nẽrba la wuu yẽ ẽ tı a sẽnnı dee pẽgra Nawẽnnɛ.

10Tı ba bãŋɛ tı la de la ẽŋa n ẽn zẽa Wẽnde-kãtɛ la nõ-sõŋɔm na sɔsra.La ban yẽ sɛla n ẽŋɛ ẽ na,la di'ige ba mɛ zozo'e.

Apıyɛɛrı mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga Wẽnde-kãtʊm

11La nẽrba la n yẽ bʊra-sɛka n daan de kɔɔrŋɔ la n dolı Apıyɛɛrı la Azã la, la di'ige ba wuu mɛ, tı ba zoe ka lagsɛ taaba ba zẽ'am zẽ'e-sɛka yʊ'ʊrɛ n de «Asalomõ võnana» na.

12La Apıyɛɛrı n yẽ bɛla la,tı a soke nẽrba la yetı:«lsrayɛlı dõma,bẽm tı bõn-ẽna wã di'ige ya?La bẽm tı ya bısra tõma,wʊ la de la tõma mẽŋa pãŋa,bıı tõma n ba dɔla Nawẽnnɛ sõŋa la ĩyã tı tõma botı bʊra-ẽna isge sẽnna?

13La de la Nawẽnnɛ tı tı yaabdõma Abraham,la A'izakı,la Azakɔbı yʊʊn pʊ'ʊsrı la,n zẽkɛ a tõntõnna Azezi la yʊ'ʊrɛ.Ẽŋa tı ya daan yõkɛ sẽŋɛ ka ẽŋɛ sɛba n soe pãŋa la nu'usum,tı baa gɔmna Apilatı n daan boorı tı a basɛ ẽ na,ya daan zagsɛ mɛ a nẽŋam.

14La yan daan zagsɛ Azezi la,ya zagsɛ la pʊpeelem dãana,la sıra dãana,dee daan bɔɔra tı Apilatı basɛ nẽr-kʊʊra la bɔ ya.

15Bɛla yãma botı ba kʊ la yõvore dãana,ẽŋa tı Nawẽnnɛ vo'oge.Tõma daan yẽ bõn-ẽna mɛ,tɔgra a yelle bɔ'ɔra ya.

16La de la Azezi yʊ'ʊrɛ n tarı pãŋa la ĩyã,la tõma n bɔ ẽ sıra la n botı bʊra-ẽna tı yãma mi dee yẽ wã keŋe.La de la ẽn bɔ Azezi sıra la n botı a yẽ ĩmã'asʊm sõŋa ya wuu nẽŋam wã.

17Tɔ. M sɔbiisi, mam bãŋɛ tı yan ka mi la ĩyã, tı yãma la ya nẽŋadõma daan ẽŋɛ bɛla.

18La bɛla pʊam tı Nawẽnnɛ n yʊʊn põn dẽŋɛ botı a nõtɔ'ɔsrıba wuu tɔgɛ yetı,dẽnı tı Krisi wa nãmsɛ la,ẽŋɛ.

19Bɛla,teege-ya yɛm basɛ tõon-be'ero,dee wa doose Nawẽnnɛ,tı a wʊn basɛ ya tõon-be'ero taalɛ,

20dee bɔ ya sũ-mã'asʊm,dee tõm Krisi tı a daan põn dẽŋɛ looge la bɔ ya.Ẽŋa n de Azezi.

21Dẽnı tı a bɔna Nawẽnnɛ yire halı ka paagɛ wakat-sɛka tı sɛla wuu wʊn teege lebge paalsı,wʊ Nawẽnnɛ n yʊʊn põn botı a nõtɔ'ɔsrıba tɔgɛ kʊrʊm kʊrʊm se'em na.

22Bɛla tı Amoyisi yʊʊn yetı: ‹Ya Zuudãana Nawẽnnɛ wʊn botı nẽra ayıla ze'ele ya buuri pʊam dɛna a nõtɔ'ɔsa bɔ yãma, wʊ ẽŋa n botı mam dɛna a nõtɔ'ɔsa se'em na. Dẽnı tı ya selse bõn-sɛba wuu tı a wʊn tɔgɛ bɔ ya la,

23la nẽr-sɛka woo n ka selse Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔs-ẽŋa,ba wʊn yese ẽ mɛ Nawẽnnɛ nẽrba tẽŋasʊka kʊ.›

24Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba,lan pĩ'ilum la Asãmwɛlı la sɛba n tɔgɛ ẽŋa poorʊm na wuu,yʊʊn põn tɔgɛ dabs-bãna yelle mɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Yetɔg-sɛba tɪ Nawẽnnɛ botɪ a nõtɔ'ɔsrɪba yʊʊn tɔgɛ la de la yãma ĩyã,la ẽn yʊʊn bĩŋe a nõorɛ la tɪ yaabdõma la ken dɛna la yãma ĩyã.A yele Abraham yetɪ:‹Fʊ yɪsɪ la ĩyã tɪ mam wʊn ẽŋɛ dũnia buuri wuu yel-sõnnɛ.›

26Nawẽnnɛ looge a tõntõnna la,dẽŋɛ tõm ẽ na ya zẽ'am tɪ a ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ botɪ ya nẽra woo basɛ a tõon-be'ero.»

Tõoma 4

Apɪyɛɛrɪ la Azã ze sarɪyaditba nẽŋam

1Apɪyɛɛrɪ la Azã ken tɔgra la nẽrba la lɛ, tɪ kãabgɔ kẽma, la Wẽnde-kãtɛ gu'urba nẽŋadãana, la Saduse dõma wa'am ba zẽ'am.

2Tɪ ba sũure yĩige la Tõntõnɪba la n zãsnɪ nẽrba la,dee mõola Azezi kũm vo'ore yelle pa'ala tɪ nẽr-sɛba n ki la wʊn vo'oge mɛ na.

3Tɪ ba yõgɛ ba ka yʊ,gu'ura tɪ beere wiige,se'ere n soe la,wẽnnɛ daan sobe mɛ.

4La nẽr-sɛba n daan wõm Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la,ba zozo'e daan bɔ yetɔga la sɪra mɛ.Ba kãllɛ daan de wʊ tʊsanuu.

5La beere n wiige, tɪ Zifdõma nẽŋadõma, la kẽma, la lɔɔ karẽnsãandõma lagsɛ taaba Zerizalɛm pʊam.

6La A'annɪ n de kãabgɔ kẽma nẽŋadãana,la Akayifu,la Azã,la Alɛgsãndrɪ,la sɛba wuu n de kãabgɔ kẽma nẽŋadãana yir-dõma boe mĩ mɛ.

7Tɪ ba botɪ ba tarɪ ba wa'am wa ze'ele ba nẽŋam,tɪ ba soke ba yetɪ:«Ãne n bɔ yãma pãŋa la nõorɛ tɪ yãma ɪta bõn-bãna?»

8Tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ Apɪyɛɛrɪ pãŋa,tɪ a yele ba yetɪ:«Yãma lsrayɛlɪ nẽŋadõma,la kẽma,

9yãma n sokrɪ tõma zĩna daarɛ wã tõon-sõŋ-sɛka tɪ tõma ẽŋɛ bɔ kɔɔrŋɔ la yelle,la bõn-sɛka n botɪ a yẽ ĩmã'asʊm na,

10dẽnɪ tɪ ya wuu,la lsrayɛlɪ dõma wuu bãŋɛ tɪ la de la Azezi-krisi n ze'ele Nazarɛtɪ yʊ'ʊrɛ ĩyã tɪ nẽra wã n ze ya nẽŋam wã tarɪ ĩmã'asʊm.Ẽŋa tɪ ya daan ka lablɛ dɔ-puurŋa zuo kʊ,tɪ Nawẽnnɛ vo'oge ẽ.

11Ẽŋa ĩyã tɪ la gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tɔgɛ yetɪ:‹Kug-sɛka tɪ yãma mẽtba zagsɛ la, lebge la kugre n botɪ deego la tara pãŋa.›

12Fãarɛ ka boe nẽra ayẽma zẽ'am, sãn dagna Azezi-krisi mã'a n tã wʊn fãagɛ nẽrba dũnia zuo basɛ.»

13Apɪyɛɛrɪ la Azã n yẽ bʊraanɛ tɔgra la, la di'ige nẽrba la mɛ, ban mi tɪ ba nini ka yo'oge, dee tɪ ba dagna gõn-mitba la, tɪ ba bãŋɛ tɪ ba daan boe la Azezi lɛ.

14La ban yẽ bʊraa la n yẽ ĩmã'asʊm zɛ ba zẽ'am na,ba ka mi ban wʊn lerge se'em bɔ ba.

15Tɪ ba yele ba sarɪyadia zẽ'am yetɪ ba yese.Tɪ ba yese.Dee tɪ ba bãm yele taaba yetɪ:

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16«Tı wʊn ẽŋɛ nẽr-bãna la wãne?Nẽrba wuu n boe Zerizalɛm wã mi mɛ tı bãma n ẽŋɛ yel-kırga wã,tõma kãn tã'agɛ sı'ısɛ bõn-ẽna.

17La tõma n wʊn ẽŋɛ se'em tı ba tõoma la da le saagɛ sẽŋɛ nẽŋa,la de la tı zɛbɛ ba yetı,ba da le tɔgɛ Azezi yelle bɔ nẽra nẽra.»

18Bɛla tı ba wi ba yetı,ba da le sakɛ tı ba tɔgɛ,dee zãsʊm nẽrba Azezi yɛla.

19La Apıyɛɛrı la Azã lerge ba mɛ yetı: «Tẽ'esɛ-ya bısɛ, la masɛ Nawẽnnɛ nẽŋam tı tõma sakɛ yãma nõorɛ gãnna Nawẽnnɛ nõorɛ mɛ bıı?

20Tõma ka tã wʊn basɛ ka tɔgɛ sɛla tı tõma yẽ dee wõm na.»

21Tı ba le gı'ılɛ ba,dee basɛ ba tı ba fõrgɛ.Ba ka yẽ ba wʊn ẽŋɛ se'em botı ba sıbgɛ ba,se'ere n soe la,nẽrba la wuu pẽgrı Nawẽnnɛ bõn-sɛka tı ba ẽŋɛ la ĩyã mɛ.

22Bʊraa la tı yel-kırga la ẽŋɛ tı a yẽ ĩmã'asʊm na,gãŋɛ yʊʊma pinaası mɛ.

Sɛba n bɔ Azezi sıra sose mɛ, tı Nawẽnnɛ bɔ ba bʊraanɛ

23La ban basɛ ba la, Apıyɛɛrı la Azã sẽŋɛ la ba taaba zẽ'am ka tɔgɛ pa'alɛ ba kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la kẽma la n yele bãma se'em na wuu.

24La ban wõm bɛla la,tı ba naagɛ taaba pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ la yɛm ayıla yetı:«Zuudãana,fõn nãam saazuum la tẽŋa,la ko-kãtɛ,la bõn-sɛba wuu n boe ba pʊam na.

25Fõn yʊʊn botı tõma yaaba Adavidi n de fʊ tõntõnna la tɔgɛ la fʊ Sıa pãŋa yetı:‹Bẽm n ẽŋɛ tı dũnia buuri wuu sũure yĩige, tı nẽrba tẽ'esra tẽ'es-yaalsı?

26Tı dũnia na'adõma mãasʊm zɛ, tı tẽŋa la nẽŋadõma lagsɛ taaba tı ba zɛbɛ la Zuudãana Nawẽnnɛ, la Krisi tı a looge la?›

27La de la sıra tı A'erɔdı, la Apõnsı-pilatı, la bu-zãŋsı, la lsrayɛlı nẽrba lagsɛ taaba tẽn-ẽna wã pʊam zɛbɛ la fʊ tõntõn-sõŋɔ Azezi tı fʊ looge la.

28Bɛla ba ẽŋɛ la bõn-sɛka tı fõn yʊʊn põn dẽŋɛ looge yɛm la fʊ pãŋa bɔɔra tı la ẽŋɛ se'em na.

29Tı Zuudãana,lɛɛlɛ wã bısɛ ban zɛbrı tõma n de fʊ tõntõnıba la se'em,bɛla ĩyã,bɔ tı pãŋa tı tı mõolɛ fʊ kõ-yẽlga la bʊraanɛ.

30La fʊ pãŋa,botı sɛba n bẽ'erı yẽ ĩmã'asʊm,dee tı tõon-yãlma la yel-kırsı ẽŋɛ,Azezi n de fʊ tõntõn-sõŋɔ la yʊ'ʊrɛ ĩyã.»

31Ban pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ ba'asɛ la,zẽ'e-sɛka tı ba lagsɛ la mĩim mɛ.Tı Nawẽnnɛ Sıa bɔ ba wuu pãŋa,tı ba tɔgɛ Nawẽnnɛ yetɔga la bʊraanɛ.

Sɛba n bɔ Azezi sıra la, pʊtı ban tarı sɛla wuu la taaba

32Nẽr-kʊʊŋɔ la n daan bɔ Azezi sıra la lagım tara la yɛm ayıla, la sũure ayıla. Tı ba nẽra baa ayıla ka yetı, ẽŋa n tarı sɛla la de la ẽŋa mẽŋa mã'a bõnɔ, la de la ba wuu bõnɔ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33La Tõntõnıba la tɔgrı Zuudãana Azezi kũm vo'ore yelle la pãŋa zozo'e,tı Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ bɔna ba wuu zuo.

34-35La sɛba n daan tarı deto bıı vatɔ la,koose ba mɛ tarı ligri la wa'am wa ẽŋɛ Tõntõnıba la nu'usum.Tı ba yãŋa ẽn pʊı bɔ nẽra woo ẽŋa n boorı sõŋrɛ masɛ se'em.Tı nẽra baa ayıla ka bɔna ba pʊam tı sɛla pɔ'ɔgɛ ẽ.

36La Azozɛfʊ n de Leviti nẽra n yese Sipri so'olʊm tı Tõntõnıba la sı a yʊ'ʊrɛ tı Abarnabası. A yʊ'ʊrɛ la võorɛ de la: «Nẽra n bɔ'ɔrı nẽrba bʊraanɛ».

37Ẽŋa daan koose la a va'am dıkɛ ligri la tarı wa'am wa ẽŋɛ Tõntõnıba la nu'usum.

Tõoma 5

Ananiyası la a pɔga Asafıra yelle

1Bʊraa n daan boe tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Ananiyası, tı a pɔga yʊ'ʊrɛ dɛna Asafıra. Tı ba koose ba va'am,

2tı a looge ligri la basɛba sʊgɛ,dee tarı lig-sɛba n weege la tarı ka bɔ Azezi Tõntõnıba la.La ẽn ẽŋɛ bɛla la,a pɔga la mi mɛ.

3Tı Apıyɛɛrı soke ẽ yetı:«Ananiyası,bẽm tı Asũtãana kẽ fʊ sũurum,tı fʊ parım bɔ Nawẽnnɛ Sıa,looge fʊ va'am na tı fʊ koose la ligri basɛba sʊgɛ?

4Fõn nãn ka koose nı ẽ na,a de la fʊ bõnɔ.Fõn koose la mẽ,fʊ tã wʊn ẽŋɛ fʊ yɛm n boorı se'em mɛ.Bẽm n ẽŋɛ tı fõn tẽ'esɛ fʊ sũurum ẽŋɛ yel-ẽna wã?Fʊ ka parım bɔ nẽrsaala,fʊ parım bɔ la Nawẽnnɛ.»

5Ananiyası n wõm yetɔg-ẽna la,a lui la tẽŋa ki.La sɛba wuu n wõm bõn-ẽna la,dabeem n kẽ ba.

6Tı budib-paalsı isge dıkɛ ẽ põbɛ,zɛ sẽŋɛ ka laagɛ.

7Tı la ẽŋɛ fẽe masɛ wʊ karf-atã, tı a pɔga mẽ wa'am, la a ka bãŋɛ bõn-sɛka n ẽŋɛ la.

8Tı Apıyɛɛrı soke ẽ yetı:«Yele ma,yãma n koose ya va'am na,ligri la wuu n wãna bıı?» Tı a lerge yetı:«Ẽe!Ba wuu n bɛla.»

9Tı Apıyɛɛrı yele ẽ yetı:«Bẽm n ẽŋɛ tı ya ẽŋɛ nõorɛ ayıla tı ya makɛ Zuudãana Nawẽnnɛ Sıa bısɛ?Bãŋɛ tı sɛba n laagɛ fʊ sıra la boe la zanõrʊm.Ba wʊn zɛ fʊ mẽ yese.»

10Tı pɔka la kɔ'ɔn lui tẽŋa ki Apıyɛɛrı nẽŋam.Tı budib-paalsı la kẽ'em wa yẽ tı a ki mɛ,tı ba dıkɛ ẽ sẽŋɛ ka laagɛ yɛglɛ a sıra la.

11Tı dabeem daan kẽ Azezi nẽrba la wuu,la sɛba wuu n wõm bõn-ẽna la.

Azezi Tõntõnıba la tõnnı la tõon-yãlma

12Tı Azezi Tõntõnıba la tõm tõon-yãlma, la yel-kırsı zozo'e nẽrba la wuu sʊkam. Tı sɛba n bɔ Azezi sıra la lagsɛ taaba la yɛm ayıla, zẽ'e-sɛka tı ba wi'iri tı «Asalomõ võnana» la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Tı sɛba n ka bɔ ẽ sıra la ka sakɛ lagım na ba,la nẽrba pẽgrı Azezi nẽrba la mɛ zozo'e.

14La bʊraası la pɔgsı zozo'e n daan bɔ'ɔrı Zuudãana Azezi sıra pa'asra a nẽr-kʊʊŋɔ la pʊam.

15Halı tı nẽrba tara bã'adõma sẽnna gã'ata sorɔɔrɔ zuto bõn-gã'ala pʊam,tı Apıyɛɛrı sãn wa dɔla bilam zẽ'a tɔlla,a yinyisŋa lile ba tı ba yẽ ĩmã'asʊm.

16Tı nẽrba zozo'e yese tẽn-sɛba n gilge Zerizalɛm na tarı bã'adõma,la sɛba tı kʊlkã'arsı dolı ba wa'am.La ba wuu yẽ ĩmã'asʊm mɛ.

Azezi Tõntõnıba nãmsgɔ yelle

17Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana, la sɛba n de Saduse dõma n boe a zẽ'am na, daan isge ıta sũure,

18yõgɛ Azezi Tõntõnıba la kẽ'esɛ ba yʊ'a deego pʊam.

19Tı Nawẽnnɛ malɛka sẽŋɛ yʊ'ʊŋɔ ka yo'oge yʊ'a deego la nõorɛ,tarı ba yese yẽŋa ka yele ba yetı:

20«Sẽŋɛ-ya Wẽnde-kãtʊm na ka tɔgɛ vɔm paalga wã yelle wuu bɔ nẽrba la.»

21Ban wõm bɛla la,tı ba sẽŋɛ ka kẽ Wẽnde-kãtʊm na bewiine zãsna nẽrba.Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la, la sɛba n boe a zẽ'am na, daan wi Zifdõma sarıyaditba, la ba kẽma wuu tı ba lagsɛ taaba. Tı ba tõm nẽrba yetı, ba sẽŋɛ yʊ'a deem na ka tarı Tõntõnıba la wa'am.

22La ban tõm sɛba la n paagɛ yʊ'a deem na,ba ka yẽ ba,leme wa yele ba yetı:

23«Tõma n paagɛ la,tõma yẽ tı yʊ'a deego la kʊlınsı la pagɛ mɛ sõŋa sõŋa,tı sɛba n gu'uri la zɛ deego la nõam,tı tõma yo'oge ka yẽ nẽra nẽra.»

24La Wẽnde-kãtɛ gu'urba nẽŋadãana,la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la n wõm yel-ẽna la,ba ze la yɛrı,tẽ'esra yel-ẽna n de yel-sɛka.

25Tı nẽra wa'am wa yele ba yetı:«Selse-ya,bʊra-sɛba tı ya kẽ'esɛ yʊ'a deego pʊam na ze la Wẽnde-kãtʊm na zãsna nẽrba.»

26Tı Wẽnde-kãtɛ la gu'urba nẽŋadãana,la a nẽrba sẽŋɛ ka yõgɛ ba wa'am,dee ka le dãam ba,ba zotı mɛ tı nẽrba la wʊn lobe ba la kuga.

27Ban tarı ba wa'am wa ze'ele ba nẽŋam na, kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la soke ba yetı:

28«Tõma daan ka yele ya yetı,ya da le zãsʊm nẽrba la nẽr-ẽna wã yʊ'ʊrɛ?La bısɛ-ya yãma n ẽŋɛ se'em na,yãma zãsŋɔ saagɛ Zerizalɛm wuu mɛ,dee bɔɔra tı ya dıkɛ bʊra-ẽna kũm taalɛ dɔglɛ tõma zuto.»

29Tı Apıyɛɛrı la a Tõntõn-taaba la lerge ba yetı:«La masɛ mɛ tı tõma sakɛ Nawẽnnɛ nõorɛ gãnna nẽrsaalba nõorɛ.

30Nawẽnnɛ tı tõma yaabdõma yʊʊn pʊ'ʊsrı la n vo'oge Azezi tı ya daan ka lablɛ dɔ-puurŋa zuo kʊ la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Nawẽnnɛ zẽkɛ ẽ mɛ zĩ'ire a zʊʊgɔ bɔba,botɪ a dɛna nẽŋam dãana la Fãagra bɔ lsrayɛlɪ dõma sore tɪ ba teege yɛm basɛ tõon-be'ero tɪ Nawẽnnɛ basɛ ba tõon-be'ero taalɛ.

32Tõma de la bõn-bãna kaset-dõma,Nawẽnnɛ Sɪa la tɪ a tarɪ bɔ'ɔra nẽr-sɛba n sakrɪ ẽ na,mẽ de la kaset-dãana.»

33Ban wõm yetɔg-ẽna wã la, ba sũure yĩige mɛ halɪ tɪ ba bɔɔra tɪ ba kʊ ba.

34Tɪ bʊraa ayɪla yʊ'ʊrɛ n de Agamalɪyɛlɪ,a de la Farisi nẽra,a zãsnɪ la nẽrba Nawẽnnɛ lɔɔ yɛla,a de la nẽra tɪ ba wuu nannɪ.Tɪ a isge ze'ele nẽrba la n lagsɛ la tẽŋasʊka,bɔ nõorɛ yetɪ,ba yese Tõntõnɪba la yẽŋa tɪ la ẽŋɛ fẽe.Tɪ ba yese ba.

35Tɪ a yele ba yetɪ:«lsrayɛlɪ dõma,guuse ya mẽŋa la yãma n yetɪ ya ẽŋɛ nẽr-bãna wã se'em na.

36La ka yuuge tɪ nẽra ayɪla yʊ'ʊrɛ n de Atedasɪ daan isge zẽkɛ a mẽŋa yetɪ,ẽŋa de la nẽrzuo.Tɪ nẽrba n paagɛ wʊ nẽr-kɔbsnaasɪ daan doose ẽ.Tɪ ba kʊ ẽ,tɪ nẽr-sɛba n daan dolɪ ẽ na wuu wɪrgɛ.Tɪ la lebge zãŋa.

37La bɛla poorʊm,Azudaasɪ n yese Galile mẽ daan isge mɛ nẽrba kãalgɔ wakatɛ,tɪ nẽrba basɛba dɔla ẽ.Tɪ ba kʊ ẽ,tɪ nẽr-sɛba n daan dolɪ ẽ na mẽ wɪrgɛ.

38Bɛla ĩyã,lɛɛlɛ wã mam yetɪ ya mɛ tɪ ya basɛ nẽr-bãna,da kãn ẽŋɛ ba sɛla sɛla.La sãn dɛna nẽrsaalba pʊtẽ'era,la ba tõoma,la wʊn wa lebge zãŋa.

39La,la sãn dɛna Nawẽnnɛ bõnɔ,ya kãn tã'agɛ sã'am ba.Guuse-ya ya mẽŋa,tɪ ya da wa yẽ tɪ ya zɛbrɪ la Nawẽnnɛ.» Tɪ ba sakɛ a yetɔga la,

40dee wi Tõntõnɪba la,tɪ ba wa'am.Tɪ ba botɪ ba wẽ ba,dee yele ba yetɪ:«Da le tɔgɛ-ya Azezi yɛla bɔ nẽrba.» Dee yãŋa basɛ ba yetɪ,ba fõrgɛ.

41Tɪ Tõntõnɪba la yese sarɪyadia zẽ'am na sũ-yẽlga,ban masɛ tɪ ba yẽ nãmsgɔ Azezi ĩyã la.

42La daarɛ woo ba boe la Wẽnde-kãtʊm na,la ba yiɛ pʊam,ken zãsna nẽrba,dee mõola Azezi kõ-yẽlga yetɪ,ẽŋa n de Krisi tɪ Nawẽnnɛ tõm.

Tõoma 6

Ba looge nẽrba bayopɔɪ tõoma ĩyã

1La dabs-bãma wakatɛ karẽnbiisi la daan pa'asrɪ mɛ zɔ'ɔra, tɪ Zifdõma sɛba n tɔgrɪ Grɛkɪ yetɔga la daan yõnna la Zifdõma nẽr-sɛba n tɔgrɪ Ebre yetɔga la yetɪ, ban sõŋrɪ nẽrba la dia daarɛ woo la, ba ka bɔ'ɔrɪ bãma pɔkõpa la wʊ lan masɛ.

2Bɛla ĩyã tɪ Tõntõnɪba pia la ayi la wi karẽnbiisi la wuu,yele ba yetɪ:«La ka masɛ tɪ tõma basɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga mõolgɔ dee pʊta dia.

3Bɛla tɪ sɔbiisi,bɪsɛ ya pʊam looge bʊraasɪ bayopɔɪ n de nẽr-sõma,dee dɛna yɛm dõma,tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔna la ba lɛ zozo'e,tɪ tɪ dɪkɛ tõon-ẽna wã ẽŋɛ ba nu'usum.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Dee tı tõma wısgɛ tı mẽŋa la Nawẽnnɛ pʋ'ʋsgɔ,la a yetɔga la mõolgɔ.»

5Tı ban yele se'em na daan ẽŋɛ nẽrba la wuu sũure yẽlʋm.Tı ba looge A'etıɛnı n bɔ Azezi sıra zozo'e tı Nawẽnnɛ Sıa bɔna la ẽ lɛ,la Afilipi,la Aprokɔɔrı,la Anikanɔɔrı,la Atimõ,la Aparmɛnası,la Anikolası n yese Antıyɔsı dee dɔla Zifdõma pʋ'ʋsgɔ sore.

6Tı ba tarı ba sẽŋɛ Tõntõnıba la zẽ'am,tı ba dıkɛ ba nu'usi paglɛ ba zuto pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ bɔ ba.

7La Nawẽnnɛ yetɔga la daan saarı zẽ'esı mɛ pa'asra, tı karẽnbiisi la kãllɛ mẽ pa'asra Zerizalɛm pʋam zozo'e. Tı kãabgɔ kẽma zozo'e daan bɔ'ɔra Azezi sıra.

A'etıɛnı yõkrɛ

8La A'etıɛnı n tarı Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ la a pãŋa zozo'e la, daan tõnnı la tõon-yãlma la yel-kırsı nẽrba tẽŋasʋka.

9Tı Zifdõma basɛba n daan de yamsı dee yãŋa to'oge ba mẽŋa,tı ba wi'ira ba wẽndeego tı soe m mẽŋa dõma wẽndeego,n yese Sirɛnı,la Alɛgsãndri,la Zifdõma basɛba n yese Silisi,la Azi tẽnsı n wẽ'erı nõke'ene la A'etıɛnı.

10La Nawẽnnɛ Sıa n bɔ'ɔrı A'etıɛnı yɛm tı a tɔgra,tı ba ka tã'agɛ lerge ẽ.

11Tı ba ɛ nẽrba botı ba dõrɛ ẽ yetı:«Tõma wõm tı a tɔgɛ la Amoyisi la Nawẽnnɛ tɔg-be'ero.»

12Ban ẽŋɛ bɛla la,ba botı nẽrba la,la ba kẽma,la ba lɔɔ karẽnsãandõma la wuu sũure isge mɛ,tı ba yõkɛ ẽ tarı sẽŋɛ sarıyaditba zẽ'am,

13dee botı nẽrba parım bɔ ẽ yetı:«Bʋra-ẽna wã tɔgrı la Wẽnde-kãtɛ la Nawẽnnɛ lɔɔ tı a bɔ Amoyisi la tɔg-be'ero ka gɔ'ɔra.

14Tõma wõm tı a yetı,Azezi n yese Nazarɛtı la wʋn sã'am Wẽnde-kãtɛ la mɛ,dee teege ır-sɛba tı Amoyisi yʋʋn pa'alɛ tı yaabdõma yetı tı ıta la.»

15Tı sarıyaditba la wuu n zĩ la bısra A'etıɛnı zĩi,yẽ tı a nẽŋa ãn wʋ malɛka nẽŋa la.

Tõoma 7

A'etıɛnı yetɔga

1Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana soke A'etıɛnı yetı: «La de la bɛla bıı?»

2Tı a lerge yetı:«M sɔbiisi la m sɔdõma,selse-ya.Nawẽnnɛ n de na'am kãtɛ dãana la yʋʋn puke a mẽŋa pa'alɛ tı yaaba Abraham,ẽn yʋʋn nãn boe Mezopotami nãn ka sẽŋɛ ka zĩ'ire Haran tẽŋam na,

3a yʋʋn yele ẽ yetı:‹Yese dee basɛ fʋ tẽŋa la fʋ yir-dõma,dee sẽŋɛ tẽn-sɛka tı mam wʋn pa'alɛ fʋ la.›

4Tı Abraham yese Kalde dõma tẽŋam sẽŋɛ ka zĩ'ire Haran.La a sɔ kũm poorʋm tı Nawẽnnɛ le botı a yese sẽŋɛ tẽn-sɛka tı ya boe mĩ zĩna wã pʋam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5La Nawẽnnɛ yʊʊn ka bɔ ẽ zẽ'a tẽŋa la pʊam baa fẽe,dee bĩŋe nõorɛ yetɪ,ẽŋa wʊn bɔ ẽ tẽn-ẽŋa,la a kũm poorʊm tɪ a yɪsɪ wʊn wa sɔna tẽŋa la.La wakat-ẽŋa a yʊʊn nãn ka dɔgɛ bia.

6Nawẽnnɛ yʊʊn yele ẽ na wãna:‹Fʊ yɪsɪ la wʊn wa sẽŋɛ tẽŋa ayẽma ka kẽ'era mĩ wa lebge yamsɪ bilam,la ba wʊn nãmsɛ ba mɛ yʊʊma kɔbsnaasɪ.

7La mam wʊn wa sɪbgɛ so'olʊm sɛka n botɪ ba dɛna yamsɪ la mɛ.La bɛla poorʊm tɪ ba wʊn yese bilam leme wa pʊ'ʊsɛ mam kalam.›

8Tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ la Abraham yetɪ,ẽŋa la a yɪsɪ wuu wãta ba budimto tɪ la pa'alɛ tɪ ba de la ẽŋa nẽrba.Tɪ Abraham yʊʊn wa dɔgɛ A'izakɪ,tɪ dabsa anii daarɛ tɪ a wã ẽ.Tɪ A'izakɪ mẽ wa dɔgɛ Azakɔbɪ ẽŋɛ bɛla.Tɪ Azakɔbɪ mẽ wa dɔgɛ tɪ yaabdõma pia la ayi la mẽ ẽŋɛ bɛla.

9Tɪ tɪ yaabdõma la yʊʊn yũuna la ba yɪbga Azozɛfʊ, koose ẽ bɔ Ezipti dõma. La Nawẽnnɛ yʊʊn boe la ẽ lɛ mɛ,

10yʊʊn yese ẽ a nãmsgɔ wuu pʊam,dee bɔ ẽ yel-sõnnɛ,la yɛm Afaarõ n de Ezipti naba la nẽŋam.Tɪ naba la botɪ Azozɛfʊ dɛna gɔmna sɔna Ezipti tẽŋa,la a yire wuu bɪsra.

11Tɪ kɔm kãtɛ wa'am Ezipti,la Kanaan so'olʊm halɪ tɪ la dɛna toogo.Tɪ tõma yaabdõma yʊʊn ka tara dia.

12Tɪ Azakɔbɪ yʊʊn wõm tɪ dia boe Ezipti,tɪ a tõm tɪ yaabdõma tɪ ba sẽŋɛ ka da.

13La a le tõm ba mɛ nõor-ayi pʊam,tɪ Azozɛfʊ botɪ a kẽendõma la bãŋɛ ẽ.Tɪ Afaarõ mẽ bãŋɛ Azozɛfʊ sɔ yir-dõma yelle.

14Tɪ Azozɛfʊ tõm tɪ ba wi a sɔ Azakɔbɪ,la a yir-dõma wuu tɪ ba wa'am.Ba kãllɛ yʊʊn paagɛ nẽrba pisyopɔɪ la anuu.

15Tɪ Azakɔbɪ isge sẽŋɛ Ezipti.Bilam tɪ ẽŋa la tɪ yaabdõma yʊʊn ki.

16Tɪ ba zɛ ba sẽŋɛ Sisɛm ka laagɛ ba yɔ-sɛka tɪ Abraham yʊʊn da la ligri A'emõorɪ kɔma zẽ'am na.

17La Nawẽnnɛ n yʊʊn bĩŋe a nõorɛ la Abraham wakatɛ n yʊʊn lɛm na, nẽrba la yʊʊn yɪrgɛ mɛ zo'oge Ezipti.

18Halɪ tɪ nẽra ayɪla wa di Ezipti na'am ka mina Azozɛfʊ yelle.

19Tɪ naba la yʊʊn ẽŋɛ yɛm wẽeŋa la tõma yaabdõma nãmsɛ tɪ buuri la,pẽrgɛ ba botɪ ba basɛ ba bilɛɛsɪ tɪ ba ki.

20Wakat-ẽŋa tɪ ba yʊʊn dɔgɛ Amoyisi tɪ a dɛna bi-sõŋɔ Nawẽnnɛ nẽŋam.Tɪ ba uge ẽ a sɔ yire wõr-sɪtã,

21dee tarɪ ẽ sẽŋɛ ka basɛ,tɪ Afaarõ bipugla yʊʊn dɪkɛ ẽ uge,tɪ a lebge wʊ a mẽŋa bia.

22Tɪ Amoyisi zãsʊm Ezipti dõma yɛm wuu,yʊʊn dɛna nẽr-kãtɛ a yetɔga la a tõoma wuu pʊam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23La ẽn yʊʊn paagɛ yʊʊma pinaasɪ la, tɪ a yʊʊn looge yɛm sẽŋɛ ka kaagɛ bɪsɛ a sɔbiisi n de lsrayɛlɪ yɪsɪ la,

24yãŋa yẽ tɪ Ezipti nẽra nãmsrɪ ba nẽra ayɪla.Tɪ a po'oge tɪ nẽra la,wẽ Ezipti nẽra la kʊ lerge sãnnɛ.

25A tẽ'esrɪ tɪ a buuri la wʊn bãŋɛ mɛ tɪ Nawẽnnɛ boorɪ tɪ a botɪ ẽŋa fãagɛ ba Ezipti dõma nu'usum,la ba ka bãŋɛ.

26Tɪ beere wiige,tɪ a le yẽ a buuri nẽrba bayi tɪ ba zɛbrɪ la taaba.Tɪ a pãsɛ ba,bɔɔra tɪ ba sũure mã'agɛ,soke ba yetɪ:‹M sɪrdõma,ya de la sɔbiisi,la bẽm n ẽŋɛ tɪ ya zɛbra la taaba?›

27Tɪ sɛka n ɪtɪ a tadãana be'em na yele ẽ yetɪ:‹Ãne n bɔ fʊ nõorɛ tɪ fʊ sɔna tɪ bɪsra,dee dɛna tɪ sarɪyadita?

28Fʊ boorɪ tɪ fʊ kʊ mam wʊ fõn zaam kʊ Ezipti nẽra se'em na?›

29Yetɔg-ẽna ĩyã tɪ Amoyisi zoe sẽŋɛ Madiyã ka kẽ'era.Bilam tɪ a dɔgɛ dayɔɔsɪ bayi.

30La yʊʊma pinaasɪ poorʊm, daarɛ ayɪla a boe la weem lɛm Sinayi tãŋa, tɪ Nawẽnnɛ malɛka ze'ele tũntuugo tɪ bugum boe mĩ dita pʊam puke a mẽŋa bilam, tɪ a yẽ ẽ.

31Amoyisi n yẽ ẽ na,la di'ige ẽ mɛ,tɪ a lɛm tɪ a bɪsɛ.Tɪ Zuudãana Nawẽnnɛ yele ẽ yetɪ:

32‹Mam de la Nawẽnnɛ tɪ fʊ yaabdõma Abraham,la A'izakɪ,la Azakɔbɪ yʊʊn pʊ'ʊsrɪ la.› Tɪ Amoyisi gõgra dee ka tã'agɛ bɪsɛ.

33Tɪ Zuudãana la yele ẽ yetɪ:‹Pirge fʊ tagra la,tɪ zẽ'e-sɛka tɪ fʊ ze la de la mam zẽ'e-sõŋɔ.

34Mam yẽ m nẽrba la n boe Ezipti nãmsgɔ la mɛ,dee wõm ba fablɪgɔ la,tɪ mam sigum tɪ m fãagɛ ba.Bɛla ĩyã mam yetɪ m tõm fʊ la Ezipti.› »

35Tɪ A'etɪɛnɪ ken yetɪ: «Amoyisi ẽna wã tɪ ba yʊʊn zagsɛ ẽ yele ẽ yetɪ: ‹Ãne n bɔ fɔ nõorɛ tɪ fʊ sɔna tɔ, dee dɛna tɪ sarɪyadita?› Ẽŋa tɪ Nawẽnnɛ yʊʊn botɪ a malɛka tɔgɛ bɔ ẽ tũntuum na. Ẽŋa tɪ Nawẽnnɛ tõm tɪ a sɔna a nẽrba la dee yese ba nãmsgɔ la pʊam.

36Ẽŋa n tõm tõon-yãlma la yel-kɪrsɪ n pa'alɪ Nawẽnnɛ pãŋa Ezipti tẽŋam yese ba bilam,dee tõm tõon-yãlma tarɪ ba pãrgɛ mõg-mõlga la,dee bɔna la ba weego la pʊam yʊʊma pinaasɪ.

37Amoyisi ẽŋa n yʊʊn yele lsrayɛlɪ dõma yetɪ:‹Nawẽnnɛ wʊn botɪ nẽra ayɪla ze'ele ya buuri pʊam dɛna a nõtɔ'ɔsa bɔ yãma wʊ ẽŋa n botɪ mam dɛna a nõtɔ'ɔsa se'em na.›

38La tɪ yaabdõma n yʊʊn lagsɛ weem na,la de la ẽŋa n ze'ele tɪ yaabdõma,la malɛka n tɔgɛ la ẽ Sinayi tãŋa zuo tẽŋasʊka,to'oge Nawẽnnɛ vɔm yetɔga tɔgɛ bɔ tɔ.

39Tɪ tɪ yaabdõma yʊʊn ka bɔɔra tɪ ba sakɛ a nõorɛ, yʊʊn zagsɛ ẽ, dee tẽ'esɛ ba sũurum bɔɔra tɪ ba lebe Ezipti.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40Ba yʊʊn yele Aarõ yetɪ:‹Ẽŋɛ baga bɔ tɔ tɪ ba bɔna tɪ nẽŋam.Tõma ka mi bõn-sɛka n ẽŋɛ Amoyisi n yese tõma Ezipti tẽŋam wa'am na.›

41Bɛla tɪ ba yãŋa yagbɛ na-biire kãabra ẽ tɪ a dɛna ba bagrɛ,ɪta sũ-yẽlga la ba mẽŋa nu'usi n ẽŋɛ sɛla la.

42Bɛla ĩyã tɪ Nawẽnnɛ bure a poore bɔ ba,dee basɛ ba tɪ ba pʊ'ʊsra wõrbiɛ n boe saazuum,wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba gõnnɔ pʊam yetɪ:‹lsrayɛlɪ nẽrba, yãma tẽ'esrɪ tɪ la de la mam tɪ ya yʊʊn kʊʊrɪ dũnsi, la kãabgɔ basɛba weem yʊʊma pinaasɪ bɔ'ɔra la bɪɪ?

43Ayɛɪ, ya yʊʊn zɛɛrɪ la ya bagrɛ Amolɔkɪ fuu-deego, la ya bagrɛ Arefã wõrbiire, bõn-bãma tɪ ya yʊʊn ẽŋɛ pʊ'ʊsra. Bɛla ĩyã mam wʊn botɪ ba pe'ege ya sẽŋɛ zãagɛ halɪ gãŋɛ Babilɔnɪ tẽŋam.›

44Tɪ sɔ-yaabdõma yʊʊn tarɪ la fuu-deego weem n pa'alɪ tɪ Nawẽnnɛ boe ba zẽ'am. Ba yʊʊn ẽŋɛ ẽ tɪ a ãna wʊ Nawẽnnɛ n tɔgɛ bɔ Amoyisi yetɪ, ba ẽŋɛ ẽ tɪ a ãna wʊ ẽn yẽ a wõnnɛ se'em na.

45Tɪ yaabdõma yʊʊn to'oge fuu-deego la ba mẽ sɔdõma zẽ'am,zɛ ẽ doose la Azoze wa'am wa zɛbɛ to'oge so'olʊm sɛka tɪ Nawẽnnɛ yʊʊn dige nẽrba tẽŋa la pʊam tɪ ba yese ba nẽŋam na.Tɪ fuu-deego la weege bɔna wa paagɛ naba Adavidi wakatʊm.

46Adavidi yʊʊn yẽ yel-sõnnɛ mɛ Nawẽnnɛ nẽŋam,dee sose ẽ yetɪ,a bɔ ẽ sore tɪ a mẽ pʊ'ʊsgɔ deego bɔ ẽ tɪ a bɔna la Azakɔbɪ yɪsɪ lɛ.

47La,la de la a bia Asalomõ n yãŋa n mẽ deego la bɔ Nawẽnnɛ.

48La Nawẽnnɛ n gãnnɪ sɛla wuu ka kẽ'erɪ deto tɪ nẽrsaalba mẽ pʊam, wʊ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa ayɪla n yʊʊn yele se'em yetɪ:

49‹Zuudãana Nawẽnnɛ yetɪ, saazuum de la mam na'am bĩmbĩnne, dee tɪ dũnia dɛna mam nãma dɔglgɔ zẽ'a. Bẽm deego tɪ ya wʊn mẽ bɔ mam? La bẽm vo'osgo zẽ'a tɪ ya yetɪ ya ẽŋɛ bɔ mam?

50La dagɪ mam mẽŋa n ẽŋɛ sɛla woo bɪɪ?› »

51A'etɪɛnɪ ken yele ba yetɪ: «Ya de la sɪ'ɪsrɪba, ya ka dolɪ Nawẽnnɛ la ya sũure wuu, ya ka selsrɪ Nawẽnnɛ yetɔga la, dee kɔ'ɔn zagsra Nawẽnnɛ Sɪa daarɛ woo wʊ ya yaabdõma n mẽ yʊʊn ẽŋɛ se'em na.

52Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔs-kãna tɪ ya yaabdõma la yʊʊn ka nãmsɛ ẽ?Bãma n yʊʊn kʊ sɛba n dẽŋɛ mõolɛ sɪra dãana tɪ Nawẽnnɛ wʊn tõm tɪ a wa'am na yelle.La yãma n yãŋa dõrɛ ẽ kʊ ẽ.

53Yãma yʊʊn to'oge Nawẽnnɛ lɔɔ mɛ malɛkadõma zẽ'am.La ya ka sakɛ lɔɔ la.»

Ba lobe A'etɪɛnɪ la kuga kʊ

54Ban wõm bɛla la, ba sũnsõa yĩige mɛ, tɪ ba ɔbra yẽna.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

55La A'etɪɛnɪ daan tarɪ la Nawẽnnɛ Sɪa pãŋa,gorge bɪsra saazuum zĩi,yẽ Nawẽnnɛ na'am n puke yẽgra,tɪ Azezi zɛ Nawẽnnɛ zʊʊgɔ bɔba.

56Tɪ a yele ba yetɪ:«Bɪsɛ-ya,mam yẽ tɪ Nawẽnnɛ yire yo'oge mɛ,tɪ Nẽrsaala Dayʊa la zɛ Nawẽnnɛ zʊʊgɔ bɔba.»

57Tɪ ba lɪ ba tʊba kaasɛ tagurga,dee lagɪm zoe paagɛ yõkɛ ẽ,

58ve'ege ẽ tẽŋa la pʊam yese ka lɔbra ẽ la kuga tɪ ba kʊ.Sɛba n lobrɪ ẽ na kuga la yɛɛsɛ ba futo gu'ule la budib-polle yʊ'ʊrɛ n de Asolɪ.

59La ban lobrɪ A'etɪɛnɪ la kuga la,tɪ a pʊ'ʊsɛ yetɪ:«Zuudãana Azezi,to'oge m sɪa.»

60Dee dɪkɛ dũma ka tẽŋa tĩi kaasɛ yetɪ:«Zuudãana,da geele ba tõon-be'ego wã taalɛ.» A yele la wãna dee ki.

Tõoma 8

1La Asolɪ daan sakɛ tɪ A'etɪɛnɪ kũm na masɛ mɛ.

Azezi karẽnbiisi nãmsgɔ yelle

La daar-ẽŋa tɪ ba pɔsɛ nãmsra Azezi nẽr-kʊʊŋɔ n boe Zerizalɛm na halɪ, tɪ ba wuu zoe wɪrgɛ Zude, la Samaari so'olʊm pʊam, la Azezi Tõntõnɪba pia la ayi la mã'a n weege.

2Tɪ nẽr-sɛba n zotɪ Nawẽnnɛ daan dɪkɛ A'etɪɛnɪ sẽŋɛ ka laagɛ,dee kɛlla zozo'e a kũm na ĩyã.

3La Asolɪ daan kɔ'ɔn nãmsra Azezi nẽr-kʊʊŋɔ la mɛ bɔɔra tɪ a sã'am ba wuu, kẽ'era yiɛ pʊam yõgra bʊraasɪ la pɔgsɪ botɪ ba tara ba sẽnna yʊ'ʊra.

Afilipi mõolɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga Samaari

4Tɪ Azezi karẽnbi-sɛba n daan wɪrgɛ la daan sẽnna zẽ'esɪ wuu mõola Nawẽnnɛ kõ-yẽlga.

5Afilipi daan sẽŋɛ la Samaari tẽŋa ayɪla pʊam ka mõolɛ Krisi kõ-yẽlga la bɔ ba.

6La nẽr-kʊʊŋɔ la daan selsrɪ Afilipi n tɔgrɪ ba se'em na mɛ sõŋa sõŋa,ban wõm dee yẽ ẽn ɪtɪ bõn-yãlma la.

7La kʊlkã'arsɪ daan ẽn tĩi kaasɛ mɛ,yese dee basɛ ban tarɪ sɛba la.Tɪ nẽr-sɛba n de kɔɔrnɔ la wɔbsɪ zozo'e daan yẽ ĩmã'asʊm.

8Tɪ tẽŋa la nẽrba tara sũ-yẽlga zozo'e.

9La bʊraa n daan boe tẽŋa la pʊam tɪ a yʊ'ʊrɛ dɛna Asimõ. A daan de la tɪʊm dãana, tõnna tɪʊm tõoma botɪ Samaari so'olʊm nẽrba palẽŋa ẽgra. Dee pa'ala a mẽŋa tɪ ẽŋa de la nẽr-kãtɛ,

10tɪ nẽrba wuu sakra a yetɔga sõŋa,bõnbɪ'ɪsɪ la bõnkɛgsɪ wuu yɛta tɪ:«Bʊra-ẽna de la sɛka tɪ ba wi'iri tɪ wẽnnɛ pãn-kãtɛ la n sige.»

11Ẽn tõm a tɪʊm tõoma botɪ nẽrba la palẽŋa ẽgra yuuge la,ba sakɛ ẽ mɛ sõŋa sõŋa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12La Afilipi n mõolɛ Nawẽnnɛ so'olʊm yelle,la Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ bɔ ba la,ba daan bɔ a yetɔga la sɪra mɛ,botɪ a mise ba ko'om pʊam,bʊraasɪ la pɔgsɪ.

13Tɪ Asimõ mẽ sakɛ yetɔga la,botɪ ba mise ẽ ko'om pʊam,tɪ a dɪkɛ a mẽŋa lablɛ Afilipi,la ẽn yẽtɪ bõn-yãlma la yel-kɪrsɪ sɛba n ɪtɪ la,la ẽkɛ la a palẽŋa.

14Azezi Tõntõnɪba la n daan boe Zerizalɛm na wõm mɛ tɪ Samaari dõma to'oge Nawẽnnɛ yetɔga mɛ, tɪ ba tõm Apɪyɛɛrɪ la Azã ba zẽ'am.

15La ban paagɛ mĩ na,ba pʊ'ʊsɛ mɛ bɔ ba tɪ ba to'oge Nawẽnnɛ Sɪa.

16Se'ere n soe la,ba daan põn mise ba la ko'om pʊam la Zuudãana Azezi yʊ'ʊrɛ,dee tɪ Nawẽnnɛ Sɪa nãn ka sige ba nẽra nẽra zuo.

17Tɪ Apɪyɛɛrɪ la Azã dɪkɛ ba nu'usi paglɛ ba zuto,tɪ ba yãŋa to'oge Nawẽnnɛ Sɪa la.

18Asimõ n yẽ tɪ Azezi Tõntõnɪba la n dɪkɛ ba nu'usi paglɛ ba zuto, tɪ ba to'oge Nawẽnnɛ Sɪa la, a daan boorɪ tɪ a bɔ ba la ligri,

19yãŋa yele ba yetɪ:«Bɔ-ya mam pãn-ẽna wã tɪ nẽr-sɛka woo tɪ mam wʊn dɪkɛ m nu'usi paglɛ a zuo,a wʊn kɔ'ɔn to'oge Nawẽnnɛ Sɪa.»

20Tɪ Apɪyɛɛrɪ lerge ẽ yetɪ: «Fõn na fʊ ligri la wʊn sã'am, fõn tẽ'esɛ tɪ Nawẽnnɛ bɔ'a da'arɪ la ligri la ĩyã.

21Fʊ nẽŋa ka boe yel-bãna pʊam,la fʊ ka tarɪ pʊrɛ mĩ,se'ere n soe la,fʊ sũure ka masɛ Nawẽnnɛ nifum.

22Teege yɛm basɛ tõon-be'e-ẽna wã,dee sose Zuudãana,tɪ tã tɪ a basɛ fʊ tõon-be'ero tɪ fʊ tẽ'esrɪ fʊ sũurum na taalɛ.

23Mam yẽ tɪ fʊ tarɪ la sũ-toogo,tɪ tõon-be'ero lʊ fɔ.»

24Tɪ Asimõ lerge yetɪ:«Pʊ'ʊsɛ-ya Zuudãana bɔ ma tɪ bõn-sɛka tɪ ya yele mam na sɛla sɛla da paagɛ ma.»

25Apɪyɛɛrɪ la Azã daan tɔgɛ Zuudãana Azezi yetɔga la pa'alɛ nẽrba mɛ, dee daan lɛbra Zerizalɛm. La sore zuo, ba mõolɛ kõ-yẽlga Samaari tẽnsɪ zozo'e pʊam mɛ.

Afilipi la Etiopi bʊraa yelle

26Tɪ Nawẽnnɛ malɛka tɔgɛ bɔ Afilipi yetɪ: «Isge sẽŋɛ wẽntulle gɔbga bɔba, doose sorɔ-sɛka n ze'ele Zerizalɛm wɛ Gaza la, sorɔ-ẽŋa dolɪ la weego pʊam.»

27Tɪ a isge sẽŋɛ.La Etiopi bʊraa n daan dolɪ sore la,a de la nẽr-kãtɛ,a gu'uri la Etiopi pɔg-naba Akãndase bõntarsõm.A daan sẽŋɛ la Zerizalɛm ka pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,

28dee zẽa wiiri torko pʊam lɛbra kulla.A daan tarɪ la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi gõŋɔ karẽŋra.

29Tɪ Nawẽnnɛ Sɪa yele Afilipi yetɪ: «Sẽŋɛ lɛm torko wã.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Tı Afilipi zoe paagɛ,wõm tı a karẽŋrı la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi gõŋɔ.Tı Afilipi soke ẽ yetı:«Fõn wõnnı fõn karẽŋɛ se'em wã võorɛ mɛ bıı?»

31Tı a lerge yetı:«Mam wʊn ẽŋɛ la wãne wõm,tı nẽra sãn ka pa'alɛ mam?» Dee sose Afilipi yetı,a zom zĩ'ire ẽŋa zẽ'am.Tı a zom zĩ'ire.

32Nawẽnnɛ gõŋɔ zẽ'e-sɛka tı a daan karẽŋrı la gʊlsɛ yele la wãna:«A ãn wʊ pesgo tı ba tarı wɛ tı ba kʊ, dee ãna wʊ pebila tı ba sɛɛrı a kõbrɔ tı a ka kaasra, dee mẽ põn ka ya'ara nõorɛ.

33Ba pɔ'ɔgɛ ẽ mɛ, ka di a sarıya sõŋa. Tı nẽra ka bɔna wʊn tɔgɛ a yıısı yelle, se'ere n soe la, ba yese a vɔm mɛ dũnia zuo.»

34Tı Etiopi bʊraa la soke Afilipi yetı: «Ãn yelle tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa la tɔgrı wãna? A tɔgrı la a mẽŋa yelle bıı, nẽra ayẽma yelle?»

35Tı Afilipi yãŋa dıkɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ la zẽ'e-sɛka tı a karẽŋɛ la pa'alɛ a võorɛ,dee doose bilam tɔgɛ Azezi kõ-yẽlga bɔ ẽ.

36La ban sẽnnı wɛ la, ba paagɛ la zẽ'a tı ko'om boe mĩ. Tı Etiopi bʊraa la yele Afilipi yetı: «Bısɛ, ko'om n wãna n boe kalam. Bẽm n wʊn gu mam ko'om misga?»

[37Tı Afilipi yele ẽ yetı:«Fʊ sãn bɔ Azezi sıra la fʊ sũure wuu,fʊ tã wʊn to'oge ko'om misga mɛ.» Tı a lerge yetı:«Mam sakɛ tı Azezi-krisi de la Nawẽnnɛ Dayʊa.»]

38Dee botı torko la ze'ele.Tı Afilipi la ẽŋa sige ko'om na pʊam,tı Afilipi mise ẽ ko'om pʊam.

39La ban ze'ele ko'om na pʊam dɔɔra la,tı Zuudãana Nawẽnnɛ Sıa zẽkɛ Afilipi fõrgɛ.Tı Etiopi bʊraa la ka le yẽ ẽ,dee lebe dɔla a sore la wɛ'ɛsa la sũ-yẽlga.

40Tı nẽrba yẽ Afilipi Azɔtı tẽŋam, tı a dɔla tẽnsı la wuu pʊam mõola Nawẽnnɛ kõ-yẽlga halı ka paagɛ Sezaare.

Tõoma 9

Asolı yɛm teere

(Tõoma 22:4-16;26:9-18)

1Tı Asolı ken nãmsra Azezi karẽnbiisi la, yetı a kʊ ba, sẽŋɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana zẽ'am

2ka sose ẽ yetı,a gʊlsɛ gõnnɔ bɔ Zifdõma wẽndeto n boe Damaası tẽŋam na yetı,ẽŋa sãn yẽ nẽrba n de bʊraası,bıı pɔgsı n dolı Azezi sore,ẽŋa wʊn yõgɛ ba mɛ,lʊ ba tarı sẽŋɛ Zerizalɛm.

3La ẽn to'oge nõorɛ bɔna sore wɛ ka lɛm Damaası la, tı peelem ze'ele saazuum darɛ wa nẽegɛ gilge ẽ.

4Tı a lui tẽŋa,wõm kõa n yele ẽ yetı:«Asolı,Asolı,bẽm tı fʊ nãmsra mam?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Tı Asolı lerge yetı:«Zuudãana,fõn de la ãne?» Tı kõa la lerge yetı:«Mam de la Azezi,sɛka tı fʊ nãmsrı la.

6La isge kẽ tẽŋa la pʊam,tı ba wʊn yele fo fõn wʊn ẽŋɛ se'em.»

7Tı bʊra-sɛba n dolı ẽ na zɛ yɛrı,ka yele se'ere.Ba wõm kõa la mɛ,dee ka yẽ nẽra.

8Tı Asolı isge pike nini ka le yẽta.Tı ba ve'ege ẽ tarı sẽŋɛ Damaası.

9La dabsa atã tı a nini ka yẽtı.La a ka di,bıı yũ sɛla.

10La Azezi karẽnbia ayıla n daan boe Damaası, tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Ananiyası. Tı Zuudãana Azezi puke a mẽŋa pa'alɛ ẽ wʊ zãasŋɔ la, wi ẽ yetı: «Ananiyası.» Tı a lerge yetı: «M Zuudãana, mam n wãna.»

11Tı Zuudãana la yele ẽ yetı:«Isge doose sorɔ-sɛka tı ba wi'iri tı sorɔ-tẽntẽa la,sẽŋɛ Azudaası yire ka soke Tarsı tẽŋa bʊraa yʊ'ʊrɛ n de Asolı la yelle.A boe mĩ pʊ'ʊsra mɛ.

12La a yẽ la bʊraa wʊ zãasŋɔ la,bʊraa la yʊ'ʊrɛ de la Ananiyası,a yẽ ẽ tı a kẽ'em mɛ wa dıkɛ a nu'usi paglɛ ẽŋa zuo tı ẽŋa le yẽta.»

13Tı Ananiyası lerge yetı:«Zuudãana,mam põn wõm bʊraa wã yelle zozo'e mɛ,ẽŋa n tõm fʊ nẽrba be'em se'em Zerizalɛm,

14la a to'oge nõorɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma zẽ'am mɛ wa'am kalam tı a yõgɛ sɛba wuu n pʊ'ʊsrı la fõn yʊ'ʊrɛ la.»

15Tı Zuudãana la yele Ananiyası yetı:«Sẽŋɛ,mam looge ẽ mɛ tı m botı a tarı mam yʊ'ʊrɛ sẽŋɛ ka tɔgɛ bɔ bu-zãŋsı,la ba na'adõma,la lsrayɛlı dõma mẽ.

16Mam wʊn pa'alɛ ẽ ẽn wʊn nãmsɛ se'em mam yʊ'ʊrɛ ĩyã.»

17Tı Ananiyası sẽŋɛ ka kẽ yire la pʊam dıkɛ a nu'usi paglɛ Asolı zuo yele ẽ yetı: «M sɔbia Asolı, fõn daan boe sore zuo sẽnna tı Zuudãana Azezi puke a mẽŋa pa'alɛ fʊ la, ẽŋa n tõm mam fʊ zẽ'am tı m botı fʊ nini le yẽta, dee tı fʊ to'oge Nawẽnnɛ Sıa pãŋa.»

18Tı Ananiyası n yele bɛla la,sɛla n ãn wʊ pɔgrɔ n kɔ'ɔn ze'ele Asolı ninum lui,tı a le yẽta.Tı a isge,tı ba mise ẽ ko'om pʊam,

19dee tı a di dia,tı a pãŋa le wa'am.

Asolı mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga Damaası tẽŋa pʊam

Asolı daan weege Damaası Azezi karẽnbiisi la zẽ'am na dabsa fẽe,

20darɛ kẽ Zifdõma wẽndetʊm mõola Nawẽnnɛ yetɔga yetı,Azezi de la Nawẽnnɛ Dayʊa.

21Tı la di'ige sɛba wuu n wõm na.Tı ba yetı:«Dagı bʊra-ẽna wã n daan boe Zerizalɛm kɔ'ɔn nãmsra nẽr-sɛba n pʊ'ʊsrı la Azezi yʊ'ʊrɛ la?A nõo ka wa'am kalam tı a yõgɛ ba lʊ mɛ tarı ba sẽŋɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma zẽ'am?»

22La Asolı daan yẽtı bʊraanɛ mɛ pa'asra, tɔgɛ yãŋɛ Zifdõma sɛba n boe Damaası la, pa'alɛ ba tı Azezi de la Krisi tı Nawẽnnɛ tõm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23La dabsa faa n pa'asɛ tı Zifdõma lagım ẽŋɛ nõorɛ ayıla yetı ba kʊ ẽ.

24Tı Asolı daan bãŋɛ ban bãm yetı ba ẽŋɛ se'em na.Ba daan gu'uri tẽŋa la yansı la wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ,bɔɔra tı ba kʊ ẽ.

25Tı daarɛ ayıla yʊ'ʊŋɔ,tı a karẽnbiisi daan botı a sige pı'ıgɔ pʊam,tı ba dıkɛ ẽ sike lalga poorʊm,tı a fõrgɛ.

Asolı boe Zerizalɛm

26La Asolı daan sẽŋɛ la Zerizalɛm ka bɔɔra tı a lagım na Azezi karẽnbiisi la. La ba daan zotı ẽ mɛ, ba daan ka sakɛ tı a sırı de la Azezi karẽnbia.

27Tı Abarnabası daan tarı ẽ sẽŋɛ Azezi Tõntõnıba la zẽ'am ka pa'alɛ ba Asolı n daan yẽ Zuudãana Azezi Damaası sore zuo,la Zuudãana la n tɔgɛ ẽ se'em,la ẽn daan kãbɛ sũure mõolɛ Azezi yelle Damaası se'em.

28Tı Asolı yãŋa daan bɔna la ba Zerizalɛm,ɛɛra tẽŋa la pʊam wuu,kãbɛ sũure mõola Zuudãana Azezi yelle.

29La a daan tɔgrı mɛ wẽ'era nõke'ene la Zifdõma sɛba n tɔgrı Grɛkı yetɔga la.Tı ba bɔɔra tı ba kʊ ẽ.

30La Azezi karẽnbiisi la n bãŋɛ bɛla la,ba tarı ẽ sẽŋɛ la Sezaare,tı ba botı a sẽŋɛ Tarsı.

31Tı Azezi nẽr-kʊʊŋɔ la n boe Zude, la Galile, la Samaari tẽnsʊm na, daan ka le yẽ nãmsgɔ. Tı Nawẽnnɛ Sıa sõŋra ba, tı ba kãllɛ pa'asra, tı ba zɛ kãŋkãŋɛ nã'asra Zuudãana la ba sũure wuu.

A'ene yẽ ĩmã'asʊm

32La Apıyɛɛrı daan eerı gilgra la zẽ'esı la wuu, tı daarɛ ayıla tı a sẽŋɛ Nawẽnnɛ nẽrba la n boe Lida la zẽ'am.

33La bilam a yẽ la bʊraa ayıla yʊ'ʊrɛ n de A'ene,a daan bẽ mɛ kɔɔrʊm gã yʊʊma anii.

34Tı Apıyɛɛrı yele ẽ yetı:«A'ene,Azezi-krisi bɔ fʊ ĩmã'asʊm mɛ.Isge vaagɛ fʊ bõn-gã'ala la bĩŋe.» Tı a isge bilam zẽ'am.

35Tı Lida,la Saarõ tẽnsı nẽrba wuu yẽ tı bʊraa la yẽ ĩmã'asʊm mɛ,tı ba teege yɛm dıkɛ ba mẽŋa bɔ Zuudãana.

Atabita vo'ore

36La pɔka ayıla n daan boe Zope dɛna Azezi karẽnbia tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Atabita. (Tı Grɛkıdõma yetı, Adɔrkası, a võorɛ de la «mõlfɔ».) A daan tõnnı la tõon-sõma sõŋra nasdõma.

37La wakat-ẽŋa bã'a n yõkɛ ẽ,tı a ki.Tı ba sɔ ẽ,tarı ẽ zom deego n boe deego zuum ka gã'arɛ ẽ.

38Zope ka zãagɛ la Lida.La karẽnbiisi la n wõm tı Apıyɛɛrı boe bilam na,tı ba tõm bʊraası bayi yetı,ba sẽŋɛ ka wi ẽ yetı,a wa'am,a da yuuge.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Tı Apıyɛɛrı isge doose ba sẽŋɛ. La ban paagɛ la, ba tarı Apıyɛɛrı zom na deego la n boe deego zuo la. Tı pɔkõpa wuu lɛm Apıyɛɛrı kɛlla, dee pa'ala fu-sɛba tı Adɔrkası daan pɛ bɔ ba, ẽn daan vɔa la.

40Tı Apıyɛɛrı botı ba wuu yese yẽŋa,dee ka dũma tẽŋa pʊ'ʊsɛ,dee wẽrgɛ kũm na bɔba yetı:«Atabita,isge.» Tı a pike nini yẽ Apıyɛɛrı,isge zĩ'ire.

41Tı Apıyɛɛrı gʊrɛ a nu'ugo,tı a isge ze'ele,tı a wi Azezi nẽrba la,la pɔkõpa la pa'alɛ ba tı a le vɔa mɛ.

42La Zope tẽŋa dõma wuu n daan wõm yel-ẽna wã la, ba nẽrba zozo'e n bɔ Zuudãana Azezi sıra.

43Apıyɛɛrı daan yuuge Zope paagɛ la dabsa se'em.A daan boe la Asimõ n de gãnzapa la yire.

Tõoma 10

Akɔrnɛlı wi Apıyɛɛrı

1Bʊraa n daan boe Sezaare, tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Akɔrnɛlı. A daan de la sʊda-kɛ'ɛma, ba wi'iri sʊda-sɛba tı a de kɛ'ɛma ba pʊam na tı Itali dõma sʊdaası.

2A daan de la nẽr-sõŋɔ,tı ẽŋa la a yir-dõma wuu daan nanna Nawẽnnɛ.La a daan sõŋrı la Zifdõma nasdõma zozo'e,dee pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ daarɛ woo.

3Tı wẽnnɛ daan gelge,tı a yẽ Nawẽnnɛ malɛka wʊ a zãasʊm mɛ na,tı a wa'am wa kẽ a zẽ'am yele ẽ yetı:«Akɔrnɛlı!»

4Tı a daan bısra malɛka la zĩi,tı dabeem tara ẽ,tı a yetı:«M dãana,fʊ yetı bo?» Tı a lerge yele ẽ yetı:«Fʊ pʊ'ʊsgɔ la,la fõn sõŋrı nasdõma la paagɛ Nawẽnnɛ yɛm mɛ,a tẽrı fʊ yelle mɛ.

5La nãnannɛ wã,tõm nẽrba tı ba sẽŋɛ Zope ka yele Asimõ-pıyɛɛrı tı a wa'am.

6A de la sãana bɔna Asimõ n de gãnzapa la yire.A yire la lɛm na ko-kãtɛ la nõorʊm.»

7La malɛka la n tɔgɛ la Akɔrnɛlı dee fõrgɛ la,tı Akɔrnɛlı wi a tõntõnıba bayi,la a sʊda-sõŋɔ ayıla n tõnnı a tõoma,dee mẽ nanna Nawẽnnɛ,

8yãŋa tɔgɛ sɛla n ẽŋɛ la wuu pa'alɛ ba,dee tõm ba tı ba sẽŋɛ Zope.

9La beere n wiige, tı ba bɔna sore wɛ ka lɛm Zope, tı Apıyɛɛrı zom gɔsgɔ tı a pʊ'ʊsɛ, la masɛ wʊ wʊntɛɛŋa zuu-tẽŋasʊka.

10Tı a kɔm daan dõnna,tı a bɔɔra tı a di.La ban nãn boe mĩ ıta dia tı ba bɔ ẽ na,tı a bısɛ yẽ wʊ a zãasʊm mɛ na,

11a daan yẽ tı saazuum n yo'oge,tı sɛla n ãn wʊ fu-kãtɛ n lʊ zẽ'esı sınaası signa tẽŋa.

12La dũnsi buuri wuu,la tẽŋa bõn-vuula,la bõn-ẽgla buuri wuu n boe a pʊam.

13Tı a wõm kõa n yele ẽ yetı:«Apıyɛɛrı,isge kʊ di.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Tı Apıyɛɛrı lerge ẽ yetı:«Ayɛı,Zuudãana,mam ken ka di sɛla n de sisgo bõnɔ bıı bõn-dẽgrɔ baa fẽe.»

15Tı kõa la le yele ẽ yetı:«Bõn-sɛka tı Nawẽnnɛ yetı,a ãn sõŋa,da kãn yetı,a de la bõn-dẽgrɔ.»

16Bõnɔ la ẽŋɛ la nõor-atã,dee yãŋa lebe saazuum.

17Tı Apıyɛɛrı daan zɛ yɛrı, tẽ'esra a pʊtẽ'erʊm bõn-ẽŋa tı a yẽ la võorɛ. La wakat-ẽŋa tı sɛba tı Akɔrnɛlı daan tõm na soke Asimõ yire n boe zẽ'a, wa'am wa zɛ yaŋa nõorʊm,

18yãŋa wi soke yetı,Asimõ-pıyɛɛrı boe la kalam bıı?

19La Apıyɛɛrı ken tẽ'esra la bõnɔ la tı a yẽ la yelle,tı Nawẽnnɛ Sıa yele ẽ yetı:«Bʊraası batã n eerı fo,ban wãna.

20Isge sige doose ba,da sẽ'ena,tı mam n tõm ba.»

21Tı Apıyɛɛrı sige bʊraası la zẽ'a ka yele ba yetı:«Mam tı ya eerı la.Bẽm yelle ĩyã tı yãma wa'am kalam?»

22Tı ba yele ẽ yetı:«Akɔrnɛlı,a de la sʊda-kɛ'ɛma,tı a ırgɔ masɛ,tı a nanna Nawẽnnɛ,tı Zifdõma wuu tɔgra a yelle sõŋa.Tı Nawẽnnɛ daan tõm a malɛka tı a wa'am wa yele ẽ yetı,a botı fõn wa'am a yire wa yele ẽ fõn tarı yetɔg-sɛka la.»

23Tı Apıyɛɛrı botı ba kẽ yire la gã'arɛ.Tı beere wiige, tı a isge dɔla ba wɛ, tı Azezi karẽnbiisi basɛba n boe Zope la kɔlgɛ ẽ tı ba sẽŋɛ.

24La dabsa ayi daarɛ tı ba paagɛ Sezaare.Tı Akɔrnɛlı daan wi a yir-dõma la a sırdõma lagsɛ gu'ura ba.

25La Apıyɛɛrı n paagɛ kẽ'era la,tı Akɔrnɛlı tʊ'ʊsɛ ẽ ka dũma tẽŋa a nẽŋam nã'asɛ ẽ.

26Tı Apıyɛɛrı gʊrɛ ẽ yetı:«Isge,mam mẽ de la nẽrsaala wʊ fõn na.»

27Tı ba sõsra la taaba kẽ'era,tı Apıyɛɛrı yẽ nẽrba n lagsɛ zo'oge.

28Tı a yele ba yetı:«Ya mi tı Zifdõma sisri mɛ,ba ka lagnı la nẽra n de sãana,la ba ka kẽ'erı a yire.La Nawẽnnɛ pa'alɛ mam mɛ tı m da yetı,nẽrsaala de dẽgrɔ dãana,bıı a ka narı m lagım na ẽ.

29Bɛla ĩyã tı fõn wi mam,tı mam wa'am ka zagsɛ.La mam boorı tı m bãŋɛ la bẽm yelle ĩyã tı yãma botı mam wa'am?»

30Tı Akɔrnɛlı lerge ẽ yetı: «La de la dabsa anaası n wãna wẽngɛlŋa wʊ wakat-ẽna wã, tı mam daan boe m yire pʊ'ʊsra, tı bʊraa kɔ'ɔn yɛ fuugo n yẽgrı zɛ mam nẽŋam,

31dee yetı:‹Akɔrnɛlı,Nawẽnnɛ to'oge fʊ pʊ'ʊsgɔ la,la a tẽrı fõn sõŋrı nasdõma se'em na mɛ.

32Bɛla,tõm nẽrba tı ba sẽŋɛ Zope ka wi Asimõ-pıyɛɛrı tı a wa'am.A boe la Asimõ n de gãnzapa la yire.A yire la lɛm na ko-kãtɛ la nõorʊm.›

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Bɛla ĩyã tɪ mam tõm nẽrba tɔtɔ tɪ ba wa'am wa wi fʋ tɪ fʋ wa'am.La fõn wa'am wã,fʋ ẽŋɛ sõŋa.Tɪ wuu yãŋa boe la Nawẽnnɛ nẽŋam kalam tɪ tɪ selse bõn-sɛka wuu tɪ Zuudãana Nawẽnnɛ yele fõn yetɪ,fʋ yele tõma la.»

Apɪyɛɛrɪ mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga bɔ Akɔrnɛlɪ

34Tɪ Apɪyɛɛrɪ yãŋa pɔsɛ yele yetɪ: «Sɪra sɪra, mam yãŋa bãŋɛ mɛ tɪ Nawẽnnɛ ka tũ'usri nẽrba.

35La buuri wuu pʋam nẽr-sɛka n nannɪ Nawẽnnɛ dee ɪta sɛla woo tɪ la masra,ẽŋa dãana n paagɛ a yɛm.

36Tɔ.Ya mi tɪ Nawẽnnɛ tõm a yetɔga la bɔ la lsrayɛlɪ dõma,a de la kõ-yẽlga n pa'alɪ tɪ tɪ wʋn tara sũ-mã'asʋm la Nawẽnnɛ Azezi-krisi ĩyã,ẽŋa n de nẽrsaalba wuu Zuudãana.

37Yãma mi yel-sɛba wuu n daan ẽŋɛ Zude la,la daan pĩ'ilum na Galile Azã n daan mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga dee mise nẽrba ko'om pʋam na poorʋm.

38Ya ken mina Azezi n yese Nazarɛtɪ la,la Nawẽnnɛ n daan bɔ ẽ a Sɪa pãŋa se'em,tɪ a daan sẽŋɛ zẽ'esɪ wuu ẽŋɛ ɪr-sõma,botɪ Asũtãana n daan nãmsrɪ sɛba la wuu yẽ ĩmã'asʋm.Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ daan boe la ẽ mɛ.

39Tõma yẽ bõn-sɛba wuu tɪ a daan tõm Zerizalɛm la Zifdõma so'olʋm na wuu mɛ,dee tɪ ba daan ka ẽ dɔ-puurŋa zuo kʋ.

40Tɪ Nawẽnnɛ daan vo'oge ẽ dabsa atã daarɛ,botɪ a dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ.

41La a ka dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ nẽrba la wuu,a dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ la tõma sɛba n de kaset-dõma tɪ Nawẽnnɛ daan põn dẽŋɛ looge la.A vo'ore la poorʋm,tõma daan lagɪm na ẽ mɛ di dee yũ.

42A daan bɔ tõma nõorɛ yetɪ,tɪ mõolɛ ẽŋa yetɔga,dee yele nẽrba,tɪ la de la ẽŋa tɪ Nawẽnnɛ looge tɪ a di nẽr-vɔɔsɪ la kɪ'ɪndõma sarɪya.

43Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba la wuu yʋʋn tɔgɛ a yelle mɛ yetɪ,sɛka woo n bɔ ẽ sɪra,Nawẽnnɛ wʋn basɛ a dãana tõon-be'ero taalɛ a yʋ'ʋrɛ ĩyã.»

Sɛba n dagɪ Zifdõma la to'oge Nawẽnnɛ Sɪa

44Apɪyɛɛrɪ n daan ken tɔgra yetɔg-bãna la, tɪ Nawẽnnɛ Sɪa sige sɛba wuu n wõm yetɔga la zuto.

45La Nawẽnnɛ n daan botɪ a Sɪa la mẽ sige bu-zãŋsɪ la zuto la,la daan di'ige Zifdõma sɛba n bɔ Azezi sɪra n doose Apɪyɛɛrɪ wa'am na mɛ.

46Se'ere n soe la,ba daan wõm tɪ ba tɔgrɪ la bu-zãŋsɪ yetɔga pẽgra Nawẽnnɛ yʋ'ʋrɛ.

47Tɪ Apɪyɛɛrɪ yetɪ:«Nẽr-bãna wã to'oge la Nawẽnnɛ Sɪa wʋ tõma n daan to'oge se'em na.Bɛla,ãne n wʋn tã'agɛ gu ba yetɪ,ba da to'oge ko'om misga?»

48Dee bɔ nõorɛ yetɪ,ba mise ba ko'om pʋam la Azezi-krisi yʋ'ʋrɛ.Tɪ ba sose Apɪyɛɛrɪ yetɪ,a weege bãma zẽ'am ẽŋɛ dabsa fẽe pa'asɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tõoma 11

Apıyɛɛrı tɔgɛ pa'alɛ lan ẽŋɛ se'em tı ẽŋa sẽŋɛ bu-zãŋsı zẽ'am

1La Azezi Tõntõnıba, la a karẽnbi-sɛba n boe Zude so'olʊm na wõm mɛ tı nẽr-sɛba n dagı Zifdõma la mẽ sakɛ Nawẽnnɛ yetɔga mɛ.

2La Apıyɛɛrı daan lebe la Zerizalɛm,tı Zifdõma basɛba n bɔ Azezi sıra la wẽ'era nõke'ene la ẽ,

3yele ẽ yetı:«Bẽm n ẽŋɛ tı fõn kẽ lagım na bu-zãŋsı n ka wãtı la dita?»

4Tı Apıyɛɛrı yãŋa pa'alɛ ba yɛla la wuu n daan doose se'em na yetı:

5«Mam daan boe la Zope pʊ'ʊsra,yẽ sɛla wʊ zãasŋɔ la,tı sɛla la ze'ele saazuum sigra wʊ fu-kãtɛ n lʊ zẽ'esı sınaası sige wa paam mam boe zẽ'a la.

6Tı mam bısra bõnɔ na zĩi,yẽ yire dũnsi,la we-dũnsi,la bõn-vuula,la bõn-ẽgla.

7Tı mam wõm kõa n yetı:‹Apıyɛɛrı,isge kʊ di.›

8Tı mam yetı:‹Ayɛı,Zuudãana,sɛla n de sisgo bõnɔ bıı bõn-dẽgrɔ ken ka kẽ mam nõorʊm.›

9Tı kõa la le ze'ele saazuum tɔgɛ bɔ mam yetı:‹Bõn-sɛka tı Nawẽnnɛ yetı,a ãn sõŋa,da kãn yetı,a de la bõn-dẽgrɔ.›

10La daan ẽŋɛ la nõorɛ atã,dee viise lebe saazuum.

11Tı bʊraası batã kɔ'ɔn paam yi-sɛka tı mam boe mĩ na.Ba daan tõm ba la Sezaare tẽŋam yetı,ba wa'am mam zẽ'am.

12Tı Nawẽnnɛ Sıa yele mam yetı,m doose ba sẽŋɛ,m da sẽ'ena.Tı tı sɔbiisi bãna bayoobı wã kɔlgɛ mam,tı tõma sẽŋɛ ka kẽ Akɔrnɛlı yire.

13Tı a yele tõma tı ẽŋa daan yẽ la malɛka n ze ẽŋa yire,yele ẽŋa yetı:‹Tõm nẽrba tı ba sẽŋɛ Zope ka wi Asimõ-pıyɛɛrı tı a wa'am.

14Ẽŋa n wʊn tɔgɛ yetɔg-sɛba n wʊn botı fõn na fʊ yir-dõma wuu yẽ fãarɛ.›

15Mam n boe mĩ tı m tɔgɛ la,tı Nawẽnnɛ Sıa sige ba zuto wʊ ẽn daan sige tõma zuo se'em pɔspɔsı la.

16Bɛla tı mam tẽegɛ Zuudãana n daan yetı:‹Azã daan misri nẽrba la ko'om pʊam,la Nawẽnnɛ wʊn mise ya a Sıa pʊam.›

17La sãn dɛna tı Nawẽnnɛ bɔ ba a Sıa,wʊ ẽn daan bɔ tõma n bɔ Zuudãana Azezi-krisi sıra se'em na,mam de la ãne wʊn sı'ısɛ Nawẽnnɛ?»

18Ban wõm bɛla la,ba sĩm mɛ dee pẽgra Nawẽnnɛ yetı:«Bɛla,Nawẽnnɛ botı bu-zãŋsı mẽ yẽ sore mɛ tı ba teege yɛm basɛ tõon-be'ero yẽ yõvore.»

Antıyɔsı nẽrba bɔ Azezi sıra

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19La A'etɪɛnɪ kũm na poorʊm, nẽr-sɛba n yẽ nãmsgɔ la wɪrgɛ mɛ, sẽŋɛ halɪ Fenisi, la Sipri, la Antɪyɔsɪ ka mõola Nawẽnnɛ yetɔga la bɔ'ɔra Zifdõma mã'a.

20La ba bʊraasɪ basɛba daan ze'ele la Sipri,la Sirɛnɪ so'olʊm sẽŋɛ Antɪyɔsɪ mẽ ka mõolɛ bu-zãŋsɪ,tɔgɛ Zuudãana Azezi kõ-yẽlga la bɔ ba.

21La Zuudãana pãŋa daan boe la ba mɛ.Tɪ nẽrba zozo'e daan bɔ Zuudãana sɪra dɔla ẽ.

22La Azezi nẽr-kʊʊŋɔ la n boe Zerizalɛm na n wõm bɛla la, ba tõm na Abarnabasɪ yetɪ a sẽŋɛ Antɪyɔsɪ.

23La ẽn paagɛ yẽ tɪ Nawẽnnɛ ẽŋɛ nẽrba la yel-sõnnɛ se'em na,a sũure ẽŋɛ yẽlʊm mɛ.Tɪ a pa'alɛ ba yetɪ,ba keŋe ba mẽŋa dɔla Zuudãana la ba sũure wuu da basɛ.

24Se'ere n soe la,a daan de la nẽr-sõŋɔ,dee bɔ Azezi sɪra zo'oge,tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔna la ẽ.La nẽrba zozo'e n daan pa'asɛ dɔla Zuudãana.

25La Abarnabasɪ babsɛ mɛ sẽŋɛ Tarsɪ tɪ a ka ɛ Asolɪ.

26La ẽn yẽ ẽ na,a tarɪ ẽ mɛ wa'am Antɪyɔsɪ.La yʊʊnɛ tõrɛ tɪ ba lagsɛ la Azezi nẽr-kʊʊŋɔ la,dee zãsʊm nẽrba zozo'e.La de la Antɪyɔsɪ tẽŋam tɪ ba daan pɔsɛ wi karẽnbiisi la tɪ Krisi nẽrba.

27La wakat-ẽŋa tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba daan ze'ele Zerizalɛm sẽŋɛ Antɪyɔsɪ.

28Tɪ ba nẽra ayɪla yʊ'ʊrɛ n de Agabisi isge ze'ele tɔgɛ la Nawẽnnɛ Sɪa pãŋa yetɪ,kɔm kãtɛ n wʊn wa'am dũnia wuu zuo.La kɔm ẽŋa sɪrɪ wa'am mɛ na-keko Akloorɪ wakatʊm.

29Tɪ karẽnbiisi la yetɪ,nẽra woo looge ẽn tarɪ sɛla bɔ tɪ ba to'oge sõŋɛ Azezi nẽr-sɛba n boe Zude la.

30Tɪ ba daan ẽŋɛ bɛla dɪkɛ ligri la ẽŋɛ Abarnabasɪ la Asolɪ nu'usum,tõm ba yetɪ,ba tarɪ sẽŋɛ ka bɔ Azezi nẽr-kʊʊŋɔ la kẽma n boe Zerizalɛm na.

Tõoma 12

Ba kʊ Azakɪ, dee yʊ Apɪyɛɛrɪ

1La masɛ la wakat-ẽŋa tɪ naba A'erɔdɪ daan nãmsra Azezi nẽrba basɛba,

2dee botɪ ba kʊ Azakɪ n de Azã sɔbia la sʊkɔbgɔ.

3La ẽn yẽ tɪ la ẽŋɛ Zifdõma sũure yẽlʊm mɛ na,a le botɪ ba yõkɛ la Apɪyɛɛrɪ,wakat-sɛka tɪ Zifdõma diti borborɪ n ka tarɪ dãbɪllɛ kibsa la.

4La ẽn yõkɛ ẽ kẽ'esɛ yʊ'a deem na,a botɪ sʊdaasɪ pia la ayoobɪ n pʊɪ bana-banaasɪ gu'ura ẽ sɔɔsna taaba.A boorɪ tɪ Zɔɔg-basɛ kibsa n tole,dee tɪ a tarɪ ẽ yese nẽrba la nẽŋam ka di a sarɪya.

5Bɛla tɪ ba daan pagɛ Apɪyɛɛrɪ basɛ yʊ'a deego la pʊam.Tɪ Azezi nẽrba la daan pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a ĩyã halɪ ka basɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Malɛka yese Apɪyɛɛrɪ yʊ'a deem basɛ

6Be-sɛka n wʊn wiige tɪ A'erɔdɪ yese Apɪyɛɛrɪ la, daar-ẽŋa yʊ'ʊŋɔ Apɪyɛɛrɪ daan gã la sʊdaasɪ bayi tẽŋasʊka gĩsra. Ba daan ba ẽ mɛ la bãnsɪ bayi, tɪ gu'urba la bɔna zanõrʊm gu'ura yʊ'a deego la.

7La haya!Tɪ Nawẽnnɛ malɛka kɔ'ɔn wa'am.Tɪ peelem kɔ'ɔn nẽegɛ deego la pʊam.Tɪ malɛka la wẽ Apɪyɛɛrɪ lʊgrɛ nẽegɛ ẽ yetɪ:«Isge tɔtɔ.» Tɪ bãnsɪ la ba'agɛ lui tẽŋa dee basɛ a nu'usi la.

8Tɪ malɛka la yele ẽ yetɪ:«Ga fʊ sagãnnɛ,dee pire fʊ tagra.» Tɪ a ẽŋɛ bɛla.Tɪ malɛka la le yele ẽ yetɪ:«Yɛ fʊ fuugo dee doose mam.»

9Tɪ Apɪyɛɛrɪ doose ẽ yese yẽŋa,dee ka bãŋɛ tɪ malɛka la n ɪtɪ se'em na de la sɪra,a tẽ'esɛ tɪ la ãna wʊ a zãasʊm mɛ na.

10La ban gãŋɛ pɔspɔsɪ gu'urba la,la gu'urba bʊyi dõma la,ba yãŋa paagɛ la kut-yan-sɛka n yesrɪ kẽ'era tẽŋa la pʊam na,tɪ yaŋa la yo'oge a mẽŋa,tɪ ba yese yẽŋa yãŋa dɔla sore wɛ.Bilam zẽ'am tɪ malɛka la fõrgɛ dee basɛ Apɪyɛɛrɪ.

11Tɪ Apɪyɛɛrɪ yɛm yãŋa wa'am, tɪ a yetɪ: «Lɛɛlɛ wã mam bãŋɛ sɪra sɪra, tɪ Zuudãana n tõm a malɛka tɪ a wa'am wa fãagɛ mam A'erɔdɪ nu'usum, la bõn-sɛka wuu tɪ Zifdõma eerɪ tɪ ba ẽŋɛ mam na.»

12La ẽn bãŋɛ bõn-ẽna võorɛ la, a sẽŋɛ la Azã-markɪ ma Amaari yire. La nẽrba n lagsɛ bilam zo'oge bɔna mĩ pʊ'ʊsra.

13La ẽn paagɛ mĩ na,a wẽ la yaŋa nõorɛ,tɪ pɔsɔɔ yʊ'ʊrɛ n de Arode wa'am tɪ a bɪsɛ.

14La ẽn bãŋɛ Apɪyɛɛrɪ kõa la,tɪ a sũure ẽŋɛ yẽlʊm tɪ a ka yo'oge yaŋa la,dee zoe kẽ ka yetɪ:«Apɪyɛɛrɪ ze yaŋa nõorʊm.»

15Tɪ ba yele pɔsɔɔ la yetɪ:«Fõn de la zɔlgɔ.» Tɪ a le yetɪ:«La de la ẽŋa.» Tɪ ba lerge yetɪ:«La de la a sɪa».

16Tɪ Apɪyɛɛrɪ ken wẽ'era yaŋa la.Tɪ ba yo'oge yẽ tɪ la de la ẽŋa.Tɪ la di'ige ba.

17Tɪ Apɪyɛɛrɪ yɪbsɛ nu'usi pa'alɛ ba yetɪ,ba ãna sĩm.Dee tɔgɛ pa'alɛ ba Zuudãana n ẽŋɛ se'em tarɪ ẽŋa yʊ'a deego la pʊam yese yẽŋa.Dee yele ba yetɪ:«Yele-ya Azakɪ,la tɪ sɔbiisi la,sɛla n ẽŋɛ la.» Dee yese sẽŋɛ zẽ'a ayẽma.

18La beere n wiige la, dãmŋɔ zozo'e n wa'am sʊdaasɪ la tẽŋasʊka, tɪ ba bɔɔra tɪ ba bãŋɛ, la ẽŋɛ la wãne tɪ Apɪyɛɛrɪ ka bɔna.

19Tɪ A'erɔdɪ botɪ ba ɛ Apɪyɛɛrɪ,ka yẽ ẽ.Tɪ a di gu'urba la sarɪya,bɔ nõorɛ yetɪ,ba kʊ ba.La bɛla poorʊm a yese Zude sẽŋɛ la Sezaare ka bɔna bilam.

A'erɔdɪ kũm yelle

20La naba A'erɔdɪ sũure daan yĩige mɛ halɪ la Tiiri la Sidõ tẽnsɪ nẽrba. Tɪ ba ẽŋɛ nõorɛ ayɪla tɪ ba sẽŋɛ ka yẽ ẽ, yãŋa lagsɛ taaba dẽŋɛ yõkɛ Ablastisi n bɪsrɪ naba A'erɔdɪ yire yelle la sɪa. Tɪ bãma la ẽŋa yãŋa doose taaba sẽŋɛ ka sose naba A'erɔdɪ yetɪ, a basɛ tɪ

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sũ-mã'asʊm wa'am bãma la ẽŋa tẽŋasʊka. Se'ere n soe la, ba dia daan ze'etɪ la naba la tẽŋam sẽnna.

21La A'erɔdɪ looge la daarɛ yetɪ, ba tɔgɛ yetɔga la. La daarɛ la n paagɛ la, a yɛ la a na'am futo zĩ'ire a na'am kʊka zuo tɔgra yetɔg-kãra bɔ'ɔra nẽrba la.

22Tɪ ba kaasɛ yetɪ:«Kõa wã de la Nawẽnnɛ kõa,la dagɪ nẽrsaala kõa.»

23Tɪ Nawẽnnɛ malɛka botɪ bã'a yõkɛ A'erɔdɪ bilam zẽ'am,tɪ zũnzũa di ẽ,tɪ a ki,ẽn ka pẽgɛ Nawẽnnɛ dee pẽgɛ a mẽŋa la ĩyã.

24Tɪ Nawẽnnɛ yetɔga la daan saagɛ zẽ'a wuu, tɪ nẽrba zozo'e sakra yetɔga la pa'asra.

25La Abarnabasɪ la Asolɪ n daan tõm ba tõoma Zerizalɛm ba'asɛ la, ba daan tarɪ Azã-markɪ mɛ lebe Antɪyɔsɪ.

Tõoma 13

Ba tõm Abarnabasɪ la Asolɪ tɪ ba sẽŋɛ ka mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga

1Azezi nẽr-kʊʊŋɔ n boe Antɪyɔsɪ la pʊam, Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba, la karẽnsãandõma n daan boe mĩ. Ba de la Abarnabasɪ, la Asimeyõ tɪ ba wi'iri tɪ nẽr-sabga, la Alusiyusi n ze'ele Sirɛnɪ, la Amanayɛnɪ tɪ ba daan uge ẽ la naba A'erɔdɪ, la Asolɪ.

2La daarɛ ayɪla ba daan lʊ la nõorɛ pʊ'ʊsra dee pẽgra Nawẽnnɛ,tɪ Nawẽnnɛ Sɪa yele ba yetɪ:«Looge-ya Abarnabasɪ la Asolɪ tɪ ba tõm tõon-sɛka tɪ mam looge ba tɪ ba tõm na.»

3Tɪ ba lʊ nõorɛ dɪkɛ nu'usi paglɛ ba zuto pʊ'ʊsɛ,dee basɛ ba tɪ ba sẽŋɛ.

Asolɪ la Abarnabasɪ boe Sipri so'olʊm mõola Nawẽnnɛ yetɔga

4La Nawẽnnɛ Sɪa n tõm ba la, ba sẽŋɛ la Selesi tẽŋam ka kẽ õorŋɔ bilam sẽŋɛ Sipri so'olʊm tɪ ko'om gilge la.

5La ban paagɛ Salamini tẽŋam na,ba daan mõolɪ Nawẽnnɛ yetɔga mɛ Zifdõma wẽndeto pʊam.Ba daan tarɪ la Azã-markɪ tɪ a sõŋra ba.

6La ba daan doose la Sipri so'olʊm la pʊam ka paagɛ Pafɔsɪ. Bilam ba yẽ la tɪum dãana n parɪm tɪ ẽŋa de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa. A de la Zifu, a yʊ'ʊrɛ de la Abar-zezi.

7A daan boe la tẽŋa la gɔmna Asɛryusi-polusi n de yɛm dãana la zẽ'am.Tɪ gɔmna la daan botɪ ba wi Abarnabasɪ la Asolɪ,a daan boorɪ tɪ a wõm na Nawẽnnɛ yetɔga.

8La tɪum dãana la yʊ'ʊrɛ la Grɛkɪ de la A'elimasɪ.A daan sɪ'ɪsrɪ Asolɪ la Abarnabasɪ yetɔga la mɛ,dee daan ɛɛra tɪ a gu gɔmna la tɪ a da sakɛ Nawẽnnɛ yetɔga la.

9Tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔna la Asolɪ yʊ'ʊrɛ ayẽma n de Apolɪ la pãŋa,tɪ a bɪsra tɪum dãana la zĩi,

10yele ẽ yetɪ:«Fʊ tarɪ la yɛmkẽgsɪga la pã'asgɔ,fʊ de la Asũtãana bia,fʊ de la tõon-sõma wuu bɛ.Fõn dɪkrɪ Zuudãana Nawẽnnɛ sɪra la mɛ tɪ a lɛbgra põmpɔrŋɔ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Lɛɛlɛ wã,bãŋɛ tı Zuudãana pãŋa wʊn botı fʊ fɔ mɛ.Fʊ kãn le yẽ peelem halı ka paagɛ wakat-sɛka.» La bilam zẽ'am tı tıum dãana la kɔ'ɔn fɔ,ba'abra ɛɛra nẽra tı a ve'ege ẽ.

12La gɔmna la n yẽ lan ẽŋɛ se'em na,a bɔ yetɔga la sıra mɛ,se'ere n soe la,Zuudãana zãsŋɔ la daan kẽ a sũure mɛ.

Apolı la Abarnabası boe Antıyɔsı n boe Pisidi so'olʊm

13Apolı la a taaba la ze'ele la Pafɔsı kẽ õorŋɔ sẽŋɛ Pɛrzı n boe Pãnfili so'olʊm pʊam na. Tı Azã-markı basɛ ba bilam dee lebe Zerizalɛm.

14Tı ba daan ze'ele Pɛrzı sẽŋɛ Antıyɔsı n boe Pisidi so'olʊm pʊam na.Tı Zifdõma vo'osgo daarɛ paagɛ,tı ba kẽ ba wẽndeem zĩ'ire.

15La ban karẽŋɛ Nawẽnnɛ lɔɔ,la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba gõnnɔ kı'ılım na,tı wẽndeego la nẽŋadõma tõm nẽrba tı ba sẽŋɛ ka yele ba yetı:«Tı sɔbiisi,ya sãn tara yetɔga n wʊn bɔ nẽrba la bʊraanɛ,ya tɔgɛ.»

16Tı Apolı isge yıbsɛ la nu'ugo yele ba yetı: «lsrayɛlı nẽrba, la yãma sɛba n po nanna Nawẽnnɛ, selse-ya.

17Nawẽnnɛ tı lsrayɛlı dõma pʊ'ʊsrı wã,ẽŋa n yʊʊn looge tı yaabdõma,ban yʊʊn boe Ezipti na,ẽŋa n botı ba yırgɛ zo'oge.La ẽŋa n yʊʊn tõm pãŋa tõoma tarı ba yese Ezipti.

18La ban boe weem yʊʊma pinaası la,a ẽŋɛ sũ-mã'asʊm la ba mɛ.

19Dee yʊʊn sã'am buuri bayopɔı Kanaan so'olʊm pʊam,dee bɔ ba tẽŋa la tı ba sɔna.

20Bɛla wuu yuuge masɛ wʊ yʊʊma kɔbsnaası la pinuu.La bɛla poorʊm a bɔ ba la nẽŋadõma, tı ba sɔna ba wa paagɛ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa Asãmwɛlı wakatʊm.

21Tı ba yãŋa sose yetı,bãma boorı la naba.Tı Nawẽnnɛ bɔ ba Akisi dayʊa Asayuli n de Abẽnzamẽ buuri nẽra,tı a di na'am yʊʊma pinaası.

22Tı Nawẽnnɛ yʊʊn to'oge Asayuli na'am na,dee botı Adavidi dɛna naba.Nawẽnnɛ yʊʊn tɔgɛ Adavidi yelle yetı:‹Mam yẽ la Azese bia Adavidi n ãn mam sũure yẽlʊm.Ẽŋa n wʊn ẽŋɛ mam n boorı se'em na wuu.›

23La de la ẽŋa buuri nẽra ayıla n de Azezi tı Nawẽnnɛ botı a dɛna Fãagra bɔ lsrayɛlı dõma,wʊ ẽn yʊʊn bĩŋe a nõorɛ se'em na.

24Ẽŋa n daan nãn ka wa'am na,Azã n daan mõolı a wa'aŋɔ yelle bɔ lsrayɛlı nẽrba wuu yetı,ba teege yɛm basɛ tõon-be'ero tı ba mise ba ko'om pʊam.

25La Azã n daan boe mĩ tı a tõm a tõoma ba'asɛ la,a soke ba yetı:‹Yãma tẽ'esɛ tı mam de la ãne?Yãma n tẽ'esɛ tı mam de nẽr-sɛka la,mam dagı ẽŋa.La selse-ya,ẽŋa boe la mam poorʊm sẽna,mam ka masɛ tı m pirge a tagra.›

26M sɔbiisi, yãma n de Abraham yısı, la yãma sɛba n po nanna Nawẽnnɛ, la de la tõma ĩyã tı Nawẽnnɛ tõm fãarɛ kõa wã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27La Zerizalɛm nẽrba,la ba nẽŋadõma daan ka bãŋɛ Azezi n de nẽr-sɛka.La ba ka bãŋɛ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba yetɔga la tı ba karẽŋrı vo'osgo daarɛ wuu la võorɛ.La ban di Azezi sarıya la,nõtɔ'ɔsrıba la n yʊʊn yele se'em na ẽŋɛ mɛ.

28Baa ban ka yẽ bõn-sɛka n wʊn botı ba kʊ ẽ na,ba sĩm mɛ dee yele Apilatı yetı,a basɛ tı ba kʊ ẽ.

29La ban daan ẽŋɛ sɛla wuu wʊ lan põn gʊlsɛ a yelle se'em ba'asɛ la,ba sike ẽ dɔ-puurŋa la zuo mɛ laagɛ.

30Tı Nawẽnnɛ daan botı a vo'oge.

31La a dıkɛ a mẽŋa mɛ pa'alɛ sɛba n daan doose ẽ Galile sẽŋɛ Zerizalɛm na dabsa faa,bãma n de a kaset-dõma lsrayɛlı nẽrba la tẽŋasʊka.

32La tõma mõolı la kõ-yẽlga la bɔ yãma: Nawẽnnɛ n yʊʊn bĩŋe a nõorɛ la tı yaabdõma la,

33a ẽŋɛ bõn-ẽŋa bɔ la tõma n de ba yıısı la.La de la a vo'oge Azezi mɛ.La ãn wʊ lan gʊlsɛ yõoma gõŋɔ yõoma bʊyi dãana la pʊam yetı:‹Fʊ de la mam bia. Zĩna mam n lebge fʊ sɔ.›

34Nawẽnnɛ yʊʊn yetı, ẽŋa wʊn vo'oge ẽ tı a kãn põ'ogɛ. Bɛla tı a yʊʊn yetı: ‹Mam wʊn bɔ ya bõn-sõma sıra sıra tı mam põn bĩŋe nõorɛ la Adavidi la.›

35Bɛla ĩyã tı la yele yõoma gõŋɔ pʊam zẽ'a ayẽma yetı: ‹Fʊ kãn basɛ fʊ pʊpeelem dãana tı a põ'ogɛ.›

36Wakat-sɛka tı Adavidi yʊʊn vɔa la, a tõm Nawẽnnɛ yɛm n boorı se'em mɛ, dee ki tı ba laagɛ ẽ a yaabdõma yɔɔm, tı a ĩyã põ'ogɛ.

37La Nawẽnnɛ n vo'oge sɛka la ka põ'ogɛ.

38Bɛla,m sɔbiisi,yãma masɛ tı ya bãŋɛ tı la de la Azezi ĩyã tı tõma mõolɛ pa'alɛ yãma tı Nawẽnnɛ wʊn basɛ tõon-be'ero taalɛ.Se'ere n soe la,Amoyisi lɔɔ yʊʊn ka tã wʊn basɛ tı ya yelle masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,

39la nẽr-sɛka woo n bɔ Azezi sıra,a yelle masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am mɛ.

40Bɛla,guuse-ya tı lan gʊlsɛ se'em Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba gõnnɔ pʊam na da paagɛ ya.

41La yetı:‹Bãŋɛ-ya tı yãma sɛba n de sı'ısrıba la, ya palẽŋa wʊn ẽkɛ mɛ tı ya ki. Se'ere n soe la, tõon-sɛka tı mam wʊn tõm ya zamãana wã pʊam na, ya kãn nan tı la wʊn sırı ẽŋɛ, baa nẽra sãn tɔgɛ pa'alɛ ya.› »

42La Apolı la Abarnabası n daan isge tı ba yese la, tı nẽrba la sose ba yetı, ba le wa'am vo'osgo daarɛ wa tɔgɛ yetɔg-sɛba tı ba tɔgɛ la.

43La ban yese tı ba fõrgɛ la,tı Zifdõma zozo'e,la nẽrba basɛba n dagı Zifdõma dee sakɛ dɔla Nawẽnnɛ lɔɔ tı a bɔ Zifdõma,daan dɔla Apolı la Abarnabası.Tı Apolı dõma pa'alɛ ba yetı,ba mõrgɛ bɔna Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ na pʊam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

44Tı vo'osgo daarɛ le paagɛ, tı nẽrba lagsɛ zozo'e wʊ la de la tẽŋa la nẽrba wuu la, tı ba selse Nawẽnnɛ yetɔga.

45La Zifdõma n yẽ nẽr-kʊʊŋɔ la n zo'oge la,tı ba ẽŋɛ sũure sı'ısɛ Apolı n tɔgɛ se'em na,dee tɔgra tɔg-be'ero.

46Tı Apolı la Abarnabası daan kãbɛ sũure tɔgɛ ba yetı:«Tõma wʊn dẽŋɛ nı tɔgɛ Nawẽnnɛ yetɔga wã bɔ la yãma.La yãma n zagsɛ la,yãma pa'alɛ tı ya ka masɛ tı ya yẽ vɔm n ka ba'asrı.Bɛla ĩyã tõma wʊn basɛ yãma,dee sẽŋɛ la bu-zãŋsı zẽ'am.

47Se'ere n soe la,Zuudãana Nawẽnnɛ bɔ tõma nõorɛ yetı:‹Mam looge fo tı fʊ ãna wʊ peelem bɔ bu-zãŋsı, botı nẽrba yẽ fãarɛ dũnia zẽ'esı wuu.› »

48La bu-zãŋsı la n wõm bɛla la, ba sũure ẽŋɛ yẽlʊm mɛ halı, tı ba pẽgra Nawẽnnɛ yetɔga la. La nẽr-sɛba n masɛ tı ba yẽ vɔm n ka ba'asrı la daan sakɛ bɔ Azezi sıra mɛ.

49Tı Zuudãana yetɔga la saagɛ tẽŋa la wuu.

50Tı Zifdõma daan sa'asɛ pɔgsı n pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ,dee dɛna yʊ'ʊrɛ dõma,la tẽŋa la nẽrzuto,botı ba nãmsɛ Apolı la Abarnabası dige ba ba tẽŋa la pʊam tı ba yese.

51Tı Apolı la Abarnabası pısɛ ba nãma tẽntõnnɔ basɛ,pa'alɛ tı tẽŋa la nẽrba ka ẽŋɛ sõŋa,dee wɛ'ɛsa Ikonim.

52La Azezi karẽnbiisi la n boe Antıyɔsı la daan tarı sũ-yẽlga zo'oge mɛ,dee tı Nawẽnnɛ Sıa bɔna la ba.

Tõoma 14

Apolı la Abarnabası boe Ikonim

1Apolı la Abarnabası n paagɛ Ikonim la, ba le kẽ la Zifdõma wẽndeego pʊam tɔgɛ bɔ nẽrba. Tı nẽr-kʊʊŋɔ zozo'e, Zifdõma la nẽrba basɛba n dagı Zifdõma, bɔ Nawẽnnɛ sıra.

2La Zifdõma nẽr-sɛba n ka sakɛ yetɔga la,bãma n sa'asɛ bu-zãŋsı botı ba sũure sã'am la Azezi karẽnbiisi la.

3La Apolı la Abarnabası daan yuuge Ikonim mɛ,te'ege Zuudãana Azezi tɔgɛ a yetɔga la bʊraanɛ.Tı Zuudãana daan bɔ ba pãŋa tı ba tõm tõon-yãlma la yel-kırsı n pa'alı tı ẽŋa yel-sõnnɛ na tı ba tɔgrı la de la sıra.

4La tẽŋa la nẽrba daan welse mɛ,tı basɛba bɔna Zifdõma poorʊm,tı basɛba bɔna Azezi Tõntõnıba la poorʊm.

5Tı bu-zãŋsı, la Zifdõma, la ba nẽŋadõma bɔɔra tı ba nãmsɛ Apolı la Abarnabası lobe ba la kuga.

6Tı ba bãŋɛ,zoe sẽŋɛ Likoni tẽnsʊm,Listri,la Dɛrbı,la tẽn-pıgsı sɛba n lɛm bilam na pʊam.

7Bilam ba daan mõolɛ kõ-yẽlga la mɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ba lobe Apolı la kuga Listri tẽŋam

8La bʊraa n daan boe Listri ka tãna sẽnna. A ma dɔgɛ ẽ tı a dɛna la kɔɔrŋɔ.

9Tı a daan zẽa sɛlsra Apolı n tɔgrı la.Tı Apolı bısra ẽ zĩi,bãŋɛ tı a bɔ Azezi sıra mɛ tãna wʊn yẽ ĩmã'asʊm.

10Tı Apolı tɔgɛ ke'enke'em yele ẽ yetı:«Isge ze'ele saazuo.» Tı kɔɔrŋɔ la vaagɛ isge sẽnna.

11La nẽr-kʊʊŋɔ la n yẽ Apolı n ẽŋɛ se'em na,tı ba tĩi tɔgɛ la Likoni tẽŋa yetɔga yetı:«Wẽna n lebge nẽrsaalba sigum tõma zẽ'am.»

12Tı ba daan wi'ira Abarnabası tı Azeyusi,dee wi'ira Apolı tı A'ɛrmẽsı,ẽŋa n tarı yetɔga la wa'am na ĩyã.

13Ba daan tarı la deego tẽŋa la zanõ-bɔba kãabra Azeyusi.Tı kãabgɔ kẽema la tarı lɔlsı,la tısı puuro wa'am zanõrʊm na,tı ẽŋa la nẽr-kʊʊŋɔ la bɔɔra tı ba kãabɛ Abarnabası la Apolı.

14La Tõntõnıba Apolı la Abarnabası n wõm ban yetı ba ẽŋɛ se'em na, ba sũure sã'am mɛ, tı ba ãasʊm ba futo, dee zoe kẽ nẽr-kʊʊŋɔ la pʊam tĩi tɔgɛ yetı:

15«Nẽrba wã,bẽm tı ya yetı ya ẽŋɛ wãna?Tõma mẽ de la nẽrsaalba wʊ yãma n ãn se'em na,la tõma mõolı la kõ-yẽlga pa'ala yãma tı ya basɛ bõn-bãna wã n ka tarı yõorɔ,dee dɔla Nawẽnnɛ n de vɔm dãana.Ẽŋa n nãam saazuum la tẽŋa,la ko-kãtɛ,la bõn-sɛba wuu n boe ba pʊam na.

16Kʊrʊm kʊrʊm,Nawẽnnɛ yʊʊn basɛ buuri wuu tı ba ıta la ba mẽŋa yɛm n boorı se'em.

17La baa bɛla wuu,Nawẽnnɛ ıtı sõŋa mɛ pa'alɛ ẽŋa n de sɛka.Ẽŋa n botı saaga niira bɔ'ɔra ya,tı ya bõnkɔɔla bıta,tı dia bɔna zo'oge,tı ya sũure ãna yẽlʊm.»

18Baa la Apolı n tɔgɛ bɛla la,la ẽŋɛ la toogo bɔ ba,dee tı ba yãŋɛ gu nẽr-kʊʊŋɔ la tı ba ka kãabɛ ba.

19La Zifdõma n ze'ele Antıyɔsı n boe Pisidi so'olʊm, la Ikonim wa'am wa sa'asɛ nẽrba la, botı ba lobe Apolı la kuga, vuuge ẽ tẽŋa la pʊam yese basɛ, dee tẽ'esɛ tı a ki mɛ.

20Tı Azezi karẽnbiisi la lagsɛ gilge ẽ,tı a isge kẽ tẽŋa la pʊam.Tı beere wiige,tı ẽŋa la Abarnabası sẽŋɛ Dɛrbı.

Apolı la Abarnabası lebrı Antıyɔsı n boe Siiri so'olʊm

21La Apolı la Abarnabası mõolɛ kõ-yẽlga Dɛrbı mɛ, tı nẽrba zozo'e lebge Azezi karẽnbiisi, dee tı ba yãŋa lebe Listri, la Ikonim, la Antıyɔsı n boe Pisidi so'olʊm.

22La ba daan tɔgɛ pa'alɛ karẽnbiisi la mɛ,bɔ ba bʊraanɛ yetı,ba mõrgɛ bɔna Azezi sıra la pʊam da basɛ.Dee yele ba yetı:«Tı wʊn yẽ la nãmsgɔ zozo'e dee kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.»

23La tẽn-sɛba wuu tı ba sẽŋɛ la,ba looge la kẽma Azezi nẽrba la pʊam,lʊ nõorɛ pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,dee dıkɛ ba basɛ Zuudãana tı ba bɔ sıra la nu'usum.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24La ban doose Pisidi la,ba paagɛ Pãnfili so'olʊm.

25La ba mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga Pɛrzɪ mɛ, dee sẽŋɛ Atali.

26La ba kẽ la õorŋɔ bilam sẽŋɛ Antɪyɔsɪ,tẽn-sɛka tɪ ba daan dɪkɛ ba ẽŋɛ Nawẽnnɛ nu'usum tɪ a sõŋɛ ba tɪ ba tõm tõon-sɛka tɪ ba tõm ba'asɛ wã.

27La ban paagɛ la,ba botɪ Azezi nẽrba la lagsɛ mɛ,tɪ ba tɔgɛ pa'alɛ ba Nawẽnnɛ n tõm la bãma se'em,la a yo'oge sore mɛ bɔ bu-zãŋsɪ tɪ ba tãna wʊn bɔ ẽ sɪra.

28La ba boe la karẽnbiisi la lɛ bilam yuuge mɛ.

Tõoma 15

Ba tigse Zerizalɛm sõsɛ bu-zãŋsɪ yelle

1Nẽrba basɛba n ze'ele Zude wa'am Antɪyɔsɪ wa zãsna Azezi karẽnbiisi la yetɪ: «Ya sãn ka wãta ya budimto wʊ Amoyisi lɔɔ la n zãsnɪ se'em na, ya kãn tã'agɛ yẽ fãarɛ.»

2Tɪ Apolɪ la Abarnabasɪ daan ka sakɛ ban yele se'em na,daan tĩi wẽ'era nõke'ene la ba.Tɪ karẽnbiisi la kʊ nõ-yẽnnɛ yetɪ,Apolɪ la Abarnabasɪ,la bãma nẽrba basɛba sẽŋɛ Tõntõnɪba la,la kẽma n boe Zerizalɛm na zẽ'am nõke'ene ẽŋa yelle.

3La Azezi nẽrba la n tõm ba yetɪ ba sẽŋɛ la, ba doose la Fenisi la Samaari tẽnsʊm tɔgɛ pa'alɛ bu-zãŋsɪ n teege yɛm sakɛ Nawẽnnɛ se'em. Bɛla botɪ Fenisi la Samaari tẽnsɪ karẽnbiisi la sũure ẽŋɛ yẽlʊm mɛ zozo'e.

4La ban paagɛ Zerizalɛm na,Azezi Tõntõnɪba la,la Azezi nẽrba,la ba kẽma la wuu to'oge ba mɛ sõŋa sõŋa.Tɪ ba tɔgɛ pa'alɛ Nawẽnnɛ n ẽŋɛ se'em wuu la bãma.

5Tɪ Farisi nẽrba basɛba n bɔ Azezi sɪra la isge yetɪ:«Dẽnɪ tɪ ba wãta bu-zãŋsɪ la,dee zãsʊm ba tɪ ba sakɛ Amoyisi lɔɔ la wuu.»

6Tɪ Tõntõnɪba la, la kẽma la lagsɛ tɪ ba bɪsɛ ba wʊn ẽŋɛ yelle la se'em.

7La ban wẽ'erɪ nõke'ene zɔ'ɔra la,tɪ Apɪyɛɛrɪ isge yele ba yetɪ:«M sɔbiisi,yãma mi mɛ tɪ Nawẽnnɛ looge la mam kʊrʊm kʊrʊm yãma pʊam,tɪ m tɔgɛ a kõ-yẽlga la bɔ bu-zãŋsɪ tɪ ba sakɛ.

8La Nawẽnnɛ n mi nẽrsaala pʊtẽ'era la,bɔ ba a Sɪa mɛ,wʊ ẽŋa n daan bɔ tõma se'em na,pa'alɛ tɪ ẽŋa fãagɛ ba mɛ.

9La a ka welge tõma la bãma.La ban bɔ Azezi sɪra la ĩyã tɪ a yese be'em ba sũure pʊam basɛ.

10Bɛla,bẽm tɪ ya makra Nawẽnnɛ bɔɔra tɪ ya zelge karẽnbiisi la zeero tɪ tõma yaabdõma,la tõma ka yãŋɛ tʊ?

11La ka ãn sõŋa,tõma mi tɪ la de la Zuudãana Azezi yel-sõnnɛ na ĩyã tɪ tõma yẽ fãarɛ,wʊ bãma n mẽ yẽ fãarɛ se'em na.»

12Tɪ nẽr-kʊʊŋɔ la wuu ãna sĩm sɛlsra Abarnabasɪ la Apolɪ n tɔgrɪ pa'ala tõon-yãlma, la yel-kɪrsɪ sɛba tɪ Nawẽnnɛ ẽŋɛ la bãma bu-zãŋsɪ tẽŋasʊka la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13La ban tɔgɛ kɪ'ɪlɪm na, tɪ Azakɪ yetɪ: «M sɔbiisi, selse-ya.

14Asimõ-pɪyɛɛrɪ tɔgɛ pa'alɛ la Nawẽnnɛ n dẽŋɛ bɪsɛ bu-zãŋsɪ yelle se'em,looge ba nẽrba basɛba tɪ ba dɛna a mẽŋa nẽrba.

15La bõn-bãma masɛ wʊ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba n yele se'em na.Ba yʊʊn gʊlsɛ tɪ Nawẽnnɛ yetɪ:

16‹Bɛla poorʊm, mam wʊn leme wa'am, wa le mẽ naba Adavidi deego la n lui la mɛ. Mam wʊn le malgɛ ẽ mɛ, mẽ a daboogo la zuo.

17Bɛla tɪ nẽr-sɛba n weege la wuu, la bu-zãŋsɪ wuu tɪ mam looge tɪ ba dɛna mam nẽrba la, wʊn ɛ mam n de ba Zuudãana.›

18Zuudãana Nawẽnnɛ n yele se'em n wãna,

ẽŋa n ẽŋɛ bõn-bãma tɪ ba põn mina halɪ kʊrʊm kʊrʊm.»

19Tɪ Azakɪ ken yetɪ: «Bɛla tɪ mam tẽ'esɛ tɪ tɪ da nãmsɛ sɛba n dagɪ Zifdõma dee teege yɛm dɔla Nawẽnnɛ na.

20Tɪ gʊlsɛ gõŋɔ bɔ ba yetɪ,ba da di di-sɛba tɪ ba kãabɛ bɔ baga la,tɪ ba wʊn dẽgɛ ba,ba da tõnna yalsɪ tõoma,ba da di sɛla tɪ ba tẽgɛ kʊ,la ba da di zɪɪm.

21Se'ere n soe la,halɪ kʊrʊm kʊrʊm ba karẽŋrɪ Amoyisi gõnnɔ Zifdõma wẽndeto la pʊam ba vo'osgo dabsa wuu mɛ,dee mõola ba tẽnsɪ la wuu pʊam.»

Ba gʊlsɛ gõŋɔ bɔ bu-zãŋsɪ

22Bɛla tɪ Tõntõnɪba la, la kẽma, la Azezi nẽrba la wuu tẽ'esɛ yetɪ, la ãn sõŋa tɪ ba looge nẽrba bãma pʊam tõm ba tɪ ba doose la Apolɪ la Abarnabasɪ sẽŋɛ Antɪyɔsɪ. Tɪ ba looge Azudi sɛka yʊ'ʊrɛ n ken dɛna Abarsabasɪ la, la Asɪlaasɪ. Bãma tɪ ba daan nannɪ.

23La ba daan gʊlsɛ la gõŋɔ bɔ ba yetɪ:«Tõma n de Azezi Tõntõnɪba, la Azezi nẽrba la kẽma n pʊ'ʊsrɪ yãma bu-zãŋsɪ n de tɪ sɔbiisi n boe Antɪyɔsɪ, la Siiri, la Silisi so'olʊm.

24Tõma wõm tɪ tõma nẽrba basɛba n wa'am wa dãana yãma la yetɔga botɪ yãma yɛm yɔɔra, tõma ka bɔ ba nõorɛ.

25Bɛla ĩyã tɪ tõma lagsɛ taaba kʊ nõorɛ ayɪla,tẽ'esɛ tɪ la ãn sõŋa tɪ tõma looge nẽrba basɛba tõm ba tɪ ba doose la tɪ sɪr-nõŋrɪsɪ Abarnabasɪ la Apolɪ wa'am yãma zẽ'am.

26Bãma n põsɛ ba yõorɛ tõma Zuudãana Azezi-krisi tõoma la ĩyã.

27Bɛla tɪ tõma tõm Azudi la Asɪlaasɪ tɪ ba wa'am wa tɔgɛ bõn-bãma pa'alɛ ya.

28Nawẽnnɛ Sɪa,la tõma tẽ'esɛ mɛ tɪ la ãn sõŋa tɪ tɪ da zelge ya zeero basɛba pa'asɛ,sãn dagna yel-sɛba n de kãŋkãŋɛ wã.

29La de la ya da di di-sɛba tɪ ba dɪkɛ kãabɛ bɔ baga,ya da di zɪɪm,la ya da di sɛla tɪ ba tẽgɛ kʊ,la ya da tõnna yalsɪ tõoma.Ya sãn guuse ya mẽŋa ka ẽŋɛ bõn-bãna,ya ẽŋɛ sõŋa.Nawẽnnɛ wʊn bɔ ya ĩmã'asʊm.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Ba daan keese sɛba tɪ ba tõm na mɛ, tɪ ba sẽŋɛ Antɪyɔsɪ. La ban paagɛ bilam na, ba lagsɛ Azezi nẽr-kʊʊŋɔ la mɛ, dɪkɛ gõŋɔ la bɔ ba.

31La ban daan karẽŋɛ gõŋɔ la,la bɔ ba bʊraanɛ mɛ,botɪ ba sũure ẽŋɛ yẽlʊm zozo'e.

32Tɪ Azudi la Asɪlaasɪ n daan de Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba la tɔgɛ zozo'e keŋe ba sɔbiisi la sũure,pa'asɛ ba pãŋa.

33La ba daan yuuge mĩ na fẽe,dee tɪ ba sɔbiisi la basɛ ba tɪ ba lebe sɛba n tõm ba la zẽ'am la sũ-mã'asʊm.

[34Tɪ Asɪlaasɪ daan looge yɛm weege bilam.]

35La Apolɪ la Abarnabasɪ daan weege la Antɪyɔsɪ bilam, tɪ bãma la nẽrba basɛba zozo'e zãsna nẽrba Zuudãana Nawẽnnɛ yetɔga dee mõola a kõ-yẽlga la.

Apolɪ la Abarnabasɪ welge taaba

36La daarɛ ayɪla tɪ Apolɪ yele Abarnabasɪ yetɪ: «Tɪ lebe ka kaagɛ tɪ sɔbiisi la n boe tẽn-sɛba wuu tɪ tɪ daan mõolɛ Zuudãana yetɔga bɔ ba la, bɪsɛ ba ãn se'em.»

37Tɪ Abarnabasɪ daan bɔɔra tɪ Azã sɛka yʊ'ʊrɛ n ken dɛna Amarkɪ la po doose ba sẽŋɛ.

38La Apolɪ daan tẽ'esɛ tɪ la ka ãn sõŋa tɪ a doose bãma,se'ere n soe la,a daan basɛ ba mɛ Pãnfili,ka le doose la ba tõm.

39Tɪ ba daan wẽ nõke'ene welge taaba.Tɪ Abarnabasɪ daan botɪ Amarkɪ doose ẽ,tɪ ba kẽ õorŋɔ sẽŋɛ Sipri.

40La Apolɪ daan looge la Asɪlaasɪ tɪ a doose ẽ.Tɪ Azezi karẽnbiisi la dɪkɛ ba ẽŋɛ Nawẽnnɛ nu'usum tɪ a ẽŋɛ ba yel-sõnnɛ.

41Tɪ ba yãŋa sẽŋɛ Siiri la Silisi tẽnsʊm ka pa'asɛ Azezi nẽr-kʊʊŋɔ la pãŋa.

Tõoma 16

Atimõtɪ doose Apolɪ la Asɪlaasɪ, tɪ ba tõm Nawẽnnɛ tõoma

1La Apolɪ dõma sẽŋɛ ka paagɛ la Dɛrbɪ la Listri tẽnsʊm. Tɪ Azezi karẽnbia daan bɔna mĩ tɪ a yʊ'ʊrɛ dɛna Atimõtɪ, a ma de la Zifu n sakɛ bɔ Azezi sɪra. Dee tɪ a sɔ dɛna Grɛkɪ.

2Tɪ Azezi karẽnbiisi n boe Listri la Ikonim tẽnsʊm na daan tɔgra a yelle sõŋa.

3Tɪ Apolɪ bɔɔra tɪ a dɔla la ba lɛ tõnna,daan wã ẽ Zifdõma sɛba n boe tẽn-bãma la ĩyã,se'ere n soe la,ba wuu daan mi tɪ a sɔ de la Grɛkɪ.

4La ba daan dolɪ la tẽnsɪ pʊam bɪsra Azezi nẽr-kʊʊŋɔ la,dee tɔgra pa'ala ba Azezi Tõntõnɪba la,la kẽma la n boe Zerizalɛm na n looge yɛm se'em,dee yɛta ba tɪ ba sakɛ bõn-sɛba tɪ ba looge la.

5Bɛla tɪ Azezi nẽr-kʊʊŋɔ la daan yẽ pãŋa Nawẽnnɛ doosgo la pʊam,tɪ ba kãllɛ pa'asra daarɛ woo.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Apolı boe la Trʋası zãasʋm tı ba wi ẽ Masedʋanı

6Tı Apolı dõma daan bɔɔra tı ba sẽŋɛ Azi tẽnsʋm ka mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga, tı Nawẽnnɛ Sıa gu ba, tı ba doose Frizi la Galatı so'olʋm.

7La ban sẽŋɛ ka lɛm Mizi so'olʋm na,ba boorı tı ba sẽŋɛ la Bitini,tı Azezi Sıa la ka bɔ ba sore.

8Tı ba doose Mizi tole sẽŋɛ Trʋası.

9La yʋ'ʋŋɔ tı Apolı bısɛ yẽ Masedʋanı nẽra wʋ zãasŋɔ la,tı bʋraa la zɛ a zẽ'am bɛlna ẽ yetı:«Wa'am Masedʋanı wa sõŋɛ tɔ.»

10La Apolı n daan yẽ bɛla la,tõma mãasʋm mɛ tɔtɔ tı tı sẽŋɛ Masedʋanı,bẽm ĩyã,tõma tẽ'esɛ bãŋɛ mɛ tı la de la Nawẽnnɛ n wi tõma yetı,tı sẽŋɛ ka mõolɛ kõ-yẽlga la bɔ ba.

Alidi bɔ Azezi sıra Filipi tẽŋam

11Tı tõma kẽ õorŋɔ bilam kɔ'ɔn sẽŋɛ Samotrası. Tı beere wiige, tı tõma paagɛ Neapolisi.

12La tõma yãŋa ze'ele la bilam sẽŋɛ Filipi n de Masedʋanı tẽn-kãra la tẽŋa ayıla.Filipi tẽŋa de la Rom dõma n soe ẽ.Tõma ẽŋɛ bilam na dabsa faa.

13Tı vo'osgo daarɛ tı tõma yese tẽŋa la pʋam sẽŋɛ kʋlaa nõorʋm,tõma tẽ'esɛ mɛ tı zẽ'e-ẽŋa de la Zifdõma pʋ'ʋsgɔ zẽ'a.Tı tõma zĩ'ire bilam tɔgra bɔ'ɔra pɔgsı n lagsɛ.

14La pɔka ayıla n daan boe mĩ pʋ'ʋsra Nawẽnnɛ,tı a yʋ'ʋrɛ dɛna Alidi,a ze'ele la Tiyatiiri.A daan koosrı la fu-sõma n de gomusga.Tı a sɛlsra tõma yetɔga la,tı Zuudãana botı a bãŋɛ Apolı yetɔga la võorɛ dee sakɛ.

15Tı tõma daan mise ẽŋa la a yir-dõma ko'om pʋam.Tı a sose tõma yetı:«Ya sãn sakɛ tı mam sırı bɔ Zuudãana sıra mɛ,ya wa'am kẽ'era mam yire.» La a pẽrgɛ tõma mɛ,tı tõma sakɛ.

Apolı dõma boe la yʋ'a deem Filipi tẽŋam

16Tı daarɛ ayıla tı tõma wɛ pʋ'ʋsgɔ zẽ'am, tı pugla n de yamŋa tı kʋlkã'arga dolı ẽ daan tʋ'ʋsɛ tõma. Kʋlkã'arga la daan botı a yẽta la yel-sɛba n boe nẽŋam sẽnna tɔgra bɔ'ɔra nẽrba, la sɛba n soe ẽ na daan yẽtı ligri zozo'e mɛ a zẽ'am.

17Tı a dɔla Apolı la tõma tĩi tɔgra yetı:«Nẽr-bãna wã de la Nawẽnnɛ n gãnnı sɛla wuu la tõntõnıba,ba mõolı la fãarɛ sore pa'ala ya.»

18La a ẽŋɛ bɛla la dabsa faa.Tı Apolı sũure sã'am la ẽ,tı a wẽrgɛ yele kʋlkã'arga la yetı:«Mam yetı fʋ la Azezi-krisi yʋ'ʋrɛ,tı fʋ yese dee basɛ pugla wã.» Tı kʋlkã'arga la yese bilam zẽ'am dee basɛ ẽ.

19Tı sɛba n soe ẽ na n bãŋɛ tı bãma kãn le yẽ ligri a zẽ'am na, tı ba yõkɛ Apolı la Asılaası ve'ege ba kẽ da'am ka sãm ba tẽŋa la nẽŋadõma zẽ'am.

20Tı ba tarı ba paagɛ sɛba n diti sarıya la zẽ'am ka yetı:«Nẽr-bãna wã de la Zifdõma,bãma n dãmnı tı tẽŋa wã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Ba pa'alı la bõn-sɛba n sisri,tı tõma n de Rom nẽrba kãn sakɛ ẽŋɛ.»

22Tı nẽr-kʊʊŋɔ la lagım zɛbra Apolı la Asılaası,tı sɛba n diti sarıya la botı ba vɛ ba futo la yɛɛsɛ,dee bɔ nõorɛ yetı,ba wẽ ba la ka'asa.

23Tı ba wẽ ba zozo'e dee kẽ'esɛ ba yʊ'a deem,dee yele gu'ura la tı a gu'ura ba sõŋa.

24Ban yele bɛla la,tı a kẽ'esɛ ba yʊ'a de-sɛka n boe pʊam pʊam na,lʊ ba nãma lablɛ la dɔɔgɔ.

25Tı sõnsʊa tı Apolı la Asılaası pʊ'ʊsra dee yõona yõoma pẽgra Nawẽnnɛ, tı sɛba n po bɔna yʊ'a deem na sɛlsra.

26Tı tẽŋa darɛ mĩim zozo'e,tı yʊ'a deego la mĩim la a ẽbrɛ waa wuu,tı kʊlınsı la wuu yo'ose,tı bãnsı la wuu ba'asɛ.

27Tı yʊ'a deego gu'ura la nẽegɛ isge yẽ tı kʊlınsı la yo'ose mɛ,tı a tẽ'esɛ tı ba yese mɛ,tı a fooge sʊ'a tı a kʊ a mẽŋa.

28Tı Apolı tɔgɛ ke'enke'em yetı:«Da kãn ẽŋɛ fʊ mẽŋa sɛla,tõma wuu boe la kalam.»

29Tı yʊ'a deego gu'ura la wi yetı,ba tarı bugum wa'am.Dee ẽŋɛ tɔtɔ kẽ deego la pʊam ka lui Apolı la Asılaası nẽŋam gõgra la dabeem,

30isge tarı ba yese,soke ba yetı:«Bʊraası,mam wʊn ẽŋɛ la wãne yẽ fãarɛ?»

31Tı ba lerge ẽ yetı:«Bɔ Zuudãana Azezi sıra,tı fõn na fʊ yir-dõma wuu wʊn yẽ fãarɛ.»

32Tı ba tɔgɛ Zuudãana yetɔga bɔ ẽŋa la sɛba wuu n boe a yire la.

33La wakat-ẽŋa mẽŋa tı a tarı ba ka pɛ ba nõtɔ la.La bilam zẽ'am tı ba mise ẽŋa la a yir-dõma wuu ko'om pʊam la Azezi yʊ'ʊrɛ.

34Tı a tarı Apolı la Asılaası sẽŋɛ a yire ka bɔ ba dia.Tı ẽŋa la a yir-dõma la wuu sũure daan ãna yẽlʊm zozo'e,ban bɔ Nawẽnnɛ sıra la ĩyã.

35La beere n wiige, tı sɛba n diti sarıya la tõm ba tõntõnıba yetı, ba sẽŋɛ ka yele sɛka n gu'uri yʊ'a deego la yetı, a basɛ bʊraası la.

36Tı yʊ'a deego gu'ura la tɔgɛ bɔ Apolı yetı:«Sarıyaditba la bɔ nõorɛ yetı,m basɛ tı ya yese.Bɛla yese-ya fõrgɛ la sũ-mã'asʊm.»

37Tı Apolı yele tõntõnıba la yetı:«Tõma n de Rom tẽŋa nu'ugo nẽrba,tı ba ka di tõma sarıya dee wẽ tõma,kẽ'esɛ tõma yʊ'a deem,yãŋa yetı ba li'ise basɛ tõma?Ayɛı,ba mẽŋa wa'am wa yese to.»

38Tı tõntõnıba la sẽŋɛ ka yele sarıyaditba la bɛla.Tı dabeem kẽ ba,ban wõm tı Apolı la Asılaası de la Rom tẽŋa nu'ugo nẽrba la ĩyã.

39Tı ba mẽŋa wa'am wa belem ba,botı ba yese,dee sose ba yetı,ba fõrgɛ dee basɛ ba tẽŋa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40La ba yese yʊ'a deem na sẽŋɛ la Alidi yire ka tɔgɛ bɔ Azezi karẽnbiisi la bʊraanɛ dee fõrgɛ.

Tõoma 17

Yel-sɛba n ẽŋɛ Tesaloniki tẽŋam

1Apolɪ la Asɪlaasɪ doose la Amfipoli, la Apoloni tẽnsʊm tole sẽŋɛ Tesaloniki, zẽ'e-ẽŋa Zifdõma wẽndeego n daan boe mĩ.

2Tɪ Apolɪ daan kẽ mĩ wʊ ẽ ẽn ɪta se'em na,tɔgɛ bõn-sɛba n boe Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam na pa'alɛ ba vo'osgo dabsa atã.

3A tɔgɛ pa'ala ba yetɪ,la masɛ mɛ tɪ Krisi nãmsɛ ki dee vo'oge.Dee yetɪ:«Azezi tɪ mam mõolɪ a yelle bɔ'ɔra ya wã de la Krisi la.»

4Tɪ ba nẽrba basɛba,la Grɛkɪdõma nẽrba zozo'e n pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ,la pɔgsɪ zozo'e n de nẽrzuto daan sakɛ po dɔla Apolɪ la Asɪlaasɪ.

5Tɪ Zifdõma daan ẽŋɛ sũure, sẽŋɛ da'am ka ɛ nẽrba n ka tarɪ võorɛ lagsɛ tɪ ba dãm tẽŋa la. Tɪ ba sẽŋɛ Azasõ yire ka ɛɛra Apolɪ la Asɪlaasɪ tɪ ba tarɪ ba sẽŋɛ tẽŋa la nẽrba zẽ'am.

6La ba sẽŋɛ ka ɛ ka yẽ ba,yõkɛ Azasõ la Azezi karẽnbiisi basɛba sẽŋɛ tẽŋa la kɛ'ɛndõma zẽ'am ka tĩi tɔgɛ yetɪ:«Nẽr-bãna wã eerɪ dãmna la dũnia wuu.La ban wãna n wa'am kalam,

7tɪ Azasõ to'oge ba.Nẽr-bãna wã wuu sɪ'ɪsrɪ la Rom na-keko nõorɛ yetɪ,naba ayẽma n boe tɪ a yʊ'ʊrɛ dɛna Azezi.»

8La kɛ'ɛndõma la,la nẽr-kʊʊŋɔ la n wõm bɛla la,ba sũure isge mɛ.

9Tɪ ba botɪ Azasõ la sɛba n dolɪ ẽ na bĩŋe ligri,dee tɪ ba basɛ ba.

Apolɪ la Asɪlaasɪ sẽŋɛ Beere

10La wẽnnɛ n daan sobe, tɪ Azezi karẽnbiisi la botɪ Apolɪ la Asɪlaasɪ sẽŋɛ Beere. La ban paagɛ la, ba sẽŋɛ mɛ ka kẽ Zifdõma wẽndeem.

11La bãma tarɪ pʊtẽ'e-sõnnɛ mɛ gãnna Zifdõma sɛba n boe Tesaloniki la,sakɛ to'oge Nawẽnnɛ yetɔga la ba sũure wuu,dee daan karẽŋra Nawẽnnɛ gõŋɔ la daarɛ woo tɪ ba bɪsɛ Apolɪ n yele se'em na de la sɪra bɪ la dagɪ sɪra.

12La ba nẽrba zozo'e,la Grɛkɪdõma pɔgsɪ n de yʊ'ʊrɛ dõma,la bʊraasɪ zozo'e sakɛ bɔ Azezi sɪra mɛ.

13Tɪ Zifdõma sɛba n boe Tesaloniki la wõm tɪ Apolɪ mõolɪ Nawẽnnɛ yetɔga Beere, tɪ ba sẽŋɛ mĩ ka dãm nẽrba la, sa'asɛ ba la Apolɪ la Asɪlaasɪ.

14Tɪ karẽnbiisi la ẽŋɛ tɔtɔ botɪ nẽrba basɛba kɔlgɛ Apolɪ sẽŋɛ ko-kãtɛ la nõorʊm.Dee tɪ Asɪlaasɪ la Atimõtɪ weege Beere.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15La sɛba n kɔlgɛ Apolı la tarı ẽ paagɛ la Atɛnı,tı Apolı soolʊm ba yetı,ba sãn paagɛ,ba yele Asılaası la Atimõtı yetı,ba wa'am tɔtɔ.

Apolı boe Atɛnı mõola Nawẽnnɛ yetɔga

16La Apolı daan boe la Atɛnı gu'ura Asılaası la Atimõtı. La a daan yẽ la baga n boe tẽŋa la pʊam zozo'e, tı a sũure sã'am.

17Tı a sẽŋɛ Zifdõma wẽndeem ka tɔgra la Zifdõma,la sɛba n dagı Zifdõma dee pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ,dee tɔgra daarɛ woo la nẽrba n boe da'am.

18Tı bãŋrıba daan bɔna mĩ tɔgra la Apolı,basɛba dolı la A'epikiri zãsŋɔ,dee tı basɛba dɔla Astoyisi zãsŋɔ.Tı nẽrba basɛba soke yetı:«Yetɔg-tɔgsa wã boorı tı a yetı bẽm?» Tı basɛba yetı:«La ãn wʊ a mõolı la wẽn-paalsı yelle la.» Se'ere n soe la,Apolı mõolı la Azezi kõ-yẽlga,la kũm vo'ore yelle.

19Tı ba tarı ẽ sẽŋɛ Arewopaazı zẽ'am ka yetı:«Tõma boorı la tı bãŋɛ zãsŋɔ paalga sɛka tı fõn tɔgrı la võorɛ.

20Fõn tɔgɛ yel-sɛba tı tõma wõm wã de la yel-sãası bɔ tõma,bɛla tı tõma bɔɔra tı bãŋɛ a võorɛ.»

21Wakatɛ wuu Atɛnı dõma,la nẽr-sɛba n kẽ'erı bilam na,tɔgrı la yel-paala dee sɛlsra yel-paala.

22Tı Apolı isge ze'ele Arewopaazı la tẽŋasʊka yetı: «Atɛnı tẽŋa nẽrba, mam yẽ tı ya de la nẽrba n nã'asrı baga zozo'e sɛla woo pʊam.

23Mam n gilge ya tẽŋa wã pʊam na,mam yẽ bõn-sɛba tı ya ẽŋɛ nã'asra mɛ,la mam yẽ la kãabgɔ bĩmbĩnne zuo tı la gʊlsɛ yetı:‹Wẽn-sɛka tı tõma ka mi.› Wẽn-sɛka tı yãma nã'asrı dee ka mina ẽ na,tı mam mõolı bɔ'ɔra ya.

24Nawẽnnɛ ẽŋa n nãam dũnia la sɛla wuu n boe ba pʊam,ẽŋa n soe saazuum la tẽŋa.A ka kẽ'erı deego tı nẽrsaalba mẽ pʊam.

25Sɛla ka pɔ'ɔgɛ ẽ tı a bɔɔra tı nẽrsaalba tõm bɔ ẽ.Ẽŋa n bɔ'ɔrı sɛla woo yõvore,la vo'osʊm,la sɛla woo.

26A nãam la nẽra ayıla botı nẽrba buuri wuu n boe dũnia zuo ze'ele la ẽŋa zẽ'am.Ẽŋa n makɛ wakat-sɛba la zẽ'e-sɛba tı ba wʊn bɔna.

27A ẽŋɛ bɛla tı ba ɛ ẽ mɛ,ba sãn ɛɛra babla,tã tı ba wʊn yẽ ẽ.La a ka zãagɛ la tı nẽra baa ayıla.

28Ẽŋa n botı tı bɔna,sẽnna dee tara vɔm,wʊ yãma Atɛnı so'olʊm nẽrba basɛba n daan yetı:‹Tõma mẽ de la a kɔma.›

29Tõma n de a kɔma la, tı da tẽ'esɛ tı Nawẽnnɛ wõn na bõn-nãanısı tı nẽrsaalba dıkɛ sãlma bıı zũuro bıı kuga tẽ'esɛ mãalɛ la nu'usi.

30Nawẽnnɛ ka geele wakat-sɛka tı tõma daan ka mi la.La lɛɛlɛ wã,a bɔ nõorɛ zẽ'a woo yetı,nẽrba wuu teege yɛm basɛ tõon-be'ero.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Se'ere n soe la,a looge la daarɛ tı a di dũnia nẽrba sarıya,a dẽŋɛ looge la nẽra,ẽŋa n wʊn di nẽrba la wuu sarıya la sıra.A vo'oge nẽr-ẽŋa pa'alɛ tı la de la sıra.»

32Ban wõm tı Apolı tɔgrı kũm vo'ore yelle la, tı sɛba la'ara ẽ, dee tı basɛba yetı: «Tõma wʊn le selse fʊ yetɔg-bãna la da-se'ere.»

33Tı Apolı ze'ele ba zẽ'am fõrgɛ.

34La nẽrba basɛba daan doose ẽ mɛ bɔ Azezi sıra.Nẽr-sɛba n daan bɔ sıra la de la Adenisi,ẽŋa de la Arewopaazı sarıyaditba nẽra ayıla,la pɔka ayıla yʊ'ʊrɛ n de Adamarisi,la nẽrba basɛba.

Tõoma 18

Apolı boe Korẽntı

1Bɛla poorʊm, Apolı isge Atɛnı sẽŋɛ la Korẽntı.

2Ẽn paagɛ bilam na,a yẽ la Zifdõma bʊraa yʊ'ʊrɛ n de Akila tı ba dɔgɛ ẽ Põ,tı ẽŋa la a pɔga Aprisili ze'ele Rom n boe Itali so'olʊm sẽŋɛ paam,se'ere n soe la,na-keko Akloorı n bɔ nõorɛ tı Zifdõma wuu n boe Rom tẽŋam fõrgɛ.Tı Apolı sẽŋɛ ba zẽ'am.

3La bãma la Apolı tõoma daan de la bʊyıla,ba pɛ'ɛrı la futo tı ba da'ara tĩ'ira fuu-deto,bɛla ĩyã tı Apolı kẽ'era bilam,tı ba lagım tõnna.

4La Zifdõma vo'osgo daarɛ woo Apolı sẽnnı ba wẽndeem mɛ tɔgra Nawẽnnɛ yetɔga bɔ'ɔra ba,mõrgra tı a botı Zifdõma,la Grɛkıdõma sakɛ Nawẽnnɛ yetɔga la.

5La Asılaası la Atimõtı n daan ze'ele Masedʊanı paagɛ la, Apolı daan basɛ a tõoma la mɛ, dee mõola Nawẽnnɛ yetɔga la pa'ala Zifdõma tı Azezi n de Krisi tı Nawẽnnɛ tõm.

6Tı ba sı'ısɛ dee tɔgra ẽ tɔg-be'ero.Tı a pĩsũm a futo pa'alɛ tı ba ka ẽŋɛ sõŋa,dee yele ba yetı:«Ya sãn yẽ nãmsgɔ,ya yelle boe la ya mẽŋa zuo,la dagı mam yelle.La zĩna tɛka mam wʊn sẽŋɛ la sɛba n dagı Zifdõma la zẽ'am.»

7Apolı daan yele bɛla,dee yese mɛ,sẽŋɛ ka kẽ'era nẽra ayıla yʊ'ʊrɛ n de Atitiyusi-zustusi yire.A de la bu-zãŋka dee pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ,tı a yire lɛm Zifdõma wẽndeego la.

8La Akrispusi n de wẽndeego la nẽŋadãana,la a yir-dõma wuu daan bɔ Zuudãana Azezi sıra mɛ.La Korẽntı nẽrba zozo'e n daan selsrı kõ-yẽlga la,mẽ bɔ sıra mɛ,tı ba mise ba ko'om pʊam.

9Tı daarɛ ayıla yʊ'ʊŋɔ, tı Apolı yẽ wʊ zãasŋɔ la, tı Zuudãana yele ẽ yetı: «Da zoe dabeem sĩna, ken tɔgra,

10tı mam boe la fʊ mɛ,nẽra nẽra kãn tã'agɛ ẽŋɛ fʊ be'em.Se'ere n soe la,tẽŋa wã pʊam nẽrba zozo'e de la mam nẽrba.»

11Apolı zĩ'ire bilam na yʊʊnɛ la wõr-sıyoobı zãsna nẽrba Nawẽnnɛ yetɔga.

12La wakat-sɛka tı Agaliyõ daan de Akayi so'olʊm gɔmna la, Zifdõma daan isge naagɛ la taaba dõrɛ Apolı tarı ẽ sẽŋɛ sarıyadia zẽ'am,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13ka yetɪ:«Ẽna wã n mõrgrɪ nẽrba tɪ ba pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ se'em na sɪ'ɪsrɪ la tõma lɔɔ.»

14Tɪ Apolɪ daan bɔna mĩ tɪ a tɔgɛ,tɪ Agaliyõ yele Zifdõma la yetɪ:«La sãn de nɪ na sɛla n ka masɛ bɪu tõon-be'ero tɪ a ẽŋɛ,mam wʊn mõrgɛ selse yãma Zifdõma.

15La,la sãn dɛna ya wẽ'erɪ la nõke'ene la yetɔga,la yʊ'ʊra,la ya mẽŋa lɔɔ yɛla,ya mẽŋa bɪsɛ bõn-bãma yelle.Tɪ mam kãn di bõn-ẽŋa sarɪya.»

16A yele bɛla,dee dige ba sarɪya zẽ'am na mɛ tɪ ba yese.

17Tɪ ba wuu yõkɛ Asostɛnɪ n de Zifdõma wẽndeego nẽŋadãana wẽ ẽ sarɪyadia la zẽ'am.La Agaliyõ toogo ka boe la ban ẽŋɛ se'em na.

Apolɪ lebe Antɪyɔsɪ n boe Siiri

18La Apolɪ ken zĩ'ire Korẽntɪ la dabsa zozo'e la karẽnbiisi la lɛ, dee keese ba tɪ ba sẽŋɛ Siiri. Tɪ Aprisili la Akila doose ẽ. La ban daan paagɛ Sãnkre la, Apolɪ dẽŋɛ siige la a zuugo, se'ere n soe la, a bĩŋe la nõorɛ la Nawẽnnɛ. Dee tɪ ba yãŋa kẽ õorŋɔ sẽŋɛ

19ka paagɛ Efɛɛzɪ,tɪ Apolɪ basɛ Aprisili la Akila bilam.A sẽŋɛ ka kẽ la Zifdõma wẽndeem tɔgɛ la ba.

20Tɪ ba sose ẽ yetɪ,a weege ba zẽ'am yuuge.Tɪ a zagsɛ,

21dee keese ba yetɪ:«Nawẽnnɛ sãn sakɛ,m wʊn leme ya zẽ'am.» La a daan kẽ la õorŋɔ Efɛɛzɪ,

22sẽŋɛ Sezaare ka sige bilam,sẽŋɛ Zerizalɛm ka pʊ'ʊsɛ Azezi nẽr-sɛba n boe bilam na,dee sẽŋɛ Antɪyɔsɪ.

23La a yuuge bilam mɛ fẽe,dee yese ɛ Galatɪ la Frizi pa'asɛ karẽnbiisi la wuu pãŋa.

Apolɔsɪ boe Efɛɛzɪ la Korẽntɪ tẽnsʊm

24La Zifu bʊraa yʊ'ʊrɛ n de Apolɔsɪ tɪ ba dɔgɛ ẽ Alɛgsãndri n wa'am Efɛɛzɪ, a de la tɔg-mita dee mina Nawẽnnɛ gõŋɔ sõŋa.

25Ba daan pa'alɛ ẽ Zuudãana Azezi sore yɛla mɛ,tɪ a daan zãsna nẽrba so-ẽŋa yɛla sõŋa la a sũure wuu.La a daan mi la Azã ko'om misga la mã'a.

26Tɪ a daan tɔgra Zifdõma wẽndeem la bʊraanɛ.La Aprisili la Akila n wõm ẽn tɔgrɪ la,tɪ ba tarɪ ẽ sẽŋɛ ka pa'alɛ ẽ Nawẽnnɛ sore la yɛla sõŋa pa'asɛ.

27Tɪ a bɔɔra tɪ a sẽŋɛ Akayi, tɪ Azezi karẽnbi-sɛba n boe Efɛɛzɪ la gʊlsɛ gõŋɔ bɔ Azezi karẽnbiisi la n boe Akayi la yetɪ, ba to'oge ẽ sõŋa. La ẽn paagɛ bilam na, a sõŋɛ sɛba tɪ Nawẽnnɛ daan bɔ ba a yel-sõnnɛ tɪ ba bɔ ẽ sɪra la mɛ zozo'e.

28La a daan dɪkɛ la Nawẽnnɛ gõŋɔ tɔgɛ yãŋɛ Zifdõma nẽrba wuu nẽŋam,pa'alɛ ba tɪ Azezi de la Krisi tɪ Nawẽnnɛ tõm.

Tõoma 19

Apolɪ boe Efɛɛzɪ

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1La Apolɔsɪ n daan nãn boe Korẽntɪ la, Apolɪ doose la tãnsɪ zuo tẽnsɪ la wuu pʋam tole, sẽŋɛ ka paagɛ Efɛɛzɪ yẽ karẽnbiisi basɛba bilam,

2soke ba yetɪ:«Yãma n bɔ Azezi sɪra la,yãma to'oge Nawẽnnɛ Sɪa mɛ bɪɪ?» Tɪ ba lerge yetɪ:«Ayɛɪ,tõma nãn ka wõm tɪ Nawẽnnɛ Sɪa boe.»

3Tɪ Apolɪ soke ba yetɪ:«Ko'om misga kãna tɪ yãma to'oge?» Tɪ ba lerge yetɪ:«Tõma to'oge la Azã ko'om misga.»

4Tɪ Apolɪ yele ba yetɪ:«Azã daan misri nẽrba ko'om pʋam pa'ala tɪ ba teege la yɛm basɛ tõon-be'ero.A daan yetɪ nẽrba la,tɪ nẽra n weege ẽŋa poorʋm sẽna,ba doose ẽŋa.Nẽr-ẽŋa de la Azezi.»

5La ban wõm bɛla la,ba botɪ ba mise ba ko'om pʋam mɛ Zuudãana Azezi yʋ'ʋrɛ ĩyã.

6Tɪ Apolɪ dɪkɛ a nu'usi paglɛ ba zuto,tɪ Nawẽnnɛ Sɪa wa'am ba zuo,tɪ ba tɔgra yetɔg-zãŋsɪ dee to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ bɔ nẽrba.

7Ba daan de wʋ nẽrba pia la ayi.

8Apolɪ daan kẽ Efɛɛzɪ la wõr-sɪtã, daan kẽ'era Zifdõma wẽndeem mõola Nawẽnnɛ yetɔga la bʋraanɛ bɔ'ɔra nẽrba, dee mõrgɛ pa'alɛ ba Nawẽnnɛ so'olʋm yɛla tɪ ba sakɛ.

9Tɪ basɛba daan kɛ'ɛm ba sũure ka sakɛ,dee tɔgra Zuudãana sore la tɔg-be'ero nẽrba nẽŋam.Tɪ Apolɪ basɛ ba dee welge karẽnbiisi la fõrgɛ.Tɪ daarɛ woo tɪ a zãsna ba Atiranusi karẽndeego pʋam.

10A ẽŋɛ bɛla la yʋʋma ayi.La nẽr-sɛba wuu n boe Azi tẽnsʋm na wõm Zuudãana yetɔga mɛ,Zifdõma,la bu-zãŋsɪ wuu.

Aseeva dayɔɔsɪ yelle

11La Nawẽnnɛ daan basɛ tɪ Apolɪ tõm na tõon-yãlm-kãra.

12La ba daan sãn ẽn dɪkɛ ãnkɪra bɪɪ futo n kalʋm a ĩyã tarɪ sẽŋɛ ka kalʋm bã'adõma,ba yẽtɪ ĩmã'asʋm mɛ,tɪ kʋlkã'arsɪ yɛsra dee basra ba.

13Tɪ Zifdõma basɛba n daan gilgri digra kʋlkã'arsɪ nẽrba zẽ'am, daan makɛ tɪ ba dige kʋlkã'arsɪ la Zuudãana Azezi yʋ'ʋrɛ, yele ba yetɪ: «Mam yetɪ ya la Azezi sɛka tɪ Apolɪ mõolɪ la yʋ'ʋrɛ tɪ ya yese.»

14Ba daan de la Aseeva n de Zifdõma kãabgɔ kẽma nẽŋadãana dayɔɔsɪ bayopɔɪ n ɪtɪ bɛla.

15Tɪ kʋlkã'arga lerge ba yetɪ:«Mam mi Azezi mɛ,dee mina Apolɪ n de sɛka,la yãma de la ãndõma?»

16Tɪ kʋlkã'arga la n tarɪ sɛka la isge zɛbɛ ba la pãŋa yãŋɛ ba wuu,tɪ ba ze'ele yire la zoe yese bɛɛla la pɔglʋŋɔ.

17Tɪ Zifdõma, la bu-zãŋsɪ la wuu n boe Efɛɛzɪ la wõm yel-ẽna wã. Tɪ dabeem kẽ ba wuu, tɪ ba pẽgra Zuudãana Azezi yʋ'ʋrɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Tı nẽrba zozo'e bɔ Azezi sıra wa'am wa pelge ba pʊa tɔgɛ ba tõon-be'ero nẽrba nẽŋam.

19Tı ba zozo'e n tarı ba gõnnɔ tõnna tıum tõoma la,lagsɛ ba yõ la bugum nẽrba la wuu nifum.Tı ba geele gõnnɔ na wuu ligri,tı ba de la lig-kõba tʊspinuu.

20La Zuudãana n pa'alɛ a pãŋa bɛla la,tı a yetɔga la saara zẽ'a wuu dee yẽta pãŋa.

Efɛɛzı dõma dãmŋɔ yelle

21Bɛla poorʊm tı Apolı tẽ'esɛ a sũurum yetı, ẽŋa wʊn sẽŋɛ la Masedʊanı, la Akayi ka ze'ele bilam sẽŋɛ Zerizalɛm, dee yetı: «Mam sãn paagɛ bɔna Zerizalɛm, dẽnı tı mam paagɛ Rom.»

22La a tõm na Atimõtı,la A'erastı n de a sõŋrıba tı ba sẽŋɛ Masedʊanı,dee weege a mẽŋa Azi yuuge fẽe.

23La wakat-ẽŋa dãmŋɔ zozo'e n isge Efɛɛzı Zuudãana Azezi sore la doosgo yelle.

24La bʊraa n daan de kuta,tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Ademetrisi.A daan tarı la zũuro kuta bõndõma tı ba wõna la ba wẽnnɛ Artemisi deego la.Tı zũuro tõntõnıba la daan yẽ yõorɔ zozo'e tõon-ẽŋa pʊam.

25Tı Ademetrisi lagsɛ ba,la sɛba wuu n tõnnı tõon-ẽŋa buuri,yele ba yetı:«Bʊraası wã,ya mi tı tõon-ẽna wã pʊam tı tı yẽtı bõntarsõm.

26Ya mẽŋa wõm dee yẽ Apolı n ıtı se'em.A pa'alı nẽrba tı wẽn-sɛba tı nẽrsaalba ẽŋɛ la ba mẽŋa nu'usi la dagı wẽna sıra sıra.A ẽŋɛ bɛla mõrgɛ teege nẽrba zozo'e pʊtẽ'era mɛ Efɛɛzı kalam,la,la dee la fẽe tı a paagɛ Azi tẽnsı wã wuu pʊam.

27Bõn-ẽna wʊn botı tõma tõonɛ na sã'am mɛ.La sɛla n pa'asɛ,wẽn-kãtɛ Artemisi deego la wʊn lebge la zãŋa,la Artemisi mẽŋa tı Azi nẽrba,la dũnia nẽrba wuu nã'asrı la,pãŋa wʊn sã'am mɛ.»

28La ban wõm yetɔg-bãna la, ba sũa yĩige mɛ tı ba tĩi tɔgɛ yetı: «Efɛɛzı dõma wẽnnɛ Artemisi n tarı pãŋa.»

29Tı tẽŋa la wuu dãmɛ.Tı nẽrba la yõkɛ Agayusi la Aristarkı tarı ba zoe sẽŋɛ lagsgɔ zẽ'am,bãma bayi de la Masedʊanı nẽrba n dolı Apolı.

30Tı Apolı bɔɔra tı a kẽ nẽr-kʊʊŋɔ la zẽ'am,tı karẽnbiisi la ka sakɛ.

31Tı Azi tẽŋa nẽŋadõma basɛba n de a sırdõma tõm nẽrba yetı,ba wa'am a zẽ'am wa belem ẽ yetı,a da sẽŋɛ lagsgɔ zẽ'am na.

32Tı nẽr-kʊʊŋɔ la lagım vɔɔla zozo'e,tı nẽra woo tɔgra ẽŋa n tẽ'esɛ se'em,tı ba zozo'e ka mina bõn-sɛka n botı ba lagsɛ.

33Tı Zifdõma looge Alɛgsãndrı tı a sẽŋɛ nẽrba la nẽŋam ka tɔgɛ,tı nẽrba la basɛba pa'alɛ ẽ yelle la võorɛ.Tı Alɛgsãndrı yıbsɛ la nu'usi tı a tɔgɛ yelle la pa'alɛ nẽrba la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34La ban bãŋɛ tɪ a de la Zifu la,tɪ ba wuu lagɪm taaba tĩi kaasɛ yetɪ:«Efɛɛzɪ dõma wẽnnɛ Artemisi n tarɪ pãŋa.» Ba kaasɛ bɛla paagɛ karf-ayi.

35Tɪ tẽŋa la gõn-gʊlsa botɪ ba go'oge, tɪ a yele ba yetɪ: «Efɛɛzɪ nẽrba, dũnia nẽrba wuu mi mɛ tɪ wẽn-kãtɛ Artemisi pʊ'ʊsgɔ deego la boe la Efɛɛzɪ kalam, la tõma n de a pʊ'ʊsgɔ deego la gu'urba, la kugre la n wõn na Artemisi ze'ele saazuum lui la gu'urba.

36Nẽra nẽra kãn yãŋɛ sɪ'ɪsɛ yel-ẽna.Bɛla ĩyã,go'oge-ya voole,da lɔgɛ-ya ẽŋɛ sɛla n ka masɛ.

37Yan tarɪ nẽr-bãna wa'am kalam wã,ba ka yele tɪ wẽnnɛ na yel-be'ego,la ba ka kẽ a pʊ'ʊsgɔ deem na ẽŋɛ sɛla n de be'em.

38La Ademetrisi la a tõntõnɪba la sãn tara yelle la nẽr-sɛka,sarɪyadia daarɛ boe mɛ,la sarɪyaditba mẽ boe mɛ.A sãn bɔɔra,a tarɪ ba sẽŋɛ bilam ka sãm.

39La ya sãn yẽ la yel-sɛka tɪ ya bɔɔra tɪ ya malgɛ,tẽŋa la nẽrba lagsgɔ daarɛ,tɪ wʊn malgɛ.

40Yãma n ẽŋɛ sɛla zĩna wã wʊn wa'am na yelle,tɪ ba wʊn dõrɛ tɪ yetɪ,tɪ gire la tẽŋa.La tɪ kãn yãŋɛ pa'alɛ sɛla n botɪ tɪ lagsɛ gire girga la.La tɪ kãn yãŋɛ tɔgɛ la võorɛ sõŋa.»

41Ẽŋa n yele bɛla kɪ'ɪlɪm na,dee yele ba tɪ ba wɪrgɛ.

Tõoma 20

Apolɪ sẽŋɛ Masedʊanɪ

1Lan daan gire mã'agɛ la poorʊm, tɪ Apolɪ botɪ Azezi karẽnbiisi la lagsɛ, tɪ a tɔgɛ bɔ ba bʊraanɛ, keese ba dee wɛ'ɛsa Masedʊanɪ.

2La ẽn daan dolɪ so'olʊm ẽŋa tẽn-sɛba pʊam tɔlla la,a tɔgɛ yetɔga zozo'e mɛ bɔ karẽnbiisi la bʊraanɛ.Dee yãŋa tole ka paagɛ Grɛsɪ.

3La ẽn paagɛ bilam na,a zĩ'ire mĩ na wõr-sɪtã,mãasʊm tɪ a kẽ õorŋɔ sẽŋɛ Siiri,wõm tɪ Zifdõma dolɪ la a nãma.Tɪ a tẽ'esɛ yetɪ,ẽŋa wʊn lebe doose la Masedʊanɪ.

4Sɛba n daan dolɪ ẽ na de la: Apirusi bia Asopatɛɛrɪ n ze'ele Beere, la Aristarkɪ la Asekõndusi n ze'ele Tesaloniki, la Agayusi n ze'ele Dɛrbɪ, la Atisiki la Atrofim n ze'ele Azi, pa'asɛ la Atimõtɪ.

5Nẽr-bãna wã daan dẽŋɛ tole la nẽŋa ka gu'ura tõma Trʊasɪ.Dee tɪ tõma sẽŋɛ Filipi tẽŋam.

6La borborɪ n ka tarɪ dãbɪllɛ kibsa la poorʊm,tɪ tõma kẽ õorŋɔ Filipi,tɪ dabsa anuu daarɛ tɪ tõma paagɛ sɛba n boe Trʊasɪ gu'ura tõma la zẽ'am,zĩ'ire bilam dabsa ayopɔɪ.

Apolɪ boe Trʊasɪ

7La vo'osgo daarɛ ayɪla yʊ'ʊŋɔ, tɪ tõma lagsɛ tɪ tɪ di, dee fiise borborɪ. Tɪ Apolɪ daan isge tɔgra Nawẽnnɛ yetɔga la nẽrba la halɪ ka paagɛ sõnsʊa, se'ere n soe la, a boorɪ tɪ beere sãn wiige, a fõrgɛ mɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8La fɪtladõma zozo'e n daan boe saazuum deto batã dãana la tɪ tõma lagsɛ a pʊam na.

9Tɪ budib-polle yʊ'ʊrɛ n de A'etikusi zẽa deego la takolle zuo.La Apolɪ n tɔgɛ yuuge la,tɪ gẽem yõkɛ ẽ,tɪ a gĩse.La a gĩse la gẽ-bergo ze'ele saazuum deego la tɪ tõma boe mĩ na lui tẽŋa.Tɪ ba zẽkɛ ẽ,tɪ a ki mɛ.

10Tɪ Apolɪ sige yigle õbgɛ ẽ zãla a nu'usum, dee yetɪ: «Da fabla-ya, a vɔa mɛ.»

11A yele bɛla dee lebe zom ka fiise la borborɪ obe,dee tɔgɛ la ba yuuge halɪ ka paagɛ bewiine,dee yãŋa fõrgɛ.

12La budibla la vɔa mɛ,tɪ ba tarɪ ẽ kule.Tɪ la ẽŋɛ nẽrba la sũure yẽlʊm halɪ zozo'e.

Apolɪ sẽŋɛ Milɛtɪ

13La tõma kẽ la õorŋɔ dẽŋɛ Apolɪ sẽŋɛ Asɔsɪ, a daan yetɪ a sẽŋɛ la nãma wa yakɛ tõma bilam.

14La ẽn yakɛ tõma Asɔsɪ la,a kẽ la õorŋɔ,tɪ tõma sẽŋɛ Mitilɛnɪ.

15La tõma ze'ele la bilam doose ko'om na pʊam,tɪ beere wiige,tɪ tõma paagɛ Kiyo zanõ-bɔba.Tɪ beere le wiige,tɪ tõma doose Samõsɪ.Tɪ beere le wiige,tɪ tõma paagɛ Milɛtɪ.

16La Apolɪ daan looge yɛm tɪ a ka gõlgɛ sẽŋɛ la Efɛɛzɪ,se'ere n soe la,a daan ka boorɪ tɪ a gʊ'ʊm a mẽŋa Azi so'olʊm na pʊam,a daan kãblɪ mɛ tɪ a paagɛ Zerizalɛm dee tɪ Pãntekɔtɪ daarɛ la paagɛ.

Apolɪ tɔgɛ bɔ Efɛɛzɪ kẽma

17Tɪ Apolɪ ze'ele Milɛtɪ soolʊm Efɛɛzɪ yetɪ, ba wi Azezi nẽr-kʊʊŋɔ la kẽma tɪ ba wa'am.

18La ban paagɛ a zẽ'am na,a yele ba yetɪ:«Yãma mi mam daan ãn se'em,wakat-sɛka wuu tɪ mam daan boe la yãma la mɛ,lan pĩ'ilum na daar-sɛka tɪ mam wa'am Azi so'olʊm pʊam na.

19Mam sike m mẽŋa mɛ tõm Nawẽnnɛ tõoma la nintãm,baa nãmsgɔ sɛka tɪ mam yẽ Zifdõma n dolɪ mam nãma la pʊam.

20Mam mõolɛ bõn-sɛba n wʊn sõŋɛ ya mɛ pa'alɛ ya nẽrba sʊkam la ya yiɛ pʊam,ka sʊgɛ sɛla sɛla.

21Mam tɔgɛ pa'alɛ Zifdõma,la bu-zãŋsɪ mɛ yetɪ,ba teege yɛm basɛ tõon-be'ero,sakɛ doose Nawẽnnɛ,dee bɔ tɪ Zuudãana Azezi sɪra.

22La lɛɛlɛ wã,mam sakɛ Nawẽnnɛ Sɪa nõorɛ mɛ yetɪ m sẽŋɛ Zerizalɛm,la mam ka mi bõn-sɛka n wʊn ka ẽŋɛ mam mĩ.

23La mam n mi se'em na,Nawẽnnɛ Sɪa pa'alɛ mam mɛ tẽn-sɛba wuu pʊam tɪ mam sẽŋɛ la,tɪ ba wʊn nãmsɛ mam mɛ dee kẽ'esɛ mam yʊ'a deem.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24La mam ka geele m mẽŋa yõvore la tı a tarı yõorɔ bɔ mam,sɛla n tarı yõorɔ bɔ mam de la mam yãŋɛ tõm m tõonɛ na tı Zuudãana Azezi bɔ mam na ba'asɛ.Tõon-ẽŋa de la mam mõolɛ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ na kõ-yẽlga.

25La lɛɛlɛ wã, mam mi tı ya kãn le yẽ mam, yãma sɛba wuu tı mam mõolɛ Nawẽnnɛ so'olʊm yɛla ya zẽ'am na.

26Bɛla ĩyã mam yetı ya mɛ zĩna,tı ya nẽr-sɛka sãn koŋe vɔm Nawẽnnɛ zẽ'am,a taalɛ ka boe mam zuo.

27Se'ere n soe la,mam mõolɛ Nawẽnnɛ n boorı se'em na wuu bɔ ya mɛ,ka sʊgɛ sɛla sɛla.

28Tara-ya ya mẽŋa,la nẽr-sɛba wuu tı Nawẽnnɛ Sıa gu'ule ya la sõŋa.Bısra-ya Nawẽnnɛ nẽrba la tı a fãagɛ la a Bia zıum tı ba dɛna a mẽŋa nẽrba la sõŋa.

29Mam mi tı mam sãn fõrgɛ deege,nẽr-bɛ'ɛsı n wʊn wa'am ya zẽ'am wa sã'am ya,wʊ saasaadõma n yõgrı dũnsi se'em na.

30La nẽrba basɛba wʊn wa isge ya pʊam tɔgra põmpɔrŋɔ yetɔga,pã'asɛ karẽnbiisi la tı ba doose ba.

31Bɛla ĩyã,guuse-ya ya mẽŋa,dee tẽra tı yʊʊma atã,mam kã'an ya nẽra woo wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ mɛ,la nintãm ka basɛ.

32La lɛɛlɛ wã, mam dıkɛ ya ẽŋɛ la Nawẽnnɛ nu'usum, la a yel-sõnnɛ yetɔga la pʊam. Ẽŋa n tã wʊn sõŋɛ ya tı ya yẽ pãŋa pa'asɛ, dee wʊn botı ya po lagım to'oge bõn-sõma tı a bĩŋe tı a bɔ a nẽrba la.

33Mam daan ka tarı yɛmleego la nẽra nẽra ligri,la a sãlma,bıı a futo.

34Ya mẽŋa mi tı mam dıkɛ la m nu'usi tõm bısɛ m mẽŋa la sɛba n dolı mam na.

35Mam ẽŋɛ bɛla wuu pa'alɛ ya tı dẽnı ya tõm sõŋɛ tarımdõma.La ya tẽra Zuudãana Azezi n yele se'em na,a daan yetı:‹Sɛka n bɔ'ɔrı tarı sũ-yẽlga zozo'e gãnna sɛka n to'orı.› »

36La Apolı n daan tɔgɛ kı'ılım na, ẽŋa la ba wuu ka la dũma tẽŋa, tı a pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ.

37Tı ba wuu tĩi kɛlla,dee kɔkɛ Apolı mõbgɛ ẽ.

38Ba sũure n daan sã'am zozo'e,ẽn yetı ba kãn le yẽ ẽ na ĩyã.La ba kɔlgɛ ẽ mɛ sẽŋɛ ka paagɛ õorŋɔ la zẽ'am.

Tõoma 21

Apolı we'esı Zerizalɛm

1Tı tõma keese ba, dee kẽ õorŋɔ sẽŋɛ tẽntẽa ka paagɛ Kɔsı. Tı beere wiige, tı tõma paagɛ Rɔdı ze'ele bilam sẽŋɛ Patara.

2La bilam tı tõma yẽ õorŋɔ ayẽma n we Fenisi.Tı tõma kẽ sẽŋɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3La tõma daan sẽŋɛ mɛ ka tũule yẽta Sipri,la tõma daan basɛ Sipri tẽŋa la gɔbga bɔba,dee tole ka paagɛ Siiri so'olʊm sige Tiiri.Bilam tɪ ba yetɪ ba sike õorŋɔ la lɔgrɔ.

4Tɪ tõma sige sẽŋɛ ka yẽ Azezi karẽnbiisi bilam, zĩ'ire la ba lɛ dabsa ayopɔɪ. Tɪ ba yele Apolɪ la Nawẽnnɛ Sɪa pãŋa yetɪ, a da sẽŋɛ Zerizalɛm.

5La dabsa ayopɔɪ la daarɛ,tɪ tõma isge tɪ tɪ tole,tɪ bãma la ba pɔgba,la ba kɔma wuu kɔlgɛ tõma yese tẽŋa la kẽnkɛrŋa.Tɪ tõma wuu ka dũma ko-kãtɛ la nõorʊm pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,

6dee keese taaba.Tɪ tõma yãŋa kẽ õorŋɔ,dee tɪ ba lebe kulla.

7La tõma ze'ele Tiiri sẽŋɛ la Tolemasɪ ka pʊ'ʊsɛ Azezi karẽnbi-sɛba n boe bilam na, dee ẽŋɛ daarɛ ayɪla ba zẽ'am.

8Tɪ beere wiige,tɪ tõma ze'ele bilam sẽŋɛ Sezaare ka sige Afilipi yire kẽ'era bilam.Afilipi daan de la nẽrba bayopɔɪ la tɪ ba daan looge Zerizalɛm na nẽra ayɪla,a daan mõolɪ la Azezi kõ-yẽlga.

9A daan tarɪ la pɔyɔɔsɪ banaasɪ n ka mi bʊraasɪ,ba daan to'osrɪ la Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba.

10Tõma daan ẽŋɛ bilam na dabsa faa, tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa yʊ'ʊrɛ n de Agabisi ze'ele Zude wa'am,

11wa paam tõma zẽ'am wa fooge Apolɪ sagãnnɛ lʊ a mẽŋa nãma la a nu'usi,dee yetɪ:«Nawẽnnɛ Sɪa yele la wãna yetɪ:‹Zifdõma wʊn lʊ sagãn-ẽna wã dãana la wãna Zerizalɛm,dɪkɛ ẽ ẽŋɛ bu-zãŋsɪ nu'usum.› »

12La tõma n wõm bɛla la,tɪ tõma la nẽr-sɛba n boe bilam na,daan bɛlna Apolɪ yetɪ,a da sẽŋɛ Zerizalɛm.

13Tɪ a lerge tõma yetɪ:«Bẽm tɪ ya kaasrɪ sã'ana m sũure?Mam sakɛ mɛ tɪ ba lʊ ma,la dagɪ bɛla mã'a,baa mam sãn wʊn ki Zerizalɛm Zuudãana Azezi yʊ'ʊrɛ ĩyã,mam ken sakɛ mɛ.»

14La tõma n kãn yãŋɛ botɪ a sakɛ bɔ tõma la ĩyã,tɪ tõma koŋe yele ẽ yetɪ:«Zuudãana n boorɪ se'em ẽŋɛ.»

15Bɛla poorʊm tɪ tõma daan yãŋa mãasʊm wɛ'ɛsa Zerizalɛm.

16Tɪ Sezaare tẽŋa karẽnbiisi basɛba kɔlgɛ tõma sẽŋɛ Aminasõ yire,bilam tɪ tõma wʊn ka gã'arɛ.Aminasõ de la Sipri nẽra,a de la Azezi karẽnbia halɪ kʊrʊm kʊrʊm.

Apolɪ sõsɛ la kẽma Azakɪ yire

17La tõma n paagɛ Zerizalɛm na, tɪ sɔbiisi la to'oge tõma la sũ-yẽlga.

18Tɪ beere wiige,tɪ tõma doose Apolɪ sẽŋɛ Azakɪ yire.Tɪ Azezi nẽr-kʊʊŋɔ kẽma la wuu wa'am mĩ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tı Apolı pʊ'ʊsɛ ba,dee tɔgɛ pa'alɛ ba bõn-sɛba wuu tı Nawẽnnɛ ẽŋɛ bu-zãŋsı la tẽŋasʊka ẽŋa tõonɛ na pʊam.

20La ban wõm bɛla la,ba pẽgɛ Nawẽnnɛ mɛ,dee yele Apolı yetı:«Tı sɔbia,fõn yẽ Zifdõma tʊsa tʊsa n bɔ Azezi sıra se'em dee mõrgɛ sakra Amoyisi lɔɔ sõŋa sõŋa.

21Ba wõm tı ba yetı,fõn zãsnı Zifdõma sɛba wuu n boe bu-zãŋsı tẽnsʊm na,yɛta tı ba basɛ Amoyisi lɔɔ,la ba da wãta ba kɔma,la ba da dɔla Zifdõma dɔgmike.

22Ba wʊn wõm tı fõn wa'am mɛ,tı wʊn ẽŋɛ la wãne?

23Ẽŋɛ tõma n wʊn yetı fʊ ẽŋɛ se'em na.Nẽrba banaası n boe tõma zẽ'am kalam bĩŋe nõorɛ la Nawẽnnɛ.

24Tarı ba sẽŋɛ ka lagım na ba malgɛ fʊ mẽŋa Nawẽnnɛ zẽ'am,dee yɔ,ba wʊn yɔ se'em na bɔ ba tı ba siige ba zuto.Bɛla wʊn botı nẽrba wuu bãŋɛ tı fõn mẽŋa dolı la Amoyisi lɔɔ la,la ban tɔgɛ fʊ yelle se'em na wuu dagı sıra.

25La sãn dɛna bu-zãŋsı la n bɔ Azezi sıra la yelle,tõma daan looge yɛm gʊlsɛ gõŋɔ yele ba yetı:‹Ba da dita di-sɛba tı ba kãabɛ bɔ baga,la ba da di zıum,la ba da di sɛla tı ba tẽgɛ kʊ.La ba da tõnna yalsı tõoma.› »

26Ban yele bɛla la, tı beere wiige, tı Apolı tarı nẽrba banaası la sẽŋɛ tı ba ka lagım malgɛ ba mẽŋa Nawẽnnɛ zẽ'am, dee tı a sẽŋɛ ka kẽ Wẽnde-kãtʊm na, tɔgɛ pa'alɛ dabsa se'em n deege tı ba wʊn malgɛ ba mẽŋa kı'ılım, dee tı ba yãŋa kãabɛ bɔ Nawẽnnɛ nẽra woo ĩyã.

Ba yõkɛ Apolı Wẽnde-kãtʊm

27La dabsa ayopɔı la n dee fẽe la a ba'asɛ la, tı Zifdõma ze'ele Azi so'olʊm wa'am wa yẽ Apolı Wẽnde-kãtʊm na, botı nẽrba la sũnsõa yĩige la Apolı, tı ba yõkɛ ẽ,

28dee tĩi tɔgra yetı:«lsrayɛlı dõma,sõŋɛ-ya tɔ!Bʊra-ẽna wã gilgri la tẽnsı wuu zãsna nẽrba tı ba sı'ısra lsrayɛlı dõma ka dɔla Amoyisi lɔɔ,dee tɔgra Wẽnde-kãtɛ la tɔg-be'ero.A tarı la nẽrba n dagı Zifdõma wa'am wa kẽ Wẽnde-kãtɛ la pʊam dẽgɛ Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ la.»

29Se'ere n soe la,ba daan yẽ la Efɛɛzı nẽra Atrofim n dolı Apolı tẽŋa la pʊam,tı ba tẽ'esɛ tı a doose ẽ kẽ la Wẽnde-kãtɛ la pʊam.

30Tı tẽŋa la daan gire,tı nẽrba wuu zoe lagsɛ taaba yõkɛ Apolı ve'ege ẽ Wẽnde-kãtʊm na yese.Dee yʊ zanõa la tɔtɔ.

31Tı ba daan zıgra tı ba kʊ Apolı. Tı Rom sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma wõm tı Zerizalɛm tẽŋa wuu gire mɛ.

32Tı a kɔ'ɔn doose sʊdaası,la ba kɛ'ɛndõma tı ba zoe sẽŋɛ nẽrba la zẽ'am.La ban yẽ sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma,la sʊdaası la,tı ba basɛ ka le wẽ'era Apolı.

33Tı sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma la paagɛ yõkɛ Apolı,dee bɔ sʊdaası la nõorɛ yetı,ba ba ẽ na bãnsı bayi.Dee tı a soke bãŋɛ ẽn de nẽr-sɛka,la ẽŋa n ẽŋɛ sɛla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Tı nẽr-kʊʊŋɔ la tãsra yẽma yẽma,halı tĩi vɔɔla tı sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma la ka tã'agɛ wõm sɛla n ẽŋɛ,tı a bɔ sʊdaası la nõorɛ yetı,ba tarı ẽ sẽŋɛ bãma yi-kãtɛ la pʊam.

35La ban tarı ẽ paagɛ bĩmbĩna la n zonnı kẽ'era deego la pʊam na,ba buke ẽ mɛ,nẽrba la n ba gita la ĩyã.

36Tı ba wuu dɔla tɔgra ke'enke'em yetı:«Kʊ-ya ẽ.»

Apolı tɔgɛ tı a to'oge a mẽŋa
(Tõoma 9:1-19;26:9-18)

37La ban yetı ba kẽ'esɛ Apolı sʊdaası la yire la, tı Apolı soke sʊda-kɛ'ɛma la yetı: «Mam tarı nõorɛ tı m yele fʊ sɛla mɛ bıı?» Tı kɛ'ɛma la soke ẽ yetı: «Fõn wõnnı Grɛkı yetɔga mɛ?

38Bɛla fõn dagı Ezipti nẽr-sɛka n daan sa'asɛ nẽrba la gɔmna,dee daan doose nẽr-kʊʊrba tʊsanaası sẽŋɛ weem na?»

39Tı Apolı lerge ẽ yetı:«Ayɛı,mam de la Zifu,mam ze'ele la Tarsı n boe Silisi so'olʊm.Mam de la tẽn-ẽŋa n tarı yõorɔ la nẽra.Mam sosrı fʊ mɛ,bɔ mam sore tı m tɔgɛ la nẽrba la.»

40Tı kɛ'ɛma la bɔ ẽ nõorɛ.Tı Apolı ze'ele bĩmbĩna la zuo zẽkɛ a nu'ugo.Tı nẽrba la ãna sĩm.Tı a tɔgɛ Ebre n de ba mẽŋa yetɔga bɔ ba.

Tõoma 22

1A yele ba yetı: «M sɔdõma la m sɔbiisi, selse-ya mam n yetı m tɔgɛ se'em to'oge m mẽŋa ya nẽŋam.»

2Ban wõm tı a tɔgrı la Ebre yetɔga bɔ'ɔra ba la, tı ba go'oge malın sɛlsra ẽ. Tı a yetı:

3«Mam de la Zifu,ba dɔgɛ mam na Tarsı n boe Silisi so'olʊm pʊam na,uge mam Zerizalɛm kalam.Tı Agamalıyɛlı zãsʊm mam tı yaabdõma lɔɔ la sõŋa sõŋa.Mam daan wısgɛ m mẽŋa mɛ la Nawẽnnɛ tõonɛ,wʊ yãma n wısgɛ ya mẽŋa se'em zĩna wã.

4La mam daan nãmsɛ sɛba n dolı Azezi sore la mɛ zozo'e,yõgɛ bʊraası la pɔgsı botı ba kẽ'esɛ ba yʊ'a deem,dee kʊ basɛba.

5Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana,la kẽma la wuu n tã wʊn yetı,mam n tɔgɛ se'em na de la sıra.Mam daan to'oge gõnnɔ mɛ ba zẽ'am wɛ'ɛsa tı m ka bɔ Zifdõma sɛba n boe Damaası la,dee yõgɛ so-ẽŋa karẽnbiisi la n boe mĩ na,tarı ba sẽŋɛ Zerizalɛm ka nãmsɛ ba.

6La mam daan boe la sore wɛ'ɛsa ka lɛm Damaası, la daan masɛ wʊ wʊntɛɛŋa wẽnnɛ zuu-tẽŋasʊka, tı peelem daan ze'ele saazuum darɛ wa nẽegɛ zozo'e gilge mam.

7Tı mam lui tẽŋa,wõm kõa n yele mam yetı:‹Asolı,Asolı,bẽm tı fʊ nãmsra mam?›

8Tı mam lerge yetı:‹Zuudãana,fõn de la ãne?› Tı a lerge mam yetı:‹Mam de la Azezi n de Nazarɛtı nẽra la tı fʊ nãmsrı.›

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Tı nẽr-sɛba n daan dolı mam na yẽ peelem na,dee ka wõm kõa la n tɔgrı la mam na.

10Tı mam soke yetı:‹Zuudãana,fõn yetı m ẽŋɛ la wãne?› Tı Zuudãana la yele mam yetı:‹Isge sẽŋɛ Damaası,tı ba wʊn ka yele fo sɛla wuu tı Nawẽnnɛ bɔ nõorɛ yetı fʊ ẽŋɛ.›

11La peelem na yãlgɛ mam nini mɛ tı mam ka yẽta.Tı sɛba n daan dolı mam na ve'ege mam tı tõma sẽŋɛ Damaası.

12La bʊraa n daan boe mĩ tı a yʊ'ʊrɛ dɛna Ananiyası. A daan sakrı la Nawẽnnɛ lɔɔ sõŋa sõŋa, tı Zifdõma sɛba n boe Damaası la wuu tɔgra a yelle sõŋa.

13Tı a wa'am wa ze'ele lɛm mam zẽ'a yele mam yetı:‹M sɔbia Asolı,le yẽta.› Tı mam nini le yẽta wakat-ẽŋa mẽŋa,tı mam yẽ ẽ.

14Tı a yele mam yetı:‹Nawẽnnɛ tı tõma yaabdõma yʊʊn pʊ'ʊsrı la n looge fo tı fʊ bãŋɛ ẽn boorı se'em,la fʊ yẽ sıra dãana la,dee tı a tɔgɛ la a mẽŋa nõorɛ bɔ fɔ,

15tı fʊ wʊn dɛna a kaset-dãana yele nẽrba wuu,fõn yẽ dee wõm se'em na.

16La lɛɛlɛ wã,bẽm tı fõn gʊ'ʊna?Isge pʊ'ʊsɛ la Azezi yʊ'ʊrɛ,botı ba mise fʊ ko'om pʊam tı Nawẽnnɛ basɛ fʊ tõon-be'ero taalɛ.›

17La bɛla poorʊm mam daan lebe la Zerizalɛm ka bɔna Wẽnde-kãtɛ la pʊam pʊ'ʊsra, yẽ Zuudãana wʊ zãasŋɔ la,

18tı a yele mam yetı:‹Ẽŋɛ tɔtɔ yese Zerizalɛm,se'ere n soe la,tẽŋa la nẽrba kãn sakɛ fõn wʊn tɔgɛ mam yelle bɔ ba la.›

19Tı mam lerge ẽ yetı:‹M Zuudãana,nẽrba wã mi mɛ tı mam n daan sẽnnı ba wẽndeto pʊam yõgra nẽr-sɛba n bɔ fõn sıra la,botı ba wẽ'era ba,dee kẽ'esra ba yʊ'a deto pʊam.

20La wakat-sɛka tı ba daan kʊ A'etıɛnı n tɔgɛ fõn yɛla bɔ nẽrba la,mam daan boe mĩ mɛ sakɛ tı a kũm na masɛ mɛ,dee daan gu'ura sɛba n kʊ ẽ na futo.›

21Tı Zuudãana la yele mam yetı:‹Sẽŋɛ,mam yetı m tõm fʊ la bu-zãŋsı zẽ'am zãazãarɛ.› »

22La nẽrba la daan selsrı Apolı yetɔga la mɛ, la ẽn wa tɔgɛ bu-zãŋsı yelle la, tı ba tɔgra ke'enke'em yetı: «Kʊ-ya ẽ, nẽr-ẽna ka narı a bɔna dũnia zuo.»

23Tı ba kaasra tagursi yɛɛsra ba futo lɔbra,dee vaara tẽntõnnɔ lɔbra saazuum.

24Tı sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma la bɔ sʊdaası la nõorɛ yetı, ba botı Apolı kẽ bãma yi-kãtɛ la pʊam tı ba wẽ ẽ na ka'asa, dee soke ẽ bãŋɛ, bẽm n soe tı ba tĩi kaasra ẽŋa ĩyã bɛla.

25Tı ba lʊ ẽ yetı ba wẽ ẽ na ka'asa,tı a soke sʊda-kɛ'ɛma la n ze mĩ na yetı:«Sore boe tı ba wẽ Rom tẽŋa nu'ugo nẽra dee nãn ka di a sarıya?»

26La sʊda-kɛ'ɛma la n wõm bɛla la,tı a sẽŋɛ sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma la zẽ'am ka soke ẽ yetı:«Fʊ wʊn ẽŋɛ la wãne?Bʊraa wã de la Rom tẽŋa nu'ugo nẽra.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Tı sʊdaası la kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma la sẽŋɛ Apolı zẽ'am ka soke ẽ yetı: «Yele ma: Fõn sırı de la Rom tẽŋa nu'ugo nẽra?» Tı a lerge yetı: «Ẽe!»

28Tı sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma la yetı:«Mam mẽŋa yɔ la ligri zozo'e dee lebge Rom tẽŋa nu'ugo nẽra.» Tı Apolı yetı:«Ba kɔ'ɔn dɔgɛ mam tı mam dɛna la Rom tẽŋa nu'ugo nẽra.»

29Tı sɛba n yetı ba wẽ ẽ na ka'asa la vuta lɛbra poorʊm.Tı dabeem yõkɛ sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma la,ẽŋa n bãŋɛ tı Apolı de la Rom tẽŋa nu'ugo nẽra dee tı ẽŋa botı ba ba ẽ na bãnsı la ĩyã.

Apolı ze Zifdõma kẽma nẽŋam

30La sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma la daan boorı tı a bãŋɛ la sıra sıra yel-sɛka n botı Zifdõma la dõrɛ ẽ. Tı beere wiige, tı a ba'agɛ Apolı basɛ. Dee bɔ nõorɛ yetı, Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma, la kẽma n po dita sarıya la wuu lagsɛ. Tı ba lagsɛ. Tı a tarı ẽ sẽŋɛ ka ze'ele ba nẽŋam.

Tõoma 23

1Tı Apolı bısra sarıyaditba la zĩi, dee yele yetı: «M sɔbiisi, mam n tõm m tõoma la wuu Nawẽnnɛ nẽŋam wa paam zĩna, mam bãŋɛ m sũure pʊam mɛ tı la ãn sõŋa.»

2Tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana Ananiyası bɔ nõorɛ yetı, sɛba n ze lɛm Apolı la wẽ a nõorɛ.

3Tı Apolı yele ẽ yetı:«Nawẽnnɛ wʊn wẽ fɔ.Fʊ ãn wʊ dagoone tı ba saasɛ,tı a zuum mã'a ãna sõŋa la,fõn zĩ tı fʊ di mam sarıya wʊ lɔɔ n yele se'em na,la fõn sã'am lɔɔ la mɛ,fõn bɔ nõorɛ yetı,ba wẽ mam na.»

4Tı sɛba n ze lɛm Apolı la yele ẽ yetı:«Fõn tʊʊrı la Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana?»

5Tı a lerge yetı:«M sɔbiisi,mam ka mi tı a de la Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana.Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam la gʊlsɛ yetı:‹Da tɔgɛ fʊ buuri nẽŋadãana be'em.› »

6Tı Apolı bãŋɛ tı sarıyaditba la basɛba de la Saduse dõma, dee tı basɛba mẽ dɛna Farisi dõma, tı a tɔgɛ ke'enke'em yele ba wuu yetı: «M sɔbiisi, mam de la Farisi nẽra, mam sɔ de la Farisi mẽŋa mẽŋa. Mam n tarı pʊtẽ'erɛ tı sɛba n kiiri la wʊn le vo'oge mɛ na, bɛla ĩyã tı ba sãm mam.»

7Ẽn yele bɛla la,tı Farisi dõma la Saduse dõma wẽ'era nõkɛ'ɛma la taaba,tı nẽrba la welse.

8Se'ere n soe la,Saduse dõma la ka sakɛ tı kũm wʊn vo'oge,la ba ka sakɛ tı malɛkadõma la sıısı bɔna,la Farisi dõma sakɛ bɛla wuu mɛ.

9Tı lɔɔ karẽnsãandõma basɛba n de Farisi dõma la isge yãbra ke'enke'em yetı:«Tõma ka yẽ bʊra-ẽna wã tõon-be'ego.Tã tı la dɛna la sıa,bıı malɛka n tɔgɛ bɔ ẽ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Tı nõke'ene na wẽ'a daan zo'oge gãŋɛ. Tı sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma la zɔta dabeem yetı, ba na'an wʊn ãasʊm Apolı. Bɛla tı a bɔ sʊdaası la nõorɛ yetı, ba sẽŋɛ ka to'oge ẽ nẽrba la zẽ'am, tarı ẽ wa'am wa yʊ sʊdaası la yire.

11Tı daar-ẽŋa yʊ'ʊŋɔ, tı Zuudãana Azezi wa'am Apolı zẽ'am wa yele ẽ yetı: «Keŋe fʊ sũure, tı fõn tɔgɛ mam yɛla Zerizalɛm kalam se'em na, dẽnı tı fʊ ken tɔgɛ mam yɛla Rom tẽŋam bɛla.»

Ba eerı sore tı ba kʊ Apolı

12Tı beere wiige, tı Zifdõma basɛba lagsɛ taaba ẽŋɛ nõorɛ ayıla pɔı yetı, bãma kãn di dia bıı yũ ko'om, sãn dagna bãma kʊ la Apolı.

13Sɛba n daan lagsɛ ẽŋɛ nõorɛ ayıla bɛla la,daan gãnnı nẽrba pinaası mɛ.

14La ba daan sẽŋɛ la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la kẽma la zẽ'am ka yetı:«Tõma lagsɛ mɛ pɔı yetı,tõma kãn di sɛla,sãn dagna tı tõma kʊ la Apolı.

15Bɛla ĩyã,yãma sarıyaditba la wuu,tõm-ya tı ba ka yele sʊda-kɛ'ɛma la tı a tarı Apolı wa'am ya zẽ'am,dee ẽŋɛ-ya wʊ ya boorı tı ya soke bãŋɛ la a yelle la pa'asɛ,tı tõma mãasʊm mɛ tı kʊ ẽ tı a nãn ka paam.»

16Tı Apolı tã dayʊa bãŋɛ ban bãm yele se'em na, sẽŋɛ sʊdaası la yire ka yele Apolı.

17Tı Apolı wi sʊda-kɛ'ɛndõma la ayıla yele ẽ yetı:«Tarı budib-ẽna wã sẽŋɛ ya kɛ'ɛma la zẽ'am,tı a tarı la sɛla tı a yele ẽ.»

18Tı sʊda-kɛ'ɛma la tarı ẽ sẽŋɛ ba kɛ'ɛma la zẽ'am ka yele ẽ yetı:«Apolı tı ba yʊ la n wi mam yetı,m tarı budib-ẽna wã wa'am fʊ zẽ'am,tı a tarı la sɛla tı a yele fo.»

19Tı kɛ'ɛma la gʊrɛ a nu'ugo tarı ẽ yese kẽnkɛrŋa ka soke ẽ yetı:«Fõn tarı la bẽm yelle tı fʊ yele mam?»

20Tı a lerge ẽ yetı:«Zifdõma n bãm yetı,bãma wʊn sose fõn beesã tı fʊ tarı Apolı wa'am ba sarıyadia zẽ'am,wʊ bãma boorı tı ba bısɛ la a yelle la pa'asɛ.

21La,da sakɛ ban wʊn yele se'em na,tı ba nẽrba n gãŋɛ pinaası n sʊgɛ gu'ura Apolı.Ba wuu pɔı mɛ yetı,bãma kãn di dia bıı yũ ko'om,sãn dagna tı bãma kʊ la Apolı.Ba mãasʊm gu'ura la fõn wʊn lerge se'em.»

22Tı kɛ'ɛma la yele budibla la yetı:«Da yele nẽra tı fõn yele mam sɛla.» Dee botı a lebe.

Ba tarı Apolı sẽŋɛ ka ẽŋɛ gɔmna Afeligsi nu'usum

23Tı sʊdaası kɛ'ɛndõma kɛ'ɛma la wi a sʊda-kɛ'ɛndõma bayi yele ba yetı: «Basɛ-ya tı sʊdaası kɔbsyi, la wi-bã'arba pisyopɔı, la kãn-lɔbrıba kɔbsyi mãasʊm. Tı yʊ'ʊŋɔ ẽna wã karf-awɛı ya sẽŋɛ Sezaare.

24Mãasʊm-ya wiiri bɔ Apolı tı a bã tı ya tarı ẽ sẽŋɛ gɔmna Afeligsi zẽ'am la ĩmã'asʊm.»

25Dee gʊlsɛ gõŋɔ yetı:

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26«Mam Akloorı-lisiası n gʋlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra fõn gɔmna sõŋɔ Afeligsi. Mam pʋ'ʋsrı fɔ.

27Zifdõma n daan yõkɛ bʋra-ẽna wã bɔɔra tı ba kʋ ẽ. Tı mam wõm tı a de la Rom tẽŋa nu'ugo nẽra, tı mam sẽŋɛ la sʋdaası ka fãagɛ ẽ,

28dee bɔɔra tı m bãŋɛ bõn-sɛka n soe tı ba dõrɛ ẽ tarı ẽ sẽŋɛ ba sarıyadia zẽ'am.

29La mam daan yẽ tı la de la Zifdõma lɔɔ yɛla ĩyã,dee a ka ẽŋɛ sɛla n narı ba kʋ ẽ,bıı ba yʋ ẽ yʋ'a deem.

30Tı ba yele mam yetı,Zifdõma bãm mɛ tı ba kʋ ẽ,bɛla ĩyã tı mam ẽŋɛ tɔtɔ tõm tı ba tarı ẽ wa'am fõn zẽ'am,dee bɔ nõorɛ yetı,sɛba n sãm ẽ na wa'am fõn zẽ'am wa tɔgɛ ẽn ẽŋɛ se'em.»

31Tı sʋdaası la ẽŋɛ ẽn yele ba se'em na, tarı Apolı yʋ'ʋŋɔ ẽŋa sẽŋɛ Antipatrisi.

32Tı beere wiige,tı sʋda-sɛba n sẽnnı nãma la lebe ba yire la,dee tı sɛba n bã wiiri la tarı Apolı sẽŋɛ.

33La ban paagɛ Sezaare la,ba dıkɛ gõŋɔ la mɛ bɔ gɔmna la dee dıkɛ Apolı ẽŋɛ a nu'usum.

34Tı a karẽŋɛ gõŋɔ la,dee soke yetı,ẽŋa yese la so'olʋm kãna?Tı Apolı pa'alɛ ẽ tı ẽŋa yese la Silisi so'olʋm.

35Tı gɔmna la yele ẽ yetı:«Sɛba n tarı fʋ wa'am sãm na sãn paam,mam wʋn soke bãŋɛ lan ẽŋɛ se'em.» A yele bɛla dee bɔ nõorɛ yetı,ba kẽ'esɛ ẽ naba A'erɔdı yire tı ba gu'ura ẽ.

Tõoma 24

Zifdõma dõrɛ Apolı Afeligsi nẽŋam

1La dabsa anuu daarɛ, tı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana Ananiyası doose la kẽma basɛba, la yetɔg-mita yʋ'ʋrɛ n de Atɛrtuli wa'am Sezaare. Tı ba dıkɛ Apolı yelle la tı ba tɔgɛ bɔ gɔmna la.

2Tı ba wi Apolı tı a wa'am.Tı Atɛrtuli yãŋa tɔgra dõta Apolı yetı:«Gɔmna sõŋɔ Afeligsi.La de la fõn bısrı tõma sõŋa la ĩyã tı tẽŋa la tara laafɛ,tı yɛla zozo'e teege tı tẽŋa la malgɛ.

3Fõn ẽŋɛ sɛla wuu zẽ'esı wuu bɔ tõma la,tõma to'oge mɛ pʋ'ʋsra fʋ zozo'e.

4La mam ka boorı tı m gʋ'ʋm fɔ,bɛla mam sosrı fʋ mɛ tı fɔ ẽŋɛ sugri dee selse m yetɔga wã fẽfẽe.

5Tõma yẽ nẽr-ẽna tı a de la tẽn-wã'ara,ẽŋa n sa'asrı Zifdõma dũnia wuu zuo tı ba gita tẽnsı.A de la Nazarɛtı dõma põmpɔrŋɔ sore la nẽŋadãana.

6A zıgrı tı a sã'am la Wẽnde-kãtɛ la sisgo,tı ba yõkɛ ẽ.[La tõma daan boorı tı tı di a sarıya la tõma mẽŋa lɔɔ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Tı sʊda-kɛ'ɛma Alisiası wa'am wa fãagɛ ẽ tõma zẽ'am la pãŋa,

8dee bɔ nõorɛ yetı,sɛba n sãm ẽ na wa'am fõn zẽ'am.] Fʊ sãn soke ẽ fʊ mẽŋa,fʊ wʊn wõm bõn-sɛba wuu n botı tõma sãm ẽ.»

9Atɛrtuli n tɔgɛ ba'asɛ la,tı Zifdõma la lagım sakɛ yetı,la de la bɛla.

Apolı tɔgɛ po'oge a mẽŋa Afeligsi nẽŋam

10Zifdõma la n tɔgɛ kı'ılım na, tı gɔmna la bɔ Apolı nõorɛ tı a tɔgɛ. Tı Apolı yetı: «Mam mi tı fõn de la sarıyadita so'olʊm ẽna wã pʊam halı yʊʊma n zo'oge. Bɛla mam sũure ãn yẽlʊm tı m tɔgɛ to'oge m mẽŋa.

11Fõn tã wʊn bãŋɛ mɛ tı la ka gãŋɛ dabsa pia la ayi tı mam sẽŋɛ Zerizalɛm tı m ka pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ.

12La Zifdõma la ka yẽ mam tı mam wẽ'erı nõke'ene la nẽra Wẽnde-kãtʊm na,la ba ken ka yẽ tı mam sa'asrı nẽrba ba wẽndeto la pʊam bıı tẽŋa la zẽ'e-sɛka.

13La ba kãn yãŋɛ yẽ sɛla pa'alɛ tı bãma n yetı mam ẽŋɛ se'em na de sıra.

14La mam yetı fʊ tı mam sırı dolı la so-sɛka tı ba yetı põmpɔrŋɔ sore la.La mam pʊ'ʊsrı la Nawẽnnɛ tı tõma yaabdõma yʊʊn pʊ'ʊsrı la,dee sakra sɛla wuu n gʊlsɛ bɔna Amoyisi lɔɔ pʊam,la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba gõnnɔ pʊam na.

15Mam tarı pʊtẽ'erɛ la Nawẽnnɛ wʊ bãma n tarı pʊtẽ'erɛ se'em na,tı nẽrba wuu,nẽr-sõma la nẽr-bɛ'ɛsı wʊn vo'oge mɛ.

16Bɛla tı mam mõrgra daarɛ woo tı m bãŋɛ m sũure pʊam tı mam ka ẽŋɛ be'em Nawẽnnɛ la nẽrba nifum.

17La de la yʊʊma zozo'e tı mam daan ka boe Zerizalɛm, dee yãŋa tarı ligri leme tı m sõŋɛ m tẽŋa nẽrba, dee bɔ bɔ'a tı ba kãabɛ bɔ Nawẽnnɛ.

18Mam daan boe mĩ ıta la bɛla,tı ba yẽ mam Wẽnde-kãtʊm na,tı mam daan põn malgɛ m mẽŋa Nawẽnnɛ zẽ'am kı'ılım mɛ,la nẽrba daan ka boe la mam mĩ zo'oge,la ba mẽ daan ka gire mĩ.

19La Zifdõma basɛba n ze'ele Azi so'olʊm n daan boe mĩ,ba sãn tara nı na yelle la mam,ba mẽŋa n wʊn wa'am nı wa yele fʊ mam n ẽŋɛ se'em.

20La nẽr-bãna wã sãn yẽ mam tõon-be'ego,wakat-sɛka tı mam daan boe ba sarıyadia zẽ'am na,ba yele.

21La ba kãn yẽ sɛla,sãn dagna mam daan ze'ele ba tẽŋasʊka tɔgɛ ba ke'enke'em yetı:‹La de la mam n tarı pʊtẽ'erɛ tı sɛba n ki la wʊn vo'oge mɛ na ĩyã,tı mam zɛ ya nẽŋam tı ya dita mam sarıya zĩna wã.› »

22La Afeligsi n daan põn mina kõ-yẽlga la sore yelle la, tı a viige yetɔga la, dee yele ba yetı: «Sʊda-kɛ'ɛma Alisiası sãn paam, mam wʊn kʊ'ʊgɛ yetɔga la bɔ ya.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Dee bɔ sʋda-kɛ'ɛma la n gu'uri Apolɪ la nõorɛ yetɪ,a bɪsra ẽ,la a bɔ ẽ yolsgo,la a sɪrdõma sãn tara sɛla bɔɔra tɪ ba bɔ ẽ,a basɛ tɪ ba bɔ ẽ.

Apolɪ ze Afeligsi la Adrisili nẽŋam

24La dabsa fẽe n tole, tɪ Afeligsi lagɪm na a pɔga Adrisili n de Zifu botɪ ba wi Apolɪ, tɪ a wa'am wa tɔgra nẽra n wʋn bɔ Azezi-krisi sɪra se'em yelle, tɪ ba sɛlsra.

25La Apolɪ n yãŋa wa tɔgra ɪrgɔ n masɛ,la yõk-m-mẽŋa,la sarɪyadia n sẽm yelle,tɪ dabeem yõkɛ Afeligsi,tɪ a yele Apolɪ yetɪ:«Basɛ bɛla,mam sãn wa yẽ nẽŋa,mam wʋn le wi fo.»

26A daan tẽ'esrɪ tɪ Apolɪ na'an wʋn bɔ ẽ na ligri,bɛla ĩyã tɪ a ẽn wi'ira ẽ sõsra la ẽ lɛ.

27Tɪ yʋʋma ayi tole,tɪ Apɔrsusi-fɛstusi yãŋa sɔɔgɛ Afeligsi zẽ'am.La Afeligsi daan boorɪ tɪ a ẽŋɛ la sɛla n ãn Zifdõma sũure yẽlʋm,bɛla ĩyã tɪ a basɛ tɪ Apolɪ ken bɔna yʋ'a deem.

Tõoma 25

Apolɪ sose yetɪ, ba basɛ tɪ na-keko di a sarɪya

1Afɛstusi n paagɛ to'oge na'am a so'olʋm na pʋam na, a ẽŋɛ la dabsa atã Sezaare, dee ze'ele bilam sẽŋɛ Zerizalɛm.

2Tɪ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma,la Zifdõma nẽŋadõma wa'am a zẽ'am wa dõrɛ Apolɪ.Dee sose ẽ mõrgra

3yetɪ,a sõŋɛ ba botɪ ba tarɪ Apolɪ leme Zerizalɛm,se'ere n soe la,ba daan bãm bɔɔra tɪ ba sʋgɛ kʋ ẽ na sore.

4Tɪ Afɛstusi lerge yetɪ:«Apolɪ boe la yʋ'a deem Sezaare,la mam mẽŋa wʋn lebe la bilam lɛɛlɛ wã.

5La basɛ-ya tɪ ya nẽŋadõma doose mam sẽŋɛ Sezaare,tɪ a sãn tõm na tõon-be'ego,ya tɔgɛ bilam.»

6Afɛstusi daan ka ẽŋɛ gãŋɛ dabsa anii bɪɪ dabsa pia ba zẽ'am dee lebe Sezaare. Tɪ beere wiige, tɪ a kẽ zĩ'ire sarɪyadia zẽ'am, dee bɔ nõorɛ yetɪ, ba tarɪ Apolɪ wa'am.

7Tɪ Apolɪ kẽ,tɪ Zifdõma sɛba n ze'ele Zerizalɛm wa'am na isge gilge ẽ,dõta ẽ yetɪ,a tõm na tõon-be'ero zozo'e,la ba ka tã'agɛ pa'alɛ tɪ bãma n yele se'em na de la sɪra.

8Tɪ Apolɪ tɔgɛ tɪ a to'oge a mẽŋa yetɪ:«Mam ka ẽŋɛ sɛla n sɪ'ɪsrɪ Zifdõma lɔɔ,bɪɪ Wẽnde-kãtɛ la,la mam mẽ ka ẽŋɛ Rom na-keko la be'em.»

9Tɪ Afɛstusi bɔɔra tɪ a ẽŋɛ sɛla n ãn Zifdõma sũure yẽlʋm,soke Apolɪ yetɪ:«Fõn boorɪ tɪ fʋ sẽŋɛ Zerizalɛm tɪ m ka di fʋ yelle wã sarɪya bilam mɛ bɪɪ?»

10Tɪ Apolɪ lerge yetɪ:«Mam põn bɔna la nẽr-sɛka tɪ Rom na-keko bɔ ẽ nõorɛ la sarɪyadia zẽ'am,bɛla la masɛ tɪ ba di mam sarɪya la Rom.Fõn mẽŋa mi tɪ mam ka ẽŋɛ Zifdõma be'em.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Mam sãn ẽŋɛ nɪ na be'em bɪ sɛla n masɛ tɪ ba kʊ mam,mam kãn zagsɛ.La ban dõrɛ mam se'em na dagɪ sɪra,nẽra ka tã wʊn dɪkɛ mam ẽŋɛ ba nu'usum.Mam boorɪ tɪ Rom na-keko la n di m sarɪya.»

12Tɪ Afɛstusi la a poorʊm dõma yẽ taaba,dee tɪ a lerge Apolɪ yetɪ:«Fõn yetɪ,fõn boorɪ tɪ Rom na-keko la n di fʊ sarɪya.Bɛla,fʊ wʊn sẽŋɛ la na-keko la zẽ'am.»

Apolɪ boe Agripa la Abɛrnisi nẽŋam

13La dabsa fẽe n tole, tɪ naba Agripa la a tã Abɛrnisi sẽŋɛ Sezaare tɪ ba ka pʊ'ʊsɛ Afɛstusi.

14La ba yuuge mĩ na fẽe,tɪ Afɛstusi tɔgɛ Apolɪ yelle la bɔ naba la yetɪ:«Bʊraa n boe kalam tɪ Afeligsi basɛ tɪ a bɔna yʊ'a deem.

15La mam daan sẽŋɛ la Zerizalɛm,tɪ Zifdõma kẽma,la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma tarɪ a yelle wa'am wa tɔgɛ bɔ mam,dee sose mam yetɪ,m di a sarɪya botɪ ba sɪbgɛ ẽ.

16Tɪ mam lerge ba yetɪ,tõma Rom dõma ka dɪkrɪ nẽra ɪta nẽrba nu'usum tɪ ba sɪbgɛ ẽ,dee tɪ a nãn ka ze'ele sɛba n sãm ẽ na nẽŋam tɔgɛ a nõorɛ.

17La ba doose mam mɛ wa'am kalam,la mam ka gʊ'ʊm,beere n wiige,tɪ mam kẽ zĩ'ire sarɪyadia zẽ'am,dee bɔ nõorɛ yetɪ,ba tarɪ bʊraa la wa'am.

18La sɛba n sãm ẽ na ka pa'alɛ tõon-be'ero sɛba tɪ a ẽŋɛ,wʊ mam n tẽ'esɛ se'em na.

19La de la nõke'ene tɪ ba wẽ'erɪ la ẽ,ba pʊ'ʊsgɔ sore yɛla ĩyã,la bʊraa yʊ'ʊrɛ n de Azezi n ki,tɪ Apolɪ yetɪ a vo'oge mɛ ĩyã.

20Tɪ mam ka tã'agɛ bãŋɛ mam wʊn ẽŋɛ yel-ẽna wã se'em,tɪ mam soke Apolɪ yetɪ,ẽŋa boorɪ tɪ a sẽŋɛ la Zerizalɛm tɪ m sẽŋɛ ka di a sarɪya la bilam?

21Tɪ Apolɪ zagsɛ dee yetɪ,ba basɛ tɪ Rom na-keko la tɔgɛ a yetɔga la.Tɪ mam bɔ nõorɛ yetɪ,ba gu'ura ẽ tɪ m wa botɪ ba tarɪ ẽ sẽŋɛ na-keko la zẽ'am.»

22Tɪ naba Agripa yele Afɛstusi yetɪ:«Mam mẽ boorɪ tɪ m wõm bʊra-ẽna wã yetɔga.» Tɪ Afɛstusi lerge yetɪ:«Beere sãn wiige,fʊ wʊn wõm a yetɔga.»

23Tɪ beere wiige, tɪ Agripa la Abɛrnisi yɛ fõŋɔ lɔgrɔ wa'am wa kẽ sarɪyadia deem na, la sʊda-kɛ'ɛndõma, la tẽŋa la nẽŋadõma. Tɪ Afɛstusi bɔ nõorɛ yetɪ, ba tarɪ Apolɪ wa'am.

24Dee yetɪ:«Naba Agripa,la sɛba wuu n lagsɛ wã,bɪsɛ-ya bʊra-ẽna wã tɪ Zifdõma wuu wa'am wa tɔgɛ a yelle la mam,Zerizalɛm la kalam,tĩi tɔgra yetɪ,la ka masɛ tɪ a ken vɔa.

25La mam yẽ tɪ a ka ẽŋɛ sɛla n masɛ tɪ a ki.La a mẽŋa yetɪ,ẽŋa boorɪ tɪ ba tarɪ a yetɔga la sẽŋɛ la na-keko zẽ'am.Tɪ mam tɔgɛ kʊ yetɪ,mam wʊn botɪ a sẽŋɛ.

26La mam ka tarɪ a yelle la zuo wʊn gʊlsɛ bɔ na-keko la.Bɛla tɪ mam botɪ ba tarɪ ẽ wa'am ya zẽ'am,la fõn naba Agripa mẽŋa nẽŋam,tɪ ya sãn sogse ẽ kɪ'ɪlɪm,mam wʊn yẽ yelle gʊlsɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Se'ere n soe la,mam tẽ'esɛ tı la ka ãn sõŋa tı mam tarı nẽra ka bɔ na-keko la tı a di a sarıya,dee ka pa'alɛ yel-sɛka ĩyã tı ba yõkɛ ẽ.»

Tõoma 26

Apolı tɔgɛ tı a to'oge a mẽŋa Agripa nẽŋam

(Tõoma 9:1-19;22:4-16)

1Tı Agripa yele Apolı yetı: «Sore boe tı fʊ tɔgɛ.» Tı Apolı zẽkɛ a nu'ugo tı a tɔgɛ to'oge a mẽŋa, yetı:

2«Naba Agripa,mam sũure ãn yẽlʊm,mam n boe fʊ nẽŋam zĩna wã tı m tɔgɛ to'oge m mẽŋa la bõn-sɛba wuu tı Zifdõma dõrɛ mam na.

3Lan gãnnı wuu,mam tarı sũ-yẽlga,fõn mi Zifdõma dɔgmike,la ba nõkɛ'ɛma la yelle sõŋa sõŋa la ĩyã.Bɛla mam sosrı fʊ mɛ tı fʊ mã'agɛ fʊ mẽŋa selse m yetɔga wã.

4Zifdõma wuu mi mam vɔm n ãn se'em mɛ halı lan pɔsɛ mam bõnbı'ılʊm, la ba mi mam n vɔa se'em mam mẽŋa tẽŋam, la Zerizalɛm mɛ.

5Ban mi mam la yuuge mɛ,ba sãn bɔɔra,ba tã wʊn ze'ele bɔ mam kaseto mɛ yetı,mam de la Farisi nẽra,bãma n sakrı tı pʊ'ʊsgɔ yɛla sõŋa gãnna.

6La lɛɛlɛ wã tı mam ze sarıyadia zẽ'am kalam wã,la de la mam n tarı pʊtẽ'erɛ la Nawẽnnɛ n bĩŋe a nõorɛ la tı yaabdõma la ĩyã.

7Tõma buuri pia la ayi la tõnnı mɛ bɔ'ɔra Nawẽnnɛ wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ,dee tara pʊtẽ'erɛ gu'ura tı ẽn bĩŋe a nõorɛ se'em na wʊn ẽŋɛ mɛ.Naba Agripa,la de la pʊtẽ'e-ẽna wã ĩyã tı Zifdõma dõrɛ mam.

8Bẽm tı la dɛna toogo bɔ ya,tı ya sakɛ tı Nawẽnnɛ vo'orı kũm?

9Mam mẽŋa daan tẽ'esɛ mɛ, tı dẽnı tı mam ẽŋɛ mam wʊn ẽŋɛ se'em wuu sã'am Azezi n de Nazarɛtı nẽra la yʊ'ʊrɛ.

10Mam tõm na bɛla Zerizalɛm,la mam daan to'oge nõorɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma zẽ'am mɛ,yõgɛ Nawẽnnɛ nẽrba zozo'e botı ba kẽ'esɛ ba yʊ'a deem,di ba sarıya yetı ba kʊ ba,tı mam daan sakɛ.

11La wakatɛ zozo'e tı mam daan nãmsɛ ba Zifdõma wẽndeto pʊam,mõrgra tı ba basɛ ba sore la.Tı mam sũure daan yĩige la ba halı tı mam doose tẽnsı basɛba nãmsɛ ba.

12La de la bɛla ĩyã tı mam daan to'oge nõorɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma zẽ'am tı m sẽŋɛ Damaası.

13Naa, mam daan boe la sore wʊntɛɛŋa zuu-tẽŋasʊka wɛ'ɛsa, yẽ peelem n ze'ele saazuum yẽkɛ nẽegɛ gãnna wʊntɛɛŋa gilge mam, la sɛba n dolı mam na.

14Tı tõma wuu lui tẽŋa,tı mam wõm kõa n yele mam la Ebre yetɔga yetı:‹Asolı,Asolı,bẽm tı fʊ nãmsra mam?Fʊ sãn ka sakɛ mam,la wʊn ãna toogo bɔ fʊ,wʊ dũŋa n ka nannı a dãana ka'asrɛ.›

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Tı mam soke yetı:‹Zuudãana,fõn de la ãne?› Tı Zuudãana la yele mam yetı:‹Mam de la Azezi,sɛka tı fʊ nãmsrı la.

16La isge ze'ele,mam dıkɛ m mẽŋa pa'alɛ fɔ tı m botı fʊ lebge la mam tõntõnna.Fʊ wʊn dɛna la mam kaset-dãana yele nẽrba fõn yẽ mam se'em,dee ken pa'alɛ ba bõn-sɛba tı mam wʊn botı fʊ yẽ la.

17-18La mam wʊn ken tõm fʊ la bu-zãŋsı zẽ'am,tı fʊ ka pike ba nini yese ba lika pʊam tı ba vɔa peelem pʊam,dee yese ba Asũtãana nu'usum lebse ba Nawẽnnɛ nu'usum,tı ba bɔ mam sıra,tı Nawẽnnɛ basɛ ba tõon-be'ero taalɛ,tı ba lagım na Nawẽnnɛ nẽr-sõma yẽ pʊrɛ.La mam wʊn fãagɛ fʊ Zifdõma,la bu-zãŋsı nu'usum basɛ.› »

19Tı Apolı yele bɛla dee yetı: «Naba Agripa, mam n daan yẽ Azezi wʊ zãasŋɔ, tı a ze'ele saazuum tɔgɛ bɔ mam na, mam ka zagsɛ.

20Bɛla tı mam pɔsɛ Damaası,la Zerizalɛm,la Zude so'olʊm wuu,la bu-zãŋsı zẽ'am mõolɛ yetı,ba teege yɛm basɛ tõon-be'ero,dee lebe sakɛ Nawẽnnɛ,dee ẽŋɛ sɛla n pa'alɛ tı ba teege yɛm.

21Bɛla tı Zifdõma daan yõkɛ mam Wẽnde-kãtʊm na yetı ba kʊ mam.

22La Nawẽnnɛ sõŋɛ mam mɛ wa paam zĩna,bɛla tı mam zɛ kalam tɔgra mam n yẽ sɛla bɔ'ɔra yãma,kɛ'ɛndõma la tarımdõma wuu.Mam n yele sɛla wuu la,la de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba,la Amoyisi n yʊʊn yetı sɛla wʊn ẽŋɛ la.

23Ba yʊʊn yetı,dẽnı tı Krisi nãmsɛ ki,la ẽŋa n wʊn dɛna pɔspɔsı nẽra n wʊn vo'oge,dee wʊn mõolɛ kõ-yẽlga n de peelem bɔ Zifdõma la bu-zãŋsı.»

24La Apolı n tɔgrı bɛla tı a to'oge a mẽŋa la, tı Afɛstusi tãsɛ ẽ yetı: «Apolı, fõn zallı mɛ, fõn zãsʊm mɛ zo'oge tı la botı fʊ yirsra.»

25Tı Apolı lerge ẽ yetı:«Afɛstusi sõŋɔ,mam ka zallı.Mam tɔgrı la yel-sıra,la yɛm yetɔga.

26Naba Agripa mi yel-bãna mɛ,mam tã wʊn tɔgɛ mɛ la bʊraanɛ a nẽŋam.Mam mi tı a mi bõn-bãna wuu mɛ,se'ere n soe la,ba ka ẽŋɛ lika pʊam.»

27A yele bɛla dee yetı:«Naba Agripa,fõn sakɛ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba n yele se'em na mɛ?Mam mi tı fõn sakɛ mɛ.»

28Tı Agripa yele Apolı yetı:«Fõn tẽ'esɛ tı fʊ botı mam lebge la Krisi nẽra wakatɛ fẽe wãna pʊam?»

29Tı Apolı yetı:«La sãn yuuge,bıı la sãn ka yuuge,mam pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ mɛ tı fõn la sɛba wuu n selsrı mam zĩna wã wʊn lebge ãna wʊ mam ãn se'em na,sãn dagna bãnsı la mã'a tı mam ka boorı tı ba ba ya.»

30Tı naba la, la gɔmna Afɛstusi, la Abɛrnisi, la nẽrba la wuu isge yese,

31ka yele taaba yetı:«Bʊra-ẽna ka ẽŋɛ sɛla n masɛ tı a ki,bıı ba kẽ'esɛ ẽ yʊ'a deem.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Tı Agripa yele Afɛstusi yetı:«Bʊra-ẽna wã sãn ka yele nı tı ẽŋa boorı tı a sẽŋɛ la na-keko la zẽ'am,tı tã wʊn basɛ nı ẽ.»

Tõoma 27

Ba tarı Apolı wɛ'ɛsa Rom

1Tı ba daan looge yɛm tı ba botı tõma kẽ õorŋɔ sẽŋɛ Itali, tı ba dıkɛ Apolı la nẽrba basɛba tı ba yʊ la, ẽŋɛ sʊda-kɛ'ɛma yʊ'ʊrɛ n de Azuliyusi nu'usum, a daan de la sʊda-sɛba tı ba wi'iri tı na-keko sʊdaası la kɛ'ɛma ayıla.

2La õorŋɔ n ze'ele Adramiti tẽŋam daan bɔna bilam yetı a sẽŋɛ tẽnsı basɛba n boe Azi ko-kãtɛ la nõorʊm.Tı tõma kẽ wɛ'ɛsa,tı Aristarkı n ze'ele Tesaloniki n boe Masedʊanı so'olʊm,wa'am wa doose tõma.

3Tı beere wiige,tı tõma paagɛ Sidõ tẽŋam,tı Azuliyusi ẽŋɛ Apolı sõŋa bɔ ẽ nõorɛ tı a sẽŋɛ ka bısɛ a sırdõma,dee tı ba sõŋɛ ẽ.

4Tı tõma le kẽ õorŋɔ bilam wɛ'ɛsa.Tı kʊsebgo vugra tʊ'ʊsra tõma,tı tõma wẽrgɛ bẽglɛ Sipri sẽŋɛ.

5La tõma doose la ko-kãtɛ la n lɛm Silisi la Pãnfili la,sẽŋɛ ka paagɛ Miira n boe Lisi so'olʊm sige.

6Bilam tı sʊda-kɛ'ɛma la yẽ õorŋɔ n ze'ele Alɛgsãndri tı a sẽŋɛ Itali.Tı a botı tõma kẽ.

7La dabsa faa tı tõma nãmsɛ la õorŋɔ la sẽnna fẽfẽ halı ka lɛm Kinidi tẽŋam. La kʊsebgo la ka botı tõma yãŋɛ sẽŋɛ bilam bɔba, tı tõma lɔkɛ sẽŋɛ lɛm Salmõnı bẽglɛ Krɛtı sẽŋɛ.

8La tõma daan bẽglɛ la ko-kãtɛ la nõorʊm,daan nãmsɛ halı,dee yãŋa paagɛ zẽ'a yʊ'ʊrɛ n de õorŋɔ ze'elgo zẽ'e-sõŋɔ n lɛm Laze.

9La dabsa zozo'e daan tole mɛ, tı Zifdõma nõorɛ lʊa daarɛ tole. La wakat-ẽŋa la daan de la toogo bɔ nẽrba tı ba dıkɛ õorŋɔ doose ko'om na pʊam. Bɛla tı Apolı yele ba yetı:

10«Bʊraası wã,mam mi tı tõma sẽnnɛ wã wʊn wa dɛna la toogo.La dagı lɔgrɔ,la õorŋɔ la mã'a n wʊn sã'am,la de la tõma mẽŋa yõorɛ põsga.»

11Tı sʊda-kɛ'ɛma la ka selse Apolı n yele se'em na,a selse la sɛka n bısrı õorŋɔ la sẽnnɛ yelle,la õorŋɔ la dãana yetɔga.

12La õorŋɔ ze'elgo zẽ'a na ka ãn sõŋa tı ba wʊn gã'arɛ tı kʊsebgo,la ɔɔrɔ wakatɛ la tole.Bɛla tı nẽrba la zozo'e yetı,tı basɛ bilam dee wĩbe sẽŋɛ paagɛ Fenigsi n mẽ boe Krɛtı so'olʊm.Zẽ'e-ẽŋa õorŋɔ ze'elgo zẽ'am la tɔglɛ la zanõrɛ gɔbga,la zʊʊgɔ nu'ugo bɔba.Bilam tı ba tã wʊn zĩ'ire tı kʊsebgo,la ɔɔrɔ wakatɛ la tole.

Kʊseb-kãtɛ vugri ko'om zuo

13Tı kʊsebgo ze'ele gɔbga bɔba wa'am wa vugra fẽfẽ. Tı ba tẽ'esɛ tı ba tã wʊn ẽŋɛ ban boorı se'em, bɛla tı ba mãasʊm õorŋɔ la basɛ zẽ'e-ẽŋa, dee bẽgla Krɛtı ko-kãtɛ la nõorʊm wɛ'ɛsa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Tı la ka yuuge,tı kʊseb-kãtɛ tı ba wi'iri tı «Erakilõ» ze'ele Krɛtı tẽŋa bɔba,wa'am wa vugra ke'enke'em wẽ'era õorŋɔ la.

15Tı tõma ka yãŋɛ botı õorŋɔ la sẽŋɛ nẽŋa bɔba,tı tõma basɛ õorŋɔ la tı kʊsebgo la tarı ẽ wɛ'ɛsa.

16Tı tõma sẽŋɛ ka lɛm tẽn-pıka yʊ'ʊrɛ n de Koda tı ko'om gilge ẽ,bẽgla ẽ tı kʊsebgo la ka le vugra ke'enke'em tʊ'ʊsra tõma.Tı tõma keŋe tı mẽŋa õbgɛ õorŋ-pıka la zoole õorŋ-kãtɛ la zuo,la,la ka ẽŋɛ nãana.

17Tı ba dıkɛ mĩ'isi lʊ õorŋ-kãtɛ la kãŋkãŋɛ tı a tara pãŋa.Ba zotı mɛ tı,tı sãn paagɛ zẽ'e-sɛka yʊ'ʊrɛ n de Sirti n dagı kʊlko'om tı tẽntõnbĩ'isgo bɔna mĩ na,a wʊn fırɛ.Bɛla tı ba sike õorŋɔ la fu-kãtɛ,dee tı kʊsebgo la zã'ara ẽ sẽnna fẽfẽ.

18La kʊsebgo la ken vugra la ke'enke'em nãmsra tõma,tı beere wiige,tı ba yese lɔg-sɛba n boe õorŋɔ la pʊam na,lobe basɛ ko'om na pʊam.

19Tı beere le wiige,tı ba mẽŋa yese õorŋɔ la mẽŋa lɔgrɔ lobe basɛ ko'om na pʊam.

20Tı la ẽŋɛ dabsa se'em,tı tõma ka yẽ wẽntulle la wõrbiɛ,tı kʊsebgo la ken vugra ke'enke'em nãmsra tõma.Tı tõma kɔ'ɔgɛ vɔm pʊtẽ'erɛ.

21Tı la daan yuuge tı nẽrba la ka di. Tı Apolı ze'ele ba tẽŋasʊka yetı: «Ya daan sãn sakɛ nı mam nõorɛ la, daan ka fõrgɛ Krɛtı, tı kãn yẽ nı nãmsgɔ la yel-bãna wã wuu.

22La lɛɛlɛ wã,mam sosrı ya tı ya keŋe ya sũure.Tı nẽra baa ayıla kãn ki ya pʊam,sãn dagna õorŋɔ la mã'a n wʊn sã'am.

23Zaam yʊ'ʊŋɔ Nawẽnnɛ n soe mam tı mam dɛna a tõntõnna la,tõm a malɛka tı a wa ze'ele mam zẽ'am

24yetı:‹Apolı,da zoe dabeem.Dẽnı tı fʊ ka ze'ele na-keko la nẽŋam.La Nawẽnnɛ ẽŋɛ fʊ yel-sõnnɛ mɛ botı sɛba n boe õorŋɔ pʊam na wuu vɔa.›

25Bɛla,bʊraası wã,keŋe-ya ya sũure,tı mam bɔ Nawẽnnɛ sıra mɛ tı la wʊn ẽŋɛ wʊ malɛka la n yele mam se'em na.

26La kʊsebgo la wʊn pe'ege tı ka basɛ la tẽŋa tı ko'om gilge.»

27La daan de la dabsa pia la anaası yʊ'ʊŋɔ, tı kʊsebgo la vugra pɛ'ɛra tõma ko-kãtɛ la yʊ'ʊrɛ n de Adriyatiki la zuo. Tı sõnsʊa tı nẽr-sɛba n tõnnı õorŋɔ la tõoma la tẽ'esɛ tı tı lɛm na tẽŋa.

28Tı ba dıkɛ mĩ'a lʊ bõn-tıbsgɔ basɛ ko'om na pʊam tı ba bısɛ kʊlga la n kɔ zõna se'em,makɛ tı la dɛna wʊ mẽtrı pitã la ayopɔı.Tı la ẽŋɛ fẽe,tı ba le makɛ bısɛ tı la dɛna wʊ mẽtrı pisyi la anii.

29Tı ba zɔta dabeem tı õorŋɔ la wʊn wẽ tãmpĩisi,tı ba dıkɛ kuto n botı õorŋɔ zɛ'ɛta banaası basɛ ko'om pʊam õorŋɔ la poorʊm,dee kã'ara Nawẽnnɛ tı beere wiige.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Tı nẽr-sɛba n tõnnı õorŋɔ la tõoma la daan bɔɔra tı ba zoe dee basɛ õorŋɔ la,bɛla tı ba sike õorŋ-pıka la ko'om pʊam,ẽŋɛ wʊ ba boorı tı ba dıkɛ la kuto n botı õorŋɔ zɛ'ɛta basɛba basɛ õorŋɔ la nẽŋam.

31Tı Apolı yele sʊda-kɛ'ɛma,la sʊdaası la yetı:«Nẽr-bãna wã sãn ka bɔna õorŋɔ wã pʊam,yãma wuu kãn yãŋɛ põsɛ.»

32Tı sʊdaası la wã mĩ'i-sɛba n lʊ õorŋ-pıka la,dee basɛ ẽ tı ko'om tarı ẽ fõrgɛ.

33Tı beere bɔna mĩ wiira, tı Apolı belem ba wuu tı ba di dia, yele ba yetı: «Zĩna de la dabsa pia la anaası n wãna, tı ya tẽ'esrı kũm la vɔm, dee ka di sɛla.

34Bɛla mam belnı ya mɛ tı ya di dia yẽ pãŋa vɔa,tı ya zomto baa ayıla kãn bɔı.»

35Ẽn yele bɛla la,dee dıkɛ borborı pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ ba wuu nẽŋam,dee fiise borborı la obe.

36Tı ba wuu yẽ bʊraanɛ mẽ di dia la.

37La tõma wuu daan de la nẽrba kɔbsyi la pisyopɔı la ayoobı õorŋɔ la pʊam.

38Tı ba di tıgɛ,dee dıkɛ bõnkɔɔla n boe õorŋɔ la pʊam na,lobe basɛ ko'om na pʊam,ba boorı tı õorŋɔ la n fakɛ.

Õorŋɔ sã'aŋɔ yelle

39Tı beere wiige, tı ba ka bãŋɛ tẽŋa la. La ba yẽ la zẽ'a n tã wʊn dooge, tı ba yetı, ba sãn tãna, ba botı õorŋɔ la tɔglɛ bilam.

40Tı ba lorge kuto la n botı õorŋɔ zɛ'ɛta la basɛ ko-kãtɛ la pʊam,dee lorge mĩ'isi la n lʊ dɔ-sɛba n wʊn botı õorŋɔ la sẽŋɛ ban boorı zẽ'e-sɛka la basɛ,dee zẽkɛ fuugo la n boe õorŋɔ la nẽŋam na,tı kʊsebgo wẽ'era fuugo la,tı õorŋɔ la wɛ'ɛsa doone.

41Tı õorŋɔ la sẽŋɛ zẽ'a tı ko'om ka zo'oge mĩ ka zom tẽntõnbĩ'isgo zuo,tı a nẽŋam fırɛ,tı a koŋe sẽnnɛ.Tı ko-mĩ'isi wẽ'era a poorʊm la pãŋa,tı a sã'am.

42Tı sʊdaası la bɔɔra tı ba kʊ nẽr-sɛba tı ba yõgɛ la, tı sɛka da lui ko'om pʊam pãm dooge zoe fõrgɛ.

43Tı sʊda-kɛ'ɛma la bɔɔra tı a fãagɛ Apolı basɛ,ka sakɛ tı ba kʊ nẽrba la,dee bɔ nõorɛ yetı,sɛba n mi ko'om bũŋa la ẽgɛ lui ko'om pʊam yiɛn pãm dooge doone.

44Dee tı sɛba n ka mi bũŋa la dıkɛ dɔ-palagsı,la õorŋɔ la bõn-sɛka n sã'am woo bũn dooge.Bɛla tı tõma wuu daan põsɛ dooge doone.

Tõoma 28

Apolı dõma boe Maltı

1La tõma n daan põsɛ paagɛ doone na, tı tõma bãŋɛ tı tẽŋa la yʊ'ʊrɛ de la Maltı.

2Tı tẽŋa la nẽrba to'oge tõma sõŋa sõŋa.Tı saaga daan niira tı ɔɔrɔ bɔna,tı ba tʊʊrɛ bugum bɔ tõma,tı tõma ɔɔsra.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Tı Apolı vaagɛ dɔɔrɔ wa'am wa ẽŋɛ bugum pʋam,tı tʋʋlgɔ wõŋɛ bõnsɛla,tı a yese vile Apolı nu'ugo.

4Tı tẽŋa la nẽrba yẽ bõnsɛla n vile a nu'ugo la,tı ba yele taaba yetı:«Bʋra-ẽna wã sırı de la nẽr-kʋʋra.Baa la ẽn yãŋɛ põsɛ ko'om pʋam na,wẽnnɛ ka sakɛ tı a vɔa.»

5Tı Apolı mẽsɛ a nu'ugo,tı bõnsɛla la lui bugum pʋam,dee tı sɛla ka ẽŋɛ ẽ.

6Tı nẽrba la gu'ura tı ba wʋn yẽ tı a ĩyã fʋʋsʋm ya,bıı a wʋn kɔ'ɔn lui tẽŋa ki.Tı la yuuge,tı ba ka yẽ tı sɛla ẽŋɛ ẽ,tı ba teege pʋtẽ'era yetı,a de la wẽnnɛ.

7La zẽ'e-sɛka tı tõma daan boe mĩ na lɛm na tẽŋa la nẽŋadãana va'am. A yʋ'ʋrɛ de la Apubulsi, a daan to'oge tõma mɛ la sũ-yẽlga. Tı tõma bɔna a yire dabsa atã.

8Tı a sɔ bẽ'era gã yẽ'era-waafɔ,dee tı ɔɔrɔ tara ẽ.Tı Apolı kẽ a deem dıkɛ nu'usi paglɛ a zuo,pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ bɔ ẽ,tı a yẽ ĩmã'asʋm.

9Lan ẽŋɛ bɛla la,tı tẽŋa la nẽr-sɛba n de bã'adõma wuu sẽnna,tı Apolı pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ bɔ ba,tı ba yẽ ĩmã'asʋm.

10Tı ba daan gõŋɛ tõma sõŋa sõŋa,la tõma n daan fõrgrı la,ba bɔ tõma la bɔ'a n seke tõma sore la sẽnnɛ.

Apolı dõma tole wɛ'ɛsa Rom

11La wõr-sıtã n tole, tı tõma yẽ õorŋɔ n ze'ele Alɛgsãndri wa'am bɔna Maltı tẽŋam, tı ɔɔrɔ la kʋseb-kãtɛ la wakatɛ tole. Õorŋɔ la yʋ'ʋrɛ de la «Diyɔskuri». Tı tõma kẽ õorŋɔ la wɛ'ɛsa.

12La tõma sẽŋɛ paagɛ la Sırakusi zĩ'ire bilam dabsa atã,

13le ze'ele bilam kẽ õorŋɔ sẽŋɛ paagɛ Regio.Tı beere wiige,tı kʋsebgo ze'ele tõma poorʋm wa vugra zã'ara tõma.Tı tõma paagɛ Puzɔllı dabsa ayi daarɛ sige.

14Bilam tı tõma yẽ Azezi karẽnbiisi basɛba.Tı ba sose tõma,tı tõma zĩ'ire ba zẽ'am dabsa ayopɔı,dee yãŋa wɛ'ɛsa Rom.

15Tı karẽnbi-sɛba n boe Rom na wõm tõma yelle.Tı basɛba tʋ'ʋsɛ tõma halı «Apiyusi da'am»,dee tı basɛba mẽ tʋ'ʋsɛ tõma zẽ'e-sɛka yʋ'ʋrɛ n de «sãama deto batã» la.La Apolı n yẽ ba la,tı a pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ,le yẽ bʋraanɛ.

16Tı tõma paagɛ Rom,tı ba bɔ Apolı nõorɛ tı a kẽ'era ẽn boorı zẽ'e-sɛka,dee botı sʋdaaga gu'ura ẽ.

Apolı boe Rom mõola Nawẽnnɛ kõ-yẽlga

17Tı dabsa atã poorʋm, tı Apolı wi Zifdõma nẽŋadõma sɛba n boe tẽŋa la pʋam lagsɛ, yele ba yetı: «M sɔbiisi, mam daan ka ẽŋɛ tı nẽrba la be'em, la mam ka sã'am lɔɔ sɛba tı tı to'oge tı yaabdõma zẽ'am na, la baa bɛla ba daan yõkɛ mam mɛ Zerizalɛm, tarı mam ka bɔ Rom sʋdaası tı ba yʋ mam.

18Tı ba sogse mam,dee bɔɔra tı ba basɛ mam,ban daan ka yẽ tı mam ẽŋɛ sɛla n masɛ kũm na ĩyã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tı Zifdõma zagsɛ tı ba da basɛ mam,bɛla n pẽrgɛ mam tı mam sose nõorɛ yetı,mam boorı tı m sẽŋɛ la Rom na-keko la zẽ'am tı a di m sarıya,la dagı mam n tarı yelle la m nẽrba la.

20Bɛla tı mam wi ya tı ya wa'am tı sõsɛ la taaba.Ban lʊ mam na bãnsı wã,la de la sɛka tı lsrayɛlı dõma tarı a pʊtẽ'erɛ gu'ura ẽ na ĩyã.»

21Tı ba yele ẽ yetı: «Tõma ka to'oge gõnnɔ Zude tẽŋam n gʊlsɛ fʊ yelle. Zifdõma sɛba n sẽnnı kalam na, ba nẽra nẽra mẽ ka tɔgɛ fʊ tõon-be'ero yelle.

22La tõma boorı tı tı wõm na fõn tẽ'esrı se'em,la sãn dɛna sore la tı fʊ dolı la,tõma mi tı zẽ'a woo ba sı'ısrı ẽ mɛ.»

23Tı ba bɔ Apolı daarɛ. Tı daarɛ la paagɛ, tı nẽrba zozo'e lagsɛ Apolı zẽ'am. Tı Apolı tɔgɛ Nawẽnnɛ so'olʊm yelle, la Azezi yelle n gʊlsɛ Amoyisi lɔɔ gõnnɔ pʊam, la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba gõnnɔ pʊam na, pa'alɛ ba bulika halı ka paagɛ zaanõorɛ, mõrgra tı a botı ba sakɛ.

24Tı basɛba sakɛ,dee tı basɛba ka sakɛ.

25Tı nẽrba la ka wõm taaba bɔɔra tı ba fõrgɛ.Tı Apolı tɔgɛ ba yetɔga ayıla yetı:«Nawẽnnɛ Sıa n yʊʊn botı a nõtɔ'ɔsa A'ezayi tɔgɛ la ya yaabdõma la de la sıra.

26A yʊʊn yetı:‹Sẽŋɛ bu-bãna wã zẽ'am ka yele ba yetı: Ya wʊn selse, la ya kãn wõm a võorɛ. Ya wʊn bısɛ, la ya kãn yẽ sɛla sɛla.

27Se'ere n soe la, bu-bãna wã pʊtẽ'era ka like, la ba tʊba lı mɛ, dee tı ba mũm ba nini. Tı ba nini da yẽ, tı ba tʊba da wõm, tı ba pʊtẽ'era da like. Sãn dagı nı bɛla, ba wʊn teege nı yɛm, tı mam bɔ ba laafɛ.› »

28Apolı daan tɔgɛ bɛla dee yetı: «Bãŋɛ-ya tı Nawẽnnɛ tõm fãarɛ kõ-yẽlga la bɔ la bu-zãŋsı. Bãma wʊn selse.»

[29Apolı n tɔgɛ yetɔg-ẽŋa la,tı Zifdõma wẽ'era nõke'ene la taaba fõrgra.]

30Apolı daan kẽ zẽ'e-sɛka tı a boe mĩ na yʊʊma ayi, daan yɔɔra deego la ligri, dee tɔ'ɔsra sɛba wuu n sẽnnı a zẽ'am na,

31mõola Nawẽnnɛ so'olʊm yelle,dee zãsna ba Zuudãana Azezi-krisi yɛla.A daan tɔgrı la bʊraanɛ,tı nẽra ka gu'ura ẽ tı a da tɔgɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Rom

Rom 1

1Mam Apolı n de Azezi-krisi yamŋa n gʋlsɛ gõŋɔ wã. Nawẽnnɛ n wi mam tı m dɛna Azezi-krisi Tõntõnna, welge mam to'ore tı m mõolɛ a kõ-yẽlga.

2Nawẽnnɛ daan bĩŋe la nõorɛ halı kʋrʋm kʋrʋm tı a bɔ tɔ a kõ-yẽlga la, botı a nõtɔ'ɔsrıba gʋlsɛ a gõŋɔ pʋam.

3La de la Nawẽnnɛ Dayʋa n de tı Zuudãana Azezi-krisi la yelle.Ẽŋa n lebge nẽrsaala la,a de la naba Adavidi yıŋa.

4La Nawẽnnɛ Sıa la boe a zẽ'am mɛ la pãŋa,pa'alɛ tı a de la Nawẽnnɛ Dayʋa,ẽŋa n ki dee vo'oge la.

5Azezi-krisi ĩyã tı Nawẽnnɛ ẽŋɛ tı yel-sõnnɛ,botı tõma dɛna a Tõntõnıba tı tı botı so'olʋm wuu nẽrba bɔ ẽ sıra,sakɛ a nõorɛ a yʋ'ʋrɛ nã'asgɔ ĩyã.

6Yãma mẽ po bɔna la nẽr-bãma pʋam,yãma tı Nawẽnnɛ wi tı ya dɛna Azezi-krisi nẽrba la.

7Mam gʋlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra la yãma sɛba wuu n boe Rom, tı Nawẽnnɛ nõŋɛ ya, wi ya tı ya welge to'ore dɛna a nẽrba la. Tı Sɔ Nawẽnnɛ, la tı Zuudãana Azezi-krisi wʋn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ, dee bɔ ya sũ-mã'asʋm.

Apolı boorı tı a sẽŋɛ ka kaagɛ Krisi nẽrba n boe Rom

8Pɔspɔsı, Azezi-krisi ĩyã mam pʋ'ʋsrı mam Zuudãana Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ yãma wuu ĩyã, se'ere n soe la, ba tɔgrı yãma n bɔ Azezi sıra se'em mɛ dũnia wã wuu.

9Mam tẽrı ya yelle m pʋ'ʋsgɔ pʋam mɛ wakatɛ wuu.Nawẽnnɛ tı mam tõnnı la m sũure wuu bɔ'ɔra ẽ,mõola a Dayʋa kõ-yẽlga la,mi tı sɛla tı mam yele la de la sıra.

10Wakat-sɛka woo tı mam pʋ'ʋsrı,mam sosrı Nawẽnnɛ mɛ tı la sãn dɛna ẽŋa yɛm n boorı se'em,a botı m yãŋɛ wa'am ya zẽ'am wa kaagɛ ya yãŋa.

11Se'ere n soe la,mam boorı la m sũure wuu tı m yẽ ya,tı m wʋn to'oge Nawẽnnɛ Sıa bɔ'a bɔ ya tı ya yẽ pãŋa.

12La de la mam na yãma wʋn lagım yẽ bʋraanɛ pa'asɛ,tı yãma n bɔ Azezi sıra se'em na wʋn bɔ mam bʋraanɛ,tı mam mẽ n bɔ Azezi sıra se'em na wʋn bɔ yãma bʋraanɛ.

13M sɔbiisi, mam boorı mɛ tı ya bãŋɛ tı nõorɛ faa tı mam makɛ tı m wa'am ya zẽ'am. La gu'a n gu mam halı wa paam lɛɛlɛ wã. Mam boorı mɛ tı m wa'am tı m tõonɛ na tara yõorɔ yãma zẽ'am, wʋ ẽn tarı yõorɔ so'olʋm basɛba pʋam se'em na.

14Mam tõonɛ de la m sẽŋɛ nẽr-sɛba yɛm n like,la nẽr-sɛba yɛm n ka like,nẽr-sɛba n zãsʋm tara bãŋrɛ,la nẽr-sɛba n ka mi sɛla zẽ'am ka mõolɛ kõ-yẽlga la.

15Bɛla n soe tı mam bɔɔra tı m mõolɛ kõ-yẽlga la mẽ bɔ yãma sɛba n boe Rom la.

Nawẽnnɛ kõ-yẽlga pãŋa

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Yãnnɛ ka tarı mam la kõ-yẽlga la mõolgɔ. A de la Nawẽnnɛ pãŋa n botı nẽr-sɛba wuu n bɔ ẽ sıra la yẽta fãarɛ, pɔspɔsı de la Zifdõma, pa'asɛ la sɛba n dagı Zifdõma.

17Kõ-yẽlga la n pukri pa'ala tõma Nawẽnnɛ n ıtı se'em botı nẽrba masɛ a zẽ'am.La de la bɔ sıra,tarı ka ba'asɛ la bɔ sıra,wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam se'em yetı:«Nẽra n bɔ Nawẽnnɛ sıra masɛ a zẽ'am wʊn vɔa,ẽn bɔ ẽ sıra la ĩyã.»

Nẽrsaalba koŋe bʊʊrɔ mɛ

18Nawẽnnɛ n boe saazuum pa'alɛ tı ẽŋa sũure yĩige mɛ la nẽrsaalba n tõnnı tõon-be'ero, la sɛla wuu tı ba ıtı tı la ka dɔla ẽŋa sore, tı ba tõon-be'ero la gu'ura nẽrba tı ba ka mina sıra la, tı ẽŋa wʊn sıbgɛ ba.

19Se'ere n soe la,sore tı nẽrsaalba wʊn doose bãŋɛ Nawẽnnɛ yelle de la vẽelga bɔ ba,Nawẽnnɛ mẽŋa n puke ẽ pa'alɛ ba.

20Halı lan pɔsɛ dũnia nãaŋɔ,Nawẽnnɛ yɛla tı nẽrsaalba ka yẽtı n de a ke'eŋo n ka tarı ba'asgɔ,la ẽn de Nawẽnnɛ na,nẽrba yẽ ba mɛ a tõoma la pʊam.Bɛla tı nẽrsaalba ka tãna wʊn yetı bãma ka mi Nawẽnnɛ.

21Ba mi Nawẽnnɛ mɛ,la ba ka nã'asrı ẽ,la ba ka pʊ'ʊsrı ẽ a yel-sõnnɛ wʊ lan narı ba ẽŋɛ se'em na.Ba tẽ'esgɔ la lebge la tẽ'es-yooro,tı ba pʊtẽ'e-yooro la kẽ'esɛ ba lika pʊam.

22Ba tẽ'esɛ yetı bãma de la yɛm dõma,la ba de la gɔɔnɔ.

23Lan de ba nã'asra Nawẽnnɛ n ka kiiri n tarı na'am pãŋa la,ba tõn nã'asra la bõna tı nẽrba mãalɛ n ãn wʊ nẽrsaalba n kiiri,la bõn-ẽgla,la sɛla n tarı nãma anaası,la bõn-vuula.

24Bɛla n soe tı Nawẽnnɛ basɛ ba, tı ba tõnna dẽgrɔ tõoma, wʊ ba yɛm n boorı se'em, tõnna yãnnɛ tõoma la taaba.

25Ba dıkɛ Nawẽnnɛ yelle n de sıra la basɛ mɛ,dee dɔla põmpɔrŋɔ.Ba nã'asrı la bõn-sɛba tı Nawẽnnɛ nãam na,tõnna bɔ'ɔra ba,dee basɛ Nawẽnnɛ mẽŋa n de sɛka n nãam sɛla woo la.Ẽŋa n masɛ pẽka wakatɛ n ka ba'asrı.Amina.

26Bɛla tı Nawẽnnɛ basɛ ba, tı ba ıta ba mẽŋa yɛmleego n de yãnnɛ. Tı ba pɔgsı basɛ lan de ba gã se'em na, dee gã la taaba.

27Tı bʊraası mẽ basɛ lan de ba gã la pɔgsı la.Tı ba bʊra-taaba yɛmleego tara ba.Tı bʊraası ıta sɛla n de yãnnɛ gã la taaba.Bɛla tı ba yẽta sıbgrɛ ba mẽŋa,n masɛ la ba tuure la.

28Ban zagsɛ ka bɔɔra tı ba bãŋɛ Nawẽnnɛ na, tı Nawẽnnɛ basɛ ba ba tẽ'es-yooro la pʊam, tı ba ıta sɛla n ka masɛ tı ba ıta.

29Sɛla n ka masɛ wuu n boe ba sũa pʊam.La de la be'em,la nõŋɛ bõnɔ zozo'e,la pʊtʊʊlgɔ,la ıta sũure la tadãana bõnɔ,la nẽr-kʊa,la zɛbrɛ,la yɛm be'ero,la sũ-toogo.Ba wã'arı la taaba,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30tɔgra be'em zɛrgra taaba,ba de la wẽn-sɪ'ɪsrɪba,ka nanna taaba,zẽk-m-mẽŋa dõma,wẽ'er-m-yõ'ogɔ dõma,nẽrba n mi sɔa n wʊn doose tõm be'em,nẽrba n sɪ'ɪsrɪ ba madõma,la ba sɔdõma nõorɛ.

31Ba yɛm ka like,ba de la nõgõla dõma,ba ka tarɪ nõŋlʊm,ba ka zotɪ ninbãalga.

32Ba mi tɪ Nawẽnnɛ yetɪ nẽr-sɛba n ɪtɪ bɛla la masɛ la kũm,la baa bɛla ba ken ɪta la bõn-bãma,dee yetɪ nẽr-sɛba n ɪtɪ bɛla la ɪtɪ sõŋa mɛ.

Rom 2

Nawẽnnɛ sarɪyadia masɛ mɛ

1Fõn nẽr-sɛka n zɛrgrɪ nẽrba basɛba la, fʊ kãn yẽ bʊʊrɔ, se'ere n soe la, fõn zɛrgrɪ nẽrba basɛba dee ɪta bãma n ɪtɪ se'em na, fʊ mõŋrɪ la fʊ mẽŋa bʊʊrɔ.

2Tɪ mi tɪ Nawẽnnɛ diti nẽr-sɛba n tõnnɪ tõon-be'ero bãma sarɪya dɔla la sɪra.

3Fõn tẽ'esɛ tɪ fõn zɛrgrɪ fʊ taaba,dee ɪta fʊ mẽŋa bãma n ɪtɪ se'em na,fõn wʊn yãŋɛ põsɛ Nawẽnnɛ n diti tõon-be'ero sarɪya la mɛ bɪɪ?

4Bɪɪ fõn ka nannɪ la Nawẽnnɛ ɪr-sõŋɔ,la a sũ-bʊgsʊm,la a sũ-mã'arɛ n zo'oge la?Fʊ mi tɪ Nawẽnnɛ ɪr-sõŋɔ la boorɪ tɪ fʊ teege la yɛm basɛ tõon-be'ero.

5La fõn sũure kɛ'ɛm mɛ tɪ fʊ ka bɔɔra tɪ fʊ teege yɛm,bɛla tɪ fʊ lagsra sɪbgrɛ bĩŋra fʊ mẽŋa zuo gu'ura daar-sɛka tɪ Nawẽnnɛ wʊn pa'alɛ a sũ-isgre di nẽrba sarɪya la sɪra la.

6Nawẽnnɛ wʊn bɔ nẽra woo yɔɔrɔ masɛ wʊ ẽn tõm se'em.

7Nẽr-sɛba n mõrgɛ ɪta sõŋa ɛɛra nã'asgɔ la pẽka,la vɔm n ka ba'asrɪ Nawẽnnɛ zẽ'am na,a wʊn bɔ ba la vɔm n ka ba'asrɪ.

8La nẽr-sɛba n ka sakɛ bɔ,sɪ'ɪsra sɪra,dee ɪta sɛla n ka masɛ la,wʊn yẽ Nawẽnnɛ sũ-isgre,la sɪbgrɛ.

9A wʊn botɪ toogo la sũ-sã'aŋɔ n paagɛ nẽr-sɛba wuu n tõnnɪ tõon-be'ero la.Pɔspɔsɪ de la Zifdõma,pa'asɛ la sɛba n dagɪ Zifdõma.

10La nẽr-sɛba wuu n ɪtɪ sõŋa wʊn yẽ la na'am pãŋa,la nã'asgɔ,la sũ-mã'asʊm.Pɔspɔsɪ de la Zifdõma,pa'asɛ la sɛba n dagɪ Zifdõma.

11Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ ka bɔkrɪ nẽrba.

12Nẽr-sɛba n ka bãŋɛ Amoyisi lɔɔ la dee tõnna tõon-be'ero, ba wʊn sã'am ba tõon-be'ero la ĩyã tɪ la ka doose la lɔɔ la. La Zifdõma n tarɪ Amoyisi lɔɔ la dee tõnna tõon-be'ero la, Nawẽnnɛ wʊn dɪkɛ la lɔɔ la di ba sarɪya.

13La dagɪ sɛba n selsrɪ lɔɔ la n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,la de la sɛba n sakɛ ɪtɪ wʊ lɔɔ la n yele se'em na n masɛ.

14Sɛba n dagɪ Zifdõma n ka tarɪ Amoyisi lɔɔ la,ba sãn ɪta ba mẽŋa wʊ lɔɔ la n yele se'em na,la pa'alɛ tɪ ba mẽŋa mi sɛla n masɛ mɛ,baa la ban ka tarɪ lɔɔ la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Bɛla ba pa'alı tı sɛla tı lɔɔ la yetı ba ıta la boe ba sũurum mɛ,tı ba pʊtẽ'erɛ n mi se'em na mẽ pa'ala tı bɛla de la sıra.Bɛla tı ba pʊtẽ'era ẽn yɛta ba tı ba ka ẽŋɛ sõŋa,bıı ba ẽŋɛ sõŋa.

16Bõn-bãna wʊn puke la daar-sɛka tı Nawẽnnɛ wʊn botı Azezi-krisi di nẽrba yɛla n sʊgɛ sarıya,masɛ wʊ kõ-yẽlga la tı mam mõolɛ n yetı se'em na.

Zifdõma, la lɔɔ

17Fõn yetı fõn de la Zifu la, fõn te'ege la Amoyisi lɔɔ la yẽsna tı fõn de la Nawẽnnɛ nẽra,

18fõn mi Nawẽnnɛ n boorı se'em mɛ.Lɔɔ la zãsʊm fõn mɛ tı fõn mina sɛla n ãn sõŋa,la sɛla n ka ãn sõŋa bɔkɛ.

19Fʊ tẽ'esɛ tı fõn mi mɛ tãna wʊn pa'alɛ fɔɔsı sore.Fʊ tẽ'esɛ tı fõn de la peelem bɔ nẽr-sɛba n boe lika pʊam na.

20Fʊ tẽ'esɛ tı fõn zãsnı na sɛba n ka mi,dee dɛna kɔma karẽnsãama,se'ere n soe la,fõn tẽ'esɛ tı lɔɔ la pʊam,fõn tarı bãŋrɛ zõnzõnnɔ,la sıra mɛ.

21Fõn zãsnı fʊ taaba la,bẽm tı fʊ ka zãsna fʊ mẽŋa?Fõn mõolı yɛta nẽrba tı ba da zũura,dee tı fõn mẽŋa zũura.

22Fõn yetı nẽrba tı ba da ıta yalsı,dee ıta yalsı fʊ mẽŋa.Fõn nẽ'esrı baga tı ba mãalɛ nã'asra la tı ba de la bõn-põ'osa,dee kẽ'era ba deto pʊam zũura ba yõorɔ dita.

23Fõn yẽsnı mɛ la Nawẽnnɛ lɔɔ la,dee sı'ısra lɔɔ la n yele se'em na,ıta Nawẽnnɛ yãnnɛ.

24La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı:«Yãma Zifdõma ĩyã tı buuri basɛba nẽrba tɔgra be'em pɔ'ɔra Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ.»

25Fʊ sãn sakra lɔɔ la, wãaga la tarı yõorɔ mɛ. La fʊ sãn sı'ısɛ lɔɔ la, la de la zãŋa, la ãn wʊ fʊ ka wã mɛ na.

26La buuri sɛka n ka wãtı,nẽra sãn sakɛ ıta lɔɔ la n yetı ba ıta se'em na,Nawẽnnɛ wʊn geele ẽ wʊ nẽra n wã.

27Nẽr-sɛka n ka wã,dee sakɛ ıta lɔɔ la n yele se'em na,wʊn zɛrgɛ fʊ mɛ fõn tarı lɔɔ gõŋɔ la,wã dee sı'ısra lɔɔ la.

28La dagı sɛka n ıtı Zifdõma ırgɔ tı nẽrba yẽta n de Zifu. La dagı wãaga tı nẽrba yẽtı la n botı fʊ dɛna Nawẽnnɛ nẽra.

29Zifu sıra sıra de la sɛka n de Zifu a sũure pʊam.Wãaga sıra sıra de la Nawẽnnɛ Sıa n ıtı sũure pʊam,la dagı wãaga wʊ lɔɔ n gʊlsɛ se'em na.Nawẽnnɛ n pẽgrı nẽr-ẽŋa,la dagı nẽrsaalba.

Rom 3

1La sãn dɛna bɛla, Zifdõma tarı zu-yẽlga la bẽm pʊam gãnna sɛba n dagı Zifdõma, la wãaga la yõorɔ de la bẽm?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Yõorɔ la zo'oge mɛ.Pɔspɔsɪ,Nawẽnnɛ dɪkɛ a yetɔga ẽŋɛ la Zifdõma nu'usum.

3La ba nẽrba basɛba sãn dagna sɪra dõma,bɛla wʊn botɪ Nawẽnnɛ kãn dɛna sɪra dãana mɛ bɪɪ?

4Ayɛɪ,la dagɪ bɛla.Baa nẽrba wuu sãn dɛna põmpɔrndõma,Nawẽnnɛ ken dɛna la sɪra dãana wʊ lan gʊlsɛ yetɪ:«Fʊ yetɔga pʊam, nẽrba mi tɪ fõn masɛ mɛ dɛna sɪra dãana. Nẽrba sãn zɛrgɛ fɔ, fõn tarɪ bʊʊrɔ mɛ.»

5La tõma n ɪtɪ sɛla n ka masɛ la sãn botɪ nẽrba bãŋɛ tɪ Nawẽnnɛ masɛ sɛla woo pʊam, tɪ wʊn yetɪ bẽm? Tɪ wʊn yetɪ Nawẽnnɛ tõoma ka masɛ, ẽn sɪbgrɪ tɪ la ĩyã bɪɪ? Ayɛɪ, la dagɪ bɛla. Mam tɔgrɪ wʊ nẽrsaalba n tẽ'esrɪ se'em na.

6Nawẽnnɛ sãn dagna sɪra dãana,a kãn yãŋɛ nɪ dita dũnia nẽrba sarɪya.

7La mam põmpɔrŋɔ sãn botɪ Nawẽnnɛ sɪra pukra pa'asra, tɪ la dɛna nã'asgɔ bɔ'ɔra Nawẽnnɛ, bẽm tɪ ba wʊn di mam sarɪya tɪ mam de la tõon-be'ero dãana?

8La sãn dɛna bɛla,bẽm tɪ tɪ kãn yetɪ:«Tɪ ɪta be'em tɪ la botɪ sɛla n de sõŋa wa'am?» Nẽrba basɛba dõtɪ mam tɪ mam n yele bɛla.Nawẽnnɛ wʊn di nẽr-bãma sarɪya wʊ lan masɛ.

Nẽra ka boe n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am

9Bɛla, tõma Zifdõma gãnnɪ nẽr-sɛba n dagɪ Zifdõma la mɛ bɪɪ? Ayɛɪ! La dagɪ bɛla. Mam dẽŋɛ põn yele tɪ Zifdõma, la sɛba n dagɪ Zifdõma, tõma wuu boe la tõon-be'ero yamnɛ pʊam,

10wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«Nẽra ka boe n masɛ, baa ayɪla.

11Nẽra ka boe n tarɪ yɛm ɛɛra tɪ a bãŋɛ Nawẽnnɛ, baa ayɪla.

12Nẽrba wuu bure la poore bɔ Nawẽnnɛ, ba wuu tuuge mɛ. Nẽra ka boe n ɪtɪ sõŋa, baa ayɪla.

13Ba nõa ãn wʊ yɔɔgɔ n vuke. Ba tarɪ ba zɪlɪsɪ la pã'asra la nẽrba. Ba nõorɛ yetɔga ãn wʊ bõnsɛla zẽlõm na.

14Ba nõa pɪrɛ la kã'a-be'ero, la yetɔg-be'ero.

15Ba ka yagsnɪ la nẽrba kʊa.

16Ban doose zẽ'e-sɛka woo tole, la de la sã'aŋɔ, la toogo tɪ ba basrɪ mĩ.

17Ba ka mi sũ-mã'asʊm sore.

18Ba nẽnsɪ ka boe tɪ ba zoe Nawẽnnɛ.»

19Tõma mi tɪ sɛla wuu tɪ lɔɔ la yetɪ la, a yetɪ la sɛba n dolɪ ẽ na. Bɛla tɪ nẽrba wuu nõa wʊn mũm, tɪ ba wʊn bãŋɛ tɪ ba koŋe Nawẽnnɛ zẽ'am.

20Se'ere n soe la,nẽra ka boe n tã wʊn sakɛ lɔɔ la n yele se'em na,masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.Lɔɔ la wen botɪ nẽra bãŋra mɛ tɪ a de la tõon-be'ero dãana.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nawẽnnɛ n botɩ nẽrba masɛ a zẽ'am se'em

21La lɛɛlɛ wã Nawẽnnɛ puke pa'alɛ ẽŋa n ɩtɩ se'em botɩ nẽrba masɛ a zẽ'am, tɩ lɔɔ la nẽŋa ka bɔna mĩ. Lɔɔ gõnnɔ, la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɩba dẽŋɛ põn tɔgɛ a yelle mɛ.

22La de la nẽra n bɔ Azezi-krisi sɩra ĩyã,tɩ Nawẽnnɛ botɩ a masɛ a zẽ'am.A ɩtɩ bɛla bɔ'ɔra la nẽr-sɛba wuu n bɔ Azezi-krisi sɩra la,bɔkrɛ ka boe.

23Se'ere n soe la,nẽrsaalba wuu tõm na tõon-be'ero koŋe Nawẽnnɛ nã'asgɔ.

24La Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ na ĩyã,a botɩ ba masɛ a zẽ'am na zãŋa,Azezi-krisi n fãarɩ ba tõon-be'ero pʋam na ĩyã.

25Nawẽnnɛ n looge Azezi tɩ a ki, tɩ a zɩum yese la ĩyã, a wʋn basɛ nẽr-sɛba n bɔ ẽ sɩra la tõon-be'ero taalɛ. Bɛla Nawẽnnɛ pa'alɛ tɩ ẽŋa masɛ mɛ dɛna sɩra dãana. Kʋrʋm, Nawẽnnɛ mã'agɛ la a sũure ka sɩbgɛ nẽrsaalba ba tõon-be'ero la ĩyã.

26A ẽŋɛ bɛla tɩ a pa'alɛ lɛɛlɛ wã tɩ ẽŋa de la sɩra dãana,ẽŋa mẽŋa masɛ mɛ,dee botɩ nẽr-sɛba n bɔ Azezi sɩra la masɛ ẽŋa zẽ'am.

27Bɛla, bẽm pʋam tɩ nẽra tã wʋn wẽ yõ'ogɔ? Sɛla ka boe. Bẽm ĩyã? La dagɩ nẽra n sakrɩ lɔɔ la ĩyã tɩ a masɛ, la de la ẽn bɔ Azezi-krisi sɩra ĩyã.

28Tõma yẽ tɩ la de la nẽra n bɔ Krisi sɩra ĩyã tɩ a masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,la dagɩ ẽn sakrɩ lɔɔ la ĩyã.

29Bɩɩ Nawẽnnɛ de la Zifdõma mã'a Nawẽnnɛ? A ka po dɛna nẽr-sɛba n dagɩ Zifdõma la Nawẽnnɛ? A po dɛna la sɛba n dagɩ Zifdõma la Nawẽnnɛ.

30Nawẽnnɛ de la ayɩla,a wʋn botɩ Zifdõma masɛ a zẽ'am,ban bɔ sɩra ĩyã,dee botɩ sɛba n dagɩ Zifdõma la mẽ masɛ a zẽ'am,ban bɔ sɩra ĩyã.

31Tõma n yetɩ nẽra n bɔ sɩra ĩyã n botɩ a masɛ la,bɛla boorɩ tɩ la yetɩ bɔ sɩra ĩyã lɔɔ la ka le tara võorɛ mɛ bɩɩ?Ayɛɩ,la dagɩ bɛla.Tõma pa'alɛ tɩ lɔɔ la tarɩ võorɛ mɛ.

Rom 4

Abraham mãmsgɔ

1Tɩ wʋn yele Abraham n de tɩ yaaba la yelle yetɩ bo? A yʋʋn yẽ la bẽm?

2La sãn de nɩ Abraham tõoma ĩyã n botɩ a dɛna nẽra n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,a yʋʋn tã wʋn wẽ yõ'ogɔ mɛ.La a ka tã wʋn wẽ yõ'ogɔ Nawẽnnɛ zẽ'am.

3La gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetɩ:«Abraham bɔ la Nawẽnnɛ sɩra,tɩ Nawẽnnɛ yetɩ a de la nẽra n masɛ ẽŋa zẽ'am.»

4Nẽra sãn tõnna tõoma,a to'orɩ la yɔɔrɔ.Yɔɔrɔ la dagɩ bɔ'a tɩ ba bɔ ẽ,la de la a bõnɔ.

5La nẽra sãn ka tõm tõonɛ,dee bɔ Nawẽnnɛ n botɩ tõon-be'ero dõma masra a zẽ'am na sɩra,Nawẽnnɛ wʋn botɩ a lebge la nẽra n masɛ a zẽ'am ẽn bɔ sɩra la ĩyã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Bɛla tɪ naba Adavidi mẽ tɔgɛ yetɪ,nẽra tɪ Nawẽnnɛ yetɪ a masɛ a zẽ'am,tɪ la dagna a tõoma ĩyã,tarɪ sũ-yẽlga.

7A yele yetɪ:«Nẽr-sɛba tɪ Nawẽnnɛ bɔ ba ba tuure sugri, sɛba tɪ a basɛ ba tõon-be'ero taalɛ tarɪ zu-yẽlga.

8Nẽr-sɛba tɪ Zuudãana Nawẽnnɛ ka geele a tõon-be'ero la tarɪ zu-yẽlga.»

9Zu-yẽlga ẽŋa tɪ ba tɔgɛ a yelle la, de la nẽr-sɛba n wã la mã'a bõnɔ? Ayɛɪ, la po dɛna la nẽr-sɛba n ka wã la bõnɔ. Tõma dẽŋɛ yetɪ: «Abraham n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ Nawẽnnɛ yetɪ a masɛ ẽŋa zẽ'am.»

10Wakat-kãna tɪ bõn-ẽŋa ẽŋɛ?La de la Abraham n yʊʊn wã la poorʊm bɪɪ,lan dẽŋɛ a wãaga la?La de la ẽn yʊʊn nãn ka wã la.

11Bɛla poorʊm tɪ Abraham yãŋa yʊʊn wã,tɪ la dɛna dãalgɔ pa'alɛ tɪ Nawẽnnɛ yetɪ a de la nẽra n masɛ ẽŋa zẽ'am,ẽn bɔ sɪra la ĩyã,wakatɛ sɛka tɪ a nãn ka wã la.Bɛla tɪ Abraham dɛna sɛba wuu n bɔ Nawẽnnɛ sɪra dee ka wã la sɔ-yaaba,tɪ Nawẽnnɛ yetɪ ba de la nẽrba n masɛ ẽŋa zẽ'am.

12La Abraham ken dɛna la nẽr-sɛba n wã la sɔ-yaaba,la dagɪ nẽr-sɛba n wen wã la mã'a,la de la sɛba n bɔ Nawẽnnɛ sɪra wʊ Abraham n yʊʊn bɔ sɪra se'em,dee yʊʊn nãn ka wã la.

Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ bɔ la sɛba n bɔ ẽ sɪra la

13Nawẽnnɛ yʊʊn bĩŋe nõorɛ bɔ la Abraham, la a yɪɪsɪ yetɪ ba wʊn wa sɔna dũnia. La dagɪ Abraham n sakrɪ lɔɔ la ĩyã tɪ a bĩŋe nõorɛ la, la de la ẽn bɔ Nawẽnnɛ sɪra, tɪ Nawẽnnɛ yetɪ a masɛ ẽŋa zẽ'am na ĩyã.

14La sãn de nɪ nẽrba n sakrɪ lɔɔ la ĩyã tɪ ba tɔ'ɔra bõn-sõma sɛba tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ la,bɛla bɔ sɪra la ka tarɪ yõorɔ,la Nawẽnnɛ nõor-bĩŋre la ka tarɪ võorɛ.

15Lɔɔ la sɪ'ɪsgɔ botɪ Nawẽnnɛ sũure n isgra.La zẽ'e-sɛka tɪ lɔɔ la ka boe,sɪ'ɪsgɔ mẽ ka boe.

16Bɛla, la de la bɔ sɪra ĩyã, tɪ Nawẽnnɛ nõor-bĩŋre la wʊn dɛna yel-sõnnɛ bɔ'a n tarɪ yõorɔ bɔ Abraham yɪɪsɪ la wuu. La, la ka de a yɪɪsɪ sɛba n dolɪ lɔɔ la mã'a ĩyã, la de la nẽr-sɛba wuu n bɔ Nawẽnnɛ sɪra wʊ Abraham n yʊʊn bɔ sɪra se'em na. Abraham n de tɪ wuu sɔ-yaaba.

17La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«Mam wʊn botɪ fʊ lebge so'olʊm buuri zozo'e sɔ-yaaba.» A de la tõma sɔ-yaaba Nawẽnnɛ tɪ a bɔ ẽ sɪra la zẽ'am.Nawẽnnɛ n botɪ kũm vɔ'ɔra,dee botɪ sɛla n ka boe bɔna.

18Abraham yʊʊn bɔ la Nawẽnnɛ sɪra,tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla tɪ a ka tarɪ nɪ pʊtẽ'erɛ tɪ la tã wʊn ẽŋɛ.Bɛla tɪ a lebge so'olʊm buuri zozo'e sɔ-yaaba,wʊ Nawẽnnɛ n yʊʊn yetɪ a yɪɪsɪ wʊn zo'oge se'em na.

19Abraham yʊʊn kʊrgɛ mɛ, tara wʊ yʊʊma kɔbga, dee la kũm, dee tɪ a pɔga Asaara yʊʊn dɛna kõndɔgrɛ, dee kʊrgɛ, la baa bɛla Abraham n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ka bo'oge.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Nawẽnnɛ n yʊʊn bĩŋe nõorɛ tɪ a ẽŋɛ sɛla bɔ ẽ na,a yɛm yʊʊn ka yɔɔrɪ,a bɔ sɪra mɛ.La ẽn yʊʊn bɔ sɪra la basɛ mɛ tɪ a yẽ pãŋa nã'asra Nawẽnnɛ.

21A sũure yʊʊn kɛ'ɛm mɛ tɪ a mina sõŋa sõŋa tɪ Nawẽnnɛ tã wʊn ẽŋɛ ẽn bĩŋe a nõorɛ tɪ a ẽŋɛ se'em na mɛ.

22Bɛla tɪ Nawẽnnɛ yetɪ a masɛ mɛ ẽŋa zẽ'am,ẽn bɔ sɪra la ĩyã.

23La dagɪ ẽŋa mã'a ĩyã tɪ la gʊlsɛ yetɪ:«Nawẽnnɛ yetɪ a masɛ ẽŋa zẽ'am.»

24La po dɛna la tõma mẽ ĩyã.Tõma n bɔ Nawẽnnɛ n vo'oge tɪ Zuudãana Azezi sɪra la ĩyã,tɪ Nawẽnnɛ yetɪ tɪ masɛ ẽŋa zẽ'am.

25Nawẽnnɛ daan basɛ tɪ ba kʊ Azezi la tõma tõon-be'ero ĩyã,dee vo'oge ẽ tɪ a botɪ tõma dɛna nẽrba n masɛ a zẽ'am.

Rom 5

Krisi n naagɛ tõma la Nawẽnnɛ

1Bɛla, Nawẽnnɛ botɪ tõma dɛna sɛba n masɛ a zẽ'am na, tõma n bɔ ẽ sɪra la ĩyã. La tõma tarɪ sũ-mã'asʊm mɛ naagɛ la Nawẽnnɛ tõma Zuudãana Azezi-krisi ĩyã.

2Azezi-krisi n botɪ tɪ tãna wʊn kẽ Nawẽnnɛ zẽ'am yẽ a yel-sõnnɛ,tõma n bɔ ẽ sɪra la ĩyã.Yel-sõnnɛ ẽŋa tɪ tõma te'ege zɛ kãŋkãŋɛ,dee ɪta sũ-yẽlga tara pʊtẽ'erɛ gu'ura tɪ tɪ wʊn yẽ na'am pãŋa Nawẽnnɛ zẽ'am.

3La tõma ken ɪta la sũ-yẽlga nãmsgɔ pʊam,tõma mi tɪ nãmsgɔ botɪ tɪ mõrgra sẽnna la nẽŋa.

4Tɪ sãn mõrgra sẽnna nẽŋa,la botɪ tɪ ɪta la sɪra yãŋra.Tɪ sãn ɪta sɪra yãŋra,la botɪ tɪ tara pʊtẽ'erɛ gu'ura la sɛla tɪ tɪ bɔ sɪra la.

5Pʊtẽ'e-ẽŋa tɪ tɪ tarɪ la kãn ẽŋɛ tɪ yãnnɛ,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ Sɪa la tɪ a bɔ tõma la ẽŋɛ la a nõŋlʊm tɪ sũa pʊam.

6Se'ere n soe la, tõma n daan ka tã wʊn looge yelle la, Nawẽnnɛ n looge yɛm wakat-sɛka la n paagɛ la, Krisi ki mɛ tõon-be'ero dõma ĩyã.

7La de la toogo tɪ nẽra ki nẽra n masɛ ĩyã.La dase'ere,tã tɪ nẽr-sɛka wʊn yẽ bʊraanɛ sakɛ ki nẽr-sõŋɔ ĩyã.

8La Nawẽnnɛ pa'alɛ ẽŋa n nõŋɛ tõma zozo'e se'em mɛ,tɪ tõma n daan ken dɛna tõon-be'ero dõma la,tɪ Krisi ki tõma ĩyã.

9Krisi n ki tɪ a zɪʊm yese la ĩyã n botɪ tõma masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,bɛla,la de la sɪra tɪ Krisi n wʊn fãagɛ tõma,tɪ tɪ põsɛ Nawẽnnɛ sũ-isgre.

10Tõma daan de la Nawẽnnɛ bɛ'ɛba,la a Dayʊa la kũm ĩyã tɪ tõma naagɛ la ẽ.Bɛla,tõma n naagɛ la Nawẽnnɛ na,la de la sɪra tɪ Krisi n vɔa la ĩyã,tɪ wʊn yẽ fãarɛ.

11Sɛla n pa'asɛ,tõma ɪtɪ sũ-yẽlga mɛ la Nawẽnnɛ,tõma Zuudãana Azezi-krisi ĩyã,ẽŋa n botɪ tõma naagɛ la Nawẽnnɛ na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Adam la Azezi-krisi yelle

12La de la nẽra ayıla n yʊʊn tõm tõon-be'ero ĩyã n botı tõon-be'ero wa'am dũnia. Tı tõon-be'ero la tarı kũm wa'am. Bɛla tı kũm kʊʊra nẽrsaalba wuu, ban tõnnı tõon-be'ero la ĩyã.

13Halı lan dẽŋɛ Nawẽnnɛ n bɔ Amoyisi a lɔɔ la,tõon-be'ero yʊʊn boe dũnia zuo mɛ.La lɔɔ la n yʊʊn nãn ka boe la,Nawẽnnɛ yʊʊn ka geelı tõon-be'ero.

14Halı lan pɔsɛ Adam wakatɛ tarı ka paagɛ Amoyisi wakatɛ la,kũm põn bɔna mɛ tãna nẽrba.Baa la nẽr-sɛba tõon-be'ero n ka ãn wʊ Adam n yʊʊn sı'ısɛ Nawẽnnɛ nõorɛ se'em na wuu ki mɛ.Adam yʊʊn de la Azezi n yetı a wa'am na wõnnɛ.

15La ba dagı bʊyıla.Adam tuure la,la Nawẽnnɛ bɔ'a la ka tã wʊn dıkɛ makɛ taaba.Nẽra ayıla tuure ĩyã n botı nẽrba zozo'e kiira.La bãŋɛ-ya tı Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ n ãn sõŋa gãnna,la de la nẽra ayıla n de Azezi-krisi ĩyã tı Nawẽnnɛ ẽŋɛ nẽrba zozo'e yel-sõnnɛ zo'oge gãŋɛ.

16Nawẽnnɛ bɔ'a la n ıtı sɛla la,de la to'ore la nẽra ayıla tõon-be'ero n ẽŋɛ sɛla la.Nẽra ayıla tõon-be'ero la tarı la sarıyadia wa'am,tı la sẽna la sıbgrɛ.La nẽrba n tõm tõon-be'ero zozo'e la poorʊm,Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ tı a ẽŋɛ bɔ nẽrba la botı ba masɛ mɛ a zẽ'am.

17Lan de nẽra ayıla tuure ĩyã tı kũm tãna nẽrba wuu la,bãŋɛ-ya tı nẽra ayıla n de Azezi-krisi mã'a ĩyã,nẽr-sɛba wuu tı Nawẽnnɛ ẽŋɛ ba yel-sõnnɛ zo'oge,botı ba masɛ a zẽ'am na,wʊn vɔa mɛ,dita na'am Azezi-krisi ĩyã.

18Bɛla, nẽra ayıla tuure n botı Nawẽnnɛ dita nẽrba wuu sarıya sıbgra ba la, bɛla mẽ, nẽra ayıla mã'a tõonɛ n masɛ la ĩyã n botı nẽrba wuu masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am tara vɔm.

19Nẽra ayıla n sı'ısɛ Nawẽnnɛ nõorɛ ĩyã n botı nẽrba zozo'e dɛna tõon-be'ero dõma la,bɛla mẽ,nẽra ayıla mã'a n sakɛ Nawẽnnɛ nõorɛ ĩyã,tı Nawẽnnɛ botı nẽrba zozo'e dɛna nẽrba n masɛ a zẽ'am.

20La sãn dɛna lɔɔ la,a wa'am mɛ tı tuure wʊn zo'oge pãı.La zẽ'e-sɛka tı tõon-be'ero zo'orı pa'asra,Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ zo'orı mɛ pa'asra gãnna bɛla.

21Bɛla,tõon-be'ero n tarı pãŋa botı nẽrba kiira la,bɛla mẽ,Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ n tarı pãŋa botı nẽrba masɛ a zẽ'am tara vɔm n ka ba'asrı,tı Zuudãana Azezi-krisi ĩyã.

Rom 6

Azezi-krisi ĩyã tõma vɔa la vɔm paalga

1Bɛla, tı wʊn yetı bẽm? Tı wʊn ken tõnna la tõon-be'ero tı Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ pa'asɛ zo'oge bıı?

2Ayɛı,la dagı bɛla.La sãn dɛna tõon-be'ero ırgɔ yelle,tõma de la kũm,tõon-be'ero ka le sɔna tõma.Tı wʊn ẽŋɛ la wãne le tõnna tõon-be'ero?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Yãma ka mi tɪ tõma wuu n mise ko'om lagɪm na Azezi-krisi dɛna ayɪla la,tõma lagɪm na ẽ mɛ dɛna ayɪla a kũm na pʊam?

4Bɛla,ko'om misga la pʊam tõma po lagɪm na ẽ mɛ ki,tɪ ba laagɛ tõma la ẽ lɛ.Nawẽnnɛ n de tɪ Sɔ na'am pãŋa n botɪ Krisi vo'oge la,tõma mẽ vɔa la vɔm paalga.

5La de la sɪra tɪ tõma n lagɪm na Krisi dɛna ayɪla a kũm pʊam na, bɛla, tõma mẽ wʊn lagɪm na ẽ dɛna ayɪla, vo'oge wʊ ẽŋa n vo'oge se'em na.

6Tɪ mina-ya tɪ tõma n de se'em kʊrʊm na lagɪm na Krisi mɛ ki dɔ-puurŋa la zuo,tɪ tõma tõon-be'ero yɛmleego pãŋa wʊn sã'am ba'asɛ,tɪ tõma kãn le dɛna tõon-be'ero yamsɪ.

7Se'ere n soe la,nẽra sãn ki,tõon-be'ero ka le tara pãŋa la ẽ.

8La tõma sãn lagɪm na Krisi ki,tõma mi sɪra sɪra tɪ tõma mẽ wʊn lagɪm na ẽ vɔa.

9Tõma mi tɪ Krisi ki mɛ,tɪ Nawẽnnɛ vo'oge ẽ,tɪ a kãn le ki.Kũm ka le tara pãŋa la ẽ.

10Krisi n ki la,a ki la nõorɛ ayɪla sã'am tõon-be'ero pãŋa wakatɛ wuu ĩyã.La lɛɛlɛ tɪ a vɔa wã,a vɔa bɔ'ɔra la Nawẽnnɛ nã'asgɔ.

11Bɛla mẽ,geele-ya ya mẽŋa wʊ yãma ki mɛ tɪ tõon-be'ero ka le sɔna ya,dee vɔa bɔ'ɔra Nawẽnnɛ nã'asgɔ,yãma n lagɪm na Azezi-krisi dɛna ayɪla la ĩyã.

12Bɛla, da basɛ-ya tɪ tõon-be'ero le sɔna ya vɔm wã n ba'asrɪ la, botɪ ya sakɛ a yɛmleego n de be'em na.

13Da dɪkɛ-ya ya ĩyã zẽ'esɪ to'oto'ore tɪ ba dɛna tõon-be'ero tõoma lɔgrɔ tɪ ya tara ba tõnna be'em.Dɪkɛ-ya ya mẽŋa bɔ Nawẽnnɛ wʊ nẽrba n ki dee vo'oge.Dɪkɛ-ya ya ĩyã zẽ'esɪ to'oto'ore la wuu bɔ Nawẽnnɛ tɪ a tara ba tõnna sɛla n masɛ.

14Tõon-be'ero kãn le sɔna ya,se'ere n soe la,lɔɔ la ka le sɔna ya,la de la Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ n soe ya.

Dɛna-ya sɛla n masɛ yamsɪ

15Bɛla, tɪ wʊn yetɪ bo? Tɪ wʊn tõnna la tõon-be'ero, lɔɔ la n ka soe tõma, dee tɪ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ sɔna tõma la ĩyã bɪɪ? Ayɛɪ, la dagɪ bɛla.

16Ya mi tɪ ya sãn dɪkɛ ya mẽŋa bɔ nẽra dɛna a yamŋa sakɛ a nõorɛ,ya sɪrɪ de la sɛka tɪ ya sakrɪ la yamsɪ.Bɛla,ya sãn sakɛ tõon-be'ero,ya de la tõon-be'ero yamsɪ,tɪ la sẽna la kũm.La ya sãn sakɛ Nawẽnnɛ nõorɛ,ya de la a yamsɪ,tɪ a botɪ ya dɛna nẽrba n masɛ a zẽ'am.

17Tɪ pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ:Kʊrʊm,yãma daan de la tõon-be'ero yamsɪ,la yãma to'oge sɪra zãsŋɔ la mɛ wʊ ban zãsʊm ya se'em na,sakɛ ẽ la ya sũure wuu.

18Nawẽnnɛ yese ya tõon-be'ero yamnɛ pʊam mɛ,botɪ ya dɛna sɛla n masɛ yamsɪ.

19Mam dɪkɛ la nẽrsaalba yelle makɛ bɔ ya,yãma n ka wõnnɪ sɛla võorɛ tɔtɔ la ĩyã.Yãma n daan dɪkɛ ya ĩyã zẽ'esɪ wuu bɔ tõon-dẽgrɔ,la tõon-be'ero tɪ ba tara ba

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tõnna tõon-be'ero la,bɛla mẽ,lɛɛlɛ wã,dɪkɛ-ya ya mẽŋa wuu bɔ,tõnna sɛla n masɛ,welge to'ore dɛna pʊpeelem dõma.

20Yãma n daan de tõon-be'ero yamsɪ la, sɛla n masɛ daan ka soe ya.

21Tõon-sɛba tɪ ya daan tõm na,ya yẽ la bẽm yõorɔ ba pʊam?Lɛɛlɛ wã,la de la yãnnɛ bɔ ya,tõon-bãma ba'asgɔ de la kũm.

22La lɛɛlɛ wã,Nawẽnnɛ yese ya tõon-be'ero pʊam mɛ,tɪ ya lebge Nawẽnnɛ yamsɪ.Ya yõorɔ de la ya welge to'ore malgra ya mẽŋa dɛna pʊpeelem dõma.Bõn-ẽŋa ba'asgɔ de la vɔm n ka ba'asrɪ.

23Asɪra,tõon-be'ero yɔɔrɔ de la kũm.La Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ bɔ'a de la vɔm n ka ba'asrɪ,tɪn lagɪm na tɪ Zuudãana Azezi-krisi dɛna ayɪla la ĩyã.

Rom 7

Amoyisi lɔɔ ka le sɔna tõma

1M sɔbiisi, mam tɔgrɪ la yãma n mi lɔɔ la. Ya mi tɪ lɔɔ la soe nẽra la wakat-sɛka tɪ a vɔa la.

2Tɪ dɪkɛ makrɛ:Pɔka sãn ele,lɔɔ la lʊ ẽ mɛ lagɪm na a sɪra halɪ ka paagɛ a sɪra la vɔm tɛka.La a sɪra la sãn ki,pɔka la yese elle lɔɔ la n lʊ ẽ na a sɪra la pʊam mɛ.

3Bɛla,a sãn ele bʊraaga ayẽma,dee tɪ a sɪra la ken vɔa,a ẽŋɛ la yalsɪ.La a sɪra la sãn ki,ɛlga lɔɔ la ka le sɔna ẽ.Bɛla,a sãn ele bʊraaga ayẽma,a ka ẽŋɛ yalsɪ.

4M sɔbiisi, yãma zẽ'am la mẽ de la bɛla. La sãn dɛna la Amoyisi lɔɔ la yelle, yãma de la kũm, tɪ lɔɔ la ka le sɔna ya, yãma n lagɪm na Krisi ki la ĩyã. Bɛla lɛɛlɛ wã, yãma yãŋa de la nẽra ayẽma n soe ya, la de la Krisi n ki tɪ Nawẽnnɛ vo'oge ẽ na n soe ya, tɪ tɪ wʊn tõnna tõon-sõma bɔ'ɔra Nawẽnnɛ.

5Kʊrʊm,tõma n daan vɔa wʊ tõma mẽŋa n boorɪ se'em na,lɔɔ la botɪ tõma yɛmleego bɔɔra la be'em,basɛ tɪ tõma ĩyã zẽ'esɪ wuu ɪta sɛla n sẽm na kũm.

6La lɛɛlɛ wã,tõma to'oge tɪ mẽŋa lɔɔ la zẽ'am mɛ.Se'ere n soe la,tõma lebge la kũm lɔɔ la zẽ'am,a daan tarɪ tõma wʊ tõma boe la yʊ'a deego pʊam na.Bɛla lɛɛlɛ wã,tõma dolɪ la so-paalɛ tɪ Nawẽnnɛ Sɪa pa'alɛ tɔ,tõnna bɔ'ɔra Nawẽnnɛ,la ka le dɛna lɔɔ kɛka n gʊlsɛ la tɪ tõma dolɪ.

Lɔɔ n pa'alɛ tõon-be'ero n de bõn-sɛka

7Bɛla, tɪ wʊn yetɪ bẽm? Tɪ wʊn yetɪ lɔɔ la de la tõon-be'ero bɪɪ? Ayɛɪ, la dagɪ bɛla. La lɔɔ la daan sãn ka boe nɪ, mam kãn bãŋɛ tõon-be'ero n de sɛla. Lɔɔ la daan sãn ka yele yetɪ: «Da ɪta sũure», mam kãn bãŋɛ nɪ sũure n de sɛla.

8Lɔɔ la n bɔ tõon-be'ero sore tɪ a botɪ mam ɪta sɛla n de sũure buuri wuu.Se'ere n soe la,lɔɔ la sãn ka boe nɪ,tõon-be'ero de la bõn-kɪ'ɪŋa.

9Kʊrʊm,mam n daan ka bãŋɛ lɔɔ la,mam daan vɔa mɛ,tɪ yelle kana.La mam n yãŋa bãŋɛ lɔɔ la,tɪ tõon-be'ero tara pãŋa tõnna,dee tɪ mam ki.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Lɔɔ la n de nɪ a tarɪ nẽrba sẽŋɛ vɔm zẽ'am na,a tarɪ mam sẽŋɛ la kũm zẽ'am.

11Tõon-be'ero la n yẽ folle la,a dɪkɛ la lɔɔ la pã'asɛ mam yãŋɛ,botɪ mam ki.

12Bɛla, lɔɔ la de la bõn-sõŋɔ. Nõorɛ tɪ Nawẽnnɛ bɔ la mẽ de la bõn-sõŋɔ, masɛ ãna sõŋa.

13Bɛla,sɛla n ãn sõŋa la n botɪ mam lebge kũm bɪɪ?Ayɛɪ,la dagɪ bɛla.La de la tõon-be'ero la n soe bɛla,a dɪkɛ la lɔɔ la n ãn sõŋa la botɪ mam ki,tɪ la puke pa'alɛ tɪ a sɪrɪ de la tõon-be'ero.Bɛla tɪ lɔɔ la botɪ tõon-be'ero yãŋa lebge sɛla n de tõon-be'e-kãtɛ halɪ tɪ la yõsgɛ.

14Tɪ mi tɪ lɔɔ la de la Nawẽnnɛ Sɪa yelle. La mam de la nẽrsaala tɪ tõon-be'ero tara mam ɪta ẽŋa n boorɪ se'em.

15Mam ka wõnnɪ mam n ɪtɪ sɛla la võorɛ.Se'ere n soe la,mam ka ɪtɪ mam boorɪ tɪ m ẽŋɛ sɛla la,mam ɪtɪ la sɛla tɪ mam ka boorɪ tɪ m ẽŋɛ la.

16Mam sãn ɪta sɛla tɪ mam ka boorɪ la,la pa'alɛ tɪ mam sakɛ tɪ lɔɔ la ãn sõŋa mɛ.

17Bɛla,la dagɪ mam n ɪtɪ bɛla,la de la tõon-be'ero n boe mam pʊam tõnna.

18La de se'em na,mam mi tɪ sɛla n ãn sõŋa ka boe mam pʊam.Mam boorɪ tɪ m yetɪ,sɛla n ãn sõŋa ka boe mam n de nẽrsaala mẽŋa n vɔa se'em na pʊam.Mam boorɪ tɪ m ẽŋɛ sɛla n ãn sõŋa mɛ,la mam ka tarɪ pãŋa wʊn ẽŋɛ.

19Bɛla,mam ka ɪtɪ sõŋa la tɪ mam boorɪ tɪ m ẽŋɛ la,dee ɪta be'em na tɪ mam ka boorɪ tɪ m ẽŋɛ la.

20Mam sãn ɪta sɛla tɪ mam ka boorɪ la,la dagɪ mam n ɪtɪ bɛla,la de la tõon-be'ero la n boe mam pʊam tõnna.

21Bɛla, mam bãŋɛ bõn-ẽŋa mɛ: Mam n boorɪ tɪ m ẽŋɛ sɛla n ãn sõŋa la, mam tã ɪta la sɛla n de be'em mã'a.

22Mam sũure pʊam,mam ɪtɪ sũ-yẽlga mɛ la Nawẽnnɛ lɔɔ la.

23La mam yẽ la bõnɔ ayẽma n boe mam pʊam zɛbra la mam pʊtẽ'e-sõŋɔ la,botɪ mam dɛna tõon-be'ero la n boe mam pʊam tõnna la yamŋa.

24La de la ninbãalga bɔ mam.Ãne n wʊn fãagɛ mam be'em n boe mam pʊam tara mam wɛ'ɛsa kũm zẽ'am wã pʊam?

25Tɪ pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ,ẽŋa n fãagɛ tɔ,tɪ Zuudãana Azezi-krisi ĩyã.Bɛla, mam pʊtẽ'erɛ pʊam mam sakrɪ la Nawẽnnɛ lɔɔ la. La mam mẽŋa n boorɪ se'em na n botɪ mam tõnna tõon-be'ero.

Rom 8

Vɔm tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ'ɔrɪ

1Bɛla, sɪbgrɛ ka le bɔna nẽr-sɛba n lagɪm na Azezi-krisi dɛna ayɪla la zuto.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ Sıa pãŋa n bɔ'ɔrı vɔm Azezi-krisi ĩyã la n fãagɛ tɔ tõon-be'ero,la kũm pãŋa pʊam.

3Lɔɔ la ka tã wʊn fãagɛ nẽrsaalba basɛ,se'ere n soe la,nẽrsaalba ıtı la ba mẽŋa n boorı se'em botı a ka tarı pãŋa.La sɛla tı lɔɔ la ka tã'agɛ ẽŋɛ la,Nawẽnnɛ ẽŋɛ mɛ.A tõm na a mẽŋa Dayʊa,tı a lebge nẽrsaala ãna wʊ nẽrsaalba n de tõon-be'ero dõma,tı a ki yese tõon-be'ero.A kũm na pʊam tı Nawẽnnɛ di tõon-be'ero sarıya sã'am a pãŋa nẽrsaalba pʊam.

4Nawẽnnɛ ẽŋɛ bɛla tı tı masɛ ıta wʊ lɔɔ la n yetı se'em na,tõma n vɔa wʊ Nawẽnnɛ Sıa n boorı se'em,dee ka vɔa wʊ nẽrsaalba mẽŋa n boorı se'em na.

5Nẽr-sɛba n vɔa wʊ nẽrsaalba n boorı se'em na,nẽrsaalba mẽŋa yɛmleego n boorı se'em na n pakɛ ba.La nẽr-sɛba n vɔa wʊ Nawẽnnɛ Sıa n boorı se'em na,Nawẽnnɛ Sıa n boorı se'em na n pakɛ ba.

6Nẽrsaala mẽŋa yɛmleego n boorı se'em,sẽm na kũm.La a sãn dɔla Nawẽnnɛ Sıa n boorı se'em na,la bɔ'ɔrı la vɔm,la sũ-mã'asʊm.

7Nẽra sãn dɔla nẽrsaalba mẽŋa n boorı se'em na,la de la be'em la Nawẽnnɛ,se'ere n soe la,nẽrsaala mẽŋa n boorı se'em na ka sakrı Nawẽnnɛ lɔɔ la,la a põn ka tãna wʊn sakɛ ẽ.

8Nẽr-sɛba n dolı nẽrsaalba mẽŋa n boorı se'em na ka tã wʊn paagɛ Nawẽnnɛ yɛm.

9La yãma ka le vɔa wʊ nẽrsaalba mẽŋa n boorı se'em na, yãma vɔa wʊ Nawẽnnɛ Sıa n boorı se'em na, Nawẽnnɛ Sıa n boe la yãma la ĩyã. Nẽr-sɛka woo n ka tarı Krisi Sıa la, a ka de Krisi nẽra.

10La Krisi sãn bɔna la ya,Nawẽnnɛ Sıa la bɔ'ɔrı ya la vɔm,Nawẽnnɛ n botı ya masɛ a zẽ'am na ĩyã.La ya ĩyã wʊn ki mɛ tõon-be'ero ĩyã.

11La Nawẽnnɛ n vo'oge Azezi la,a Sıa la sãn bɔna la ya lɛ,ẽŋa n vo'oge Azezi-krisi n ki la,wʊn botı a Sıa n boe la ya lɛ la,mẽ bɔ ya ĩyã n kiiri la vɔm paalga.

12Bɛla, m sɔbiisi, la de la pẽrgrɛ tı tı vɔa wʊ Nawẽnnɛ Sıa n boorı se'em na, la dagı tı vɔa wʊ tı mẽŋa yɛmleego n boorı se'em na.

13Ya sãn ıta nẽrsaalba mẽŋa n boorı se'em na,ya wʊn ki mɛ.La ya sãn botı Nawẽnnɛ Sıa pãŋa kʊ tõon-sɛba tı nẽrsaala mẽŋa boorı la,ya wʊn vɔa.

14Nẽr-sɛba wuu n dolı sore tı Nawẽnnɛ Sıa pa'alı ba la,de la Nawẽnnɛ kɔma.

15Nawẽnnɛ Sıa la tı a bɔ ya la ka botı ya dɛna yamsı,le zɔta dabeem.A botı ya dɛna la Nawẽnnɛ kɔma,tı a bɔ sore tı ya wi'ira Nawẽnnɛ yetı:«Abba»,n boorı tı la yetı «tı Sɔ».

16Nawẽnnɛ Sıa la mẽŋa tɔgrı la tõma sıa pa'ala yetı tõma de la Nawẽnnɛ kɔma.

17Tõma n de a kɔma la,tı wʊn po to'oge bõn-sõma sɛba tı a bĩŋe tı a bɔ a kɔma la,tı wʊn lagım na Krisi po to'oge bõn-sɛba tı a wʊn to'oge la.Tõma n nãmsrı la Krisi lɛ la,tı mẽ wʊn po lagım na ẽ yẽ nã'asgɔ.

Nã'asgɔ sɛka n boe nẽŋa

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Mam mi mɛ tɪ nãmsgɔ sɛba tɪ tõma tarɪ zĩna wã de la fẽe, ka tã wʊn dɪkɛ makɛ la nã'asgɔ sɛka tɪ tõma wʊn wa yẽ la.

19Bɛla n soe tɪ sɛla wuu tɪ Nawẽnnɛ nãam na gu'ura bɔɔra tɪ ba yẽ Nawẽnnɛ kɔma nã'asgɔ n wʊn puke la tɔtɔ.

20Nawẽnnɛ n nãam bõn-sɛba la wuu lebge la sɛla n ka le tara võorɛ.La dagɪ ba mẽŋa n boorɪ bɛla,la de la Nawẽnnɛ n botɪ ba lebge bɛla,dee botɪ ba ken tara pʊtẽ'erɛ gu'ura

21tɪ Nawẽnnɛ wʊn fãagɛ ba sã'aŋɔ tɪ ba boe a pʊam na mɛ,tɪ ba to'oge ba mẽŋa,lagɪm na Nawẽnnɛ kɔma po yẽ nã'asgɔ.

22Tɪ mi tɪ halɪ wa paam zĩna,bõn-nãanɪsɪ la nãmsrɪ mɛ õosra la toogo,wʊ pɔka n virgri la.

23La,la dagɪ bõn-nãanɪsɪ la mã'a,tõma mẽŋa tɪ Nawẽnnɛ dẽŋɛ bɔ tɪ a Sɪa pa'alɛ tɪ tɪ wʊn yẽ nã'asgɔ la,nãmsrɪ mɛ tɪ sũure pʊam gu'ura wakat-sɛka tɪ Nawẽnnɛ wʊn fãagɛ tɪ ba'asɛ tɪ tɪ dɛna a kɔma.

24Se'ere n soe la,tõma yẽ fãarɛ mɛ,la tõma ken tara la pʊtẽ'erɛ gu'ura.La fʊ sãn yẽ sɛla tɪ fʊ tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura la,fʊ ka le tara pʊtẽ'erɛ gu'ura.Ãne n tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla tɪ a yẽ?

25La tõma n tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla tɪ tõma nãn ka yẽ la,tõma mã'agɛ la tɪ mẽŋa gu'ura ẽ.

26Bɛla mẽ, Nawẽnnɛ Sɪa la sẽnnɪ sõŋra tõma mɛ tɪ tɔrgɔ pʊam. Se'ere n soe la, tõma ka mi tõma n wʊn pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ se'em tɪ la masɛ. La Nawẽnnɛ Sɪa mẽŋa sosrɪ Nawẽnnɛ bɔ'ɔra tõma mɛ, tɔgra yetɔga tɪ nẽra ka tã wʊn tɔgɛ.

27La Nawẽnnɛ n mi nẽrba sũure la,mi sɛla tɪ Sɪa la boorɪ mɛ.Se'ere n soe la,Sɪa la sosrɪ bɔ'ɔra Nawẽnnɛ nẽrba,wʊ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em na.

28Tɪ mi tɪ sɛla woo pʊam, Nawẽnnɛ ɪtɪ sõŋa bɔ'ɔra la nẽr-sɛba n nõŋɛ ẽ, sɛba tɪ a looge ba, masɛ wʊ ẽn looge yɛm se'em na.

29Nẽr-sɛba tɪ Nawẽnnɛ põn dẽŋɛ looge la,a põn dẽŋɛ looge la yɛm tɪ ẽŋa wʊn botɪ ba ãna wʊ a Dayʊa la,tɪ a Dayʊa la wʊn dɛna kẽema a sɔbiisi zozo'e zẽ'am.

30La nẽr-sɛba ĩyã tɪ a põn dẽŋɛ looge yɛm na,a wi ba mɛ.La sɛba tɪ a wi ba la,a botɪ ba masɛ mɛ a zẽ'am.Ẽn botɪ sɛba masɛ a zẽ'am na,a bɔ ba la nã'asgɔ.

Sɛla ka boe n wʊn welge tõma la Nawẽnnɛ nõŋlʊm

31Bɛla tɪ wʊn yetɪ bẽm? Nawẽnnɛ sãn bɔna la tõma, ãne n tã wʊn zɛbɛ la tõma?

32Nawẽnnɛ ka basɛ a mẽŋa Dayʊa la tɪ a põsɛ kũm.A basɛ mɛ tɪ ba kʊ ẽ tõma wuu ĩyã.A wʊn ẽŋɛ la wãne kãn bɔ tõma sɛla wuu la a Dayʊa la?

33Ãne n wʊn tã'agɛ dõrɛ nẽr-sɛba tɪ Nawẽnnɛ looge la?La de la Nawẽnnɛ mẽŋa n botɪ ba masɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Ã̃ne n wʊn di ba sarıya sıbgɛ ba?Nẽra ka boe.Azezi-krisi ki mɛ,dee vo'oge,sẽŋɛ ka zẽa Nawẽnnɛ zʊʊgɔ,sɔsra tõma ĩyã.

35Ã̃ne n wʊn welge tõma la Krisi nõŋlʊm na?Toogo bıı,sũ-sã'aŋɔ bıı,nãmsgɔ bıı,kɔm bıı,nõŋɔ bıı,yel-pakrɛ bıı,bıı kũm n wʊn yãŋɛ welge tõma?Sɛla ka boe.

36La de wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı:«Nawẽnnɛ, fõn doosgo ĩyã tı tõma põsra tı yõorɛ daarɛ woo. Ba ıtı tõma wʊ piisi tı ba tarı sẽnna kɔɔrna.»

37La yel-bãma wuu pʊam, sɛka n nõŋɛ tõma la n bɔ'ɔrı tõma pãŋa tı tõma yãŋra.

38Mam mi sıra sıra,tı sɛla sɛla ka boe n wʊn yãŋɛ welge tõma la Nawẽnnɛ nõŋlʊm.La sãn dɛna kũm,bıı vɔm,bıı malɛkadõma,bıı pãnsı dõma,bıı ke'eŋo dõma,bıı sɛla n boe lɛɛlɛ wã,bıı sɛla n sẽm,

39bıı bõn-sɛba n tarı pãŋa saazuum,bıı sɛla n tarı pãŋa tẽŋa,bõn-nãanıŋa baa ayıla ka tã wʊn welge tõma la Nawẽnnɛ nõŋlʊm tı a nõŋɛ tõma tı Zuudãana Azezi-krisi ĩyã la.

Rom 9

Nẽr-sɛba tı Nawẽnnɛ looge

1Mam yetı la sıra, mam de la Krisi nẽra, mam ka parnı. Nawẽnnɛ Sıa n botı mam mina m sũure pʊam tı mam n yetı m yele se'em na, de la sıra.

2Mam tarı la sũ-sã'aŋɔ zozo'e,la sũ-dõoma daarɛ woo m buuri la ĩyã.

3La sãn tã nı tı Nawẽnnɛ kã be'em bɔ mam,tı mam welge la Krisi,tı la sõŋɛ mam sɔbiisi la n de mam buuri la,mam boorı mɛ.

4Ba de la lsrayɛlı dõma,la de la Nawẽnnɛ n looge ba,botı ba lebge a kɔma,bɔ ba nã'asgɔ,bĩŋe nõa la ba lɛ,bɔ ba lɔɔ,la sore tı ba nã'asra ẽ,dee yele ba ẽŋa n wʊn ẽŋɛ bõn-sɛba bɔ ba.

5Ba buuri la ze'ele la tı sɔ-yaaba Abraham,la a yıısı la pʊam.La Krisi n lebge nẽrsaala la,de la bãma buuri nẽra.Ẽŋa n de Nawẽnnɛ n gãnnı sɛla woo la n soe pẽka wakatɛ n ka tarı ba'asgɔ.Amina.

6Mam n yele se'em na, la ka boorı tı la yetı Nawẽnnɛ ka ẽŋɛ ẽn yetı a ẽŋɛ se'em na. La, la dagı sɛba wuu n de lsrayɛlı buuri la n de lsrayɛlı dõma mẽŋa mẽŋa Nawẽnnɛ zẽ'am.

7La dagı Abraham yıısı la wuu n de a kɔma mẽŋa mẽŋa.Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ yele Abraham yetı:«La de la A'izakı kɔma buuri n wʊn dɛna fʊ yıısı tı mam bĩŋe nõorɛ tı m bɔ fʊ la.»

8La boorı tı la yetı,la dagı kɔm-sɛba tı Abraham dɔgɛ la wuu n de Nawẽnnɛ kɔma.La de la kɔm-sɛba n dɔgɛ tı la doose wʊ Nawẽnnɛ n bĩŋe a nõorɛ se'em na,n de Abraham yıısı mẽŋa mẽŋa,bãma n de Nawẽnnɛ kɔma.

9Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ la wãna yetı:«Wakat-ẽna sãn wa paagɛ,mam wʊn leme wa'am,la Asaara wʊn tara dayʊa.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10La dagı bɛla mã'a, tõma yaaba A'izakı pɔga Arabɛka yʊʊn dɔgɛ la dayɔɔsı bayi, tı ba dɛna lıba.

11-12Wakat-sɛka tı a yʊʊn nãn ka dɔgɛ ba la,ba nãn ka ẽŋɛ sɛla n de sõŋa bıı be'em,tı Nawẽnnɛ yʊʊn yele yetı:«Kẽema la n wʊn lebge a yıbga la tõntõnna,tõnna bɔ'ɔra ẽ.» La a yele bɛla tı ẽn looge yɛm se'em na n sẽŋɛ nẽŋa.Nawẽnnɛ n looge nẽr-sɛka la,la dagı a tõoma ĩyã,la de la Nawẽnnɛ n looge yɛm wi ẽ.

13La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı:«Mam nõŋɛ la Azakɔbı,dee basɛ A'eso.»

14Bɛla, tı wʊn yetı bo? Tı wʊn yetı Nawẽnnɛ n ıtı se'em na ka masɛ bıı? Ayɛı, la dagı bɛla.

15Nawẽnnɛ yʊʊn yele Amoyisi yetı:«Mam wʊn zoe la nẽr-sɛba tı mam boorı la ninbãalga. La mam wʊn tara la nẽr-sɛka tı mam boorı la zĩile.»

16Bɛla, la dagı nẽrsaala n boorı se'em, bıı ẽn mõrgrı se'em, la de la Nawẽnnɛ n zotı ninbãalga.

17La Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam la gʊlsɛ tı Nawẽnnɛ yele naba Afaarõ yetı:«Mam n bɔ fʊ na'am tı m dıkɛ fʊ pa'alɛ m pãŋa,tı m yʊ'ʊrɛ wʊn yese dũnia wuu.»

18Bɛla,Nawẽnnɛ zotı la nẽr-sɛba tı a boorı la ninbãalga,la ẽn boorı tı sɛka sũure kɛ'ɛm na,a botı a sũure kɛ'ɛm mɛ.

19Dase'ere fʊ wʊn soke mam yetı: «La sãn dɛna bɛla, bẽm tı Nawẽnnɛ zɛrgra nẽrba tı ba ka ẽŋɛ sõŋa? Ãne n tã wʊn zagsɛ Nawẽnnɛ n boorı se'em na?»

20Nẽrsaala,fõn de la ãne wẽ'era nõke'ene la Nawẽnnɛ?Yɔgrɔ lɔkɔ wʊn soke yagba n yagbɛ ẽ na yetı:«Bẽm tı fʊ yagbɛ mam wãna?»

21Yagba la tã wʊn ẽŋɛ ẽŋa n boorı se'em la yɔgrɔ la mɛ.A tã wʊn dıkɛ yɔgrɔ bʊyıla mɛ,dıkɛ ba pʊsʊka yagbɛ lɔkɔ n tarı yõorɔ dɛna tʊʊlʊm bõnɔ,dee dıkɛ pʊsʊka yagbɛ lɔkɔ n dagı tʊʊlʊm bõnɔ.

22La de la bɛla tı Nawẽnnɛ ẽŋɛ. Nawẽnnɛ boorı tı a pa'alɛ la a sũ-isgre, dee botı nẽrba wuu bãŋɛ a pãŋa. La a yõkɛ a mẽŋa mɛ, mã'agɛ a sũure la sɛba n masɛ tı a sũ-isgre sige ba zuto, dee nara tı a sã'am ba la.

23La a ken bɔɔra tı a pa'alɛ la a nã'asgɔ n zo'oge se'em nẽr-sɛba tı a zotı ba ninbãalga la zẽ'am.Bãma de la sɛba tı a põn mãasʊm tı ba po yẽ a nã'asgɔ.

24La de la tõma sɛba tı a looge la,la dagı Zifdõma la mã'a,la po dɛna la sɛba n dagı Zifdõma la.

25La de wʊ A'oze gõŋɔ la pʊam tı la põn gʊlsɛ tı Nawẽnnɛ yetı:«Nẽr-sɛba n yʊʊn dagı mam nẽrba la, mam wʊn wi ba tı ba dɛna mam nẽrba. La buuri sɛka tı mam yʊʊn ka nõŋɛ ba la, mam wʊn yetı mam nõŋɛ ba mɛ.

26La zẽ'e-sɛka tı ba yʊʊn yetı ba tı ba dagı mam nẽrba la, zẽ'e-ẽŋa ba wʊn wi'ira ba tı mam n de Nawẽnnɛ n vɔa la kɔma.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27La Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa A'ezayi yʊʊn tɔgɛ lsrayɛlı dõma yelle yetı: «Baa lsrayɛlı dõma sõorɛ sãn zo'oge wʊ tẽntõnbĩ'isgo n boe ko-kãtɛ nõorʊm na, ba nẽrba fẽfẽe mã'a n wʊn yẽ fãarɛ.

28Se'ere n soe la, Zuudãana Nawẽnnɛ n yele se'em na, a wʊn ẽŋɛ a wuu mɛ tɔtɔ tẽŋa zuo.»

29La ken dɛna wʊ A'ezayi n yʊʊn põn yele se'em yetı: «Zuudãana Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana la yʊʊn sãn ka deege nı yıısı fẽe bɔ tõma, tõma wʊn lebge nı wʊ Sodom dõma, dee ãna wʊ Gomõorı dõma.»

Nẽr-sɛba n bɔ Azezi sıra n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am

30Bɛla, tı wʊn yetı bo? Bu-zãŋsı n daan ka eerı tı ba dɛna nẽrba n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am na, Nawẽnnɛ botı ba dɛna la nẽrba n masɛ a zẽ'am, ban bɔ ẽ sıra la ĩyã.

31Dee tı lsrayɛlı dõma n daan eerı tı lɔɔ la botı ba dɛna nẽrba n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am na,ka yãŋɛ ẽŋɛ lɔɔ la n yele se'em na.

32Bẽm ĩyã?Ba ka eerı tı ba masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am bɔ sıra ĩyã,ba tẽ'esɛ tı bãma tõoma mã'a ĩyã tı bãma wʊn masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.Ba wẽ ba nãma la kugre tı nẽrba wẽ'erı nãma luta,

33wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı:«Bısɛ ya! Mam bĩŋri la kugre n wẽ'erı nãma Siyõ, a de la kugre n botı nẽrba wẽ'era nãma luta. La nẽr-sɛka n bɔ ẽ sıra, yãnnɛ kãn di ẽ.»

Rom 10

Israyɛlı dõma ka bɔ kõ-yẽlga la sıra

1M sɔbiisi, mam n boorı se'em na m sũure wuu, dee sɔsra Nawẽnnɛ se'em de la mam buuri la yẽ fãarɛ.

2Mam yetı mɛ tı ba wısgɛ ba mẽŋa mɛ la Nawẽnnɛ sore doosgo,la ba ka mi la so-sɛka tı ba wʊn doose.

3Ba ka mi Nawẽnnɛ n ıtı se'em botı nẽrba masra a zẽ'am,dee bɔɔra tı ba ẽŋɛ sɔa ba mẽŋa masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.Bɛla,ba ka sakɛ Nawẽnnɛ n ıtı se'em botı nẽrba masra a zẽ'am na.

4Krisi n de lɔɔ la kʊkı'ı,tı nẽr-sɛka woo n bɔ ẽ sıra wʊn masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.

5Amoyisi yʊʊn gʊlsɛ tɔgɛ nẽra n wʊn ẽŋɛ se'em tı lɔɔ la botı a masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am yelle, yetı: «Nẽr-sɛka n sakɛ lɔɔ la n yetı se'em na, wʊn vɔa, ẽn sakɛ lɔɔ la ĩyã.»

6La sãn dɛna nẽra n wʊn bɔ Nawẽnnɛ sıra tı a botı a masɛ a zẽ'am na yelle,la gʊlsɛ yetı:«Da tẽ'esɛ fʊ sũure pʊam yetı,ãne n wʊn zom Nawẽnnɛ yire?» La boorı tı la yetı,ãne n wʊn zom Nawẽnnɛ yire botı Krisi sige.

7«Dee da yetı,ãne n wʊn sige kı'ın-tẽŋa?» La boorı tı la yetı,ãne n wʊn sige botı Krisi vo'oge.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Bɛla,la ken gʋlsɛ yetɪ bẽm?La yetɪ:«Nawẽnnɛ yetɔga la lɛm fʋ mɛ,a boe la fʋ nõorʋm,la fʋ sũurum.» La de la yetɔg-ẽŋa n bɛla tɪ tõma mõolɪ yɛta nẽrba tɪ ba bɔ sɪra.

9Fʋ sãn tɔgɛ la fʋ nõorɛ nẽrba zẽ'am tɪ Azezi de la Zuudãana,la fʋ sãn bɔ sɪra fʋ sũurum tɪ Nawẽnnɛ vo'oge ẽ mɛ,fʋ wʋn yẽ fãarɛ.

10La de la sũure pʋam tɪ nẽra bɔ'ɔrɪ Azezi sɪra,tɪ Nawẽnnɛ botɪ a masɛ a zẽ'am,nẽra tɔgrɪ la a nõorɛ yetɔga yẽta fãarɛ.

11La gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetɪ:«Nẽr-sɛka woo n bɔ ẽ sɪra,yãnnɛ kãn di ẽ.»

12Bɛla,welgre ka boe Zifdõma,la bu-zãŋsɪ tẽŋasʋka.Ba lagɪm tara la Zuudãana ayɪla n ɪtɪ bõn-sõma bɔ'ɔra nẽr-sɛba wuu n sosrɪ ẽ na.

13Se'ere n soe la,la gʋlsɛ yetɪ:«Nẽr-sɛka woo n sosrɪ Zuudãana sõŋrɛ,a wʋn yẽ fãarɛ.»

14La ba wʋn ẽŋɛ la wãne sose ẽ sõŋrɛ, ba sãn ka bɔ ẽ sɪra? La ba wʋn ẽŋɛ la wãne bɔ ẽ sɪra, ba sãn ka wõm a kõ-yẽlga la? La ba wʋn ẽŋɛ la wãne wõm kõ-yẽlga la, tɪ nẽra sãn ka mõolɛ?

15La kõ-yẽlga la wʋn ẽŋɛ la wãne mõolɛ,Nawẽnnɛ sãn ka tõm nẽrba?Wʋ Nawẽnnɛ gõŋɔ n yele se'em na:«La de la sũ-yẽlga,fʋ sãn yẽ nẽr-sɛba n tarɪ kõ-yẽlga sẽna la.»

16La,la dagɪ nẽrba wuu n sakɛ kõ-yẽlga la.Bɛla tɪ A'ezayi gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetɪ:«Zuudãana,ãne n bɔ kõ-yẽlga la tɪ tõma mõolɛ la sɪra?»

17Bɛla,la de la kõ-yẽlga la selsgo n sẽm na bɔ sɪra,la kõ-yẽlga la de la Azezi-krisi yelle tɪ ba tɔgrɪ.

18Bɛla, mam sokrɪ ya yetɪ, yãma tẽ'esɛ tɪ ba ka wõm kõ-yẽlga la mɛ bɪɪ? Ba wõm mɛ. La de wʋ Nawẽnnɛ gõŋɔ n yele se'em na: «Ba kõa la paagɛ tẽŋa wã wuu mɛ, ba yetɔga la saagɛ dũnia tɛka wuu mɛ.»

19Mam wʋn ken soke ya yetɪ, yãma tẽ'esɛ tɪ lsrayɛlɪ dõma ka wõm a võorɛ mɛ bɪɪ? Ba wõm mɛ. Amoyisi n yʋʋn de pɔspɔsɪ dãana n yele tɪ Nawẽnnɛ yetɪ: «Mam wʋn botɪ ya tara sũure la so'olʋm nẽrba n dagɪ mam nẽrba, mam wʋn botɪ ya sũure isge la so'olʋm sɛka n ka mi sɛla võorɛ.»

20La A'ezayi yẽ bʋraanɛ mɛ yele tɪ Nawẽnnɛ yetɪ: «Nẽr-sɛba n daan ka eerɪ mam na, ba yẽ mam mɛ, mam puke m mẽŋa mɛ pa'alɛ nẽr-sɛba n daan ka sokrɪ mam yelle la.»

21Dee yele lsrayɛlɪ dõma yelle yetɪ: «Mam tẽegɛ m nu'usi mɛ daarɛ la wuu teese nẽrba n sɪ'ɪsrɪ, dee ka sakra.»

Rom 11

Nawẽnnɛ ka zagsɛ lsrayɛlɪ dõma

1Bɛla mam sokrɪ mɛ, Nawẽnnɛ zagsɛ a nẽrba la mɛ bɪɪ? Ayɛɪ, la dagɪ bɛla, mam mẽ de la lsrayɛlɪ nẽra, mam de la Abraham yɪɪŋa, Abẽnzamẽ buuri.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Nawẽnnɛ ka zagsɛ a nẽrba la tɪ a põn dẽŋɛ looge la.Ya mi Nawẽnnɛ gõŋɔ la pʊam zẽ'e-sɛka tɪ A'eli yʊʊn yõnnɪ la Nawẽnnɛ lsrayɛlɪ dõma yelle,yetɪ:

3«Zuudãana,ba kʊ fʊ nõtɔ'ɔsrɪba la mɛ,ba sirge fʊ kãabgɔ zẽ'esɪ la mɛ.Mam m yɪla mã'a n weege,tɪ ba bɔɔra tɪ ba mẽ kʊ mam.»

4La Nawẽnnɛ yʊʊn lerge ẽ yetɪ bẽm?A lerge ẽ yetɪ:«Mam botɪ nẽrba tʊsa ayopɔɪ n weege dɛna mam nẽrba,bãma ka ka dũma Baalɪ n de bagrɛ la nẽŋam.»

5Bɛla mẽ,lɛɛlɛ wã,nẽrba boe mɛ fẽe,tɪ Nawẽnnɛ looge ba a yel-sõnnɛ ĩyã.

6La de la a yel-sõnnɛ ĩyã tɪ a looge ba,la dagɪ ba tõoma ĩyã.Nawẽnnɛ loore la sãn de nɪ na nẽrba tõoma ĩyã,a yel-sõnnɛ na ka le dɛna yel-sõnnɛ.

7Bɛla, bẽm ẽŋɛ? lsrayɛlɪ nẽrba ka yẽ bãma n eerɪ sɛla la. La de la sɛba tɪ Nawẽnnɛ looge fẽe ba pʊam na mã'a n yẽ. La nẽrba basɛba la lebge la nẽrba n ka wõnnɪ sɛla võorɛ.

8La ẽŋɛ wʊ Nawẽnnɛ gõŋɔ n yele se'em yetɪ:«Halɪ wa paam zĩna, Nawẽnnɛ n bʊrsɛ ba yɛm tɪ ba ka wõnna sɛla võorɛ, botɪ ba nini ka yẽta, tɪ ba tʊba ka wõnna.»

9Adavidi mẽ yele Nawẽnnɛ yetɪ: «Botɪ ba dia la dɛna bẽrgɔ bɔ ba, yõkɛ ba, tɪ ba wẽ nãma lui yẽ nãmsgɔ n de ba yɔɔrɔ.

10Botɪ ba nini ãna lim, tɪ ba da yẽta, botɪ ba nãmsra wakatɛ wuu wʊ nẽra n tʊ zeero gõ'osra.»

11Bɛla mam sokrɪ ya yetɪ: lsrayɛlɪ dõma n wẽ nãma lui la, la ba'asɛ mɛ bɪɪ? Ayɛɪ, la dagɪ bɛla. La ban tuuge la ĩyã, tɪ bu-zãŋsɪ tã'agɛ yẽ fãarɛ. Nawẽnnɛ ẽŋɛ bɛla tɪ la botɪ lsrayɛlɪ dõma n ɪta sũure.

12lsrayɛlɪ dõma tuure la n tarɪ yõorɔ bɔ dũnia,botɪ bu-zãŋsɪ tara Nawẽnnɛ bõntarsõm na.Ba sãn yẽ fãarɛ ba zõnzõnnɔ,la wʊn tara yõorɔ zo'oge gãnna.

Bu-zãŋsɪ, la Zifdõma fãarɛ yelle

13Mam yãŋa yetɪ m tɔgɛ la yãma sɛba n de bu-zãŋsɪ la: Mam n de Krisi Tõntõnna tõnna bɔ'ɔra yãma n de bu-zãŋsɪ la, mam pẽgrɪ m tõonɛ na mɛ.

14Mam ɪtɪ bɛla tɪ m botɪ m buuri la n ɪta sũure,tɪ la botɪ ba nẽrba basɛba yẽ fãarɛ.

15Nawẽnnɛ n daan basɛ ba kẽnkɛrŋa la,a botɪ dũnia nẽrba wuu n naagɛ la ẽŋa.La Nawẽnnɛ n wʊn wa le to'oge ba la,la wʊn ãna la wãne?La wʊn ãna wʊ nẽra n ki dee vo'oge.

16Fʊ sãn dɪkɛ pɔspɔsɪ borborɪ la bɔ Nawẽnnɛ, borbor-sɛba n weege la wuu mẽ de la a bõnɔ. Tɪa yẽga sãn dɛna Nawẽnnɛ bõnɔ, tɪa la wila mẽ de la a bõnɔ.

17lsrayɛlɪ dõma la ãn wʊ Oliivi tɪa tɪ ba sele,tɪ ba kʊ'ʊsɛ a wila basɛ.La fõn de bu-zãŋka la ãn wʊ Oliivi tɪa n boe weem wille tɪ ba kʊ'ʊgɛ,dɪkɛ toŋe la tɪa tɪ ba sele la wila.Fõn ãn wʊ wille la n to'orɪ sõŋrɛ tɪa tɪ ba sele la yẽga zẽ'am na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Bɛla,da pɔ'ɔra wila tɪ ba kʊ'ʊsɛ basɛ la.Da wẽ'era yõ'ogɔ,tɪ la dagɪ fõn tarɪ yẽga la,yẽga la n tarɪ fõn.

19Tã tɪ fʊ wʊn yele yetɪ: «Nawẽnnɛ kʊ'ʊsɛ wila la basɛ, tɪ a dɪkɛ la mam toŋe.»

20La de la sɪra,la de la ban ka bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã tɪ a kʊ'ʊsɛ ba basɛ.La fõn bɔ ẽ sɪra la ĩyã tɪ fʊ toŋe mĩ.Bɛla,da ɪta tɪta'alʊm,zɔta dabeem.

21Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ n ka basɛ tɪa mẽŋa wila la,bãŋɛ tɪ a ken kãn basɛ fõn mẽ,fʊ sãn ka bɔ ẽ sɪra.

22Bɪsɛ Nawẽnnɛ n ɪtɪ sõŋa se'em,dee tɔɪ se'em.A tɔɪ mɛ la sɛba n ka sakrɪ ẽ na,dee ɪta fʊ sõŋa,fʊ sãn ken bɔna a sõŋa la pʊam.Sãn dagna bɛla,a mẽ wʊn kʊ'ʊgɛ fʊ basɛ mɛ.

23La Zifdõma la sãn basɛ ba sɪ'ɪsgɔ la,dee bɔ Nawẽnnɛ sɪra,Nawẽnnɛ wʊn dɪkɛ ba mɛ lebe toŋe la tɪa la.Nawẽnnɛ tarɪ pãŋa mɛ wʊn dɪkɛ ba lebe toŋe.

24Fõn ãn wʊ Oliivi tɪa n boe weem wille,tɪ Nawẽnnɛ kʊ'ʊgɛ toŋe Oliivi tɪa tɪ ba sele n dagɪ fʊ zẽ'am.La bãma n de tɪa tɪ ba sele la mẽŋa wila la,la de la nãana tɪ Nawẽnnɛ dɪkɛ ba lebe toŋe la ba mẽŋa tɪa la lɛ.

25M sɔbiisi, mam boorɪ mɛ tɪ ya bãŋɛ yelle n sʊgɛ la, tɪ ya da bɪsɛ ya mẽŋa tɪ yãma de la yɛm dõma: lsrayɛlɪ nẽrba basɛba n kɛ'ɛm ba sũure ka bɔ sɪra la, la wʊn yuuge mɛ halɪ tarɪ ka paagɛ wakat-sɛka tɪ bu-zãŋsɪ wuu tɪ Nawẽnnɛ looge wʊn yẽ fãarɛ.

26Bɛla tɪ lsrayɛlɪ buuri wuu wʊn yẽ fãarɛ,wʊ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam la gʊlsɛ tɪ Nawẽnnɛ yetɪ:«Fãagra la wʊn ze'ele la Siyõ wa'am. A wʊn botɪ Azakɔbɪ yɪsɪ da le sɪ'ɪsra.

27Mam nõorɛ n bɛla tɪ mam wʊn bĩŋe la ba, wakat-sɛka tɪ mam wʊn yese ba tõon-be'ero basɛ la.»

28Bãma n zagsɛ kõ-yẽlga la, ba lebge la Nawẽnnɛ bɛ'ɛba, tɪ la dɛna yãma sõŋrɛ. La, la sãn dɛna Nawẽnnɛ n looge ba la, ba de la nẽr-sɛba tɪ Nawẽnnɛ nõŋɛ ba, ba yaabdõma ĩyã.

29Nawẽnnɛ ka teerɪ pʊtẽ'erɛ la nẽr-sɛba tɪ a looge,ẽŋɛ yel-sõnnɛ bɔ ba la.

30Kʊrʊm,yãma bu-zãŋsɪ la zagsɛ Nawẽnnɛ mɛ,la lɛɛlɛ wã,a zoe yãma ninbãalga mɛ,lsrayɛlɪ dõma n zagsɛ ẽ na ĩyã.

31Bɛla,bãma n zagsɛ Nawẽnnɛ lɛɛlɛ wã,tɪ a zoe yãma ninbãalga la,la de la tɪ a mẽ wʊn zoe ba ninbãalga.

32Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ basɛ nẽrba wuu tɪ ba sɪ'ɪsɛ ẽ,tɪ a lagɪm zoe la ba wuu ninbãalga.

33Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ, la a yɛm, la a bãŋrɛ la zo'oge mɛ. Nẽra ka tã wʊn bãŋɛ a pʊtẽ'erɛ. La nẽra ka tã wʊn bãŋɛ a sorɔɔrɔ tɪ a dolɪ la võorɛ.

34La de wʊ Nawẽnnɛ gõŋɔ n gʊlsɛ yetɪ: «Ãne n mi Zuudãana pʊtẽ'erɛ? Bɪ ãne n tã wʊn kã'an ẽ?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Bıı ãne n bɔ ẽ sɛla, dee tı a wa lebse ẽ?»

36Sɛla woo ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am.

Ẽŋa ĩyã tı sɛla woo bɔna, dee dɛna a bõnɔ.

Ẽŋa n soe nã'asgɔ wakatɛ wuu. Amina.

Rom 12

Nawẽnnɛ nẽrba vɔm paalga

1M sɔbiisi, Nawẽnnɛ n zoe tõma ninbãalga bɛla la, mam kã'anı ya tı ya dıkɛ ya mẽŋa bɔ ẽ tı la ãna wʊ kãabgɔ n vɔı, tı ya welge to'ore dɛna a nẽrba n paarı a yɛm. Bɛla n de pʊ'ʊsgɔ sore n masɛ bɔ Nawẽnnɛ.

2Da ãna-ya wʊ dũnia wã dõma n ãn se'em na.Basɛ-ya tı ya yɛm like dɛna paalga,tı ya teege,tã'agɛ bãŋɛ Nawẽnnɛ n boorı se'em:Sɛla n ãn sõŋa,sɛla n paarı a yɛm,sɛla n masɛ sõŋa sõŋa.

3Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ tı a ẽŋɛ bɔ mam na ĩyã, mam yetı ya wuu mɛ, tı ya da tẽ'esɛ tẽ'esgɔ n gãnnı ya mẽŋa. La tara ya tẽ'esgɔ n masɛ, tı la doose wʊ Nawẽnnɛ bɔ'a tı a bɔ ya nẽra woo, yãma n bɔ ẽ sıra la.

4Tõma ĩyã de la ayıla,dee tara zẽ'esı zozo'e,tı zẽ'a woo tõoma dɛna to'oto'ore.

5Bɛla mẽ,baa la tõma n zo'oge la,tõma lebge la ĩyã ayıla,tõma n lagım na Krisi dɛna ayıla la.La tõma lagım na taaba ãna wʊ ĩyã ayıla zẽ'esı to'oto'ore la.

6Tı to'oge la bɔ'a to'oto'ore,masɛ wʊ Nawẽnnɛ n ẽŋɛ tı yel-sõnnɛ bɔ nẽra woo se'em na.Bɛla,sɛka n tarı bɔ'a n de a tɔ'ɔsra Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba,a tɔ'ɔsra tɔgra tı la masɛ wʊ bɔ sıra n de se'em na.

7Nẽr-sɛka bɔ'a n de sõŋrɛ tõonɛ,a sõŋra.Nẽr-sɛka bɔ'a n de a zãsna nẽrba,a zãsna.

8Nẽr-sɛka bɔ'a n de a kã'ana nẽrba,a kã'ana.La sɛka bɔ'a n de a bɔ'ɔra,a bɔ'ɔra la a sũure wuu.La sɛka bɔ'a n de a dɛna nẽŋadãana,a wısgɛ a mẽŋa tõnna sõŋa.Tı nẽr-sɛka bɔ'a n de a zɔta nẽrba ninbãalga,a ıta la sũ-yẽlga.

9Basɛ-ya tı ya nõŋlʊm dɛna sıra nõŋlʊm, sise-ya be'em, la ya gʊrɛ sɛla n ãn sõŋa.

10Nõŋɛ-ya taaba sɔbiisi nõŋlʊm.La ya nanna taaba,tẽ'esra taaba yelle.

11Wısgɛ-ya ya mẽŋa,da zɔta-ya zẽyãgrɛ.Tõnna-ya Nawẽnnɛ tõoma la ya sũure wuu.

12lta-ya sũ-yẽlga yãma n tarı pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla la ĩyã.Mã'agɛ-ya ya sũure toogo pʊam,mõrgɛ-ya sẽŋɛ nẽŋa la Nawẽnnɛ pʊ'ʊsgɔ wakatɛ wuu.

13Sõŋɛ-ya Nawẽnnɛ nẽr-sɛba n boorı sõŋrɛ la,la ya ıta sãama sãanɔ.

14Pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ bɔ'ɔra sɛba n nãmsrı ya la. Pʊ'ʊsra-ya tı Nawẽnnɛ ẽŋɛ yel-sõnnɛ bɔ ba, la ya da kã'ara kã'a-be'ero bɔ'ɔra ba.

15lta-ya sũ-yẽlga la nẽr-sɛba n tarı sũ-yẽlga la.La ya kɛlla la sɛba n kellı.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Tara-ya pʊtẽ'erɛ ayıla la taaba.Da dɛna-ya pa'al-m-mẽŋa dõma,sakra-ya lagna la tarımdõma.Da bısra ya mẽŋa tı yãma de la yɛm dõma.

17Da lebse nẽra be'em, be'em ĩyã. Nargɛ-ya pãŋa ıta sɛla n ãn sõŋa nẽrba wuu zẽ'am.

18La sãn dɛna la yãma,ya sãn tãna,ya botı sũ-mã'asʊm bɔna yãma la nẽrba wuu tẽŋasʊka.

19M sɔbi-nõŋrısı,da lebse-ya lerge be'em ya mẽŋa.Basɛ-ya tı Nawẽnnɛ sũure isge.Tı la gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tı Nawẽnnɛ yetı:«Mam n de m lebse be'em, la de la mam n wʊn yɔ.»

20La ken gʊlsɛ yetı: «Fʊ bɛ kɔm sãn dõnna, bɔ ẽ dia tı a di, koyũuro sãn tarı ẽ, bɔ ẽ ko'om tı a yũ. Fʊ sãn ẽŋɛ bɛla, la ãn wʊ bugsãana tı fʊ dıkɛ dɔglɛ a zuugo la.»

21Da basɛ tı be'em yãŋɛ fɔ, ẽŋɛ sõŋa yãŋɛ be'em.

Rom 13

Tı sakra tẽŋa la sɔ'ɔnıba

1Nẽra woo sakɛ tẽŋa la sɔ'ɔnıba n soe ke'eŋo la. Se'ere n soe la, nẽra ka tarı nõorɛ tı la ka ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am. La de la Nawẽnnɛ n bɔ tẽŋa la sɔ'ɔnıba ke'eŋo.

2Bɛla,nẽr-sɛka sãn sı'ısɛ tẽŋa la sɔ'ɔnıba nõorɛ,a sı'ısɛ la Nawẽnnɛ n boorı tı la dɛna se'em na.Nẽr-sɛba wuu n sı'ısrı la,eerı la sıbgrɛ bɔ'ɔra ba mẽŋa.

3Nẽr-sɛba n ıtı sõŋa la ka zotı dabeem la sɛba n bısrı tẽŋa la,la de la nẽr-sɛba n ıtı be'em na n zotı dabeem.Fõn boorı tı fʊ da zɔta nẽr-sɛba n soe ke'eŋo la mɛ bıı?lta sõŋa tı ba pẽgɛ fɔ.

4Se'ere n soe la,sɛka n soe ke'eŋo la tõnnı la Nawẽnnɛ tõoma fʊ sõŋrɛ ĩyã.La fʊ sãn ẽŋɛ be'em,zoe a dabeem,tı la dagı zãŋa tı a tara ke'eŋo wʊn sıbgɛ.A tõnnı la Nawẽnnɛ tõonɛ sıbgra nẽr-sɛka n ẽŋɛ be'em pa'ala Nawẽnnɛ sũ-isgre.

5Bɛla ĩyã tı la nara tı nẽrba sakra nõorɛ,la dagı ban wʊn sıbgɛ ya la mã'a ĩyã,la de la yan mi ya sũure pʊam tı la ãn sõŋa la ĩyã.

6La ken dɛna la bõn-ẽŋa ĩyã tı ya yɔɔra lampo.Sɛba n to'osrı lampo la,la de la Nawẽnnɛ n bɔ ba tõon-ẽŋa tı ba tõnna sõŋa.

7Bɔ-ya nẽra woo sɛla n de ya bɔ ẽ.Yɔ-ya lampo bɔ sɛka n de a to'oge lampo,yɔ-ya sɛla woo n de ya yɔ bɔ sɛka n de a to'oge.Zɔta-ya sɛka n de ya zɔta,la ya nã'asra sɛka n de ya nã'asra.

Tı nõŋɛ taaba dee vɔa la pʊpeelem

8Da tara-ya nẽra sãnnɛ. Sãnnɛ sɛka tı ya wʊn tara de la ya nõŋɛ taaba. Nẽr-sɛka woo n nõŋɛ a tadãana sakɛ Nawẽnnɛ lɔɔ la wuu mɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Nawẽnnɛ yetɪ:«Da ɪta yalsɪ,da kʊ nẽra,da zũura,da ɪta sũure la nẽra bõnɔ.» Nawẽnnɛ nõa bãna,la basɛba la wuu lagsɛ taaba la yetɔg-ẽna ayɪla pʊam n yetɪ:«Nõŋɛ fʊ tadãana wʊ fʊ mẽŋa la.»

10Nõŋlʊm basɛ mɛ tɪ nẽra ka ɪta a tadãana be'em.Bɛla,nẽra n nõŋɛ a taaba sakɛ la lɔɔ la wuu.

11Ẽŋɛ-ya bɛla, yãma n mi wakat-sɛka tɪ tɪ boe wã la ĩyã, wakatɛ paagɛ mɛ dɛna ya nẽegɛ dee basɛ gẽem. Fãarɛ la lɛm tõma mɛ lɛɛlɛ wã gãnna wakat-sɛka tɪ tõma daan pɔsɛ bɔ Azezi-krisi sɪra la.

12Tẽŋa sʊtʊm mɛ tɪ beere deege wiire.Bɛla,basɛ-ya lika tõoma,dee dɪkɛ Nawẽnnɛ zɛbrɛ lɔgrɔ tõnna peelem tõoma.

13Basɛ-ya tɪ tɪ tõnna la pʊpeelem wʊ nẽrba n sẽnnɪ wʊntɛɛŋa.Tɪ basɛ-ya pʊyã'an-yooro,la dãam buka,la tũulgo,la yalsɪ,la zɛbrɛ,dee da ɪta sũure la taaba.

14Ɪta-ya tɪ Zuudãana Azezi-krisi n ẽŋɛ se'em na,da basɛ-ya tɪ nẽrsaala n boorɪ se'em yelle pakɛ ya,tɪ ya bɔɔra tɪ ya ɪta yãma mẽŋa yɛmleego n boorɪ se'em.

Rom 14

Sɛba n tarɪ pãŋa, la sɛba n ka tarɪ pãŋa Nawẽnnɛ doosgo pʊam

1To'oge-ya nẽr-sɛka n ka tarɪ pãŋa Nawẽnnɛ doosgo pʊam na sõŋa, la ya da wẽ'era nõke'ene la ẽ lɛ a tẽ'esgɔ pʊam.

2Nẽr-sɛka tẽ'esɛ mɛ tɪ ẽŋa tã wʊn di sɛla woo mɛ,tɪ sɛka pãŋa n pɔ'ɔrɪ la dita bõnkɔɔla la zẽerɔ mã'a.

3Bɛla,sɛka n diti sɛla woo la,da pɔ'ɔra nẽr-sɛka n ka diti sɛla woo la.La sɛka n ka dita sɛla woo la,da zɛrgɛ sɛka n diti sɛla woo la,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ to'oge ẽ mɛ.

4Fõn de la ãne zɛrgra nẽra ayẽma tõntõnna?A sãn zɛ saazuo,bɪɪ a sãn lui mɛ,bɛla pakɛ la a zuudãana.La a wʊn zɛ la saazuo,se'ere n soe la,Zuudãana la tarɪ pãŋa mɛ wʊn botɪ a zɛ kãŋkãŋɛ.

5Nẽr-sɛka tẽ'esrɪ mɛ tɪ dabsa basɛba ãn sõŋa gãnna dabsa basɛba mɛ. Tɪ ayẽma yetɪ ba wuu de la ayɪla. Dẽnɪ tɪ nẽra woo bãŋɛ tɪ ẽŋa n tẽ'esrɪ se'em na masɛ mɛ.

6Nẽr-sɛka n tẽ'esrɪ dabsa n ãn sõŋa yelle la,ɪtɪ bɛla nã'asra la Zuudãana.La nẽr-sɛka n diti sɛla woo la,mẽ bɔ'ɔrɪ la Zuudãana nã'asgɔ,ẽn pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ dia la ĩyã la.La sɛka n ka diti dia basɛba la,ɪtɪ bɛla mẽ bɔ'ɔra la Zuudãana nã'asgɔ,ẽŋa mẽ pʊ'ʊsrɪ la Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ.

7La de se'em na,tõma nẽr-sɛka ka vɔa a mẽŋa ĩyã,la nẽr-sɛka ka kiiri a mẽŋa ĩyã.

8Tõma sãn vɔa,tɪ vɔa la Zuudãana ĩyã.La tɪ sãn ki,tɪ ki la Zuudãana ĩyã.Bɛla,tɪ sãn vɔa mɛ,bɪɪ tɪ sãn ki mɛ,tɪ de la Zuudãana la nẽrba.

9Se'ere n soe la,Krisi ki mɛ dee vo'oge,tɪ a dɛna sɛba n ki,la sɛba n vɔa Zuudãana.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10La fõn, bẽm tı fõn zɛrgra fʋ sɔbia? La fõn mẽ, bẽm tı fõn pɔ'ɔra fʋ sɔbia? Tı wuu wʋn ze'ele la Nawẽnnɛ na'am bĩmbĩnne nẽŋam tı a di tı sarıya.

11La gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetı:«Mam n de Zuudãana la vɔa mɛ, nẽrsaalba wuu wʋn ka dũma mam nẽŋam, tı nẽra woo wʋn nã'asɛ Nawẽnnɛ.»

12Bɛla, tõma nẽra woo wʋn tɔgɛ a mẽŋa yelle bɔ Nawẽnnɛ.

13Bɛla, basɛ-ya tı tı da le zɛrgra taaba. La de la tı looge yɛm, da ẽŋɛ sɛla n wʋn botı tı sɔbia tuuge, bıı n wʋn botı a basɛ Nawẽnnɛ sore.

14Mam n lagım na Zuudãana Azezi dɛna ayıla la,mam mi sıra sıra tı sɛla ka boe dɛna dẽgrɔ a mẽŋa.La nẽra sãn tẽ'esɛ tı sɛla de la dẽgrɔ dee di,la de la dẽgrɔ bɔ ẽ.

15Bõn-sɛka tı fõn diti la sãn botı fʋ sɔbia sũure sã'am,fʋ ka le ıta wʋ nõŋlʋm n de se'em na.Da sakɛ tı dia tı fʋ diti la botı fʋ sɔbia tı Krisi ki a ĩyã la sã'am.

16Da basɛ tı sɛla n ãn sõŋa bɔ fõn na,lebge sɛla n wʋn dɛna yʋ'ʋrɛ sã'aŋɔ.

17Bẽm ĩyã,Nawẽnnɛ so'olʋm na dagı dia,la bõn-yũula yelle,la de la sɛla n masɛ,la sũ-mã'asʋm,la sũ-yẽlga tı Nawẽnnɛ Sıa bɔ'ɔrı.

18Nẽr-sɛka woo n dolı Krisi wãna,ẽŋa dãana n paarı Nawẽnnɛ yɛm,la nẽrba mẽ yetı mɛ tı ẽn ıtı se'em na ãn sõŋa.

19Bɛla,tı ıta-ya bõn-sɛba wuu n sẽm na sũ-mã'asʋm,dee sõŋra nẽrba basɛba tı tı wuu lagım sẽnna nẽŋa Nawẽnnɛ doosgo pʋam.

20Da sã'am-ya Nawẽnnɛ tõonɛ dia ĩyã. Dia wuu ãn sõŋa mɛ tı ba di. La nẽra sãn di sɛla n wʋn botı a tadãana tuuge, la ka ãn sõŋa.

21La ãn sõŋa tı fʋ da ẽŋɛ bõn-sɛba wuu n wʋn botı fʋ sɔbia tuuge Nawẽnnɛ sore la zuo,la sãn dɛna nẽnnɔ ɔbga,bıı dãam yũa,bıı sɛla woo n wʋn botı a tuuge.

22Fõn mi sɛla la bõn-ẽŋa yelle la,tara ẽ fõn mẽŋa la Nawẽnnɛ mã'a zẽ'am.Nẽr-sɛka n ıtı sɛla tı a bısɛ tı la ãn sõŋa,dee ka zɛrgra a mẽŋa,ẽŋa dãana n tarı zu-yẽlga.

23La nẽr-sɛka n zɛrgrı a mẽŋa la sɛla tı a diti yelle,a koŋe bʋʋrɔ mɛ.Se'ere n soe la,a ka ıtı ẽŋa n bɔ sıra mina se'em na.La bõn-sɛka woo n ka dolı la bɔ sıra de la tõon-be'ero.

Rom 15

Ita-ya sɛla n de ya taaba sõŋrɛ

1Dẽnı tı tõma sɛba n tarı pãŋa Nawẽnnɛ doosgo pʋam na, sõŋɛ nẽr-sɛba n ka tarı pãŋa la, ba tɔrgɔ pʋam. La tı da ɛɛra sɛla n ãn tõma yẽlʋm.

2Dẽnı tı tõma nẽra woo ɛɛra sɛla n wʋn ẽŋɛ a tadãana yẽlʋm,tı la sõŋɛ ẽ tı a sẽŋɛ nẽŋa Nawẽnnɛ doosgo pʋam.

3Azezi-krisi ka ɛ sɛla n ãn a mẽŋa sũure yẽlʋm,wʋ lan gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetı:«Tʋʋrɛ sɛba tı ba tʋʋrı Nawẽnnɛ na, sige la mam zuo.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Sɛla wuu tɪ ba yʊʊn gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam na, gʊlsɛ la tõma zãsŋɔ ĩyã, tɪ la wʊn botɪ tɪ mã'agɛ sũure sẽnna nẽŋa, dee bɔ'ɔra tɪ bʊraanɛ, tɪ tɪ wʊn tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla tɪ Nawẽnnɛ yetɪ a bɔ tɪ la.

5Nawẽnnɛ n bɔ'ɔrɪ sũ-mã'arɛ,la bʊraanɛ la wʊn botɪ ya tara pʊtẽ'erɛ ayɪla la taaba wʊ Azezi-krisi n boorɪ se'em na.

6Tɪ ya wuu wʊn tara nõorɛ ayɪla,la yɛm ayɪla nã'asra Nawẽnnɛ n de tɪ Zuudãana Azezi-krisi Sɔ la.

7Bɛla, tɔ'ɔsra-ya taaba wʊ Krisi n to'oge yãma se'em na, tɪ la wʊn bɔ Nawẽnnɛ nã'asgɔ.

8Mam yetɪ ya mɛ tɪ Krisi lebge la Zifdõma tõntõnna,tɪ a ẽŋɛ Nawẽnnɛ n yʊʊn bĩŋe a nõorɛ la tɪ yaabdõma se'em na,pa'alɛ tɪ Nawẽnnɛ de la sɪra dãana.

9A ken wa'am mɛ tɪ bu-zãŋsɪ la wʊn nã'asra Nawẽnnɛ,ẽn zotɪ ba ninbãalga la ĩyã,wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«Bɛla tɪ mam wʊn nã'asra fõn so'olʊm buuri wuu tẽŋasʊka, la mam wʊn ken yõom nã'asɛ fõn yʊ'ʊrɛ.»

10La ken gʊlsɛ yetɪ: «So'olʊm wuu nẽrba, lagɪm-ya la Nawẽnnɛ nẽrba ɪta sũ-yẽlga.»

11La le gʊlsɛ yetɪ: «So'olʊm wuu nẽrba, nã'asɛ-ya Zuudãana, buuri wuu nẽrba, pẽgɛ-ya ẽ.»

12A'ezayi mẽ gʊlsɛ yetɪ: «Azese yɪŋa n wʊn wa'am, a wʊn sɔna la so'olʊm buuri wuu. La so'olʊm buuri wuu wʊn tara pʊtẽ'erɛ la ẽ lɛ.»

13Nawẽnnɛ n botɪ tõma tara pʊtẽ'erɛ la ẽ na wʊn bɔ ya sũ-yẽlga, la sũ-mã'asʊm zozo'e, yãma n bɔ Krisi sɪra la ĩyã, tɪ a Sɪa pãŋa wʊn botɪ yan tara pʊtẽ'erɛ a zẽ'am na zo'oge gãŋɛ.

Apolɪ tõoma, la ẽn tarɪ pʊtẽ'erɛ tɪ a ẽŋɛ se'em

14M sɔbiisi, mam mi mɛ sɪra sɪra tɪ yãma ɪtɪ sõŋa mɛ zozo'e, la ya tarɪ bãŋrɛ wuu zo'oge mɛ tãna wʊn kã'an taaba.

15La baa bɛla,mam gʊlsɛ yãma mɛ zẽ'esɪ basɛba la sũ-ke'eŋo tɪ m tẽegɛ ya yãma n põn zãsʊm mina sɛla la.La de la Nawẽnnɛ n ẽŋɛ mam yel-sõnnɛ,

16botɪ mam dɛna Azezi-krisi tõntõnna tɪ m tõnna a tõoma bɔ'ɔra bu-zãŋsɪ la ĩyã.Nawẽnnɛ tõoma tɪ mam tõnnɪ na de la m mõolɛ a kõ-yẽlga bɔ bu-zãŋsɪ,tɪ Nawẽnnɛ Sɪa botɪ ba welge to'ore dɛna bɔ'a n paarɪ Nawẽnnɛ yɛm.

17Mam n lagɪm na Azezi-krisi dɛna ayɪla la,mam ɪtɪ sũ-yẽlga mɛ mam n tõnnɪ bɔ'ɔra Nawẽnnɛ na ĩyã.

18Mam kãn saagɛ tɔgɛ sɛla yelle,sãn dagna Krisi n botɪ mam ẽŋɛ sɛla botɪ bu-zãŋsɪ sakɛ Nawẽnnɛ na mã'a.La de la mam yetɔga,la mam tõoma pʊam

19tɪ Nawẽnnɛ Sɪa pãŋa botɪ mam ẽŋɛ bõn-yãlma,la yel-kɪrsɪ n tarɪ pãŋa.Bɛla tɪ mam ze'ele Zerizalɛm mõolɛ Azezi-krisi kõ-yẽlga la wuu zẽ'esɪ wuu halɪ ka paagɛ Iliri so'olʊm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20La mam n boorı se'em de la m mõolɛ Krisi kõ-yẽlga la zẽ'e-sɛba tı ba nãn ka wõm a yelle la,mam ka boorı tı m mõolɛ zẽ'e-sɛka tı nẽra ayẽma dẽŋɛ mõolɛ la,tı m da mẽ nẽra ayẽma ẽbrɛ zuo.

21La de wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı:«Nẽr-sɛba tı ba ka mõolɛ ba a yelle la, wʊn bãŋɛ. La nẽr-sɛba n nãn ka wõm a yelle la, wʊn wõm a võorɛ.»

22Bɛla n gu mam nõorɛ faa, tı mam ka yãŋɛ wa'am ya zẽ'am.

23La lɛɛlɛ wã,mam tõm m tõoma zẽ'e-bãma ba'asɛ mɛ.La de la yʊʊma zozo'e tı mam boorı la m sũure wuu tı m wa'am wa bısɛ ya.

24La mam tarı pʊtẽ'erɛ tı mam sãn wa wɛ'ɛsa Ɛspayẽ,mam wʊn doose yẽ ya,dee bɔna ya zẽ'am wakatɛ fẽe tı m pʊtẽ'erɛ kɔ'ɔgɛ,dee tı ya yãŋa sõŋɛ mam tı m tole.

25La lɛɛlɛ wã,mam we'esı la Zerizalɛm tı m sõŋɛ Nawẽnnɛ nẽrba n boe mĩ na.

26Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ nẽrba n boe Masedʊanı,la Akayi so'olʊm na looge la yɛm lagsɛ ligri tı ba sõŋɛ Nawẽnnɛ nẽrba n boe Zerizalɛm na tarımdõma.

27La de la ba mẽŋa n looge yɛm,la,la de la ba ẽŋɛ bɛla.Zifdõma la n botı sɛba n dagı Zifdõma po lagım to'oge bõn-sõma tı Nawẽnnɛ Sıa bɔ ba la.Bɛla,dẽnı tı ba mẽ sõŋɛ Zifdõma,la ban tarı sɛla.

28Mam sãn tarı ligri la tı ba lagsɛ la sẽŋɛ ka bɔ ba kı'ılım,mam wʊn wa'am wa kaagɛ ya,dee tole Ɛspayẽ.

29Mam mi tı mam sãn wa wa'am ya zẽ'am,tı wʊn yẽ Azezi-krisi yel-sõnnɛ zo'oge.

30M sɔbiisi, tı Zuudãana Azezi-krisi ĩyã, la Nawẽnnɛ Sıa n bɔ'ɔrı nõŋlʊm na ĩyã, mam sosrı ya mɛ, tı ya lagım na mam mõrgɛ pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ mam ĩyã.

31Pʊ'ʊsɛ-ya Nawẽnnɛ tı m yãŋɛ põsɛ la sɛba n boe Zude so'olʊm ka bɔ Azezi sıra la zẽ'am,la tı mam n tarı sõŋrɛ la wɛ'ɛsa Zerizalɛm na,Nawẽnnɛ nẽrba la wʊn to'oge ba la sũ-yẽlga.

32Bɛla,Nawẽnnɛ sãn bɔɔra,mam wʊn wa'am ya zẽ'am la sũ-yẽlga,la mam wʊn yẽ vo'osgo yãma zẽ'am.

33Nawẽnnɛ n de sũ-mã'asʊm dãana wʊn bɔna la ya wuu lɛ.Amina.

Rom 16

Pʊ'ʊsgɔ, la kã'aŋɔ

1Mam yetı ya tı ya to'oge tı sɔbi-pɔka Afeebe ya zẽ'am. A de la Sãnkre Wẽndeego yel-bısra.

2To'oge-ya ẽ sõŋa Zuudãana doosgo la pʊam,wʊ lan masɛ tı Nawẽnnɛ nẽrba ıta se'em na.La sɛla sãn wa bɔna tı a bɔɔra ya sõŋrɛ,ya sõŋɛ ẽ.Ẽŋa mẽŋa sõŋɛ nẽrba zo'oge mɛ,la mam mẽŋa mẽ.

3Pʊ'ʊsɛ-ya Apriska, la Akila n de mam tõntõn-taaba Azezi-krisi doosgo pʊam na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Ba daan põsɛ ba yõorɛ mɛ mam ĩyã fãagɛ mam.La dagɪ mam m yɪla mã'a n pʊ'ʊsrɪ ba ba yel-sõnnɛ,bu-zãŋsɪ Wẽndeto la wuu nẽrba mẽ pʊ'ʊsrɪ ba.

5Mam pʊ'ʊsrɪ Azezi nẽrba la wuu n lagsrɪ ba yire la.Pʊ'ʊsɛ-ya m sɪr-nõŋrɛ A'epayinɛtɪ bɔ mam.Ẽŋa n de pɔspɔsɪ nẽra n bɔ Azezi-krisi sɪra Azi so'olʊm.

6Pʊ'ʊsɛ-ya Amaari n daan tõm nãmsɛ zo'oge bɔ ya la.

7Mam pʊ'ʊsrɪ A'ãndronikusi,la Azuniasɪ n de mam buuri n daan po lagɪm na mam bɔna yʊ'a deem na.Ba de la nẽrba tɪ ba nannɪ Krisi Tõntõnɪba la pʊam,la ba põn dẽŋɛ mam mɛ lebge Krisi nẽrba.

8Pʊ'ʊsɛ-ya Ampiliyatusi n de mam sɪrɛ tɪ mam nõŋɛ Zuudãana doosgo pʊam na.

9Pʊ'ʊsɛ-ya A'urbẽ n de tɪ tõntõn-tadãana Krisi doosgo pʊam na,la m sɪr-nõŋrɛ A'ɛstakisi.

10Pʊ'ʊsɛ-ya Apelɛsɪ n mõrgɛ Krisi doosgo pʊam na.Pʊ'ʊsɛ-ya Aristobuli yir-dõma.

11Pʊ'ʊsɛ-ya A'erodiyõ n de m buuri nẽra la.Pʊ'ʊsɛ-ya nẽr-sɛba n boe Anarsisi yire dɔla Zuudãana la.

12Pʊ'ʊsɛ-ya Atirfɛnɪ,la Atirfozɪ tɪ ba de la pɔgsɪ n mõrgrɪ tõnna Zuudãana doosgo pʊam.Pʊ'ʊsɛ-ya m sõma Apɛrsidi n mõrgɛ tõm zozo'e bɔ Zuudãana la.

13Pʊ'ʊsɛ-ya Arufusi tɪ nẽrba zozo'e bɪsrɪ Zuudãana doosgo pʊam na,la a ma n lebge wʊ mam ma la.

14Pʊ'ʊsɛ-ya Asẽnkriti,la Afelgõ,la A'ɛrmẽsɪ,la Apatrobasɪ,la A'ɛrmasɪ,la sɔbiisi sɛba wuu n boe la ba lɛ la.

15Pʊ'ʊsɛ-ya Afiloloɔgɪ,la Azuli,la Aneere la a tã,la A'olẽmpasɪ,la Nawẽnnɛ nẽr-sɛba n boe la ba lɛ la.

16Pʊ'ʊsɛ-ya taaba la nõŋlʊm.Krisi Wẽndeto nẽrba la wuu pʊ'ʊsrɪ ya.

17M sɔbiisi, mam kã'anɪ ya tɪ ya guusra ya mẽŋa la nẽr-sɛba n tarɪ welgre sẽnna ya zẽ'am, dee sɪ'ɪsra zãsŋɔ sɛka tɪ ya to'oge, botɪ nẽrba basra Nawẽnnɛ sore la. Zãagɛ ya mẽŋa la ba lɛ.

18Se'ere n soe la,nẽr-bãma buuri ka tõnnɪ bɔ'ɔra tɪ Zuudãana Azezi-krisi,ba tõnnɪ na ba mẽŋa sõŋrɛ ĩyã.Ba tɔgrɪ la nõ-yẽlʊm yetɔga,la yetɔg-yẽlsɪ pã'asra nẽr-sɛba yɛm n ka zo'oge la.

19Nẽrba wuu bãŋɛ yãma n sakrɪ Zuudãana se'em mɛ.Bɛla,mam ɪtɪ sũ-yẽlga mɛ yãma ĩyã.La mam boorɪ mɛ tɪ ya tara yɛm mina sɛla n ãn sõŋa,la ya dɛna pʊpeelem dõma,da ɪta sɛla n de be'em.

20Nawẽnnɛ n de sũ-mã'asʊm dãana la kãn yuuge dee sã'am Asũtãana pãŋa botɪ a bɔna ya nãma tẽŋa.Tɪ Zuudãana Azezi-krisi yel-sõnnɛ wʊn bɔna la ya lɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Mam tõntõn-tadãana Atimõtı pʊ'ʊsrı ya. Alusiyusi, la Azasõ, la Asozipatɛɛrı n de mam buuri la mẽ pʊ'ʊsrı ya.

22Mam Atɛrtiyusi n gʊlsɛ gõŋɔ wã la,mam mẽ pʊ'ʊsrı ya la Zuudãana yʊ'ʊrɛ.

23Agayusi tı mam sẽnnı sigra a yire la pʊ'ʊsrı ya, la de la ẽŋa yire tı Azezi nẽrba la wuu lagsrı. A'erastı n de tẽn-ẽŋa lig-gu'ura, la tı sɔbia Akartusi pʊ'ʊsrı ya.

[24Tı Zuudãana Azezi-krisi yel-sõnnɛ bɔna la ya wuu.Amina.]

Nawẽnnɛ nã'asgɔ

25Pẽgɛ-ya Nawẽnnɛ, ẽŋa n tã wʊn botı ya ze'ele kãŋkãŋɛ, wʊ kõ-yẽlga la tı mam mõolɛ pa'alɛ ya Azezi-krisi yelle, botı ya bãŋɛ Nawẽnnɛ yelle n sʊgɛ la. Yel-ẽŋa sʊgɛ mɛ halı yʊʊma yʊʊma.

26La lɛɛlɛ wã,Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba gõnnɔ na yãŋa botı a puke mɛ,wʊ Nawẽnnɛ n ka tarı ba'asgɔ n bɔ nõorɛ se'em na.A botı so'olʊm buuri wuu nẽrba bãŋɛ ẽ mɛ,tı ba wʊn bɔ ẽ sıra,sakɛ ẽ.

27Nawẽnnɛ ayıla n de yɛm dãana la sɔna nã'asgɔ wakatɛ n ka ba'asrı,Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ ĩyã.Amina.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Korẽntı

1 Korẽntı 1

1Mam Apolı tı Nawẽnnɛ wi, botı mam dɛna Azezi-krisi Tõntõnna wʊ ẽŋa n boorı se'em, la tı sɔbia Asostɛnı n gʊlsɛ gõŋɔ wã

2bɔ'ɔra yãma sɛba n de Nawẽnnɛ nẽrba n boe Korẽntı la.Nawẽnnɛ wi yãma tı ya welge la to'ore dɛna a nẽrba Azezi-krisi ĩyã.Gõŋɔ la ken dɛna la sɛba wuu n boe zẽ'a woo pʊ'ʊsra Azezi-krisi n de bãma la tõma Zuudãana la ĩyã.

3Tı Sɔ Nawẽnnɛ, la tı Zuudãana Azezi-krisi wʊn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ, dee bɔ ya sũ-mã'asʊm.

4Mam pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ wakatɛ wuu ya ĩyã, ẽn bɔ ya a yel-sõnnɛ Azezi-krisi ĩyã la.

5Yãma n lagım na Krisi dɛna ayıla la ĩyã,tı Nawẽnnɛ bɔ ya bɔ'a wuu n de mi'ilum buuri wuu,la yetɔga mi'ilum wuu.

6Krisi kõ-yẽlga la tı ba tɔgɛ bɔ ya la,yãma gʊrɛ ẽ mɛ kãŋkãŋɛ.

7Bɛla,yãma ka koŋe bɔ'a baa ayıla,yãma n gu'uri tı tı Zuudãana Azezi-krisi wa'am wa puke a mẽŋa la.

8Ẽŋa n wʊn basɛ tı ya ze'ele kãŋkãŋɛ ka paagɛ dũnia ba'asgɔ.Tı ba kãn tã'agɛ dõrɛ ya tı ya ẽŋɛ be'em tı Zuudãana Azezi-krisi lemŋo daarɛ.9Nawẽnnɛ n wi ya tı ya lagım na a Dayʊa Azezi-krisi n de tı Zuudãana la dɛna ayıla la,de la sıra dãana.

Welgre Nawẽnnɛ nẽrba tẽŋasʊka

10M sɔbiisi, mam sosrı ya la tı Zuudãana Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ tı ya wuu sakra taaba nõorɛ, tı welgre da bɔna ya tẽŋasʊka. Ẽŋɛ-ya nõorɛ ayıla, tara pʊtẽ'erɛ ayıla la taaba.

11M sɔbiisi,se'ere n soe tı mam yele bɛla la,Akolowe yir-dõma basɛba n wa'am wa tɔgɛ pa'alɛ mam tı ka-wõm-taaba n boe ya tẽŋasʊka.

12Mam wõm tı yãma nẽrba basɛba yetı,bãma dolı la Apolı,tı basɛba yetı,bãma dolı la Apolɔsı,tı basɛba yetı,bãma dolı la Apıyɛɛrı,tı basɛba mẽ yetı,bãma dolı la Krisi.

13Yãma tẽ'esɛ tı Krisi welse mɛ bıı?Bıı yãma tẽ'esɛ tı Apolı n daan ki dɔ-puurŋa zuo yãma ĩyã,bıı ba mise yãma ko'om pʊam la Apolı yʊ'ʊrɛ?

14Mam pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ, mam n ka mise ya nẽra baa ayıla ko'om pʊam sãn dagna Akrispusi la Agayusi la.

15Bɛla,nẽra kãn tã'agɛ yele yetı,ba daan mise ẽŋa ko'om pʊam la mam yʊ'ʊrɛ.

16Ẽhẽe!Mam daan ken mise la Astefanası la a yir-dõma ko'om pʊam.La mam ka le mina mam sãn ken mise nẽr-sɛka.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Krisi ka tõm mam tı m mise nẽrba ko'om pʊam,a tõm mam tı m mõolɛ la Nawẽnnɛ kõ-yẽlga bɔ nẽrba,la,la dagı la nẽrsaalba yɛm,tı la da basɛ tı Krisi n ki kũm dɔ-puurŋa zuo la pãŋa la lebge zãŋa.

Nawẽnnɛ yɛm gãnnı dũnia yɛm

18Krisi n ki kũm dɔ-puurŋa zuo yetɔga la de la yalnɛ bɔ nẽr-sɛba n ka yẽ fãarɛ la. La tõma sɛba n yẽ fãarɛ la mi tı la de la Nawẽnnɛ pãŋa.

19La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tı Nawẽnnɛ yetı:«Mam wʊn sã'am yɛm dõma yɛm, dee yese bãŋrıba bãŋrɛ.»

20Yɛm dõma yɛm võorɛ de la bẽm? Gõn-mitba mi'ilum võorɛ de la bẽm? Dũnia wã nõke'en-dõma n wẽ'erı nõkɛ'ɛma tı bãma mi yɛla zozo'e la võorɛ de la bẽm? Nawẽnnɛ pa'alɛ tı dũnia wã yɛm de la yalnɛ.

21Nawẽnnɛ n ẽŋɛ sɛla la a yɛm na, nẽrsaalba ka tã'agɛ bãŋɛ ẽ la ba mẽŋa yɛm. Bɛla tı Nawẽnnɛ botı kõ-yẽlga la mõolgɔ tı nẽrsaalba yetı la de la yalnɛ la, fãagɛ nẽr-sɛba n bɔ ẽ sıra la.

22Zifdõma boorı tı ba yẽ la bõn-yãlma n pa'alɛ tı la de la sıra,la Grɛkıdõma eerı la yɛm.

23Tõma nõo mõolı la Krisi n ki kũm dɔ-puurŋa zuo la kõ-yẽlga,kõ-yẽlga ẽŋa tı Zifdõma dıkɛ tı a dɛna pɔ'ɔrɛ yetɔga,tı sɛba n dagı Zifdõma la dıkɛ tı la dɛna yalnɛ.

24La Nawẽnnɛ n looge sɛba la,sɛba n de Zifdõma,la sɛba n dagı Zifdõma la,mi tı Krisi de la pãŋa dãana la yɛm dãana n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am.

25Bõn-sɛka tı Nawẽnnɛ ẽŋɛ,tı nẽrsaalba dıkɛ tı a dɛna yalnɛ na,tarı yɛm mɛ gãnna nẽrsaalba yɛm.La sɛla tı Nawẽnnɛ ẽŋɛ tı nẽrsaalba tẽ'esɛ tı la ka tarı pãŋa la,tarı pãŋa mɛ gãnna nẽrsaalba pãŋa.

26M sɔbiisi, lɛɛlɛ wã, tẽ'esɛ-ya bısɛ yãma tı Nawẽnnɛ wi la n ãn se'em. Nẽr-sɛba n tarı dũnia yɛm, la nẽr-sɛba n tarı pãŋa, la nẽrzuto ka zo'oge ya pʊam.

27La Nawẽnnɛ looge sɛla tı dũnia dõma tẽ'esɛ tı la de la yalnɛ,tı a ẽŋɛ la yɛm dõma yãnnɛ,la a ken looge la sɛla tı dũnia dõma tẽ'esɛ tı a ka tarı pãŋa la,tı a botı pãnsı dõma n yẽ yãnnɛ.

28La a looge la sɛla tı dũnia dõma ka bısrı,la sɛla tı ba nẽ'esrı,la sɛla tı ba tẽ'esɛ tı a de la zãŋa la,tı a sã'am sɛla tı dũnia dõma tẽ'esɛ tı a de la ninmõ'orɛ bõnɔ.

29A ẽŋɛ bɛla tı nẽra n da yãŋɛ zẽkɛ a mẽŋa Nawẽnnɛ nẽŋam.

30La Nawẽnnɛ n basɛ tı ya lagım na Azezi-krisi dɛna ayıla la,ẽŋa ĩyã tı tı tara Nawẽnnɛ yɛm,dee masɛ Nawẽnnɛ nẽŋam,welge to'ore lebge a nẽrba n yese tõon-be'ero pʊam.

31Bɛla tı la gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı:«Sɛka n boorı tı a wẽ yõ'ogɔ,a wẽ yõ'ogɔ la sɛla tı Zuudãana ẽŋɛ la.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Korẽntı 2

Apolı n mõolɛ Azezi-krisi kõ-yẽlga se'em

1M sɔbiisi, mam n daan wa'am ya zẽ'am wa mõolɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga n sʊgɛ bɔ ya la, la dagı la yetɔg-mi'ilum, bıı nẽrsaalba yɛm tı mam mõolɛ bɔ ya.

2Se'ere n soe la,mam daan looge yɛm tı mam kãn mõolɛ sɛla sɛla yelle,sãn dagna Azezi-krisi yelle,ẽŋa n ki dɔ-puurŋa zuo la yelle.

3Mam n daan boe ya zẽ'am na,mam daan ka tarı pãŋa,tı dabeem daan tara mam,tı mam gõgra.

4Mam n daan mõolɛ dee zãsʊm kõ-yẽlga la,la daan dagı la nẽrsaalba yɛm yetɔga tı mam daan tɔgɛ bɔ ya tı ya sakɛ,mam daan tɔgɛ mɛ,tı Nawẽnnɛ Sıa pa'alɛ a pãŋa,

5tı yãma n bɔ Azezi-krisi sıra la,la dagı nẽrsaalba yɛm ĩyã,la de la Nawẽnnɛ pãŋa ĩyã.

Nawẽnnɛ yɛm n ãn se'em

6La baa bɛla, tõma tɔgrı la yɛm yetɔga bɔ'ɔra sɛba n bı Nawẽnnɛ sore la doosgo pʊam. La dagı dũnia wã yɛm, la mẽ ka de sɛba n soe dũnia wã yɛm. Bãma wʊn lebge la zãŋa.

7Tõma mõolı la Nawẽnnɛ yɛm n daan sʊgɛ tı nẽrba ka mina.Nawẽnnɛ daan põn looge yel-bãma mɛ lan dẽŋɛ dũnia pĩ'iluŋo tı a botı tı yẽ nã'asgɔ a zẽ'am.

8Sɛba n soe dũnia wã baa ayıla ka mi yɛm ẽna wã.Ba daan sãn mi nı ẽ,ba kãn ka nı Zuudãana n tarı na'am pãŋa wuu la dɔ-puurŋa zuo kʊ.

9La de wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam se'em yetı:«Bõn-sɛba tı Nawẽnnɛ mãasʊm tı a bɔ nẽr-sɛba n nõŋɛ ẽ na, gãnnı bõn-sɛba wuu tı nẽra nãn ka yẽ, bıı wõm, bıı tẽ'esɛ a pʊtẽ'erʊm.»

10Nawẽnnɛ botı a Sıa la puke bõn-bãma pa'alɛ la tõma. Nawẽnnɛ Sıa la mi sɛla woo mɛ, baa la Nawẽnnɛ yel-sɛba n sʊgɛ.

11Ã̃ne n mi nẽrsaala pʊtẽ'erɛ?La de la nẽrsaala mẽŋa sıa mã'a.Bɛla,nẽra mẽ ka mi Nawẽnnɛ pʊtẽ'erɛ,sãn dagna Nawẽnnɛ Sıa la mã'a.

12La sãn dɛna tõma,tõma ka to'oge dũnia wã sıa,tõma to'oge la Nawẽnnɛ Sıa n ze'ele a zẽ'am,tı tı yãŋɛ bãŋɛ bõn-sɛba wuu tı a bɔ tɔ.

13La tõma n tɔgrı yel-bãna wã, la dagı nẽrsaalba yɛm yetɔga, tõma tɔgrı la yetɔg-sɛba tı Nawẽnnɛ Sıa pa'alɛ tõma, tõma tɔgrı la yel-sɛba n ze'ele Nawẽnnɛ Sıa zẽ'am bɔ'ɔra nẽr-sɛba n tarı Nawẽnnɛ Sıa.

14La nẽr-sɛka n ka tarı Nawẽnnɛ Sıa la kãn tã'agɛ to'oge sɛla n ze'ele Nawẽnnɛ Sıa zẽ'am, la de la yalnɛ bɔ ẽ, a kãn tã'agɛ bãŋɛ a võorɛ. Nẽr-sɛka tı Nawẽnnɛ Sıa boe la ẽ lɛ mã'a n mi Nawẽnnɛ Sıa la yelle.

15Nẽr-sɛka tı Nawẽnnɛ Sıa boe la ẽ lɛ n tã wʊn bãŋɛ sɛla woo n ãn se'em bɔkɛ.La nẽra ka tã wʊn bãŋɛ ẽŋa dãana yelle bɔkɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16La de wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam se'em yetɪ:«Ãne n mi Zuudãana pʊtẽ'erɛ?
Ãne n wʊn yãŋɛ kã'an ẽ?» La sãn dɛna tõma, tõma tarɪ la Krisi pʊtẽ'erɛ.

1 Korẽntɪ 3

Sɛba n mõolɪ kõ-yẽlga la tõoma

1M sɔbiisi, mam daan ka tã'agɛ tɔgɛ ya wʊ nẽrba n tarɪ Nawẽnnɛ Sɪa. Mam daan tɔgɛ ya wʊ nẽrba n vɔa wʊ ba mẽŋa n boorɪ se'em, wʊ ya de la bilɛɛsɪ Krisi doosgo la pʊam.

2Yãma n daan ka tã wʊn to'oge zãsŋɔ ke'eŋo n ãn wʊ di-ke'ene la ĩyã,mam daan tɔgɛ ya wʊ bilɛɛsɪ n mõgrɪ bĩ'isum dee ka paagɛ di-ke'ene dia.La baa lɛɛlɛ wã,ya ken ka paagɛ ya to'oge zãsŋɔ ke'eŋo,

3yãma n ken vɔa wʊ ya mẽŋa n boorɪ se'em na ĩyã.Ya sãn ɪta sũure zɛbra la taaba,bɛla ka pa'alɛ tɪ ya vɔa wʊ ya mẽŋa n boorɪ se'em,dee ɪta wʊ dũnia nẽrba n ɪtɪ se'em na sɪra?

4Ya nẽra ayɪla sãn yetɪ:«Mam dolɪ la Apolɪ»,tɪ ayɪla yetɪ:«Mam dolɪ la Apolɔsɪ»,ya ka ɪtɪ wʊ dũnia nẽrba la?

5Apolɔsɪ de la ãne? Apolɪ de la ãne? Tõma wen dɛna la Nawẽnnɛ tõntõnɪba n daan botɪ ya bɔ Azezi-krisi sɪra. Tõma nẽra woo tõnnɪ la tõon-sɛka tɪ Zuudãana la bɔ tɔ tɪ tɪ tõm.

6Tõma ãn wʊ kaarba la,mam sele mɛ,tɪ Apolɔsɪ basɛ ko'om.La Nawẽnnɛ n botɪ ba bɪta.

7Sɛka n sellɪ,la sɛka n basrɪ ko'om na de la zãŋa.Nawẽnnɛ mã'a n botɪ ba bɪta.

8Sɛka n sellɪ,la sɛka n basrɪ ko'om na de la ayɪla.Nawẽnnɛ wʊn yɔ nẽra woo wʊ ẽn tõm se'em na.

9Tõma lagɪm taaba tõnna la Nawẽnnɛ tõoma.La yãma ãn wʊ Nawẽnnɛ va'am,la ya ãn wʊ Nawẽnnɛ deego.

10Nawẽnnɛ n ẽŋɛ mam yel-sõnnɛ na ĩyã, mam tõm wʊ tõnmẽta n mi mẽa sõŋa n ẽebɛ ẽbrɛ, tɪ nẽra ayẽma mẽ dɔglɛ a zuo. La nẽra woo guuse a mẽŋa la ẽn mẽtɪ se'em na.

11Nawẽnnɛ dɪkɛ la Azezi-krisi tɪ a dɛna ẽbrɛ la.Ẽbrɛ ayẽma ka le bɔna tɪ nẽra wʊn ẽebɛ.

12Nẽr-sɛba n mẽtɪ dɔgla ẽbrɛ la zuo la,basɛba dɪkrɪ la sãlma,bɪɪ zũuro,bɪɪ kug-sõma ligri n zo'oge mẽta dɔgla ẽbrɛ la zuo.Tɪ basɛba dɪkra dɔɔrɔ,bɪɪ mõorɔ,bɪɪ kẽnkã mẽta dɔgla.

13La Azezi-krisi lemŋo daarɛ,nẽra woo n tõm se'em wʊn puke mɛ peelem pʊam.La de la bugum n wʊn makɛ tõoma la,pa'alɛ nẽra woo tõoma n ãn se'em.

14Bugum na sãn ka di nẽra tõoma,a dãana wʊn to'oge yɔɔrɔ.

15La bugum na sãn di nẽra tõoma,a dãana wʊn koŋe yɔɔrɔ.La nẽra la mẽŋa wʊn yẽ fãarɛ,la a wʊn ãna wʊ a doose la bugum pʊam põsɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Ya ka mi tı ya de la Nawẽnnɛ deego tı a Sıa bɔna ya pʊam?

17Nẽra sãn sã'am Nawẽnnɛ deego la,Nawẽnnɛ wʊn sã'am a dãana.Nawẽnnɛ deego de la a mẽŋa mã'a bõnɔ,la yãma n de a deego la.

18Nẽra da pã'asɛ a mẽŋa. Nẽra sãn bɔna ya pʊam tẽ'esɛ tı ẽŋa tarı dũnia wã yɛm, la masɛ mɛ tı a lebge gɔɔŋɔ dũnia wã pʊam, bɛla n wʊn basɛ tı a lebge yɛm dãana.

19Sɛla tı dũnia dõma tẽ'esɛ tı la de la yɛm na,de la yalnɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.La de wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam se'em yetı:«Nawẽnnɛ bẽtı yɛm dõma mɛ yõgra ba ba yɛmkẽgsıga la pʊam.»

20La ken gʊlsɛ yetı:«Zuudãana mi yɛm dõma tẽ'esgɔ mɛ,a mi tı ba de la zãŋa.»

21Bɛla,nẽr-sɛka da wẽ yõ'ogɔ nẽrsaala ĩyã.Sɛla woo de la yãma bõnɔ.

22Mam Apolı,bıı Apolɔsı,bıı Apıyɛɛrı,bıı dũnia wã,bıı yõvore,bıı kũm,bıı sɛla n boe lɛɛlɛ wã,bıı sɛla n wʊn wa wa'am,yãma n soe ba wuu.

23La yãma,Krisi n soe ya,tı Nawẽnnɛ sɔna Krisi.

1 Korẽntı 4

Azezi-krisi tõntõnıba

1Bɛla, dẽnı tı ya bãŋɛ tı tõma de la Krisi tõntõnıba, tı Nawẽnnɛ dıkɛ a yɛla n daan sʊgɛ ẽŋɛ tõma nu'usum tı tı tɔgɛ bɔ nẽrba.

2Ba sãn dıkɛ tõonɛ ẽŋɛ nẽra nu'usum tı a bısra,ba boorı tı a dɛna la sıra dãana.

3La sãn dɛna mam,yãma bıı dũnia wã sarıyaditba sãn tɔgra mam yelle se'em,la ka ıtı mam se'ere.Mam mẽ ka diti m mẽŋa sarıya.

4Mam mi m sũure pʊam tı mam ka ẽŋɛ sɛla n ka ãn sõŋa,la,la dagı bɛla n pa'alɛ tı mam masɛ ya.La de la Zuudãana n diti mam sarıya.

5Bɛla,da dẽŋɛ-ya di nẽra sarıya dee tı Zuudãana la nãn ka leme.A sãn wa leme,a wʊn dıkɛ sɛla n sʊgɛ lika pʊam yese peelem pʊam,dee botı bõn-sɛba wuu tı nẽrsaalba tẽ'esrı ba sũure pʊam puke.Wakat-ẽŋa,Nawẽnnɛ wʊn pẽgɛ nẽra woo wʊ lan masɛ tı a pẽgɛ ẽ se'em.

6M sɔbiisi, mam n dıkɛ m mẽŋa la Apolɔsı makɛ bɛla wuu la, la de la yãma ĩyã, tı tõma n ẽŋɛ se'em na wʊn dɛna zãsŋɔ bɔ ya. Tı ya «da ẽŋɛ yõsɛ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam se'em na.» Bɛla, ya nẽra nẽra da zẽkɛ a mẽŋa wẽ'era yõ'ogɔ la nẽra ayıla dee pɔ'ɔra ayẽma.

7Bẽm soe tı fõn tẽ'esɛ tı fõn gãnnı fʊ taaba?Bẽm tı fõn tarı tı la dagna Nawẽnnɛ n bɔ fɔ?La fʊ sãn to'oge,wãne tı fʊ pa'ala fʊ mẽŋa wʊ fʊ ka to'oge mɛ na?

8Ya tẽ'esɛ tı yãma põn tara Nawẽnnɛ bõntarsõm na wuu tı la seke mɛ. La yãma lebge la na'adõma dee tı tõma ka pa'asɛ. Mam boorı nı tı ya sırı dɛna la na'adõma, tı tõma mẽ po di na'am na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Mam tẽ'esɛ tɪ Nawẽnnɛ looge tõma sɛba n de a Tõntõnɪba la,tɪ tɪ bɔna la nẽrba la wuu
poorʊm,ãna wʊ nẽrba tɪ ba di ba sarɪya yetɪ ba kʊ ba,tɪ dũnia dõma wuu bɪsra dee
la'ara,nẽrsaalba,la malɛkadõma wuu.

10Tõma ãn wʊ zɔllɔ Krisi ĩyã,la yãma tẽ'esɛ tɪ yãma de la yɛm dõma Krisi doosgo
pʊam.Ya tẽ'esɛ tɪ tõma ka tarɪ pãŋa,la yãma tarɪ pãŋa.Nẽrba pɔ'ɔrɪ tõma mɛ,la ba
nã'asrɪ yãma mɛ.

11Kɔm la koyũuro tarɪ tõma mɛ,tɪ tõma ka tara fu-sõma,tɪ ba nãmsra tõma,tɪ tõma ɛɛra
yɛ'ɛna halɪ wa paam wakat-ẽna.

12La tõma tõnnɪ la tɪ yõ'ogɔ pãŋa nãmsra yẽta tɪ nõorɛ dia.Ba sãn tʊ tõma,tõma pʊ'ʊsrɪ
la Nawẽnnɛ bɔ'ɔra ba.Ba sãn nãmsra tõma,tõma wĩbri mɛ.

13Ba sãn tɔgɛ tõma yetɔg-be'ero,tõma lebsrɪ la yetɔg-sõma.Dũnia dõma bɪsrɪ tõma,tɪ
tõma ãna wʊ sɔgrɔ la,ka tara võorɛ ba zẽ'am,halɪ wa paam zĩna.

14Mam ka gʊlsɛ wãna bɔ ya tɪ m botɪ yãnnɛ yõkɛ ya, mam yetɪ m kã'an ya mɛ wʊ m
kɔma tɪ m nõŋɛ la.

15Baa ya sãn tara nẽrba tʊspia tɪ ba bɪsra ya Krisi doosgo la pʊam,ya tarɪ la sɔ ayɪla
mã'a.Mam n de ya sɔ Azezi-krisi doosgo la pʊam,mam n wa'am wa mõolɛ kõ-yẽlga la
bɔ ya,tɪ ya yẽ vɔm na ĩyã.

16Bɛla,mam belnɪ ya mɛ tɪ ya ɪta mam n ɪtɪ se'em na.

17Bɛla tɪ mam tõm Atimõtɪ ya zẽ'am.A de la mam bi-nõŋrɛ n de sɪra dãana Zuudãana
doosgo la pʊam.Ẽŋa n wʊn tẽegɛ ya mam n vɔa se'em Krisi doosgo la pʊam,la de la
bõn-bãma tɪ mam zãsnɪ Azezi nẽrba n lagsrɪ zẽ'a woo la.

18Ya nẽrba basɛba tẽ'esrɪ tɪ mam kãn leme wa'am ya zẽ'am, zẽkra ba mẽnsɪ.

19La Zuudãana la sãn bɔɔra,la kãn yuuge dee tɪ mam wa'am ya zẽ'am,la mam wʊn
bãŋɛ sɛla tɪ zẽk-m-mẽŋa dõma la wʊn tã'agɛ ẽŋɛ,tɪ la sãn dagna ba yetɔga la mã'a.

20Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ so'olʊm dagɪ nõorɛ yetɔga,la de la pãŋa.

21Yãma boorɪ la bẽm?Yãma boorɪ tɪ m wa'am na kafõbga bɪɪ?Bɪɪ m wa'am na nõŋlʊm
la sũ-bʊgsʊm?

1 Korẽntɪ 5

Krisi nẽra ka masɛ tɪ a ɪta yalsɪ

1Ba tɔgrɪ tɪ ya ɪtɪ la yalsɪ, halɪ yalsɪ sɛka buuri tɪ baa sɛba n ka dolɪ Nawẽnnɛ ka sakɛ
ɪta. Mam wõm tɪ ba yetɪ nẽra ayɪla n boe ya pʊam gã la a sɔ pɔga.

2Dee tɪ yãma zẽkra ya mẽŋa.La de nɪ na yãma sũure sã'am,tɪ ya yese bʊra-sɛka n ẽŋɛ
yel-be'e-ẽŋa la ya tẽŋasʊka.

3Baa mam n ka boe yãma zẽ'am, mam pʊtẽ'erɛ boe la ya lɛ mɛ. La mam põn di bʊra-
sɛka n ẽŋɛ yel-be'e-ẽŋa la sarɪya mɛ wʊ mam boe la yãma lɛ,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4yele la Zuudãana Azezi yʋ'ʋrɛ yetɪ:Yãma n lagsɛ la taaba,tɪ mam pʋtẽ'erɛ bɔna la yãma,tɪ Zuudãana Azezi pãŋa bɔna la ya lɛ la,

5ya yese nẽr-ẽŋa ya tẽŋasʋka basɛ Asũtãana nu'usum tɪ a sã'am a ĩyã,dee tɪ a sɪa wʋn yẽ fãarɛ tɪ Zuudãana Azezi lemŋo daarɛ.

6Yãma n zẽkrɪ ya mẽnsɪ la, la ka ãn sõŋa. Yãma ka mi tɪ dãbɪllɛ fẽe n botɪ borborɪ zom wuu ukra?

7Yese-ya tõon-be'e-ẽŋa n ãn wʋ dãbɪllɛ la ya tẽŋasʋka,bɛla tɪ ya wʋn ãna sõŋa wʋ zom paalga tɪ ba ka ẽŋɛ dãbɪllɛ ba pʋam.Ya põn ãna sõŋa wʋ borborɪ n ka tarɪ dãbɪllɛ la.Se'ere n soe la,Krisi daan sakɛ mɛ tɪ ba kʋ ẽ tõma ĩyã wʋ Zɔɔg-basɛ kibsa pebila la.

8Bɛla,basɛ-ya tɪ tɪ yese pʋtẽ'e-be'ero,la tõon-be'ero wuu tɪ vɔm pʋam,dee dɛna pʋpeelem dõma,la sɪra dõma wʋ ba diti Zɔɔg-basɛ kibsa la borborɪ n ka tarɪ dãbɪllɛ la.

9Mam n daan gʋlsɛ gõn-sɛka la, mam daan yele ya tɪ ya da lagɪm na sɛba n ɪtɪ yalsɪ.

10Mam ka tɔgrɪ nẽr-sɛba wuu n boe dũnia pʋam ɪta yalsɪ,bɪɪ nõŋɛ bõnɔ,bɪɪ dɛna nayigba,bɪɪ bag-kãabrɪba n ka dolɪ Nawẽnnɛ na yelle.Ya sãn yetɪ ya welge ya mẽŋa la bãma,dẽnɪ tɪ ya yese dũnia wã pʋam.

11Mam daan gʋlsɛ bɔ ya yetɪ,ya da dɔla la nẽr-sɛka n yetɪ a mẽŋa tɪ ẽŋa dolɪ la Nawẽnnɛ dee ɪta yalsɪ,bɪɪ nõŋɛ bõnɔ,bɪɪ kãabra baga,bɪɪ tʋʋra nẽrba,bɪɪ yũura dãam bugra,bɪɪ zũura.Da põn lagɪm-ya la nẽr-ẽŋa dãana di.

12-13La dagɪ mam n wʋn di sɛba n ka dolɪ Nawẽnnɛ na sarɪya, Nawẽnnɛ n wʋn di ba sarɪya. La de la yãma sɛba n boe la taaba la n wʋn di taaba sarɪya, wʋ lan gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetɪ: «Dige-ya tõon-be'ero dãana la ya pʋam.»

1 Korẽntɪ 6

Sarɪyadia yelle

1Ya nẽra ayɪla sãn tara yelle la a tadãana, bẽm tɪ a tarɪ ẽ wɛ'ɛsa sɛba n ka dolɪ Nawẽnnɛ zẽ'am tɪ ba ka mãalɛ yelle la, dee ka tarɪ ẽ wɛ'ɛsa Nawẽnnɛ nẽrba zẽ'am?

2Yãma ka mi tɪ Nawẽnnɛ nẽrba n wʋn wa di dũnia dõma sarɪya?La yãma sãn wʋn wa di dũnia dõma sarɪya,ya ka tã wʋn di yel-pɪg-bãna wã sarɪya?

3Yãma ka mi tɪ tõma n wʋn wa di malɛkadõma sarɪya?Lan de bɛla la,bẽm tɪ yãma ka tãna wʋn di dũnia wã yɛla sarɪya?

4La yãma sãn tara yel-bãna buuri la taaba,yãma tarɪ sẽnna la sɛba n ka mi Nawẽnnɛ sore yɛla la zẽ'am.

5Mam yetɪ ya tɪ la de la yãnnɛ bɔ ya.Bɛla,nẽra baa ayɪla ka boe yãma pʋam n tarɪ yɛm,wʋn tã'agɛ mãalɛ yel-sɛba tɪ yãma tarɪ la taaba la?

6La ka masɛ tɪ yãma n de sɔbiisi sãn tara yelle la taaba,ya tara taaba sẽnna sarɪyaditba n ka dolɪ Nawẽnnɛ zẽ'am.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Yãma n tarı taaba sẽnna sarıyadia zẽ'am na, la põn pa'alɛ tı ya tuuge mɛ zozo'e. Nẽra sãn ẽŋɛ ya be'em, bıı zũ ya, bẽm tı yãma ka ıta sugri, dee tara taaba sẽnna sarıyadia zẽ'am?

8Yãma malın ıta taaba la be'em,zũura taaba,yãma n de sɔbiisi Nawẽnnɛ doosgo pʊam na.

9Yãma ka mi tı tõon-be'ero dõma kãn yẽ zẽ'a Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam? Da pã'asɛ ya mẽŋa. Nẽr-sɛba n ıtı yalsı, bıı sɛba n kãabrı baga, bıı sɛba n gã la taaba pɔgba la taaba sırba, bıı bʊra-sɛba n gã la taaba,

10bıı nayigba,bıı sɛba n nõŋɛ bõnɔ,bıı sɛba n yũuri dãam bugra,bıı sɛba n tʊʊrı nẽrba,bıı fãarba,bãma kãn kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

11Yãma nẽrba basɛba daan ãn na bɛla.La Nawẽnnɛ Sıa peege yãma tõon-be'ero mɛ botı ya lebge Nawẽnnɛ nẽrba,masɛ a zẽ'am Zuudãana Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ ĩyã.

Dıkɛ ya ĩyã nã'asɛ Nawẽnnɛ

12Yãma nẽrba basɛba yetı: «Mam tarı sore wʊn ẽŋɛ sɛla woo mɛ.» La mam yetı ya tı dagı sɛla woo n tarı yõorɔ. Mam mẽ tarı sore wʊn ẽŋɛ sɛla woo mɛ. La mam kãn sakɛ lebge sɛla baa ayıla yamŋa.

13Yãma yetı,dia boe la pʊʊrɛ ĩyã,tı pʊʊrɛ mẽ bɔna dia ĩyã.La de la sıra,la Nawẽnnɛ wʊn sã'am bãma bayi la wuu mɛ.La nẽrsaala ĩyã ka boe yalsı ĩyã,a boe la Zuudãana ĩyã.Tı Zuudãana mẽ sɔna ĩyã la.

14Nawẽnnɛ n vo'oge tı Zuudãana Azezi la,ẽŋa n wʊn ken vo'oge tõma la a pãŋa.

15Yãma ka mi tı ya ĩyã la de la Azezi-krisi ĩyã la zẽ'a ayıla?Bɛla,la ãn sõŋa tı nẽra dıkɛ Krisi ĩyã zẽ'a ayıla la sẽŋɛ ka lagım na pɔg-yalsı dõma mɛ bıı?Ayɛı,la põn ka masɛ.

16Ya ka mi tı sɛka n lagım a mẽŋa la pɔg-sɛka n ıtı yalsı,ẽŋa la pɔka la lebge la ĩyã ayıla?La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı,bʊraaga la pɔka sãn lagım taaba,bãma bayi lebge la ayıla.

17La sɛka n lagım a mẽŋa la Zuudãana la,Nawẽnnɛ Sıa botı a lebge la ayıla la Zuudãana.

18Zoe-ya yalsı.Tõon-be'e-sɛba wuu tı nẽrsaala ıtı la ka boe a ĩyã pʊam.La tõon-be'e-sɛka n de yalsı la boe la nẽrsaala ĩyã pʊam.

19Ya ka mi tı ya ĩyã la de la Nawẽnnɛ Sıa deego?Nawẽnnɛ Sıa la tı a bɔ ya la boe ya pʊam mɛ,ya ka soe ya mẽŋa.

20Nawẽnnɛ da ya la da'aga n de toogo,bɛla,dıkɛ-ya ya ĩyã,nã'asra Nawẽnnɛ.

1 Korẽntı 7

Pɔgdire yelle

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Mam yetɪ m lerge la yãma n daan gʋlsɛ soke mam se'em na: «La ãn sõŋa tɪ bʋraaga da di pɔga.»

2La,lan wʋn ẽŋɛ se'em tɪ ya da ẽŋɛ yalsɪ,bʋraaga woo di a pɔga,tɪ pɔka woo mẽ ele a sɪra.

3La bʋraaga bɔ a pɔga lan masɛ tɪ a bɔ ẽ sɛla la,tɪ pɔka mẽ bɔ a sɪra lan masɛ tɪ a bɔ ẽ sɛla la.

4Se'ere n soe la,pɔka ka soe a mẽŋa ĩyã.La de la a sɪra n soe ẽ.La bʋraaga mẽ ka soe a mẽŋa ĩyã.La de la a pɔga n soe ẽ.

5Pɔka la a sɪra da zagsɛ tɪ bãma kãn gã la taaba,sãn dagna tɪ ya ẽŋɛ la nõorɛ ayɪla looge wakatɛ fẽe tɪ ya pʋ'ʋsɛ Nawẽnnɛ,bɛla poorʋm ya le lagɪm na taaba tɪ Asũtãana da botɪ ya ẽŋɛ be'em,ya sãn ka tã'agɛ yõkɛ ya mẽŋa.

6Mam n yele ya se'em wã,la dagɪ pẽrgrɛ,la de la sore tɪ mam pa'alɛ ya.

7La sãn dɛna mam tẽ'esgɔ,nẽra woo sãn dɛna dakõorɛ wʋ mam n ãn se'em wã,la ãn sõŋa.La nẽrsaala woo tarɪ la a bɔ'a tɪ Nawẽnnɛ bɔ ẽ.Ayɪla tarɪ la bɔ'a ayẽma,tɪ ayẽma mẽ tara bɔ'a ayẽma.

8Mam yetɪ sɛba n ka tara pɔgba bɪ n ka tara sɪrba, la pɔkõpa yetɪ, ba sãn ken bɔna bãma bayɪla mã'a wʋ mam n ãn se'em na, la ãn sõŋa.

9La ba sãn ka tãna wʋn yõkɛ ba mẽŋa,ba di pɔgba,bɪ ba ele sɪrba.La ãn sõŋa tɪ ya di pɔgba,bɪ ya ele sɪrba,sõna yãma n zĩ tɪ a yɛmleego tara ya nãmsra.

10La sãn dɛna sɛba n tarɪ pɔgba bɪ n tarɪ sɪrba la,mam yetɪ ya la wãna:La,la dagɪ mam mẽŋa nõorɛ,la de la Zuudãana Azezi nõorɛ:Pɔka da basɛ a sɪra.

11La a sãn basɛ a sɪra,a zẽa,a da le bɔta bʋraasɪ,bɪ ẽŋa la a sɪra la mãalɛ ba yelle la le naagɛ taaba.Bʋraaga mẽ da lebse a pɔga.

12La sãn dɛna nẽrba basɛba la, mam yetɪ la wãna: La de la mam mẽŋa n yele, la dagɪ Zuudãana nõorɛ: Bʋraaga n dolɪ Azezi sore sãn tara pɔga n ka dolɪ Azezi sore, dee sakɛ tɪ a bɔna la ẽ, a da lebse ẽ.

13La pɔka n dolɪ Azezi sore sãn tara sɪra n ka dolɪ Azezi sore,dee sakɛ tɪ a bɔna la ẽ,a da basɛ ẽ.

14Sɪra n ka dolɪ Azezi sore ãn sõŋa mɛ,a pɔga n de Nawẽnnɛ nẽra la ĩyã.La pɔka n ka dolɪ Azezi sore ãn sõŋa mɛ,a sɪra n de Nawẽnnɛ nẽra la ĩyã.Bɛla ba kɔma wʋn ãna sõŋa mɛ,sãn dagna bɛla,ba kɔma wʋn ãna wʋ nẽr-sɛba n ka dolɪ Nawẽnnɛ kɔma.

15La sɛka n ka dolɪ Azezi sore la,sãn bɔɔra tɪ a basɛ sɛka n dolɪ Azezi sore la,a basɛ ẽ tɪ a fõrgɛ.La sãn dɛna bɛla,la ka de pẽrgrɛ tɪ pɔka bɪ bʋraaga n dolɪ Azezi sore bɔna la sɛka n ka dolɪ Azezi sore.Nawẽnnɛ wi to tɪ tɪ vɔa la sũ-mã'asʋm la taaba.

16Pɔka,fõn ẽŋɛ la wãne bãŋɛ fõn sãn wʋn tã'agɛ botɪ fʋ sɪra la yẽ fãarɛ?Bɪ bʋraaga,fõn ẽŋɛ la wãne bãŋɛ fõn sãn wʋn tã'agɛ botɪ fʋ pɔga la yẽ fãarɛ?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sɛla n tarɪ yõorɔ de la Nawẽnnɛ sakrɛ

17Sɛla n ãn sõŋa de la nẽra woo vɔa wʊ ẽn daan ãn se'em tɪ Nawẽnnɛ wi ẽ na, wʊ Zuudãana n bɔ ẽ tɪ a vɔa se'em na. La de la bɛla tɪ mam pa'alɪ Nawẽnnɛ nẽrba n boe zẽ'esɪ wuu tɪ ba ɪta.

18Nẽr-sɛka sãn wã,dee tɪ Nawẽnnɛ wi ẽ,a da ɛɛra tɪ a sʊgɛ wãaga la.Nẽr-sɛka n mẽ ka wã,dee tɪ Nawẽnnɛ wi ẽ,a da wã.

19Sɛka n wã,bɪɪ sɛka n ka wã,ba wuu ka tarɪ yõorɔ.Sɛla n tarɪ yõorɔ de la Nawẽnnɛ nõorɛ sakrɛ.

20Nẽra woo ken ãna wʊ ẽn daan ãn se'em tɪ Nawẽnnɛ wi ẽ na.

21Fʊ daan sãn dɛna la yamŋa tɪ Nawẽnnɛ wi fo,da basɛ tɪ fʊ yɛm yɔɔra.La sore sãn wa bɔna tɪ fʊ wʊn to'oge fʊ mẽŋa,fʊ doose bilam to'oge fʊ mẽŋa.

22La nẽr-sɛka n de yamŋa tɪ Zuudãana la wi ẽ,a de la nẽra tɪ Zuudãana botɪ a to'oge a mẽŋa.Bɛla mẽ,nẽr-sɛka n dagɪ yamŋa tɪ Zuudãana Krisi wi ẽ,a de la Krisi yamŋa.

23Nawẽnnɛ da ya la toogo,bɛla da lebge-ya nẽrba yamsɪ.

24Bɛla ĩyã,m sɔbiisi,nẽra woo vɔa Nawẽnnɛ nẽŋam wʊ ẽn daan ãn se'em tɪ Nawẽnnɛ wi ẽ na.

Apolɪ le tɔgɛ pɔgdire yelle

25Mam yetɪ m tɔgɛ la sɛba n ka tarɪ sɪrba bɪɪ pɔgba la yelle, mam ka to'oge nõorɛ Zuudãana Azezi zẽ'am. La de la mam mẽŋa pʊtẽ'erɛ, la ya wʊn bɔ mam sɪra Zuudãana la n zoe mam ninbãalga la ĩyã.

26Yel-sɛba n boe lɛɛlɛ wã ĩyã,mam tẽ'esɛ tɪ la ãn sõŋa tɪ nẽra woo ken ãna wʊ ẽn ãn se'em na.

27Fʊ sãn tara pɔga,da ɛɛra tɪ fʊ lebse ẽ.La fʊ sãn ka tara pɔga,da ɛɛra tɪ fʊ di pɔga.

28La fʊ sãn di pɔga,la dagɪ be'em.La pug-sɛka n mẽ ele sɪra,la dagɪ be'em.Nẽr-sɛba n tarɪ pɔgba,bɪɪ sɪrba la wʊn yẽ la sũ-sã'aŋɔ dũnia wã pʊam,bɛla tɪ mam ka bɔɔra tɪ yel-bãma paagɛ ya.

29M sɔbiisi, mam n yetɪ ya se'em n wãna: Wakat-sɛka tɪ Nawẽnnɛ bɔ tɔ la ka le zo'oge. Lan pɔsɛ lɛɛlɛ wã, la ãn sõŋa tɪ sɛba n tarɪ pɔgba la, ãna wʊ ba ka tarɪ pɔgba,

30tɪ sɛba n kellɪ,ãna wʊ ba ka kellɪ,tɪ sɛba n ɪtɪ sũ-yẽlga,ãna wʊ ba ka ɪtɪ sũ-yẽlga,tɪ sɛba n da'arɪ,ãna wʊ ba ka tarɪ sɛla tɪ ba da'arɪ la.

31Tɪ sɛba n yẽtɪ dũnia bõntarsõm,ãna wʊ ba ka yẽtɪ bõntarsõm.Se'ere n soe la,dũnia wã n ãn se'em wã tollɪ mɛ.

32Mam ka boorɪ tɪ ya yɛm yɔɔra la sɛla sɛla. Sɛka n ka tarɪ pɔga dɪkrɪ a pʊtẽ'erɛ wuu tõnna la Zuudãana la tõoma, a eerɪ la ẽŋa n wʊn ẽŋɛ se'em tɪ la ãna Zuudãana la sũure yẽlʊm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33La sɛka n di pɔga,dũnia yɛla n pakɛ ẽ,a eerı la ẽŋa n wʊn ẽŋɛ se'em tı la ãna a pɔga sũure yẽlʊm.

34Bɛla,a pʊtẽ'erɛ n boorı se'em na pʊı mɛ.La pɔka bıı pugla n mẽ ka tarı sıra dıkrı a pʊtẽ'erɛ wuu tõnna la Zuudãana la tõoma,a eerı la ẽŋa n wʊn ẽŋɛ se'em,tı a ĩyã,la a sıa wʊn wa dɛna Nawẽnnɛ bõnɔ.La sɛka n tarı sıra,dũnia yɛla n pakɛ ẽ,a eerı la ẽŋa n wʊn ẽŋɛ se'em,tı la ãna a sıra sũure yẽlʊm.

35La de la yãma sõŋrɛ ĩyã tı mam yele bɛla.Mam ka boorı tı m mõrgɛ ya dıkɛ yelle dɔglɛ ya zuto.Mam boorı tı ya tõm na sɛla n ãn sõŋa,la ya dıkɛ ya mẽŋa wuu bɔ Zuudãana la,tõnna a tõoma.

36La sãn dɛna sɛba n lɛgrı pugunto tı ba di la, sɛka sãn tẽ'esɛ tı ẽŋa sãn basɛ a zɛba la ka di ẽ, ẽŋa ẽŋɛ ẽ na be'em, dee tı a yɛmleego tara ẽ, a di ẽ wʊ ẽn tẽ'esɛ se'em na, tı la dagı be'em.

37La nẽr-sɛka sãn tẽ'esɛ a pʊtẽ'erʊm sõŋa sõŋa tı ẽŋa kãn di ẽ,tı pẽrgrɛ ka bɔna mĩ,a sãn wʊn tã'agɛ yõkɛ a mẽŋa,a ẽŋɛ wʊ ẽn tẽ'esɛ se'em na,tı la ãn sõŋa.

38Bɛla,nẽr-sɛka n di pɔga,a ẽŋɛ sõŋa.La nẽr-sɛka n mẽ ka di pɔga,a ẽŋɛ sõŋa gãnna.

39Pɔg-sɛka n ele, dẽnı tı a bɔna la a sıra lɛ, ẽn ken vɔa wakatɛ la. La a sıra la sãn ki, sore boe mɛ tı a le ele nẽr-sɛka tı a boorı, la dẽnı tı a dɛna nẽra n dolı Zuudãana Azezi sore.

40La mam tẽ'esɛ tı a sãn ka le ele sıra,a sũure wʊn ãna yẽlʊm gãnna ẽn ele.Mam tẽ'esɛ tı mam tarı la Nawẽnnɛ Sıa pa'ala ya.

1 Korẽntı 8

Baga nẽnnɔ yelle

1La sãn dɛna bõn-sɛba tı ba dıkɛ kãabɛ bɔ baga la nẽnnɔ yelle, tı mi tı tı wuu tarı bãŋrɛ mɛ, wʊ yãma n yele se'em na. La bãŋrɛ botı nẽra zẽkra la a mẽŋa. La nõŋlʊm sõŋrı nẽrba mɛ.

2Nẽr-sɛka sãn tẽ'esɛ tı ẽŋa mi sɛla,a ken ka mina wʊ lan masɛ tı a mina se'em.

3La nẽra sãn nõŋɛ Nawẽnnɛ,Nawẽnnɛ mi ẽ mɛ.

4Bɛla, la sãn dɛna baga nẽnnɔ na yelle, tı mi tı baga de la sɛla n de zãŋa dũnia wã zuo, dee ken mina tı Nawẽnnɛ ayıla mã'a n boe.

5Bõndõma n boe saazuum bıı tẽŋa zuo,tı nẽrsaalba wi'iri tı wẽna.Asıra,bõndõma zozo'e n boe tı nẽrsaalba wi'iri tı wẽna,bıı zuudãandõma.

6La tõma mi tı Nawẽnnɛ ayıla n boe dɛna tı Sɔ n nãam sɛla woo,la ẽŋa ĩyã tı tı vɔa.La tõma ken mina tı Zuudãana ayıla mã'a n boe,a de la Azezi-krisi,la doose la ẽŋa tı sɛla woo bɔna,la ken doose la ẽŋa tı tı tara vɔm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7La, la dagɪ nẽra woo n mi wãna. Nẽrba basɛba malʊm baga mɛ, tɪ halɪ la zĩna ba sãn obe baga nẽnnɔ, ba ken tẽ'esra a yelle mɛ tɪ la sɪrɪ de la baga dia. La ban ka mi Nawẽnnɛ sore yɛla sõŋa la, ba tẽ'esrɪ ba sũure pʊam tɪ ba ẽŋɛ la be'em.

8La dagɪ dia n wʊn botɪ tɪ lɛm Nawẽnnɛ.Tɪ sãn ka di,sɛla ka pɔ'ɔrɪ tɔ,la tɪ sãn di,a ka pa'asrɪ tɪ sɛla.

9La guuse ya mẽŋa, tɪ yan tarɪ nõorɛ dita sɛla woo la, da basɛ tɪ nẽr-sɛba n ka tarɪ pãŋa Nawẽnnɛ sore doosgo pʊam na tõm tõon-be'ero.

10Nẽr-sɛka n ka mi Nawẽnnɛ sore yɛla sõŋa la,sãn yẽ fõn tarɪ bãŋrɛ la n zĩ baga kãabgɔ zẽ'am ɔbra nẽnnɔ,la wʊn pã'asɛ ẽ tɪ a mẽ obe la baga nẽnnɔ.

11Bɛla,fõn bãŋrɛ la wʊn basɛ tɪ nẽr-ẽŋa n ka tarɪ pãŋa Nawẽnnɛ sore doosgo pʊam na sã'am mɛ,a de la fʊ sɔbia tɪ Krisi ki a ĩyã.

12Fʊ sãn tõm tõon-be'e-ẽna sã'am fʊ sɔbia n ka mi Nawẽnnɛ sore yɛla sõŋa pʊtẽ'erɛ,fʊ ẽŋɛ la Krisi be'em.

13Bɛla,la sãn dɛna dia n wʊn basɛ tɪ mam sɔbia tõm tõon-be'ero,mam kãn le malɪn di ẽ,tɪ m da basɛ tɪ m sɔbia tõm tõon-be'ero.

1 Korẽntɪ 9

Apolɪ basɛ ẽn tarɪ sore wʊn ẽŋɛ sɛla

1Mam ka soe m mẽŋa tãna wʊn ẽŋɛ mam n boorɪ se'em mɛ bɪɪ? Mam dagɪ la Krisi Tõntõnna bɪɪ? Mam daan ka yẽ tɪ Zuudãana Azezi mɛ bɪɪ? La dagɪ tõon-sɛba tɪ mam tõnnɪ bɔ'ɔra Zuudãana la n basɛ tɪ yãma bɔ ẽ sɪra?

2Baa nẽrba basɛba sãn ka sakɛ tɪ mam de Krisi Tõntõnna,yãma masɛ mɛ tɪ ya sakɛ.Yãma n dolɪ Krisi sore la,n de sɛla n pa'alɛ tɪ mam de Krisi Tõntõnna.

3Sɛba n zɛrgrɪ mam na,mam tɔgrɪ la wãna lɛrgra ba.

4Tõma ka tarɪ sore tɪ ba bɔ tɪ dia la ko'om tɪ tõoma la ĩyã?

5Tõma ka tarɪ sore wʊn di pɔgba n dolɪ Nawẽnnɛ sore tɪ ba dɔla tɪ ɛɛra wʊ tɪ Tõntõn-taaba,la Zuudãana yɪbsɪ,la Apɪyɛɛrɪ n ɪtɪ se'em na bɪɪ?

6Yãma tẽ'esɛ tɪ mam na Abarnabasɪ mã'a n de tɪ tõnna tɪ mẽŋa dita bɪɪ?

7Ãne n de sʊdaaga dee bɪsra a mẽŋa dia yelle?Ãne n sele tɪɪsɪ dee ka dita ba bɪɛ?La ãne n gu'uri dũnsi dee ka dita ba ɪlʊm?

8Mam ka yele bɛla la nẽrsaala pʊtẽ'erɛ mã'a. Nawẽnnɛ lɔɔ la mẽ yele la bɛla.

9La gʊlsɛ lɔɔ tɪ Nawẽnnɛ yʊʊn bɔ Amoyisi gõnnɔ la pʊam yetɪ:«Da ẽŋɛ-ya naafɔ n kɔɔrɪ nõorɛ yʊka.» La de la niigi yelle mã'a tɪ Nawẽnnɛ yʊʊn tɔgɛ bɪɪ?

10Ayɛɪ,la de la tõma yelle tɪ la gʊlsɛ bɛla.Bɛla nẽr-sɛka n kɔɔrɪ tarɪ pʊtẽ'erɛ tɪ a wʊn yẽ mɛ,tɪ sɛka n wẽ'erɪ bõnkɔɔla mẽ tarɪ pʊtẽ'erɛ tɪ a wʊn yẽ,dẽnɪ tɪ ba wuu yẽ ba pʊrɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Tõma n mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga la bɔ ya la,la ãn wʋ bõnbuuri tɪ tõma bʋrɛ.Bɛla,la masɛ mɛ tɪ ya looge ya bõntarsõm na sõŋɛ tõma wʋ bõnkɔɔla pʋrɛ tɪ ya bɔ tõma.

12Nẽrba basɛba sãn tara nõorɛ tɪ ba to'oge yãma bõntarsõm,tõma n tarɪ nõorɛ tɪ tɪ to'oge yãma bõntarsõm gãnna.La tõma ka to'oge ya sɛla wʋ tõma n tarɪ nõorɛ se'em na,tõma sakɛ nãmsgɔ mɛ sɛla woo pʋam,tõma ka boorɪ tɪ tɪ gu Krisi kõ-yẽlga la mõolgɔ.

13Yãma ka mi tɪ sɛba n tõnnɪ Wẽnde-kãtɛ la pʋam, diti la bilam? La tɪ sɛba n kãabrɪ bɔ'ɔra Nawẽnnɛ na, to'orɪ ba pʋrɛ la kãabgɔ zẽ'a na?

14Bɛla,Zuudãana la bɔ nõorɛ mɛ tɪ sɛba n mõolɪ kõ-yẽlga la,mẽ tɔ'ɔra ba dia bilam.

15La mam ka to'oge ya sɛla baa ayɪla wʋ mam n tarɪ nõorɛ se'em na. La mam ka gʋlsɛ bɛla mẽ yetɪ ya bɔ mam sɛla. Baa mam sãn wʋn ki sõɪ, tɪ nẽra da wa basɛ tɪ mam ka tara yẽsõm.

16Mam n mõolɪ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la,mam ka tã wʋn wẽ m yõ'ogɔ a ĩyã.La de la pẽrgrɛ tɪ mam mõolɛ.Mam sãn ka mõolɛ kõ-yẽlga la,mam wʋn yẽ la toogo.

17La sãn de nɪ la mam mẽŋa n looge yɛm mõola kõ-yẽlga la,mam wʋn to'oge nɪ la yɔɔrɔ.La,lan de pẽrgrɛ tɪ mam mõolɛ la,la de la tõonɛ tɪ Nawẽnnɛ dɪkɛ dɔglɛ mam zuo.

18Bɛla,bẽm n de mam yɔɔrɔ?La de la mam n mõolɪ kõ-yẽlga la bɔ'ɔra nẽrba zãŋa,dee ka tɔ'ɔra ba sɛla wʋ mam tarɪ nõorɛ se'em na.

19Mam soe m mẽŋa mɛ, mam dagɪ nẽra yamŋa. La baa bɛla, mam dɪkɛ m mẽŋa lebge la nẽrba wuu yamŋa, tɪ m tã'agɛ botɪ ba nẽrba zozo'e dɔla Krisi.

20Mam sãn bɔna Zifdõma zẽ'am,mam vɔa wʋ Zifdõma la,tɪ m tã'agɛ botɪ ba doose Azezi.Amoyisi lɔɔ la ka le tara nõorɛ la mam,la mam sãn bɔna la nẽr-bãma n dolɪ lɔɔ la,mam sakrɪ lɔɔ wʋ bãma la,tɪ m botɪ sɛba n dolɪ lɔɔ la doose Azezi.

21La mam sãn bɔna nẽr-sɛba n ka dolɪ lɔɔ la zẽ'am,mam vɔa wʋ nẽr-sɛba n ka dolɪ lɔɔ la,tɪ m botɪ ba doose Azezi.La bɛla ka pa'alɛ tɪ mam ka dolɪ Nawẽnnɛ lɔɔ la.Mam dolɪ la Krisi lɔɔ.

22Mam sãn bɔna la nẽr-sɛba n ka tarɪ pãŋa Nawẽnnɛ sore doosgo pʋam,mam vɔa wʋ bãma,tɪ m sõŋɛ ba tɪ ba da basɛ Nawẽnnɛ sore.Mam ɪtɪ sɛla woo la bɛla bɔ'ɔra nẽrba buuri wuu,ɪta mam wʋn ẽŋɛ se'em tɪ m tã'agɛ fãagɛ ba nẽrba basɛba.

23Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la ĩyã tɪ mam ɪta bɛla wuu tɪ m wa po to'oge a pʋrɛ.

24Yãma mi tɪ zʋa pʋam, zɔtba la wuu lagɪm zɔta mɛ, la ba nẽra ayɪla mã'a n wʋn zoe yãŋɛ to'oge bɔ'a. Bɛla, mõrgɛ-ya wʋ zɔtba n zotɪ se'em na, tɪ ya yãŋɛ to'oge bɔ'a Nawẽnnɛ zẽ'am.

25Zɔtba wuu yõkrɪ ba mẽŋa mɛ sɛla woo pʋam tɪ ba to'oge bɔ'a n kãn yuuge dee sã'am.La tõma yõkrɪ tɪ mẽŋa tɪ tɪ wa to'oge la bɔ'a n kãn malɪn sã'am.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Bɛla n soe tɪ mam ka zɔta yoo yoo,la mam ka zɛbrɪ yoo yoo wʊ nẽra n wẽ'erɪ kʊsebgo.

27Mam mõrgrɪ m ĩyã mɛ tara m mẽŋa sõŋa sõŋa.Se'ere n soe la,mam ka boorɪ tɪ mam n mõolɪ kõ-yẽlga la bɔ'ɔra nẽrba la,mam mẽŋa wa koŋe yɔɔrɔ Nawẽnnɛ zẽ'am.

1 Korẽntɪ 10

Israyɛlɪ dõma mãmsgɔ

1M sɔbiisi, mam boorɪ tɪ ya tẽ'esɛ la tɪ yaabdõma n yʊʊn dolɪ Amoyisi la yelle. Ba wuu yʊʊn boe la sawatɛ la tẽŋa, la ba wuu yʊʊn doose la ko-kãtɛ la pʊam tole.

2La ãn wʊ Nawẽnnɛ yʊʊn mise ba mɛ sawatɛ la pʊam,la ko-kãtɛ la pʊam tɪ ba dɛna ayɪla la Amoyisi.

3Ba wuu yʊʊn di la dia ayɪla,dee yũ ko'om ayɪla n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am.

4Ba yʊʊn yũ la ko'om n yesrɪ tãmpĩa tɪ Nawẽnnɛ bɔ ba pʊam.Tãmpĩ-ẽŋa yʊʊn de la Krisi n dolɪ ba.

5La baa bɛla,ba nẽrba zozo'e yʊʊn ka ɪtɪ sɛla n masɛ Nawẽnnɛ yɛm,tɪ a basɛ tɪ ba ki weego la pʊam.

6Bõn-bãna wuu ẽŋɛ tɪ la pa'alɛ la tõma,tɪ tɪ da bɔɔra tɪ ẽŋɛ be'em wʊ bãma la.

7Da dɔla-ya baga wʊ bãma basɛba n yʊʊn ẽŋɛ se'em na.La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«Nẽrba la zĩ'ire mɛ di dee yũ,dee isge dɛ'ɛna.»

8Tɪ da ɪta yalsɪ wʊ bãma basɛba n yʊʊn ẽŋɛ se'em,tɪ ba nẽrba tʊspisyi la atã ki daarɛ ayɪla la.

9Tɪ da makɛ-ya tɪ Zuudãana la bɪsɛ wʊ bãma basɛba n yʊʊn ẽŋɛ se'em,tɪ bõnsɛ'ɛdõma kʊ ba la.

10Tɪ da yõnna-ya la Nawẽnnɛ wʊ bãma basɛba n yʊʊn yõm se'em,tɪ kũm malɛka kʊ ba la.

11Bõn-bãma wuu yʊʊn ẽŋɛ tɪ yaabdõma tɪ la dɛna la mãmsgɔ bɔ nẽrba basɛba. La ba gʊlsɛ bɛla, tɪ la dɛna la zãsŋɔ bɔ tõma sɛba n boe wakat-ẽna tɪ dũnia lɛm ba'asgɔ wã.

12Bɛla,nẽr-sɛka n tẽ'esɛ tɪ ẽŋa ɪtɪ sõŋa dee zɛ sõŋa,a guuse da lui.

13Yel-sɛba n paarɪ ya la,la de la yel-bãma n mẽ paarɪ nẽrba basɛba.La Nawẽnnɛ de la sɪra dãana,a kãn basɛ tɪ yel-sɛka n gãnnɪ ya pãŋa paagɛ ya.La yelle pʊam,a wʊn bɔ ya pãŋa tɪ ya wĩbe,dee ẽŋɛ sore tɪ ya yese.

Baga dia, la Zuudãana kũm tẽerɛ dia yelle

14Bɛla m sɔbiisi, yese-ya ya mẽŋa baga kãabgɔ pʊam.

15Mam tɔgrɪ bɔ'ɔra ya wʊ ya de la nẽr-sɛba n tarɪ yɛm.Ya mẽŋa tẽ'esɛ mam n yetɪ ya sɛla la võorɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Bõn-yũula la tɪ tõma ẽn dɪkɛ pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ dee yũ la,pa'alɛ tɪ tõma lagɪm na Krisi dɛna ayɪla,a zɪum n yese bɔ tõma la ĩyã.La borborɪ la tɪ tõma ẽn fiise pʊɪ taaba obe la,pa'alɛ tɪ tõma lagɪm na Krisi dɛna ĩyã ayɪla.

17Borborɪ la n de ayɪla la,tõma mẽ de la ĩyã ayɪla,baa tõma n zo'oge la.Se'ere n soe la,tɪ wuu lagɪm ɔbra la borbor-ẽŋa ayɪla.

18Tẽ'esɛ-ya lsrayɛlɪ dõma yelle. Sɛba n diti di-sɛba tɪ ba dɪkɛ kãabɛ Nawẽnnɛ kãabgɔ bĩmbĩnne zuo la, ba lagɪm na Nawẽnnɛ.

19Bẽm tɪ mam yɛta wãna?Yãma tẽ'esɛ tɪ mam yetɪ bagrɛ,bɪɪ di-sɛba tɪ ba kãabɛ bɔ bagrɛ la,de la sɛla bɪɪ?Ayɛɪ.

20Mam yetɪ ya mɛ tɪ ya bãŋɛ tɪ sɛla tɪ bag-kãabrɪba kãabrɪ la,ba kãabrɪ bɔ'ɔra la kʊlkã'arsɪ,dagɪ Nawẽnnɛ.Mam ka boorɪ tɪ ya lagɪm na kʊlkã'arsɪ.

21Ya ka tã wʊn yũ Zuudãana Azezi bõn-yũula,dee le yũ kʊlkã'arsɪ bõn-yũula,ya ken ka tãna wʊn di Zuudãana kũm tẽerɛ dia,dee le di kʊlkã'arsɪ dia.

22Tɪ sãn ɪta bɛla,tɪ wʊn botɪ Zuudãana sũure n isge.Yãma tẽ'esɛ tɪ tõma tarɪ pãŋa gãnna ẽ mɛ bɪɪ?

Nã'asra-ya Nawẽnnɛ sɛla woo pʊam

23Yãma nẽrba basɛba yetɪ: «Sore boe mɛ tɪ tɪ ẽŋɛ sɛla woo.» Asɪra, la, la dagɪ sɛla woo n tarɪ yõorɔ. Ba yetɪ: «Sore boe mɛ tɪ tɪ ẽŋɛ sɛla woo.» La, la dagɪ sɛla woo n sõŋrɪ.

24Nẽra nẽra da ɛɛra a mẽŋa sõŋrɛ mã'a,ɛɛra-ya taaba sõŋrɛ.

25Ya tarɪ sore tɪ ya da nẽn-sɛba wuu tɪ ba koosrɪ da'asɪ pʊam obe mɛ. Da basɛ-ya tɪ la nãmsra ya pʊtẽ'era tɪ ya soke nẽnnɔ na n ze'ele zẽ'a.

26La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«Dũnia,la bõn-sɛba wuu n boe a pʊam de la Zuudãana Nawẽnnɛ bõnɔ.»

27Nẽra n ka bɔ Azezi sɪra sãn wi ya tɪ ya wa'am a yire wa di, tɪ ya sakɛ sẽŋɛ, di-ya di-sɛba wuu tɪ a tarɪ wa bɔ ya la, da basɛ-ya tɪ la nãmsra ya pʊtẽ'era, tɪ ya soke nẽnnɔ na n ze'ele zẽ'a.

28La nẽra sãn yele ya yetɪ:«Di-bãna wã de la bagrɛ dia»,da di-ya,sɛka n yele ya bɛla la ĩyã,tɪ la da nãmsɛ a pʊtẽ'erɛ.

29La dagɪ yãma mẽŋa pʊtẽ'era yelle tɪ mam yele,la de la nẽr-sɛka n yele ya la pʊtẽ'erɛ.La yãma mẽ tã soke mam yetɪ: «Bẽm soe tɪ nẽra ayẽma pʊtẽ'erɛ wʊn gu mam, tɪ mam kãn di sɛla tɪ mam tarɪ nõorɛ tɪ m di?

30Mam sãn pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ dia ĩyã dee di,bẽm tɪ nẽra wʊn zɛrgɛ mam la bõn-sɛka tɪ mam pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ a ĩyã?»

31Lan de se'em na, ya sãn dita mɛ, bɪɪ ya yũuri mɛ, bɪɪ sɛla woo tɪ ya ɪtɪ, ɪta-ya ba wuu nã'asra Nawẽnnɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Da ẽŋɛ-ya sɛla Zifdõma,bɪ sɛba n dagɪ Zifdõma,bɪ Nawẽnnɛ nẽrba zẽ'am tɪ la gu ba Nawẽnnɛ sore doosgo.

33lta-ya wʊ mam n ɪtɪ se'em na.Mam mõrgrɪ mɛ tɪ m ẽŋɛ sɛla n ãn nẽra woo sũure yẽlʊm sɛla woo pʊam,mam ka eerɪ m mẽŋa sõŋrɛ,mam eerɪ la nẽrba zozo'e sõŋrɛ,tɪ ba tã'agɛ yẽ fãarɛ.

1 Korẽntɪ 11

1lta-ya mam n ɪtɪ se'em na, wʊ mam mẽ n ɪtɪ wʊ Krisi n ɪtɪ se'em na.

Bʊraaga la pɔka n wʊn ãna se'em Wẽndeto pʊam

2Mam pẽgrɪ ya, yãma n tẽrɪ mam yelle sɛla woo pʊam, dee dɔla bõn-sɛba wuu tɪ mam pa'alɛ ya la.

3La mam boorɪ tɪ ya bãŋɛ tɪ Krisi de la nẽra woo zuudãana,tɪ sɪra mẽ dɛna a pɔga zuudãana,tɪ Nawẽnnɛ dɛna Krisi zuudãana.

4Bɛla,bʊra-sɛka n pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ,bɪ n to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba,dee vuge a zuugo,a pɔ'ɔrɪ la a zuudãana.

5La pɔg-sɛka n pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ,bɪ n to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba,dee ka vuge a zuugo,a pɔ'ɔrɪ la a zuudãana.La ãn wʊ ẽn põn a zuugo la.

6Pɔka sãn ka bɔɔra tɪ a vuge a zuugo,a yi sɛ a zomto.La tɪ mi tɪ la de la yãnnɛ bɔ pɔka tɪ a põn a zuugo,bɪ a sɛ a zomto.Bɛla,dẽnɪ tɪ a vuge a zuugo.

7Bʊraaga ka de a vuge a zuugo,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ nãam ẽ tɪ a wõna la a mẽŋa,dɛna nã'asgɔ bɔ ẽ.La pɔka de la nã'asgɔ bɔ bʊraaga.

8Nawẽnnɛ ka dɪkɛ pɔka kõbrɛ nãam bʊraaga,a daan dɪkɛ la bʊraaga kõbrɛ nãam pɔka.

9La Nawẽnnɛ ka nãam bʊraaga pɔka ĩyã,la a nãam pɔka la bʊraaga ĩyã.

10Bɛla ĩyã,la malɛkadõma ĩyã,la masɛ tɪ pɔka vugra a zuugo tɪ la pa'alɛ tɪ a tarɪ nõorɛ.

11La Zuudãana doosgo la pʊam,pɔka boe la bʊraaga nu'usum,tɪ bʊraaga mẽ bɔna pɔka nu'usum.

12Nawẽnnɛ daan dɪkɛ la bʊraaga nãam pɔka.Tɪ pɔgsɪ mẽ dɔgra bʊraasɪ.Bɛla wuu ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am.

13Tẽ'esɛ-ya ya mẽŋa bɪsɛ. La masɛ tɪ pɔka pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ nẽr-kʊʊŋɔ pʊam dee ka vuge a zuugo?

14Nẽrba wuu mi mɛ tɪ bʊraaga sãn basɛ a zomto tɪ ba wɔgɛ,la de la yãnnɛ.

15La pɔka sãn basɛ a zomto tɪ ba wɔgɛ,la de la pẽka bɔ ẽ.A zomto la n wɔgɛ la,de la sɛla bɔ ẽ tɪ a dɪkɛ vuge a zuugo.

16La nẽr-sɛka sãn bɔɔra tɪ a wẽ nõke'ene bõn-ẽna wã yelle,dẽnɪ tɪ a bãŋɛ tɪ tõma,la Nawẽnnɛ nẽrba n boe zẽ'esɪ wuu la,ka tarɪ ɪrgɔ ayẽma.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zuudãana kũm tẽerɛ dia

(Amatie 26:26-29, Amarkı 14:22-25, Aluki 22:14-20)

17Mam n yetı m yele ya se'em wã, mam ka yetı m pẽgɛ ya, bẽm ĩyã, ya ẽn lagsɛ taaba la, ya ka ıtı sõŋa, ya ıtı la be'em.

18Pɔspɔsı,mam wõm tı ya sãn ẽn lagsɛ taaba tı ya pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ,welgre n boe ya tẽŋasʊka.La mam sakɛ tı yel-sɛba tı ba yele la,basɛba de la sıra.

19Dẽnı tı welgre bɔna ya tẽŋasʊka,tı ba bãŋɛ sɛba n sırı dolı Nawẽnnɛ bɔkɛ.

20Yãma ẽn lagsɛ taaba la,ya tẽ'esɛ tı ya diti la Zuudãana dia,la dagı bɛla.

21Se'ere n soe la,ya sãn lagsɛ,nẽra woo dẽŋɛ ka dita la a mẽŋa dia.Tı sɛba kɔm dõnna,dee tı basɛba yũ buge.

22La sãn dɛna bɛla,yãma ka tarı yiɛ wʊn di dee yũ bilam?Bıı yãma ka nannı la Nawẽnnɛ nẽrba la,dee ıta nasdõma yãnnɛ?Mam wʊn yele ya tı bo?M pẽgɛ ya bɛla ĩyã bıı?Ayɛı,mam kãn pẽgɛ ya.

23Zãsŋɔ sɛka tı mam daan zãsʊm ya la, mam to'oge ẽ na Zuudãana la zẽ'am. La de la wãna: Yʊ'ʊŋ-sɛka tı ba wʊn yõkɛ tı Zuudãana Azezi la, a dıkɛ la borborı,

24pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ dee fiise bɔ ba yetı:«Ẽna de la mam ĩyã,tı mam bɔ'ɔrı ya.lta-ya wãna tẽra mam yelle.»

25Ban daan di dia kı'ılım na,a dıkɛ la bõn-yũula yetı:«Bõn-yũul-bãna pa'alı tı Nawẽnnɛ bĩŋe la nõor-paalga la nẽrsaalba mam zıum n wʊn yese la ĩyã.Wakat-sɛka tı ya ẽn yetı ya yũ ba,ıta-ya wãna tẽra mam yelle.»

26Wakat-sɛka woo tı ya obrı borborı wã,dee yũura bõn-yũula wã,ya pa'alı la Zuudãana la kũm yelle,halı tı a wʊn wa leme wa'am.

27Bɛla, nẽr-sɛka woo n obrı borborı wã, dee yũura bõn-yũula wã, dee ka masɛ tı a obe dee yũ, a tõnnı la tõon-be'ero pɔ'ɔra Zuudãana ĩyã, la a zıum na.

28Bɛla,nẽra woo tẽ'esɛ bısɛ a sãn masɛ,deege obe borborı la,dee yũ bõn-yũula la.

29Nẽr-sɛka n ka nannı Zuudãana la ĩyã,dee obe borborı la,dee yũ bõn-yũula la,a eerı la sıbgrɛ bɔ'ɔra a mẽŋa.

30Bɛla n soe tı ya pʊam,nẽrba zozo'e dɛna bã'adõma,tı sɛba ka tara pãŋa,tı basɛba ki.

31Tı sãn tẽ'esɛ tı mẽŋa bısɛ tı sãn masɛ,Nawẽnnɛ kãn sıbgɛ tɔ.

32La Zuudãana la sãn sıbgra tɔ,a pa'alı tı mɛ tı tı ıta sõŋa,tı a da wa lagım tı la dũnia nẽrba di tı sarıya sıbgɛ tɔ.

33Bɛla, m sɔbiisi, ya sãn lagsɛ taaba tı ya di Zuudãana kũm tẽerɛ dia la, ya gu'ura taaba.

34Nẽra kɔm sãn dõnna,a di a yire dee wa'am,tı ya da kãn lagsɛ taaba ɛ sıbgrɛ bɔ ya mẽŋa.La yel-sɛba n weege la,mam sãn wa wa'am,mam wʊn mãalɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Korẽntı 12

Nawẽnnɛ Sıa bɔ'a yelle

1Lɛɛlɛ wã, mam yetı m tɔgɛ ya la Nawẽnnɛ Sıa bɔ'a yelle. M sɔbiisi, mam boorı tı ya bãŋɛ la bõn-ẽŋa yelle sõŋa.

2Ya mi tı yan daan nãn ka bɔ Azezi sıra la,ya daan taagɛ la baga n de mugro la poore dɔla,ka tãna wʊn basɛ.

3Bɛla tı mam bɔɔra tı ya bãŋɛ tı Nawẽnnɛ Sıa la sãn bɔna la nẽra,a ka tã wʊn tɔgɛ Azezi yelle be'em.La nẽra mẽ ka tã wʊn yetı,Azezi de la Zuudãana,tı la sãn dagna Nawẽnnɛ Sıa n botı a yele.

4Nawẽnnɛ Sıa bɔ'a la de la to'oto'ore, la, la de la Sıa ayıla mẽŋa n bɔ'ɔrı.

5Tõoma la de la to'oto'ore,la,la de la Zuudãana ayıla tı tı tõnnı bɔ'ɔra.

6Tõoma la n tõnnı se'em na de la to'oto'ore,la,la de la Nawẽnnɛ ayıla n tõnnı ba wuu nẽrba wuu pʊam.

7Nawẽnnɛ Sıa la bɔ'ɔrı nẽra woo la bɔ'a nẽrba la wuu sõŋrɛ ĩyã.

8Sıa la bɔ'ɔrı nẽra ayıla la bɔ'a tı a tɔgra yɛm yetɔga,la Sıa ẽŋa ayıla n bɔ'ɔrı nẽra ayẽma bɔ'a tı a tɔgra bãŋrɛ yetɔga.

9La Sıa ẽŋa mẽŋa n bɔ'ɔrı nẽra ayıla bɔ'a tı a bɔ'ɔra Nawẽnnɛ sıra zozo'e,dee bɔ'ɔra ayẽma pãŋa tı a botı bã'adõma yẽta ĩmã'asʊm.

10Sıa la n bɔ'ɔrı nẽra ayıla pãŋa tı a tãna tõnna tõon-yãlma,dee bɔ'ɔra ayẽma bɔ'a tı a tɔ'ɔsra Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba,ẽŋa n bɔ'ɔrı nẽra ayıla yɛm tı a tãna wʊn bãŋɛ sɛla n ze'ele Nawẽnnɛ Sıa zẽ'a,la sɛla n ka ze'ele Nawẽnnɛ Sıa zẽ'a bɔkɛ.Sıa ẽŋa n bɔ'ɔrı nẽra ayıla bɔ'a tı a tãna tɔgra yetɔg-zãŋsı,dee bɔ'ɔra ayẽma bɔ'a tı a tãna pa'ala yetɔg-zãŋsı la võorɛ.

11La de la Sıa ẽŋa ayıla n ıtı bɛla wuu.Sıa la bɔ'ɔrı nẽra woo la bɔ'a to'oto'ore wʊ ẽŋa n boorı se'em.

Azezi-krisi nẽrba ãn wʊ nẽra ayıla ĩyã la

12Azezi-krisi nẽrba ãn wʊ ĩyã ayıla n tarı zẽ'esı to'oto'ore. La baa la zẽ'esı la n de to'oto'ore la, ba wuu de la ĩyã ayıla.

13Tõma Zifdõma,la sɛba n dagı Zifdõma,la sɛba n de yamsı,la sɛba n dagı yamsı,tõma wuu n daan mise ko'om pʊam na,Nawẽnnɛ Sıa botı tı lebge la ĩyã ayıla.Nawẽnnɛ tõm na Sıa ayıla bɔ tı wuu.

14Nẽra ĩyã ka tarı zẽ'a ayıla mã'a. A tarı la zẽ'esı to'oto'ore.

15Nã'arɛ sãn yetı,ẽŋa n dagı nu'ugo la,ẽŋa ka po dɛna ĩyã la zẽ'a ayıla,bɛla kãn tã'agɛ basɛ tı a kãn dɛna ĩyã la zẽ'a ayıla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16La tʊbrɛ mẽ sãn yetɪ,ẽŋa n ka de nifo la,ẽŋa ka po dɛna ĩyã la zẽ'a ayɪla,bɛla kãn tã'agɛ basɛ tɪ a kãn dɛna ĩyã la zẽ'a ayɪla.

17Tɪ ĩyã la wuu sãn de nɪ nifo,a yetɪ a ẽŋɛ la wãne wõm yetɔga?La a wuu sãn de nɪ tʊbrɛ,a yetɪ a ẽŋɛ la wãne wõm yũuŋo?

18Bɛla tɪ Nawẽnnɛ ẽŋɛ ĩyã zẽ'a woo wʊ ẽn boorɪ se'em,lagɪm ba taaba.

19Ba wuu sãn de nɪ la zẽ'a ayɪla mã'a,ĩyã kãn boe nɪ.

20Bɛla tɪ zẽ'esɪ to'oto'ore bɔna,la ba de la ĩyã ayɪla.

21Bɛla nifo ka tã wʊn yele nu'ugo yetɪ, ẽŋa ka boorɪ a sõŋrɛ. La zuugo mẽ ka tã wʊn yele nãma yetɪ, ẽŋa ka boorɪ ba sõŋrɛ.

22Lan pa'asɛ,ĩyã la zẽ'e-sɛba n ãn wʊ ba ka tarɪ pãŋa la,tarɪ yõorɔ mɛ.

23Zẽ'e-sɛba tɪ tõma bɪsɛ tɪ ba ka tarɪ yõorɔ zo'oge la,tɪ bɪsrɪ la bãma yelle sõŋa sõŋa.La zẽ'e-sɛba tɪ tɪ tẽ'esɛ tɪ ba ka masɛ tɪ nẽrba yẽ ba la,bãma tɪ tɪ malgrɪ sõŋa gãnna.

24La ka de tɪ dɪkɛ sɛla pĩ zẽ'e-sõma la.Nawẽnnɛ mẽŋa n ẽŋɛ tɪ ĩyã la,basɛ tɪ tɪ bɪsra zẽ'e-sɛba tɪ tɪ tẽ'esɛ tɪ ba ka tarɪ yõorɔ zo'oge la yelle sõŋa sõŋa,

25tɪ welgre da bɔna ĩyã la pʊam.La tɪ ĩyã la zẽ'esɪ to'oto'ore la wʊn sõŋra taaba.

26Bɛla,zẽ'a ayɪla sãn nãmsra,zẽ'esɪ la wuu mẽ nãmsrɪ mɛ.Zẽ'a ayɪla sãn yẽ nã'asgɔ,zẽ'esɪ la wuu tarɪ la sũ-yẽlga.

27Ya wuu de la Krisi ĩyã la. La nẽra woo de la ĩyã la zẽ'a ayɪla.

28Bɛla tɪ Nawẽnnɛ ẽŋɛ nẽra woo a zẽ'am a nẽr-kʊʊŋɔ la pʊam.Pɔspɔsɪ de la sɛba tɪ Azezi mẽŋa daan looge tõm ba la.Bʊyi dãana de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba.Bʊtã de la karẽnsãandõma,la sɛba n tõnnɪ tõon-yãlma,la sɛba tɪ a bɔ ba pãŋa tɪ ba botɪ bã'adõma yẽta ĩmã'asʊm,la sɛba tɪ a looge tɪ ba sõŋra nẽrba,la sɛba n wʊn bɔna nẽrba nẽŋa,la sɛba n tɔgrɪ yetɔg-zãŋsɪ.

29La dagɪ tɪ wuu n de sɛba tɪ Azezi mẽŋa daan looge tõm na,dagɪ tɪ wuu n de nõtɔ'ɔsrɪba,dagɪ tɪ wuu n de karẽnsãandõma.La dagɪ tɪ wuu n tarɪ pãŋa tõnna tõon-yãlma,

30la dagɪ tɪ wuu n botɪ bã'adõma yẽta ĩmã'asʊm,dagɪ tɪ wuu n tɔgrɪ yetɔg-zãŋsɪ,dagɪ tɪ wuu n tã wʊn pa'alɛ yetɔg-zãŋsɪ la võorɛ.

31Ɛɛra-ya bɔ'a sɛba n gãnnɪ wuu.La mam wʊn pa'alɛ ya so-sɛka n gãnnɪ ba wuu.

1 Korẽntɪ 13

Nõŋlʊm yelle

1Mam sãn tɔgra nẽrsaalba buuri wuu yetɔga, la malɛkadõma yetɔga, dee ka tara nõŋlʊm, mam ãn wʊ dẽnlɔŋɔ bɪɪ pɪrga n wẽ'erɪ zãŋa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2La mam sãn tara bɔ'a tɔ'ɔsra Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba,dee tãna wʊn bãŋɛ yɛla n sʊgɛ wuu võorɛ,dee tara mi'ilum wuu,la mam sãn bɔ Nawẽnnɛ sɪra tãna wʊn botɪ tãŋa vurge,dee ka tara nõŋlʊm,mam de la zãŋa.

3La mam sãn dɪkɛ mam n tarɪ sɛla wuu pʊɪ nasdõma,la baa mam sãn sakɛ tɪ ba yõ mam ĩyã bugum,dee ka tara nõŋlʊm,bɛla ka tarɪ yõorɔ bɔ mam.

4Nẽr-sɛka n tarɪ nõŋlʊm mã'arɪ la a mẽŋa, dee sõŋra nẽrba, a ka ɪtɪ sũure, a ka wẽ'erɪ yõ'ogɔ, la a ka zẽkrɪ a mẽŋa.

5Sɛka n tarɪ nõŋlʊm ka ɪtɪ sɛla n ka masɛ,a ka eerɪ a mẽŋa sõŋrɛ mã'a,a sũure ka isgri,nẽra sãn ẽŋɛ ẽ be'em,a ka tẽrɪ ẽ a sũure pʊam.

6Sɛka n tarɪ nõŋlʊm ka ɪtɪ sũ-yẽlga la tõon-be'ero,a ɪtɪ sũ-yẽlga la sɪra.

7Sɛka n tarɪ nõŋlʊm ɪtɪ sugri mɛ sɛla woo pʊam.A bɔ sɪra mɛ sɛla woo pʊam,a tarɪ pʊtẽ'erɛ mɛ gu'ura sɛla woo tɪ a bɔ sɪra la,a tã wĩbra mɛ sɛla woo pʊam.

8Nõŋlʊm ka malɪn ba'asra. Nawẽnnɛ yetɔga tɪ tɪ to'osrɪ tɔgra bɔ'ɔra nẽrba, la yetɔg-zãŋsɪ, la mi'ilum wʊn tole.

9Tõma n mi se'em,la tõma n to'osrɪ Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba la,de la fẽe.

10La wakatɛ sãn wa paagɛ tɪ Nawẽnnɛ malgɛ sɛla woo tɪ la masɛ sõŋa sõŋa,sɛla fẽe tɪ tõma mi la wʊn tole.

11Mam n daan de bia la, mam daan tɔgrɪ wʊ bia la, mam daan tẽ'esra wʊ bia la, la mam daan wõnnɪ yɛla võorɛ wʊ bia la. La mam yãŋa n bɪ la, mam basɛ biyã'atɛ mɛ.

12Tõma n mi sɛla lɛɛlɛ wã,ãn wʊ tõma bɪsrɪ la bɪsga n ka yẽtɪ sõŋa pʊam.La wakat-ẽŋa tɪ wʊn yẽ sɛla woo sõŋa.Mam n mi sɛla la,nãn de la fẽe.La mam wʊn wa bãŋɛ ẽ sõŋa sõŋa wʊ Nawẽnnɛ n mi mam sõŋa se'em na.

13Bɛla,bõn-bãna batã n boe wakatɛ wuu:La de la bɔ sɪra,la tɪ tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla tɪ tɪ bɔ sɪra la,la nõŋlʊm.La bõn-bãna batã pʊam,nõŋlʊm n gãnnɪ ba wuu.

1 Korẽntɪ 14

Tɪ wʊn ẽŋɛ se'em tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ'a la sõŋɛ nẽrba

1Ɛ-ya nõŋlʊm, la ya ken ɛɛra Nawẽnnɛ Sɪa bɔ'a la, lan gãnnɪ, bɔ'a sɛka tɪ ya wʊn to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ bɔ nẽrba.

2Sɛka n tɔgrɪ yetɔg-zãŋsɪ ka tɔgrɪ bɔ'ɔra nẽrba,a tɔgrɪ bɔ'ɔra la Nawẽnnɛ.Se'ere n soe la,nẽra ka wõnnɪ a yetɔga la võorɛ,Nawẽnnɛ Sɪa botɪ a tɔgra la yɛla n sʊgɛ.

3La sɛka n to'osrɪ Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba,ẽŋa tɔgrɪ sõŋra la nẽrba,botɪ ba sẽnna nẽŋa Nawẽnnɛ sore doosgo la pʊam,dee kã'ana ba,bɔ'ɔra ba bʊraanɛ.

4Sɛka n tɔgrɪ yetɔg-zãŋsɪ sõŋrɪ la a mẽŋa.La sɛka n to'osrɪ Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba sõŋrɪ la Nawẽnnɛ nẽrba.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Mam boorı nı tı ya wuu tɔgra la yetɔg-zãŋsı,la mam boorı tı ya tɔ'ɔsra la Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba gãnna.Nẽra sãn tɔgɛ yetɔg-zãŋsı tı nẽra ka bɔna wʊn to'oge yetɔga la tɔgɛ a võorɛ pa'alɛ nẽrba la tı la sõŋɛ ba,sɛka n to'osrı Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba la n gãnnı.

6M sɔbiisi, mam sãn wa'am ya zẽ'am wa tɔgra yetɔg-zãŋsı, mam wʊn ẽŋɛ la wãne sõŋɛ ya? A ka tarı võorɛ bɔ ya. Sɛla n wʊn sõŋɛ ya, de la mam sãn pa'alɛ ya sɛla tı Nawẽnnɛ Sıa puke pa'alɛ mam, bıı m botı ya bãŋɛ sɛla, bıı m to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ bɔ ya, bıı m zãsʊm ya.

7La ãn wʊ de'eŋo lɔgrɔ la:Wıa sãn pɛɛbra bʊra bʊra,bıı kõlŋɔ sãn wẽ'era bʊra bʊra,fʊ wʊn ẽŋɛ la wãne bãŋɛ wıa la peebgo võorɛ,bıı kõlŋɔ la wẽ'a võorɛ?

8Benkonne sãn peebe bʊra bʊra,ka peebe zɛbrɛ peebgo,ãne n wʊn mãasʊm yese zɛbrɛ?

9Bɛla mẽ,ya sãn tɔgra yetɔg-zãŋka tı nẽra ka wõnnı a võorɛ,nẽra wʊn ẽŋɛ la wãne bãŋɛ yãma n boorı tı ya yele se'em?Ya yetɔga la de la zãŋa.

10Yetɔga buuri zozo'e n boe dũnia zuo,la ayıla ka boe ka tara võorɛ.

11La mam sãn ka wõnna yetɔga,mam na sɛka n tɔgrı la de la sãama la taaba.

12Bɛla,yãma n mõrgɛ ɛɛra Nawẽnnɛ Sıa bɔ'a la,ɛɛra-ya bɔ'a sɛba n wʊn sõŋɛ Nawẽnnɛ nẽrba tı ba sẽŋɛ nẽŋa Nawẽnnɛ doosgo pʊam.

13Bɛla ĩyã, sɛka n tɔgrı yetɔg-zãŋka, a sose Nawẽnnɛ tı a botı a yãŋɛ tɔgɛ a võorɛ.

14Mam sãn pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ la yetɔg-zãŋka,mam sıa n pʊ'ʊsrı,la mam ka wõnnı a võorɛ la m mẽŋa yɛm.

15Bɛla,mam wʊn ẽŋɛ la wãne?Mam wʊn pʊ'ʊsra la m sıa,dee ken pʊ'ʊsra la m yɛm,la m yõona la m sıa,dee ken yõona la m yɛm.

16Fʊ sãn pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ la yetɔg-zãŋka,nẽra wʊn ẽŋɛ la wãne ze'ele nẽrba la n lagsɛ la pʊam yetı:«Amina»,dee ka wõm fõn yele se'em na võorɛ?

17Baa fõn pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ se'em na sãn ãna sõŋa,la ka tarı sõŋrɛ bɔ nẽr-ẽŋa.

18Mam pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ,mam n tɔgrı yetɔg-zãŋsı gãnna yãma wuu la.

19La Nawẽnnɛ nẽrba lagsgɔ zẽ'am,mam boorı tı m tɔgɛ la yetɔga banuu la m yɛm tı nẽrba wõm ba võorɛ tı la zãsʊm ba,sõna mam wʊn tɔgɛ yetɔg-zãŋsı tʊspia.

20M sɔbiisi, da ãna-ya wʊ kɔma n tẽ'esrı se'em na. La, la sãn dɛna be'em ırgɔ yelle, ãna-ya wʊ kɔm-pıgsı n ka ıtı be'em na. La ya tẽ'esgɔ pʊam, ãna-ya wʊ bõnkɛgsı la.

21La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tı Zuudãana Nawẽnnɛ yetı:«Mam wʊn basɛ tı sãama n tɔgrı yetɔg-zãŋsı mõolɛ m kõ-yẽlga bɔ m nẽrba.Baa la wãna wuu,ba kãn selse mam.»

22Bɛla ĩyã,yetɔg-zãŋsı de la sɛla n pa'alı sɛba n ka bɔ sıra Nawẽnnɛ pãŋa,la dagı sɛba n bɔ sıra la ĩyã.La nẽra n to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ bɔ nẽrba la,n de sɛla n pa'alı sɛba n bɔ sıra Nawẽnnɛ pãŋa,la dagı sɛba n ka bɔ sıra la ĩyã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Sɛba n bɔ sɪra la sãn lagsɛ taaba zẽ'a ayɪla, tɪ nẽra woo tɔgra la yetɔg-zãŋsɪ, tɪ sɛba n ka mi, dee ka bɔ Nawẽnnɛ sɪra kẽ, ba kãn yetɪ ya zallɪ mɛ?

24La sɛba n bɔ sɪra la sãn lagsɛ taaba,tɪ nẽra woo tɔ'ɔsra Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba,tɪ nẽra n ka mi,dee ka bɔ Nawẽnnɛ sɪra kẽ,ẽn wõm sɛla woo la,wʊn basɛ tɪ a bãŋɛ a tõon-be'ero,dee pa'alɛ ẽ a tuure.

25Yel-sɛba n sʊgɛ a sũure pʊam wʊn puke mɛ peelem pʊam,tɪ a wʊn ka dũma dɪkɛ a nẽŋa võglɛ tẽŋa nã'asɛ Nawẽnnɛ,dee yetɪ:«Nawẽnnɛ sɪrɪ boe la ya lɛ.»

Ita-ya sɛla woo tɪ ba dɔla sore

26Bɛla, m sɔbiisi, tɪ wʊn ẽŋɛ la wãne? Ya sãn lagsɛ taaba tɪ ya pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ, ya nẽra ayɪla tã wʊn pʊrɛ yõonɛ, tɪ ayẽma zãsʊm, tɪ ayẽma pa'alɛ bõn-sɛka tɪ Nawẽnnɛ puke pa'alɛ ẽ, tɪ ayẽma tɔgɛ yetɔg-zãŋka, tɪ ayẽma tɔgɛ yetɔg-zãŋka la võorɛ pa'alɛ nẽrba. Ita-ya bɛla wuu tɪ la sõŋɛ Nawẽnnɛ nẽrba tɪ ba sẽŋɛ nẽŋa Nawẽnnɛ doosgo pʊam.

27La sãn dɛna yetɔg-zãŋsɪ tɪ ya yetɪ ya tɔgɛ,nẽrba bayi bɪɪ nẽrba batã mã'a tɔgɛ ayɪla ayɪla,tɪ nẽra ayɪla tɔgɛ ba võorɛ pa'alɛ.

28La nẽra sãn ka bɔna wʊn tã'agɛ tɔgɛ yetɔg-zãŋsɪ la võorɛ pa'alɛ,sɛba n yetɪ ba tɔgɛ yetɔg-zãŋsɪ la sĩna da tɔgɛ.Ba tɔgɛ ba sũure pʊam bɔ ba mẽŋa,la Nawẽnnɛ.

29Sɛba n de Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba la,bayi bɪɪ batã tɔgɛ.Tɪ sɛba n weege la bɪsɛ ba yetɔga la sãn masɛ bɪɪ ka masɛ.

30La nẽra ayɪla sãn tɔgra,tɪ Nawẽnnɛ Sɪa puke sɛla pa'alɛ nẽrba lagsgɔ la zẽ'am,nẽr-sɛka n dẽŋɛ tɔgra la go'oge.

31Ya wuu tã wʊn to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ bɔ nẽrba mɛ,la ya tɔgra ayɪla ayɪla,tɪ la wʊn zãsʊm nẽrba wuu,dee bɔ ba bʊraanɛ.

32Nẽr-sɛba n tarɪ Nawẽnnɛ Sɪa tɔ'ɔsra yetɔga bɔ'ɔra nẽrba la tã wʊn yõkɛ ba mẽŋa mɛ.

33Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ boorɪ tɪ sɛla woo dɔla la sore la sũ-mã'asʊm,a ka boorɪ tɪ tɪ tõnna yooro yooro.

34Pɔgsɪ sĩna Nawẽnnɛ nẽrba lagsgɔ zẽ'am, wʊ ba ɪtɪ se'em zẽ'esɪ wuu la. Sore ka boe tɪ ba darɛ tɔgra Nawẽnnɛ nẽrba lagsgɔ zẽ'am. La ba sakra nõorɛ wʊ Zifdõma lɔɔ n yele se'em na.

35Sɛla sãn bɔna tɪ ba bɔɔra tɪ ba bãŋɛ,ba soke ba sɪrba ba yiɛ.La ka narɪ tɪ pɔgsɪ tɔgra Nawẽnnɛ nẽrba lagsgɔ zẽ'am.

36Yãma tẽ'esɛ tɪ la de la yãma zẽ'am tɪ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la pɔsɛ bɪɪ? Bɪɪ yãma mã'a n to'oge yetɔga la?

37Sɛka n tẽ'esɛ tɪ ẽŋa de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa,bɪɪ ẽŋa de la sɛka tɪ Nawẽnnɛ Sɪa boe la ẽ lɛ,a sakɛ tɪ sɛla tɪ mam gʊlsɛ bɔ'ɔra ya wã de la Zuudãana la nõorɛ tɪ a bɔ.

38La nẽra sãn ka selse yel-ẽna,yãma mẽ da selse ẽ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Bɛla, m sɔbiisi, mõrgɛ-ya tɔ'ɔsra Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba, dee da gu-ya nẽrba tɪ ba da tɔgɛ yetɔg-zãŋsɪ.

40La ɪta-ya sɛla woo tɪ la ãna sõŋa,dee dɔla sore.

1 Korẽntɪ 15

Azezi-krisi vo'ore

1M sɔbiisi, lɛɛlɛ wã mam boorɪ tɪ m tẽegɛ ya la kõ-yẽlga la tɪ mam daan mõolɛ bɔ ya tɪ ya bɔ sɪra zɛ kãŋkãŋɛ la yelle.

2Ya sãn gʊrɛ ẽ kãŋkãŋɛ wʊ mam n mõolɛ ya se'em na,ya wʊn yẽ fãarɛ.La sãn dagna bɛla,yan bɔ sɪra la de la zãŋa.

3Zãsŋɔ sɛka n gãnnɪ tɪ mam daan to'oge n bɛla tɪ mam dẽŋɛ zãsʊm ya: Krisi ki la tõma tõon-be'ero ĩyã, wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam se'em na.

4Tɪ ba daan laagɛ ẽ, tɪ Nawẽnnɛ botɪ a vo'oge dabsa atã daarɛ, wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam se'em na.

5La a daan dẽŋɛ dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ la Apɪyɛɛrɪ, dee yãŋa dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ karẽnbiisi pia la ayi la.

6Bɛla poorʊm tɪ a dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ a karẽnbiisi n gãnnɪ kɔbsnuu wakatɛ ayɪla.Ba nẽrba basɛba zozo'e ken vɔa mɛ,la basɛba ki mɛ.

7Bɛla poorʊm tɪ a dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ Azakɪ,dee yãŋa dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ Tõntõnɪba la wuu.

8Bɛla wuu poorʊm, a dɪkɛ a mẽŋa pa'alɛ la mam n ãn wʊ bia tɪ ba dɔgɛ tɪ a wakatɛ ka paagɛ la.

9Mam de la pɪka Tõntõnɪba la wuu zẽ'am,dee ka nara tɪ ba wi'ira mam tɪ Tõntõnna,mam n daan nãmsɛ Nawẽnnɛ nẽrba la ĩyã.

10La Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ ĩyã tɪ mam dɛna mam n de se'em lɛɛlɛ wã.Yel-sõnnɛ na tɪ Nawẽnnɛ bɔ mam na dagɪ zãŋa.Mam tõm gãnna Tõntõnɪba basɛba la wuu mɛ.La,la dagɪ mam mẽŋa n tõnnɪ bɛla,Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ na ĩyã tɪ mam yãŋɛ tõnna bɛla.

11Bɛla,la sãn dɛna la mam n mõolɛ kõ-yẽlga la,bɪɪ bãma,tɪ wuu mõolɛ la kõ-yẽlga sɛka tɪ mam tẽegɛ ya a yelle la,sɛka tɪ ya daan sakɛ la.

Kũm vo'ore

12Tõma n mõolɪ tɪ Krisi ki mɛ dee vo'oge la, wãne tɪ ya nẽrba basɛba yetɪ, sɛba n ki la kãn vo'oge?

13La sãn dɛna sɪra tɪ nẽr-sɛba n ki la kãn vo'oge,bɛla Krisi yi ka vo'oge.

14La Krisi sãn ka vo'oge,kõ-yẽlga la tɪ tõma mõolɪ la de la zãŋa,tɪ yãma bɔ sɪra la mẽ dɛna zãŋa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15La sãn dɛna bɛla,tõma yi parnɪ mɛ bɔ'ɔra Nawẽnnɛ,tõma n yetɪ,Nawẽnnɛ botɪ Krisi vo'oge mɛ,dee tɪ kũm kãn vo'oge la ĩyã.

16Sɛba n ki la sãn kãn vo'oge,bɛla,Krisi yi ka vo'oge.

17La Krisi sãn ka vo'oge,yan bɔ sɪra la de la zãŋa,la ya tõon-be'ero taalɛ ken bɔna la ya zuto.

18La sɛba n bɔ Krisi sɪra dee ki la mẽ yi bɔɪ mɛ.

19Tõma n tarɪ pʊtẽ'erɛ la Krisi la sãn dɛna la tõma n vɔa dũnia wã zuo mã'a ĩyã,tõma n yi de ninbãal-dõma gãnna nẽrsaalba wuu.

20La, la dagɪ bɛla, Krisi ki dee vo'oge mɛ, ẽŋa n de pɔspɔsɪ dãana n vo'oge, pa'alɛ tɪ nẽrba basɛba n ki la mẽ wʊn vo'oge.

21La de la nẽra ayɪla ĩyã tɪ nẽrba kiira,bɛla,la mẽ de la nẽra ayɪla ĩyã tɪ kũm wʊn vo'oge.

22Nẽrsaalba wuu de la Adam yɪsɪ,bɛla tɪ ba kiira.Bɛla tɪ nẽr-sɛba wuu n mẽ de Krisi nẽrba wʊn vo'oge.

23La nẽra woo tarɪ la a wakatɛ,pɔspɔsɪ de la Krisi n vo'oge,la a lemŋo daarɛ,sɛba n de a nẽrba la wʊn vo'oge mɛ.

24Bɛla poorʊm,Krisi wʊn sã'am sɛba wuu n soe ke'eŋo,la na'am,la pãŋa wuu,dee yãŋa dɪkɛ so'olʊm na lebse bɔ a Sɔ Nawẽnnɛ,dee tɪ sɛla woo ba'asɛ.

25Bɛla,dẽnɪ tɪ Krisi di na'am halɪ ka paagɛ wakat-sɛka tɪ Nawẽnnɛ wʊn botɪ a bɛ'ɛba wuu bɔna a nãma tẽŋa.

26Kũm n de bɛ-sɛka tɪ a wʊn wa sã'am poorʊm.

27La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«Nawẽnnɛ dɪkɛ sɛla woo ẽŋɛ la a nãma tẽŋa.» Lan yetɪ Krisi n soe sɛla woo la,la ka tã tɪ a sɔna Nawẽnnɛ mẽŋa n botɪ a sɔna sɛla woo la.

28La Nawẽnnɛ sãn dɪkɛ sɛla woo ẽŋɛ Krisi nu'usum,ẽŋa n de Nawẽnnɛ Dayʊa la mẽ wʊn dɪkɛ a mẽŋa ẽŋɛ Nawẽnnɛ nu'usum.Tɪ Nawẽnnɛ dɛna nẽŋadãana sɔna sɛla woo.

29Sɛba n ki la sãn kãn malɪn vo'oge, nẽr-sɛba n botɪ ba misra ba ko'om pʊam sɛba n ki ĩyã la, wʊn ẽŋɛ la wãne? Kũm sãn kãn malɪn vo'oge, bẽm tɪ ba ɪta bɛla?

30La bẽm tɪ tõma põsra tɪ yõorɛ wakatɛ wuu?

31M sɔbiisi,mam põsrɪ m yõorɛ mɛ daarɛ woo,mam n yetɪ ya se'em na de la sɪra.La de la sɪra wʊ mam n ɪtɪ sũ-yẽlga ya yelle yãma n dolɪ Zuudãana Azezi-krisi ĩyã se'em na.

32La sãn dɛna la dũnia zuo vɔm mã'a ĩyã,mam n daan yẽ yɛla Efɛɛzɪ tẽŋa wʊ mam zɛbrɪ la we-dũnsi la,a yõorɔ de la bẽm?La sãn dɛna tɪ kũm kãn vo'oge,tɪ wʊn yele nɪ wʊ nẽrba basɛba n yetɪ se'em na:«Basɛ-ya tɪ tɪ dita dee yũura,tɪ beere tɪ wʊn ki mɛ.»

33Da pã'asɛ-ya ya mẽŋa. Fʊ sãn dɔla nẽr-be'ego, fʊ wʊn lebge la nẽr-be'ego.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Basɛ-ya tẽ'esɛ yooro,dee da le tõnna tõon-be'ero.Mam yetɪ ya tɪ la de la yãnnɛ bɔ ya:Ya nẽrba basɛba ka mi Nawẽnnɛ.

Sɛba n wʊn vo'oge la ĩyã n wʊn ãna se'em

35La nẽr-sɛka wʊn soke yetɪ: «Sɛba n ki la wʊn vo'oge la wãne wãne? Ba wʊn wa tara la ĩyã bẽm buuri?»

36Sokre ẽna de la gɔɔn-sokre!Fõn ka mi tɪ fʊ sãn bʊrɛ sɛla biire,a yɛm n wʊn bule yese vɔa,dee tɪ a pɔkɔ põ'ogɛ?

37La sãn dɛna la ke-biire bɪ sɛla ayẽma biire tɪ fʊ dɪkɛ bʊrɛ,a de la biire mã'a.La a sãn yese,a ka le ãna wʊ sɛka tɪ fʊ bʊrɛ la.

38Nawẽnnɛ botɪ bõnbuuri la yɛsra ãna wʊ ẽŋa n boorɪ tɪ ba ãna se'em na.Bõnbuuri woo n yesrɪ ãna se'em de la to'oto'ore.

39Bõn-vɔɔsɪ mẽ ka tarɪ ĩyã ayɪla. Nẽrsaalba ĩyã de la to'ore, dũnsi ĩyã de la to'ore, niinto ĩyã de la to'ore, tɪ zũma ĩyã mẽ dɛna to'ore.

40Bõn-sɛba n boe saazuum tarɪ la ba ĩyã,tɪ sɛba n boe tẽŋa zuo mẽ tara ba ĩyã,la ba sõŋa dagɪ ayɪla.

41Wẽntulle peelem boe la a to'ore,tɪ wõrga peelem bɔna a to'ore,tɪ wõrbiɛ peelem mẽ bɔna ba to'ore.La wõrbiɛ la peelem mẽ le bɔna la to'oto'ore.

42Kũm vo'ore la mẽ wʊn wa ãna la bɛla. Nẽra sãn ki tɪ ba laagɛ ẽ, a ĩyã põ'orɪ mɛ. La Nawẽnnɛ sãn wa vo'oge ẽ, a kãn le põ'ogɛ.

43Ba sãn laagɛ kũm,a lɔrɛ mɛ dee dɛna gille.La a sãn vo'oge,a ãn na sõŋa,dee tara pãŋa.

44Ban laagɛ ẽ na,a tarɪ la dũnia zuo ĩyã.La Nawẽnnɛ sãn wa vo'oge ẽ,a tarɪ la ĩyã tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ ẽ.Dũnia zuo ĩyã boe mɛ,la ĩyã tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ'ɔrɪ mẽ boe mɛ.

45La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«Adam n de pɔspɔsɪ nẽra la,Nawẽnnɛ n bɔ ẽ vɔm.» La Krisi tɪ ba wi'iri tɪ poorʊm Adam na,tarɪ la Sɪa n bɔ'ɔrɪ vɔm.

46La dagɪ ĩyã tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ'ɔrɪ la tɪ tɪ to'orɪ yiɛn.Tɪ to'orɪ la dũnia wã ĩyã yiɛn,dee yãŋa wʊn to'oge ĩyã tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ'ɔrɪ.

47Nawẽnnɛ yʊʊn dɪkɛ la tẽŋa tẽntõnnɔ nãam pɔspɔsɪ nẽra la.La poorʊm nẽra la ze'ele la Nawẽnnɛ yire wa'am.

48Dũnia nẽrba wuu ãn wʊ nẽr-sɛka tɪ Nawẽnnɛ yʊʊn dɪkɛ tẽŋa tẽntõnnɔ nãam na.Tɪ Nawẽnnɛ yire nẽrba mẽ ãna wʊ nẽr-sɛka n ze'ele Nawẽnnɛ yire wa'am na.

49Bɛla,tõma n ãn wʊ nẽr-sɛka tɪ Nawẽnnɛ dɪkɛ tẽntõnnɔ nãam na,tɪ mẽ wʊn wa ãna wʊ nẽr-sɛka n ze'ele Nawẽnnɛ yire wa'am na.

50M sɔbiisi, bɛla tɪ mam gʊlsɛ yele ya tɪ, nẽrsaala ĩyã wã kãn tã'agɛ kẽ Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam. Ĩyã wã n põ'orɪ la kãn tã'agɛ yẽ vɔm n ka ba'asrɪ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

51Selse-ya tı m yele ya yelle n sʊgɛ. Tõma nẽrsaalba wuu kãn ki dee tı dũnia ba'asɛ, la tı wuu ĩisi wʊn teege mɛ.

52Dũnia ba'asgɔ daarɛ,benkonne n wʊn peebe,tı tı wuu teege tɔtɔ nini kãbsıgɔ pʊam.Benkonne na sãn peebe,sɛba n ki la wʊn vo'oge la ĩyã n kãn malın ki,la Nawẽnnɛ wʊn teege tõma ĩyã mɛ.

53Dẽnı tı nẽrsaala ĩyã wã n põ'orı la,lebge ĩyã n ka põ'orı,tı ĩyã n kiiri la,lebge ĩyã n ka kiiri.

54La ĩyã n põ'orı la sãn lebge ĩyã n ka põ'orı,tı ĩyã n kiiri la lebge ĩyã n ka kiiri,wakat-ẽŋa tı Nawẽnnɛ gõŋɔ n gʊlsɛ se'em na wʊn ẽŋɛ.La gʊlsɛ yetı:«Nawẽnnɛ yãŋɛ kũm, tı kũm ka le bɔna.

55Kũm, fʊ pãŋa boe la bɛ? Fʊ toogo boe la bɛ?»

56La de la tõon-be'ero n botı kũm tara pãŋa kʊʊra nẽrba. Tı lɔɔ botı tõon-be'ero yẽta pãŋa.

57Tı pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ,ẽŋa n botı tõma yãŋɛ tõon-be'ero,la kũm,Zuudãana Azezi-krisi ĩyã la.

58Bɛla, m sɔbi-nõŋrısı, mõrgɛ-ya ze'ele kãŋkãŋɛ. Tõnna-ya Zuudãana tõoma la wakatɛ wuu da basɛ, yãma n mi tı nãmsgɔ sɛka tı ya nãmsrı Zuudãana la ĩyã dagı zãŋa la.

1 Korẽntı 16

Ba lagsɛ ligri tı ba sõŋɛ Nawẽnnɛ nẽrba n boe Zerizalɛm

1Lɛɛlɛ wã, mam boorı tı m tɔgɛ la ligri la tı ya lagsrı tı ya sõŋɛ Nawẽnnɛ nẽrba la yelle. Doose-ya pa'alg-sɛka tı mam pa'alɛ Nawẽnnɛ nẽrba la n boe Galatı so'olʊm na.

2Lasrı daarɛ woo,nẽra woo looge lig-sɛba tı a yetı a bɔ la bĩŋe,da zɛ-ya gu'ura tı mam sãn wa paam,tı ya yãŋa lagsɛ.

3Tı mam sãn wa paam,mam wʊn gʊlsɛ la gõŋɔ tõm nẽr-sɛba tı ya mẽŋa wʊn looge la,tı ba tarı bɔ'a la sẽŋɛ Zerizalɛm.

4La,la sãn le nara tı mam mẽŋa sẽŋɛ,bãma wʊn doose la mam tı tı sẽŋɛ.

Apolı tɔgrı a sore sẽnnɛ yelle

5Mam wʊn wa'am ya zẽ'am, la mam wʊn doose la Masedʊanı so'olʊm wa'am.

6La mam sãn wa'am,mam wʊn yuuge ya zẽ'am fẽe,bıı tã tı mam wʊn bɔna la ya tı ɔɔrɔ wakatɛ wa tole,tı ya sõŋɛ ma tı m sẽŋɛ zẽ'e-sɛka tı mam wʊn sẽŋɛ la.

7Mam ka boorı tı m wen doose bısɛ ya dee tole,mam tarı pʊtẽ'erɛ tı mam wʊn bɔna ya zẽ'am yuuge,Zuudãana la sãn bɔ mam sore.

8La mam wʊn weege bɔna la Efɛɛzı tẽŋa wã halı ka paagɛ Pãntekɔtı kibsa daarɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ yo'oge la sore bɔ mam tɪ m tõm a tõoma zozo'e,baa bɛ'ɛba n zo'oge la.

10Atimõtɪ sãn wa'am ya zẽ'am, ya to'oge ẽ sõŋa, dee ẽŋɛ-ya yan wʊn ẽŋɛ se'em tɪ a bʊraanɛ da bo'oge. Se'ere n soe la, a tõnnɪ Zuudãana tõoma la wʊ mam n tõnnɪ se'em na.

11Nẽra nẽra da pɔ'ɔgɛ ẽ,sõŋɛ-ya ẽ tɪ a leme wa'am mam zẽ'am la sũ-mã'asʊm.Mam,la sɔbiisi la gu'uri ẽ mɛ.

12La sãn dɛna tɪ sɔbia Apolɔsɪ, mam yele ẽ mɛ nõorɛ faa tɪ a doose la sɔbiisi basɛba la wa'am wa bɪsɛ ya. La a ka boorɪ tɪ a wa'am lɛɛlɛ wã. A sãn wa yẽ nẽŋa, a wʊn wa'am.

Ba'asgɔ yetɔga, la pʊ'ʊsgɔ

13Guuse-ya ya mẽŋa zɛ kãŋkãŋɛ Nawẽnnɛ sore doosgo la pʊam. Keŋe ya mẽŋa, tara-ya bʊraanɛ.

14lta-ya sɛla woo la nõŋlʊm.

15M sɔbiisi, ya mi Astefanasɪ la a yir-dõma yelle, bãma n dẽŋɛ bɔ Nawẽnnɛ sɪra Akayi so'olʊm pʊam. Ba tõm mɛ bɔ Nawẽnnɛ nẽrba. Mam belnɪ ya mɛ

16tɪ ya nanna nẽr-bãma,la nẽr-sɛba wuu n tõnnɪ Nawẽnnɛ tõoma wʊ bãma la.

17Mam tarɪ sũ-yẽlga mɛ Astefanasɪ la Afɔrtunatusi la Akayikusi n wa'am na. Se'ere n soe la, ba sõŋɛ mam wʊ yãma boe nɪ la mam zẽ'am na.

18Ba keŋe mam,la yãma sũure mɛ.Pẽgra-ya nẽr-bãma buuri.

19Nawẽnnɛ nẽrba n boe Azi so'olʊm pʊ'ʊsrɪ ya. Akila, la Aprisili, la Nawẽnnɛ nẽr-sɛba n lagsrɪ ba yire la pʊ'ʊsrɪ ya sõŋa Zuudãana Azezi doosgo pʊam.

20Sɔbiisi la wuu pʊ'ʊsrɪ ya.Pʊ'ʊsɛ-ya taaba la nõŋlʊm.

21Mam Apolɪ n gʊlsɛ pʊ'ʊsgɔ wã la m mẽŋa nu'ugo, mam pʊ'ʊsrɪ ya.

22Nẽr-sɛka n ka nõŋɛ Zuudãana la, kã'a-be'ego wʊn bɔna a dãana zuo. Maranata.

23Tɪ Zuudãana Azezi yel-sõnnɛ wʊn bɔna la ya.

24Mam nõŋɛ ya wuu mɛ Azezi-krisi doosgo pʊam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Korẽntı

2 Korẽntı 1

1Mam Apolı n de Azezi-krisi Tõntõnna wʊ Nawẽnnɛ n boorı se'em, la tı sɔbia Atimõtı n gʊlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra yãma Nawẽnnɛ nẽrba wuu n boe Korẽntı, la Akayi so'olʊm wuu pʊam na.

2Tı Sɔ Nawẽnnɛ,la tı Zuudãana Azezi-krisi wʊn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ,dee bɔ ya sũ-mã'asʊm.

Apolı pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ

3Tı pẽgɛ-ya Nawẽnnɛ n de tı Zuudãana Azezi-krisi Sɔ la. Ẽŋa n de Sɔ n zotı ninbãalga, la ẽŋa n de Nawẽnnɛ n sõŋrı nẽrba bɔ'ɔra ba bʊraanɛ sɛla woo pʊam.

4Ẽŋa n bɔ'ɔrı tõma bʊraanɛ tı tooro wuu pʊam,tı tõma n yẽtı bʊraanɛ na,tõma mẽ wʊn yãŋɛ sõŋra nẽr-sɛba wuu n boe tooro buuri wuu pʊam bɔ ba bʊraanɛ.

5Tõma n yẽtı nãmsgɔ zo'oge wʊ Krisi la,bɛla,tõma mẽ wʊn yẽ bʊraanɛ zo'oge Krisi ĩyã.

6Tõma sãn bɔna toogo pʊam,la de la tı yãma wʊn yẽ bʊraanɛ,la fãarɛ.La tõma sãn yẽta bʊraanɛ,la de la tı yãma wʊn yẽ bʊraanɛ tı la sõŋɛ ya tı yãma mẽ wʊn yãŋɛ wĩbra nãmsgɔ pʊam wʊ tõma n mẽ wĩbri nãmsgɔ pʊam na.

7Tõma tarı pʊtẽ'erɛ la yãma mɛ,mina sõŋa sõŋa tı yãma n po nãmsra la tõma la,yãma mẽ wʊn po yẽ bʊraanɛ la tõma.

8Tı sɔbiisi, tõma boorı tı ya bãŋɛ la tooro sɛba n paagɛ tõma Azi so'olʊm pʊam na. Tooro la daan nãmsɛ tõma mɛ zo'oge gãŋɛ tõma pãŋa, tı tõma daan põn ka le tara pʊtẽ'erɛ tı tõma wʊn vɔa.

9Tõma daan kɔ'ɔgɛ tı pʊtẽ'erɛ yetı tõma vɔm tɛka n bɛla.La bɛla paagɛ tõma tı tı da te'ege la tı mẽŋa,la tı te'ege Nawẽnnɛ n vo'orı kũm na.

10La de la ẽŋa n fãagɛ tõma kũm ẽŋa pʊam,la a wʊn ken fãagɛ tõma mɛ.Asıra,tõma tarı pʊtẽ'erɛ la ẽ lɛ mɛ tı a wʊn le fãagɛ tõma mɛ.

11Yãma n sõŋrı tõma pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ bɔ'ɔra tõma la,Nawẽnnɛ wʊn lerge nẽrba pãı pʊ'ʊsgɔ sõŋɛ tõma,tı nẽrba zozo'e wʊn pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ tõma ĩyã.

Sɛla n gu Apolı tı a viige a sore sẽnnɛ

12Sɛla n bɔ'ɔrı tõma sũ-yẽlga de la tõma mi tı sũa pʊam tı tõma yel-ırɛ n ãn se'em dũnia wã pʊam, la, lan gãnnı wuu yãma zẽ'am, de la pʊpeelem, la sıra n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am. La dagı la nẽrsaala yɛm tı tõma ıtı bɛla, la de la Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ ĩyã.

13Tõma n gʊlsrı yãma sɛla wã,la dagı sɛla ayẽma,la de la yãma n karẽŋrı sɛla wõnna a võorɛ la.La mam tarı pʊtẽ'erɛ tı ya wʊn wõm a wuu võorɛ mɛ,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14wʊ yãma n dẽŋɛ bãŋɛ a võorɛ fẽe,tɪ Zuudãana lemŋo daarɛ tõma n de yãma zu-zẽkrɛ,tɪ yãma mẽ dɛna tõma zu-zẽkrɛ la.

15Mam n tarɪ pʊtẽ'e-ẽŋa la, mam daan boorɪ mɛ tɪ m dẽŋɛ wa'am yãma zẽ'am, tɪ ya wʊn to'oge yel-sõnnɛ nõorɛ bʊyi.

16Mam daan boorɪ la m dẽŋɛ wa'am yãma zẽ'am,yãŋa ze'ele yãma zẽ'am tole Masedʊanɪ so'olʊm,le ze'ele bilam leme wa'am yãma zẽ'am,tɪ ya sõŋɛ mam tɪ m sẽŋɛ Zude so'olʊm.

17Mam n looge yɛm tɪ m ẽŋɛ se'em na,yãma tẽ'esɛ tɪ mam de la nõgõla dãana bɪ?Bɪ yãma tẽ'esɛ tɪ mam n looge yɛm se'em na de la nẽrsaala yɛm loore tɪ mam tãna wʊn yetɪ «ẽe»,le yetɪ «ayɛɪ»?

18Nawẽnnɛ n de mam sɪra dãana,tɪ mam n tɔgɛ se'em bɔ yãma la dagɪ «ẽe»,la «ayɛɪ».

19Se'ere n soe la,Azezi-krisi n de Nawẽnnɛ Dayʊa tɪ mam,la Atimõtɪ,la Asilvẽ daan mõolɛ a kõa yãma zẽ'am na,dagɪ «ẽe»,la «ayɛɪ»,ẽŋa zẽ'am la de la «ẽe» wakatɛ wuu.

20Nawẽnnɛ n bĩŋe nõorɛ tɪ a ẽŋɛ sɛla wuu la,Azezi-krisi n yetɪ «ẽe»,ẽŋa wʊn ẽŋɛ.Bɛla,la de la Azezi-krisi ĩyã tɪ tõma yɛta tɪ:«Amina!» tɪ la dɛna Nawẽnnɛ nã'asgɔ.

21La de la Nawẽnnɛ mẽŋa n botɪ tõma la yãma lagɪm zɛ kãŋkãŋɛ Krisi doosgo pʊam,la ẽŋa n looge to,welge tɪ to'ore.

22Ẽŋa n dãalɛ tõma pa'alɪ tɪ ẽŋa n soe to,bɔ tõma a Sɪa n de sɛla n pa'alɪ tɪ tɪ wʊn yẽ sɛla wuu tɪ a bĩŋe tɪ a bɔ tɪ la.

23Nawẽnnɛ n de mam kaset-dãana, mam sãn parna, a botɪ m ki. La de la, la wʊn sõŋɛ ya tɪ ya sũure da sã'am ĩyã n basɛ tɪ mam ka le wa'am Korẽntɪ.

24La dagɪ tɪ tõma boorɪ tɪ mõrgɛ ya mɛ ya bɔ sɪra la pʊam.Tõma boorɪ tɪ tɪ lagɪm na ya lɛ mɛ tõm tɪ ya yẽ sũ-yẽlga.Se'ere n soe la,yãma ze mɛ kãŋkãŋɛ ya bɔ sɪra la pʊam.

2 Korẽntɪ 2

1Bɛla, mam looge la yɛm yetɪ mam kãn le wa'am ya zẽ'am, tɪ m da botɪ ya sũure le sã'am.

2Mam sãn botɪ yãma sũure sã'am,ãne n wʊn bɔ mam sũ-yẽlga,sãn dagna yãma sɛba tɪ mam wʊn botɪ nɪ ya sũure sã'am na?

3Bɛla tɪ mam daan gʊlsɛ bɔ ya,mam ka boorɪ tɪ m sãn wa wa'am ya zẽ'am,m tara sũ-sã'aŋɔ la yãma n de sɛba n wʊn bɔ mam sũ-yẽlga la.Mam mi sɪra sɪra tɪ mam sãn tara sũ-yẽlga,yãma mẽ tarɪ sũ-yẽlga mɛ.

4La daan de la toogo,la sũ-sã'aŋɔ,la nintãm pʊam,tɪ mam daan gʊlsɛ gõŋɔ la bɔ ya.La dagɪ tɪ mam daan boorɪ tɪ m botɪ ya sũure n sã'am,la de la tɪ ya bãŋɛ mam n nõŋɛ ya zo'oge paagɛ se'em.

Bɔ-ya nẽr-sɛka n koŋe la sugri

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Nẽra sãn botı sũ-sã'aŋɔ wa'am, la dagı mam mã'a sũure tı a sã'am, la de la yãma wuu sũure tı a sã'am. La tı m da tɔgɛ tole, m yetı a sã'am na ya nẽrba zozo'e sũure.

6Sıbgrɛ sɛka tı yãma nẽrba zozo'e bɔ nẽr-ẽŋa dãana la,la seke mɛ.

7Lɛɛlɛ wã,sɛla n ãn sõŋa de la ya bɔ ẽ sugri,keŋe a sũure,tı la da kẽ'esɛ ẽ sũ-sã'aŋɔ zozo'e pʋam tı a sã'am.

8Bɛla,mam kã'anı ya mɛ tı ya ẽŋɛ sɛla n wʋn botı a bãŋɛ tı yãma nõŋɛ ẽ mɛ.

9Mam n daan gʋlsɛ gõŋɔ la bɔ yãma la,mam daan boorı tı m bısɛ la ya sãn sakra mam sɛla woo pʋam.

10Ya sãn bɔ nẽra sugri,mam mẽ bɔ'ɔrı a dãana sugri mɛ.La sãn dɛna mam,mam bɔ sugri mɛ,la bõn-sɛka sãn bɔna dɛna mam bɔ sugri,mam ıtı bɛla la yãma ĩyã Krisi nifum,

11tı la da botı Asũtãana yãŋɛ tɔ.Se'ere n soe la,tõma mi ẽn boorı tı a ẽŋɛ se'em mɛ.

Apolı sũ-sã'aŋɔ Trʋası

12Mam n daan paagɛ Trʋası tı m mõolɛ Krisi kõ-yẽlga la, mam daan yẽ tı Zuudãana la yo'oge sore bɔ mam mɛ,

13la mam pʋtẽ'erɛ daan ka gã zẽ'a ayıla,mam n ka yẽ m sɔbia Atiti bilam na ĩyã.Bɛla tı mam daan keese ba,dee tole Masedʋanı.

Krisi tã'arɛ

14Mam pʋ'ʋsrı Nawẽnnɛ n botı tõma dɔla Krisi poore daarɛ woo a tã'arɛ la pʋam, dee botı tõma ĩyã nẽrba bãŋra Krisi zẽ'a woo, wʋ yũuŋ-yẽlga n taagɛ zẽ'a wuu la.

15Asıra,tõma ãn wʋ yũuŋ-yẽlga bɔ Nawẽnnɛ,tõma n mõolı Krisi kõa bɔ'ɔra nẽr-sɛba n yẽtı fãarɛ,la nẽr-sɛba n sã'anı la.

16La sãn dɛna la nẽrba basɛba,la de la kũm yũuŋo n sẽm na kũm,la nẽrba basɛba zẽ'am,la de la vɔm yũuŋo n bɔ'ɔrı vɔm.Ãne n wʋn tã'agɛ tõm tõon-ẽŋa?

17Tõma ka ãn wʋ nẽrba basɛba zozo'e n dıkɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la lɛɛbra ɛɛra yõorɔ la.Ayɛı,la de la Nawẽnnɛ n tõm tõma,tı tõma pelge tı pʋʋrɛ tɔgra a nẽŋam Krisi doosgo pʋam.

2 Korẽntı 3

Nõor-bĩŋre paalga tõntõnıba

1Yãma tẽ'esɛ tı tõma boorı tı tı pẽgɛ la tı mẽŋa bıı? Bıı tõma boorı tı tı bɔ ya la gõnnɔ n pa'alı tõma n ãn sõŋa se'em, bıı tõma boorı la ya gʋlsɛ gõnnɔ n pa'alı tõma n ãn se'em bɔ tɔ, wʋ nẽrba basɛba n ıtı se'em na?

2Yãma mẽŋa n de tõma gõŋɔ n gʋlsɛ tõma sũure pʋam,tı nẽrba wuu mina dee karẽŋra ẽ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3La de la vẽelga tı yãma de la Krisi gõŋɔ tı a doose tõma tõoma pʊam gʊlsɛ.La dagı gʊlsgɔ ko'om n gʊlsɛ,la de la Nawẽnnɛ n vɔa la Sıa n gʊlsɛ.La ka gʊlsɛ kug-palagsı zuto,la gʊlsɛ la nẽrsaalba sũa pʊam.

4Tõma n tɔgrı bɛla la, tõma mi sõŋa sõŋa tı bõn-ẽŋa de la sıra Nawẽnnɛ zẽ'am, Azezi-krisi ĩyã.

5La ka boorı tı la yetı tõma tã wʊn tõm tõon-ẽŋa la tõma mẽŋa pãŋa,tõma pãŋa ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am.

6La de la ẽŋa n botı tõma tã'agɛ dɛna a nõor-bĩŋre paalga la tõntõnıba.La dagı lɔɔ n gʊlsɛ,la de la Nawẽnnɛ Sıa.Lan de se'em na,lɔɔ n gʊlsɛ la sẽm na kũm,la Nawẽnnɛ Sıa la bɔ'ɔrı la vɔm.

7Lɔɔ la yʊʊn gʊlsɛ la kug-palagsı zuto, tı Nawẽnnɛ na'am pãŋa peelem nẽegɛ wakatɛ ẽŋa, tı Amoyisi nẽŋa nẽegɛ yẽgra, tı lsrayɛlı dõma ka tãna wʊn bısɛ ẽ. La na'am pãŋa la yʊʊn tollı mɛ. Lɔɔ la n sẽm na kũm na n yʊʊn puke la na'am pãŋa bɛla la,

8Nawẽnnɛ Sıa n tõnnı tõon-sɛka la,wʊn tara na'am pãŋa gãnna bɛla mɛ zozo'e.

9Tõon-sɛka n sẽm na sıbgrɛ la n yʊʊn tarı na'am pãŋa la,bɛla,tõon-sɛka n botı nẽrba masra Nawẽnnɛ zẽ'am na tarı na'am pãŋa gãnna bɛla mɛ zozo'e.

10Tõma tã wʊn põn yetı na'am pãn-sɛka n yʊʊn boe la lebge la zãŋa,se'ere n soe la,sɛka n boe lɛɛlɛ wã gãnnı ẽ mɛ zozo'e.

11Bɛla,sɛla n yʊʊn tollı la n tarı na'am pãŋa la,sɛla n boe wakatɛ wuu la n tarı na'am pãŋa zo'oge gãnna bɛla.

12Tõma n tarı pʊtẽ'e-ẽŋa gu'ura la ĩyã, tõma tarı bʊraanɛ zo'oge mɛ.

13Tõma ka ıtı wʊ Amoyisi n yʊʊn dıkɛ tãnnɛ pĩ a nẽŋa tı lsrayɛlı dõma da yẽ na'am pãŋa n nẽegɛ a nẽŋa n tollı la.

14La lsrayɛlı dõma la yɛm yʊʊn ka like.Halı wakat-ẽŋa wa paam lɛɛlɛ wã,ba sãn karẽŋra nõor-bĩŋre kɛka gõŋɔ la,tãnnɛ na ken pĩ ba nẽnsı mɛ,tı ba ka bɔkra a võorɛ.Tãn-ẽŋa ka pilgri,sãn dagna Krisi peelem pʊam mã'a.

15Asıra,wakat-ẽŋa tarı wa paam zĩna,ba sãn karẽŋra Amoyisi gõnnɔ la,tãnnɛ na ken pĩ ba yɛm mɛ.

16La nẽra sãn teege yɛm lebe Zuudãana la zẽ'am,tãnnɛ na pilgri mɛ.

17Ban yetı Zuudãana la,la de la Sıa la.La Zuudãana Sıa la n boe zẽ'a la,to'og-m-mẽŋa boe la bilam.

18Tõma wuu n dolı Zuudãana Azezi la,tãnnɛ na pilge mɛ,tı tõma nẽnsı yẽgra la Zuudãana na'am pãŋa.Tı Zuudãana Sıa tɛɛra tõma,tı tõma ãna wʊ ẽŋa n ãn se'em na,tı na'am pãŋa la pa'asra zɔ'ɔra.

2 Korẽntı 4

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tõma pãŋa ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am

1Nawẽnnɛ n zoe tõma ninbãalga bɔ tõma tõon-ẽŋa la ĩyã n soe tɪ tõma bʊraanɛ ka bɔ'ɔra.

2Tõma zagsɛ mɛ ka tõnna tõon-sɛba wuu n sʊgɛ n de yãnnɛ tõoma la,tõma ka ɪtɪ yɛm pã'asra nẽrba.La tõma ka teerɪ Nawẽnnɛ yetɔga.Tõma tɔgrɪ pa'ala la sɪra vẽelga vẽelga,tɪ nẽrba sũure n mi se'em na wʊn bãŋɛ tɪ tõma ɪtɪ sɛla n ãn sõŋa Nawẽnnɛ nifum.

3La kõ-yẽlga la tɪ tõma mõolɪ la sãn ken sʊgɛ mɛ,a sʊgɛ la nẽr-sɛba n wʊn sã'am na.

4La de la sɛba n ka bɔ Nawẽnnɛ sɪra la.Asũtãana n de dũnia wã naba la n pĩ ba yɛm tɪ ba da bãŋɛ Krisi n de Nawẽnnɛ wõnnɛ na kõ-yẽlga na'am pãŋa.

5La dagɪ tõma mẽŋa yelle tɪ tõma mõolɪ,la de la Azezi-krisi n de Zuudãana la kõa tɪ tõma mõolɪ.La sãn dɛna tõma,tõma de la yãma tõntõnɪba Azezi ĩyã.

6Nawẽnnɛ n yʊʊn yetɪ:«Peelem nẽegɛ lika pʊam» na,la de la ẽŋa n botɪ peelem nẽegɛ tõma sũa pʊam,botɪ tõma bãŋɛ Nawẽnnɛ na'am pãŋa n nẽegɛ Krisi nẽŋa zuo.

7La tõma n tarɪ bõntarsõm ẽŋa la, tõma ãn wʊ yɔgrɔ lɔgrɔ tɪ ba dɪkɛ tʊʊlʊm bõnɔ ẽŋɛ mĩ. Tɪ la pa'alɛ tɪ pãn-kãtɛ ẽŋa ka ze'ele tõma zẽ'am, a ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am.

8Tõma yẽtɪ nãmsgɔ buuri to'oto'ore mɛ sɛla woo pʊam,la a ka yãŋɛ tõma.Tõma fablɪ mɛ ka mina tõma n wʊn ẽŋɛ se'em,la tõma bʊraanɛ ka bo'oge.

9Nẽrba nãmsrɪ tõma mɛ,la Nawẽnnɛ ka basɛ tõma,ba wẽ'erɪ tõma lʊbra mɛ,la tõma ka ki.

10Tõma tarɪ nãmsgɔ mɛ tɪ ĩyã pʊam wʊ Azezi kũm nãmsgɔ la daarɛ woo ka gɔ'ɔra,tɪ nẽrba wʊn yẽ Azezi vɔm tõma pʊam.

11Tõma n vɔa wã,tõma põsrɪ tɪ yõorɛ mɛ wakatɛ wuu Azezi ĩyã,tɪ nẽrba wʊn yẽ a vɔm tõma ĩyã n kiiri la pʊam.

12Bɛla,kũm zɪgrɪ la a kʊ tõma,tɪ yãma yẽta vɔm.

13La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ: «Mam bɔ sɪra mɛ n soe tɪ mam tɔgɛ.» Tõma mẽ bɔ Nawẽnnɛ sɪra mɛ, bɛla n soe tɪ tõma tɔgra.

14Tõma mi mɛ tɪ Nawẽnnɛ n vo'oge tɪ Zuudãana Azezi la,a mẽ wʊn po vo'oge tõma mɛ la Azezi,la a wʊn lagɪm tarɪ tõma la yãma sẽŋɛ a zẽ'am.

15Bõn-bãma wuu n ɪtɪ la de la yãma ĩyã.Bɛla tɪ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ wʊn paara nẽrba zozo'e,tɪ nẽrba wʊn pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ zɔ'ɔra pa'asra,tɪ la dɛna a nã'asgɔ.

16Bɛla tɪ tõma bʊraanɛ ka bɔ'ɔra. La baa tõma ĩyã n sã'anɪ na, tõma sɪa lebgrɪ la paalga daarɛ woo.

17Nãmsgɔ sɛka tɪ tõma yẽtɪ wakatɛ fẽfẽe wã de la pɪka ka tãna wʊn dɪkɛ makɛ la nã'asgɔ zozo'e n ka tarɪ ba'asgɔ tɪ a wʊn botɪ tõma yẽ la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Tõma pʋtẽ'erɛ n boe la sɛla la,dagɪ sɛla tɪ nini yẽtɪ.A de la sɛla tɪ nini ka yẽtɪ.Bõn-sɛka tɪ nini yẽtɪ tollɪ mɛ.La sɛla tɪ nini ka yẽtɪ la boe la wakatɛ n ka ba'asrɪ.

2 Korẽntɪ 5

1Tõma ĩyã tɪ tɪ tarɪ dũnia wã zuo ãn wʋ fuu-deego. Tõma mi tɪ fuu-deego ẽna sãn wa sã'am, Nawẽnnɛ wʋn ẽŋɛ kẽ'a zẽ'a saazuum bɔ tɔ. A de la kẽ'a zẽ'a n boe wakatɛ wuu, a dagɪ nẽrba n ẽŋɛ ẽ.

2La tõma nãmsrɪ mɛ bɔɔra zozo'e tɪ tɪ kẽ saazuum kẽ'a zẽ'a na.

3Se'ere n soe la,tɪ sãn kẽ kẽ'a zẽ'e-ẽŋa,la ãn wʋ tɪ yɛ la fuugo la,tɪ kãn dɛna bɛɛla.

4Tõma n ken bɔna dũnia zuo ĩyã wã pʋam na,tõma nãmsrɪ mɛ tara toogo.La dagɪ tɪ tõma boorɪ tɪ tɪ basɛ la dũnia wã zuo ĩyã la,tõma boorɪ tɪ Nawẽnnɛ n dɪkɛ saazuum ĩyã la yɛ tɔ,tɪ sɛla n de vɔm wʋn pĩ sɛla n kiiri la.

5La de la Nawẽnnɛ mẽŋa n ẽŋɛ tõma tɪ tõma ãna bɛla,dee bɔ tõma a Sɪa n de sɛla n pa'alɪ tɪ tõma wʋn yẽ sɛla wuu tɪ a bĩŋe tɪ a bɔ tɪ la.

6Bɛla tɪ tõma tara bʋraanɛ zozo'e daarɛ woo, dee mina tɪ tõma n ken bɔna dũnia ĩyã wã pʋam na, tõma zãagɛ la Zuudãana kẽ'a zẽ'a na mɛ.

7La tõma dolɪ la sɛla tɪ tõma bɔ sɪra dee nãn ka yẽ.

8Tõma tarɪ bʋraanɛ mɛ zo'oge,dee boorɪ nɪ tɪ tɪ basɛ dũnia ĩyã wã,dee sẽŋɛ ka bɔna Zuudãana la zẽ'am.

9Bɛla tɪ tõma mõrgra bɔɔra tɪ tɪ ẽŋɛ tɪ la paagɛ a yɛm,tõma sãn bɔna dũnia ĩyã wã pʋam,bɪɪ tɪ sãn sẽŋɛ a zẽ'am.

10Se'ere n soe la,tõma wuu wʋn ze'ele la Krisi nẽŋam tɪ a di tõma sarɪya,dee bɔ nẽra woo yɔɔrɔ tɪ la masɛ wʋ ẽn tõm se'em dũnia wã,a sãn tõm sõŋa,bɪɪ a sãn tõm be'em.

Krisi n naagɛ tõma la Nawẽnnɛ

11Bɛla tõma n mi tɪ zɔta Zuudãana n de se'em na, tɪ tõma mõrgra tɪ tɪ tɔgɛ yãŋɛ nẽrba tɪ ba sakɛ ẽ. Wẽnnaam mi tõma sõŋa mɛ. La mam tarɪ pʋtẽ'erɛ tɪ yãma sũure pʋam ya mẽ mi mam mɛ.

12Tõma ken ka bɔɔra tɪ tɪ pa'alɛ ya tõma n ãn sõŋa se'em,tõma boorɪ tɪ tɪ bɔ ya la folle tɪ ya tara yẽsõm tõma ĩyã.Bɛla tɪ ya wʋn tã'agɛ tɔgɛ lerge nẽr-sɛba n wẽ'erɪ yõ'ogɔ la sɛla n yẽtɪ la nini,dee ka bɪsra ba sũure pʋam na.

13Tõma sãn dɛna zɔllɔ,la de la Nawẽnnɛ ĩyã.La tõma sãn ka zalla,la de la yãma sõŋrɛ ĩyã.

14La de la Krisi nõŋlʋm n soe tõma la ĩyã.Tõma bãŋɛ mɛ tɪ nẽra ayɪla n ki nẽrba wuu ĩyã,tɪ la pa'alɛ tɪ nẽrba wuu po lagɪm na ẽ ki mɛ.

15A ki nẽrba wuu ĩyã tɪ nẽr-sɛba n vɔa la,da le vɔa ba mẽŋa n boorɪ se'em,ba vɔa wʋ sɛka n ki ba ĩyã dee vo'oge la n boorɪ se'em.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Bɛla ĩyã tɪ lɛɛlɛ wã, tõma ka le bɪsra nẽra wʊ nẽrsaala n tẽ'esrɪ se'em na. La baa tõma daan sãn bɪsra Krisi wʊ nẽrsaalba n tẽ'esrɪ se'em na, lɛɛlɛ wã tõma ka le bɪsra ẽ bɛla.

17Nẽra sãn lagɪm na Krisi dɛna ayɪla,a lebge la nẽr-paalga,yel-kɛgsɪ la tole mɛ,tɪ sɛla woo lebge paalsɪ.

18La de la Nawẽnnɛ n ẽŋɛ bɛla wuu,ẽŋa n botɪ Krisi naagɛ tõma la ẽŋa,dee bɔ tõma tõon-ẽna tɪ tɪ botɪ nẽrba naagɛ la ẽŋa.

19Tõma n yetɪ se'em na,la de la Nawẽnnɛ n botɪ Krisi botɪ dũnia dõma la ẽŋa naagɛ taaba,dee ka geele ba tõon-be'ero.Dee bɔ tõma yetɔga tɪ tɪ tɔgɛ naarɛ yelle bɔ nẽrba.

20Bɛla, Krisi n tõm tõma tɪ tõma sɔɔgɛ a zẽ'am tɔgra la yãma wʊ Nawẽnnɛ mẽŋa n tɔgrɪ kã'ana ya tõma yetɔga la pʊam. Krisi ĩyã tõma sosrɪ ya mɛ tɪ ya naagɛ la Nawẽnnɛ.

21Krisi ka tõm tõon-be'ero.La Nawẽnnɛ basɛ mɛ tɪ a lebge wʊ tõon-be'ero dãana tõma ĩyã,tɪ tõma wʊn lebge nẽrba n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am ẽŋa ĩyã.

2 Korẽntɪ 6

1Tõma n lagɪm na Nawẽnnɛ tõnna la ĩyã, tõma sosrɪ ya mɛ tɪ ya da basɛ tɪ yel-sõnnɛ na tɪ ya to'oge Nawẽnnɛ zẽ'am na dɛna zãŋa.

2Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ yele a gõŋɔ pʊam yetɪ:«Mam lerge ya pʊ'ʊsgɔ la wakat-sɛka tɪ mam boorɪ tɪ m ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ na. Fãarɛ la daarɛ, mam sõŋɛ ya mɛ.» La selse-ya, lɛɛlɛ wã de la wakatɛ tɪ Nawẽnnɛ ɪtɪ yel-sõnnɛ, lɛɛlɛ wã de la fãarɛ daarɛ la.

3Tõma ka boorɪ tɪ tɪ ẽŋɛ sɛla n wʊn botɪ nẽra tuuge, tɪ nẽra da zɛrgɛ tɔ tɪ tõoma la pʊam.

4La sɛla woo pʊam tõma pa'alɪ mɛ tɪ tõma de la nẽrba n tõnnɪ Nawẽnnɛ tõoma.Tõma mã'arɪ tɪ sũure mɛ,wĩbra nãmsgɔ pʊam,la toogo,la sũ-sã'aŋɔ pʊam.

5Ba wẽ tõma mɛ,dee yʊ tõma yʊ'a deto pʊam.Ba botɪ nẽrba zozo'e gire mɛ zɛbɛ la tõma,tõma tõnnɪ tõon-ke'eno mɛ targɛ ka gĩsra,ka dita.

6La tõma tõnnɪ na pʊpeelem,la bãŋrɛ,la sũ-mã'arɛ,la ɪr-sõŋɔ,la Nawẽnnɛ Sɪa,la nõŋlʊm sɪra sɪra.

7Tõma tɔgrɪ la sɪra yetɔga la Nawẽnnɛ pãŋa.Tõma n ɪtɪ sɛla n masɛ la n de tõma zɛbrɛ lɔgrɔ tɪ tõma tarɪ zɛbra dee gu'ura tɪ mẽŋa.

8Nẽrba basɛba nã'asrɪ tõma mɛ,tɪ basɛba pɔ'ɔra tõma,basɛba sã'anɪ tõma yʊ'ʊrɛ mɛ,tɪ basɛba pẽgra tõma.Ba bɪsrɪ tõma wʊ tõma de la põmpɔrndõma,baa la tõma n tɔgrɪ sɪra la.

9Ba bɪsrɪ tõma wʊ tõma de la sãama,baa la ban mi tõma sõŋa la,ba bɪsrɪ tõma wʊ nẽrba n kiiri,dee tɪ tõma vɔa.Ba sɪbgrɪ tõma mɛ,dee tɪ tõma ka kiira.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Ba bısrı tõma wʊ tõma tarı la sũ-sã'aŋɔ,la tõma tarı la sũ-yẽlga daarɛ woo.Ba bısrı tõma wʊ nasdõma,dee tı tõma botı nẽrba zozo'e tara bõntarsõm.Ba bısrı tõma wʊ nẽrba n ka tarı sɛla,dee tı tõma tara sɛla woo.

11Korẽntı dõma, tõma tɔgɛ ya la vẽelga, tõma pelge la tı pʊʊrɛ tɔgɛ la ya.

12La dagı tõma n ka nõŋɛ yãma,la de la yãma n ka pa'alɛ ya nõŋlʊm.

13Mam tɔgrı la ya wʊ m kɔma la,ya mẽ nõŋɛ tõma,pelge-ya ya pʊʊrɛ la tõma.

Lika la peelem ka tã wʊn lagım taaba

14Da dıkɛ ya mẽŋa lagım na nẽr-sɛba n ka bɔ Nawẽnnɛ sıra la. Se'ere n soe la, sõŋa la be'em kãn yãŋɛ lagım taaba. Bẽm lagŋɔ n boe peelem, la lika tẽŋasʊka?

15Bẽm naa-nõorɛ n boe Krisi,la Asũtãana tẽŋasʊka?Bıı sɛka n bɔ Krisi sıra,la sɛka n ka bɔ ẽ sıra tarı la bẽm pʊrɛ la taaba?

16Bẽm lagŋɔ n boe Wẽnnaam deego,la baga tı ba mãalɛ tẽŋasʊka?La sãn dɛna tõma,tõma de la Nawẽnnɛ n vɔa la deego wʊ Nawẽnnɛ n yele yetı:«Mam wʊn bɔna la ba, kẽ'era la ba. Mam wʊn dɛna ba Nawẽnnɛ, tı ba dɛna mam nẽrba.»

17Bɛla n soe tı Zuudãana Nawẽnnɛ yetı: «Yese-ya ba pʊam, welge-ya ya mẽŋa dee basɛ ba. La ya da kalʊm sɛla n de dẽgrɔ, tı mam wʊn to'oge ya.

18Mam wʊn dɛna ya Sɔ, tı ya dɛna mam dayɔɔsı, la m pɔyɔɔsı.» Zuudãana Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana la n yele.

2 Korẽntı 7

1Bɛla m sır-nõŋrısı, nõor-bĩŋre bãma wuu n de tõma bõnɔ na, basɛ-ya tı tı malgɛ tı mẽŋa la dẽgrɔ wuu n dẽgrı ĩyã, la sıa, dee ãna sõŋa, vɔa pʊpeelem pʊam masɛ sɛla woo pʊam, zɔta Nawẽnnɛ.

Apolı tarı sũ-yẽlga la Korẽntı dõma

2Basɛ-ya tı tõma nõŋlʊm bɔna ya sũure pʊam. Tõma ka ẽŋɛ nẽra baa ayıla be'em, tõma ka sã'am nẽra yelle, la tõma ka zãm nẽra to'oge a sɛla.

3Mam n tɔgrı bɛla la,dagı tı mam boorı tı m mõŋɛ ya la bʊʊrɔ.Mam daan põn dẽŋɛ yele ya tõma n nõŋɛ ya zo'oge se'em mɛ,tõma sãn ki,bıı tõma sãn vɔa mɛ.

4Mam bɔ ya sıra mɛ,la mam yẽsnı mɛ yãma ĩyã.Baa tõma toogo la wuu pʊam,mam tarı bʊraanɛ,la sũ-yẽlga zo'oge mɛ.

5Asıra, tõma n daan paagɛ Masedʊanı na, tõma daan ka yẽ vo'osgo baa fẽfẽe. Tõma yẽ toogo buuri wuu mɛ, nẽrba n zɛbɛ la tõma, dee tı dabeem tara tõma.

6La Nawẽnnɛ n bɔ'ɔrı sũ-sã'aŋɔ dõma bʊraanɛ na,daan botı Atiti n wa'am tı tõma yẽ bʊraanɛ.

7La dagı a wa'aŋɔ la mã'a ĩyã,la de la ẽn wa'am wa yele tõma yãma n bɔ ẽŋa bʊraanɛ se'em na ĩyã.A yele tõma la yãma n boorı tı ya le yẽ mam zo'oge se'em,dee yele mam

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yãma sũ-sã'aŋɔ,la yãma n wɪsgɛ ya mẽŋa mam ĩyã se'em.Bɛla n soe tɪ mam sũ-yẽlga le zo'oge pa'asɛ.

8Mam gõŋɔ la tɪ mam daan gʊlsɛ la sãn sã'am ya sũure, mam ka ɪtɪ m sãn bãŋɛ nɪ. Mam sãn wʊn yetɪ m sãn bãŋɛ nɪ, la de la mam n daan bãŋɛ tɪ gõŋɔ la sã'am yãma sũure la. La bɛla de la wakatɛ fẽfẽe pʊam.

9La mam ɪtɪ sũ-yẽlga mɛ lɛɛlɛ wã,la dagɪ mam n botɪ ya sũure sã'am na ĩyã,la de la ya sũ-sã'aŋɔ la n botɪ ya teege yɛm basɛ tõon-be'ero la ĩyã.Yãma sũ-sã'aŋɔ ẽŋa de la Nawẽnnɛ n boorɪ se'em.Bɛla tõma ka ẽŋɛ ya sɛla n de be'em.

10Asɪra,sũ-sã'aŋɔ sɛka n de Nawẽnnɛ n boorɪ se'em na botɪ nẽra tɛɛra la yɛm basra tõon-be'ero,yẽta fãarɛ.Nẽra nẽra ka ɪtɪ a sãn bãŋɛ nɪ bɛla pʊam.La dũnia sũ-sã'aŋɔ sẽm na kũm.

11Sũ-sã'aŋɔ sɛka n de Nawẽnnɛ n boorɪ se'em na n botɪ ya ɪta se'em n wãna:A botɪ ya mõ'ora la nini,a botɪ ya pa'ala tɪ ya ka tarɪ taalɛ yel-ẽŋa pʊam,a botɪ ya sũure n ka ãna yẽlʊm,a botɪ ya zɔta la dabeem,a botɪ ya bɔɔra mɛ la ya sũure wuu tɪ ya yẽ mam,a botɪ ya tara la yɛmleego tɪ ya ẽŋɛ sɛla n ãn sõŋa,dee wɪsgɛ ya mẽŋa tɪ ya sɪbgɛ sɛka n tõm be'em na.Yãma pa'alɛ mɛ sɛla woo pʊam tɪ yãma ka tarɪ taalɛ yel-ẽŋa pʊam.

12Bɛla, mam n daan gʊlsɛ ya la, la dagɪ sɛka n tõm tõon-be'ero la ĩyã, la dagɪ nẽr-sɛka tɪ a ẽŋɛ ẽ be'em na mẽ ĩyã. La de la, la botɪ ya bãŋɛ sõŋa Nawẽnnɛ nẽŋam yãma n nõŋɛ tõma zo'oge se'em.

13La de la bɛla n soe tɪ tõma yẽ bʊraanɛ,la dagɪ bʊraanɛ na mã'a tɪ tõma yẽ,tõma ken yẽ sũ-yẽlga zo'oge mɛ,tõma n yẽ tɪ Atiti tarɪ sũ-yẽlga,yãma n keŋe a sũure se'em na.

14La sãn dɛna mam n pẽgɛ yãma Atiti zẽ'am na,yãma ka ẽŋɛ mam yãnnɛ.Tõma n ẽn tɔgra sɪra bɔ'ɔra ya daarɛ woo la,bɛla tõma n pẽgɛ yãma Atiti zẽ'am na mẽ de la sɪra.

15Atiti sãn tẽegɛ yãma sakrɛ,la yãma n to'oge ẽ na dabeem na,a nõŋɛ yãma zo'oge pa'asɛ mɛ.

16Mam ɪtɪ sũ-yẽlga mɛ,mam n tã wʊn bɔ yãma sɪra sɛla woo pʊam na ĩyã.

2 Korẽntɪ 8

Krisi nẽrba n sõŋrɪ taaba se'em

1M sɔbiisi, tõma boorɪ tɪ ya bãŋɛ la Nawẽnnɛ n ẽŋɛ Masedʊanɪ Wẽndeto la nẽrba yel-sõnnɛ se'em.

2Ba yẽ toogo mɛ nãmsɛ zozo'e,la ba tarɪ sũ-yẽlga zo'oge mɛ,tɪ baa la ba nõŋɔ la n zo'oge la,ba bɔ sõŋrɛ zo'oge mɛ la ba sũure wuu.

3Mam yetɪ ya tɪ ba bɔ masɛ wʊ ban tã se'em,la ba bɔ halɪ gãŋɛ la ba pãŋa.

4Ba mẽŋa n sose tõma tɪ tɪ bɔ ba sore tɪ ba po sõŋɛ Nawẽnnɛ nẽrba n boe Zerizalɛm na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Ba ẽŋɛ gãŋɛ tõma n daan tarı pʊtẽ'erɛ se'em na mɛ.Ba dẽŋɛ dıkɛ la ba mẽŋa bɔ Zuudãana la,dee dıkɛ ba mẽŋa bɔ tõma doose wʊ Nawẽnnɛ n boorı se'em.

6Bɛla tı tõma sose Atiti n pɔsɛ sõŋrɛ tõon-ẽŋa yãma zẽ'am na,yetı a tõm ẽ ba'asɛ.

7Yãma mõrgɛ sɛla woo pʊam mɛ:Yãma bɔ Krisi sıra zo'oge mɛ,tãna tɔgra Nawẽnnɛ yelle sõŋa,tara Nawẽnnɛ mi'ilum zo'oge,wısgɛ ya mẽŋa sɛla woo pʊam,la yãma tarı tõma nõŋlʊm zo'oge mɛ.Bɛla,mõrgɛ-ya la sõŋrɛ tõon-ẽŋa mẽ tõonɛ.

8Mam n yetı bɛla la, la dagı pãŋa tı mam ıtı ya. Mam dıkɛ la nẽrba basɛba n ẽŋɛ se'em makɛ bɔ ya, tı ya pa'alɛ yãma nõŋlʊm n de nõŋlʊm sıra sıra se'em.

9Yãma mi tõma Zuudãana Azezi-krisi yel-sõnnɛ na mɛ:Baa la ẽŋa n daan de bõntarsõm dãana la,a daan ẽŋɛ a mẽŋa la nasa yãma ĩyã.Tı ẽn ẽŋɛ a mẽŋa nasa la,wʊn botı yãma lebge bõntatba Nawẽnnɛ zẽ'am.

10La de la mam pʊtẽ'erɛ tı mam yetı m bɔ ya yel-ẽna wã pʊam: La ãn sõŋa bɔ ya tı ya sẽŋɛ nẽŋa la tõon-ẽna wã. Yãma n de pɔspɔsı dõma n looge yɛm yʊʊnɛ n tole tı ya tõm tõon-ẽna. La dagı bɛla mã'a, yãma n ken dɛna pɔspɔsı dõma n pɔsɛ lig-lobre la.

11Bɛla,lɛɛlɛ wã,tõm-ya ẽ la yɛmleego ba'asɛ,wʊ yãma n yetı yãma boorı tı ya ẽŋɛ se'em na.La ya bɔ masɛ wʊ yãma n tarı se'em.

12Se'ere n soe la,nẽra sãn bɔ la yɛmleego masɛ wʊ ẽn tarı se'em,Nawẽnnɛ to'orı a bɔ'a la mɛ,a ka bısrı sɛla tı fʊ ka tarı la.

13Mam ka boorı tı yãma n sõŋrı nẽrba basɛba la kẽ'esɛ ya nõŋɔ pʊam.La de la tı ya zõna taaba.

14La de la yãma sɛba n tarı zo'oge lɛɛlɛ wã la,sõŋɛ sɛba n de nasdõma la.Tı bãma mẽ sãn wa tara zo'oge,tı ya mẽ sãn bɔɔra sõŋrɛ,tı ba sõŋɛ ya,bɛla tı ya wuu wʊn zõna taaba,

15tı la doose wʊ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tı la yetı:«Nẽr-sɛka n vaagɛ zo'oge la, ka tarı sɛla tı la zo'oge gãŋɛ. La sɛla ka pɔ'ɔgɛ sɛka n vaagɛ fẽe la.»

16Tı pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ, ẽŋa n ẽŋɛ yɛmloore ẽŋa Atiti sũure pʊam tı a bɔɔra tı a sõŋɛ ya wʊ tõma n boorı tı sõŋɛ yãma se'em na.

17Atiti sakɛ tõma sosgo mɛ,ken pa'asɛ,a looge la yɛm a mẽŋa bɔɔra tı a wa'am yãma zẽ'am wa sõŋɛ ya.

18Tõma tõm na tı sɔbia ayıla tı Wẽndeto nẽrba la wuu pẽgrı ẽ,ẽn tõnnı kõ-yẽlga la tõoma ĩyã,tı ẽŋa la Atiti wa'am.

19Sɛla n pa'asɛ,Wẽndeto nẽrba la n looge ẽ tı a lagım la tõma ɛɛra tõnna sõŋrɛ tõon-ẽna wã.Tõma tõnnı tõon-ẽna nã'asra la Zuudãana Nawẽnnɛ mẽŋa,dee pa'ala tı tõma boorı tı tı sõŋɛ nẽrba.

20Tõma guusri la tı mẽŋa tı nẽr-sɛka da wa tã'agɛ zɛrgɛ tõma, tõma n bısrı ligri la n zo'oge yelle se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Tõma boorı tı tı ẽŋɛ la sɛla n ãn sõŋa Nawẽnnɛ zẽ'am,la nẽrsaalba mẽ zẽ'am.

22Tõma tõm na tı sɔbia ayẽma la bãma. Tõma makɛ ẽ mɛ nõorɛ faa bısɛ, la a wısgɛ a mẽŋa mɛ tõnna. Lɛɛlɛ wã a wısgɛ a mẽŋa gãnna kʊrʊm mɛ. Se'ere n soe la, a bɔ yãma sıra zo'oge mɛ.

23La sãn dɛna tı sɔbia Atiti yelle,a de la mam tõntõn-tadãana n lagım na mam tõnna yãma ĩyã.La sãn dɛna tı sɔbi-sɛba n dolı ẽ na,ba de la nẽrba tı Wẽndeto nẽrba la tõm,tı la dɛna Krisi nã'asgɔ.

24Bɛla,ẽŋɛ-ya sɛla n pa'alı ba,la Wẽndeto nẽrba la tı ya nõŋɛ ba,tı ba wʊn bãŋɛ tı tõma n pẽgɛ yãma ba zẽ'am na,la de la sıra.

2 Korẽntı 9

1La ka le dɛna tı mam gʊlsɛ yele ya sõŋrɛ tı ya yetı ya bɔ Nawẽnnɛ nẽrba n boe Zerizalɛm na yelle.

2Mam mi tı ya boorı tı ya sõŋɛ mɛ,bɛla tı mam pẽgɛ ya Masedʊanı dõma zẽ'am,yele ba yetı:«Nawẽnnɛ nẽrba n boe Akayi la põn mãasʊm na yʊʊnɛ n tole tı ba sõŋɛ.» La yãma n wısgɛ ya mẽŋa la keŋe nẽrba zozo'e mɛ,tı ba mẽ bɔɔra tı ba ẽŋɛ.

3La mam tõm na tı sɔbiisi la tı ba wa'am ya zẽ'am,tı tõma n pẽgrı yãma se'em bõn-ẽŋa pʊam na,da kãn dɛna zãŋa.Mam boorı la ya mãasʊm ba'asɛ wʊ mam n yele se'em na.

4La sãn dagna bɛla,Masedʊanı dõma la sãn doose mam wa'am wa yẽ tı ya ka mãasʊm,tõma n daan bɔ yãma sıra zo'oge se'em na,la wʊn dɛna la yãnnɛ zozo'e bɔ tõma,la,la mẽ wʊn dɛna la yãnnɛ bɔ yãma.

5Bɛla tı mam bısɛ tı la ãn sõŋa tı mam sose tı sɔbiisi la tı ba dẽŋɛ nẽŋa wa'am yãma zẽ'am wa bısɛ yɛmleego bɔ'a la tı ya yetı ya bɔ la yelle.Tı mam sãn wa paam,tı ya põn mãasʊm bɔ'a la ba'asɛ mɛ,tı la wʊn pa'alɛ tı ya bɔ la ya yɛmleego,la dagı mõrgrɛ.

6Bãŋɛ-ya tı nẽr-sɛka n bʊrɛ fẽe, wʊn lagsɛ la fẽe. La nẽr-sɛka n bʊrɛ zo'oge, wʊn lagsɛ zo'oge.

7Bɛla,nẽra woo bɔ wʊ ẽn looge yɛm se'em na,tı la da dɛna nẽnzũŋre,bıı mõrgrɛ.La de la nẽr-sɛka n bɔ'ɔrı la sũ-yẽlga tı Nawẽnnɛ nõŋɛ.

8La Nawẽnnɛ tarı ke'eŋo mɛ tãna wʊn bɔ ya bõn-sõma buuri wuu,tı ya wʊn tara yãma n boorı sɛla la wuu daarɛ woo tı la seke,dee tara sɛla wʊn tõm tõon-sõma wuu.

9La de wʊ lan gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam nẽra n masɛ la yelle yetı:«A pʊtı a bõntarsõm mɛ bɔ'ɔra nasdõma, a tõoma n masɛ boe la wakatɛ n ka ba'asrı.»

10Nawẽnnɛ n bɔ'ɔrı ka-kɔɔra bõnbuuri, dee bɔ'ɔra ẽ dia tı a dita la, wʊn bɔ ya sɛla tı ya tãna wʊn tõm tõon-sõma zozo'e wʊ bõnbuuri n wɔm zo'oge se'em, tı ya tõoma n masɛ wʊn zɔ'ɔra pa'asra.

11A wʊn bɔ ya bõntarsõm tı la seke sɛla woo pʊam,tı ya wʊn bɔ'ɔra la ya sũure wuu,tı nẽrba zozo'e wʊn pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ,yãma bɔ'a la tı tõma dıkɛ bɔ ba la ĩyã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Se'ere n soe la,sõŋrɛ tõonɛ na tɪ ya tõnnɪ na,la dagɪ Nawẽnnɛ nẽrba la sõŋrɛ mã'a ĩyã,la ken botɪ nẽrba zozo'e n pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ.

13Ba sãn to'oge sõŋrɛ ẽŋa,ba wʊn pẽgɛ Nawẽnnɛ mɛ yãma n pa'alɛ tɪ yãma sakrɪ Krisi kõ-yẽlga la,la yãma n tarɪ yɛmleego,tara ya bõntarsõm pʊta la bãma,la Nawẽnnɛ nẽrba wuu la ĩyã.

14Ba wʊn nõŋɛ ya mɛ pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ ya ĩyã,ẽŋa n ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ zozo'e la ĩyã.

15Tɪ pʊ'ʊsɛ-ya Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ,a bɔ'a n ka tarɪ makrɛ la ĩyã.

2 Korẽntɪ 10

Apolɪ tɔgrɪ a tõoma yelle

1Mam Apolɪ tɪ ya yetɪ, mam sãn bɔna yãma zẽ'am, mam de la nẽr-bʊgsgɔ, la mam sãn ka bɔna yãma zẽ'am, mam tarɪ la bʊraanɛ tɔgra la, mam belnɪ ya mɛ la Krisi sũ-bʊgsʊm, la a sõŋa.

2Mam sosrɪ ya mɛ tɪ ya da ɪta,tɪ mam sãn wa'am wa bɔna ya zẽ'am,la dɛna pẽrgrɛ tɪ mam tara bʊraanɛ tɔgra,se'ere n soe la,mam mi tɪ mam wʊn tɔgɛ la bʊraanɛ la nẽr-sɛba n yetɪ tõma ɪtɪ la tõma nẽrsaalba mẽŋa n boorɪ se'em na.

3Tõma de la nẽrsaalba,la tõma ka zɛbrɪ wʊ nẽrsaalba n ɪtɪ se'em na.

4Zɛbrɛ lɔg-sɛba tɪ tõma tarɪ zɛbra la dagɪ nẽrsaala zɛbrɛ lɔgrɔ,ba de la pãŋa n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am,n tã sã'ana sɛla wuu n tarɪ ke'eŋo.Tõma tarɪ ba sã'ana la tẽ'esgɔ sɛba wuu n de põmpɔrŋɔ,

5la bõn-sɛba wuu n zẽkrɪ ba mẽŋa botɪ nẽrba ka bãŋra Nawẽnnɛ pãŋa.Dee yãŋra tẽ'esgɔ buuri wuu botɪ ba sakra Krisi.

6Yãma sãn wa ẽŋɛ sɛla n pa'alɛ tɪ ya sakrɪ Nawẽnnɛ nõorɛ sõŋa,tõma mãasʊm mɛ tɪ tɪ sɪbgɛ sɛba n sɪ'ɪsrɪ la wuu.

7Yãma bɪsrɪ la sɛla tɪ yãma nini yẽtɪ la. Nẽra sãn tẽ'esɛ tɪ ẽŋa de la Krisi nẽra, a dãana mẽ tẽ'esɛ wãna wã: Ẽŋa n de Krisi nẽra la, tõma mẽ de la Krisi nẽrba.

8La mam sãn wẽ m yõ'ogɔ zo'oge fẽe la ke'eŋo sɛka tɪ Zuudãana bɔ tõma la,yãnnɛ ka tarɪ mam,la de la Zuudãana n bɔ tõma ke'eŋo tɪ tɪ sõŋɛ ya tɪ ya sẽŋɛ nẽŋa Nawẽnnɛ doosgo pʊam,la dagɪ tɪ sã'am ya.

9Mam ka boorɪ tɪ la ãna wʊ mam yetɪ m kẽ'esɛ ya la dabeem la m gõnnɔ na.

10Se'ere n soe la,nẽrba n yetɪ se'em n wãna:«Apolɪ gõnnɔ na yetɔga kɛ'ɛm mɛ,dee dɛna toogo.La a mẽŋa sãn bɔna tõma zẽ'am,a ka tarɪ pãŋa,tɪ a yetɔga la dɛna ninbãalga.»

11Nẽr-sɛka dãana n tɔgrɪ bɛla la,a bãŋɛ sõŋa tɪ tõma n ka boe yãma zẽ'am dee tɔgra se'em gõnnɔ na pʊam na,tõma sãn wa'am wa bɔna ya zẽ'am,tõma ken ãna la bɛla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Tõma kãn saagɛ zõsõm tı mẽŋa, bıı dıkɛ tı mẽŋa makɛ la sɛba n pa'alɛ ba mẽŋa tẽ'esɛ tı bãma ãn sõŋa la. Ba dıkrı la ba mẽŋa mãmsra, makra ba mẽŋa la taaba. Ban ıtı se'em na, ba ka tarı yɛm.

13La sãn dɛna tõma,tõma kãn wẽ yõ'ogɔ tı la yõsgɛ,tõma wʊn wẽ yõ'ogɔ masɛ la tõon-sɛka tı Nawẽnnɛ bɔ tõma la beene.Ẽŋa n bɔ tõma sore tı tõma paagɛ yãma zẽ'am.

14Tõma ka yõsgɛ tı beene wʊ tõma ka wa'am na yãma zẽ'am na,tõma n de pɔspɔsı nẽrba n wa'am yãma zẽ'am wa mõolɛ Krisi kõ-yẽlga la.

15Tõma ka wẽ'erı yõ'ogɔ la tõon-sɛba tı nẽrba basɛba tõm,bɛla tõma ka yõsgɛ.La tõma tarı pʊtẽ'erɛ tı yãma n bɔ Nawẽnnɛ sıra la wʊn pa'asra mɛ,tı tõma tõonɛ na zɔ'ɔra pa'asra yãma zẽ'am,tı la ken masɛ Nawẽnnɛ n bɔ tõma se'em na beene.

16Tı tõma yãŋa wʊn mõolɛ kõ-yẽlga la so'olʊm sɛba n boe ya nẽŋa la pʊam,tı la kãn dɛna tı tõma wẽ'era yõ'ogɔ la tõon-sɛba tı nẽrba basɛba dẽŋɛ tõm ba tõoma zẽ'am.

17La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı: «Nẽr-sɛka n boorı tı a wẽ yõ'ogɔ, a wẽ yõ'ogɔ la sɛla tı Zuudãana ẽŋɛ la.»

18Se'ere n soe la,la dagı nẽr-sɛka n pa'alı a mẽŋa tı ẽŋa ãn sõŋa la n masɛ,la de la nẽr-sɛka tı Zuudãana Nawẽnnɛ yetı a ãn sõŋa la.

2 Korẽntı 11

Guuse ya mẽŋa la põmpɔrŋɔ Tõntõnıba

1Mam sosrı ya mɛ tı ya sakɛ m yalnɛ wã fẽe, asıra, sakɛ-ya m yetɔga wã.

2Mam ıtı la sũure yãma ĩyã,la sũure ẽŋa ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am.Se'ere n soe la,mam yetı m dıkɛ ya bɔ la Krisi mã'a,mam boorı tı ya tara la ya mẽŋa sõŋa tı m dıkɛ ya bɔ ẽ wʊ pugla n nãn ka mi bʊraaga tı ba dıkɛ bɔ sıra.

3La mam zotı la dabeem tı nẽr-sɛka wʊn pã'asɛ ya,tı ya wẽrgɛ ka le dɔla Krisi la sũure ayıla,la pʊpeelem,wʊ Awa tı bõnsɛla la yʊʊn dıkɛ yɛmkẽgsıga pã'asɛ ẽ tı a tuuge la.

4Se'ere n soe la,nẽra woo sãn wa'am ya zẽ'am wa mõola Azezi ayẽma yelle,tı la ka dɛna Azezi sɛka tı tõma mõolɛ bɔ ya la,yãma to'orı mɛ tɔtɔ,la yãma to'orı la sıa ayẽma n dagı sɛka tı ya põn to'oge la,la yãma to'orı la kõ-yẽlga ayẽma n dagı sɛka tı yãma põn to'oge la,sakra ba sõŋa sõŋa.

5Mam ka tẽ'esɛ tı nẽr-bãma n pa'alı tı bãma de la Tõntõnıba n gãnnı na,mam de poorʊm dãana ba zẽ'am.

6Baa la mam sãn ka mina yetɔga wʊ yetɔg-mita,la dagı tı mam ka tarı bãŋrɛ.La tõma pa'alɛ ya bõn-ẽŋa mɛ vẽelga vẽelga sɛla woo pʊam,wakatɛ wuu.

7Mam n daan mõolɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la bɔ yãma la, mam ka botı ya bɔ sɛla. Mam daan sike m mẽŋa mɛ, dee zẽkɛ yãma. Yãma tẽ'esɛ tı mam n daan ẽŋɛ se'em na de la be'em bıı?

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Mam n daan tõnnı bɔ'ɔra yãma la,mam sakɛ mɛ tı Wẽndeto basɛba nẽrba yɔ mam.La ãn wʊ mam fã la bãma,dıkɛ sõŋɛ yãma.

9La mam n daan boe ya zẽ'am bɔɔra sõŋrɛ sɛba wuu la,mam ka te'ege ya nẽra nẽra tı a sõŋɛ mam.La daan de la tı sɔbi-sɛba n ze'ele Masedʊanı wa'am na n daan bɔ mam sɛla wuu n pɔ'ɔgɛ mam na.Mam daan guusri m mẽŋa mɛ tı m da dɛna zeero bɔ ya,la mam wʊn ken ãna la bɛla.

10Krisi sıra n boe mam sũure pʊam na,mam yetı ya mɛ tı nẽra ka tã wʊn botı mam ka wẽ yõ'ogɔ la bõn-ẽŋa yelle Akayi so'olʊm pʊam.

11Bẽm ĩyã tı mam yele wãna?La de la mam ka nõŋɛ ya mɛ bıı?Ayɛı,Nawẽnnɛ mẽŋa mi tı mam nõŋɛ ya mɛ.

12Mam n ıtı se'em na, mam wʊn ken ıta la bɛla, tı nẽr-sɛba n boorı tı ba wẽ'era yõ'ogɔ yetı bãma n tõnnı se'em, la tõma n tõnnı se'em na de la bʊyıla la, da yẽ folle.

13Nẽr-bãma de la põmpɔrŋɔ Tõntõnıba,ba pã'asrı la nẽrba,ıta ba mẽŋa ãna wʊ ba de la Krisi Tõntõnıba.

14La ẽna wã dagı bõn-di'iŋa.Se'ere n soe la,Asũtãana mẽŋa teerı mɛ ãna wʊ peelem malɛka.

15Bɛla,la dagı di'ire tı a tõntõnıba ıta ba mẽŋa ãna wʊ sɛla n masɛ tõntõnıba.La ba ba'asgɔ wʊn ãna wʊ ba tõoma la n de se'em na.

Apolı pa'alɛ ẽŋa n nãmsɛ a tõoma pʊam se'em

16Mam le yɛta mɛ tı nẽra da bısɛ mam wʊ mam de la yalma la. La ya sãn bısra mam wʊ yalma, ya yi sakɛ tı m wẽ m yõ'ogɔ fẽe, wʊ mam de la yalma la.

17Mam n tɔgrı wẽ'era m yõ'ogɔ wã,la dagı Zuudãana n yetı mam yele se'em na.Mam keŋe la m sũure tɔgra wʊ yalma la,wẽ'era yõ'ogɔ.

18Nẽrba zozo'e n wẽ'erı yõ'ogɔ la dũnia yɛla la,mam mẽ wʊn wẽ m yõ'ogɔ mɛ.

19Yãma de la yɛm dõma,dee sakɛ tɔ'ɔra yalmdõma la yɛmleego!

20Yãma sakrı mɛ tı ba kẽ'esra ya yamnɛ pʊam,sakɛ tı ba dita ya,fãara ya,ka nanna ya,sakɛ tı ba wẽ'era ya pɛgsı.

21Tõma n daan ẽŋɛ tı mẽŋa tarımdõma ka ẽŋɛ ya wʊ bãma n ẽŋɛ ya se'em na,la de la yãnnɛ bɔ mam bıı?Nẽra sãn tãna wʊn wẽ yõ'ogɔ sɛla yelle,mam mẽ tã wʊn wẽ yõ'ogɔ mɛ a yelle.Wãna de la yalnɛ tı mam tɔgrı.

22Ba de la Ebre dõma,mam mẽ de la Ebre nẽra.Ba de la lsrayɛlı dõma,mam mẽ de la lsrayɛlı nẽra.Ba de la Abraham yısı,mam mẽ de la Abraham yıŋa.

23Ba yetı bãma de la Krisi tõntõnıba,mam wʊn tɔgɛ wʊ mam yɛm n bɔı la,mam n de Krisi tõntõnna gãnna ba.Mam tõm nãmsɛ gãnna bãma mɛ.Ba kẽ'esɛ mam yʊ'a deem gãnna bãma mɛ,ba wẽ mam zo'oge gãnna bãma mɛ,nõorɛ zozo'e mam deege la m ki.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Nõorɛ bʊnuu tɪ Zifdõma wẽ mam la ka'asa,ka'asrɛ ayɪla kaɪ pinaasɪ.

25Rom dõma wẽ mam mɛ nõorɛ atã.Daarɛ ayɪla nẽrba lobe mam mɛ la kuga deege la ba kʊ.Nõorɛ bʊtã tɪ mam boe õorŋɔ pʊam,tɪ a sã'am ko-kãtɛ pʊam mise.Mam ẽŋɛ daarɛ ayɪla mɛ ko'om pʊam,wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ.

26Mam sɔa la sẽnnɛ pʊam,mam yẽ yel-pakrɪsɪ mɛ zozo'e la kʊlsɪ ko'om n pɪrɛ,la fãarba.Mam yẽ yɛla mɛ la Zifdõma n de mam buuri la,la bu-zãŋsɪ.Mam yẽ yel-pakrɪsɪ mɛ tẽnsɪ pʊam,la weto pʊam,la ko-kãtɛ pʊam.Mam daan yẽ yɛla mɛ la sɛba n parɪm tɪ bãma de la tɪ sɔbiisi la.

27Mam daan tõm tõon-ke'eno nãmsɛ mɛ.La nõorɛ faa mam ka gĩse.Kɔm,la koyũuro yõkɛ mam mɛ.Mam gã'arɛ kɔm mɛ wakatɛ basɛba.Wakatɛ basɛba ɔɔrɔ yõkɛ mam mɛ,tɪ mam ka tara fuugo wʊn pile.

28Tɪ mam ka tɔgra yel-sɛba n weege la.La sɛla n de pakrɛ bɔ mam daarɛ woo,de la Azezi nẽrba n boe zẽ'esɪ wuu la yelle.

29Nẽra sãn bɔna tɔrgɔ pʊam,la ãn wʊ mam mẽ boe la tɔrgɔ pʊam na.La nẽra sãn basɛ Nawẽnnɛ doosgo,mam sũure n sã'anɪ zozo'e.

30La sãn dɛna yõ'ogɔ wẽ'a, mam wʊn wẽ yõ'ogɔ la m tɔrgɔ la.

31Nawẽnnɛ n de tɪ Zuudãana Azezi Sɔ n soe pẽka wakatɛ n ka ba'asrɪ la,mi mɛ tɪ mam ka parnɪ.

32Mam n daan boe Damaasɪ la,gɔmna tɪ naba Aretasɪ botɪ a sɔna Damaasɪ bɪsra la,daan botɪ ba gu'ura la tẽŋa la nõa tɪ ba yõkɛ mam.

33Tɪ ba daan botɪ mam sige pɪ'ɪgɔ pʊam,tɪ ba dɪkɛ mam doose sawure sike lalga poorʊm,la de la bɛla tɪ mam yãŋɛ põsɛ.

2 Korẽntɪ 12

Apolɪ tɔgrɪ yel-sɛba tɪ Nawẽnnɛ puke pa'alɛ ẽ, la a tɔrgɔ yelle

1Dẽnɪ tɪ mam wẽ yõ'ogɔ, la yõ'ogɔ wẽ'a la ka tarɪ yõorɔ. La mam wʊn ba'asõm tɔgɛ la bõn-sɛba tɪ Zuudãana la puke pa'alɛ mam, tɪ mam yẽ wʊ zãasŋɔ la.

2Mam mi la Krisi nẽra ayɪla yʊʊma pia la anaasɪ n wãna n tole,tɪ Nawẽnnɛ zẽkɛ ẽ zom saazuum a yire.Mam ka mi a dãana sãn sɪrɪ zẽkɛ mɛ zom sɪra sɪra,bɪɪ la sãn ãna wʊ zãasŋɔ la,Nawẽnnɛ mã'a n mi.

3Mam mi tɪ bʊra-ẽŋa zẽkɛ mɛ zom Nawẽnnɛ yire,la mam n yele se'em na,mam ka mi a sãn sɪrɪ zẽkɛ zom,bɪɪ la sãn ãna wʊ zãasŋɔ la,

4la mam n mi sɛla de la a wõm na yetɔga mĩ tɪ nẽra ka tã wʊn tɔgɛ,la sɛla tɪ ba ka bɔ nẽrsaala nõorɛ tɪ a yele.

5Mam wʊn wẽ yõ'ogɔ la bʊra-ẽŋa n yẽ sɛla la yelle,la mam kãn wẽ yõ'ogɔ m yɛla basɛba yelle,tɪ la sãn dagna mam tɔrgɔ la yelle mã'a.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Mam sãn bɔɔra tı m wẽ yõ'ogɔ,mam kãn dɛna yalma,se'ere n soe la,mam wʊn tɔgɛ la sıra.La mam kãn ẽŋɛ bɛla,mam ka boorı tı ba tẽ'esɛ mam yelle gãŋɛ ban yẽ mam n ıtı se'em,bıı ban wõnnı mam n yele se'em na.

7La, lan wʊn ẽŋɛ se'em tı mam da tã'agɛ zẽkɛ m mẽŋa la bõn-yãlma tı Nawẽnnɛ puke pa'alɛ mam na, a basɛ tı Asũtãana ẽŋɛ sɛla n ãn wʊ gõ'a mam ĩyã pʊam nãmsra mam tı mam ka tãna wʊn zẽkɛ m mẽŋa.

8Mam sose Zuudãana la nõorɛ bʊtã yetı a botı bõn-ẽŋa fõrgɛ dee basɛ mam.

9La a lerge mam yetı:«Mam yel-sõnnɛ seke fʊ mɛ.Se'ere n soe la,la de la tɔrgɔ pʊam tı mam pãŋa tõnnı zozo'e.» Bɛla,mam wʊn wẽ yõ'ogɔ m tɔrgɔ la pʊam,tı Krisi pãŋa la wʊn bɔna la mam lɛ.

10Bɛla n soe tı mam ıta sũ-yẽlga m tɔrgɔ la pʊam,la tʊʊrɛ pʊam,la tooro pʊam,la nãmsgɔ pʊam,la sũ-sã'aŋɔ pʊam,mam n sakɛ Krisi la ĩyã.Se'ere n soe la,mam tɔrgɔ la pʊam tı mam tarı pãŋa.

Apolı fablı Korẽntı Wẽndeego nẽrba yelle

11Yãma n mõrgɛ mam tı mam tɔgra wʊ yalma la. La de la yãma n de nı ya tɔgɛ po'oge mam, pa'alɛ mam n ãn se'em. Baa mam sãn ka dɛna sɛla, nẽr-sɛba n pa'alı tı bãma n de Tõntõnıba n gãnnı la, mam ka de poorʊm dãana ba zẽ'am.

12Yel-sɛba wuu tı mam daan wĩbri tõnna ya zẽ'am na pa'alı mɛ tı mam de la Krisi Tõntõnna.Bõn-yãlma,la yel-kırsı n pa'alı Nawẽnnɛ pãŋa daan ẽŋɛ mɛ.

13Bẽm yel-sõnnɛ tı mam ẽŋɛ bɔ Azezi nẽrba zẽ'esı basɛba,tı la pɔ'ɔgɛ yãma?Sãn dagna mam n ka to'oge sõŋrɛ ya zẽ'am na mã'a.Bɔ-ya mam sugri yel-ẽŋa pʊam.

14Nõorɛ atã dãana n wãna tı mam mãasʊm tı m wa'am ya zẽ'am wa bısɛ ya. La, la dagı yãma n wʊn bısɛ mam yelle. Se'ere n soe la, mam ka eerı ya sɛla, la de la yãma mẽŋa tı mam eerı. Yãma ãn wʊ mam kɔma la. Asıra, la dagı kɔma n wʊn lagsɛ sɛla bĩŋe ba sɔdõma, la de la sɔdõma n wʊn lagsɛ sɛla bĩŋe ba kɔma.

15La sãn dɛna mam,mam wʊn dıkɛ sɛla wuu tı mam tarı,la m mẽŋa wuu bɔ la yɛmleego yãma sõŋrɛ ĩyã.Mam n nõŋɛ yãma zo'oge la ĩyã n basɛ tı yãma ka nõŋɛ mam bıı?

16Ya mi mɛ tı mam ka to'oge sõŋrɛ ya zẽ'am, la ya nẽrba basɛba yetı mam ẽŋɛ la yɛmkẽgsıga pã'asɛ ya.

17Mam n daan tõm nẽr-sɛba tı ba wa'am yãma zẽ'am na,ba nẽr-kãna tı mam botı a to'oge sɛla ya zẽ'am bɔ mam?

18Mam daan sose la Atiti tı a wa'am ya zẽ'am,dee tõm tı sɔbia la,tı a doose ẽ.Bɛla,Atiti pã'asɛ yãma to'oge sɛla mɛ bıı?Mam la Atiti tarı la pʊtẽ'erɛ ayıla,la tõma doose la sore ayıla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Yãma tẽ'esɛ tɪ tõma n tɔgrɪ bɛla wuu la, tõma eerɪ la bʊʊrɔ yãma zẽ'am bɪɪ? Ayɛɪ. Tõma tɔgrɪ la Nawẽnnɛ nẽŋam, Krisi doosgo pʊam. Tɪ sɔbi-nõŋrɪsɪ, tõma tɔgrɪ bɛla wuu tɪ la sõŋɛ la yãma, tɪ ya sẽŋɛ nẽŋa Nawẽnnɛ doosgo pʊam.

20Mam zotɪ mɛ tɪ m wʊn wa paam ya zẽ'am yẽ tɪ ya ka ãn wʊ mam n boorɪ se'em na,tɪ yãma mẽ yẽ tɪ mam ka ãn wʊ yãma n boorɪ se'em na.Mam zotɪ mɛ tɪ zɛbrɛ,la ɪta sũure la taaba,la sũ-isgre,la gẽelgɔ,la pɔ'ɔg-taaba,la ya'anzũm,la zẽk-m-mẽŋa,la ɪr-yooro wʊn bɔna ya tẽŋasʊka.

21Mam zotɪ mɛ tɪ mam sãn wa wa'am yãma zẽ'am,mam dãana Nawẽnnɛ wʊn botɪ yãnnɛ yõkɛ mam yãma ĩyã,tɪ m sũure sã'am la ya nẽr-sɛba n daan tõm tõon-be'ero,dee ka teege yɛm basɛ tõon-dẽgrɔ,la yalsɪ,la tõon-yooro sɛba tɪ ba ẽŋɛ la.

2 Korẽntɪ 13

Ba'asgɔ kã'aŋɔ, la pʊ'ʊsgɔ

1Nõorɛ bʊtã dãana n wãna tɪ mam sẽm ya zẽ'am. La mam wʊn ẽŋɛ wʊ Nawẽnnɛ gõŋɔ n yele se'em na yetɪ: «Yɛla wuu malgrɛ, dẽnɪ tɪ nẽrba bayi bɪɪ batã dɛna kaset-dõma.»

2Mam n daan wa'am ya zẽ'am nõorɛ bʊyi dãana la,mam daan kã'an sɛba n tõm tõon-be'ero,la nẽrba basɛba la wuu mɛ.La lɛɛlɛ wã tɪ mam ka boe ya zẽ'am na,mam le yɛta ya mɛ tɪ mam sãn wa'am,mam kãn zoe nẽra ninbãalga.

3Yãma boorɪ tɪ ya yẽ la sɛla n pa'alɛ tɪ Krisi n botɪ mam tɔgra,ya wʊn yẽ.Krisi sãn ɪta sɛla ya zẽ'am,tɔrgɔ ka tarɪ ẽ,a tarɪ pãŋa zo'oge mɛ ya zẽ'am.

4Asɪra,a ẽŋɛ a mẽŋa la tarma,tɪ ba ka ẽ dɔ-puurŋa zuo.La a vɔa mɛ la Nawẽnnɛ pãŋa.Tõma n de ayɪla la Krisi la,tõma mẽ de la tarɪmdõma,la tõma vɔa la Krisi lɛ,wʊn tõnna yãma zẽ'am la Nawẽnnɛ pãŋa.

5Vẽesɛ-ya ya mẽŋa bɪsɛ ya sãn bɔna Krisi sore la zuo. Ya mẽŋa geele bɪsɛ, yãma ka mi tɪ Krisi boe la yãma mɛ? Sãn dagɪ nɪ bɛla, ya koŋe mɛ.

6La mam tarɪ pʊtẽ'erɛ tɪ yãma mi mɛ tɪ tõma mõrgɛ mɛ ka koŋe.

7Tõma pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ mɛ ya ĩyã tɪ ya da ẽŋɛ sɛla n de be'em.La dagɪ tɪ tõma boorɪ tɪ tɪ pa'alɛ tɪ tõma yãŋɛ mɛ,la de la tɪ yãma wʊn ẽŋɛ sɛla n ãn sõŋa,baa la tõma sãn ãna wʊ tõma koŋe mɛ.

8Se'ere n soe la,tõma ka tã wʊn ẽŋɛ sɛla n sɪ'ɪsrɪ sɪra,tõma dolɪ la sɪra.

9Tõma sãn bɔna tɔrgɔ pʊam dee tɪ yãma tara pãŋa,tõma tarɪ sũ-yẽlga mɛ.La tõma n sosrɪ Nawẽnnɛ sɛla tɪ pʊ'ʊsgɔ pʊam,de la ya vɔm wuu wʊn masɛ ãna sõŋa.

10Bɛla n soe tɪ mam gʊlsra ya bõn-bãma,mam n ka boe ya zẽ'am na,tɪ m sãn wa wa'am ya zẽ'am,m da dɪkɛ Zuudãana n bɔ mam nõor-sɛka la sɪbgɛ ya.A bɔ mam nõorɛ la tɪ m sõŋɛ ya mɛ tɪ ya sẽŋɛ nẽŋa Nawẽnnɛ doosgo pʊam,la dagɪ tɪ m sã'am ya.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Sɛla n deege, m sɔbiisi, tara-ya sũ-yẽlga, mõrgɛ-ya tõm masɛ sɛla woo pʋam, bɔ'ɔra-ya taaba bʋraanɛ, tara-ya nõorɛ ayɪla la taaba, vɔa-ya la sũ-mã'asʋm la taaba, tɪ Nawẽnnɛ n de nõŋlʋm, la sũ-mã'asʋm dãana la wʋn bɔna la ya lɛ.

12Pʋ'ʋsɛ-ya taaba la nõŋlʋm.Nawẽnnɛ nẽrba wuu pʋ'ʋsrɪ ya.

13Tɪ Zuudãana Azezi-krisi yel-sõnnɛ, la Nawẽnnɛ nõŋlʋm, la Nawẽnnɛ Sɪa lagɪmtaarɛ wʋn bɔna la ya wuu.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Galatı

Galatı 1

[1]Mam Apolı n de Krisi Tõntõnna n gʋlsɛ gõŋɔ wã. La dagı nẽrsaalba n tõm mam, la mẽ dagı nẽrsaalba n looge mam tı mam dɛna Krisi Tõntõnna. La de la Azezi-krisi, la tı Sɔ Nawẽnnɛ n vo'oge Azezi la n looge mam.

[2]Tı sɔbi-sɛba wuu n boe kalam na,n lagım na mam gʋlsɛ bɔ'ɔra yãma Azezi-krisi nẽrba n lagsrı Galatı tẽnsı pʋam na.

[3]Tı Sɔ Nawẽnnɛ, la tı Zuudãana Azezi-krisi wʋn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ, dee bɔ ya sũ-mã'asʋm.

[4]Azezi-krisi n dıkɛ a mẽŋa bɔ tı ba kʋ ẽ tõma tõon-be'ero ĩyã,tı a fãagɛ tɔ dũnia wã be'em pʋam basɛ,wʋ tı Sɔ Nawẽnnɛ n boorı se'em na.

[5]Ẽŋa n soe nã'asgɔ wakatɛ n ka ba'asrı.Amina.

Azezi kõ-yẽlga la de la ayıla mã'a

[6]Mam ze la yɛrı la yãma n darɛ basɛ Nawẽnnɛ n wi ya Krisi yel-sõnnɛ ĩyã, dee to'oge kõa ayẽma wʋ kõ-yẽlga la.

[7]Kõ-yẽlga ayẽma ka boe.La de la nẽrba n bʋrsrı ya pʋtẽ'era bɔɔra tı ba teege Krisi kõ-yẽlga la.

[8]Nẽra sãn mõolɛ kõ-yẽlga ayẽma bɔ ya,tı la dagna sɛka tı tõma mõolɛ bɔ ya la,baa la sãn dɛna tõma mẽŋa,bıı malɛka n ze'ele Nawẽnnɛ yire,Nawẽnnɛ kã'a-be'ego bɔna a dãana zuo.

[9]Tõma põn yele ya mɛ,la mam le yɛta ya mɛ,tı nẽra sãn mõolɛ kõ-yẽlga ayẽma n de to'ore la sɛka tı ya to'oge la,Nawẽnnɛ kã'a-be'ego bɔna a dãana zuo.

[10]Bɛla, yãma tẽ'esɛ tı mam boorı tı nẽrba n pẽgɛ mam bıı, bıı Nawẽnnɛ n pẽgɛ ma? Yãma tẽ'esɛ tı mam boorı tı m ẽŋɛ tı la paagɛ la nẽrsaalba yɛm bıı? Ayɛı, mam sãn boorı nı tı m ẽŋɛ tı la paagɛ nẽrsaalba yɛm, mam ka de nı Krisi tõntõnna.

Apolı n lebge Azezi tõntõnna se'em

[11]M sɔbiisi, mam boorı tı ya bãŋɛ mɛ tı kõ-yẽlga la tı mam mõolı la ka ze'ele nẽrsaalba zẽ'am.

[12]La mam mẽ ka to'oge ẽ nẽra zẽ'am,la mẽ dagı nẽra n zãsʋm mam.La de la Azezi-krisi mẽŋa n puke ẽ pa'alɛ mam.

[13]Ya wõm mam daan ãn se'em Zifdõma sore la pʋam, daan nãmsra Azezi nẽrba la zozo'e, mõora tı m sã'am ba sore la.

[14]Tõma Zifdõma sore la pʋam,mam daan sẽŋɛ nẽŋa mɛ wısgɛ m mẽŋa la tı yaabdõma dɔgmike la yelle,ıta lan yele se'em na gãnna m zuutaaba zozo'e.

Nawẽnnɛ Yetɔga la Ninkãrɛ
© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15La Nawẽnnɛ daan welge mam na to'ore lan dẽŋɛ mam dɔka,ẽŋɛ mam yel-sõnnɛ,looge mam tɪ m dɛna a tõntõnna.

16Ẽŋa n daan wa bɪsɛ tɪ la ãn sõŋa,tɪ a puke a Dayʊa la pa'alɛ mam tɪ m mõolɛ a Dayʊa la kõ-yẽlga bɔ bu-zãŋsɪ la,mam daan ka sẽŋɛ nẽr-sɛka zẽ'am tɪ a zãsʊm mam.

17La mam mẽ daan ka sẽŋɛ Zerizalɛm sɛba n dẽŋɛ mam dɛna Azezi Tõntõnɪba la zẽ'am.Mam daan sẽŋɛ la Araabɪ so'olʊm,bɛla poorʊm tɪ mam lebe Damaasɪ.

18Bɛla poorʊm yʊʊma atã n tole,tɪ mam yãŋa sẽŋɛ Zerizalɛm tɪ m ka bãŋɛ Apɪyɛɛrɪ,daan ẽŋɛ dabsa pia la anuu a zẽ'am.

19La mam ka yẽ Azezi Tõntõnna ayẽma pa'asɛ,sãn dagna Azakɪ n de Zuudãana yɪbga la mã'a.

20Mam n gʊlsɛ ya sɛla wã, mam yetɪ ya Nawẽnnɛ nẽŋam tɪ la dagɪ põmpɔrŋɔ.

21Bɛla poorʊm mam ze'ele Zerizalɛm sẽŋɛ la Siiri, la Silisi so'olʊm.

22La Azezi-krisi nẽr-sɛba n boe Zude tẽnsɪ la daan nãn ka yẽ mam.

23Ba daan wen wõm mɛ tɪ ba tɔgrɪ mam yelle yetɪ:«Sɛka n daan nãmsrɪ tõma mõora tɪ a sã'am kõ-yẽlga tɪ tɪ bɔ sɪra la,yãŋa mõolɪ la kõ-yẽlga la.»

24Tɪ ba nã'asra Nawẽnnɛ mam ĩyã.

Galatɪ 2

Apolɪ, la Azezi Tõntõnɪba basɛba la tarɪ la nõ-yẽnnɛ

1Bɛla poorʊm yʊʊma pia la anaasɪ n tole, tɪ mam la Abarnabasɪ lebe Zerizalɛm, la mam tarɪ la Atiti lagɪm mĩ.

2Nawẽnnɛ n daan puke pa'alɛ mam,tɪ mam sẽŋɛ.Mam daan pa'alɛ ba la kõ-yẽlga tɪ mam mõolɛ bɔ bu-zãŋsɪ la.La de la Azezi nẽrba nẽŋadõma la mã'a tɪ mam tɔgɛ bɔ ba.Mam daan ka boorɪ tɪ tõon-sɛka tɪ mam daan tõm,dee ken tõnna wã,wa dɛna zãŋa.

3La Atiti n de Grɛkɪ n dolɪ la mam na,ba põn ka pẽrgɛ yetɪ ba wã ẽ.

4Nẽrba basɛba n daan pã'asɛ tɪ bãma de la Azezi karẽnbiisi,li'ise kẽ tõma tẽŋasʊka bɔɔra tɪ ba bãŋɛ tõma n lagɪm na Azezi-krisi dɛna ayɪla la,tõma n to'oge tɪ mẽŋa se'em,bãma daan boorɪ tɪ ba basɛ tɪ tõma le dɛna la Zifdõma lɔɔ yamsɪ.

5Tõma daan ka sakɛ ban boorɪ se'em na baa fẽfẽe,tɪ kõ-yẽlga n de sɪra la wʊn ken bɔna yãma ĩyã.

6Nẽr-sɛba tɪ ba bɪsrɪ wʊ nẽŋadõma la, ba sãn dɛna nẽŋadõma bɪɪ ba dagɪ nẽŋadõma, la ka pakɛ mam, Nawẽnnɛ ka tũ'usri nẽrba. Nẽŋadõma bãma ka mõrgɛ mam tɪ m ẽŋɛ sɛla sɛla pa'asɛ mam zãsŋɔ la pʊam.

7Ba tõn yẽ tɪ Nawẽnnɛ dɪkɛ kõ-yẽlga la ẽŋɛ la mam nu'usum tɪ m mõolɛ bɔ bu-zãŋsɪ,wʊ ẽn dɪkɛ ẽŋɛ Apɪyɛɛrɪ nu'usum tɪ a mõolɛ bɔ Zifdõma la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Nawẽnnɛ n bɔ Apıyɛɛrı pãŋa,tõm ẽ Zifdõma zẽ'am na,ẽŋa n ken bɔ mam pãŋa tı mam tõnna bu-zãŋsı zẽ'am.

9La Azakı,la Apıyɛɛrı,la Azã tı ba bısrı wʊ ba wuu kɛ'ɛndõma la,n bãŋɛ tı Nawẽnnɛ n ẽŋɛ mam yel-sõnnɛ dıkɛ tõonɛ na ẽŋɛ mam nu'usum na,ba yõgɛ mam,la Abarnabası nu'usi mɛ,pa'alɛ tı tı de la ayıla lagım tõnna Nawẽnnɛ tõoma,tı tõma tõnna bu-zãŋsı zẽ'am,tı bãma mẽ tõnna Zifdõma zẽ'am.

10Sɛla tı ba daan sose tõma de la tı sõŋra ba Wẽndeego la nasdõma mã'a.La de la bɛla tı mam daan ıtı zozo'e.

Apolı pa'alɛ Apıyɛɛrı a tuure

11Apıyɛɛrı n daan wa'am Antıyɔsı la, mam daan tɔgɛ ẽ mɛ vẽelga vẽelga ka sakɛ ẽ, se'ere n soe la, a daan ẽŋɛ la sɛla n ka masɛ.

12Ẽn daan boe Antıyɔsı la,a daan lagnı na bu-zãŋsı la dita mɛ.La nẽrba n daan ze'ele Azakı zẽ'am wa'am,tı a welge ka le dita la bu-zãŋsı la,se'ere n soe la,a daan zotı la sɛba n yetı dẽnı tı nẽr-sɛba wuu n dolı Nawẽnnɛ sore wãta la.

13Tı tı sɔbiisi basɛba n de Zifdõma daan po ıta wʊ Apıyɛɛrı n ıtı se'em na,halı tı Abarnabası mẽ po kẽ ba pʊlibsum ırgɔ la pʊam.

14La mam n daan yẽ tı ban ıtı se'em na ka masɛ wʊ kõ-yẽlga la sıra n de se'em na ĩyã,mam daan yele Apıyɛɛrı ba wuu nẽŋam yetı:«Fõn de Zifu dee daan vɔa wʊ bu-zãŋsı n vɔa se'em na,fõn wʊn ẽŋɛ la wãne mõrgra bu-zãŋsı la tı ba vɔa wʊ Zifdõma?»

15La sãn dɛna tõma, tõma dɔgɛ dɛna la Zifdõma, tõma dagı bu-zãŋsı n ka dolı Nawẽnnɛ lɔɔ la.

16La tõma mi mɛ tı la dagı nẽra n dolı lɔɔ la n yetı se'em na ĩyã,n wʊn basɛ tı a masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,la de la nẽra n bɔ Azezi-krisi sıra mã'a tı Nawẽnnɛ wʊn basɛ tı a masɛ a zẽ'am.Tõma mẽ bɔ la Azezi-krisi sıra,tı Nawẽnnɛ basɛ tı tı masɛ a zẽ'am,tõma n bɔ Azezi-krisi sıra la ĩyã,dee dagı tõma n dolı lɔɔ la n yele se'em na ĩyã.Nẽra nẽra ka tã wʊn masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,ẽn dolı lɔɔ la n yele se'em na ĩyã.

17Tõma n te'ege Nawẽnnɛ,tı a basɛ tı tı masɛ a zẽ'am tõma n bɔ Krisi sıra ĩyã la,bõn-ẽŋa sãn basɛ tı tõma mẽ dɛna tõon-be'ero dõma wʊ bu-zãŋsı la,yãma tẽ'esɛ tı Krisi botı tı tõnna la tõon-be'ero bıı?Ayɛı.

18Nẽra sãn basɛ Zifdõma lɔɔ tı a daan dolı la,dee le yetı ba dɔla ẽ,la de la a mẽŋa n sã'anı lɔɔ la.

19La sãn dɛna lɔɔ la,a botı mam lebge la kũm a ĩyã,mam ka le dɔla ẽ.Mam lagım na Krisi ki dɔ-puurŋa zuo,tı m vɔa Nawẽnnɛ ĩyã,

20tı mam n vɔa wã,la ka le dɛna mam mẽŋa n vɔı,la de la Krisi n botı mam vɔa.La vɔm sɛka tı mam vɔa lɛɛlɛ wã,de la mam n bɔ ẽŋa n de Nawẽnnɛ Dayʊa n nõŋɛ mam ki mam yelle sıra la,n basɛ tı mam vɔa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Mam ka sakɛ tɪ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ na de la zãŋa.La sãn dɛna la nẽra n dolɪ lɔɔ ĩyã n basɛ tɪ a masɛ Nawẽnnɛ nẽŋam,Krisi kũm na de nɪ na zãŋa.

Galatɪ 3

Tɪn bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ tɪ masɛ a zẽ'am

1Yãma Galatɪ dõma, ãne n botɪ yãma zuto lebge tɪ ya ka tara yɛm? Mam daan pa'alɛ ya Krisi n ki dɔ-puurŋa zuo la yelle mɛ sõŋa sõŋa, tɪ la dɛna vẽelga bɔ ya.

2Mam boorɪ tɪ m soke ya la sokre ayɪla mã'a tɪ ya lerge mam:Yãma n to'oge Nawẽnnɛ Sɪa la,la de la yãma n sakrɪ ɪta lɔɔ la n yele se'em na ĩyã bɪɪ?Ayɛɪ,la de la yãma n wõm kõ-yẽlga la,bɔ Azezi-krisi sɪra la ĩyã.

3Yãma yɛm na pɔ'ɔgɛ paagɛ la wãna?Yãma n pɔsɛ lebge Nawẽnnɛ nẽrba la a Sɪa pãŋa la,yãma yãŋa boorɪ tɪ ya ba'asɛ la ya mẽŋa pãŋa?

4Yãma n yẽ se'em wuu la lebge la zãŋa bɪɪ?Dẽnɪ tɪ la da kãn lebge zãŋa.

5Nawẽnnɛ n bɔ ya a Sɪa,dee ɪta bõn-yãlma ya tẽŋasʊka la,la dagɪ yãma n ɪtɪ lɔɔ n yele se'em na ĩyã,la de la yãma n wõm kõ-yẽlga la,bɔ Azezi-krisi sɪra la ĩyã.

6Abraham zẽ'am la mẽ yʊʊn de la bɛla: La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ: «Abraham bɔ la Nawẽnnɛ sɪra, tɪ Nawẽnnɛ bɪsɛ ẽ yetɪ a masɛ ẽŋa zẽ'am.»

7Bãŋɛ-ya tɪ nẽr-sɛba n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la n sɪrɪ de Abraham yɪsɪ.

8Nawẽnnɛ gõŋɔ la põn yele mɛ tɪ Nawẽnnɛ wʊn basɛ tɪ bu-zãŋsɪ masɛ a zẽ'am,ban bɔ ẽ sɪra la ĩyã.Nawẽnnɛ yʊʊn põn tɔgɛ kõ-yẽlga ẽŋa bɔ Abraham mɛ yetɪ:«Fõn ĩyã tɪ dũnia buuri wuu wʊn yẽ yel-sõnnɛ.»

9La de la bɛla,Abraham n yʊʊn bɔ Nawẽnnɛ sɪra yẽ yel-sõnnɛ na,nẽr-sɛba n mẽ bɔ Nawẽnnɛ sɪra wʊn lagɪm na Abraham yẽ yel-sõnnɛ.

10Nẽr-sɛba n te'ege lɔɔ la, kã'a-be'ero boe ba zuto, se'ere n soe la, la gʊlsɛ yetɪ: «Kã'a-be'ego boe nẽr-sɛka woo n ka ɪtɪ wʊ lan gʊlsɛ se'em wuu Nawẽnnɛ lɔɔ gõŋɔ pʊam na zuugo.»

11La de la vẽelga tɪ nẽra baa ayɪla ka tã wʊn yẽ bʊʊrɔ Nawẽnnɛ zẽ'am ẽn dolɪ lɔɔ la ĩyã,se'ere n soe la,la gʊlsɛ yetɪ:«Nẽra n bɔ Nawẽnnɛ sɪra masɛ a zẽ'am wʊn vɔa,ẽn bɔ ẽ sɪra la ĩyã.»

12Nẽra n dolɪ lɔɔ la,la dagɪ tɪ a bɔ la Nawẽnnɛ sɪra,bẽm ĩyã,la gʊlsɛ yetɪ:«Nẽr-sɛka n ɪtɪ lɔɔ la n yele se'em na,a wʊn vɔa bɛla ĩyã.»

13La tõma n ka ẽŋɛ lɔɔ la n yele se'em na wuu ĩyã,Nawẽnnɛ kã'a-be'ego n boe tõma zuto.La Krisi n ki dɔ-puurŋa zuo la,a dɔkɛ kã'a-be'ego la tõma zuto mɛ,tɪ ẽŋa mẽŋa sɔɔgɛ tõma zẽ'am,tɪ kã'a-be'ego la bɔna a zuugo,se'ere n soe la,la gʊlsɛ yetɪ:«Kã'a-be'ego boe nẽr-sɛka tɪ ba yulse ẽ dɔɔgɔ zuo la zuugo.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Krisi ẽŋɛ bɛla tɪ yel-sõnnɛ na tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ Abraham na,mẽ wʊn dɛna bu-zãŋsɪ bõnɔ,bãma n lagɪm na Azezi-krisi dɛna ayɪla la ĩyã,dee tɪ tõma mẽ to'oge Nawẽnnɛ Sɪa la tɪ a bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ tɔ,tõma n bɔ ẽ sɪra la ĩyã.

Lɔɔ la ka sã'am nõor-bĩŋre

15M sɔbiisi, mam yetɪ m dɪkɛ la nẽrsaala yelle makɛ pa'alɛ ya. Nẽra sãn looge yɛm dee gʊlsɛ bĩŋe, tɪ la doose la tẽŋa la lɔɔ, nẽra nẽra ka tã wʊn sã'am ẽ, bɪ pa'asɛ sɛla mĩ.

16Nawẽnnɛ yʊʊn bĩŋe nõorɛ bɔ la Abraham,la a yɪŋa.La ka gʊlsɛ yetɪ,a bĩŋe a nõorɛ bɔ la a yɪsɪ,wʊ la de la nẽrba zozo'e.La yetɪ,a yɪŋa,la de la nẽra ayɪla mã'a.Nẽr-ẽŋa de la Krisi.

17Mam n yele se'em na võorɛ n wãna:La de tɪ Nawẽnnɛ n bĩŋe a nõorɛ la,yʊʊma kɔbsnaasɪ la pitã n tole dee tɪ a yãŋa bɔ a lɔɔ la.Bɛla lɔɔ la kãn yãŋɛ sã'am nõor-bĩŋre la tɪ a lebge zãŋa.

18Se'ere n soe la,la sãn de nɪ na lɔɔ la dɔlga ĩyã tɪ nẽra wʊn to'oge sɛla sɔna,la ka le dɛna nõor-bĩŋre ĩyã.La,la de la Nawẽnnɛ n bĩŋe a nõorɛ la ĩyã,tɪ a ẽŋɛ Abraham yel-sõnnɛ.

19La sãn dɛna bɛla, bẽm ĩyã tɪ Nawẽnnɛ yʊʊn bɔ lɔɔ la? A yʊʊn bɔ ẽ tɪ a botɪ nẽrba n bãŋɛ ba tõon-be'ero, halɪ ka paagɛ wakat-sɛka tɪ Abraham yɪŋa la wʊn wa wa'am, sɛka ĩyã tɪ a yʊʊn bĩŋe nõorɛ la. Malɛkadõma n yʊʊn to'oge lɔɔ la Nawẽnnɛ zẽ'am bɔ la, la doose la nẽra ayɪla n boe Nawẽnnɛ, la nẽrba tẽŋasʊka wẽ'era nu'ugo.

20Nẽra ka wẽ'erɪ nu'ugo la nẽra ayɪla mã'a.La Nawẽnnɛ de la a ayɪla mã'a,dee yʊʊn bĩŋe nõorɛ,tɪ nu'u-wẽ'era ka bɔna.

21Bɛla, lɔɔ la sɪ'ɪsrɪ Nawẽnnɛ nõor-bĩŋre la mɛ bɪ? Ayɛɪ, la dagɪ bɛla baa fẽfẽe. Se'ere n soe la, lɔɔ sãn boe nɪ n tã wʊn botɪ nẽrba tara vɔm n ka ba'asrɪ, bɛla a ken tã nɪ wʊn basɛ tɪ nẽrba masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am mɛ, ban sakrɪ lɔɔ la ĩyã.

22La Nawẽnnɛ gõŋɔ la yetɪ,dũnia dõma wuu boe la tõon-be'ero nu'usum.La de la bɛla tɪ sɛba n bɔ Azezi-krisi sɪra la wʊn to'oge sɛla tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ ba,ban bɔ Azezi-krisi sɪra la ĩyã.

23Wakat-sɛka tɪ Azezi-krisi daan nãn ka wa'am tɪ nẽrba bɔ ẽ sɪra la, lɔɔ la lʊ tõma mɛ wʊ tõma boe la yʊ'a deem na, gu'ura halɪ tɪ Nawẽnnɛ wʊn wa puke Azezi-krisi tɪ tɪ wʊn bɔ sɪra la peelem.

24Bɛla lɔɔ la n yʊʊn de tõma gu'ura pa'ala tõma sore halɪ wa paam wakat-sɛka tɪ Krisi wa'am na,tɪ tõma wʊn dɛna nẽrba n masɛ Nawẽnnɛ nẽŋam,tõma n bɔ ẽ sɪra la ĩyã.

25La lɛɛlɛ wã tɪ Azezi-krisi wa'am tɪ tɪ bɔ ẽ sɪra la,lɔɔ la ka le dɛna tõma gu'ura.

26Yãma n bɔ Azezi-krisi sɪra la, ya wuu de la Nawẽnnɛ kɔma.

27Yãma wuu tɪ ba mise ya ko'om pʊam na,ya lagɪm na Krisi dɛna ayɪla,ãna wʊ ẽŋa n ãn se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28Yãma n lagɪm na Krisi la,bɔkrɛ ka le bɔna tɪ fʊ de la Zifu,bɪ bu-zãŋka,yamŋa bɪ nẽra n soe a mẽŋa,pɔka bɪ bʊraaga,ya wuu de la ayɪla.

29Yãma n lagɪm na Krisi la,ya de la Abraham yɪsɪ,wʊn to'oge sɛla tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ la.

Galatɪ 4

1Mam n yetɪ m yele se'em n wãna: Bia n yetɪ a wa sɔɔgɛ sɔna a sɔ bõnɔ dee ken dɛna bõn-pɪka, a ãn wʊ a de la yamŋa la, baa la ẽŋa n wʊn wa sɔna sɛla woo la.

2Ẽn nãn de bia la,a boe la nẽrba nu'usum tɪ ba gu'ura ẽ,dee bɪsra a sɛla woo yelle bɔ'ɔra ẽ halɪ ka paagɛ wakat-sɛka tɪ a sɔ looge la,tɪ a yãŋa sɔna sɛla woo.

3Tõma n mẽ daan ka bãŋɛ Nawẽnnɛ sɪra,ãna wʊ kɔma la,tõma daan de la dũnia wã yɛla yamsɪ.

4La wakat-sɛka tɪ Nawẽnnɛ looge la n paagɛ la,a tõm na a mẽŋa Dayʊa,tɪ pɔka dɔgɛ ẽ,tɪ a dɔla Zifdõma lɔɔ la,

5tɪ a fãagɛ sɛba n dolɪ lɔɔ la,tɪ tɪ wʊn lebge Nawẽnnɛ kɔma.

6La yãma n de Nawẽnnɛ kɔma la, a tõm na a Dayʊa Sɪa tɪ a bɔna tɪ sũure pʊam, tɪ Sɪa la wi'ira Nawẽnnɛ yetɪ: «Abba, m Sɔ.»

7Bɛla tɪ ka le dɛna yamsɪ,tɪ de la Nawẽnnɛ kɔma.Tõma n de a kɔma la ĩyã,a wʊn bɔ tɔ sɛla wuu tɪ a bĩŋe tɪ a bɔ a kɔma la.

Apolɪ yɛm yɔɔrɪ Galatɪ dõma yelle

8Kʊrʊm, yan daan ka mi Nawẽnnɛ na, ya daan dolɪ la dũnia wã bõn-yooro n dagɪ Nawẽnnɛ poore, dɛna ba yamsɪ.

9La nãnannɛ wã tɪ ya mi Nawẽnnɛ na,la,lan gãnnɪ,Nawẽnnɛ n mi ya la,la ẽŋɛ la wãne tɪ yãma le dɔla bõn-yooro n ka tarɪ pãŋa dee ka tara võorɛ poore,le bɔɔra tɪ ya dɛna ba yamsɪ?

10Yãma looge la dabsa,la wõrsɪ,la wakatɛ basɛba yʊʊnɛ pʊam,la yʊʊma dɔla tɪ la dɛna sisgo.

11Yãma n ɪtɪ se'em na botɪ dabeem n tara mam,tɪ mam n tõm se'em yãma ĩyã la,tã wʊn dɛna zãŋa.

12M sɔbiisi, mam belnɪ ya mɛ tɪ ya ãna wʊ mam na, tɪ mam lebge ãna wʊ yãma la. Yãma daan ka ẽŋɛ mam tuuge.

13Ya mi tɪ la daan de la mam bã'aga la ĩyã tɪ mam yẽ folle mõolɛ kõ-yẽlga la bɔ ya pɔspɔsɪ.

14Mam bã'aga la daan de la nãmsgɔ bɔ ya,la yãma daan ka nẽ'esɛ mam,la ya mẽ daan ka zagsɛ mam,ya daan to'oge mam wʊ mam de la Nawẽnnɛ malɛka,bɪ Azezi-krisi la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Yãma sũure daan ãn yẽlʋm mɛ,tɪ mam tãna wʋn yetɪ,yãma daan sãn tã nɪ,ya wʋn dɪkɛ ya nini bɔ mam.Bẽm ẽŋɛ tɪ yãma ka le tara sũ-yẽlga?

16Mam n tɔgɛ ya sɪra la ĩyã,tɪ mam yãŋa lebge ya bɛ bɪɪ?

17Nẽr-sɛba tɪ mam yetɪ la, ban mõrgrɪ se'em yãma ĩyã la, la dagɪ ya sõŋrɛ ĩyã. Ba boorɪ tɪ ba welge ya la mam, tɪ ya lagɪm na bãma.

18Nẽra sãn mõrgra tɪ la sãn dɛna sõŋa ĩyã,la ãn sõŋa.La ãn sõŋa tɪ ya ɪta bɛla wakatɛ wuu,la,la da dɛna mam n boe ya zẽ'am wakatɛ sɛka la mã'a.

19M kɔm-nõŋrɪsɪ,mam le tara la toogo ya ĩyã wʋ pɔka n virgri la,halɪ tɪ ya wʋn wa ãna wʋ Krisi n ãn se'em na.

20Mam boorɪ nɪ na m bɔna ya zẽ'am lɛɛlɛ wã bãŋɛ mam wʋn tɔgɛ se'em pa'alɛ ya.La mam n boe zẽ'e-sɛka wã,mam ka mi mam wʋn yele ya se'em.

Asaara la Agaarɪ makrɛ

21Yele-ya ma, yãma sɛba n boorɪ tɪ lɔɔ la sɔna ya la, yãma ka wõnnɪ lɔɔ la n yetɪ se'em na?

22La gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetɪ,Abraham tarɪ la dayɔɔsɪ bayi.Ayɪla de la yam-pɔka bia,tɪ ayẽma dɛna a pɔga bia.

23Yam-pɔka bia la dɔgɛ wʋ nẽrsaala n boorɪ se'em na.La a pɔga bia la dɔgɛ wʋ Nawẽnnɛ n bĩŋe a nõorɛ se'em na.

24Bõn-ẽna de la makrɛ bɔ tõma.Pɔgsɪ bayi la makrɪ la yɛla bayi.La de la Nawẽnnɛ n bɔ nẽrba a lɔɔ,dee bĩŋe a nõorɛ la.Pɔspɔsɪ pɔka la yʋ'ʋrɛ n de Agaarɪ la mãmsrɪ la lɔɔ tɪ Nawẽnnɛ bɔ Sinayi tãŋa zuo la.Nẽr-sɛba n dolɪ lɔɔ la de la yamsɪ,wʋ Agaarɪ la a kɔma n de yamsɪ se'em na.

25Agaarɪ ãn wʋ Sinayi tãŋa n boe Araabɪ tẽŋa la,dee ken ãna wʋ Zerizalɛm sɛka n boe lɛɛlɛ wã la,se'ere n soe la,Zerizalɛm la a nẽrba la boe la lɔɔ yamnɛ pʋam.

26La Zerizalɛm sɛka n boe saazuum na ka boe yamnɛ pʋam,tõma de la tẽn-ẽŋa nẽrba,wʋ Asaara kɔma n dagɪ yamsɪ la.

27La gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetɪ:«Ẽŋɛ sũ-yẽlga, kõndɔgrɛ, fõn ka dɔgɛ la.

Ẽŋɛ sũ-yẽlga wa'ara kĩnkĩma sɪrna, fõn ka virge la. Se'ere n soe la, pɔg-sɛka tɪ a sɪra basɛ la kɔma n wʋn zo'oge gãnna pɔg-sɛka n tarɪ sɪra la.»

28La sãn dɛna yãma, m sɔbiisi, yãma de la Nawẽnnɛ kɔma, ẽn bĩŋe a nõorɛ la ĩyã, wʋ A'izakɪ tɪ ba dɔgɛ Nawẽnnɛ n bĩŋe a nõorɛ ĩyã la.

29La,la mẽ ãn wʋ bi-sɛka tɪ ba daan dɔgɛ ẽ wʋ nẽrsaala n boorɪ se'em na n nãmsɛ bi-sɛka tɪ ba dɔgɛ wʋ Nawẽnnɛ Sɪa n boorɪ se'em na,la ken dɛna la bɛla mẽ lɛɛlɛ wã.

30Nawẽnnɛ gõŋɔ la yetɪ bẽm?A yetɪ:«Dige yam-pɔka,la a bia la,se'ere n soe la,yam-pɔka la bia kãn lagɪm na pɔg-sɛka n dagɪ yamŋa la bia po to'oge ba sɔ bõnɔ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Bɛla,m sɔbiisi,tõma dagɪ yam-pɔka kɔma,tõma de la pɔg-sɛka n dagɪ yamŋa la kɔma.

Galatɪ 5

Ze'ele-ya kãŋkãŋɛ yan to'oge ya mẽŋa la pʊam

1Krisi fãagɛ tɪ basɛ tɪ tɪ sɔna la tɪ mẽŋa. Bɛla, zɛ-ya kãŋkãŋɛ, da sakɛ-ya le kẽ'esɛ ya mẽŋa yamnɛ pʊam.

2Selse-ya,mam Apolɪ yetɪ ya mɛ tɪ ya sãn basɛ tɪ ba wã ya,Krisi ka le tara yõorɔ bɔ ya.

3La mam le yɛta ya mɛ tɪ nẽr-sɛka woo n basɛ tɪ ba wã ẽ,dẽnɪ tɪ a ẽŋɛ lɔɔ la n yele se'em na wuu.

4Yãma sɛba n te'ege lɔɔ la ɛɛra tɪ ya masɛ Nawẽnnɛ nẽŋam na,ya welge ya mẽŋa mɛ la Krisi,ya koŋe Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ mɛ.

5La sãn dɛna tõma,la de la tõma n bɔ Krisi sɪra la,tɪ Nawẽnnɛ Sɪa basɛ tɪ tõma tara pʊtẽ'erɛ gu'ura tɪ a wa basɛ tɪ tɪ masɛ a zẽ'am.

6Azezi-krisi doosgo la pʊam,fʊ sãn wã,bɪɪ fʊ sãn ka wã,la ka tarɪ võorɛ,sɛla n tarɪ yõorɔ de la fʊ bɔ Azezi sɪra tõnna la nõŋlʊm.

7Yãma daan dolɪ Nawẽnnɛ sore mɛ sõŋa sõŋa, ãne n gu ya tɪ ya basɛ da le sakɛ sɪra la?

8Tẽ'esgɔ bãma n botɪ ya basɛ sɪra la ka ze'ele Nawẽnnɛ n wi ya la zẽ'am.

9Ba makɛ yetɪ:«Dãbɪllɛ fẽe n botɪ borborɪ wuu ukra.»

10La sãn dɛna mam,Zuudãana la ĩyã mam bɔ ya sɪra mɛ tɪ yãma tẽ'esgɔ kãn bɔna ayẽma la mam n pa'alɛ ya se'em na.Nẽr-sɛka n tarɪ ya pʊtẽ'era yuulna la,baa ẽn de nẽr-sɛka,Nawẽnnɛ wʊn sɪbgɛ ẽ.

11M sɔbiisi, la sãn dɛna sɪra tɪ mam mẽŋa ken mõola mɛ yɛta tɪ ba wãta, bẽm tɪ Zifdõma nãmsra mam? La sãn de nɪ na bɛla, mam n mõolɪ Krisi n ki dɔ-puurŋa zuo tɪ ba nãmsra mam na kãn le bɔna.

12Mam boorɪ nɪ mɛ tɪ nẽr-sɛba n tarɪ ya pʊtẽ'era yuulna tɪ ya wãta la,sãn põn bɔɔra,ba fɔ ba mẽŋa pa'asɛ.

13La sãn dɛna yãma, m sɔbiisi, Nawẽnnɛ wi ya tɪ ya sɔna la ya mẽŋa. La da basɛ-ya tɪ yan soe ya mẽŋa la basɛ tɪ ya ɪta ya mẽŋa yɛm n boorɪ se'em. Vɔa-ya la taaba la nõŋlʊm tõnna sõŋra taaba.

14Se'ere n soe la,lɔɔ la wuu boe la yetɔg-ẽna ayɪla pʊam n yetɪ:«Nõŋɛ fʊ tadãana wʊ fʊ mẽŋa.»

15La ya sãn zɛbra la taaba, yĩ'ira dee dõnna taaba wʊ dũnsi la, guuse-ya, tɪ ya wʊn sã'am taaba mɛ ba'asɛ.

Vɔa-ya wʊ Nawẽnnɛ Sɪa n boorɪ se'em

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Selse-ya, mam yetı ya mɛ tı ya dɔla Nawẽnnɛ Sıa n boorı se'em, tı ya kãn ıta nẽrsaalba yɛmleego n boorı se'em.

17Se'ere n soe la,nẽrsaalba mẽŋa yɛmleego n boorı se'em na de la to'ore la Nawẽnnɛ Sıa n boorı sɛla la.Tı Nawẽnnɛ Sıa n boorı sɛla la,mẽ dɛna to'ore la sɛla tı nẽrsaala mẽŋa boorı la.Bõn-bãma bayi sı'ısrı la taaba.La bɛla basɛ mɛ tı ya ka tãna wʊn ẽŋɛ yãma n boorı se'em na.

18La Nawẽnnɛ Sıa la sãn sɔna ya,ya ka le bɔna lɔɔ la nu'usum.

19Nẽrsaala mẽŋa yɛmleego n boorı se'em na de la vẽelga vẽelga. La de la yalsı, la tõon-dẽgrɔ, la tõon-yooro,

20la baga kãabgɔ,la tıum tõoma,la taaba sisga,la zɛbrɛ,la ıta sũure la tadãana bõnɔ,la sũ-isgre,la gãŋɛ taaba,la ka-wõm-taaba,la welge taaba.

21La nõŋɛ bõnɔ,la dãam buka,la pʊyã'an-yooro,la bõnɔ basɛba n wõn na bõn-bãma.Mam dẽŋɛ kã'ana ya mɛ,wʊ mam n daan põn yele ya se'em na,tı nẽr-sɛka woo n ıtı bõn-bãma kãn yẽ zẽ'am Nawẽnnɛ so'olʊm pʊam.

22La Nawẽnnɛ Sıa tõoma de la nõŋlʊm, la sũ-yẽlga, la sũ-mã'asʊm, la sũ-mã'arɛ, la sõŋa, la ır-sõŋɔ, la ẽŋɛ sıra,

23la sũ-bʊgsʊm,la yõk-m-mẽŋa.Lɔɔ ka boe n sı'ısrı bõn-bãma.

24Nẽr-sɛba n de Azezi-krisi nẽrba la ka ba mẽŋa n boorı se'em n de be'em,la ba yɛmleego la mɛ dɔ-puurŋa zuo,tı ba ka le sɔna ba.

25Nawẽnnɛ Sıa n bɔ'ɔrı tı vɔm na,basɛ-ya tı tı dɔla ẽŋa n boorı se'em na.

26Tı da dɛna-ya uk-m-mẽŋa dõma,tı da ɛɛra-ya taaba nõorɛ,bıı ıta sũure la taaba.

Galatı 6

Ita-ya taaba sõŋa

1M sɔbiisi, ya sãn yẽ nẽra tı a tõnnı tõon-be'ero, yãma sɛba tı Nawẽnnɛ Sıa boe la ya lɛ la, pa'alɛ-ya ẽ la sũ-bʊgsʊm tarı ẽ leme so-sõŋɔ la zuo. La guuse fʊ mẽŋa, tı fʊ mẽ da po tõm a tõon-be'ero la.

2Sõŋra-ya taaba malgra taaba yɛla,tı bɛla tı ya wʊn ẽŋɛ Krisi nõorɛ n yele se'em na.

3Nẽra sãn tẽ'esɛ tı ẽŋa de la sɛla dee ka dɛna sɛla sɛla,a pã'asrı la a mẽŋa.

4Nẽra woo geele bısɛ a mẽŋa tõoma n ãn se'em,a sãn yẽ a tõoma la pʊam sɛla n de a ẽŋɛ sũ-yẽlga,tı a ẽŋɛ a mẽŋa ĩyã.La a da magra a mẽŋa la nẽrba basɛba.

5Nẽra woo n wʊn tara a mẽŋa zuugo yelle.

6Nẽr-sɛka tı nẽra zãsnı ẽ Krisi yetɔga la, a basɛ tı sɛka n zãsnı ẽ na yẽta pʊrɛ ẽn tarı sɛla woo la pʊam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Da pã'asɛ-ya ya mẽŋa, ba ka pɔ'ɔrı Nawẽnnɛ. Nẽra n bʊrɛ bõn-sɛba la, bõn-bãma tı a wʊn lagsɛ.

8Nẽr-sɛka n ıtı sɛla tı a mẽŋa yɛmleego boorı,a wʊn yẽ a yɛmleego yõorɔ n de kũm.La sɛka n ıtı sɛla tı Nawẽnnɛ Sıa boorı la,a wʊn yẽ Nawẽnnɛ Sıa n bɔ'ɔrı sɛla n de vɔm n ka ba'asrı.

9Bɛla,tı da targɛ-ya la tõon-sõma tõoma.Tı sãn ıta dee ka basɛ,wakatɛ la sãn wa paagɛ,tı wʊn yẽ a yõorɔ.

10Bɛla,tın yẽ folle sɛka woo,tı tõm ẽŋɛ nẽrba wuu sõŋa,lan gãnnı wuu,tı ıta sɛba n lagım na tõma bɔ Krisi sıra la sõŋa.

Ba'asgɔ yetɔga

11Bısɛ-ya gʊlsgɔ biɛ kãr-bãna wã de la mam Apolı n gʊlsɛ la m mẽŋa nu'ugo.

12Sɛba n mõrgrı ya bɔɔra tı ya wã la,de la nẽrba n boorı yʊ'ʊrɛ nẽrsaalba zẽ'am.Ban ka boorı tı ba yẽ nãmsgɔ Krisi kũm dɔ-puurŋa la ĩyã mã'a yelle tı ba ıta bɛla.

13Bãma sɛba n wãtı la mẽŋa ka ıtı lɔɔ la n yele se'em na,ba boorı la ya wã tı ba tã'agɛ wẽ yõ'ogɔ,bãma n botı ya wã la.

14La sãn dɛna mam,mam ka wẽ'erı m yõ'ogɔ la sɛla yelle,sãn dagna tı Zuudãana Azezi-krisi n ki dɔ-puurŋa zuo la mã'a yelle.Krisi kũm na ĩyã dũnia yɛla wuu ãn wʊ ba ki mɛ ka le sɔna mam,tı mam mẽ ãna wʊ mam ki mɛ,ka le bɔna dũnia yɛla pʊam.

15La dagı nẽra n wã,bıı nẽra n ka wã n tarı yõorɔ,sɛla n tarı yõorɔ de la tı tarı la vɔm paalga.

16Sɛba wuu n dolı nõor-ẽna wã,Nawẽnnɛ wʊn bɔ ba sũ-mã'asʊm,dee zoe ba ninbãalga,bãma la Nawẽnnɛ nẽrba la wuu.

17Nẽra nẽra da le basɛ tı toogo paagɛ mam, se'ere n soe la, yisa sɛba tı mam tarı m ĩyã la pa'alı mɛ tı mam de la Azezi nẽra.

18M sɔbiisi, tı Zuudãana Azezi-krisi yel-sõnnɛ wʊn bɔna la ya. Amina.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Efɛɛzɪ

Efɛɛzɪ 1

1Mam Apolɪ n de Azezi-krisi Tõntõnna wʊ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em na, n gʊlsɛ gõn-ẽna wã bɔ'ɔra yãma Nawẽnnɛ nẽrba n boe Efɛɛzɪ dɛna sɪra dõma Azezi-krisi doosgo pʊam na.

2Tɪ Sɔ Nawẽnnɛ,la tɪ Zuudãana Azezi-krisi wʊn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ,dee bɔ ya sũ-mã'asʊm.

Nawẽnnɛ n ẽŋɛ tõma yel-sõnnɛ se'em Krisi ĩyã

3Tɪ pẽgɛ Nawẽnnɛ n de tɪ Zuudãana Azezi-krisi Sɔ la, ẽŋa n bɔ tɔ a Sɪa yel-sõnnɛ wuu n ze'ele saazuum, tõma n lagɪm na Krisi dɛna ayɪla la ĩyã.

4Nawẽnnɛ looge tõma la ẽŋa ĩyã,lan dẽŋɛ dũnia nãaŋɔ,tɪ tɪ welge to'ore dɛna a nẽrba,ka tara yelle a nẽŋam.

5A nõŋlʊm na ĩyã tɪ a dẽŋɛ looge tõma tɪ tɪ lebge a kɔma Azezi-krisi ĩyã,wʊ a mẽŋa yɛm n boorɪ se'em na.

6A ẽŋɛ bɛla tɪ tɪ pẽgɛ ẽ mɛ,a yel-sõnnɛ n zo'oge gãŋɛ tɪ a ẽŋɛ bɔ tɔ zãŋa,tõma n de ayɪla la a Dayɔ-nõŋrɛ la ĩyã.

7La de la Krisi n ki tɪ a zɪum yese la ĩyã tɪ Nawẽnnɛ basɛ tõma tõon-be'ero taalɛ,tɪ tõma yẽ fãarɛ,tɪ la masɛ wʊ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ n zo'oge pãɪ se'em na.

8Yel-sõnnɛ ẽŋa n zo'oge la bɔ tõma la yɛm wuu,la bãŋrɛ wuu.

9Nawẽnnɛ basɛ tɪ tõma bãŋɛ ẽn boorɪ tɪ a ẽŋɛ se'em n daan sʊgɛ tɪ a looge yɛm tɪ a ẽŋɛ Krisi ĩyã la mɛ.

10Wakatɛ la sãn wa paagɛ,Nawẽnnɛ wʊn ẽŋɛ ẽŋa n looge yɛm tɪ a ẽŋɛ se'em na mɛ,a wʊn lagsɛ sɛla wuu n boe saazuum,la dũnia zuo,tɪ ba sakɛ Zuudãana ayɪla n de Krisi.

11Nawẽnnɛ n basɛ tɪ sɛla woo ɪta wʊ ẽn boorɪ se'em na, n dẽŋɛ looge tõma tɪ tɪ dɛna a nẽrba Krisi ĩyã.

12Tɪ tõma n dẽŋɛ tara pʊtẽ'erɛ la Krisi la,wʊn basɛ tɪ nẽrba pẽgɛ ẽ a na'am pãŋa la ĩyã.

13Yãma n mẽ wõm sɪra kõ-yẽlga la, n basɛ tɪ ya bɔ Krisi sɪra yẽ fãarɛ, ẽŋa ĩyã tɪ Nawẽnnɛ bɔ ya a Sɪa wʊ ẽn bĩŋe nõorɛ se'em na, Sɪa ẽŋa de la dãalgɔ pa'alɛ tɪ ya de la a nẽrba.

14A Sɪa la n de sɛla n pa'alɛ tɪ tɪ wʊn yẽ sɛla woo tɪ a bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ tɔ la,halɪ ka paagɛ wakat-sɛka tɪ a wʊn fãagɛ tõma wuu n de a nẽrba la ba'asɛ la,bõn-ẽŋa n wʊn basɛ tɪ tɪ pẽgɛ ẽ,a na'am pãŋa la ĩyã.

Apolɪ pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ Efɛɛzɪ dõma ĩyã

15Bɛla n soe tɪ mam n wõm yãma n bɔ tɪ Zuudãana Azezi sɪra, la yãma n tarɪ nõŋlʊm la Nawẽnnɛ nẽrba wuu se'em na,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16tı mam tẽra ya yelle m pʊ'ʊsgɔ pʊam,pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ ya ĩyã ka gɔ'ɔra.

17Mam sosrı la tı Zuudãana Azezi-krisi Sɔ n de Nawẽnnɛ n tarı na'am pãŋa la,tı a bɔ ya a yɛm Sıa tı a vẽlgɛ ya yɛm,tı ya bãŋɛ ẽn ãn se'em.

18Mam ken sɔsra Nawẽnnɛ tı a botı ya pʊtẽ'era like tı ya bãŋɛ ẽn wi ya tı ya tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla,dee bãŋɛ bõn-sõma sɛba tı a bĩŋe nõorɛ tı a bɔ a nẽrba la n ba ãna sõŋa,dee zo'oge se'em.

19Mam ken sɔsra ẽ tı a botı ya bãŋɛ a pãŋa la n ãn kãtɛ gãŋɛ se'em tı a tarı tõnna la tõma n bɔ ẽ sıra la lɛ,wʊ a na'am pãn-kãtɛ n tõnnı tõon-kãra se'em na.

20Pãn-kãtɛ ẽŋa n bɛla tı a dıkɛ vo'oge Krisi botı a zĩ'ire a zʊʊgɔ bɔba saazuum Nawẽnnɛ yire.

21A botı Krisi n gãnna na'adõma wuu,la pãnsı dõma wuu,la kɛ'ɛndõma wuu,la ke'eŋo buuri wuu,ẽŋa yʊ'ʊrɛ n gãnnı yʊ'ʊra wuu,la dagı dũnia ẽna pʊam mã'a,la ken dɛna la dũnia sɛka n wʊn wa'am na pʊam.

22Nawẽnnɛ basɛ mɛ tı Krisi sɔna sɛla woo,dee botı a dɛna a nẽrba wuu Zuudãana sɛla woo pʊam.

23Krisi nẽrba la ãn wʊ a mẽŋa ĩyã la,ẽŋa n vɔa ba pʊam,la ẽŋa n boe zẽ'a woo,botı sɛla woo bɔna.

Efɛɛzı 2

Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ ĩyã tı tı yẽ fãarɛ

1Ya daan ãn wʊ ya ki mɛ Nawẽnnɛ zẽ'am, ya tõon-be'ero, la ya tuure la ĩyã.

2Yãma n daan ıtı se'em na ãn wʊ dũnia nẽrba n ka mi Nawẽnnɛ n ıtı se'em na,dɔla Asũtãana n de pãnsı dõma n boe saazuum naba la,ẽŋa n tõnnı na sɛba n sı'ısrı Nawẽnnɛ nõorɛ la.

3Tõma wuu daan lagım ãna wʊ bãma n ãn se'em na,tõma daan vɔa wʊ nẽrsaala yɛmleego n boorı se'em,ıta tı ĩyã,la tı yɛm n boorı se'em n de be'em na.La tõma n daan ãn se'em na basɛ tı tı daan masɛ la Nawẽnnɛ sıbgrɛ wʊ nẽrba basɛba la.

4La Nawẽnnɛ nõŋɛ tõma zo'oge mɛ, tı a zoe tõma ninbãalga zozo'e.

5Tı baa tõma n daan ãn wʊ tı ki mɛ tı tõon-be'ero ĩyã la,a basɛ tı tı lagım na Krisi yẽ vɔm.La de la Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ ĩyã tı a fãagɛ ya.

6La de la tõma n lagım na Azezi-krisi dɛna ayıla la ĩyã,tı Nawẽnnɛ lagım tõma la Krisi vo'oge,basɛ tı tı lagım na ẽŋa zĩ'ire Nawẽnnɛ yire.

7A ẽŋɛ tõma sõŋa Krisi ĩyã,tı a pa'alɛ la nẽrba wakatɛ n sẽm a yel-sõnnɛ n zo'oge gãŋɛ se'em.

8La de la Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ la ĩyã tı ya yẽ fãarɛ,yan bɔ Krisi sıra la ĩyã,la dagı ya mẽŋa pãŋa,la de la Nawẽnnɛ bɔ'a.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9La dagı ya tõoma ĩyã,tı ya nẽr-sɛka da pẽgɛ a mẽŋa.

10La de la Nawẽnnɛ n nãam tɔ,botı tı lagım na Azezi-krisi dɛna ayıla,tõnna tõon-sõma tı a põn dẽŋɛ mãasʊm tı tı wa tõm na.

Krisi ĩyã tı lebge la buuri ayıla

11Tẽegɛ-ya yan daan ãn se'em na, ba ka dɔgɛ ya tı ya dɛna Zifdõma buuri, Zifdõma n wãtı la wi'iri ya tı a ka wãtı dõma. Ba yetı bãma de la Nawẽnnɛ nẽrba, bãma n wãtı la ĩyã, la bõn-ẽŋa de la sɛla tı nẽrba ıtı ba ĩyã pʊam mã'a.

12Tẽegɛ-ya tı wakat-sɛka tı ya ka boe la Krisi la,ya daan de la sãama la lsrayɛlı dõma,ka tara nõorɛ la bõn-sɛba tı Nawẽnnɛ yʊʊn bĩŋe nõorɛ la lsrayɛlı dõma la.Ya daan vɔa la dũnia wã zuo ka mina Nawẽnnɛ,dee ka tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla.

13Ya daan zãagɛ la Nawẽnnɛ mɛ,la lɛɛlɛ wã,yãma n lagım na Azezi-krisi dɛna ayıla la,a zıum na n yese la basɛ tı ya yãŋa lɛm ẽ mɛ.

14La de la Krisi n botı tı tara sũ-mã'asʊm,ẽŋa n basɛ tı Zifdõma,la sɛba n dagı Zifdõma lebge buuri ayıla.Ẽŋa n ki yese be'em n ãn wʊ lalga

15bɔna tı tẽŋasʊka welge to tı tı sisra taaba la,dee basɛ tı Amoyisi lɔɔ,la yel-sɛba tı a yetı ba ıta la ka le tõnna,botı Zifdõma,la sɛba n dagı Zifdõma naagɛ taaba lagım na ẽŋa lebge buur-paalga ayıla tara sũ-mã'asʊm la taaba.

16Krisi n ki kũm dɔ-puurŋa zuo la,a lagım ba tı ba lebge la buuri ayıla naagɛ ba la Nawẽnnɛ botı ba ka le sisra taaba.

17Krisi wa'am wa mõolɛ la sũ-mã'asʊm kõ-yẽlga bɔ yãma sɛba n daan zãagɛ,la tõma sɛba n lɛm na.

18Krisi ĩyã tı tõma wuu tara sore wʊn lɛm tı Sɔ Nawẽnnɛ zẽ'am,Nawẽnnɛ Sıa ayıla n boe la tı wuu lɛ la ĩyã.

19Bɛla, ya ka le dɛna sãama, bıı nẽrba n ze'ele zẽ'a ayẽma, ya de la buuri ayıla la Nawẽnnɛ nẽrba, ya de la a yire nẽrba.

20Yãma po bɔna la Nawẽnnɛ nẽr-kʊʊŋɔ la n ãn wʊ deego la mẽeŋa pʊam.Azezi Tõntõnıba,la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba n de deego la ẽbrɛ.Tı Azezi-krisi mẽŋa dɛna kugre n botı deego la tara pãŋa.

21Ẽŋa n basɛ tı deego la wuu zɛ kãŋkãŋɛ lɛbgra Wẽnde-kãtɛ ãna sõŋa bɔ Zuudãana.

22Yãma n lagım na ẽ dɛna ayıla la,ya mẽ po bɔna la Nawẽnnɛ deego la tı a boe mĩ mẽta la mẽeŋa pʊam,tı Nawẽnnɛ mẽŋa Sıa kẽ'era mĩ.

Efɛɛzı 3

Apolı tõm bɔ sɛba n dagı Zifdõma

1Bɛla tı mam Apolı pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ. Mam boe la yʊ'a deem Azezi-krisi yelle, mam n mõolɛ a kõ-yẽlga bɔ yãma bu-zãŋsı la ĩyã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Mam tẽ'esɛ tɪ ya wõm tɪ Nawẽnnɛ dɪkɛ a yel-sõnnɛ kõ-yẽlga la ẽŋɛ la mam nu'usum tɪ m tɔgɛ bɔ yãma.

3Nawẽnnɛ puke a yelle n sʊgɛ la pa'alɛ mam mɛ,wʊ mam gʊlsɛ se'em fẽe bɔ ya la.

4Ya sãn karẽŋɛ mam n gʊlsɛ se'em na,ya wʊn yẽ mam n bãŋɛ Krisi yelle n daan sʊgɛ la võorɛ n ãn se'em.

5Nawẽnnɛ yʊʊn ka puke ẽ pa'alɛ kʊrʊm dõma,la lɛɛlɛ wã a botɪ a Sɪa la puke ẽ pa'alɛ la sɛba tɪ a tõm,la a nõtɔ'ɔsrɪba.

6Yel-ẽŋa n sʊgɛ la de la kõ-yẽlga mõolgɔ n botɪ bu-zãŋsɪ wuu lagɪm na Zifdõma tara pʊrɛ,lagɪm taaba dɛna ayɪla,dee lagɪm tɔ'ɔra sɛla tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ Azezi-krisi ĩyã.

7La de la Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ bɔ'a tɪ a botɪ mam dɛna a tõntõnna mõola a kõ-yẽlga la, la a pãŋa.

8Mam n de nẽra n pɔ'ɔgɛ Nawẽnnɛ nẽrba la wuu pʊam,la bɛla wuu Nawẽnnɛ ẽŋɛ la mam yel-sõn-ẽŋa tɪ m mõolɛ Krisi kõ-yẽlga la bɔ bu-zãŋsɪ tɪ ba bãŋɛ bõn-sõma n zo'oge gãŋɛ tɪ nẽrba ka tãna wʊn bãŋɛ ba'asɛ la,

9dee botɪ nẽrba bãŋɛ Nawẽnnɛ n yetɪ a ẽŋɛ se'em n daan sʊgɛ la.Ẽŋa n nãam sɛla woo la,sʊgɛ bõn-ẽŋa mɛ halɪ yʊʊma yʊʊma wa paam zĩna.

10La lɛɛlɛ wã,Azezi nẽrba la wʊn basɛ tɪ kɛ'ɛndõma,la pãnsɪ dõma n boe saazuum bãŋɛ Nawẽnnɛ yɛm n de to'oto'ore se'em wuu.

11La doose la Zuudãana Azezi-krisi tɪ Nawẽnnɛ ẽŋɛ bɛla masɛ wʊ ẽn looge a yɛm se'em halɪ lan dẽŋɛ dũnia pĩ'iluŋo la.

12Tõma n bɔ Krisi sɪra lagɪm na ẽ dɛna ayɪla la,sore boe mɛ tɪ tõma tãna wʊn paagɛ Nawẽnnɛ zẽ'am tɪ dabeem ka tara tõma.

13Bɛla tɪ mam sɔsra ya tɪ ya da basɛ tɪ ya bʊraanɛ bo'oge mam nãmsrɪ ya yelle la ĩyã,mam nãmsgɔ la de la yãma zu-zẽkrɛ.

Krisi nõŋlʊm

14La de la bɛla ĩyã tɪ mam ka dũma tẽŋa tɪ Sɔ Nawẽnnɛ nẽŋam,

15ẽŋa n botɪ sɛla wuu n boe saazuum la tẽŋa zuo vɔa wʊn dɛna sɔdõma la ba yir-dõma wʊ Nawẽnnɛ n de Sɔ se'em na.

16Mam sosrɪ ẽ tɪ a Sɪa bɔ ya pãŋa ya sũure pʊam zozo'e wʊ a na'am pãn-kãtɛ la n zo'oge se'em na,

17tɪ Krisi wʊn bɔna ya sũure pʊam,yan bɔ sɪra la ĩyã,tɪ ya wʊn ze'ele kãŋkãŋɛ tara nõŋlʊm zozo'e.

18Tɪ yãma wʊn naagɛ la Nawẽnnɛ nẽrba wuu tã'agɛ bãŋɛ Krisi nõŋlʊm n zo'oge se'em,ẽn yalgɛ,la ẽn wɔgɛ,la ẽn ãn ko'ogo se'em,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19la ya bãŋɛ a nõŋlʋm na n gãŋɛ tɪ nẽrba ka tãna wʋn bãŋɛ ba'asɛ la.Tɪ bõn-sɛba wuu n
ze'etɪ Nawẽnnɛ zẽ'am wʋn pɪrɛ ya.

20Nawẽnnɛ n tã ɪta sɛla woo zo'oge gãnna tõma n sosrɪ se'em, bɪɪ tõma n tẽ'esrɪ se'em,
ẽŋa pãŋa n tõnnɪ la tõma lɛ la,

21ẽŋa n masɛ tɪ a yẽta nã'asgɔ Krisi nẽrba la zẽ'am Azezi-krisi ĩyã zamãana woo
zamãana wakatɛ n ka ba'asrɪ.Amina.

Efɛɛzɪ 4

Krisi nẽrba la ãn wʋ ĩyã la

1Mam n boe yʋ'a deem Zuudãana doosgo yelle la, mam sosrɪ ya tɪ ya dɔla sorɔɔgɔ la
sõŋa, wʋ lan masɛ Nawẽnnɛ n wi ya tɪ ya ãna se'em na.

2La masɛ mɛ tɪ ya sikra ya mẽŋa sɛla woo pʋam,tara sũ-bʋgsʋm,la sũ-mã'arɛ,la ya tara
nõŋlʋm da isgra sũure la taaba.

3Mõrgɛ-ya tara nõ-yẽnnɛ n ze'etɪ Nawẽnnɛ Sɪa zẽ'am,naagɛ-ya taaba tɪ sũ-mã'asʋm
bɔna ya tẽŋasʋka.

4Azezi nẽrba de la ĩyã ayɪla,tɪ Nawẽnnɛ Sɪa ayɪla mã'a bɔna,la Nawẽnnɛ n wi ya tɪ ya
tara pʋtẽ'erɛ gu'ura bõn-sɛba la de la bõn-yẽnnɛ.

5La Zuudãana ayɪla n boe,la tõma n bɔ sɪra se'em na de la ayɪla,la ko'om misga de la
ayɪla,

6la Nawẽnnɛ ayɪla n de tɪ wuu Sɔ n soe sɛla woo,tɪ a pãŋa tara sɛla woo tõnna,dee
bɔna sɛla woo pʋam.

7La tõma nẽra woo to'oge yel-sõnnɛ bɔ'a masɛ wʋ Krisi n bɔ tɪ se'em.

8Bɛla tɪ la gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetɪ:«Ẽn daan zom saazuum na,a daan yãŋɛ a
bɛ'ɛba mɛ yõgɛ ba,dee bɔ nẽrba bɔ'a.»

9Lan gʋlsɛ yetɪ:«A zom saazuum na»,a võorɛ de la bẽm?La võorɛ de tɪ a daan dẽŋɛ
sige mɛ halɪ ka paagɛ tẽŋa wã pʋam pʋam.

10Sɛka n daan sige la,la de la ẽŋa n ken zom saazuum-zuum tɪ a sɔna sɛla woo.

11La de la ẽŋa n bɔ tɪ bɔ'a,botɪ sɛba dɛna a Tõntõnɪba,tɪ basɛba dɛna a nõtɔ'ɔsrɪba,tɪ
basɛba mõola a kõ-yẽlga la bɔ'ɔra nẽrba,tɪ basɛba sɔna Nawẽnnɛ nẽrba bɪsra,bɪɪ dɛna
karẽnsãandõma.

12A ẽŋɛ bɛla tɪ ba mãasʋm na Nawẽnnɛ nẽrba tɪ ba tõnna Nawẽnnɛ tõoma,tɪ Krisi
nẽrba n de a ĩyã la bɪta dee pa'asra,

13halɪ tɪ tɪ wʋn wa lagɪm taaba bɔ sɪra dɛna ayɪla,bãŋɛ Nawẽnnɛ Dayʋa la,lebge nẽrba
n bɪ ba'asɛ paagɛ wʋ Krisi n masɛ sɛla woo pʋam se'em na.

14Bɛla tɪ kãn le ãna wʋ kɔma tɪ nẽrba zãsnɪ zãsŋɔ buuri to'oto'ore pã'asra ba,ɪta yɛm tɪ
ba botɪ ba tuuge,wʋ kʋsebgo,la ko-mĩ'isi n wẽ'erɪ õorŋɔ tɪ a yɛgna se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15La de la tɩn tɔgrɩ sɩra,la nõŋlʊm na ĩyã,tɩ tɩ bɩta sɛla woo pʊam wʊ ka paagɛ Krisi n de Zuudãana la.

16La de la ẽŋa n de zuugo la n botɩ a nẽrba n ãn wʊ ĩyã la lagɩm taaba tõnna,wʊ kõb-suglsi n botɩ ĩyã zẽ'esɩ to'oto'ore toŋe taaba,tɩ zẽ'a woo tõnna wʊ lan masɛ se'em,tɩ ĩyã la wuu bɩta sõŋa sõŋa la nõŋlʊm.

Vɔm paalga Krisi ĩyã

17Bɛla tɩ mam yɛta ya la ninmõ'orɛ la Zuudãana nõorɛ, tɩ ya da le ɩta wʊ sɛba n ka dolɩ Nawẽnnɛ n ɩtɩ se'em na, bãma n ɩtɩ se'em na, ãn wʊ ban tẽ'esrɩ se'em n ka tarɩ võorɛ la.

18Ba yɛm na boe la lika pʊam,la ba ka vɔa wʊ Nawẽnnɛ n boorɩ se'em,ban kɛ'ɛm ba sũure ka bɔɔra tɩ ba bãŋɛ la ĩyã.

19Ba zuugo ka zɛɛrɩ la tõon-be'ero ɩrgɔ,ba tõnnɩ la yalsɩ,la be'em buuri wuu,ba boorɩ la tõon-dẽgrɔ mã'a.

20La sãn dɛna yãma, ba ka zãsʊm ya Krisi yelle bɛla.

21Yãma n wõm Azezi-krisi yelle,dee tɩ ba zãsʊm yãma n de a nẽrba sɩra n ze'ele a zẽ'am na,

22dẽnɩ tɩ ya basɛ yãma n daan vɔa se'em kʊrʊm na.Basɛ-ya vɔm kɛka,la a yɛmleego la n boorɩ sɛla n de be'em n wʊn pã'asɛ ya botɩ ya sã'am na.

23Basɛ-ya tɩ Nawẽnnɛ Sɩa teege ya pʊtẽ'era tɩ ya lebge paalsɩ.

24Vɔa-ya vɔm paalga wʊ Nawẽnnɛ n nãam ya tɩ ya ãna wʊ a mẽŋa n ãn se'em na.Vɔm ẽŋa de la sɛla n masɛ,la pʊpeelem n ze'ele sɩra pʊam.

25Bɛla ĩyã, basɛ-ya põmpɔrŋɔ, tɩ ya nẽra woo tɔgra sɩra bɔ'ɔra a tadãana, tɩ tɩ wuu lagɩm dɛna la ĩyã ayɩla la taaba.

26Ya sũure sãn isge,da tõm-ya tõon-be'ero,la ya da basɛ tɩ wẽnnɛ lui dee tɩ ya sũure la ka sige.

27Da bɔ-ya Asũtãana folle.

28Nẽr-sɛka n daan zũuri,a da le zũura,a mõrgɛ a mẽŋa tõnna sɛla n masɛ,tɩ a wʊn tara sɛla sõŋɛ sɛba n boorɩ sõŋrɛ.

29Da basɛ-ya tɩ yetɔg-be'ero yese ya nõorʊm,tɔgra-ya yetɔg-sõma n bɔ'ɔrɩ nẽrba bʊraanɛ,tɩ la sõŋra nẽr-sɛba n selsrɩ la,dee ɩta ba sõŋa.

30Da ẽŋɛ-ya sɛla sã'am Nawẽnnɛ Sɩa sũure,tɩ la de la ẽŋa tɩ Nawẽnnɛ dɩkɛ bɔ ya tɩ la dɛna dãalgɔ pa'alɛ tɩ daarɛ n sẽm tɩ ẽŋa wʊn fãagɛ ya fasɩ fasɩ.

31Basɛ-ya sũ-toogo,la sũ-yĩire,la sũ-isgre,la nõke'ene,la taaba tʊʊrɛ,la pʊtʊʊlgɔ wuu.

32Ɩta-ya taaba sõŋa,la ya tara taaba zĩile,basra-ya taaba tõon-be'ero taalɛ,wʊ Nawẽnnɛ n basɛ ya tõon-be'ero taalɛ Krisi ĩyã la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Efɛɛzɪ 5

Nawẽnnɛ kɔma yel-ɪrɛ

1Yãma n de Nawẽnnɛ kɔma tɪ a nõŋɛ la, ãna-ya wʊ ẽŋa n ãn se'em na.

2Ɪta-ya sɛla woo la nõŋlʊm wʊ Krisi n nõŋɛ tɪ se'em dɪkɛ a vɔm bɔ tõma ĩyã,tɪ la ãna wʊ kãabgɔ n tarɪ yũuŋ-sõŋɔ paara Nawẽnnɛ yɛm na.

3Yãma n de Nawẽnnɛ nẽrba la, la ka masɛ tɪ yalsɪ, la tõon-dẽgrɔ buuri wuu, la bõnɔ zozo'e yɛmleego yelle pʊrɛ ya tẽŋasʊka.

4La ken ka masɛ tɪ ya tɔgra yetɔg-yooro,la yetɔg-be'ero,la yetɔg-gãlsɪ,la de la ya pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ.

5Bãŋɛ-ya sõŋa,tɪ nẽra n ɪtɪ yalsɪ,bɪɪ tõon-dẽgrɔ dãana,bɪɪ nẽr-sɛka n nõŋɛ bõnɔ zozo'e kãn yẽ sɛla sɛla Krisi,la Nawẽnnɛ so'olʊm na pʊam.La sɛka n nõŋɛ bõnɔ zozo'e ãn wʊ nẽra n kãabrɪ baga dee basɛ Nawẽnnɛ pʊ'ʊsgɔ la.

6Da basɛ-ya tɪ nẽra pã'asɛ ya la yetɔg-yooro, tɪ la de la bõn-bãma n isgri Nawẽnnɛ sũure tɪ a sɪbgra sɛba n zagsɛ a nõorɛ la.

7Da lagɪm-ya la nẽr-bãma.

8Kʊrʊm,ya daan boe la lika pʊam,la lɛɛlɛ wã,yan lagɪm na Krisi dɛna ayɪla la ĩyã,ya boe la peelem pʊam.Bɛla,ɪta-ya wʊ nẽrba n boe peelem pʊam n ɪtɪ se'em na.

9Peelem tõoma de la sɛla woo n ãn sõŋa,la sɛla n masɛ,la sɪra.

10Bãŋɛ-ya sɛla n paarɪ Zuudãana yɛm bɔkɛ.

11Da po tõnna-ya tõon-sɛba tɪ nẽrba tõnnɪ lika pʊam n ka tarɪ yõorɔ la,tõn pa'alɛ-ya tɪ ba ka ãn sõŋa.

12Nẽr-bãma n sʊgɛ ɪta sɛla la de la yãnnɛ halɪ,tɪ nẽra kãn saagɛ tɔgɛ a yelle.

13Ya sãn pa'alɛ tɪ ba ka ãn sõŋa,nẽrba wʊn yẽ tɪ sɛla woo de la vẽelga.

14Se'ere n soe la,bõn-sɛka woo n de vẽelga boe la peelem pʊam.Bɛla tɪ la gʊlsɛ yetɪ:«Fõn sɛka n gĩsri la,nẽegɛ,isge kũm na tẽŋasʊka tɪ Krisi peelem nẽegɛ fɔ,bɔ fʊ vɔm.»

15Guuse ya mẽŋa sõŋa la yan vɔa se'em na. Da ɪta-ya wʊ nẽr-sɛba n ka tarɪ yɛm, ɪta-ya wʊ yɛm dõma la.

16Dɪkɛ-ya folle tɪ ya tarɪ la wuu tõm tõon-sõma,tɪ wakatɛ la de la tõon-be'ero wakatɛ.

17Bɛla ĩyã,da dɛna-ya geto,bãŋɛ-ya Zuudãana la n boorɪ se'em.

18Da yũura-ya dãam bugra, tɪ a sã'anɪ la nẽra. Basɛ-ya tɪ Nawẽnnɛ Sɪa sɔna ya, tõnna la ya lɛ sɛla woo pʊam.

19Naagɛ-ya taaba yõona Nawẽnnɛ yõoma,yõona-ya yõom-sõma buuri wuu tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ ya,nã'asra Zuudãana la ya sũure wuu.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Pʊ'ʊsra-ya tɪ Sɔ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ sɛla woo pʊam wakatɛ wuu,la tɪ Zuudãana Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ.

Pɔgsɪ la ba sɪrba sakra taaba

21Sakra-ya taaba, yãma n nã'asrɪ Krisi la ĩyã.

22Pɔgsɪ, sakra-ya ya sɪrba wʊ yãma n sakrɪ Zuudãana se'em na.

23Se'ere n soe la,sɪra n de pɔka la zuudãana,wʊ Krisi n de a nẽrba la Zuudãana la.Krisi nẽrba la de la a ĩyã,tɪ Krisi dɛna ba Fãagra.

24Krisi nẽrba n sakrɪ ẽ se'em na,pɔgsɪ mẽ sakra ba sɪrba bɛla sɛla woo pʊam.

25Sɪrba, nõŋɛ-ya ya pɔgba wʊ Krisi n nõŋɛ a nẽrba dɪkɛ a mẽŋa vɔm bɔ ba ĩyã la.

26A ẽŋɛ bɛla tɪ a malgɛ ba la a yetɔga,tɪ ba ãna sõŋa wʊ ban sɔɔrɪ ĩyã la ko'om se'em na,botɪ ba welge to'ore dɛna Nawẽnnɛ nẽrba.

27Tɪ ba da tara dẽgrɔ,la be'em,la sɛla n ka ãn sõŋa,ba tara pʊpeelem ka tara dõrga,tɪ a wʊn tarɪ ba sẽŋɛ a zẽ'am la nã'asgɔ.

28Bɛla mẽ,dẽnɪ tɪ sɪrba nõŋɛ ba pɔgba wʊ ba mẽŋa ĩyã la.Sɛka n nõŋɛ a pɔga,nõŋɛ la a mẽŋa.

29Nẽra ka boe n sisri a mẽŋa ĩyã,a diisri ẽ mɛ,bɪsra a yelle sõŋa wʊ Krisi n ɪtɪ se'em bɔ'ɔra a nẽrba la,

30tõma n de a ĩyã zẽ'esɪ to'oto'ore la ĩyã.

31La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«Bʊraaga wʊn basɛ a sɔ,la a ma,dee lagɪm na a pɔga,tɪ bãma bayi lebge ĩyã ayɪla.»

32Ẽna de la yel-kãtɛ n sʊgɛ yetɔg-bãna pʊam,mam n tɔgrɪ la de la Krisi,la a nẽrba la yelle.

33La,la sãn dɛna yãma,nẽra woo nõŋɛ a pɔga wʊ a mẽŋa.Tɪ pɔka woo mẽ nanna a sɪra.

Efɛɛzɪ 6

Kɔma, la ba dɔgrɪba yelle

1Kɔma, sakra-ya ya dɔgrɪba nõorɛ Zuudãana la ĩyã, tɪ bɛla n masɛ.

2«Nanna fɔ sɔ la fʊ ma.» Nawẽnnɛ n bɔ a nõorɛ tɪ ba ɪta bõn-sɛba la wuu pʊam,ẽna n de pɔspɔsɪ bõnɔ n lagɪm na nõorɛ bĩŋre,

3a yetɪ:«Fʊ sãn ɪta bɛla,fʊ wʊn yẽ yel-sõnnɛ,la yõ-woko dũnia zuo.»

4La yãma n de sɔdõma la, da ɪta ya kɔma sɛla n wʊn botɪ ba sũure yĩige, uge-ya ba, kã'an ba, dee zãsʊm ba wʊ Zuudãana n boorɪ se'em.

Yamsɪ, la ba zuudãandõma yelle

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Yamsɪ, sakra-ya sɛba n soe ya dũnia zuo wã la ya sũure wuu, nanna-ya ba dee zɔta ba, wʊ yan sakrɪ Krisi la.

6Da ɪta-ya bɛla ba nifum mã'a tɪ ba pẽgɛ ya.Yãma n de Krisi yamsɪ la,ɪta-ya Nawẽnnɛ n boorɪ se'em la ya sũure wuu.

7Tõnna-ya ba tõoma la bɔ'ɔra ba la yɛmleego,wʊ ya tõnnɪ bɔ'ɔra la Zuudãana la,la dagɪ nẽrsaalba ĩyã.

8La ya mina tɪ nẽra woo wʊn yẽ a tõonɛ yõorɔ Zuudãana Krisi zẽ'am masɛ wʊ tõon-sõŋɔ sɛka tɪ a tõm na,a sãn dɛna la nẽra yamŋa bɪɪ a sãn dagna nẽra yamŋa.

9La sãn dɛna yãma n de zuudãandõma la, yãma mẽ de la ya ɪta sõŋa bɔ'ɔra ya yamsɪ la, da gi'ira-ya ba, mina-ya tɪ yãma, la bãma wuu lagɪm tarɪ la Zuudãana ayɪla n boe saazuum n ka bɔkrɪ nẽrba.

Zɛbrɛ lɔg-sɛba tɪ Nawẽnnɛ bɔ'ɔrɪ

10Sɛla n deege, keŋe ya mẽŋa yẽ Zuudãana pãŋa ze'ele kãŋkãŋɛ a doosgo la pʊam, a pãn-kãtɛ la ĩyã.

11Yɛ-ya Nawẽnnɛ zɛbrɛ lɔgrɔ wuu,tɪ ya wʊn tã'agɛ ze'ele kãŋkãŋɛ,tɪ Asũtãana da yãŋɛ pã'asɛ ya.

12Tõma zɛbrɛ ka boe la nẽrsaalba,tõma zɛbrɪ la Asũtãana kɛ'ɛndõma,la a pãnsɪ dõma,la dũnia lika tõon-be'ero na'adõma,la kʊlkã'arsɪ wuu n boe saazuum.

13Bɛla ĩyã,dɪkɛ-ya Nawẽnnɛ zɛbrɛ lɔgrɔ la wuu yɛ,tɪ ya wʊn tã'agɛ ze'ele zɛbɛ be'em wakatɛ.La zɛbrɛ la sãn wa ba'asɛ,ya wʊn ken zɛ kãŋkãŋɛ.

14Bɛla, mãasʊm-ya zɛ, tara-ya sɪra tɪ a ãna wʊ sagãnnɛ tɪ ya lʊ ya sɪa la, la ya ɪta sɛla n masɛ tɪ la ãna wʊ kuto fuugo tɪ ya yɛ pĩ ya yõ'ogɔ,

15tara-ya yɛmleego mõola sũ-mã'asʊm kõ-yẽlga la wʊ tagra tɪ ya piti sẽnna la.

16La ya bɔ Nawẽnnɛ sɪra sɛla woo pʊam tɪ la gu'ura ya la Asũtãana pɛɛma n ãn wʊ bugum na,tɪ ya tã'agɛ kĩŋe ba.

17Basɛ-ya tɪ fãarɛ tɪ ya tarɪ la ãna wʊ kuto zuu-wannɛ gu'ura ya,dee dɪkɛ Nawẽnnɛ yetɔga n ãn wʊ sʊkɔbgɔ tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ ya la zɛbɛ.

18Pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ sɛla woo pʊam,pʊ'ʊsra-ya dee sɔsra ẽ wakatɛ wuu la a Sɪa pãŋa.Nargɛ-ya pãŋa pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ nẽrba wuu ĩyã da basɛ.

19La ya mẽ pʊ'ʊsra mam ĩyã tɪ m sãn yetɪ m tɔgɛ,a wʊn ẽŋɛ yetɔga m nõorʊm tɪ m tã'agɛ mõolɛ a kõ-yẽlga n sʊgɛ la,la bʊraanɛ tɪ nẽrba bãŋɛ a võorɛ.

20La de la kõ-yẽlga ẽŋa tɪ Nawẽnnɛ tõm mam tɪ m mõolɛ,bɛla ĩyã tɪ mam bɔna yʊ'a deem.Pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ tɪ m wʊn tã'agɛ mõolɛ la bʊraanɛ wʊ lan masɛ se'em.

Ba'asgɔ yetɔga

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Mam boorı tı ya bãŋɛ la mam n ãn se'em, la mam n ıtı se'em. Tı sɔbi-nõŋrɛ Atisiki n de Zuudãana tõntõnna n de sıra dãana la, wʊn pa'alɛ ya mam yelle wuu.

22Mam tõm ẽ ya zẽ'am na bɛla ĩyã,tı ya bãŋɛ tõma yɛla n ãn se'em,dee tı a wʊn keŋe ya sũure.

23Nawẽnnɛ n de tı Sɔ, la tı Zuudãana Azezi-krisi wʊn bɔ tı sɔbiisi la wuu sũ-mã'asʊm, la nõŋlʊm, dee botı ya bɔ ẽ sıra.

24Nawẽnnɛ wʊn ẽŋɛ nẽr-sɛba wuu n nõŋɛ tı Zuudãana Azezi-krisi la nõŋlʊm n ka ba'asrı la yel-sõnnɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Filipi

Filipi 1

1Mam Apolı la Atimõtı n de Azezi-krisi tõntõnıba n gʊlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra yãma sɛba wuu n bɔ Azezi-krisi sıra dɛna Nawẽnnɛ nẽrba, la ya nẽŋadõma, la ya yel-bısrıba n boe Filipi.

2Tı Sɔ Nawẽnnɛ la tı Zuudãana Azezi-krisi wʊn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ,dee bɔ ya sũ-mã'asʊm.

Apolı pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ Krisi nẽrba n boe Filipi ĩyã

3Mam pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ mɛ a yel-sõnnɛ ya ĩyã wakatɛ sɛka woo tı mam tẽegɛ ya yelle.

4Wakatɛ wuu tı mam pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ ya wuu ĩyã la,mam pʊ'ʊsrı la sũ-yẽlga,

5yãma n sõŋɛ mam la kõ-yẽlga la tõonɛ halı pɔspɔsı daarɛ wa paam zĩna la ĩyã.

6Mam mi sıra sıra tı Nawẽnnɛ n pɔsɛ tõon-sõŋɔ ẽŋa ya sũure pʊam na,wʊn ken tõm ẽ bɛla halı ka ba'asɛ Azezi-krisi lemŋo daarɛ.

7La masɛ mɛ tı mam tẽ'esɛ bɛla ya wuu ĩyã,se'ere n soe la,mam yɛm boe la ya lɛ mɛ.Bẽm ĩyã,la sãn dɛna mam n boe yʊ'a deem wã,bıı mam n tɔgrı pa'ala nẽrba tı kõ-yẽlga la de la sıra la,ya wuu lagım na mam mɛ yẽ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ.

8Nawẽnnɛ n de mam kaset-dãana tı mam yɛm boe la ya wuu mɛ,mam nõŋɛ ya la Azezi-krisi nõŋlʊm.

9La mam n sosrı Nawẽnnɛ bõn-sɛka de la ya nõŋlʊm wʊn pa'asra daarɛ woo,la bãŋrɛ,la yɛm vẽlgrɛ,

10tı ya wʊn bãŋɛ sɛla n ãn sõŋa,tı Krisi lemŋo daarɛ ya wʊn dɛna pʊpeelem dõma ka tara dõrga,

11tı ya tõoma wʊn dɛna tõon-sõma n masɛ n ze'ele Azezi-krisi zẽ'am,tı la wʊn botı Nawẽnnɛ yẽ pẽka la nã'asgɔ.

Krisi ĩyã tı mam vɔa

12M sɔbiisi, mam boorı mɛ tı ya bãŋɛ tı sɛla n ẽŋɛ mam na basɛ mɛ tı kõ-yẽlga la mõolgɔ sẽŋɛ nẽŋa.

13La basɛ tı nayire sʊdaası,la nẽrba basɛba la wuu bãŋɛ tı mam n boe yʊ'a deem na de la Krisi tõoma ĩyã.

14La tı sɔbiisi zozo'e yẽ bʊraanɛ mɛ Zuudãana doosgo la pʊam,mam n boe yʊ'a deem na ĩyã,tı ba sũure kɛŋra pa'asra,tı ba mõola Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la ka zɔta dabeem.

15La de la sıra tı nẽrba basɛba mõolı Krisi kõ-yẽlga la sũure ĩyã, la gẽelgɔ, la basɛba mõolı la pʊtẽ'e-sõŋɔ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Pʊtẽ'e-sõŋɔ dõma la mõolɪ ẽ na nõŋlʊm,ba mi tɪ Nawẽnnɛ n looge mam tɪ m tɔgɛ pa'alɛ tɪ kõ-yẽlga la de la sɪra.

17La basɛba la mõolɪ Krisi kõ-yẽlga la gẽelgɔ,la dagɪ la pʊpeelem.Ba tẽ'esrɪ tɪ bõn-ẽŋa wʊn pa'asɛ mam na nãmsgɔ,mam n boe yʊ'a deem na.

18La bɛla dagɪ yelle,la sãn dɛna la pʊtẽ'e-sõŋɔ bɪ pʊtẽ'e-be'ego,lan de se'em wuu,Krisi kõ-yẽlga la mõolɛ mɛ,bɛla mam ɪtɪ sũ-yẽlga mɛ.La mam wʊn ken ɪta sũ-yẽlga mɛ,

19se'ere n soe la,mam mi tɪ yãma pʊ'ʊsgɔ ĩyã,la Azezi-krisi Sɪa sõŋrɛ ĩyã,bõn-ẽŋa wʊn ba'asõm bɔ mam na fãarɛ.

20Mam n boorɪ sɛla,dee tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla la,de la mam kãn ẽŋɛ sɛla baa ayɪla tɪ yãnnɛ yõkɛ mam.La de la mam tara bʊraanɛ lɛɛlɛ wã la wakatɛ wuu,basɛ tɪ Krisi yẽ nã'asgɔ mam ĩyã,la sãn dɛna mam vɔa mɛ,bɪ mam sãn ki mɛ.

21La sãn dɛna la mam,mam sãn vɔa,la de la Krisi ĩyã,la kũm de la yõorɔ bɔ mam.

22La mam sãn ken vɔa,mam wʊn tõm na tõon-sõma sõŋɛ nẽrba.Bɛla,mam ka mi mam n wʊn looge sɛka.

23Mam boe la yɛla bayi tẽŋasʊka,mam boorɪ tɪ m basɛ vɔm ẽna mɛ dee sẽŋɛ ka bɔna Krisi zẽ'am,bɛla n ãn sõŋa gãnna.

24La yãma ĩyã,mam sãn ken vɔa n ãn sõŋa gãnna.

25Mam mi tɪ bõn-ẽŋa de la sɪra.Bɛla,mam mi tɪ mam wʊn ken vɔa mɛ bɔna la ya wuu,sõŋɛ ya tɪ ya sẽŋɛ nẽŋa Azezi-krisi doosgo pʊam,tara sũ-yẽlga.

26La mam sãn leme wa bɔna la ya lɛ,ya zuugo wʊn zẽkɛ pa'asɛ mam ĩyã Azezi-krisi doosgo la pʊam.

Mõrgra-ya Krisi kõ-yẽlga la ĩyã

27La bõn-sɛka n gãnnɪ wuu, de la ya basɛ tɪ ya yel-ɪrɛ ãna wʊ Krisi kõ-yẽlga la n pa'alɪ se'em na. Tɪ mam sãn wa'am ya zẽ'am bɪ m sãn ka wa'am, m wʊn wõm tɪ ya ze la kãŋkãŋɛ, tara yɛm ayɪla, lagɪm taaba la pʊtẽ'erɛ ayɪla mõrgra tõnna tɪ nẽrba bɔ'ɔra kõ-yẽlga la sɪra.

28Da basɛ-ya tɪ dabeem tara ya la bɛ'ɛba baa fẽfẽe,tɪ bɛla n wʊn pa'alɛ ba tɪ ba wʊn sã'am mɛ,la yãma wʊn yẽ la fãarɛ,bɛla ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am.

29Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ n ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ na,la dagɪ ya bɔ Krisi sɪra mã'a,la de la ya ken nãmsɛ a ĩyã.

30Ya nãmsɛ wʊ yãma n yẽ mam n nãmsɛ se'em,dee wõnna tɪ mam ken nãmsra lɛɛlɛ wã.

Filipi 2

Krisi sik-m-mẽŋa, la a na'am

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Yãma n lagɪm na Krisi dɛna ayɪla la basɛ tɪ ya tara bʊraanɛ mɛ, tɪ a nõŋlʊm na bɛlsra ya. La yãma lagɪm na taaba la Nawẽnnɛ Sɪa, dee tara nõŋlʊm, la taaba zĩile.

2Lan de bɛla la,lagɪm-ya taaba la nõorɛ ayɪla tara nõŋlʊm,la yɛm ayɪla,la pʊtẽ'erɛ ayɪla,bɛla tɪ mam sũ-yẽlga wʊn zo'oge gãŋɛ.

3Da ɪta-ya sɛla sɛla gẽela taaba la pa'al-m-mẽŋa,sikra ya mẽŋa tẽ'esra tɪ nẽrba basɛba la gãnnɪ ya.

4Nẽra nẽra da tẽ'esra a mẽŋa mã'a sõŋrɛ yelle.Ɛɛra-ya ya taaba sõŋrɛ.

5Tara-ya pʊtẽ'e-sɛka tɪ Azezi-krisi daan tarɪ la.

6Azezi-krisi la Nawẽnnɛ n de ayɪla la, a ka tẽ'esɛ tɪ ẽŋa n zõn na Nawẽnnɛ na, de la sɛla tɪ ẽŋa wʊn gʊrɛ kãŋkãŋɛ.

7A sike a mẽŋa mɛ, basɛ ẽŋa n ãn se'em na, dee lebge nẽrsaala,

ẽŋɛ a mẽŋa tõntõnna, wa bɔna la nẽrsaalba lɛ.

8Ẽŋa n daan de nẽrsaala la, a sike a mẽŋa mɛ, sakɛ Nawẽnnɛ halɪ ki dɔ-puurŋa zuo.

9Bɛla ĩyã tɪ Nawẽnnɛ zẽkɛ ẽ halɪ, bɔ ẽ yʊ'ʊrɛ n gãnnɪ yʊ'ʊra wuu.

10Tɪ Azezi ĩyã, bõn-sɛba wuu n boe saazuum, la tẽŋa zuo, la tẽŋa pʊam, wʊn ka dũma tẽŋa a nẽŋam pẽgɛ ẽ, a yʊ'ʊrɛ la ĩyã.

11Tɪ nẽra woo wʊn yetɪ, Azezi-krisi n de Zuudãana, tɪ la wʊn dɛna nã'asgɔ bɔ tɪ Sɔ Nawẽnnɛ.

Ãna-ya wʊ peelem dũnia wã pʊam

12Bɛla, m sɪr-nõŋrɪsɪ, mam n daan boe la ya lɛ la, ya daan sakrɪ mɛ wakatɛ wuu, la mam n ka boe ya zẽ'am wã, ken ɪta-ya gãnna bɛla. Tõnna-ya fãarɛ la tõoma sõŋa sõŋa la Nawẽnnɛ zʊa.

13Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ n boe la ya lɛ tõnna,botɪ ya bɔɔra ẽŋa n boorɪ se'em,dee tãna ɪta ẽŋa n boorɪ se'em.

14Ɪta-ya sɛla woo tɪ yõŋa, la nõkɛ'ɛma wẽ'a da bɔna.

15Tɪ ya wʊn dɛna nẽrba n ka tarɪ yelle,ãna sõŋa ka tara dẽgrɔ.Tɪ ya wʊn dɛna Nawẽnnɛ kɔma n ka tarɪ dõrga n boe nẽr-bɛ'ɛsɪ la nẽr-yaalsɪ tẽŋasʊka,yẽgra wʊ peelem dũnia wã zuo,

16wʊn pa'alɛ nẽrba yetɔga n bɔ'ɔrɪ vɔm.Ya sãn ẽŋɛ bɛla,ya wʊn botɪ mam zuugo zẽkɛ Krisi lemŋo daarɛ,pa'alɛ tɪ mam tõoma,la mam n mõrgrɪ la wuu dagɪ zãŋa.

17Ba sãn kʊ mam,la wʊn ãna wʊ kãabgɔ pa'asɛ yãma n bɔ Nawẽnnɛ sɪra tɪ la ãna wʊ kãabgɔ bɔ ẽ na pʊam.Baa la sãn dɛna bɛla,mam sũure ãn yẽlʊm mɛ,la mam wʊn ẽŋɛ sũ-yẽlga la yãma wuu.

18Bɛla,ya mẽ tara sũ-yẽlga lagɪm na mam sɪrʊm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Apolı yetı a tõm Atimõtı la A'epafroditi

19Mam tarı pʊtẽ'erɛ tı Zuudãana Azezi sãn sõŋɛ, la kãn yuuge dee tı mam tõm Atimõtı ya zẽ'am, tı m wʊn tã'agɛ bãŋɛ yãma n ãn se'em tı m sũure mã'agɛ.

20Nẽra ka boe mam zẽ'am n tarı pʊtẽ'erɛ ayıla la mam n fablı ya yelle,sãn dagna ẽŋa mã'a.

21Nẽra woo zıgrı la a mẽŋa yelle,la dagı Azezi-krisi yelle.

22Ya mi Atimõtı n pa'alɛ ẽŋa n masɛ se'em,lagım na mam wʊ bia n lagım na a sɔ la,tõm kõ-yẽlga la tõoma se'em.

23Bɛla,mam tarı pʊtẽ'erɛ tı mam wʊn tõm na ẽŋa ya zẽ'am tɔtɔ,mam sãn wa bãŋɛ m yɛla la n wʊn ẽŋɛ se'em.

24La mam tarı pʊtẽ'erɛ sıra sıra la Zuudãana tı la sãn ẽŋɛ fẽe,mam mẽŋa wʊn wa'am ya zẽ'am.

25Mam tẽ'esɛ tı la ãn sõŋa tı mam tõm tı sɔbia A'epafroditi n de mam tõntõn-tadãana n lagım na mam nãmsɛ la, tı a leme wa'am ya zẽ'am, ẽŋa tı ya daan tõm, tı a tarı sõŋrɛ wa'am wa bɔ mam m nãmsgɔ la pʊam.

26A boorı mɛ halı la a sũure wuu tı a yẽ ya wuu,a sũure sã'am mɛ halı,yãma n wõm a bã'ası la ĩyã.

27Asıra,a daan bẽ'erı mɛ deege la a ki.Tı Nawẽnnɛ zoe a ninbãalga,la,la dagı ẽŋa mã'a ninbãalga,la po dɛna la mam mẽ ĩyã,tı mam da le yẽ sũ-sã'aŋɔ pa'asɛ.

28Bɛla tı mam tõm ẽ ya zẽ'am tɔtɔ,tı ya sãn yẽ ẽ,ya sũure wʊn le ẽŋɛ yẽlʊm,tı mam mẽ sũ-sã'aŋɔ wʊn bo'oge.

29To'oge-ya ẽ la sũ-yẽlga wʊ lan masɛ,ẽn de tı sɔbia Zuudãana sore pʊam na.Nanna-ya nẽr-bãna taaba.

30Se'ere n soe la,a daan deege la a ki Krisi tõoma ĩyã,a põsɛ a yõorɛ mɛ sõŋɛ mam la sõŋrɛ sɛka tı yãma ka tã'agɛ sõŋɛ mam na.

Filipi 3

Dıkɛ ya sıra wuu bɔ Azezi

1Sɛla n deege, m sɔbiisi, ıta-ya sũ-yẽlga Zuudãana doosgo la pʊam. La ka nãmsrı mam tı m le gʊlsɛ bõn-bãna bɔ ya, se'ere n soe la, ba wʊn sõŋɛ ya mɛ tı sɛla da ẽŋɛ ya.

2Guuse-ya ya mẽŋa la nẽr-sɛba n ãn wʊ baası la, nẽr-bãma n tõnnı tõon-be'ero, dee mõrgra nẽrba botı ba wãta ĩyã mã'a la.

3Tõma n pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ la a Sıa pãŋa,dee ıta sũ-yẽlga Azezi-krisi doosgo pʊam,ka te'ege nẽrsaalba n ıtı sɛla la,tõma n de nẽrba n wã wãaga mẽŋa mẽŋa.

4Nẽrsaalba sisgo sãn tarı nı yõorɔ, mam mẽ tarı nõorɛ mɛ tı m dıkɛ m mẽŋa te'ege ba. Nẽra sãn tẽ'esɛ tı ẽŋa tarı nõorɛ tı a te'ege nẽrsaalba sisgo, mam n tara nõorɛ gãnna.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Ba dɔgɛ mam mɛ,dabsa anii daarɛ tɪ ba wã mam.Mam de la lsrayɛlɪ nẽra,Abẽnzamẽ buuri,mam de la Ebre nẽra mẽŋa mẽŋa.La sãn dɛna Nawẽnnɛ lɔɔ la doosgo,mam de la Farisi nẽra.

6Mam daan mõ'ogɛ nifo mɛ lɔɔ la yelle halɪ daan nãmsɛ Azezi nẽrba.La sãn dɛna lɔɔ la sakrɛ,mam daan ka tarɪ dõrga.

7La bõn-sɛba wuu tɪ mam daan dɪkɛ tɪ la dɛna yõorɔ bɔ mam na, mam dɪkɛ ba wuu tɪ ba dɛna la zãŋa Krisi ĩyã.

8Mam n bãŋɛ Azezi-krisi n de m Zuudãana n ãn sõŋa gãnna wuu la,mam bɪsɛ bõn-bãma wuu wʊ sɛla n ka tarɪ yõorɔ.Krisi ĩyã mam basɛ bõn-bãma mɛ,bɪsɛ ba wʊ sɔgrɔ tɪ m tã'agɛ yẽ Krisi,

9lagɪm na ẽ dɛna ayɪla.Mam ka le yetɪ la de la lɔɔ la sakrɛ ĩyã tɪ mam masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,la de la mam n bɔ Krisi sɪra la ĩyã.Nawẽnnɛ n botɪ mam masɛ,mam n bɔ sɪra la ĩyã.

10Mam n boorɪ se'em wuu de la m bãŋɛ Krisi,la pãn-sɛka n basɛ tɪ a vo'oge la,la m lagɪm na ẽ nãmsɛ,ãna wʊ ẽn ãn se'em a kũm na pʊam,

11tɪ m tara pʊtẽ'erɛ tɪ mam mẽ wʊn vo'oge.

12Mam ka yetɪ mam darɛ paagɛ bõn-sɛka tɪ mam boorɪ la mɛ, bɪ mam darɛ masɛ mɛ sɛla woo pʊam, mam ken mõrgra mɛ tɪ m paagɛ gʊrɛ ẽ, se'ere n soe la, Krisi dẽŋɛ gʊrɛ mam mɛ.

13M sɔbiisi,mam ka tẽ'esɛ tɪ mam darɛ yãŋɛ gʊrɛ ẽ.Mam ɪtɪ la sɛla ayɪla,mam yĩnni bõn-sɛba n boe mam poorʊm na mɛ,dee mõrgra tɪ m yẽ sɛla n boe nẽŋa na.

14Mam zotɪ wɛ'ɛsa la nẽŋa tɪ m paagɛ a tɛka to'oge bɔ'a la tɪ Nawẽnnɛ wi mam tɪ m to'oge a yire Azezi-krisi ĩyã la.

15Tõma sɛba wuu n bɪ Nawẽnnɛ sore doosgo pʊam na, tɪ tara-ya pʊtẽ'e-ẽna. La sɛla ayɪla yelle, ya sãn tara pʊtẽ'erɛ ayẽma, Nawẽnnɛ wʊn vẽlgɛ ya tɪ ya bãŋɛ ẽn de bõn-sɛka.

16La,lan de se'em wuu,tõma n sẽŋɛ paagɛ zẽ'e-sɛka wã,tɪ ken sẽnna wɛ'ɛsa zẽ'e-sɛka tɪ tɪ we'esɪ la.

17M sɔbiisi, lagɪm ɪta-ya mam n ɪtɪ se'em na, bɪsra-ya sɛba yel-ɪrɛ n ãn wʊ tõma n ɪtɪ se'em na, tɪ la dɛna mãmsgɔ bɔ ya.

18Mam daan dẽŋɛ yele ya mɛ nõorɛ faa,la mam le yɛta ya mɛ la nintãm,tɪ nẽrba zozo'e n boe tɪ ba yel-ɪrɛ pa'ala tɪ ba de la Azezi-krisi kũm dɔ-puurŋa la bɛ'ɛba.

19Nẽr-bãma n boorɪ se'em na n de ba wẽnnɛ,ba ba'asgɔ de la sã'aŋɔ.Ba dɪkrɪ la sɛla n de ba yãnnɛ wẽ'era ba yõ'orɔ,ba tẽ'esrɪ la sɛla n de dũnia bõnɔ mã'a yelle.

20La sãn dɛna tõma,tõma de la Nawẽnnɛ yire nẽrba,tõma gu'uri la Zuudãana Azezi-krisi n de tɪ Fãagra tɪ a ze'ele bilam wa'am.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21A sãn wa'am,a wʊn teege tõma ĩyã wã n põ'orɪ la mɛ,tɪ a ãna wʊ a mẽŋa ĩyã n tarɪ nã'asgɔ la.A wʊn dɪkɛ la a pãn-kãtɛ sɛka tɪ a tarɪ botɪ sɛla woo sakra a nõorɛ la,ẽŋɛ bɛla.

Filipi 4

Kã'aŋɔ

1Bɛla, m sɔbiisi, mam nõŋɛ ya mɛ bɔɔra tɪ m le yẽ ya, yãma n botɪ mam tara sũ-yẽlga, dee wʊn botɪ mam yẽ nã'asgɔ la. M sɔbi-nõŋrɪsɪ, zɛ-ya kãŋkãŋɛ bɛla Zuudãana doosgo pʊam.

2Mam belnɪ A'evodi, la Asẽntiisi tɪ ba tara nõorɛ ayɪla Zuudãana doosgo la pʊam.

3La fõn mẽ,m tõntõn-tadãan-sõŋɔ,mam sosrɪ fʊ mɛ tɪ fʊ sõŋɛ pɔg-bãma.Ba daan lagɪm na mam mɛ,la Akelma,la mam tõntõn-taaba basɛba la,mõrgɛ tõm Krisi kõ-yẽlga la tõoma,tɪ ba wuu yʊ'ʊra gʊlsɛ vɔm gõŋɔ pʊam.

4ɩta-ya sũ-yẽlga daarɛ woo Zuudãana doosgo la pʊam. Mam le yɛta ya mɛ ɪta-ya sũ-yẽlga.

5Basɛ-ya tɪ nẽrba wuu bãŋɛ ya sũ-bʊgsʊm yelle.Zuudãana la lemŋo lɛm mɛ.

6Da fabla-ya sɛla sɛla yelle,la sɛla woo pʊam pʊ'ʊsra-ya sɔsra Nawẽnnɛ,la ya pʊ'ʊsra ẽ a yel-sõnnɛ,pa'alɛ-ya ẽ yãma n boorɪ sɛla.

7Tɪ Nawẽnnɛ wʊn bɔ ya sũ-mã'asʊm n gãnnɪ nẽrsaalba bãŋrɛ wuu,tɪ a gu'ura ya sũure,la ya tẽ'esgɔ Azezi-krisi doosgo pʊam.

8M sɔbiisi, sɛla n deege, basɛ-ya tɪ ya pʊtẽ'era tẽ'esra sɛla woo n de sɪra, la sɛla woo n narɪ nã'asgɔ, la sɛla woo n masɛ, la sɛla woo n tarɪ pʊpeelem, la sɛla woo n ɪtɪ sũure yẽlʊm, la sɛla woo tɪ nẽrba yetɪ la ãn sõŋa, tẽ'esra-ya bõn-sɛba wuu n ãn sõŋa masɛ pẽka yelle.

9ɩta-ya bõn-sɛba tɪ mam zãsʊm ya,tɪ ya to'oge,sɛla tɪ ya wõm dee yẽ mam zẽ'am na,tɪ Nawẽnnɛ n bɔ'ɔrɪ sũ-mã'asʊm na wʊn bɔna la ya lɛ.

Apolɪ pʊ'ʊsrɪ Filipi dõma ba sõŋrɛ ĩyã

10Mam ẽŋɛ sũ-yẽlga zozo'e mɛ Zuudãana doosgo pʊam, mam n yẽ tɪ yãma yãŋa le tẽegɛ mam yelle sõŋɛ mam na. Asɪra, mam mi tɪ yãma daan tẽ'esrɪ mam yelle mɛ, la ya daan ka yẽ la sore sõŋɛ mam.

11La dagɪ tɪ mam boorɪ la sɛla ĩyã tɪ mam yele bɛla.Mam zãsʊm mɛ ɪta sũ-yẽlga sɛla woo pʊam la bõn-sɛka tɪ mam tarɪ la.

12Mam tã nõŋɔ pʊam vɔa mɛ,la mam ken tãna bõntarsõm pʊam vɔa mɛ.Sɛla woo pʊam,la zẽ'a woo mam zãsʊm mɛ,tɪ la sãn dɛna mam di tɪgɛ mɛ,bɪɪ kɔm,bɪɪ mam tarɪ mɛ tɪ la seke,bɪɪ mam ka tarɪ,mam mi mam wʊn ẽŋɛ se'em mɛ.

13Mam tã ɪta sɛla woo mɛ,Krisi n bɔ'ɔrɪ mam pãŋa la ĩyã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14La baa bɛla, ya ẽŋɛ sõŋa, yãma n sõŋɛ mam m toogo la pʋam na.

15Yãma Filipi dõma,yãma mẽŋa mi tɩ mam n daan pɔsɛ mõolɛ kõ-yẽlga la bɔ ya,dee daan ze'ele Masedʋanɩ fõrgɛ la,mam ka to'oge sɛla Nawẽnnɛ nẽrba zẽ'am baa zẽ'a ayɩla,sãn dagna yãma mã'a zẽ'am.

16Se'ere n soe la,mam n daan boe Tesaloniki tẽŋa la,yãma daan tõm sõŋrɛ bɔ mam mɛ nõorɛ faa.

17La dagɩ tɩ mam eerɩ la bɔ'a,mam n boorɩ sɛla de la ya yẽ yɔɔrɔ zo'oge.

18Mam to'oge sɛla woo tɩ yãma bɔ mam na mɛ,la seke gãŋɛ mɛ.Mam n to'oge ya bɔ'a la tɩ A'epafroditi tarɩ wa'am na,mam tarɩ mɛ tɩ sɛla ka le pɔ'ɔgɛ mam.Bɔ'a bãma ãn wʋ sɛla yũuŋo n ãn yẽlʋm tɩ ya kãabɛ bɔ Nawẽnnɛ,tɩ a to'oge la sũ-yẽlga.

19Mam dãana Nawẽnnɛ n tarɩ bõn-sõma wuu tɩ la zo'oge gãŋɛ la,wʋn bɔ ya sɛla woo n wʋn sõŋɛ ya Azezi-krisi ĩyã.

20Nawẽnnɛ n de tɩ Sɔ wʋn yẽ nã'asgɔ daarɛ woo wakatɛ n ka ba'asrɩ.Amina.

Pʋ'ʋsgɔ

21Pʋ'ʋsɛ-ya Nawẽnnɛ nẽrba la wuu n dolɩ Azezi-krisi la. Tɩ sɔbi-sɛba n boe la mam na pʋ'ʋsrɩ ya.

22Nawẽnnɛ nẽrba la wuu pʋ'ʋsrɩ ya,lan gãnnɩ wuu nẽr-sɛba n boe na-keko yire la pʋ'ʋsrɩ ya.

23Tɩ Zuudãana Azezi-krisi yel-sõnnɛ wʋn bɔna la ya.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kolɔsɪ

Kolɔsɪ 1

1Mam Apolɪ n de Azezi-krisi Tõntõnna wʊ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em, la tɪ sɔbia Atimõtɪ

2n gʊlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra yãma Nawẽnnɛ nẽrba n boe Kolɔsɪ,dɛna tɪ sɔbiisi n de sɪra dõma Krisi sore doosgo pʊam na.Tɪ Sɔ Nawẽnnɛ wʊn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ,dee bɔ ya sũ-mã'asʊm.

Apolɪ pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ

3Tõma pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ n de tɪ Zuudãana Azezi-krisi Sɔ a yel-sõnnɛ mɛ, tõma pʊ'ʊsrɪ ẽ mɛ yãma ĩyã wakatɛ wuu.

4Tõma wõm ban tɔgrɪ yãma n bɔ Azezi-krisi sɪra,dee nõŋɛ Nawẽnnɛ nẽrba wuu se'em,

5yãma n tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe a yire gu'ura tɪ a bɔ ya la ĩyã.La de la yãma n dẽŋɛ wõm sɪra yetɔga n de Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la,n botɪ yãma tara pʊtẽ'erɛ ẽŋa.

6Kõ-yẽlga ẽŋa paagɛ yãma zẽ'am mɛ,wʊ ẽn paagɛ dũnia zẽ'esɪ wuu se'em na,la a ɪtɪ nẽrba sõŋa mɛ,tɪ ba sakra zozo'e,tɪ ba kãllɛ pa'asra.A mẽ ɪtɪ la bɛla yãma zẽ'am lan sẽŋɛ la daar-sɛka tɪ yãma wõm,dee bãŋɛ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ sɪra sɪra la.

7Yãma zãsʊm bõn-ẽŋa la A'epafrasɪ n de tõma tõntõn-tadãana tɪ tõma nõŋɛ la zẽ'am.A de la Azezi-krisi tõntõnna n de sɪra dãana tõnna bɔ'ɔra yãma.

8Ẽŋa n yele tõma Nawẽnnɛ Sɪa n basɛ tɪ yãma tara nõŋlʊm se'em.

9Bɛla tɪ lan sẽŋɛ la daar-sɛka tɪ tõma wõm yãma yelle la, tɪ tõma pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ yãma ĩyã wa paam lɛɛlɛ wã. Tõma sosrɪ ẽ tɪ a botɪ ya bãŋɛ ẽŋa n boorɪ se'em sõŋa sõŋa, la ya tara yɛm, la bãŋrɛ wuu tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ'ɔrɪ.

10Tɪ ya yel-ɪrɛ wʊn masɛ wʊ Zuudãana la n boorɪ se'em,tɪ la paagɛ a yɛm sɛla woo pʊam.Tɪ ya wʊn tõm tõon-sõma buuri wuu,dee bãŋɛ Nawẽnnɛ pa'asɛ.

11Nawẽnnɛ wʊn bɔ ya pãŋa sɛla woo pʊam a na'am pãn-kãtɛ la ĩyã,tɪ ya wʊn wĩbe sɛla woo pʊam la sũ-mã'asʊm.

12Pʊ'ʊsra-ya tɪ Sɔ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ la sũ-yẽlga,ẽŋa n basɛ tɪ ya tãna wʊn po to'oge bõn-sõma tɪ a bĩŋe tɪ a bɔ a nẽrba a so'olʊm n de peelem pʊam na.

13Nawẽnnɛ fãagɛ tɪ mɛ lika pãŋa pʊam,tarɪ tɪ sẽŋɛ a Bi-nõŋrɛ so'olʊm pʊam.

14Ẽŋa ĩyã tõma yẽ fãarɛ mɛ,tɪ Nawẽnnɛ basɛ tɪ tõon-be'ero taalɛ.

Krisi n de sɛka

15Azezi-krisi de la Nawẽnnɛ tɪ ba ka yẽtɪ la wõnnɛ. Ẽŋa n de bõn-sɛba n nãam na wuu yiɛn dãana.

16La doose la ẽŋa tɪ Nawẽnnɛ nãam sɛla woo,bõn-sɛba n boe dũnia zuo la saazuum,bõn-sɛba tɪ ba yẽtɪ,la bõn-sɛba tɪ ba ka yẽtɪ,bõn-sɛba n tarɪ na'am,la

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zuudãandõma,la pãnsı dõma,la kɛ'ɛndõma wuu.La doose la ẽŋa tı Nawẽnnɛ nãam sɛla woo,tı la dɛna a bõnɔ.

17Ẽŋa n dẽŋɛ sɛla woo bɔna,la de la ẽŋa ĩyã tı sɛla woo ken bɔna a zẽ'am.

18Ẽŋa n de a nẽrba n de a ĩyã la zuudãana.Ẽŋa n de sɛla woo pɔspɔsı dãana,ẽŋa n de pɔspɔsı dãana n vo'oge dee basɛ kũm tı a dɛna sɛla woo nẽŋadãana.

19La paagɛ la Nawẽnnɛ yɛm tı a basɛ tı ẽŋa n ãn se'em na wuu,Azezi mẽ ãna bɛla.

20Dee botı la doose la Azezi tı sɛla woo,la ẽŋa naagɛ taaba,la de la Azezi n ki kũm dɔ-puurŋa zuo tı a zıum yese la ĩyã,n botı sũ-mã'asʊm bɔna sɛla n boe tẽŋa,la saazuum wuu,la Nawẽnnɛ tẽŋasʊka.

21La yãma mẽ daan zãagɛ mɛ la Nawẽnnɛ, ya daan de la bɛ'ɛba ya pʊtẽ'e-be'ero, la ya tõon-be'ero la ĩyã.

22La lɛɛlɛ wã,Nawẽnnɛ naagɛ ya mɛ la ẽŋa,a Dayʊa n lebge nẽrsaala ki la ĩyã,tı a tarı ya sẽŋɛ ka ze'ele Nawẽnnɛ nẽŋam la pʊpeelem,tı ya ka tara yelle,tı dõrga kana.

23Bɛla,dẽnı tı ya ken bɔ sıra zɛ kãŋkãŋɛ,da basɛ tı sɛla zãagɛ ya la kõ-yẽlga la tı ya wõm tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla la.La de la kõ-yẽlga ẽŋa tı ba mõolɛ bɔ nẽrsaalba wuu n boe dũnia zuo la.Mam Apolı de Nawẽnnɛ tõntõnna tı m mõolɛ la kõ-yẽl-ẽŋa.

Apolı n tõm se'em bɔ Nawẽnnɛ nẽrba

24Lɛɛlɛ wã, mam sũure ãn yẽlʊm mɛ, mam n nãmsrı bɔ'ɔra yãma la ĩyã. Mam n nãmsrı wã de la Krisi nãmsgɔ n deege dɛna mam nãmsɛ bɔ a nẽrba n de a ĩyã la.

25Nawẽnnɛ n looge mam tı m dɛna Azezi nẽrba tõntõnna mõolɛ a yetɔga la wuu bɔ yãma.

26Yetɔg-ẽŋa sʊgɛ mɛ yʊʊma yʊʊma,zamãana wuu wa paam zĩna,la lɛɛlɛ wã a yãŋa puke mɛ bɔ Nawẽnnɛ nẽrba.

27Nawẽnnɛ n boorı tı a basɛ tı a nẽrba la bãŋɛ yel-ẽŋa n daan sʊgɛ la na'am pãŋa n ãn sõŋa zo'oge se'em bu-zãŋsı tẽŋasʊka.Yel-ẽŋa n sʊgɛ la de la Krisi boe la ya lɛ,botı ya wʊn yẽ na'am pãŋa tı ya tarı pʊtẽ'erɛ gu'ura la a zẽ'am.

28La de la ẽŋa yelle tı tõma mõolı,kã'ana nẽra woo,dee zãsna nẽra woo la yɛm tı tı botı nẽra woo masɛ sɛla woo pʊam Krisi doosgo pʊam ka ze'ele Nawẽnnɛ nẽŋam.

29La de la bɛla ĩyã tı mam tõnna dee mõrgra.La de la Krisi pãn-kãtɛ tı a bɔ mam zozo'e la n botı mam tõnna bɛla.

Kolɔsı 2

1Mam boorı tı ya bãŋɛ la mam n mõrgɛ tõnna se'em yãma ĩyã, la nẽr-sɛba n boe Laodise, la nẽr-sɛba wuu n nãn ka yẽ mam na nifo la ĩyã.

2Mam mõrgrı tı ya sũure n keŋe tı ya lagım taaba tara nõŋlʊm,dee tara yɛm zozo'e,tı ya bãŋɛ sıra sõŋa sõŋa Nawẽnnɛ yelle n sʊgɛ n de Krisi la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3La de la ẽŋa n tarı yɛm la bãŋrɛ wuu n sʊgɛ n tarı yõorɔ zozo'e.

4Mam yele ya wãna tı nẽra n da wa tɔgɛ nõ-yẽlʊm yetɔga pã'asɛ ya.

5Baa mam n zãagɛ la yãma la,mam yɛm boe la ya mɛ,mam sũure ãn yẽlʊm mɛ,mam yẽ tı ya yel-ırɛ dolı sore sõŋa sõŋa,la yan bɔ Krisi sıra zɛ kãŋkãŋɛ la.

Tõma tarı vɔm mɛ Krisi zẽ'am

6Bɛla, yãma n sakɛ tı Azezi-krisi de la ya Zuudãana la, bɔna-ya la ẽ lɛ,

7zɛ kãŋkãŋɛ wʊ tıa yẽga n kẽ tẽŋa zɛ kãŋkãŋɛ se'em na,ken bɔ-ya sıra la ya sũure wuu wʊ ban zãsʊm ya se'em na,la ya pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ zozo'e.

8Guuse-ya tı nẽra da dıkɛ bãŋrɛ zãsŋɔ la yɛm yooro n de nẽrsaalba sisgo, la dũnia wã yɛla pã'asɛ ya, ba ka ze'ele Krisi zẽ'am.

9Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ n ãn se'em wuu la,Krisi mẽ ãn na bɛla mẽŋa.

10La yãma n lagım na ẽ na,ya tarı sɛla woo mɛ tı la seke.Ẽŋa n de kɛ'ɛndõma,la pãnsı dõma wuu Zuudãana.

11Yãma n lagım na ẽ na,ya wã mɛ,la dagı wã-sɛka tı nẽrsaalba wãtı tı la pa'alɛ tı ba de Nawẽnnɛ nẽrba la.La de la Krisi n teege ya sũure tı ya lebge Nawẽnnɛ nẽrba,yese ya pʊtẽ'e-be'ero wuu.

12Ban daan mise ya ko'om pʊam na,la ãn wʊ ba lagım ya mɛ la Krisi laagɛ.La yãma mẽ lagım na ẽ mɛ vo'oge,yãma n bɔ Nawẽnnɛ pãŋa n botı Krisi vo'oge sıra la ĩyã.

13Yãma daan ãn wʊ ya ki mɛ Nawẽnnɛ zẽ'am ya tõon-be'ero ĩyã,la ban ka dɔgɛ ya tı ya wãta dɛna Nawẽnnɛ nẽrba la ĩyã.La Nawẽnnɛ botı ya lagım na Krisi mɛ vɔa,basɛ ya tõon-be'ero wuu taalɛ.

14Tõma daan sı'ısɛ la Nawẽnnɛ lɔɔ,tõm tõon-be'ero n pa'alɛ tı tõma masɛ la sıbgrɛ.La ban ka Krisi kũm dɔ-puurŋa zuo la,Nawẽnnɛ basɛ yel-ẽŋa taalɛ mɛ,tı a ka le bɔna tõma zuo.

15A botı pãnsı dõma wuu,la kɛ'ɛndõma wuu pãŋa sã'am mɛ,ẽŋɛ ba yãnnɛ nẽrba wuu nẽŋam pa'alɛ tı Krisi tã'agɛ ba mɛ kũm dɔ-puurŋa zuo.

16Bɛla, da basɛ-ya tı nẽra le bɔ ya sisgo la sɛla tı ya diti, bıı sɛla tı ya yũuri, bıı yʊʊnɛ yʊʊnɛ kibsa, bıı wõr-paalsı de'eŋo, bıı vo'osgo dabsa yelle.

17Bõn-bãma de la sɛla n sẽm na mãmsgɔ mã'a,la sɛla la mẽŋa de la Krisi.

18Da basɛ-ya tı nẽra n ıtı a mẽŋa wʊ a de la sik-m-mẽŋa dãana dee pʊ'ʊsra malɛkadõma,pã'asɛ ya yetı yãma n ıtı sɛla de la zãŋa.Nẽr-ẽŋa dãana yetı Nawẽnnɛ n puke sɛla pa'alɛ ẽŋa,la a pa'alı la a mẽŋa zãŋa,se'ere n soe la,la de la nẽrsaalba pʊtẽ'erɛ tı a tarı.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19A ka lagɪm na Krisi n de Zuudãana la.Krisi n de zuugo sõŋra ĩyã la wuu sɛla woo pʊam,tɪ kõb-suglsi,la zĩila botɪ ĩyã la zẽ'esɪ to'oto'ore toŋe taaba bɪta wʊ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em.

Vɔm kɛka, la vɔm paalga yelle

20Yãma lagɪm na Krisi ki mɛ, tɪ a botɪ dũnia yɛla ka le tara pãŋa la ya lɛ. Bẽm tɪ ya ɪta wʊ dũnia wã n ken sɔna ya, basɛ tɪ ba le mõrgra ya tɪ ya sakra sisgo bãna wã n yetɪ:

21«Da dɪkɛ,da leme,da kalʊm»?

22Sisgo bãma de la bõn-sɛba n sã'anɪ la ĩyã.Ba de la nẽrsaalba sisgo la ba zãsŋɔ.

23Sisgo la zãsŋɔ bãna ãn wʊ yɛm tõoma la,ba pa'alɪ la pʊ'ʊsgɔ sore n ɪtɪ la yɛmleego,la sik-m-mẽŋa n dagɪ sɪra,la ĩyã nãmsgɔ yelle.La ba ka tã wʊn sõŋɛ nẽra tɪ a yõkɛ a mẽŋa la nẽrsaala yɛm n boorɪ se'em n de be'em na.

Kolɔsɪ 3

1Yãma lagɪm na Krisi vo'oge mɛ, bɛla ɛɛra-ya bõn-sɛba n boe Nawẽnnɛ yire, zẽ'e-sɛka tɪ Krisi zĩ Nawẽnnɛ zʊʊgɔ la.

2Basɛ-ya tɪ Nawẽnnɛ yire yelle pakɛ ya,da basɛ-ya tɪ dũnia yɛla pakɛ ya.

3Se'ere n soe la,ya ki mɛ,la ya vɔm boe la Krisi lɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.

4La Krisi n de tɪ vɔm na sãn wa puke,ya wʊn po naagɛ la ẽ puke la a na'am pãŋa.

5Bɛla, basɛ-ya dũnia wã pʊtẽ'e-be'ero n de yalsɪ tõoma, la tõon-dẽgrɔ, la yalsɪ ɪrgɔ yɛmleego, la be'em yɛmleego, la nõŋɛ bõnɔ zozo'e. Nẽra n nõŋɛ bõnɔ zozo'e ãn wʊ nẽr-sɛba n kãabrɪ baga dee basɛ Nawẽnnɛ pʊ'ʊsgɔ la.

6La de la tõon-bãma n isgri Nawẽnnɛ sũure,tɪ a sɪbgra nẽr-sɛba n zagsrɪ a nõorɛ la.

7Yãma n daan vɔa tõon-be'ero pʊam na,ya mẽ daan ɪtɪ la bɛla.

8La lɛɛlɛ wã,basɛ-ya bõn-bãma wuu.Basɛ-ya sũ-isgre,la sũ-yĩire,la pʊtʊʊlgɔ,la taaba tʊʊrɛ,la yetɔg-yaalsɪ mẽ ka le masɛ tɪ ba yese ya nõorʊm.

9Da parna-ya bɔ'ɔra taaba.Yãma basɛ yãma n daan ãn se'em na mɛ la a yel-ɪrɛ,

10dee teege tara ãsʊm paalga.La de la Nawẽnnɛ n botɪ ya teege tara ãsʊm ẽŋa,dee malgra ẽ tɪ a ãna wʊ a mẽŋa la,tɪ ya wʊn tã'agɛ bãŋra ẽŋa sõŋa sõŋa pa'asra.

11Nẽr-sɛba n tarɪ ãsʊm paalga wã, la sãn dɛna Zifdõma, bɪ bu-zãŋsɪ, bɪ sɛba n wã, la sɛba n ka wã, bɪ sɛba nini n ka pike, la weem nẽrba, bɪ yamsɪ, la sɛba n dagɪ yamsɪ, welgre ka le bɔna ba tẽŋasʊka. La de la Krisi mã'a n gãnnɪ sɛla woo, dee sɔna a nẽrba wuu.

12Yãma de la nẽr-sɛba tɪ Nawẽnnɛ looge, a nõŋɛ ya mɛ, welge ya to'ore tɪ ya dɛna a nẽrba. Bɛla, zɔta-ya taaba ninbãalga, ɪta taaba sõŋa, sikra ya mẽŋa, dee tara sũ-bʊgsʊm, la sũ-mã'arɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Da isgra ya sũure la taaba,nẽra sãn ẽŋɛ ya tuuge,basɛ-ya ẽ taalɛ wʊ Zuudãana n basɛ ya tõon-be'ero taalɛ se'em na.

14Lan gãnnɪ wuu,tara-ya nõŋlʊm,tɪ ẽŋa n wʊn botɪ ya lagɪm taaba tara nõ-yẽnnɛ sõŋa sõŋa.

15Basɛ-ya tɪ Krisi sũ-mã'asʊm la sɔna ya sũure,Nawẽnnɛ wi ya tɪ ya tara la sũ-mã'asʊm ẽŋa,lagɪm taaba dɛna ayɪla.Mina-ya yel-sõnnɛ pʊ'ʊsgɔ.

16Basɛ-ya tɪ Krisi yetɔga la bɔna la ya lɛ sõŋa sõŋa.Tɪ ya tara yɛm zozo'e zãsna taaba,dee kã'ana taaba.Yõona-ya Nawẽnnɛ yõoma,yõona-ya yõom-sõma buuri wuu tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ ya la ya sũure wuu,pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ.

17Bõn-sɛba wuu tɪ ya ɪtɪ,la sãn dɛna la tõoma bɪɪ yetɔga,ɪta-ya la Zuudãana Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ,dee pʊ'ʊsra tɪ Sɔ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ ĩyã.

Krisi nẽrba n wʊn vɔa se'em ba yiɛ pʊam

18Pɔgsɪ, sakra-ya ya sɪrba wʊ lan masɛ tɪ la ãna se'em Zuudãana doosgo pʊam.

19Sɪrba, nõŋɛ-ya ya pɔgba, da tɔ-ya la ba.

20Kɔma, sakra ya dɔgrɪba nõorɛ sɛla woo pʊam, tɪ la de la bɛla n ãn Zuudãana sũure yẽlʊm.

21Sɔdõma, da ɪta-ya sɛla n wʊn basɛ tɪ ya kɔma sũure yĩige, tɪ ba bʊraanɛ da bo'oge.

22Yamsɪ, sakra-ya sɛba n soe ya dũnia wã zuo sɛla woo pʊam, da ɪta-ya bɛla ba nifum mã'a tɪ ba pẽgɛ ya. Tõnna-ya la ya sũure wuu yãma n nannɪ Zuudãana la ĩyã.

23Sɛla woo tɪ ya ɪtɪ,ɪta-ya la ya sũure wuu,wʊ ya ɪtɪ bɔ'ɔra la Zuudãana la,la dagɪ nẽrsaalba ĩyã,

24yãma n mi tɪ ya wʊn to'oge la yɔɔrɔ tɪ Zuudãana la bĩŋe tɪ a bɔ a nẽrba la ĩyã.La de la Krisi n de Zuudãana la tɪ ya tõnnɪ bɔ'ɔra.

25Nẽr-sɛka n ɪtɪ sɛla n ka masɛ,a wʊn to'oge yel-ɪrɛ n ka masɛ yɔɔrɔ,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ ka bɔkrɪ nẽrba.

Kolɔsɪ 4

1La sãn dɛna yãma n de zuudãandõma la, ɪta-ya sɛla n ãn sõŋa, la sɛla n masɛ bɔ'ɔra ya yamsɪ la. Mina-ya tɪ yãma mẽ tarɪ la Zuudãana n boe saazuum.

Kã'aŋɔ, la ba'asgɔ yetɔga

2Pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ da basɛ, mõrgɛ-ya la pʊ'ʊsgɔ, pʊ'ʊsra-ya ẽ a yel-sõnnɛ.

3Pʊ'ʊsra-ya tõma mẽ ĩyã,tɪ Nawẽnnɛ bɔ tɔ sore tɪ tɪ mõolɛ a kõ-yẽlga la pa'alɛ nẽrba Krisi yelle n daan sʊgɛ la.La de la yel-ẽŋa ĩyã tɪ mam bɔna yʊ'a deem.

4Pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ tɪ m tã'agɛ tɔgɛ yel-ẽŋa vẽelga vẽelga wʊ lan masɛ tɪ m tɔgɛ se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Basɛ-ya tı ya yel-ırɛ ãna sõŋa nẽr-sɛba n ka dolı Azezi la tẽŋasʊka, dıkɛ-ya fol-sɛka tı ya tarı la wuu tõm sõŋa.

6Basɛ-ya tı ya yetɔga ãna sõŋa wakatɛ wuu tara yẽlʊm wʊ yaarʊm na,dee bãŋɛ yan wʊn lerge nẽra woo se'em tı la masɛ.

7La sãn dɛna mam yelle, tı sɔbi-nõŋrɛ Atisiki n de Zuudãana tõntõnna n de sıra dãana, n lagım na mam tõnna Zuudãana tõoma la, wʊn yele ya mam yelle wuu.

8Mam tõm ẽ ya zẽ'am na bɛla ĩyã,tı ya bãŋɛ tõma yɛla n ãn se'em,dee tı a wʊn keŋe ya sũure.

9Mam tõm na ẽŋa,la A'onezim n ze'ele yãma zẽ'am,a de la tı sɔbi-nõŋrɛ n de sıra dãana.Ba wʊn yele ya bõn-sɛba wuu n ıtı kalam.

10Aristarkı n lagım na mam bɔna yʊ'a deem na pʊ'ʊsrı ya. Amarkı n de Abarnabası sõogɔ la mẽ pʊ'ʊsrı ya. Mam põn dẽŋɛ pa'alɛ yãma, yan wʊn ẽŋɛ se'em a ĩyã mɛ, a sãn wa'am ya zẽ'am, ya to'oge ẽ sõŋa.

11Azezi sɛka tı ba wi'iri tı Azustusi la mẽ pʊ'ʊsrı ya.Nẽr-bãna mã'a n de Zifdõma n lagım na mam tõnna Nawẽnnɛ so'olʊm tõoma.Bãma n de nẽrba n bɔ mam bʊraanɛ.

12A'epafrası n de ya nẽra la pʊ'ʊsra ya. Ẽŋa n de Azezi-krisi tõntõnna la mõrgrı mɛ pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ ya yelle ka basra tı ya ze'ele kãŋkãŋɛ, dɛna nẽrba n bı sɛla woo pʊam sakɛ Nawẽnnɛ n boorı se'em wuu.

13Mam bɔ'ɔrı ya a kaseto tı a mõrgrı mɛ zozo'e yãma yelle,la Laodise dõma,la Hiyerapolisi dõma yelle.

14Tı sɔbi-nõŋrɛ Aluki n de logtore,la Ademası pʊ'ʊsrı ya.

15Pʊ'ʊsɛ-ya tı sɔbiisi la n boe Laodise la, la Animfa, la Azezi nẽrba n lagsrı a yire la.

16Ya sãn karẽŋɛ gõŋɔ wã ba'asɛ,ya basɛ tı ba ken karẽŋɛ ẽ bɔ Azezi nẽrba n boe Laodise la.La yãma mẽ karẽŋɛ Laodise dõma n wʊn bɔ ya gõn-sɛka la.

17Yele-ya Arsipi tı a bısɛ tõon-sɛka tı Zuudãana bɔ ẽ na yelle sõŋa,a tõm ẽ sõŋa sõŋa ba'asɛ.

18Mam Apolı n gʊlsɛ pʊ'ʊsgɔ wã la m mẽŋa nu'ugo, mam pʊ'ʊsrı ya. Tẽra-ya mam n boe yʊ'a deem na yelle. Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ wʊn bɔna la ya.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Tesaloniki

1 Tesaloniki 1

1Mam Apolı, la Asilvẽ, la Atimõtı n gʊlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra yãma sɛba n de tı Sɔ Nawẽnnɛ, la tı Zuudãana Azezi-krisi nẽrba n boe Tesaloniki. Nawẽnnɛ wʊn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ, dee bɔ ya sũ-mã'asʊm.

Tesaloniki dõma n bɔ Nawẽnnɛ sıra se'em

2Tõma pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ mɛ wakatɛ wuu a yel-sõnnɛ ya wuu ĩyã, dee tẽra ya yelle tı pʊ'ʊsgɔ pʊam ka gɔ'ɔra.

3Tõma tẽrı ya yelle tı Sɔ Nawẽnnɛ nẽŋam,yãma n bɔ sıra tõnna se'em,la yãma n tarı nõŋlʊm tõnna zozo'e se'em,dee ken tẽra yãma n tarı pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla tı ya bɔ sıra,zɛ kãŋkãŋɛ tı Zuudãana Azezi-krisi doosgo pʊam ka bigsra la yelle.

4Tı sɔbiisi,tõma mi tı Nawẽnnɛ nõŋɛ ya mɛ looge ya tı ya dɛna a nẽrba.

5Tõma n daan tarı kõ-yẽlga la wa'am wa mõolɛ bɔ ya la, la ka de yetɔga mã'a, la de la Nawẽnnɛ Sıa pãŋa. La tõma daan mi tı tõma n tɔgɛ se'em na de la sıra. Yãma mi tõma n daan boe ya zẽ'am na, tõma n vɔa se'em yãma sõŋrɛ ĩyã.

6La yãma ıtı la tõma,la tı Zuudãana n ıtı se'em na,la baa yãma n to'oge kõ-yẽlga la yẽ nãmsgɔ zozo'e la,ya tarı ẽ mɛ la sũ-yẽlga n ze'ele Nawẽnnɛ Sıa zẽ'am.

7Bɛla,yãma de la sɛba tı Masedʊanı,la Akayi so'olʊm nẽr-sɛba n bɔ Azezi sıra la wʊn bısra,ıta yãma n ẽŋɛ se'em na.

8Zuudãana Azezi kõ-yẽlga la ze'ele la yãma zẽ'am saagɛ Masedʊanı,la Akayi,la,la dagı bilam mã'a,zẽ'esı wuu nẽrba wõm yãma n bɔ Nawẽnnɛ sıra se'em mɛ,tı la põn ka le dɛna tı tɔgɛ.

9Nẽrba la wuu tɔgrı pa'ala yãma n daan to'oge tõma sõŋa se'em,basɛ baga,dee dɔla Nawẽnnɛ tõnna bɔ'ɔra ẽŋa n de vɔm,la sıra dãana,

10dee gu'ura a Dayʊa Azezi n wʊn ze'ele Nawẽnnɛ yire wa'am.La de la ẽŋa n daan ki,tı Nawẽnnɛ botı a vo'oge,ẽŋa n yetı a fãagɛ tɔ Nawẽnnɛ sũ-isgre n sẽm na pʊam.

1 Tesaloniki 2

Apolı n daan tõm se'em Tesaloniki

1M sɔbiisi, yãma mẽŋa mi tı tõma n daan wa'am ya zẽ'am na, la dagı zãŋa.

2La ya ken mina tı ba daan nãmsɛ tõma mɛ dee tʊ tõma Filipi tẽŋa,dee tı tõma yãŋa wa'am yãma zẽ'am Tesaloniki.La Nawẽnnɛ daan bɔ tõma bʊraanɛ mɛ,tı tõma mõolɛ a kõ-yẽlga la bɔ ya,baa nãmsgɔ la n daan zo'oge la.

3Tõma n pa'alı pa'alg-sɛba la dagı tuure, bıı pʊtẽ'e-be'ero pa'algɔ. La tõma ka ıtı yɛmkẽgsıga pã'asra nẽrba.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4La de la Nawẽnnɛ n bısɛ tı tõma masɛ tı a dıkɛ a kõ-yẽlga la ẽŋɛ tõma nu'usum.Bɛla,tõma ka mõolı tı la ẽŋɛ nẽrsaalba sũure yẽlʊm,tõma mõolı tı la ẽŋɛ la Nawẽnnɛ n vẽesrı mina tı pʊtẽ'erɛ n ãn se'em na sũure yẽlʊm.

5Yãma mi sõŋa tı tõma ka dıkɛ nõ-yẽlʊm pã'asɛ nẽrba,la tõma ka dıkɛ kõnkomã'asʊm tɔgɛ tı tı to'oge sɛla,Nawẽnnɛ n de tõma kaset-dãana.

6Tõma ka ɛ pẽka nẽrsaalba zẽ'am,tõma ka ɛ yãma zẽ'am,bıı nẽrba basɛba zẽ'am.

7La tõma daan tarı nõorɛ mɛ,tõma n de Krisi Tõntõnıba la ĩyã,la tõma daan ka ẽŋɛ bɛla.Tõma daan tarı la sũ-bʊgsʊm ya zẽ'am,wʊ pɔka n bısrı a kɔma yelle sõŋa se'em na.

8Tõma n nõŋɛ ya la ĩyã,tı tõma daan mõolɛ kõ-yẽlga la n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am na bɔ ya.La,la dagı bɛla mã'a,tõma daan sakɛ mɛ tı dıkɛ tı vɔm bɔ ya,tõma nõŋɛ ya mɛ halı zozo'e.

9M sɔbiisi, yãma tẽrı tõma n daan tõm nãmsɛ se'em, tõma n daan mõolı Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la bɔ ya la. Tõma daan tõm na wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ, tõma daan ka boorı tı tõma dia yelle dɛna nãmsgɔ bɔ ya nẽra baa ayıla.

10Yãma mi tõma n daan boe yãma sɛba n bɔ sıra zẽ'am na,tõma yel-ırɛ n ãn se'em,la Nawẽnnɛ mẽ mi mɛ.Tõma yel-ırɛ daan ãn na sõŋa sõŋa,masɛ tı dõrga kana.

11Yãma mi tı tõma daan ãn wʊ sɔ n ãn se'em la a kɔma la,yãma nẽra woo ĩyã.

12Tõma keŋe ya sũure mɛ,bɔ ya bʊraanɛ,pa'alɛ ya yetı ya dɔla so-sɛka n masɛ Nawẽnnɛ yɛm,ẽŋa n wi ya tı ya kẽ a so'olʊm pʊam po dita na'am.

13Tõma n daan mõolɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la bɔ ya la, ya daan to'oge ẽ, sakɛ tı la de la kõ-yẽlga n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am, a ka ze'ele nẽrsaalba zẽ'am. Asıra, la de la Nawẽnnɛ yetɔga n boe yãma sɛba n bɔ sıra la sũure pʊam tõnna. Bɛla tı tõma pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ wakatɛ wuu bõn-ẽŋa ĩyã.

14M sɔbiisi,Nawẽnnɛ nẽr-kʊʊŋɔ n dolı Azezi-krisi n boe Zude tẽnsı pʊam n yẽ nãmsgɔ sɛba la,yãma mẽ yẽ la nãmsgɔ bãma.Yãma buuri la n nãmsrı yãma se'em na,Zifdõma mẽ nãmsɛ ba nẽr-sɛba n dolı Azezi-krisi la bɛla.

15Bãma n daan kʊ Zuudãana Azezi,la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba,dee mẽ nãmsɛ tõma.Ba ıtı la sɛla n ka ãn Nawẽnnɛ sũure yẽlʊm,ba de la nẽrba wuu bɛ'ɛba.

16Ba gu'uri tõma mɛ tı tı da mõolɛ kõ-yẽlga la bɔ bu-zãŋsı tı ba yẽ fãarɛ.Bɛla tı ba tõnna tõon-be'ero pa'asra wakatɛ wuu.La ba'asgɔ,Nawẽnnɛ sũ-isgre boe ba zuo.

Apolı boorı tı a sẽŋɛ ka kaagɛ Tesaloniki dõma

17M sɔbiisi, lan daan pẽrgɛ tı tõma ze'ele ya zẽ'am fõrgɛ wakatɛ fẽe la, tı ka le yẽta taaba la nini, la tõma pʊtẽ'era ken bɔna la ya lɛ mɛ, tı yãma sıa tara tõma, tı tõma mõrgra bɔɔra tı tı le yẽ ya.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Bɛla tɪ tõma daan bɔɔra tɪ tɪ leme ya zẽ'am.La mam mẽŋa Apolɪ mõrgɛ mɛ nõorɛ faa tɪ m leme ya zẽ'am,tɪ Asũtãana gu tõma.

19La de la yãma tɪ tõma tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura,yãma n wʊn bɔ tõma sũ-yẽlga,la de la yãma n wʊn botɪ tõma yẽ nã'asgɔ tõma Zuudãana Azezi nẽŋam a lemŋo daarɛ.

20La de la bɛla,yãma ĩyã tɪ tõma wʊn yẽ nã'asgɔ la sũ-yẽlga.

1 Tesaloniki 3

1Bɛla tɪ tõma ka le tãna wʊn zĩ'ire, tɪ tõma tẽ'esɛ tɪ la ãn sõŋa tɪ tõma mã'a bɔna Atɛnɪ tẽŋa,

2dee tõm tɪ sɔbia Atimõtɪ n de Nawẽnnɛ tõntõnna n lagɪm na tõma mõola Krisi kõ-yẽlga la,tɪ a wa'am wa bɔ ya bʊraanɛ,tɪ ya ze'ele kãŋkãŋɛ Azezi doosgo la pʊam.

3Tɪ nãmsgɔ sɛka n nãmsrɪ ya la da basɛ tɪ ya nẽra baa ayɪla bʊraanɛ bo'oge Nawẽnnɛ sore la doosgo pʊam.Yãma mẽŋa mi tɪ la de la pẽrgrɛ tɪ tɪ nãmsɛ.

4Tõma n daan boe la yãma la,tõma daan dẽŋɛ yele ya yetɪ,tɪ wuu wʊn yẽ nãmsgɔ mɛ.La ya mi tɪ la de la bõn-ẽŋa n bɛla n wa'am.

5Bɛla tɪ mam ka tãna wʊn zĩ'ire,tɪ mam tõm Atimõtɪ tɪ a wa'am wa bãŋɛ yãma n ãn se'em Azezi sore doosgo la pʊam,mam zotɪ mɛ tɪ Asũtãana wʊn pã'asɛ ya tɪ tɪ tõoma la lebge zãŋa.

6La lɛɛlɛ wã tɪ Atimõtɪ ze'ele ya zẽ'am leme wa'am, a tarɪ la kõ-yẽlga wa bɔ tõma, a pa'alɛ tõma la yãma n bɔ sɪra se'em, la yãma n tarɪ nõŋlʊm se'em, dee yetɪ ya ken tẽ'esra tõma yelle mɛ sõŋa sõŋa bɔɔra tɪ ya yẽ tõma, wʊ tõma n boorɪ tɪ tɪ yẽ yãma se'em na.

7Bɛla m sɔbiisi,yãma n bɔ sɪra se'em na keŋe tõma sũure mɛ tõma toogo,la tõma nãmsgɔ la pʊam.

8Lɛɛlɛ wã,tõma le vɔa la sũ-yẽlga,yãma n ze kãŋkãŋɛ Zuudãana doosgo la pʊam na.

9Tõma ka mi pʊ'ʊsgɔ sɛka tɪ tõma wʊn pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ ya ĩyã,sũ-yẽlga sɛka tɪ yãma bɔ tõma a nẽŋam na ĩyã.

10Tõma sosrɪ Nawẽnnɛ mɛ la tɪ sũure wuu,yʊ'ʊŋɔ la wʊntɛɛŋa,tɪ tɪ tã'agɛ le yẽ ya,sõŋɛ ya la sɛla n pɔ'ɔgɛ ya Azezi doosgo la pʊam pa'asɛ.

11Tõma Sɔ Nawẽnnɛ mẽŋa, la tɪ Zuudãana Azezi-krisi wʊn bɔ tɔ sore tɪ tɪ wa'am ya zẽ'am.

12Tɪ Zuudãana wʊn basɛ tɪ ya nõŋlʊm taaba ĩyã,la ya nõŋlʊm nẽrba wuu ĩyã pa'asra zozo'e wʊ tõma n nõŋɛ ya se'em na.

13A wʊn bɔ ya bʊraanɛ tɪ ya ze'ele kãŋkãŋɛ a sore la zuo la pʊpeelem,ka tara dõrga tɪ Sɔ Nawẽnnɛ nẽŋam,wakat-sɛka tɪ tɪ Zuudãana Azezi wʊn leme wa'am la a nẽrba wuu la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Tesaloniki 4

Tɪn wʊn ɪta se'em tɪ la paagɛ Nawẽnnɛ yɛm

1Sɛla n pa'asɛ, m sɔbiisi, yãma zãsʊm tõma zẽ'am mɛ yãma n wʊn ɪta se'em paagɛ Nawẽnnɛ yɛm. Yãma põn ɪta la bɛla. La tõma kã'anɪ ya mɛ, dee bɛlna ya la tɪ Zuudãana Azezi yʊ'ʊrɛ tɪ ya malɪn ẽŋɛ gãŋɛ bɛla.

2Yãma mi bõn-sɛba tɪ tõma daan to'oge tɪ Zuudãana Azezi zẽ'am pa'alɛ ya tɪ ya ɪta la.

3Nawẽnnɛ n boorɪ tɪ ya ãna se'em n wãna:Welge-ya to'ore dɛna pʊpeelem dõma,dee yõkɛ ya mẽŋa da tõnna yalsɪ tõoma.

4La ya nẽra woo bãŋɛ ẽŋa n wʊn tara a ĩyã se'em la pʊpeelem tɪ la ãna sõŋa.

5Da basɛ-ya tɪ yalsɪ tõoma yɛmleego tara ya,wʊ sɛba n ka dolɪ Nawẽnnɛ n ɪtɪ se'em na.

6Yel-ẽna pʊam,nẽra da kãn tõm a tadãana sɛla n ka ãn sõŋa,bɪɪ fã sɛla n de a bõnɔ.Tɪ daan põn dẽŋɛ yele ya,dee kã'an ya mɛ,tɪ Zuudãana wʊn sɪbgɛ sɛba n tõnnɪ tõon-be'ero bãma mɛ.

7Nawẽnnɛ ka looge to tɪ tɪ tõnna tõon-dẽgrɔ,a looge to tɪ tɪ welge la to'ore tara pʊpeelem.

8Bɛla,nẽr-sɛka n zagsɛ pa'algɔ ẽna,a ka zagsɛ nẽrsaala,a zagsɛ la Nawẽnnɛ n bɔ tɔ a Sɪa la.

9La sãn dɛna yãma n wʊn nõŋɛ sɔbiisi se'em yelle, la ka le dɛna tɪ gʊlsɛ bɔ ya. Nawẽnnɛ põn zãsʊm yãma ya wʊn nõŋɛ taaba se'em mɛ.

10La yãma sɪrɪ nõŋɛ ya sɔbiisi wuu n boe Masedʊanɪ so'olʊm wuu la bɛla.La tõma kã'anɪ ya mɛ tɪ ya malɪn ẽŋɛ gãŋɛ bɛla pa'asɛ.

11Mõrgɛ ya mẽŋa vɔa la sũ-mã'asʊm,la ya bɪsra ya mẽŋa tõoma yelle,tõnna-ya la ya mẽŋa nu'usi dita,wʊ tõma n daan yele ya se'em na.

12lta-ya bɛla,tɪ ya yel-ɪrɛ la basɛ tɪ ya yẽ nã'asgɔ nẽr-sɛba n ka dolɪ Nawẽnnɛ na zẽ'am.La ya da zɛ gu'ura tɪ nẽra bɔ ya sɛla.

Zuudãana Azezi lemŋo

13M sɔbiisi, tõma boorɪ tɪ ya bãŋɛ la sɪra nẽr-sɛba n ki la yelle, tɪ ya sũure da sã'am wʊ nẽr-sɛba n ka tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla la.

14Tõma n bɔ sɪra tɪ Azezi ki mɛ,dee vo'oge la,bɛla tõma ken bɔ sɪra mɛ tɪ sɛba n dolɪ Azezi dee ki la,Nawẽnnɛ wʊn botɪ ba bɔna la Azezi.

15Zuudãana zãsŋɔ n wãna tɪ tõma yetɪ tɪ pa'alɪ ya: Wakat-sɛka tɪ Zuudãana la lemnɪ la, tõma sɛba n ken vɔa Zuudãana lemŋo daarɛ la kãn dẽŋɛ sɛba n ki la Zuudãana zẽ'am.

16Se'ere n soe la,nõorɛ n wʊn bɔ,tɪ malɛkadõma naba tɔgɛ ke'enke'em,tɪ Nawẽnnɛ benkonne peebe,tɪ Zuudãana mẽŋa ze'ele Nawẽnnɛ yire sige,tɪ sɛba n dolɪ Azezi dee ki la dẽŋɛ vo'oge.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Tı Nawẽnnɛ lagım bãma,la tõma sɛba n ken vɔa la zẽkɛ sawara pʊam tı tı tʊ'ʊsɛ Zuudãana la saazuum,tı tı bɔna la Zuudãana la lɛ wakatɛ wuu.

18Bɛla,kɛŋra-ya taaba sũure la yetɔg-bãna.

1 Tesaloniki 5

1M sɔbiisi, la ka le dɛna tı gʊlsɛ ya pa'alɛ wakatɛ, la dabs-sɛba tı bõn-bãma wʊn ẽŋɛ.

2Yãma mẽŋa põn mina sõŋa mɛ tı Zuudãana lemŋo la daarɛ wʊn ãna wʊ nayiga n ẽn wa'am yʊ'ʊŋɔ la.

3Nẽrba sãn wa yɛta tı:«Laafɛ la sũ-mã'asʊm boe»,wakat-ẽŋa tı toogo wʊn wa'am di'ige ba wʊ pɔka virgre toogo la,la ba kãn yãŋɛ põsɛ.

4La yãma, m sɔbiisi, yãma dagı nẽrba n boe lika pʊam tı Zuudãana la daarɛ wʊn wa di'ige ya wʊ nayiga la.

5Yãma wuu de la peelem nẽrba,yãma tõoma tõnnı la wʊntɛɛŋa.Tõma tõoma ka tõnnı yʊ'ʊŋɔ,tõma dagı lika nẽrba.

6Bɛla,tı da gĩsra-ya wʊ nẽrba basɛba la,tı nẽegɛ-ya mãasʊm tara tı mẽŋa sõŋa.

7Sɛba n gĩsri,gĩsri la yʊ'ʊŋɔ,tı sɛba n yũuri dãam bugra,bugra yʊ'ʊŋɔ.

8La tõma n de wʊntɛɛŋa nẽrba la,tı tara tı mẽŋa sõŋa.La tı bɔ Azezi sıra,dee tara nõŋlʊm wʊ kuto fuugo tı sʊdaaga dıkɛ pĩ a yõ'ogɔ tı la gu'ura ẽ zɛbrɛ pʊam na.Dee basɛ tı fãarɛ la tı ya tarı pʊtẽ'erɛ gu'ura la,ãna wʊ kuto zuu-wannɛ gu'ura ya.

9Nawẽnnɛ ka looge to tı a sũ-isgre sã'am tɔ, a looge to tı tı yẽ la fãarɛ tı Zuudãana Azezi-krisi ĩyã.

10Ẽŋa n ki tı ĩyã,tı a lemŋo daarɛ,tı sãn vɔa mɛ bıı tı sãn ki mɛ,tı wʊn bɔna la ẽ lɛ.

11Bɛla, bɔ'ɔra-ya taaba bʊraanɛ, sõŋra taaba ze'ele kãŋkãŋɛ Azezi doosgo la pʊam, wʊ yãma n põn ıta se'em na.

Kã'aŋɔ, la ba'asgɔ yetɔga

12M sɔbiisi, tõma sosrı ya mɛ tı ya nanna sɛba n tõnnı ya tẽŋasʊka la, sɛba tı Zuudãana looge tı ba bɔna ya nẽŋa pa'ala ya Azezi sore la pʊam, dee kã'ana ya la.

13Ẽŋɛ-ya sɛla n pa'alı tı yãma nannı ba mɛ,nõŋɛ ba zozo'e ba tõoma la ĩyã.Tara-ya sũ-mã'asʊm la taaba.

14M sɔbiisi, tõma sosrı ya mɛ tı ya kã'ana sɛba n ka boorı tı ba tõm na, dee bɔ'ɔra sɛba n ka tarı bʊraanɛ la bʊraanɛ, dee sõŋra sɛba n ka tarı pãŋa la, la ya mã'ara ya sũure la nẽra woo.

15Guuse-ya tı nẽra da lebse a tadãana be'em,be'em ĩyã,mõrgɛ-ya ıta taaba sõŋa,la nẽrba wuu sõŋa wakatɛ wuu.

16Tara-ya sũ-yẽlga daarɛ woo.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ wakatɛ wuu da basɛ.

18Sɛla woo pʊam pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ.Nawẽnnɛ boorɪ tɪ ya ɪta la bɛla Azezi-krisi doosgo pʊam.

19Da gu'ura-ya Nawẽnnɛ Sɪa tõoma.

20Da pɔ'ɔra-ya yetɔg-sɛba tɪ nẽra to'oge Nawẽnnɛ zẽ'am tɔgra bɔ'ɔra ya.

21Magra-ya sɛla woo bɪsra la ãn se'em,to'oge sɛla n ãn sõŋa.

22Dee lɔkra-ya yel-sɛba wuu n de be'em.

23Nawẽnnɛ n de sũ-mã'asʊm dãana la mẽŋa wʊn basɛ tɪ ya dɛna ẽŋa mã'a nẽrba tara pʊpeelem. A wʊn gu ya ĩyã, la ya sɪa, la ya yɛm wuu tɪ ya kãn tara dõrga tɪ Zuudãana Azezi-krisi lemŋo daarɛ.

24Nawẽnnɛ n looge ya la de la sɪra dãana,a wʊn ẽŋɛ bɛla.

25M sɔbiisi, pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ bɔ'ɔra tɔ.

26Pʊ'ʊsɛ-ya tɪ sɔbiisi la wuu la nõŋlʊm.

27Mam sosrɪ ya la Zuudãana yʊ'ʊrɛ tɪ ya karẽŋɛ gõŋɔ ẽna wã tɪ sɔbiisi la wuu wõm.

28Tɪ Zuudãana Azezi-krisi yel-sõnnɛ wʊn bɔna la ya.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tesaloniki

2 Tesaloniki 1

1Mam Apolı, la Asilvẽ, la Atimõtı n gʊlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra yãma sɛba n de tı Sɔ Nawẽnnɛ, la Zuudãana Azezi-krisi nẽrba n boe Tesaloniki.

2Tı Sɔ Nawẽnnɛ,la tı Zuudãana Azezi-krisi wʊn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ,dee bɔ ya sũ-mã'asʊm.

Tesaloniki dõma ze la kãŋkãŋɛ nãmsgɔ pʊam

3M sɔbiisi, tõma masɛ mɛ tı tı pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ daarɛ woo a yel-sõnnɛ yãma ĩyã. La ãn sõŋa mɛ tı tõma ıta bɛla, se'ere n soe la, yãma n bɔ Azezi sıra la sẽnnı nẽŋa mɛ zozo'e, tı yãma nẽra woo nõŋlʊm taaba ĩyã pa'asra.

4Bɛla tı tõma tɔgra yãma yelle Nawẽnnɛ nẽrba lagsgɔ zẽ'a woo la sũ-yẽlga.Se'ere n soe la,yãma mõrgɛ mɛ zɛ kãŋkãŋɛ Azezi doosgo la pʊam ka basra,baa nẽrba n nãmsrı ya,la toogo n paarı ya la.

5Bɛla pa'alɛ tı Nawẽnnɛ diti sarıya la sıra. Se'ere n soe la, yãma n nãmsrı Nawẽnnɛ so'olʊm yelle se'em wã, Nawẽnnɛ wʊn yetı ya masɛ tı ya kẽ a so'olʊm na pʊam.

6Nawẽnnɛ wʊn ẽŋɛ sɛla n masɛ,a wʊn botı sɛba n nãmsrı yãma la yẽ nãmsgɔ,

7dee basɛ tı yãma sɛba n nãmsrı la,lagım na tõma vo'ose wakat-sɛka tı Zuudãana Azezi wʊn ze'ele Nawẽnnɛ yire wa'am,la a malɛkadõma n tarı pãn-kãtɛ,

8la bug-zılısı wa sıbgɛ sɛba n zagsɛ Nawẽnnɛ dee ka sakɛ tı Zuudãana Azezi kõ-yẽlga la.

9Ba wʊn yẽ la sıbgrɛ n de sã'aŋɔ n ka ba'asrı.La ba wʊn zãagɛ mɛ la Zuudãana kãn yẽ a na'am pãn-kãtɛ la,

10wakat-sɛka tı a wʊn wa'am na.Daar-ẽŋa,a wʊn wa'am mɛ wa to'oge pẽka la nã'asgɔ a mẽŋa nẽrba n bɔ ẽ sıra la zẽ'am,la yãma po bɔna ba pʊam mɛ,yãma n sakɛ a kõ-yẽlga la tı tõma tɔgɛ bɔ ya la ĩyã.

11Bɛla ĩyã tı tõma pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ wakatɛ wuu ya ĩyã, tı a basɛ tı ya ãna sõŋa masɛ wʊ ẽŋa n wi ya tı ya ãna se'em na. La a wʊn bɔ ya pãŋa tı ya ıta bõn-sõma sɛba wuu tı ya boorı tı ya ẽŋɛ, dee basɛ tı yãma n bɔ sıra tõnna tõon-sɛba la tõm ba'asɛ.

12Bɛla tı tı Zuudãana Azezi yʊ'ʊrɛ wʊn yẽ nã'asgɔ ya zẽ'am,tı yãma mẽ yẽ nã'asgɔ a zẽ'am.Bɛla wuu de la Nawẽnnɛ,la tı Zuudãana Azezi-krisi yel-sõnnɛ.

2 Tesaloniki 2

Sɛla n wʊn ẽŋɛ dee tı Azezi wa'am

1La sãn dɛna tı Zuudãana Azezi-krisi lemŋo, la tõma n wʊn wa lagsɛ taaba a zẽ'am na yelle, m sɔbiisi, tõma sosrı ya mɛ

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2tı ya da basɛ tı ya yɛm yɔɔra tı dabeem tara ya,ya sãn wõm tı nẽrba yetı Zuudãana la lemŋo daarɛ paagɛ mɛ.Baa nẽra sãn yele ya yetı la de la Nawẽnnɛ Sıa n pa'alɛ ẽŋa,bıı a sãn yetı tõma n tɔgɛ,bıı a sãn yetı tõma n gʊlsɛ gõŋɔ,da kãn sakɛ-ya.

3Da basɛ-ya tı nẽra pã'asɛ ya,baa lan de se'em wuu.Lan dẽŋɛ daar-ẽŋa n wʊn wa'am,dẽnı tı nẽrba zozo'e isge tulge zɛbra la Nawẽnnɛ,tı nẽr-sɛka n de tõon-be'ero dãana la wʊn wa'am wa puke a mẽŋa,ẽŋa n de nẽr-sɛka n wʊn sã'am.

4A wʊn sise bõn-sɛba wuu tı nẽrba nã'asrı,dee yetı ba de la wẽnnɛ,a wʊn zẽkɛ a mẽŋa mɛ gãnna bõn-bãma wuu.Halı,a wʊn põn sẽŋɛ ka kẽ la Nawẽnnɛ deego la pʊam zĩ'ire yetı ẽŋa de la Nawẽnnɛ.

5Mam n daan ken bɔna yãma zẽ'am na, mam daan yele ya bɛla wuu mɛ. Yãma ka tẽrı?

6La yãma mi tı sɛla n boe gu'ura tı tõon-be'ero dãana la nãn ka puke,halı tı wakatɛ la wʊn wa paagɛ.

7Tõon-be'ero pãŋa n sʊgɛ põn tõnna mɛ.La sɛka n nãn gu'uri ẽ na,wʊn wa fõrgɛ mɛ dee basɛ folle.

8Bɛla tı tõon-be'ero dãana la yãŋa wʊn puke.La tõma Zuudãana Azezi n wʊn leme wa'am tı a nõorɛ sapebsʊm kʊ ẽ.La a lemŋo la na'am pãŋa wʊn sã'am a pãŋa fası.

9La sãn dɛna tõon-be'ero dãana la n wʊn wa'am na,a wʊn tara la Asũtãana pãŋa ıta bõn-yãlma la yel-kırsı,la yɛla buuri zozo'e n de pã'asgɔ.

10A wʊn tõm na be'em buuri to'oto'ore pã'asɛ nẽr-sɛba n wʊn yẽ sã'aŋɔ la,ban zagsɛ ka nõŋɛ sıra to'oge ẽ wʊn yẽ fãarɛ la ĩyã.

11Ban ka sakɛ sıra la,tı Nawẽnnɛ basɛ tı ba pʊtẽ'era botı ba tuuge sakɛ põmpɔrŋɔ.

12Bɛla tı nẽr-sɛba wuu n ka sakɛ sıra,dee bɔɔra tõon-be'ero la wʊn yẽ sarıyadia n de sã'aŋɔ.

Nawẽnnɛ looge ya tı ya yẽ la fãarɛ

13La ãn sõŋa tı tõma pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ wakatɛ wuu yãma n de tı sɔbiisi tı tı Zuudãana nõŋɛ la ĩyã. Se'ere n soe la, Nawẽnnɛ looge ya la halı pɔspɔsı, tı a Sıa botı ya dɛna a nẽrba tara pʊpeelem, dee sakɛ sıra yẽ fãarɛ.

14La de la bɛla ĩyã tı Nawẽnnɛ doose la tõma kõ-yẽlga la wi ya tı ya po yẽ tı Zuudãana Azezi-krisi na'am pãŋa la.

15Bɛla,m sɔbiisi,mõrgɛ-ya zɛ kãŋkãŋɛ,tara yel-sɛba tı tõma zãsʊm ya,bıı gʊlsɛ gõŋɔ bɔ ya la.

16Tõma pʊ'ʊsrı tı Zuudãana Azezi-krisi,la tı Sɔ Nawẽnnɛ n nõŋɛ tɔ dee ẽŋɛ tı yel-sõnnɛ bɔ tɔ bʊraanɛ n ka ba'asrı,dee botı tı tara pʊtẽ'erɛ gu'ura bõn-sõma sɛba tı tı sakɛ la.

17A wʊn keŋe ya sũure,dee bɔ ya pãŋa tı ya ẽŋɛ sɛla wuu n ãn sõŋa,la ya tɔgɛ sɛla n ãn sõŋa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tesaloniki 3

Pʊ'ʊsɛ-ya Nawẽnnɛ bɔ tɔ

1Sɛla n deege, m sɔbiisi, sose-ya Nawẽnnɛ bɔ tɔ, tɪ tɪ Zuudãana kõ-yẽlga la ken saagɛ pa'asɛ dee tɪ nẽrba pẽgra ẽ, wʊ la ãn se'em yãma zẽ'am na.

2Ken sose-ya ẽ tɪ a fãagɛ tɔ la nẽr-wẽensɪ,la nẽr-bɛ'ɛsɪ,se'ere n soe la,la dagɪ nẽrba wuu n sakɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la.

3La Zuudãana la de la sɪra dãana, a wʊn botɪ ya ze'ele kãŋkãŋɛ, dee gu'ura ya tɪ be'em dãana la da yãŋɛ ya.

4Zuudãana la ĩyã tõma bɔ yãma sɪra mɛ,tõma mi tɪ ya ɪtɪ la tõma n yele ya se'em na,la ya wʊn ken ɪta la bɛla.

5Zuudãana la wʊn basɛ tɪ ya tara Nawẽnnɛ nõŋlʊm, dee mõrgɛ zɛ kãŋkãŋɛ wʊ Krisi la.

Kã'aŋɔ zẽyãgsɪ ĩyã

6M sɔbiisi, tõma yetɪ ya la Zuudãana Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ tɪ ya zãagɛ ya mẽŋa la sɔbiisi sɛba wuu n de zẽyãgsɪ vɔa yooryooro ka dɔla pa'algɔ sɛba tɪ tõma pa'alɛ ya la.

7Yãma mẽŋa mi sõŋa tɪ la masɛ mɛ tɪ ya ɪta tõma n daan ɪtɪ se'em na.Tõma n daan boe ya zẽ'am na,tõma daan ka tarɪ zẽyãgrɛ,

8la tõma ka diti nẽra dia zãŋa,tõma daan tõnnɪ na wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ nãmsra zozo'e ka bɔɔra tɪ tõma dia yelle dɛna nãmsgɔ bɔ ya nẽra baa ayɪla.

9Tõma n daan ɪtɪ bɛla la,la dagɪ tɪ tõma ka tarɪ la sore tɪ tɪ sose sõŋrɛ ya zẽ'am,tõma daan tõnnɪ tɪ pa'alɛ ya,tɪ ya mẽ ɪta la bɛla.

10Tõma n daan boe ya zẽ'am na,tõma daan yele ya yetɪ:«Sɛka n ka boorɪ tɪ a tõm,a da di.»

11La tõma wõm tɪ nẽrba basɛba n boe ya zẽ'am dɛna zẽyãgsɪ vɔa yooryooro,dee kẽ'era nẽrba yɛla pʊam.

12Tõma yetɪ nẽr-bãma mɛ,dee kã'ana ba la Zuudãana Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ tɪ ba yõkɛ ba mẽŋa mõrgɛ tõm bɪsɛ ba mẽŋa yelle.

13La sãn dɛna yãma, m sɔbiisi, da kãn targɛ-ya la tõon-sõma ɪrgɔ.

14Nẽra sãn ka sakɛ bõn-sɛba tɪ tõma yele ya gõŋɔ wã pʊam na, ya bãŋɛ a dãana lɔkra ẽ, tɪ yãnnɛ yõkɛ ẽ.

15La ya da dɪkɛ ẽ tɪ a lebge ya bɛ,kã'an ya ẽ wʊ ya sɔbia.

Ba'asgɔ yetɔga

16Zuudãana mẽŋa n de sũ-mã'asʊm dãana la wʊn bɔ ya sũ-mã'asʊm wakatɛ woo la sɛla woo pʊam. Zuudãana wʊn bɔna la ya wuu.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Mam Apolı n gʋlsɛ pʋ'ʋsgɔ wã la m mẽŋa nu'ugo, mam pʋ'ʋsrı ya. Mam gʋlsrı la wãna m gõnnɔ wuu pʋam, pa'ala tı la de la mam n gʋlsɛ.

18Tı Zuudãana Azezi-krisi yel-sõnnɛ wʋn bɔna la ya wuu.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Timõtı

1 Timõtı 1

1Mam Apolı n de Azezi-krisi Tõntõnna n gʋlsɛ gõŋɔ wã. La de la Nawẽnnɛ n de tı Fãagra, la Azezi-krisi tı tı tarı pʋtẽ'erɛ gu'ura la, n bɔ mam nõorɛ tı mam dɛna a Tõntõnna.

2Mam gʋlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra la Atimõtı n lebge mam mẽŋa bia Azezi-krisi doosgo la pʋam.Tı Sɔ Nawẽnnɛ,la tı Zuudãana Azezi-krisi wʋn ẽŋɛ fʋ yel-sõnnɛ,dee zoe fʋ ninbãalga,dee bɔ fɔ sũ-mã'asʋm.

Sɛba n zãsnı põmpɔrŋɔ zãsŋɔ

3Mam n daan we'esı Masedʋanı dee yele fʋ se'em na, ken weege Efɛɛzı tẽŋa yele nẽr-sɛba n zãsnı põmpɔrŋɔ zãsŋɔ la tı ba da zãsʋm.

4Yele ba tı ba basɛ kʋrʋm kʋrʋm dõma sɔlma,la yaabdõma deto kãalgɔ n ka tarı ba'asgɔ.Bõn-bãma tarı la nõke'ene sẽna,dee ka sõŋra tı Nawẽnnɛ tõoma sẽnna nẽŋa.Nẽrba n bɔ Nawẽnnɛ sıra n botı a tõoma la sẽnna nẽŋa.

5Mam yetı fʋ yele ba bɛla,tı ba tara la pʋtẽ'erɛ n ãn sõŋa,dee bãŋɛ ba sũure pʋam tı ba ka tarı dõrga,dee bɔ Nawẽnnɛ sıra la ba sũure wuu tı ba nõŋlʋm zo'oge.

6La nẽrba basɛba basɛ bõn-bãma mɛ,dee tɔgra yetɔg-yaalsı,

7bɔɔra tı ba dɛna Nawẽnnɛ lɔɔ karẽnsãandõma,dee ka wõnna ba mẽŋa n yetı se'em,bıı yel-sɛba tı ba zãsnı na võorɛ.

8Tı mi tı Amoyisi lɔɔ ãn sõŋa, ba sãn dıkɛ ẽ tõm wʋ lan masɛ se'em.

9Tõma mi tı lɔɔ la ka ẽŋɛ sɛba n masɛ la ĩyã,a ẽŋɛ la nẽr-sɛba n ka sakrı lɔɔ,la sɛba n ka sakrı nõorɛ la ĩyã,la sɛba toogo n ka boe la Nawẽnnɛ,la tõon-be'ero dõma,la nẽr-sɛba n pɔ'ɔrı Nawẽnnɛ dee ka nanna bõn-sɛba wuu n de Nawẽnnɛ bõnɔ,la sɛba n kʋʋrı ba sɔdõma,la ba madõma,la sɛba n de nẽr-kʋʋrba ĩyã,

10la sɛba n ıtı yalsı,la bʋra-sɛba n gã la taaba,la pɔg-sɛba n gã la taaba,la sɛba n yõgrı nẽrba kɔɔsra,la põmpɔrndõma,la sɛba n pɔtı dee ka ıta ban yele se'em na,la nẽr-sɛba n ıtı sɛla woo n sı'ısrı sıra kõ-yẽlga la ĩyã.

11Kõ-yẽlga ẽŋa ze'ele la sũ-yẽlga dãana Nawẽnnɛ n tarı na'am pãŋa la zẽ'am,ẽŋa n dıkɛ ẽ ẽŋɛ mam nu'usum tı m mõolɛ.

Apolı pʋ'ʋsrı Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ

12Mam pʋ'ʋsrı tı Zuudãana Azezi-krisi n bɔ mam pãŋa, la ẽn bãŋɛ tı mam de sıra dãana looge mam tı m tõm a tõonɛ wã.

13Baa mam n daan pɔ'ɔrı a yʋ'ʋrɛ,nãmsra a nẽrba,dee tʋʋra ẽ na,a zoe mam ninbãalga mɛ.Se'ere n soe la,mam daan ka bãŋɛ mam ıtı sɛla,mam n daan ka bɔ Azezi sıra la ĩyã tı mam ıta bɛla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Tı Zuudãana Azezi-krisi la ẽŋɛ mam a yel-sõnnɛ mɛ zozo'e,botı mam bɔ ẽ sıra,dee tara a nõŋlʊm.

15Yetɔg-sɛka tı mam yetı m tɔgɛ wã de la sıra,la a masɛ mɛ tı nẽra woo to'oge ẽ sõŋa:«Azezi-krisi wa'am dũnia zuo wa fãagɛ la tõon-be'ero dõma.» La mam n de tõon-be'ero dãana gãnna ba wuu.

16La ẽn zoe mam ninbãalga la,la de la Azezi-krisi n pa'alɛ a sũ-mã'arɛ zozo'e la mam n de tõon-be'ero dãana gãnna la,tı la wʊn dɛna makrɛ pa'alɛ nẽr-sɛba n wʊn wa bɔ ẽ sıra la,tı a wʊn ẽŋɛ a sũ-mã'asʊm la ba,dee bɔ ba vɔm n ka ba'asrı.

17Nawẽnnɛ n de naba wakatɛ wuu, n ka kiiri, tı nini ka yẽta ẽ, ẽŋa ayıla mã'a sɔna pẽka la nã'asgɔ wakatɛ n ka ba'asrı. Amina.

18M bia Atimõtı, mam zãsŋɔ n wãna tı mam dıkɛ ıta fʊ nu'usum, wʊ ban daan to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ fʊ yelle se'em na: Basɛ tı yetɔg-bãma bɔ fʊ pãŋa, tı fʊ zɛbɛ zɛbrɛ sõŋa,

19ken bɔ Nawẽnnɛ sıra,dee ıta sɛla tı fʊ mi fʊ sũure pʊam tı la ãn sõŋa.Nẽrba basɛba zagsɛ bɛla mɛ,tı bõn-ẽŋa basɛ tı ba ka le dɔla Azezi sore.

20Nẽr-bãma pʊam,Ahimẽnı,la Alɛgsãndrı n daan boe mĩ,tı mam daan basɛ ba la Asũtãana tı ba yõgɛ yɛm,da le pɔ'ɔra Nawẽnnɛ.

1 Timõtı 2

Pʊ'ʊsgɔ nẽrba wuu ĩyã

1Mam yetı ya mɛ lan gãnnı wuu, tı ya sɔsra dee kã'ara Nawẽnnɛ, dee pʊ'ʊsra ẽ a yel-sõnnɛ nẽrba wuu ĩyã.

2Sɔsra-ya Nawẽnnɛ bɔ'ɔra na'adõma,la sɛba wuu n tarı ke'eŋo,tı tı tã'agɛ vɔa la laafɛ,tı dãaŋɔ da bɔna,tı tı tã'agɛ dɔla Nawẽnnɛ sore sõŋa,tı tı yel-ırɛ ãna sõŋa.

3Bõn-ẽna n ãn sõŋa bɔ Nawẽnnɛ n de tı Fãagra dee ãna a sũure yẽlʊm.

4Ẽŋa n boorı tı nẽrba wuu yẽ fãarɛ,dee bãŋɛ sɛla n de sıra.5Nawẽnnɛ ayıla mã'a n boe,la nẽra ayıla mã'a n mẽ boe nẽrba la Nawẽnnɛ tẽŋasʊka naara ba taaba,ẽŋa de la Azezi-krisi n lebge nẽrsaala la.

6La de la ẽŋa n dıkɛ a vɔm yɔ to'oge nẽrba wuu basɛ,bɛla de la kaseto n pa'alɛ tı Nawẽnnɛ n boorı tı a fãagɛ nẽrba wuu,a pa'alɛ bɛla la wakat-sɛka tı a looge la.

7Bɛla tı Nawẽnnɛ daan looge mam tı m dɛna Azezi Tõntõnna dıkɛ yel-ẽna wã mõolɛ,dee zãsʊm bu-zãŋsı Nawẽnnɛ sıra tı ba bɔ ẽ sıra.Mam tɔgrı la sıra,mam ka parnı.

8Bɛla mam boorı tı zẽ'a woo bʊraası pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ, ba zẽkɛ ba nu'usi la pʊpeelem pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ, ba da tara sũ-isgre bıı nõke'ene.

9Pɔgsı mẽ yɛɛra futo wʊ lan masɛ,tı la da dɛna pa'al-m-mẽŋa bıı yãnnɛ.Ba da ɛɛra tı ba nẽnnõm dɛna zuto lʊa,bıı sãlma lɔgrɔ,bıı kug-sõma lɔgrɔ,la futo ligri n zo'oge yɛa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Ba basɛ tɪ ba yel-ɪrɛ ãna sõŋa wʊ pɔgsɪ n nannɪ Nawẽnnɛ n masɛ tɪ ba ɪta se'em.

11La masɛ tɪ zãsŋɔ wakatɛ pɔgsɪ ãna sĩm,dee sakra nõorɛ.

12Mam ka bɔ pɔgsɪ nõorɛ tɪ ba zãsna,bɪɪ ba sɔna bʊraasɪ,ba ãna sĩm.

13La de la Adam tɪ Nawẽnnɛ daan dẽŋɛ nãam,dee yãŋa nãam Awa.

14La,la dagɪ Adam tɪ Asũtãana daan pã'asɛ,a daan pã'asɛ la Awa yãŋɛ,tɪ a sɪ'ɪsɛ Nawẽnnɛ nõorɛ.

15La baa pɔgsɪ n nãmsrɪ dee dɔgra la,ba tã wʊn yẽ fãarɛ,ba sãn mõrgɛ ze'ele kãŋkãŋɛ Nawẽnnɛ doosgo pʊam,tara nõŋlʊm la pʊpeelem,dee guusra ba mẽŋa.

1 Timõtɪ 3

Sɛba n boe Nawẽnnɛ nẽrba nẽŋa n wʊn ãna se'em

1Yetɔg-ẽna tɪ mam yetɪ m tɔgɛ wã de la sɪra, nẽra sãn bɔɔra tɪ a dɛna Nawẽnnɛ nẽrba nẽŋadãana, la de la tõon-sõŋɔ tɪ a boorɪ tɪ a tõm.

2La dẽnɪ tɪ nẽŋadãana dɛna nẽra n ka tarɪ dõrga,la a dɛna pɔg-yẽŋa dãana,la a dɛna nẽra n tarɪ a mẽŋa sõŋa,dee tara pʊtẽ'e-sõŋɔ,a dɛna nẽra tɪ ba nannɪ,la a dɛna nẽra n ɪtɪ nẽrba sãanɔ,dee tãna wʊn zãsʊm nẽrba.

3A da dɛna nẽra n dɪkɛ a mẽŋa bɔ dãam,a da dɛna zɛbzɛbra,a dɛna sũ-bʊgsʊm dãana,da nõŋɛ girgiri,la a da nõŋɛ bõnɔ.

4A dɛna nẽra n bɪsrɪ a yir-dõma yelle sõŋa,tɪ a kɔma sakra a yetɔga,nã'asra ẽ sɛla woo pʊam.

5Nẽra sãn ka tãna bɪsra a mẽŋa yir-dõma yelle,a wʊn ẽŋɛ la wãne bɪsɛ Nawẽnnɛ nẽrba yelle?

6A da dɛna nẽr-paalga Azezi sore la pʊam,tɪ a da zẽkɛ a mẽŋa tɪ ba wa di a sarɪya wʊ Asũtãana la.

7La dẽnɪ tɪ nẽr-sɛba n ka dolɪ Nawẽnnɛ mẽ tɔgra a yelle yetɪ a de la nẽr-sõŋɔ.Tɪ ba da wa pɔ'ɔgɛ ẽ,tɪ yãnnɛ yõkɛ ẽ tɪ a lui Asũtãana bẽrgɔ pʊam.

8Yel-bɪsrɪba mẽ masɛ mɛ tɪ ba dɛna nẽrba tɪ ba nannɪ, ba da dɛna nẽrba n tarɪ nõgõla, ba da yũura dãam bugra, ba da dɛna nẽrba n ɪtɪ sɛla n ka masɛ yẽta bõntarsõm.

9Ba dɛna nẽrba n tarɪ Nawẽnnɛ sɪra n daan sʊgɛ,tɪ a puke pa'alɛ tɪ la,ɪta sɛla woo tɪ ba mi ba sũure pʊam tɪ la masɛ mɛ.

10Dẽnɪ tɪ ba dẽŋɛ makɛ ba bɪsɛ,ba sãn ka tara dõrga,tɪ ba yãŋa tõm yel-bɪsrɪba tõoma la.

11La ba pɔgba mẽ masɛ tɪ ba dɛna la nẽrba tɪ ba nannɪ, ba da dɛna nẽrba n tɔgrɪ nẽrba be'em, ba tara ba mẽŋa sõŋa, dee dɛna sɪra dõma sɛla woo pʊam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Dẽnı tı yel-bısra dɛna pɔg-yẽŋa dãana, dee tãna bısra a kɔma, la a yir-dõma yelle sõŋa.

13Yel-bısrıba sɛba n tõnnı ba tõoma sõŋa yẽtı nã'asgɔ mɛ,la ba wʊn yẽ bʊraanɛ zozo'e Azezi-krisi doosgo pʊam.

Bõn-kãtɛ sɛka tı Nawẽnnɛ pa'alɛ tõma

14Mam tarı pʊtẽ'erɛ tı la kãn yuuge dee tı mam wa'am fʊ zẽ'am, la mam gʊlsɛ wãna bɔ'ɔra fɔ,

15tı mam sãn yuuge,fʊ tã'agɛ bãŋɛ nẽra n wʊn ãna se'em Nawẽnnɛ nẽrba tẽŋasʊka,nẽr-sɛba n de vɔm dãana Nawẽnnɛ mẽŋa nẽrba n tarı Nawẽnnɛ sıra wʊ zẽerɛ n sõŋrı deego se'em na.

16Tı wuu mi tı Nawẽnnɛ sıra n daan sʊgɛ tı a dıkɛ pa'alɛ tɔ a doosgo pʊam na,de la bõn-kãtɛ.Bõn-kãtɛ ẽŋa de la:Krisi n daan lebge nẽrsaala. Tı Nawẽnnɛ Sıa pa'alɛ tı a de la sıra dãana. Tı malɛkadõma bısɛ ẽ. Tı ba mõolɛ a yelle buuri wuu tẽŋasʊka. Tı nẽrba bɔ ẽ sıra. Tı Nawẽnnɛ zẽkɛ ẽ la na'am pãŋa sẽŋɛ a yire.

1 Timõtı 4

Põmpɔrŋɔ zãsŋɔ yelle

1Nawẽnnɛ Sıa tɔgɛ mɛ vẽelga vẽelga yetı, dũnia ba'asgɔ wakatɛ, nẽrba basɛba wʊn basɛ Nawẽnnɛ sore doosgo, dee dɔla sɛla n de pã'asgɔ, la kʊlkã'arsı põmpɔrŋɔ zãsŋɔ.

2Ba de la põmpɔrndõma,la pʊlibsum dõma,tı ba zãsna põmpɔrŋɔ dee tı ba zuto ka zɛɛra.

3Nẽr-bãma zãsnı nẽrba yetı,pɔgsı da ɛlla sırba,tı bʊraası mẽ da dita pɔgba,la ba sisra dia basɛba da dita.La de la põmpɔrŋɔ,Nawẽnnɛ nãam bõn-bãma tı nẽr-sɛba n sakɛ ẽŋa mina sıra la pʊ'ʊsra ẽ a yel-sõnnɛ dee dita ba.

4Se'ere n soe la,sɛla woo tı Nawẽnnɛ nãam ãn sõŋa mɛ.Sɛla sɛla ka boe n de fʊ zagsɛ,fʊ sãn pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ.

5Nawẽnnɛ yetɔga,la pʊ'ʊsgɔ n basrı tı sɛla woo ãna sõŋa Nawẽnnɛ zẽ'am.

Azezi tõntõn-sõŋɔ

6Pa'alɛ sɔbiisi la bɛla, tı fʊ wʊn dɛna Azezi-krisi tõntõn-sõŋɔ, n to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tı fʊ bɔ sıra la, tı a pa'asra fʊ pãŋa, dee dɔla zãsŋɔ n de sıra la sõŋa.

7Zãagɛ fʊ mẽŋa la sɔlma n ka tarı võorɛ,dee keŋe fʊ mẽŋa dɔla Nawẽnnɛ sõŋa.

8Nẽra n ıtı se'em wısgra a ĩyã la tarı yõorɔ la fẽe,la a sãn dɔla Nawẽnnɛ sõŋa,la tarı yõorɔ mɛ sɛla woo pʊam,ẽŋa n sõŋrı tõma vɔm sɛka tı tı tarı lɛɛlɛ wã pʊam,dee wʊn bɔ tɔ vɔm n ka ba'asrı.

9Yetɔg-ẽna de la sıra,la a masɛ mɛ tı nẽra woo to'oge ẽ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Bɛla,tõma n tõnnɪ nãmsra mõrgra la,la de la tõma n tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura vɔm dãana Nawẽnnɛ n de nẽrsaalba wuu Fãagra la ĩyã,la a de la sɛba n bɔ ẽ sɪra la Fãagra gãnna.

11Pa'alɛ ba, dee zãsʊm ba bõn-bãna.

12Da basɛ tɪ nẽra zɛɛn fɔ,fõn de bõnbɪ'a la ĩyã,basɛ tɪ fʊ yetɔga,la fʊ yel-ɪrɛ,la fʊ nõŋlʊm,la fõn bɔ Nawẽnnɛ sɪra se'em,la fʊ pʊpeelem ãna sõŋa,tɪ la pa'alɛ Nawẽnnɛ nẽrba,bãma n wʊn vɔa se'em.

13Mõrgɛ karẽŋra Nawẽnnɛ gõŋɔ pa'ala nẽrba,bɔ'ɔra ba bʊraanɛ,dee zãsna ba halɪ tɪ m wa wa'am.

14Da basɛ bɔ'a la tɪ Nawẽnnɛ bɔ fɔ,tɪ ba daan to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ a yelle,tɪ kẽma la daan dɪkɛ nu'usi paglɛ fʊ zuo pʊ'ʊsɛ bɔ fʊ la.

15Tõm tõon-bãna sõŋa,dɪkɛ fʊ mẽŋa bɔ tõoma la,tɪ nẽrba wuu wʊn yẽ fõn sẽnnɪ nẽŋa se'em.

16Guuse fʊ mẽŋa la fʊ vɔm, la fʊ zãsŋɔ la. Mõrgɛ ze'ele kãŋkãŋɛ ɪta bɛla wuu. Fʊ sãn ɪta bɛla, tɪ fʊ wʊn fãagɛ fʊ mẽŋa, la sɛba n selsrɪ fʊ la.

1 Timõtɪ 5

Fõn wʊn kã'an Nawẽnnɛ nẽrba se'em

1Bʊra-yã'aŋa sãn ẽŋɛ sɛla, da tãsɛ ẽ, kã'an ẽ wʊ fʊ sɔ la. Kã'an kɔmbɪ'ɪsɪ wʊ fʊ sɔbiisi la,

2la fʊ kã'an pɔg-yã'asɪ wʊ fʊ madõma la,dee kã'an pug-sarsɪ wʊ fʊ tãpa la,la pʊpeelem.

Pɔkõpa yelle

3Nanna pɔkõpa sɛba n boe ba yɪla mã'a la, dee sõŋra ba.

4Pɔkõorɛ sãn tara kɔma bɪɪ yɪɪsɪ,bãma n masɛ tɪ ba bɪsra ba mẽŋa yir-dõma yelle,ba bɪsra ba dɔgrɪba la yelle wʊ ba dɔgrɪba la n daan bɪsrɪ ba yelle se'em na,bɛla n ãn Nawẽnnɛ sũure yẽlʊm.

5Pɔkõ-sɛka n boe ayɪla mã'a ka tara nẽra nẽra la,a te'ege la Nawẽnnɛ pʊ'ʊsra sɔsra wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ.

6La pɔkõorɛ sɛka n eerɪ tõnna a yɛm n boorɪ se'em,ẽŋa põn ki mɛ baa la ẽn ken vɔa la.

7Kã'an ba bɛla,tɪ nẽra da zɛrgɛ ba.

8Nẽra sãn ka bɪsra a yir-dõma yelle,lan gãnnɪ a dee-dõma yelle,ẽŋa dãana zagsɛ sɛla tɪ tɪ bɔ sɪra la mɛ,la a de la tõon-be'ero dãana gãnna sɛka n ka dolɪ Nawẽnnɛ na.

9Pɔkõ-sɛka tɪ ba tã wʊn gʊlsɛ a yʊ'ʊrɛ pa'asɛ pɔkõpa gõŋɔ pʊam de la pɔkõ-sɛka n paagɛ yʊʊma pisyoobɪ, dee ele sɪra ayɪla mã'a.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10La dẽnı tı nẽrba mina tı a de la tõon-sõma dãana,la a uge kɔma sõŋa,la a de la nẽra n ẽŋɛ nẽrba sãanɔ,la a peege Nawẽnnɛ nẽrba nãma,la a sõŋɛ nẽr-sɛba n nãmsɛ,dee dɛna nẽra n tõm tõon-sõma buuri wuu.

11La sãn dɛna pɔkõ-sɛba n ka kʊrgɛ la, da gʊlsɛ ba yʊ'ʊra pɔkõpa la pʊam, se'ere n soe la, ba yɛm sãn wa bɔna bʊraası pʊam, ba wʊn basɛ Krisi tõoma mɛ, dee bɔɔra tı ba ele.

12La bɛla wʊn dɛna la tuure bɔ ba,ban sã'am ba nõorɛ la tı ba dẽŋɛ bĩŋe la ĩyã.

13Sɛla n pa'asɛ,ba sãn gʊlsɛ ba,ba wʊn lebge la zẽyãgsı ɛɛra kaara yiɛ,la,la dagı bɛla mã'a,ba wʊn lebge la yetɔg-tɔgsrıba kẽ'era nẽrba yɛla pʊam,dee tɔgra yetɔg-sɛba n ka narı ba tɔgɛ.

14Bɛla,mam boorı tı pɔkõ-sɛba n ka kʊrgɛ la le ele dɔgɛ kɔma,bısra ba yir-dõma yelle,da basɛ tı bɛ'ɛba yẽ folle tɔgɛ tı be'em.

15Se'ere n soe la,pɔkõpa basɛba põn wẽrgɛ mɛ basɛ Nawẽnnɛ sore dee dɔla Asũtãana.

16Nẽra n bɔ Azezi sıra sãn tara pɔkõpa a yire, a bısra ba yelle, a da dıkɛ ba yelle basɛ Nawẽnnɛ nẽrba zuo, tı Nawẽnnɛ nẽrba la tã'agɛ sõŋɛ pɔkõ-sɛba n ka tarı nẽra nẽra la.

Nawẽnnɛ nẽrba kẽma yelle

17Wẽndeego nẽrba kẽma sãn bısrı nẽrba la yelle sõŋa, lan gãnnı wuu, sɛba n mõrgrı mõola dee zãsna Nawẽnnɛ yetɔga la, ba wʊn yẽ la nã'asgɔ bʊyi.

18La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı:«Da ẽŋɛ lɔlga n tõnnı si pʊam nõorɛ yʊka»,dee ken yetı:«La masɛ tı tõntõnna to'oge a yɔɔrɔ.»

19Nẽra sãn dõrɛ kẽma yetı a tõm na tõon-be'ero, da selse ẽ, sãn dagna nẽrba bayi bıı batã n de kaset-dõma.

20La kẽma sãn tõm tõon-be'ero,fʊ kã'an ẽ Wẽndeego la pʊam nẽrba wuu nẽŋam,tı nẽrba basɛba la zoe dabeem.

21Mam yetı fʊ la Nawẽnnɛ,la Azezi-krisi,la malɛkadõma nẽŋam yetı,fʊ doose pa'algɔ bãna wã la sıra,da bɔkra nẽrba.

22Da kãblɛ dıkɛ fʊ nu'usi paglɛ nẽra zuo tı a tõm Nawẽnnɛ tõoma, da naagɛ la nẽra a tõon-be'ero pʊam, dɛna pʊpeelem dãana.

23Da le yũura ko'om mã'a, yũura vẽ fẽe fʊ pʊʊr-dõoma, la fʊ ĩyã n ka tarı pãŋa la ĩyã.

24Nẽrba basɛba tõon-be'ero puke mɛ lan dẽŋɛ ba wʊn di ba sarıya. La nẽrba basɛba tõon-be'ero nãn ka puke, dee wʊn wa puke mɛ.

25Bɛla mẽ,tõon-sõma basɛba puke mɛ,la sɛba n sʊgɛ la ka tã wʊn sʊgɛ ka puke.

1 Timõtı 6

La masɛ mɛ tı sakɛ zuudãandõma

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Nẽr-sɛba n de yamsɪ la, dẽnɪ tɪ ba nanna ba zuudãandõma sõŋa, tɪ nẽra da pɔ'ɔgɛ Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ, la tɪ zãsŋɔ la.

2La yam-sɛba zuudãandõma n bɔ Azezi sɪra la,la ka masɛ tɪ ba ka nanna ba yetɪ bãma de la sɔbiisi.La de la ba tõn malɪn tõnna bɔ'ɔra ba gãnna bɛla,se'ere n soe la,sɛba tɪ ya tõnnɪ bɔ'ɔra la,de la nẽrba n bɔ Azezi sɪra dee tɪ Nawẽnnɛ nõŋɛ ba.

Põmpɔrŋɔ zãsŋɔ, la ligri nõŋlʊm

La de la bõn-bãna tɪ fʊ wʊn zãsʊm ba, dee kã'an ba tɪ ba ɪta.

3Nẽra sãn zãsʊm zãsŋɔ ayẽma ka dɔla tõma Zuudãana Azezi-krisi sɪra yetɔga,bɪɪ ka dɔla zãsŋɔ sɛka n pa'alɪ tɪ wʊn ãna se'em Nawẽnnɛ sore doosgo pʊam na,

4a tarɪ la pa'al-m-mẽŋa zo'oge dee ka mina sɛla sɛla,la a nõŋɛ la yetɔg-yaalsɪ la nõke'ene wẽ'a.Bõn-bãma n sẽm na ɪta sũure la tadãana bõnɔ,la a ka wõm taaba,la yʊ'ʊr-sã'aŋɔ,la tẽ'esɛ be'em bɔ'ɔra nẽrba,

5tɪ ba wẽ'era nõke'ene n ka ba'asrɪ la taaba,ban tarɪ yɛm be'ero dee ka tara yel-sɪra,dee tẽ'esra tɪ Nawẽnnɛ sore doosgo la de la sɛla n wʊn basɛ tɪ ba yẽ bõntarsõm na ĩyã.

6La de la sɪra tɪ nẽra n dolɪ Nawẽnnɛ sore sãn tara sũ-yẽlʊm la sɛla tɪ a tarɪ la, a yẽtɪ yõorɔ zozo'e mɛ.

7Tɪ ka tarɪ sɛla sɛla wa'am dũnia zuo,la tɪ mẽ kãn tã'agɛ tarɪ sɛla sɛla dũnia wã zuo fõrgɛ.

8Bɛla,tɪ sãn tara dia la futo,la seke mɛ.

9La sɛba n boorɪ tɪ ba yẽ bõntarsõm na kẽ'erɪ la yɛla pʊam,luta Asũtãana bẽrgɔ pʊam.Ba boorɪ la bõnɔ zozo'e n de yalnɛ la be'em,bõn-bãma n kẽ'esrɪ nẽrsaalba wõŋrɛ la sã'aŋɔ pʊam.

10Se'ere n soe la,ligri nõŋlʊm de la tõon-be'ero wuu yẽgrɛ.Nẽrba basɛba nõŋɛ la ligri bʊrgɛ dee basɛ Nawẽnnɛ sore,nãmsɛ ba mẽŋa la toogo buuri zozo'e.

11La fõn de Nawẽnnɛ nẽra la, zãagɛ fʊ mẽŋa la bõn-bãma, dee ɛ sɛla n masɛ, la Nawẽnnɛ sakrɛ, ken bɔ ẽ sɪra, ɛ nõŋlʊm, la sũ-mã'arɛ, la sũ-bʊgsʊm.

12Mõrgɛ mẽ mẽerɛ sõŋa Nawẽnnɛ sore doosgo la pʊam yẽ vɔm n ka ba'asrɪ,tɪ la de la bɛla ĩyã tɪ Nawẽnnɛ looge fo,tɪ fʊ daan tɔgɛ yetɔg-sõŋɔ yetɪ fõn bɔ Azezi sɪra nẽrba zozo'e nẽŋam na.

13Mam yetɪ fo Nawẽnnɛ n bɔ'ɔrɪ sɛla woo vɔm nẽŋam, la Azezi-krisi n daan tɔgɛ sɪra kaseto Apõnsɪ-pilatɪ nẽŋam na,

14yetɪ fʊ sakɛ pa'algɔ tɪ fʊ to'oge la,gʊrɛ ba sõŋa la pʊpeelem,tɪ dõrga kana,halɪ ka paagɛ tɪ Zuudãana Azezi-krisi lemŋo.

15Nawẽnnɛ wʊn botɪ a leme wa'am na wakat-sɛka tɪ a looge la. Sũ-yẽlga dãana Nawẽnnɛ ayɪla mã'a n de na-kãtɛ, a de la na'adõma Naba, la zuudãandõma Zuudãana.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Ẽŋa mã'a n vɔa wakatɛ wuu,a boe la peelem n nẽegɛ gãŋɛ pʊam tɪ nẽra ka tãna wʊn paagɛ mĩ,nẽra baa ayɪla ken ka yẽ ẽ,la nẽra nãn ka yẽtɪ ẽ.Ẽŋa n soe nã'asgɔ,la pãŋa n ka ba'asrɪ.Amina.

17Kã'an nẽr-sɛba n tarɪ dũnia wã bõntarsõm na yetɪ, ba da zẽkra ba mẽŋa, la ba da dɪkɛ ba te'ere te'ege bõntarsõm tɪ ba ka mĩ ban wʊn ãna se'em, ba te'ege Nawẽnnɛ, tɪ ẽŋa n bɔ'ɔrɪ tɔ sɛla woo tɪ la sɛkra sõŋa sõŋa tɪ tɪ ɪta sũ-yẽlga.

18Kã'an ba yetɪ,ba ɪta sõŋa,ba dɛna nẽrba n tõnnɪ tõon-sõma zozo'e,la ba dɛna nẽrba n bɔ'ɔrɪ,dee pʊta sɛla tɪ ba tarɪ bɔ'ɔra nẽrba la sũ-yẽlga.

19Bɛla tɪ ba wʊn lagsɛ bõntarsõm n ãn sõŋa kãn sã'am wakatɛ n sẽm na ĩyã,tɪ ba wʊn yẽ vɔm mẽŋa mẽŋa.

20Fõn Atimõtɪ, bɪsra sɛla tɪ Nawẽnnɛ dɪkɛ gu'ule fo la, mõrgɛ zãagɛ fʊ mẽŋa la yetɔg-yooro n ka dolɪ Nawẽnnɛ sore, zãagɛ fʊ mẽŋa la nõke'ene wẽ'a tɪ nẽrba tẽ'esrɪ tɪ la de la bãŋrɛ dee tɪ la dagna bɛla la.

21La nẽrba basɛba tarɪ la bõn-bãma tẽ'esɛ tɪ bãma tarɪ la bãŋrɛ,bʊrgɛ dee basɛ Nawẽnnɛ sore.Nawẽnnɛ wʊn ẽŋɛ ya a yel-sõnnɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Timõtı

2 Timõtı 1

1Mam Apolı n de Azezi-krisi Tõntõnna wʊ Nawẽnnɛ n boorı se'em, tı m mõolɛ vɔm sɛka tı Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ tı a bɔ tɔ Azezi-krisi ĩyã la yelle.

2Mam gʊlsrı bɔ'ɔra la Atimõtı n lebge mam bi-nõŋrɛ la.Tı Sɔ Nawẽnnɛ,la tı Zuudãana Azezi-krisi wʊn ẽŋɛ fɔ yel-sõnnɛ,dee zoe fʊ ninbãalga,dee bɔ fɔ sũ-mã'asʊm.

Apolı pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ, dee bɔ Atimõtı bʊraanɛ

3Mam pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ, mam tõnnı bɔ'ɔra ẽ mina m sũure pʊam tı la ãn sõŋa, wʊ mam yaabdõma n yʊʊn tõnnı bɔ'ɔra ẽ se'em na. Mam tẽrı fʊ yelle m pʊ'ʊsgɔ pʊam yʊ'ʊŋɔ la wʊntɛɛŋa ka basra.

4Mam tẽrı fõn daan kellı la mɛ,tı mam bɔɔra tı m le yẽ fɔ,tı m wʊn tara sũ-yẽlga zozo'e.

5Mam tẽrı fõn bɔ Azezi sıra la fʊ sũure wuu,wʊ fʊ ma-keko Aloyiizi,la fʊ ma A'enisi n daan dẽŋɛ bɔ Azezi sıra se'em na.Mam mi tı fʊ ken bɔ sıra la bɛla.

6La de la bɛla tı mam tẽera fɔ tı fʊ dıkɛ bɔ'a la tı mam daan dıkɛ m nu'usi paglɛ fʊ zuo tı Nawẽnnɛ bɔ fɔ la,malın tõm gãŋɛ bɛla.

7Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ n bɔ tɔ a Sıa la ka botı tı tara dabeem,a botı tı tara la pãŋa,la nõŋlʊm,la yõk-m-mẽŋa.

8Bɛla, da zoe yãnnɛ ka tɔgɛ tı Zuudãana Azezi yelle. La fʊ ken da zoe yãnnɛ mam n boe yʊ'a deem Azezi-krisi kõ-yẽlga ĩyã la, lagım na mam sakɛ nãmsgɔ kõ-yẽlga la ĩyã, tı Nawẽnnɛ wʊn bɔ fʊ pãŋa.

9Ẽŋa n fãagɛ tɔ,wi to tı tı dɛna a nẽrba,la dagı tın tõm tõon-sõma ĩyã,la de la a mẽŋa n boorı se'em,la a yel-sõnnɛ tı a ẽŋɛ bɔ tɔ Azezi-krisi ĩyã,halı lan dẽŋɛ dũnia pĩ'iluŋo.

10Yel-sõnnɛ ẽŋa yãŋa puke la Azezi-krisi wa'aŋɔ la ĩyã.Ẽŋa n fãagɛ tɔ,sã'am kũm pãŋa dee botı tı yẽ vɔm n ka ba'asrı a kõ-yẽlga la ĩyã.

11Nawẽnnɛ n looge mam tı m dɛna Krisi Tõntõnna mõola a kõ-yẽlga, dee zãsna nẽrba.

12La de la kõ-yẽlga la ĩyã tı mam yẽta nãmsgɔ,la mam ka zotı yãnnɛ,se'ere n soe la,mam mi sɛka tı mam bɔ sıra la mɛ,la mam mi m sũure pʊam tı a tarı pãŋa mɛ wʊn gu'ura sɛla tı a dıkɛ ẽŋɛ mam nu'usum na sõŋa,halı ka paagɛ Nawẽnnɛ sarıyadia daarɛ.

13Basɛ tı zãsŋɔ sɛka tı mam pa'alɛ fʊ la bɔna fʊ sũure pʊam tı fʊ bısra dɔla,ken bɔ Azezi-krisi sıra tara nõŋlʊm a doosgo pʊam.

14Tara zãsŋɔ sõma sɛba tı Nawẽnnɛ dıkɛ ẽŋɛ fʊ nu'usum na la Nawẽnnɛ Sıa n boe la tı lɛ la pãŋa.

15Fõn põn mina tı Nawẽnnɛ nẽr-sɛba n boe Azi so'olʊm la wuu basɛ mam mɛ, Afizɛlı la Ahɛrmozɛnı boe la nẽr-bãma pʊam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Tı Zuudãana wʊn zoe A'onezifɔɔrı la a yir-dõma ninbãalga,se'ere n soe la,a ẽn bɔ'ɔra mam bʊraanɛ mɛ,dee ka zoe yãnnɛ la ban ba mam la bãnsı la.

17La ẽn wa'am Rom na,a mõ'ogɛ la nifo ɛ mam,halı wa yẽ mam.

18Sarıyadia daarɛ,tı Zuudãana wʊn zoe a ninbãalga.La fõn ken mina sõŋa sõŋrɛ sɛka wuu tı a sõŋɛ mam Efɛɛzı.

2 Timõtı 2

Azezi-krisi tõntõn-sõŋɔ n ıtı se'em

1M bia, keŋe fʊ mẽŋa yel-sõnnɛ sɛka tı Azezi-krisi ẽŋɛ bɔ tɔ la pʊam.

2Mam n zãsʊm fʊ bõn-sɛba nẽrba zozo'e nẽŋam na,dıkɛ ba zãsʊm nẽrba n de sıra dõma n mẽ tã wʊn dıkɛ ba zãsʊm nẽrba basɛba.

3Fõn de Azezi-krisi tõntõn-sõŋɔ la,fʊ mẽ sakɛ nãmsgɔ wʊ sʊda-sõŋɔ n sakrı nãmsgɔ se'em na.

4Sʊdaaga sãn bɔɔra tı a tõm tı a kɛ'ɛma sũure ẽŋɛ yẽlʊm,a ka kẽ'esrı a mẽŋa yel-sɛba n dagı sʊdaası yɛla pʊam.

5La de'eŋo mẽ pʊam,nẽra ka tã wʊn zoe di to'oge bɔ'a tı a sãn ka doose zʊa la sɔa wuu.

6La de la kaara sɛka n tõm nãmsɛ n wʊn dẽŋɛ to'oge a bõnkɔɔla la yõorɔ.

7Wõm mam n yele se'em na võorɛ,tı Zuudãana wʊn basɛ tı fʊ bãŋɛ sɛla woo võorɛ.

8Tẽra Azezi-krisi n de naba Adavidi yııŋa la yelle, a ki dee vo'oge, wʊ kõ-yẽlga la tı mam mõolı la n yetı se'em na.

9La de la kõ-yẽlga ẽŋa ĩyã tı mam nãmsra,halı tı ba ba mam na bãnsı,wʊ mam de la tõon-be'ero dãana la.La ba ka ba Nawẽnnɛ yetɔga la.

10Bɛla ĩyã tı mam mõrgɛ wĩbra sɛla woo pʊam Nawẽnnɛ nẽrba la tı a looge la ĩyã,tı ba mẽ yẽ fãarɛ Azezi-krisi ĩyã,dee po yẽ nã'asgɔ n ka ba'asrı.

11Yetɔg-ẽna wã de la sıra:Tı sãn ki la ẽ, tı wʊn lagım na ẽ vɔa.

12La tı sãn mõrgɛ ze'ele kãŋkãŋɛ, tı wʊn lagım na ẽ di na'am. Tı sãn zagsɛ yetı tõma ka mi ẽ, a mẽ wʊn zagsɛ yetı ẽŋa ka mi to.

13Tı sãn ka bɔna tı sıra pʊam,

ẽŋa ken dɛna la sıra dãana, se'ere n soe la, a ka malın viira a yetɔga.

Tõnna tı la paagɛ Nawẽnnɛ yɛm

14Tẽegɛ nẽrba la bõn-bãma, dee kã'an ba Nawẽnnɛ nẽŋam tı ba da wẽ'era nõkɛ'ɛma yetɔg-biɛ yɛla, tı ba ka tarı yõorɔ baa fẽfẽe, dee sã'ana sɛba n selsrı la.

15Nargɛ pãŋa dɛna nẽra n paagɛ Nawẽnnɛ yɛm,la fʊ dɛna tõntõnna n ka zotı yãnnɛ la a tõoma,dee mõola sıra kõ-yẽlga la lan masɛ se'em.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Zãagɛ fʋ mẽŋa la yetɔg-yooro n ka sõŋrɪ Nawẽnnɛ doosgo pʋam,nẽr-sɛba n tɔgrɪ yetɔg-bãma la zãarɪ mɛ la Nawẽnnɛ wɛ'ɛsa be'em pʋam.

17Ba yetɔga la ãn wʋ nõr-kɛka n diti ĩyã yãara se'em na.Ahimẽnɪ la Afilɛtɪ boe la nẽr-bãma pʋam.

18Bãma bʋrgɛ mɛ basɛ sɪra sore la,yetɪ kũm vo'ore la põn tole mɛ,ba ẽŋɛ bɛla basɛ tɪ nẽr-sɛba n bɔ sɪra la basɛba n lɛbra poorʋm.

19La baa bɛla,Nawẽnnɛ n looge sɛba la ken zɛ la kãŋkãŋɛ wʋ ẽbrɛ n tarɪ pãŋa la.Yetɔg-bãna n de dãalgɔ n pa'alɛ bɛla:«Zuudãana la mi sɛba n de a nẽrba mɛ»,la «sɛba wuu n yetɪ bãma de la Nawẽnnɛ nẽrba la,dẽnɪ tɪ ba basɛ tõon-be'ero».

20Yi-kãtɛ pʋam, dagɪ sãlma bɪɪ zũuro laasɪ mã'a n boe mĩ, dɔɔrɔ la yɔgrɔ laasɪ mẽ boe mĩ mɛ, tɪ ba dɪkɛ sãlma la zũuro laasɪ la tɪ ba dɛna tʋʋlʋm lɔgrɔ, dee dɪkɛ basɛba la tɪ ba dɛna daarɛ woo tõoma lɔgrɔ.

21Bɛla mẽ,nẽra sãn zãagɛ a mẽŋa la tõon-be'ero sɛba tɪ mam pa'alɛ wã,a wʋn ãna wʋ tʋʋlʋm lɔkɔ n welge to'ore tara yõorɔ bɔ Zuudãana,dee tãna wʋn tõm tõon-sõma buuri wuu.

22Zãagɛ fʋ mẽŋa la yel-yooro sɛba tɪ kɔmbɪ'ɪsɪ boorɪ tɪ ba ɪta n de be'em na, dee ɛ sɛla n masɛ, ken bɔ Nawẽnnɛ sɪra, ɛ nõŋlʋm, la sũ-mã'asʋm, dee lagɪm na nẽr-sɛba n pʋ'ʋsrɪ tɪ Zuudãana la pʋpeelem na.

23Zãagɛ fʋ mẽŋa la nõke'en-yaalsɪ n ka tarɪ võorɛ la.Fõn mi tɪ ba tarɪ la zɛbrɛ sẽnna.

24La Zuudãana tõntõnna ka masɛ tɪ a zɛbra.La masɛ mɛ tɪ a dɛna nẽra n nõŋɛ nẽrba,tãna wʋn zãsʋm nẽrba la sũ-mã'asʋm.

25La masɛ tɪ a pa'ala nẽr-sɛba n ka sakrɪ la,la sũ-bʋgsʋm,tɪ Nawẽnnɛ tã wʋn basɛ tɪ ba teege yɛm mɛ bãŋɛ sɪra,

26le yẽ yɛm sõŋɔ yese Asũtãana bẽrgɔ la pʋam,tɪ a daan tarɪ ba tɪ ba ɪta ẽŋa n boorɪ se'em na.

2 Timõtɪ 3

Guuse fʋ mẽŋa la dũnia ba'asgɔ wakatɛ yɛla

1Bãŋɛ tɪ dũnia ba'asgɔ wakatɛ, la wʋn dɛna la toogo.

2Nẽrba wʋn dɛna la nõŋ-m-mẽŋa dõma,la lig-nõŋrɪba,ba wʋn dɛna la nẽrba n wẽ'erɪ ba yõ'orɔ,la pa'al-m-mẽŋa dõma,la nẽrba n tɔgrɪ sɛla n ka ãn sõŋa,la nẽrba n ka sakrɪ ba sɔdõma la ba madõma nõorɛ,la nẽrba n ka mi yel-sõnnɛ tɪ ba ẽŋɛ ba,la nẽrba toogo n ka boe la bõn-sɛba n de Nawẽnnɛ bõnɔ,

3la nẽrba n ka nõŋɛ taaba,la nẽrba n ka tarɪ nẽra zĩile,la gõngõ'osrɪba,la nẽrba n ka tarɪ ba mẽŋa sõŋa,la nẽr-tɔɔsɪ,la nẽrba n sisri sɛla n ãn sõŋa,

4la zãm dõma,la nẽrba n ka yõkrɪ ba mẽŋa ɪta sɛla n ka masɛ tɔtɔ,la uk-m-mẽŋa dõma,la nẽrba n nõŋɛ sɛla n ɪtɪ bãma mẽŋa sũure yẽlʋm gãnna Nawẽnnɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Ba ɪtɪ tɪ la ãna wʊ ba sakrɪ la Nawẽnnɛ,la ba ka sakrɪ a pãŋa la.Zãagɛ fʊ mẽŋa la nẽr-
bãma buuri.

6Ba nẽrba basɛba kẽ'erɪ la yiɛ pʊam pã'asra pɔg-sɛba yɛm n ka boe zẽ'a ayɪla la. Pɔg-
bãma tõm na tõon-be'ero tɪ la dɛna zeero bɔ ba, ban boorɪ se'em na n tarɪ ba yɛ'ɛna,

7tɪ ba zãsna wakatɛ wuu dee ka tãna wʊn bãŋɛ sɛla n de sɪra la.

8Nẽr-bãma ka sakrɪ sɪra,wʊ Azanɛsɪ la Azãmbrɛsɪ n yʊʊn ka sakɛ bɔ Amoyisi se'em
na.Ba de la nẽrba yɛm n bʊrʊm,tɪ ba Nawẽnnɛ doosgo la lebge zãŋa.

9La ba kãn sẽŋɛ nẽŋa,se'ere n soe la,nẽrba wuu wʊn yẽ ba yalnɛ na mɛ,wʊ ban yʊʊn yẽ
Azanɛsɪ la Azãmbrɛsɪ yelle se'em na.

10La fõn mi bõn-sɛba tɪ mam zãsʊm nẽrba mɛ, fʊ mi mam yel-ɪrɛ, la mam yɛm loore n
ãn se'em mɛ, la fʊ mi mam n bɔ Nawẽnnɛ sɪra se'em, la mam sũ-mã'arɛ, la mam
nõŋlʊm, la mam n ze'ele kãŋkãŋɛ se'em,

11fʊ mi nẽrba n nãmsɛ mam se'em,la toog-sɛba wuu n paagɛ mam Antɪyɔsɪ,la
Ikonim,la Listri tẽnsɪ pʊam Azezi ĩyã.Bẽm nãmsgɔ tɪ mam ka yẽ?La Zuudãana la
fãagɛ mam bɛla wuu pʊam mɛ.

12La de la bɛla,nẽr-sɛba wuu n boorɪ tɪ ba vɔa wʊ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em Azezi-krisi
doosgo pʊam,ba wʊn nãmsɛ ba mɛ.

13La tõon-be'ero dõma,la sɛba n pã'asrɪ nẽrba wʊn ken kẽ'era la tõon-be'ero pʊam
pa'asra wɛ'ɛsa,ba pã'asrɪ la nẽrba,dee pã'asra ba mẽŋa.

14La sãn dɛna fõn, tara bõn-sɛba tɪ fʊ zãsʊm dee sakɛ tɪ la de la sɪra la kãŋkãŋɛ, fʊ mi
nẽr-sɛba zẽ'am tɪ fõn zãsʊm bõn-bãma.

15Fõn põn mina Nawẽnnɛ gõŋɔ la mɛ halɪ fʊ bõnbɪ'ɪlʊm,ẽŋa n tã wʊn bɔ fɔ yɛm,tɪ fʊ
yẽ fãarɛ fõn bɔ Azezi-krisi sɪra la ĩyã.

16Nawẽnnɛ gõŋɔ la wuu de la Nawẽnnɛ n botɪ ba gʊlsɛ,a yõorɔ de la a zãsʊm nẽrba
sɪra,la a botɪ nẽrba bãŋɛ ba koŋre,la a kã'an nẽrba,la a pa'alɛ nẽrba tɪ ba ɪta sɛla n masɛ
ãna sõŋa,

17bɛla tɪ Nawẽnnɛ nẽra wʊn masɛ,mãasʊm tã'agɛ tõm tõon-sõma buuri wuu.

2 Timõtɪ 4

Apolɪ tɔgɛ a ba'asgɔ yetɔga bɔ Atimõtɪ

1Mam bɔ'ɔrɪ fʊ nõorɛ Nawẽnnɛ, la Azezi-krisi n wʊn wa'am wa di nẽr-vɔɔsɪ, la nẽr-
sɛba n ki sarɪya la nẽŋam, la ẽn wʊn wa di a na'am na ĩyã,

2tɪ fʊ mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga la.Nẽrba sãn sɛlsra,bɪɪ ba sãn ka sɛlsra,mõolɛ le malɪn
mõolɛ wakatɛ wuu.Tɔgɛ pa'alɛ ba tɪ ba bãŋɛ ba koŋre,gi ba,dee bɔ ba bʊraanɛ tɪ ba ɪta
sõŋa,ɪta bɛla wuu la sũ-mã'asʊm dee tara zãsŋɔ pʊtẽ'erɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Se'ere n soe la,wakatɛ n sẽm tɪ nẽrba kãn le bɔɔra tɪ ba selse sɪra zãsŋɔ la,ba wʊn dɔla la ba mẽŋa yɛm n boorɪ se'em,bɛla ba wʊn ɛɛra la karẽnsãandõma zozo'e n wʊn zãsʊm ba sɛla tɪ ba nõŋɛ tɪ ba selse mã'a.

4Ba wʊn lɪ ba tʊba mɛ kãn sɛlsra sɪra la,dee wẽrgɛ sɛlsra sɛla n de sɔlma.

5La fõn,tara fʊ mẽŋa sõŋa sɛla woo pʊam,sakɛ nãmsgɔ,mõolɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la,la fʊ tõm tõonɛ na tɪ Nawẽnnɛ dɪkɛ ẽŋɛ fʊ nu'usum na sõŋa.

6La sãn dɛna mam, mam vɔm ãn wʊ ko'om tɪ ba ka'agɛ bɔ Nawẽnnɛ, mam daarɛ paagɛ mɛ, tɪ mam wʊn fõrgɛ.

7Mam mẽ mẽerɛ sõŋa mɛ yãŋɛ,mam zoe paagɛ zʊa la tɛka mɛ,la mam bɔ Nawẽnnɛ sɪra mɛ ka basɛ.

8Lɛɛlɛ wã,tã'arɛ yɔɔrɔ gã mɛ gu'ura mam,tɪ Zuudãana n diti sarɪya wʊ lan masɛ la,wʊn dɪkɛ bɔ mam daarɛ ẽŋa daarɛ.La,la dagɪ mam mã'a,la de la nẽr-sɛba wuu n nõŋɛ ẽ bɔɔra tɪ a leme wa'am na.

Apolɪ soolʊm Atimõtɪ tɪ a wa'am

9Mõrgɛ wa'am mam zẽ'am tɔtɔ.

10Se'ere n soe la,Ademasɪ basɛ mam mɛ dee sẽŋɛ Tesaloniki,ẽn nõŋɛ dũnia wã bõn-yooro la ĩyã.La Akresãnsɪ sẽŋɛ la Galatɪ,tɪ Atiti mẽ sẽŋɛ Dalmatɪ,

11Aluki mã'a n weege mam zẽ'am.Fʊ sãn sẽna,fʊ tarɪ Amarkɪ wa'am,tɪ a tarɪ sõŋrɛ mɛ bɔ mam tõonɛ na ĩyã.

12Mam tõm Atisiki la Efɛɛzɪ.

13Fʊ sãn sẽna,fʊ dɪkɛ m ɔɔrɔ fuugo la tɪ mam daan basɛ Trʊasɪ Akarpusi zẽ'am na tarɪ wa'am,la fʊ dɪkɛ gõnnɔ na pa'asɛ,lan gãnnɪ wuu gõn-sɛba tɪ ba gʊlsɛ la dũnsi gãna kilim na.

14Alɛgsãndrɪ n de kuta la ẽŋɛ mam na be'em halɪ zozo'e, Nawẽnnɛ wʊn yɔ ẽ ẽn ẽŋɛ se'em na.

15Fʊ mẽ guuse fʊ mẽŋa la ẽ,tɪ a sɪ'ɪsɛ tõma yetɔga la mɛ zozo'e.

16Mam n daan ze'ele sarɪyadia zẽ'am pɔspɔsɪ la, nẽra nẽra ka ze'ele mam poorʊm sõŋɛ mam, ba wuu basɛ mam mɛ. Nawẽnnɛ da geele ban ẽŋɛ se'em na.

17La Zuudãana la daan ze'ele mam poorʊm mɛ sõŋɛ mam,bɔ mam pãŋa halɪ tɪ mam mõolɛ kõ-yẽlga la sõŋa sõŋa,tɪ bu-zãŋsɪ zozo'e wõm.La mam daan yẽ fãarɛ mɛ gɪgnɛ nõorʊm.

18Zuudãana la n wʊn ken fãagɛ mam yese mam be'em wuu pʊam,kẽ'esɛ mam a so'olʊm na pʊam.Ẽŋa n soe nã'asgɔ wakatɛ n ka ba'asrɪ.Amina.

Pʊ'ʊsgɔ

19Pʊ'ʊsɛ Aprisili, la Akila, la A'onezifɔɔrɪ yir-dõma.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20A'erastı weege la Korẽntı.La Atrofim bẽ'erı mɛ,tı mam basɛ ẽ Milɛtı.

21Mõrgɛ wa'am dee tı ɔɔrɔ wakatɛ paagɛ.A'ebulusi la Apudẽnsı,la Alinusi,la Aklodia,la tı səbiisi la wuu pʊ'ʊsrı fɔ.

22Tı Zuudãana wʊn bɔna la fɔ. Nawẽnnɛ wʊn ẽŋɛ ya a yel-sõnnɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Atiti

Atiti 1

1Mam Apolı n gʋlsɛ gõŋɔ wã, mam de la Nawẽnnɛ yamŋa, la Azezi-krisi Tõntõnna tı a tõm tı m mõolɛ a kõ-yẽlga tı sɛba tı Nawẽnnɛ looge la bɔ sıra, dee bãŋɛ Nawẽnnɛ sıra n pa'alı ban wʋn dɔla Nawẽnnɛ sore se'em.

2Tı tarı pʋtẽ'erɛ tı tı wʋn yẽ la vɔm n ka ba'asrı,tı Nawẽnnɛ n dagı põmpɔrma la daan bĩŋe nõorɛ halı tı dũnia nãn ka nãam.

3La wakatɛ n paagɛ la,a puke bõn-ẽŋa mɛ pa'alɛ a yetɔga pʋam,a dıkɛ a yetɔga la ẽŋɛ la mam nu'usum tı m mõolɛ bɔ nẽrba,wʋ Nawẽnnɛ n de tı Fãagra n bɔ nõorɛ se'em na.

4Mam n gʋlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra Atiti n lebge mam mẽŋa bia,tõma n lagım dɔla Azezi-krisi la ĩyã.Tı Sɔ Nawẽnnɛ,la tı Fãagra Azezi-krisi wʋn ẽŋɛ fɔ a yel-sõnnɛ,dee bɔ fɔ a sũ-mã'asʋm.

Atiti n wʋn tõm se'em Krɛtı

5Mam n daan botı fʋ weege Krɛtı la, la de la fʋ malgɛ bõn-sɛba n deege dɛna ba malgɛ ba'asɛ la, la fʋ looge kẽma tẽŋa woo Nawẽnnɛ nẽrba pʋam wʋ mam n yele fʋ se'em na.

6Kẽema masɛ tı a dɛna la nẽra n ka tarı dõrga,la a dɛna pɔg-yẽŋa dãana,tı a kɔma bɔ Azezi-krisi sıra,ka ıta yooryooro,dee nanna nẽrba.

7Dẽnı tı nẽŋadãana n bısrı Nawẽnnɛ nẽrba yelle dɛna nẽra n ka tarı dõrga,la a da dɛna pa'al-m-mẽŋa dãana,bıı sũ-isgre dãana,a da dɛna dã-yũura,bıı zɛbzɛbra,bıı nẽra n ıtı sɛla n ka masɛ yẽta bõntarsõm.

8La masɛ mɛ tı a ıta sãama sãanɔ,la a dɛna nẽra n nõŋɛ sɛla n ãn sõŋa ırgɔ,la a tara pʋtẽ'e-sõŋɔ,la a dɛna nẽra n masɛ sɛla woo pʋam,la a dɛna pʋpeelem dãana,la a tãna a mẽŋa yõkra.

9La masɛ tı a tara sıra zãsŋɔ la kãŋkãŋɛ,wʋ ban zãsʋm ẽ se'em na,tı a wʋn tã'agɛ bɔ nẽrba bʋraanɛ tı ba dɔla sıra zãsŋɔ la,dee tã'agɛ pa'alɛ sı'ısrıba tı ba bãŋɛ ba koŋre.

10Se'ere n soe la, nẽrba zozo'e n boe dɛna sı'ısrıba, la yetɔg-yooro dõma, dee pã'asra nẽrba. Lan gãnnı wuu, nẽr-bãma boe la Zifdõma n wãtı la pʋam.

11La masɛ tı fʋ gu ba tı ba da tɔgra bɛla,tı ba zãsnı nẽrba la sɛla n ka masɛ,wã'ara nẽrba basɛba yiɛ,ba zãsnı sɛla n ka masɛ ɛɛra la bõntarsõm.

12Krɛtı dõma mẽŋa bãŋra ayıla yʋʋn yetı:«Krɛtı dõma de la põmpɔrndõma wakatɛ wuu,la pʋtʋʋl-dõma ãna wʋ we-dũnsi la,ba de la zẽyãgsı dee tara pʋyã'anɛ.»

13Yel-ẽŋa de la sıra,bɛla ĩyã,kã'an ba sõŋa sõŋa tı ba dɔla Nawẽnnɛ sıra la sõŋa.

14Yele ba tı ba basɛ Zifdõma sɔlma,la bõn-sɛba tı nẽrba zagsɛ sıra dee bɔ nõorɛ tı ba ıta la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Sɛla woo ãn sõŋa mɛ bɔ nẽr-sɛka n de pʊpeelem dãana,la sɛka n de tõon-dẽgrɔ dãana ka sakra Nawẽnnɛ,sɛla sɛla ka boe n ãn sõŋa bɔ ẽ.Ẽŋa pʊtẽ'erɛ,la a yɛm wuu ki mɛ.

16Ba yetɪ bãma mi Nawẽnnɛ mɛ,la ba tõoma la pa'alɪ tɪ ba sɪ'ɪsrɪ Nawẽnnɛ mɛ.Ba de la nẽr-bɛ'ɛsɪ gãŋɛ,la ba ka sakrɪ Nawẽnnɛ nõorɛ,dee ka tãna wʊn tõm tõon-sõŋɔ.

Atiti 2

Zãsʊm nẽrba sɪra

1La fõn, zãsʊm nẽrba la bõn-sɛba n masɛ la sɪra zãsŋɔ la.

2Zãsʊm bʊra-yã'asɪ tɪ ba tara ba mẽŋa sõŋa,ba dɛna nẽrba tɪ ba nannɪ,ba tara pʊtẽ'e-sõŋɔ,la ba dɛna nẽrba n dolɪ Nawẽnnɛ sɪra la sõŋa,ba tara nõŋlʊm,dee dɛna nẽrba n mã'agɛ ba sũure sẽnna nẽŋa.

3Yele pɔg-yã'asɪ tɪ ba yel-ɪrɛ pʊam ba dɛna pʊpeelem dõma, la ba da dɛna gõngõ'osrɪba, ba da dɛna nẽrba n dɪkɛ ba mẽŋa bɔ dãam. Ba pa'ala sɛla n ãn sõŋa,

4ba pa'ala pɔg-bɪ'ɪsɪ tɪ ba nõŋɛ ba sɪrba,la ba kɔma,

5tɪ ba tara pʊtẽ'e-sõŋɔ,tɪ ba da ɪta dẽgrɔ,tɪ ba dɛna pɔg-mẽnsɪ,la pɔg-sõma,tɪ ba sakra ba sɪrba,tɪ nẽrba da pɔ'ɔgɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la.

6Kã'an kɔmbɪ'ɪsɪ la mẽ tɪ ba tara ba mẽŋa sõŋa sɛla woo pʊam.

7Fõn mẽŋa botɪ fʊ yel-ɪrɛ wuu ãna sõŋa,pa'alɛ ba ban wʊn ãna se'em,la fʊ zãsʊm nẽrba Nawẽnnɛ yetɔga la sɪra,la ninmõ'orɛ.

8La fʊ tɔgra sɪra tɪ ba da tã'agɛ zɛrgɛ fɔ,tɪ yãnnɛ wʊn yõkɛ sɛba n sɪ'ɪsrɪ la,ban kãn yẽ sɛla n de be'em tɪ zẽ'am tɔgɛ la ĩyã.

9Yele yamsɪ tɪ ba sakra ba zuudãandõma sɛla woo pʊam, ɪta ba sũure yẽlʊm, ba da zagsɛ ba nõorɛ,

10la ba da zũura ba lɔgrɔ.Ba tõnna tõon-sõma pa'alɛ tɪ bãma de la sɪra dõma,bɛla tɪ Nawẽnnɛ n de tɪ Fãagra zãsŋɔ la wʊn yẽta pẽka sɛla woo pʊam.

11Bẽm ĩyã, Nawẽnnɛ botɪ tɪ bãŋɛ a yel-sõnnɛ la n de fãarɛ bɔ nẽrsaalba wuu la mɛ.

12A zãsnɪ tõma tɪ tɪ basɛ la sɛla n ka dolɪ Nawẽnnɛ sore,la dũnia nẽrba n boorɪ sɛla la,dee vɔa dũnia wã zuo la pʊtẽ'e-sõŋɔ,la sɪra,dee dɔla Nawẽnnɛ sore sõŋa.

13Bɛla tɪ tɪ wʊn tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sũ-yẽlga daarɛ la,daar-ẽŋa Azezi-krisi n wʊn leme wa'am la a na'am pãŋa.Ẽŋa n de tõma Nawẽnnɛ,la tɪ Fãagra.

14Ẽŋa n dɪkɛ a vɔm bɔ tõma ĩyã,tɪ a fãagɛ tɔ tõon-be'ero wuu pʊam,dee basɛ tɪ tɪ malgɛ ãna sõŋa dɛna a mẽŋa nẽrba,mõrgɛ tõnna tõon-sõma.

15La de la bɛla tɪ fʊ wʊn zãsʊm ba, bɔ ba bʊraanɛ, dee kã'an ba. Ẽŋɛ bɛla la nõorɛ sɛka tɪ fʊ tarɪ la. Da basɛ tɪ nẽra pɔ'ɔgɛ fɔ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Atiti 3

Nawẽnnɛ nẽrba yel-ɪrɛ n wʊn ãna se'em

1Tẽegɛ ba wuu yetɪ la masɛ mɛ tɪ ba nanna tẽŋa la nẽŋadõma, la kɛ'ɛndõma dee sakra ba nõorɛ, dee tõnna tõon-sõma buuri wuu.

2Ba da tɔgra nẽrba be'em,ba da dɛna zɛbzɛbrɪba,la ba dɛna nẽrba n tarɪ sũ-mã'asʊm,dee ɪta sũ-bʊgsʊm la nẽrba wuu.

3Tõma mẽ daan de la nẽrba n ka mi sɛla, la sɪ'ɪsrɪba, la nẽrba n bʊrgɛ ka dɔla sɪra sore, tɪ tõma yɛmleego, la bõn-yooro tɪ tõma boorɪ la sɔna tõma. Tõma daan vɔa la pʊtʊʊlgɔ pʊam, ɪta sũure la tɪ taaba bõnɔ, dee dɛna nẽrba tɪ ba ka nõŋɛ, dee sisra taaba.

4La Nawẽnnɛ n de tɪ Fãagra la n wa pa'alɛ nẽrsaalba a yel-sõnnɛ, la a nõŋlʊm na,

5a fãagɛ tɪ mɛ,la,la dagɪ tɪn tõm tõon-sõma ĩyã,la de la a mẽŋa ninbãal-zʊa ĩyã tɪ a fãagɛ tɔ.A botɪ a Sɪa la n peege tõma sũure dẽgrɔ botɪ tɪ lebge nẽr-paalsɪ tara vɔm paalga.

6La de la Azezi-krisi n de tɪ Fãagra la ĩyã,tɪ Nawẽnnɛ bɔ tɔ a Sɪa la sõŋa sõŋa,

7tɪ a yel-sõnnɛ na botɪ tõma masɛ a nẽŋam,lebge a kɔma wʊn yẽ vɔm n ka ba'asrɪ tɪ tõma tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura la.

8Yetɔg-ẽna de la sɪra. Bɛla tɪ mam bɔɔra tɪ fʊ mõrgɛ pa'alɛ ba yel-bãma, tɪ nẽr-sɛba n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la mõrgɛ tõnna tõon-sõma. Yel-bãma n ãn sõŋa dee tara yõorɔ bɔ'ɔra nẽrba.

9La sãn dɛna nõke'en-yooro,la yaabdõma deto kãalgɔ,la nõkɛ'ɛma wẽ'a Zifdõma lɔɔ la yɛla,zãagɛ fʊ mẽŋa la bõn-bãma,se'ere n soe la,ba ka tarɪ yõorɔ,ba de la zãŋa.

10Nẽra sãn tara welgre sẽnna,fʊ kã'an ẽ nõorɛ ayi,tɪ a sãn ken zagsɛ,fʊ basɛ ẽ,la ya da le tara yetɔga la ẽ.

11Tɪ fʊ mi tɪ nẽr-ẽŋa buuri bʊrgɛ mɛ basɛ sɪra sore,dee tõnna tõon-be'ero n pa'alɪ tɪ a kãn yẽ bʊʊrɔ.

Ba'asgɔ yetɔga, la pʊ'ʊsgɔ

12Mam wʊn tõm na Artemasɪ bɪɪ Atisiki fʊ zẽ'am, a sãn wa'am, fʊ nargɛ pãŋa wa'am mam zẽ'am Nikopoli, tɪ mam looge yɛm tɪ m bɔna la bilam tɪ ɔɔrɔ wakatɛ tole.

13Mõrgɛ bɪsɛ Azenaasɪ n de yetɔg-mita,la Apolɔsɪ sore sẽnnɛ na yelle,tɪ sɛla da pɔ'ɔgɛ ba.

14Tõma nẽrba la masɛ mɛ tɪ ba zãsʊm tõnna tõon-sõma tɪ la sõŋɛ sɛba n boorɪ sõŋrɛ la,dee da vɔa vɔm n ka tarɪ yõorɔ.

15Nẽr-sɛba n boe la mam na wuu pʊ'ʊsrɪ fɔ. Pʊ'ʊsɛ nẽr-sɛba n bɔ Azezi sɪra nõŋɛ tõma la. Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ wʊn bɔna la ya wuu.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Afilmõ

Afilmõ 1

1Mam Apolı n boe yʊ'a deem Azezi-krisi yelle, la tı sɔbia Atimõtı n gʊlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra tı sır-sõŋɔ Afilmõ n de tı tõntõn-tadãana,

2la tı tã Apıa,la Arsipi n lagım na tõma yẽ nãmsgɔ Azezi tõoma pʊam na,la Nawẽnnɛ nẽrba la n lagsrı fʊ yire pʊam na.

3Tı Sɔ Nawẽnnɛ,la tı Zuudãana Azezi-krisi wʊn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ,dee bɔ ya sũ-mã'asʊm.

4Mam pʊ'ʊsrı Nawẽnnɛ daarɛ woo a yel-sõnnɛ mɛ, dee tẽra fʊ yelle m pʊ'ʊsgɔ pʊam ka basra.

5Se'ere n soe la,mam wõm ban tɔgrı fõn bɔ tı Zuudãana Azezi sıra se'em,la fõn tarı nõŋlʊm Nawẽnnɛ nẽrba la wuu ĩyã se'em.

6Mam sosrı Nawẽnnɛ tı fõn lagım na tõma bɔ Azezi-krisi sıra la wʊn sẽnna nẽŋa,a wʊn basɛ tı fʊ bãŋɛ bõn-sõma sɛba wuu tı tı tarı Krisi doosgo pʊam.

7M sɔbia,fʊ nõŋlʊm na bɔ mam sũ-yẽlga zozo'e mɛ,dee bɔ mam bʊraanɛ,fõn botı Nawẽnnɛ nẽrba la wuu sũure mã'agɛ la ĩyã.

8Bɛla tı baa mam n tarı nı nõorɛ wʊn yele fo tı fʊ ẽŋɛ se'em Krisi ĩyã la, mam ka ẽŋɛ bɛla,

9mam sosrı fʊ la nõŋlʊm.La de la mam Apolı n de bʊra-yã'aŋa,mam boe la yʊ'a deem lɛɛlɛ wã Azezi-krisi yelle.

10Mam sosrı fʊ la A'onezim tı mam boe yʊ'a deem tı a sakɛ Azezi lebge mam bia la ĩyã.

11Kʊrʊm,a daan ka tarı yõorɔ bɔ fɔ,la lɛɛlɛ wã a yãŋa tarı yõorɔ mɛ bɔ fõn na mam.

12Mam lebe tõnna ẽ na fõn zẽ'am, mam nõŋɛ ẽ na m sũure wuu.

13Mam boorı nı tı a bɔna la mam zẽ'am to'oge fõn zẽ'a sõŋra mam,mam n ken bɔna yʊ'a deem Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la ĩyã la.

14La mam ka boorı tı m ẽŋɛ sɛla tı fõn sãn ka sakɛ,tı la da kãn dɛna mam mõrgɛ fʊ mɛ tı fʊ ẽŋɛ mam yel-sõnnɛ,la dɛna fʊ mẽŋa n boorı se'em.

15Tã tı A'onezim n daan basɛ fõn dee fõrgɛ wakatɛ fẽe la, la de la tı fʊ le to'oge ẽ tı a bɔna la fʊ wakatɛ wuu.

16La a ka le dɛna fʊ to'oge ẽ tı a dɛna fʊ yamŋa mã'a,a gãnnı yamŋa mɛ,a yãŋa de la sɔbi-nõŋrɛ.Mam nõŋɛ ẽ mɛ halı zozo'e,la fõn wʊn nõŋɛ ẽ gãnna,se'ere n soe la,a de la fʊ yamŋa dee ken dɛna fʊ sɔbia Zuudãana doosgo pʊam.

17Bɛla, fʊ sãn dɛna mam sırɛ, fʊ to'oge ẽ wʊ fõn wʊn to'oge mam mẽŋa se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18La a sãn ẽŋɛ fʋ tuuge, bɪı a sãn tara fʋ sãnnɛ, basɛ tɪ la dɛna mam sãnnɛ.

19Mam Apolɪ n gʋlsɛ wãna la mam mẽŋa nu'ugo yetɪ:Mam wʋn yɔ fɔ.Mam kãn tẽegɛ fɔ tɪ fʋ mẽŋa tarɪ mam sãnnɛ,la de la mam n sõŋɛ fɔ tɪ fʋ yẽ vɔm.

20Ẽe,m sɔbia,ẽŋɛ yel-ẽna bɔ mam,Zuudãana la ĩyã.Botɪ m sũure mã'agɛ Krisi ĩyã.

21Mam n mi tɪ fʋ wʋn ẽŋɛ mam n boorɪ se'em na ĩyã tɪ mam gʋlsɛ bɔ fɔ,la mam mi tɪ fʋ wʋn põn ẽŋɛ gãŋɛ mam n yele fʋ se'em na mɛ.

22La mam sosrɪ tɪ fʋ ken mãasʋm gã'argɔ zẽ'a bɔ ma, tɪ mam tarɪ pʋtẽ'erɛ tɪ yãma n pʋ'ʋsrɪ Nawẽnnɛ na ĩyã, ba wʋn basɛ mam tɪ m leme wa'am ya zẽ'am.

23A'epafrasɪ n lagɪm na mam bɔna yʋ'a deem Azezi-krisi yelle la pʋ'ʋsrɪ fɔ.

24La mam tõntõn-taaba,Aluki la Amarkɪ,la Aristarkɪ,la Ademasɪ mẽ pʋ'ʋsrɪ fɔ.

25Tɪ Zuudãana Azezi-krisi yel-sõnnɛ wʋn bɔna la ya.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ebre

Ebre 1

Nawẽnnɛ doose la a Dayʋa tɔgɛ la tõma

1Kʋrʋm, Nawẽnnɛ yʋʋn botɪ a nõtɔ'ɔsrɪba n tɔgɛ nõorɛ zozo'e bɔ tɪ yaabdõma, la yetɔga buuri to'oto'ore.

2La lɛɛlɛ wã n de ba'asgɔ wakatɛ la,Nawẽnnɛ botɪ a Dayʋa la n tɔgɛ bɔ tɔ.La doose la ẽŋa tɪ a nãam dũnia la saazuum wuu,la a botɪ ẽŋa n sɔna sɛla woo.

3Ẽŋa n tarɪ Nawẽnnɛ na'am pãŋa wa pa'alɛ tɔ,a ãn wʋ Nawẽnnɛ mẽŋa n ãn se'em na.La a yetɔga la tarɪ pãŋa mɛ botɪ sɛla woo bɔna a zẽ'a.Ẽŋa n yese nẽrsaalba tõon-be'ero tɪ ba lebge sõŋa la poorʋm,a sẽŋɛ ka zẽa la Naba Wẽnnɛ zʋʋgɔ saazuum-zuum.4Tɪ Nawẽnnɛ zẽkɛ ẽ tɪ a gãnna malɛkadõma halɪ zozo'e dee bɔ ẽ yʋ'ʋrɛ n gãnnɪ malɛkadõma yʋ'ʋra.

Nawẽnnɛ Dayʋa Azezi-krisi n gãnnɪ malɛkadõma

5Nawẽnnɛ ka yele malɛka baa ayɪla yetɪ: «Fõn de mam Dayʋa, zĩna mam lebge la fʋ Sɔ.» La a ken ka yele malɛka yetɪ: «Mam n wʋn dɛna fʋ Sɔ, tɪ fʋ dɛna mam Dayʋa.»

6La ẽn daan tõm a bi-kẽŋa la dũnia pʋam na, a yele yetɪ: «Dẽnɪ tɪ malɛkadõma wuu nã'asra ẽ.»

7La sãn dɛna malɛkadõma la yelle, a tɔgɛ yetɪ, ba de la ẽŋa tõntõnɪba,

ẽŋa basɛ tɪ ba ãna wʋ kʋsebgo la, dee basɛ tɪ ba ãna wʋ bug-zɪlɪsɪ la.

8La a yele a Dayʋa la yelle yetɪ: «Fõn de la Nawẽnnɛ, fʋ na'am na wʋn bɔna la wakatɛ n ka ba'asrɪ. Fʋ wʋn sɔna fʋ so'olʋm na la sɪra.

9Fõn nõŋɛ la sɛla n masɛ, dee sisra be'em. Bɛla n soe tɪ fʋ Nawẽnnɛ welge fʋ to'ore, bɔ fɔ pẽka, la sũ-yẽlga gãnna basɛba wuu.»

10Dee ken yetɪ: «Zuudãana, fõn nãam tẽŋa halɪ pĩ'iluŋo wakatɛ, la saazuum wuu de la fõn nu'usi tõoma.

11Ba wuu wʋn sã'am mɛ, la fõn wʋn weege bɔna. Ba wʋn kʋrgɛ wʋ fuugo n kʋrgrɪ se'em na.

12Fʋ wʋn lobe ba basɛ wʋ fuugo tɪ ba kilim lobe basɛ la. Bõnɔ wuu wʋn teege wʋ ban teerɪ fu-kɛka la. La fõn, fõn de la fõn de se'em na ka tɛɛra, fõn yʋʋma ka tarɪ tɛka.»

13Nawẽnnɛ ka yele malɛka baa ayɪla yetɪ: «Zĩ'ire m zʋʋgɔ, halɪ tɪ m wa basɛ tɪ fʋ bɛ'ɛba bɔna fʋ nãma tẽŋa.»

14Malɛkadõma de la bẽm? Ba de la sɪsɪ n tõnnɪ bɔ'ɔra Nawẽnnɛ, tɪ Nawẽnnɛ tõnna ba, tɪ ba sõŋra nẽr-sɛba n de ba yẽ fãarɛ la.

Ebre 2

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Da zagsɛ-ya Nawẽnnɛ fãarɛ

1Bɛla n soe tɪ la masɛ tɪ tõma gʊrɛ yetɔga la tɪ tɪ wõm na sõŋa sõŋa, tɪ tɪ da bʊrgɛ.

2Malɛkadõma n yʊʊn tɔgɛ yetɔg-sɛba kʊrʊm na ẽŋɛ ba tõonɛ mɛ,nẽr-sɛba n sɪ'ɪsɛ ka sakɛ ba la,yẽ sɪbgrɛ sɛka n masɛ tɪ ba yẽ la mɛ.

3La sãn dɛna bɛla,tõma sãn pɔ'ɔgɛ Nawẽnnɛ fãarɛ kãtɛ ẽna,tõma wʊn ẽŋɛ la wãne põsɛ sɪbgrɛ?Zuudãana mẽŋa n daan põn dẽŋɛ mõolɛ fãarɛ ẽŋa yelle,tɪ nẽr-sɛba n wõm na pa'alɛ tõma tɪ la de la sɪra.

4Tɪ Nawẽnnɛ mẽŋa mẽ tõm tõon-yãlma,la yel-kɪrsɪ,la bõn-yãlma buuri wuu to'oto'ore,dee bɔ nẽrba a Sɪa pãŋa wʊ ẽn boorɪ se'em,pa'alɛ tɪ la de la sɪra.

Azezi n tarɪ fãarɛ wa'am

5La dagɪ malɛkadõma tɪ Nawẽnnɛ yetɪ ba sɔna dũnia sɛka n sẽm tɪ tõma tɔgra a yelle la.

6La nẽra n tɔgɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ la pʊam zẽ'a ayẽma yetɪ:«Nẽrsaala de la bẽm tɪ fõn tẽra a yelle? Nẽrsaala bia de la bẽm tɪ fõn bɪsra a yelle?

7Fõn basɛ mɛ tɪ a ka paagɛ malɛkadõma wakatɛ fẽe mã'a, dee yãŋa nã'asɛ ẽ, bɔ ẽ na'am pãŋa la pẽka.

8Fõn basɛ mɛ tɪ a sɔna sɛla woo.» Lan yetɪ Nawẽnnɛ basɛ tɪ sɛla woo sakra nẽrsaala la, a ka basɛ tɪ sɛla weege ka sakra ẽ. La, lan de se'em na, tõma nãn ka yẽtɪ tɪ sɛla woo sakrɪ ẽ.

9La tõma yẽ tɪ la de la Azezi tɪ Nawẽnnɛ sike tɪ a ka paagɛ malɛkadõma wakatɛ fẽfẽe,dee yãŋa nã'asɛ ẽ,bɔ ẽ na'am pãŋa la pẽka ẽn nãmsɛ ki la ĩyã.La de la Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ ĩyã,tɪ a ki nẽrsaalba wuu ĩyã.

10Nawẽnnɛ n de sɛka n basɛ tɪ sɛla woo bɔna,dɛna a bõnɔ na,la masɛ la ẽŋa yɛm n boorɪ se'em tɪ a botɪ Azezi nãmsɛ,ẽŋɛ sɛla woo ba'asɛ,fãagɛ nẽrba,tarɪ a kɔma zozo'e sẽŋɛ a na'am pãŋa zẽ'am.

11Azezi n malgrɪ nẽrba tɪ ba dɛna pʊpeelem dõma, la sɛba tɪ a malgɛ tɪ ba dɛna pʊpeelem dõma la lagɪm tara la Sɔ ayɪla. Bɛla n soe tɪ a ka zɔta yãnnɛ tɪ a wi ba tɪ a sɔbiisi.

12Bɛla tɪ a yele Nawẽnnɛ yetɪ:«Mam wʊn tɔgɛ fʊ yelle m sɔbiisi zẽ'am, mam wʊn nã'asɛ fɔ ba lagsgɔ zẽ'am.»

13Dee le yetɪ: «Mam wʊn dɪkɛ m sɪra wuu bɔ la Nawẽnnɛ.» Dee ken yetɪ: «Mam n wãna, mam na kɔm-sɛba tɪ Nawẽnnɛ bɔ mam na.»

14Kɔma la tɪ a tɔgrɪ la n de nẽrsaalba tara ĩyã la zɪm na, bɛla tɪ Azezi mẽ lebge nẽrsaala wʊ bãma la ki, tɪ a kũm na sã'am Asũtãana n de sɛka n basɛ tɪ nẽrba kiira la pãŋa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15La de la bɛla tɪ a ẽŋɛ fãagɛ sɛba tɪ kũm dabeem tarɪ ba botɪ ba ãna wʊ yamsɪ ba vɔm na wuu pʊam na basɛ.

16La dagɪ malɛkadõma tɪ a wa'am tɪ a sõŋɛ,la de la Abraham yɪsɪ la tɪ a wa'am tɪ a sõŋɛ.

17Bɛla n soe tɪ la daan masɛ tɪ a lebge nẽrsaala ãna wʊ a sɔbiisi la sɛla woo pʊam,tã'agɛ dɛna ba kãabgɔ kẽma nẽŋadãana n de ninbãal-zɔta,dee dɛna sɪra dãana Nawẽnnɛ tõoma pʊam.A ẽŋɛ la bɛla yese nẽrba tõon-be'ero,naagɛ ba la Nawẽnnɛ.

18Azezi mẽŋa n daan yẽ nãmsgɔ wakatɛ sɛba tɪ Asũtãana makɛ ẽ bɪsɛ la,a tã wʊn sõŋɛ nẽr-sɛba n yẽtɪ nãmsgɔ la mɛ,bɔ ba pãŋa.

Ebre 3

Azezi-krisi n gãnnɪ Amoyisi

1Bɛla m sɔbiisi, yãma tɪ Nawẽnnɛ wi tɪ ya welge to'ore dɛna a nẽrba la, bɪsra-ya Azezi, ẽŋa n de sɛka tɪ Nawẽnnɛ tõm, la ẽŋa n de tõma kãabgɔ kẽma nẽŋadãana Nawẽnnɛ sore doosgo la pʊam.

2A de la sɪra dãana sɛka n looge ẽ na zẽ'am,wʊ Amoyisi n yʊʊn de sɪra dãana se'em Nawẽnnɛ nẽrba la pʊam na.

3La masɛ mɛ tɪ Azezi yẽ nã'asgɔ gãnna Amoyisi halɪ zozo'e,wʊ de-mẽta n yẽtɪ pẽka gãnna deego la mẽŋa se'em na.

4Asɪra,deego woo de la nẽra n mẽ ẽ,la sɛla woo mẽta de la Nawẽnnɛ.

5La sãn dɛna Amoyisi,a yʊʊn de la tõntõnna n de sɪra dãana Nawẽnnɛ nẽrba n ãn wʊ deego la pʊam,dẽŋɛ tɔgɛ sɛla n wʊn wa tɔgɛ la yelle.

6La Krisi de la Nawẽnnɛ Dayʊa n de sɪra dãana sɔna deego la.A deego la de la tõma,tõma sãn ze'ele kãŋkãŋɛ la bʊraanɛ,dee tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla tɪ tɪ bɔ sɪra la,la sũ-yẽlga,ka paagɛ ba'asgɔ.

Nawẽnnɛ wʊn bɔ a nẽrba vo'osgo

7Bɛla, sakɛ-ya Nawẽnnɛ Sɪa n yele se'em yetɪ: «Zĩna, ya sãn wõm Nawẽnnɛ kõa,

8ya da kɛ'ɛm ya sũure, wʊ ya yaabdõma n yʊʊn kɛ'ɛm ba sũure sɪ'ɪsɛ Nawẽnnɛ nõorɛ se'em, makɛ ẽ bɪsɛ weem na.»

9Nawẽnnɛ yetɪ: «Bilam, ya yaabdõma yʊʊn makɛ mam mɛ bɪsɛ, baa ban yʊʊn yẽ mam tõoma yʊʊma pinaasɪ la.

10Bɛla tɪ mam sũure yʊʊn yĩige la zamãan-ẽŋa nẽrba. Tɪ mam yetɪ: ‹Ba pʊtẽ'era la botɪ ba tuura mɛ wakatɛ wuu, tɪ ba ka dɔla mam sore.›

11Mam sũ-yĩire la pʊam, mam pɔɪ mɛ yetɪ: ‹Ba kãn malɪn kẽ zẽ'e-sɛka tɪ mam yetɪ m bɔ ba tɪ ba yẽ vo'osgo la.› »

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12M sɔbiisi, guuse-ya ya mẽŋa tɪ ya nẽr-sɛka da tara pʊtẽ'e-be'ero n wʊn basɛ tɪ a ka bɔ Nawẽnnɛ sɪra, tɪ bõn-ẽŋa basɛ tɪ a welge la Nawẽnnɛ n de vɔm dãana la.

13La bɔ'ɔra-ya taaba bʊraanɛ daarɛ woo,wʊ Nawẽnnɛ n tɔgrɪ la tõma zĩna se'em na,tɪ ya nẽr-sɛka da kɛ'ɛm a sũure tɪ tõon-be'ero basɛ tɪ a tuuge.

14Tõma sãn ze'ele kãŋkãŋɛ wʊ tõma n bɔ sɪra se'em pɔspɔsɪ la ka paagɛ ba'asgɔ,tɪ wʊn lagɪm na Krisi to'oge pʊrɛ.

15Bɛla tɪ la yele Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ: «Zĩna, ya sãn wõm Nawẽnnɛ kõa, ya da kɛ'ɛm ya sũure, wʊ ya yaabdõma n yʊʊn kɛ'ɛm ba sũure sɪ'ɪsɛ Nawẽnnɛ nõorɛ se'em na.»

16Sɛba n yʊʊn wõm Nawẽnnɛ kõa dee sɪ'ɪsɛ a nõorɛ la de la bãna? Ba de la nẽr-sɛba wuu tɪ Amoyisi yʊʊn tarɪ Ezipti tẽŋa yese la.

17Sɛba tɪ Nawẽnnɛ sũure yʊʊn yĩige la ba yʊʊma pinaasɪ la de la bãna?Ba de la sɛba n yʊʊn tõm tõon-be'ero ki weego pʊam na.

18Sɛba tɪ a yʊʊn pɔɪ yetɪ ba kãn kẽ zẽ'e-sɛka tɪ a yetɪ a bɔ ba tɪ ba yẽ vo'osgo la de la bãna?Ba de la sɛba n sɪ'ɪsɛ la.

19La tõma yẽ tɪ ba yʊʊn ka yãŋɛ kẽ,ban ka bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã.

Ebre 4

1Nawẽnnɛ n bĩŋe a nõorɛ tɪ tɪ kẽ a vo'osgo zẽ'am na ken bɔna mɛ, bɛla tɪ guuse, tɪ ba'asgɔ ya nẽr-sɛka da wa yẽ tɪ a koŋe ka kẽ.

2Se'ere n soe la,tõma mẽ wõm Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la wʊ nẽr-bãma n wõm se'em na.La bãma zẽ'am,yetɔga la tɪ ba yʊʊn wõm na ka tarɪ yõorɔ bɔ ba,bẽm ĩyã,sɛba n wõm na ka bɔ sɪra.

3La tõma sɛba n bɔ ẽ sɪra la,tõma wʊn kẽ vo'osgo la zẽ'am tɪ a yʊʊn yetɪ:«Mam sũ-yĩire la pʊam, mam pɔɪ mɛ yetɪ, ba kãn malɪn kẽ zẽ'e-sɛka tɪ mam yetɪ m bɔ ba tɪ ba yẽ vo'osgo la.» Nawẽnnɛ n yele bɛla la, tɪ a dẽŋɛ põn tõm a tõoma wuu ba'asɛ mɛ halɪ lan pɔsɛ dũnia nãaŋɔ wakatɛ.

4La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam zẽ'a ayɪla tɔgɛ dabsa ayopɔɪ daarɛ la yelle yetɪ:«Nawẽnnɛ nãam sɛla woo ba'asɛ, dee vo'ose la dabsa ayopɔɪ daarɛ.»

5La zẽ'e-ẽna wã la ken tɔgɛ yetɪ: «Ba kãn malɪn kẽ zẽ'e-sɛka tɪ mam yetɪ m bɔ ba tɪ ba yẽ vo'osgo la.»

6Nẽr-sɛba n yʊʊn wõm Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la pɔspɔsɪ la ka kẽ, ban ka sakɛ la ĩyã. La dẽnɪ tɪ nẽrba kẽ.

7Bɛla tɪ Nawẽnnɛ le looge daarɛ ayẽma tɪ ba wi'iri tɪ zĩna.Tɪ yaabdõma n sɪ'ɪsɛ Nawẽnnɛ na,yʊʊma zozo'e n tole tɪ a botɪ Adavidi tɔgɛ wʊ lan põn gʊlsɛ se'em na yetɪ:«Zĩna, ya sãn wõm Nawẽnnɛ kõa, ya da kɛ'ɛm ya sũure.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Azoze yʊʊn sãn tarı nı ba paagɛ la vo'osgo asıra sıra zẽ'am, Nawẽnnɛ kãn le tɔgra vo'osgo daarɛ ayẽma yelle.

9Bɛla,vo'osgo n ken bɔna Nawẽnnɛ nẽrba la ĩyã,wʊ Nawẽnnɛ n vo'ose dabsa ayopɔı daarɛ la.

10Se'ere n soe la,nẽr-sɛka n kẽ Nawẽnnɛ vo'osgo la zẽ'am,mẽ basrı a tõoma mɛ dee vɔ'ɔsra,wʊ Nawẽnnɛ n ba'asɛ a tõoma dee vo'ose se'em na.

11Bɛla, tı wısgɛ tı mẽŋa yẽ vo'osgo ẽna, tı guuse tı nẽra baa ayıla da doose sı'ısgɔ la sore koŋe ka kẽ.

12Nawẽnnɛ yetɔga la vɔa mɛ, tara pãŋa, dee tara nõorɛ gãnna sʊkɔbgɔ n saasɛ tara nõa bayi. A kẽ'erı la nẽra pʊam mina a sıa, la a sũure yɛla wuu bɔkra, dee mina a pʊtẽ'erɛ, la a yɛm wuu n ãn se'em, wʊ sʊ'a n welgrı kõb-suglsi paara kõb-sõom na.

13Sɛla baa ayıla ka boe n sʊgɛ tı Nawẽnnɛ ka yẽta.Bõn-sɛba tı a nãam na wuu de la vẽelsı a zẽ'am.La de la ẽŋa n de sɛka tı tı wʊn ze'ele a nẽŋam tɔgɛ tı yɛla wuu bɔ ẽ.

Azezi-krisi n gãnnı kãabgɔ kẽma wuu

14Tõma tarı la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana n de Nawẽnnɛ Dayʊa Azezi n zom saazuum Nawẽnnɛ yire. Bɛla, tı ze'ele-ya kãŋkãŋɛ Nawẽnnɛ sore la doosgo pʊam.

15Tı tarı la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana n tarı tı zĩile tı tɔrgɔ pʊam,se'ere n soe la,a yẽ nãmsgɔ mɛ sɛla woo pʊam wʊ tõma la,la a ka tõm tõon-be'ero.

16Bɛla,basɛ-ya tı tı lɛm Nawẽnnɛ n de yel-sõnnɛ dãana la na'am bĩmbĩnne na zẽ'am la bʊraanɛ,tı a zoe tı ninbãalga ẽŋɛ tı yel-sõnnɛ,dee sõŋɛ tɔ wakat-sɛka tı tı boorı.

Ebre 5

1Nawẽnnɛ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana woo, ba loorı ẽ na nẽrsaalba pʊam tı a tõnna bɔ'ɔra Nawẽnnɛ, nẽrba ĩyã. Ẽŋa n bɔ'ɔrı Nawẽnnɛ bɔ'a, dee kãabra bɔ'ɔra ẽ ba tõon-be'ero ĩyã.

2A tã wʊn wõm sɛba n ka mi,la sɛba n tuuri la võorɛ mɛ zoe ba ninbãalga,ẽŋa mẽŋa n boe tɔrgɔ pʊam na ĩyã.

3La de la bɛla ĩyã,tı la dɛna a kãabɛ bɔ Nawẽnnɛ a mẽŋa tõon-be'ero,la nẽrba la tõon-be'ero ĩyã.

4Nẽra ka tã wʊn nã'asɛ a mẽŋa dıkɛ tõon-ẽna bɔ a mẽŋa dɛna kãabgɔ kẽma nẽŋadãana,la de la Nawẽnnɛ n loorı,wʊ ẽn yʊʊn looge Aarõ se'em na.

5Bɛla mẽ, la dagı Krisi mẽŋa n ɛ nã'asgɔ lebge kãabgɔ kẽma nẽŋadãana, la de la Nawẽnnɛ n looge ẽ yele yetı: «Fõn de mam Dayʊa, zĩna mam lebge la fʊ Sɔ.»

6Dee le yele zẽ'a ayẽma yetı: «Fʊ de la kãabgɔ kẽema wakatɛ wuu ĩyã, wʊ Amelkisedɛkı n ãn se'em na.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Azezi-krisi n daan boe dũnia wã wakat-sɛka la, a pʊ'ʊsɛ mɛ sose Nawẽnnɛ n de sɛka n tã wʊn fãagɛ ẽ kũm pʊam basɛ la, belem ẽ na nintãm. Tɪ Nawẽnnɛ lerge a sosgo, a sik-m-mẽŋa la pʊam.

8Baa la ẽn de Nawẽnnɛ Dayʊa la,nãmsgɔ la pʊam a bãŋɛ sakrɛ n de sɛla mɛ.

9La ẽn daan tõm Nawẽnnɛ n boorɪ se'em wuu ba'asɛ la,a lebge la sɛka tɪ nẽr-sɛba wuu n sakrɪ a nõorɛ la yẽtɪ fãarɛ n ka tarɪ ba'asgɔ a zẽ'am.

10Bɛla tɪ Nawẽnnɛ yele yetɪ,a de la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana wʊ Amelkisedɛkɪ n ãn se'em na.

Sẽŋɛ-ya nẽŋa Nawẽnnɛ doosgo la pʊam da basɛ

11Yɛla zozo'e tɪ tõma tarɪ wʊn tɔgɛ yel-ẽŋa yelle, la, la tɔ mɛ tɪ mam pa'alɛ ya a võorɛ tɪ ya wõm, se'ere n soe la, yãma lebge la mã'asga ka wõnna sɛla võorɛ tɔtɔ.

12Lan yuuge paagɛ se'em wã,la seke nɪ mɛ tɪ yãma lebge karẽnsãandõma pa'ala nẽrba basɛba.La baa bɛla,yãma ken bɔɔra tɪ ba zãsna ya la Nawẽnnɛ pɔspɔsɪ yɛla n de nãana,wʊ kɔma n boorɪ bĩ'isum dee ka bɔɔra di-ke'ene na.

13Nẽr-sɛka n ken ãna wʊ bia n mõgrɪ bĩ'isum na,a nãn ka tã wʊn bãŋɛ sɛla n masɛ,la sɛla n ka masɛ yelle bɔkɛ.

14La sɛba n de bõnkɛgsɪ la diti la di-ke'ene,bãma n de sɛba n zãsʊm mina sɛla n ãn sõŋa,la be'em bɔkra.

Ebre 6

1Bɛla, tɪ sẽŋɛ-ya nẽŋa zãsʊm bõnkɛgsɪ zãsŋɔ, dee basɛ Krisi pɔspɔsɪ yɛla la zãsŋɔ tɪ tɪ dẽŋɛ mina la. Tɪ kãn le zãsna pĩ'iluŋo yɛla la n de tɪ teege yɛm basɛ tõon-be'ero n sẽm na kũm, la tɪ bɔ Nawẽnnɛ sɪra,

2la ko'om misga zãsŋɔ,la ban paglɪ nu'usi nẽrba zuto pʊ'ʊsra yelle,la kũm vo'ore,la dũnia ba'asgɔ sarɪyadia yelle.

3Tɪ wʊn ẽŋɛ se'em n bɛla,tɪ sẽŋɛ nẽŋa,Nawẽnnɛ sãn sakɛ.

4Nẽr-sɛba n bãŋɛ Nawẽnnɛ sɪra bɔna peelem pʊam, yẽ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ, to'oge Nawẽnnɛ Sɪa pãŋa,

5bãŋɛ Nawẽnnɛ yetɔga n ãn sõŋa se'em,dee mina dũnia sɛka n sẽm na pãŋa n ãn se'em,

6bãma sãn lebe poorʊm dee basɛ Nawẽnnɛ sore,la ka tã tɪ ba le tarɪ ba leme tɪ ba teege yɛm basɛ tõon-be'ero.Se'ere n soe la,nẽr-bãma ãn wʊ ba le ka'ara Nawẽnnɛ Dayʊa la kũm dɔ-puurŋa zuo,dee yaala ẽ nẽrba tẽŋasʊka.

7Tɪ dɪkɛ makrɛ:Saaga sãn niira zozo'e tɪ va'am yũura ko'om sõŋa,a bõnkɔɔla wʊn mãalɛ mɛ bɔ sɛba n kɔɔrɪ ẽ na,bɛla a yẽtɪ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ mɛ.

8La va'am na sãn yɛsra gõ'osɪ,la mõ-yooro mã'a,a ka tarɪ yõorɔ,ba wʊn kã la be'em bɔ ẽ,la ba'asgɔ ba wʊn yõ ẽ na bugum.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9M sɪr-nõŋrɪsɪ, baa tõma n tɔgrɪ wãna la, tõma mi tɪ sũure pʊam sɪra sɪra tɪ yãma boe la so-sõŋɔ n wʊn botɪ ya yẽ fãarɛ la zuo.

10Nawẽnnɛ de la sɪra dãana,a kãn yĩm ya tõoma,la yãma n pa'alɛ tɪ yãma nõŋɛ ẽ mɛ,tõm bɔ a nẽrba,dee ken tõnna bɔ'ɔra ba lɛɛlɛ wã.

11Bɛla tõma n boorɪ se'em de la ya nẽra woo keŋe a mẽŋa bɛla,sẽnna nẽŋa ka paagɛ ba'asgɔ,yẽ bõn-sɛba tɪ a tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura la.

12Tõma ka boorɪ tɪ ya tara zẽyãgrɛ,ɪta-ya wʊ nẽr-sɛba n bɔ Nawẽnnɛ sɪra,mõrgɛ sẽŋɛ nẽŋa yẽ sɛla tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ a nẽrba la.

Nawẽnnɛ nõorɛ tɪ a bĩŋe la ka viiri

13Nawẽnnɛ n yʊʊn bĩŋe nõorɛ la Abraham na, a pɔɪ mɛ, la nẽra n ka boe gãnna a mẽŋa la ĩyã, a pɔɪ la a mẽŋa

14yetɪ:«Asɪra,mam wʊn ẽŋɛ fʊ yel-sõnnɛ zozo'e,dee botɪ fʊ yɪɪsɪ yɪrgɛ zozo'e.»

15Tɪ Abraham mõrgɛ sẽŋɛ nẽŋa,yẽ sɛla tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ tɪ a ẽŋɛ la.

16Nẽrsaala sãn yetɪ a pɔɪ,a pɔtɪ la sɛla n gãnnɪ a mẽŋa,tɪ pɔtɛ la dɛna sɛla n pa'alɪ tɪ ẽn yele se'em na de la sɪra,tɪ nõke'ene ba'asɛ.

17Bɛla,Nawẽnnɛ yʊʊn boorɪ tɪ a pa'alɛ la sɛba tɪ a bĩŋe nõorɛ la ba la,tɪ ẽŋa n bĩŋe a nõorɛ se'em na ka viiri,bɛla tɪ a bĩŋe a nõorɛ dee pɔɪ pa'asɛ.

18Nawẽnnɛ n ka parnɪ na,n ẽŋɛ bõn-bãma bayi n ka viiri.Bɛla n bɔ'ɔrɪ tõma bʊraanɛ zozo'e,tõma sɛba n basɛ sɛla woo,dee tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla tɪ a yetɪ a ẽŋɛ bɔ tɔ la.

19Tõma n tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla la botɪ tõma zɛ la kãŋkãŋɛ Nawẽnnɛ nẽŋam,wʊ ka'aga n ka tẽŋa kẽ paagɛ pʊam pʊam yõkɛ kãŋkãŋɛ la.Bɛla tɪ tõma wʊn kẽ gãŋɛ fu-sɛka n beŋe Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ la,paagɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.

20La de la zẽ'e-ẽŋa tɪ Azezi dẽŋɛ tõma kẽ,bɔna mĩ tõma ĩyã,dɛna kãabgɔ kẽma nẽŋadãana wakatɛ wuu ĩyã,wʊ Amelkisedɛkɪ n ãn se'em na.

Ebre 7

Amelkisedɛkɪ n de kãabgɔ kẽema gãnna Leviti dõma

1Amelkisedɛkɪ ẽŋa yʊʊn de la Salɛm naba, la Nawẽnnɛ n gãnnɪ wuu kãabgɔ kẽema. Abraham n yʊʊn sẽŋɛ ka zɛbɛ yãŋɛ na'adõma dee lebe kulla la, Amelkisedɛkɪ n tʊ'ʊsɛ ẽ kã kã'a-sõma bɔ ẽ.

2Tɪ Abraham looge lɔg-sɛba wuu tɪ a to'oge la pia pʊam ayɪla bɔ ẽ.Amelkisedɛkɪ yʊ'ʊrɛ la võorɛ de la:«Naba n ɪtɪ sɛla n masɛ»,sɛla n pa'asɛ,a de la Salɛm naba,n boorɪ tɪ la yetɪ:«Sũ-mã'asʊm naba».

3Ba ka mi a sɔ,la a ma,la a yaabdõma.Sɛla ka boe n pa'alɪ a vɔm pĩ'iluŋo,la a vɔm ba'asgɔ,a ãn wʊ Nawẽnnɛ Dayʊa la,a de la kãabgɔ kẽema wakatɛ n ka ba'asrɪ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Bısɛ-ya Amelkisedɛkı n tarı ke'eŋo se'em. Ẽŋa tı tı yaaba Abraham yʊʊn looge lɔg-sɛba tı a zɛbɛ to'oge la pia pʊam ayıla bɔ ẽ.

5Alevi yısı sɛba n de kãabgɔ kẽma la,Amoyisi lɔɔ la bɔ ba nõorɛ tı ba tɔ'ɔsra pia pʊam ayıla la Abraham yısı n de ba mẽŋa nẽrba la zẽ'am.

6La Amelkisedɛkı n dagı ba buuri la to'oge pia pʊam wuu ayıla mɛ Abraham zẽ'am,dee kã kã'a-sõma bɔ Abraham n de sɛka tı Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ bɔ ẽ na.

7La de la sıra,sẽ'eŋɔ ka boe,sɛka n kã kã'a-sõma bɔ nẽra n gãnnı sɛka tı a kã bɔ ẽ na.

8La sãn dɛna Alevi yısı la n to'osrı pia pʊam ayıla la,ba de la nẽrsaalba n kiiri,la Amelkisedɛkı de la sɛka tı Nawẽnnɛ gõŋɔ la yetı,a vɔa mɛ.

9Tı tã wʊn yetı,Abraham n yʊʊn looge sɛla tı a to'oge la pia pʊam ayıla bɔ Amelkisedɛkı la,Alevi n de sɛka tı a buuri to'osrı pia pʊrɛ la mẽ bɔ ẽ mɛ.

10Se'ere n soe la,Amelkisedɛkı n yʊʊn tʊ'ʊsɛ Abraham wakat-sɛka la,tı Alevi nãn boe la Abraham zıum pʊam.

Azezi n de kãabgɔ kẽema wʊ Amelkisedɛkı la wakatɛ wuu ĩyã

11Lɔɔ la tı Nawẽnnɛ yʊʊn bɔ a nẽrba la ẽebɛ la Leviti dõma kãabgɔ tõoma la zuo. Leviti dõma kãabgɔ tõoma la yʊʊn ka tã wʊn basɛ tı sɛla woo masɛ ãna wʊ Nawẽnnɛ n boorı se'em na. A sãn tã nı, la ka le de nı tı kãabgɔ kẽema buuri ayẽma wa'am wʊ Amelkisedɛkı la dagna Aarõ buuri.

12Bɛla,kãabgɔ kẽma tõoma la sãn teege,dẽnı tı lɔɔ la mẽ teege.

13Tı Zuudãana Azezi yelle tı ba tɔgrı la,de la buuri ayẽma nẽra,la buur-ẽŋa nẽra nẽra nãn ka tõm kãabgɔ kẽema tõoma.

14La de la vẽelga tı tı Zuudãana la de la Azuda buuri nẽra,la Amoyisi n yʊʊn tɔgɛ kãabgɔ kẽma tõoma yelle la,a ka po tɔgɛ buur-ẽŋa yelle.

15Kãabgɔ kẽema ayẽma n ãn wʊ Amelkisedɛkı n wa'am na n basɛ tı yetɔga la tı tõma tɔgrı la dɛna vẽelga.

16A ka lebge kãabgɔ kẽema wʊ nẽrsaala dɔgʊm lɔɔ n dolı se'em na,la de la vɔm n ka sã'anı pãŋa n botı a lebge kãabgɔ kẽema.

17Nawẽnnɛ gõŋɔ la yele yetı:«Fʊ de la kãabgɔ kẽema wakatɛ n ka ba'asrı ĩyã,wʊ Amelkisedɛkı n ãn se'em na.»

18Bɛla tı kʊrʊm nõorɛ la n yele se'em na ka le tõnna,ẽn ka tarı pãŋa,dee ka tara yõorɔ la ĩyã.

19Se'ere n soe la,Amoyisi lɔɔ la ka tã'agɛ basɛ tı sɛla sɛla masɛ wʊ Nawẽnnɛ n boorı se'em na.La lɛɛlɛ wã,Nawẽnnɛ ẽŋɛ la so-paalɛ,tı tõma n tarı pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla n ãn sõŋɔ gãnna la basɛ tı tõma lɛnna Nawẽnnɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20La sɛla n pa'asɛ, Nawẽnnɛ yʊʊn pɔı mɛ. Leviti dõma n yʊʊn lebge kãabgɔ kẽma la, Nawẽnnɛ ka pɔı.

21La Azezi n lebge kãabgɔ kẽema la,Nawẽnnɛ pɔı mɛ yetı:«Mam n de Zuudãana la pɔı mɛ, mam kãn viige m nõorɛ. Fʊ de la kãabgɔ kẽema wakatɛ n ka ba'asrı ĩyã.»

22La de la bɛla tı Azezi basɛ tı tı mina sõŋa sõŋa, tı Nawẽnnɛ n bĩŋe a nõorɛ se'em la tõma la, n ãn sõŋa gãnna kʊrʊm nõorɛ la.

23Sɛla n le pa'asɛ,kʊrʊm kãabgɔ kẽma la yʊʊn zo'oge mɛ sɔɔsna taaba,se'ere n soe la,kũm n yʊʊn gu'uri ba tı ba ka tãna tõnna wakatɛ wuu.

24La Azezi vɔa la wakatɛ wuu,nẽra ka sɔɔrı a kãabgɔ kẽema tõoma la tõnna.

25La de la bɛla tı a tãna wʊn fãagɛ sɛba wuu n doose la ẽŋa lɛnna Nawẽnnɛ zẽ'am na,wakatɛ wuu ĩyã.Se'ere n soe la,a vɔa mɛ wakatɛ wuu yõkra Nawẽnnɛ sıa bɔ'ɔra ba.

26La de la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana n ãn wãna n masɛ tı tı tara: A de la pʊpeelem dãana, ka tara yelle, ka tara dõrga, a welge a mẽŋa mɛ la tõon-be'ero dõma, tı Nawẽnnɛ zẽkɛ ẽ sẽŋɛ saazuum-zuum.

27Ẽŋa ka ãn wʊ kãabgɔ kẽma nẽŋadõma basɛba la,tı daarɛ woo la dɛna ba dẽŋɛ kãabɛ ba mẽŋa tõon-be'ero ĩyã,dee yãŋa kãabɛ nẽrba tõon-be'ero ĩyã la.Ẽŋa dıkɛ la a mẽŋa kãabɛ nõorɛ ayıla mã'a bɔ nẽrba tõon-be'ero ĩyã.

28Amoyisi lɔɔ la yʊʊn loorı la nẽrsaalba pãŋa n pɔ'ɔgɛ tı ba dɛna kãabgɔ kẽma nẽŋadõma.La Nawẽnnɛ n bĩŋe a nõorɛ dee pɔı bɛla poorʊm na,a looge la a Dayʊa n masɛ sɛla woo pʊam wakatɛ n ka ba'asrı ĩyã.

Ebre 8

Azezi n de nõor-bĩŋre paalga kãabgɔ kẽema

1Tõma yetɔga la tı tõma tɔgrı la zuo n wãna: Tõma tarı la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana, ẽŋa n zĩ saazuum Nawẽnnɛ n de ke'eŋo dãana la na'am bĩmbĩnne zʊʊgɔ.

2Ẽŋa n boe zẽ'e-sõŋɔ mẽŋa mẽŋa la pʊam tõnna bɔ'ɔra Nawẽnnɛ,zẽ'e-ẽŋa de la Zuudãana Nawẽnnɛ mẽŋa yire,la dagı zẽ'e-sɛka tı nẽrsaalba tĩ pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ na.

3Ba loorı kãabgɔ kẽma nẽŋadãana woo tı a bɔ'ɔra la Nawẽnnɛ bɔ'a,la a kãabra bɔ'ɔra ẽ.Bɛla tı la mẽ masɛ tı ẽŋa tara sɛla bɔ Nawẽnnɛ.

4Azezi sãn boe nı na tẽŋa wã zuo,a ka de nı kãabgɔ kẽema.Se'ere n soe la,kãabgɔ kẽma põn bɔna mɛ bɔ'ɔra bɔ'a wʊ Amoyisi lɔɔ la n de se'em na.

5Bãma n tõnnı tõon-sɛka la de la sɛla n ıtı Nawẽnnɛ yire la wõnnɛ,la a mãmsgɔ.La ãn wʊ Amoyisi n yʊʊn yetı a tĩ zẽ'e-sɛka tı ba pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ na,Nawẽnnɛ yʊʊn yele ẽ yetı:«Bısɛ sõŋa sõŋa tı fʊ wʊn tĩ ẽ tı a ãna wʊ mam n pa'alɛ fʊ tãŋa zuo se'em na.»

6La lɛɛlɛ wã,Azezi tarı la tõon-keko gãnna bãma.Nõorɛ tı Nawẽnnɛ bĩŋe la tõma Azezi ĩyã la n ãn sõŋa gãnna,se'ere n soe la,sɛla tı a yetı a ẽŋɛ bɔ tɔ nõor-bĩŋre ẽna pʊam na n ãn sõŋa gãnna.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Pɔspɔsɪ nõor-bĩŋre la yʊʊn sãn ka gelge nɪ, la ka de nɪ tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ bʊyi dãana.

8La Nawẽnnɛ zɛrgɛ ba mɛ,bɛla tɪ a yele yetɪ:«Dabsa n sẽm tɪ mam wʊn bĩŋe nõor-paalga la lsrayɛlɪ dõma, la Zuda dõma lɛ.

9La kãn ãna wʊ nõor-bĩŋre sɛka tɪ mam yʊʊn bĩŋe la ba yaabdõma wakat-sɛka tɪ mam gʊrɛ ba nu'usi tarɪ ba Ezipti yese la. Ba yʊʊn ka doose mam nõorɛ la tɪ mam bĩŋe yetɪ ba ẽŋɛ se'em na, bɛla n soe tɪ mam basɛ ba. Mam n de Zuudãana la n yele.

10Mam n yetɪ m bĩŋe m nõorɛ se'em la lsrayɛlɪ dõma dabsa bãma poorʊm n wãna: Mam wʊn dɪkɛ m lɔɔ la ẽŋɛ la ba pʊtẽ'era pʊam, mam wʊn gʊlsɛ ba la ba sũure pʊam. Mam wʊn dɛna ba Nawẽnnɛ, tɪ ba dɛna mam nẽrba.

11Nẽra nẽra kãn le zãsʊm a tadãana bɪɪ a sɔbia yele ẽ tɪ a bãŋɛ Zuudãana la, se'ere n soe la, ba nẽrba wuu wʊn bãŋɛ mam mɛ, halɪ lan pɔsɛ la kɔm-pɪgsɪ ka paagɛ bõnkɛgsɪ.

12Lan de se'em na, mam wʊn basɛ ba koŋre la taalɛ mɛ, mam kãn le tẽra ba tõon-be'ero la yɛla.»

13Nawẽnnɛ n tɔgrɪ nõor-bĩŋre paalga yelle la, a botɪ pɔspɔsɪ dãana la dɛna la kɛka. La sɛla n lebge kɛka kʊrgɛ deege la a bɔɪ.

Ebre 9

Nẽrba n yʊʊn pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ se'em fuu-deego la pʊam

1Pɔspɔsɪ nõor-bĩŋre la yʊʊn tarɪ la zẽ'e-sõŋɔ tẽŋa zuo, la sɔa tɪ ba dɔla pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ.

2Ba yʊʊn tĩ la fuu-deego beŋe zẽ'esɪ bayi,wi'ira pɔspɔsɪ zẽ'a la tɪ Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ.Bilam,fɪtladõma dɔglgɔ zẽ'a,la taablɪ tɪ ba dɔglɪ borborɪ bɔ'ɔra Nawẽnnɛ n boe mĩ.

3La fuugo la n beŋe deego bʊyi dãana la,ba wi'iri bilam tɪ Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ mẽŋa mẽŋa.

4Kãabgɔ bĩmbĩnne n de sãlma tɪ ba yõ'orɪ tɪdarɛ a zuo n boe mĩ,pa'asɛ la nõor-bĩŋre daka tɪ ba dɪkɛ sãlma yũlge a wuu.Sãlma lɔkɔ tɪ mannɪ boe a pʊam,la Aarõ dasaarɛ n puse võorɔ la,la kug-palagsɪ sɛba tɪ Nawẽnnɛ n bɔ nõorɛ se'em na gʊlsɛ ba zuto la n boe daka la pʊam.

5Daka la zuo,ba ẽŋɛ la malɛkadõma tɪ ba wi'iri tɪ seribẽ n pa'alɪ Nawẽnnɛ na'am pãŋa ẽŋɛ mĩ,tɪ ba kempagsɪ yɛrgɛ tɪ ba mã'asʊm pĩ zẽ'e-sɛka tɪ ba ɪtɪ zɪɪm mĩ tɪ Nawẽnnɛ basra nẽrba tõon-be'ero taalɛ la.La lɛɛlɛ wã,mam kãn wɛgsɛ bõn-bãma yelle pa'alɛ ya.

6Sɛla woo mãasʊm na bɛla bɔna a zẽ'a, tɪ kãabgɔ kẽma la kẽ'era pɔspɔsɪ deego la pʊam daarɛ woo tõnna ba tõoma.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7La deego bʊyi dãana la pʊam,kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la mã'a n kẽ'erı mĩ nõorɛ ayıla yʊʊnɛ pʊam.A sãn kẽ'era mĩ,dẽnı tı a tara dũnsi zıum ka bɔ Nawẽnnɛ,a mẽŋa tuure,la nẽrba tuure ĩyã.

8Bɛla, Nawẽnnɛ Sıa pa'alı tı pɔspɔsı deego la n daan ken bɔna la, sore ka pakɛ tı nẽra tãna wʊn kẽ Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ mẽŋa mẽŋa la pʊam.

9Bɛla de la mãmsgɔ pa'ala tõma bõn-sɛba n boe lɛɛlɛ wã võorɛ.Bɔ'a,la dũnsi tı ba kãabrı bɔ'ɔra Nawẽnnɛ na,ka tã wʊn basɛ tı sɛba n ıtı bɛla pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ na sũure masɛ a zẽ'am.

10Ba de la dia,la bõn-yũula,la ko'om peere buuri to'oto'ore yelle mã'a.lrgɔ bãma de la ĩyã yɛla n de dũnia wã bõnɔ n yʊʊn boe tı nẽrba dɔla,halı wa paagɛ wakat-sɛka tı Nawẽnnɛ malın malgɛ sɛla woo sõŋa.

Azezi-krisi ĩyã tı Nawẽnnɛ bĩŋe nõor-paalga

11La Krisi n wa'am na, a de la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana, ẽŋa n bɔ tõma bõn-sõma tı tı tarı wã, ẽŋa n kẽ zẽ'e-sõŋɔ n masɛ sɛla woo pʊam n gãnnı na, la dagı fuugo deego tı nẽrsaalba tĩ, a dagı dũnia wã bõnɔ.

12A daan kẽ Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ la pʊam na nõorɛ ayıla mã'a wakatɛ wuu ĩyã.La dagı bʊʊsı zıum,la lɔl-pɔla zıum tı a dıkɛ kãabɛ bɔ Nawẽnnɛ,a dıkɛ la a mẽŋa zıum kãabɛ bɔ Nawẽnnɛ fãagɛ tõma wakatɛ n ka ba'asrı ĩyã.

13Ba yʊʊn tarı la bʊʊsı,la lɔlsı zıum,la na-sa'arɛ tı ba yõ tãmpɛglʊm mĩisra nẽr-sɛba n sã'am lɔɔ la,tı ba le malgɛ ba tı ba ãna sõŋa masɛ la lɔɔ la.

14Krisi zıum na tarı pãŋa mɛ gãnna bɛla zozo'e.Ẽŋa ka tarı tuure,la doose la Nawẽnnɛ Sıa n boe wakatɛ wuu tı a dıkɛ a mẽŋa bɔ Nawẽnnɛ,peege tı tõon-be'ero n sẽm na kũm na,tı tı sũure ãna sõŋa,tı tı tõnna bɔ'ɔra vɔm dãana Nawẽnnɛ.

15La de la bɛla ĩyã tı Nawẽnnɛ bĩŋe nõor-paalga ẽŋa ĩyã.Ẽn ki la ĩyã,a yɔ fãagɛ nẽr-sɛba n tuuge pɔspɔsı nõorɛ bĩŋre la pʊam mɛ,tı Nawẽnnɛ n wi ba la,ba wʊn to'oge bõn-sõma tı a bĩŋe nõorɛ tı a bɔ a nẽrba la wakatɛ n ka ba'asrı ĩyã.

16Nẽra sãn pa'alɛ ba wʊn pʊı ẽŋa bõntarsõm se'em ẽŋa kũm poorʊm, dẽnı tı a ki dee tı ba yãŋa pʊı ba.

17Nẽra la sãn ken vɔa,a nõorɛ la tı a bɔ la de la yoogo.La de la a kũm poorʊm tı a tarı yõorɔ.

18La mẽ de la bɛla baa la Nawẽnnɛ pɔspɔsı nõor-bĩŋre la,la de la dũnsi zıum n yese tı a pɔsɛ tõnna.

19Amoyisi n yʊʊn tɔgɛ Nawẽnnɛ lɔɔ wuu pa'alɛ nẽrba wuu wʊ Nawẽnnɛ n yele se'em kı'ılım na,a yãŋa dıkɛ la lɔl-pɔla,la bʊʊsı zıum,la ko'om,dıkɛ pesgo kõbrɔ n ãn mõlga,vile izɔpı võorɔ lʊsɛ ba pʊam,mĩise nõor-bĩŋre gõŋɔ la,la nẽrba la wuu,

20dee yele yetı:«Zıı-bãna wã n pa'alı tı Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ la ya lɛ tı ya sakɛ ẽ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Amoyisi yʊʊn ken dɪkɛ zɪum na mĩise fuu-deego la,la pʊ'ʊsgɔ lɔgrɔ la wuu mɛ.

22La sãn dɛna lɔɔ la sore,la ãn wʊ la de la sɛla woo tɪ zɪum malgrɪ tɪ ba le ãna sõŋa Nawẽnnɛ zẽ'am.Tɪ zɪum sãn ka yese,Nawẽnnɛ ka basrɪ nẽrba tõon-be'ero taalɛ.

Krisi kũm n yese nẽrba tõon-be'ero basɛ

23Lan yʊʊn masɛ tɪ ba dɪkɛ dũnsi zɪum malgɛ bõn-sɛba n mãmsrɪ sɛla n boe Nawẽnnɛ yire la, tɪ ba le ãna sõŋa bɛla la, la sãn dɛna bõnɔ la mẽŋa n boe Nawẽnnɛ yire la, dẽnɪ tɪ la dɛna kãabgɔ n ãn sõŋa gãnna bɛla.

24Krisi n kẽ zẽ'e-sɛka la,dagɪ deego tɪ nẽrsaala ẽŋɛ bɔ Nawẽnnɛ n mãmsrɪ Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ mẽŋa mẽŋa la,a kẽ la Nawẽnnɛ yire mẽŋa,bɔna Nawẽnnɛ nẽŋam tõma sõŋrɛ ĩyã.

25Krisi ka kẽ nõorɛ faa wʊ kãabgɔ kẽma nẽŋadãana la n kẽ'erɪ zẽ'e-sõŋɔ la yʊʊnɛ woo la zɪum n dagɪ a mẽŋa zɪum na,a kẽ la nõorɛ ayɪla mã'a dɪkɛ a mẽŋa kãabɛ bɔ Nawẽnnɛ.

26La sãn dagɪ nɪ bɛla,a daan wʊn nãmsɛ nɪ mɛ nõorɛ faa,halɪ lan pɔsɛ dũnia pĩ'iluŋo wa paam zĩna.La sɛla n de sɪra,a wa'am na nõorɛ ayɪla mã'a dũnia ba'asgɔ wakatɛ wã,tɪ a yese tõon-be'ero,ẽn dɪkɛ a mẽŋa kãabɛ la ĩyã.

27Nẽra woo kiiri la bʊyɪla,dee tɪ Nawẽnnɛ dita a sarɪya.

28Bɛla mẽ,Krisi dɪkɛ a mẽŋa bɔ la nõorɛ ayɪla yese nẽrba zozo'e tõon-be'ero basɛ.A wʊn le leme wa'am mɛ nõorɛ bʊyi pʊam,la,la kãn dɛna tõon-be'ero yɛsga ĩyã,la de la nẽr-sɛba n gu'uri ẽ tɪ ba yẽ fãarɛ la ĩyã.

Ebre 10

1Amoyisi lɔɔ la yɛla yʊʊn mãmsrɪ la bõn-sõma n sẽm na mã'a, ba ka de sɛla n de sɪra la mẽŋa mẽŋa. A botɪ nẽrba kãabra la kãabgɔ bãma mẽŋa yʊʊnɛ woo bɔ'ɔra Nawẽnnɛ ka ba'asra. La a ka tã wʊn botɪ nẽr-sɛba n kãabrɪ bɛla la lɛm Nawẽnnɛ masɛ sɛla woo pʊam.

2Sɛba n ɪtɪ bɛla pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ na,sãn malgɛ nɪ mɛ ãna sõŋa wakatɛ wuu ĩyã,ba kãn le tẽ'esra tɪ tõon-be'ero boe bãma zuto,la ba wʊn basɛ mɛ kãn le kãabra.

3La dagɪ bɛla,kãabgɔ bãma tɪ ba kãabrɪ la,tẽerɪ ba la ba tõon-be'ero yelle yʊʊnɛ woo.

4Se'ere n soe la,lɔlsɪ,la bʊʊsɪ zɪum ka tã wʊn yese tõon-be'ero basɛ.

5Bɛla n soe tɪ Krisi n daan sẽm dũnia zuo la, a daan yele Nawẽnnɛ yetɪ: «Fõn ka boorɪ kãabgɔ, la bɔ'a, la fõn ẽŋɛ la ĩyã bɔ mam.

6Kãabgɔ sɛka tɪ ba yõ'orɪ bĩmbĩnne zuo, la kãabgɔ sɛka tɪ ba kãabrɪ tõon-be'ero taalɛ basga ĩyã la, ka ɪtɪ fõn sũure yẽlʊm.

7Bɛla tɪ mam yetɪ: ‹Zuudãana Nawẽnnɛ, mam n wãna n yetɪ m ẽŋɛ fõn boorɪ tɪ m ẽŋɛ se'em na, wʊ lan gʊlsɛ mam yelle fʊ gõŋɔ pʊam se'em na.› »

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8A dẽŋɛ yetɪ: «Fõn ka boorɪ kãabgɔ, la bɔ'a, la kãabgɔ sɛka tɪ ba yõ'orɪ bĩmbĩnne zuo, la kãabgɔ sɛka tɪ ba kãabrɪ tõon-be'ero taalɛ basga ĩyã, la ka ɪtɪ fõn sũure yẽlʊm.» La kãabgɔ bãma, ba kãabrɪ ba wʊ lɔɔ la n yele se'em na.

9Dee le yetɪ:«Mam n wãna n yetɪ m ẽŋɛ fõn boorɪ tɪ m ẽŋɛ se'em na.» A saam pɔspɔsɪ kãabgɔ la mɛ dee vigle bʊyi dãana.

10Azezi-krisi ẽŋɛ la Nawẽnnɛ n boorɪ se'em,a dɪkɛ la a mẽŋa kãabɛ bɔ ẽ nõorɛ ayɪla wakatɛ wuu ĩyã,tɪ tõma welge to'ore dɛna Nawẽnnɛ nẽrba.

11Kãabgɔ kẽema woo ze la a tõoma zẽ'am daarɛ woo tõnna, la a kãabrɪ la kãabgɔ bãma mẽŋa nõorɛ faa, dee tɪ la ka tãna tõon-be'ero yɛsra.

12La Krisi dɪkɛ a mẽŋa kãabɛ la nõorɛ ayɪla bɔ yese nẽrba tõon-be'ero wakatɛ wuu ĩyã,dee sẽŋɛ ka zẽa Nawẽnnɛ zʊʊgɔ,

13gu'ura tɪ Nawẽnnɛ wa ẽŋɛ a bɛ'ɛba tɪ ba bɔna a nãma tẽŋa.

14Bɛla,kãabgɔ bʊyɪla la mã'a tɪ a welge nẽrba to'ore tɪ ba dɛna Nawẽnnɛ nẽrba masɛ sɛla woo pʊam wakatɛ n ka ba'asrɪ.

15Nawẽnnɛ Sɪa mẽ pa'alɛ tõma tɪ bõn-ẽŋa de la sɪra, se'ere n soe la, a yele yetɪ:

16«Mam n yetɪ m bĩŋe m nõorɛ se'em la ba dabsa bãma poorʊm n wãna: Mam wʊn dɪkɛ m lɔɔ la ẽŋɛ la ba sũure pʊam, mam wʊn gʊlsɛ ba ba pʊtẽ'era pʊam. Mam n de Zuudãana n yele.»

17Dee ken yetɪ: «Mam kãn le tẽra ba tõon-be'ero, la ba tuure la yelle.»

18Bɛla, Nawẽnnɛ n basɛ tõon-be'ero taalɛ la, la ka le nara tɪ ba kãabra tõon-be'ero taalɛ basga ĩyã.

Tɪ zɛ-ya kãŋkãŋɛ Nawẽnnɛ doosgo pʊam

19M sɔbiisi, tõma mi tɪ Azezi zɪɪm na ĩyã, tõma tarɪ nõorɛ mɛ tɪ tɪ kẽ Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ mẽŋa mẽŋa la pʊam.

20Azezi n dɪkɛ a mẽŋa ĩyã kãabɛ bɔ la,a ãagɛ fuugo la n beŋe tõma la Nawẽnnɛ na mɛ,yo'oge so-paalɛ n bɔ'ɔrɪ vɔm bɔ tõma.

21Tõma tarɪ la kãabgɔ kẽma nẽŋadãana n bɪsrɪ Nawẽnnɛ nẽrba yelle.

22Bɛla ĩyã,basɛ-ya tɪ tɪ lɛm Nawẽnnɛ zẽ'am la pʊpeelem,la sũure n bɔ sɪra zõnzõnnɔ,la sũure n peege tɪ tɪ mina tɪ tõon-be'ero ka le bɔna,la ĩyã n peege la ko-sõma.

23Tɪ pa'alɛ-ya tɪn tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla la da basɛ,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ de la sɪra dãana,a wʊn ẽŋɛ ẽŋa n bĩŋe a nõorɛ se'em na.

24Tɪ bɪsra taaba yelle wʊn kɛŋra taaba, tɪ tɪ tara nõŋlʊm, dee tõnna tõon-sõma.

25Tɪ da basɛ taaba lagsgɔ wʊ nẽrba basɛba n ɪtɪ se'em na,tɪ bɔ'ɔra-ya taaba bʊraanɛ,yãma n yẽ tɪ Azezi lemŋo daarɛ la lɛm mɛ na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Nẽr-sɛka n bãŋɛ Nawẽnnɛ sɪra la, a sãn mina dee ken tõnna tõon-be'ero la yɛmleego, kãabgɔ ka le bɔna tõon-be'ero yɛsga ĩyã.

27Sɛla n yãŋa deege de la nẽr-ẽŋa gu'ura Nawẽnnɛ sarɪya,la bugum n wʊn di sɛba n sɪ'ɪsɛ Nawẽnnɛ na,la dabeem.

28La sãn dɛna la Amoyisi lɔɔ la,nẽra sãn sã'am lɔɔ la,tɪ nẽrba bayi,bɪ batã bɔna mĩ dɛna kaset-dõma,ninbãalga ka boe,dẽnɪ tɪ a dãana ki.

29La sãn dɛna bɛla,nẽr-sɛka n kɛsɛ Nawẽnnɛ Dayʊa la,kãn yẽ sɪbgrɛ n de be'em halɪ gãnna bɛla bɪ?Nẽr-ẽŋa bɪsɛ Azezi zɪm na tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe a nõorɛ a ĩyã la zãŋa.La,la de la zɪm ẽŋa tɪ Nawẽnnɛ dɪkɛ botɪ nẽra la welge to'ore dɛna Nawẽnnɛ nẽra.Ẽŋa dãana ken pɔ'ɔgɛ Nawẽnnɛ Sɪa n de yel-sõnnɛ dãana la mɛ.

30Tõma mi Nawẽnnɛ n yetɪ:«Mam n de m lebse be'em,la de la mam n wʊn yɔ.» La ken yetɪ:«Zuudãana la n wʊn di a nẽrba sarɪya.»

31La de la yelle mẽŋa mẽŋa bɔ sɛka n lui Nawẽnnɛ n de vɔm dãana la nu'usum.

32Tẽegɛ-ya yãma n daan pɔsɛ yẽ Nawẽnnɛ peelem n pa'alɛ ya sɪra la, lan daan ãn se'em bɔ ya, ya daan yẽ nãmsgɔ zo'oge mɛ, la ya wĩbe mɛ ze'ele kãŋkãŋɛ.

33Ba daan tʊʊrɪ dee nãmsra ya nẽrba basɛba mɛ nẽrba zẽ'am,la yãma naagɛ la sɛba tɪ ba nãmsrɪ la mɛ sõŋɛ ba.

34La yãma zoe sɛba n boe yʊ'a deem na ninbãalga mɛ.La ban fã yãma lɔgrɔ la,yãma sakɛ mɛ koŋe ba la sũ-yẽlga,yãma n mi tɪ yãma tarɪ la bõntarsõm sõma n gãnnɪ bɛla n kãn sã'am na ĩyã.

35Bɛla,da basɛ-ya sũ-ke'eŋo sɛka tɪ ya tarɪ la,tɪ ya wʊn yẽ yɔɔrɔ zozo'e.

36Yãma de la ya nargɛ pãŋa sẽŋɛ nẽŋa ẽŋɛ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em,tɪ ya wʊn to'oge sɛla tɪ a bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ ya la.

37La gʊlsɛ tɪ Nawẽnnɛ yetɪ:«La deege la fẽe, fẽfẽe mã'a, tɪ sɛka n sẽm na wʊn wa'am, a kãn yuuge.

38Nẽr-sɛka n bɔ mam sɪra masɛ mam zẽ'am wʊn vɔa,

ẽn bɔ mam sɪra la ĩyã. La sɛka n lebe poorʊm, mam sũure kãn ãna yẽlʊm la a dãana.»

39La sãn dɛna tõma, tõma dagɪ sɛba n lebrɪ poorʊm wʊn sã'am na, tõma de la sɛba n bɔ sɪra wʊn yẽ fãarɛ.

Ebre 11

Bɔ sɪra yelle

1Bɔ sɪra de la fõn mi sɪra sɪra tɪ fõn tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla la, fʊ wʊn yẽ, a botɪ fʊ mina la sɛla n ka yẽtɪ la nini.

2La de la kʊrʊm kʊrʊm dõma n yʊʊn bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã,tɪ a tɔgɛ ba yelle sõŋa.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3La de la tõma n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã,tɪ tõma bãŋɛ tɪ Nawẽnnɛ dɪkɛ la a yetɔga nãam tẽŋa la saazuum,bɛla tɪ tõma mina tɪ sɛla n yẽtɪ wã ze'ele la sɛla n ka yẽtɪ pʊam.

4Abɛlɪ n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ a yʊʊn kãabɛ kãabgɔ n tarɪ yõorɔ gãnna Akãɪ kãabgɔ bɔ Nawẽnnɛ. La de la bɔ sɪra la ĩyã tɪ Nawẽnnɛ to'oge a bɔ'a la, dee yetɪ a masɛ ẽŋa zẽ'am. Abɛlɪ n bɔ sɪra la ĩyã, baa ẽn ki la, a yelle ken tɔgra mɛ.

5La de la A'enõkɪ n bɔ sɪra la ĩyã, tɪ Nawẽnnɛ yʊʊn zẽkɛ ẽ sẽŋɛ a yire, tɪ a ka ki, tɪ ba yʊʊn ka le yẽ ẽ, Nawẽnnɛ n zẽkɛ ẽ na ĩyã. Lan dẽŋɛ a zẽkrɛ la, la gʊlsɛ a yelle yetɪ, a paagɛ Nawẽnnɛ yɛm mɛ.

6Nẽra sãn ka bɔ Nawẽnnɛ sɪra,a ka tã wʊn paagɛ a yɛm.Nẽra sãn lɛnna Nawẽnnɛ zẽ'am,dẽnɪ tɪ a bɔ sɪra tɪ a boe mɛ,la a yɔɔrɪ sɛba n eerɪ ẽ mɛ.

7Anoe n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ a zoe Nawẽnnɛ sakɛ a nõorɛ. Nawẽnnɛ yʊʊn pa'alɛ ẽ na bõn-sɛba n wʊn ẽŋɛ tɪ nẽrba nãn ka yẽtɪ, tɪ a sakɛ mãalɛ õorŋɔ kãtɛ, tɪ ẽŋa la a yir-dõma kẽ mĩ yẽ fãarɛ. Bɛla a pa'alɛ tɪ dũnia dõma n ka sakɛ la koŋe bʊʊrɔ mɛ, dee tɪ ẽŋa masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am, ẽn bɔ ẽ sɪra la ĩyã.

8Abraham n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ a yʊʊn sakɛ a wi'a, yese wɛ'ɛsa tẽn-sɛka tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ ẽ na bɔbrɛ, dee ka mina ẽn we'esɪ zẽ'e-sɛka la.

9Abraham n bɔ sɪra la ĩyã,a yʊʊn sẽŋɛ ka kẽ'era tẽn-sɛka tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ ẽ na pʊam wʊ sãana la,yʊʊn tĩ fuu-deego bɔna mĩ.A'izakɪ,la Azakɔbɪ mẽ yʊʊn kẽ'erɪ la fuu-deto pʊam.Nawẽnnɛ yʊʊn bĩŋe nõorɛ bɔ la bãma wuu.

10Se'ere n soe la,Abraham yʊʊn tarɪ la pʊtẽ'erɛ gu'ura tẽn-sɛka ẽbrɛ n ẽebɛ sõŋa,tɪ Nawẽnnɛ mẽŋa dɛna sɛka n makɛ dee mẽ.

11La de la Asaara n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ baa ẽn yʊʊn de kõndɔgrɛ dee kʊrgɛ zo'oge la, Nawẽnnɛ basɛ mɛ tɪ a dɔgɛ bia, se'ere n soe la, a bɔ la sɪra tɪ sɛka n bĩŋe a nõorɛ la, wʊn ẽŋɛ ẽn yele se'em na mɛ.

12Bɛla n soe,tɪ bʊraaga ayɪla n yʊʊn kʊrgɛ ka zãagɛ la kũm,dɔgɛ yɪsɪ tɪ ba zo'oge ãna wʊ wõrbiɛ n boe saazuum,bɪɪ tẽntõnbĩ'isgo n boe ko-kãtɛ nõorʊm tɪ nẽrba ka tã wʊn kãalɛ ba.

13Nẽr-bãma wuu ki la ba bɔ sɪra la pʊam. Ba yʊʊn ka to'oge bõn-sɛba tɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ ba la, la ba yʊʊn tũule yẽ ba la halɪ zãazãarɛ, tɪ ba sũure ãna yẽlʊm. La ba bãŋɛ mɛ yele tɪ bãma de la sãama ka tara zẽ'a dũnia zuo.

14Sɛba n tɔgrɪ wãna la pa'alɪ tɪ ba eerɪ la tẽn-sɛka tɪ ba wʊn wi'ira ba mẽŋa tẽŋa.

15Ba yʊʊn sãn tẽ'esra tẽn-sɛka tɪ ba yese dee basɛ la yelle tɪ a sɪa tara ba,ba tarɪ nɪ sore wʊn lebe bilam mɛ.

16Lan de se'em na,ba yʊʊn eerɪ la tẽn-sɛka n ãn sõŋa gãnna.Tẽn-ẽŋa de la Nawẽnnɛ yire.Bɛla n soe tɪ Nawẽnnɛ ka zoe yãnnɛ tɪ ba wi'ira ẽ tɪ ba Nawẽnnɛ,la de la ẽŋa n mãasʊm tẽŋa bɔ ba.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17La de la Abraham n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ a yʊʊn dɪkɛ A'izakɪ tɪ a kãabɛ bɔ Nawẽnnɛ, wakat-sɛka tɪ Nawẽnnɛ makɛ ẽ bɪsɛ yetɪ a dɪkɛ a dayʊa la bɔ ẽ na. A'izakɪ n de a dayɔ-yẽŋa la tɪ a yʊʊn dɪkɛ tɪ a kãabɛ bɔ, dee tɪ la dɛna la ẽŋa yelle tɪ Nawẽnnɛ yʊʊn bĩŋe nõorɛ la ẽ lɛ.

18Nawẽnnɛ yʊʊn yetɪ:«La wʊn doose la A'izakɪ tɪ fʊ yẽ yɪsɪ tɪ mam bĩŋe nõorɛ la.»

19Abraham yʊʊn tarɪ la pʊtẽ'erɛ tɪ Nawẽnnɛ tã wʊn vo'oge A'izakɪ mɛ.Bɛla n soe tɪ Nawẽnnɛ lebse bɔ ẽ a dayʊa.La ãn wʊ a vo'oge ẽ mɛ na,yel-ẽna pʊam mãmsgɔ n boe mĩ.

20La de la A'izakɪ n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ a kã kã'a-sõma n de sɛla n sẽm bɔ Azakɔbɪ, la A'eso.

21Azakɔbɪ n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ ẽn yʊʊn wa yɔna kũm na, tɪ a kã kã'a-sõma bɔ Azozɛfʊ dayɔɔsɪ bayi, tike a dasaarɛ ka dũma nã'asɛ Nawẽnnɛ.

22Azozɛfʊ n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ ẽn yʊʊn wa dee kũm na, tɪ a yele lsrayɛlɪ dõma yetɪ, ba wʊn wa yese Ezipti tẽŋa mɛ, dee pa'alɛ ba wʊn wa ẽŋɛ ẽŋa kõba se'em.

23Amoyisi dɔgrɪba n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ ba yʊʊn dɔgɛ ẽ, dɪkɛ ẽ sʊgɛ wõr-sɪtã. Ba yẽ mɛ tɪ a de la bia n ãn sõŋa, tɪ ba ka zoe dabeem la naba la n bɔ nõorɛ se'em na.

24Amoyisi n yʊʊn bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ ẽn wa lebge bõnkɛka la, tɪ a zagsɛ tɪ ba da wi'ira ẽŋa tɪ naba Afaarõ pɔyʊa la dayʊa.

25A yʊʊn boorɪ mɛ tɪ a lagɪm na Nawẽnnɛ nẽrba la po nãmsra,gãnna ẽŋa n ɪtɪ sũ-yẽlga la sɛla n de be'em wakatɛ fẽfẽe.

26A bɪsɛ mɛ tɪ ba sãn pɔ'ɔgɛ ẽŋa wʊ ba wʊn pɔ'ɔgɛ Krisi la,n tarɪ yõorɔ zo'oge gãnna Ezipti tẽŋa bõntarsõm wuu.Se'ere n soe la,a yʊʊn tarɪ la pʊtẽ'erɛ gu'ura yɔɔrɔ n boe nẽŋa.

27Ẽn bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ a ze'ele Ezipti fõrgɛ dee ka zoe naba la sũ-isgre, a yʊʊn mõrgɛ mɛ ze'ele kãŋkãŋɛ, se'ere n soe la, a yẽ la Nawẽnnɛ tɪ ba ka yẽtɪ la nini.

28La ẽn bɔ sɪra la ĩyã,tɪ a botɪ lsrayɛlɪ dõma kʊ Zɔɔg-basɛ pebila ẽŋɛ zɪɪm mĩise deto nõa,tɪ malɛka sɛka n wʊn kʊ kɔm-kẽendõma la,da kʊ lsrayɛlɪ dõma kɔm-kẽendõma.

29lsrayɛlɪ dõma n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ mõg-mõlga la ko'om yʊʊn welge dee basɛ tẽn-kɛ'ɛŋa tɪ ba doose tole, tɪ Ezipti dõma mẽ paagɛ doose tɪ ba tole, tɪ ko'om di ba.

30lsrayɛlɪ dõma n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ ba yʊʊn sẽŋɛ kaagɛ Zeriko tẽŋa dabsa ayopɔɪ, tɪ a lalsɪ lui.

31Arahabɪ n de pɔg-sɛka n yʊʊn ɪtɪ yalsɪ la n bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã, tɪ a yʊʊn to'oge nẽr-sɛba n sẽŋɛ tɪ ba lalsɛ bɪsɛ Zeriko tẽŋa n ãn se'em na a yire sõŋa, bɛla tɪ a ka po naagɛ la sɪ'ɪsrɪba la ki.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Yɛla zozo'e boe mɛ tɪ mam wʊn tɔgɛ nɪ, la nẽŋa ka boe tɪ mam wʊn tɔgɛ Azedeyõ, la Abarakɪ, la Asãmsõ, la Azefte, la Adavidi, la Asãmwɛlɪ, la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba la yelle.

33La de la ban bɔ Nawẽnnɛ sɪra la ĩyã,tɪ ba yãŋɛ na'adõma to'ose ba so'olʊm,ba tõm sɛla n masɛ mɛ,ba yẽ tɪ Nawẽnnɛ n bĩŋe nõorɛ se'em na ẽŋɛ mɛ,ba mũm gɪgma nõa mɛ.

34La ba kĩŋe bugum n diti la pãŋa mɛ,ba põsɛ sʊkɔbgɔ kũm mɛ,ba yẽ pãŋa mɛ ba tɔrgɔ pʊam,dɛna gãndɔɔrɔ zɛbrɛ zẽ'a,zɛbɛ yãŋɛ satẽma zɛbzɛbrɪba dige ba.

35Pɔgsɪ yẽ ba nẽrba n ki mɛ dee vo'oge.Sɛba yẽ nãmsgɔ mɛ zozo'e dee zagsɛ yolsgo,se'ere n soe la,ba boorɪ tɪ ba wa vo'oge mɛ yẽ vɔm n ãn sõŋa gãnna.

36Ba la'arɪ sɛba mɛ,wẽ ba la kafõbsɪ,ba ba sɛba mɛ la bãnsɪ kẽ'esɛ yʊ'a deem.

37Ba lobe sɛba la kuga kʊ,wã sɛba la sɔya kʊ,sɛ basɛba la sʊkɔbrɔ kʊ.Tɪ sɛba ɛɛra yɛ'ɛna,yɛ piisi gãna bɪ bʊʊsɪ gãna,sakɛ ka tara sɛla sɛla,tɪ ba fɔ'ɔna ba,nãmsra ba.

38Ba yʊʊn eerɪ la weem,la tãnsɪ zuto,gã tãnsɪ yogro,la tẽŋa yogro pʊam.Dũnia ka narɪ tɪ a tara nẽr-bãma.

39Nẽr-bãma wuu, Nawẽnnɛ tɔgɛ ba yelle sõŋa mɛ ban bɔ ẽ sɪra la ĩyã, la baa bɛla ba ka to'oge Nawẽnnɛ n bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ ba sɛla la.

40Nawẽnnɛ yʊʊn põn dẽŋɛ looge yɛm tɪ a ẽŋɛ la sɛla n ãn sõŋa gãnna bɔ tõma,bɛla tɪ a ka botɪ ba masɛ sɛla woo pʊam,tɪ tõma ka naagɛ la ba.

Ebre 12

Tɪ sakɛ tɪ Sɔ Nawẽnnɛ demsgo

1Bɛla, tõma n tarɪ nẽrba zozo'e n gilge tõma pa'ala tɪ sore la, tɪ mẽ basɛ bõn-sɛba n gu'uri tɪ sẽnnɛ, la tõon-be'ero tɪ tɪ ɪtɪ nãana nãana la, dee mõrgɛ zɔta zʊa n boe tɪ nẽŋa na.

2Tɪ bɪsra-ya Azezi,ẽŋa n botɪ tɪ bɔ sɪra,dee wʊn tarɪ tɪ paagɛ a ba'asgɔ zẽ'am.A wĩbe mɛ ki dɔ-puurŋa zuo ka zoe yãnnɛ,se'ere n soe la,a yẽ sũ-yẽlga sɛka n gu'uri ẽ na mɛ,la a yãŋa zĩ la Nawẽnnɛ na'am bĩmbĩnne zʊʊgɔ.

3Tẽ'esɛ-ya bɪsɛ, tõon-be'ero dõma n sɪ'ɪsɛ ẽ, nãmsɛ ẽ se'em, tɪ a wĩbe, tɪ ya da basɛ tɪ ya ĩyã ki tɪ ya bʊraanɛ bo'oge.

4Yãma n zɛbrɪ la tõon-be'ero la,ya ken ka zɛbɛ ki.

5Da yĩm-ya kã'aŋɔ sɛka tɪ Nawẽnnɛ kã'an ya wʊ nẽra n kã'anɪ a kɔma se'em yetɪ:«M bia, Zuudãana sãn sɪbgɛ fɔ, da dɪkɛ tɪ la dɛna zãŋa, a sãn pa'alɛ fɔ fʊ tuure, da basɛ tɪ fʊ bʊraanɛ bo'oge.

6Se'ere n soe la, Zuudãana demsrɪ la sɛba tɪ a nõŋɛ, dee sɪbgra sɛka woo tɪ a dɪkɛ tɪ a dɛna a bia.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Wĩbra-ya, tɪ la de la ya demsgo, Nawẽnnɛ ɪtɪ ya la a kɔma ɪrgɔ. Bia ka boe tɪ a sɔ ka sɪbgra ẽ.

8Nawẽnnɛ sãn ka demse ya wʊ ẽn ɪtɪ a kɔma wuu se'em na,bɛla ya yi de la tãmpĩiba,ya dagɪ a kɔma.

9La sãn dɛna tɪ sɔdõma n dɔgɛ tɪ la,ba daan sɪbgrɪ tɪ mɛ,dee tɪ tɪ nanna ba.Bɛla,tɪ sakɛ tɪ Sɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum nõorɛ gãnna,tɪ tɪ wʊn yẽ vɔm a zẽ'am.

10Tɪ sɔdõma la daan sɪbgrɪ tɪ la wakatɛ fẽfẽe ĩyã wʊ bãma mẽŋa n tẽ'esɛ se'em na.La Nawẽnnɛ sɪbgrɪ tɪ la tõma mẽŋa sõŋrɛ ĩyã,tɪ a botɪ tɪ welge to'ore dɛna pʊpeelem dõma wʊ ẽŋa la.

11Wakatɛ sɛka tɪ ba sɪbgrɪ tõma la,la de la sũ-sã'aŋɔ,la ka de sũ-yẽlga.La bɛla poorʊm nẽr-sɛba n yẽ sɪbgrɛ ẽŋa la yẽtɪ a yõorɔ mɛ,n de sũ-mã'asʊm,la vɔm n masɛ ãna sõŋa.

Tɪ mõrgɛ da zagsɛ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ

12Bɛla, keŋe-ya ya nu'usi n targɛ, la ya dũma n ki la.

13Basɛ-ya tɪ ya nãma la sẽnna sorɔɔrɔ n de tẽntẽesɪ zuto,tɪ nẽr-sɛka n dũ'usri la da lui,a wʊn yẽ ĩmã'asʊm.

14Mõrgɛ-ya ɛ tɪ sũ-mã'asʊm bɔna yãma la nẽrba wuu tẽŋasʊka, la ya ɛ pʊpeelem. Tɪ pʊpeelem sãn ka bɔna, nẽra ka tã wʊn yẽ Zuudãana la.

15Guuse-ya tɪ ya nẽra nẽra da wa mõŋɛ a mẽŋa Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ,ken guuse-ya tɪ nẽr-sɛka da ãna wʊ yẽg-toogo n puse ya tẽŋasʊka,wʊn basɛ tɪ toogo la loŋe nẽrba zozo'e sã'am ba.

16Da basɛ-ya tɪ ya nẽra nẽra ɪta yalsɪ,bɪɪ nẽra n pɔ'ɔrɪ sɛla n de Nawẽnnɛ bõnɔ,wʊ A'eso n yʊʊn dɪkɛ a kẽnnɔ bõnɔ teege dia laaga ayɪla la.

17La yãma mi tɪ bɛla poorʊm,ẽn wa bɔɔra tɪ a sɔ kã kã'a-sõma bɔ ẽ,ẽŋa n de kẽema ĩyã la,a ka tã'agɛ.A ka yẽ sore yãŋɛ teege yelle la tɪ a ẽŋɛ la,baa ẽn kellɪ la.

18Yãma n lɛm Nawẽnnɛ zẽ'am se'em na, de la to'ore la lsrayɛlɪ dõma n yʊʊn lɛm sɛla tɪ ba tã wʊn kalʊm dee yẽ zẽ'am na. Bãma yʊʊn lɛm na tãŋa yẽ bugum n diti, la lika n ãn lim, la kʊsebgo kãtɛ.

19La ba wõm na benkonne peebgo,la kõa n tɔgɛ,tɪ nẽrba la n yʊʊn wõm na belem yetɪ,la da le tɔgɛ pa'asɛ.

20Se'ere n soe la,ba ka tã wʊn to'oge ẽn yele se'em yetɪ:«Sɛka sãn kalʊm tãŋa la,baa a sãn dɛna dũŋa,ba lobe ẽ na kuga kʊ» la.

21Bõn-sɛba n yʊʊn ẽŋɛ la bɔ'ɔrɪ la dabeem,halɪ tɪ Amoyisi yele yetɪ,ẽŋa zotɪ la dabeem,halɪ tɪ ẽŋa gõgra.

22La yãma lɛm na tãŋa tɪ ba wi'iri tɪ Siyõ tãŋa n de vɔm dãana Nawẽnnɛ tẽŋa, ẽŋa n de Zerizalɛm mẽŋa mẽŋa n boe Nawẽnnɛ yire, tɪ malɛkadõma tʊsa tʊsa bɔna mĩ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23La ya ken lɛm na Nawẽnnɛ nẽrba lagsgɔ n de a kɔm-kẽendõma tɪ ba yʊ'ʊra gʊlsɛ Nawẽnnɛ yire la.La ya lɛm Nawẽnnɛ n de nẽrba wuu sarɪyadita.Ya lɛm na nẽr-sɛba n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,dee masɛ sɛla woo pʊam na sɪsɪ zẽ'am.

24Yãma lɛm na Azezi n de sɛka n boe Nawẽnnɛ la tõma tẽŋasʊka botɪ Nawẽnnɛ bĩŋe nõor-paalga la tõma lɛ.A zɪum na n yese bɔ tõma la pa'alɛ la sɛla n ãn sõŋa gãnna Abɛlɪ zɪum na.

25lta-ya guusgo, da zagsɛ ka selse sɛka n tɔgrɪ la ya lɛ la. Sɛba n yʊʊn zagsɛ ka selse nẽr-sɛka n kã'anɪ ba tẽŋa zuo la ka põsɛ nãmsgɔ. Bɛla, tõma sãn zagsɛ ka selse sɛka n boe Nawẽnnɛ yire la yetɔga, tõma kãn yãŋɛ põsɛ.

26A kõa la yʊʊn botɪ tẽŋa la mĩim mɛ,la lɛɛlɛ wã,a bĩŋe la nõorɛ yetɪ:«Mam wʊn le mĩim dũnia mɛ nõorɛ ayɪla,la dagɪ dũnia mã'a,saazuum mẽ wʊn mĩim mɛ.»

27Ẽn yetɪ a wʊn le mĩim nõor-ayɪla la,pa'alɛ mɛ tɪ sɛla tɪ a nãam na wʊn mĩim mɛ sã'am bɔɪ,dee tɪ sɛla n kãn tã'agɛ mĩim sã'am na mã'a n wʊn weege.

28Bɛla,tõma n wʊn to'oge so'olʊm n kãn sã'am na ĩyã,basɛ-ya tɪ tɪ pʊ'ʊsra Nawẽnnɛ a yel-sõnnɛ,tõnna se'em n wʊn ãna a sũure yẽlʊm bɔ'ɔra ẽ,la tɪ nã'asra ẽ,dee zɔta ẽ.

29Lan de se'em na,tõma Nawẽnnɛ ãn wʊ bugum n diti.

Ebre 13

Tɪ wʊn ɪta se'em paagɛ Nawẽnnɛ yɛm

1Ken nõŋɛ-ya taaba wʊ sɔbiisi la.

2Da basɛ-ya sãama sãanɔ ɪrgɔ,tɪ nẽrba basɛba ẽŋɛ la bɛla,ẽŋɛ malɛkadõma sãanɛ dee ka bãŋɛ.

3Tẽra-ya sɛba n boe yʊ'a deem na yelle, wʊ yãma mẽ po bɔna la yʊ'a deem na. Tẽra-ya sɛba tɪ ba nãmsrɪ ba la yelle, wʊ yãma mẽŋa n nãmsrɪ la.

4Basɛ-ya tɪ pɔgdire tara nã'asgɔ, dee da basɛ tɪ dẽgrɔ tõoma bɔna mĩ, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ wʊn di nẽr-sɛba n ɪtɪ yalsɪ, la nẽr-sɛba n tũuli la sarɪya mɛ.

5Da basɛ-ya tɪ ligri nõŋlʊm sɔna ya. Basɛ-ya tɪ ya sũure ãna yẽlʊm la yãma n tarɪ sɛla la, tɪ Nawẽnnɛ yetɪ: «Mam kãn basɛ fɔ, mam kãn malɪn basɛ fɔ.»

6Bɛla n soe tɪ tõma nẽra woo tãna wʊn yele la bʊraanɛ yetɪ:«Zuudãana de la mam sõŋra, mam kãn zoe dabeem. Nẽrsaala tã wʊn ẽŋɛ mam na bẽm?»

7Tẽra-ya ya nẽŋadõma n mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga bɔ ya la yelle. Bɪsɛ-ya ba vɔm n daan ãn se'em ka paagɛ ba kũm, tɪ ya mẽ ɪta bãma n bɔ sɪra ẽŋɛ se'em na.

8Azezi-krisi de la ẽn ãn se'em zaam,la zĩna,la wakatɛ wuu.

9Da basɛ-ya tɪ zãsŋɔ sãasɪ buuri to'oto'ore botɪ ya tuuge.Sɛla n ãn sõŋa de la tɪ basɛ tɪ Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ bɔ'a la keŋe tɪ sũure,la,la da dɛna ɪrgɔ sɔa n de dia yelle,sɛba n dolɪ ɪrgɔ bãma la ka yẽ yõorɔ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Tõma tarı la kãabgɔ, tı Zifdõma n tõnnı ba kãabgɔ tõoma la ka tara sore tı ba naagɛ tõma kãabgɔ la pʊam.

11Zifdõma kãabgɔ kẽma nẽŋadãana tarı la dũnsi zıum kẽ'era Nawẽnnɛ zẽ'e-sõŋɔ la kãabra tõon-be'ero taalɛ basga ĩyã,dee tara ba nẽnnɔ na yɛsra tẽŋa la kẽnkɛrŋa yõ'ora.

12La de la bɛla tı Azezi mẽ yese tẽŋa la kẽnkɛrŋa ka ki,tı a mẽŋa zıum malgɛ nẽrba tı ba ãna sõŋa Nawẽnnɛ zẽ'am.

13Bɛla,tı yese-ya sẽŋɛ a zẽ'am tẽŋa la kẽnkɛrŋa ka po sakɛ pɔ'ɔrɛ la.

14Tõma ka tarı tẽŋa dũnia wã zuo n boe wakatɛ wuu ĩyã,tõma eerı la tẽn-sɛka n sẽm na.

15Azezi ĩyã, tı nã'asra Nawẽnnɛ wakatɛ wuu tı la ãna wʊ kãabgɔ la, la boorı tı la yetı tı nõorɛ yetɔga zẽkɛ a yʊ'ʊrɛ pa'alɛ ẽn de sɛka.

16Da basɛ-ya ır-sõma ırgɔ,la taaba sõŋrɛ,tı tõon-bãma n ãn wʊ kãabgɔ n ıtı Nawẽnnɛ sũure yẽlʊm.

17Sakra-ya ya nẽŋadõma nõorɛ, dee nanna ba yetɔga. La de la bãma n bısrı yãma n dolı Nawẽnnɛ sore la yelle, ba wʊn ka tɔgɛ pa'alɛ Nawẽnnɛ bãma n bısɛ ya yelle se'em mɛ. Ẽŋɛ-ya ya wʊn ẽŋɛ se'em tı ba tã'agɛ tõm ba tõoma la sũ-yẽlga da yõnna, tı bɛla ka tarı yõorɔ bɔ ya.

18Pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ bɔ'ɔra tɔ. Tõma mi tı sũure pʊam mɛ tı tõma ka ẽŋɛ be'em, tõma boorı mɛ tı tı yel-ırɛ ãna sõŋa sɛla woo pʊam.

19Mam sosrı ya mɛ zozo'e tı ya pʊ'ʊsra m ĩyã tı m yẽ sore leme wa'am ya zẽ'am tɔtɔ.

Pʊ'ʊsgɔ, la ba'asgɔ yetɔga

20La de la Nawẽnnɛ n de sũ-mã'asʊm dãana n vo'oge tı Zuudãana Azezi, tı a bısra tõma yelle wʊ dũnsĩin-kɛ'ɛma, a zıum na tı Nawẽnnɛ dıkɛ bĩŋe nõorɛ la tõma wakatɛ n ka ba'asrı la ĩyã.

21Nawẽnnɛ wʊn basɛ tı ya tã'agɛ ıta sɛla woo n ãn sõŋa,dɔla a yɛm n boorı se'em.A wʊn basɛ tı sɛla n ãn a sũure yẽlʊm ẽŋɛ tı pʊam,Azezi-krisi ĩyã,ẽŋa n de sɛka n masɛ nã'asgɔ wakatɛ n ka ba'asrı.Amina.

22M sɔbiisi, mam sosrı ya tı ya sakɛ to'oge kã'aŋɔ yetɔg-bãna wã, tı mam n gʊlsɛ ya gõn-sɛka wã ka zo'oge.

23Bãŋɛ-ya tı ba yo'oge tı sɔbia Atimõtı basɛ mɛ,a sãn wa'am tɔtɔ,mam na ẽŋa wʊn doose taaba wa'am wa kaagɛ ya.

24Pʊ'ʊsɛ-ya ya nẽŋadõma, la nẽr-sɛba wuu n de Nawẽnnɛ nẽrba. Itali dõma pʊ'ʊsrı ya.

25Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ wʊn bɔna la ya wuu.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azakı

Azakı 1

1Mam Azakı n de Nawẽnnɛ, la tı Zuudãana Azezi-krisi tõntõnna n gʋlsɛ gõŋɔ wã pʋ'ʋsra Nawẽnnɛ nẽrba wuu n wırgɛ bɔna zẽ'a woo la.

Yelle sãn paagɛ nẽra

2M sɔbiisi, nãmsgɔ to'oto'ore sãn paagɛ ya Azezi sore la pʋam, ya dıkɛ ba tı ba dɛna ya sũ-yẽlga zõnzõnnɔ,

3se'ere n soe la,ya mi tı nãmsgɔ sãn paagɛ ya,ya bɔ sıra la pʋam,tı ya yãŋɛ wĩbe,la wʋn botı ya mõrgɛ ze'ele la kãŋkãŋɛ.

4La mõrgɛ-ya ze'ele kãŋkãŋɛ ka paagɛ a tɛka,tı ya wʋn masɛ sɛla woo pʋam,dɛna nẽrba n bı,tı sɛla ka pɔ'ɔgɛ ya.

5Yɛm sãn pɔ'ɔgɛ ya nẽr-sɛka, a sose Nawẽnnɛ n bɔ'ɔrı nẽrba wuu la yɛmleego dee ka mõŋra ba la, tı a wʋn bɔ ẽ.

6La a sãn sose ẽ,dẽnı tı a bɔ ẽ sıra,da sẽ'ena baa fẽfẽe.Se'ere n soe la,nẽr-sɛka woo n sẽ'enı,a ãn wʋ ko-kãtɛ ko-mĩ'isi tı kʋsebgo vugri wẽ'era ba tı ba yɛgna se'em na.

7Nẽr-ẽŋa buuri da tara pʋtẽ'erɛ tı a wʋn to'oge sɛla Zuudãana la zẽ'am.

8A de la nẽra n de pʋtẽ'era bayi dãana,tı a yɛm yɔɔra ẽn ıtı bõn-sɛba la wuu pʋam.

9La masɛ tı sɔbi-sɛka n de nasa ẽŋɛ sũ-yẽlga, tı Nawẽnnɛ zẽkrı ẽ mɛ.

10La bõntarsa mẽ ẽŋɛ sũ-yẽlga Nawẽnnɛ n sikri ẽ na,se'ere n soe la,a bõntarsõm na wʋn tole wʋ mõ-puuro la.

11Wʋntɛɛŋa sãn wõŋɛ mõogɔ,a puuro la zẽkrı mɛ sʋʋra kʋta,tı ba dasãnnɛ na bɔta.Bõntarsa mẽ ãn na bɛla,a wʋn ki mɛ a bõntarsõm na tõoma pʋam.

12Nẽr-sɛka n wĩbri nãmsgɔ pʋam tarı zu-yẽlga. Se'ere n soe la, ẽn ze'ele kãŋkãŋɛ la, Nawẽnnɛ wʋn bɔ ẽ bɔ'a n de vɔm n ka ba'asrı tı a bĩŋe nõorɛ tı a bɔ sɛba n nõŋɛ ẽ na.

13Yelle sãn paagɛ nẽra botı a bɔɔra tı a ẽŋɛ be'em, a da yetı Nawẽnnɛ n basɛ tı ẽŋa bɔɔra tı a ẽŋɛ be'em. Sɛla ka tã wʋn botı Nawẽnnɛ ẽŋɛ be'em. La Nawẽnnɛ mẽ ka botı nẽra bɔɔra tı a ẽŋɛ be'em.

14La de la nẽra woo yɛmleego n de be'em n pã'asrı ẽ,botı a kẽ'era yɛla pʋam.

15La be'em yɛmleego sãn yõkɛ pʋʋrɛ,a dɔgrı la tõon-be'ero.La tõon-be'ero la sãn wa bı,a sẽm na kũm.

16M sɔbi-nõŋrısı, da pã'asɛ-ya ya mẽŋa.

17Bɔ'a wuu n ãn sõŋa,la bɔ'a n masɛ wuu ze'etı la saazuum,Nawẽnnɛ n de peelem dãana la zẽ'am.Ẽŋa n nãam bõn-sɛba wuu n boe saazuum nẽera peelem,tı ba tɛɛra,la ẽŋa ka teerı,a ka tarı lika.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Ẽŋa mẽŋa n boorı tı a basɛ tı a sıra yetɔga la bɔ tõma vɔm.A ẽŋɛ bɛla tı tõma dɛna la pɔspɔsı dõma bõn-sɛba wuu tı a nãam na pʊam.

Sɛlsra-ya, dee ıta Nawẽnnɛ n yele se'em na

19M sɔbi-nõŋrısı, bãŋɛ-ya bõn-ẽna wã sõŋa, nẽra woo mõrgɛ sɛlsra sõŋa, la a mã'agɛ a mẽŋa tɔgra, la a da isgra sũure tɔtɔ.

20Nẽrsaala sũure sãn isge,a ka ıtı sɛla n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.

21Bɛla,basɛ-ya sɛla n de tõon-dẽgrɔ buuri wuu,la sɛla n de pʊtʊʊlgɔ wuu,dee sike ya mẽŋa to'oge Nawẽnnɛ yetɔga la tı a dıkɛ ẽŋɛ ya sũure pʊam,n tã wʊn fãagɛ ya la.

22Da pã'asɛ ya mẽŋa, dɛna-ya nẽrba n sakrı Nawẽnnɛ yetɔga, da dɛna-ya nẽrba n selsrı mã'a.

23Nẽr-sɛka woo n selsrı yetɔga la,dee ka sakra ıta lan yele se'em na,a dãana ãn wʊ nẽra n bısɛ bısga pʊam yẽ a mẽŋa n ãn se'em,

24la ẽn bısɛ a mẽŋa kı'ılım dee fõrgɛ la,a darɛ yĩm ẽŋa n ãn se'em na mɛ.

25La nẽr-sɛka n tarı Nawẽnnɛ lɔɔ n masɛ sõŋa n yolsrı nẽrba la,dee sakɛ ẽ sõŋa ıta lan yele se'em na,ẽŋa dagı nẽra n selsrı dee yĩnna,ẽŋa dãana tarı la sũ-yẽlga ẽŋa n ıtı sɛla la pʊam.

26Nẽr-sɛka woo n tẽ'esrı tı ẽŋa de la nẽra n dolı Nawẽnnɛ, dee ka tãna a nõorɛ yõkra, a pã'asrı la a mẽŋa, nẽr-ẽŋa Nawẽnnɛ doosgo la de la zãŋa.

27Tı Sɔ Nawẽnnɛ n boorı tı tı dɔla ẽ se'em tı la ãna sõŋa ka tara dẽgrɔ n wãna:La de la fʊ bısɛ kıbsı la pɔkõpa yelle ba nãmsgɔ pʊam,la fʊ guuse fʊ mẽŋa la dũnia wã tõon-dẽgrɔ.

Azakı 2

Da tũ'usra-ya nẽrba

1M sɔbiisi, yãma n sakɛ tı Zuudãana Azezi-krisi n tarı na'am pãŋa la, da tũ'usra-ya nẽrba.

2Tı dıkɛ makrɛ,wʊ yãma sãn lagsɛ taaba tı nẽra n pire sãlma nutʊa dee yɛ fu-sõma wa'am wa kẽ ya lagsgɔ la zẽ'a,tı nasa n mẽ yɛ fu-zõra kẽ,

3tı yãma sãn bısɛ nẽr-sɛka n yɛ fu-sõma la yele ẽ yetı:«Wa'am wa zĩ'ire kalam n de zẽ'e-sõŋɔ»,dee yele nasa la yetı:«Zɛ saazuo,bıı zĩ'ire tẽŋa mam nãma zẽ'am wã.»

4Yãma sãn ẽŋɛ wãna,yãma ka tũ'usri nẽrba sıra?Bɛla,ya tarı la pʊtẽ'e-be'ero bɔkra nẽrba,yetı ayẽma n gãnnı ayẽma.

5M sɔbi-nõŋrısı, selse-ya. Nawẽnnɛ looge la nẽr-sɛba tı dũnia dõma bısrı tı ba de la nasdõma la, botı ba bɔ ẽ sıra dɛna bõntatba, tı ba wʊn wa bɔna a so'olʊm tı a bĩŋe nõorɛ tı a bɔ sɛba n nõŋɛ ẽ na pʊam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6La yãma pɔ'ɔrı la nasdõma.La dagı bõntatba n nãmsrı ya,dee yõgra ya sẽnna sarıyaditba zẽ'am?

7La de la bãma n pɔ'ɔrı Krisi yʊ'ʊr-sõŋɔ sɛka tı ba bɔ ya la.

8Ya sãn sakɛ ıta Nawẽnnɛ so'olʊm lɔɔ la n gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetı: «Nõŋɛ fʊ tadãana wʊ fʊ mẽŋa la», ya ẽŋɛ sõŋa.

9La ya sãn tũ'usra nẽrba,ya tõm na tõon-be'ego,la lɔɔ la pa'alɛ ya tı ya tõm na tõon-be'ego.

10Nẽr-sɛka sãn sakɛ lɔɔ la wuu,dee sı'ısɛ ayıla tõm tõon-be'ego,a sı'ısɛ la ba wuu.

11Nawẽnnɛ n yetı:«Da ẽŋɛ yalsı» la,ẽŋa n ken yetı:«Da kʊ nẽra».La fʊ sãn ka ẽŋɛ yalsı,dee kʊ nẽra,fʊ de la nẽra n sı'ısɛ lɔɔ la.

12Tɔgra-ya dee tõnna tı la masɛ la lɔɔ n yolsrı nẽrba la,mina tı Nawẽnnɛ wʊn dıkɛ la ẽŋa di ya sarıya.

13Nawẽnnɛ sãn wa dita sarıya,a kãn zoe ninbãalga la nẽr-sɛka n ka zotı a taaba ninbãalga.Fʊ sãn zoe nẽrba ninbãalga,Nawẽnnɛ mẽ wʊn zoe fʊ ninbãalga.

Bɔ sıra, la tõoma

14M sɔbiisi, nẽra sãn yetı, ẽŋa bɔ Nawẽnnɛ sıra, dee ka tõnna tõoma n pa'alı bɛla, a yõorɔ de la bẽm? Bɔ sıra ẽŋa tã wʊn fãagɛ ẽ mɛ bıı?

15Tı dıkɛ makrɛ,wʊ sɔbia n ka tarı fuugo yɛɛra,dee ka tara dita,

16tı yãma nẽra ayıla sãn yele ẽ yetı:«Sẽŋɛ la sũ-mã'asʊm ka di tıgɛ,dee yɛ fuugo tı ɔɔrɔ da tara fɔ» dee ka bɔ ẽ sõŋrɛ sɛka tı a boorı la,a yõorɔ de la bẽm?

17La mẽ de la bɛla la bɔ sıra,ya sãn bɔ sıra tı la ka lagım na tõoma,a de la zãŋa.

18La nẽr-sɛka tã mɛ yetı, ayẽma bɔ la sıra, la ayẽma tõnnı la tõon-sõma. Mam wʊn yele ẽ yetı, pa'alɛ mam fʊ bɔ sıra la n ka lagım na tõoma la, tı mam wʊn dıkɛ m tõon-sõma la pa'alɛ tı mam bɔ sıra.

19Fõn sakɛ mɛ tı Nawẽnnɛ ayıla mã'a n boe.La ãn sõŋa.Kʊlkã'arsı mẽ sakɛ la bɛla,dee gõgra la dabeem.

20A ka tarı yɛm dãana,fõn boorı mɛ tı m pa'alɛ fɔ tı fʊ sãn bɔ sıra tı la ka lagım na tõoma,a ka tarı yõorɔ?

21Tı yaaba Abraham tı Nawẽnnɛ yʊʊn yetı a masɛ ya la,la de la a tõoma ĩyã,ẽn yʊʊn dıkɛ a dayʊa A'izakı tı a kãabɛ bɔ Nawẽnnɛ na ĩyã.

22Fʊ yẽ mɛ tı a bɔ sıra,la a tõoma la lagım na taaba.A tõoma la ĩyã n botı a bɔ sıra la masɛ sõŋa sõŋa.

23Bɛla tı Nawẽnnɛ gõŋɔ n gʊlsɛ se'em na ẽŋɛ.La yetı:«Abraham bɔ la Nawẽnnɛ sıra,tı Nawẽnnɛ bısɛ a bɔ sıra la,yetı a masɛ mɛ ẽŋa zẽ'am.» Tı Nawẽnnɛ wi ẽ yetı a sırɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Ya yẽ tı la de la nẽra tõoma n botı Nawẽnnɛ yetı a masɛ ya,la dagı a bɔ sıra mã'a ĩyã.

25La yʊʊn mẽ de la bɛla la Arahabı n de pɔka n ıtı yalsı la. Zifdõma n yʊʊn tõm nẽrba la, tı a to'oge ba sʊgɛ a yire, botı ba doose sore ayẽma kule la, tõon-ẽŋa ĩyã tı a masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.

26Nẽra sıa sãn fõrgɛ deege ẽ, a ĩyã de la kũm. La mẽ de la bɛla, nẽra sãn bɔ sıra tı la ka lagım na tõoma, la de la zãŋa.

Azakı 3

Tara ya zılıŋa sõŋa

1M sɔbiisi, da kãn bɔɔra-ya tı ya wuu dɛna karẽnsãandõma. Se'ere n soe la, ya mi tı tõma sɛba n de karẽnsãandõma la sarıyadia n wʊn dɛna toogo gãnna.

2Tõma wuu tuuri mɛ zozo'e.Nẽra sãn ka tuura a yetɔga pʊam,a de la nẽra n masɛ sɛla woo pʊam,tãna wʊn yõkra a mẽŋa sõŋa sõŋa.

3Tõma sãn ẽŋɛ wiiri nõorɛ salba tı ba sakɛ ıta tın boorı se'em,ba ĩyã la wuu ıtı la tõma n boorı se'em.

4Ken bısɛ-ya õornɔ n ãn se'em na,baa ban kãrgɛ se'em,dee tı kʊseb-kãra vugra zã'ara ba la,ba tarı la dɔ-pıka wẽrgra ba,tı ba sẽnna wɛ'ɛsa zẽ'e-sɛka tı sɛka n tarı ba la boorı.

5Nẽrsaala zılıŋa mẽ ãn na bɛla,a de la ĩyã zẽ'a ayıla n ãn pıka pıka,dee tɔgra yel-kãra.La de la bug-pıka n tã wʊn di we-kãtɛ wuu.

6Zılıŋa mẽ ãn wʊ bugum na.A boe la tı ĩyã la pʊam tõnna tõon-be'ero tı la taara tı ĩyã la wuu.A bugum na ze'etı la bug-tẽŋa sã'ana tı vɔm wuu.

7Nẽrsaala tã dũnsi buuri wuu,la bõn-ẽgla buuri wuu,la bõn-vuula buuri wuu,la sɛba n boe ko'om pʊam wuu mɛ,botı ba sakra ẽ.

8La nẽra ka boe n tã wʊn yãŋɛ a zılıŋa.A pırɛ la yetɔg-be'ero tɔgra ka gɔ'ɔra,a tarı la yabga n kʊʊrı.

9Tı tarı la ẽŋa pʊ'ʊsra Zuudãana n de tı Sɔ la a yel-sõnnɛ,dee ken tara ẽ kã'ara be'em bɔ'ɔra nẽrba tı Nawẽnnɛ nãam tı ba ãna wʊ a mẽŋa la.

10Kã'a-be'ero,la kã'a-sõma ze'etı la nõ-ẽŋa ayıla pʊam yɛsra.M sɔbiisi,la ka masɛ tı la dɛna bɛla.

11Ko-sõma,la ko-be'ero tã wʊn bulla bulnifo ayıla pʊam?M sɔbiisi,kẽnkãŋa tã wʊn wɔnna tã'ama?

12Bıı sẽnsãabga tã wʊn wɔnna kẽnkãma?Bɛla,bulga n bulli ko-be'ero ka tã wʊn bulla ko-sõma.

Yɛm n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am

13Ã̃ne n boe ya pʊam tẽ'esɛ tı ẽŋa tarı yɛm, la bãŋrɛ? A ẽŋɛ yel-ır-sõŋɔ, dee sike a mẽŋa pa'alɛ tı a tarı yɛm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14La,la sãn dɛna tɪ ya ɪtɪ la sũure,dee gẽela taaba,da wẽ-ya yõ'ogɔ tɪ ya de la yɛm dõma parɪm sɪ'ɪsɛ sɪra la.

15Yɛm ẽŋa dagɪ yɛm sɛka n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am.A de la tẽŋa wã zuo bõnɔ,a de la nẽrsaala bõnɔ,a ze'ele la Asũtãana zẽ'am.

16Sũure la gẽelgɔ n boe zẽ'e-sɛka la,tõon-yooro,la tõon-be'ero buuri wuu boe la bilam.

17La yɛm n ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am ãn na sõŋa ka tara dẽgrɔ,dee botɪ nẽra tara sũ-mã'asʊm la a taaba,la sũ-bʊgsʊm,ɪta sugri,zɔta nẽrba ninbãalga zozo'e,tõnna tõon-sõma zozo'e,ka bɔkra nẽrba,dee ka dɛna pʊlibsum dãana.

18Sũ-mã'asʊm dõma n botɪ sũ-mã'asʊm bɔna nẽrba tẽŋasʊka la tõoma de la tõon-sõma n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.

Azakɪ 4

Da basɛ-ya tɪ dũnia yɛmleego sɔna ya

1Zɛbrɛ la nõkɛ'ɛma n boe ya tẽŋasʊka la ze'ele la bɛ? La de la yan boorɪ se'em n de be'em n boe ya pʊam botɪ ya ɪta bɛla.

2Ya boorɪ la sɛla dee ka yẽta,bɔɔra tɪ ya kʊʊra nẽrba.Ya ɪtɪ la sũure la ya taaba bõnɔ dee ken ka yẽta,bɛla tɪ ya zɛbra dee wẽ'era nõkɛ'ɛma la taaba.Yan ka tarɪ la,la de la yãma n ka sose Nawẽnnɛ na ĩyã.

3La ya sãn sɔsra mɛ dee ka yẽta,yãma n sosrɪ se'em na ka ãn sõŋa.Ya sosrɪ tɪ ya ẽŋɛ la ya yɛm n boorɪ se'em.

4Yãma ka dolɪ Nawẽnnɛ la sɪra.Yãma ka mi tɪ sɛka n nõŋɛ dũnia wã lɔgrɔ,la de la be'em la Nawẽnnɛ?Bɛla,nẽr-sɛka woo n boorɪ tɪ a yõgɛ sɪtɔ la dũnia wã lɔgrɔ,a wʊn dɛna la Nawẽnnɛ bɛ.

5Bɪɪ yãma tẽ'esɛ tɪ lan gʊlsɛ se'em Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam na de la zãŋa?La yetɪ:«Nawẽnnɛ Sɪa la tɪ a ẽŋɛ tɪ pʊam na,boorɪ tɪ ẽŋa mã'a n sɔna tɔ.»

6La a ɪtɪ la yel-sõnnɛ n ãn sõŋa gãnna bɔ'ɔra tɔ,wʊ lan gʊlsɛ yetɪ:«Nawẽnnɛ zagsrɪ zẽk-m-mẽŋa dõma mɛ,dee ɪta sik-m-mẽŋa dõma yel-sõnnɛ.»

7Bɛla, dɪkɛ ya mẽŋa bɔ Nawẽnnɛ, dee sɪ'ɪsɛ Asũtãana, tɪ a wʊn zoe dee basɛ ya.

8Lɛm-ya Nawẽnnɛ,tɪ a mẽ wʊn lɛm ya.Tõon-be'ero dõma,peege ya nu'usi,pʊtẽ'era ayi dõma,peege ya sũure.

9Bãŋɛ-ya ya ninbãalga,kaasɛ-ya fablɛ la sũ-sã'aŋɔ.Basɛ-ya tɪ ya lɔ'ɔrɔ lebge kʊʊnɔ,tɪ ya sũ-yẽlga lebge sũ-sã'aŋɔ.

10Sike-ya ya mẽŋa Nawẽnnɛ nẽŋam,tɪ a wʊn zẽkɛ ya.

11M sɔbiisi, da tɔgra-ya taaba yelle be'em. Nẽr-sɛka n tɔgɛ a tadãana yelle be'em, bɪɪ zɛrgra ẽ, a tɔgrɪ la Nawẽnnɛ lɔɔ la be'em dee zɛrgra ẽ. La fʊ sãn zɛrgra lɔɔ la, fʊ ka sakrɪ lɔɔ la, fʊ lebge la lɔɔ la sarɪyadita.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Nawẽnnɛ mã'a n bɔ'ɔrı lɔɔ,la ẽŋa mã'a n diti sarıya,la ẽŋa mã'a n tã wʊn fãagɛ,bıı sã'am.La fõn tẽ'esɛ tı fõn de la ãne,dita fʊ tadãana sarıya?

Da wẽ'era-ya yõ'ogɔ

13Selse-ya! Yãma sɛba n yetı: «Zĩna bıı beere, tõma wʊn sẽŋɛ la tẽn-ẽna ka ẽŋɛ yʊʊnɛ, leebe yẽ yõorɔ» la,

14ya ka mi ya vɔm n wʊn ãna se'em beere.Ya ãn wʊ pika n yʊ,tı la ẽŋɛ fẽe tı a pilge.

15La de nı na ya ẽn yetı:«Nawẽnnɛ sãn bɔɔra,tı tõma vɔa,tõma wʊn ẽŋɛ la wãna la wãna.»

16La yãma pa'alı la ya mẽŋa dee wẽ'era yõ'ogɔ yãma n boorı tı ya ẽŋɛ sɛla la pʊam.Pa'al-m-mẽŋa wãna buuri wuu de la be'em.

17Nẽr-sɛka woo n mi sɛla n ãn sõŋa, dee ka ıta, a tõm na tõon-be'ero.

Azakı 5

Bõntatba yelle

1Bõntatba, selse-ya! Kaasra-ya dee fabla, se'ere n soe la, toogo n sẽm ya zuto.

2Ya bõntarsõm na wʊn põ'ogɛ mɛ.Bõn-mõgla n wʊn mõgɛ ya futo la.

3Tẽŋanzẽem n wʊn kẽ ya sãlma,la ya zũuro la.Tẽŋanzẽem na n wʊn pa'alɛ tı ya ka ẽŋɛ sõŋa,la a wʊn di ya wʊ bugum na.Yãma lagsrı la bõntarsõm bĩŋra dũnia ba'asgɔ wakatɛ.

4Tõntõnıba n tõnnı ya vatɔ pʊam tı ya mõŋɛ ba yɔɔrɔ la kellı mɛ.Nẽr-sɛba n lagsɛ ya bõnkɔɔla la kellı mɛ,tı Zuudãana Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana la wõm.

5Dũnia zuo ya vɔa la na'am pʊam,ıta ya yɛm n boorı se'em,dita tıgra nõbra,ãna wʊ dũnsi la gu'ura kʊa daarɛ.

6Ya tɔgɛ la sıra dãana yelle kʊ,yetı ya kʊ ẽ,tı a ka tãna wʊn sı'ısɛ ya tı ya kʊ ẽ.

Kã'aŋɔ

7M sɔbiisi, mã'ara ya sũure gu'ura Zuudãana la lemŋo. Bısɛ-ya kaara n mã'arı a sũure se'em gu'ura tı a va'am bõnkɔɔla bıɛ wʊn wa bı sõŋa. A ẽn gu'ura mɛ tı sig-saaga wa ni, tı poorʊm saası ni, tı bõnkɔɔla la bıɛ bı sõŋa.

8Bɛla,yãma mẽ mõrgɛ mã'ara ya sũure,tara bʊraanɛ,tı Zuudãana la lemŋo lɛm mɛ.

9M sɔbiisi, da yõnna-ya taaba, tı Nawẽnnɛ da wa di ya sarıya. Bısɛ-ya, sarıyadita la ze la zanõrʊm.

10M sɔbiisi,Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la n yʊʊn tɔgɛ a yetɔga,tı ba nãmsɛ ba,tı ba mã'agɛ ba sũure la,ya mẽ ẽŋɛ wʊ bãma n ẽŋɛ se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Tõma yetı mɛ tı sɛba n mõrgɛ ze'ele kãŋkãŋɛ Nawẽnnɛ sore pʊam na,de la zu-yẽlga dõma.Ya wõm ban tɔgɛ Azɔɔbı n ze'ele kãŋkãŋɛ se'em yelle,la ya yẽ ba'asgɔ Nawẽnnɛ n ẽŋɛ se'em bɔ ẽ.Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ de la ninbãal-zɔta,dee tara nẽrba zĩile.

12M sɔbiisi, sɛla n gãnnı wuu de la ya da pɔı. Da pɔı saazuum, bıı tẽŋa, bıı sɛla ayẽma. Basɛ-ya tı ya «ẽe» dɛna «ẽe», tı ya «ayɛı» dɛna «ayɛı», tı Nawẽnnɛ da di ya sarıya.

13Nẽra sãn bɔna ya pʊam nãmsra, a pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ. Nẽr-sɛka sũure n ãn yẽlʊm, a yõom yõom-sõma pẽgɛ Nawẽnnɛ.

14Nẽra sãn bɔna ya pʊam bẽ'era,a wi Nawẽnnɛ nẽrba kẽma,tı ba ẽŋɛ kaam ẽŋɛ a zuugo la Zuudãana Azezi yʊ'ʊrɛ,pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ bɔ ẽ.

15Ban bɔ Nawẽnnɛ sıra pʊ'ʊsɛ la,la wʊn fãagɛ bã'ara la mɛ,Zuudãana la wʊn bɔ ẽ ĩmã'asʊm mɛ tı a isge.La a sãn tõm tõon-be'ero,a wʊn basɛ ẽ taalɛ.

16Bɛla,pelge ya pʊa tɔgɛ ya tõon-be'ero pa'alɛ taaba,pʊ'ʊsɛ bɔ taaba,tı ya wʊn yẽ ĩmã'asʊm.Nẽra n masɛ Nawẽnnɛ zẽ'am pʊ'ʊsgɔ tõnnı mɛ la pãŋa zozo'e.

17A'eli yʊʊn de la nẽrsaala wʊ tõma la,la a pʊ'ʊsɛ mɛ sose Nawẽnnɛ la a sũure wuu tı saaga da ni,tı saaga ka tɔkɛ tẽŋa yʊʊma atã la wõr-sıyoobı.

18Tı a le pʊ'ʊsɛ,tı saaga ni,tı bõnkɔɔla wɔm biɛ.

19M sɔbiisi, ya nẽra ayıla sãn bʊrgɛ dee basɛ sıra sore, tı nẽra tarı ẽ leme wa'am,

20ya bãŋɛ tı nẽr-sɛka woo n tarı tõon-be'ero dãana a tõon-be'ero sorɔɔgɔ zuo leme wa'am,a fãagɛ la tõon-be'ero dãana kũm pʊam,tı Nawẽnnɛ wʊn basɛ a tõon-be'ero zozo'e taalɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Pıyɛɛrı

1 Pıyɛɛrı 1

1Mam Apıyɛɛrı n de Azezi-krisi Tõntõnna n gʋlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra yãma sɛba tı Nawẽnnɛ looge tı ya dɛna a nẽrba wırgɛ bɔna Põ, la Galatı, la Kapadɔsı, la Azi, la Bitini so'olʋm pʋam dɛna sãama la.

2La de la tı Sɔ Nawẽnnɛ n looge ya wʋ ẽŋa n dẽŋɛ looge a yɛm se'em na,tı a Sıa welge ya to'ore,tı Azezi-krisi zıum peege ya tı ya ãna sõŋa,sakra a nõorɛ.Nawẽnnɛ wʋn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ, dee bɔ ya sũ-mã'asʋm zozo'e.

Tın tarı pʋtẽ'erɛ gu'ura sɛla

3Tı pʋ'ʋsɛ-ya Nawẽnnɛ n de tı Zuudãana Azezi-krisi Sɔ la a yel-sõnnɛ. A ninbãal-zʋa n zo'oge la ĩyã tı a botı tı yẽ vɔm paalga, Azezi-krisi n ki dee vo'oge la ĩyã. Bɛla tı tı tara pʋtẽ'erɛ wakatɛ wuu gu'ura sɛla tı tı bɔ sıra la,

4dee mina tı tı wʋn yẽ sɛla tı Nawẽnnɛ bĩŋe tı a bɔ a nẽrba.Bõn-bãma de la sɛla n ka sã'anı,n ka põ'orı,tı ba sõŋa ka bɔtı,tı Nawẽnnɛ bĩŋe a yire tı a bɔ ya.

5Yãma n bɔ sıra la,Nawẽnnɛ gu'uri ya mɛ la a pãŋa halı wʋn ka paagɛ ba'asgɔ wakatɛ fãagɛ ya ba'asɛ.

6Bɛla ĩyã tı ya tara sũ-yẽlga, baa la de ya sãn yẽta yɛla to'oto'ore n nãmsrı ya wakatɛ fẽe lɛɛlɛ wã.

7Nãmsgɔ la de la sɛla n makrı bısra ya bɔ sıra la n ãn se'em.Sãlma de la sɛla n sã'anı,la ba ẽn dıkɛ ẽ makɛ la bugum bısɛ ẽn ãn se'em.La yãma bɔ sıra la tarı yõorɔ mɛ zozo'e gãnna sãlma.Bɛla tı la makra ya bɔ sıra la bısra,tı ya sãn ze'ele kãŋkãŋɛ,ya wʋn yẽ pẽka,la nã'asgɔ Azezi-krisi lemŋo daarɛ.

8Yãma nãn ka yẽ ẽ,dee nõŋɛ ẽ,ya nãn ka yẽtı ẽ,dee bɔ ẽ sıra,bɛla tı ya ıta sũ-yẽlga zozo'e n ka tã wʋn pa'alɛ.

9Se'ere n soe la,ya yẽ fãarɛ mɛ n de ya bɔ sıra la yõorɔ.

10Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba la n yʋʋn tɔgɛ yel-sõnnɛ na tı Nawẽnnɛ wʋn wa ẽŋɛ bɔ ya la, yʋʋn ɛ mɛ vẽesɛ tı ba bãŋɛ fãarɛ wã yelle.

11Azezi-krisi Sıa yʋʋn boe la ba mɛ,dẽŋɛ pa'alɛ ba yetı Krisi wʋn wa yẽ la nãmsgɔ dee yãŋa yẽ na'am pãŋa.Tı ba yʋʋn ɛɛra tı ba bãŋɛ wakatɛ sɛka tı bõn-bãma wʋn ẽŋɛ,la lan wʋn wa doose se'em tı la ẽŋɛ.

12Tı Nawẽnnɛ yʋʋn pa'alɛ ba tı yel-sɛba tı ba mõolı la dagı bãma mẽŋa ĩyã,la de la yãma ĩyã.Yel-bãma n bɛla tı sɛba n mõolɛ kõ-yẽlga la tɔgɛ bɔ ya.La de la Nawẽnnɛ n tõm a Sıa tı a wa'am wa bɔ ba pãŋa tı ba tɔgɛ.Tı baa malɛkadõma la mẽŋa bɔɔra tı ba wõm a võorɛ.

Tı dɛna pʋpeelem dõma

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Bɛla ĩyã, yõkɛ ya tagsgɔ tara ya mẽŋa sõŋa, dee gu'ura la ya sũure wuu yel-sõnnɛ na tɪ ya tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura tɪ Nawẽnnɛ yetɪ a ẽŋɛ bɔ ya Azezi-krisi lemŋo wakatɛ la.

14Sakra-ya Nawẽnnɛ nõorɛ,da le vɔa-ya wʊ yãma n daan nãn ka bãŋɛ Nawẽnnɛ sɪra,tɪ ya yɛmleego botɪ ya bɔɔra sɛla n de be'em na.

15Dɛna-ya pʊpeelem dõma ya yel-ɪrɛ wuu pʊam,wʊ Nawẽnnɛ n wi ya la n de pʊpeelem dãana se'em na.

16La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam tɪ Nawẽnnɛ yetɪ:«Dɛna-ya pʊpeelem dõma,tɪ mam de la pʊpeelem dãana.»

17Yãma n pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ na, ya wi'iri ẽ tɪ ya Sɔ. Nawẽnnɛ ka tũ'usri nẽrba. A diti nẽrsaalba sarɪya la sɪra, wʊ nẽra woo tõoma n de se'em na. Bɛla, pa'alɛ-ya tɪ yãma nannɪ ẽ ya yel-ɪrɛ wuu pʊam, yãma n ken bɔna dũnia zuo wã.

18Nawẽnnɛ fãagɛ ya mɛ vɔm sɛka n ka tarɪ yõorɔ tɪ ya daan zãsʊm ya yaabdõma zẽ'am na pʊam. Ya mi tɪ la dagɪ bõn-sɛba n sã'anɪ wʊ sãlma, bɪ zũuro tɪ a dɪkɛ yɔ fãagɛ ya.

19La de la Krisi zɪɪm n tarɪ pãŋa la.Ba kʊ Krisi la tõma ĩyã wʊ pebila n ãn sõŋa dee ka tara zãnnɛ.

20Nawẽnnɛ yʊʊn põn looge ẽ mɛ halɪ lan dẽŋɛ dũnia nãaŋɔ,yãŋa botɪ a wa'am dũnia ba'asgɔ wakatɛ wã yãma ĩyã.

21Krisi ĩyã tɪ ya bɔ Nawẽnnɛ sɪra,Nawẽnnɛ n vo'oge Krisi,bɔ ẽ na'am pãŋa,bɛla tɪ ya dɪkɛ ya bɔ sɪra,la yan tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla la te'ege Nawẽnnɛ.

22Yãma n sakɛ sɪra la, ya lebge la pʊpeelem dõma, tɪ ya nõŋɛ ya sɔbiisi la nõŋlʊm sɪra sɪra. Bɛla, nõŋɛ-ya taaba zozo'e la ya sũure wuu.

23Ba dɔgɛ yãma la dɔg-paalga,la dagɪ nẽrsaala dɔka n bɔ'ɔrɪ vɔm sɛka n sã'anɪ la,la de la Nawẽnnɛ yetɔga n vɔa dee bɔna wakatɛ wuu la,n botɪ ya yẽ dɔg-paalga tara vɔm n ka ba'asrɪ.

24La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«Nẽrsaala woo ãn wʊ mõorɔ,la a sõŋa la wuu ãn wʊ mõ-puuro la.Mõorɔ zẽkrɪ mɛ,tɪ ba puuro la sʊʊra.

25La Nawẽnnɛ yetɔga boe la wakatɛ n ka ba'asrɪ.» Yetɔg-ẽŋa n de kõ-yẽlga la tɪ ba mõolɛ bɔ ya la.

1 Pɪyɛɛrɪ 2

1Bɛla, basɛ-ya pʊtʊʊlgɔ wuu, la põmpɔrŋɔ, la pʊlibsum, la sũure, la taaba pɔ'ɔrɛ.

2Nõŋɛ-ya Nawẽnnɛ yetɔga wʊ bilɛɛsɪ n nõŋɛ ba ma bĩ'isum mã'a la.Tɪ a wʊn basɛ tɪ ya bɪ Azezi-krisi sore doosgo la pʊam,yẽ fãarɛ.

3Tɪ yãma bãŋɛ Zuudãana la n ãn sõŋa se'em mɛ.

Nawẽnnɛ mẽŋa nẽrba

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Lɛm-ya Zuudãana n de vɔm dãana la zẽ'am, ẽŋa ãn wʊ kug-sɛka tɪ nẽrba zagsɛ, tɪ Nawẽnnɛ looge ẽ tɪ a tara yõorɔ zozo'e.

5Yãma mẽ vɔa mɛ.Basɛ-ya tɪ Nawẽnnɛ dɪkɛ ya tɪ ya ãna wʊ kuga mẽ deego tɪ a Sɪa bɔna mĩ,tɪ ya ãna wʊ kãabgɔ kẽma bɔna mĩ tõnna wʊ Nawẽnnɛ Sɪa n boorɪ se'em,tɪ la paara a yɛm,Azezi-krisi ĩyã.

6La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«Bɪsɛ, mam looge la kugre n tarɪ yõorɔ zozo'e ẽebɛ m deego Siyõ,

ẽŋa n de kugre n botɪ deego la tara pãŋa. Nẽr-sɛka n bɔ ẽ sɪra, yãnnɛ kãn yõkɛ ẽ.»

7Yãma sɛba n bɔ ẽ sɪra la, a tarɪ la yõorɔ zozo'e bɔ ya. La sɛba n ka bɔ ẽ sɪra la, la gʊlsɛ ba yelle yetɪ: «Kug-sɛka tɪ tõnmẽtba zagsɛ la n lebge kugre n botɪ deego la tara pãŋa.»

8La ken gʊlsɛ yetɪ: «La de la kug-ẽŋa n wʊn basɛ tɪ nẽrba wẽ'era nãma, dee dɛna tãmpĩ-sɛka n wʊn basɛ tɪ ba lui.» Ban wẽ'erɪ nãma la, la de la ban ka bɔ Nawẽnnɛ yetɔga sɪra la ĩyã, wʊ lan masɛ tɪ la ẽŋɛ ba se'em na.

9La sãn dɛna yãma, yãma de la buuri tɪ Nawẽnnɛ looge, ya de la ẽŋa n de naba la kãabgɔ kẽma, dee ken dɛna a nẽrba n welge to'ore tara pʊpeelem. A wi ya la lika pʊam, tarɪ yese a peelem n ãn sõŋa zozo'e pʊam, tɪ ya botɪ nẽrba bãŋɛ a tõon-kãra la.

10Kʊrʊm,ya daan dagɪ Nawẽnnɛ nẽrba,la lɛɛlɛ wã ya de la a nẽrba.A daan ka zotɪ ya ninbãalga,la a yãŋa zotɪ ya ninbãalga mɛ.

Krisi nẽrba yel-ɪrɛ

11M sɪr-nõŋrɪsɪ, yãma de la sãama la kɔɔs-weto dũnia zuo, bɛla mam kã'anɪ ya mɛ tɪ ya basɛ nẽrsaalba n boorɪ se'em n de be'em n sã'anɪ ya la.

12Basɛ-ya tɪ ya yel-ɪrɛ ãna sõŋa nẽr-sɛba n ka dolɪ Nawẽnnɛ na tẽŋasʊka,tɪ baa ba sãn dõta ya yetɪ ya de la tõon-be'ero dõma,ba wʊn yẽ ya tõon-sõma la,nã'asɛ Nawẽnnɛ a wa'aŋɔ daarɛ.

13Sakra-ya dũnia pãnsɪ dõma wuu Zuudãana Azezi ĩyã. Sakra-ya na-keko n soe ke'eŋo wuu,

14la ya sakra gɔmnadõma tɪ a tõm tɪ ba sɪbgrɪ sɛba n tõnnɪ tõon-be'ero,dee nã'asra nẽr-sɛba n tõnnɪ tõon-sõma la.

15Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ n boorɪ se'em de la ya ɪta sõŋa,basɛ tɪ nẽr-sɛba n ka mi sɛla dee tɔgra gɔɔn-yetɔga la go'oge.

16Ɪta-ya wʊ nẽrba n soe ba mẽŋa,la da dɪkɛ-ya yan soe ya mẽŋa la tɪ la dɛna sɛla n botɪ ya tõnna be'em,tõnna-ya wʊ Nawẽnnɛ tõntõnɪba n masɛ tɪ ba tõnna se'em na.

17Nanna-ya nẽrba wuu,nõŋɛ ya sɔbiisi,zɔta-ya Nawẽnnɛ,nanna-ya na-keko.

18Tõntõnɪba, sakra-ya ya zuudãandõma dee zɔta ba. La, la dagɪ sɛba n de nẽr-sõma, la sũ-bʊgsʊm dõma la mã'a, sakra-ya baa sɛba n de nẽr-tɔɔsɪ la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Nẽra sãn sakra nãmsgɔ n ka masɛ nɪ tɪ a nãmsɛ,ẽn sakrɪ Nawẽnnɛ na ĩyã,la de la yel-sõnnɛ.

20Fʊ sãn tõm na tõon-be'ero tɪ ba nãmsra fɔ tɪ fʊ sakɛ wĩbra,a ka tarɪ yõorɔ.La fʊ sãn tõm na tõon-sõma tɪ ba nãmsra fɔ,tɪ fʊ sakɛ wĩbra,la de la yel-sõnnɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.

21La de la bɛla ĩyã tɪ Nawẽnnɛ wi ya.Krisi mẽ daan nãmsɛ yãma ĩyã mɛ,basɛ mãmsgɔ tɪ ya dɔla a nabara ɪta wʊ ẽŋa n ẽŋɛ se'em na.

22A daan ka tõm tõon-be'ego,la põmpɔrŋɔ ka yese a nõorʊm.

23Ban daan tʊ ẽ na,a ka lebse tʊ,la ban daan nãmsɛ ẽ na,a daan ka zɛbɛ la ba,a dɪkɛ a mẽŋa basɛ la sɛka n diti sarɪya la sɪra la nu'usum.

24Ẽŋa n to'oge tõma zẽ'am ki dɔ-puurŋa zuo tõma tõon-be'ero ĩyã,tɪ la sãn dɛna la tõon-be'ero tõoma,tõma ãn wʊ tɪ ki mɛ,dee vɔa ɪta sɛla n masɛ.A pɔglʊŋɔ la ĩyã tɪ ya yẽ laafɛ.

25Ya daan ãn wʊ piisi n bɔɪ,la lɛɛlɛ wã,ya leme na ya dũnsĩina la zẽ'am,ẽŋa n bɪsrɪ ya.

1 Pɪyɛɛrɪ 3

Pɔgsɪ, la ba sɪrba yelle

1Bɛla mẽ, pɔgsɪ, sakra-ya ya sɪrba, tɪ baa sɛba n ka bɔ Nawẽnnɛ yetɔga sɪra la sãn yẽ ya yel-ɪrɛ, ba wʊn sakɛ tɪ la ka doose la yetɔga,

2ban yẽtɪ ya yel-ɪrɛ n ãn sõŋa dɛna nã'asgɔ la.

3Da basɛ-ya tɪ ya nẽnnõm dɛna yẽŋa sõŋa,n de zuto pã'aŋɔ,la sãlma lɔgrɔ,la fu-sõma yɛa.

4Basɛ-ya tɪ ya sõŋa la dɛna sũure pʊam sõŋa n de sũ-bʊgsʊm la sũ-mã'asʊm.Sõŋa ẽna n ka sã'anɪ dee tara yõorɔ zozo'e Nawẽnnɛ nifum.

5Kʊrʊm kʊrʊm,pɔg-sɛba n yʊʊn de Nawẽnnɛ nẽrba tara pʊtẽ'erɛ gu'ura sɛla Nawẽnnɛ zẽ'am na,sõŋa mẽ yʊʊn ãn na bɛla,sakra ba sɪrba.

6Asaara yʊʊn ãn na bɛla sakra a sɪra Abraham nõorɛ,wi'ira ẽ tɪ a zuudãana.Ya sãn tõnna tõon-sõma,dee ka basɛ tɪ ba kẽ'esɛ ya dabeem,ya de la a pɔyɔɔsɪ.

7Bɛla mẽ, yãma sɛba n de sɪrba la, bɔna-ya la ya pɔgba la lɛ, la wõm taaba, la ya bãŋɛ tɪ ba ka tarɪ pãŋa wʊ yãma la, la ya nanna ba, tɪ bãma la yãma n wʊn lagɪm to'oge Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ n de vɔm. Ɪta-ya bɛla tɪ sɛla da gu ya pʊ'ʊsgɔ.

Ɪta-ya sõŋa baa ya sãn nãmsra

8Ba'asgɔ pʊam, mam yetɪ ya wuu tɪ ya tara pʊtẽ'erɛ ayɪla, la taaba zĩile, la sɔbiisi nõŋrɛ, la ninbãal-zʊa, la sik-m-mẽŋa.

9Nẽra sãn ẽŋɛ ya be'em,ya da lebse ẽ be'em.Nẽra sãn tʊ ya,ya da tʊ lebse,tõn kã-ya kã'a-sõma bɔ ẽ.Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ n wi ya la,la de la kã'a-sõma tɪ a bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ ya.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10La gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam yetɪ: «Nẽr-sɛka n boorɪ tɪ a vɔm ãna yẽlʋm, dee tɪ a yẽ sũ-yẽlga, dẽnɪ tɪ a yõkɛ a nõorɛ la yetɔg-be'ero, dee basɛ põmpɔrŋɔ.

11A zãagɛ a mẽŋa la tõon-be'ero, dee ɪta sɛla n ãn sõŋa, la a mõrgɛ ɛ tɪ sũ-mã'asʋm bɔna nẽrba tẽŋasʋka da basɛ.

12Se'ere n soe la, Zuudãana bɪsrɪ la sɛba n de sɪra dõma, dee sɛlsra ba pʋ'ʋsgɔ, la a wẽrgrɪ a nẽŋa mɛ, dee basra nẽr-sɛba n de tõon-be'ero dõma.»

13Yãma sãn mõrgɛ tõnna tõon-sõma, ãne n wʋn ẽŋɛ ya be'em?

14La baa nẽrba sãn nãmsra ya yan ɪtɪ sɛla n masɛ ĩyã,ya wʋn yẽ yel-sõnnɛ.Bɛla,da zɔta-ya ba dabeem,la ya da basɛ tɪ la dãana ya.

15Nã'asra-ya Krisi ya sũure pʋam,basɛ-ya tɪ a dɛna ya Zuudãana.Mãasʋm-ya wakatɛ wuu lɛrgra nẽr-sɛka woo n sokrɪ ya,bɔɔra tɪ a bãŋɛ yãma n tarɪ pʋtẽ'erɛ gu'ura sɛla la yelle n ãn se'em na.

16La ya ɪta bɛla la sũ-bʋgsʋm,la wɔɔrɛ.lta-ya sɛla tɪ ya mi ya sũure pʋam tɪ la ãn sõŋa,tɪ yãnnɛ yõkɛ sɛba n tɔgrɪ ya be'em,yãma n tõnnɪ sõŋa Krisi ĩyã la.

17Se'ere n soe la,ya sãn ɪta sɛla n ãn sõŋa nãmsra tɪ la sãn dɛna la Nawẽnnɛ n boorɪ bɛla,bɛla n ãn sõŋa gãnna yãma n wʋn ẽŋɛ be'em nãmsra.

18Krisi nãmsɛ mɛ ki bʋyɪla tɪ a yese tõon-be'ero,ẽŋa n de sɛka n masɛ la,ki la sɛba n ka masɛ ĩyã,tɪ a tarɪ ya sẽŋɛ Nawẽnnɛ zẽ'am.Ba kʋ ẽ mɛ,tɪ Nawẽnnɛ Sɪa basɛ tɪ a vo'oge

19sẽŋɛ ka mõolɛ kõ-yẽlga bɔ sɪsɪ sɛba tɪ ba yʋ la.

20Sɪsɪ bãma de la nẽr-sɛba n yʋʋn ka sakɛ Nawẽnnɛ nõorɛ Anoe wakatɛ la.Nawẽnnɛ yʋʋn mã'agɛ la a sũure gu'ura,wakat-sɛka tɪ Anoe yʋʋn mãalɪ õorŋɔ la,õorŋɔ ẽŋa pʋam tɪ nẽrba fẽe,banii mã'a kẽ mĩ põsɛ ko'om na pʋam yẽ fãarɛ.

21Bɛla de la makrɛ pa'ala ko'om misga n fãarɪ ya lɛɛlɛ wã.Ko'om misga dagɪ ĩyã dẽgrɔ yɛsga yelle,la de la sɛla n pa'alɪ tɪ nẽra looge yɛm tɪ a doose Nawẽnnɛ la pʋpeelem.Ko'om misga fãarɪ ya mɛ Azezi-krisi n ki dee vo'oge la ĩyã.

22Ẽŋa n zẽkɛ sẽŋɛ Nawẽnnɛ yire ka zĩ'ire Nawẽnnɛ zʋʋgɔ bɔba,tɪ malɛkadõma,la kɛ'ɛndõma,la pãnsɪ dõma wuu sakra ẽ.

1 Pɪyɛɛrɪ 4

Basɛ-ya vɔm kɛka, dee vɔa wʋ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em

1Bɛla, Krisi n nãmsɛ a ĩyã pʋam na, ya mẽ keŋe ya mẽŋa tara pʋtẽ'erɛ ẽŋa mẽŋa. Nẽr-sɛka woo n nãmsɛ a ĩyã pʋam basɛ tõon-be'ero mɛ.

2Tɪ ẽn ken vɔa dũnia zuo wakat-sɛka la,a kãn le vɔa wʋ nẽrsaala yɛmleego n boorɪ se'em,a wʋn vɔa wʋ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Kʊrʊm,yãma n daan lagɪm na sɛba n ka dolɪ Nawẽnnɛ ɪta bãma n boorɪ se'em na,da le ɪta-ya bɛla.Yãma daan lagɪm na ba mɛ,ba yalsɪ,la ba be'em yɛmleego,la ba dã-yũure,la ba pʊyã'an-yooro,la ba dã-buka,la ba baga kãabgɔ n de be'em na pʊam.

4La lɛɛlɛ wã,yãma n ka le lagɪm na ba lɛ tõnna tõon-dẽgrɔ bãma la,ba ka bãŋɛ a võorɛ,tɪ ba tʊʊra ya.

5La ba wʊn wa tɔgɛ bãma n ẽŋɛ se'em bɔ Nawẽnnɛ n mãasʊm gu'ura tɪ a di sɛba n vɔa,la sɛba n ki sarɪya la.

6Bɛla ĩyã tɪ ba daan mõolɛ kõ-yẽlga la mẽ bɔ sɛba n ki la,tɪ ban ki wʊ Nawẽnnɛ n di nẽrsaalba wuu sarɪya tɪ ba kiira la,ba tã'agɛ yẽ vɔm tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔ'ɔrɪ.

7Sɛla woo ba'asgɔ lɛm mɛ. Bɛla ĩyã, tara-ya ya mẽŋa sõŋa, dee mõrgɛ la Nawẽnnɛ pʊ'ʊsgɔ.

8Sɛla n gãnnɪ wuu de la ya nõŋɛ taaba zozo'e,se'ere n soe la,nõŋlʊm n botɪ tɪ basra taaba tõon-be'ero zozo'e taalɛ.

9Ɪta-ya taaba sãanɔ,da yõnna.

10Yãma nẽra woo to'oge la Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ bɔ'a,dɪkɛ-ya ba sõŋɛ nẽrba basɛba.Bɛla tɪ ya wʊn dɛna nẽrba n bɪsrɪ Nawẽnnɛ bɔ'a to'oto'ore la yelle sõŋa.

11Nẽr-sɛka n tɔgrɪ,a tɔgɛ wʊ Nawẽnnɛ n yele se'em,nẽr-sɛka n tõnnɪ sõŋrɛ tõoma,a sõŋɛ wʊ Nawẽnnɛ n bɔ ẽ pãŋa se'em.Tɪ tõon-bãma wuu wʊn nã'asɛ Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ Azezi-krisi ĩyã.Ẽŋa n soe nã'asgɔ,la pãŋa wakatɛ n ka ba'asrɪ.Amina.

Sɛka n nãmsrɪ Krisi doosgo ĩyã tarɪ zu-yẽlga

12M sɪr-nõŋrɪsɪ, da basɛ-ya tɪ nãmsgɔ kãtɛ sɛka n paarɪ ya la ãna wʊ yel-di'iŋa bɔ ya.

13Tõn tara-ya sũ-yẽlga,tɪ yãma po nãmsra la Krisi nãmsgɔ,tɪ ya wʊn tã'agɛ ẽŋɛ sũ-yẽlga sɪrʊm wakatɛ sɛka tɪ a na'am pãŋa wʊn puke la.

14Ba sãn tʊʊra ya yãma n de Krisi nẽrba la ĩyã,ya tarɪ zu-yẽlga,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ Sɪa la n tarɪ nã'asgɔ zozo'e la boe la ya lɛ mɛ.

15La da basɛ-ya tɪ ya nẽr-sɛka nãmsra ẽŋa n de nẽr-kʊʊra,bɪɪ nayiga,bɪɪ tõon-be'ero dãana,bɪɪ nẽra n kẽ'erɪ nẽrba yɛla n ka pakɛ ẽ pʊam.

16La nẽra sãn nãmsra ẽŋa n de Krisi nẽra ĩyã,a da zɔta yãnnɛ.A nã'asra Nawẽnnɛ,ban wi'iri ẽ Krisi nẽra la ĩyã.

17Wakatɛ paagɛ mɛ tɪ Nawẽnnɛ wʊn di sarɪya, la a wʊn pɔsɛ la a mẽŋa nẽrba. La sãn dɛna tɪ a wʊn dẽŋɛ di la tõma sarɪya pɔspɔsɪ, sɛba n ka sakɛ Nawẽnnɛ kõ-yẽlga la ba'asgɔ wʊn ãna la wãne?

18La gʊlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʊam yetɪ:«La sãn dɛna toogo bɔ tõon-sõma dãana dee tɪ a yẽ fãarɛ, tõon-be'ero dãana n ka dolɪ Nawẽnnɛ sore yelle wʊn ãna la wãne?»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Bɛla, nẽr-sɛba n nãmsrɪ wʊ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em na, ba ɪta sɛla n ãn sõŋa, dee dɪkɛ ba mẽŋa ẽŋɛ Nawẽnnɛ n nãam ba dee dɛna sɪra dãana la nu'usum.

1 Pɪyɛɛrɪ 5

Kã'aŋɔ

1Mam yetɪ m kã'an na sɛba n de Nawẽnnɛ nẽrba kẽma bɔna ya pʊam na. Mam mẽ de la kẽema, dee dɛna Krisi nãmsgɔ la kaset-dãana, la mam wʊn po yẽ a na'am pãŋa n wʊn wa puke la mɛ.

2Mam yetɪ ya mɛ tɪ ya bɪsra Nawẽnnɛ nẽrba la tɪ a gu'ule ya wʊ dũnsĩima la.La,la da kãn dɛna dɔk-m-zuugo yelle,la dɛna la yɛmleego wʊ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em na.Da ɪta-ya yan boorɪ bõntarsõm ĩyã,ɪta-ya ya yɛm n boe a pʊam ĩyã.

3Da ɛɛra-ya tɪ ya sɔna sɛba tɪ ba dɪkɛ gu'ule ya la,la pãŋa.Dɛna-ya nẽrba tɪ ya yel-ɪrɛ wʊn pa'alɛ ba sɛla n ãn sõŋa,tɪ ba ãna wʊ yãma n ãn se'em na.

4Tɪ dũnsĩin-kɛ'ɛma la sãn wa puke,ya wʊn to'oge yɔɔrɔ n ka sã'anɪ n tarɪ pẽka.

5Bɛla mẽ, kɔmbɪ'ɪsɪ, sakra-ya kẽma la. La ya wuu tara sik-m-mẽŋa la taaba, tɪ la gʊlsɛ yetɪ: «Nawẽnnɛ sisri zẽk-m-mẽŋa dõma mɛ, dee ɪta sik-m-mẽsɪ dõma yel-sõnnɛ.»

6Bɛla, sike ya mẽŋa Nawẽnnɛ n de ke'eŋo dãana la nẽŋam, tɪ wakatɛ sãn paagɛ, a wʊn zẽkɛ ya.

7Basɛ-ya ya fablɪgɔ la wuu bɔ ẽ,tɪ a bɪsrɪ ya yelle mɛ.

8Dɛna-ya nẽrba n yõkrɪ ya mẽŋa,dee guusra ya mẽŋa sõŋa,tɪ ya bɛ Asũtãana eerɪ ya mɛ,wʊ gɪgnɛ n kaarɪ ɛɛra sɛla tɪ a yõkɛ obe.

9Bɔ-ya Azezi-krisi sɪra ze'ele kãŋkãŋɛ,dee sɪ'ɪsɛ Asũtãana,la ya bãŋɛ tɪ ya sɔbiisi n boe dũnia zẽ'a woo mẽ nãmsrɪ la nãmsgɔ bãma mẽŋa buuri.

10Ya wʊn ken nãmsɛ mɛ wakatɛ fẽe.La Nawẽnnɛ n soe yel-sõnnɛ wuu la wi ya mɛ tɪ ya po yẽ a na'am pãŋa n ka tarɪ ba'asgɔ,yãma n lagɪm na Krisi dɛna ayɪla la ĩyã.Ẽŋa wʊn le malgɛ ya tɪ ya ãna sõŋa,bɔ ya pãŋa tɪ ya ze'ele kãŋkãŋɛ,tɪ sɛla kãn tã'agɛ botɪ ya bike.

11Ẽŋa n soe pãŋa wakatɛ n ka ba'asrɪ.Amina.

Pʊ'ʊsgɔ

12Mam botɪ Asilvẽ n gʊlsɛ gõn-pɪka wã, ẽŋa n de sɔbia tɪ mam bɪsɛ tɪ a de sɪra dãana. Mam gʊlsɛ gõŋɔ wã tɪ m bɔ ya la bʊraanɛ, dee botɪ ya bãŋɛ tɪ yel-sõnnɛ na tɪ ya tarɪ la, de la Nawẽnnɛ yel-sõnnɛ mẽŋa mẽŋa pʊam tɪ ya boe.

13Nawẽnnɛ nẽrba n boe Babilɔnɪ tɪ a tũ'use ba wʊ yãma la pʊ'ʊsrɪ ya,Amarkɪ n lebge mam dayʊa la mẽ pʊ'ʊsrɪ ya.

14Pʊ'ʊsɛ-ya taaba la nõŋlʊm.Sũ-mã'asʊm wʊn bɔna la yãma sɛba wuu n lagɪm na Krisi dɛna ayɪla la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Pıyɛɛrı

2 Pıyɛɛrı 1

1Mam Asimõ-pıyɛɛrı n de Azezi-krisi yamŋa la a Tõntõnna, n gʊlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra yãma sɛba tı Azezi-krisi n de Nawẽnnɛ la tı Fãagra n masɛ sɛla woo pʊam, botı ya bɔ ẽ sıra sõŋa wʊ tõma n bɔ ẽ sıra se'em na.

2Yãma n bãŋɛ Nawẽnnɛ, la tı Zuudãana Azezi la, Nawẽnnɛ wʊn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ, dee bɔ ya sũ-mã'asʊm zozo'e.

Nawẽnnɛ n looge tı la, tı yel-ırɛ n masɛ tı la ãna se'em

3Azezi n tarı Nawẽnnɛ pãŋa la n botı tı bãŋɛ Nawẽnnɛ n wi tõma tı tı po yẽ a na'am pãŋa, la a sõŋa. Bɛla tı a bɔ tɔ bõn-sɛba wuu n wʊn basɛ tı tı vɔa vɔm sɛka n dolı a sore.

4La de la bɛla tı a bɔ tɔ bɔ'a sɛba n ãn sõŋa gãnna wuu tı a bĩŋe nõorɛ tı a bɔ tɔ la.Tı bõn-bãma ĩyã ya wʊn tã'agɛ lɔkɛ be'em yɛmleego n boe dũnia zuo sã'ana nẽrba la,dee lebge ãna wʊ Nawẽnnɛ n ãn se'em na.

5Bɛla,nargɛ-ya pãŋa,tı ya bɔ sıra la pʊam,ır-sõŋɔ pa'asɛ,tı ır-sõŋɔ la pʊam,bãŋrɛ pa'asɛ,

6tı bãŋrɛ la pʊam,yõk-m-mẽŋa pa'asɛ,tı yõk-m-mẽŋa la pʊam,wĩbga pa'asɛ,tı wĩbga la pʊam,Nawẽnnɛ doosgo sıra sıra pa'asɛ,

7tı Nawẽnnɛ doosgo sıra sıra la pʊam,ya ıta taaba sõŋa pa'asɛ,tı ya ıta taaba sõŋa la pʊam,nõŋlʊm pa'asɛ.

8Se'ere n soe la,ya sãn ıta bõn-bãna wã zozo'e,ba wʊn basɛ tı ya tõm Nawẽnnɛ tõoma,dee bãŋɛ tı Zuudãana Azezi-krisi pa'asɛ.

9La sɛka n ka ıtı bõn-bãna wã ãn wʊ fʊa la,a ka yẽtı,la a yĩm mɛ tı Nawẽnnɛ basɛ a tõon-be'ero tı a ẽŋɛ kʊrʊm na taalɛ mɛ.

10Bɛla m sɔbiisi,mõrgɛ ya mẽŋa ze'ele kãŋkãŋɛ Nawẽnnɛ n wi ya,la ẽn looge ya la pʊam.Ya sãn ẽŋɛ bɛla,ya kãn bʊrgɛ dee basɛ Nawẽnnɛ sore.

11La de la bɛla tı ya wʊn yẽ sore sõŋa kẽ Azezi-krisi n de tı Zuudãana,la tı Fãagra la so'olʊm n boe wakatɛ n ka ba'asrı la pʊam.

12La de la bɛla ĩyã tı mam tẽera ya bõn-bãna wakatɛ wuu, baa la yãma n põn mina ba, la yãma n ze kãŋkãŋɛ sıra la tı ya to'oge la pʊam na.

13Mam n nãn vɔa wã,mam tẽ'esɛ tı la masɛ mɛ tı mam tẽegɛ ya,tı ya da gĩse.

14Tı Zuudãana Azezi-krisi n puke pa'alɛ mam,tı mam mina tı la deege la fẽe tı mam basɛ vɔm ẽna wã dee fõrgɛ.

15Bɛla mam wʊn mõrgɛ mɛ,la mam fõrgrɛ poorʊm,ya wʊn tẽra bõn-bãna yelle sɛla woo pʊam.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba n tɔgɛ Azezi-krisi yelle se'em na de la sıra

16Tõma n tɔgɛ tı Zuudãana Azezi-krisi pãŋa, la a wa'aŋɔ la yelle la, la dagı sɔlma tı nẽrsaalba tẽ'esɛ nãam la ba mẽŋa yɛm. Tõma sırı yẽ a na'am pãŋa n zo'oge se'em mɛ la tı nini.

17La de la Nawẽnnɛ n de Sɔ la,n bɔ ẽ nã'asgɔ,la na'am pãŋa.Ẽŋa n de na'am pãŋa wuu dãana la yetı:«Ẽna de la mam Dayʋa tı mam nõŋɛ la m sũure wuu,a paagɛ la mam yɛm.»

18Tõma n daan boe la ẽ lɛ tãŋa la zuo la,tı tõma wõm kõa la n ze'ele Nawẽnnɛ yire tɔgɛ.

19Bɛla n basɛ tı tõma malın bãŋɛ sõŋa sõŋa tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba yetɔga la de la sıra.La ãn sõŋa tı ya tara yetɔg-bãma sõŋa,ba ãn wʋ fıtla n nẽegɛ lika pʋam.Tara-ya ba halı ka paagɛ beere yılıŋrɛ,tı Krisi nẽegɛ ya sũure pʋam wʋ bewã'arɛ la.

20Sɛla n gãnnı de la ya bãŋɛ tı Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba yetɔga la n gʋlsɛ Nawẽnnɛ gõŋɔ pʋam na,nẽra ka tã wʋn pa'alɛ ba võorɛ la a mẽŋa pʋtẽ'erɛ.

21Se'ere n soe la,ba ka de nẽrsaalba yɛm n boorı se'em,la de la Nawẽnnɛ Sıa n botı nẽrsaalba tɔgɛ yetɔga n ze'ele Nawẽnnɛ mẽŋa zẽ'am.

2 Pıyɛɛrı 2

Põmpɔrŋɔ karẽnsãandõma
(Azudi 4-13)

1Kʋrʋm kʋrʋm, nẽrba n yʋʋn boe Nawẽnnɛ nẽrba la pʋam parna tı bãma de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba. Bɛla, põmpɔrŋɔ karẽnsãandõma n mẽ wʋn bɔna ya pʋam. Ba wʋn ẽŋɛ la yɛm tarı zãsŋɔ n sẽm na sã'aŋɔ wa'am, dee wʋn sı'ısɛ Zuudãana n fãagɛ ba la, bɛla n wʋn basɛ tı sã'aŋɔ wa'am ba zuto tɔtɔ.

2La nẽrba zozo'e n wʋn doose ba,ba tõon-yooro la poorʋm,tı la wʋn basɛ tı nẽrba tɔgɛ sıra sore la yetɔg-be'ero.

3Ban boorı bõntarsõm zo'oge la ĩyã tı ba wʋn tɔgɛ nõ-yẽlʋm yetɔga pã'asɛ ya,yẽ yõorɔ ya zẽ'am.La halı kʋrʋm kʋrʋm tı ba sıbgrɛ põn mãasʋm gu'ura ba,ba sã'aŋɔ kãn viige.

4Se'ere n soe la, Nawẽnnɛ yʋʋn ka basɛ malɛkadõma sɛba n tõm tõon-be'ero la tı ba põsɛ, a lobe ba basɛ la bug-tẽŋa bog-ko'ogo n de lika pʋam, ba ba la bãnsı gu'ura sarıyadia daarɛ.

5La a yʋʋn ka basɛ kʋrʋm kʋrʋm dõma la tı ba põsɛ,sãn dagna nẽrba banii mã'a.La de la Anoe n mõolɛ sɛla n masɛ yelle,la a yir-dõma mã'a tı a yʋʋn fãagɛ,dee basɛ tı sa-kãtɛ ni,tı ko'om libe tẽŋa sã'am dũnia nẽrba wuu n ka dolı Nawẽnnɛ.

6La a ken di Sodom la Gomõorı tẽnsı sarıya mɛ sıbgɛ ba,basɛ tı bugum di ba,tı ba lebge tãmpɛglʋm,tı la dɛna makrɛ bɔ sɛba n ka dolı Nawẽnnɛ sore la.

7La a yʋʋn fãagɛ la Alotı n de tõon-sõma dãana.Ẽŋa sũure n yʋʋn sã'am halı zozo'e la tõon-be'ero dõma tõon-yooro n zo'oge la.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Alotı n yʊʊn de tõon-sõma dãana vɔa la ba lɛ,wõnna dee yẽta ba tõon-be'ero la,a sũure n sã'anı daarɛ woo,tı la nãmsra ẽ.

9Bɛla pa'alı tı Zuudãana Nawẽnnɛ mi ẽŋa n ıtı se'em fãara nẽr-sɛba n dolı a sore la nãmsgɔ pʊam mɛ,dee mina ẽŋa n ıtı tõon-be'ero dõma se'em gu'ura sarıyadia daarɛ tı ba wʊn yẽ sıbgrɛ.

10Nẽr-sɛba n dolı ba yɛmleego n boorı se'em n de tõon-dẽgrɔ,dee pɔ'ɔra Nawẽnnɛ n tarı nõorɛ la ba lɛ la,a wʊn sıbgɛ la bãma gãnna.Põmpɔrŋɔ karẽnsãandõma la de la zẽk-m-mẽŋa dõma, la tıta'alʊm dõma, ba ka zotı dabeem tı ba tʊ saazuum pãnsı dõma.

11La baa malɛkadõma n tarı pãŋa,la ke'eŋo gãnna ba la,ka tɔgrı ba yelle pɔ'ɔra ba Zuudãana la nẽŋam.

12Nẽr-bãma ıtı la yooryooro,ba ãn wʊ dũnsi n ka tarı yɛm tı ba yõgrı kʊʊra la.Ba tɔgrı la sɛla tı ba ka mi be'em,ba mẽ wʊn sã'am wʊ dũnsi la.

13Ba wʊn yẽ tõon-be'ero yɔɔrɔ ba tõon-be'ero la ĩyã.Ba tõnnı na ba yɛm n boorı se'em n de tõon-dẽgrɔ peelem pʊam,tı ba sũure ãna yẽlʊm.Ba sãn lagım na ya dita,ıta sũ-yẽlga la ba põmpã'asʊm na,la de la dẽgrɔ,la yãnnɛ.

14Ba yɛm boorı la yalsı tõoma mã'a,ba ka tõnnı tõon-be'ero tıgra.Ba pã'asrı la nẽr-sɛba pʊtẽ'era n ka zo'oge Nawẽnnɛ sore doosgo pʊam na tı ba tõnna be'em.Ba nõŋɛ la bõnɔ zozo'e.Nawẽnnɛ kã'a-be'ero boe ba zuto.

15Ba basɛ so-sõŋɔ la mɛ dee bʊrgɛ dɔla Abalaam n de Abozɔɔrı dayʊa la sore,ẽŋa nõŋɛ la ligri bɔɔra tı a tõm tõon-be'ero to'oge yɔɔrɔ.

16La Nawẽnnɛ yʊʊn gi Abalaam n de a nõtɔ'ɔsa la mɛ a tõon-be'ero la ĩyã.A yʊʊn botı Abalaam mẽŋa bõŋa n tɔgɛ la ẽ wʊ nẽrsaala la,gu ẽ tı a da tõm a yalnɛ tõoma la.

17Nẽr-bãma ãn wʊ bulsi n ka tarı ko'om, dee ãna wʊ sawara tı kʊsebgo pe'ege la. Nawẽnnɛ mãasʊm na zẽ'a n de lika tam gu'ura ba.

18Ba pa'alı la ba mẽŋa tɔgra yetɔg-kãra n ka tarı võorɛ,dee tara ba yɛm n boorı se'em n de tõon-dẽgrɔ la pã'asra nẽr-sɛba n nãn welge ba mẽŋa la nẽr-sɛba n vɔa tuure pʊam na.

19Ba yetı nẽrba la tı ba wʊn yẽ yolsgo,dee tı ba mẽŋa dɛna tõon-dẽgrɔ n wʊn sã'am ba la yamsı.Se'ere n soe la,nẽra woo de la sɛla n soe ẽ na yamŋa.

20Nẽr-sɛba n bãŋɛ Azezi-krisi n de tı Zuudãana,la tı Fãagra la,ba basɛ dũnia tõon-dẽgrɔ mɛ.Ba sãn le kẽ ba pʊam basɛ tı ba sɔna ba,ba poorʊm toogo la wʊn gãnna pɔspɔsı la.

21Bɛla,ba sãn ka bãŋɛ nı sɛla n masɛ sore la sõı ban bãŋɛ ẽ dee wẽrgɛ basɛ Nawẽnnɛ nõorɛ tı ba to'oge tɔgɛ bɔ ba la.

22La ẽŋɛ ba bɛla pa'alɛ tı magsa wã de la sıra,ba yetı:«Baaga lebe ka di la sɛla tı a tĩ la»,dee le yetı:«Kurkuri tı ba peege ẽ sõŋa sõŋa la,lebe ka bilim na bɛglʊm pʊam.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Pɪyɛɛrɪ 3

Tɪ Zuudãana Azezi-krisi wʊn sɪrɪ leme wa'am mɛ

1M sɪr-nõŋrɪsɪ, la de la gõŋɔ bʊyi dãana n wãna tɪ mam gʊlsɛ bɔ'ɔra ya. Gõnnɔ bayi la pʊam, mam tẽegɛ ya la sɛla tɪ ya dẽŋɛ bãŋɛ la, tɪ m puke ya pʊtẽ'era sõŋa.

2Mam boorɪ tɪ ya tẽra la yetɔg-sɛba tɪ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrɪba dẽŋɛ tɔgɛ halɪ yʊʊma yʊʊma,la tɪ Zuudãana Azezi n de tɪ Fãagra la nõorɛ tɪ Tõntõnɪba la tɪ a tõm ya zẽ'am na tɔgɛ bɔ ya la.

3Sɛla n gãnnɪ de la ya bãŋɛ tɪ dũnia ba'asgɔ wakatɛ,nẽrba n la'arɪ nẽrba n wʊn wa wa'am,wa vɔa vɔm sɛka n de be'em tɪ ba mẽŋa boorɪ.Ba wʊn la'ara ya,

4dee yetɪ:«Azezi n daan bĩŋe nõorɛ yetɪ a wʊn leme wa'am na,a bɛɛ?Halɪ kʊrʊm kʊrʊm tɪ tɪ yaabdõma ki wa paam wakat-ẽna wã,sɛla woo ken ãna la bɛla wʊ dũnia pĩ'iluŋo n yʊʊn ãn se'em na.»

5Ban tɔgrɪ bɛla la,ba boorɪ tɪ ba yetɪ bãma yĩm mɛ tɪ kʊrʊm kʊrʊm Nawẽnnɛ tɔgɛ la yetɔga tɪ saazuum la tẽŋa nãam,tɪ zẽ'a woo daan dɛna ko'om,tɪ Nawẽnnɛ botɪ tẽŋa ze'ele ko'om pʊam bɔna.

6La ken dɛna la ko'om,tɪ Nawẽnnɛ yʊʊn botɪ ba libe dũnia ẽŋa sã'am ẽ.

7Nawẽnnɛ yetɔga mẽŋa n ken botɪ dũni-ẽna wã,la saazuum bɔna gu'ura tɪ bugum wa sã'am ba.A basɛ tɪ ba bɔna gu'ura la daar-sɛka tɪ a wʊn di nẽrsaalba sarɪya,sã'am tõon-be'ero dõma la.

8M sɪr-nõŋrɪsɪ, sɛla ayɪla n boe tɪ yãma ka masɛ tɪ ya yĩm, la sãn dɛna la Zuudãana Nawẽnnɛ, daarɛ ayɪla ãn wʊ yʊʊma tʊsrɛ, tɪ yʊʊma tʊsrɛ mẽ ãna wʊ daarɛ ayɪla.

9Zuudãana la n bĩŋe a nõorɛ tɪ a ẽŋɛ sɛla la,la ka yuuri tɪ a kãn ẽŋɛ wʊ nẽrba basɛba n tẽ'esrɪ se'em na.A mã'agɛ la a sũure la ya,a ka boorɪ tɪ nẽra nẽra sã'am,a boorɪ tɪ nẽra woo n teege yɛm basɛ tõon-be'ero.

10Zuudãana la lemŋo daarɛ wʊn ãna wʊ nayiga n liŋri se'em na.Daar-ẽŋa,vool-kãtɛ n wʊn ẽŋɛ,tɪ bugum di bõn-sɛba n boe saazuum,tɪ saazuum bɔɪ.Tɪ tẽŋa,la bõn-sɛba n boe a pʊam na wuu mẽ ka le bɔna.

11Bõn-bãma wuu n wʊn sã'am bɛla la, dẽnɪ tɪ ya basɛ tɪ ya yel-ɪrɛ, la ya Nawẽnnɛ sore doosgo ãna sõŋa, tɪ ya sakra ẽ sɛla woo pʊam.

12Dẽnɪ tɪ ya gu'ura Nawẽnnɛ daarɛ,tɪ Azezi wʊn wa'am na,la ya nargɛ pãŋa tɪ a wa'am tɔtɔ.Daar-ẽŋa,bugum n wʊn di saazuum,tɪ bõn-sɛba n boe saazuum wʊn yẽlgɛ sã'am.

13Tõma gu'uri la saazuum paalga,la dũnia paalga tɪ sɛla woo masɛ ãna sõŋa,wʊ ẽn bĩŋe a nõorɛ se'em na.

14Bɛla, m sɪr-nõŋrɪsɪ, yãma n gu'uri bɛla la, nargɛ-ya pãŋa ãna sõŋa, tɪ ya da tara dõrga Nawẽnnɛ nifum, tɪ ya wʊn bɔna la ẽ la sũ-mã'asʊm.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Bãŋɛ-ya tı Zuudãana la n mã'agɛ a sũure gu'ura la,a boorı tı ya yẽ la fãarɛ.La de la bɛla mẽ tı tı sɔbi-nõŋrɛ Apolı daan dıkɛ yɛm sɛka tı Nawẽnnɛ bɔ ẽ na gʋlsɛ bɔ ya.

16A gõn-sɛba wuu pʋam tı a tɔgrı bɛla yelle la,a gʋlsɛ la bɛla.A gõnnɔ na pʋam,zẽ'esı basɛba n boe mĩ tı ba wõŋa tɔ,tı nẽr-sɛba n ka mi,dee ka vigle ban bɔ sıra la pʋam na,tɛɛra ba võorɛ n de se'em,wʋ ban ıtı Nawẽnnɛ gõnnɔ basɛba se'em na.Ban ıtı bɛla la sẽm na ba mẽŋa sã'aŋɔ.

17La sãn dɛna yãma, m sır-nõŋrısı, yãma n dẽŋɛ tara tiire la, guuse-ya, da basɛ tı tõon-be'ero dõma n tuuge la, tuuge ya. Da basɛ-ya tı ba botı ya basɛ yãma n bɔ sıra zɛ kãŋkãŋɛ wã.

18Sẽŋɛ-ya nẽŋa vɔa Azezi-krisi n de tı Zuudãana la tı Fãagra la yel-sõnnɛ pʋam,bãŋra ẽ pa'asra. Ẽŋa n soe na'am pãŋa lɛɛlɛ wã, la wakatɛ n ka ba'asrı. Amina.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Zã

1 Zã 1

Azezi n de yetɔga n bɔ'ɔrı vɔm

1Tõma gʋlsɛ la sɛka n boe halı pĩ'iluŋo wakatɛ yelle bɔ'ɔra ya. A de la sɛka tı tõma wõm a yetɔga, yẽ ẽ la tı nini, bısɛ ẽ sõŋa sõŋa, kalʋm ẽ na tı nu'usi. Ẽŋa n de yetɔga n bɔ'ɔrı vɔm.

2Sɛka n de vɔm na puke a mẽŋa mɛ,tı tõma yẽ ẽ.Tı tõma tɔgra a yelle,mõola vɔm n ka ba'asrı la yelle bɔ'ɔra ya.A daan boe la tı Sɔ Nawẽnnɛ zẽ'am,tı a puke ẽ pa'alɛ tõma.

3Sɛla tı tõma yẽ dee wõm na,tõma tɔgrı la ẽŋa bɔ'ɔra yãma,tı yãma wʋn lagım na tõma,mẽ naagɛ la tõma tara lagımtaarɛ la tı Sɔ Nawẽnnɛ,la a Dayʋa Azezi-krisi.

4Tõma gʋlsɛ ya la wãna tı tı wʋn tara sũ-yẽlga zozo'e.

Tı vɔa pʋpeelem pʋam wʋ Nawẽnnɛ n ãn se'em na

5Kõa n wãna tı tõma wõm Azezi-krisi zẽ'am, tɔgra ẽ bɔ'ɔra ya: Nawẽnnɛ de la peelem, lika ka boe a zẽ'am baa fẽfẽe.

6Tı sãn yetı tõma tarı lagımtaarɛ la Nawẽnnɛ,dee ken vɔa lika pʋam tõnna be'em,tı parnı mɛ,tı ka ıtı sıra.

7La tı sãn vɔa peelem pʋam wʋ Nawẽnnɛ mẽŋa n boe peelem pʋam na,tı tarı lagımtaarɛ la taaba mɛ,la a Dayʋa Azezi zıum peerı tı mɛ yɛsra tı tõon-be'ero wuu.

8La tı sãn yetı, tõma ka tarı tõon-be'ero, tı pã'asɛ la tı mẽŋa, la sıra ka boe tı zẽ'am.

9Tı sãn pelge tı pʋʋrɛ tɔgɛ tı tõon-be'ero,Nawẽnnɛ wʋn basɛ tı tõon-be'ero taalɛ mɛ,dee peege to,yese sɛla wuu n ka masɛ,se'ere n soe la,a de la sıra dãana dee ıta sɛla n masɛ.

10Tı sãn yetı,tõma ka tõm tõon-be'ero,tı yetı a de la põmpɔrma,la a yetɔga la ka boe la tı lɛ.

1 Zã 2

Krisi n de tõma sõŋra

1M kɔma, mam gʋlsrı ya wãna tı ya da tõm na tõon-be'ero. La nẽra sãn tõm be'em, tõma tarı la sõŋra n boe tı Sɔ Nawẽnnɛ zẽ'am, la de la Azezi-krisi n de pʋpeelem dãana.

2La de la ẽŋa n dıkɛ a mẽŋa bɔ tı la dɛna kãabgɔ,tı Nawẽnnɛ basɛ tõma tõon-be'ero taalɛ.La,la dagı tõma mã'a tõon-be'ero taalɛ,la de la dũnia nẽrba wuu tõon-be'ero taalɛ.

3Tı sãn sakra Nawẽnnɛ nõorɛ, bɛla n pa'alı tı tı sırı mi ẽ.

4Nẽr-sɛka n yetı ẽŋa mi ẽ,dee ka sakra a nõorɛ,a de la põmpɔrma,la a ka tarı sıra.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Nẽr-sɛka n sakrı Nawẽnnɛ yetɔga la,nẽr-ẽŋa n tarı Nawẽnnɛ nõŋlʊm sıra sıra.Bɛla n pa'alı tı tı lagım na ẽ dɛna ayıla.

6Sɛka n yetı ẽŋa lagım na Nawẽnnɛ,dẽnı tı a dãana vɔa wʊ Azezi-krisi n daan vɔa se'em na.

Nawẽnnɛ nõorɛ de la tı nõŋɛ taaba

7M sır-nõŋrısı, la dagı nõor-paalga tı mam gʊlsɛ bɔ'ɔra ya, a de la nõor-kɛka tı ya tarı halı pɔspɔsı la. Nõor-kɛka ẽŋa de la kõ-sɛka tı ya daan wõm na.

8La a yɛrı dɛna la nõor-paalga tı mam gʊlsɛ bɔ'ɔra ya.La de la Azezi-krisi zẽ'am,la yãma zẽ'am tı yel-ẽŋa de sıra,se'ere n soe la,lika la tollı mɛ,dee tı peelem sıra sıra darɛ nẽera.

9Nẽr-sɛka n yetı ẽŋa boe la peelem pʊam, dee sisra a sɔbia, ken bɔna la lika pʊam.

10Nẽr-sɛka n nõŋɛ a sɔbia,vɔa la peelem pʊam,bɛla ĩyã sɛla ka boe a zẽ'am n wʊn basɛ tı a tuuge.

11La sɛka n sisri a sɔbia,boe la lika pʊam,la a sẽnnı na lika pʊam,ka mina ẽn we'esı zẽ'a,se'ere n soe la,lika la fɔ a nini mɛ.

12Mam gʊlsɛ bɔ'ɔra la yãma, m kɔma, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ basɛ ya tõon-be'ero taalɛ mɛ Azezi-krisi yʊ'ʊrɛ ĩyã.

13Mam gʊlsɛ bɔ'ɔra la yãma, m sɔdõma, se'ere n soe la, yãma mi sɛka n boe halı lan dẽŋɛ dũnia pĩ'iluŋo la mɛ. Mam gʊlsɛ bɔ'ɔra la yãma, m kɔmbı'ısı, se'ere n soe la, yãma yãŋɛ be'em dãana Asũtãana la mɛ.

14Mam gʊlsɛ bɔ'ɔra la yãma, m kɔma, se'ere n soe la, yãma mi tı Sɔ Nawẽnnɛ mɛ. Mam gʊlsɛ bɔ'ɔra la yãma, m sɔdõma, se'ere n soe la, yãma mi sɛka n boe halı lan dẽŋɛ dũnia pĩ'iluŋo la mɛ. Mam gʊlsɛ bɔ'ɔra la yãma, m kɔmbı'ısı, se'ere n soe la, yãma tarı pãŋa mɛ, Nawẽnnɛ yetɔga la boe ya pʊam mɛ, la yãma yãŋɛ be'em dãana Asũtãana la mɛ.

Da nõŋɛ-ya dũnia

15Da nõŋɛ-ya dũnia, la bõn-sɛba n boe a pʊam na. Nẽra sãn nõŋɛ dũnia wã, Nawẽnnɛ n de tı Sɔ la nõŋlʊm ka boe la a dãana lɛ.

16Se'ere n soe la,bõn-sɛba n de dũnia wã bõnɔ de la nẽrsaala mẽŋa n boorı se'em,la nini n yẽ sɛla bɔɔra n de be'em,la nẽra n pa'alı a mẽŋa a bõntarsõm ĩyã.Bãma wuu ka ze'ele tı Sɔ Nawẽnnɛ zẽ'am,ba de la dũnia bõnɔ.

17Dũnia,la bõn-sɛba wuu tı nẽrba yɛmleego boorı la tollı mɛ.La nẽr-sɛka n ıtı Nawẽnnɛ n boorı se'em n wʊn bɔna wakatɛ n ka ba'asrı.

Krisi sı'ısrıba yelle

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18M kɔma, lɛɛlɛ wã la de la dũnia ba'asgɔ wakatɛ. Yãma wõm tɪ ba yetɪ Krisi sɪ'ɪsra n sẽm. La lɛɛlɛ wã, Krisi sɪ'ɪsrɪba zo'oge mɛ bɔna, bɛla tõma mi mɛ tɪ la de la dũnia ba'asgɔ wakatɛ.

19Nẽr-bãma ze'ele la tõma zẽ'am yese,la ba daan dagɪ tõma nẽrba sɪra sɪra.Ba daan sãn de nɪ tõma nẽrba,ba wʊn weege nɪ bɔna la tõma zẽ'am.La ban basɛ tõma la,dẽnɪ tɪ la ẽŋɛ bɛla tɪ la pa'alɛ vẽelga tɪ ba nẽra baa ayɪla dagɪ tõma nẽra.

20La sãn dɛna yãma, Krisi bɔ ya Nawẽnnɛ Sɪa mɛ, bɛla yãma wuu mi sɪra mɛ.

21Mam n gʊlsɛ bɔ ya la,mam ka yetɪ ya ka mi sɪra la,la tõn dɛna la yan mi ẽ na ĩyã,la yãma mi tɪ sɛla n de põmpɔrŋɔ ka ze'etɪ sɪra pʊam.

22Ã̃ne n de põmpɔrma la? La de la sɛka n sɪ'ɪsrɪ yetɪ Azezi dagɪ Krisi la. Ẽŋa n de Krisi sɪ'ɪsra la. A sɪ'ɪsrɪ la Sɔ Nawẽnnɛ, la a Dayʊa la.

23Nẽr-sɛka n sɪ'ɪsrɪ Dayʊa la,mẽ ka boe la Sɔ la.La nẽr-sɛka n yetɪ ẽŋa mi Dayʊa la,mẽ boe la Sɔ la mɛ.

24La sãn dɛna yãma, mõrgɛ-ya tara yetɔg-sɛba tɪ ya daan wõm halɪ pɔspɔsɪ la ya sũure pʊam. Ba sãn ken bɔna ya sũure pʊam, yãma mẽ wʊn ken bɔna la Sɔ, la Dayʊa la lɛ.

25Krisi n bĩŋe nõorɛ tɪ a bɔ tɪ sɛla n wãna:La de la vɔm n ka ba'asrɪ.

26La de la nẽr-sɛba n zɪgrɪ tɪ ba pã'asɛ ya tɪ ya tuuge la yelle tɪ mam gʊlsɛ wãna bɔ'ɔra ya.

27La sãn dɛna yãma,Nawẽnnɛ Sɪa la tɪ ya to'oge Krisi zẽ'am na,boe la ya lɛ mɛ,yãma ka le ɛɛra tɪ ba zãsʊm ya.Nawẽnnɛ Sɪa la n boe la ya lɛ la,zãsnɪ ya sɛla woo mɛ,la de la sɪra,a ka parnɪ.Bɔna-ya la Krisi wʊ ẽn zãsnɪ ya se'em na.

28Ẽe, m kɔma, bɔna-ya la ẽ lɛ, tɪ a sãn wa puke daarɛ tɪ tɪ tara sũ-ke'eŋo, tɪ yãnnɛ da yõkɛ tɔ a nẽŋam a lemŋo la daarɛ.

29Yãma mi tɪ Krisi de la sɛka n masɛ,bɛla,bãŋɛ-ya tɪ nẽr-sɛka n mẽ ɪtɪ sɛla n masɛ de la Nawẽnnɛ bia.

1 Zã 3

Nawẽnnɛ kɔma

1Bɪsɛ-ya Nawẽnnɛ n de Sɔ la n nõŋɛ tɪ se'em. A nõŋlʊm na zo'oge gãŋɛ mɛ, tɪ a wi'ira tõma tɪ a kɔma. La tõma sɪrɪ de la a kɔma. Wãna n soe tɪ dũnia dõma ka mina tõma: La de la ban ka mi Nawẽnnɛ na ĩyã.

2M sɪr-nõŋrɪsɪ,lɛɛlɛ wã tɪ de la Nawẽnnɛ kɔma.La tɪn wʊn wa ãna se'em na nãn ka puke.La tɪ mi tɪ Krisi sãn wa puke,tɪ wʊn ãna wʊ ẽŋa n ãn se'em na,tɪn wʊn wa yẽ ẽŋa n ãn se'em na ĩyã.

3Nẽr-sɛka woo n tarɪ pʊtẽ'erɛ gu'ura bõn-ẽŋa Krisi ĩyã,malgrɪ a mẽŋa mɛ dɛna pʊpeelem dãana,wʊ Azezi-krisi mẽŋa n de pʊpeelem dãana se'em na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Nẽr-sɛka woo n tõnnɪ tõon-be'ero, a sɪ'ɪsrɪ la Nawẽnnɛ nõorɛ. Se'ere n soe la, tõon-be'ero de la Nawẽnnɛ nõorɛ sɪ'ɪsgɔ.

5La yãma mi tɪ Azezi-krisi wa'am tɪ a yese la nẽrba tõon-be'ero basɛ,la a mẽŋa ka tarɪ tõon-be'ero.

6Nẽr-sɛka n lagɪm na Krisi bɔna ka tõnnɪ tõon-be'ero.La sɛka n tõnnɪ tõon-be'ero ka yẽ ẽ,la a ka bãŋɛ ẽ.

7M kɔma, da basɛ-ya tɪ nẽra pã'asɛ ya. Sɛka n ɪtɪ sɛla n masɛ, de la nẽra n masɛ, wʊ Azezi mẽŋa n masɛ se'em na.

8Sɛka n tõnnɪ tõon-be'ero de la Asũtãana nẽra,se'ere n soe la,Asũtãana tõnnɪ tõon-be'ero la halɪ pĩ'iluŋo.Tɪ Nawẽnnɛ Dayʊa la wa'am tɪ a sã'am Asũtãana tõoma.

9Sɛka n de Nawẽnnɛ bia ka le tõnna tõon-be'ero, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ pãŋa n bɔ'ɔrɪ vɔm n boe a pʊam, a ka le tãna wʊn tõnna tõon-be'ero, Nawẽnnɛ n de a Sɔ la ĩyã.

10Bɛla n pa'alɪ tɪ ba bãŋra Nawẽnnɛ kɔma,la sɛba n de Asũtãana kɔma bɔkra.Sɛka n ka ɪtɪ sɛla n masɛ,bɪɪ sɛka n ka nõŋɛ a sɔbia dagɪ Nawẽnnɛ bia.

Tɪ nõŋɛ taaba

11Kõ-yẽlga tɪ ya wõm halɪ pɔspɔsɪ la de la tɪ nõŋɛ-ya taaba.

12La ka de tɪ ãna wʊ Akãɪ la,ẽŋa de la Asũtãana nẽra,yʊʊn kʊ a yɪbga.La bẽm n soe tɪ a yʊʊn kʊ ẽ?La de la a tõoma n yʊʊn de tõon-be'ero,dee tɪ a yɪbga tõoma masɛ la ĩyã.

13Bɛla m sɔbiisi, dũnia nẽrba sãn sisra ya, da kãn basɛ-ya tɪ la dɛna sɛla n di'ige ya.

14Tõma mi mɛ tɪ tõma ze'ele la kũm pʊam yese bɔna vɔm pʊam,tõma n nõŋɛ tɪ sɔbiisi la ĩyã.Nẽr-sɛka n ka nõŋɛ a sɔbia ken bɔna la kũm pʊam.

15Nẽr-sɛka woo n sisri a sɔbia de la nẽr-kʊʊra.La ya mi tɪ nẽr-kʊʊra ka tarɪ vɔm n ka ba'asrɪ.

16La de la bõn-ẽna wã n botɪ tõma bãŋɛ nõŋlʊm n ãn se'em:Azezi ki mɛ bɔ tõma,bɛla,tõma mẽ de la tɪ dɪkɛ tɪ vɔm bɔ tɪ sɔbiisi ĩyã.

17Nẽra sãn tara dũnia wã bõntarsõm,dee yẽ a sɔbia n boorɪ sõŋrɛ,ka zoe a ninbãalga sõŋɛ ẽ,ẽŋa dãana ka tarɪ Nawẽnnɛ nõŋlʊm.

18M kɔma,da basɛ-ya tɪ tɪ nõŋlʊm dɛna yetɔga,la nõ-yẽlʊm mã'a,tɪ basɛ tɪ la dɛna nõŋlʊm sɪra sɪra n lagɪm na tõoma.

19Bɛla n wʊn basɛ tɪ tɪ bãŋɛ tɪ tõma de la sɪra dõma, la tɪ sũure wʊn ãna ke'eŋo Nawẽnnɛ nẽŋam.

20Baa tɪ sũure sãn ka bɔ tɪ bʊʊrɔ,tɪ bãŋɛ tɪ Nawẽnnɛ gãnnɪ tɪ sũure mɛ,la a mi sɛla woo bɔkɛ mɛ.

21M kɔm-nõŋrɪsɪ,tɪ sũure sãn bɔ tɪ bʊʊrɔ,tɪ tarɪ sũ-ke'eŋo Nawẽnnɛ nẽŋam mɛ,

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22la bõn-sɛka wuu tɪ tɪ sosrɪ ẽ,a bɔ'ɔrɪ tɪ mɛ,tõma n sakrɪ a nõorɛ,dee ɪta sɛla n paarɪ a yɛm na ĩyã.

23Ẽŋa n bɔ a nõorɛ se'em n wãna:La de la tɪ bɔ a Dayʊa Azezi-krisi sɪra,dee nõŋɛ taaba wʊ ẽŋa n bɔ tɪ a nõorɛ se'em na.

24Nẽr-sɛka n sakrɪ Nawẽnnɛ nõorɛ la,a boe la Nawẽnnɛ lɛ,tɪ Nawẽnnɛ mẽ bɔna la ẽ.Bõn-sɛka n basɛ tɪ tõma mina tɪ Nawẽnnɛ boe la tõma lɛ n wãna:La de la a Sɪa tɪ a bɔ tõma la.

1 Zã 4

Tɪ bãŋɛ-ya Nawẽnnɛ Sɪa, la be'em dãana sɪa bɔkɛ

1M sɪr-nõŋrɪsɪ, da bɔ-ya nẽr-sɛba wuu n yetɪ bãma tarɪ la Nawẽnnɛ Sɪa la sɪra, magɛ-ya ba bɪsɛ la sãn dɛna Nawẽnnɛ Sɪa. Se'ere n soe la, põmpɔrŋɔ nõtɔ'ɔsrɪba zozo'e n boe dũnia wã zuo.

2Bõn-sɛka n wʊn basɛ tɪ ya bãŋɛ Sɪa sɛka n de Nawẽnnɛ Sɪa n wãna:Nẽr-sɛka woo n yetɪ Azezi-krisi n wa'am dũnia zuo,la a tarɪ la nẽrsaala ĩyã,ẽŋa n tarɪ Nawẽnnɛ Sɪa.

3La sɛka n ka tɔgrɪ Azezi yelle bɛla,ka tarɪ Nawẽnnɛ Sɪa,a tarɪ la Krisi sɪ'ɪsra la sɪa.Sɪ'ɪsra ẽŋa tɪ ya daan wõm tɪ a sẽm na,la lɛɛlɛ wã,a darɛ bɔna dũnia zuo mɛ.

4La yãma, m kɔma, yãma de la Nawẽnnɛ nẽrba, la yãma yãŋɛ põmpɔrŋɔ nõtɔ'ɔsrɪba la mɛ. Se'ere n soe la, Nawẽnnɛ Sɪa n boe la yãma lɛ la, tarɪ pãŋa gãnna sɪ'ɪsra la sɪa n boe la dũnia dõma la mɛ.

5Põmpɔrŋɔ nõtɔ'ɔsrɪba la de la dũnia wã bõnɔ,bɛla n soe tɪ ba tɔgra dũnia yɛla,tɪ dũnia dõma sɛlsra ba.

6La sãn dɛna tõma,tõma de la Nawẽnnɛ nẽrba.Bɛla,nẽr-sɛka n mi Nawẽnnɛ selsrɪ tõma mɛ.La sɛka n dagɪ Nawẽnnɛ nẽra ka selsrɪ tõma.La de la bɛla tɪ tõma wʊn bãŋɛ sɪra Sɪa,la põmpɔrŋɔ sɪa la bɔkɛ.

Nawẽnnɛ de la nõŋlʊm dãana

7M sɪr-nõŋrɪsɪ, tɪ nõŋɛ-ya taaba, se'ere n soe la, nõŋlʊm ze'ele la Nawẽnnɛ zẽ'am. Nẽr-sɛka n tarɪ nõŋlʊm de la Nawẽnnɛ bia, la a mi Nawẽnnɛ mɛ.

8La nẽr-sɛka n ka tarɪ nõŋlʊm ka mi Nawẽnnɛ,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ de la nõŋlʊm dãana.

9Nawẽnnɛ n pa'alɛ ẽŋa n nõŋɛ tõma se'em n wãna:A tõm na a Dayɔ-yẽŋa dũnia zuo,tɪ tɪ tara vɔm ẽŋa ĩyã.

10Nõŋlʊm na n doose se'em n wãna:La dagɪ tõma n dẽŋɛ nõŋɛ Nawẽnnɛ.La de la Nawẽnnɛ n nõŋɛ tõma,tõm a Dayʊa,tɪ a dɛna kãabgɔ tõma tõon-be'ero taalɛ basga ĩyã.

11M sɪr-nõŋrɪsɪ, Nawẽnnɛ n nõŋɛ tɪ bɛla la, dẽnɪ tɪ tõma mẽ nõŋɛ taaba.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Nẽra nẽra nãn ka yẽ Nawẽnnɛ.Tɪ sãn nõŋɛ taaba,Nawẽnnɛ boe la tɪ lɛ mɛ,la a nõŋlʊm n boe la tɪ lɛ la,de la nõŋlʊm zõnzõnnɔ.

13Bõn-sɛka n basɛ tɪ tõma bãŋɛ tɪ tõma boe la Nawẽnnɛ lɛ, tɪ Nawẽnnɛ mẽ bɔna la tõma lɛ n wãna: La de la a Sɪa tɪ a bɔ tõma la.

14La tõma yẽ mɛ,tɪ tõma tɔgra yetɪ,Nawẽnnɛ n de Sɔ la tõm na a Dayʊa,tɪ a dɛna dũnia Fãagra.

15Nẽr-sɛka n sakɛ yetɪ Azezi de la Nawẽnnɛ Dayʊa,Nawẽnnɛ boe la ẽ lɛ mɛ,tɪ a mẽ bɔna la Nawẽnnɛ.

16La tõma mi mɛ,dee bɔ sɪra tɪ Nawẽnnɛ nõŋɛ tõma mɛ.Nawẽnnɛ de la nõŋlʊm dãana.Nẽr-sɛka n tarɪ Nawẽnnɛ nõŋlʊm boe la Nawẽnnɛ lɛ,tɪ Nawẽnnɛ mẽ bɔna la ẽ.

17Tõma sãn tara Nawẽnnɛ nõŋlʊm zõnzõnnɔ,tɪ wʊn ãna wʊ Azezi n ãn se'em na dũnia wã zuo.Bɛla tɪ wʊn tara sũ-ke'eŋo sarɪyadia daarɛ.

18Sɛka n tarɪ nõŋlʊm ka zotɪ dabeem,nõŋlʊm zõnzõnnɔ yesrɪ la dabeem,se'ere n soe la,dabeem zʊa pa'alɪ mɛ tɪ sɪbgrɛ n boe.Sɛka n zotɪ dabeem na ka tarɪ nõŋlʊm zõnzõnnɔ.

19La sãn dɛna tõma, tõma tarɪ nõŋlʊm mɛ, se'ere n soe la, Nawẽnnɛ dẽŋɛ nõŋɛ tõma mɛ.

20Nẽr-sɛka sãn yetɪ,ẽŋa nõŋɛ Nawẽnnɛ,dee sise a sɔbia,a de la põmpɔrma.Se'ere n soe la,a sãn ka nõŋɛ a sɔbia tɪ a yẽtɪ la,a ka tã wʊn nõŋɛ Nawẽnnɛ tɪ a ka yẽtɪ la.

21Nõorɛ sɛka tɪ Krisi bɔ tõma la n wãna:Nẽr-sɛka n nõŋɛ Nawẽnnɛ,dẽnɪ tɪ a mẽ nõŋɛ a sɔbia.

1 Zã 5

Tɪ bɔ Nawẽnnɛ Dayʊa la sɪra

1Nẽr-sɛka woo n bɔ sɪra tɪ Azezi de la Krisi tɪ Nawẽnnɛ tõm na, de la Nawẽnnɛ bia. Nẽr-sɛka n nõŋɛ sɔ, mẽ nõŋɛ a kɔma mɛ.

2Sɛla n basɛ tɪ tõma mina tɪ tõma nõŋɛ Nawẽnnɛ kɔma n wãna:La de la tõma n nõŋɛ Nawẽnnɛ,dee sakra a nõorɛ wuu la.

3Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ nõŋlʊm de la tɪ sakra a nõorɛ.A nõorɛ la tɪ a bɔ tɪ la ka tɔɪ.

4Nẽr-sɛka woo n de Nawẽnnɛ bia n yãŋrɪ dũnia be'em.Tõma n yãŋɛ dũnia be'em na,de la tõma n bɔ Azezi-krisi sɪra la.

5Ãne n tã wʊn yãŋɛ dũnia?La de la nẽr-sɛka n bɔ sɪra tɪ Azezi de la Nawẽnnɛ Dayʊa la mã'a.

6Azezi-krisi n wa'am dũnia zuo la, la doose la ko'om, la zɪum. La dagɪ ko'om misga la mã'a, la ken dɛna la ẽn ki tɪ a zɪum yese la. La de la Nawẽnnɛ Sɪa n bɔ'ɔrɪ a kaseto, Nawẽnnɛ Sɪa n de sɪra dãana la ĩyã.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7La de la bõn-bãna batã n bɔ'ɔrı kaseto.

8La de la Nawẽnnɛ Sıa,la ko'om,la zıum.La bãma batã kaseto de la bʊyıla.

9Tõma n sakrı nẽrsaalba kaseto tı ba bɔ'ɔrı la,Nawẽnnɛ kaseto tarı pãŋa gãnna bɛla mɛ.La de la Nawẽnnɛ mẽŋa n bɔ a Dayʊa la kaseto.

10Bɛla,nẽr-sɛka n bɔ Nawẽnnɛ Dayʊa la sıra,tarı kaseto ẽŋa mɛ a sũure pʊam.La nẽr-sɛka n ka bɔ Nawẽnnɛ sıra,basɛ tı a ãna wʊ põmpɔrma la,ẽŋa n ka sakɛ Nawẽnnɛ n bɔ a Dayʊa la kaseto la ĩyã.

11Nawẽnnɛ n bɔ kaseto la se'em n wãna:A bɔ tı la vɔm n ka ba'asrı,la vɔm ẽŋa de la a Dayʊa la ĩyã.

12Nẽr-sɛka tı a Dayʊa boe la ẽ na,tarı vɔm na mɛ.La nẽr-sɛka tı a Dayʊa ka boe la ẽ na,ka tarı vɔm.

Vɔm n ka ba'asrı

13Mam gʊlsɛ wãna bɔ'ɔra ya tı ya bãŋɛ tı yãma sɛba n bɔ Nawẽnnɛ Dayʊa sıra la, tarı la vɔm n ka ba'asrı.

14Tõma sũure ãn ke'eŋo mɛ la Nawẽnnɛ,tı tõma mina tı tõma sãn sose sɛla tı la masɛ wʊ ẽn boorı se'em,a selsrı tõma mɛ.

15La tõma n mi tı a selsrı tõma n sosrı ẽ sɛla la,tõma mi tı a bɔ'ɔrı tı sɛla tı tı sosrı la mɛ.

16Nẽr-sɛka sãn yẽ a sɔbia n tõnnı tõon-be'ego n ka sẽm na kũm, a pʊ'ʊsɛ Nawẽnnɛ bɔ ẽ, tı Nawẽnnɛ wʊn bɔ ẽ vɔm. La de la tõon-be'ego sɛka n ka sẽm na kũm tı mam yetı. Tõon-be'ego n boe n sẽm na nẽra kũm, la dagı tõon-be'ego ẽŋa yelle tı mam yetı ya pʊ'ʊsɛ a ĩyã.

17Sɛla n ka masɛ wuu de la tõon-be'ero.La,la dagı tõon-be'ego woo n sẽm na kũm.

18Tõma mi tı nẽr-sɛka woo n de Nawẽnnɛ bia ka le tõnna tõon-be'ero. La Nawẽnnɛ Dayʊa la gu'uri ẽ mɛ, tı be'em dãana Asũtãana ka tãna wʊn ẽŋɛ ẽ sɛla.

19Tõma mi tı tõma de la Nawẽnnɛ nẽrba. La dũnia dõma wuu boe la be'em dãana Asũtãana nu'usum.

20Tõma mi tı Nawẽnnɛ Dayʊa n wa'am wa bɔ tı yɛm,tı tı bãŋɛ Nawẽnnɛ n de sıra dãana la.Tõma lagım na sɛka n de sıra dãana la dɛna ayıla,a Dayʊa Azezi-krisi ĩyã.Ẽŋa n de Nawẽnnɛ sıra sıra,n bɔ'ɔrı vɔm n ka ba'asrı.

21M kɔma, guuse-ya ya mẽŋa la baga.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Zã

2 Zã 1

1Mam n de kẽema la n gʋlsɛ bɔ'ɔra zuudãan-pɔka tɪ Nawẽnnɛ looge la, la a kɔma tɪ mam nõŋɛ sɪra sɪra la. La, la dagɪ mam mã'a, nẽr-sɛba wuu n bãŋɛ sɪra la nõŋɛ ba mɛ.

2Se'ere n soe la,sɪra la n boe la tɪ lɛ,dee wʋn ken bɔna la tɪ lɛ wakatɛ wuu.

3Tɪ Sɔ Nawẽnnɛ, la a Dayʋa Azezi-krisi wʋn ẽŋɛ tɪ yel-sõnnɛ, zoe tɪ ninbãalga, dee bɔ tɪ sũ-mã'asʋm, tɪ tɪ wʋn vɔa la sɪra, dee tara nõŋlʋm.

Sɪra, la nõŋlʋm

4Mam ɪtɪ sũ-yẽlga mɛ halɪ zozo'e, mam n yẽ tɪ fʋ kɔma la basɛba dolɪ la sɪra sore wʋ tɪ Sɔ Nawẽnnɛ n yele tɪ se'em na.

5Lɛɛlɛ wã,zuudãan-pɔka,mam n gʋlsɛ fʋ wã dagɪ nõor-paalga,la de la nõor-sɛka tɪ tɪ wõm halɪ pɔspɔsɪ la,mam sosrɪ fʋ mɛ tɪ tɪ nõŋɛ taaba.

6Nõŋlʋm n de sɛla n wãna:La de la tɪ ɪta wʋ Nawẽnnɛ nõorɛ n yele se'em na.Nõor-sɛka tɪ ya wõm halɪ pɔspɔsɪ la de la bɛla,la de la ya nõŋɛ taaba.

7Nẽrba zozo'e n saagɛ dũnia pã'asrɪ nẽrba tɪ ba tuura. Nẽr-bãma ka sakɛ tɪ Azezi lebge la nẽrsaala wa'am dũnia zuo. Nẽr-ẽŋa dãana n de põmpã'asʋm dãana, la Krisi sɪ'ɪsra.

8Guuse-ya ya mẽŋa,da kãn basɛ-ya tɪ tõma n tõm sɛla bɔ ya la bɔɪ,tɪ ya wʋn to'oge yɔɔrɔ wuu.

9Nẽr-sɛka n yõsgɛ tole nẽŋa ka bɔna Krisi zãsŋɔ la pʋam, Nawẽnnɛ ka boe la ẽ. La sɛka woo n boe a zãsŋɔ la pʋam, Sɔ Nawẽnnɛ, la a Dayʋa boe la ẽ mɛ.

10Nẽra sãn tarɪ zãsŋɔ ayẽma wa'am ya zẽ'am,ya da to'oge ẽ ya yire,la ya da pʋ'ʋsɛ ẽ.

11Nẽr-sɛka n pʋ'ʋsɛ ẽ,lagɪm na ẽ mɛ a tõon-be'ero pʋam.

Ba'asgɔ yetɔga

12Mam tarɪ yɛla zozo'e mɛ tɪ m tɔgɛ bɔ ya, la mam ka boorɪ tɪ m gʋlsɛ ba gõŋɔ pʋam bɔ ya. La mam tarɪ pʋtẽ'erɛ mɛ tɪ mam wʋn wa'am ya zẽ'am, dee tɔgɛ m mẽŋa bɔ ya, tɪ tɪ sũ-yẽlga wʋn dɛna sũ-yẽlga zõnzõnnɔ.

13Fʋ sɔbi-pɔka tɪ Nawẽnnɛ looge la kɔma pʋ'ʋsrɪ fɔ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Zã

3 Zã 1

[1]Mam n de kẽema la, n gʋlsɛ bɔ'ɔra m sɪrɛ Agayusi tɪ mam nõŋɛ sɪra sɪra.

[2]M sɪr-nõŋrɛ,mam kã'arɪ Nawẽnnɛ tɪ sɛla woo ãna sõŋa bɔ fɔ,tɪ fʋ wʋn tara ĩmã'asʋm wʋ fõn dolɪ Nawẽnnɛ sõŋa se'em na.

[3]Tɪ sɔbiisi n wa'am kalam wa yele fõn dolɪ sɪra sore se'em, la fõn vɔa la sɪra se'em. Tɪ mam ẽŋɛ sũ-yẽlga zozo'e.

[4]Sɛla ka bɔ'ɔrɪ mam sũ-yẽlga gãnna mam n wõm tɪ ba yetɪ mam kɔma dolɪ sɪra la.

[5]M sɪr-nõŋrɛ, fõn ɪtɪ sɛla bɔ'ɔra sɔbiisi la, baa la sɛba n de sãama la, fʋ ɪtɪ la sɪra.

[6]Ba tɔgɛ fʋ nõŋlʋm na yelle mɛ Azezi nẽrba zẽ'am.Fʋ sãn sõŋɛ ba tɪ ba sẽŋɛ ba sore la wʋ Nawẽnnɛ n boorɪ se'em,fʋ ẽŋɛ sõŋa.

[7]Se'ere n soe la,Azezi-krisi tõoma yelle tɪ ba wɛ'ɛsa sore la,dee ka to'oge sɛla nẽr-sɛba n ka dolɪ Azezi la zẽ'am.

[8]Tõma de la tɪ sõŋɛ nẽr-bãma buuri pa'alɛ tɪ tõma naagɛ la ba mɛ dɛna sɪra kõ-yẽlga la tõntõnɪba.

[9]Mam daan gʋlsɛ gõŋɔ mɛ bɔ Azezi nẽrba, la Adiyotrɛfɪ n boorɪ tɪ a dɛna nẽŋadãana la ka to'oge mam n yele se'em na.

[10]Bɛla,mam sãn wa wa'am,mam wʋn pa'alɛ sɛla tɪ a ẽŋɛ,la ẽn parnɪ tɔgra tõma yetɔg-be'ero la.La,la dagɪ bɛla mã'a,a ken zagsra mɛ ka tɔ'ɔsra sɔbiisi,dee mẽ gu'ura nẽr-sɛba n boorɪ tɪ ba tɔ'ɔsra ba la,digra ba Azezi nẽrba la pʋam.

[11]M sɪr-nõŋrɛ, da pagsɛ sɛla n de be'em, pagsra sɛla n ãn sõŋa. Nẽr-sɛka woo n ɪtɪ sɛla n ãn sõŋa de la Nawẽnnɛ nẽra. La nẽr-sɛka woo n ɪtɪ sɛla n de be'em ka mi Nawẽnnɛ.

[12]La sãn dɛna Ademetrisi, nẽrba wuu tɔgrɪ a yelle sõŋa mɛ, tɪ ẽn dolɪ sɪra se'em na mẽ pa'ala a yelle sõŋa. Tõma mẽ tɔgrɪ a yelle sõŋa mɛ. La fʋ mi tɪ tõma kaseto de la sɪra.

[13]Mam tarɪ yɛla zozo'e mɛ tɪ m tɔgɛ bɔ fɔ, la mam ka boorɪ tɪ m gʋlsɛ ba gõŋɔ pʋam.

[14]Mam tarɪ pʋtẽ'erɛ mɛ tɪ mam wʋn wa yẽ fɔ tɪ tɪ sõsɛ la taaba.

[15]Sũ-mã'asʋm wʋn bɔna la fɔ. Fʋ sɪrdõma pʋ'ʋsrɪ fɔ. Pʋ'ʋsɛ tɪ sɪrdõma la wuu ayɪla ayɪla bɔ tɔ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azudi

Azudi 1

1Mam Azudi n de Azezi-krisi tõntõnna, la Azakɪ yɪbga la n gʊlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra yãma sɛba tɪ tɪ Sɔ Nawẽnnɛ wi tɪ ya dɛna a nẽrba, nõŋɛ ya, tɪ Azezi-krisi gu'ura ya la.

2Nawẽnnɛ wʊn zoe ya ninbãalga zozo'e, bɔ ya sũ-mã'asʊm, la nõŋlʊm zozo'e.

Põmpɔrŋɔ karẽnsãandõma

(2 Pɪyɛɛrɪ 2:1-17)

3M sɪr-nõŋrɪsɪ, mam daan boorɪ mɛ tɪ m gʊlsɛ ya la m sũure wuu tɔgɛ fãarɛ la tɪ tɪ wuu lagɪm yẽ la yelle. Mam bɪsɛ mɛ tɪ la de la pẽrgrɛ tɪ mam gʊlsɛ kã'an ya, tɪ ya mõrgɛ zɛbɛ ze'ele kãŋkãŋɛ yetɔga la tɪ ya bɔ sɪra la pʊam. Nawẽnnɛ dɪkɛ yetɔg-bãma bɔ a nẽrba la nõorɛ ayɪla mã'a wakatɛ wuu ĩyã.

4Se'ere n soe la,nẽrba basɛba n li'ise kẽ ya pʊam.Nẽr-bãma de la sɛba n sɪ'ɪsrɪ Nawẽnnɛ,tɛɛra a yel-sõnnɛ yetɔga la,dɪkɛ tõnna tõon-dẽgrɔ,dee sɪ'ɪsra Azezi-krisi n de tɪ kɛ'ɛma la tɪ Zuudãana ayɪla mã'a la.Halɪ kʊrʊm kʊrʊm tɪ la põn gʊlsɛ sɪbgrɛ sɛka tɪ ba wʊn yẽ.

5Baa la yãma n mi bõn-bãma wuu sõŋa sõŋa la, mam boorɪ tɪ m tẽegɛ ya mɛ tɪ Nawẽnnɛ n yʊʊn fãagɛ a nẽrba Ezipti tẽŋa la, a yʊʊn yãŋa basɛ mɛ tɪ nẽr-sɛba n ka bɔ ẽ sɪra la ki.

6La malɛkadõma sɛba n yʊʊn ka sakɛ Nawẽnnɛ n bɔ ba ke'eŋo se'em basɛ zẽ'e-sɛka tɪ Nawẽnnɛ bɔ ba la,Nawẽnnɛ ba ba mɛ la bãnsɪ,basɛ tɪ ba bɔna lika pʊam wakatɛ wuu gu'ura dabs-kãtɛ la n de sarɪyadia daarɛ la.

7La sãn dɛna Sodom la Gomõorɪ dõma,la tẽnsɪ sɛba n lɛm ba la,n mẽ yʊʊn ẽŋɛ wʊ bɛla,tõm yalsɪ tõoma,la,la dagɪ la nẽrsaalba mã'a.Ba yʊʊn yẽ sɪbgrɛ mɛ n de bugum n ka kĩŋri,tɪ la dɛna kã'aŋɔ bɔ nẽrba basɛba.

8La de la bõn-bãma buuri n bɛla tɪ nẽr-bãma mẽ ɪtɪ. Ban tẽ'esrɪ se'em na botɪ ba dẽgra la ba mẽŋa, ba pɔ'ɔrɪ Nawẽnnɛ n tarɪ nõorɛ la ba lɛ la mɛ, dee tʊʊra saazuum pãnsɪ dõma.

9La baa malɛkadõma kɛ'ɛma Amisɛlɪ n yʊʊn tɔgrɪ la Asũtãana wẽ'era nõke'ene Amoyisi kũm ĩyã la,a ka saagɛ tɔgɛ zɛrgɛ ẽ tʊ ẽ,a yʊʊn yetɪ:«Zuudãana la wʊn sɪbgɛ fɔ.»

10Nẽr-bãma tɔgrɪ la sɛla tɪ ba ka mi be'em, ba ɪtɪ la yooryooro, ba ãn wʊ dũnsi n ka tarɪ yɛm n ɪtɪ se'em na, bõn-ẽŋa n sã'anɪ ba.

11Ba wʊn yẽ toogo,se'ere n soe la,ba dolɪ la so-sɛka tɪ Akãɪ yʊʊn doose la,la ba kẽ'esɛ ba mẽŋa mɛ tuure pʊam yɔɔrɔ ĩyã,wʊ Abalaam n ẽŋɛ se'em ligri ĩyã la.Ban sɪ'ɪsɛ Nawẽnnɛ nõorɛ wʊ Akoore n yʊʊn sɪ'ɪsɛ Nawẽnnɛ nõorɛ se'em na,ba ki mɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Ba sãn lagɩm na ya dita nõŋlʊm dia,la de la yãnnɛ bɔ ya.Ba ka zotɩ yãnnɛ,ba kɔ'ɔn dita mɛ ɩta sũ-yẽlga ba mẽŋa ĩyã.Ba ãn wʊ sawara n ka tarɩ ko'om tɩ kʊsebgo pe'erɩ,ba ãn wʊ tɩsɩ n ka tarɩ biɛ ba wɔŋa wakatɛ,tɩ ba võ,basɛ tɩ ba võorɔ,la ba yẽga wuu kʊɩ.

13Ba ken ãna wʊ ko-kãtɛ ko-mĩ'isi n wẽ'erɩ la pãŋa,ba yãnnɛ tõoma la ãn wʊ ko-kãtɛ fulfuka la,ba ãn wʊ wõrbiɛ sɛba n eerɩ.Nawẽnnɛ mãasʊm na zẽ'a n de lika tam bĩŋe wakatɛ n ka ba'asrɩ gu'ura ba.

14La po dɛna la nẽr-bãma yelle tɩ A'enõkɩ n de tɩ yaaba bʊyopɔɩ dãana lan pɔsɛ la Adam na, yʊʊn to'oge Nawẽnnɛ yetɔga tɔgɛ yetɩ: «Bɩsɛ-ya, Zuudãana Nawẽnnɛ sẽm mɛ la a malɛkadõma tʊsa tʊsa

15tɩ a di nẽrsaalba wuu sarɩya,sɩbgɛ tõon-be'ero dõma wuu,ban sɩ'ɩsɛ ẽ tõnna tõon-be'ero la wuu ĩyã,la yetɔg-be'ero wuu tɩ ba tɔgɛ pɔ'ɔgɛ ẽ na ĩyã.»

16Nẽr-bãma de la nẽrba n yõnnɩ wakatɛ wuu,ba sũure ka ãn yẽlʊm la ban ãn se'em na.Ba ɩtɩ la ba mẽŋa yɛm n boorɩ se'em,tɔgra pa'al-m-mẽŋa yetɔga,dee tɔgra nẽrba nõ-yẽlʊm yetɔga tɩ ba yẽ yõorɔ.

Kã'aŋɔ

17La sãn dɛna yãma, m sɩr-nõŋrɩsɩ, tẽra-ya yetɔg-sɛba tɩ tɩ Zuudãana Azezi-krisi Tõntõnɩba la daan dẽŋɛ tɔgɛ bɔ ya la.

18Ba daan yele ya yetɩ:«Dũnia ba'asgɔ wakatɛ,nẽrba n la'arɩ nẽrba n wʊn wa bɔna dɔla ba mẽŋa yɛm n boorɩ se'em,sɩ'ɩsra Nawẽnnɛ.»

19La de la bãma n tarɩ welgre sẽna.Ba dolɩ la nẽrsaalba pʊtẽ'era n boorɩ se'em,Nawẽnnɛ Sɩa ka boe la ba lɛ.

20La yãma,m sɩr-nõŋrɩsɩ,sõŋra-ya taaba sẽnna nẽŋa yan bɔ Nawẽnnɛ sɩra la pʊam,pʊ'ʊsra-ya Nawẽnnɛ la a Sɩa pãŋa.

21Bɔna-ya Nawẽnnɛ nõŋlʊm na pʊam gu'ura tɩ tɩ Zuudãana Azezi-krisi n de ninbãal-zɔta la wʊn bɔ ya vɔm n ka ba'asrɩ.

22Zɔta-ya sɛba yɛm n yɔɔrɩ la ninbãalga.

23Fãagɛ-ya sɛba n boe bugum pʊam na.La,la sãn dɛna basɛba la,zɔta-ya ba ninbãalga,la ya guuse ya mẽŋa da lagɩm na ba tõnna tõon-dẽgrɔ tɩ ba mẽŋa boorɩ la baa fẽfẽe.

24Pẽgɛ-ya Nawẽnnɛ, ẽŋa n tarɩ pãŋa wʊn gu ya tɩ ya kãn basɛ a sore, dee wʊn tarɩ ya sẽŋɛ ka ze'ele a nẽŋam tɩ ya ka tara dõrga, tɩ ya yẽ a na'am pãŋa, la sũ-yẽlga zozo'e.

25Nawẽnnɛ ayɩla mã'a n de tɩ Fãagra tɩ Zuudãana Azezi-krisi ĩyã,n soe pẽka,la nã'asgɔ,la pãŋa,la ke'eŋo,lan dẽŋɛ pĩ'iluŋo,la lɛɛlɛ wã,la wakatɛ n ka ba'asrɩ.Amina.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pukre

Pukre 1

Bõn-sɛba tɪ Azezi-krisi puke pa'alɛ Azã

1Gõŋɔ wã tarɪ la sɛla tɪ Azezi-krisi puke pa'alɛ. Nawẽnnɛ n daan bɔ ẽ bõn-bãma tɪ a pa'alɛ a tõntõnɪba sɛla n wʊn ẽŋɛ wakatɛ fẽfẽe pʊam. Azezi-krisi daan tõm na a malɛka a tõntõnna Azã zẽ'am tɪ a pa'alɛ ẽ bõn-bãma.

2Azã n gʊlsɛ sɛla wuu tɪ a yẽ la pa'alɛ tɪ la de la Nawẽnnɛ yetɔga tɪ Azezi-krisi puke pa'alɛ ẽŋa.

3Nẽr-sɛka n karẽŋrɪ Nawẽnnɛ yetɔga tɪ a to'oge tɔgɛ wã,la sɛba n selsrɪ bõn-sɛba n gʊlsɛ gõn-ẽna wã pʊam dee sakra ba tarɪ zu-yẽlga.Wakatɛ la lɛm mɛ,tɪ bɛla wuu wʊn ẽŋɛ.

Azã pʊ'ʊsrɪ Nawẽnnɛ nẽrba n lagsrɪ tẽnsɪ bayopɔɪ

4-5Mam Azã n gʊlsɛ gõŋɔ wã bɔ'ɔra tẽnsɪ bayopɔɪ n boe Azi so'olʊm pʊam na Wẽndeto nẽrba. Zuudãana Nawẽnnɛ n daan boe, n ken bɔna, dee wʊn bɔna wakatɛ wuu la, la sɪsɪ bayopɔɪ n boe a na'am bĩmbĩnne nẽŋam, la Azezi-krisi n tɔgrɪ Nawẽnnɛ yelle sɪra, ẽŋa n ki dee dɛna pɔspɔsɪ dãana n vo'oge, dɛna dũnia na'adõma naba la, wʊn ẽŋɛ ya yel-sõnnɛ, dee bɔ ya sũ-mã'asʊm. Azezi-krisi nõŋɛ tõma mɛ, ki tɪ a zɪum fãagɛ tõma tõon-be'ero pʊam,

6botɪ tõma dɛna a so'olʊm kãabgɔ kẽma tõnna bɔ'ɔra Nawẽnnɛ n de a Sɔ la.Ẽŋa n soe nã'asgɔ,la pãŋa wakatɛ n ka ba'asrɪ.Amina.

7Bɪsɛ-ya, a boe la sawara pʊam sẽna. Nẽrsaalba wuu wʊn yẽ ẽ, baa la nẽr-sɛba n daan lʊ ẽ na. Buuri wuu nẽrba n boe dũnia wʊn kɛlla mɛ fabla a yelle. Ẽe, la de la bɛla. Amina.

8Zuudãana Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana la yetɪ: «Mam de la pĩ'iluŋo la ba'asgɔ, mam n daan boe, n ken bɔna, dee wʊn bɔna wakatɛ wuu.»

Azã yẽ Azezi-krisi wʊ zãasŋɔ la

9Mam de la Azã n de ya sɔbia n po nãmsra, lagɪm na yãma po tara pʊrɛ Nawẽnnɛ so'olʊm na pʊam, ken po lagɪm na yãma mõrgra sẽnna nẽŋa Azezi doosgo la pʊam. Mam daan tɔgɛ la Nawẽnnɛ yetɔga, la Azezi-krisi yelle, tɪ ba tarɪ mam sẽŋɛ tẽŋa tɪ ko'om gilge yʊ'ʊrɛ n de Patmõsɪ.

10Tɪ Zuudãana daarɛ n de Lasrɪ daarɛ la,tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔna la mam,botɪ mam wõm kõa n tɔgɛ ke'enke'em mam poorʊm wʊ benkonne n peebe la,

11yetɪ:«Gʊlsɛ sɛla tɪ fʊ wʊn yẽ la ẽŋɛ gõŋɔ pʊam,soolʊm bɔ tẽnsɪ bayopɔɪ la Wẽndeto nẽrba:Efɛɛzɪ,la Simirni,la Pɛrgamɪ,la Tiyatiiri,la Sardɪ,la Filadɛlfi,la Laodise.»

12Tɪ mam wẽrgɛ tɪ m bɪsɛ sɛka n tɔgrɪ la mam na, la mam n wẽrgɛ la, mam yẽ la sãlma fɪtladõma bayopɔɪ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13La nẽra n boe fɪtladõma la tẽŋasʊka ãna wʊ nẽrsaala dayʊa la.A yɛ la fuugo n wɔgɛ sige paagɛ a nãma,dee dɪkɛ sãlma sẽbrɪga bobe a yõ'ogɔ.

14A zomto daan pelge mɛ ãna yɪlɪ yɪlɪ wʊ lɔnnɔ na,tɪ a nini ãna wʊ bugwitum na.

15A nãma daan yẽgrɪ wʊ zũuro tɪ ba zuge ba bugum pʊam na, dee tɪ a kõa la ãna wʊ ko-kãtɛ dãmŋɔ la.

16A daan zãlɪ la wõrbiɛ bayopɔɪ la a zʊʊgɔ nu'ugo.Tɪ sʊkɔbgɔ n saasɛ tara nõa ayi ze'ele a nõorʊm yɛsra.A nẽŋa daan yẽgrɪ wʊ wʊntɛɛŋa n ãn se'em na.

17Mam n daan yẽ ẽ na, mam lui la tẽŋa a nẽŋam ãna wʊ kũm na. Tɪ a dɪkɛ a zʊʊgɔ nu'ugo paglɛ mam zuo yetɪ: «Da zoe dabeem, tɪ mam n de pĩ'iluŋo, la ba'asgɔ.

18Mam de la sɛka n vɔɪ.Mam daan ki mɛ,la mam n wãna,mam vɔa mɛ wakatɛ wuu.Mam n tarɪ ke'eŋo sɔna kũm,la kɪ'ɪn-tẽŋa.

19Bɛla,gʊlsɛ bõn-sɛba tɪ fʊ yẽ,sɛla n boe lɛɛlɛ wã,la sɛla n wʊn wa ẽŋɛ poorʊm na.

20Wõrbiɛ bayopɔɪ tɪ fʊ yẽ mam zʊʊgɔ nu'ugo pʊam,la sãlma fɪtladõma bayopɔɪ la võorɛ n wãna:Wõrbiɛ bayopɔɪ la de la tẽnsɪ bayopɔɪ la Wẽndeto la nẽrba gu'urba,la fɪtladõma bayopɔɪ la de la tẽnsɪ bayopɔɪ la Wẽndeto nẽrba.»

Pukre 2

Krisi kõa tɪ a bɔ Efɛɛzɪ Wẽndeego nẽrba

1Sɛka tɪ mam yẽ la, a ken yele mam yetɪ: «Gʊlsɛ bɔ Efɛɛzɪ Wẽndeego nẽrba la gu'ura yetɪ: Sɛka n zãlɪ wõrbiɛ bayopɔɪ a zʊʊgɔ nu'ugo pʊam, dee sẽnna sãlma fɪtladõma bayopɔɪ tẽŋasʊka la n yele se'em n wãna:

2‹Mam mi yãma n tõnnɪ se'em, yãma n nãmsrɪ dee mõrgra sẽnna nẽŋa se'em mɛ. Mam mi tɪ ya ka sakɛ basɛ tɪ nẽr-wẽensɪ tõnna la ya. Yãma makɛ nẽr-sɛba n yetɪ bãma de la Krisi Tõntõnɪba dee dagna bɛla la bɪsɛ mɛ, la yãma bãŋɛ mɛ tɪ ba de la põmpɔrndõma.

3Yãma mõrgɛ sẽnna nẽŋa mɛ,ya nãmsrɪ mam yʊ'ʊrɛ la ĩyã mɛ,dee ka basɛ tɪ ya bʊraanɛ bo'oge.

4La yel-sɛka tɪ mam tarɪ la yãma n wãna:Ya ka le nõŋɛ mam wʊ yãma n daan nõŋɛ mam se'em pɔspɔsɪ la.

5Tẽegɛ-ya yãma n daan ɪtɪ se'em dee basɛ la.Teege-ya yɛm basɛ tõon-be'ero,dee ɪta yãma n daan ɪtɪ se'em pɔspɔsɪ la.Sãn dagna bɛla,mam wʊn wa'am ya zẽ'am wa dɪkɛ ya fɪtla la a dɔglgɔ zẽ'am mɛ,ya sãn ka teege yɛm basɛ tõon-be'ero.

6La baa bɛla,ya ɪtɪ bõn-sõŋɔ mɛ.Yãma sise sɛla tɪ Nikolayiti nẽrba ɪtɪ la mɛ,wʊ mam n mẽ sise ba tõoma se'em na.

7Sɛka n wõm yetɔga wã, a selse Nawẽnnɛ Sɪa n yetɪ a nẽrba se'em na sõŋa sõŋa. Sɛka n yãŋɛ, mam wʊn bɔ ẽ nõorɛ tɪ a di vɔm tɪa n boe Nawẽnnɛ yire la biɛ.› »

Krisi kõa tɪ a bɔ Simirni Wẽndeego nẽrba

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8«Gʊlsɛ bɔ Simirni Wẽndeego nẽrba la gu'ura yetɪ: Sɛka n de pĩ'iluŋo la ba'asgɔ, sɛka n daan ki dee vo'oge la n yele se'em n wãna:

9‹Mam mi ya nãmsgɔ la ya nõŋɔ la yelle mɛ, la baa bɛla, ya de la bõntatba. Mam mi be'em yetɔg-sɛba tɪ nẽr-sɛba n yetɪ bãma de la Zifdõma dee ka dɛna la tɔgɛ ya. Ba de la Asũtãana nẽrba.

10Da zoe-ya dabeem yãma n wʊn nãmsɛ la.Bɪsɛ-ya,Asũtãana wʊn makɛ ya bɪsɛ mɛ,botɪ ba kẽ'esɛ ya nẽrba basɛba yʊ'a deem,la ya wʊn yẽ nãmsgɔ mɛ dabsa pia.Bɔ-ya mam sɪra halɪ ka paagɛ ya kũm,tɪ mam wʊn bɔ ya bɔ'a n de vɔm.

11Sɛka n wõm yetɔga wã, a selse Nawẽnnɛ Sɪa n yetɪ a nẽrba se'em na sõŋa sõŋa. Sɛka n yãŋɛ, kũm bʊyi dãana kãn ẽŋɛ ẽ sɛla.› »

Krisi kõa tɪ a bɔ Pɛrgamɪ Wẽndeego nẽrba

12«Gʊlsɛ bɔ Pɛrgamɪ Wẽndeego nẽrba la gu'ura yetɪ: Sɛka n tarɪ sʊkɔbgɔ n saasɛ tara nõa ayi la n yele se'em n wãna:

13‹Mam mi zẽ'e-sɛka tɪ yãma boe la mɛ, zẽ'e-ẽŋa tɪ Asũtãana na'am bĩmbĩnne boe. La ya dɪkɛ ya mẽŋa lablɛ la mam mɛ, ze'ele kãŋkãŋɛ bɔ mam sɪra ka basɛ, baa la wakatɛ sɛka tɪ ba daan kʊ A'ãntipasɪ n de sɪra dãana n tɔgɛ mam yelle ya zẽ'am, zẽ'e-sɛka tɪ Asũtãana boe la.

14La baa bɛla,mam tarɪ la yelle fẽe la ya.Yãma tarɪ la nẽrba n boe ya pʊam dɔla Abalaam zãsŋɔ.Abalaam yʊʊn zãsʊm na Abalakɪ ẽn wʊn ẽŋɛ se'em bẽrɛ lsrayɛlɪ dõma botɪ ba obe baga nẽnnɔ,dee tõm yalsɪ tõoma.

15Yãma mẽ tarɪ la nẽrba basɛba n boe ya zẽ'am n dolɪ Nikolayiti dõma zãsŋɔ.

16Teege-ya yɛm basɛ tõon-be'ero.Sãn dagna bɛla,mam wʊn wa'am ya zẽ'am lɛɛlɛ wã,la mam wʊn zɛbɛ la nẽr-bãma la sʊkɔbgɔ n ze'ele m nõorʊm yɛsra la.

17Sɛka n wõm yetɔga wã, a selse Nawẽnnɛ Sɪa n yetɪ a nẽrba se'em na sõŋa sõŋa. Sɛka n yãŋɛ, mam wʊn bɔ ẽ dia n sʊgɛ yʊ'ʊrɛ n de mannɪ n ze'ele saazuum tɪ a di, la mam wʊn bɔ ẽ kug-pɛɛlga. Kug-ẽŋa zuo yʊ'ʊr-paalɛ n gʊlsɛ mĩ, tɪ nẽra nẽra ka mina ẽ, sãn dagna sɛka n to'oge ẽ na mã'a.› »

Krisi kõa tɪ a bɔ Tiyatiiri Wẽndeego nẽrba

18«Gʊlsɛ bɔ Tiyatiiri Wẽndeego nẽrba la gu'ura yetɪ: Nawẽnnɛ Dayʊa la nini n ãn wʊ bugwitum, tɪ a nãma yẽgra wʊ zũuro tɪ ba zuge bugum pʊam na n yele se'em n wãna:

19‹Mam bãŋɛ ya tõoma, la ya nõŋlʊm, la yan bɔ sɪra, la yan tõm bɔ nẽrba, la yan mõrgɛ sẽnna nẽŋa se'em mɛ. La mam mi tɪ ya tõnnɪ lɛɛlɛ wã zɔ'ɔra gãnna yan tõm se'em pɔspɔsɪ la mɛ.

20La yel-sɛka tɪ mam tarɪ la yãma n wãna:La de la yan sakɛ basɛ Azezabɛlɪ n de pɔka n yetɪ ẽŋa de la Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsa,tɪ a zãsna nẽrba,pã'asra mam tõntõnɪba tɪ ba ɪta yalsɪ,dee ɔbra baga nẽnnɔ na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Mam bɔ ẽ na wakatɛ tɪ a teege yɛm basɛ tõon-be'ero,la a ka boorɪ tɪ a teege yɛm basɛ a yalsɪ tõoma la.

22Bɛla,mam wʊn basɛ tɪ a gã'arɛ yẽ nãmsgɔ zozo'e.La sɛba n lagɪm na ẽ tõnna yalsɪ tõoma la wʊn yẽ toogo zozo'e,sãn dagna tɪ ba basɛ la tõon-be'e-sɛba tɪ a botɪ ba tõnna la.

23Mam wʊn ken basɛ tɪ a kɔma ki,tɪ Wẽndeto nẽrba la wuu wʊn bãŋɛ tɪ mam de la sɛka n mi nẽrba tẽ'esgɔ,la ban boorɪ se'em.La mam wʊn yɔ ya nẽra woo masɛ wʊ ẽn tõnnɪ se'em.

24La yãma Tiyatiiri nẽr-sɛba n ka sakrɪ zãsŋɔ bãma,dee ka mina sɛla tɪ ba wi'iri tɪ Asũtãana yɛla n sʊgɛ la,mam ka tarɪ sɛla wʊn yele ya pa'asɛ.

25La gʊrɛ-ya sɛla tɪ ya tarɪ la kãŋkãŋɛ halɪ tɪ mam wa wa'am.

26Nẽr-sɛka n yãŋɛ ẽŋɛ mam n boorɪ se'em ka paagɛ ba'asgɔ,mam wʊn botɪ a sɔna so'olʊm buuri wuu.

27-28La de la pãn-sɛka tɪ mam to'oge m Sɔ Nawẽnnɛ zẽ'am na tɪ mam wʊn bɔ ẽ.A wʊn tara la kuto dasaarɛ sɔna ba wʊ ban wõtɪ lɔg-kɛgsɪ la.La mam wʊn ken bɔ ẽ bewã'arɛ.

29Sɛka n wõm yetɔga wã, a selse Nawẽnnɛ Sɪa n yetɪ a nẽrba se'em na sõŋa sõŋa.› »

Pukre 3

Krisi kõa tɪ a bɔ Sardɪ Wẽndeego nẽrba

1«Gʊlsɛ bɔ Sardɪ Wẽndeego nẽrba la gu'ura yetɪ: Sɛka n tarɪ Nawẽnnɛ sɪsɪ bayopɔɪ, la wõrbiɛ bayopɔɪ la n yele se'em n wãna: ‹Mam mi ya tõoma mɛ, fʊ yʊ'ʊrɛ yese mɛ tɪ ba yetɪ ya vɔa mɛ, la, ya ki mɛ.

2Bɛla,guuse ya mẽŋa,tɪ sɛla n deege la a ki la,yãagɛ da ki ba'asɛ.Se'ere n soe la,mam bãŋɛ mɛ tɪ ya tõoma la ka paagɛ Nawẽnnɛ yɛm.

3Tẽegɛ-ya zãsŋɔ la tɪ ya daan wõm dee to'oge ẽ se'em na,sakɛ-ya ẽ teege yɛm basɛ tõon-be'ero.Ya sãn ka guuse,mam wʊn wa'am wa di'ige ya wʊ nayiga la,la ya kãn bãŋɛ wakat-sɛka tɪ mam wʊn wa'am ya zẽ'am.

4La nẽrba basɛba n boe yãma pʊam Sardɪ ka dẽgɛ ba futo.Bãma n wʊn yɛ fu-pɛɛlsɪ doose mam,bãma n masɛ la ĩyã.

5Nẽr-sɛka n yãŋɛ wʊn wa yɛ la fu-pɛɛlsɪ bɛla,la mam kãn saam a yʊ'ʊrɛ vɔm gõŋɔ la pʊam.La mam wʊn wi a yʊ'ʊrɛ mam Sɔ,la a malɛkadõma la nẽŋam yetɪ a de la mam nẽra.

6Sɛka n wõm yetɔga wã, a selse Nawẽnnɛ Sɪa n yetɪ a nẽrba se'em na sõŋa sõŋa.› »

Krisi kõa tɪ a bɔ Filadɛlfi Wẽndeego nẽrba

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7«Gʊlsɛ bɔ Filadɛlfi Wẽndeego nẽrba la gu'ura yetɪ: Sɛka n de pʊpeelem dãana, la sɪra dãana n tarɪ naba Adavidi kʊlɪnbiɛ, sɛka n yʊ'ʊrɪ tɪ nẽra ka tãna yɔ'ɔra, dee yɔ'ɔra tɪ nẽra ka tãna yʊ'ʊra la n yele se'em n wãna:

8‹Mam mi ya tõoma mɛ, mam mi tɪ ya pãŋa ka zo'oge, la baa la bɛla, ya sakɛ mam yetɔga la mɛ, la ya ka sɪ'ɪsɛ tɪ yãma ka mi mam. Mam yo'oge la sore bɔ ya, la nẽra nẽra kãn yãŋɛ yʊ ẽ.

9Mam n wʊn ẽŋɛ nẽr-sɛba n dolɪ Asũtãana la se'em n wãna:Nẽr-bãma yetɪ bãma de la Zifdõma,la dagɪ bɛla,ba de la põmpɔrndõma.Mam wʊn basɛ mɛ tɪ ba wa'am wa ka dũma ya nẽŋam,la ba wʊn bãŋɛ tɪ mam nõŋɛ ya.

10Yãma n sakɛ mam yetɔga la mõrgɛ sẽŋɛ nẽŋa na ĩyã,mam mẽ wʊn gu'ura ya sõŋa tɪ toogo sɛka n sẽm dũnia wuu zuo,tɪ a makɛ nẽr-sɛba wuu n boe dũnia zuo la,da paagɛ ya.

11Mam sẽm na lɛɛlɛ,gʊrɛ-ya sɛla tɪ ya tarɪ la kãŋkãŋɛ,tɪ nẽra da to'oge ya yɔɔrɔ.

12Nẽr-sɛka n yãŋɛ,mam wʊn botɪ a ãna wʊ zẽerɛ mam Sɔ Nawẽnnɛ yire pʊam,la ba kãn malɪn yese ẽ mĩ.La mam wʊn gʊlsɛ mam Sɔ Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ,la a tẽŋa n de Zerizalɛm paalga n ze'ele saazuum Nawẽnnɛ zẽ'am signa la yʊ'ʊrɛ a zuo,la mam wʊn ken gʊlsɛ mam mẽŋa yʊ'ʊr-paalga la a zuo.

13Sɛka n wõm yetɔga wã, a selse Nawẽnnɛ Sɪa n yetɪ a nẽrba se'em na sõŋa sõŋa.› »

Krisi kõa tɪ a bɔ Laodise Wẽndeego nẽrba

14«Gʊlsɛ bɔ Laodise Wẽndeego nẽrba la gu'ura yetɪ: Sɛka n de Amina la, sɛka n de sɪra dãana, dee sɪrɪ tɔgra sɛla tɪ a nini yẽ, dee ken dɛna sɛka tɪ Nawẽnnɛ n nãam sɛla wuu ze'ele a zẽ'am n yele se'em n wãna:

15‹Mam mi ya tõoma mɛ, mam mi tɪ ya dagɪ mã'asga, ya mẽ dagɪ tʊʊlga. Mam boorɪ nɪ tɪ ya dɛna la mã'asga bɪɪ tʊʊlga.

16La yãma n ka de mã'asga bɪɪ tʊʊlga mam tõoma la pʊam,dee ãna wam na,mam wʊn ʊkɛ ya mɛ m nõorʊm basɛ.

17Ya yetɪ yãma de la bõntatba, yãma tarɪ sɛla woo mɛ tɪ sɛla ka pɔ'ɔgɛ yãma. La, ya ka mi tɪ ya de la ninbãal-dõma, la farɛ dõma. Ya de la nasdõma, la bɛɛla, la fɔɔsɪ.

18Bɛla ĩyã,mam kã'anɪ ya mɛ tɪ ya da sãlma mẽŋa mẽŋa tɪ ba zuge bugum pʊam yese ba mam zẽ'am,tɪ ya wʊn sɪrɪ dɛna bõntatba.La ya da fu-pɛɛlsɪ yɛ pĩ ya yãnnɛ na,dee da tɪɪm dõ ya nini yẽta.

19Mam sɪbgrɪ la sɛba wuu tɪ mam nõŋɛ,dee dɛmsra ba.Bɛla,nargɛ-ya pãŋa teege yɛm basɛ tõon-be'ero.

20Bɪsɛ-ya,mam ze la kʊlɪŋa nõorʊm wẽ'era,nẽr-sɛka n wõm mam kõa yo'oge kʊlɪŋa bɔ mam,mam wʊn kẽ a zẽ'am lagɪm na ẽ di,tɪ a mẽ lagɪm na mam di.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Nẽr-sɛka n yãŋɛ,mam wʊn botɪ a lagɪm na mam po zĩ'ire mam na'am bĩmbĩnne zuo,wʊ mam yãŋɛ po lagɪm na mam Sɔ Nawẽnnɛ zĩ'ire a na'am bĩmbĩnne zuo la.

22Sɛka n wõm yetɔga wã, a selse Nawẽnnɛ Sɪa n yetɪ a nẽrba se'em na sõŋa sõŋa.› »

Pukre 4

Ba nã'asrɪ Nawẽnnɛ saazuum

1Bɛla poorʊm, mam bɪsɛ mɛ yẽ tɪ kʊlɪŋa n yo'oge Nawẽnnɛ yire. Tɪ kõa la tɪ mam wõm pɔspɔsɪ n tɔgɛ la mam wʊ benkonne n peebe la, yele mam yetɪ: «Zom wa'am kalam, tɪ mam wʊn pa'alɛ fʊ sɛla n wʊn wa ẽŋɛ.»

2Tɪ Nawẽnnɛ Sɪa darɛ bɔna la mam botɪ mam yẽ na'am bĩmbĩnne n boe Nawẽnnɛ yire,tɪ nẽra zẽa a zuo.

3Sɛka n zĩ bĩmbĩnne na zuo la nẽegɛ yẽgra wʊ kuga n tarɪ yõorɔ yʊ'ʊrɛ n de zaspɪ,la sardʊanɪ.La gõmatɪ-tãpɔ n yẽgrɪ ãna wʊ kugre yʊ'ʊrɛ n de emerɔdɪ n kaagɛ na'am bĩmbĩnne na.

4La na'am bĩmbĩna pisyi la anaasɪ n daan gilge na'am bĩmbĩn-ẽŋa,tɪ kẽma pisyi la anaasɪ n yɛ fu-pɛɛlsɪ vuge sãlma mũnsi zẽa ba zuto.

5Tɪ saaga ze'ele na'am bĩmbĩnnum na yẽgra,tãsra dee sũnna,la fɪtladõma bayopɔɪ n lasʊm dita na'am bĩmbĩnne na nẽŋam.Bãma de la Nawẽnnɛ sɪsɪ bayopɔɪ la.

6Na'am bĩmbĩnne na nẽŋam,bõnɔ n gãɪ ãna wʊ ko-kãtɛ yẽgra wʊ bɪsga.La bõn-vɔɔsɪ banaasɪ n gilge na'am bĩmbĩnne na n boe tẽŋasʊka la, tɪ nini pɪrɛ ba nẽŋa, la poore.

7Pɔspɔsɪ bõn-vɔa la wõn na gɪgnɛ,tɪ bʊyi dãana la wõna lʊlla,tɪ bʊtã dãana la tara nẽŋa n wõn na nẽrsaala nẽŋa.La bõn-vɔa bʊnaasɪ dãana la wõn na tugfo n ẽgrɪ.

8Bõn-vɔɔsɪ banaasɪ la ayɪla woo tarɪ la kempagsɪ bayoobɪ tɪ nini pɪrɛ ba zẽ'a woo,tilum na zuum.Yʊ'ʊŋɔ la wʊntɛɛŋa,ba yõonɪ mɛ ka gɔ'ɔra yetɪ:«Sõŋa, sõŋa, sõŋa, Zuudãana Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana n ãn sõŋa.

Ẽŋa n daan boe, n ken bɔna, dee wʊn bɔna wakatɛ wuu.»

9Bõn-vɔɔsɪ banaasɪ la ẽn nã'asra sɛka n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo n vɔa wakatɛ wuu la mɛ, pẽgra ẽ dee pʊ'ʊsra ẽ a yel-sõnnɛ.

10Ba sãn ẽn ẽŋɛ bɛla,kẽma pisyi la anaasɪ la ẽn ka la dũma sɛka n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo n vɔa wakatɛ wuu la nẽŋam nã'asra ẽ,dee vugse ba mũnsi bĩŋe na'am bĩmbĩnne na nẽŋam,dee yɛta tɪ:

11«Tɪ Zuudãana Nawẽnnɛ, fõn masɛ fʊ to'oge na'am pãŋa, la nã'asgɔ, la ke'eŋo, la de la fõn nãam sɛla woo, la de la fõn boorɪ ĩyã, tɪ fõn nãam ba tɪ ba bɔna.»

Pukre 5

Gõŋɔ n tabɛ zẽ'esɪ bayopɔɪ, la Azezi n de Pebila yelle

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1La mam yẽ la gõŋɔ n boe sɛka n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo la zʊʊgɔ nu'ugo pʊam, tɪ a nẽŋa la a poore wuu gʊlsɛ, tɪ ba dɪkɛ bõnɔ n tabrɪ tabɛ ẽ zẽ'esɪ bayopɔɪ.

2Tɪ mam yẽ malɛka n tarɪ pãŋa n tɔgrɪ ke'enke'em yetɪ:«Ãne n masɛ wʊn lakɛ bõnɔ na n tabɛ la,dee lakɛ gõŋɔ la?»

3La nẽra nẽra daan ka boe Nawẽnnɛ yire,bɪɪ dũnia zuo,bɪɪ tẽŋa wã pʊam pʊam n tã wʊn lakɛ gõŋɔ la,dee bɪsɛ a pʊam.

4Tɪ mam daan kɛlla zozo'e,ban ka yẽ nẽra n masɛ n wʊn lakɛ gõŋɔ la,dee bɪsɛ a pʊam na ĩyã.

5Tɪ kẽma la nẽra ayɪla yele mam yetɪ:«Da kɛlla.Bɪsɛ,sɛka n de Azuda buuri gɪgnɛ n de naba Adavidi yɪɪŋa la yãŋɛ mɛ,ẽŋa n tã wʊn lakɛ bõnɔ na n tabɛ zẽ'esɪ bayopɔɪ la,dee lakɛ gõŋɔ la.»

6Tɪ mam yẽ Pebila n ze na'am bĩmbĩnne na tẽŋasʊka,tɪ bõn-vɔɔsɪ banaasɪ,la kẽma la gilge ẽ basɛ tẽŋasʊka.Pebila la ãn wʊ ba daan kʊ ẽ mɛ na.A tarɪ la ɪla bayopɔɪ,la nini bayopɔɪ n de Nawẽnnɛ sɪsɪ bayopɔɪ la tɪ a tõm dũnia wuu pʊam na.

7Tɪ Pebila la paagɛ to'oge gõŋɔ la sɛka n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo la zʊʊgɔ pʊam.

8Ẽn to'oge gõŋɔ la,bõn-vɔɔsɪ banaasɪ la,la kẽma pisyi la anaasɪ la,ka la dũma a nẽŋam.Ba nẽra woo zãlɪ la kõlŋɔ,la sãlma laasɪ n pɪrɛ la tɪdarɛ n tarɪ yũuŋo n ãn yẽlʊm,n de Nawẽnnɛ nẽrba pʊ'ʊsgɔ.9Ba daan yõonɪ la yõom-paalɛ yetɪ:«Fõn masɛ tɪ fʊ to'oge gõŋɔ la lakɛ bõnɔ na n tabɛ la. Se'ere n soe la, ba daan kʊ fõn mɛ, tɪ fõn dɪkɛ fʊ zɪɪm na yɔ to'oge nẽrsaalba buuri wuu, la yetɔga buuri wuu, la tẽnsɪ wuu nẽrba, la so'olʊm wuu nẽrba bɔ Nawẽnnɛ.

10Fõn botɪ ba dɛna la fʊ so'olʊm kãabgɔ kẽma tõnna bɔ'ɔra Nawẽnnɛ, dee wʊn di na'am dũnia zuo.»

11Tɪ mam le bɪsɛ, wõm malɛkadõma kʊʊŋɔ kõa, ba daan de la tʊsa nõorɛ tʊsa tʊsa. Ba daan gilge la na'am bĩmbĩnne na, la bõn-vɔɔsɪ banaasɪ, la kẽma la.

12Ba daan yõonɪ mɛ ke'enke'em yetɪ:«Pebila tɪ ba daan kʊ la n masɛ tɪ a to'oge ke'eŋo, la bõntarsõm, la yɛm, la pãŋa, la nã'asgɔ, la na'am pãŋa, la pẽka.»

13Tɪ mam wõm bõn-nãanɪsɪ wuu n boe Nawẽnnɛ yire, la tẽŋa zuo, la tẽŋa pʊam pʊam, la ko-kãtɛ pʊam, la bõn-nãanɪsɪ n boe zẽ'esɪ wuu n yetɪ: «Sɛka n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo, la Pebila la n soe pẽka, la nã'asgɔ, la na'am pãŋa, la ke'eŋo wakatɛ n ka ba'asrɪ.»

14Tɪ bõn-vɔɔsɪ banaasɪ la yetɪ: «Amina.» Tɪ kẽma la ka dũma tẽŋa nã'asra ẽ.

Pukre 6

Bõnɔ n tabɛ zẽ'esɪ bayopɔɪ la, bayoobɪ lakrɛ

1La mam yẽ mɛ tɪ Pebila la lakɛ bõnɔ na n tabɛ zẽ'esɪ bayopɔɪ la ayɪla. Tɪ mam wõm bõn-vɔɔsɪ banaasɪ la ayɪla n tɔgrɪ tɪ a kõa ãna wʊ saaga n tãsrɪ la yetɪ: «Wa'am!»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Tı mam bısra,yẽ wemõa n de pɛɛlga.Tı nẽra bã ẽ zãla tãpɔ,tı ba bɔ ẽ mũŋa.Tı a dɛna nẽra n yãŋrı,sẽŋɛ tı a yãŋɛ.

3Tı Pebila la lakɛ bõnɔ bʊyi dãana n tabɛ la, tı mam wõm bõn-vɔa bʊyi dãana n yetı: «Wa'am!»

4Tı wemõa n de mõlga yese.Tı ba bɔ sɛka n bã ẽ na ke'eŋo tı a yese dũnia sũ-mã'asʊm tı nẽrba kʊʊra taaba,dee bɔ ẽ sʊkɔbgɔ n ãn kãtɛ.

5Tı Pebila la lakɛ bõnɔ bʊtã dãana n tabɛ la, tı mam wõm bõn-vɔa bʊtã dãana la n yetı: «Wa'am!» Tı mam bısra, yẽ wemõ-sabga. Tı sɛka n bã ẽ na zãla bõn-makrıga a nu'ugo pʊam.

6Tı mam wõm dãmnɛ n ãn wʊ kõa n ze'ele bõn-vɔɔsı banaası la tẽŋasʊka yetı:«Si ligri wʊn zo'oge mɛ,tı nẽra daarɛ ayıla yɔɔrɔ wʊn da si wʊlla ayıla,dee tı kamãana wʊlsı batã dɛna nẽra daarɛ ayıla yɔɔrɔ.La,la sãn dɛna kaam la dãam,da pa'asɛ sɛla.»

7Tı Pebila la lakɛ bõnɔ bʊnaası dãana n tabɛ la, tı mam wõm bõn-vɔa bʊnaası dãana n yetı: «Wa'am!»

8Tı mam bısra,yẽ wemõa n de puka.Sɛka n bã ẽ na yʊ'ʊrɛ n de Akũm,tı kı'ın-tẽŋa dɔla a poore.Tı ba bɔ ba ke'eŋo tı ba kʊ dũnia nẽrba banaası woo pʊam nẽra ayıla.Sʊkɔbgɔ,la kɔm,la bã'ası,la we-dũnsi n wʊn kʊ ba.

9Tı Pebila la lakɛ bõnɔ bʊnuu dãana n tabɛ la, tı mam yẽ nẽr-sɛba tı ba daan kʊ ba, ban mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga la, dee vɔa wʊ yetɔga la n yele se'em na ĩyã, sısı n boe kãabgɔ bĩmbĩnne na tilum.

10Tı ba tɔgra ke'enke'em yetı:«Zuudãana n gãnnı wuu n ãn sõŋa,n de sıra dãana,fõn wʊn yuuge paagɛ la wãne dee di dũnia nẽrba sarıya sıbgɛ ba,ban kʊ tõma la ĩyã?»

11Tı ba bɔ ba nẽra woo fu-pɛɛlga,dee yele ba yetı ba gu fẽe,halı tı ba kʊ ba sɔbiisi n de ba tõntõn-taaba,n de ba kʊ ba wʊ bãma la,tı ba sõorɛ paagɛ.

12Tı Pebila la lakɛ bõnɔ bʊyoobı dãana n tabɛ la, tı tẽŋa mĩim zozo'e, tı wʊntɛɛŋa lebge lika wʊ tãn-sabga, dee tı wõrga lebge mõlga wʊ zıum na.

13Tı wõrbiɛ ze'ele saazuum sʊʊgɛ tẽŋa,wʊ kẽnkãŋa tı kʊseb-kãtɛ mĩim tı kẽnkãma sʊʊgɛ la.

14Tı sagõŋɔ kilim wʊ sõŋɔ la bɔı.Tı tãnsı wuu,la tẽn-sɛba tı ko'om gilge la wuu ka le bɔna ba zẽ'esı.

15Tı dũnia na'adõma,la nẽr-kegro,la sʊdaası kɛ'ɛndõma,la bõntatba,la pãnsı dõma,la yamsı,la burkĩndõma wuu sʊgra tãnsı bogro pʊam,la tãmpĩisi lɛma.

16Dee yɛta tãnsı,la tãmpĩisi la yetı:«Lui-ya tı zuto sʊgɛ tɔ,tı sɛka n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo la da yẽta tɔ,tı Pebila la sũ-isgre da paagɛ tɔ.

17Se'ere n soe la,ba sũ-isgre daarɛ paagɛ mɛ,nẽra ka boe n wʊn yãŋɛ põsɛ.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pukre 7

Nawẽnnɛ nẽrba dãalgɔ

1Bɛla poorʋm, mam yẽ la malɛkadõma banaasɪ n ze dũnia sakʋgrɔ banaasɪ. Ba daan yõgɛ la dũnia kʋsebgo n ze'ele zẽ'esɪ banaasɪ la wuu, tɪ ba da vugra wẽ'erɪ tẽŋa, bɪ ko-kãtɛ, bɪ tɪa.

2La mam yẽ la malɛka ayẽma n ze'ele wẽntulle n doorɪ zẽ'a la zɔnna,a zãlɪ la vɔm dãana Nawẽnnɛ dãalgɔ bõnɔ.La a tɔgɛ la ke'enke'em yele malɛkadõma banaasɪ la tɪ Nawẽnnɛ bɔ ba nõorɛ tɪ ba sã'am tẽŋa,la ko-kãtɛ la yetɪ:

3«Nãn da sã'am-ya tẽŋa,bɪ ko-kãtɛ,bɪ tɪɪsɪ,basɛ-ya tɪ tɪ ẽŋɛ Nawẽnnɛ tõntõnɪba la dĩa dãalgɔ,dee tɪ ya sã'am.»

4Tɪ mam wõm sɛba tɪ ba ẽŋɛ ba Nawẽnnɛ dãalgɔ la sõorɛ.Ba de la nẽrba tʋskɔbga la tʋspinaasɪ la anaasɪ (144'000).Ba ze'ele la lsrayɛlɪ buuri la wuu pʋam.

5Azuda buuri nẽrba tɪ ba dãalɛ de la tʋspia la ayi,Arubã buuri nẽrba tʋspia la ayi, Agadɪ buuri nẽrba tʋspia la ayi,

6Azɛɛrɪ buuri nẽrba tʋspia la ayi, Aneftali buuri nẽrba tʋspia la ayi, Amanase buuri nẽrba tʋspia la ayi,

7Asimeyõ buuri nẽrba tʋspia la ayi, Alevi buuri nẽrba tʋspia la ayi, A'isakaarɪ buuri nẽrba tʋspia la ayi,

8Azabilõ buuri nẽrba tʋspia la ayi, Azozɛfʋ buuri nẽrba tʋspia la ayi, Abẽnzamẽ buuri nẽrba tʋspia la ayi.

Nẽr-kʋʋŋɔ zozo'e n lagsɛ

9Bɛla poorʋm mam bɪsrɪ mɛ, yẽ nẽr-kʋʋŋɔ zozo'e tɪ nẽra nẽra ka tã wʋn kãalɛ. Ba de la so'olʋm wuu nẽrba, la buuri wuu nẽrba, la tẽnsɪ wuu nẽrba, la yetɔga buuri wuu nẽrba. Ba daan yɛ la fu-pɛɛlsɪ zãla karkɔŋa võorɔ ba nu'usum zɛ na'am bĩmbĩnne, la Pebila la nẽŋam.

10Ba tɔgrɪ la ke'enke'em yetɪ:«Fãarɛ ze'etɪ la tõma Nawẽnnɛ n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo, la Pebila la zẽ'am.»

11Malɛkadõma la wuu daan ze gilge la na'am bĩmbĩnne, la kẽma, la bõn-vɔɔsɪ banaasɪ la. Ba daan ẽn ka la dũma dɪkɛ ba nẽnsɪ võglɛ tẽŋa na'am bĩmbĩnne na nẽŋam nã'asra Nawẽnnɛ

12yetɪ:«Asɪra, Nawẽnnɛ n soe nã'asgɔ, la na'am pãŋa, la yɛm, la yel-sõnnɛ pʋ'ʋsgɔ, la pẽka, la ke'eŋo, la pãŋa wakatɛ n ka ba'asrɪ. Amina.»

13Tɪ kẽma la ayɪla soke mam yetɪ: «Ãndõma n de nẽr-bãma n yɛ fu-pɛɛlsɪ la, ba ze'ele la bɛ?»

14Tɪ mam lerge ẽ yetɪ:«M zuudãana,fõn mi.» Tɪ a yele mam yetɪ:«Ba de la nẽr-sɛba n ze'ele toog-kãtɛ pʋam na.Ba peege ba futo mɛ Pebila la zɪm pʋam tɪ ba pelge.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Bɛla n soe tɪ ba zɛ Nawẽnnɛ na'am bĩmbĩnne na nẽŋam,tõnna bɔ'ɔra ẽ wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ a yire la pʊam.Sɛka n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo la n wʊn gu'ura ba.

16Kɔm la koyũuro kãn le yõkɛ ba,wʊntɛɛŋa la a tʊʊlgɔ kãn le wõŋɛ ba.

17Se'ere n soe la,Pebila la n boe na'am bĩmbĩnne tẽŋasʊka la n wʊn bɪsra ba yelle,ẽŋa n wʊn tarɪ ba sẽŋɛ ko'om n bulli n bɔ'ɔrɪ vɔm zẽ'am.La Nawẽnnɛ n wʊn duuse ba nintãm wuu.»

Pukre 8

Bõnɔ n tabɛ bayopɔɪ dãana la lakrɛ

1Pebila la lakɛ la bõnɔ bayopɔɪ dãana n tabɛ la, tɪ la ãna yɪrɪrɪr Nawẽnnɛ yire wakatɛ fẽe paagɛ karf-ayɪla pʊsʊka.

2Tɪ mam yẽ malɛkadõma bayopɔɪ n ze Nawẽnnɛ nẽŋam,tɪ ba bɔ ba benkɔma bayopɔɪ.

3La malɛka ayẽma n wa'am wa ze'ele kãabgɔ bĩmbĩnne na zẽ'am. A daan tarɪ la sãlma laaga tɪ ba tarɪ yõ'ora tɪdarɛ. Tɪ ba bɔ ẽ tɪdarɛ pãɪ, tɪ a dɪkɛ ba lagɪm na Nawẽnnɛ nẽrba wuu pʊ'ʊsgɔ yõ sãlma kãabgɔ bĩmbĩnne n boe na'am bĩmbĩnne na nẽŋam na zuo bɔ Nawẽnnɛ.

4Tɪ tɪdarɛ la tɪ a yõ la bug-zũ'usi lagɪm na Nawẽnnɛ nẽrba la pʊ'ʊsgɔ,ze'ele malɛka la n ze Nawẽnnɛ nẽŋam na nu'usum zɔnna saazuum.

5Tɪ malɛka la dɪkɛ laaga la tɪ ba tarɪ yõ'ora tɪdarɛ la,pɪrɛ ẽ na tɪdarɛ bugum na n boe kãabgɔ bĩmbĩnne zuo la lobge ba tẽŋa zuo.Tɪ saaga tãsra,yãgra dee sũnna,tɪ tẽŋa mĩim.

Benkɔma peebgo

6Malɛkadõma bayopɔɪ la n zãlɪ benkɔma bayopɔɪ la, mãasʊm mɛ tɪ ba peebe ba.

7Tɪ pɔspɔsɪ malɛka la peebe benkonne. Tɪ sakuga la bugum n gaam na zɪum ka'agɛ dũnia zuo. Tɪ dũnia zẽ'esɪ batã pʊam, bugum di zẽ'a ayɪla, tɪ tɪusɪ zẽ'esɪ batã pʊam, bugum di zẽ'a ayɪla, tɪ mõ-mã'asa wuu di bugum.

8Tɪ malɛka bʊyi dãana peebe benkonne. Tɪ ba lobge sɛla ko-kãtɛ pʊam n ãn wʊ tãn-kãtɛ tɪ bugum diti. Tɪ ko'om na zẽ'esɪ batã pʊam, zẽ'a ayɪla lebge zɪum.

9Tɪ bõn-vɔɔsɪ sɛba n boe ko'om pʊam na batã pʊam woo ayɪla ki.Tɪ õornɔ batã pʊam woo ayɪla sã'am.

10Tɪ malɛka bʊtã dãana peebe benkonne. Tɪ wõrbi-kãtɛ n diti bug-zɪlɪŋa ze'ele saazuum lui mõga, la kʊlsɪ ko'om pʊam, a lui la ko'om na zẽ'esɪ batã ayɪla pʊam.

11Wõrbiire la yʊ'ʊrɛ de la Azẽlõm.Tɪ ko'om na zẽ'esɪ batã pʊam,zẽ'a ayɪla lebge zẽlõm.La nẽrba zozo'e n yũ ko'om na ki,ko'om na n de zẽlõm na ĩyã.

12Tɪ malɛka bʊnaasɪ dãana peebe benkonne. Tɪ wẽntulle zẽ'esɪ batã pʊam zẽ'a ayɪla, la wõrga zẽ'esɪ batã pʊam zẽ'a ayɪla, la wõrbiɛ zẽ'esɪ batã pʊam zẽ'a ayɪla pãŋa ba'asɛ, tɪ

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ba wuu zẽ'esɪ batã pʊam, zẽ'a ayɪla lebge lika. Tɪ wʊntɛɛŋa zẽ'esɪ batã pʊam ayɪla ka le nẽera peelem, tɪ yʊ'ʊŋɔ mẽ bɛla.

13Tɪ mam yẽ sɪl-kãtɛ n ẽgrɪ saazuum-zuum, wõm ẽn tɔgrɪ ke'enke'em yetɪ: «Waɪ, waɪ! Nẽr-sɛba n boe tẽŋa wã zuo wʊn yẽ la toogo, malɛkadõma batã n weege la n wʊn peebe ba benkɔma, tɪ ba yẽ toogo.»

Pukre 9

1Tɪ malɛka bʊnuu dãana peebe benkonne. Tɪ mam yẽ wõrbiire n ze'ele saazuum lui dũnia zuo. Tɪ ba bɔ ẽ bog-ko'ogo saafɪbiire.

2Tɪ wõrbiire la pakɛ bog-ko'ogo la,tɪ bug-zũ'usi ze'ele bog-ko'ogo la pʊam yɛsra wʊ bug-kãtɛ zũ'usi la,botɪ wʊntɛɛŋa,la sapebsʊm sobe.

3Tɪ tẽnta'aba ze'ele zũ'usi la pʊam yese saagɛ dũnia zuo.Tɪ ba bɔ ba toogo wʊ nãnsɪ toogo la.

4La ba yele ba yetɪ ba da ẽŋɛ mõorɔ,la bõn-sɛba wuu n yesrɪ tẽŋa,la tɪɪsɪ sɛla,ba pɔglʊm nẽr-sɛba n ka tarɪ Nawẽnnɛ dãalgɔ ba dĩa zuto la mã'a.

5Ba daan ka bɔ tẽnta'aba la nõorɛ tɪ ba kʊ nẽrba la,la de la ba nãmsɛ ba wõr-sɪnuu.Ban botɪ toog-sɛka nãmsra nẽrba la ãn wʊ nãŋa n ẽn dõn nẽra tɪ la dõnna se'em na.

6La dabsa bãma,nẽrsaalba wʊn ɛɛra kũm,la ba kãn yẽ ẽ.Ba wʊn bɔɔra tɪ ba ki,la kũm wʊn zoe dee basɛ ba.

7Tẽnta'aba la ãn wʊ wiiri n mãasʊm gu'ura zɛbrɛ, la sɛla n boe ba zuto ãna wʊ sãlma mũnsi, dee tɪ ba nẽnsɪ ãna wʊ nẽrba nẽnsɪ la.

8Ba tarɪ la zomto n ãn wʊ pɔgsɪ zomto la.Dee tɪ ba yẽna ãna wʊ gɪgma yẽna la.

9Ba dɪkɛ la bõnɔ n ãn wʊ kuto futo pĩ ba yõ'orɔ.La ba kempagsɪ la dãmnɛ ãn wʊ wiiri toto tɪ wiiri zozo'e ve'erɪ zɔta wɛ'ɛsa zɛbrɛ zẽ'a.

10Ba tarɪ la zɔa wʊ nãnsɪ zɔa la dõnna.Ba zɔa bãma n bɔ ba ke'eŋo tɪ ba nãmsɛ nẽrba wõr-sɪnuu.

11Ba daan tarɪ la naba,a de la malɛk-sɛka n gu'uri bog-ko'ogo la.A yʊ'ʊrɛ la Ebre yetɔga de la «Abadõ»,la Grɛkɪ yetɔga de la «Apoliyõ»,n boorɪ tɪ la yetɪ «Sã'ama».

12Pɔspɔsɪ toogo la tole mɛ. La toogo bʊyi n wʊn ken wa'am.

13Tɪ malɛka bʊyoobɪ dãana peebe benkonne. Tɪ mam wõm kõa n ze'ele sãlma kãabgɔ bĩmbĩnne n boe Nawẽnnɛ nẽŋam kʊgra banaasɪ la zẽ'am.

14Kõa la yele malɛka bʊyoobɪ dãana n zãlɪ benkonne na yetɪ:«Lorge malɛkadõma banaasɪ tɪ ba lʊ ba,tɪ ba bɔna Efratɪ kʊl-kãtɛ zẽ'am na basɛ.»

15Tɪ a lorge malɛkadõma banaasɪ la basɛ.Ba daan mãasʊm malɛg-bãma gu'ura la wakatɛ ẽŋa,la dabsrɛ ẽŋa,la wõr-ẽŋa,la yʊʊn-ẽŋa,tɪ ba kʊ nẽrsaalba batã woo pʊam ayɪla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Tı ba pa'alɛ mam ba sʊdaası n bã'arı wiiri kãllɛ,ba de la tʊsa kɔbsyi nõorɛ tʊsrɛ.

17Tı mam yẽ wiiri la,la ba wi-bã'arba n ãn se'em:Ba tarı la kuto futo n pĩ'iri yõ'orɔ,tı ba mõ'ogɛ ãna wʊ bugum,dee dɛna yõosnɛ,la dõbʊʊlʊm.Wiiri la zuto ãn wʊ gıgma zuto la.Bugum,la bug-zũ'usi,la kidibre n ze'ele ba nõa pʊam yɛsra.

18Tı tooro bãma batã n de bugum,la bug-zũ'usi,la kidibre n ze'ele wiiri la nõa pʊam yɛsra la,kʊ nẽrsaalba batã pʊam woo ayıla.

19Wiiri la ke'eŋo boe la ba nõa,la ba zɔa pʊam.Ba zɔa la ãn wʊ bõnsɛ'ɛdõma la,ba tarı la zuto bãma tı ba tarı ıta nẽrba be'em sã'ana ba.

20La nẽr-sɛba n weege tı tooro bãma ka kʊ ba la, ka teege yɛm basɛ ban ıtı sɛla tı ba mẽŋa boorı la. Ba ken dɔla la kʊlkã'arsı, la baga tı ba dıkɛ sãlma, la zũuro, la yõgõm, la kuga, la dɔɔrɔ mãalɛ, tı ba ka yẽta, ka wõnna, ka tãna sẽnna.

21Ba ken ka teege yɛm basɛ ba nẽr-kʊa,la ba tıum tõoma,la ba yalsı tõoma,la ba nayigum na.

Pukre 10

Malɛka n zãlı gõn-pıka n lakɛ

1Tı mam daan yẽ malɛka ayẽma n tarı pãŋa n ze'ele Nawẽnnɛ yire sigra. Tı sawara pile ẽ wʊ fuugo tı a yɛ, dee tı gõmatı-tãpɔ kɔkɛ a zuugo. A nẽŋa ãn wʊ wẽntulle, dee tı a nãma ãna wʊ bug-zılısı la.

2A zãlı la gõn-pıka n lakɛ a nu'usum.A dıkɛ a zʊʊgɔ nã'arɛ taglɛ la ko-kãtɛ zuo,dee dıkɛ a gɔbga nã'arɛ taglɛ tẽŋa zuo.

3A daan tɔgɛ mɛ ke'enke'em wʊ gıgnɛ n kaasɛ la.Ẽn daan tɔgɛ la,saaga n tãsɛ nõorɛ bʊyopɔı.

4Saaga la n tãsɛ tɔgɛ la,mam yetı m gʊlsɛ la ban yele se'em na.La mam wõm na kõa n ze'ele Nawẽnnɛ yire tɔgɛ mam yetı:«Sʊgɛ sɛla tı saaga tãsɛ bʊyopɔı tɔgɛ la,da gʊlsɛ ba.»

5Tı malɛk-sɛka tı mam daan yẽ tı a ze ko-kãtɛ la tẽŋa zuo la, n zẽkɛ a zʊʊgɔ nu'ugo saazuum,

6pɔı la Nawẽnnɛ n boe wakatɛ wuu,n nãam saazuum,la tẽŋa,la ko-kãtɛ,la sɛla wuu n boe ba pʊam na,yetı:«La kãn le yuuge.

7Malɛka bʊyopɔı dãana la sãn peebe benkonne,Nawẽnnɛ wʊn ẽŋɛ ẽn looge yɛm tı a ẽŋɛ se'em n sʊgɛ la mɛ,wʊ ẽn yʊʊn tɔgɛ la a nõtɔ'ɔsrıba n de a tõntõnıba se'em na.»

8Tı kõa la n ze'ele Nawẽnnɛ yire tɔgɛ tı mam wõm na, le yele mam yetı: «Sẽŋɛ ka to'oge gõn-pıka la n lakɛ bɔna malɛka la n ze ko-kãtɛ la tẽŋa zuo la nu'um.»

9Tı mam sẽŋɛ malɛka la zẽ'am ka yele ẽ yetı:«Bɔ mam gõn-pıka la.» Tı a yele mam yetı:«To'oge ẽ obe vole.A wʊn lebge la toogo fʊ pʊʊrʊm.La fʊ nõorʊm,a wʊn ãna yẽlʊm wʊ seero la.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Tı mam to'oge gõn-pıka la a nu'um obe vole.Tı a ãna yẽlʊm wʊ seero mam nõorʊm.La mam n vole ẽ na,a lebge la toogo mam pʊʊrʊm.

11Tı ba yele mam yetı: «Dẽnı tı fʊ le tɔgɛ Nawẽnnɛ yetɔga pa'alɛ la wʊn ẽŋɛ tẽnsı zozo'e nẽrba, la so'olʊm zozo'e nẽrba, la yetɔga buuri zozo'e nẽrba, la na'adõma zozo'e se'em.»

Pukre 11

Kaset-dõma bayi

1Tı ba daan bɔ mam mẽelŋɔ n ãn wʊ dibga tı ba tarı makra, dee yele mam yetı: «Isge makɛ Wẽnde-kãtɛ la, la kãabgɔ bĩmbĩnne na, dee kãalɛ nẽr-sɛba n pʊ'ʊsrı a pʊam na.

2La basɛ a zẽnzaka la,da makɛ ẽ,se'ere n soe la,ba dıkɛ ẽ bɔ la bu-zãŋsı la,ba wʊn nẽ Nawẽnnɛ tẽŋa la mɛ wõrsı pinaası la ayi sã'am.»

3«Mam wʊn tõm na nẽrba bayi n wʊn ze'ele mam poorʊm tɔgɛ mam yelle. Ba wʊn yɛ la bɔra futo to'ose mam yetɔga tɔgɛ bɔ nẽrba dabsa tʊsrɛ la kɔbsyi la pisyoobı.»

4Nẽr-bãma bayi de la Oliivi tuısı bayi, dee ken dɛna fıtladõma bayi n ze dũnia wuu Zuudãana nẽŋam na.

5Nẽra sãn ɛɛra tı a ẽŋɛ ba be'em,bugum n ze'etı ba nõa pʊam dita ba bɛ'ɛba la.Asıra,nẽr-sɛka n eerı tı a ẽŋɛ ba be'em,dẽnı tı a ki bɛla.

6Ba tarı la ke'eŋo wʊn yõkɛ saaga tı a ka niira wakat-sɛba wuu tı ba to'osrı Nawẽnnɛ yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nẽrba la.La ba ken tara ke'eŋo mɛ wʊn botı ko'om lebge zıum,dee ken tara ke'eŋo wʊn botı tooro buuri wuu paagɛ dũnia nẽrba wakat-sɛka wuu tı ba boorı.

7Ba sãn wa tɔgɛ yetɔga la ba'asɛ, dũŋa n wʊn ze'ele bog-ko'ogo la pʊam yese zɛbɛ la ba, yãŋɛ kʊ ba.

8Tı ba kũm na wʊn gã peelem nẽŋam tẽn-kãtɛ la pʊam.Bilam tı ba daan ka ba Zuudãana dɔ-puurŋa zuo.Tẽŋa la yʊ'ʊrɛ n pa'alɛ ẽn ãn se'em de la Sodom,la Ezipti.

9Tẽnsı wuu nẽrba,la buuri wuu nẽrba,la yetɔga buuri wuu nẽrba,la so'olʊm wuu nẽrba wʊn bısra ba kũm na la dabsa atã la pʊsʊka,dee kãn sakɛ tı ba dıkɛ ba kũm na laagɛ.

10Dũnia nẽrba sũure wʊn ẽŋɛ yẽlʊm mɛ,ban yẽ tı nẽrba bayi la ki la ĩyã.Tı ba wʊn ẽŋɛ sũ-yẽlga de'em,bɔ taaba bɔ'a,se'ere n soe la,nõtɔ'ɔsrıba bayi la nãmsɛ nẽrba dũnia mɛ.

11La dabsa atã la pʊsʊka la poorʊm,vo'osʊm n bɔ'ɔrı vɔm n wʊn ze'ele Nawẽnnɛ zẽ'am wa'am wa kẽ ba pʊam,tı ba vo'oge isge.Tı dabeem zozo'e wʊn yõkɛ sɛba n yẽ ba la.

12La nõtɔ'ɔsrıba bayi la wʊn wõm na kõa n ze'ele Nawẽnnɛ yire yele ba yetı:«Zom-ya wa'am.» Tı ba kẽ sawara pʊam zɔnna wɛ'ɛsa Nawẽnnɛ yire,tı bɛ'ɛba la bısra ba.

13Wakatɛ ẽŋa mẽŋa,tẽŋa n wʊn mĩim halı zozo'e.Tı Zerizalɛm tẽŋa la zẽ'esı pia pʊam,zẽ'a ayıla wʊn lui saam.Tı nẽrba tʊsa ayopɔı ki,tẽŋa la n mĩim na ĩyã.Tı dabeem wʊn yõkɛ nẽr-sɛba n weege la,tı ba bɔ Nawẽnnɛ n boe saazuum nã'asgɔ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Toogo bʊyi dãana tole mɛ. La toogo bʊtã dãana la dee la fẽe la a wa'am.

Benkonne bʊyopɔı dãana

15Tı malɛka bʊyopɔı dãana peebe benkonne, tı kõosı ze'ele Nawẽnnɛ yire tɔgɛ ke'enke'em yetı: «Dũnia so'olʊm lebge la tõma Zuudãana, la Krisi tı a tõm na n soe, la a na'am na boe la wakatɛ n ka ba'asrı.»

16Tı kẽma pisyi la anaası la n zĩ ba na'am bĩmbĩna zuto Nawẽnnɛ nẽŋam na, võglɛ nẽnsı tẽŋa nã'asra Nawẽnnɛ yetı:

17«Zuudãana Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana, n daan boe, n ken bɔna la, tõma pʊ'ʊsrı la fõn fʊ yel-sõnnɛ, fõn dıkɛ fʊ ke'eŋo n zo'oge vigle fʊ na'am na ĩyã.

18Bu-zãŋsı wuu nẽrba sũure isge mɛ, la lɛɛlɛ wã fõn sũ-yĩire wakatɛ n paagɛ, tı fõn wʊn di sɛba n ki la sarıya, la fõn wʊn yɔ fʊ tõntõnıba la n de fʊ nõtɔ'ɔsrıba, la fʊ nẽrba la n nã'asrı fõn, kɛ'ɛndõma la tarımdõma wuu mɛ. La de la wakatɛ tı fõn wʊn sã'am nẽr-sɛba n sã'anı dũnia la.»

19Tı Wẽnde-kãtɛ n boe Nawẽnnɛ yire la yo'oge, tı nõor-bĩŋre daka la yẽta. Tı saaga yãgra, sũnna, tãsra, tı tẽŋa mĩim, tı sakuga zozo'e lui.

Pukre 12

Pɔka, la pʊryõŋ-yãlma

1Bõn-bãn-kãtɛ n puke saazuum. Pɔka n dıkɛ wẽntulle pile wʊ fuugo la, tı wõrga bɔna a nãma tẽŋa, dee tı a vuge mũŋa n tarı wõrbiɛ pia la ayi.

2Pɔka la tarı la pʊʊrɛ virgra tı a dɔgɛ,wʊlsra kaasra,dɔka toogo n tarı ẽ na ĩyã.

3Tı bõn-bãnnɛ ayẽma puke saazuum:A de la pʊryõŋ-yãlma n ãn kãtɛ dɛna mõlga,a tarı la zuto bayopɔı,la ıla pia,tı mũnsi vuge a zuto la wuu.

4Tı a zʊʊrɛ kã'asɛ wõrbiɛ batã pʊam ayıla saazuum lobe basɛ tẽŋa zuo.Pʊryõŋ-yãlma la ze la pɔka la n yetı a dɔgɛ la nẽŋam gu'ura tı pɔka la dɔgɛ tı a yõkɛ a bia la obe.

5La pɔka la dɔgɛ la budibla n wʊn tara kuto dasaarɛ sɔna so'olʊm buuri wuu.Tı ba zɛ bia la tarı sẽŋɛ Nawẽnnɛ zẽ'am,a na'am bĩmbĩnne na zẽ'am.

6Tı pɔka la zoe sẽŋɛ weem,zẽ'e-sɛka tı Nawẽnnɛ mãasʊm a ĩyã la,bilam tı ba diise ẽ dabsa tʊsrɛ la kɔbsyi la pisyoobı.

7Tı zɛbrɛ isge Nawẽnnɛ yire. Tı malɛkadõma kɛ'ɛma Amisɛlı, la a malɛkadõma zɛbra la pʊryõŋ-yãlma la, tı pʊryõŋ-yãlma la, la a malɛgsı mẽ zɛbra la ba.

8La ba koŋe pãŋa mɛ,tı sore ka le bɔna tı ba bɔna Nawẽnnɛ yire.

9Tı ba daan lobe pʊryõŋ-yãlma kãtɛ la basɛ.Ẽŋa n de bõnsɛla n yʊʊn boe,tı ba wi'ira ẽ tı «Dõta» bıı «Asũtãana» n pã'asrı dũnia nẽrba wuu la.Ba lobe ẽ,la a malɛgsı basɛ la tẽŋa zuo.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Tı mam wõm kõa n tɔgrı ke'enke'em Nawẽnnɛ yire yetı:«Nãnannɛ wã,Nawẽnnɛ fãarɛ daarɛ paagɛ mɛ,Nawẽnnɛ yãŋa pa'alɛ a pãŋa,la a na'am mɛ,dee pa'alɛ Krisi tı a tõm na ke'eŋo,se'ere n soe la,ba dige sɛka n wã'arı tı sɔbiisi Nawẽnnɛ zẽ'am wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ la mɛ.

11La de la Pebila la zıum ĩyã,la ban mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga la ĩyã,tı tı sɔbiisi la yãŋɛ ẽ.Ba ka zoe tı ba wʊn kʊ ba.

12Bɛla,Nawẽnnɛ yire,la yãma sɛba wuu n boe mĩ na,ẽŋɛ-ya sũ-yẽlga.La toogo n wʊn yẽ tẽŋa,la ko-kãtɛ,se'ere n soe la,Asũtãana sige ya zẽ'am la sũ-yĩire,ẽn mi tı a wakatɛ deege la fẽe la ĩyã.»

13Pʊryõŋ-yãlma la n yẽ tı ba lobe ẽ basɛ la tẽŋa zuo la, a babsɛ la pɔka la n dɔgɛ bia la.

14Tı ba bɔ pɔka la sıl-kãtɛ kempagsı bayi tı a ẽkɛ sẽŋɛ weem,zẽ'e-sɛka tı ba wʊn diisra ẽ yʊʊma atã la pʊsʊka la,zãagɛ la bõnsɛla la.

15Tı bõnsɛla la ʊkɛ ko'om a nõorʊm wʊ mõgrɛ la pɔka la poorʊm tı ba pe'ege ẽ fõrgɛ.

16La tẽŋa sõŋɛ pɔka la mɛ,ya'agɛ nõorɛ fõogɛ ko'om na n ze'ele pʊryõŋ-yãlma la nõorʊm na.

17Tı pʊryõŋ-yãlma la sũure yĩige la pɔka la,tı a sẽŋɛ ka zɛbra la pɔka la yıusı sɛba n weege ken sakra Nawẽnnɛ nõorɛ,dee tɔgra Azezi yelle bɔ'ɔra nẽrba la.

18Pʊryõŋ-yãlma la sẽŋɛ ka zɛ la ko-kãtɛ la nõorʊm.

Pukre 13

Dũnsi bayi

1Bɛla poorʊm, mam yẽ la dũŋa n ze'ele ko-kãtɛ pʊam dooge. A tarı la ıula pia, la zuto bayopɔı, tı mũnsi pia vuge a ıula la wuu. La yʊ'ʊra n pɔ'ɔrı Nawẽnnɛ yʊ'ʊrɛ n gʊlsɛ a zuto la zuo.

2Dũŋa la tı mam yẽ la wõn na webaaga.Tı a nã'a-tala ãna kãra,tara nã'a-ẽesı wʊ tẽŋambõŋa la.Dee tı a nõorɛ ãna wʊ gıgnɛ nõorɛ la.Tı pʊryõŋ-yãlma la dıkɛ a pãŋa,la a na'am bĩmbĩnne,la a ke'eŋo bɔ dũŋa la.

3Dũŋa la zuugo ayıla daan pɔglʊm mɛ,ãna wʊ a ki mɛ na,la a pɔglʊŋɔ la daan bɔı mɛ.Tı la di'ige dũnia nẽrba wuu,tı ba dɔla dũŋa la.

4Tı nẽrba wuu nã'asra pʊryõŋ-yãlma la,ẽn bɔ dũŋa la a ke'eŋo la ĩyã.Dee nã'asra dũŋa la yetı:«Ãne n tarı ke'eŋo wʊ dũŋa la?La ãne n tã wʊn zɛbɛ la ẽ lɛ?»

5Tı ba bɔ dũŋa la nõorɛ tı a tɔgɛ tıta'alʊm yetɔga, dee tʊ Nawẽnnɛ. A to'oge ke'eŋo tı a tõm na wõrsı pinaası la ayi.

6Tı a pɔsɛ tɔgra pɔ'ɔra Nawẽnnɛ dee pɔ'ɔra a yʊ'ʊrɛ,la zẽ'e-sɛka tı a boe,la sɛba n boe Nawẽnnɛ yire la wuu.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Tɪ ba bɔ ẽ nõorɛ tɪ a zɛbɛ la Nawẽnnɛ nẽrba yãŋɛ ba.Ba bɔ ẽ ke'eŋo tɪ a yãŋɛ la buuri wuu nẽrba,la tẽnsɪ wuu nẽrba,la yetɔga buuri wuu nẽrba,la so'olʊm wuu nẽrba.

8Nẽrba wuu n boe dũnia zuo wʊn nã'asɛ dũŋa la mɛ,sãn dagna sɛba yʊ'ʊra n gʊlsɛ Pebila tɪ ba daan kʊ la vɔm gõŋɔ pʊam na.Nẽr-bãma yʊ'ʊra daan põn gʊlsɛ vɔm gõŋɔ la pʊam na halɪ dũnia pĩ'iluŋo wakatɛ.

9Sɛka n wõm yetɔga wã, a selse sõŋa sõŋa.

10Nẽr-sɛka n de ba yõkɛ ẽ sẽŋɛ,ba wʊn yõkɛ ẽ sẽŋɛ.Nẽr-sɛka n de ba kʊ ẽ na sʊ'a,ba wʊn kʊ ẽ na sʊ'a.Bɛla,dẽnɪ tɪ Nawẽnnɛ nẽrba tara sũ-ke'eŋo,dee bɔ Nawẽnnɛ sɪra.

11Bɛla poorʊm, mam yẽ la dũŋa ayẽma n ze'ele tẽŋa pʊam yese. A tarɪ la ɪla bayi n wõn na pebila ɪla, dee tɔgra wʊ pʊryõŋ-yãlma la.

12A tarɪ la pɔspɔsɪ dũŋa la ke'eŋo tõnna a nifum.A pẽrgɛ dũnia nẽrba wuu mɛ tɪ ba nã'asra pɔspɔsɪ dũŋa la n daan pɔglʊm ãna wʊ a ki mɛ,dee yeege la.

13Dũŋa bʊyi dãana la ẽŋɛ la bõn-yãlm-kãra,halɪ botɪ bugum zɛ'ɛta saazuum sigra dũnia,nẽrba nifum.

14Bõn-yãlma la tɪ a ẽŋɛ pɔspɔsɪ dũŋa la nifum na,botɪ a pã'asɛ dũnia nẽrba mɛ.A yele ba tɪ ba mãalɛ bõnɔ tɪ a ãna wʊ dũŋa la tɪ ba pɔglʊm na sʊ'a tɪ a vɔa la.

15Tɪ ba bɔ dũŋa bʊyi dãana la ke'eŋo tɪ a bɔ bõnɔ na tɪ ba mãalɛ tɪ a ãna wʊ pɔspɔsɪ dũŋa la vo'osʊm,tɪ a tãna tɔgra,dee kʊ sɛba wuu n ka nã'asrɪ ẽ na.

16La dũŋa la pẽrgɛ nẽrba wuu mɛ,tarɪmdõma la kɛ'ɛndõma,bõntatba la nasdõma,yamsɪ la burkĩndõma tɪ ba dãalɛ ba zʊʊgɔ nu'ugo bɪ ba dĩire.

17Tɪ nẽra nẽra ka tãna wʊn da bɪ koose sɛla,a sãn ka tara dũŋa la dãalgɔ,a yʊ'ʊrɛ,bɪ a yʊ'ʊrɛ la kãllɛ.

18Dẽnɪ tɪ fʊ tara yɛm: Nẽr-sɛka n tarɪ pʊtẽ'erɛ, ẽŋa n wʊn tã'agɛ bãŋɛ dũŋa la kãllɛ võorɛ. Se'ere n soe la, kãllɛ la võorɛ de la nẽrsaala kãllɛ. Kãllɛ la biɛ de la 666.

Pukre 14

Pebila, la sɛba n boe la ẽ

1Tɪ mam le bɪsɛ, yẽ Pebila la n ze Siyõ tãŋa zuo. Tɪ nẽrba tʊskɔbga la tʊspinaasɪ la anaasɪ (144'000) zɛ a zẽ'am, ba tarɪ la Pebila la yʊ'ʊrɛ, la a Sɔ yʊ'ʊrɛ n gʊlsɛ ba dĩa zuto.

2Tɪ mam wõm kõa n ze'ele Nawẽnnɛ yire tɪ a dãmnɛ ãna wʊ ko-kãtɛ dãmnɛ,dee ãna wʊ saaga n tãsrɪ sũnna,dee ãna wʊ kõl-wẽ'erba n wẽ'erɪ ba kõnnɔ.

3Nẽr-kʊʊŋɔ bãma ze la na'am bĩmbĩnne,la bõn-vɔɔsɪ banaasɪ,la kẽma la nẽŋam yõona yõom-paalɛ.Nẽra nẽra ka tã wʊn zãsʊm yõonɛ na,sãn dagna nẽrba tʊskɔbga la tʊspinaasɪ la anaasɪ la n yẽ fãarɛ dũnia zuo la mã'a.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Nẽr-bãma ka dẽgɛ ba mẽŋa la pɔgsɪ,ba tarɪ ba mẽŋa sõŋa mɛ.Ba dolɪ la Pebila la zẽ'e-sɛka woo tɪ a we'esɪ.Ba yẽ fãarɛ nẽrsaalba pʊam tɪ ba dɛna la pɔspɔsɪ dõma bɔ Nawẽnnɛ,la Pebila la.

5Põmpɔrŋɔ yetɔga ka tole ze'ele ba nõorʊm,ba ka tarɪ tuure.

Malɛkadõma batã kõosɪ

6Tɪ mam yẽ malɛka ayẽma n ẽgrɪ saazuum-zuum, a tarɪ la Nawẽnnɛ kõ-yẽlga n boe wakatɛ wuu tɪ a mõolɛ bɔ nẽr-sɛba wuu n boe dũnia zuo, so'olʊm wuu nẽrba, la buuri wuu nẽrba, la yetɔga buuri wuu nẽrba, la tẽnsɪ wuu nẽrba.

7A daan tɔgrɪ mɛ ke'enke'em yetɪ:«Zoe-ya Nawẽnnɛ,la ya nã'asɛ ẽ,se'ere n soe la,wakatɛ paagɛ mɛ tɪ a wʊn di nẽrba sarɪya.Ka-ya dũma nã'asɛ Nawẽnnɛ n nãam saazuum,la tẽŋa,la ko-kãtɛ,la kʊlsɪ wuu n bulli la.»

8Tɪ malɛka bʊyi dãana dɔla pɔspɔsɪ dãana la poore yɛta tɪ: «A lui mɛ, a lui mɛ, Babilɔnɪ n de tẽn-kãtɛ la lui sã'am mɛ. Ẽŋa n botɪ so'olʊm wuu nẽrba tõm a yalsɪ tõoma zozo'e wʊ dãam tɪ a yũuse ba la.»

9Tɪ malɛka bʊtã dãana dɔla malɛkadõma bayi la tɔgra ke'enke'em yetɪ: «Nẽra sãn nã'asɛ dũŋa la, la a bõnɔ na tɪ ba mãalɛ la, la a sãn to'oge a dãalgɔ la a dĩire zuo bɪ a nu'ugo zuo,

10Nawẽnnɛ sũure wʊn yĩige la ẽ,tɪ a sɪbgɛ ẽ wʊ dã-ke'eŋo n ka pulum tɪ a pɪrɛ wannɛ bɔ ẽ tɪ a yũ.A wʊn nãmsɛ la kidibre n diti bugum pʊam,malɛg-sõma,la Pebila la nẽŋam.

11Nẽr-bãma nãmsgɔ bug-zũ'usi zonnɪ la saazuum wakatɛ wuu.Nẽr-sɛba wuu n nã'asrɪ dũŋa la,la a bõnɔ na tɪ ba mãalɛ la,dee to'oge a yʊ'ʊrɛ dãalgɔ la,kãn malɪn yẽ vo'osgo wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ.»

12Bɛla, dẽnɪ tɪ Nawẽnnɛ nẽrba n sakra a nõorɛ dee bɔ Azezi sɪra la, tara sũ-ke'eŋo.

13Tɪ mam wõm kõa n ze'ele saazuum yele mam yetɪ: «Gʊlsɛ yetɪ: ‹Lan pɔsɛ lɛɛlɛ wã, nẽr-sɛba n kiiri Zuudãana doosgo pʊam na tarɪ zu-yẽlga.› Tɪ Nawẽnnɛ Sɪa yetɪ: ‹La de la sɪra, ba wʊn vo'ose la ba tõon-tooro, ba tõon-sõma la dolɪ ba mɛ.› »

Dũnia bõnkɔɔla lagsgɔ

14Tɪ mam bɪsra, yẽ sawatɛ n de pɛɛlga, tɪ nẽra n wõn na nẽrsaala dayʊa zɔa a zuo. A vuge la sãlma mũŋa, dee tarɪ geego n saasɛ tara nõorɛ a nu'um.

15Tɪ malɛka ayẽma ze'ele Wẽnde-kãtɛ la pʊam yese tɔgɛ la sɛka n zo sawatɛ zuo la ke'enke'em yetɪ:«Dɪkɛ geego la sɛɛra,tɪ lagsgɔ wakatɛ paagɛ mɛ,se'ere n soe la,tẽŋa zuo bõnkɔɔla bɪ mɛ seke lagsgɔ.»

16Tɪ sɛka n zĩ sawatɛ zuo la dɪkɛ a geego la doose tẽŋa zuo,sɛ tẽŋa bõnkɔɔla lagsɛ.

17Tɪ malɛka ayẽma ze'ele Wẽnde-kãtɛ n boe saazuum na pʊam yese, ẽŋa mẽ tarɪ la geego n saasɛ tara nõorɛ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Tı malɛka ayẽma n tarı ke'eŋo sɔna bugum ze'ele kãabgɔ bĩmbĩnne na zẽ'a yese tɔgɛ ke'enke'em la malɛk-sɛka n tarı geego n tarı nõorɛ la yetı:«Dıkɛ fʊ geego la sɛ viinye tıusı la biɛ n boe tẽŋa zuo la.Se'ere n soe la,ba biɛ la bı mɛ.»

19Tı malɛka la dıkɛ a geego doose tẽŋa zuo sɛ viinye tıusı la biɛ,dıkɛ ba lobge bõn-kãtɛ tı ba wẽkrı viinye biɛ a pʊam n pa'alı Nawẽnnɛ sũ-yĩire la pʊam.

20Tı ba wẽkɛ biɛ la wẽkrɛ bõnɔ na pʊam tẽŋa la kẽnkɛrŋa.Tı zıum ze'ele wẽkrɛ bõnɔ na pʊam yese pırɛ tẽŋa zoe paagɛ kilomẽtrı kɔbstã.Tı wemõa sãn sige ba pʊam,la de ko'ogo paara la a garẽŋrɛ.

Pukre 15

Malɛkadõma bayopɔı n zãlı ba'asgɔ tooro, la Pebila yõonɛ

1Tı mam le yẽ bõn-bãnnɛ ayẽma saazuum n de yel-kãtɛ n ẽgrı palẽŋa. La de la malɛkadõma bayopɔı n zãlı tooro bayopɔı n de ba'asgɔ tooro. Se'ere n soe la, bãma n wʊn ẽŋɛ tı Nawẽnnɛ sũ-yĩire la ba'asɛ.

2Tı mam yẽ sɛla n ãn wʊ ko-kãtɛ n yẽgrı wʊ bısga n gaam na bugum. La mam yẽ la nẽr-sɛba n zɛbɛ yãŋɛ dũŋa, la a bõnɔ tı ba mãalɛ, dee ka sakɛ to'oge a yʊ'ʊrɛ la kãllɛ dãalgɔ la, n ze ko-kãtɛ n yẽgrı wʊ bısga la nõorʊm. Ba zãlı la kõnnɔ tı Nawẽnnɛ bɔ ba.

3Ba yõonı na Nawẽnnɛ tõntõnna Amoyisi yõonɛ,la Pebila la yõonɛ yetı:«Zuudãana Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana, fõn tõoma de la tõon-kãra, la tõon-yãlma. So'olʊm buuri wuu Naba, fõn yɛla la masɛ mɛ, la ba de la sıra.

4Zuudãana, ãne n kãn zoe fõn, nã'asɛ fõn yʊ'ʊrɛ la? Se'ere n soe la, fõn mã'a n de pʊpeelem dãana. So'olʊm wuu nẽrba wʊn wa'am wa ka dũma nã'asɛ fɔ, se'ere n soe la, fõn tõoma n masɛ la puke mɛ tı ba yẽ.»

5Bɛla poorʊm mam bısɛ mɛ, yẽ tı Wẽnde-kãtɛ n boe Nawẽnnɛ yire la pʊam deego la yo'oge mɛ.

6Tı malɛkadõma bayopɔı la n zãlı tooro bayopɔı la ze'ele Wẽnde-kãtɛ la pʊam yese,ba yɛ la fu-pɛɛlsı n yẽgrı,dee dıkɛ sãlma sẽbrısı bobe ba yõ'orɔ.

7Tı bõn-vɔɔsı banaası la ayıla bɔ malɛkadõma bayopɔı la sãlma laası bayopɔı n pırɛ la Nawẽnnɛ n vɔa wakatɛ wuu la sũ-isgre.

8Tı Wẽnde-kãtɛ la pırɛ la bug-zũ'usi n pa'alı Nawẽnnɛ na'am pãŋa,la a ke'eŋo.Tı nẽra nẽra ka tãna wʊn kẽ Wẽnde-kãtɛ la pʊam,sãn dagna tı tooro bayopɔı la tı malɛkadõma bayopɔı la zãlı la n ba'asɛ.

Pukre 16

Malɛkadõma ka'agɛ Nawẽnnɛ sũ-isgre bayopɔı dũnia zuo

1Tı mam wõm kõa n ze'ele Wẽnde-kãtɛ la pʊam tɔgra ke'enke'em la malɛkadõma bayopɔı la yetı: «Sẽŋɛ-ya ka ka'agɛ Nawẽnnɛ sũ-isgre la n pırɛ laası bayopɔı la basɛ dũnia zuo.»

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Tı pɔspɔsı malɛka sẽŋɛ ka ka'agɛ a laaga bõnɔ basɛ dũnia zuo. Tı nõrtãnkɛ'ɛ-tɔɔsı n dõnnı ĩyã yõgɛ nẽr-sɛba n tarı dũŋa la dãalgɔ, dee nã'asra a bõnɔ na tı ba mãalɛ la.

3Tı malɛka bʊyi dãana ka'agɛ a laaga bõnɔ basɛ ko-kãtɛ pʊam. Tı ko-kãtɛ la lebge wʊ nẽra n ki zıum, tı bõn-vɔɔsı sɛba wuu n boe ko-kãtɛ la pʊam ki.

4Tı malɛka bʊtã dãana ka'agɛ a laaga bõnɔ basɛ mõga, la kʊlsı ko'om pʊam, tı ko'om na lebge zıum.

5Tı mam wõm malɛka n bısrı ko'om yelle la n yele Nawẽnnɛ yetı:«Fõn de la pʊpeelem dãana, fõn daan boe mɛ, dee ken bɔna. Fõn di sarıya se'em na masɛ mɛ.

6Se'ere n soe la, ba kʊ la sɛba n welge to'ore dɛna fõn nẽrba, la fõn nõtɔ'ɔsrıba tı ba zıum yese, bɛla tı fõn bɔ ba zıum tı ba yũ. Bɛla n masɛ la ba.»

7Tı mam wõm kõa n ze'ele kãabgɔ bĩmbĩnne na zẽ'am yetı: «Asıra, Zuudãana Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana, fõn sarıyadia la masɛ mɛ, dɛna sıra.»

8Tı malɛka bʊnaası dãana ka'agɛ a laaga bõnɔ basɛ wẽntulle zuo tı a yõ'ogɛ nẽrba la a bugum.

9Tı tʊʊlg-kãtɛ yõ'ogɛ nẽrba,tı ba tʊʊra Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana n tara nõorɛ la tooro bãma la.La ba ka teege yɛm basɛ tõon-be'ero nã'asɛ Nawẽnnɛ.

10Tı malɛka bʊnuu dãana ka'agɛ a laaga bõnɔ basɛ dũŋa la na'am bĩmbĩnne na zuo. Tı dũŋa la so'olʊm wuu lebge lika. Tı toogo basɛ tı nẽrba ɔbra ba zılısı, ba ĩyã n dõnnı ĩyã.

11Nõrtãnkɛ'ɛsı la tooro n tarı nẽrba la ĩyã,tı ba tʊʊra Nawẽnnɛ n boe saazuum na.La ba ka teege yɛm basɛ ba tõon-be'ero la.

12Tı malɛka bʊyoobı dãana ka'agɛ a laaga bõnɔ basɛ mõg-kãtɛ sɛka tı ba wi'iri tı Efratı la pʊam. Tı a ko'om kẽesɛ, lebge sore bɔ na'adõma sɛba n ze'ele wẽntulle doore bɔba la.

13Tı mam yẽ kʊlkã'arsı batã n ãn wʊ lonno n ze'ele pʊryõŋ-yãlma la nõorʊm,la dũŋa la nõorʊm,la põmpɔrŋɔ nõtɔ'ɔsa la nõorʊm yɛsra.

14Ba de la Asũtãana kʊlkã'arsı n ıtı bõn-yãlma.Ba we'esı la dũnia na'adõma wuu zẽ'am tı ba lagsɛ ba,tı ba zɛbɛ la Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana,a dabs-kãtɛ la daarɛ.

15Tı Zuudãana yetı: «Bısɛ-ya, mam sẽm wʊ nayiga la. Nẽr-sɛka n ka gĩsri dee yɛ a futo tarı zu-yẽlga, bɛla tı a kãn sẽnna beele tı nẽrba yẽta a yãnnɛ.»

16Tı kʊlkã'arsı la lagsɛ na'adõma la zẽ'e-sɛka tı ba wi'iri la Ebre yetɔga tı «Armagedõ».

17Tı malɛka bʊyopɔı dãana ka'agɛ a laaga bõnɔ sapebsʊm pʊam. Tı kõa ze'ele na'am bĩmbĩnne n boe Wẽnde-kãtɛ la pʊam zẽ'am yetı: «La ẽŋɛ ba'asɛ.»

18Tı saaga yãgra,sũnna,tãsra,tı tẽŋa mĩim halı zozo'e.Nẽrsaalba n boe tẽŋa zuo tɛka,tẽŋa nãn ka mĩim be'em be'em wʊ bɛla.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tẽŋa la n mĩim na,tẽn-kãtɛ la pãrsɛ la zẽ'esɪ batã.Tɪ dũnia so'olʊm wuu tẽnsɪ lui.Nawẽnnɛ tẽegɛ Babilɔnɪ tẽn-kãtɛ la yelle mɛ,botɪ a yũ a sũ-isgre kãtɛ n ãn wʊ dãam n boe a wannɛ pʊam na.

20Tɪ tẽn-sɛba wuu tɪ ko'om gilge,la tãnsɪ wuu bɔɪ,tɪ nẽra ka le yẽta ba.

21Tɪ sakug-kãra ze'ele saazuum lui nẽrba zuto.Sakugre ayɪla tɪbsɪgɔ paagɛ wʊ kilo pinaasɪ.Tɪ nẽrba tʊʊra Nawẽnnɛ,sakuga la toogo ĩyã.Se'ere n soe la,toogo la tarɪ la pãŋa tɪ la yõsgɛ gãŋɛ.

Pukre 17

Pɔg-yalsɪ dãana n de tẽn-kãtɛ yelle

1Tɪ malɛkadõma bayopɔɪ la n daan zãlɪ laasɪ bayopɔɪ la, ayɪla wa'am mam zẽ'am wa yele mam yetɪ: «Wa'am, tɪ mam wʊn pa'alɛ fɔ pɔg-yalsɪ dãana n de tẽn-kãtɛ n mẽ lɛm kʊlsɪ zozo'e nõorʊm na n wʊn yẽ sɪbgrɛ se'em.

2La de la ẽŋa tɪ dũnia na'adõma tõm yalsɪ tõoma la ẽ zozo'e.La dũnia nẽrba mẽ tõm na a yalsɪ tõoma wʊ dãam tɪ ba yũ buge la.»

3Tɪ Nawẽnnɛ Sɪa bɔna la mam, tɪ malɛka la tarɪ mam sẽŋɛ mõom. Tɪ mam yẽ pɔka n bã dũŋa n de mõlga tɪ yʊ'ʊra n tʊʊrɪ Nawẽnnɛ gʊlsɛ a ĩyã wuu. Dũŋa la daan tarɪ la zuto bayopɔɪ, la ɪla pia.

4Pɔka la daan yɛ la fu-mõlga n de gomusga,dee yɛ nẽnnõm lɔgrɔ n de sãlma,la kug-sõma buuri ligri n zo'oge.La a zãlɪ la sãlma laaga n pɪrɛ la bõn-be'ero n de a yalsɪ tõon-dẽgrɔ la.

5Yʊ'ʊrɛ n daan gʊlsɛ a dĩire zuo,tɪ ba ka mina a võorɛ.Yʊ'ʊrɛ la de la «Babilɔnɪ n de tẽn-kãtɛ la,a de la dũnia pɔg-yalsɪ dõma,la tõon-dẽgrɔ wuu ma».

6La mam yẽ tɪ pɔg-ẽŋa yũ la Nawẽnnɛ nẽrba zɪum buge,nẽr-sɛba n bɔ Azezi sɪra tɪ ba kʊ ba la zɪum.Mam n yẽ ẽ na, la di'ige mam mɛ zozo'e.

7Tɪ malɛka la soke mam yetɪ:«Bẽm tɪ la dɛna di'ire bɔ fõn?Mam wʊn tɔgɛ pɔka la,la dũŋa la tɪ a bã n tarɪ zuto bayopɔɪ,la ɪla pia la võorɛ pa'alɛ fɔ.

8Dũŋa la tɪ fʊ yẽ la,kʊrʊm a vɔa mɛ,la a ka le bɔna,la a wʊn ze'ele la bog-ko'ogo la pʊam dooge,sẽŋɛ sã'aŋɔ zẽ'am.La dũnia nẽr-sɛba yʊ'ʊra n ka gʊlsɛ bɔna vɔm gõŋɔ la pʊam halɪ dũnia pĩ'iluŋo wakatɛ la sãn yẽ dũŋa la,la wʊn di'ige ba mɛ,dũŋa la n daan vɔa,ka le wa bɔna,dee le wa bɔna la ĩyã.

9Dẽnɪ tɪ fʊ tara yɛm, la pʊtẽ'erɛ. Zuto bayopɔɪ la de la tãnsɪ bayopɔɪ tɪ pɔka la zo ba zuto.

10La ba ken dɛna la na'adõma bayopɔɪ.Banuu bayopɔɪ la pʊam na'am ba'asɛ mɛ,la ayɪla n boe lɛɛlɛ wã,dee tɪ ayẽma nãn ka wa'am.La a sãn wa wa'am,a wʊn bɔna la wakatɛ fẽe.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11La dũŋa la n daan vɔı dee ka le bɔna la,ẽŋa de la naba bʊnii dãana,la a ken dɛna la bayopɔı dõma la pʊam nẽra ayıla.La a we'esı la sã'aŋɔ zẽ'a.

12lıla pia la tı fʊ yẽ la, de la na'adõma pia, la ba nãn ka to'oge na'am. La ba wʊn wa to'oge na'am lagım na dũŋa la di karf-ayıla.

13Bãma pia la pʊtẽ'erɛ de la ayıla,ba dıkɛ ba pãŋa,la ba ke'eŋo la wuu bɔ la dũŋa la.

14Ba wʊn zɛbɛ la Pebila la mɛ,la Pebila la wʊn zɛbɛ yãŋɛ ba mɛ,ẽŋa n de zuudãandõma Zuudãana,la na'adõma Naba la ĩyã.Pebila la,la nẽr-sɛba tı a wi,looge ba tı ba dɛna sıra dõma la,n wʊn zɛbɛ yãŋɛ ba.»

15Malɛka la le yele mam yetı: «Kʊlsı la tı fʊ yẽ, tı pɔg-yalsı dãana la zĩ ba nõorʊm na, de la nẽr-kʊʊŋɔ, tẽnsı wuu nẽrba, la so'olʊm to'oto'ore, la yetɔga buuri to'oto'ore nẽrba.

16lıla pia la tı fʊ yẽ la,la dũŋa la wʊn sise pɔg-yalsı dãana la mɛ,wʊn to'ose sɛla wuu tı a tarı la,dee basɛ ẽ beele.La ba wʊn obe a nẽnnɔ mɛ,dee yõ ẽ na bugum.

17Se'ere n soe la,Nawẽnnɛ n basɛ tı ba pʊtẽ'era tẽ'esra tı ba ẽŋɛ ẽŋa n boorı se'em.Tı ba wʊn lagım taaba la nõorɛ ayıla dıkɛ ba na'am ke'eŋo bɔ dũŋa la,halı ka paagɛ wakat-sɛka tı la wʊn ẽŋɛ wʊ Nawẽnnɛ yetɔga n yele se'em na ba'asɛ.

18Pɔka la tı fʊ yẽ la de la tẽn-kãtɛ n soe dũnia na'adõma wuu.»

Pukre 18

Babilɔnı n de tẽn-kãtɛ la sã'aŋɔ

1Bɛla poorʊm, mam le yẽ la malɛka n ze'ele Nawẽnnɛ yire sigra. A daan tarı la ke'eŋo zozo'e, tı a na'am pãŋa peelem nẽegɛ dũnia wuu.

2A tɔgɛ la ke'enke'em yetı:«A lui mɛ,a lui mɛ!Babilɔnı n de tẽn-kãtɛ la lui mɛ.A lebge la kʊlkã'arsı kẽ'a zẽ'a,a de la kʊlkã'ar-bɛ'ɛsı,la bõn-ẽgla n de bõn-dẽgrɔ tı nẽrba sisri sʊka zẽ'a.

3So'olʊm buuri wuu tõm na a yalsı tõoma wʊ dãam tı ba yũ la.Tı dũnia na'adõma lagım na ẽ tõm yalsı tõoma.Tı dũnia leebdõma doose a nẽnnõm lɔgrɔ n zo'oge la poorʊm yẽ bõntarsõm,bɛla tı a sã'am.»

4Tı mam wõm kõa ayẽma n ze'ele saazuum yetı: «M nẽrba, yese-ya a pʊam fõrgɛ, tı ya da kãn lagım na ẽ tõm a tõon-be'ero la, tı ya da lagım na ẽ yẽ tooro sɛba tı a wʊn yẽ la.

5Se'ere n soe la,a tõon-be'ero la zo'oge mɛ halı paagɛ saazuum.Nawẽnnɛ tẽrı a tõon-be'ero la wuu yelle mɛ.

6Ẽŋɛ-ya ẽ wʊ ẽŋa n ẽŋɛ basɛba se'em na,yɔ-ya ẽ ẽn ẽŋɛ se'em na nõorɛ ayi.Pırɛ-ya a wannɛ na la dã-ke'eŋo nõorɛ ayi bɔ ẽ,wʊ ẽn botı nẽrba basɛba yũ se'em na.7Nãmsɛ-ya ẽ tı a yẽ toogo la sũ-sã'aŋɔ,wʊ ẽŋa n nã'asrı a mẽŋa la a nẽnnõm lɔgrɔ se'em na:A yetı a mẽŋa tı:‹Mam zĩ dɛna la pɔg-naba,mam dagı pɔkõorɛ,la mam kãn yẽ nãmsgɔ,la sũ-sã'aŋɔ.›

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Bɛla ĩyã tooro wʊn wa'am a zuo la daarɛ ayıla pʊam:La de la bã'ası n kʊʊrı,la sũ-sã'aŋɔ,la kɔm,la bugum n wʊn di ẽ,se'ere n soe la,Zuudãana Nawẽnnɛ n di a sarıya la de la ke'eŋo dãana.»

9Dũnia na'adõma n tõnnı yalsı tõon-dẽgrɔ la tẽn-ẽŋa lɛ, dee yẽta nẽnnõm lɔgrɔ a zẽ'am na, sãn wa yẽ bugum n laŋɛ tẽŋa la dita tı zũ'usi gulla, ba wʊn kɛlla mɛ fabla a yelle.

10Ban zotı dabeem la a nãmsgɔ la,ba wʊn zɛ la zãazãarɛ dee yɛta yetı:«Waı,waı!Tẽn-kãtɛ la,Babilɔnı tẽŋa n tarı pãŋa la,karf-ayıla pʊam tı fõn yẽ sıbgrɛ wãna!»

11Tı dũnia leebdõma mẽ wʊn kɛlla fabla a yelle, nẽra nẽra n ka le da'ara ba bõn-kɔɔsla la ĩyã.

12Ba bõn-kɔɔsla la de la sãlma,la zũuro,la kug-sõma buuri ligri n zo'oge,la tãn-sõma,la tãn-mõlsı n de gomusga,la tãn-saalsı n yẽgrı,la dɔɔrɔ buuri wuu n tarı yũuŋ-yẽlga,la lɔg-sɛba tı ba dıkɛ wɔbgɔ yẽna mãalɛ,la lɔg-sɛba tı ba dıkɛ dɔɔrɔ n tarı yõorɔ mãalɛ,la lɔg-sɛba tı ba dıkɛ yõgõm,la kuto,la sãlm-kuga mãalɛ.

13La tıısı pɔgrɔ n tarı yũuŋo,la bõnɔ n ãn wʊ kakadule,la tıdarɛ kaam,la miiri,la tıdarɛ tı ba yõ'orı,la dãam,la kaam,la zom,la bõnkɔɔla,la niigi,la piisi,la wiiri,la toto,la halı baa nẽrsaalba.

14Ba wʊn yele tẽŋa la yetı: «Bõn-sɛba wuu tı fʊ yɛm boorı la fõrgɛ dee basɛ fʊ mɛ. Fʊ bõntarsõm, la fʊ nẽnnõm lɔgrɔ la tole mɛ dee basɛ fɔ, tı nẽra nẽra kãn le malın yẽ ba.»

15Leebdõma n leebe lɔg-bãma yẽ bõntarsõm tẽn-ẽŋa pʊam na, wʊn zoe la dabeem la a nãmsgɔ la. Ba wʊn zɛ la zãazãarɛ kaasra dee fabla

16yetı:«Waı,waı!Tẽn-kãtɛ la n daan ãn wʊ pɔka n yɛɛrı fu-sõma,la fu-mõlsı n de gomusga,dee ıta nẽnnõm la sãlma lɔgrɔ,la kug-sõma buuri ligri n zo'oge la.

17Karf-ayıla pʊam tı a bõntarsõm na wuu darɛ sã'am.»

Õornɔ kɛ'ɛndõma, la nẽr-sɛba n kẽ'erı õornɔ sẽnna sore, la sɛba n tõnnı õornɔ na pʊam, la nẽr-sɛba n kẽ'erı õornɔ na ɛɛra lɛɛbra la ze la zãazãarɛ,

18la ban yẽtı tı bugum diti tẽŋa la tı zũ'usi gulla la,ba kaasrı mɛ yɛta tı:«Tẽŋa nãn ka boe n de tẽn-kãtɛ wʊ ẽna.»

19La ba vaarı la tẽntõnnɔ pukra ba zuto, kaasra, dee fabla yetı: «Waı, waı! Tẽn-kãtɛ ẽna bõntarsõm ĩyã tı nẽr-sɛba n tarı õornɔ ɛɛra ko-kãtɛ la pʊam lɛɛbra la lebge bõntatba. La karf-ayıla pʊam tı a bõntarsõm na wuu darɛ sã'am.»

20«Sɛba n boe Nawẽnnɛ yire, ẽŋɛ-ya sũ-yẽlga sɛla n paagɛ ẽ na ĩyã. Yãma n welge to'ore dɛna Nawẽnnɛ nẽrba, a Tõntõnıba, la a nõtɔ'ɔsrıba, ẽŋɛ-ya sũ-yẽlga. Se'ere n soe la, Nawẽnnɛ di tẽŋa la sarıya sã'am ẽ mɛ, be'em sɛka tı a ẽŋɛ ya la ĩyã.»

21Tı malɛka n tarı pãŋa õbgɛ kug-kãtɛ n ãn wʊ nẽerɛ la lobge ko-kãtɛ la pʊam dee yetı: «Ba wʊn lobge Babilɔnı n de tẽn-kãtɛ la basɛ la bɛla la pãŋa, tı ba kãn le malın yẽ ẽ.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Ba kãn le wõm kõl-wẽ'erba wẽ'a,la yõonyõonıba yõoma,la wısı,la benkɔma peebgo,la ba kãn le yẽ nẽra n tarı nu'ugo tõonɛ a pʊam,la ba kãn wõm nẽerɛ dãmnɛ mĩ.

23Fıtla bugum peelem kãn le nẽegɛ mĩ.Ba kãn le wõm pɔgdire kõa mĩ.Tẽŋa la leebdõma daan de la dũnia nẽrzuto.La tẽŋa la tıum tõoma pã'asɛ so'olʊm buuri wuu nẽrba mɛ.»

24La de la Babilɔnı tẽŋa la pʊam tı ba yẽ Nawẽnnɛ nõtɔ'ɔsrıba, la Nawẽnnɛ nẽrba, la nẽr-sɛba tı ba daan kʊ dũnia wuu la zıum.

Pukre 19

1Bɛla poorʊm, mam wõm na kõa n tɔgrı ke'enke'em Nawẽnnɛ yire wʊ nẽr-kʊʊŋɔ kõosı la yetı: «Aleluya! Nã'asɛ-ya Nawẽnnɛ! Fãarɛ, la nã'asgɔ, la ke'eŋo de la tõma Wẽnnaam n soe.

2Ẽŋa sarıyadia la masɛ mɛ, dɛna sıra. Se'ere n soe la, a di pɔg-tutulga la n daan tõnnı yalsı tõoma zozo'e sã'ana dũnia la sarıya mɛ sıbgɛ ẽ, ẽn botı a tõntõnıba ki la ĩyã.»

3Tı ba le yetı: «Aleluya! Nã'asɛ-ya Nawẽnnɛ. Tẽn-kãtɛ la tı bugum laŋɛ dita la bug-zũ'usi zonnı na saazuum wakatɛ wuu.»

4Tı kẽma pisyi la anaası, la bõn-vɔɔsı banaası la ka dũma tẽŋa nã'asra Nawẽnnɛ n zĩ a na'am bĩmbĩnne zuo la yetı: «Amina. Aleluya! Nã'asɛ-ya Nawẽnnɛ.»

Pebila pɔgdire kibsa

5Tı kõa ze'ele na'am bĩmbĩnne na zẽ'am yetı: «Yãma n de Nawẽnnɛ tõntõnıba n zotı ẽ na, tarımdõma, la kɛ'ɛndõma, nã'asɛ-ya tı Nawẽnnɛ.»

6Tı mam le wõm kõa n ãn wʊ nẽr-kʊʊŋɔ zozo'e n tɔgrı, dee ãna wʊ ko-kãtɛ dãmnɛ, dee ãna wʊ saaga n tãsrı ke'enke'em yetı: «Aleluya! Nã'asɛ-ya Nawẽnnɛ. Zuudãana Nawẽnnɛ n de ke'eŋo dãana la n soe na'am.

7Basɛ-ya tı tı ẽŋɛ sũ-yẽlga sırʊm nã'asɛ Nawẽnnɛ, se'ere n soe la, Pebila la pɔgdire wakatɛ paagɛ mɛ, tı pɔka la mẽ mãasʊm a mẽŋa ba'asɛ.

8Tı ba bɔ ẽ fu-sõŋɔ n yẽgrı ka tara dẽgrɔ, tı a yɛ.» Fu-sõŋɔ la de la Nawẽnnɛ nẽrba tõon-sõma.

9Tı malɛka la yele mam yetı: «Gʊlsɛ yetı: Sɛba tı ba wi ba tı ba wa'am wa di Pebila la pɔgdire kibsa la tarı zu-yẽlga.» Dee le yetı: «Yetɔg-bãma de la Nawẽnnɛ yetɔga sıra sıra.»

10Tı mam ka dũma tẽŋa a nẽŋam tı m nã'asɛ ẽ,tı a yele mam yetı:«Da ẽŋɛ bɛla!Mam mẽ de la Nawẽnnɛ tõntõnna wʊ fõn,la fʊ sɔbiisi la n sakɛ sıra tı Azezi pa'alɛ la.La de la Nawẽnnɛ n de fʊ nã'asɛ.» Sıra la tı Azezi puke pa'alɛ la n bɛla tı Nawẽnnɛ Sıa botı a nõtɔ'ɔsrıba tɔ'ɔsra tɔgra.

We-bã'ara n bã wemõ-pɛɛlga

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11La mam yẽ la Nawẽnnɛ yire n yo'oge, tɪ wemõ-pɛɛlga bɔna mĩ, tɪ sɛka n bã ẽ na yʊ'ʊrɛ dɛna Atẽntẽa, la Sɪra Dãana. A diti la sarɪya tɪ la masɛ, dee zɛbra zɛbrɛ tɪ la masɛ.

12A nini ãn wʊ bugwitum na,dee vuge mũnsi zozo'e a zuum.A tarɪ la yʊ'ʊrɛ n gʊlsɛ tɪ nẽra ka mina ẽ,sãn dagna a mẽŋa mã'a.

13La a yɛ la fu-woko n lʊsɛ zɪum pʊam.A yʊ'ʊrɛ de la Nawẽnnɛ yetɔga.

14Tɪ Nawẽnnɛ yire zɛbzɛbrɪba yɛ fu-pɛɛlsɪ n ãn sõŋa ka tara dẽgrɔ,bã wemõ-pɛɛlsɪ dɔla ẽ.

15Tɪ sʊkɔbgɔ n saasɛ tara nõorɛ ze'ele a nõorʊm yɛsra.A wʊn dɪkɛ la sʊ'a la zɛbɛ yãŋɛ so'olʊm buuri wuu.A wʊn tara la kuto dasaarɛ sɔna ba.A wʊn mẽrɛ ba la viinye biɛ wẽkrɛ bõnɔ n pa'alɪ ke'eŋo dãana Nawẽnnɛ sũ-isgre la pʊam.

16Yʊ'ʊrɛ n gʊlsɛ a fuugo zuo,la a gere zuo yetɪ:«Na'adõma Naba,la zuudãandõma Zuudãana.»

17Tɪ mam yẽ malɛka n ze wẽntulle pʊam n tɔgɛ ke'enke'em yele bõn-ẽgla wuu n ẽgrɪ saazuum yetɪ: «Wa'am-ya wa lagsɛ Nawẽnnɛ di-kãtɛ la zẽ'am.

18Ya wʊn di la na'adõma nẽnnɔ,la kɛ'ɛndõma,la sʊdaasɪ nẽnnɔ,la wiiri,la wi-bã'arba nẽnnɔ,la nẽrba wuu,burkĩndõma,la yamsɪ,la kɛ'ɛndõma,la tarɪmdõma wuu nẽnnɔ.»

19Tɪ mam yẽ dũŋa la, la dũnia na'adõma, la ba zɛbzɛbrɪba n lagsɛ taaba tɪ ba zɛbɛ la sɛka n bã wemõa, la a zɛbzɛbrɪba la.

20Tɪ ba yõkɛ dũŋa la,la põmpɔrŋɔ nõtɔ'ɔsa la n daan ẽŋɛ bõn-yãlma dũŋa la nifum pã'asɛ sɛba n to'oge dũŋa la dãalgɔ,dee nã'asɛ a bõnɔ tɪ ba mãalɛ la.Ba lobe dũŋa,la põmpɔrŋɔ nõtɔ'ɔsa la wuu la vɔɔsɪ basɛ bugum mõgrɛ n diti kidibre pʊam.

21Tɪ sʊ'a la n ze'ele we-bã'ara la nõorʊm yɛsra la,kʊ sɛba n weege la.Tɪ bõn-ẽgla wuu di ba nẽnnɔ na tɪgɛ.

Pukre 20

Yʊʊma tʊsrɛ na'am

1Bɛla poorʊm, mam yẽ la malɛka n ze'ele Nawẽnnɛ yire sigra. A zãlɪ la bog-ko'ogo la saafɪbiire, la zɔrgɔ n ãn kãtɛ.

2A yõkɛ la pʊryõŋ-yãlma la n de kʊrʊm kʊrʊm bõnsɛla,n de dõta,n de Asũtãana la lʊ ẽ yʊʊma tʊsrɛ ĩyã.

3A lobe ẽ basɛ la bog-ko'ogo la pʊam yʊ,dee bɪ taasɛ,tɪ a da le yãŋɛ pã'asɛ dũnia so'olʊm nẽrba,gu'ura halɪ tɪ yʊʊma tʊsrɛ la wa paagɛ.Yʊʊma tʊsrɛ la poorʊm,dẽnɪ tɪ ba lorge ẽ basɛ wakatɛ fẽfẽe.

4Tɪ mam yẽ na'am bĩmbĩna, tɪ ba bɔ nẽr-sɛba n zĩ ba zuto la ke'eŋo tɪ ba di sarɪya. Tɪ mam yẽ nẽr-sɛba tɪ ba daan wige ba zuto, ban bɔ Azezi sɪra, dee mõolɛ Nawẽnnɛ yetɔga la sɪsɪ. Nẽr-bãma daan ka nã'asɛ dũŋa la, la a bõnɔ na tɪ ba mãalɛ la, la ba ka

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

to'oge a dãalgɔ ba dĩa zuto bɪı ba nu'usi zuto. Ba vo'oge mɛ lagɪm na Krisi di na'am yʊʊma tʊsrɛ la pʊam.

5Ẽna de la pɔspɔsɪ kũm vo'ore.La kũm basɛba la ka vo'oge,sãn dagna yʊʊma tʊsrɛ la n wʊn wa tole.

6Nẽr-sɛba n wʊn po vo'oge pɔspɔsɪ kũm vo'ore la,tarɪ zu-yẽlga,bãma de la Nawẽnnɛ nẽrba.Kũm bʊyi dãana la ka tã wʊn ẽŋɛ ba sɛla.Bãma n wʊn dɛna Nawẽnnɛ la Krisi kãabgɔ kẽma,la ba wʊn lagɪm na Krisi di na'am yʊʊma tʊsrɛ.

Ba yãŋɛ Asũtãana

7Yʊʊma tʊsrɛ la sãn wa tole, ba wʊn yese Asũtãana yʊ'a zẽ'a na basɛ mɛ.

8Tɪ a yese pã'asɛ dũnia so'olʊm buuri wuu nẽrba,Gɔɔgɪ la Magɔɔgɪ.A wʊn lagsɛ ba mɛ tɪ ba zɛbɛ zɛbrɛ.Ba wʊn lagsɛ zo'oge wʊ tẽntõnbĩ'isgo n boe ko-kãtɛ nõorʊm se'em na.

9Ba wʊn yese mɛ dũnia wuu lagsɛ kaagɛ Nawẽnnɛ nẽrba n boe zẽ'e-sɛka,tẽn-sɛka tɪ Nawẽnnɛ nõŋɛ la.La bugum n wʊn ze'ele Nawẽnnɛ yire sige di ba.

10Tɪ ba wʊn yõkɛ Asũtãana n pã'asrɪ dũnia nẽrba la lobe basɛ bugum mõgrɛ n diti kidibre pʊam,zẽ'e-sɛka tɪ ba daan põn lobe dũŋa,la põmpɔrŋɔ nõtɔ'ɔsa la.Bilam ba wʊn nãmsra la wʊntɛɛŋa la yʊ'ʊŋɔ wakatɛ n ka ba'asrɪ.

Nawẽnnɛ di ba'asgɔ sarɪya

11Tɪ mam le yẽ na'am bĩmbĩnne kãtɛ n de pɛɛlga, la sɛka n zĩ a zuo. Tɪ tẽŋa la saazuum zoe fõrgɛ a nẽŋam, tɪ ba ka le yẽ ba.

12Tɪ mam yẽ nẽr-sɛba n ki la,kɛ'ɛndõma,la tarɪmdõma n ze na'am bĩmbĩnne na nẽŋam.Tɪ ba lagsɛ gõnnɔ.La ba lakɛ la gõŋɔ ayẽma n de vɔm gõŋɔ.Tɪ ba di sɛba n ki la sarɪya masɛ wʊ ba tõoma n de se'em,wʊ lan gʊlsɛ gõnnɔ na pʊam se'em na.

13Tɪ ko-kãtɛ basɛ sɛba n ki a pʊam na,tɪ kũm,la kɪ'ɪn-tẽŋa mẽ basɛ nẽr-sɛba n ki bɔna ba zẽ'am na.La ba di ba wuu sarɪya masɛ wʊ ban tõm se'em na.

14Tɪ ba lobe kũm,la kɪ'ɪn-tẽŋa basɛ bugum mõgrɛ la pʊam.Bugum mõgrɛ la de la kũm bʊyi dãana.

15Sɛka yʊ'ʊrɛ n ka gʊlsɛ vɔm gõŋɔ la pʊam,ba wʊn lobe ẽ basɛ la bugum mõgrɛ la pʊam.

Pukre 21

Saazuum paalga, la tẽn-paalga

1Tɪ mam yẽ saazuum paalga, la tẽn-paalga. Pɔspɔsɪ saazuum, la pɔspɔsɪ tẽŋa la bɔɪ mɛ, la ko-kãtɛ mẽ ka le bɔna.

2La mam yẽ la Nawẽnnɛ tẽŋa n de Zerizalɛm paalga n ze'ele saazuum Nawẽnnɛ zẽ'am sigra.A malgɛ mɛ ãna sõŋa wʊ pɔka n yɛ nẽnnõm futo mãasʊm a mẽŋa tɪ a ele a sɪra.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Tı mam wõm kõa n ze'ele na'am bĩmbĩnne na zẽ'am tɔgɛ ke'enke'em yetı:«Nawẽnnɛ kẽ'a zẽ'am boe la nẽrsaalba tẽŋasʊka.A wʊn kẽ'era la ba lɛ,tı ba dɛna a nẽrba.Nawẽnnɛ mẽŋa n wʊn bɔna la ba lɛ.

4A wʊn duuse ba nintãm wuu.La kũm kãn le bɔna,sũ-sã'aŋɔ la kaasga,bıı toogo kãn le bɔna.Yel-kɛgsı la wuu tole mɛ.»

5Tı sɛka n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo la yele yetı: «Bısɛ, mam ıtı sɛla woo la paalsı.» Dee yele mam yetı: «Gʊlsɛ wãna, se'ere n soe la, mam yetɔga wã de la sıra dee masɛ tı ba bɔ sıra.»

6Dee le yele mam yetı: «La ẽŋɛ ba'asɛ mɛ. Mam de la Alfa, la Omega, sɛla woo pĩ'iluŋo, la ba'asgɔ. Koyũuro n tarı sɛka, mam wʊn bɔ ẽ ko'om n bulli n bɔ'ɔrı vɔm zãŋa tı a yũ.

7Nẽr-sɛka n yãŋɛ,a wʊn to'oge la bõn-bãma mam zẽ'am.Mam wʊn dɛna a Wẽnnaam,tı a mẽ dɛna mam bia.

8La sãn dɛna dabeto,la sɛba n ka bɔ sıra,la sɛba n tõnnı tõon-dẽgrɔ,la nẽr-kʊʊrba,la yalsı dõma,la sɛba n tõnnı tıum tõoma,la sɛba n nã'asrı bõndõma tı ba mãalɛ,la põmpɔrndõma la wuu,bãma zẽ'a de la bugum mõgrɛ n diti kidibre pʊam.Bɛla de la kũm bʊyi dãana.»

Zerizalɛm tẽn-paalga

9Tı malɛkadõma bayopɔı la n daan zãlı laası bayopɔı n pırɛ la tooro bayopɔı n de ba'asgɔ tooro la, ayıla wa'am wa yele mam yetı: «Wa'am tı mam wʊn pa'alɛ fʊ pɔka la n yetı a ele la, Pebila la pɔga la.»

10Tı Nawẽnnɛ Sıa bɔna la mam, tı malɛka la tarı mam zom tãn-kãtɛ n wɔgɛ zuo. La a pa'alɛ mam na Nawẽnnɛ tẽŋa n de Zerizalɛm n ze'ele saazuum Nawẽnnɛ zẽ'am sigra,

11n yẽgrı la Nawẽnnɛ na'am pãŋa.A sõŋa la yẽgrı wʊ kug-sõŋɔ n tarı yõorɔ,ãna wʊ kugre tı ba wi'iri tı zaspı,dee yẽgra wʊ bısga tı ba wi'iri kristalı.

12Tẽŋa la tarı la lal-kãtɛ n wɔgɛ gilge ẽ,tara nõa pia la ayi.Tı malɛkadõma pia la ayi gu'ura nõa la.lsrayɛlı buuri pia la ayi la yʊ'ʊra n gʊlsɛ nõa la zuto.

13Nõa batã n boe lalga la dapoore bɔba,tı batã bɔna zʊʊgɔ bɔba,tı batã bɔna gɔbga bɔba,tı batã bɔna zanõa bɔba.

14Tẽŋa la lalga ẽebɛ la kuga pia la ayi zuto.Tı Azezi n de Pebila la Tõntõnıba pia la ayi la yʊ'ʊra gʊlsɛ kug-bãma zuto.

15Malɛk-sɛka n daan tɔgɛ la mam na, tarı la sãlma dɔɔgɔ tı ba tarı makra, tı a makɛ tẽŋa la, la a nõa, la a lalga la.

16Tẽŋa la de la tẽn-wẽkɔ tı a lalsı banaası la wuu zõna taaba.Tı malɛka la dıkɛ dɔɔgɔ la makɛ tẽŋa la.Tı a yɔlŋɔ dɛna sıtaadı tʊspia la ayi.A woglʊm la a yɔlŋɔ,la a saazuum woko zõn na taaba.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17La a makɛ lalga la mɛ,tı a woglʊm dɛna kãntıısı kɔbga la pinaası la anaası.A kãntıısı la de la bʊyıla la nẽrsaala kãntıısı.

18Ba dıkɛ la kug-sõma yʊ'ʊrɛ n de zaspı mẽ lalga la. La tẽŋa la mẽŋa de la sãlma mẽŋa mẽŋa n yẽgrı ãna wʊ bısga la.

19Lalga la,ba dıkɛ la kug-sõma buuri to'oto'ore n tarı yõorɔ ẽebɛ ẽ,tı a ãna sõŋa.

Ẽbrɛ la pɔspɔsı kugre la yʊ'ʊrɛ de la zaspı, tı bʊyi dãana yʊ'ʊrɛ dɛna safıurı, tı bʊtã dãana dɛna kalsedʊanı, tı bʊnaası dãana dɛna emerɔdı.

20Tı bʊnuu dãana dɛna sadonigsi, tı bʊyoobı dãana dɛna sardʊanı, tı bʊyopɔı dãana dɛna krizoliti, tı bʊnii dãana dɛna berili, tı bʊwɛı dãana dɛna topaazı, tı pia dãana dɛna krizoprazı, tı pia la ayıla dãana dɛna yasẽntı, tı pia la ayi dãana dɛna ametisti.

21Nõa pia la ayi la kʊlınsı, ba dıkɛ la kug-sõma buuri n tarı yõorɔ yʊ'ʊrɛ n de pɛrlı pia la ayi ẽŋɛ ba. Ba dıkɛ la pɛrlı ayıla ẽŋɛ nõorɛ ayıla woo kʊlıŋa. Tẽŋa la pallɛ de la sãlma mẽŋa mẽŋa n yẽgrı wʊ bısga la.

22Mam ka yẽ Wẽndeego tẽŋa la pʊam, se'ere n soe la, Zuudãana Nawẽnnɛ n de ke'eŋo wuu dãana, la Pebila la n boe mĩ.

23Tẽŋa la ka boorı wẽntulle,bıı wõrga tı ba nẽegɛ ẽ,se'ere n soe la,Nawẽnnɛ na'am pãŋa peelem n nẽerı ẽ,tı Pebila la dɛna a fıtla.

24Dũnia so'olʊm wuu nẽrba wʊn sẽnna la a peelem na pʊam.La dũnia na'adõma wʊn tara ba bõntarsõm sẽŋɛ mĩ.

25Tẽŋa la nõa kãn malın yʊ,se'ere n soe la,yʊ'ʊŋɔ ka boe mĩ.

26Ba wʊn tarı dũnia so'olʊm wuu nã'asgɔ,la ba bõntarsõm sẽŋɛ mĩ.

27Sɛla n de bõn-dẽgrɔ wuu,bıı nẽr-sɛka woo n tõnnı tõon-dẽgrɔ,la põmpɔrndõma kãn kẽ tẽŋa la pʊam.Nẽr-sɛba yʊ'ʊra n gʊlsɛ Pebila la vɔm gõŋɔ la pʊam mã'a n wʊn kẽ tẽŋa la pʊam.

Pukre 22

1Tı malɛka la pa'alɛ mam ko'om n bɔ'ɔrı vɔm kʊlaaga. Kʊlaaga la yẽgrı wʊ bısga la. A ze'ele la Nawẽnnɛ, la Pebila na'am bĩmbĩnne na zẽ'am

2zɔta tẽŋa la pʊam pallɛ tẽŋasʊka.Tıa n bɔ'ɔrı vɔm n boe kʊlaaga la sakʊgrɔ bayi la wɔnna bıɛ nõorɛ pia la ayi yʊʊnɛ pʊam.A wɔnnı na nõorɛ ayıla wõrga woo pʊam.Tıa la võorɔ bɔ'ɔrı la dũnia so'olʊm wuu ĩmã'asʊm.

3Sɛla tı Nawẽnnɛ kã be'em bɔ ẽ kãn le bɔna tẽŋa la pʊam.Nawẽnnɛ,la Pebila la na'am bĩmbĩnne n wʊn bɔna mĩ.Tı Nawẽnnɛ tõntõnıba wʊn nã'asra ẽ.

4La ba wʊn yẽ a nẽŋa,la a yʊ'ʊrɛ wʊn gʊlsɛ ba dĩa zuto.

5Yʊ'ʊŋɔ kãn le bɔna.Nẽrba kãn bɔɔra tı fıtla,bıı wẽntulle nẽegɛ peelem,Zuudãana Nawẽnnɛ n wʊn nẽegɛ peelem bɔ ba.La ba wʊn di la na'am wakatɛ n ka ba'asrı.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Azezi lemŋo

6Tı malɛka la yele mam yetı: «Yetɔg-bãna wã wuu de la sıra, masɛ tı ba bɔ sıra. La de la Zuudãana Nawẽnnɛ mẽŋa n botı a nõtɔ'ɔsrıba tɔ'ɔsra a yetɔga tɔgra la, n tõm a malɛka tı a wa'am wa pa'alɛ a tõntõnıba sɛla n kãn yuuge dee ẽŋɛ.»

7Azezi yetı:«Selse-ya!La kãn yuuge dee tı mam wa'am.Sɛka n sakrı gõŋɔ wã yetɔga tı ba to'osrı Nawẽnnɛ zẽ'am tɔgra la tarı zu-yẽlga.»

8La de la mam Azã n wõm dee yẽ bõn-bãma. La mam n wõm dee yẽ ba la, mam ka la dũma tẽŋa malɛka la n pa'alɛ mam bõn-bãma la nẽŋam tı m nã'asɛ ẽ.

9Tı a yele mam yetı:«Da ẽŋɛ bɛla,tı mam mẽ de la tõntõnna wʊ fõn,la fʊ sɔbiisi n de nõtɔ'ɔsrıba,la nẽr-sɛba wuu n sakrı gõn-ẽna wã yetɔga la.Nawẽnnɛ n de fʊ nã'asɛ.»

10A yele bɛla dee yele mam yetı: «Da sʊgɛ gõŋɔ wã yetɔga tı Nawẽnnɛ puke pa'alɛ fʊ la, se'ere n soe la, wakat-sɛka tı bõn-bãna wʊn ẽŋɛ la lɛm mɛ.

11Sɛka n de tõon-be'ero dãana,a ken tõnna be'em.Sɛka n de tõon-dẽgrɔ dãana,a ken tõnna tõon-dẽgrɔ.La sɛka n ıtı sɛla n masɛ,a ken ıta sɛla n masɛ.Tı sɛka n de pʊpeelem dãana,ken sẽŋɛ nẽŋa la pʊpeelem.»

12Azezi yele yetı: «Selse-ya! La kãn yuuge dee tı mam wa'am. La mam tarı la yɔɔrɔ sẽna tı m yɔ nẽra woo masɛ wʊ ẽn tõm se'em.

13Mam de la Alfa,la Omega,pɔspɔsı dãana,la poorʊm dãana,sɛla woo pĩ'iluŋo,la ba'asgɔ.»

14Sɛba n peege ba futo tarı zu-yẽlga. Bãma n wʊn tara nõorɛ tı ba di vɔm tıa la bıɛ, la bãma n wʊn doose tẽŋa la nõa kẽ tẽŋa la pʊam.

15La nẽr-sɛba n tõnnı tõon-dẽgrɔ,la sɛba n tõnnı tıum tõoma,la sɛba n tõnnı yalsı tõoma,la nẽr-kʊʊrba,la sɛba n nã'asrı bõndõma tı ba mãalɛ,la nẽr-sɛba wuu n nõŋɛ põmpɔrŋɔ dee parna la,wʊn weege la yẽŋa,ba kãn kẽ tẽŋa la pʊam.

16«Mam Azezi n tõm m malɛka tı a wa'am wa tɔgɛ bõn-bãma wuu pa'alɛ m nẽrba. Mam de la naba Adavidi yıŋa, la bewã'arɛ n nẽerı.»

17Nawẽnnɛ Sıa, la pɔka la n mãasʊm a mẽŋa tı a ele la yetı: «Wa'am!» Sɛka n wõm bɛla, a mẽ yetı: «Wa'am!» Koyũuro n tarı sɛka, a wa'am, sɛka n boorı ko'om n bɔ'ɔrı vɔm, a wa'am wa to'oge zãŋa.

Ba'asgɔ yetɔga

18Nẽr-sɛka woo n wõm Nawẽnnɛ yetɔga wã n boe gõŋɔ wã pʊam, mam Azã kã'anı ẽ yetı, nẽr-sɛka sãn pa'asɛ sɛla yetɔga wã pʊam, Nawẽnnɛ wʊn botı a yẽ tooro sɛba n gʊlsɛ gõŋɔ wã pʊam na.

19La nẽr-sɛka sãn yese sɛla gõŋɔ wã yetɔga pʊam,Nawẽnnɛ wʊn yese a pʊrɛ tı a kãn po di vɔm tıa la bıɛ,la a kãn kẽ Nawẽnnɛ tẽŋa la pʊam wʊ lan pa'alɛ se'em gõŋɔ wã pʊam na.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Sɛka n tɔgɛ yetɔg-bãna bɔ la yetɪ la de la sɪra, a yetɪ: «Asɪra, la kãn yuuge dee tɪ mam wa'am.» Amina! La dɛna bɛla. Zuudãana Azezi, wa'am.

21Tɪ Zuudãana Azezi yel-sõnnɛ bɔna la ya wuu.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular,com os seguintes objetivos:(i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis,e,(ii) facilitar o acesso a esses textos,inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos,em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas,precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo.Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer "não ensinará jamais cada um ao seu próximo,nem cada um ao seu irmão,dizendo:Conhece ao SENHOR,porque todos me conhecerão,desde o menor até ao maior deles,diz o SENHOR" (Jer.31:34).

Jesus,também,falou assim:"e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo,para testemunho a todas as nações" (Mat.24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas.Não é uma tarefa simples.Anos de trabalho,dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet,em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias,sem acréscimos de notas ou comentários.Assim,reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos,incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus,o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível,faça download do texto,para que sejamos,também,guardiões da Bíblia,e,com isso,preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus,ela mostra o Caminho e permite a todos,que se conheça Sua vontade,em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira

2021, Vitória/ES - Brasil

Capa:Floresta em Região Tropical.Trata-se de imagem disponibilizada na internet,dentre as que não informam haver restrição ao uso.